Bundel van de PS van 12 februari 2018

Agenda bijlagen

Besluitenlijst PS 12 februari 2018

Verworpen en ingetrokken moties en amendementen

Notulen PS 12-02-2018 def.docx

1 Opening en mededelingen.

Uitnodiging statenvergadering 12 februari 2018.pdf

2 Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.

Een gewijzigde agenda is toegevoegd vanwege het extra hamerstuk punt 8h.

Gewijzigde agenda PS 12-02-2018 -met overzicht spreektijden-

M01 2018 GL Motie vreemd Verkenning grasmengsels voor paardenhouderij.pdf_aangehouden

2.a Installatie en beëdiging Statenlid PVV.

2.b Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

3 Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.

(Actualisatievanuit GS op de lijst geheimhouding PS wordt bij deze vergadering behandeld als hamerstuk punt 8a. Na besluitvorming op 12-02-2018 wordt een geactualiseerde lijst aan deze agenda toegevoegd.)

4 Vaststelling notulen van de vergadering van 18 december 2017.

notulen PS 18-12-2017 def.docx

5 Vaststelling Strategische Statenagenda.

StrA NLWM per 31-01-2018.docx

StrA EEB januari 2018.docx

StrA M&F januari 2018.pdf

StrA R&W per 05-02-2018.docx

6 Vaststelling lijst ingekomen stukken.

Lijst ingekomen stukken maand december.docx

Lijst ingekomen stukken maand januari.docx

7 Voortgangslijst van moties.

Lijst moties PS 12-02-2018.docx

Memo PS lijst moties PS 12-02-2018.docx

8 Voorlopig aangemerkt als hamerstuk (indien de commissie besluit dat het stuk geen hamerstuk is, dan wordt het als volledig agendapunt aan de agenda toegevoegd):

8.a.1 Opheffen geheimhouding vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans (N23) per 1 maart 2018 (VD-10).

Brief GS openbaarmaking vaststellingsovereenkomst N23.pdf

Voordracht 10-2018 Opheffen geheimhouding vaststellingsovk PNH-Heijmans N23 per 1 maart 2018.docx

8.a.2 Actualisatie geheimhoudingenlijst PS (VD-74).

(Dit punt is doorgeschoven van PS 18-12-2017. Nu toegevoegd een aangepaste bijlage met actualisatie lijst geheime stukken n.a.v. behandeling in het Presidium van 22-01-2018 en met toegevoegde wijziging m.b.t. voordracht 10-2018.)

brief GS inzake actualisering geheimhoudingenlijst.pdf

Geactualiseerde lijst geheime stukken -aangepaste versie-.pdf

Voordracht 74-2017 Actualisatie geheimhoudingenlijst PS.docx

8.b Afronding verbeteringen Begrotingssystematiek (VD-8).

Oplegnotitie Voordracht begrotingssystematiek.docx

Bijlage 1. Ambtelijke notitie voor Rekeningcommissie-plus Uitwerking voorstellen Begrotingssystematiek.docx

Bijlage 2. Formatvoorbeeld n.a.v. verbetervoorstellen begroting.docx

Bijlage 3. Onderzoeksrapport begrotingssystematiek GS.pdf

Voordracht 08-2018 Verbeteringen Begrotingssystematiek.docx

Advies M&F Voordracht Begrotingssystematiek.docx

8.c Aandeelhouderslening SADC -Schiphol Area Development Company NV (VD-3).

Brief GS aan PS - Aandeelhouderslening SADC

Bijlage - overeenkomst

Voordracht 03-2018 aandeelhouderslening SADC.docx

Advies EEB 22 januari 2018 bij voordracht aandeelhouderslening SADC..docx

8.d Voorgenomen besluit tot oprichting innovatiefonds Noord-Holland BV (VD-7).

Brief GS aan PS - Voorgenomen besluit tot oprichting innovatiefonds Noord-Holland BV

Bijlage - Investeringsreglement Innovatiefonds N-H B.V.

Bijlage - brief van Pels Rijcken

Voordracht 07-2018 Oprichting Innovatiefonds NH -met aanpassing na Cie EEB 22-01-2018.docx

Advies EEB 22 januari 2018 bij voordracht oprichting Innovatiefonds N-H BV..docx

8.e Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers (VD-1).

Aanbiedingsbrief voordracht Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen.pdf

Bijlage. Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen N-H 2018-2020.pdf

Voordracht 01-2018 Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers.docx

Advies cie NLWM over voordracht Financiering natuurvriendelijke oevers.docx

Beantwoording openstaande vraag nav Cie NLWM bij VD-1.docx

8.f Zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland noord (VD-9).

Brief GS aan PS. Voordracht zienswijze begrotingswijziging 2018 en Kaderbrief 2019 RUD NHN.pdf

Bijlage. RUD NHN Eerste Begrotingswijziging 2018 en Kaderbrief 2019.pdf

Voordracht 09-2018 zienswijze RUD Noord-Holland Noord.docx

Advies cie NLWM over voordracht Zienswijze RUD Noord-Holland noord.docx

8.g Vaststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden (VD-2).

Brief GS aan PS. Voordracht verordening luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden.pdf

Bijlage. MER-beoordeling Helihaven Loodswezen IJmuiden.pdf

Bijlage. Invoergegevens t.b.v. MER-beoordeling luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden.pdf

Bijlage bij ontwerpbesluit voordracht. Verordening luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden.docx

Voordracht 02-2018 verordening Luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden.docx

Advies cie NLWM over voordracht Voordracht verordening Luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden.docx

8.h Benoeming accountant (VD-12).

Voordracht 12-2018 benoeming accountant.docx

9 Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis (VD-6).

Brief GS aan PS, Verklaring van geen bedenkingen windpark Spuisluis.pdf

Motivering vvgb windpark Spuisluis, OD NZKG, Ruimtelijke onderbouwing, onderzoek geluid- en slagschaduw, Antea, Impact windmolens verspreiding luchtverontr..pdf

Ingediende zienswijzen.pdf

Concept Nota van Antwoord, zienswijzen beschikkingen Spuisluis.pdf

Voordracht 06-2018 verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis.docx

Advies cie R&W voordracht Windpark Spuisluis.docx

Beantwoording technische vragen nav cie R&W inzake VD-6.docx

10 Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 tm 2020 (VD-5).

Brief GS aan Ps, Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 tm 2020

Uitvoeringsprogramma,Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 tm 2020

Voordracht 05-2018 uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 - 2020.docx

Advies cie R&W bij voordracht 5.docx

Beantwoording openstaande vragen Cie R&W inzake voordrachten 4 en 5.pdf

11 Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (VD-4).

Brief GS aan PS, Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland.pdf

bijlage, Concept programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland.docx

Klantreis.pdf

Voordracht 04-2018 Programma verduurzaming bestaande woningbouw Noord-Holland.docx

Advies cie R&W bij voordracht 4.docx

Beantwoording openstaande vragen Cie R&W inzake voordrachten 4 en 5.pdf

12 Initiatiefvoorstel Groenlinks "Schuilstallen" (NR-11).

Nummer 11; Initiatiefvoorstel Schuilstallen feb 2018.docx

Ontwerpbesluit initiatiefvoorstel Schuilstallen.docx

13 Vragenuur. (Het Statenlid dat tijdens dit vragenuur mondelinge vragen wil stellen, meldt dit onder aanduiding van het onderwerp uiterlijk een werkdag voor aanvang van de vergadering bij de voorzitter met een afschrift aan de statengriffier.)

Mondelinge vragen fracties CU-SGP en GL inzake keuzevrijheid mobiliteit-Koers Omgevingsvisie.docx

14.* Indien aan de orde: stemming motie(s) Vreemd aan de Orde van de Dag.

14 Sluiting.

■ **Provinciale Staten**

Provincie Noord-Holland

Besluitenlijst PS

■ ■ ■ ■ ■

Datum vergadering : *12 februari 2018*
Voorzitter : *dhr. J.W. Remkes*
Griffier : *mw. K. Bolt*

1. Opening en mededelingen.
Geen berichten van verhindering.

2. Vaststelling agenda en regeling werkzaamheden.
Bij dit agendapunt is de volgende motie ingediend en aangehouden:

Motie 01-2018 door de fractie GroenLinks.
Dictum:
PS dragen Gedeputeerde Staten op om:
- een verkenning op te stellen naar de mogelijkheden om paardenhouders te ondersteunen in het omschakelen naar een bloemrijk graszaadmengsel.

Motie 01-2018 wordt aangehouden.

De agenda is verder ongewijzigd vastgesteld.

2a. Beëdiging en installatie Statenlid PVV.
Dhr. Deen (PVV) wordt voorgedragen en benoemd tot Statenlid van de Provincie Noord-Holland. Dhr. Deen heeft in handen van de voorzitter de eed afgelegd.

2b. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming PS).
Er is geen actualiteit door de Staten ingediend.

3. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.

A)
Het betreft de rapportage van PWC, behorende bij de openbare Statenvoordracht inzake aandeelhouderslening voor SADC, die vandaag als hamerstuk 8c op de agenda staat.
Op grond van artikel 25, tweede lid, van de Provinciewet, in samenhang met het belang genoemd in artikel 10, eerste lid, sub c van de Wet openbaarheid van bestuur, heeft GS op 9 januari 2018 geheimhouding opgelegd op de rapportage.

De geheimhouding duurt voort gedurende de looptijd van de te verstrekken lening, maximaal 9 jaar.

B)
Het betreft de SSK-raming (Standaard Systematiek voor Kostenramingen) en andere ingeschatte kosten voor Variant I binnen project N236 Franse Kampweg.
Op grond van artikel 25, tweede lid, van de Provinciewet, in samenhang met het belang genoemd in artikel 10, tweede lid, sub b en sub g van de Wet openbaarheid van bestuur, heeft GS op 30 januari 2018 geheimhouding opgelegd op de SSK-raming en andere ingeschatte kosten voor variant 1 binnen project N236 Franse Kampweg.

De geheimhouding duurt voort totdat het project rond N236 is afgerond.

(Lijst geheimhouding PS wordt deze vergadering behandeld onder punt 8a-2.)

4. Vaststelling notulen van de vergadering van 18 december 2017.
De notulen worden ongewijzigd vastgesteld.

5. Vaststelling Strategische Statenagenda.
De Strategische Statenagenda wordt ongewijzigd vastgesteld.

6. Vaststelling lijst Ingekomen stukken.
De lijst ingekomen stukken wordt vastgesteld.

7. Vaststelling lijst moties.
De voorzitter stelt voor de lijst conform het voorstel van het Presidium vast te stellen, met uitzondering van motie M35-2017. Motie M35-2017 wordt nog niet afgedaan.

8. Hamerstukken.

8a-1. Opheffen geheimhouding vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans (N23) per 1 maart 2018.
Voordracht 10-2018.

Provinciale Staten besluiten:
De in de vergadering van 29 mei 2017 bekrachtigde geheimhouding van de bedragen en data vermeld in vaststellingsovereenkomst met Heijmans over de N23 alsmede van bijlage 1 op te heffen met ingang van heden, met dien verstande dat de geheimhouding van bijlage 3 in stand blijft tot afronding werkzaamheden aan de N23.

De fractie **PVV** wenst aantekening tegen de voordracht te hebben gestemd.

8a-2. Actualisatie vanuit GS op lijst geheime stukken.
Voordracht 74-2017.

Provinciale Staten besluiten:
1. de geheimhoudingenlijst (bijlage 1) te actualiseren;
2. per direct de geheimhouding op te heffen van de gearceerde documenten en besluiten;

3. de geheimhouding van een aantal documenten en besluiten per 1 januari 2018 te verlengen zoals op de lijst aangegeven en voort te laten duren tot de op de lijst aangegeven datum;
4. de documenten en besluiten waarvan de geheimhouding met het statenbesluit komt te vervallen beschikbaar te stellen als daarom wordt gevraagd met inachtneming van de Wet openbaarheid van bestuur.

De fractie **SP** wenst aantekening tegen de voordracht te hebben gestemd.
De fractie **PVV** wenst aantekening voor de voordracht te hebben gestemd, maar tegen de actualisatie bij punten 2017-05 en 2017-06 van de lijst geheime stukken.

8b. Afronding Verbeteringen Begrotingssystematiek.
Voordracht 08-2018.

Provinciale Staten besluiten:

1. Gedeputeerde Staten op te dragen om vanaf de Begroting 2019 de P&C documenten zoveel mogelijk vorm te geven conform de volgende aanbevelingen;
   Inzicht in reserves
   a. Om het inzicht in reserves te vergroten, wordt een één-op-één koppeling gerealiseerd tussen een reserve en een operationeel doel;
   b. Om meerjarig inzicht te krijgen in de “op de plank liggende” plannen, wordt een hyperlink naar het bestedingsplan opgenomen. Om de inzichtelijkheid te bevorderen wordt (zo mogelijk) in het bestedingsplan een gestandaardiseerd financieel overzicht toegevoegd;
   c. Omdat het gewenst is ook te rapporteren over de stand van de reserve, wordt een kopje hiervoor toegevoegd bij de toelichting.

   Relatie tussen beleidsdoelen en financiën
   d. De indeling in kostencategorieën wordt losgelaten. Benoem (zo nodig) meer operationele doelen die wel een één-op-één relatie hebben tussen geld en inhoud;
   e. Benoem investeringen: Kapitaallasten worden in relatie met nieuwe investeringen gebracht. Een prognose van de investeringsomvang en stand van de kredieten wordt opgenomen;
   f. Relevante activiteiten uit voorzieningen benoemen: Expliciet gemaakt wordt wanneer een activiteit uit een voorziening wordt bekostigd (met name PMO).

   Standaardteksten van het format
   g. De ambtelijke standaardteksten zijn niet meer nodig door het afstappen van de indeling op kostencategorieën;
   h. Om de eenheid te behouden en te waarborgen dat alle programma’s tenminste bepaalde informatie bevatten, heeft het format grote waarde. Er wordt vastgehouden aan een voorgeschreven indeling van de programma’s. Op onderdelen kan meer tekstuele uitleg toegevoegd worden en dit wordt op meer plekken in het format mogelijk.

Onderscheid P&C documenten

i. Zowel in de Kaderbrief als in het voorgestelde ontwerpbesluit bij de Kaderbrief wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen nieuw beleid in het lopende jaar, en nieuw beleid voor de komende begroting.

Integraliteit tussen de P&C documenten en traceerbaarheid van de informatie

j. Voor veel begrotingsprogramma's of beleidsdoelen is een periodieke, overkoepelende nota gebruikelijk. Voor een groot deel van de beleidsterreinen zal de omgevingsvisie deze functie vervullen. In deze nota's moet aandacht besteed worden aan de manier waarop deze vertaald worden in de Begroting. Aan de hand van zo'n (kader)nota kunnen PS discussiëren over de doelen en output;
k. Een inventarisatie per doelenboom"tak" moet uitwijzen, of deze werkwijze voor alle doelenboomtakken haalbaar is.

2. Voor de voortgang van het proces wordt eenmalig 50.000,- euro uit de post Onvoorzien uit de begroting 2017 vrijgemaakt en in de Begroting 2018 en opgenomen in de eerste Begrotingswijziging 2018;
3. Gedeputeerde Staten informeren de Rekeningencommissie over aanvullende kosten die gemaakt worden om de P&C documenten vanaf de Begroting 2019 vorm te geven conform de vastgestelde aanbevelingen;
4. De Rekeningencommissie evalueert jaarlijks (in november) of nadere verbeteringen in de Begrotingssystematiek noodzakelijk zijn;

De fractie **PvdD** wenst aantekening tegen de voordracht te hebben gestemd.

8c. Aandeelhouderslening SADC.
Voordracht 03-2018.

Provinciale Staten besluiten:

1. Kennis te nemen van het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten tot het aangaan van een leningsovereenkomst met SADC en vast te stellen dat Provinciale Staten hiermee in staat zijn gesteld wensen en bedenkingen ter zake te uiten;
2. Een kapitaalkrediet van € 3,375 miljoen ter beschikking te stellen teneinde de leningsovereenkomst als genoemd onder 1. te kunnen aangaan.

Voordracht **03** is unaniem aangenomen.

8d. Voorgenomen besluit tot oprichting innovatiefonds Noord-Holland BV.
Voordracht 07-2018.

Provinciale Staten besluiten:

1. Kennis te nemen van het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten tot oprichting en 50% deelneming in het Innovatiefonds Noord-Holland B.V, en geen wensen en bedenkingen op dat voorgenomen besluit in te brengen.

2. Voor de provinciale deelneming in het Innovatiefonds Noord-Holland BV een krediet van maximaal €8 miljoen in fases beschikbaar te stellen, waarbij het eerste deel van naar verwachting €4,6 miljoen in de jaren 2018-2023 in tranches beschikbaar wordt gesteld. Voor het tweede deel €3,4 miljoen wordt door Gedeputeerde Staten, op basis van een evaluatie van het fonds na 5 jaar en gehoord Provinciale Staten, besloten op welke wijze dat dat gebeurt.

Voordracht **07** is unaniem aangenomen.

8e. Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers.
Voordracht 01-2018.

Provinciale Staten besluiten:
Ten laste van de reserve TWIN-H, compartiment GR/3 Integrale ILG-projecten € 695.500,- te heralloceren voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen.

Voordracht **01** is unaniem aangenomen.

8f. Zienswijze op de begrotingswijzing 2018 en de kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland Noord.
Voordracht 09-2018.

Provinciale Staten besluiten:
Met betrekking tot de voorgestelde begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland Noord (RUD NHN):
1. akkoord te gaan met de door de RUD NHN voorgestelde begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019;
2. de zienswijze op de voorgestelde kaderbrief 2019 vast te stellen en geen zienswijze in te dienen op de voorgestelde begrotingswijziging 2018;
3. het benodigde budget voor dit besluit voor 2018 bij de zomernota 2018 beschikbaar te stellen en voor de jaren daarna de structurele dekking te betrekken bij de integrale afweging van de voorstellen voor de Kaderbrief 2019.

De fractie **50PLUS** wenst aantekening tegen de voordracht te hebben gestemd.

8g. Vaststelling verordeing Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden.
Voordracht 02-2018.

Provinciale Staten besluiten:
Vast te stellen de verordening luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden, zoals aangegeven in de bijlage.

Fractie **SP** stemt voor de voordracht, maar met stemverklaring bedenkingen te hebben die bij agendapunt 9 Spuisluis aan de orde zullen komen.

8h. Benoeming accountant.
Voordracht 12-2018.

Provinciale Staten besluiten:
Publiek Belang Accountants B.V. te benoemen tot accountant zoals bedoeld in artikel 217 van de Provinciewet met ingang van de controle van het boekjaar 2018 tot en met het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot twee keer verlenging met één jaar.

Voordracht **12** is unaniem aangenomen.

9. Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis.
Voordracht 06-2018.

Provinciale Staten besluiten:
De verklaring van geen bedenkingen af te geven voor Windpark Spuisluis in de gemeente Velsen.
Aan de vvgb de volgende voorschriften te verbinden:

- Er wordt gewerkt volgens het stopprotocol zoals opgenomen in bijlage A van het rapport 'Joint Fact Finding, opgesteld door Advanced Decision Systems Airinfra BV' met kenmerk 'eneco161214.rap/hH/kd' dd. 15 december 2016, of een andere maatregel die minimaal hetzelfde niveau ten aanzien van de vliegveiligheid oplevert.
- Bij de start van de exploitatie van het park stelt Eneco haar Burenregeling open voor de betreffende 9 woonboten aan het Binnenspuikanaal (Noordersluisweg) en aan de 3e Rijksbinnenhaven te Velsen, voor zover bewoond, tot uiterlijk 1 maart 2023.
- Er dienen windturbines gerealiseerd te worden welke eenzelfde veiligheidsniveau (performance level) hebben als de Nordex generatie D (Delta) windturbine, zoals beschreven in het rapport Verdieping faalkansen ten behoeve van windpark Spuisluis van Royal Haskoning DHV dd. 15 november 2017.

Tegen voordracht **06** stemmen de fracties: SP, PVV, 50PLUS en ONH.

10. Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020.
Voordracht 05-2018.

Provinciale Staten besluiten:

1. Het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020 vast te stellen en aan Gedeputeerde Staten opdracht te geven dit uit te voeren.
2. Voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020 een bedrag van €7.284.636,01 beschikbaar te stellen uit de Reserve AP 2010, compartiment Provinciale Woonvisie
3. Gedeputeerde Staten te machtigen te besluiten over eventuele verschuivingen in de verdeling van het totaalbudget € 7.284.636,01 op basis van monitoring.

Voordracht **05** is unaniem aangenomen.

11. Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland. Voordracht 04-2018.

Provinciale Staten besluiten:

1. Het "Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland" vast te stellen;
2. Ten laste van de reserve Actieprogramma 2010 € 10.181.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het "Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland".

Tegen voordracht **04** stemt de fractie: PVV.

12. Initiatiefvoorstel GroenLinks "Schuilstallen". Nummer 11-2018.

De heer Kramer (GroenLinks) licht het voorstel toe.

Provinciale Staten besluiten:

Initiatiefvoorstel 11 te verwerpen.

13. Vragenuur.

Mondelinge vragen van fracties ChristenUnie-SGP en GroenLinks inzake keuzevrijheid voor mobiliteit in relatie tot de Koers Omgevingsvisie NH2050 worden door gedeputeerde mw. Geldhof beantwoord.

14. Sluiting.

De voorzitter sluit de vergadering.

VERWORPEN

A01/12-02-2018
punt 10

SP GROENLINKS 50PLUS

AMENDEMENT

Amendement bij agendapunt 10: Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 tm 2020 (VD-5)

Versnel de bouw van woningen waar de meeste vraag naar is!

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 februari 2018,

besluit in de voordracht 'Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020' (VD-5);

Aan punt 1 van de voordracht achter het woord 'voeren' de volgende zinsnede toe te voegen:

- met dien verstande dat aan de in het uitvoeringsprogramma genoemde beleidsdoelstellingen 'sociale huur' wordt toegevoegd.

Na punt 1 van de voordracht als punt 2 de volgende zinsnede toe te voegen:

> 2. Gedeputeerde Staten opdracht te geven bij het versnellen van de woningbouw voorrang te geven aan projecten met woningbouw die substantieel voorziet in woningen voor lage en middeninkomens, waarbij tenminste 30% bestemd is voor sociale huur.

De punten 2 en 3 van de voordracht om te nummeren naar 3 en 4

Anna de Groot
SP

Fred Kramer
GroenLinks

Olga de Meij
50+

Toelichting

Versnellen van de woningbouw is noodzakelijk. Maar het meest noodzakelijk is het bouwen van meer sociale huurwoningen. In sommige Noord-Hollandse gemeenten is de wachttijd voor een sociale huurwoning meer dan 10 jaar. Geconcludeerd mag dan ook worden dat de vraag naar dit type woningen zeer groot is, zo niet het allergrootst. Voor een goed resultaat van het versnellen van de woningbouw moeten dus bouwprojecten met dertig procent of meer sociale huurwoningen voorrang krijgen in het uitvoeringsprogramma. Ook is er zeer veel behoefte aan huurwoningen in het middensegment. Veel mensen hebben een te hoog inkomen voor een sociale huurwoning, maar komen om diverse redenen niet in aanmerking voor een koopwoning. Ook van deze woningen, en dan speciaal in de categorie van € 711,- tot € 1.000,- huur per maand, moeten er meer worden gebouwd

A 02/ 12-02-2018
punt 11

INGETROKKEN

AMENDEMENT

Amendement bij agendapunt 11: Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (VD 4)

Betaalbare verduurzaming voor iedereen

Provinciale Staten van Noord-Holland in vergadering bijeen op 12 februari 2018,

besluit aan de voordracht 'Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (VD 4)' de volgende zinsnede als punt 3 toe te voegen:

3. Gedeputeerde Staten op te dragen er bij het IPO en de Rijksoverheid op aan te dringen dat er maatregelen worden genomen om te komen tot een rechtvaardige verdeling van de lasten behorend bij de verduurzaming van de woningvoorraad en het klimaatbeleid, zodat iedere Noord-Hollander in staat is in een duurzame woning te wonen.

Anna de Groot
SP

Toelichting:

In de voordracht worden al veel mogelijkheden genoemd om iedere woningeigenaar en iedere huurder in staat te stellen meer of minder middelen te besteden om de woning te verduurzamen. Gezien het feit dat er toegewerkt wordt naar energieneutrale en gasloze woningen is dit een goede stap.

Voor veel mensen is het echter onmogelijk de woningen met energielabels E,F en G (ooit aangekocht in het goedkope segment) volledig te verduurzamen. Dit omdat hun financiële middelen op geen enkele wijze toereikend zijn. Het CE Delft rapport 'Rechtvaardigheid en inkomenseffecten van het klimaatbeleid' beschrijft dat de kosten voor het klimaatbeleid voor bepaalde inkomensgroepen ondragelijk kunnen worden. Ruim 750.000 huishoudens in Nederland hebben moeite om hun energierekening te betalen. Het aantal huishoudens dat de energierekening niet zal kunnen betalen zal stijgen naarmate de kosten voor het klimaatbeleid oplopen. De maatregelen die in het rapport van CE Delft worden voorgesteld, zijn maatregelen die alleen door de Rijksoverheid genomen kunnen worden. GS moeten daarom bij het IPO en de Rijksoverheid aandringen op het nemen van deze maatregelen, zodat het voor iedere Noord-Hollander mogelijk wordt in een energieneutrale en gasloze woning te wonen.

.

VERWORPEN M02/12-2-2018 punt 2

Motie vreemd aan de orde van de dag: Gebruik lege ACZ's voor tijdelijke opvang daklozen en andere kwetsbare doelgroepen die op korte termijn tijdelijk woonruimte nodig hebben in Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen in vergadering op 12 februari 2018,

Overwegende dat:

- Er een groot tekort is aan opvangplaatsen en (kleine) sociale huurwoningen voor het stijgend aantal daklozen en andere kwetsbare doelgroepen, zoals mensen die onlangs zijn gescheiden, en dat dit een zeer groot sociaal probleem is;
- door de afbraak van het aantal bedden in de geestelijke gezondheidszorg er steeds meer mensen dakloos zijn geworden, of al jaren wachten op een opvangplek voor kleine zelfstandige woonruimte;
- de provincie via haar netwerken en overlegorganen met gemeenten, woningcorporaties, zorginstellingen, vertegenwoordigers van maatschappelijke instellingen en andere instanties (hierna betrokkenen) een bemiddelende rol op zich kan nemen door gemeenten te stimuleren de leegstaande AZC's tijdelijk te gebruiken voor de opvang van daklozen en andere kwetsbare doelgroepen;
- de provincie haar aanjaagrol kan gebruiken om in samenspraak met gemeenten, (die verantwoordelijk zijn voor de AZC's) en het COA, om dit sociale probleem onder de aandacht te brengen van gemeenten;
- dat er geen kosten zijn voor de Provincie NH.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- alle mogelijkheden die ter beschikking staan te gebruiken om gemeenten te stimuleren en te verleiden dat de komende tijd en jaren de leegstaande AZC's gebruikt kunnen worden voor de opvang van daklozen en andere kwetsbare doelgroepen die tijdelijk op korte termijn huisvesting behoeven in Noord Holland;
- Provinciale Staten de resultaten van haar inspanningen terug te koppelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Olga de Meij (50PLUS) Jeff Leever (Ouderenpartij Noord Holland)

Toelichting:

Er is gebleken dat veel asielzoekerscentra zijn gesloten omdat de opvang van vluchtelingen is verminderd, waardoor AZC's kampen met extreme krimp. Veel van deze opvangplaatsen zijn al betaald door gemeenten, waardoor de kosten door leegstand oplopen. Totdat er definitieve plannen zijn voor andere bestemmingen kunnen veel van deze AZC's dienst doen als tijdelijke opvang van kwetsbare doelgroepen, zoals daklozen en andere mensen die op korte termijn tijdelijke woonruimte zoeken.

VERWORPEN

M03 /12-02-2018
puntg.

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
Noord-Holland

SP

Ouderenpartij NH
Sinds 1995

Draagvlakonderzoek doen bij omwonenden windmolens Spuisluis

De Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen op 12 februari 2018

PS roept het College op om:

- onderzoek te doen naar het draagvlak voor windturbines op Spuisluis bij omwonenden en dat Eneco van de resultaten van dit onderzoek in kennis wordt gesteld.

En gaan over tot de orde van de dag.

D.J. van der Sluijs	PVV N-H
M.S. Ludriks	PVV N-H
J.M. Bruggeman	SP
J.H. Leever	OP-NH

VERWORPEN

M04/12-2-2018
punt g

PARTIJ VOOR DE VRIJHEID
Noord-Holland

Ouderenpartij NH
Sinds 1995

50 Plus

Verklaring van geen bedenkingen windpark Spuisluis in de diepvriezer

De Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen op 12 februari 2018

PS roept het College op om:

- zolang de rechter geen uitspraak heeft gedaan over de status van de woonboten geen "geen bezwaar" voor de windturbines op de Spuisluis af te geven.

En gaan over tot de orde van de dag.

D.J. van der Sluijs	PVV N-H	
M.S. Ludriks	PVV N-H	
J.H. Lecuyer	OP_NH	
O. de Meij	50 plus	

VERWORPEN

M 05 / 12-02-2018
punt g

Motie: Zorgen voor goede afvloeiingsregeling woonbootbewoners of in de vorm van een andere ligplaats of een financiële compensatie t.b.v. plaatsing windturbines Spuisluis

Provinciale Staten van Noord-Holland bijeen in vergadering op 12 februari 2018, agendapunt 9

Overwegende dat:

- De gemeente Velsen nimmer heeft opgetreden tegen de zgn. Illegale situatie van de woonbootbewoners, en nu zegt dat de woonboten aan de Noordersluisweg en in de 3e Rijkbinnenhaven illegaal zijn omdat ze niet positief zijn bestemd;
- Dat vele woonbootbewoners er al decennia liggen, en daarvoor de nodige ontheffingen en vergunningen zijn verleend, met medeweten van de gemeente Velsen;
- Dat de gemeente Velsen en Rijkswaterstaat een procedure zijn gestart om de woonboten weg te krijgen t.b.v. het plaatsen van 6 windturbines op de Spuisluis;
- Dat uit de stukken en de insprekers d.d. 28 januari jl. is gebleken dat van alle partijen die nu een handhavingstraject inzetten niemand voornemens is concreet iets voor de woonbootbewoners te doen;
- Dat sinds het indienen van de aanvraag tot plaatsing van het windmolenpark (mei 2016) Gedeputeerde Staten het initiatief hebben genomen om een overleg op te starten met de gemeente Velsen en Rijkswaterstaat, waarbij gekeken is naar de woonboten en het woon- en leefklimaat van de woonbootbewoners;
- Dat de rechten van de woonbootbewoners los staan van de afspraken die Gedeputeerde Staten heeft gemaakt met het Rijk, om tijdens het huidige coalitieakkoord 685 Megawatt aan windturbines te plaatsen binnen de huidige periode en de bewoners niet de dupe mogen worden van jarenlange bestuurlijke onduidelijkheid, juridische procedures en zigzag beleid van overheden.

Verzoeken Gedeputeerde Staten:

- Roepen Gedeputeerde Staten op alle mogelijkheden die ter beschikking staan te gebruiken om in het reeds bestaande overleg met Rijkswaterstaat en de gemeente Velsen, deze 2 partijen samen met Eneco op te roepen te komen tot een fatsoenlijke oplossing voor de woonbootbewoners, in de vorm van of een financiële compensatie, of een andere ligplaats;
- Provinciale Staten de resultaten van haar inspanningen terug te koppelen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Olga de Meij (50PLUS)

Toelichting:
Dat tijdens de behandeling van plaatsing van windturbines Spuisluis, vele insprekers hebben gepleit

voor de situatie waarin ze zijn beland en dreigen hun huis, haard en ligplaats te verliezen, omdat Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de Provincie een handhavingstraject zijn gestart de woonbootbewoners weg te krijgen. Velen wonen er al decennia lang, met de benodigde vergunningen en ontheffingen met medeweten van de gemeente Velsen. Tijdens de behandeling van het windpark Spuisluis is gebleken dat een meerderheid van Provinciale Staten voor het windpark Spuisluis zal stemmen omdat er sprake is van een goede ruimtelijke onderbouwing. Maar dat tijdens voornoemde behandeling vrijwel alle fracties, dus ook de voorstemmers, hebben aangegeven dat er een goede regeling moet komen voor de woonbootbewoners ter plaatse, die anders dreigen hun ligplaats kwijt te raken, en een woonboot zonder ligplaats is niets waard omdat ze onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Omdat Provinciale Staten de VVGB afgeeft die nodig is voor plaatsing van de windturbines, wordt gevraagd aan Gedeputeerde Staten rond de tafel te gaan zitten met Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en Eneco om ervoor te zorgen dat er of andere ligplaatsen worden gevonden of een goede financiële regeling wordt getroffen voor de gedupeerde woonbootbewoners.

M06 /12-02-2018
punt 9

SP Ouderenpartij NH Sinds 1995 | 50PLUS | PARTIJ VOOR DE VRIJHEID Noord-Holland

VERWORPEN

Motie

Vergadering Provinciale Staten van 12 februari 2018, agendapunt 9

Voordracht 2018 | 6 Vvgb Windpark Spuisluis

Onafhankelijke second opinion fijnstof Windpark Spuisluis

Wij stellen u voor het volgende besluit te nemen:

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 februari 2018,

overwegende dat:

- de door gedeputeerde staten overlegde "Motivering besluit vvgb windturbinepark Spuisluis" van de Omgevingsdienst IJmond stelt dat uit onderzoek blijkt dat de impact van windturbines op verspreiding en neerslag van reeds aanwezige verontreinigende stoffen *laag* is en de concentraties verontreinigende stoffen in de lucht *nauwelijks beïnvloeden* en niet zal toenemen (zie rapport Erbrink Stacks consult van oktober 2016, bijlage 5 e bij de aanvraag) ;
- in genoemd rapport van Erbrink Stacks op bladzijde 5 is gesteld dat in Velsen in geen der gevallen een grens voor luchtkwaliteit wordt overschreden, niet zonder en niet met de windmolens ;
- uit het document Overschrijdingen van de Europese normen voor stikstofdioxide en fijnstof in 2016 en 2020 van het RIVM van 20 september 2017 blijkt dat er in Nederland twee plaatsen zijn waar de norm voor fijnstof in 2016 is overschreden, namelijk Renswoude en Velsen op vijf punten aan de Noordersluisweg (bijlage 2 RIVM rapport) ;
- het RIVM blijkens dit document voorspelt dat de overschrijding van de norm voor fijnstof in Velsen zich ook in 2020 nog zal voordoen (bijlage 4 RIVM rapport) ;
- genoemd rapport van het RIVM, waarin in Velsen overschrijdingen van de norm voor fijnstof zijn geconstateerd in 2016, van veel recentere datum is dan dat van Erbrink Stacks ;
- omwonenden er op hebben gewezen dat Erbrink Stacks consult naderhand nuanceringen heeft aangebracht op de uitleg van het onderzoek;
- er onder deze omstandigheden behoefte bestaat aan meer duidelijkheid over de precieze toename van de concentraties fijnstof in Velsen als gevolg van het ventilator-effect van de windturbines van Windpark Spuisluis ;

verzoeken het college van Gedeputeerde Staten:

aan een samen met de omwonenden van de locatie Windpark Spuisluis te selecteren onafhankelijk onderzoeker opdracht te geven klaarheid te brengen in de elkaar tegensprekende onderzoeken over fijnstof en de mate waarin het in werking hebben van windmolens op de locatie Spuisluis kan leiden tot een grotere kans op overschrijding van de norm voor fijnstof.

J.M. Bruggeman J.H. Leever O.A.C. de Meij D.J. van der Sluijs M.S. Ludriks

VERWORPEN

M 07/12-02-2018
punt 11

Motie bij agendapunt 11: Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (VD-4) inzake software Verduurzaming bestaande woningvoorraad

De Provinciale Staten van Noord-Holland, bijeen in vergadering op 12 februari 2018,

Constaterende dat

- Het college in haar Concept programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland onder meer voorstelt EUR 600.000,-- te besteden aan door TNO te ontwikkelen software waarmee de burger 'een goed en toekomstgericht advies' kan krijgen aangaande de verduurzaming van de eigen woning;

- GS stelt dat voor zo'n advies twee zaken van belang zijn: ten eerste dient de software als uitgangspunt 'een duurzame energievoorziening in 2050' te hebben. En ten tweede dient de software rekening te houden 'met de wijze waarop woningen in Noord-Holland in de toekomst op buurtniveau van duurzame warmte worden voorzien.';
- GS meent dat 'de huidige software' niet aan deze eisen voldoet;
- De Rijksoverheid bij monde van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een door Milieu Centraal ontwikkelde website heeft, te weten: www.verbeteruwwoning.nl waarop de burger, na het invoeren van zijn woning betreffende informatie, een onafhankelijk advies kan verkrijgen over de mogelijkheden tot verduurzaming van zijn woning;
- En dat deze website voor dit advies put uit de database energiebesparingsverkenner en dat dit een open-source bron betreft.

Overwegende dat

- Het onwenselijk is als 'de overheid' verschillende adviezen aan de burger geeft over hetzelfde onderwerp;
- Dat het onvermijdelijk is dat uit de Noord-Hollandse software en de website van de Rijksoverheid in meer of mindere mate verschillende adviezen zullen komen;
- Dit de actiebereidheid van de burger niet zal bevorderen;

Concluderende dat

- Het verstandiger zou zijn de reeds bestaande website verder aan te vullen of op een andere manier enerzijds gebruik te maken van wat er al is en anderzijds te vermijden dat twee overheden verschillende adviezen zullen geven.

Draagt Gedeputeerde Staten op:

Al dan niet in IPO-verband met RVO in gesprek te gaan om te bezien of de reeds bestaande software kan worden benut en of aangevuld om aldus de Noord-Hollandse burger van advies te dienen zoals GS voor ogen staat.

R.P.M Kocken (GroenLinks) M. Klein (ChristenUnie-SGP) A. de Groot (SP) J. Leever (ONH)

Notulen

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	:	12 februari 2018
Voorzitter	:	dhr. J.W. Remkes
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. C. Frijns 023-514 4186 statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig: Mw. R. Alberts (SP), dhr. E. Annaert (VVD), Dhr. W. Bakker (D66), dhr. S. van Berkum (GL), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. C. Boelhouwer (SP), dhr. J.M. Bruggeman (SP), dhr. T.M. Buijtendorp (D66), dhr. M. Deen (PVV), mw. S.S. Doevendans (PvdA), mw. M. van Duijn (PvdA), dhr. H.J. de Graaf (CDA), mw. J.M.E. de Groot (SP), dhr. F. de Groot (D66), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J. Haijen (SP), dhr. A. Hietbrink (GroenLinks), dhr. J.J.A.M. van Hooff (PVV), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. P.J. de Kam (CDA), dhr. N. Kaptheijns (PVV), mw. H. Keur-Polman (CDA), mw. P.E. Kirch-Voors (VVD), mw. S. Klaassen (D66), dhr. M.C.A. Klein (CU-SGP), mw. R.P.M. Kocken (GroenLinks), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), dhr. F. Kramer (GroenLinks), dhr. J. Kramer (VVD), mw. F.M. Lagerveld (VVD), mw. A. van Langen-Visbeek (VVD), dhr. J.H. Leever (ONH), dhr. A.E. van Liere (PvdD), dhr. M.S. Ludriks (PVV), mw. O.A.C. de Meij (50PLUS), dhr. N. Papineau Salm (PvdA), mw. E.A.S. Rommel (VVD), mw. C.W.M. van Rooij (PvdA), dhr. P.P.J. Slettenhaar (VVD), dhr. D.J. van der Sluijs (PVV), dhr. J.P.M. van Straaten (VVD), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. H.W. Struben (D66), dhr. A.E. Tijssens (D66), dhr. X.J. den Uyl (PvdA), mw. L.D. Vermaas (PvdD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. C. Weemhoff (D66), dhr. M.R.F. Wiesehahn (VVD), dhr. A.J.C. de Wit (VVD), dhr. Z. Yurdakul (D66), mw. I. Zaal (D66), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig: nvt

Agenda **Paginanummer**

1.	Opening en mededeling	03
2.	Vaststelling agenda, vaststellen van primus bij hoofdelijke stemming en regeling van werkzaamheden	03
2.a.	Installatie en beëdiging Statenlid PVV	05
2.b.	Actualiteiten	06
3.	Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding (Actualisatie vanuit GS op de lijst geheimhouding PS wordt bij deze vergadering behandeld als hamerstuk punt 8.a-2.)	06
4.	Vaststelling notulen van de openbare vergadering van 18 december 2017	07
5.	Vaststelling Strategische Statenagenda	07
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken	07
7.	Voortgangslijst van moties	07
8.	Hamerstukken	07
8.a-1.	Statenvoordracht 10 Opheffen geheimhouding vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans (N23) per 1 maart 2018	07
8.a-2.	Statenvoordracht 74 Actualisatie vanuit GS op lijst geheime stukken	08
8.b.	Statenvoordracht 8 Afrondingen verbeteringen begrotingssystematiek	08
8.c.	Statenvoordracht 3 Aandeelhouderslening SADC	08
8.d.	Statenvoordracht 7 Voorgenomen besluit tot oprichting innovatiefonds Noord-Holland BV	08

	8.e.	Statenvoordracht 1 Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers	08
	8.f.	Statenvoordracht 9 Zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en de Kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland-Noord	08
	8.g.	Statenvoordracht 2 Vaststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden	08
	8.h.	Statenvoordracht 12 Benoeming accountant	08
	9.	Statenvoordracht 6 Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis	09
	10.	Statenvoordracht 5 Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020	31
	11.	Statenvoordracht 4 Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland	51
	12.	Nummer 11, Initiatiefvoorstel GL Schuilstallen	59
	13.	Vragenuur	65
	14.	Sluiting	68

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Dames en heren, van harte welkom. De vergadering is geopend. Ik verzoek u uw mobiele telefoons tijdens de vergadering uit te zetten. Er is voorzien in een afronding van de vergadering om 17.00 uur vanmiddag. Er zijn geen berichten van verhindering ontvangen. Ik heet vanzelfsprekend wederom de mensen die te gast zijn bij onze Statenvergadering, van harte welkom.

2. Regeling van werkzaamheden, vaststellen primus bij hoofdelijke stemming en vaststelling agenda

De **VOORZITTER**: De primus. Het lotnummer is gevallen op nummer 13, de heer Kaptheijns (PVV). Een gewijzigde agenda vanwege extra hamerstuk punt 8.h. dat als nazending bij de stukken is gepubliceerd. Er is geen actualisatie aangekondigd en daarmee vervalt agendapunt 2.b. Dat brengt ons bij de moties Vreemd aan de orde van de dag. Er zijn twee moties ingediend en wij beginnen met GL.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter, de kern van ons voorstel is het stimuleren dat er meer bloemrijke grasmengsels worden gezaaid en minder Engels raaigras. Dat is in het belang van behoud en versterking van de biodiversiteit, meer weidevogels en insecten, en het gebruik van een minder voedzame grassoort trekt ook minder ganzen aan, dus ook minder overlast. Veeboeren lijken te kunnen profiteren van omschakeling op een ander grasmengsel, met name vanwege afname van het aantal dieren met diarree en de ernstige ziekte hoefbevangenheid die bij het verweiden op Engels raaigras kan optreden. Aan zo'n omschakeling zijn misschien ook nadelen verbonden. Daarom stellen wij niet voor om nu al tot stimulering van het gebruik van bloemrijke grasmengsels over te gaan, maar de mogelijkheden daarvan te verkennen waarbij ervaringen van paardenhouders en wellicht andere boeren worden meegenomen. Daartoe strekt deze motie Vreemd.

Motie 01/12022018 Vreemd aan de orde van de dag
Grasmengsels voor de paardenhouderij

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

Overwegende dat:

- *De provincie Noord-Holland 72.658 hectare grasland heeft en grasland bepalend is voor een groot deel van het aanzicht van het kenmerkende Noord-Hollandse landschap;*
- *Het meeste van dit grasland is ingezaaid met Engels raaigras, een grassoort met een hoog suikergehalte en daarmee een hoge voedingswaarde per kilo hooi of kuil. Deze voedzame grassoort voor de koeienboer het meeste opbrengt, maar ook erg aanlokkelijk is voor ganzen die overlast veroorzaken voor de landbouw in Noord-Holland;*

- *Deze grassoort niets bijdraagt aan de biodiversiteit-(sdoelen) van de provincie Noord-Holland;*
- *Beperking van het Engels raaigras door velen als de oplossing wordt gezien voor vermindering van het aantal ganzen en het inzaaien van een bloemrijk graszaadmengsel op zoveel mogelijk hectare kan bijdragen aan het behoud van biodiversiteit en het tegen gaan van de afname van insecten;*
- *Het inzaaien van een bloemrijk graszaadmengsel kan bijdragen aan het behoud en het bevorderen van de weidevogelstand;*
- *In Noord-Holland bijna 6500 paarden worden gehouden en dit aantal nog altijd toe neemt en de paardensector een grote economische waarde heeft;*
- *De paardensector boeren de kans biedt om op een gunstiger verdienmodel over te stappen, lucratiever dan de veehouderij;*
- *Deze paarden worden verweid op percelen waar eerder vee werd verweid;*
- *Engels raaigras een grassoort is die niet geschikt is voor het langdurig verweiden van paarden vanwege de kans op ernstige ziekten zoals hoefbevangenheid door het hoge suikergehalte, maar paarden daar wel vaak op worden gehouden omdat boeren na het overschakelen van vee op paarden geen ander graszaadmengsel inzaaien.*

Van mening dat:

- *Zowel voor de paarden die worden gehouden op grasland als voor de beperking van de overlast van de ganzen het beter zou zijn als alle percelen grasland waar paarden op worden gehouden, worden ingezaaid met een bloemrijk graszaadmengsel;*
- *De omschakeling van de graslanden van paardenhouderijen naar een ander graszaadmengsel kan worden gezien als een pilot voor andere landbouwbedrijven;*

Dragen GS op om:
Een verkenning op te stellen naar de mogelijkheden om paardenhouders te ondersteunen in het omschakelen naar een bloemrijk graszaadmengsel

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL

De **VOORZITTER**: De motie zal aan het eind van de vergadering in stemming komen.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Wij hebben een motie Vreemd die gaat over de artikelen die afgelopen weken in verschillende kranten hebben gestaan, waarin staat dat veel AZC's leegstaan omdat de opvang van vluchtelingen het afgelopen halfjaar is afgenomen. Die zijn veelal door gemeenten betaald. Wij hangen hier geen financiële consequenties aan voor de provincie, maar de provincie overlegt vaak met gemeenten en wethouders en wie weet, kan de provincie iets voor elkaar krijgen op dit vlak.

Motie 02/12020218 Vreemd aan de orde van de dag

Gebruik lege AZC's voor tijdelijke opvang daklozen en andere kwetsbare doelgroepen die op korte termijn tijdelijk woonruimte nodig hebben in Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

Overwegende dat:

- *Er een groot tekort is aan opvangplaatsen en (kleine) sociale huurwoningen voor het stijgend aantal daklozen en andere kwetsbare doelgroepen, zoals mensen die onlangs zijn gescheiden, en dat dit een zeer groot sociaal probleem is;*
- *Door de afbraak van het aantal bedden in de geestelijke gezondheidszorg er steeds meer mensen dakloos zijn geworden of al jaren wachten op een opvangplek voor kleine zelfstandige woonruimte;*
- *De provincie via haar netwerken en overlegorganen met gemeenten, woningcorporaties, zorginstellingen, vertegenwoordigers van maatschappelijke instellingen en andere instanties (hierna betrokkenen) een bemiddelende rol op zich kan nemen door gemeenten te stimuleren de leegstaande AZC's tijdelijk te gebruiken voor de opvang van daklozen en andere kwetsbare doelgroepen;*
- *De provincie haar aanjaagrol kan gebruiken om in samenspraak met gemeenten, (die verantwoordelijk zijn voor de AZC's) en het COA, dit sociale probleem onder de aandacht te brengen van gemeenten;*
- *Dat er geen kosten zijn voor de provincie NH.*

Verzoeken GS:

- *Alle mogelijkheden die ter beschikking staan, te gebruiken om gemeenten te stimuleren en te verleiden dat de komende tijd en jaren de leegstaande AZC's gebruikt kunnen worden voor de opvang van daklozen en andere kwetsbare doelgroepen die tijdelijk op korte termijn huisvesting behoeven in Noord-Holland;*
- *PS de resultaten van haar inspanningen terug te koppelen*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie 50plus, ONH

De **VOORZITTER**: De motie zal aan het einde van de vergadering in stemming komen. Zijn er nog andere opmerkingen over de agenda? Als dat niet het geval is, dan is de agenda overeenkomstig het voorstel van het presidium vastgesteld.

2.a. Installatie en beëdiging Statenlid CDA

De **VOORZITTER**: Overeenkomstig artikel 8 van het Reglement van Orde voor de vergadering en andere werkzaamheden van de Staten heb ik tot lid van de commissie Onderzoek geloofsbrieven benoemd de heer Voskuil (PvdA), mevrouw Lagerveld (VVD) en mevrouw Boelhouwer (SP). Ik geef het woord aan de voorzitter van de commissie.

Mevrouw **BOELHOUWER** (SP): Voorzitter. Ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die het benoemd verklaarde lid, de heer M. Deen, PVV, aan uw vergadering heeft toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het in gevolge artikel W 7, tweede lid Kieswet aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het centraal stembureau voor de verkiezing van leden van PS van Noord-Holland van 12 februari 2018 als lid van PS benoemd is verklaard de heer M. Deen van de PVV. Wij stellen u dan ook voor de heer Deen als lid van PS van Noord-Holland toe te laten.

De **VOORZITTER**: De commissie adviseert de toe te laten als lid van PS. Verlangt iemand daarover het woord? Dat is niet het geval. Dan is door u unaniem besloten om de heer Deen als lid van PS toe te laten. Ik ontbind de commissie Onderzoek geloofsbrieven onder dankzegging voor de verrichte werkzaamheden. Ik verzoek de heer Deen naar voren te treden en ik verzoek u allen te gaan staan. De Staten hebben zojuist besloten u toe te laten als lid van PS. Ik stel u daarom thans in de gelegenheid de in artikel 14 van de Provinciewet bedoelde eed in mijn handen af te leggen. Nu zal ik eerst de formule voorlezen. “Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks nog middellijk onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks nog middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik zweer dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.” Ik verzoek u onder het opsteken van de voorste twee vingers van uw rechterhand, mij na te zeggen: Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **DEEN** (PVV): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **VOORZITTER**: Ik wil u van harte gelukwensen met bloemen. Dat komt daar op de achterste banken allemaal wel goed voor elkaar denk ik. Heel veel succes. Zo ziet u maar weer, automatismen zijn er niet.

2.b. Actualiteiten

De **VOORZITTER**: Er zijn geen actualiteiten aangemeld.

3. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding (Actualisatie vanuit GS op de lijst geheimhouding PS wordt bij deze vergadering behandeld als hamerstuk punt 8.a-2)

De **VOORZITTER**: Het betreft de rapportage van PWC inzake de aandeelhouderslening voor SADC die vandaag als hamerstuk 8.c. op de agenda staat. Het betreft de SSK-raming en andere ingeschatte kosten voor variant 1 binnen project N236 Franse Kampweg. Wenst iemand over deze stukken te spreken, dan dient dat vanzelfsprekend in beslotenheid te gebeuren. Ik zie geen vingers, dus ik concludeer dat dat niet het geval is. Dan bekrachtigt u het besluit van GS om deze stukken als geheim vast te stellen.

4. Vaststellen notulen van de openbare vergadering van 18 december 2017

De **VOORZITTER**: Hierover zijn door de griffie tot dusver geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de notulen het woord? Dat is niet het geval, dan zijn de notulen ongewijzigd vastgesteld.

5. Vaststellen Strategische Statenagenda

De **VOORZITTER**: Wenst iemand daarover het woord? Dat is niet het geval. Dan is de Strategische Statenagenda vastgesteld.

6. Vaststellen lijst ingekomen stukken

De VOORZITTER: Hierover zijn door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de ingekomen stukken het woord? Dat is niet het geval. Dan is voor wat betreft de afdoening van de brieven conform het voorstel van het presidium besloten.

7. Voortgangslijst van moties

De **VOORZITTER**: Het presidium stelt u voor om motie 35-2017 nog even op de lijst te houden. Verlangt iemand over de voortgangslijst moties in gewijzigde vorm het woord? Dat is niet het geval. Dan stel ik u voor de lijst aldus gewijzigd vast te stellen.

8. Hamerstukken
8.a-1. Statenvoordracht 10 Opheffen geheimhouding vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans (N23) per 1 maart 2018

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter. Mijn fractie stemt tegen deze voordracht omdat niet de gehele geheimhouding is opgeheven, bijlage 3 blijft geheim en daar zijn wij op tegen.

8.a-2. Statenvoordracht 74 Actualisatie vanuit GS op lijst geheime stukken

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter Wij stemmen voor 8.a.-2 behalve de ID-nummers 217.06 en 2.17.05

Mevrouw **ALBERTS** (SP): De vorige keer heeft mijn fractie een punt gemaakt van deze lijst. Toen hebben wij ons afgevraagd waarom iets dat automatisch vrijgegeven wordt en waarvan de geheimhouding wordt opgeheven, toch weer op de lijst staat. Wij zien dat daar een verlenging heeft plaatsgevonden. Het is niet in de commissie geweest. Wij vinden dat dit op deze manier niet kan worden aangemerkt. Wij zouden het sowieso op prijs stellen als dit in de commissie nog een keer terugkomt, want er staat nog iets op de lijst, maar daar hebben wij toen geen punt van gemaakt. Wij zijn op dit moment tegen deze voordracht.

De **VOORZITTER**: Tegen dit onderdeel. Ik neem aan dat het terugkomen in de commissie via de voorzitter van de commissie wordt aangekaart. Dan concludeer ik dat met de stemmen van PVV op de bedoelde onderdelen en met de stem van de SP tegen, de Staten in kunnen stemmen met dit hamerstuk.

8.b. Statenvoordracht 8 Afronding verbeteringen begrotingssystematiek

De heer **ZOON** (PvdD): Onze fractie stemt tegen deze voordracht.

De **VOORZITTER**: Met de stemmen van de PvdD tegen, hebben de Staten ingestemd met deze voordracht.

8.c. Statenvoordracht 3 Aandeelhouderslening SADC

De **VOORZITTER:** De Staten stemmen unaniem in met deze voordracht.

8.d. Statenvoordracht 7 Voorgenomen besluit tot oprichting innovatiefonds Noord-Holland BV

De **VOORZITTER:** De Staten stemmen unaniem in met deze voordracht.

8.e. Statenvoordracht 1 Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers

De **VOORZITTER:** De Staten stemmen unaniem in met deze voordracht.

8.f. Statenvoordracht 9 Zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en de Kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland-Noord

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter, wij zullen tegen stemmen. Wij vinden 1,7 miljoen euro erg veel geld en op zich zijn wij daar niet op tegen, maar wij vinden het een slecht idee dat er 1,7 miljoen euro wordt geïnvesteerd zonder dat systemen uitwisselbaar zijn bij alle omgevingsdiensten.

De **VOORZITTER**: Met de stem van 50plus tegen, stemmen de Staten in met deze voordracht.

8.g. Statenvoordracht 2 Vaststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Straks zal er uitgebreid gesproken worden over de windmolens bij Spuisluis. Wij vinden daar een tegenstelling in zitten en verwachten dat het daar aan de orde komt.

De **VOORZITTER**: En als het niet aan de orde komt, dan stelt u dat ongetwijfeld aan de orde. U hebt tegen deze voordracht geen bezwaar?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Wij hebben daar in de commissie bedenkingen bij gehad maar het hoofdverhaal zit natuurlijk bij Spuisluis.

De **VOORZITTER**: Dan constateer ik dat de Staten unaniem instemmen.

8.h. Statenvoordracht 12 Benoeming accountant

De **VOORZITTER:** De Staten stemmen unaniem in met deze voordracht.

9. Statenvoordracht 6 Verklaring van geen bedenkingen (vvgb) Windpark Spuisluis

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. In de eerste plaats wil ik alle bewoners van de omgeving Spuisluis van harte welkom heten. Ik hoop dat het een mooie dag voor u wordt, maar ik heb er een hard hoofd in. Voordat ik verder ga met mijn betoog, wil ik een voorspelling doen over deze vergadering. Niet dat ik in het bezit ben van een glazen bol, maar ik heb wel een redelijke kijk op hoe deze vergadering gaat verlopen. Dat wil ik graag met alle aanwezigen hier delen. Onze gasten, de bewoners van IJmuiden en Velsen, zullen teleurgesteld gaan worden. Vervelend maar waar. Zij zullen door de meeste partijen een hart onder de riem worden gestoken, echter de partijen D66, VVD, CDA, PvdA, CU/SGP, GL zullen voor het voorstel stemmen, alle tegenargumenten om het niet te doen ten spijt. Het zijn ook deze partijen die tegen mijn motie zullen stemmen. Ik hoop echter dat ik ongelijk krijg, dat zou ik vandaag eens niet erg vinden. Ik daag de partijen die ik zojuist genoemd heb, daarvoor uit. Dat gezegd hebbende, wens ik mijn collega-Statenleden en het college vandaag veel wijsheid toe. Zoals ook al in de commissievergadering RWW van 20 januari jl. is gezegd, heeft dit college zich gecommitteerd aan afspraken met het Rijk over het plaatsen van 685,5 MW windenergie. Noord-Holland staat daar niet alleen in, dat hebben alle provincies gedaan. De ene iets meer, de ander iets minder. Samen met wind op zee gaat het om een goede 10.000 MW geplaatst vermogen. U zult denken, dat is best wel veel, maar dat is ongeveer slechts 2% van het totale energieverbruik in Nederland. Hiervoor zullen wij dan met zijn allen straks een goede 100 miljard euro aan gaan uitgeven tot 2050. Dit wordt door u middels uw energienota betaald. Daar merkt u nu nog weinig van maar dat kan de komende jaren snel veranderen. De mensen in IJmuiden en Velsen, Noord en Zuid, zullen dus dubbel gepakt worden. Naast waardevermindering van hun huis betalen zij ook nog eens extra voor het onrecht dat hen wordt aangedaan, ten minste ik kan mij voorstellen dat zij dat zo voelen en dan laten wij het gederfde woongenot nog buiten beschouwing. Ik was bij de commissievergadering verbaasd dat de exploitant van de windmolens Eneco niet bij de insprekers was om draagvlak te creëren. Vreemd, omdat CIO Jeroen de Haas, bij de ondertekening van het NSDM Energy heeft gezegd en ik citeer: “Als je de omgeving niet meekrijgt, krijg je niets meer voor elkaar.” Maar waarom dan wel deze mening in Amsterdam-Noord en niet hier? Wij hebben ook kunnen lezen in de stukken dat draagvlak bij de Raad van State niet als criterium geldt om geen vvgb af te geven, echter voor mijn partij is dit vanuit de

begrippen proportionaliteit, subsidiariteit en doeltreffendheid juist heel belangrijk. Proportionaliteit staat voor het belang in verhouding tot de inbreuk van de windmolens op het woongenot. Deze bewoners zijn al de dupe van een megabedrijf als Tata Steel in de achtertuin en inmiddels is ook al de bouw van de grootste zeesluis ter wereld begonnen. Dit bracht en brengt voor hen al veel overlast. Weliswaar brengt Tata ook veel werkgelegenheid in de regio en daarom werd het geaccepteerd. Nu komen daar ook nog eens windmolens bij, met slagschaduw, draaiende rotoren, geluidsoverlast, met name in de nacht door een laagfrequent gezoem en de vogels die voor hun huis door de wieken worden doodgeslagen. In eerste instantie hebben de omwonenden nog meegewerkt aan een werkgroep om te kijken of zij hier nog iets tegen konden doen. Echter, al snel bleek de werkgroep eenrichtingsverkeer te zijn. De initiatiefnemers van de molens stonden alleen maar op zenden. Inbreng van de bewoners werd niet op prijs gesteld, hebben wij uit de verhalen van de insprekers kunnen ventileren. Ook zienswijzen werden aan de kant geschoven. Dat is een mooier woord voor: we hebben ernaar gekeken maar wij doen er niets mee. Ook met de grote kennis van zaken van sommige bewoners werd niets gedaan. Al met al kun je je niet voorstellen dat zij nog vertrouwen hebben in de politiek. Desondanks zijn zij vandaag toch weer naar het provinciehuis gekomen. Dan subsidiariteit. Is plaatsing van deze windturbines de beste manier om het uiteindelijke doel van 685,5 MW energie opwekken te bereiken of zijn er nog andere manieren? Mijn fractie denkt van wel. Ik hoop dat ons college hier ook zo over denkt, anders hebben wij toch echt een verkeerd college. Als je denkt dat er maar een weg naar Rome leidt, ben je erg beperkt in je denken en hoor je niet thuis op het college-pluche. Vandaag gaan wij merken of dat zo is. Dan doeltreffendheid. Bereik ik met het plaatsen van windmolens wat een inbreuk op de leefomgeving van omwonenden tot gevolg heeft, wat ik wil bereiken? Vindt het uiteindelijke doel van 685,5 MW energie plaats? Ja, dat wel, maar heiligt het doel de middelen? Wat het college ook bereikt, is dat het vertrouwen in de politiek tot een absoluut nulpunt daalt. Het vertrouwen wordt beschaamd en dat betekent een vertrouwensbreuk, alle mooie woorden ten spijt hier in de Staten. Wij kunnen wel zeggen hoe belangrijk wij de burgers vinden, maar als wij niet hun belangen vertegenwoordigen, dan zijn het holle frasen. Nietszeggende woorden, kortom, heel wrang allemaal. Laten wij daar vandaag dus mee stoppen. Ik heb het zojuist over Eneco gehad. Het zal niet bij iedereen bekend zijn dat 53 Nederlandse gemeenten aandeelhouder van Eneco zijn. Als je de website van Eneco bezoekt, valt te lezen dat bij Eneco draagvlak bij de Nederlandse burger altijd hoog in het vaandel heeft gestaan, maar waarom nu dan niet? Is Eneco wel op de hoogte van het draagvlak in Muiden en Velsen? Dat het daar inmiddels nul komma nul is. Mijn fractie zou graag zien dat er onderzoek wordt gedaan naar het draagvlak en Eneco hiervan in kennis te stellen. Daarom een motie.

Motie 03/12022018
Draagvlakonderzoek doen bij omwonenden windmolens Spuisluis

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

PS roepen het college op om:
Onderzoek te doen naar het draagvlak voor windturbines op Spuisluis bij omwonenden en dat Eneco van de resultaten van dit onderzoek in kennis wordt gesteld

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV, SP, ONH

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Draagvlak is soms als een knellend kostuum dat je bij C&A in de uitverkoop hebt gekocht, maar we moeten het toch niet onderschatten. Je moet zorgen dat het goed gaat zitten. Het zou toch vervelend zijn voor Eneco als iedereen in IJmuiden en Velsen zijn energiecontract met hen straks opzegt. Dan wil mijn fractie nog iets zeggen over de woonbootbewoners. Het is allemaal heel toevallig dat op het moment dat duidelijk wordt dat er bij de boten windmolens worden geplaatst, zij moeten verkassen, dat de veertig jaar dat zij daar al liggen, geen waarde heeft. Nu de woonbootbewoners noodgedwongen een gang naar de rechter moeten gaan maken, hoop ik dat de rechter er anders over denkt. Dat lijkt mijn fractie toch wel zeer waarschijnlijk. De woonbootbewoners bij Fort Bezuiden in Spaarndam die bezwaar maakten tegen een huisjespark in het Fort, kregen opeens wel een permanente status en dat terwijl zij daar ook al heel lang zijn gedoogd. Het is dus voorbarig om nu windmolens te gaan plaatsen die straks weer weg moeten, omdat deze drijvende woningen binnen een door PS zelf in het leven geroepen straal van 600 m van de windmolens liggen en dat mag dan niet. Daarom is het afgeven van een vvgb voorbarig. Ik wil de Statenleden en het college vragen middels mijn motie om deze aanvraag voor een vvgb voorlopig in de koelkast te zetten totdat de rechter zich over de status van deze woonboten heeft uitgesproken.

Motie 4/12022018
Verklaring van geen bedenkingen windpark Spuisluis in de diepvriezer

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

PS roepen het college op om:
Zolang de rechter geen uitspraak heeft gedaan over de status van de woonboten geen 'geen bezwaar' voor de windturbines op de Spuisluis af te geven

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV, ONH, 50plus

De **VOORZITTER**: De motie maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Laten wij eerlijk zijn, die paar maanden maakt dan ook niet meer uit. "Het moge duidelijk zijn dat de rechten van Eneco, een overheidsbedrijf, belangrijker zijn dan de rechten van de burgers van IJmuiden en Velsen. Draagvlak wordt niet belangrijk gevonden." Dit is slechts een mooie zin uit een motie van de VVD, D66, CDA en PvdA van 15 december 2014, toevallig ook de partijen die het college vormen. Dat er geen draagvlak voor dit windmolenproject is, wordt door dit college naast zich neergelegd. Want stel je voor dat we die 685,5 MW wind niet

halen. Dat zou een ramp zijn, zelfs fatsoen moet daarvoor wijken, zelfs beschermde vogels moeten daar met de dood hun bijdrage aan leveren. Hoe treurig wil je het hebben? Nog treuriger als je bedenkt dat door deze plannen de huizenprijzen gedaald zijn. Opvallen ook dat veel huizen in Velsen-Zuid, huizen die direct op de windmolens uitkijken, nu te koop staan. Ik adviseer iedereen in de omgeving van de te bouwen windmolens alvast verlaging van de Woz-waarde aan te vragen, en voor hen die genoodzaakt zijn hun huis tegen een lagere prijs te verkopen, planschade aan te vragen. Als laatste nog een vraag aan de gedeputeerde, kan hij aangeven voor welke windturbine een vvgb gaat worden afgegeven en wat de tiphoogte van deze turbine is.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Het zal u niet verbazen zoals wij in de commissievergadering hebben gezegd, dat wij tegen dit windpark zijn. In principe zijn wij het net als de PVV ermee eens dat de vvgb pas kan worden afgegeven als alle procedures rondom woonboten zijn afgerond, want straks winnen de woonbootbewoners het beroep en staan er zes windmolens die 600 m afliggen van een gevoelige bestemming, de boten, en wat dan? Moeten ze weg? Het geven van een jaarlijkse vergoeding van Eneco als zogenaamde goede buur – staat in de stukken – mochten ze blijven zitten, daar zit niemand op te wachten. Tevens wordt er volgens ons niet voldaan aan geluidsnormen en is er veel slagschaduw voor woonbootbewoners. Maar ach, dit college gaat er toch vanuit dat zij na 2023 weg zijn, dus die extra overlast kunnen ze er de komende jaren wel even bij hebben. Gezien wat de meeste fracties hebben gezegd tijdens de commissievergadering hieromtrent, gaat het windpark er helaas komen. Wij zullen tegen stemmen omdat geen sprake is van een goede ruimtelijke onderbouwing. Bovendien wordt het woon- en leefklimaat van de woonbootbewoners en omwonenden alleen nog maar verslechterd en wordt fijnstof nog meer verspreid. Wat er wel moet gebeuren als dit windpark er toch komt, dat de bewoners door PS niet aan hun lot worden overgelaten. Sinds 2016 is op initiatief van de provincie gestart met een overleg met de gemeente Velsen en RWS die reeds procedures zijn gestart om de boten weg te krijgen. Dat is niet gestart om te klaverjassen. Het mag niet zo zijn dat als de meeste fracties van deze Staten vinden dat als er zo nodig een windpark op de huidige locatie moet komen waar al zo enorm veel overlast is, er weggekeken wordt van de feitelijke situatie en de woonboten die er al decennialang liggen. Mensen hun huis en haard staan op het spel en een woonboot zonder ligplaats is niets waard. Hoewel wij als 50plus vinden dat zij moeten kunnen blijven, vinden wij dat zij recht hebben op een fatsoenlijke compensatie in de vorm van een andere ligplaats of goede financiële vergoeding. Dat de bewoners doorvechten voor hun rechten, daar wil 50plus niet in treden, maar zij mogen niet de dupe worden van het onderling wegkijken van overheden die naar elkaar blijven verwijzen. De heer Remkes, de voorzitter van PS, heeft al vele malen in een speech gezegd dat het de inwoners van deze prachtige provincie helemaal niks uitmaakt welke overheid iets oplost, als het maar wordt opgelost. Nou, dat kunnen GS nu mooi in de praktijk brengen. Ik doe dus een dringend beroep op PS en GS om straks mee te stemmen met een aantal moties, ondanks dat GS formeel geen partij zijn in het overleg dat reeds bestaat tussen de provincie, de gemeente Velsen en RWS om samen met Eneco tot een fatsoenlijke oplossing voor de woonbootbewoners te komen. Het gaat hier namelijk om mensen. Zij mogen geen juridische speelbal worden of juridisch onderwerp zijn van overheden in slepende procedures. Ik wil daarom een motie indienen, maar ik weet niet of ik

dat nu of in tweede termijn moet doen. Deze houden wij achter de hand als andere moties het niet halen.

De **VOORZITTER**: U mag in tweede termijn nog een motie indienen.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Dan dien ik hem straks in.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter. Zuinig omgaan met de aarde mag geen holle frase zijn. Het is letterlijk van levensbelang. De energietransitie is een van de grootste maatschappelijke uitdagingen van nu en is vereist om de wereld goed achter te kunnen laten aan de generaties die achter ons komen. Omdat er beperkte tijd is om de energietransitie te laten slagen, is de situatie urgent. De PvdD vindt het van zeer groot belang dat onze samenleving zo snel mogelijk de overstap maakt van fossiele brandstoffen naar duurzame hernieuwbare energie. De huidige manier van energieopwekking leidt niet alleen tot klimaatverandering, maar ook tot andere grote problemen voor mens, dier en milieu. De massale overstap naar duurzame hernieuwbare energie met behulp van bijvoorbeeld wind, water en zon kan niet langer op zich laten wachten.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik hoor mevrouw Vermaas zeggen dat zij de energietransitie heel erg belangrijk vindt. Zij zegt van de PvdD te zijn. Vindt u het van ondergeschikt belang dat daar 90 vogels per jaar de dood vinden, ook beschermde diersoorten, dat vindt u van ondergeschikt belang?

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Ik stel graag een vraag aan de heer Van der Sluijs, is de heer Van der Sluijs ervan op de hoogte dat als wij alle fossiele energiecentrales zouden sluiten en vervangen door windparken, dat 70 miljoen vogellevens per jaar zou schelen?

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Als je het hele land gaat volzetten met windmolens, dan gaat het alleen maar meer kosten. Over het hele land staan er nu al 50.000. Ik begrijp dus uit uw wedervraag dat u het van ondergeschikt belang vindt dat al die dieren….

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter, ik vind het heel mooi dat de PVV zich opeens zorgen maakt om dierenwelzijn, daar was in uw hartstochtelijk pleidooi voor pulsvisserij tijdens de commissie NLWM niks van te merken, maar ik kan u geruststellen. Als wij alle fossiele energiecentrales zouden sluiten en zouden vervangen door windmolens, dan zou dat 70 miljoen vogellevens per jaar schelen. Als u zegt, zijn windmolens slecht voor vogels, dan is het antwoord in dit geval nee.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): U haalt een aantal discussies door elkaar. De leugen regeert.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Ook groene energie mag echter geen ontoelaatbare negatieve impact hebben voor mens, dier en natuur. De PvdD vindt het belangrijk om deze negatieve effecten zo veel mogelijk te vermijden en te verminderen. Daarom moeten wij bij de inzet van hernieuwbare energiebronnen altijd goed blijven kijken naar de mogelijkheden om de negatieve gevolgen zo

klein mogelijk te maken. Telkens opnieuw zal hierover een gefundeerde afweging moeten plaatsvinden. In deze zaak is dat in onze ogen gebeurd. Wij hebben geen reden om te twijfelen aan de onderzoeksresultaten van fijnstof en die zijn gecontroleerd door deskundigen op het gebied van luchtkwaliteit van de Omgevingsdienst NZKG. De plek voor het windmolenpark is in principe perfect, een industrieterrein. Wij moeten ervoor waken dat wij overlast en vervuiling veroorzaakt door vervuilende fossiele industrieën, niet afschuiven op windparken. De oorzaak van de vervuiling in het gebied moet bij de bron worden aangepakt en wij blijven hameren op strengere normen om de lucht in dit gebied en elders gezond te maken. De PvdD staat voor duurzaamheid maar ook voor mededogen en bescherming van de belangen van de zwaksten tegen het recht van de sterksten. Het geschil over de rechten van de woonbootbewoners moet nog worden beslecht bij de Raad van State, maar feit is dat de boten al decennia in het gebied liggen. Een goede overheid die de burgers beschermt, heeft de taak om te waarborgen dat mensen die hun huis en haard moeten verlaten, een redelijke compensatie krijgen, voldoende om zich elders te kunnen vestigen. Wij krijgen graag de toezegging van het college dat zij zich hiervoor zal inspannen.

Mevrouw **VAN ROOIJ** (PvdA): Voorzitter, deze vvgb gaat over een goede ruimtelijke ordening. In de besprekingen over dit windpark zijn er steeds twee pijnpunten geweest, zowel bij de bewoners als bij de Staten en zoals ook duidelijk blijkt uit de ingediende zienswijzen. Op deze twee pijnpunten wil ik nader ingaan. Dat zijn de woonboten en de luchtkwaliteit. Op de eerste plaats de situatie rondom de woonboten. Jarenlang is hier bewoning gedoogd, sommigen zelfs met een ontheffing, maar formeel in strijd met de bestemming. In ieder geval zijn er – door jarenlang geen actie te ondernemen – verwachtingen gewekt bij de bewoners. Nu heeft RWS een procedure gestart om de bestaande ontheffingen in te trekken. Bewoners zijn per brief geïnformeerd op 6 november jl. Wij constateren dat het sowieso geen goede plek is om te wonen en de komst van windmolens maakt dat er niet beter op. Wij kunnen dan ook leven met het feit dat de boten daar niet kunnen blijven. Daartegenover staat wel dat wij de communicatie met de bewoners niet met een voldoende kunnen waarderen. Gedane zaken nemen geen keer. Wanneer je je woonplek moet verlaten, staat je leven op je kop en heb je recht op een zorgvuldige handelswijze en een goede ruimhartige regeling. Er zijn naast de bewoners vier partijen die belang hebben bij een goede oplossing: RWS, gemeenten, Eneco en de provincie. Wij roepen alle partijen op medeverantwoordelijkheid te voelen en te nemen. Aan GS de specifieke oproep om moreel medeverantwoordelijkheid te nemen voor een zorgvuldig proces en daar met andere partijen op toe te zien. Graag een reactie van GS. Dan de situatie van de luchtkwaliteit. Er is een onafhankelijk onderzoek geweest met als constatering dat er geen verslechtering van de luchtkwaliteit zal zijn door de komst van deze windmolens. Dit is gecontroleerd door de Omgevingsdienst NZKG. Er is meerdere malen met de bewoners overleg gepleegd. Helaas is er geen overeenstemming over de uitkomsten bereikt. Wij constateren dat het hier een kwetsbaar gebied betreft onder de rook van Tata en in de nabijheid van vervuilende scheepvaart. Dat bewoners ongerust zijn, is heel goed te begrijpen. Wij vragen aan GS of zij mogelijkheden zien om in dit gebied de komende tijd extra aandacht aan de luchtkwaliteit te besteden en met welke maatregelen dat dan zou kunnen. Graag een reactie van GS hierop.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Voorzitter, deze verklaring voor een windpark is niet de eerste waarbij de provincie zich in echt alle mogelijke bochten wringt voor de 600 m-grens. Windmolens mogen niet komen op minder dan 600 m afstand van gevoelige bestemmingen. Die 600 m-norm is er vanwege geluid, gevaar en slagschaduw. Wat precies gevoelige bestemmingen zijn staat in de PRV, dat zijn woningen en verder onder meer alle kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten die worden genoemd in het besluit Externe veiligheid inrichtingen. Binnen 600 m afstand van windpark Spuisluis zijn er nogal wat kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten, zoals de Cafetaria Effe Wachten, De Jong IJmuiden, Meba B.V. maar ook talloze andere bedrijven en zelfs een enorme elektriciteitscentrale. In antwoord op mijn technische vragen hebben GS dat ook niet weersproken, maar wel zeggen zij nu opeens dat de verwijzing naar gevoelige objecten in het besluit Externe veiligheid inrichtingen alleen illustratief bedoeld is, terwijl er in de toelichting toch echt glashard staat: “Onder gevoelige bestemmingen wordt verstaan kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 van het besluit Externe veiligheid inrichtingen.” Kan de gedeputeerde uitleggen waar staat dat hij naar eigen goeddunken mag uitmaken wat een gevoelige bestemming is en wat niet? Volgens GS zijn gevoelige bestemmingen zoals restaurants en bedrijfsgebouwen, ook al geen gevoelige bestemmingen als zij onderdeel zijn van een veel gevaarlijker bedrijf waar gevaarlijke stoffen liggen opgeslagen. Kan de gedeputeerde dit nog een keer uitleggen in gewone mensentaal? Waarom is trouwens voor de woonboten op minder dan 600 m afstand de toelichting niet illustratief? In de Statencommissie heeft de gedeputeerde gezegd dat het verwijderen van de woonboten een initiatief is van RWS en Velsen en “geen enkel verband houdt met het windpark.” Nu citeer ik uit het verslag van een gesprek op 13 juli 2017 van woonbootbewoners en de omgevingsmanager. De omgevingsmanager zegt en ik citeer: “De wens van de provincie om hier windmolens te plaatsen is de primaire reden dat de drie overheidspartijen vinden dat de woonschepen daar ongewenst zijn.” Kan de gedeputeerde aangeven wie hier de waarheid spreekt en daarbij ook ingaan op de documentatie die de heer en mevrouw Hendriks hebben opgestuurd? Daaruit blijkt dat RWS de woonschepen eerder nooit iets heeft kunnen schelen op die plek. Voldoet het windpark nu wel of niet aan de beleidsregels voor het plaatsen van windturbines op, in of over Rijkswaterstaatswerken die in dit geval bepaalt dat windmolens op minstens 57 m afstand van het water moeten staan? Hoe staat het met de daarvoor door RWS verleende Waterwegvergunning waarop de heer Spaans de aandacht heeft gevestigd? Volgens het RIVM werd in 2016 aan de Noordersluisweg de fijnstofnorm al fiks overschreden en dat zal volgens het RIVM in 2020 nog steeds zo zijn. De gedeputeerde is daar in de commissie desgevraagd niet op ingegaan. Erbrink Stacks, de deskundige van Eneco, ontkent in zijn rapport glashard deze overschrijding zoals door RIVM geconstateerd, maar zegt wel dat bij een afstand van minder dan een kilometer tussen windmolens en fabriekspijpen de turbines kleine zwevende luchtdeeltjes verder kunnen verspreiden. Vanwege mijn beperkte spreektijd verwijs ik naar de documentatie die de heer Wijdema heeft toegestuurd. Ik dring er vanwege alle tegenstrijdigheden bij GS op aan – en dit omwille van een goede ruimtelijke ordening – een secondopinionondersoek te laten doen door een onafhankelijke deskundige, dat wil zeggen, niet in opdracht van Eneco. Zo nodig zal ik hiervoor in tweede termijn een motie indienen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Mijn fractie ziet geen bezwaren in de aanleg van windpark Spuisluis en stemt in met de vvgb. Windmolens op bedrijventerreinen zien wij graag. Tijdens het

debat in de commissie is een aantal zaken aan de orde gekomen die in de basis niets te maken hebben met het windpark, maar waar ik wel de aandacht voor wil vragen. Dat betreft de woonboten en de luchtkwaliteit. Het is ons helder uit de discussie in de commissie en de ontvangen documentatie, dat de woonboten niet kunnen blijven liggen. Er zijn hiervoor verschillende oorzaken en wij hebben geen reden noch mandaat om af te wijken van het besluit van de gemeente en RWS. Zij zijn ook de handhavers. Toch heeft de provincie wel iets van een rol zoals via de gebiedsmanager. Ik wil hierbij alle betrokken overheden oproepen om netjes om te gaan met de woonbootbewoners en dan netter dan tot nu toe, mogelijk ook door compensatie te bieden. De luchtkwaliteit. Door de plaatsing van deze windmolens wordt de luchtkwaliteit in het gebied niet beter of slechter, maar hij blijft wel zorgelijk te noemen. Er is in de afgelopen jaren veel gebeurd om de luchtkwaliteit te verbeteren. Mijn fractie verwacht van GS dat dit een blijvend punt van aandacht is voor dit gebied.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): U zei net dat er netter moet worden omgegaan door partijen dan tot op heden. Het is mij nog niet duidelijk. Is het CDA ervoor dat alle bewoners financieel worden gecompenseerd of een nieuwe ligplaats krijgen of laat u het een beetje in het midden?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Er zijn hier vier betrokken partijen en de PvdA refereerde daar al aan. Volgens mij moeten zij met elkaar in overleg treden met de bewoners om te komen tot een goede compensatie en wat dat precies inhoudt, laat ik graag aan die partijen. Ik ga daar niet op vooruitlopen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter, mijnheer Heijnen, hoe staat u tegenover maatwerk in dit soort gevallen en als u daar positief tegenover staat, bent u van mening dat dat hier heeft plaatsgevonden en zo nee, bent u van mening dat dat wel had moeten plaatsvinden?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik ben in principe voor maatwerk, en ik zei ook dat er netter met de woonbootbewoners moet worden omgegaan dan tot nu toe. Dat betekent dat ernaar gekeken moet worden hoe maatwerk verbeterd kan worden. Ik wil benadrukken, dat is niet alleen aan de provincie. Er zijn meerdere overheden die daarvoor een stapje moeten zetten.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Voorzitter. Ik wil de aanwezigen graag even terugnemen in de tijd. In 2013 werd het energieakkoord door meer dan veertig partijen ondertekend. Hierin stond de opgave voor 6000 MW wind op land. Via het IPO zijn deze MW verdeeld over de provincies. Noord-Holland heeft getekend voor 685,5 MW. Die halve MW zegt wel hoe precair dit dossier is. Vandaag als de meerderheid instemt met deze vvgb, heeft Noord-Holland aan haar afspraak voldaan. Het was lastig. Er moest telkens een goede afweging gemaakt worden waar de windmolens passend zullen zijn in het landschap en zo min mogelijk overlast zullen bezorgen voor de bewoners. Dat het bereiken van onze opgave voor wind op land gelukt is binnen de kaders die PS hebben gesteld, is zeker een compliment aan GS waard. Dan nu het voorliggende windpark. Vooraf heeft D66 GS gevraagd duidelijkheid te geven over de mogelijke gevolgen van de windmolens op de luchtkwaliteit en uiteraard de situatie rondom de woonboten. De normen voor luchtkwaliteit worden niet overschreden, niet zonder en niet met de windmolens. Onze

eigen Omgevingsdienst bevestigt deze onderzoeksresultaten. Dat neemt niet weg dat wij voortdurend oog moeten hebben voor de luchtkwaliteit in deze regio.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Mevrouw Klaassen zegt dat de normen voor luchtkwaliteit niet worden overschreden. Ik heb een paar minuten geleden geciteerd uit een rapportage van het RIVM – toch niet de minste – die op twee plaatsen nog steeds overschrijding van fijnstofnormen constateert. Niet alleen in Reewijk maar ook in Velsen en nog wel op zes plaatsen. Hoe komt u erbij dat de normen niet worden overschreden? U ontkent de onderzoeken van het RIVM?

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Ik ontken zeker niet de onderzoekskracht van het RIVM, want dat is een hoog gerenommeerd instituut uiteraard, maar deze stukken zijn mij niet bekend. Ik ga verder. Liggen de woonboten er legaal of illegaal? De meningen daarover lopen uiteen. De feiten geven volgens GS aan dat deze er illegaal liggen en dat er een einde aan deze situatie zou komen. Wij vinden het netjes dat de initiatiefnemer middels een buurregeling toch financieel tegemoetkomt aan de woonbootbewoners in de jaren dat zij daar ondanks de illegale situatie, nog blijven. Wij roepen alle partijen op er in tussentijd samen uit te komen. D66 kijkt terug op een lastig wind op land-dossier en complimenteert GS met het behalen van de afspraak om 685,5 MW te realiseren.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Mevrouw Klaassen zegt, de woonboten liggen daar illegaal. De gemeente Velsen moet en gaat handhaven. Kunt u mij uitleggen hoe het kan dat woonboten die er al veertig jaar liggen, nu ineens illegaal zijn? Waren ze dat 39 jaar lang niet?

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Er is sprake van een gedoogsituatie op dit moment.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Is het mevrouw Klaassen bekend dat gedogen in het bestuursrecht helemaal niet bestaat? En dan nog, als er iets veertig jaar is, waarom wordt het dan in een keer wegbestemd? Legt u mij dat eens uit.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Het staat niet in het bestemmingsplan, misschien moet ik het zo simpel houden en daardoor is het een illegale situatie. Laten wij deze juridische discussie niet hier samen met zijn tweeën doen, mijnheer Bruggeman.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Mevrouw Klaassen, uw partij heeft op 15 december 2014 een motie getekend waarin zij zeer veel waarde hecht aan draagvlak. Dat is in dit geval ver te zoeken en wij hebben geleerd dat het bij de Raad van State geen standhoudt, maar dan heb je ook nog zoiets als integriteit en ethiek. Staat u nog steeds achter uw motie of was dat gewoon een motie voor de bühne?

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Wij staan zeker achter de motie, maar ik ben benieuwd naar wat precies de definitie van draagvlak is, want in uw motie vraagt u om dat te meten. Wanneer is er volgens u sprake van draagvlak? Met dit soort situaties – dat geven wij ook direct toe – hou je nooit iedereen tevreden.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Nee, er is nog nooit een kok gevonden die voor alle landen kan koken. Wij kunnen wel in de commissie gezamenlijk bepalen wat wij van die mensen kunnen weten en aan de hand daarvan bepalen of er draagvlak is of niet. Van alles wat ik heb gehoord, heb ik niet het gevoel gekregen dat er überhaupt een klein beetje draagvlak is.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Volgens mij ligt het er maar net aan aan wie je vraagt wie die windmolens wil, of er draagvlak is of niet. Het is een beetje een vreemde discussie. Tot slot, voor deze periode zijn dus onze Noord-Hollandse doelstellingen behaald. De aandacht lijkt zich landelijk te verleggen naar wind op zee en D66 kijkt ernaar uit wat wij als provincie daaraan kunnen bijdragen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Ik heb u twee keer GS horen feliciteren met dat de doelstellingen behaald zijn. Bent u daar niet een beetje voorbarig mee? Er zijn weliswaar vergunningen verleend, maar alleen als die ingevuld worden binnen de maximale bandbreedte, halen wij onze doelstellingen.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Correct, en wij gaan ervan uit dat dat gaat lukken.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Dat u een fervent voorstander bent van windmolens, weten wij al gedurende deze periode. Maar wat ik u nog niet goed heb horen zeggen, vindt u het een voorwaarde voor het verlenen van deze vvgb dat de bewoners op wat voor wijze worden gecompenseerd met een andere ligplaats, of zegt u, laat het maar aan juristen over en dat die mensen tien jaar het bos in worden gestuurd.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Ik wil mevrouw De Meij complimenteren met de zorgen die zij heeft voor de bewoners en dat zij daar aandacht voor heeft, maar ik vind wel dat wij als provincie zuiver moeten zijn op wat onze rol is. In deze zijn de gemeente en RWS aan zet en niet wij. Ik ga ervan uit dat deze partijen willens en wetens het goede gaan doen voor de bewoners.

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter. Deze voordracht om een vvgb af te geven is de laatste in een serie om de opgave van 685,5 MW aan wind op land te realiseren. Ook nu veel weerstand tegen de komst van het windpark Spuisluis. De VVD is er zich van bewust dat de strenge eisen die wij stellen aan het realiseren van een windpark, de angst voor de komst ervan niet wegneemt. Ik wil benadrukken dat de VVD zich houdt aan de afspraken met het Rijk om de opgaven voor wind op land te realiseren. Het simpel tegen stemmen biedt geen oplossing en maakt de provincie een onbetrouwbare partner. De aanvraag voor windpark Spuisluis voldoet aan alle eisen voor een goede ruimtelijke ordening. Wel hebben wij de gedeputeerde meegegeven de gevolgen van het windpark te monitoren. Ook wil de VVD een goede oplossing voor de woonbooteigenaren. Het is niet onze taak, maar de gedeputeerde dient hier wel op toe te zien bij de gemeente Velsen en RWS. Wij hebben in de afgelopen jaren veel weerstand tegen wind op land gezien. Meer windparken op land is vragen om meer weerstand. Wat de VVD betreft, blijft het bij de 685,5 MW en komt er geen windpark meer bij. Wij zien dat de productie van wind op zee een enorme vlucht

heeft genomen en het steeds goedkoper wordt om windparken op zee te realiseren. Bouw deze parken uit het zicht van onze kust om ook het ongerepte uitzicht over zee niet te verstoren.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Voorzitter. Na een roerige commissievergadering moeten wij nu hier wel of niet een vvgb afgeven. Dat is lastig. Wij hebben in de commissievergadering al gezegd dat wij in principe voor het afgeven van die vvgb zullen stemmen, maar wij betreuren de discussie die het windmolendebat geworden is. Wij zijn allemaal voor dezelfde taak gesteld. Wij moeten zorgen dat de provincie de toekomst in zal gaan en daarvoor moeten grote opgaven wat duurzaamheid betreft gedaan worden. Dat wij dat niet op een constructievere manier kunnen doen is heel jammer en teleurstellend, zeker waar het gaat over draagvlak. Maar zowel in de Staten hier is er geen draagvlak als bij Spuisluis en in de Staten kunnen wij nu de regels niet aanpassen. Aan de ene kant mag er niet meer dan een bepaald aantal MW worden neergezet, daar kan GL zich niet in vinden. Aan de andere kant hebben wij beperkende regels opgesteld waardoor wij nu windmolens op terreinen toestaan waar mensen ze niet willen hebben en waar wij ze niet toestaan, waar er wel door de omwonenden om gevraagd wordt. Dat is jammer, maar zolang er in de Staten geen draagvlak is om dat te veranderen, hebben wij het hiermee te doen. Wat het draagvlak rond Spuisluis betreft, ligt het wat gecompliceerd. Wij hebben nu allemaal zo'n beetje geconstateerd dat draagvlak geen ruimtelijk argument is, maar dat betekent niet dat wij helemaal niets meer hoeven te doen met de argumenten die ons aangereikt zijn, want een goede leefomgeving is wel een ruimtelijk argument. Wat ons is aangereikt in de commissievergadering door omwonenden, is zeker iets waar wij hier iets mee zouden kunnen als je dat wilt. Dat is een lastige keuze, want aan de ene kant zien wij een hele grote opgave voor ons en aan de andere kant willen wij natuurlijk dat dat op een manier gaat die voor iedereen aanvaardbaar is, maar tegelijkertijd is voor iedereen aanvaardbaar niet altijd haalbaar. Wij zijn het direct met de omwonenden eens dat hun leefklimaat ernstig onder druk staat, maar dat is met name te wijten aan de zware industrie in het gebied en daar moeten wij hier regels voor stellen en veel meer aandacht voor hebben, daarbij vindt u GL direct aan uw zijde. Of dat ook betekent dat er geen windmolens geplaatst moeten worden, is wat ons betreft een andere vraag. Ik heb een aantal partijen aan de gedeputeerde horen vragen of er kan worden ingezet op een goede regeling voor de woonboten en of er wellicht een nieuw onderzoek gedaan kan worden. Ik wacht het antwoord op deze vragen af.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Al lang geleden hebben wij en nog veel meer fracties in PS zich uitgesproken voor het realiseren van windenergie in industriële gebieden en dan met name in het NZKG. Het voorstel om windmolens te plaatsen bij de Spuisluis voldoet aan deze voorwaarden. Wij staan er daarom in beginsel positief tegenover. De noodzaak voor verduurzaming van de energievoorziening is groot, dat behoeft geen nadere toelichting. De CU/SGP wil binnen een generatie volledig overschakelen op duurzame energie. Vandaag is de vraag echter een wat kleinere, namelijk geven wij een vvgb af? Op hoofdlijnen voldoet het voorstel aan de eisen voor een goede ruimtelijke ordening, toch zijn er wel wat rafelrandjes. Allereerst de al vaak genoemde woonboten. Wij vinden het heel teleurstellend dat de provincie zich verschuilt achter formalistische argumenten dat de woonboten sowieso al weg moeten. En ik maak mij ook wel zorgen na de opmerking van de heer Bruggeman over de voorlichting daarover

aan ons door de gedeputeerde. Maar al zou het waar zijn, dat betekent niet dat GS geen rol kunnen spelen bij het vinden van een fatsoenlijke oplossing. Als overheid moeten wij betrouwbaar zijn. De PvdA noemde een morele verantwoordelijkheid. Inderdaad, als er een gewoonterecht is van meer dan veertig jaar dan hebben wij een verantwoordelijkheid om bij te dragen aan een zorgvuldige oplossing. Graag hoor ik van GS wat zij daaraan gaan doen en welke garanties zij ons gaan geven dat zij zich daarvoor gaan inzetten. Dan het fijnstof. De overlast is voor de bewoners aanzienlijk. Echter, wij zijn ervan overtuigd dat die niet substantieel toeneemt door de windmolens, dat is in onafhankelijk onderzoek aangetoond. Het is wel ongemakkelijk dat wij het niet goed in de gaten kunnen houden. GS hanteren in de beantwoording van een vraag daarover in de commissie bovendien een cirkelredenering. Ze zeggen, omdat wij weinig effect verwachten, kunnen wij het ook niet meten. Ja, ja. Wij willen in ieder geval oproepen om in een geregelde stofmonitoring expliciet de vraag mee te nemen of een verandering te zien is die mogelijkerwijs toegeschreven kan worden aan veranderingen zoals windmolens. Ook ondersteunen wij eerdere oproepen om in de breedte in te zetten om de stofoverlast in dat gebied te reduceren. Graag horen wij een reactie op beide punten van de gedeputeerde.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Voorzitter. Het draagvlak, daar is veel over gezegd vandaag, als een van de leidende terugkerende motieven. Natuurlijk, niet voor iedereen naar tevredenheid, maar het is door sommigen al een paar keer genoemd, ruimtelijke ordening is in dit geval het leidende principe en dat ligt voor bij het voorstel van vandaag en niet het draagvlak, hoe vervelend dat misschien voor sommigen ook is, maar dat is niet waarnaar gekeken wordt. Natuurlijk is geprobeerd door middel van communicatie om met de werkgroep op te halen wat er bij de omwonenden leeft, dat is volgens mij ook verwerkt, want wij hebben met alle partijen die met dit besluit van doen hebben gehad, drie nadere eisen erbij opgenomen, waaronder bijvoorbeeld het stoppenprotocol en nog twee andere. Als er dan nu een motie ligt die een onderzoek naar draagvlak verzoekt, dan ontraden wij die motie, want hoe vervelend ook, juridisch is dit geen criterium en een onderzoek zal niets aan het besluit afdoen. De PVV zegt, er is ook een andere weg, maar er is geen andere weg. Die is vandaag niet aan de orde, er is een vergunning aangevraagd in het kader van bestaand beleid en een betrouwbare overheid moet dat in behandeling nemen en toetsen. U heeft het dan over nietszeggende woorden van GS. Die uit u hier volgens mij voor een deel ook. U geeft voor een deel valse hoop als u stelt dat PS vandaag een andere keuze kunnen maken en dat kunnen wij niet. Wij gaan niet over het indienen van initiatieven door initiatiefnemers, daarvoor is in dit geval Eneco verantwoordelijk. Wij gaan over dat wij zo'n aanvraag ordentelijk moeten afhandelen. Het is mij ook nog gelukt om technische vragen tussendoor bij de ambtenaar op te halen, want de PVV gaat dan aan het eind van zijn betoog nog in op wat voor type windmolen het is en wat is de tiphoogte. Ik kan natuurlijk zeggen, dat rondje hebben wij helemaal gehad, maar deze was redelijk makkelijk. Het type windmolen moet nog worden bepaald door de keuze aan de hand van de aanbesteding en de ashoogte is 116,5 m tot 120 m en de rotorhoogte 114 tot 117 m. Er is een aantal opmerkingen gemaakt over de luchtkwaliteit. Wij hebben gezegd dat het monitoren specifiek niet mogelijk is in de eerdere technische beantwoording en dat komt omdat de windmolens op zichzelf geen fijnstof uitstoten. Als je in zo'n complex geheel van fijnstofuitstoot die er wel is door verschillende actoren, je zou proberen te achterhalen wat nou precies het effect van de

windmolen is, dan zou je dat kunnen vergelijken met dat je op een receptie met tweehonderd man staat en ik aan de ene kant van de zaal moet horen wie er aan de andere kant fluistert. Dat valt dus weg, zeg maar.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter, ik hoor de gedeputeerde zeggen, er komt een windmolen met een ashoogte van ongeveer 120 m. De rotordoorsnede rond de 117 m, dus gemakshalve mogen wij ervan uitgaan dat daar een windmolen komt te staan met een tiphoogte van bijna 180 m. Heb ik dat goed begrepen?

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Voorzitter, dit gaat mij echt te ver. Dit zijn technische vragen en die had u van tevoren moeten stellen. U stelt mij een vraag, die beantwoord ik en daar wil ik het bij houden.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Als dat het niveau van uw kennis over windmolens is, dan vind ik dat heel erg treurig, want het is heel simpel, hoor.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Dit is niet mijn niveau van de kennis over windmolens, dit is kennis die ik heb over de aanvraag en ik heb gezegd dat afhankelijk van de aanbesteding, er nog moet worden gekozen welk type daar komt. Volgens mij is dat volledig in alle transparantie met u gedeeld. Als u mij wilt gaan pakken op een rekensom die ik blijkbaar niet kan maken, dan zegt dat meer over u. De luchtkwaliteit, mijn college Tekin zal hierop ingaan, want wij gaan in zijn algemeenheid daar in het NZKG wel aan doen, omdat dat een terecht punt is dat door velen is genoemd. De luchtkwaliteit is in het NZKG anders en niet zoals je hem optimaal zou willen hebben. Dat is ook waar het beleid van de provincie op gericht is om dat te verbeteren, dat doen wij vanuit de provincie en door inzet vanuit het conglomeraat NZKG met gemeenten en betrokken partijen en dat gebeurt ook door Tata zelf op de manier waarop zij produceren. Dan de woonboten, daar is veel over gezegd en ik snap de insteek van partijen die oog hebben voor de woonbootbewoners en ook voor hun zorgen en voor wat het handhaven met hen doet. Echter, wij hebben het vandaag over een formeel besluit over de RO en daarin gaat hoe vervelend ook, het besluit dus niet over de woonboten. Ze zijn er formeel juridisch niet, maar feitelijk wel en daar wordt op die manier rekening mee gehouden dat zolang ze er zijn, Eneco de burenregeling gaat toepassen. De PVV zegt, ze moeten weg bij de Spuisluis voor het windpark. Nee, ook dat is in de technische beantwoording al gezegd, maar voor de duidelijkheid zal ik dat herhalen. Al in de PIP 2014 van de Zeesluis werden zij genoemd en werd gezegd dat zij daar moesten verdwijnen. De PVV komt met een motie om het besluit op te houden totdat er een rechterlijke uitspraak ligt en volgens mij zei 50plus, het duurt maar een paar maanden voordat je dat weet. Of was het de PPV zelf. Dat is niet zo, het is niet een paar maanden oponthoud als wij dat zouden doen. Als je de volledige rechtsgang zou volgen, dan zit je al gauw aan 1,5 tot 2,5 jaar, dus dat is niet een paar maanden. Daarmee komen wij in conflict met de termijnen. Eigenlijk een tweeledig antwoord want als je kijkt naar dat wij zouden wachten op de bezwaren die bij de rechter worden ingediend tegen het intrekken van de vergunning door RWS, daarvan weet ik overigens niet of het al bij de rechter ligt, maar dan nogmaals, dat kan een heel langdurig traject worden waarvan GS zeggen, dat moeten wij niet met elkaar doen. Als u zegt, je moet ophouden tot de rechterlijke uitspraak

over wat er hier gebeurt, dan moet je eerst een vvgb afgeven, om vervolgens naar de rechter te kunnen stappen, de Raad van State. Is er overleg gestart? Ja, het overleg is ook gestart vanwege het handhaven en er wordt steeds op gehamerd dat de provincie daar een rol in heeft en die hebben wij ook maar die rol is beperkt in mijn optiek. Wij moeten er dus voor waken dat wij in al onze sympathie en betrokkenheid voor wat er met de woonbootbewoners gebeurt, ons niet een verantwoordelijkheid laten aanmeten die primair bij RWS en in de eerste plaats bij de gemeente ligt. Wij hebben een rol in het handhaven, omdat er een deel bebouwing is op de kade en dat stukje is aan de provincie, maar wij gaan niet over wat er in het water ligt en over wat voor boten geldt.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): De gedeputeerde herhaalt nog een keer dat de verantwoordelijkheid voor de woonboten en het laten verdwijnen bij de gemeente en RWS ligt. Ik zou graag een duidelijke uitspraak willen hebben dat volgens hem dus de omgevingsmanager die in gesprekken met woonbootbewoners gezegd heeft, de komst van het windpark is primair en op voordracht van de provincie de reden dat de woonboten daar weg moeten. Ik wil graag zwart op wit horen dat de omgevingsmanager daar onwaarheid gesproken heeft.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: U denk graag zwartwit, dat heb ik in de gaten en dan kunt u vervolgens daar weer een punt van maken. Ik was daar in mijn beantwoording nog niet aan toegekomen, dus u was mij voor. Wij moeten ervoor oppassen dat je vanuit je betrokkenheid niet een verantwoordelijkheid naar je toetrekt die niet bij de provincie ligt. Natuurlijk is onderdeel van het overleg een zorgvuldige wijze waarop wij met die bewoners omgaan, ook vanwege dat deelbelang van de provincie. Maar dat is iets anders dan de verantwoordelijkheid nemen die niet aan de provincie is. Die zorgvuldigheid zit ook in het feit dat wij vijf jaar de tijd nemen om tot oplossingen te komen. Wanneer er uiteindelijk gehandhaafd wordt, dan is het inmiddels 2023. Het CDA zegt, dat moet netter en de PvdA zei ook dat wij dat netter moeten doen, volgens mij niet ‘we’, dat hadden andere partijen dan in uw optiek netter moeten doen. Wij proberen het wel op een nette manier te doen vanaf het moment dat dit traject is ingezet. Natuurlijk zitten wij erbij om te bewaken dat het op zorgvuldige wijze gebeurt en ook in de commissie kwam aan de orde dat ik u daarvan op de hoogte houd. Het heeft geen enkel verband met het windpark. De omgevingsmanager, daar is blijkbaar gezegd, dat is de primaire reden. Ik was daar niet bij. Ik kan mij voorstellen dat de omgevingsmanager dat heeft gedaan vanuit de beleving van, ik ben aangesteld omdat dat handhavingstraject nu is begonnen. Ik ben ook aangesteld vanuit de drie partijen om te zorgen dat de afstemming met de bewoners er is. Op dat moment loopt wel het verhaal rondom windpark Spuisluis. Als hij het op die manier heeft vertaald, dan zal dat zo zijn geweest, maar dat was niet de primaire reden. In het PIP van 2014 Zeesluis stond al dat de woonboten daar niet konden blijven liggen en dat er handhavend moest worden opgetreden. Dat is waarom dat overleg in ieder geval van mij uit met beide partijen op enig moment op de agenda is gezet, dit komt eraan. Dan krijg je daar bovenop nog eens dat het verhaal rondom de Spuisluis windpark gaat lopen en dan krijgt dat natuurlijk in de beleving, dat snap ik. Ongetwijfeld heeft de omgevingsmanager omdat hij op dat moment gaat beginnen, dat zo ervaren, maar ik kan niet voor hem spreken. Ik kan mij voorstellen dat het zo is gegaan, maar feitelijk stond het al in het PIP voor de Zeesluis in 2014. Dat was de aanleiding om de handhaving met partijen op te nemen.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Je kunt zeggen, een topambtenaar als een omgevingsmanager beleeft iets of beleeft iets niet en dat interpreteren wij dan maar. Heeft hij een onwaarheid gesproken?

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Die kant ga ik echt niet op. Ik heb u gezegd wat volgens mij daar gebeurd is en hoe hij dat zou kunnen hebben begrepen, hoe die omstandigheden waren op het moment dat hij begon en daar moet u uw eigen conclusie uit trekken. Hoe staat het met de Waterwegvergunning? Dat zijn van die technische aanvullende vragen, ik weet niet hoe het daar nu mee staat. De stand van zaken is zoals die op het moment was dat wij er in de commissie over gesproken hebben. Er wordt hier gezegd, er is gesproken over de fijnstofnorm, kunnen wij daar een second opinion op doen? Volgens mij is die er al geweest, dat hebben wij in de commissie met elkaar besproken. Er is een rapport ingediend door een bureau dat daartoe volledig geëquipeerd en deskundig is. Vervolgens laten wij onze deskundigen van de Omgevingsdienst NZKG daar nog een keer naar kijken en zij zeggen, dit is een goed rapport en dat kunnen GS gewoon aanbieden aan PS. Die zijn onafhankelijk tenzij – en dat heb ik u ook in de commissie gezegd – u twijfelt aan uw eigen diensten. Wat ons betreft is er geen reden om nogmaals een second opinion in te roepen. Dan de vragen van de SP over Bevi, in mijn optiek voor een deel technisch. De meeste bedrijven binnen de 600 m kunnen niet als beperkt kwetsbaar worden opgevat. Tata Steel valt onder het besluit Externe veiligheid inrichtingen, waardoor het geen kwetsbaar of beperkt kwetsbaar object is. Dat zijn er een aantal bedrijven die onder de werkingssfeer van het Bevi vallen, bijvoorbeeld Van Gelder of Nuon. Maar omdat die bedrijven onder de Bevi vallen, zijn ze geen kwetsbaar of beperkte kwetsbare objecten. Er zijn een paar objecten, bedrijven die niet onder de Bevi vallen, onder andere de cafetaria. Die locaties betreffen beperkt kwetsbare objecten, maar zoals uitgelegd, is 600 m van toepassing op het borgen van een goed leef- en woonklimaat met een voorkeur voor een inpassing in industrieel gebied. Volgens mij heb ik de SP vaker horen zeggen dat zij daarvoor zijn. Dergelijke bedrijven worden niet aangemerkt als gevoelige bestemmingen zoals bedoeld in artikel 32 lid 4.g. Ik wil het hier graag bij houden, anders gaan wij telkens deze kant weer op. Volgens mij is er zorgvuldig naar gekeken. GS hebben uitvoerig gemotiveerd wat gevoelig is en wat niet. Daar zit geen eigen interpretatie in van GS, dat is gewoon gedaan op basis van de kennis van degenen die daar deskundig in zijn.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Vele partijen hebben aandacht gevraagd voor de luchtkwaliteit in dat specifieke gebied en dat is voor ons ook een aandachtsgebied. Onder voorbehoud van goedkeuring door uw Staten vragen wij in verband met de uitvoering van motie 110 om 1 miljoen euro vrij te maken om wat flexibiliteit met elkaar overeen te komen. Wij willen graag wat airboxen in onze provincie toevoegen en wij willen niet te veel afhankelijk worden van het RIVM en andere luchtmeetnetten in de provincie, maar wij willen echt kijken naar onze aandachtsgebieden om daar onze eigen metingen te kunnen doen. Ik kan mij voorstellen dat als u straks akkoord gaat, ik aan het eind van het jaar met een lijstje kom naar de commissie over in welke gebieden wij de airboxen willen gaan inzetten. Ik kan mij voorstellen dat dit gebied op nummer 1 staat.

Tweede termijn

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. Ja, het voelt allemaal een beetje als vechten tegen de bierkaai. Je kunt met hele mooie argumenten komen, maar het heeft allemaal weinig zin. Daarnet riep ik het al even in mijn interruptie op de PvdD, de leugen regeert en de waarheid wordt verdacht gemaakt. Als je vragen stelt aan de PvdD, dan krijg je geen direct antwoord. Begrijpelijk. Je krijgt een vraag over pulsvissers als wedervraag. De PvdD heeft blijkbaar liever dat de hele zeebodem aan gort wordt gevist dan dat wij overgaan op pulsvisserij en ja, soms breekt een kabeljauw zijn rug, de kabeljauw die direct daarna schoongemaakt wordt om te worden geconsumeerd. Maar daar gaat het helemaal niet over. Het gaat hier over windmolens. Dat betekent dat er elk jaar straks 90 vogels – en ik betwijfel of het er 90 zijn, ik denk dat het er veel meer zijn, want het is een vogelrijk gebied – die worden daar elk jaar gedood. Dat je het hele land volzet met windmolens, dat zal echt niet veel dierenlevens besparen. Er zullen vele tienduizenden dieren doodgaan. Dan komen wij weer op ons punt van thorium, maar dat is helaas voor de meeste partijen hier een psychologische barrière waar ze nog even doorheen moeten. Dus al helemaal niet kijken naar alle voordelen, zoals geen CO2, slagschaduw, wel rendabel en ook stroom als het niet waait. Dan even voor de beeldvorming. De gedeputeerde had nagevraagd hoe hoog de ashoogte wordt en een rotordoorsnede van 117 m. Als je de ashoogte van 120 m bij de rotorhoogtedoorsnede optelt, dan kom je aan een tiphoogte van 178,5 m. Het is een simpele rekensom en dat is slechts 20 m lager dan die nu bij Medemblik staat, de Ambtenaar, de grootste windturbine van Europa heb ik begrepen. En als je aan de andere kant van Medemblik staat, dan zie je de windmolen al van ver staan, terwijl deze ongeveer 900 m buiten het dorp staat. Deze windmolens zullen straks waarschijnlijk ook vanuit Driehuis en Santpoort te zien zijn. Ik ben net mijn verhaal begonnen met een voorspelling, nu alleen nog maar de stemming om mijn voorspelling uit te laten komen. Heel treurig allemaal, wij hebben het allemaal gezien en gehoord. Negen adviezen op de moties, iedereen vindt het allemaal heel erg maar stemt uiteindelijk wel voor. De bewoners zullen het ermee moeten doen. Ik denk dat het vertrouwen in de politiek er niet groter op wordt, ik kan er niets anders van maken.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Ik mocht net het college niet interrumperen maar ik wil wel zeggen dat de enige die hier helder is geweest, is de VVD. Die heeft gezegd, afspraak is afspraak. In de commissie hebben wij het ook al gezegd, die 685,5 MW moeten er komen ten koste van de bewoners en omwonenden, maar dat terzijde. Wij hebben gedeputeerde Van der Hoek gehoord maar dat blijft allemaal een beetje vaag. Hij zegt ook, wij moeten ons vooral niets aantrekken en geen verantwoordelijkheden op ons nemen die de onze niet zijn. Ik heb het net al gezegd in eerste termijn dat bewoners geen speelbal mogen worden van juridische procedures, daarvoor dien ik een motie in. Als ik u allemaal gehoord heb in eerste termijn, dan kan ik rekenen op volledige steun omdat u allemaal vindt dat er iets gedaan moet worden voor de woonbootbewoners, dus ik zie de motie tegemoet.

Motie 05/12022018

Zorgen voor goede afvloeiingsregeling woonbootbewoners of in de vorm van een andere ligplaats of een financiële compensatie t.b.v. plaatsing windturbines Spuisluis

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

Overwegende dat:

- *De gemeente Velsen nimmer heeft opgetreden tegen de Illegale situatie van de woonbootbewoners, en zegt dat de woonboten aan de Noordersluisweg en in de derde Rijkbinnenhaven illegaal zijn omdat niet positief bestemd;*
- *Vele woonbootbewoners er decennia liggen, en daarvoor de nodige ontheffingen en vergunningen zijn verleend, met medeweten van de gemeente Velsen;*
- *De gemeente Velsen en RWS een procedure zijn gestart om de woonboten weg te krijgen t.b.v. het plaatsen van zes windturbines op de Spuisluis;*
- *Uit de stukken en de insprekers d.d. 28 januari jl. is gebleken dat van alle partijen die nu een handhavingstraject inzetten, niemand voornemens is concreet iets voor de woonbootbewoners te doen;*
- *Sinds het indienen van de aanvraag tot plaatsing van het windmolenpark (mei 2016) GS het initiatief hebben genomen om een overleg op te starten met de gemeente Velsen en RWS, waarbij gekeken is naar de woonboten en het woon- en leefklimaat van de woonbootbewoners;*
- *Dat de rechten van de woonbootbewoners losstaan van de afspraken die GS hebben gemaakt met het om tijdens het huidige coalitieakkoord 685 MW aan windturbines te plaatsen binnen de huidige periode en de bewoners niet de dupe mogen worden van jarenlange bestuurlijke onduidelijkheid, juridische procedures en zigzagbeleid van overheden.*

Roepen GS op:

- *Alle mogelijkheden die ter beschikking staan, te gebruiken om in het reeds bestaande overleg met RWS en de gemeente Velsen, deze twee partijen samen met Eneco op te roepen te komen tot een fatsoenlijke oplossing voor de woonbootbewoners in de vorm van of een financiële compensatie of een andere ligplaats;*
- *PS de resultaten van hun inspanningen terug te koppelen*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie 50plus

De **VOORZITTER**: De motie maakt deel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **VAN ROOIJ** (PvdA): Voorzitter. Eerst even in de richting van de heer Van der Sluijs. U zegt iets over de voorspelbaarheid in deze Staten, maar de voorspelbaarheid van de PVV als het gaat om windmolens, is ook ons allen bekend. Dan even ingaande op de toezeggingen die zijn gedaan naar aanleiding van mijn vragen. Ik hoor gedeputeerde Van der Hoek zeggen dat er door de provincie inspanningen zullen worden gepleegd want zij zit aan tafel als het gaat over de woonboten en in de communicatie met de bewoners. Ik proef daaruit een welwillende houding en die ervaar ik als positief. Richting de luchtkwaliteit of daar in algemene zin iets aan gedaan zou

kunnen worden in de toekomst, heb ik een zeer bevredigend antwoord ontvangen met een slag om de arm dat de uitvoering van motie 110 door PS zal worden aangenomen. Voor de PvdA is de energietransitie van groot belang. Wij willen voortmaken en onze afspraken met het Rijk en de coalitie nakomen. Dit windpark is hiervoor van groot belang, maar niet tegen wil en dank en niet ten koste van de gezondheid van de bewoners. De belangen dienen goed en zorgvuldig afgewogen te worden en dat hebben wij gedaan. Wij hebben gewikt en gewogen en wij constateren dat het vggb niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening en een verantwoorde invulling van reeds gemaakte afspraken rondom wind op land.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Alleen nog over de relatie tussen windmolens en de verspreiding van fijnstof door windmolens. Er zijn verschillende onderzoeken geweest die elkaar gewoon tegenspreken. Ik dien nu alsnog mijn aangekondigde motie in met het verzoek om dat onderzoek alsnog door een onafhankelijke deskundige te laten uitvoeren. Ten behoeve van mevrouw Klaassen en gedeputeerde Tekin lees ik een van de overwegingen uit de motie voor: "Overwegende dat, uit het document overschrijdingen van de Europese normen voor stikstofdioxide en fijnstof in 2016 en 2020 gemaakt door het RIVM op 20 september 2017, blijkt dat er in Nederland nog twee plaatsen zijn waar de normen voor fijnstof in 2016 is overschreden, namelijk Renswoude – niet Reewijk – en Velsen op maar liefst vijf punten aan de Noordersluisweg." Dat is te lezen in bijlage 2 van het RIVM-rapport en dat zijn niet de eerste de beste. Dat kun je ook niet afdoen met, de een meet wat en de ander berekent wat. Daarmee doen wij het RIVM te kort. Daarom een motie.

Motie 6/12020218

Onafhankelijke second opinion fijnstof windpark Spuisluis

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

Overwegende dat:

- *De door GS overlegde 'Motivering besluit vvgb windturbinepark Spuisluis' van de Omgevingsdienst IJmond stelt dat uit onderzoek blijkt dat de impact van windturbines op verspreiding en neerslag van reeds aanwezige verontreinigde stoffen laag is en de concentraties verontreinigende stoffen in de lucht nauwelijks beïnvloeden en niet zal toenemen (zie rapport Erbrink Stacks consult van oktober 2016, bijlage 5.e bij de aanvraag);*
- *In genoemd rapport van Erbrink Stacks op bladzijde 5 is gesteld dat in Velsen in geen der gevallen een grens voor luchtkwaliteit wordt overschreden, niet zonder en niet met de windmolens;*
- *Uit het document Overschrijdingen van de Europese normen voor stikstofdioxide en fijnstof in 2016 en 2020 van het RIVM van 20 september 2017 blijkt dat er in Nederland twee plaatsen zijn waar de norm voor fijnstof in 2016 is overschreden, namelijk Renswoude en Velsen op vijf punten aan de Noordersluisweg (bijlage 2 RIVM-rapport);*
- *Het RIVM blijkens dit document voorspelt dat de overschrijding van de norm voor fijnstof in Velsen zich ook in 2020 nog zal voordoen (bijlage 4 RIVM-rapport);*

- *Genoemd rapport van het RIVM waarin in Velsen overschrijdingen van de norm voor fijnstof zijn geconstateerd in 2016, van veel recentere datum is dan dat van Erbrink Stacks;*
- *Omwonenden erop hebben gewezen dat Erbrink Stacks consult naderhand nuanceringen heeft aangebracht op de uitleg van het onderzoek;*
- *Er onder deze omstandigheden behoefte bestaat aan meer duidelijkheid over de precieze toename van de concentraties fijnstof in Velsen als gevolg van het ventilatoreffect van de windturbines van windpark Spuisluis.*

Verzoeken het college van GS:
Aan een samen met de omwonenden van de locatie windpark Spuisluis te selecteren onafhankelijk onderzoeker opdracht te geven klaarheid te brengen in de elkaar tegensprekende onderzoeken over fijnstof en de mate waarin het in werking hebben van windmolens op de locatie Spuisluis kan leiden tot een grotere kans op overschrijding van de norm voor fijnstof

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie SP, ONH, 50plus, PVV

De **VOORZITTER**: De motie maakt deel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **KOCKEN** (SP): Voorzitter. Allereerst een probleem waar ik wel vaker tegen aanloop hier, over feiten zouden wij niet moeten discussiëren want feiten zijn feiten, daar moeten wij het over eens zijn en daarna kunnen wij discussiëren over onze meningen, maar dat lijkt niet altijd te lukken. Volgens mij is het geen feit dat wij hier helemaal niet meer kunnen kijken naar de belangen die voor alle woonbootbewoners gelden. Als het gaat om het leefklimaat, maakt het niet uit of ze bestemd zijn, er wordt daar geleefd. Dat is bestuursrechtelijk een andere toets. Het is niet feitelijk zo dat wij hier alleen nog maar ja of nee kunnen zeggen. Wel dat wij naar ruimtelijke ordening moeten kijken, maar niet dat daar geen leefbaarheid bij betrokken kan worden. Dat is volgens mij het juiste feit. Een ander feit dat gepresenteerd wordt, de grootste windmolen van de wereld staat hier, dat is allang geen feit meer. Die staat in Stuttgart en die is 60 m hoger dan onze hoogste molen. En zo blijven wij elkaar hier bestoken met ieder zijn eigen feiten. Dat is heel kwalijk en daar zouden wij allemaal accurater mee om moeten gaan. Als ik dan nu luister naar de toezeggingen die half, half gedaan worden, ja, GS vinden het toch wel belangrijk, ja, GS zullen kijken wat zij kunnen doen, dan stelt ons dat niet gerust. Dat is de reden waarom wij zowel de motie van 50plus als de motie van de SP zullen steunen. Daar moet ik wel aan toevoegen dat mochten die het allebei onverhoopt niet halen, dat voor ons geen reden is om niet voor de vvgb te stemmen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter, ik twijfel toch ook een beetje. Wat heeft de gedeputeerde nu toegezegd over de woonbootbewoners? U vindt het belangrijk, het wordt meegenomen in het overleg door de omgevingsmanager. Ik vind dat minimaal. Wij hadden het net over moreel leiderschap, verantwoordelijkheid nemen voor een fatsoenlijke oplossing. Ik hoor u alleen maar hele formalistische argumenten gebruiken. Ik was niet echt een voorstander om u hiertoe in een

motie op te roepen, maar u maakt het nu wel erg moeilijk om tegen de motie van mevrouw De Meij te zijn. Ik kan mij voorstellen dat het voor u niet prettig is om dat soort uitspraken aan de broek te hebben. Misschien kunt u mij ervan weerhouden om voor te stemmen door nog eens duidelijk te zeggen hoe u zich in wilt gaan zetten voor de woonbootbewoners.

De **VOORZITTER**: Motie 6 komt eraan.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Voorzitter. Naar de SP, dat is de laatste motie ook. Ik heb de tussentijd mijnheer Bruggeman, even gebruikt om te vragen hoe het met de Waterwetvergunning staat. Er zijn inmiddels zeven zienswijzen ingediend bij RWS, zij zien daar geen reden in om het besluit te herzien en zij zijn dan ook van plan om eind februari definitief de vergunning te verlenen. Volgens mij was die informatie al bij u bekend, maar nogmaals. Dat is de reden waarom de vvgb nu voorligt en dat wij ons daar niet door laten weerhouden. Dan toch weer het onderwerp dat niet op de agenda staat, maar dat blijkbaar veel vragen en emoties oproept, de woonbootbewoners en de motie van 50plus. Een aantal partijen vraagt, wat ga je nu precies wel of niet doen. De PvdA zegt, u doet een inspanning, dat klopt om op een fatsoenlijke manier met elkaar om te gaan. Een van de dingen die wij in dat kader hebben gedaan, is bijvoorbeeld de omgevingsmanager aanstellen en voor een deel betalen. Ook het overleg wat wij daarover regelmatig hebben. Ik heb woensdag weer een overleg met betrokken partijen om te zien hoe een en ander loopt. De inspanning die ik ook heb gezegd, die doen wij. Ook richt mijn inspanning zich op de zorgvuldigheid, zoals in eerste termijn gezegd, maar dat garandeert natuurlijk niet dat wij bij een oplossing uitkomen die voor alle woonbootbewoners naar tevredenheid zal zijn. Die kan ik aan de voorkant niet geven. Dat raakt aan de verantwoordelijkheid waar u het steeds over heeft, dat wij die blijkbaar in de ogen van sommige Statenleden wat meer naar ons toe zouden moeten trekken vanuit empathie of betrokkenheid. Die betrokkenheid heb ik en ik snap dat als je die brief in je brievenbus krijgt, en dat je daar weg moet ook al is het over vijf jaar, dat dat iets met mensen doet en dat zij zich zorgen maken over wat gaat er dan gebeuren. Dat is wel iets anders en dat is dan het formele antwoord, maar daar zijn wij ook van als overheid, dat dat niet betekent dat wij uit die betrokkenheid alle verantwoordelijkheid naar ons toetrekken. Wij zijn verantwoordelijkheid voor de handhaving en dus ook voor een deel van de oplossing bij de bebouwing op de kade en dat is maar een heel klein gedeelte. Niet voor de boten die in het water liggen. Als u dan zegt, werk aan een fatsoenlijke oplossing volgens de motie van 50plus, daar proberen wij aan te werken, dat loopt. Houd u ons daarvan regelmatig op de hoogte, ja, natuurlijk, bij deze, daar heeft u helemaal geen motie voor nodig. Een gedeputeerde die u niet regelmatig op de hoogte houdt van dossiers waar u veel interesse in heeft, het zou raar zijn als ik dat niet zou doen.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Ik ben blij te horen dat u er druk mee bezig bent. Ik heb meestal het volle vertrouwen in GS, maar u begrijpt toch wel dat wij dit graag op papier willen hebben, dat u echt alle inspanningen doet met GS. Over een jaar zijn er verkiezingen en nieuwe Statenleden en een nieuw college. Ik zou het daarom fijn vinden als u dit op papier wilt bevestigen dat u alle inspanningen doet om dit tot een goed einde te brengen voor de bewoners.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Dat ga ik u niet toezeggen. U haalt twee dingen door elkaar. U komt met een motie waarin u mij oproept en vraagt of ik formeel iets wil vastleggen en ik ben nog niet klaar met de beantwoording, en dan komt u met dat u ineens een brief wilt waarin ik allerlei beloften moet gaan doen, zo versta ik uw oproep wel, maar dat ga ik niet doen. Ik zeg u hoe ik er mee bezig ben en dan moet u wegen of u dat voldoende vindt. Terug naar de motie, er wordt gevraagd om een fatsoenlijke oplossing, dat heb ik net gezegd. Daar proberen wij aan te werken met de drie partijen maar niet met de garantie vooraf dat ik zo meteen word aangesproken op het feit of iedereen aan het eind tevreden is, ja of nee. Dat vind ik iets anders dan wanneer je in dialoog gaat en probeert te kijken wat er mogelijk is. Er staat ook, kunt u niet kijken naar andere mogelijkheden. Vanuit de provincie zijn die al bekeken, ik heb zelf gekeken of wij binnen onze eigen plekken nog ligplaatsen hebben voor woonboten of dat er lege plekken komen. Die zijn er niet en het is aan RWS om te kijken of die er zijn. Ik heb vooral moeite met het laatste deel van de motie met betrekking tot de financiën alle mogelijkheden in te zetten en dat betekent eigenlijk een blanco cheque geven aan de voorkant, terwijl wij daarvoor niet aan de lat staan. Eerst moeten ook de andere partijen zeggen wat zij gaan doen. Om die reden ontraden GS de motie.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Er staat heel duidelijk in dat ik GS niet verantwoordelijk houd voor de financiële compensatie of een andere ligplaats. U geeft net aan dat u daar al naar gekeken hebt binnen uw eigen bestand en dat dat niet lukt. Ik zeg alleen en dat zou ik heel graag op papier willen, dus een bevestiging van die motie. Ik vind het jammer dat u hem ontraadt, dat u alles op alles zet om de andere partijen te overtuigen van wat hier staat. Dat is het enige wat ik van u vraag.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Ik ga nu echt in herhaling vallen. Ik heb al twee keer uitvoerig betoogd dat overleg en op een fatsoenlijke manier met de woonbootbewoners omgaan, onderdeel is van het gesprek. Dat is de reden waarom wij de omgevingsmanager hebben aangesteld. Natuurlijk hoort daarbij dat naar alle mogelijkheden wordt gekeken, maar ik ga hier vanuit deze tafel niet vooruitlopen op de oplossing die zo meteen door andere partijen moet worden aangedragen. Dat is onderdeel van dat overleg en daar ga ik geen toezegging over doen. Ik heb u alleen verteld wat mijn inzet daar aan tafel is, dus ik blijf bij het ontraden van de motie.

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij gekomen bij de stemming. Zijn wij er allemaal klaar voor? Dan zijn eerst de vier moties aan de orde, om te beginnen motie 3. Behoefte aan stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties PVV, SP, ONH en 50plus, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Dan motie 4, stemverklaringen? Dat is niet het geval. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties PVV, SP, ONH en 50plus, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Motie 5.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter, mag ik u nog iets voorleggen? Ik hoorde de heer Van der Hoek net zeggen dat hij deze motie zorgelijk vindt omdat hij niet vooruit wil lopen op de oplossingen die ik heb aangedragen in mijn dictum. Dat is in de vorm van een financiële

compensatie of een andere ligplaats. Dan stel ik eigenlijk voor dat er een punt komt achter woonbootbewoners.

De **VOORZITTER**: Nee, dat kan nu niet meer. U kunt de motie wel aanhouden.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Dat doe ik niet.

De **VOORZITTER**: Daar gaat dan een zekere dreigende werking vanuit, dan is hij aangehouden, maar tussentijds wijzigingen aanbrengen kan niet meer. Stemverklaringen?

Mevrouw **VAN ROOIJ** (PvdA): Sympathiek de motie, maar wij vinden dat de gedeputeerde voldoende toezeggingen heeft gedaan en is deze echt overbodig.

Mevrouw **KLAASSEN** (D66): Daar wil ik mij graag bij aansluiten.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PVV, PvdD, 50plus en ONH, de overige leden daartegen, zodat de motie is verworpen. Motie 6. Stemverklaringen?

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. Ik wil namens mijn fractie een stemverklaring afgeven. De PVV wil heel duidelijk maken dat zij te allen tijde tegen de bouw van deze windturbines is en het zeer betreuren dat het merendeel van de Staten lijkt te gaan instemmen met de vvgb. Echter, onze fractie zal toch voor deze motie stemmen omdat wij begaan zijn met de woonbootbewoners die buiten hun schuld in een hele netelige situatie terecht zijn gekomen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PVV, ONH en 50plus, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Dan de stemming over de voordracht. Stemverklaringen?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij zullen voor de voordracht stemmen, maar wij hebben heel goed geluisterd naar de toezegging van de gedeputeerde om zich in te zetten voor een fatsoenlijke oplossing. Dat zien wij als een geheel.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Het zal u niet verbazen, wij stemmen tegen. Ik vind het werkelijk een gotspe hoe andere partijen hier mee omgaan. Vreselijk.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik wil iedereen bedanken die vandaag heeft meegeholpen aan mijn voorspelling.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Ook wij zullen vol overtuiging tegen deze voordracht stemmen omdat wij vinden dat hier wederom – het is niet de eerste keer bij een windmolenproject – met alle macht naar iets is toe geredeneerd waar niet naartoe geredeneerd had mogen worden.

De **VOORZITTER**: Dan vraag ik de tegenstanders van de voordracht de hand op te steken. Dat zijn de fracties SP, PVV, ONH en 50plus, de overige leden voor de voordracht, zodat de voordracht is aanvaard.

10. Statenvoordracht 5 Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. In de provinciale monitor Woningbouw 2017 kunnen wij lezen dat de groei van de woningvoorraad in Noord-Holland-Zuid sinds 2014 achterblijft bij de groei van het aantal huishoudens. Bij de nu verwachte productie loopt dit tekort inmiddels op tot zo'n 22.000 woningen. Om het tekort aan woningen in te lopen, zal de woningbouwproductie vooral in Noord-Holland omhoog moeten. Volgens de provinciale prognoses in 2017 bedraagt in die periode van 2017-2040 de totale woningbehoefte voor Noord-Holland 212.000 woningen en voor die periode is er voldoende capaciteit van rond 245.000 woningen beschikbaar. Wel blijkt uit het onderzoek dat om die plancapaciteit effectief in te zetten, het noodzakelijk is om een aantal knelpunten en belemmeringen weg te nemen. Een bedrag van 7,3 miljoen euro stelt u hiervoor beschikbaar inclusief flexibele schil om te voorzien in de nodige deskundigheid ter ondersteuning van verschillende woningbouwprojecten. Tot zover is het duidelijk. Door verschillende oorzaken is de woningbouw in de provincie achtergebleven ten opzichte van de behoefte en een inhaaloperatie is echt noodzakelijk. Hoe gaan wij nu verder? Wij hadden eigenlijk een brede aanpak verwacht waarbij u verder gaat op vier sporen, bouwen in Noord-Holland-Noord en Noord-Holland-Zuid en verder binnen en buiten stedelijke bebouwing, maar u gaat slechts verder op twee sporen. Dat is het spoor van binnenstedelijk bouwen en dan in Noord-Holland-Zuid voor de MRA. Het is alles MRA wat de klok slaat in uw voorstel. Noord-Holland-Noord komt nauwelijks aan de orde. Er wordt enkel een verdiepingsonderzoek over Noord genoemd. Het buitenstedelijk bouwen komt geheel niet aan de orde in uw voorstel. Minister Ollongren pleit ervoor om ook deze mogelijkheid van bouwen te benutten. Zij spreekt over bouwen in het groen aan de randen van de gemeente. Men gaat heus niet alles volbouwen, maar wij zullen er wel iets voor moeten verzinnen. Overigens, het binnenstedelijk bouwen gaat in veel gevallen ook ten koste van het groen, zeker binnenstedelijk van de openbare ruimte. Men zou kunnen zeggen dat na lezing van uw voorstel, er is geen behoefte aan buitenstedelijk bouwen en daarom vinden wij het ook niet terug in het GS-voorstel. Laat ik hier weer het bekende voorbeeld Warmenhuizen gaan noemen. Meerdere Statenleden hebben vorig jaar een bezoek gebracht aan Warmenhuizen in de gemeente Schagen.

De heer **STRUBEN** (D66): Bent u op de hoogte van wat er in tabel 3 van het onderzoek staat, dat ongeveer 22% van de woningen in Noord-Holland-Noord buiten BSG gebouwd kunnen worden, 6300. Dus dat staat er gewoon in aangegeven.

De heer **LEEVER** (ONH): Dat heb ik ook gelezen, maar het is nog steeds niet ingevuld en als het dan wel ingevuld moet worden, dan moeten we eerst weer terug bij de provincie komen, de gemeente, om te kijken of het in te passen is, want zo staat het er.

De heer **STRUBEN** (D66): Door de gemeenten opgegeven als capaciteit die ook gebouwd kan worden.

De heer **LEEVER** (ONH): Dat is correct, maar nogmaals, dan moeten de gemeenten eerst binnen de PRV bij de provincie komen om daarvoor goedkeuring te krijgen. Ik ga verder met mijn betoog. Meerdere Statenleden hebben vorig jaar een bezoek gebracht aan Warmenhuizen in de gemeente Schagen. Een zeer ondernemende plaats met een groot aanbod van werk maar daarnaast een groot tekort aan woningen, noodgedwongen verlaten velen en ook de jeugd, de woonkern en dat gaat ten koste van die samenleving. De bewoners van Warmenhuizen willen hier blijven wonen en werken en dat is hun goed recht en daar staan ze niet alleen in als gemeente in Noord-Holland. Met een paar stukjes grond buitenstedelijk voor enkele tientallen woningen is het probleem daar opgelost. Stukjes grond nog minder dan kleine schilfertjes aan het grote groengebied van Noord-Holland-Noord. Warmenhuizen is een goed voorbeeld en zo zullen er meer zijn in onze provincie, maar de gedeputeerde zegt in de commissie over dit voorbeeld dat buitenstedelijk bouwen gewoon formeel tot de mogelijkheden behoort. Voor ONH heeft de kwaliteit en compleetheid van de samenleving een hoge prioriteit. Bij compleetheid denken wij dan aan het aanwezig zijn van alle leeftijdsgroepen in de samenleving en toch komt dit type buitenstedelijk bouwen in uw voorstel niet krachtig voor. In het achterliggende beleidsstuk van uw voorstel, de Structuurvisie Noord-Holland 2040, wordt het ruimtelijk beleid langs drie hoofdbelangen uitgewerkt, duurzaam ruimtegebruik, ruimtelijke kwaliteit en klimaatbestendigheid. Blijkbaar heeft in dit beleidsstuk de kwaliteit en de compleetheid van de samenleving in verband met buitenstedelijk bouwen te weinig prioriteit om een zichtbare plaats te krijgen in het ruimtelijke beleid. ONH betreurt dat, maar is ook onterecht, want de provincie dient zich bij de planning van de woningbouw in eerste instantie te richten op de wensen van de gemeenten en haar inwoners. Het zijn ten slotte ook uw kiezers en niet alleen de focus leggen op de MRA-regio. Nogmaals, de gedeputeerde zegt dat buitenstedelijk bouwen gewoon formeel tot de mogelijkheden behoort, maar in de praktijk wordt dat niet zichtbaar, in feite gebeurt er niets. De gedeputeerde moet bij buitenstedelijk bouwen niet aan de zijlijn blijven, maar overgaan tot actie, anders verdwijnt het buitenstedelijk bouwen uit het zicht. Terug naar het voorstel. Samenvattend kunnen wij niet anders zeggen dan dat uw voorstel toch wel beperkt is met een zeer zwaar accent op de woningbouw van Noord-Holland-Zuid en in de MRA met als hoofdonderdeel de stad Amsterdam. Wat nog eens wordt bevestigd in het FD van vorige week donderdag 8 februari met een artikel over de woningbouw in Amsterdam met de kop ‘Woningbouwproductie Amsterdam naar een historisch hoogtepunt’. Amsterdam bouwt een record aantal woningen. Wethouder Ivens zegt, niemand had dit vier jaar geleden verwacht. Het bouwtempo in Amsterdam ligt hoog genoeg om de gemiddelde jaarlijkse huishoudensgroei bij te houden. Kortom, een zeer interessant en gedegen artikel over de MRA-regio, daar staat het FD ook wel garant voor. Verder komt de provincie in Noord-Holland-Noord in dit artikel eigenlijk niet voor. Dat betreuren wij dan ook. Ik wil afronden, maar als ik dit positieve artikel over de woningbouw in Amsterdam, hoofdonderdeel MRA naast uw beschrijving over de tekortschietende woningbouw in Noord-Holland-Noord plaats, dan is die verhouding niet zo eenvoudig meer uit te leggen. ONH ziet het artikel van het FD als betrouwbaar, maar hoe moeten wij uw voorstel

waarderen, wat blijft er nog van uw voorstel over? Ik weet het niet, maar misschien kan de gedeputeerde hier een verhelderend antwoord op geven.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter. Het bouwen van meer dan 200.000 woningen in een vrij korte periode is op zijn zachtst gezegd, een hele uitdaging, zeker op het moment dat wij dat ook nog willen doen met behoud van ons mooie Noord-Hollandse landschap conform de gemaakte afspraken. De zorgen waren heel lang of er wel voldoende ruimte en plancapaciteit was. Er zijn inmiddels drie vrij uitgebreide onderzoeken waarvan een misschien iets anders heeft uitgepakt dan verwacht, maar toch, die allemaal laten zien dat de plancapaciteit er in principe wel is, maar dat het vaak vastloopt op gebrek aan expertise en ambtelijke capaciteit bij deelnemende gemeenten. Plannen lopen vast en komen niet van de grond en zeker na jaren van crisis is de expertise bij gemeenten alleen maar verder afgenomen. Dit voorstel laat dat nog een keer heel nadrukkelijk zien, maar komt gelukkig ook met een oplossing en van die oplossing hebben wij hooggespannen verwachtingen. De instelling van een flexibele schil waar gemeenten een beroep op kunnen doen om juist de ontbrekende expertise en capaciteit in te huren is een belangrijke stap. Een andere belangrijke stap voor de grotere ontwikkelprojecten die nog meer aandacht nodig hebben, is de instelling van gebiedsontwikkelteams die juist de vastgelopen grote projecten met veel huizen kunnen helpen vlottrekken en zo snel mogelijk helpen realiseren. Wij zouden daar nog een extra team naast willen instellen, het PRV-team, het provinciale team ruimtelijke veronderstellingen. Zo vaak worden wij tijdens werkbezoeken in onze provincie geconfronteerd met de opmerking 'het mag niet van de provincie', terwijl de gedeputeerde dan zegt, het mag wel, alleen ze moeten er bepaalde dingen voor doen. Wij zouden willen voorstellen dat wij de gebiedsontwikkelteams daarin een rol geven om geheel in de geest van de Omgevingswet niet tegenover de gemeenten te gaan staan maar naast de gemeenten en samen te gaan kijken of het juist is dat iets niet kan en waarom dat dan is, maar ook om samen te gaan kijken hoe iets wel mogelijk gemaakt kan worden binnen de afgesproken kaders. Dat zouden wij graag willen ondersteunen mede vooruitlopend op de Omgevingswet. Wij hebben de verwachting dat er een heel groot beroep gedaan gaat worden op de flexibele schil, aanvankelijk in de MRA maar zeker daarna – de vorige spreker merkt dat ook op – voor Noord-Holland-Noord is dat ook belangrijk. Ik moet toegeven, het prachtige Den Helder van mijn fractiegenoot Jellema heeft nog niet echt de woningnood die dat heel dreigend maakt, maar die vlek breidt zich steeds verder uit en binnenkort begrijpen wij allemaal dat het in Den Helder zo mooi wonen is dat iedereen er naartoe wil, die Noord-Holland-Noord moet eraan vastgeknoopt worden. Een aspect wil ik nadrukkelijk benoemen en daar een reactie van de gedeputeerde op vragen. Wij zijn het er volgens mij Statenbreed over eens dat er een groot belang zit bij betaalbare woningbouw, die vaak wat achterblijft. In een artikel in Cobouw van 8 februari jl. sprak ook de gedeputeerde haar verbazing daarover uit dat er zo weinig sociale woningbouw vaak in plannen zat en in de commissie werd zelfs gesproken over de wens om 50% sociaal te bouwen. Dat lijkt ons een loffelijk streven, maar als wij kijken naar de criteria die worden gehanteerd voor het inzetten van de flexibele schil, is dat nou net een element wat mist en wat ons betreft zou dat echt wel onderdeel ervan uit mogen maken. Daarop wil ik graag een reactie en voor de rest nog maar een ding, aan de slag, zo snel mogelijk.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Net als ONH zijn wij verheugd dat D66 landelijk licht heeft gezien en dat minister Ollongren heeft gezegd dat binnenstedelijk bouwen niet genoeg is. Dat roepen wij al jaren en dat bouwen in het groen aan de randen van de stad ook moet kunnen, anders wordt het aantal benodigde woningen niet gehaald. Draai het eens om, zie het als kansen. Als je bouwt in het buitengebied, dan zouden wij de voorwaarde willen stellen dat dat kleinschalig moet en goed ingepast. Het zou immers ook goed zijn voor het draagvlak van voorzieningen voor kleine kernen. Dus schiet niet in de kramp als er niet binnenstedelijk wordt gebouwd. Bovendien is het eerst zien en dan geloven, wat al deze papieren tijgers gaan opleveren. Ook blijven wij hameren op het feit dat er niet wordt gebouwd voor mensen die ouder zijn dan 75, dat vindt u allemaal niet belangrijk dat weet ik, maar voor u het weet, hebt u zelf ook die leeftijd bereikt en wil je graag ook comfortabel wonen zonder trappen. Van de week in Nieuwsuur een item dat wijken niet klaar zijn voor ouderen die langer thuis moeten blijven wonen, vooral het gros van ouderen die in steden wonen in veel portiekwoningen. Ze kunnen de trap niet meer op en af en ook de openbare ruimte is er niet klaar voor, veel stoepen en hobbels in de openbare ruimte. Maar ook dat vindt u helaas niet belangrijk en laten GS dit volledig over aan gemeenten. Onze motie in het kader van de Omgevingsvisie over woonzones werd immers keihard afgewezen door deze Staten. Laten wij hopen dat u eens tot inkeer komt om ook de noden van ouderen in deze samenleving te gaan zien.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Veel gemeenten hebben woningbouwplannen op de plank liggen die om verschillende redenen niet tot uitvoering komen. Op papier zouden er genoeg plannen zijn om tot 2040 veel woningen namelijk 212.000, te bouwen, maar er is blijkbaar nog steeds woningnood. Die is sedert de wederopbouw na de Tweede Wereldoorlog nog steeds niet opgelost en hierdoor is het maatschappelijk ongenoegen nog steeds groeiende. De flexibele schil, het inhuren van woningbouwdeskundigen anders dan aannemers, is een vondst maar wel een dure. Eerst ontdeden gemeenten zich van deskundig personeel, nu moet dat deskundig personeel ingehuurd worden via bureautjes en bureaus. Eigenlijk is de SP hier geen voorstander van. Wij stelden dan ook de terechte vraag of het mogelijk was dat gemeenten hun afgedankte ambtenaren weer in dienst zouden kunnen nemen. Dat zou niet kunnen, luidde het antwoord en nu zitten wij via een revolverend fonds weer aan extra kosten vast. Er moet wel meer gebouwd worden. In Amsterdam wordt ook meer gebouwd, eerder gehoord. Onder leiding van wethouder Ivens is een enorme versnelling van het bouwtempo tot stand gekomen. Zoals ik al eerder vermeldde, veel inwoners van onze provincie klagen over het woningtekort. Een veel gehoorde klacht is dat ‘onze kinderen in onze woonplaats geen huis meer kunnen krijgen’. Deze klachten komen uit Warmenhuizen, Zwaagdijk-West, Jisp, Oost-Volendam en nog veel meer andere plaatsen en plaatjes in Noord-Holland. Laatst hoorde ik zelfs in Zaanstad deze klacht weer naar voren komen en men knoopte er toen direct aan vast dat het woningtoewijzingsbeleid erop moest toezien dat mensen uit Zaanstad het eerst aan de bak moesten komen bij de woningtoewijzing in Zaanstad. Dat roept bij mij de vraag op of wij dit probleem ooit kunnen oplossen. Natuurlijk gaan die volwassen kinderen van deze klagende ouders ooit wonen in het dorp waar de ouders wonen als er eenmaal voldoende gebouwd is. In veel gebieden is de marktvraag naar sociale huurwoningen heel groot. Tien jaar wachten op zo’n woning is geen pretje. Ik zou zeggen, woningbouw versnellen maar vooral die van sociale huurwoningen en er

dan ook nog meer bouwen. Ook is er veel vraag naar huurwoningen in de categorie middensegment en dan vooral huurwoningen met een huurprijs van 711 tot 1.000 euro per maand. De SP, GL en 50plus hebben daarom het volgende amendement ondertekend.

Amendement 1/12022018
Versnel de bouw van woningen waar de meeste vraag naar is!

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

Besluiten in voordracht 'Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020 (VD-5):
Aan punt 1 van de voordracht achter het woord 'voeren' de volgende zinsnede toe te voegen: "met dien verstande dat aan de in het uitvoeringsprogramma genoemde beleidsdoelstellingen sociale huur wordt toegevoegd".

Na punt 1 van de voordracht als punt 2 de volgende zinsnede toe te voegen:
2. GS opdracht te geven bij het versnellen van de woningbouw voorrang te geven aan projecten met woningbouw die substantieel voorzien in woningen voor lage en middeninkomens, waarbij ten minste 30% bestemd is voor sociale huur.

De punten 2 en 3 van de voordracht om te nummeren naar 3 en 4

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie SP, GL, 50plus

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Dank aan GS voor de voordracht voor dit uitvoeringsprogramma. Mijn fractie is blij dat er iets gebeurt. Het programma kent een lange aanloop. Al in 2012 werd melding gemaakt van dit programma en zijn er gelden gereserveerd. De timing kan echter niet beter. De betaalbare woning is misschien wel hét thema van dit moment. De provincie heeft daarin een rol en mijn fractie is heel enthousiast over de invoering van een flexibele schil van woningbouwexperts die door gemeenten kunnen worden ingehuurd. Allereerst in de MRA en ik hoop bij succes ook zo snel mogelijk in het noordelijke deel van de provincie. Alleen al hierom zullen wij instemmen met het uitvoeringsprogramma. Een ander onderdeel van de voordracht is het verdiepingsonderzoek naar de knelpunten waarvan wij al snel de eerste resultaten mogen verwachten. Dit onderzoek is hard nodig, want in theorie is er inderdaad voldoende plancapaciteit. Volgens de prognose zijn er tot 2040 212.000 woningen nodig in onze provincie en hebben wij een plancapaciteit van 244.800 woningen. Het Economisch Instituut voor de Bouw was in haar onderzoek van oktober 2017 vrij duidelijk. Er zijn allerlei redenen waarom plannen niet doorgaan. Om de benodigde woningen toch te kunnen realiseren, moet je rekening houden met een plancapaciteit van 150% van de behoefte en dat betekent dat wij er nog lang niet zijn. Deze opvatting wordt steeds breder gedeeld. Minister Ollongren gaf aan

dat wij het met de huidige bouwplannen die voornamelijk over projecten binnen de stadsgrenzen gaan, niet gaan redden en riep op maandag 29 januari jl. bestuurders op om vaker aan de randen van steden of dorpen te bouwen. Natuurlijk met respect voor het groen, landschappelijke inpasbaarheid en zonder uniek landschap op te geven. Wij zijn het met haar eens, veel kernen zijn op zoek naar uitbreidingsmogelijkheden, vaak op kleine schaal. Maar wel cruciaal voor de leefbaarheid van de veelal vergrijzende dorpen. Maar het is ook goed voor de stad. Continu verdichting van steden bevordert de leefbaarheid in de stad ook niet. Ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat de minister die uitspraak deed voor onze provincie, want de druk op de woningmarkt en de benodigde versnelling speelt juist hier en niet – met alle respect – in een provincie als Drenthe. In de commissie R&W een paar dagen na de uitspraak van de minister stelde onze gedeputeerde dat er echter niets was veranderd. De uitspraken van de minister zijn volgens het college niet van toepassing op Noord-Holland. Ik vind dat lastig met elkaar te rijmen en ik wil daarom GS toestemming vragen om een gesprek te voeren met minister Ollongren om te vragen wat zij precies bedoelde met haar uitspraken. Raakt dit Noord-Holland, beoogt de minister een aanpassing van de Rijksladder voor duurzame verstedelijking en hoe kan het Rijk samen met de provincie optrekken om versnelling van de woningbouwproductie in onze provincie aan te jagen?

De heer **STRUBEN** (D66): Voorzitter. D66 is blij met de voordracht om te investeren in de verbreding van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen met het versnellen van de woningbouw. Om de achterstand in te halen en aan de vraag te kunnen voldoen, is in de komende jaren een productie van 15.000 woningen per jaar nodig in Noord-Holland. Tot 2020 zijn er voldoende harde locaties, maar voor de productie tot 2030 moeten de beschikbare locaties naar voren worden gehaald en zachte locaties hard gemaakt worden, zowel in de MRA als in Noord-Holland-Noord, zo blijkt uit de gedegen beleidsreactie van GS op de onderzoeken Plancapaciteit Woningbouw. Het is goed dat GS de focus leggen op productiecapaciteit en daarbij inzetten op intensieve samenwerking met bouwend Nederland, gemeenten en corporaties en andere betrokkenen en samen met Amsterdam een flexibele schil inzetten om effectief benutten van kennis in te zetten om knelpunten op te lossen in de gehele provincie. Wij beginnen weliswaar in Amsterdam, maar wij breiden dat zeker uit. Mooi dat bouwend Nederland in de persoon van Maxime Verhagen, deze samenwerking bij de minister als voorbeeld stelde voor de andere provincies. Met de capaciteit die de gemeenten opgegeven hebben, is er locatie voor 245.000 woningen in Noord-Holland. Al eerder gezegd is, wij hebben 212.000 woningen nodig voor 2040 waarvan 20.000 in Noord-Holland-Noord. De MRA geeft aan dat er capaciteit is voor 300.000 woningen, maar dat is dan – neem ik aan – inclusief Almere. Mooi is dat de versnelling mogelijk is binnen de afspraken die hierover in de Staten zijn gemaakt. Uitgesloten is dat niet en daar zijn ook de mogelijkheden voor. Daarvoor hebben wij de minister niet nodig. Bovendien komt er volgens de onderzoekers van de Stack-groep ook nog jaarlijks buiten de monitor Plancapaciteit om, nog circa 20% extra capaciteit aan woningtoevoegingen bij uit kleine projecten en transformaties van kantoren. Met de voordracht van GS willen zij in overleg met alle betrokken partijen de versnelling aanpakken en zachte locaties hard maken. De voorstellen zijn helder en naar het zich laat aanzien, toereikend. D66 is ook blij met de toezegging dat de planviewer woningbouw rond april beschikbaar is voor de gehele provincie. Dit geeft duidelijkheid over de

beschikbare locaties en dit kan een hoop discussie voorkomen. Kijkend naar de opgaven van de gemeenten in de planviewer, blijkt dat bijvoorbeeld in de Haarlemmermeer veel van de grote locaties pas na 2025 aan de orde komen en bij sommige zijn de woningaantallen nog niet ingevuld, omdat men nog in onderhandeling is met ontwikkelaars. Dus daar is zeker versnelling mogelijk. De provincie heeft samen met gemeenten ervoor gezorgd dat er grote, allang gereedliggende planologisch afgedekte locaties zowel in de steden als in het groen, beschikbaar zijn. In Amsterdam, Haarlem, Hilversum, Zaanstreek, Alkmaar, Heerhugowaard en ook andere stedelijke gebieden en op de knooppunten wordt hard gewerkt door gemeenten aan het verhogen van de bouwproductie. En natuurlijk moeten wij de vinger aan de pols houden en flexibel inspelen op de vraag. Het hebben van betrouwbare cijfers en regelmatig onderzoek blijven essentieel. Wij hebben grote waardering voor de gemeenten die tussen 2004 en 2015 een grote sprong hebben gemaakt in het binnenstedelijk gerealiseerde aantal woningen van 34 naar 75% en er staat nog veel meer op de rol. Het draagvlak voor voorzieningen in de steden wordt daardoor vergroot en ook voor ouderen die graag dicht bij voorzieningen willen wonen, biedt dat mogelijkheden. De steden zijn mans genoeg om zelf de balans met het groen te bewaren. Wij hebben in de Staten afgesproken dat zij daar zelf over gaan. De regionale afstemming tussen gemeenten over hoeveel en waar te bouwen en de Rijksladder voor duurzaam ruimtegebruik blijkt steeds beter te werken. Onze inwoners hebben recht op een zorgvuldige en onderbouwde afweging over nut en noodzaak, zowel kwantitatief als kwalitatief. Houden zo. Gemeenten behouden de mogelijkheid om de regionale afstemming, de regionale behoefte in een vroegtijdig overleg met de provincie nieuwe locaties buiten BSG aan te wijzen. Maatwerk op basis van een goede onderbouwing blijft mogelijk en dat hebben wij hier ook afgesproken. Zo is er vraag om de dorpen en dorpskernen vitaal en leefbaar te houden. Op goede creatieve zelfbouwinitiatieven van bewoners in de dorpen zal positief ingespeeld moeten worden, maar in de noodzakelijke productieverhoging helpt het zonder meer vrijgeven van dorpsranden in het groen noch in de stadsranden niet. Juist omdat D66 voor behoud van de kwaliteit van de leefomgeving in de dorpen en steden is, willen wij dat er goed gepast wordt op het landschap en willen wij ons teweerstellen tegen korte termijn denken. D66 is niet voor eigendomsplanologie en wanneer speculanten denken hun slag te kunnen slaan en misbruik maken van het grote tekort, dan juist moet de overheid daar paal en perk aan stellen en een zorgvuldige afweging garanderen. De verduurzamingsoperatie vereist een enorme drive en innovatie. Met name bij de corporaties is veel kennis over duurzaam en goedkoop bouwen. Deze kennis zou beter benut kunnen worden, zeker als je in je achterhoofd houdt dat er honderdduizend bestaande woningen per jaar moeten worden verduurzaamd. Het landelijk beeld is dat de corporaties meer ruimte moeten krijgen met name voor de bouw van woningen voor starters en middenhuur net boven de sociale grenzen. Dat is in lijn met de aanbevelingen van Van Gijzel met zijn samenwerkingstafel, wat neerkomt op: minister geef meer ruimte aan de corporaties. Gemeenten neem percentages middenhuur op in bestemmingsplannen. Zijn uitspraak is, belemmeringen liggen op het lokale niveau waar Rijk en gemeenten een rol hebben. Onze vraag aan de gedeputeerde is of zij daar ook een rol voor de provincie ziet. Wordt dat ook in IPO-verband met het Rijk besproken? Ik sluit af. Binnenstedelijk bouwen blijft voor ons prioriteit hebben. Door een brede en gedegen inventarisatie van GS blijkt dat er voor de periode tot 2040 met de verstedelijkingsladder voor duurzaam ruimtegebruik er voldoende locaties zijn voor woningbouw, ook in het groen. Ook is een versnelling nodig. Het

krediet van 7 miljoen euro moet ervoor zorgen dat kansen – voor zover de provinciale taak strekt – ook benut worden en er voldoende woningen zijn voor onze inwoners, zowel kwalitatief als kwantitatief. Een ding is zeker, samenwerken brengt je verder.

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter. In Noord-Holland worden te weinig woningen gebouwd. De provincie zal alle zeilen moeten bijzetten om het bouwtempo op te schroeven. De VVD is van mening dat de voorstellen in het uitvoeringsprogramma onvoldoende soelaas bieden om de woningbouw te versnellen. De oplossing is: meer bouwen in het groen. Het was minister Ollongren van Binnenlandse Zaken die constateerde dat met de huidige plannen die voornamelijk over projecten binnen de stadsgrenzen gaan, we het niet redden.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Mijnheer Kramer, u begon heel goed met dat er volgens u te weinig woningen worden gebouwd.

De **VOORZITTER**: U onderbreekt dat!

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Ja, maar bent u niet van mening dat dat mede veroorzaakt is door uw eigen landelijke partij? Er is niet tegenop te bouwen als de VVD jarenlang zegt dat alle sociale huur verkocht moet worden.

De heer **KRAMER** (VVD): Volgens mij zegt dat niks over het bouwen van woningen. Ik vervolg mijn betoog.

De heer **STRUBEN** (D66): Misschien mag ik ook een vraag stellen. U zegt, wij kunnen het alleen maar doen als bouwen in het groen, maar wat vindt u er dan van dat er nog geen heimachines staan in de Bloemendaler Polder waar woningen zijn, in Heiloo bij de strandwal, in de Haarlemmermeer buiten stedelijk groen, al die locaties zijn van ongeveer 2003 – gedeputeerde Meijdam is ermee begonnen – voorbereid, maar waarom staan daar de heimachines nog niet als u denkt dat daar de oplossing ligt?

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter, ik heb gezegd dat er meer in het groen moet worden gebouwd, dus wat daar al gebeurt, is in ieder geval niet voldoende om dadelijk aan de vraag te voldoen. Ik ga verder. Het is nu aan gedeputeerde Geldhof om lef te tonen. De VVD merkt dat partijen in de Staten willen vasthouden aan het binnenstedelijk bouwen. Deze partijen hebben te weinig oog voor de situatie op de woningmarkt. Het tekort aan woningen op laten lopen zal de huizenprijzen verder opdrijven. Wij vinden dat iedereen in Noord-Holland recht heeft op een betaalbare woning. Het is zeker niet de bedoeling om al het groen in onze provincie vol te bouwen. Bouwen in het groen doe je niet om het groen vol te bouwen, maar om aan de vraag naar woningen te voldoen.

De **VOORZITTER**: En dat ter toelichting. Wij hebben nadere afspraken gemaakt over de wijze van interrupties. Anders zou mevrouw Zaal nu buiten de orde zijn geweest, maar op basis van de nadere afspraken kan de fractievoorzitter interrumperen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Die kans laat ik mij dan ook niet ontnemen en dan grijp ik hem meteen. Ik hoor u zeggen dat partijen hier in de Staten vasthouden aan binnenstedelijk bouwen. De handtekening van uw fractievoorzitter staat ook onder het coalitieakkoord en daarin staat dat wij met elkaar vasthouden aan binnenstedelijk bouwen. Hoe zit het nou precies? Wat is dan die handtekening van de VVD waard?

De heer **KRAMER** (VVD): Daar kan ik heel helder over zijn. Wij ondersteunen nog steeds de noodzaak om zoveel mogelijk binnenstedelijk te bouwen, maar zoals u de rapporten heeft kunnen lezen, is daar te weinig plancapaciteit om te voldoen aan de vraag naar woningen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Mag ik de heer Kramer vragen waarom hij denkt dat als er 212.000 woningen tot 2040 tekort zijn en er worden er 246.000 gebouwd, wij te weinig bouwen of bedoelt hij alleen maar, wij bouwen even voor dit eerste stukje tijd te weinig.

De heer **KRAMER** (VVD): Volgens mij worden hier twee dingen door elkaar gehaald. Wij hebben het over plancapaciteit, dus we kunnen nog helemaal niet zeggen of deze woningen worden gebouwd en ook in de stukken staat duidelijk dat de 45% van de plancapaciteit die er nu ligt, in zekere mate reëel is dat die gerealiseerd worden. Van de andere 55% is dat nog maar de vraag. Wat de heer Heijnen net ook al aangaf, wij moeten veel hogere aantallen hebben aan plancapaciteit om een realistisch beeld te hebben van wat wij kunnen gaan bouwen in de toekomst.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter, afgezien van het feit dat wij blijkbaar een andere interpretatie van de onderzoeken hebben waarvan wij ook denken dat er voldoende ruimte binnenstedelijk zou moeten zijn, bent u het met mij eens dat de afspraken waar mevrouw Zaal aan refereerde, ook nog bevatten dat wij vasthouden aan de Ladder voor duurzame verstedelijking en dat dat een zeer zorgvuldige afweging vraagt, die sommige dingen wel mogelijk maakt maar niet in het algemeen het groen ingaan, dus dat dat misschien toch een afspraak is waar u nog even over na moet denken.

De heer **KRAMER** (VVD): Ik kan daar heel helder over zijn. In het rapport van het EIB kun je lezen dat juist een van de obstakels de Ladder van duurzame verstedelijking is en die ladder kun je op verschillende manieren interpreteren. Dat is juist hetgeen waar de minister het ook over heeft en daar zouden wij een beetje lef kunnen tonen.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Ik ben verbaasd dat het rapport van de EIB blijkbaar verder gaat dan niet alleen de afspraken die wij met zijn allen hebben vastgelegd, maar bovendien de ladder van verduurzaming die op Rijksniveau in elkaar is geschroefd, en volgens mij zou een uitspraak van de minister daar niet leidend in moeten zijn, maar kunt u antwoord geven op de vraag, is die ladder voor duurzame verstedelijking voor u nog steeds leidend en bepalend of ligt die inmiddels buiten de deur?

De heer **KRAMER** (VVD): Het is heel duidelijk. De Rijksladder heeft de provincie opgenomen in de PRV. Die volgt dat. Wat ik al aangaf, die Rijksladder kun je op verschillende manieren interpreteren en dat zegt ook het rapport van de EIB, dat je er heel spastisch mee om kunt gaan, maar ook wat losser, dat je niet kijkt en dan noem ik bijvoorbeeld Warmenhuizen, dat je alleen binnen een gemeente kijkt, maar dat je ook naar bepaalde kernen kijkt om invulling te geven aan de Rijksladder.

Mevrouw **ZAAL** (D66): U gebruikt grote woorden, wij moeten lef tonen maar wij hebben hier ook afspraken gemaakt. Dan wil ik toch van u horen, wat wilt u dan doen? Hoe wilt u lef tonen met inachtneming van de gemaakte afspraken?

De heer **KRAMER** (VVD): Juist wat uw minister in Den Haag heeft gezegd, is lef tonen en dat verwacht ik ook in dit huis dat wij gaan kijken hoe wij dit probleem, de woningnood, gaan oplossen. Dat is lef tonen. Meer bouwen in het groen.

De **VOORZITTER**: De heer Kramer vervolgt zijn betoog.

De heer **KRAMER** (VVD): Ik heb geen idee waar ik ben gebleven.

De **VOORZITTER**: U kunt ook gewoon stoppen.

De heer **KRAMER** (VVD): Ik herhaal het nog een keer, de VVD wil graag dat de gedeputeerde op korte termijn in gesprek gaat met minister Ollongren over de betekenis van de uitspraken voor Noord-Holland en daarbij in ieder geval aan de orde stelt in hoeverre deze uitspraken gevolgen hebben voor de Rijksladder voor duurzame verstedelijking. De VVD kan wel instemmen met de voordracht en ziet deze als een eerste stap om de woningbouw te versnellen. Wij willen graag met de uitkomsten van het gesprek een brede discussie in de Staten over de noodzaak voor bouwen in het groen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Met deze aanpak hopen wij een grote slag te slaan aan het vergroten van de woningvoorraad in de MRA-regio. Het is goed dat wij niet grijpen naar de gemakkelijke oplossing van nieuwe bouwlocaties in het groen. Het is veel beter dat wij onze inzet gaan doen voor het oplossen van de moeilijke problemen binnen de reeds bestaande plancapaciteit. Wij denken dat dit uitvoeringsprogramma daar een bijdrage aan zou kunnen leveren. Een flexibele schil zou een oplossing kunnen zijn, echter, wij moeten de resultaten wel eerst zien. Wij zullen de monitoring en evaluatie na een jaar daarom ook op de voet volgen. Wij zien ook dat in Noord-Holland een groot probleem is juist met de sociale en middenwoningmarkt. Kunt u vertellen hoe en of deze aanpak daar specifiek een bijdrage aan kan leveren? Wij vinden het ook goed dat deze aanpak voor Noord-Holland-Noord straks wellicht gebruikt gaat worden. Het is belangrijk om ook daar knelpunten op te lossen al moeten wij natuurlijk wel reëel zijn en ons realiseren dat de grootste opgave op dit moment in de MRA-regio zit.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. De belangrijkste onderwerpen betreffen het versnellen van de woningbouw en het verruimen van de mogelijkheden om onder condities ook buitenstedelijk te kunnen bouwen. De druk op de woningmarkt is zo groot dat je als gemeente en provincie moet inzetten op dat woningzoekenden niet eindeloos op een nieuwe woning hoeven te wachten. Wij zijn het van harte eens met de voorgestelde versnelling van de woningbouwproductie waaronder begrepen de transformatie van leegstaande en verouderde kantoor- en bedrijfspanden. Ook belangrijk in dit verband is dat de huidige woningvoorraad op peil blijft en onttrekking van zelfstandige woonruimte door verhuur als toeristische accommodatie wordt tegengegaan. Amsterdam is daar bijvoorbeeld al volop mee bezig. Het gaat niet alleen om de woningvoorraad en woningbehoefte in generieke zin beter op elkaar te laten aansluiten, maar ook om de verschillende doelgroepen te bedienen. Het is een taak van de overheid om vooral in te zetten op die categorieën waar via marktwerking niet automatisch wordt voorzien. Noord-Hollanders die zijn aangewezen op sociale woningbouw en betaalbare woningen in het middensegment, hebben steun van de overheid nodig. Wij zien het als een verantwoordelijkheid van de provincie om te stimuleren dat juist voor deze categorieën wordt gebouwd. In het uitvoeringsprogramma worden vier categorieën beleidsdoelen genoemd, waaronder de bouw van middendure huurwoningen, maar de inzet op sociale huur ontbreekt. Deze politieke omissie willen wij graag herstellen. Daarvoor is een amendement in gediend door de SP, GL en 50plus. Verder roepen wij GS op om te waken voor negatieve effecten die kunnen optreden bij versnelling van de woningbouw vanwege de druk die daarvan uitgaat. Zo kan er te weinig oog zijn voor duurzaamheid, woningkwaliteit, aantrekkelijke architectuur, zorgvuldige binnenstedelijke inpassing en voor de waarde van natuur en landschap. Juist bij dit laatste onderwerp heeft de provincie een zware verantwoordelijkheid. Het landelijk gebied moet zoveel mogelijk worden gevrijwaard van verstedelijking. Zo zullen GS er alert op moeten zijn dat de extra input van de flexibele schil bij het slechten van drempels zich niet keert tegen de inspanning van dezelfde provincie om waardevolle natuur en landelijk gebied te behouden en te versterken. In dit opzicht omstreden locaties moeten wat ons betreft zeker worden besproken ook in PS of de commissie, zodat ook daar politieke afwegingen kunnen worden gemaakt. In dat opzicht sluiten wij ons aan bij de oproep van de VVD, zij het met een diametraal andere insteek.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter. Het is duidelijk, het versnellen van de woningbouw is een onderwerp dat ons allen aangaat en ons allen zeer bezighoudt. Met al het uitzoekwerk dat is gedaan, de planviewer, de rapporten die wij hebben laten opstellen, weten wij in ieder geval dat het niet om de locaties gaat. Het probleem zit niet bij de locaties, het probleem zit bij de bouwcapaciteit, bij het kunnen bouwen van de juiste woning op de juiste plek. Alle getallen zijn al even langsgekomen, de behoefte van 212.000 tot 2040 met in Noord-Holland een voorraad aan locaties die op dit moment door de gemeenten worden aangegeven van 245.000. Dan zou je zeggen, dat past erin. Daar kun je heel blij om zijn, maar het aller interessantste is natuurlijk waarom zijn er nog steeds zoveel harde bouwplannen, bestemmingsplannen, waar gewoon de schop niet de grond ingaat. Dat intrigeert mij het meest. Laten wij vooral starten met wat er nu al gebouwd kan worden en hoe kunnen wij nu versnellen door ervoor te zorgen dat op de plekken waar de schop nog niet de grond ingaat, dat dat wel kan. En tegelijkertijd voor na 2020 en 2040 ervoor kunnen zorgen dat zachte bouwplannen hard worden gemaakt. De inventarisatie heeft

opgeleverd dat een groot knelpunt is bij de beschikbare capaciteit bij voornamelijk de gemeenten maar ook bij de bouwers. Daar zitten nog weleens mensen die er gewoon niet zijn om al die plannen voor te bereiden die nu gebouwd kunnen worden. Dat is een probleem en daarvoor het onderdeel in het voorstel om vooral de menskracht in te zetten naast de flexibele schil, een soort gebiedsteams op te zetten om ervoor te zorgen dat die versnelling voor alle procedures voor harde bestemmingsplannen op te lossen dat er echt gebouwd kan worden en zachte bestemmingsplannen naar hard te krijgen en vervolgens inzetten op het wegnemen van alle problemen die er zijn. Dat kan infrastructureel zijn, een saneringsplan of investeren in de openbare ruimte, maar bovenal gaat het om de mankracht en de gebiedsteams die wij u voorstellen. ONH zei, er zijn vier sporen maar u doet er maar twee, Noord, Zuid, binnen- en buitenstedelijk. Waarom doet u alleen het zuidelijk deel en binnenstedelijk? Dat is natuurlijk flauw, want dat is niet waar. Wij doen alles. Het gaat om het noorden en het zuiden van de provincie. Feit is wel dat de opgave in het zuidelijk deel tien keer zo groot en complex is als in het noordelijk deel van de provincie, maar dat betekent niet dat er in het noorden niets gebeurt. In het noorden wordt er keihard gewerkt door de drie regio's om met elkaar te komen tot kwantitatieve en kwalitatieve woningbouwprogrammering om ervoor te zorgen dat ze in het noorden de juiste woning op de juiste plek hebben. En ja, er zijn gemeenten met meerdere kernen en dat die keuzes moeten maken over in welke kern gaan wij nou welk programma neerzetten. Misschien wil je de ene kern tot rust laten komen en in de andere kern ga je een versteviging doen en toevoegen doen. Die afwegingen maken de gemeenten zelf. Als een kern klaagt dat ze niets mogen van de provincie, dan zeg ik, u moet niet bij de provincie zijn, u moet bij uw eigen gemeente zijn, want die maakt die afweging.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Ik wil graag een vraag stellen naar aanleiding van wat u net meldt. Wij hebben allemaal een KWK toegewezen gekregen waarin een enorme beperking ligt op de toewijzing van woningbouw, ook in de kleine kernen.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Wat bedoelt u, met 'we' hebben een KWK toegewezen gekregen? Wie zijn 'we' dan?

De heer **LEEVER** (ONH): Dat is de provincie op zich, in ieder geval de toewijzing van het aantal woningmogelijkheden die er zijn gezegd in Noord-Holland en daar is helaas niet vanaf te wijken terwijl de behoefte navenant veel groter is. Hoe denkt u daarover?

Gedeputeerde **GELDHOF**: Het proces zit als volgt in elkaar en ik roep u allemaal op om donderdag aanstaande om 19.30 uur bij de speciale sessie in het provinciehuis over demografische ontwikkelingen en de prognoses die daaruit voortvloeien aanwezig te zijn. Dat is onderdeel van het antwoord op uw vraag. Iedereen die er iets over wil weten, kom er alsjeblieft naartoe en kom eens horen hoe het in elkaar steekt, want dat is ook een onderdeel van het antwoord op uw vraag. Volgens mij hebt u zich aangemeld, toch? Ik had niet anders verwacht. Dat geldt ook voor de 54 andere Statenleden. Daarom is mijn oproep zo bedoeld. Dan wordt u uitgelegd waarop prognoses gebaseerd zijn en hoe deze tot stand komen en hoe die komen tot een bepaalde opgave om ervoor te zorgen dat er op termijn niet voor leegstand wordt gebouwd

of dat de verkeerde woning op de verkeerde plek staat. Die afweging hoe men op basis van de bevolkingsprognose, de ontwikkeling die er zal zijn, hoe men dan kijkt naar de woningvoorraad en hoe de prognose is en wat voor woningen er moeten worden toegevoegd, dat is een proces dat in de regio's zelf wordt gedaan. Daar is de regio in de Kop ontzettend goed mee bezig, daar zet men in Alkmaar stappen in en in West-Friesland idem dito. Wat men daar doet, is met elkaar afwegen welke kernen waar wat gebouwd moet gaan worden en dat doet men in overleg met elkaar, uitstekend trouwens, ook in de geest van de Omgevingswet en daar zitten binnenstedelijke en buitenstedelijke plannen bij en die worden met ons overlegd en daarin trekken wij zoals de PvdA voorstelde, ga nou samen in de geest van de Omgevingswet naast gemeenten staan en kijk hoe iets wel kan en dat doen wij al. Er is dus een viersporenbeleid, noord, zuid, binnen en buiten bestaand stedelijk gebied, wij doen het alle vier. By the way, ik voer het door u vastgestelde beleid uit, het ruimtelijke beleid zoals dat is vastgelegd in de Structuurvisie 2040 en nog eens een keer besproken op 18 december hier in de Staten, de richting, het koersdocument voor de Omgevingsvisie 2050.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter, ik ben ontzettend blij te horen wat wij voorstelden in de vorm van een provinciaal ruimtelijk veronderstellingenteam eigenlijk al gebeurt, maar toch kunnen wij ons niet onttrekken aan het gevoel dat dat niet overal gebeurt en waar het niet gebeurt, is het misschien het hardst nodig. Ik weet niet waarom, maar in een keer komt de gemeente Schagen in mijn achterhoofd binnenzeilen. Kunt u uitleggen waarom het daar nog niet zo aanslaat, want het klinkt heel succesvol zoals u het beschrijft.

Gedeputeerde **GELDHOF**: De gemeente Schagen behoort tot de regio van de Kop en daar heeft men juist goed in de vingers hoe men het voor elkaar moet krijgen om binnen de bevolkingsprognoses ervoor te zorgen dat men woningen toevoegt conform de prognoses en men dat op een juiste manier doet. Dat plannen die al jarenlang wel hard zijn, maar waar niks gebeurt, daar is de gemeente Schagen bezig om ervoor te zorgen dat er een soort voorzienbaarheid wordt gecreëerd en zegt, als jij niet binnen een jaar gaat bouwen wat wij afgesproken hebben, ga ik jouw harde bestemmingsplan weer tot groen maken. Nou, slechte plannen vallen weg en goede plannen worden alsnog weer gebouwd. Ze hebben het daar goed in de vingers. Het enige is dat er misschien wel eens kernen zijn die ook hadden gewild dat daar gebouwd zou kunnen worden, maar de afweging waar gebouwd gaat worden is aan de gemeente Schagen en niet aan ons. Dus als je binnen je kernen moet gaan kijken, daar ligt het. Ze zijn er heel goed bezig. Uw idee van een provinciaal team ruimtelijke veronderstellingen vind ik een hele mooie naam en daar heb ik zeker in meegeschreven. Het gaat nu om versnellen en de knelpunten vinden. Daarvoor worden allerlei suggesties gedaan hoe dat zou kunnen. Er is ook een gesprek over hoe zou het nu gaan met een uitspraak die de minister heeft gedaan. De minister heeft geen pleidooi gehouden om haar eigen wet te overtreden en belangrijk is ook dat bouwlocaties bewust en zorgvuldig worden gekozen en dat andere opties zijn uitgesloten. Het Rijksbeleid schrijft voor, kijk eerst hoe groot de behoefte is, kan het binnen BSG en zo niet, waar dan wel? Het is heel simpel gezegd, goede ruimtelijke ordening en dat gebeurt nu ook al. Concreet hebben wij dat ook in de PRV verankerd, in de geest van de Omgevingsvisie, betekent het dat er regionale

afspraken worden gemaakt passend bij de gezamenlijke woonbehoefte en dat men een afweging maakt voor het totaal van plannen en locaties voor de komende paar jaar.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter, ik begrijp dat u dit onderwerp benadrukt vooral naar die partijen toe die vragen stellen vanuit de optiek, er moet meer in het groen gebouwd kunnen worden, maar bedoelt u nou met uw verhaal dat regionaal besloten wordt waar gebouwd wordt en dat wij daar niet meer aan te pas komen als het gaat over het beoordelen van bouwen in het buitengebied?

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik ben blij dat u die vraag stelt, want waar het om gaat is dat de regio kijkt op basis van de bevolkingsprognoses en woningvoorraad, de opgave die er ligt en de verdeling binnen de regio's wat er kan en in gezamenlijkheid tot een voorstel komt, met wij zouden op deze plekken willen gaan bouwen en dat wordt besproken met ons. Voor plannen buiten BSG geven wij aan of wij daarin mee kunnen gaan of niet, maar het moet goed onderbouwd zijn en willekeurig zeggen van bijvoorbeeld dit is een mooi weiland, hier hebben wij toevallig een grondpositie, die gaan wij doen, dat kan dus niet. Als het om een weidevogelgebied of Natura2000-gebied gaat of NNN, dan is het ook een nee, tenzij er heel erg helemaal geen andere mogelijkheid is. Ik geef altijd als voorbeeld, een weg tussen de A8 en A9 moet je niet tussen Zwolle en Assen gaan aanleggen. Dat weet mevrouw Post ook! Dertig woningen bij een gemeente waar een weidevogelleefgebied is terwijl er aan de andere kant van de gemeente geen weidevogelleefgebied is, dat kan wel. Dat is het verschil tussen, nou, ik ga het niet verder uitleggen. Om nog even in te gaan op wat de heer Kramer zei en dat hebben ook andere partijen gezegd, hoe zit het met het lef? Nee zeggen is ook lef. Dat is niet het hele antwoord, dat snap ik ook, want wij hebben namelijk als provincies samen met de G4 en G32 rapporten geschreven waar op basis van consumentenonderzoeken conclusies worden getrokken en we stellen dat het bijna nooit om wonen alleen gaat. Het gaat om een mix van activiteiten, wonen, werken, leven en dan het liefst zoveel mogelijk binnenstedelijk. Lef hebben is problemen samen oplossen en niet alleen kijken naar aantallen leveren. Het gaat ook om woonmilieus waar wij later trots op kunnen zijn en met dat lef ga ik voor u aan de slag en ben ik voor u aan de slag. Ik kan mij voorstellen dat er best wel wat rumoer is ontstaan over zo'n kop in de krant. Ik weet ook dat de minister niet zelf de chocoladeletters opplakt, maar dat een kop in de krant nogal wat rumoer in de regio teweegbrengt en daarvan lijkt het mij handig om nog eens te vragen om goed op een rij te zetten, hoe moeten wij dit nou voor Noord-Holland zien. Ik verwacht dat wij dat sowieso binnen IPO-verband doen, daar heb ik van de week weer een overleg, want dat geldt voor elke provincie. Ik heb geen provincie gezien die heeft gezegd, joepie, dat is een mooie uitspraak, die gaan wij omarmen. Ik heb hem nergens gehoord, dus dat wij dat gaan vragen en zij dat even voor ons op papier zet en dat vervolgens met u delen en natuurlijk naar onze gemeenten toesturen, waar keurig op staat van, dit is wat wij ermee bedoeld hebben en by the way, dit zijn onze regels en op deze wijze kan het gaan. Dus het is goed dat wij daar gehoor aan geven. Dan nog het amendement van de SP, dat er minimaal 30% sociaal zou moeten worden gebouwd. Als wij projecten beoordelen in het kader van de versnellingsacties en welke projecten met voorrang gefinancierd zouden moeten worden, kijken wij vooral naar de kwalitatieve kant van het plan en een goede mix van verschillende woningen. Daar valt ook sociale woningbouw en middeldure

huur onder. Het eenzijdig aangeven dat een plan met minimaal 30% sociale woningbouw voorrang moet hebben vinden wij geen antwoord op het maken van een adequate mix. Wij ontraden dus uw amendement.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Het amendement ziet zowel op sociale huurwoningen als middeldure huur. Het is erg belangrijk dat er ongelofelijk veel behoefte is aan deze woningen en daarom vragen wij u juist daar te beginnen met het versnellen van de woningbouw binnen de kwaliteitseisen die u stelt.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Daar heb ik net een antwoord op gegeven. Wij kijken naar de kwalitatieve mix van verschillende woningen en niet uitsluitend naar sociale of middeldure huur. Daar heb ik net antwoord op gegeven. Als er nog vragen zijn, dan hoor ik die graag in tweede termijn.

De **VOORZITTER**: Ik zou erop willen aandringen om de tweede termijn beperkt te houden.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik wil graag twee minuten schorsen.

De **VOORZITTER**: Dan hebben wij twee minuten schorsing. Ik heropen de vergadering.

Tweede termijn

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Met de woorden van de gedeputeerde die aangaf dat ruimtelijke ordening natuurlijk een belangrijk onderdeel is in verband met de toekenning van buitenstedelijk bouwen, daar zijn wij als ONH natuurlijk ook voor, laten we dat duidelijk stellen. En dan de regionale afspraken die worden gemaakt op basis van bevolkingsprognoses maar die zijn al zo lang bekend. Er zijn hier vorig jaar of twee jaar geleden de burgemeesters van de Noordkop geweest die met rook uit de oren hier weggelopen zijn. Ik heb er toevallig een paar in de garage getroffen voordat zij wegreden, die zeiden, hoe zit het nou in Godsnaam met de toekenning van extra woningen buiten het toegekende aantal dat wij in onze gemeente mogen bouwen? Die vraag wil ik aan de gedeputeerde stellen. Als er in de verdeling iets niet goed gaat, hoe gaan wij daar dan mee om? Hebben wij daar dan nog iets over te zeggen? Is het bekend als er bij gemeenten een grotere behoefte is als er toegekend is, hoe anticiperen wij daarop? Ik kan een voorbeeld noemen. Recent zijn in Schagen woningen opgeleverd, daar stonden honderden mensen in de rij om in te kunnen tekenen voor een woningbehoefte, alleen om even terug te komen op de gemeente Schagen. Die viel daarstraks natuurlijk ook bij mijn collega van de PvdA. Er is daar een ontzettend grote woningbehoefte, maar die wordt beperkt door de aantallen die wij als provincie toegekend hebben. Als wij dan toch het woordje lef mogen gebruiken, het getuigt wel van lef als wij dat woningcontingent zouden kunnen uitbreiden en zouden kunnen faciliteren als provincie om meer woningen toe te staan buiten de inmiddels bekende cijfers van bevolkingsprognoses uit de regio.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter. Wat de PvdA betreft, is lef tonen niet regels en afspraken over boord gooien op het moment dat ze gaan knellen, want dat is juist het moment dat de regels en afspraken die wij met elkaar hebben opgesteld, het hardst nodig zijn. Lef is juist bij tegendruk proberen erbinnen te blijven en toch tot goede oplossingen te komen door nadrukkelijk samen te werken, in ons geval op alle bestuurlijke niveaus om dus binnen die afspraken te blijven. Voor de PvdA is de Ladder voor duurzame verstedelijking daarin leidend en dat zal hij ook moeten blijven. Ik heb in mijn eerste termijn de gedeputeerde gevraagd te reageren op mijn voorstel om de sociale en betaalbare woningbouw nadrukkelijk een van de beleidsdoelstellingen te maken bij de afweging over de inzet van de flexibele schil. Ik begrijp het antwoord dat de kwalitatieve mix van woningen daarin leidend moet zijn. Mijn oproep zou zijn, probeer van die kwalitatieve mix niet een kwantitatieve mix te maken door te zeggen, wij hebben zoveel betaalbaar, zoveel midden en zoveel duur, dat is in balans dus dat doen wij, maar juist dan te kijken naar wat is de grootste noodzaak. Wat ons betreft is dat het moment dat met name betaalbare woningen in het sociale en het betaalbare middensegment nadrukkelijk op de kaart moeten staan en van doorslaggevende betekenis moeten zijn bij de inzet van de flexibele schil, nogmaals, een instrument waar wij heel veel van verwachten en waarde aan hechten mits wij hem wel op de allerbeste manier inzetten.

De heer **KRAMER** (GL): Een kwalitatieve mix, wie is daar niet voor? De vraag is en die leg ik aan u voor en misschien ook wel aan de gedeputeerde, of u denkt dat zonder afspraken van tevoren bijvoorbeeld over een substantieel aandeel van middeldure woningen en sociale huur, die verbanden waarin die plannen worden besproken met de ontwikkelaars erbij, dat die zullen leiden tot uitgaven voor een categorie woningen die duur zijn, die ten koste gaan van andere elementen.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Ik zal de laatste zijn die probeert te spreken voor de gedeputeerde, daar is zij heel goed zelf toe in staat, maar als u mij vraagt de glazen bol erbij te pakken, dan moet ik u het antwoord schuldig blijven. Ik heb toch wel enig vertrouwen in het overleg dat daar plaatsvindt. Is het bij voorbaat zo dat als ontwikkelaars aan tafel gaan zitten, dat het ook meteen de duurste plannen worden? Het risico bestaat misschien, maar ik zou dat niet een gegeven willen noemen en wat voor ons heel belangrijk is, is dat wij goed opletten naar waar de verschillende competenties liggen en waar de gemeentelijke invloed ligt en waar die van ons ligt.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Begrijp ik hieruit dat de PvdA in elk geval gaat stemmen voor dit amendement waarin wij die voorrang willen geven?

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Als ik die indruk zou hebben gewekt, zou dat ten onrechte zijn geweest. Wij vinden dat met name het tweede punt nadrukkelijk past binnen het gemeentelijk domein, die hebben er afspraken over gemaakt en vastgelegd in de RAP's en die zijn beoordeeld. Waar het nu om gaat in dit voorstel is binnen de versnellingsagenda de inzet van de flexibele schil en daarin worden afwegingen gemaakt die gaan over bestaande projecten.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter, ik wil nog even aansluiten bij wat de heer Kramer net heeft gezegd, omdat wij er al jaren voor pleiten dat de provincie als helikopterview wel degelijk moet monitoren dat er voldoende aanbod komt voor diverse doelgroepen. Wat er nu wordt gedaan, is weer een te veel afwachtende houding. Ik vind het een erg vaag begrip, de kwalitatieve criteria gaan voor. Er heeft vorige week een heel groot stuk in het FD gestaan dat er veel te weinig wordt gebouwd voor senioren. Ik zie dat nu nog niet terugkomen. Als er niet van tevoren afspraken worden gemaakt over minimale aantallen te realiseren woningen voor bepaalde doelgroepen, begrijp ik niet waar u straks op gaat sturen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Met het risico dat ik mijn beperkte spreektijd ga verkwanselen, wil ik nog even aan de PvdA meegeven dat het amendement nu juist gaat over het punt waar de PvdA aandacht voor vraagt.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor haar heldere beantwoording. Ik ben benieuwd zoals ik al in eerste termijn zei, naar het onderzoek naar de knelpunten. Ik hoor de gedeputeerde daar wel iets op vooruitlopen, die zegt, het probleem zit niet bij de locaties. Ik denk daar iets anders over. Het probleem zit bij de bouwers, zegt ze ook, maar volgens mij gaan wij daar niet over op provinciaal niveau, nou ja, we zullen de uitkomsten van het knelpuntenonderzoek afwachten en er dan met elkaar verder over spreken. Dan is er veel gesproken over lef en ook daar heb ik allerhande definities van langs horen komen. De ene zegt, nee zeggen is lef, de ander zegt, ja zeggen is lef. Het zal geen verrassing zijn waar mijn fractie staat, maar wellicht goed om dan te vragen wat de minister bedoelde met lef en dat wij daar weer lering uit kunnen trekken. Dan het idee wat ik ergens hoorde oppoppen in de discussie over het team provinciale ruimtelijke veronderstellingen. Ik vind dat een belachelijk plan en het is een propagandamachine van heb ik jou daar en geen respect doen aan de wethouders en ook de voorzitters van dorpskernen die wel degelijk opmerkingen hebben richting de provincie die wij volgens mij niet van tevoren zouden moeten wegzetten.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Tjonge, zoveel kwalificaties in een zin, het is in ieder geval linguïstisch heel interessant. Maar, bent u het met mij eens dat de geest, de letter en de norm van de Omgevingswet is dat overheden niet langer tegenover elkaar gaan staan maar juist samen optrekken en dat een team wat dat juist beoogt te doen, niet alleen maar zeggen, sorry het mag niet en dan van de andere kant, het mag niet van de provincie terwijl daar discussie over is, dat zo'n team nou juist helemaal niet al die kwalificaties die u opsomde, heeft maar juist is waar wij naartoe moeten met de Omgevingswet. Samenwerking!

De heer **HEIJNEN** (CDA): Als u zegt, het gaat om samenwerking, dan vindt u mij aan uw zijde, maar dat was niet wat u bedoelde. Want het team ruimtelijke veronderstellingen zou tegen gemeenten nog eens moeten uitleggen dat het echt niet aan ons ligt, en dat kan niet de bedoeling zijn. Als wij met elkaar het gesprek aangaan, dan moet wel ieder daar zijn eigen inbreng kunnen geven.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Ik ben heel blij dat de heer Heijnen dit nog even verduidelijkt, want dat was de intentie die ik in eerste instantie ook had. Het gaat om samenwerking, ik refereerde aan de Omgevingswet en dat u eerder aangeeft, wij gaan nog eens een keer uitleggen waarom zij fout zitten, dat was nou net wat ik niet bedoelde, dus dank u dat ik dit nog een keer mocht toelichten.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Nou, mooi dat dat is opgehelderd. Het gesprek met de minister. Mijn fractie hecht daar veel waarde aan. Ik vond het wel wat ingewikkeld dat de gedeputeerde begon met, de minister bedoelt niet te zeggen dat de wet aangepast wordt en rijksbeleid hetzelfde, laten wij dat eerst navragen en de uitkomsten afwachten voordat wij met elkaar een raadspelletje gaan doen over wat de minister wel of niet heeft bedoeld. Ik vraag nog wel aan de gedeputeerde, u sprak over een vraag in IPO-verband, ben ik niet tegen, maar ik zou u wel willen verzoeken om specifiek ook de situatie voor Noord-Holland mee te nemen in die vraag. Ik zou u nog willen vragen op welke termijn wij een antwoord kunnen verwachten.

De heer **STRUBEN** (D66): Voorzitter. Wij sluiten ons geheel aan bij het begin van het betoog van de PvdA en wat de mix betreft, ook wij pleiten ervoor om in de richting van gemeenten te pleiten voor voldoende betaalbare woningen en met het IPO te overleggen hoe wij samen met het Rijk kunnen bevorderen dat corporaties meer ruimte krijgen. Dat geldt ook in de richting van de SP-motie, maar het is uiteindelijk aan de gemeenten om dat uit te voeren en vast te stellen. Wij hebben de benadering van de VVD als ongenuanceerd ervaren, om te pleiten om klakkeloos te bouwen in het groen, terwijl ik gevraagd heb, wat gebeurt er nou met de locaties die heel lang al voorbereid zijn voor bouwen in het groen. Ik heb genoemd de Haarlemmermeer 15.000 woningen, de Bloemendalerpolder, waarom wordt daar niet eerst gebouwd en waarom zorgen wij niet dat de knelpunten in locaties die beschikbaar zijn, worden opgelost? Het EIB-onderzoek gaat tot 2025 en terecht geven ze aan dat er na 2020 er te veel zachte locaties zijn en dat het moet worden opgelost. Daarvoor hebben wij nou net de versnelling ingesteld en andere onderzoekers geven aan dat de gemeenten voldoende mogelijkheden hebben aangedragen en dat versnelling een doel heeft om dat te kunnen oplossen. Goed dat GS om nadere uitleg vragen bij de minister.

De **VOORZITTER**: De heer Leever heeft een vraag over het voorgaande van uw betoog.

De heer **LEEVER** (ONH): Dat heeft u goed ingeschat, voorzitter. U luistert mee. Ik heb een vraag aan mijnheer Struben. U gaf aan dat u content bent met de versnelling en dat we daar ook gevolg aan moeten geven, maar u zegt dan ook in eerste instantie in wat hieraan voorafging, waarom moeten wij dit bij het IPO en Rijk doen? Wij beslissen toch over onze eigen provincie?

De heer **STRUBEN** (D66): Ja, het zijn geen maatregelen die op het terrein van de provincie liggen. Wat ons verzoek is, om te kijken of wij het Rijk kunnen bewegen dat ze iets meer ruimte geven aan corporaties zodat ze net boven de sociale woninggrens ook voor middeninkomens kunnen bouwen. Dat is juist de vraag en het lijkt mij prima als de corporaties daar een rol in krijgen.

De heer **LEEVER** (ONH): Het verbaast mij dat u zegt dat het Rijk bepaalt wat de corporaties kunnen doen bij de woningbouw, maar daar gaat het Rijk helemaal niet over. Dat bepaalt de corporatie zelf.

De **VOORZITTER**: Nee, dat is een misverstand, dat wordt bepaald in de Woningwet.

De heer **LEEVER** (ONH): Oké, maar goed, dan is het nog wat de corporaties in ieder geval mogen bouwen in overleg met de provincie.

De heer **STRUBEN** (D66): De corporaties maken met de gemeenten prestatieafspraken binnen hun mogelijkheden. Waar wij voor pleiten en daar pleit de heer Van Gijzel met zijn samenwerkingstafel ook voor, om die taak iets te verruimen zodat net boven de sociale woningbouwgrens ook voor de middenhuur de corporaties een rol zouden kunnen krijgen. Dat lijkt mij een hele goede want daar is grote behoefte aan. De markt kan dat ook oppakken, maar als dat te veel uit elkaar loopt en dat zie je ook gebeuren, dat er veel woningen opgekocht worden door beleggers, maar dat die inderdaad boven de huurgrens en 1.000 euro zitten, dan is er een gat tussen de sociale woningbouw en de middenhuur die daar net onder zit. Wij pleiten ervoor om te kijken of daar iets aan gedaan kan worden.

De heer **HEIJNEN** (CDA): De heer Struben refereerde aan het onderzoek door het EIB. Ik vraag dan wel om zuiver te zijn, want er staat letterlijk als het gaat over planaanbod voor de regio Noord: “De conclusie is dan ook dat er extra planaanbod zou moeten worden ontwikkeld naast het zoveel mogelijk wegnemen van de knelpunten bij de bestaande plancapaciteit.” Hoe beoordeelt u dan die conclusie van het EIB?

De heer **STRUBEN** (D66): Het EIB heeft gezegd, voor 2025 moeten locaties in het noorden, ook in Noord-Holland-Noord naar voren gehaald worden van de capaciteit die beschikbaar is. Dat lijkt mij heel goed om daar hard aan te werken, want in de capaciteit die nodig is voor Noord-Holland-Noord zijn locaties aanwezig, maar die moeten wel naar voren gehaald worden.

De **VOORZITTER**: Ik vraag u wel om beperkt te zijn, want we schieten al behoorlijk door de tijd heen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik concludeer dan wel dat er wat selectief gewinkeld wordt in de conclusies van het EIB. Ik lees u namelijk die zin letterlijk voor en u gaat daaraan voorbij, dus ik zou u toch willen vragen, hoe kunt u dan hier invulling aan geven.

De heer **STRUBEN** (D66): Ik weet dat u goed in exegese bent, maar zo heeft iedereen zijn eigen opvatting. Wat betreft de SP-motie, die bepleit ook in de richting van de gemeenten om voldoende betaalbare woningen te realiseren.

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter. Even over het ongenuanceerde verhaal dat de VVD zo net hield volgens D66. Het is namelijk zo dat ook in de rapporten en dat kan D66 heel goed lezen,

dat er onvoldoende plancapaciteit is. Op papier is hij er wel, maar in de realiteit leren wij dat niet alle plancapaciteit wordt benut. Het is dan ook schokkend dat D66 zegt geen geloof te hebben in de markt, maar meer een rol wil hebben voor de woningcorporaties, die juist in het verleden op hun daden zijn aangepakt omdat er allerlei stoomboten en andere soorten flauwekul werden aangekocht. Ik ben in ieder geval heel erg blij met onze gedeputeerde en ik wil haar bedanken voor haar toezegging om het gesprek met minister Ollongren aan te gaan.

De heer **KRAMER** (GL): Nog twee punten, voorzitter. Mijn ervaring in het lokale bestuur leert dat als je duidelijke doelen stelt of streefpercentages aangeeft, dat dat van invloed is op de uitkomst als je aan tafel zit met ontwikkelaars. Dat is een. En daarom vind ik dat wenselijk. Het tweede punt betreft de motie van de SP, GL en 50plus met twee dicta. Ik begrijp dat de PvdA – een zwaktebod in mijn ogen – niet mee zal gaan met het tweede punt. Het eerste punt zal naar ik aanneem, niet op bezwaren stuiten, want dat komt overeen met het pleidooi van de heer Voskuil. Als het kan, stel ik voor dat de twee dicta apart in stemming worden gebracht.

De **VOORZITTER**: Nee, dat kan niet. Dan moeten er twee amendementen ingediend worden.

De heer **KRAMER** (GL): Nou, dan blijft de tekst ongewijzigd, maar dan wordt hij gesplitst in ….

De **VOORZITTER**: Nee, even door de voordeur.

De heer **KRAMER** (GL): Tenzij het niet nodig is, misschien kunnen wij even de reactie van de heer Voskuil afwachten.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Of het wel of niet nodig is, laat ik graag aan de heer Kramer. Wij hebben net de beantwoording gekregen van de gedeputeerde en daar kunnen wij genoegen mee nemen, zeker met de toevoeging die ik in tweede termijn heb gedaan, dus wij hebben het eerste gedeelte – ofschoon wij er qua strekking wel achter staan – niet nodig.

De heer **KRAMER** (GL): Dan laat ik dat initiatief achterwege.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter, er zijn nog een paar dingen gezegd. De heer Leever had het over een project van veertig woningen waar vele honderden inschrijvingen op kwamen. Dat was een sociaal huurwoningproject in Schagen, maar dat wil niet zeggen dat iedereen die geen woning heeft toegewezen gekregen, op straat slaapt. Doorgaans is het zo dat je na een bepaalde tijd zegt, deze woning waar ik nu in zit, past niet meer bij mijn levensfase, dat er een woning beschikbaar komt waarvan je denkt, die zit mij als gegoten en daar schrijf ik dan op in, maar dat wil niet zeggen dat de mensen onder de brug slapen. Ze wonen misschien alleen nog niet in de woning van hun keuze. Het is juist de kunst van de gemeente om goed te kijken naar de bevolkingsontwikkeling, de bestaande woningvoorraad en welk segment toegevoegd moet worden. Als ik hier lees dat er zoveel vraag is naar sociale huurwoningen in Schagen, dan zou ik zeggen, dan heeft de gemeente Schagen nog een mooie klus te doen om ervoor te zorgen dat hij in dat segment gaat bijbouwen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dat is toch een kroon op het argument dat er meer sociale woningbouw nodig is.

Gedeputeerde **GELDHOF**: U hebt mij ook niet horen zeggen dat dat niet nodig zou zijn. Dat is per gemeente verschillend. Het amendement, een van de knelpunten die wij gevonden hebben in de analyse, is stapeling van beleid, dus dat je vraag op vraag op vraag stapelt, waardoor uiteindelijk een project niet meer van de grond komt. Wat wij nou juist niet zouden willen, dan gaan wij alleen die projecten aanjagen waar minstens 30% sociale of middeldure huur kan worden gerealiseerd. Dan zijn wij bezig in de valkuil te trappen die wij hebben gesignaleerd waarom projecten niet van de grond komen. Dat neemt niet weg dat als wij de luxe hebben, wij natuurlijk altijd kunnen kijken om te zeggen, als zich toevallig meerdere projecten zich gelijktijdig aandienen en dat je dan kijkt of je die dan het eerste neemt. Dat is een luxe uitgangspunt, wij moeten er vooral voor zorgen dat wij niet gaan stapelen. Dat is juist het knelpunt. Dan de vraag naar het type woningen. Naar mevrouw De Meij van 50plus, daar zijn afspraken over gemaakt in de RAP's, het is de verantwoordelijkheid van de gemeente op basis van de toekomstige samenstelling van de bevolking ervoor te zorgen dat zij de passende woningvoorraad hebben en dat zij ook kijken wat voor soort woningen zij moeten toevoegen. Dank aan de PvdA voor de verwoording van het woord lef. Mooier had ik het niet kunnen doen. Ik wil aangeven en dat heb ik ook in de commissie en hier gezegd, dat het geen veronderstelling is. Uiteraard is er met het departement van de minister gesproken en met haar woordvoering en zoals gezegd, gaan wij nu een nadere verduidelijking vragen en u en de gemeenten daarover informeren. Er is gesproken om het in IPO-verband te doen en dat is logisch, want wij zijn misschien toch groter dan alleen Amsterdam, of Noord-Holland of Haarlem. Het land is groter dan dat, dus laten wij voor het totaal gaan kijken maar wij zullen ook vragen hoe het in Noord-Holland gaat. Een ander punt, ik vind het terecht wat de heer Struben aangeeft en dat zullen wij ook zeker in contacten die wij hebben met de minister of het ministerie gaan meegeven, het probleem dat corporaties meer ruimte zouden moeten kunnen krijgen om te versnellen. Een van de problemen is de Woz-waarde die namelijk bepalend is voor de verhuurdersheffing. Corporaties in de regio Amsterdam moeten een veel hoger bedrag aan verhuurdersheffing betalen dan andere. Dat is 2,5 keer zoveel als een corporatie in Drenthe moet betalen. Dat is wel een belemmering voor het realiseren en investeren in de zo broodnodige aanvulling van de woningvoorraad. Inderdaad, ook zo'n taakverruiming conform het voorstel van de heer Van Gijzel, volgens mij heeft de minister daarop bedoeld te reageren. Ik heb de meeste vragen beantwoord.

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij gekomen bij het moment van besluitvorming. Wij beginnen met het amendement. Behoefte aan stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PVV, ONH en 50plus, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. Dan de voordracht. Behoefte aan stemverklaringen? Dat is niet het geval. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Die zijn er niet, dat betekent dat u unaniem instemt met deze voordracht.

11. Statenvoordracht 4 Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad

Noord-Holland

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter. Ik werd net en passant uitgemaakt voor de meest beknopte man van Nederland, ik geef u de garantie dat ik dat niet ben. De verduurzaming van de bestaande woningvoorraad is misschien wel de allergrootste uitdaging die ons de komende jaren te wachten staat. Het probleem is niet alleen zeer omvangrijk, het is ook bouwkundig en anderszins erg lastig om woningen die soms al 80, 100 of 150 jaar oud zijn, nog naar label A te trekken en toch moeten wij het proberen, want verduurzaming is o zo belangrijk voor onze toekomst. Daarom zijn wij heel blij met dit initiatief en hopen wij dat het snel zijn vruchten gaat afwerpen. Twee dingen, onze eerste zorg is om een groep kopers van sociale huurwoningen die af en toe tussen wal en schip dreigen te raken als de corporatie hun buren die nog wel huurwoningen zijn, gaan verduurzamen, maar zij om financiële redenen of anderszins daar niet bij kunnen aanhaken. Wij zijn dan ook heel blij dat er een pilot wordt opgetuigd om te zoeken naar innovatieve manieren, onder andere op het gebied van de financiering, om te kijken hoe dit op te lossen en wij zien erg uit naar de uitkomsten daarvan. Aangezien wij nogal positief ingesteld zijn, gaan wij ervan uit dat die uitkomsten positief zullen zijn en wij hopen dan ook dat zij heel snel worden omgezet naar beleid dat deze verweesde, ex-sociale huurwoningen kunnen gebruiken om te verduurzamen. Het tweede punt en dat willen wij graag meegeven aan de gedeputeerde in haar contacten met de corporaties. Heel vaak gaat verduurzaming hand in hand met een huurverhoging en het argument daarachter is dat de energierekening omlaag gaat en dat de huur best omhoog kan, want de kosten die gemaakt worden, moeten toch ergens vandaag komen. Ik sprak vorige week op straat – het is immers campagne voor de gemeenteraadsverkiezingen – mevrouw Steenmeijer die mij vertelde dat zij erg opzag tegen de verduurzaming van haar woning want de huur ging omhoog, alleen haar energierekening kon bijna niet omlaag, want zij stookte bijna niet, vooral uit financiële overwegingen, en vond bovendien dat je best een extra trui aan kon trekken. Netto gaat bij haar de huur dus alleen maar omhoog. Ik vergelijk het graag met, als ik in een corporatiewoning woon en mijn dak lekt en ik laat het repareren, dan gaat mijn huur ook niet omhoog. Deze huizen zijn ook lek, alleen lekken ze warmte en energie. Dus om nou te zeggen dat nou gelijk de huur omhoog moet, lijkt ons overdreven. Ik zou de gedeputeerde willen vragen om in haar contacten met de corporaties hier nadrukkelijk aandacht voor te vragen en erop te wijzen dat er een heleboel corporaties zijn die niet deze stap zetten nadat zij de huizen verduurzaamd hebben. Niet de kosten afwentelen op de huurders en de voordelen op de corporaties.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. De SP is blij met de keuze van GS, ook vindt de SP dat suggesties die zijn gedaan in het BOT-overleg over deze materie, goed zijn opgepikt. Jammer is alleen dat er geen verbinding is tussen allerlei Rijksinitiatieven over verduurzaming van woningen en hetgeen wat de provincie op de lijst heeft en dan gaat het om adviezen. Voor heel veel woningen wordt een zekere mate van verduurzaming mogelijk. Ook voor huurders van sociale woningen komt verduurzaming van de woning binnen handbereik. Natuurlijk weet ik niet hoe de woningcorporaties in de rest van het land met verduurzaming bezig zijn, maar in Zaanstad zijn de woningcorporaties druk aan de slag, met wisselend resultaat, dat wel. Schimmelwoningen zijn er nog steeds en steeds meer en MiniStekwoningen – zoals mevrouw Strens dit zo treffend

noemde – zijn er ook te over. Dat is het gevolg van de verkoop van sociale huurwoningen. Ik stuurde de commissie het schrijnende geval van de eigenaar van de woningen in de Zeeheldenbuurt in Wormerveer. Ook zond ik de commissie nog het rapport van CE Delft, Rechtvaardigheid en Inkomenseffecten van het Klimaatbeleid van maart 2017. Inmiddels is er nog een rapport van CE Delft bijgekomen, Indicatoren voor een rechtvaardig klimaatbeleid. Deze rapporten tonen aan dat wij er nog lang niet zijn, ook niet met de verzinsels van nu. Mensen met lage inkomens krijgen de rekening van het klimaatbeleid dubbel en dwars gepresenteerd en zij kunnen het niet betalen. Er moet dus meer gebeuren. GS moeten daarom bij het IPO en de Rijksoverheid erop aandringen dat de door CE Delft gepresenteerde maatregelen worden genomen, zodat iedereen in een duurzame woning kan wonen. Daarom het volgende amendement:

Amendement 2/12022018
Betaalbare verduurzaming voor iedereen

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

Besluiten aan de voordracht 'Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (VD 4)' de volgende zinsnede als punt 3 toe te voegen:

3. GS op te dragen er bij het IPO en de Rijksoverheid op aan te dringen dat er maatregelen worden genomen om te komen tot een rechtvaardige verdeling van de lasten behorend bij de verduurzaming van de woningvoorraad en het klimaatbeleid, zodat iedere Noord-Hollander in staat is in een duurzame woning te wonen.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie SP

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Mijn fractie kan van harte instemmen met de voordracht. Ik dank de gedeputeerde voor het doorlopen proces. De opmerkingen tijdens het BOT-overleg dat hieraan voorafging, zijn goed meegenomen en er is ruim geld beschikbaar voor deze belangrijke inzet voor verduurzaming. Goed dat de provincie hiervoor zichzelf een rol ziet en ruim 10 miljoen euro investeert en goed dat de provincie daarbij niet het wiel opnieuw uitvindt, maar aansluit bij regionale programma's die er al zijn. Wij willen vooral focussen op programma's die snel uit te voeren zijn met realistische doelstellingen. Natuurlijk hebben wij woningen met nul op de meter als einddoel en ook gasloos is belangrijk, maar dat is niet allemaal morgen geregeld. Er zijn nog heel veel quick wins te behalen. Er zijn bijvoorbeeld nog heel veel woningen met enkel glas. Laten wij onze focus daarop blijven richten. Wij moeten daarbij expliciet rekening houden met mensen met een kleine beurs voor wie investeringen van een paar honderd euro gewoonweg teveel zijn. Goed dat het besteedbare bedrag onderdeel is van de TNO-app.

De **VOORZITTER**: Uw spreektijd is beperkt.

De heer **LUDRIKS** (PVV): Voorzitter. Dan zal ik proberen het kort te houden. Duurzaamheid, duurzaamheid en duurzaamheid. Alles moet tegenwoordig maar duurzaam. Terwijl de Nederlandse bevolking zich steeds meer zorgen maakt over immigratie, integratie en werk, lijken de mensen in de provincie zich vooral te bekommeren om duurzaamheid. Alles moet duurzaam, bouwen, wonen, autorijden, voedsel en natuurlijk energie. Duurzaamheid wordt door deze provincie veelal gebezigd als toverwoord, terwijl het in feite de meeste vervuilende term is die onze taal rijk is. Gelukkig zien wij op steeds meer terreinen dat deze taalvervuiling zichtbaar wordt voor het grote publiek. Duurzaamheid lijkt vooral synoniem te staan voor duur. Dat is zeker het geval voor de zogenoemde verduurzaming bestaande woningvoorraad. Bijvoorbeeld de jaarrekening voor energie alleen al gaat met 150 euro omhoog en daarnaast wordt ook de opslag duurzame energie, de ODE, verhoogd, een heffing bedoeld om investering in duurzame energie te stimuleren. Dat kost je nog eens 47 euro.

De **VOORZITTER**: Uw spreektijd is al enige tijd op.

De heer **LUDRIKS** (PVV): Ik zal met de conclusie eindigen. Deze ordinaire heffingen en belastingverhogingen onder het mom van verduurzaming moeten als het aan de PVV ligt, stoppen. Daar hebben de inwoners van Noord-Holland iets aan en daar zouden wij ons hier druk over moeten maken.

De **VOORZITTER**: Uw spreektijd is ook beperkt.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Voorzitter. Het werd opeens een bespreekstuk volgens mij op verzoek van GL en toen had men er toch nog iets over te zeggen. Ik ga mij beperken tot een punt, dat heb ik ook in de commissie gemaakt. Ik had daar gevraagd, wat is nou de meerwaarde van het voor Noord-Holland specifiek gaan ontwikkelen van software, terwijl de Rijksoverheid dat al heeft laten ontwikkelen. Daarop kwam het antwoord dat in onze software dan ook de lokale warmtemogelijkheden wordt meegenomen. Dat is best praktisch, want wij willen graag dat degenen die bij een warmtenet zitten, zich daarop laten aansluiten. Maar dat betekent niet dat wij helemaal niks kunnen met wat er al ligt en het is wat ons betreft heel onwenselijk dat de Rijksoverheid een advies gaat geven en dat onze provincie dan een ander advies gaat geven op basis van dezelfde informatie. Dat gaat de burger zeker niet in beweging brengen, want die krijgt dan twee adviezen. Aan de ene kant isoleer uw vloer, aan de andere kant isoleer uw ramen, wat je daar ook maar voor verschillen in kunt vinden. Daarom heb ik de volgende motie samen met de CU/SGP, SP en ONH.

Motie 07/12022018
Software verduurzaming bestaande woningvoorraad

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 februari 2018

Constaterende dat:

- *Het college in haar conceptprogramma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord Holland onder meer voorstelt 600.000 euro te besteden aan door TNO te ontwikkelen software waarmee de burger 'een goed en toekomstgericht advies' kan krijgen aangaande de verduurzaming van de eigen woning;*
- *GS stellen dat voor zo'n advies twee zaken van belang zijn: ten eerste dient de software als uitgangspunt 'een duurzame energievoorziening in 2050' te hebben en ten tweede dient de software rekening te houden 'met de wijze waarop woningen in Noord-Holland in de toekomst op buurtniveau van duurzame warmte worden voorzien.';*
- *GS menen dat 'de huidige software' niet aan deze eisen voldoet;*
- *De Rijksoverheid bij monde van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland een door Milieu Centraal ontwikkelde website heeft, te weten: www.verbeteruwwoning.nl waarop de burger, na het invoeren van zijn woning betreffende informatie, een onafhankelijk advies kan verkrijgen over de mogelijkheden tot verduurzaming van zijn woning;*
- *En dat deze website voor dit advies put uit de database energiebesparingsverkenner en dat dit een open-source bron betreft.*

Overwegende dat

- *Het onwenselijk is als 'de overheid' verschillende adviezen aan de burger geeft over hetzelfde onderwerp;*
- *Het onvermijdelijk is dat uit de Noord-Hollandse software en de website van de Rijksoverheid in meer of mindere mate verschillende adviezen zullen komen;*
- *Dit de actiebereidheid van de burger niet zal bevorderen.*

Concluderende dat
Het verstandiger zou zijn de reeds bestaande website verder aan te vullen of op een andere manier enerzijds gebruik te maken van wat er al is en anderzijds te vermijden dat twee overheden verschillende adviezen zullen geven.

Dragen GS op:
Al dan niet in IPO-verband met RVO in gesprek te gaan om te bezien of de reeds bestaande software kan worden benut e/ of aangevuld om aldus de Noord-Hollandse burger van advies te dienen zoals GS voor ogen staat

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, CU/SGP, SP, ONH

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter, goed om eindelijk handen en voeten te geven aan deze belangrijke ambitie uit het coalitieakkoord. Wij staan voor een hele grote opdracht en wij nemen nu een eerste kleine stap. Wij hebben 1,3 miljoen woningen te verduurzamen tot 2050. Dat zijn er 50.000 per jaar en dat is zes keer zoveel als 25.000 in drie jaar. De ambitie moet groot zijn,

want we moeten naar energieneutraal. Het is mooi dat het CDA het heeft over quick wins, maar die moeten niet uitgespeeld worden tegen ambitie op lange termijn, want juist die quick wins zullen wel gebeuren als de energieprijs wat gaat stijgen. Het is wel belangrijk dat wij niet overdoen wat anderen ook al doen, vandaar de motie die GL heeft ingediend. Uiteraard steunen wij ook de oproep om de energietransitielasten niet neer te leggen bij de mensen met het minste budget. Een belangrijke vraag die wij nog hebben, is hoe de monitoring precies gaat worden. De bestaande woningbouwmonitor bevat die gegevens niet. De gedeputeerde heeft toegezegd dat in de nieuwe monitor daar ook vragen in komen. Kan de gedeputeerde ons garanderen dat wij straks in de monitor gewoon zien hoever wij zijn, richting de verduurzaming van de totale woningvoorraad. Wordt hij daar gedetailleerd genoeg voor?

De heer **STRUBEN** (D66): Voorzitter, heel kort, want het was in grote meerderheid in de commissie eigenlijk een hamerstuk. Het gaat om een belangrijke opgave, er zijn prima keuzes gemaakt door GS en goed om in samenwerking met het IPO aan de slag te gaan, gericht op corporaties en particulieren. Het gaat om verduurzaming van honderdduizend woningen per jaar, daar moeten wij op uitkomen. Het Rijk zal zeker bij moeten springen en het is goed om de evaluatie te maken van hoe de inzet tot stand komt. Het tonen van successen en geslaagde voorbeelden is goed, met name om particulieren te stimuleren, maar het zal ook goed zijn om een soort loket te krijgen waar je met klachten terecht kunt en wij denken dat het goed is hier snel mee aan de gang te gaan.

De **VOORZITTER**: De motie zal er zo wel aankomen. U begint in ieder geval gewoon met de beantwoording en dan zien wij wel wanneer de motie komt. Als de motie er niet is, dat u het oordeel geeft in tweede termijn, dat kan ook.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter. Dan doen wij dat in tweede termijn. De PvdA en ook de SP hebben het over dat de netto huur omhooggaat bij verduurzaming, terwijl je geen gebruik hebt omdat alles uit staat. Dat is een punt van aandacht, maar ik moet er wel bij zeggen dat de grootste kostenpost het vastrecht is en niet zozeer het verbruik. Maar als iemand krap bij kas zit, dan zal ook een paar euro per maand veel geld zijn. Dat zal een punt van aandacht zijn en daar zal men rekening mee moeten houden. Waarom doen wij dit inderdaad allemaal en waarom willen wij dat alles duurzaam is? U hebt als PS besloten dat wij in 2050 volledig energieneutraal moeten zijn en met die boodschap ben ik op stap en daarom doen wij dit. Tegelijkertijd de vraag van de SP om te kijken naar de verbinding, de acties van het Rijk meer vorm te geven. Die motie is eigenlijk overbodig, omdat zowel mijn collega Van der Hoek als de gedeputeerde Traag uit Gelderland, dat zijn de portefeuillehouders energiewetgeving vanuit de bestuurlijke adviescommissie Energie van het IPO, en zij zijn al in gesprek met het Rijk over het oplossen van knelpunten in wet- en regelgeving. Wij besteden hier reeds veel aandacht aan. Wij hebben door CE Delft een studie laten uitvoeren waarbij wij voor iedere gemeente in beeld hebben gebracht welke vorm van duurzaam verwarmen op buurtniveau in 2050 leidt tot de laagste maatschappelijke kosten. Hieruit blijkt dat zonder aanpassing van wet- en regelgeving en de wijze waarop deze kosten worden verdeeld over de verschillende actoren, er op buurtniveau verschillen zullen ontstaan in de energiekosten voor burgers en die grote verschillen in

verwarmingskosten zullen zich niet alleen in Noord-Holland voordoen maar in geheel Nederland, vandaar dat het in IPO-verband met het Rijk wordt opgepakt. Het is primair aan het Rijk om daar maatregelen voor te nemen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Een hele korte vraag. Gaat dat ook over een rechtvaardiger verdeling van de lasten van klimaatneutraliteit en duurzame woningen?

Gedeputeerde **GELDHOF**: Zoals ik al zei, alle knelpunten in wet- en regelgeving nemen zij mee en daar zit deze ook in. In dat opzicht is uw motie gewoon echt overbodig. De tweede motie zal ik in tweede termijn behandelen.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Voorzitter, sorry dat ik u onderbreek, maar ik zou toch wel graag willen weten hoe GS erover denken, want dan kan ik daar in tweede termijn misschien ook nog iets van vinden.

De **VOORZITTER**: Wij beginnen toch maar vast met de tweede termijn van de Staten, want anders schieten wij helemaal door de tijd heen.

Tweede termijn

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Met dien verstande dat ik het amendement toch in stemming breng, verder geen behoefte.

De **VOORZITTER**: U krijgt de gelegenheid om straks bij stemverklaring over die motie gewoon te doen.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): En wat doe ik dan als ik misschien nog iets wil wijzigen na een halve toezegging bijvoorbeeld?

De **VOORZITTER**: De voorzitter zal soepel zijn. Ik vraag de gedeputeerde wel om hier naartoe te komen.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik moest even weten wat precies de stand van zaken is en de stand van zaken is dat wij sowieso met RVO in gesprek zijn. Een van de dingen is dat wat erachter hangt, achter het RVO, is verouderde informatie. Wij zijn met ze in gesprek om te kijken hoe je dat in een keer goed zou kunnen doen. Wij hebben voor Noord-Holland het op een niveau zitten, dat heb ik al toegelicht bij het amendement van de SP, dat wij op wijkniveau weten welke vorm van verduurzaming het beste zou kunnen zijn. Dat is bij de RVO nog niet het geval. Daarom zou dus nieuwe software juist actueel en direct kunnen inhaken op wat wij hier in Noord-Holland weten. Ik snap dat u zegt, kijk of dat in IPO-verband kan, dat je het met zijn allen gaat doen. Daar zijn wij over in gesprek, maar de RVO weet nog niet of zij dat willen of kunnen gaan doen. Iedereen benadrukt steeds de urgentie, wij kunnen niet wachten, er moet te veel gebeuren. Daarom vraag ik u wel in te stemmen met wat hier voorligt en als de RVO zegt wij willen daar niet in meegaan,

om dan toch wel onze eigen route te blijven volgen zodat wij met verbeterde informatie in Noord-Holland in ieder geval de volgende stappen kunnen zetten. U zegt al dan niet in IPO-verband het gesprek aan te gaan om te bezien of de reeds bestaande software kan worden benut of aangevuld, dat gesprek vindt al plaats, dus in die zin is deze motie overbodig. Weet in ieder geval dat wij daarmee bezig zijn.

De **VOORZITTER**: Ik probeer even mee te denken. Als wij nou eens met elkaar afspreken dat zodra het overleg in een afrondende fase is gekomen, de gedeputeerde de Statencommissie volledig informeert. Dan hebt u de volledige toezegging ongeveer binnen, hoor.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Dat impliceert wel dat wij niet aan de slag kunnen met TNO die dat voor 600.000 euro gaat doen. Is de gedeputeerde dat met mij eens? Anders heeft het overleg niet zoveel zin.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Dat hangt af van hoe snel wij een reactie krijgen. Als RVO zegt, wij gaan het niet doen, wij zien op dit moment de meerwaarde er niet van want men heeft nog niet voor geheel Nederland al die informatie beschikbaar, dan moeten wij gewoon zo snel mogelijk aan de slag en dan gaan wij het alsnog zelf doen.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Mag ik dan mijn tweede termijn benutten voor het volgende punt, want ik wil toch iets zeggen. Ik heb met Milieu Centraal gebeld en die hebben dit voor RVO gemaakt en die zeggen, het is allemaal open source, elke aanpassing die je wil. Dat hoeft lang geen 600.000 euro te kosten. Ik kan mij werkelijk niet voorstellen dat RVO zegt, nou, daar hebben wij geen zin in. Maar goed, ik kijk reikhalzend uit naar het verslag.

De **VOORZITTER**: U handhaaft de motie? U kunt hem ook aanhouden. U handhaaft hem?

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Ik zie niet goed wat ik opschiet met aanhouden, want wij hebben zo direct toch gewoon een beslissing. Volgens mij heb ik net gehoord dat de gedeputeerde in overleg gaat met RVO en ons dat terugkoppelt. Als ik dat niet goed begrijp, ik hoopte op een hoofdknik van mevrouw daarachter.

De **VOORZITTER**: Het overleg is al gaande.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Oké, perfect, dan trek ik hem dus in.

De **VOORZITTER**: Dan houden wij het amendement over. Stemverklaringen?

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik wil geacht worden niet te hebben deelgenomen aan de stemming.

De **VOORZITTER**: Dat is geen stemverklaring maar dat biedt wel duidelijkheid.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter, ofschoon wij de strekking van het amendement zeker onderschrijven, nemen wij voor nu genoegen met de toelichting van de gedeputeerde en kijken wij uit naar de pilot die onder andere gaat over een deel van dit onderwerp, dus wij zullen het niet steunen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij sluiten ons hierbij aan.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, 50plus, ONH en de PvdD minus de heer Van Liere die niet aan de stemming heeft deelgenomen, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. Dan de stemming over het voorstel. Stemverklaringen?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Ik zal voor dit voorstel stemmen, maar ik wil nog wel even de gedeputeerde op het hart drukken dat er een serieus overleg plaatsvindt met RVO. Ik hoorde haar net zeggen over, wij zijn in overleg en toen in een bijzin 'het hangt ervan af wanneer wij een reactie krijgen.' Nou, een overleg impliceert bij mij meestal niet dat je wacht op een reactie. Ik ga ervan uit dat het een serieus constructief overleg is dat de gedeputeerde voert.

De **VOORZITTER**: Waarvan acte. Andere stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor, zodat het voorstel is aanvaard.

12. Nummer 11, Initiatiefvoorstel GL "Schuilstallen"

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. Ons voorstel stamt al uit begin 2016, met dank wil ik nog even zeggen, aan ons duo, mevrouw Pels. Aanleiding voor ons voorstel was dat wij benaderd zijn door een aantal hobbyboeren over de mogelijkheden om schuilstallen te bouwen. Daar bestaat behoefte aan, ook al zijn het niet enorm veel hobbyboeren die zich hebben gemeld. Wij kennen er een stuk of veertig die behoefte hebben aan voorzieningen. Wij hebben uit die gesprekken geconcludeerd dat de provinciale regelgeving te beperkend is en dat de procedures via gemeenten en dergelijke – de een heeft wel een bestemmingsplan, de andere niet – erg lang duren en dat er behoefte bestaat aan stroomlijning. Dit laatste wil ik even toelichten. Er is nader onderzoek geweest, velen van u kennen dat onderzoek. In de regel is geen sprake van beleid, enkele gemeenten uitgezonderd. Soms wordt er wel vergund, soms niet, met uiteenlopende onderbouwingen, soms strijdig met de PRV, illegale bouwsels en daarmee verrommeling van het landschap – de foto's in onze notitie spreken hopelijk ook voor u voor zich – en uiteenlopende handhavingspraktijken. Wat is nu de kern van ons voorstel? Dat zijn twee punten. Een, regelen dat hobbyboeren hun dieren op het land kunnen laten schuilen voor slecht weer en dat is eigenlijk een wettelijk voorschrift, bescherming tegen weersinvloeden wordt over gesproken, en ten tweede, juist de verrommeling van het open landschap te voorkomen door schuilstallen onder eenduidige voorwaarden mogelijk te maken. Mijn laatste punt van mijn toelichting, is dat ik nog even het belangrijkste verschil tussen het huidige en het oude voorstel wil aangeven. Het belangrijkste verschil zit in de regelsystematiek. Aanvankelijk hebben wij ingezet op het creëren van een nieuw beleidskader dat verankerd zou worden in de PRV. Dat is eigenlijk het model dat

door Friesland gehanteerd wordt in de Verordening Ruimte Friesland. Daar staat de hele tekst van het kader in de verordening. Wij hebben ervoor gekozen – beter aansluitend bij de systematiek van de Omgevingswet – om GS de opdracht te geven om nadere regels te formuleren in goed overleg met PS, zodat dat gedragen wordt. Die nadere regels zouden dan ruimte bieden aan gemeenten om wel degelijk iets te bepalen in hun bestemmingsplannen over schuilstallen en daarmee de praktijk wat meer in overeenstemming te brengen met wat ieder van ons waarschijnlijk als wenselijk ziet in de zin dat niet de open ruimte verder wordt verrommeld door het bouwen van allerlei mogelijke bouwwerken onder de naam schuilstallen.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Voorzitter. Ik geef complimenten aan GL voor het vele werk en voor hun vasthoudendheid, want zij zijn al sinds 2016 met het voorstel bezig en iedere keer net een iets andere wending, maar inhoudelijk. Ofschoon wij zeer voor het dierenwelzijn zijn, moet ik u toch teleurstellen want het verschil met het vorige voorstel is zoals u zelf al aangeeft, niet heel groot of is er niet en tegen het vorige voorstel hebben wij nee gezegd, omdat aan de ene kant het probleem dat u wilt oplossen, relatief beperkt is, u geeft dat net ook aan, en aan de andere kant omdat wij nogal behoedzaam zijn met bouwwerken in het open gebied, zoals u net heeft gemerkt bij een eerder agendapunt. In het verlengde daarvan zouden wij eerder pleiten voor een betere handhaving van illegale bouwwerken die het land verrommelen dan het verruimen van de mogelijkheden om dit toe te staan, dus met alle waardering en respect voor al het werk en met een warm hart voor de dieren die ik nu teleur ga stellen, zullen wij het voorstel niet steunen.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter. Ten eerste wil ik mijn complimenten uitspreken in de richting van GL met dit uitstekende voorstel dat goed is onderbouwd en van duidelijke foto's is voorzien. Ook wij hebben een aantal jaren geleden een soortelijk voorstel ingediend, dus u kunt zich voorstellen dat wij deze voorstellen van GL met hart en ziel ondersteunen. Wij vinden dat de landschappelijke kwaliteit en de ruimtelijke inpassing goed zijn onderbouwd en uitgewerkt en het verbaast ons dan ook dat wij horen dat sommige fracties het probleem bagatelliseren, want er is ambtelijk onderzoek gedaan en daaruit is gebleken dat er wel degelijk een substantiële behoefte is. Handhaven op illegale bouwwerken is altijd een goede zaak, maar daarmee wordt het probleem niet opgelost en juist door een mogelijkheid te bieden om binnen strikte voorwaarden aan de wet Dieren te kunnen voldoen, lijkt ons de enige en juiste oplossing. Kortom, wij stemmen uiteraard mee met dit voorstel.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter, wij willen ook complimenten geven aan GL, belangrijk om het landschap niet te laten verrommelen, dat staat voorop. Aan de andere kant, wij zien nu een situatie waarin het voor sommige diereneigenaren ontzettend moeilijk is om te voldoen aan de wettelijke eisen rondom dierenwelzijn. Dat is een onwenselijke situatie en wij hebben de verantwoordelijkheid om daar een oplossing voor te vinden. Andere provincies en gemeenten hebben laten zien dat er goede mogelijkheden zijn. Wij staan dus positief tegenover dit voorstel. De gesuggereerde voorwaarden, zoals een beperkte grootte, aansluiten bij landschappelijke elementen, drie wanden, zijn allemaal potentieel goede manieren om ander gebruik tegen te gaan. Mocht het voorstel aangenomen worden, dan heb ik nog een klein advies aan GS voor de

uitvoering. Als je eisen stelt aan het aantal wanden, zou je ook eisen moeten stellen aan de vorm want driehoekige stallen met drie wanden zijn nog steeds helemaal dicht.

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Dank en complimenten voor het indienen van dit initiatief richting GL. Voordat wij op de inhoud van het voorstel ingaan, wil ik wel meegeven dat wij het eigenlijk niet werkbaar vinden dat het voorstel pas op dinsdagmiddag voorafgaand aan de Statenvergadering, aan de stukken wordt toegevoegd. Hierdoor hebben wij onvoldoende gelegenheid gehad om het gewijzigde stuk goed te bestuderen en ons erin te verdiepen. Wij pleiten er daarom voor om het stuk terug te sturen naar de commissie en wij hopen dat GL hiertoe besluit. Ik wil daarbij wel meegeven dat wij niet meer zoals in het verleden, heel negatief staan tegenover schuilstallen. Wij zien wel dat daar hier en daar noodzaak voor is en wij willen dan ook meedenken en richting meegeven aan GS hoe zij daarmee om zouden moeten gaan vanuit onze kaderstellende rol. Ik wil nogmaals pleiten dit in de commissie te brengen, zodat wij rustig de tijd hebben om het goed te bekijken, met elkaar te bespreken, diverse knelpunten mogelijk op te lossen en richting te geven.

De **VOORZITTER**: Dit punt is vanmorgen ook even in het presidium en daarvoor al in de agendacommissie aan de orde geweest en het presidium heeft geoordeeld dat de agenda voor deze Staten niet gewijzigd hoefde te worden.

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter, de krant kopte: “Schuilstallen weer op agenda van de provincie” want het is niet de eerste keer dat wij hier spreken over schuilstallen van GL. Wij hebben maar een vraag en dat is dat wij heel erg benieuwd zijn daarom GL juist wel wil bouwen in het groen voor dieren en niet voor de inwoners van Noord-Holland.

Mevrouw **STRENS** (D66): Voorzitter. Ook wij willen GL hartelijk bedanken voor het initiatiefvoorstel. Wij hebben er inderdaad al meerdere malen over gesproken en in onze ogen is het voorstel ook niet dusdanig gewijzigd dat wij onze mening hebben veranderd. Wij vinden het belangrijk dat elke eigenaar van een dier of dat nou een hond of een hobbypaard is, zelf verantwoordelijk is om goed voor het dier te zorgen en dat betekent dat als iemand besluit om een dergelijk dier aan te schaffen, hij moet nadenken waar dat dier eventuele beschutting kan vinden. Dat kan natuurlijke beschutting aan de rand van een weiland zijn of een schuilplaats in de buurt van het woonerf, maar omdat wij de ruimtelijke kwaliteit van het provinciale landschap van groot belang vinden, zijn wij bang dat als wij regels gaan opstellen voor schuilstallen, dat dat juist verrommeling in de hand werkt. Wij vinden dat je daar uiterst terughoudend mee om moet gaan. Ook gezien de uitwijkmogelijkheden die eigenaren op dit moment hebben van hobbydieren om wel hun beesten de benodigde beschutting te geven en de eigen verantwoordelijkheid van de mensen om goed voor hun dieren te zorgen, vinden wij het niet noodzakelijk dat de provincie regels stelt.

De **VOORZITTER**: Mag ik de heer Kramer vragen om in te gaan op de gemaakte opmerkingen en gestelde vragen?

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. Ik doe het in volgorde. PvdA, nee is nee, dat werd wel aangekleed met 'het is een beperkt probleem'. Als je weet dat het niet barst van de hobbyboeren in de provincie, hoewel wij daar natuurlijk niet volledig zicht op hebben, betekent dat niet dat het om een klein probleem gaat. Iedere individuele hobbyboer ziet zich gesteld voor de vraag hoe die oplossingen kan treffen om aan de wettelijke en de eigen zorgplicht zoals de laatste spreker zei, kan voldoen. Wij zijn er wel degelijk voor om te kijken of de provincie daar wat voor zou kunnen betekenen en vervolgens natuurlijk ook de gemeenten. Behoedzaam omgaan met bouwen in het landschap is nou juist een van de grote hoofdpunten van het voorstel, daar pleiten wij voor. Dat betekent dus dat je die schuilstallen niet zomaar moet toestaan, maar dat je daar eisen aan moet stellen op dusdanige wijze – u hebt gezien hoe wij dat in de notitie hebben uitgewerkt – dat het ook gaat werken, zorgvuldige inpassing van kleine bouwwerken. Daarmee geef ik ook een antwoord op de vraag van de VVD. Dat is natuurlijk volstrekt andere koek dan wanneer je zegt dat in de Beemster, het erfgoed, hele grote bouwlocaties worden neer geplempt. Dat zijn vragen die qua orde grootte niet met elkaar te vergelijken zijn. Mevrouw Vermaas. Landschappelijke kwaliteit wordt gerespecteerd, dat ben ik met u eens, dat heb ik net gezegd. De bagatellisering van het probleem idem dito. De heer Klein, er bestaan mogelijkheden, dat ben ik met u eens. Friesland heeft dat gewoon geregeld en er zijn ook gemeenten die het geregeld hebben en dat voorziet kennelijk in een behoefte die niet door iedereen hier gevoeld wordt, maar die behoefte is er wel, want anders zouden andere provincies en gemeenten daar geen bepalingen voor opnemen. De heer Klein suggereert ook nog dat je iets kunt toevoegen. U heeft kunnen zien dat wij in de manier van uitwerking van hoe je nou voorwaarden kunt stellen aan schuilstallen, dat wij dat niet tot in den treure hebben uitgewerkt. Waarom niet? Omdat wij het nu in eerste instantie willen neerleggen bij GS. Er zijn waarschijnlijk nog wel een paar punten waarnaar gekeken zou kunnen worden om tot een goed stel voorwaarden te komen, die overigens ook wat ons betreft, niet zo hoeven te worden geformuleerd dat dat volledig beperkend is. Maatwerk is altijd mogelijk maar dat komt niet in de plaats van onduidelijke regels wat ons betreft. Het CDA, wij zijn laat. Dat is misschien wel het geval, maar u hebt een aantal partijen al horen zeggen dat er niet zoveel veranderingen in staan, vooral regeltechnisch hebben wij wat veranderd, wel meegaand in de koers die wij hebben uitgezet. Je zou de nadere regels kunnen onderbrengen in het kader van de leidraad. Ik zou het als zodanig willen typeren, dat is het nieuwe. Voor de rest hebben wij de discussie al een paar keer gevoerd, dat is de reden waarom wij hier toch behandeling hebben doorgezet. Ik ben overigens wel blij met het feit dat u ook ziet dat er iets moet gebeuren. De tijd om mee te denken is er, omdat het eigenlijk wordt neergelegd bij GS, dus GS komen als dit voorstel wordt aangenomen, terug met een voorstel en dan kunnen wij doorpraten over alle problemen die zich eventueel zouden voordoen in uw ogen of de mogelijkheden niet zouden kunnen worden uitgebreid, ook naar een categorie boeren die wellicht vergeleken zou kunnen worden met de hobbyboeren. D66 begrijp ik helemaal niet, dat is een partij die net als wij, staan voor open landschap, zoveel mogelijk behouden. En u zegt nu eigenlijk, terwijl ik weet niet hoeveel plannen er zijn van GS waar je wel af en toe een vraagteken zou kunnen zetten van, is dit nou wel goed ingepast, is dat niet te grootschalig? Hier gaat het per definitie om iets kleins en er worden voorwaarden verbonden aan een goede landelijke inpassing. Dus eigenlijk zeg ik, als je dat op een goede manier doet, kan het niet strijdig zijn met het open landschap of je hebt de

criteria verkeerd geformuleerd of verkeerd toegepast, dus reken ik eigenlijk alsnog op steun van D66.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter, inderdaad heel terecht dat de PvdD stelt dat zij het eerst geagendeerd hebben. Dat was in mei 2014 met vragen en later in maart 2016 is GL met een initiatiefvoorstel gekomen. Het staat dus al een tijdje op de agenda. Ik kan u zeggen dat de resultaten van de inventarisatie die wij in 2014 hebben gedaan en recente onderzoeken wijken niet veel van elkaar af. Het gaat voornamelijk om de hobbydieren. Er zijn geen nieuwe feiten naar boven gekomen. Waarom zijn GS nog steeds bij het advies dat zij in eerdere stadia ook gegeven hebben? Allereerst natuurlijk het provinciale belang voor ruimtelijke kwaliteit staat voorop, ten tweede is dat de kans van verrommeling of stalletjes op solitaire of opgesplitste percelen ontstaat en het derde is dat er al uitwijkmogelijkheden zijn via regels van vergunningsvrij bouwen. Mevrouw Strens zei het ook, het gaat om hobbydieren en voordat je nou een hobbydier 'neemt' of aanschaft, dan heb je de verantwoordelijkheid om uit te zoeken hoe je ze beschutting kunt bieden die zij nodig hebben, afhankelijk van een bepaald weertype. Dan heb je de natuurlijke vorm zoals bomen of struiken, een schuilstal op het bouwperceel want dat kan dus nu al, en de derde is dat je ze op stal zet bij slecht weer. Dit alles overziende adviseren GS om dit initiatief niet over te nemen.

Tweede termijn

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter. Ik proef enige tegenstrijdigheid in het debat. Er wordt enerzijds gezegd, het probleem is heel klein en toch zijn er Statenleden die heel bang zijn dat het open landschap verdwijnt. Dat kan natuurlijk niet samen. Of je zegt, de problemen zijn klein en als wij dit voorstel aannemen, verschijnen er enkele schuilstallen in heel Noord-Holland of je erkent dat het probleem heel groot is als je bang bent dat het hele landschap wordt volgebouwd en dan erken je dat er een probleem is maar je wilt het niet oplossen. Dat is natuurlijk erg tegenstrijdig. Daarnaast zegt de gedeputeerde, je kunt gewoon een stal bouwen op het woonoppervlak. Ja, daar staat natuurlijk al een stal, dat is het hele punt. Er staat een stal maar de dieren lopen in een wei die ver weg is van die stal en als het dan gaat regenen of het is warm, dan wil je dat de dieren in de wei gewoon de mogelijkheid hebben om even te schuilen. Dan hoeven ze niet de hele dag op stal te blijven staan en kunnen ze even een kwartiertje onder een schuilstal staan totdat het weer droog is. Dat betekent dat er meer ruimte is om te voldoen aan hun natuurlijke gedrag om buiten te lopen. Kortom, wat ons betreft, geen geldige argumenten om tegen dit voorstel te zijn.

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Ik ga toch nog een keer pleiten om het terug te sturen naar de commissie. Er wordt wel gezegd, het is een aantal keren aan de orde geweest, maar de laatste keer was anderhalf jaar geleden en u geeft zelf aan, wij hebben het bekeken in het licht van de Omgevingsvisie en andere dingen, kwaliteitsbeeld. Wij hebben gewoon behoefte om het nog een keertje door te spreken en dan willen wij over een aantal knelpunten praten en dan richtlijnen meegeven aan GS. Wij zitten hier in de kaderstellende rol, dus wij vinden dat wij richtlijnen

moeten meegeven en het probleem niet gewoon alleen maar droppen bij GS. Dus nogmaals het verzoek, terug naar de commissie en anders zien wij ons genoodzaakt om niet voor te stemmen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de indiener vragen om nog te reageren op datgene wat gezegd is?

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. Ik fluister net tegen de voorzitter dat ik misschien even zou willen schorsen over de vraag van mevrouw Koning, maar het schijnt dat er gestemd moet worden.

De **VOORZITTER**: Kijk, de voorzitter is over het algemeen soepel, maar wij hebben een bepaald proces in gang gezet. Dan had dit eerder bedacht moeten worden, is mijn primaire reactie.

De heer **KRAMER** (GL): Ik had de schorsing even willen gebruiken voor ruggenspraak.

De **VOORZITTER**: Geschorst kan een minuut, maar mevrouw Strens wil daar een opmerking over maken.

Mevrouw **STRENS** (D66): Deze vraag is expliciet aan de orde geweest in de commissie R&W met de vraag, is het niet handig om hem toch een keer terug te laten keren in de commissie, want er waren nog wat aanvullende vragen en toen heeft GL zelf de keuze gemaakt om hem door te sturen.

De heer **KRAMER** (GL): Toen hebben wij een keuze gemaakt en wij lossen dat op door met alle partijen in overleg te gaan in de tussentijd en dat is ook gebeurd en wij hebben alle vragen zo goed en kwaad als dat ging beantwoord en uitgelegd waarom uitstel in dit geval wat ons betreft niet aan de orde is, maar u brengt mij wel aan het twijfelen, vandaar.

De **VOORZITTER**: Dan gaan we nu gewoon door met de inhoudelijke behandeling, want dit is kennelijk eerder onder ogen gezien.

De heer **KRAMER** (GL): Ik kan mij volledig vinden in de reactie van mevrouw Vermaas. Er zitten tegenstrijdigheden in de reacties. Ik ga nog even in op de gedeputeerde. Ruimtelijke kwaliteit staat ook in dit voorstel voorop. Ik heb dat al gezegd. De kans op verrommeling neemt alleen maar af door voorwaarden te stellen, want een poos geleden is er een stal toegestaan ter vervanging van twee illegale stallen met een omvang van 80 m2, die misschien wel, als je dat samen afwoog, een verbetering inhoudt ruimtelijk gezien maar uiteindelijk een honorering is van twee illegale stallen. Wij vinden dat regelgeving op dit punt uiteindelijk zal bijdragen aan het tegengaan van verrommeling. Mijn laatste punt is dat vergunningsvrij bouwen. Als dat van toepassing is op schuilstallen, als die vergunningsvrij zouden zijn, dan trekken wij onmiddellijk ons voorstel in want dan gaat dat gebeuren. De vraag is dan trouwens of wij dan toch niet vanuit onszelf moeten komen met regelgeving om dan echt verrommeling tegen te gaan, maar als het niet vergunningsvrij is, dan moet het ergens aan getoetst worden en daar proberen wij toch een

houvast voor te creëren. Ik hoop dat uiteindelijk het belang van de dieren en het tegengaan van verrommeling in uw stemgedrag voorop zal staan.

De **VOORZITTER**: Ik heb niet de indruk dat de gedeputeerde nog de behoefte heeft om iets toe te voegen, dus zijn wij toe aan de stemming. Stemverklaringen? Geen. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PVV, PvdD, ONH, 50plus, de overige leden tegen, zodat het initiatiefvoorstel – helaas want u hebt toch wel een vrij stevige minderheid achter het voorstel gekregen – is verworpen, maar bedankt voor de inspanning. Dat hebt u breed geproefd.

13. Vragenuur

De **VOORZITTER**: Van GL en CU/SGP zijn mondelinge vragen aangekondigd.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Op 18 december 2017 hebben PS de Koers NH2050 vastgesteld als richtinggevend document ten behoeve van de uitwerking van de Omgevingsvisie van de provincie Noord-Holland. Tijdens de behandeling is een amendement van de CU/GP en GL aangenomen waarin de ambitie rondom mobiliteit aangepast is: niet langer staat de keuzevrijheid centraal, maar het bieden van mogelijkheden om zich “effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden.” Deze aanpassing is keurig verwerkt in de definitieve versie van het Koers NH2050-document zoals dat op de provinciale website is gepubliceerd. Tot zover alleen maar goed nieuws, maar op het werkcongres Omgevingsvisie op 8 februari jl. gebruikte de gedeputeerde echter de formulering “zoveel mogelijk keuzevrijheid voor mobiliteit” als een van de acht uitgangspunten voor de Omgevingsvisie. Ook in de discussies later in deelgroepen op de dag werd dit uitgangspunt benoemd. Deze voorstelling van zaken is niet in lijn met de strekking van het aangenomen amendement. Daarbij bleken er ook door verschillende deelnemers aan het congres grote vraagtekens geplaatst te worden bij dit uitgangspunt, zowel in de plenaire stemrondes als de discussie in deelgroepen en ik heb op mijn tong moeten bijten om niet te zeggen dat wij er met elkaar toch wat anders over drachten. Onze vragen aan het college van GS zijn de volgende. Realiseert u zich dat de met het aannemen van het amendement het primaire uitgangspunt rondom mobiliteit nu anders is dan alleen “zoveel mogelijk keuzevrijheid”, namelijk het zich “effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden”? Wat heeft u ertoe gebracht om het ongenuanceerde “zoveel mogelijk keuzevrijheid voor mobiliteit” als het centraal uitgangspunt te presenteren voor de visie op mobiliteit? Vindt u zelf dat “keuzevrijheid” een beter uitgangspunt is dan het primaire uitgangspunt zoals het door PS is vastgesteld? Bent u bereid voortaan het uitgangspunt van de Staten voorop te stellen? Hoe denkt u de verkeerde informatievoorziening te gaan herstellen?

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter. De opkomst op het werkcongres was overigens erg groot. Ik heb velen van u gezien en fijn dat u er was. Terecht dat u is opgevallen dat het anders is verwoord dan in het amendement dat hier is aangenomen. Mijn excuses. U vraagt, ja, ik realiseer

mij nu dat ik een oude tekst heb gebruikt en niet de juiste tekst van het amendement. Dat was absoluut niet de bedoeling. Ik heb tijdens het congres ook gezegd dat PS altijd het laatste woord hebben, dat is het hoogste orgaan en als zij dat vaststellen, is dat de tekst die gebruikt moet worden, dus nogmaals mijn excuses hiervoor. Voor zover er ergens een tekst staat die in de speech is gebruikt, zullen wij die aanpassen en zorgen dat het wordt hersteld.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Hartelijk dank voor deze gepaste reactie.

De **VOORZITTER**: Ik kan mij nauwelijks voorstellen dat er nog andere leden zijn die aanvullende vragen willen stellen. Dat is niet het geval. Dan gaan wij direct over naar stemming over de twee moties Vreemd. Ik stel u voor de heer Kramer kort in de gelegenheid te stellen om nog een aantal vragen te beantwoorden die hem bereikt hebben, om daar nog iets over te zeggen.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. Vanochtend had ik even contact met de woordvoerder van de PvdA en toen bleek dat een van de belangrijke redenen waarom de PvdA zich niet kan vinden in deze motie, is dat de gemengde grassoort, het natuurgras, schraal gras, niet goed zou zijn voor paarden. Dat was de opvatting van een paardenhouder die was gesproken. Wij hebben er even naar gekeken en een onderzoek van de Universiteit van Wageningen gevonden. Ik wil graag drie conclusies aan u voorleggen. Het houden van paarden kan prima samengaan met het realiseren van hoge natuurwaarden. Kruidengras sluit beter aan bij de voederbehoefte van het paard. Schraal voeren en paarden in goede conditie houden dragen bij aan het voorkomen van hoefbevangenheid en het laatste punt is, het aantal schadelijke planten blijkt bij verschraling in zijn algemeenheid af te nemen. Natuurgras is dus goed voor paard en weidevogel. Ik hoop dat dit ook voor andere partijen voldoende aanleiding is om mee te stemmen met deze motie. Ik wijs u erop dat er een vrij open verzoek bij GS wordt neergelegd, met andere woorden, hier is het laatste woord nog niet over gezegd en alle verschillen van inzicht kunnen in de opdracht worden meegenomen.

De **VOORZITTER**: Toen ik de motie zat te lezen, dacht ik, welke gedeputeerde gaat hier eigenlijk over, maar het is gedeputeerde Bond volgens mij.

Gedeputeerde **BOND**: Voorzitter. Ik ga over de paarden. De motie gooit veel dingen op een hoop want er is sowieso al een verschil tussen het bedrijfsmatig houden van paarden en de hobbymatige paardenhouderij. Er staan in CBS Statline 502 bedrijven met paarden, waarschijnlijk veel bedrijven met nevenactiviteit paardenhouderij. Het aantal hobbymatig gehouden paarden is groot en daarom is de verhouding tussen professioneel en hobbymatig niet bekend. Dat is wel belangrijk voor de motivatie voor het afwijzen van deze motie, omdat daar juist de spanning zit. GL zegt dat de paardensector de boeren kans biedt om op een gunstiger verdienmodel over te stappen, lucratiever dan de veehouderij. Het is niet duidelijk waarop dit gebaseerd is, maar GS zijn er groot voorstander van om dit aan de ondernemer zelf over te laten. Tijdens de crisis is het aantal paarden drastisch afgenomen en nu neemt dat aantal weer toe. Het is erg economie- en conjunctuurgevoelig. Verder is het advies om de motie af te raden dat in de motie gesteld wordt over de afhandeling van de Statenvragen over pure grassen, dat dit effectief zou zijn in de

bestrijding van ganzen, maar er zijn andere onderzoeken die zeggen dat dat niet zo is. Dus bij de keuze om andere grassen toe te passen als paardenhouder, dan is dat ook hier echt een ondernemerskeuze. Als het aantoonbaar beter is voor paarden, dan is het aan de goede ondernemer om daarop in te spelen, want dan is het ook een gunstiger verdienmodel. Verder is niet duidelijk of als wij gaan bepleiten waar u om vraagt, daar subsidie voor ontvangen moet worden, want daar vraagt de verkenning naar. Daarin staat 'ondersteunen'. Alleen het toepassen van kruidenmengsels in plaats van raaigras levert meer biodiversiteit op als het gaat om de weidevogelstand. Daarvoor is wel meer nodig, namelijk ook seizoengebonden beheer en het waterpeil. Het is niet alleen dit, maar ook in combinatie met andere dingen. Daar raakt het de portefeuille van mijn collega Tekin. Het kan zeker interessant zijn in het kader van de natuurinclusieve landbouw om na te denken over de rol van de paardenhouder in het bevorderen van de biodiversiteit in het buitengebied. Maar dat is iets anders dan weidevogelbeheer, dus wij willen het meenemen in de verdere uitwerking van de natuurinclusieve landbouw als een interessant aandachtspunt, maar de motie wordt afgeraden om de genoemde redenen.

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij daarover stemmen. Stemverklaringen.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. Ook in het licht van het specifiek noemen van onze fractie door de indieners. Natuurlijk zijn wij ook voorstander van meer grasland met veel meer kruiden en bloemen, alleen in het kader van deze motie Vreemd – waarvan wij denken dat het veel beter zou zijn geweest als die eerst in de commissie zou zijn geweest – zien wij door de informatie die wij hebben ingewonnen, dat kruidenrijk helemaal in principe per definitie niet goed hoeft te zijn voor een paard. Naast het feit dat het aan de boeren zelf is, is het paard voor die boer ook een economische factor en dat laten wij graag bij de boer zelf. Wij zijn blij met de toezegging van de gedeputeerde.

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Wij vinden het een wat wonderlijke motie en wij zouden adviseren om de paardenhouders die over willen gaan naar bloemrijk grasland, met de collectieven in gesprek te laten gaan om te kijken of daar mogelijkheden zijn voor ondersteuning. Er wordt erg ingegaan op de materie van hoefbevangenheid, dat het daarom nodig zou zijn, maar die is wel erg complex, dus wij zien niet meteen dat dit de oplossing is. Wij zien ons genoodzaakt om tegen te stemmen.

Mevrouw **WEEMHOFF** (D66): Voorzitter, wij vinden het van belang om inzicht te krijgen in de knelpunten bij de omschakeling van raaigras naar bloemrijk gras, maar dat grenst inderdaad aan natuurinclusieve landbouw. Wij willen de motie niet per direct afschrijven maar deze graag betrekken bij de discussie over natuurinclusieve landbouw en daar de mogelijkheden te verkennen. Ik denk dat het goed is dat wij een beeld krijgen van het verschil tussen de hobbypaardenhouderij en professionele houderij zodat wij weten hoe zich dat verhoudt in Noord-Holland.

Mevrouw **VAN LANGEN** (VVD): Voorzitter. Prima verhaal van de gedeputeerde. Ganzen eten alles, ook bloemrijke mengsels, het maakt ze allemaal niet uit, dus daar zal het niet helpen. Bovendien vinden wij dit echt een ondernemerskeuze, dus wij zullen tegen stemmen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Wij vinden het op zich heel sympathiek om te kijken naar het wegnemen van barrières bij de overschakeling naar bloemrijk grasland, maar wij denken dat het beter zou zijn om hem nog breder aan te vliegen.

De heer **KRAMER** (GL): Dit gehoord hebbende, wil ik hem aanhouden en dat hij terugkomt op het moment dat wij over natuurinclusieve landbouw praten.

De **VOORZITTER**: Zo moeten wij het dan maar doen. Ik wil erop aandringen om dit soort moties Vreemd niet op deze manier hier aan de orde te stellen, want je kunt voorspellen wat er dan vervolgens mee gebeurt. Deze discussie neemt tamelijk bizarre vormen aan, dus mijn advies aan u allen is om dit allemaal een beetje anders voor te bereiden en de motie is nu aangehouden. Formeel is dat eigenlijk al een hele lastige, maar ik strijk even over mijn hart. Voordat het proces van stemming is begonnen, moet je besluiten of je iets aanhoudt of niet. Dan motie 2 Vreemd over het gebruik van AZC's.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter. Wij zitten een beetje in de herhaling zoals net ook al met het initiatiefvoorstel. Ook dit is een onderwerp dat al eerder aan de orde is geweest in de Statenvragen van 50plus van 30 augustus 2016 en destijds behandeld in de commissie van 16 september 2016. Wij zullen de motie ontraden, want het is aan de gemeente en het COA om het perspectief van voormalige opvanglocaties te bekijken. De provincie heeft hierbij geen rol en het is ook niet aan de provincie om aan te geven hoe gemeenten en het COA om moeten gaan met AZC's. Verder maken de gemeenten conform de hernieuwde Huisvestingswet van 2014 met woningcorporaties prestatieafspraken waaronder over sociale huurwoningen. Het toewijzen van betaalbare huurwoningen vindt plaats op basis van het toewijzingsbeleid van gemeenten en woningcorporaties. Dit is eerder aan de orde geweest en ons standpunt is ongewijzigd.

De **VOORZITTER**: Stemverklaringen?

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Voorzitter, op zich zijn wij natuurlijk tegen leegstand en voor het opvangen van zwakkeren, maar wij zijn er ook voor dat Nederland zijn verplichtingen nakomt en meer vluchtelingen opvangt en wij vinden dat deze locaties daarvoor beschikbaar moeten blijven en daarom zullen wij tegen stemmen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties 50plus en ONH, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen.

14. Sluiting

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij aan het einde van de vergadering gekomen. De volgende vergadering vindt plaats op 26 maart. Zoals aangekondigd, er is geen diner. De vergadering is gesloten om 17.30 uur.

***

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

De leden van Provinciale Staten van Noord-Holland

Provinciale Staten
Uw contactpersoon
M.C.F.R. Frijns / V. Mulder
AD/STG

Doorkiesnummer (023) 514 4186
mulderv@noord-holland.nl

Betreft: uitnodiging Statenvergadering 12 februari 2018

Datum: 1 februari 2018

Kenmerk: 823951/1043702

Geachte dames en heren,

Hierbij nodig ik u uit tot het bijwonen van de vergadering van Provinciale Staten die zal plaatsvinden op **maandag 12 februari a.s.** De Statenvergadering begint om **13.00 uur.**

De lunch wordt u vanaf 12.00 uur aangeboden in zaal 003 van de nieuwe vleugel. De agenda met de betreffende stukken treft u hierbij aan.

Het Presidium verwacht dat de afhandeling van de agenda de middag in beslag zal nemen. Vanwege de verwachte vergaderduur wordt er geen maaltijd geserveerd na afloop.

Hoogachtend,

J.W. Remkes
voorzitter Provinciale Staten

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

■ **Provinciale Staten**

Provincie Noord-Holland

Agenda PS -gewijzigd-

Datum vergadering	:	*12 februari 2018*
Vergaderlocatie	:	***Statenzaal, Dreef 3, 2012 MD Haarlem***
Aanvangstijd	:	***13:00 uur***
Voorzitter	:	*dhr. J.W. Remkes*
Griffier	:	*Mw. K. Bolt*
Telefoonnummer/e-mail	:	*(023)5144755 boltk@noord-holland.nl*

1. Opening en mededelingen.

2. Vaststelling agenda en regeling van werkzaamheden.
2a. Installatie en beëdiging Statenlid PVV.
2b. Actualiteiten (onder voorbehoud van instemming Provinciale Staten).

3. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding.
(Actualisatie vanuit GS op de lijst geheimhouding PS wordt bij deze vergadering behandeld als hamerstuk punt 8a-2).

4. Vaststelling notulen van de vergadering van 18 december 2017.

5. Vaststelling Strategische Statenagenda.

6. Vaststelling lijst ingekomen stukken.

7. Voortgangslijst van moties.

8. Voorlopig aangemerkt als hamerstuk (indien de commissie besluit dat het stuk geen hamerstuk is, dan wordt het stuk als volledig agendapunt aan de agenda toegevoegd):
8a-1 Opheffen geheimhouding vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans (N23) per 1 maart 2018.
Voordracht 10
8a-2 Actualisatie vanuit GS op lijst geheime stukken.
Voordracht 74
(met aangepaste bijlage lijst geheime stukken)
8b. Afronding Verbeteringen Begrotingssystematiek.
Voordracht 8
Advies cie M&F
8c. Aandeelhouderslening SADC.
Voordracht 3
Advies cie EEB
8d. Voorgenomen besluit tot oprichting innovatiefonds Noord-Holland BV.
Voordracht 7
Advies cie EEB
8e. Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers.
Voordracht 1
Advies cie NLWM
8f. Zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en kaderbrief 2019 van RUD N-H Noord.
Voordracht 9
Advies cie NLWM

8g. Vaststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden.
Voordracht 2
Advies cie NLWM

8h. Benoeming accountant.
Voordracht 12.

9. Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis.
Voordracht 6
Advies cie R&W

10. Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020.
Voordracht 5
Advies cie R&W

11. Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland.
Voordracht 4
Advies cie R&W

12 Initiatiefvoorstel GroenLinks “Schuilstallen”.
Nummer 11

13. Vragenuur.
(Het lid van Provinciale Staten dat tijdens dit vragenuur vragen wil stellen, meldt dit onder aanduiding van het onderwerp uiterlijk een werkdag voor aanvang van de vergadering bij de voorzitter met een afschrift aan de statengriffier.)

14. Sluiting.

Spreektijdverdeling
Het presidium heeft besloten de spreektijdverdeling te baseren op 4 uren vergaderen.
De vergadering van 12 februari zal aanvangen om 13.00 uur.

Gezien de verwachte duur van de vergadering is er geen avondmaaltijd.

Voor de vergadering van 12 februari 2018 wordt de volgende verdeling gehanteerd:

VVD	22 min.
D66	20 min.
PvdA	15 min.
PVV	14 min.
SP	14 min.
CDA	12 min.
GroenLinks	10 min.
Partij voor de Dieren	10 min.
50PLUS	10 min.
ChristenUnie-SGP	10 min.
ONH	10 min.
Totaal PS	*147 min.*
Spreektijd GS	Ca. 59 min.
Technische tijd	34 min.
Totaal	**240 min.**

M01 /12-02-2018
punt 2

AANGEHOUDEN

Motie vreemd aan de orde van de dag inzake verkenning grasmengsels voor de paardenhouderij

De Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op 12 februari 2018

Overwegende dat:

- De provincie Noord-Holland 72658 hectare grasland heeft en grasland bepalend is voor een groot deel van het aanzicht van het kenmerkende Noord-Hollandse landschap;[1]
- Het meeste van dit grasland is ingezaaid met Engels raaigras, een grassoort met een hoog suikergehalte en daarmee een hoge voedingswaarde per kilo hooi of kuil. Deze voedzame grassoort voor de koeienboer het meeste opbrengt, maar ook erg aanlokkelijk is voor ganzen die overlast veroorzaken voor de landbouw in Noord-Holland;[2]
- Deze grassoort niets bijdraagt aan de biodiversiteit(doelen) van de provincie Noord-Holland;[3]
- Beperking van het Engels raaigras door velen als de oplossing wordt gezien voor vermindering van het aantal ganzen en het inzaaien van een bloemrijk graszaadmengsel op zoveel mogelijk hectare kan bijdragen aan het behoud van biodiversiteit en het tegengaan van de afname van insecten;[4]
- Het inzaaien van een bloemrijk graszaadmengsel kan bijdragen aan het behoud en het bevorderen van de weidevogelstand;
- In Noord-Holland bijna 6500 paarden worden gehouden en dit aantal nog altijd toeneemt[5] en de paardensector een grote economische waarde heeft[6];

---

[1] http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=80780ned&D1=6,17,439-458&D2=0,12&D3=0,5,10,15-17&HDR=G1,G2&STB=T&VW=T

[2] https://www.nrc.nl/nieuws/2017/01/01/ganzen-vreten-voor-17-miljoen-euro-gras-van-boeren-5981711-a1539248

[3] https://www.dsv-zaden.nl/export/sites/dsv-zaden.nl/extras/dokumente/FrieschDagblad-Grasland-290416.pdf

[4] https://www.dierenbescherming.nl/userfiles/content/IHWLD/2017_09_26_A_amp_W_Pure_graze__ganzen_en_biodiversiteit_-def_26-9.pdf

[5] http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?DM=SLNL&PA=80780ned&D1=493-499,535-541&D2=0,12&D3=0,5,10,15-17&HDR=G2,G1&STB=T&VW=T

[6] https://www.knhs.nl/over-knhs/publicaties/brochure-nederland-paardenland/

- De paardensector boeren de kans biedt om op een gunstiger verdienmodel over te stappen, lucratiever dan de veehouderij;
- Deze paarden worden verweid op percelen waar eerder vee werd verweid;
- Engels raaigras een grassoort is die niet geschikt is voor het langdurig verweiden van paarden vanwege de kans op ernstige ziekten zoals hoefbevangenheid door het hoge suikergehalte, maar paarden daar wel vaak op worden gehouden omdat boeren na het overschakelen van vee op paarden geen ander graszaad mengsel inzaaien;[7] [8]

Van mening dat:

- Zowel voor de paarden die worden gehouden op grasland als voor de beperking van de overlast van de ganzen het beter zou zijn als alle percelen grasland waar paarden op worden gehouden worden ingezaaid met een bloemrijk graszaadmengsel;
- De omschakeling van de graslanden van paardenhouderijen naar een ander graszaad-mengsel kan worden gezien als een pilot voor andere landbouwbedrijven;

Dragen Gedeputeerde Staten op om:

- Een verkenning op te stellen naar de mogelijkheden om paardenhouders te ondersteunen in het omschakelen naar een bloemrijk graszaadmengsel.

F.J. Kramer (GroenLinks)

Toelichting bij motie grasmengels

Engels raaigras heeft een hoog suikergehalte. Ideaal voor de koeienboer aangezien de koeien daardoor meer melk gaan geven. Echter, voor paarden is gras met een hoog suikergehalte erg gevaarlijk omdat het kan leiden tot de ziekte hoefbevangenheid. De direct relatie tussen suiker en hoefbevangenheid is bewezen door dr. Christopher Pollitt in een vergelijkend onderzoek naar de oorzaak van hoefbevangenheid. Hoefbevangenheid ontstaat bij een overmatige inname van suikers. De suikers moeten in de dikke darm verteerd worden. Door het overmatige aanbod vermeerderen de koolhydraat verterende bacteriën zich en scheiden als nevenproduct melkzuur uit. Hierdoor sterven de celstof verterende bacteriën waardoor er gifstoffen ontstaan. Deze gifstoffen beschadigen de darmwand waardoor het melkzuur in de bloedbaan komt. Gevolg is totale verzuring, waaronder het ontsteken van het hoefleder wat leidt tot het ziektebeeld van hoefbevangenheid.
Hoefbevangenheid is een ziekte waarbij door de ontsteking van het hoefleder de hoefwand losraakt van het hoefbeen. Hierdoor leiden de dieren erg veel pijn. Het is als een losse vingernagel maar dan eentje waar je als paard continu op moet staan en aan meerdere hoeven kan hebben. Door dat de hoefwand los is geraakt kan het hoefbeen in de hoef kantelen en in zo een positie komen dat deze permanent op de zool drukt of zelfs er doorheen komt. Hierdoor is het dier, ook na genezing van de ontsteking, permanent in pijn door de druk die op de zachte zool door het gekantelde hoefbeen. De diagnose van hoefbevangenheid leidt dan ook vaak tot het inslapen van een dier om verdere pijn te voorkomen.

---

[7] http://www.voervergelijk.nl/informatie/111/beheer-van-de-paardenweide
[8] https://www.dsv-zaden.nl/nieuws/Waarom-heeft-een-paard-ander-gras-nodig-dan-een-koe.html

Notulen definitief

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	:	18 december 2017
Voorzitter	:	dhr. J.W. Remkes
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. C. Frijns 023-514 4186 statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig: Mw. R. Alberts (SP), dhr. E. Annaert (VVD), Dhr. W. Bakker (D66), dhr. S. van Berkum (GL), mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. C. Boelhouwer (SP), dhr. J.M. Bruggeman (SP), dhr. T.M. Buijtendorp (D66), mw. S.S. Doevendans (PvdA), mw. M. van Duijn (PvdA), dhr. H.J. de Graaf (CDA), mw. J.M.E. de Groot (SP), dhr. F. de Groot (D66), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. J. Haijen (SP), dhr. A. Hietbrink (GroenLinks), dhr. J.J.A.M. van Hooff (PVV), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. P.J. de Kam (CDA), mw. H. Keur-Polman (CDA), mw. P.E. Kirch-Voors (VVD), mw. S. Klaassen (D66), dhr. M.C.A. Klein (CU-SGP), mw. R.P.M. Kocken (GroenLinks), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), dhr. F. Kramer (GroenLinks), dhr. J. Kramer (VVD), mw. F.M. Lagerveld (VVD), mw. A. van Langen-Visbeek (VVD), dhr. J.H. Leever (ONH), dhr. A.E. van Liere (PvdD), dhr. M.S. Ludriks (PVV), mw. O.A.C. de Meij (50PLUS), dhr. N. Papineau Salm (PvdA), mw. E.A.S. Rommel (VVD), mw. C.W.M. van Rooij (PvdA), dhr. P.P.J. Slettenhaar (VVD), dhr. D.J. van der Sluijs (PVV), dhr. J.P.M. van Straaten (VVD), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. H.W. Struben (D66), dhr. A.E. Tijssens (D66), dhr. X.J. den Uyl (PvdA), mw. L.D. Vermaas (PvdD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. C. Weemhoff (D66), dhr. M.R.F. Wiesehahn (VVD), dhr. A.J.C. de Wit (VVD), dhr. Z. Yurdakul (D66), mw. I. Zaal (D66), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig: dhr. N. Kaptheijns (PVV)

Agenda **Paginanummer**

1.	Opening en mededeling	03
2.	Vaststelling agenda, vaststellen van primus bij hoofdelijke stemming en regeling van werkzaamheden	03
2.a.	Installatie en beëdiging Statenlid CDA	08
2.b.	Actualiteiten	09
3.a.	Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding	09
3.b.	Lijst geheimhouding PS Actualisatie vanuit GS op de Lijst geheimhouding PS wordt bij deze vergadering behandeld als hamerstuk punt 8a.	10
4.	Vaststelling notulen van de openbare vergadering van 6 en 13 november 2017	10
5.	Vaststelling Strategische Statenagenda	10
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken	10

7.	Voortgangslijst van moties	10
8.	Hamerstukken	10
8.a.	Statenvoordracht 74 Actualisatie vanuit GS op lijst geheime stukken	10
8.b.	Statenvoordracht 73 Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2016 t/m 14 maart 2017	10
8.c.	Statenvoordracht 75 Laatste begrotingswijziging 2017	11
8.d.	Statenvoordracht 79 Ecologische maatregelen Markermeer	11
8.e.	Statenvoordracht 80 Zienswijze begrotingswijziging 2018 en Resultaatbestemming 2016 Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek	11
8.f.	Statenvoordracht 78 Wijziging Luchthavenregeling Middenmeer	11
9.	Statenvoordracht 81 Koers Omgevingsvisie NH-2050	11
10.	Statenvoordracht 82 Begroting IPO 2018	50
11.	Statenvoordracht 76 Eerste actualisering Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) 2018-2023	53
12.	Statenvoordracht 77 Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Recreatie-schap Spaarnwoude	69
13.	Initiatiefvoorstel 64 GL, SP en 50plus over het inbesteden van schoonmakers	71
14.	Vragenuur	76
15.	Sluiting	82

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Dames en heren, van harte welkom. De vergadering is geopend. Ik verzoek u uw mobiele telefoons tijdens de vergadering uit te zetten. Met leedwezen hebben wij, de leden van PS en GS van Noord-Holland, kennisgenomen van het overlijden van Jack Portegijs, Statenlid voor de fractie van de PVV sinds maart 2015. De uitvaartplechtigheid vond zaterdag plaats. Jack is vol enthousiasme begonnen aan zijn Statenlidmaatschap. Hij is de politiek ingegaan omdat hij zaken wilde veranderen. Hij vond en ik citeer: "Je kunt roepen langs de zijlijn of in het diepe springen en proberen de problemen aan te pakken." De heer Portegijs heeft zich tot hij ziek werd, met toewijding ingezet voor het openbaar bestuur en de inwoners van de provincie. Hij was actief in de Statencommissies voor Mobiliteit en Financiën, Ruimte, Wonen en Water en later van Natuur, Landbouw en Milieu. Jack heeft door zijn ziekte zijn functie als Statenlid helaas niet lang mogen uitoefenen. Wij kennen hem als een vriendelijke man met aandacht voor de mensen om hem heen. De mensen die hem beter kennen, omschrijven hem als een man met humor en met een groot hart, echt een family man gek op zijn kinderen en kleinkinderen. Tegelijkertijd met Jack is ook zijn vrouw Puck Turkenburg overleden. Zij hadden gekozen voor duo-euthanasie. Enkele weken geleden deden zij hun verhaal in de media. Beiden waren ernstig ziek. Jack was als gevolg van vergevorderde kanker uitbehandeld en zijn echtgenote leed aan Alzheimer. Zij hadden al eerder besloten samen uit het leven te stappen zodra de ziekte het leven van een van beiden zou gaan overheersen. Vorige week dinsdagavond was dat moment aangebroken en zijn Jack Portegijs en zijn vrouw Puck Turkenburg zoals zij dat samen wilden, overleden. Wij leven mee met hun kinderen, kleinkinderen, overige familie en vrienden en wensen hen heel veel sterkte met de verwerking van dit grote verlies. Ik vraag u te gaan staan en een minuut stilte in acht te nemen. Bericht van verhindering is ontvangen van dhr. Kaptheijns (PVV). Ik heet wederom de mensen die te gast zijn bij onze Statenvergadering, van harte welkom.

2. Regeling van werkzaamheden, vaststellen primus bij hoofdelijke stemming en vaststelling agenda

De **VOORZITTER**: Agendapunt 8 a, tijdens het presidium vanmorgen bleek dat hier waarschijnlijk een onvolkomenheid in zit, daarom zal agendapunt 8.a van de agenda worden afgevoerd en verdaagd naar de volgende vergadering. Op grond van artikel 18 van het Reglement van Orde dient voor aanvang van de vergadering door het lot bepaald te worden met welk Statenlid een hoofdelijke stemming dient aan te vangen, waarna deze stemming verder plaatsvindt op volgorde van binnenkomst. De primus voor de huidige vergadering is nummer 4, de heer Yurdakul (D66). Er is geen actualiteit aangekondigd en daarmee komt agendapunt 2.b te vervallen. De fractie van PVV heeft aangekondigd een motie Vreemd aan de orde van de dag te willen indienen met als onderwerp de provinciale en nationale vlag prominent in de Statenzaal. D66 heeft aangekondigd een motie Vreemd aan de orde van de dag te willen indienen over vlagvertoon. 50plus kondigt een motie Vreemd aan de orde van de dag aan met als onderwerp muurschildering, mede namens de SP, artikel 1 van de Grondwet in de Statenzaal of in de hal van het provinciehuis. De SP heeft twee moties Vreemd aan de orde van de dag aangekondigd over de uitvoeringsregeling

zonne-energie bij dorpslinten en het tweede onderwerp zijn geluidschermen langs de A7 in de West-Indische buurt in Hilversum. Ik geef de fractie PVV de gelegenheid om de motie Vreemd in te dienen.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Voorzitter. Dit huis vormt het hart van de democratie in Noord-Holland. De Nederlandse vlag en de vlag van Noord-Holland symboliseren het denken, de cultuur, normen en waarden, de vrijheid en de democratie die wij met zijn allen proberen uit te dragen. De insteek van deze motie is de vraag, zijn wij trots op Nederland en op Noord-Holland? Zijn wij trots op het werk dat wij mogen verrichten in dit huis?

Motie 128/181217 Vreemd aan de orde van de dag
Provinciale en nationale vlag prominent in de Statenzaal

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Constaterende dat:
Het in de meeste parlementen al lang een goed gebruik is om een of meerdere vlaggen te plaatsen.

Overwegende dat:
- *In de vergaderzaal van Provinciale Staten Noord-Holland zowel de provinciale als de nationale vlag een mooie en duidelijke functie heeft als symbool van onze trotse provincie en natie;*
- *Ook in de provincie Noord-Holland de nationale driekleur en de provinciale vlag een prominente plaats verdienen in de vergaderzaal van Provinciale Staten.*

Roepen het college op om:
Stappen te ondernemen die ertoe leiden dat ook in de vergaderzaal van Provinciale Staten Noord-Holland, zowel de provinciale als de nationale vlag duidelijk zichtbaar wordt geplaatst

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV

De **VOORZITTER**: De motie komt aan het einde van de dag in stemming, maar laten wij een ding afspreken. Als de motie wordt aangenomen, dan doen wij het beter dan in Den Haag.

De heer **YURDAKUL** (D66): Voorzitter. De provincie Noord-Holland beschikt al over een vlaggenprotocol, de eigen vlag van de provincie tezamen met de Nederlandse en de Europese vlag sieren het provinciehuis. Je kunt het niet missen als je hier voorbijrijdt, loopt of fietst. Onze vlag van de provincie symboliseert de Noord-Hollandse identiteit, daarna de Nederlandse vlag, dat is het land waar wij in leven en de Europese vlag, de vlag die ons verbindt met de wereld. Zo'n provincie moeten wij ook blijven zijn. Daarom een motie Vreemd aan de orde van de dag.

Motie 129/181217 Vreemd aan de orde van de dag
Belangrijke vlaggen prominent in Statenzaal

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Constaterende dat:

- *Het in veel parlementen al lang gebruikelijk is om een of meerdere vlaggen te plaatsen;*
- *Ook in Nederland veel partijen prijs stellen om onze identiteit zichtbaar te maken met vlaggen op plaatsen waar het openbaar bestuur zich afspeelt;*
- *In het Paviljoen ook veel andere symbolen van onze maatschappij op allerlei manieren aanwezig zijn, zoals de wapens en vlaggen van gemeenten;*
- *Voor Paviljoen Welgelegen aan de Dreef in Haarlem zowel de provinciale, de nationale als de Europese vlag wapperen als symbool van onze democratie, zoals bepaald is in ons vlaggenbeleid.*

Overwegende dat:
Het goed is ook in vergaderzaal van Provinciale Staten de provinciale, de nationale en de Europese vlag een plek te geven.

Verzoeken de provinciale commissie Paviljoen Welgelegen om:
De mogelijkheden voor het plaatsen van de drie vlaggen in de Statenzaal te onderzoeken en daar een keuze in te maken

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie D66

De **VOORZITTER**: Ook over deze motie zal aan het einde van de vergadering worden gestemd.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. 50plus heeft niets tegen een vlag in de Statenzaal, maar het leek ons beter om net als in de provincie Gelderland, in de hal van het provinciehuis wat een aantal fracties die hier ook in de coalitie zitten, hebben ingediend, om artikel 1 onder de aandacht te brengen. Daarom dienen wij een motie Vreemd aan de orde van de dag in, mede namens de SP. Wij hebben gevraagd om een muurschildering in de Statenzaal, maar dat vinden wij enigszins beperkt. Wij hebben het er net in het presidium over gehad, dus wij maken ervan 'in de Statenzaal of anderszins op een goede plek in het provinciehuis'.

Motie 130/181217 Vreemd aan de orde van de dag
Muurschildering artikel 1 uit de Grondwet in de Statenzaal of elders in het provinciehuis

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Constaterende dat:

Onlangs op 11 december 2017 in het provinciehuis van Utrecht op initiatief van enkele fracties (ondersteund door 50plus) een speciaal ontworpen muurschildering in de Statenzaal is onthuld van artikel 1 van de Grondwet.

Overwegende dat:

- *In de vergaderzaal van Provinciale Staten Noord-Holland een muurschildering van artikel 1 van de Grondwet geweldig zou zijn, als symbool van onze trotse provincie en natie;*
- *Ook in de vergaderzaal van Provinciale Staten van de provincie Noord-Holland een muurschildering met de tekst van artikel 1 uit de Grondwet luidend: 'Allen die zich in Nederland bevinden, worden in gelijke gevallen gelijk behandeld. Discriminatie wegens godsdienst, levensovertuiging, politieke gezindheid, ras, geslacht of op welke grond dan ook, is niet toegestaan'.*

Roepen het college op om:
Stappen te ondernemen die ertoe leiden dat ook in de vergaderzaal van Provinciale Staten Noord-Holland, er een muurschildering of anderszins komt van artikel 1 van de Grondwet,

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties 50plus, SP

De **VOORZITTER**: Ook over deze motie zal aan het einde van de vergadering worden gestemd.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Voorzitter. In de Statencommissie Ruimte hebben wij op 19 oktober van gedachten gewisseld over een wijziging van de uitvoeringsregeling voor zonne-energie in landelijk gebied. Deze wijziging moet alsnog zonneparken in landelijk gebied mogelijk gaan maken bij lintbebouwing. GS hadden gevraagd om daarvoor suggesties te doen en dat hebben wij gedaan, maar de meerderheid van de commissie vond de regeling te vaag. GS hebben niets met deze suggestie gedaan. Zij vinden maatwerk belangrijker. Inmiddels zijn in de gemeente Schagen alweer geschillen ontstaan over de invulling van de regeling voor zonneparken langs lintbebouwing. Met de vage regeling van GS wordt uitleg wederom op de stoep van de rechter gekieperd, onnodig. Maatwerk valt heel goed te combineren met een regeling die wel duidelijk is, zoals na veel vallen en opstaan ook bij wind op land mogelijk is gebleken. Wij dienen samen met 50plus een motie Vreemd in.

Motie 131/181217 Vreemd aan de orde van de dag
Uitvoeringsregeling zonne-energie dorpslinten

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Overwegende dat:

- *GS met brief van 14 september 2017 aan PS hebben toegezonden een ontwerpbesluit tot wijziging van de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied,*

ertoe strekkend ook buiten stedelijk gebied langs lintbebouwing zonneparken mogelijk te maken;

- *GS de Statencommissie Ruimte op 19 oktober jl. in de gelegenheid hebben gesteld suggesties te doen voor vervolmaking van de door GS vast te stellen wijziging;*
- *Een meerderheid van de commissie aan GS de suggestie heeft meegegeven de regeling voor lintbebouwing duidelijker te formuleren, onder meer door concreet aan te geven bij welke afstand tussen bebouwing nog gesproken kan worden van lintbebouwing;*
- *GS hun voorgenomen wijziging desondanks op 31 oktober ongewijzigd hebben vastgesteld;*
- *De gedeputeerde voor Ruimte desgevraagd als uitleg hiervoor heeft gegeven dat maatwerk prevaleert;*
- *Dat heldere formulering van regelgeving en maatwerk niet op gespannen voet hoeven te staan en elkaar juist kunnen versterken;*
- *Voorkomen moet worden dat door vage regelgeving de uitleg daarvan onnodig op de stoep van de rechterlijke macht wordt gedeponeerd.*

Verzoeken het college van GS:
Wederom met PS in overleg te treden over wijziging van de Uitvoeringsregeling opstellingen voor zonne-energie in landelijk gebied, zodanig dat deze wel voldoende duidelijkheid en rechtszekerheid biedt

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties SP, 50plus

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Verschillende malen hebben bewoners van de West-Indische buurt in Hilversum in de Statencommissies Milieu en Mobiliteit onze aandacht gevraagd voor ernstige geluidshinder van de Rijksweg A27. Zij willen graag geluidsschermen. Ik ben een aantal malen in Hilversum gaan luisteren, de laatste keer samen met gedeputeerde Tekin. In de huizen daar is de verkeersherrie inderdaad vreselijk. Morgen komen in de Tweede Kamer twee moties in stemming van CDA, PvdA, GL en SP, die de minister van I&W vragen iets aan dit probleem te gaan doen. De gemeente Hilversum heeft haar steun al uitgesproken aan de wensen van de bewoners en in deze Staten vinden SP, GL, 50plus, PvdD, PVV, CU/SGP en ONH dat wij als Staten hetzelfde behoren te doen. De motie kan beoordeeld worden als procesmotie.

Motie 132/181217 Vreemd aan de orde van de dag
Geluidsschermen langs West-Indische Buurt Hilversum

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Overwegende dat:

- *Bewoners van de West-Indische buurt in Hilversum zich al sedert 2002 beijveren voor de plaatsing van geluidsschermen langs Rijksweg A27 nabij hun woningen;*
- *RWS zich tot nu toe op het standpunt heeft gesteld dat schermen niet nodig zijn, omdat wettelijke geluidsnormen ter plaatse niet zouden worden overschreden;*
- *RWS dit jaar is begonnen met voorbereiding van verbreding van het betreffende wegvak van de A27 en de aanleg van een nieuwe afslag nabij de West-Indische Buurt waardoor het verkeer nog dichter bij de woningen komt te rijden en de verkeersdruk zal toenemen;*
- *Hiervoor meer dan 3 ha bos is gekapt, waardoor de reeds ernstige hinder van verkeerslawaai nog verder is verergerd nu tussen weg en woningen geen bomen meer aanwezig zijn die voorheen nog zorgden voor een geringe demping van het lawaai;*
- *De bewoners op 11 december 2017 een petitie hebben aangeboden aan de Tweede Kamer ter gelegenheid van de behandeling van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport met het verzoek de plaatsing van geluidsschermen te bevorderen, mede ter compensatie van de verdwenen bomen;*
- *B&W van Hilversum tijdens de aanbieding van deze petitie in Den Haag in de persoon van wethouder Van Vroonhoven (Wonen en Milieu, CDA) ten overstaan van de leden van de Tweede Kamer adhesie hebben betuigd aan de wens van de bewoners van de West-Indische buurt;*
- *De bewoners in de Statencommissie Milieu en de Statencommissie Mobiliteit reeds verschillende malen de ernst van de geluidsproblematiek onder onze aandacht hebben gebracht.*

Roepen het college van GS op:

- *Aan de minister van I&W gemotiveerd te berichten dat ook naar het oordeel van PS van Noord-Holland de plaatsing van geluidsschermen langs de A27 nabij de West-Indische buurt in Hilversum noodzakelijk is;*
- *PS te informeren over en te betrekken bij de verdere voortgang*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties SP, PVV, GL, 50plus, CU/SGP, PvdD, ONH

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen. Wenst iemand over de agenda nog het woord? Dat is niet het geval. Dan is de agenda in gewijzigde vorm overeenkomstig het voorstel van het presidium vastgesteld.

2.a. Installatie en beëdiging Statenlid CDA

De **VOORZITTER**: Overeenkomstig artikel 8 van het Reglement van Orde voor de vergadering en andere werkzaamheden van de Staten heb ik tot lid van de commissie Onderzoek geloofsbrieven benoemd mevrouw De Groot (PS), de heer Zoon (PvdD) en mevrouw De Meij (50plus). Ik geef het woord aan de voorzitter van de commissie.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Ter voldoening aan uw opdracht hebben wij onderzocht de geloofsbrieven en de daarbij behorende bescheiden die het benoemd verklaarde lid, de heer P.J. De Kam, CDA, aan uw vergadering heeft toegezonden. Dat onderzoek heeft aangetoond dat blijkens het in gevolge artikel W 7, tweede lid Kieswet aan PS toegezonden afschriften van de besluiten van de voorzitter van het centraal stembureau voor de verkiezing van leden van PS van Noord-Holland van 18 december 2017 als lid van PS benoemd is verklaard de heer P.J. de Kam (CDA) in de vacature ontstaan door opzegging van het PS-lidmaatschap van mevrouw J.G. Haagsma. Wij stellen u dan ook voor de heer De Kam als lid van PS van Noord-Holland toe te laten.

De **VOORZITTER**: De commissie adviseert de heer De Kam toe te laten als lid van PS. Verlangt iemand daarover het woord? Dat is niet het geval. Dan is door u unaniem besloten om de heer De Kam als lid van PS toe te laten. Ik ontbind de commissie Onderzoek geloofsbrieven onder dankzegging voor de verrichte werkzaamheden. Ik verzoek de heer De Kam naar voren te treden en ik verzoek u allen te gaan staan. De Staten hebben zojuist besloten u toe te laten als lid van PS. Ik stel u daarom thans in de gelegenheid de in artikel 14 van de Provinciewet bedoelde eed in mijn handen af te leggen. Nu zal ik eerst de formule voorlezen. “Ik zweer dat ik om tot lid van Provinciale Staten benoemd te worden, rechtstreeks nog middellijk onder welke naam of voorwendsel ook, enige gift of gunst heb gegeven of beloofd. Ik zweer dat ik om iets in dit ambt te doen of te laten, rechtstreeks nog middellijk enig geschenk of enige belofte heb aangenomen of zal aannemen. Ik beloof dat ik getrouw zal zijn aan de Grondwet, dat ik de wetten zal nakomen en dat ik mijn plichten als lid van Provinciale Staten naar eer en geweten zal vervullen.” Ik verzoek u onder het opsteken van de voorste twee vingers van uw rechterhand, mij na te zeggen: zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De heer **DE KAM** (CDA): Zo waarlijk helpe mij God almachtig.

De **VOORZITTER**: Ik wil u van harte gelukwensen met bloemen. Dan is de vergadering even geschorst voor de felicitaties.

2.b. Actualiteiten

De **VOORZITTER**: Er zijn geen actualiteiten aangemeld.

3.a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding

De **VOORZITTER**: Als u hierover wilt spreken dan kan dat uitsluitend in beslotenheid, maar ik zie dat die behoefte niet aanwezig is. Dan bekrachtigt u het besluit van GS om het stuk als geheim vast te stellen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Even ter precisie, want wij hebben natuurlijk 8.a. uitgesteld. Als wij nu ja zeggen tegen deze lijst, zeggen wij dan impliciet ja tegen 8.a? Dat wil ik even zeker weten.

De **VOORZITTER**: Dat zou ik niet durven, want dat zou lijken op manipulatie. U bekrachtigt alleen het besluit van dit ene GS-voorstel.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Nou nog even, u zegt, dat zou blijk geven van, maar ik heb graag het zekere voor het onzekere.

De **VOORZITTER**: Tenzij de voorzitter een keer een fout maakt, anders zou hij dat niet doen. Dat besluit is genomen.

3.b. Lijst geheimhouding PS

De **VOORZITTER**: Dat is 8.a. geworden.

4. Vaststellen notulen van de openbare vergadering van 6 en 13 november 2017

De **VOORZITTER**: Hierover zijn door de griffie geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de notulen het woord?

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Het gaat toch ook over de tekst dat er 8 december, ik wil iets zeggen over de Omgevingsvisie.

De **VOORZITTER**: Nee, het gaat over het verslag van de vergaderingen van 6 en 13 november. Niemand verlangt overigens het woord, dan zijn de verslagen ongewijzigd vastgesteld.

5. Vaststellen Strategische Statenagenda

De **VOORZITTER**: Wenst iemand daarover het woord? Dat is niet het geval. Dan is de Strategische Statenagenda vastgesteld.

6. Vaststellen lijst ingekomen stukken

De VOORZITTER: Hierover zijn door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de ingekomen stukken het woord? Dat is niet het geval. Dan is voor wat betreft de afdoening van de brieven conform het voorstel van het presidium besloten.

7. Voortgangslijst van moties

De **VOORZITTER**: Door de griffie zijn geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de voortgangslijst het woord? Dat is niet het geval. Dan stel ik voor de lijst vast te stellen.

8. Hamerstukken
8.a. Statenvoordracht 74 Actualisatie vanuit GS op lijst geheime stukken

8b. Statenvoordracht 73 Subsidievaststelling na verleende voorschotten op fractiebijdragen over de periode 15 maart 2016 t/m 14 maart 2017
8c. Statenvoordracht 75 Laatste begrotingswijziging 2017
8d. Statenvoordracht 79 Ecologische maatregelen Markermeer
8e. Statenvoordracht 80 Zienswijze begrotingswijziging 2018 en resultaatbestemming 2016 Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- en Vechtstreek.
8f. Statenvoordracht 78 Wijziging Luchthavenregeling Middenmeer

De **VOORZITTER**: Ik heb begrepen dat bij hamerstuk 8.f., de wijziging van de Luchthavenregeling Middenmeer, de fracties van de SP, GL en PvdD een stemverklaring wensen af te geven, omdat zij geacht worden tegen dit voorstel gestemd te hebben. Verlangt iemand anders over deze voordrachten het woord? Dat is niet het geval en dan constateer ik dat voordrachten 8.a. tot en met 8.e unaniem zijn vastgesteld.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Voorzitter. De SP wil aangetekend hebben dat zij tegen de voordracht 8.f. heeft gestemd. De stemverklaring heb ik in de commissie al gegeven. Dat ga ik hier niet herhalen.

De heer **HIETBRINK** (GL): Voorzitter, GL wil aangetekend hebben dat wij tegen dit besluit zijn vanwege de toename van het aantal feitelijke vliegbewegingen en dat wij daar zwaardere vliegtuigtypes gaan toestaan en daarmee ook meer overlast krijgen.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Idem.

De **VOORZITTER**: Dan constateer ik dat voordracht 8.f is aanvaard met dien verstande dat de fracties SP, GL en PvdD tegen hebben gestemd.

9. Statenvoordracht 81 Koers Omgevingsvisie NH-2050

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Mijn bijdrage bestaat uit vier onderdelen: complimenten, een vraag om verduidelijking, de bespreking van een te optimistische veronderstelling en een voorstel voor een zorgvuldiger formulering. Ik wil beginnen met het geven van complimenten. Ik ben erg tevreden met de manier waarop de discussie die we op 7 december jl. hebben gevoerd, zijn weerslag heeft gekregen in de nieuwe versie van het Koersdocument. Het stuk is aanmerkelijk verbeterd. Het is goed dat rondom natuur en biodiversiteit nu een heldere ambitie is geformuleerd. Het is ook fijn dat de heer Loggen de uitspraak in de motie over het stoppen en omkeren van bodemdaling letterlijk heeft willen opnemen. Ook heeft de regio Noord-Holland-Noord nu een plek gekregen in het document die meer recht doet aan de kansen en ontwikkelingen in deze regio. Tenslotte zijn wij zeer content dat de toekomstbestendigheid nu het uitgangspunt is van de ontwikkelingen in de landbouw, en ook dat er een betere inkadering is van wanneer schaalvergroting in de landbouw mogelijk is, zeker als ik daarbij ook het advies meeneem dat u heeft gegeven op de oorspronkelijke motie van de VVD waarin stond dat het vergroten van biodiversiteit een randvoorwaarde is voor innovatie en schaalvergroting. Ik denk

dat er al met al een heel mooi document al ligt. Dan de vraag. Mijn fractie was erg blij met de toezegging dat in de tekst over Schiphol het woord “hinder” vervangen zou worden door “geluid, uitstoot en vervuiling”, zoals verwoord in een van de aangenomen moties. De manier waarop deze woorden nu zijn opgenomen, doet echter wel wat vragen rijzen. Er staat nu: “In de bestaande afspraken over Schiphol over de ontwikkelingen van de luchthaven na 2020 zijn randvoorwaarden voor geluid, uitstoot en vervuiling opgenomen waaraan Schiphol zich ook bij verantwoorde groei in de toekomst moet houden.’ Wij zouden het echter niet willen hebben over de bestaande afspraken, maar over ons toekomstbeeld. Mijn vraag is: waarom hebt u voor deze cryptische formulering gekozen, waarom staat niet letterlijk wat de Staten in de motie hebben uitgesproken? En bent u het wel met mij eens dat het uitgangspunt in de Omgevingsvisie moet zijn dat “het geluid, de uitstoot en de vervuiling van Schiphol niet mag toenemen”. Graag een onomwonden antwoord. Dan kom ik bij de verkeerde veronderstelling. Het Koersdocument stelt grote ambities rondom klimaatverandering en versterking van natuur en biodiversiteit, tegelijkertijd stelt het dat dit in balans moet zijn met economische groei. De vraag is of dit kan. De impliciete veronderstelling die hieraan ten grondslag ligt, is de zogenaamde ‘ontkoppeling tussen economische ontwikkeling en CO2-uitstoot’. Met andere woorden, dat het mogelijk is dat de economische ontwikkeling verder toeneemt terwijl de CO2-uitstoot niet stijgt. De wetenschap is het nog niet eens of deze ontkoppeling kan, maar wat we wel zien is dat deze in de praktijk nog nauwelijks zichtbaar is. Natuurlijk is economische activiteit onontbeerlijk voor welzijn en welvaart, maar het is de vraag of groei als concreet doel daar ook voor nodig is. Gezien de onzekerheid over de ontkoppeling, is het is mijns inziens onverstandig om het woord “economische groei” op te nemen in onze toekomstvisie. Wat wel belangrijk is, is dat de economische ontwikkelingen ook op lange termijn houdbaar zijn. Wij dienen daarom samen met de PvdD, GL en de SP een amendement in.

Amendement 24/181217
Economische activiteit

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit na de woorden “Koers NH2050 vast te stellen” de volgende tekst toe te voegen met dien verstande dat in het document Koers NH2050:

1. De hoofdambitie op blz. 8 onder het kopje “Inhoudelijk” wordt gewijzigd in:
“De provincie streeft naar een evenwichtige balans tussen economische activiteit en leefbaarheid. Een economisch vitale provincie draagt bij aan het welzijn en een leefbare provincie draagt bij aan economische vitaliteit. We staan voor een gezonde en veilige leefomgeving, goed voor mens, plant en dier, en daarmee ook goed voor het economisch vestigingsklimaat binnen de provincie. Economische ontwikkeling mag per saldo niet leiden tot verslechtering van het milieu, uitputting van grondstoffen of tot verandering van het klimaat. Dit evenwicht immers staat ten dienste van duurzame ontwikkeling: toekomstige generaties moeten ook profiteren van de keuzes die wij maken.”;

2. De Koers 2050 wordt dienovereenkomstig aangepast door de passages "economische groei" te vervangen door "economische activiteit"

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties CU/SGP, PvdD, GL, SP

Toelichting: De Koers 2050 is een visie op de lange termijn. Het is daarom belangrijk uit te gaan van een visie op een economie die op de lange termijn vol te houden is. Economische activiteit is onontbeerlijk voor het welzijn en de welvaart in de samenleving in de toekomst, maar het staat niet vast dat de economie daarvoor moet blijven groeien. De woorden "economische activiteit" zijn daarom beter passend dan de woorden "economische groei". Het is bovendien zo dat economische activiteiten strijdig kunnen zijn met provinciedoelen ten aanzien van natuur, milieu en klimaat. De Koers NH2050 is bij uitstek het document om vast te leggen dat economische activiteit ook op de lange termijn duurzaam moet zijn en daarom per saldo geen effecten mag hebben die de toekomstige generaties met problemen opzadelen.

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt deel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Tenslotte het voorstel om de naïeve formulering aan te passen. In de commissievergadering vorige week donderdag hebben we helaas nauwelijks gediscussieerd over het onderwerp mobiliteit, mede vanwege de afwezigheid van de verantwoordelijk gedeputeerde. In de ogen van mijn fractie is het uitgangspunt voor het onderdeel mobiliteit te eenzijdig opgeschreven in het koersdocument. Nu wordt geschreven dat en ik citeer: "Onze ambitie is inwoners en bedrijven zoveel mogelijk vrijheid hebben om hun eigen vervoerswijzen te kiezen". Deze formulering doet geen recht aan de complexiteit van het vraagstuk en staat bovendien mogelijk op gespannen voet met andere ambities in het Koersdocument. Mijn fractie is samen met de SP, PvdD en GL van mening dat dit een zorgvuldigere formulering behoeft. Wij dienen daarom een amendement in waarin wij de ambitie meer in lijn brengen met de diverse belangen die wij als provincie behartigen.

Amendement 23/181217
Uitgangspunt mobiliteit

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit na de woorden "Koers NH2050 vast te stellen" de volgende tekst toe te voegen met dien verstande dat in het document Koers NH2050:
1. De tekst over mobiliteit op bladzijde 6 "c. Mobiliteit" wordt gewijzigd in:
"Onze ambitie is dat de inwoners en bedrijven van Noord-Holland zichzelf of producten effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap verkleind worden. De provincie zet zich in voor het versterken van mobiliteitsopties die hieraan bijdragen, zoals goede OV-verbindingen, uitstekende fietsinfrastructuur en technologische innovatie. Inwoners en bedrijven hebben zoveel mogelijk de

vrijheid om hun eigen vervoerswijzen te kiezen, zodanig dat het totale verkeers- en vervoersnetwerk optimaal wordt gebruikt en ten dienste staat van de ruimtelijk-economische ontwikkeling. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur. We streven naar een vorm van basisbereikbaarheid voor kleine kernen.";
2. De tekst over mobiliteit op bladzijde 9 "Ontwikkeling van stad en land" wordt gewijzigd in:
"Uitgangspunt is — en daarop zal het verkeers- en vervoersnetwerk worden geoptimaliseerd — dat men zich effectief, veilig en efficiënt kan verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap verkleind worden. Daarbij heeft men zo veel mogelijk keuzevrijheid in het bepalen van zijn of haar vervoerswijze."

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties CU/SGP, GL, PvdD, SP

Toelichting:
De Koers 2050 is een visie op de lange termijn. Het puur en alleen uitgaan van 'keuzevrijheid" als uitgangspunt voor de toekomst van de mobiliteit kan conflicteren met andere provinciale ambities. Ook kan verabsoluteren van individuele keuzevrijheid conflicteren met het algemeen belang. Het is belangrijk om de effecten op klimaat, natuur en landschap mee te wegen bij vormgeving van de mobiliteit in de provincie, net zoals ruimtelijke en demografische ontwikkelingen. Het is passender om 'effectief, veilig en efficiënt verplaatsen' als uitgangspunt te nemen, waarbij balans gezocht moet worden bij effecten op natuur, milieu, leefbaarheid en landschap. Uiteraard doet dit niets af aan de keuzevrijheid van individuele inwoners.

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Dan ben ik aan het eind gekomen van mijn bijdrage en ik hoor graag wat mijn collega-Statenleden hiervan vinden.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Voorzitter. Met de bespreking van de koers NH2050 zetten wij een belangrijke volgende stap om te komen tot de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050. Als het goed is, dan staan wij hier volgend jaar rond deze tijd weer om de Omgevingsvisie vast te stellen. Het voorliggende document is daarvoor een belangrijke bouwsteen. Het geeft de richting aan voor een uitgebreidere Omgevingsvisie waar meer dingen in detail worden geregeld. Op 7 december hebben wij in de commissie uitvoerig gesproken over de eerste versie van het voorliggende document. De PvdA heeft aangegeven op welke punten het scherper moest en GS hebben hier goed naar geluisterd. Wij zijn dan ook tevreden over de wijzigingen die GS voorstellen. Dit zijn duidelijke verbeteringen en aanscherpingen, onze dank daarvoor. Wij hebben nog drie opmerkingen. Uitstekend dat in het voorjaar een bijeenkomst wordt georganiseerd over het stoppen van de bodemdaling in onze veengebieden. Wij verwachten dat er dan duidelijke afspraken worden gemaakt over hoe en wat en door wie daarmee aan de slag wordt gegaan en vooral wanneer de eerste resultaten daarvan zichtbaar moeten zijn. Wij hebben een suggestie voor de naam van de Taskforce waarvan gedeputeerde Loggen de trekker is. Ik hoorde het afgelopen vrijdag bij het afscheid van oud-gedeputeerde De Zeeuw. Hij was hoogleraar

gebiedsontwikkeling en stopt er nu mee. Hij had een mooie term voor de veendaling, een leuke variant op 'Heel Holland bakt', hij zegt je zou het project moeten noemen 'Heel Holland zakt'. Dat vond hij een aardige en ik wil dit aan gedeputeerde meegeven om het boven zijn taskforcekaartje te zetten. Een van de deelambities in het Koersdocument is mobiliteit, dan kom ik een beetje richting wat de CU/SGP net zei. Daarmee maken wij de terechte keuze dat er meerdere gelijkwaardige en duurzame vervoersmodaliteiten moeten zijn waaruit mensen kunnen kiezen om van A naar B te komen. Deze modaliteiten wordt niet in het document apart benoemd en dat snap ik, maar ik wil nogmaals benadrukken dat om het land leefbaar te maken en te houden in 2050, er fors moet worden geïnvesteerd in fietsinfrastructuur, uitbreiding van de railinfra en metrolijnen. Uit de huidige praktijk weten wij dat de aanleg van railinfrastructuur en metrolijnen enorm lang duurt. Daarom een vraag aan GS, kunt u aangeven wanneer u met een masterplan komt om te zorgen dat in 2050 de modaliteiten gelijkwaardig worden aangeboden, want nu is die gelijkwaardigheid er niet.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): U zegt dat u snapt waarom die verschillende modaliteiten niet letterlijk worden genoemd. Kunt u aangeven waarom u dat snapt?

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Dit Koersdocument is een algemeen verhaal, die komen terug in de Omgevingsvisie, dit koersdocument is maar twee pagina's en daar kun je niet alle onderdelen in opnemen. Ik verwacht dat die terugkomen in de Omgevingsvisie, daarin wordt aangegeven wat wij gaan doen, hoe zien de infrastructuur en railinfrastructuur er in 2050 uit. Per ambitie worden dan de details aangegeven. Dat vind ik nu niet nodig, want dan maak je ongelijksoortige onderverdelingen per ambitie. Om die gelijkwaardigheid van modaliteiten te kunnen hebben in 2050 moet er nu als de wiedeweerga worden gewerkt aan een Masterplan infrastructuur gericht op de rail- en fietsinfra. Het gaat ons in 2050 om een compleet duurzame economie die niet ten koste gaat van de bronnen. Kunnen GS aangeven wanneer die onderwerpen tijdig worden besproken? Nog een laatste opmerking. Ik heb zorgen over de planning voor de komende tijd. Wij hebben nog drie onderwerpen die wij moeten bespreken in de commissie, de bodemdaling, de fietsnota en de kwaliteitsbeelden van de landschappen. Ik hoor graag van GS wanneer die onderwerpen tijdig worden besproken, voordat wij een Omgevingsvisie gaan vaststellen want de output daarvan moet worden vertaald in de Omgevingsvisie en we hebben nog maar een half jaar. Ik hoor graag van GS of de drie deelonderwerpen, de fietsnotitie, de bodemdaling en de kwaliteitsbeelden van de landschappen tijdig terugkomen in de commissies.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter. De PvdD vindt de koers Noord-Holland 2050 een mooie stap richting een duurzaam Noord-Holland waarin de bescherming van de leefomgeving centraal staat. Wij zijn erg content met de passage over het tijdig realiseren van de KRW en de WHO-normen voor luchtkwaliteit. Ook vinden wij het positief dat dierenwelzijn wordt genoemd als eis waaraan de landbouw zal moeten voldoen. Daarenboven is de ambitie om bodemdaling te stoppen en waar mogelijk te herstellen, goed nieuws voor zowel het klimaat als de veenweidegebieden. De formulering van deze ambitie mag volgens ons wel wat scherper en daarom zijn wij mede-indiener van de amendementen die GL voornemens is in te dienen. Wij zijn niet blij met de paragraaf over Schiphol. Het is betreurenswaardig dat de aangenomen motie met

de titel ‘Groei Schiphol van de baan’ totaal anders is uitgelegd door GS en er verwarring is ontstaan over de inhoud van de aangenomen motie die toch echt heel duidelijk was. De inwoners van Noord-Holland willen geen groei. Punt. Ook vanwege klimaatverandering is verdere groei van Schiphol onverantwoord, zoals ook de rechter in Wenen vorige week oordeelde over het vliegveld aldaar. Bovendien is de formulering van de tekst nu zodanig dat wij ons als provincie committeren aan groei van Schiphol, terwijl de MER nog maar moet uitwijzen of groei überhaupt mogelijk is. Daarom stellen wij voor om ‘groei’ in deze paragraaf te vervangen door ‘ontwikkeling’.

Amendement 25 /181217
Verantwoorde ontwikkeling Schiphol

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit:

Op pagina 9 in de paragraaf over Schiphol het woord “groei” te vervangen door “ontwikkeling”, waarmee de tekst als volgt komt te luiden:
“Gelet op de balans tussen leefbaarheid en een veilige en verantwoorde ontwikkeling van Schiphol leggen we voor de ontwikkeling van Schiphol de focus op hinderbeperking in plaats van op het aantal vliegbewegingen. In de bestaande afspraken over Schiphol over de ontwikkelingen van de luchthaven na 2020 zijn randvoorwaarden voor geluid, uitstoot en vervuiling opgenomen waaraan Schiphol zich ook bij een verantwoorde ontwikkeling in de toekomst moet houden. Hierbij wordt rekening gehouden met de hinder voor omwonenden, het belang van werkgelegenheid van de vele Noord-Hollanders en het gebruik dat zij van de luchthaven maken. Overigens geldt veiligheid eveneens als een absolute randvoorwaarde.”

Toelichting:
Tijdens de PS-vergadering van 13 november is de motie “Groei Schiphol van de baan” aangenomen. Bovendien heeft de gedeputeerde in die vergadering en in de commissievergadering van 7 december 2017 aangegeven dat eerst de uitkomst van de Milieu Effect Rapportage moet worden afgewacht vooraleer kan worden besloten of Schiphol nog kan groeien. Bovendien hebben Noord-Hollanders in het publieksonderzoek aangegeven het ‘verbeteren van de luchtkwaliteit’ van zeer groot belang te vinden en deze opgaven te verkiezen boven economische doelen, waaronder meer vluchten op Schiphol. Met deze voorgestelde tekstwijziging committeren wij ons als provincie niet aan de groei van Schiphol, maar wel aan een verantwoorde ontwikkeling waarbij een toename van het aantal vliegbewegingen geen doel op zichzelf is. Hiermee wordt meer recht gedaan aan de aangenomen motie

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties PvdD, CU/SGP, GL

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): De tekst over woningbouw is enigszins aangepast in het document en in plaats van 'primair hoogwaardig binnenstedelijk' staat er nu 'vooral in en aansluitend op de bestaande verstedelijkte gebieden'. Hoe moet dit 'aansluitend op' worden gelezen? Wordt hiermee het aanwijzen van uitleglocaties en het opofferen van groene ruimte bedoeld? Graag een reactie van het college. Tot slot nog een voorstel voor de ondertitel van het document. De huidige ondertitel, 'Balans tussen economisch groei en leefbaarheid', doet vermoeden dat wij bereid zijn om in te leveren op leefbaarheid ten bate van economische groei. In het debat van 9 oktober en 13 november kwam juist naar voren dat zowel de meerderheid van de Staten als de bevolking van Noord-Holland leefbaarheid en welzijn prioriteit vinden en economische groei niet ten koste van de kwaliteit van de leefomgeving willen laten gaan. Daarom draagt de PvdD een alternatieve ondertitel aan, namelijk 'Een gezonde leefomgeving en een duurzame economie'.

Amendement 26/181217
Titel Koers NH 2050

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit:
de ondertitel van het document "Balans tussen economische groei en leefbaarheid" te wijzigen in: "Een gezonde leefomgeving en een duurzame economie".

Toelichting:
De voorgestelde wijziging doet meer recht aan de gevoerde debatten en de uitkomsten van de publieksonderzoeken.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties PvdD, CU/SGP, GL

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. U had natuurlijk verwacht dat wij onze mening over de Koers NH 2050 met overtuiging gewijzigd zouden hebben, maar die verwachting is niet juist. Wij zijn nog steeds van mening dat de Koers NH 2050 op een groot aantal punten niet vernieuwend is, terwijl u aan alle kanten de gelegenheid had nu eens iets te doen waar heel Noord-Holland iets mee op zou schieten, namelijk om iets te doen voor alle inwoners en dat hebt u nagelaten. De balans tussen leefbaarheid en economische groei vinden wij onvoldoende uitgewerkt. U hebt genegeerd dat een groot aantal maatregelen mogelijk zijn die de ongelijkheid tussen mensen en mensen en mensen en bedrijven kunnen verminderen, want het kan wel. Je kunt met ruimtelijke en economische maatregelen ervoor zorgen dat de ongelijkheid vermindert en de macht van bedrijven wordt ingeperkt. Wij in Nederland willen niet dat wij geregeerd worden door bedrijven, maar wij willen dat de overheden ervoor zorgen dat ieder mens krijgt wat hem of haar toekomt en dat is precies wat er aan deze Omgevingsvisie niet deugt. Het streven is economische groei,

de leefbaarheid voor de mensen met weinig geld delft op schromelijke wijze het onderspit. En inderdaad, voor de mensen die het toch al goed hebben, zal de leefbaarheid beter worden. De kenniswerkers van deze wereld krijgen een prima vestigingsklimaat, de mensen die blijkbaar geen kenniswerker zijn, staan aan de zijlijn. De bedrijven krijgen prima voorwaarden en kunnen zich weer meester maken van alle markten. De gewone man moet dit weer gaan betalen. Natuurlijk staan er ook veel goede dingen in deze Omgevingsvisie. Voor diverse problemen is gepoogd een oplossing te verzinnen en als alle amendementen die ingediend zijn, worden aangenomen, dan wordt het nog beter. De oplossingen kunnen dus best goed zijn. Ons bezwaar is dat deze oplossingen voornamelijk neoliberaal zijn. Helaas de gewone Noord-Hollander, de persoon die moet rondkomen van een gewoon of laag inkomen, die niet aan de universiteit heeft gestudeerd, die ZZP-er is en amper het hoofd boven water kan houden, staat bij u buiten spel. Het goede vestigingsklimaat is er alleen voor multinationals en zogenaamde kenniswerkers. Tijdens de commissie R&W van 7 december ontdekten wij dat een groot aantal fracties in deze Statenzaal voor het beter spreiden van werk is. Werk op veel locaties in Noord-Holland zorgt er immers voor dat vergrijzing en ontgroening in sommige gebieden een halt toegeroepen wordt, dat de files korter worden, dat het openbaar vervoer behouden wordt en dat de overvolle Amsterdamse regio wat ontlast wordt. Gek genoeg dienden wij eerder een motie in die ervoor zou moeten zorgen dat GS slimme oplossingen zouden verzinnen om het werk beter te spreiden. Toen werd die motie door GS ontraden, maar vanwege de oprechte belangstelling in de Staten voor het spreiden van werkgelegenheid dachten wij, we dienen hem nog een keertje in, want mogelijk is de mening daarover gewijzigd nu u daar allemaal voor bent. Wij proberen het dus nog een keer want het is het proberen waard. Verder hebben wij onze hoop op de toekomst gevestigd. Het moet toch kunnen? Noord-Holland ook een sociale provincie met oog voor meer leefbaarheid ook, maar niet alleen voor mensen die Noord-Holland blijkbaar nu nog niet op hun netvlies hebben, de mensen die niet zo mondig zijn maar die ook een goed leven en een prettig vestigingsklimaat verdienen, bijvoorbeeld door verbetering van woningen en kansen op goed betaald werk, door ervoor te zorgen dat zij zich kunnen verplaatsen in goed openbaar vervoer, om maar iets te zeggen. Kortom, er zitten goede maatregelen in deze koers NH 2050 maar niet zo goed dat wij van de SP er een luid applaus voor gaan geven. Ga daar maar eens over nadenken en steun onze motie.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter, in de Staten van 9 oktober jl. zijn wij op vele onderdelen van Koers NH 2050 ingegaan. ONH zal zich nu beperken tot enkele kritische opmerkingen over de koers op weg naar de Omgevingsvisie 2050. Overigens is nu de invoerdatum van de nieuwe Omgevingswet bekend, drie keer is er uitstel geweest en 1 januari 2021 wordt het nu pas vastgesteld. Het tot stand brengen van de nieuwe Omgevingswet is een enorme klus. Veelvuldig overleg met gemeenten, regio's en verder betrokken organisaties zal/zullen noodzakelijk zijn, maar dat moet gaan lukken in de drie jaar die wij nog hebben. Centraal staat in dit koersdocument hoe de fysieke leefomgeving zich zal ontwikkelen naar 2050, dat is de omgeving van wegen, werk, water, wonen en vervoer en dit alles ingebed in een duurzame ontwikkeling. Maar er is ook een geestelijke en sociale leefomgeving, hoe wij als burgers met elkaar omgaan, welk gedrag, normen en waarden spelen daar een rol, welke ideeën motiveren de burgers om te handelen en om zich bezig te houden met het domein van de fysieke leefomgeving. Wanneer je je

beperkt tot de fysieke leefomgeving en alleen let op de groei van de economie en stijging van de gemiddelde inkomens, dan zeg je net als het SCP, het gaat goed met Nederland, maar als je kijkt naar de fysieke en sociale leefomgeving, dan ziet het er minder rooskleurig uit. Ik begin met het eerste kritische punt. Centraal staat in de fysieke leefomgeving de groei van de economie en dan wel op een duurzame economische groeibasis geënt. Daar komt nog bij dat de economie in de huidige tijd een zeer dominante positie heeft of gegeven wordt. Te veel en te vaak horen wij tegenwoordig bij een nieuwe activiteit of voorstel zonder na te denken: het is goed voor de economie, dus doen. Zeker de overgang naar zonne-energie is veelbelovend, maar berekeningen hebben aangetoond dat wil Noord-Holland energieneutraal worden met zonne-energie, dan moet een volstrekt onmogelijk en onwenselijk groot deel van Noord-Holland bezet worden met zonnevelden. Kortom, ONH zet grote vraagtekens bij het samengaan van een groeiende economie en duurzame ontwikkeling in een fysieke leefomgeving en dit raakt juist wel de hoofdpijler van onze samenleving. In voorgaande behandelingen in de Staten en commissies hebben wij gepleit voor meer prioriteit in Noord-Holland-Noord. Met de toegenomen vraag naar woningen voor de verschillende gemeenten en kernen wordt volgens ons nog onvoldoende rekening gehouden en dat is zeker wel nodig, ook al omdat dit effect nog vele jaren merkbaar zal zijn. Zeker ook de vraag naar levensbestendige seniorenwoningen vraagt extra aandacht van ons. Naar aanleiding van ons recente bezoek aan Warmenhuizen is dit goed duidelijk gemaakt. Een ondernemende woonkern met een groot aanbod van werk met internationale bedrijven, maar dat is in het geheel niet in evenwicht met het wonen aldaar. Door een gebrek aan woningen verlaat de jeugd de woonkern en dat gaat ten koste van de samenleving en de bedrijven. Met een paar stukjes grond nog minder dan kleine schilfertjes van een groot groen gebied van Noord-Holland-Noord zou dit probleem al opgelost kunnen worden. Wij zien dit als een totale wanverhouding in het stellen van prioriteiten, omdat voor ONH de kwaliteit van de samenleving in prioriteit ver boven het behoud van een paar kleine stukjes grond staat. Warmenhuizen is daarvan een goed voorbeeld en zo zullen er nog veel meer zijn in de kop van Noord-Holland. Echter, wanneer wij uw gewijzigde koersdocument bestuderen, dan zien wij daar geen enkele stap in de door ons bepleite richting. Voor woonkernen zoals Warmenhuizen, is dat zeker niet sociaal te noemen. In het algemeen menen wij dat het provinciale ruimtelijke beleid bijstelling verdient, zodat er door middel van beter maatwerk voor dergelijke situaties kan worden ingespeeld. Het accommoderen van meer woningbouw buiten de MRA-regio, de aanwezigheid van meer en frequenter openbaar vervoer en verruiming van de infrastructuur tot in Noord-Holland lijken ons medebepalend voor de levensvatbaarheid van de kleine kernen aldaar. De huidige aantrekkingskracht van de MRA-regio heeft tot een overspannen woningmarkt geleid met als gevolg een tegeneffect, het zoeken naar betaalbare woningen in de regio. In de laatste commissievergadering van R&W kwam duidelijk naar voren dat naast ONH nu ook andere fracties, grote partijen, voor minder focus zijn op de MRA en meer aandacht vragen voor Noord-Holland-Noord vooral voor het aantal te bouwen woningen. Wij vinden dat een positieve ontwikkeling maar zal dat iets uitmaken, speciaal met betrekking tot Amsterdam? Om dit te verduidelijken ga ik naar een artikel in het Nieuwsblad van Transport van 29 november jl. met als titel: “Amsterdam bij de les houden, Noord-Holland wil belang in het Havenbedrijf Amsterdam.” In dat artikel vragen GS zich af bij monde van gedeputeerde Bond, wat Amsterdam van plan is met de bouw van 40 tot 70.000 woningen in het Havengebied. Worden wij als provincie daar nog wel serieus genomen? Wat is de door Amsterdam

ondertekende regionale visie NZKG 2040 dan nog waard? Als de hoofdstad met de recente plannen rond IJburg woningen in de haven en verplaatsing van de cruiseterminal wil, die visie gewoon opzijzet. Blijkbaar is Noord-Holland wel goed om mee te betalen met miljoenen aan de Zeesluis, vooral voor de havenactiviteiten van Amsterdam, maar door de toekomstige woningbouw in dat gebied wordt de haven in zijn bestaan bedreigd met alle gevolgen van dien. Het is een uitgebreid artikel en te groot om hier in zijn geheel weer te geven. Voor geïnteresseerden heb ik een kopie bij me. Nog twee vragen over het artikel. Verder lezen wij in het artikel dat gedeputeerde Bond Amsterdam bij de les gaat houden. In hoeverre is de gedeputeerde daar al in geslaagd? Beter nog, hoe gaat de gedeputeerde dit aanpakken en controleren? Verder lezen wij dat de provincie graag een belang wil nemen in de Amsterdamse haven. Gedeputeerde Post heeft daar geld voor op de plank liggen, zo blijkt. Kan de gedeputeerde aangeven hoe groot dat bedrag is? Echter, Amsterdam toont geen interesse voor deelname door de provincie. U zult zich afvragen, wat heeft dit artikel met Koers NH 2050 te maken? Als ONH het artikel leest en waardeert, dan komt bij ons de vraag op of Amsterdam niet een maatje te groot is voor de provincie. Zeker, een begroting zegt niet alles. Kijk naar onze reserves, ruim 900 miljoen euro. Maar Amsterdam heeft een begroting van 5,7 miljard euro en dat is vijftien keer groter dan de provincie. In Koers NH 2050 neemt de MRA een belangrijke plaats in en de provincie stelt daarvoor veel regels op. Wij vragen ons af in hoeverre het onderdeel Amsterdam van de MRA zich daar wat van aan zal trekken. Amsterdam ziet ons alleen als een gunstige financiële navelstreng als het de stad uitkomt. In het voorgaande hebben wij gezegd, meer woningen naar Noord-Holland en minder naar Amsterdam. Stel dat de provincie aan Amsterdam meer of minder woningen toewijst dan gewenst, zal dat geaccepteerd worden? Samengevat kijken wij naar de Koers NH 2050 en specifiek naar het onderdeel Amsterdam van de MRA en dan vraagt ONH zich af in hoeverre de provincie Amsterdam echt kan sturen met de koers Omgevingsvisie 2050.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Ik hou het kort en sluit mij volledig bij mijn vorige collega aan. Grapje! Ik ben het overigens wel met hem eens. 50plus complimenteert GS en de ambtenaren met het voorliggende stuk, maar 50plus constateert ook dat er in de voorgaande bijeenkomsten alsmede die van 7 december helaas niets van ons is opgenomen in het concept-koersdocument. In het verslag vonden wij de zin dat 50plus het voorliggende stuk fantastisch vond, maar ik heb er meteen achteraan gezegd ‘voor de coalitie’ en dat is nogal een verschil. Wij vinden het niet alleen teleurstellend maar ook kwetsend. In het concept-koersdocument staat immers dat de rode draden van alle fracties zijn opgenomen, dat bestrijden wij echter. Zoals 7 december jl. in RWW viel te verwachten is de coalitie blij met het document, maar wij denken er anders over. Natuurlijk staan er goede zaken in, zoals verduurzaming van de landbouw, het toekomstbestendig maken van de landbouw, energietransitie, maatregelen tegen bodemdaling, hinderbeperking van Schiphol, maar gelijktijdig constateren wij dat voorafgaande aan de vaststelling van dit document de inwoners hebben aangegeven veiligheid en leefbaarheid erg belangrijk te vinden. Daar hoort ook het veilig wonen van ouderen bij en ook in deze provincie, zeker gezien de grote vergrijzingsgolf en dementie die ons nog te wachten staat. Vooraf hebben wij samen met ONH technische vragen gesteld, of GS konden aangeven hoeveel van de bestaande woningvoorraad geschikt is voor ouderen en ook of die gemakkelijk aan te passen zijn voor

ouderen en of GS konden aangeven hoeveel van alle woningbouwplannen op korte en lange termijn geschikt zijn voor ouderen. Wij hebben hier helaas geen heldere antwoorden op gekregen, simpelweg omdat GS het ook niet weten. Tegelijkertijd blijven GS hardnekkig weigeren hier iets aan te doen en verwijzen steeds naar de RAP's. Alsof die de oplossing kunnen bieden voor het grote probleem van het tekort aan woningbouw in de provincie en specifiek voor ouderen. Blind vertrouwt de gedeputeerde op de gemeenten, maar die doen niet altijd genoeg en hebben vaak geen idee wat er 10 km verderop wordt gebouwd omdat ze het te druk hebben met de eigen plannen. Er wordt te veel vertrouwd op de regio's. Dit is de afgelopen decennia gebeurd en ook zal dit gebeuren in de toekomst. Gebleken is dat regio's en gemeenten helemaal niet goed afstemmen, maar eigen belangen vooropstellen. Vandaar dat wij nu met enorme woningbouwtekorten kampen in de provincie en wij vinden dat de provincie hier niet goed de regie in neemt. Wij hebben vorig jaar geprobeerd de RAP's aan te pakken, helaas is dit op vele onderdelen niet gelukt. Wij vinden het jammer dat GS de verantwoordelijkheid voor woningbouwplannen alleen afschuiven op de gemeenten. 50plus is van mening dat de provincie hier een belangrijke regierol in speelt, zowel op de korte als lange termijn, om ervoor te zorgen dat voldoende woningen worden gebouwd voor diverse doelgroepen, dus ook ouderen. Deze rol alsmede het opplussen van woningen, dient volgens ons te worden beschreven in het concept-koersdocument NH 2050. Wij hebben nu al 1,3 miljoen ouderen, ouder dan 75 jaar. In 2030 zijn dat er ruim een miljoen meer. Afgelopen week hebben er in diverse kranten artikelen gestaan dat Nederland moet zorgen voor zijn senioren. Daar ben ik het helemaal mee eens. De minister van Volksgezondheid belooft verbetering, maar verwacht dat de hele samenleving zijn steentje bijdraagt. Drie stappen dienen er volgens hem gezet te worden: bestrijden van eenzaamheid, wonen in combinatie met zorg en – het allerbelangrijkst – zorgen voor voldoende geschikte woningen voor ouderen of die geschikt maken. In de huidige RAP's wordt er maar weinig gedaan aan het opplussen van woningen. Laat dat nou net de dingen zijn die wij hier al jaren roepen. De hele samenleving betekent wat ons betreft dat ook de provincie een steentje bijdraagt. 50plus wil dit graag opgenomen zien in het koersdocument. Natuurlijk bouwt de provincie niet zelf, maar zij dient er wel voor te zorgen dat de regio's voldoende woningen bieden en bouwen voor diverse doelgroepen en als dat niet lukt dient de provincie zijn regierol te nemen en bij te sturen. Dat verdienen de inwoners van Noord-Holland. Wij dienen twee amendementen in.

Amendement 28/181217

Aanpassen tekst van de concept Koers Omgevingsvisie NH 2050

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Gelezen de voordracht, met dien verstande dat in het Koersdocument NH 2050:

Besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit na het kopje onder b. Wonen en Werken en de zin 'Onze ambitie is dat vraag en aanbod van woon en werklocaties (kwantitatief en kwalitatief) beter met elkaar in overeenstemming zijn,' de volgende zin toe te voegen:

De regio's in Noord-Holland stemmen met elkaar woningbouwplannen af en maken afspraken over het opplussen van woningen, waarbij de provincie monitort of er voldoende woningen voor diverse doelgroepen worden gebouwd.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties 50plus, ONH

Toelichting:
Ondanks de inbreng die 50plus in een aantal bijeenkomsten over de Koers Omgevingsvisie NH-2050 heeft kunnen doen, er in het geheel niets over het monitoren van woningbouwplannen voor diverse doelgroepen op de korte en langere termijn in het oorspronkelijke en ook niet in het gewijzigde Koersdocument NH-2050 is opgenomen; dat uit de evaluatie van de RAPS is gebleken dat het opplussen van woningen niet of onvoldoende wordt opgepakt door gemeenten en dat monitoring door de provincie op dit vlak van groot belang is, temeer daar ouderen steeds langer thuis (willen) en moeten wonen; dat het niet mogelijk is gebleken voor de provincie met concrete cijfers te komen over de beschikbaarheid van woningen voor ouderen en alternatieve kleinschalige woonvormen zowel in de bestaande voorraad als in de harde en zachte plannen die er liggen op korte en langere termijn, hetgeen veel zegt over de kwaliteit van de RAPS en informatievoorziening tussen gemeenten; dat het opnemen van monitoring door de provincie van woningbouwplannen die tussen regio's in Noord-Holland worden afgestemd en monitoring van het opplussen van woningen door gemeenten juist vanwege het voorgaande hard nodig is en daarom thuishoort in het Koersdocument tot 2050. Het is gebleken dat ondanks de RAPS er voor bepaalde doelgroepen en ouderen niet voldoende woningen en alternatieve woonvormen worden gebouwd. Een regierol van de provincie om dit te waarborgen is op korte en langere termijn daarom hard nodig.

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Amendement 27/181217
Aanpassen tekst van de concept Koers Omgevingsvisie NH 2050

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Gelezen de voordracht, besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit na de woorden 'De rode draden uit de bijdragen van alle fracties in het debat' te wijzigen in:

Het woord 'alle' te wijzigen in 'de meeste fracties'

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie 50plus, ONH

Toelichting:

Ondanks de inbreng die 50plus in een aantal bijeenkomsten over de Koers Omgevingsvisie NH 2050 heeft kunnen doen, weigeren GS het monitoren van woningbouwplannen voor diverse doelgroepen op de korte en langere termijn op te nemen in het oorspronkelijke en ook niet in het gewijzigde Koersdocument NH2050, simpelweg omdat de verantwoording en afstemming van woningbouwplannen alleen bij gemeenten wordt gelegd. Om te zorgen dat er voldoende woningen voor diverse doelgroepen en alternatieve woonvormen worden gebouwd, is een regierol van de provincie op de korte als de lange termijn hard nodig op dit punt. In het gewijzigde Koersdocument NH2050 ook niets opgenomen is over het monitoren van het opplussen van de woningvoorraad voor ouderen, terwijl uit de evaluatie van de RAP's jarenlang gebleken is dat het opplussen van woningen niet of onvoldoende wordt opgepakt door gemeenten en dat monitoring en/of een regierol door de provincie op dit vlak van groot belang is, temeer daar ouderen steeds langer thuis (willen) en moeten wonen.

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. In de eerste plaats wil ik alle provinciemedewerkers, fracties en fractiemedewerkers bedanken voor de lieve reacties en het medeleven op het overlijden van onze collega Jack Portegijs, onze dank hiervoor. Voor ik begin wil ik namens mijn fractie mijn complimenten uitspreken voor de ambtelijke organisatie, die voor het realiseren van dit document veel werk heeft verzet. Veel moties zijn verwerkt en veel inspraak door Statenleden en gemeenteraadsleden bij bijeenkomsten zijn opgenomen in een kort en bondig document. Je zou bijna zeggen, goed verhaal, lekker kort, maar daar kom ik nog op terug. Laatst sprak mijn echtgenote met mij over mijn Statenwerk. Ze zei, je hebt het de laatste tijd alleen nog maar over windmolens. Hebben jullie niets anders te bespreken in de Staten? Ik heb uitgelegd dat dat niet klopte. Wij zijn nu zelfs bezig met een koersdocument dat zal uitgroeien tot een Omgevingsvisie volgend jaar. Daarin gaan wij bepalen hoe Noord-Holland er in de toekomst uit zal gaan zien. Toen ik mijn gedachten over dit debat liet gaan en zat te bedenken wat ik allemaal wilde vertellen, kwam ik erachter dat mijn echtgenote eigenlijk toch wel een beetje gelijk heeft. Alles gaat bijna alleen nog maar over CO2 en het klimaat en dat alles daaraan gerelateerd wordt, mobiliteit, CO2, windmolens, CO2, water en bodemdaling, CO2. Dus ook dit koersdocument op weg naar een nieuwe Omgevingsvisie, waarin al deze factoren samenkomen, u raadt het al: CO2. Hierop voortbordurend is het dan ook vreemd te noemen dat het college met al zijn duurzaamheidsmaatregelen werkelijk geen idee heeft hoe zij Noord-Holland in 2050 energieneutraal wil krijgen. CO2-neutraal is gemakkelijk, want dan verbiedt je alles wat CO2 produceert. De gaskraan voor huishoudens en de groentekassen moet dan onder andere dicht en iedereen moet elektrisch rijden. Of dit allemaal realistisch is, moet nog maar blijken. Maar het wordt nog vreemder als je dan vraagt of je het document Omgevingsvisie 2050 een keer per Statenperiode tegen het licht kunt houden omdat de technologische ontwikkelingen erg snel gaan, dan zegt gedeputeerde Geldhof dat wij dat niet gaan doen. Wij zetten het document vol oude technologieën zoals windenergie en zonnepanelen en daar moeten wij het mee doen tot 2050. Het document wordt dus in beton gegoten als zij haar zin krijgt. Mijn fractie begrijpt dit niet. Je geeft als college aan dat je nu nog niet weet hoe het er in 2050 uit moet gaan zien, wat technisch tegen die tijd mogelijk is, maar je wilt ook niet tussentijds een document dat zich

uitermate leent om dynamisch te zijn, aanpassen aan de mogelijkheden van die tijd. Ik denk niet dat mijn fractie alleen staat als zij zegt dat dit een vreemde redenering is. Ik denk dat dit college toch liever zou hebben dat de Statenleden die in 2050 in PS zitten, zouden zeggen, nou, dat was tenminste een college met visie en ze hebben het zo gemaakt dat de toen bedachte visie ook nog eens werd aangepast aan nieuwe tijden en technologieën. En het doet ook veel meer recht aan de legitimiteit van de tussentijds zittende Staten. Dus graag nog een keer een uitleg van het college, misschien gaan wij het nu wel begrijpen. Als het antwoord niet bevredigend is, dan kom ik in tweede termijn met een motie waarin wij verzoeken elke Statenperiode het document op actualiteit en haalbaarheid te beoordelen, dus gewoon een vierjaarlijkse evaluatie wat niet geheel ongewoon is in de processen van PS. Op 8 november jl. las ik in De Telegraaf een artikel van Alexander Bakker en Lisa Witteman en dit begon met “Huishoudens moeten bloeden voor de ambitieuze klimaatagenda van het nieuwe kabinet”, maar het ministerie van Sociale Zaken en Klimaat weigert prijs te geven wat het precies gaat betekenen voor het huishoudboekje. Op donderdag 23 november 2017 stond te lezen “Energiebelasting door het plafond”, eveneens van beide journalisten. Ik heb het er in een eerdere fase op weg naar dit document over gehad, de opslag duurzame energie, ook wel bekend als ODE. Het moge dus duidelijk zijn dat er straks twee opties zijn, of Nederland is failliet omdat zij de kosten van deze energiewende niet meer kan betalen of er is geen plekje meer over in Nederland waar nog onbezorgd geleefd kan worden. Blijkbaar ziet D66 zoals in de commissievergadering twee weken geleden, nog wel ruimte om Noord-Holland verder in de toekomst met windmolens vol te zetten. Onbezorgd in een mooie omgeving genieten van je welzijn en welvaart is een van de hoofddoelen van de nieuwe Omgevingsvisie. De PVV maakt zich grote zorgen over deze ontwikkelingen en hopelijk staan wij daarin niet alleen. Als wij zien dat op dit moment slechts 1,2% van ons energieverbruik uit wind komt, en dat het nu al bijna onmogelijk is om windmolens op land te plaatsen, hoe denkt iemand dan nog ruimte te kunnen vinden op land terwijl ook de bevolkingsgroei nog eens flink gaat stijgen? Ook de Noordzee is al bijna te klein om alle windparken te herbergen. Hoe moet dat dan als wij in 2030 twee derde van onze stroom uit wind en zonne-energie moeten halen zoals de VVD dat bij de begrotingsbehandeling vorige maand meedeelde? Nu wordt het leuk, rekent u even mee? Wij verbruiken ongeveer zeven keer meer energie dan elektriciteit, dus van alle energie die wij verbruiken is ongeveer 14% elektriciteit. Alle huishoudens bij elkaar, 7,6 miljoen, verbruiken ongeveer 16% van alle energie, dus twee derde van de 14% elektriciteit die wordt opgewekt met zonnepanelen en windmolens, is 9% van het totaal. Dat zou nog niet eens voldoende zijn om de huishoudens van stroom te voorzien. Ik weet dat CO2-fobe partijen dit niet graag onder ogen zien, maar het is wel de realiteit. Volgens mijn fractie een schier onmogelijke zaak. Dan neem ik nog even mee dat wij met zijn alleen over dertig jaar elektrisch moeten rijden en dat wij dus steeds meer stroom nodig hebben dan wij nu met energie-efficiency zouden kunnen besparen. Om dus te weten te komen hoe wij Noord-Holland kunnen inrichten en daar überhaupt een visie op kunnen hebben, moeten wij weten hoe wij straks aan energie gaan komen en hoe wij energie gaan opwekken. Daar moeten wij straks met zijn allen bij de discussie over energietransitie serieus over na gaan denken. Thorium is ook hier inmiddels in PS genoemd en daar zal een voorlichting over worden georganiseerd door de PVV en VVD. Door gebrek aan kennis is thorium nu voor sommigen een psychologisch probleem en voor anderen een politiek probleem. Wij moeten echter niet vergeten dat thorium slechts een transitie-energie is en dat

vereist ook voor de lange termijn out of the box denken, iets wat mijn fractie in het proces naar een koersdocument 2050 mist, dus een gemiste kans. Hopelijk komt dat volgend jaar als wij toewerken naar een definitieve Omgevingsvisie, wel in het proces terug en uiteraard straks ook bij de bespreking van de energietransitie. Ik wil niet kritisch afsluiten en daarom – zoals ook al gezegd in de commissie – kan mijn fractie zich wel vinden in de volgende punten: de ambitie dat inwoners en bedrijven de vrijheid hebben om hun eigen vervoerswijze te kiezen, een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur en het benoemen, behouden en versterken van de unieke kwaliteit van de diverse landschappen en de cultuurhistorie. Wij staan nu op een keerpunt, dat moet iedereen goed beseffen. Hier sluit ik mijn eerste termijn mee af.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. GL vond en vindt dat het ingezette proces om tot een Omgevingsvisie te komen in deze fase tot een scherpere keuze had moeten leiden, rechtdoend aan richtinggevende uitspraken van PS. Omdat veel moties niet in stemming zijn gebracht of volgens uitleg van GS zijn uitgevoerd, is daar nauwelijks sprake van. Veel van de noodzakelijke keuzes zullen nu opschuiven naar de volgende fase, de opstelling en bespreking van de concept-Omgevingsvisie. Betekent dit nu dat wij het koersdocument op geen enkele wijze kunnen waarderen? Nee, zeker niet. Het is even wennen maar als wij er met een minder ambitieus verwachtingspatroon naar kijken, dan zien wij dat de toezeggingen die eerder zijn gedaan op adequate wijze zijn vertaald, waardoor het voorliggende document een aantal heuse verbeteringen bevat. Kortheidshalve verwijs ik naar wat hierover gezegd is door de heer Klein en mevrouw Vermaas. Aan enkele tekstonderdelen zouden wij nog wel wat willen sleutelen in de overtuiging dat het koersdocument daardoor net wat meer body krijgt, overigens in lijn met de gekozen opzet en stijl. Zo zijn wij mede-indiener van enkele amendementen van de PvdD en CU/SGP, daarnaast dienen wij met andere partijen nog drie amendementen in. Het eerste amendement gaat over de gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van betrokken partijen bij het afremmen, stoppen en herstellen van de bodemdaling in veenweidegebieden. De huidige tekst dat daar de primaire partners van de provincie voor verantwoordelijk zijn, roept het beeld op dat de provincie niet tot de primair verantwoordelijke partijen behoort. Daarmee lijkt een voorschot te worden genomen op wie primair voor de kosten opdraait. Dat is niet verstandig en hoort ook niet thuis in een document dat focust op belangrijke ambities. Het amendement wijzigt ‘primair verantwoordelijk’ in ‘medeverantwoordelijk’. What’s in a word? Ik hoop dat u ons hierin volgt. Het tweede amendement geeft een horizon mee voor omschakeling naar het principe ‘functie volgt peil’ in veenweidegebieden, uiterlijk in 2030. Zo’n zelfgekozen steuntje in de rug kan de provincie goed gebruiken. Het derde amendement beoogt Schiphol mee te laten doen aan een klimaatbestendige energietransitie door minder gebruik te maken van fossiele brandstof en toe te werken naar meer vliegtuigen met een schonere, bijvoorbeeld hybride energiebron als aandrijving. Hierbij drie amendementen.

Amendement 29/181217
Samenwerking

Besluiten in (concept) Koers NH 2050 het tekstdeel
"We zetten ons in om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar primair voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen." (pag. 6, kopje 'klimaatverandering')

Te wijzigen in:
"We zetten ons in om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar mede voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen."

Toelichting
De tekst gaat er terecht vanuit dat er verschillende probleemeigenaren zijn en dat samenwerking tussen betrokken partijen nodig is om de bodemdaling effectief te kunnen aanpakken. De toevoeging dat de partners van de provincie daar 'primair verantwoordelijk' voor zijn, roept (ongewild) het beeld op dat de provincie niet tot de primair verantwoordelijke partijen behoort. Daarmee lijkt een voorschot te worden genomen op wie primair voor de kosten opdraait. Dat is niet verstandig en hoort ook niet thuis in een document dat focust op de hoofdambities. Het gebruik van de woorden 'medeverantwoordelijk' is hier op zijn plaats.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL, PvdD, ONH

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Amendement 30/181217
Bodemdaling

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in (concept) Koers NH 2050 aan de begintekst op pagina 9:
"We onderzoeken samen met waterschappen en gemeenten de mogelijkheid om het waterpeil in bepaalde gebieden niet meer kunstmatig laag te houden" tot en met "Ook ontstaan er mogelijkheden voor andere vormen van landbouw."

Toe te voegen:
"We gaan ervan uit dat uiterlijk in 2030 voor veenweidegebieden het principe 'functie volgt peil' wordt toegepast."

Toelichting
Het betreft een complexe materie die vooreerst vraagt om onderzoek en (proef)projecten. De mate waarin uiteindelijk sprake is van een succesvolle aanpak kan echter mede afhangen van een (duidelijk) beeld dat de provincie voor ogen heeft. Dit amendement voorziet daarin op een wijze die past bij de opzet van het koersdocument.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL, PvdD, ONH, SP

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Amendement 31/181217
Schiphol

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in (concept) Koers NH 2050 op pag. 9, de laatste zin:
"Overigens geldt veiligheid eveneens als een absolute randvoorwaarde." te wijzigen in:
"Overigens geldt veiligheid eveneens als een absolute randvoorwaarde en wordt van 'Schiphol' verwacht dat zij bijdraagt aan afname van gebruik van fossiele brandstof."

Toelichting
De provincie zet in op klimaatbestendige energietransitie. Ook van de bedrijven in de provincie worden substantiële bijdragen verwacht, Schiphol niet uitgezonderd. Inzet op afname van het fossiele brandstofgebruik (kerosine) kan voor Schiphol en de luchtvaartmaatschappijen een stimulans zijn om toe te werken naar (meer) vliegtuigen met een schonere energiebron als (hybride) aandrijving.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL, PvdD

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KRAMER** (GL): Ten slotte pleiten wij net als de heer Papineau Salm om een aantal onderwerpen tijdig met elkaar te bespreken in verband met de verwerking in de Omgevingsvisie, zoals het kwaliteitsbeeld voor het Noord-Hollands landschap, een uitstekend stuk overigens, en de aanpak van de bodemdaling in de veenweidegebieden.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Na een lang proces ligt de koers voor de Omgevingsvisie NH 2050 eindelijk voor ons. Het is een compromisstuk geworden, dat herkenbare elementen heeft voor bijna alle partijen in de Statenzaal en in de samenleving. Het op deze manier samenvatten van alle input vooraf en de uitkomsten van twee debatten in PS is knap gedaan. Dus complimenten daarvoor aan GS en de ambtenaren. Zijn wij dan enorm enthousiast? Nee, het blijft een compromisstuk en het is duidelijk geen CDA-verkiezingsprogramma. Wij zouden op onderdelen andere keuzes maken. Wij zijn blij dat het regionale denken in de sturingsfilosie staat met ruimte voor maatwerk tussen de regio's. Het had wat ons betreft wel iets scherper gekund, dus wij zullen dan ook in elke fase van het vervolgproces scherp toezien of er daadwerkelijk via het regio-denken wordt gehandeld. Ook op het vlak van woningbouw zouden wij andere keuzes

maken. In het stuk wordt uitgegaan van een grote trek naar de stad maar wie zegt ons dat dit in 2050 nog steeds zo is? Wij zien nu al een omgekeerde beweging. De zin over het noordelijke deel van onze provincie, waarin staat dat dit gebied bedoeld is voor en ik citeer: “Niet alleen voor de inwoners van die gebieden zelf, voor toeristen maar ook voor de inwoners van het drukke zuidelijke deel van de provincie die op zijn tijd een meer landelijke omgeving willen bezoeken” vinden wij echt niet goed. Het noordelijke deel van onze provincie is geen reservaat voor het drukke zuiden, maar een regio met een sterke eigen economische kracht en vele inwoners, zoals wij ook zagen in ons werkbezoek aan Warmenhuizen. Het zuiden daarentegen is ook veel meer dan werken en economie alleen en biedt ook kansen om te recreëren, ja ook in het groen. Het is onterecht dat het noordelijke en zuidelijke deel van onze provincie op deze manier tegenover elkaar worden gezet in plaats van naast elkaar. Tot slot missen wij het uitgangspunt dat Noord-Holland zich moet blijven inspannen om zoveel mogelijk zoetwater vast te houden en verzilting zo veel mogelijk tegen te gaan met uitzondering van een aantal pilots waar wij verzilting wel toestaan. Zoals gezegd, het is een compromis. Het bevat ook goede punten, zoals de passage over Schiphol en ambities op duurzaamheid via bijvoorbeeld geothermie, en de erkenning dat schaalvergroting in de landbouw kan leiden tot meer duurzaamheid. Wij kunnen instemmen met het koersdocument waarmee wij volgens planning in het najaar van 2018 definitief de Omgevingsvisie zullen vaststellen. Ik heb over dat proces nog wel een belangrijke opmerking. Tijdens het debat op 9 oktober stemden alle fracties voor motie 73 voor een participatiebijeenkomst voor leden van gemeenteraden en waterschapsbesturen ten behoeve van de Omgevingsvisie. Ik citeer uit de motie: “Bij deze participatiebijeenkomsten gemeenteraden, waterschapsbesturen, een delegatie in de gelegenheid te stellen hun suggesties en vragen rechtstreeks aan GS en PS kenbaar te maken.” Op vorige bijeenkomsten waren weliswaar allerlei mensen van gemeenteraden en waterschapsbesturen uitgenodigd, maar vaak samen met maatschappelijke organisaties en ook niet gemandateerd met een specifieke boodschap vanuit hun eigen bestuurslaag. Wij misten een gecoördineerd horen van de volksvertegenwoordigers op lokaal niveau. Welke dingen zouden zij voor hun gemeente of waterschap in een Omgevingsvisie willen terugzien? Wij zien voor ons dat een delegatie – zo staat het ook in de motie – dat komt vertellen, dus dat bijvoorbeeld vanuit iedere gemeenteraad en waterschapsbestuur twee mensen die namens die raad kunnen spreken, bijvoorbeeld iemand van de coalitie en van de oppositie. Zij spreken met ons over wat zij vanuit hun gemeente, hun bestuurslaag aan ons willen meegeven. Maar tot onze verbazing zagen wij in de ‘safe the date’ voor het werkcongres op de Omgevingsvisie op 8 februari dat iedereen uit het adresbestand van de provincie weer is uitgenodigd. Eigenlijk een herhaling van de bijeenkomsten die al geweest zijn. Dat was niet de bedoeling en daarmee is de bijeenkomst zoals die er nu staat, ook top down. Er staat: “U wordt deze dag bijgepraat over de koers Omgevingsvisie”, maar wij willen juist halen op die dag. Kunt u deze bijeenkomst nog een andere, namelijk de in de motie beoogde opzet geven? Dat vraag ik zowel aan de griffie als aan de gedeputeerde die dat in samenspraak organiseren.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): Voorzitter, ik heb in de commissie gezegd dat de reis door dit omvangrijke proces een voorlopig resultaat heeft opgeleverd dat boven verwachting is en dat u in de sturingsfilosofie de verantwoordelijkheid laag legt, dus zo dicht mogelijk bij de burger is wat de VVD betreft, grote winst. Beargumenteren waarom er sturing nodig is, zoals in de motie 120

gevraagd is, decentraal tenzij. Prima, er is balans tussen sturing en loslaten. Voor de ontwikkeling van Schiphol geldt hetzelfde. De focus op hinderbeperking geeft kansen voor innovatie en economische groei, werkgelegenheid en er wordt op een verantwoorde manier rekening gehouden met de leefomgeving en de omwonenden. Een compliment dus voor de focus op hinder in plaats van de focus op vliegbewegingen. Een punt dat de VVD steeds heeft gemaakt. Groei met inachtneming van, innovatie stimuleren, zo hoort het. Er is aandacht voor het economisch potentieel van de diverse regio's, ook nadrukkelijk voor Noord-Holland-Noord waar specifiek op in wordt gegaan. In het verdere proces zal ook gekeken moeten worden naar de kansen voor wonen in dit gebied. De provincie is groter dan de MRA-regio en goede infrastructuur helpt daarbij. Fijn dat de positief gepreadviseerde motie 74 zo geholpen heeft om die verbinding te leggen en verder in de agenda mobiliteit wordt verwerkt. Inzet van GS op windparken op industrieterreinen laat zien dat naar de bewoners geluisterd wordt.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter, ik hoor de heer Slettenhaar aan de ene kant zeggen dat hij blij is dat er nu wordt ingezet op beperking van hinder maar aan de andere kant zegt hij dat hij blij is met de kansen van de woningbouwplannen voor 28.000 woningen binnen de 20Ke-contour. Hoe rijmt u dat? U gaat willens en wetens mensen met problemen opzadelen.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): U ziet een verband dat ik niet zie. Ik heb gezegd dat het belangrijk is dat er niet alleen op de MRA-regio wordt gefocust, maar wel dat er voldoende woningbouw is. En ik heb gezegd dat het belangrijk is om te focussen op hinder en niet op het aantal vliegbewegingen. Ik zie de tegenstelling niet die u impliceert. De inzet van GS op windparken op industrieterreinen laat zien dat er naar de bewoners geluisterd wordt. Dat is heel goed. Het past natuurlijk na de beperking tot 685,5 MW aan windenergie op land goed om door te pakken naar windturbines op industrieterreinen. Ik heb in de commissie gezegd dat thorium een beetje gemakkelijk van tafel wordt geveegd en de VVD is nu blij dat er nadrukkelijker in die richting wordt gedacht en dat daar meer draagvlak voor is. De technologische ontwikkelingen tot 2050 zijn onvoorstelbaar, maar het gaat zoals op pagina 9 terecht is opgeschreven, om de duurzame energiemix en dat geldt voor alle toekomstige vormen van duurzame energie en dus ook voor thorium. Maatwerk leveren, anticiperen en loslaten, wij sturen op een energietransitie met een maximale opwekking van duurzame energie voor de volledige energievraag van Noord-Holland in 2050. Daar hoort thorium dus bij. Het stuk is doordrongen van duurzaamheid en daar hoort draagvlak bij. Ik verwees zojuist al even naar wind op land en industrieterreinen en realisme, want ook duurzame kaders moeten werkbaar blijven en dat is zo te zien, goed begrepen, weer een compliment. Op pagina 8 is een nieuwe alinea opgenomen over natuurinclusief als absolute voorwaarde. Volgens mij is dit niet in de commissie besproken, dus ik zou iets meer uitleg willen hebben over hoe ver dit reikt, omdat 61% van het gebied landbouw is en dat is volgens mij niet allemaal natuurinclusief, maar mijn geheugen wordt opgefrist zo te zien.

Mevrouw **STRENS** (D66): Weet u het nog dat wij het over dé brief hadden, volgens mij is er wel degelijk gesproken over natuur en biodiversiteit.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): Maar wat er nu in staat, is niet aangekondigd, dus dat is wel nieuw. Daar ging het mij om, want nu wordt er iets opgenomen waar niet over beraadslaagd is. Er is inderdaad een brief gestuurd van een natuurambassadeur, zoiets, maar in ieder geval is dit niet zo gewisseld, maar bedankt voor de herinnering. Verscheidenheid is een goed ding en niet alles gebeurt in de MRA. Een vraag die een beetje blijft liggen en door 50plus wordt aangegeven, is dan de kwalitatieve vraag over woningbouw. Ik hoor straks het preadvies van GS wel, dus wat nou als een gemeente eenzijdig bouwt, heel veel sociaal of zo en als er behoefte is aan koop. De infrastructuur is dus instrumenteel voor meer spreiding en dat vergt keuzes, zie de A8/A9-discussie. Verdichting mag niet helemaal ten koste gaan van leefbaarheid in stedelijke gebieden, ook waar groen en parken nodig zijn en alles heeft een grens. Wij kunnen dit voorstel zeker steunen. Samengevat is het een uitstekend kader en vertrekpunt voor de ontwerp-Omgevingsvisie die volgend jaar wordt vastgesteld. Waar wij nadrukkelijk op zullen blijven letten, is het interne proces. Hoe wordt komend jaar gebruikt om de nieuwe manier van werken met de Omgevingswet op te starten? Ook het vervolg van de publiekscampagne, hoe uitgebreid is het vervolg, natuurlijk ook welke kosten hieraan verbonden zijn en wat betreft het externe proces zien wij uit naar de bijeenkomst in februari met de raden en waterschapsbesturen. Het is goed dat dat op een manier plaatsvindt dat er ook efficiënt vergaderd wordt en dat mensen gemandateerd zijn om te spreken en dat ook de omvang van de vergadering goed is. Ik vertrouw erop dat dat helemaal goedkomt. Het is goed om hen te horen over de voortgang en dit mee te nemen in het verdere proces in Noord-Holland, want the proof of the pudding is in the eating, zeg ik dan maar even in het Engels, ondanks dat hier straks misschien de Nederlandse vlag hangt.

Mevrouw **STRENS** (D66): Voorzitter. Ik zal ook met een positief verhaal afsluiten. Het koersdocument is voor D66 weer een mooie mijlpaal. Hiermee sluiten wij de tweede fase af en geven het startsein voor de derde fase, de fase waarin de Omgevingsvisie daadwerkelijk wordt opgesteld. Wij zijn blij met het voorliggende document en de wijze waarop dit tot stand is gekomen. Niet alleen professionele stakeholders hebben hun inbreng kunnen doen, maar ook de Noord-Hollander heeft zijn of haar ideeën kunnen uiten door middel van een publiekscampagne en panelgesprekken. Wij hebben hier in dit huis meerdere debatten mogen voeren over onze ambities voor de toekomst. Een intensief proces met een mooi resultaat. Dank, complimenten aan GS en het ambtelijk apparaat. D66 ziet veel van haar inbreng en moties terug in het document, ook de wijzigingen die zijn doorgevoerd na de laatste commissiebehandeling vinden wij grotendeels positief. Goed om te zien dat wij de ambitie uitspreken voor een adaptieve kringlooplandbouw, waar schaalvergroting in sommige gevallen wel een middel kan zijn, maar zeker geen doel op zich. Ook de ambitie om met onze partners bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen onderschrijven wij volledig. Kan de gedeputeerde aangeven hoe hij volgend jaar hier verder mee wil en wanneer PS hiervan op de hoogte worden gesteld? Met het koersdocument bepalen wij de hoofdrichting van onze Omgevingsvisie. In de visie zal in meer detail blijken hoe de gestelde doelen en ambities uitpakken. Dan zullen wij zien waar ambities mogelijk schuren en waar zij elkaar kunnen versterken. D66 zal onder andere scherp blijven op het beschermen van ons landschap en het versterken van natuurwaarden. D66 wil ondanks de grote woningbouwopgaven en de andere ruimtevragen, de verstedelijking buiten BSG niet onnodig uitbreiden. Dit vraagt om creativiteit,

meervoudig en zorgvuldig ruimtegebruik. Ook de samenhang tussen mobiliteit en ruimtelijke ontwikkelingen moet in de visie veel aandacht krijgen. Vrijheid om een eigen vervoerswijze te kiezen is alleen mogelijk als er ook echt iets te kiezen valt. Als laatste vinden wij het van groot belang dat de ruimtelijke consequenties van de klimaatverandering in beeld worden gebracht. Noord-Holland is divers en elke regio heeft hiervoor eigen kansen en mogelijkheden. Wij kijken uit naar het vervolg van het proces in de derde fase. Wat D66 betreft, op naar een duurzaam, aantrekkelijk en bereikbaar Noord-Holland.

De **VOORZITTER**: Het lijkt mij verstandig om even een kwartier te schorsen zodat het college de amendementen en de motie kan beoordelen. Als u dat kwartier als fractie zou kunnen gebruiken om hetzelfde te doen, dan scheelt dat op een gegeven ogenblik tijd. De vergadering wordt heropend.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter. Dank aan de Statenleden voor hun inbreng op het koersdocument. Met zoveel complimenten dacht ik, we zijn wel klaar maar dat is nog niet het geval. Als wij terugkijken op het proces dat tot en met vandaag doorlopen is, dan hebben wij veel instanties en mensen gesproken en op allerlei wijze input opgehaald en meerdere malen in de Staten het debat gevoerd en u hebt onderling debatten gevoerd want dat was juist zo plezierig van de bijeenkomsten van de Staten en ook later in de commissievergadering, dat u ook met elkaar in gesprek gaat om gezamenlijk richting te geven aan de koers voor Noord-Holland 2050. U heeft over het vervolg het nodige gevraagd, zoals over de bijeenkomst en het uitnodigingsbeleid voor het congres op 8 februari. Wij hebben voor die bijeenkomst alle stakeholders uitgenodigd die in eerdere stappen ook betrokken zijn. Dat zijn de raadsleden, de leden van het algemeen en dagelijks bestuur van waterschappen, colleges van B&W, belangen- en maatschappelijke organisaties inclusief ondernemers en ambtenaren. Wij hebben het zo breed ingestoken omdat wij het belangrijk vinden om in de laatste fase na de ontwerp-Omgevingsvisie het met hele gezelschap te doen en niet met een select gezelschap zodat je met de hele groep de laatste fase ingaat, zeker gezien het feit dat veel verschillende maatschappelijke partners betrokken zijn geweest om de opgave met elkaar te formuleren. Die bijeenkomst is een hele dag op 8 februari en biedt de mogelijkheid om de uitwisseling tussen Staten- en raadsleden te faciliteren. Daar kan door u nog invulling aan gegeven worden. U noemt het een informatiebijeenkomst is top down, maar het is natuurlijk bedoeld dat je aan de ene kant informeert en aan de andere kant dingen ophaalt. Daarom duurt het een hele dag en wordt niet een briefje opgesteld, hier heeft u het, dit hebben wij met uw input gedaan. Je doet juist een dag om met elkaar het gesprek aan te gaan om te komen tot de ontwerp-Omgevingsvisie, en of alle zaken op de juiste manier zijn meegenomen. Deze week staat er nog een overleg gepland tussen de projectleiding en de griffie komende donderdag en ik kan mij voorstellen dat daarin wordt meegenomen op welke wijze de aanvullende vragen vanuit het CDA, doe er twee mensen per gemeente en twee per waterschap, een van de oppositie en een van de coalitie, en laat die in een ander verband er nog een keer naar kijken of dat zij gemandateerd zijn, dan vraagt u bijna dat wij de gemeenten en waterschappen aan een touwtje mee willen nemen. Wij moeten even kijken, ik denk dat het goed is om dit als griffie samen met de Staten te bespreken, ik zie de commissaris….

De **VOORZITTER**: Dat is de autonomie van gemeenten.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Dat is de autonomie van de gemeenten. Het overleg vindt nog plaats. Overigens zijn in het presidium voorafgaand aan de PS-vergadering daar geen opmerkingen over gemaakt, over het voorstel om 8 februari te gaan inrichten zoals wij dat tot nu toe in de organisatie hadden zitten.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Het is heel goed om een sessie te hebben zoals u die beoogt op 8 februari, maar wij beogen met onze motie dat veel gemeenten met elkaar een koersdocument en Omgevingsvisie vaststellen op die manier en dat wij de uitkomst van dat proces specifiek wilden ophalen. Dan zie ik een bijeenkomst voor mij met oppositie en coalitie. Dat kan naast de bijeenkomst van 8 februari, maar dat is de achtergrond van mijn opmerkingen.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Heeft u het dan over de Omgevingsvisie van de provincie of over die van de afzonderlijke gemeenten?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Het gaat mij erom dat wij in de Omgevingsvisie van de provincie de Omgevingsvisies van de afzonderlijke gemeenten ook betrekken. Daarvoor is die bijeenkomst.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Dan wordt het complex. Een paar gemeenten hebben een Omgevingsvisie maar een heleboel gemeenten hebben helemaal nog geen Omgevingsvisie en dan wordt het heel lastig, want dan zou je de input van een aantal gemeenten wel meenemen terwijl het de bedoeling is dat zij met hun directe gemeenten in gesprek gaan over de gemeentelijke Omgevingsvisies. Als u dat bedoelt, dan is het lastig om het op die manier vorm te geven, want heel veel gemeenten zijn nog niet zo ver en dan gaan ze ook 8 februari niet redden en ik vraag mij af of zij dat voor de zomer gaan redden. Dan stel ik voor om komende donderdag te overleggen over hoe wij zoveel mogelijk aan uw wensen tegemoet kunnen komen bij de invulling van 8 februari. De PvdD heeft gevraagd, wat bedoelt u met als er gebouwd gaat worden, dat dat aansluit op bestaande gebieden. Betekent dit dat er groene ruimten worden opgeofferd? Conform de provinciale ruimtelijke verordening als er plannen zijn om ergens iets te bouwen en er komt een kwalitatieve en kwantitatieve behoefte uit dat er binnenstedelijk geen oplossingen zijn, dan is het ook nu mogelijk om aansluitend op bestaand stedelijk gebied op een goede plek een bebouwing te doen realiseren. Dan is het nog steeds aansluitend, dat kan een weiland zijn aangrenzend aan een gemeente of kern, voor zover er geen beschermingsregiem op zit als zijnde een weidevogelleefgebied, want als je daar gaat bouwen, dan zitten de vogels er zeker niet meer, dus dat kan niet. Dat bedoelen wij met aansluitend op. Het is conform zoals het op dit moment werkt met de PRV, zoals u die als Staten hebt vastgelegd. Het bouwen in bepaalde gemeenten, u hebt gevraagd om dat wat meer in de Omgevingsvisie te zetten. Daarvoor moet ik u verwijzen naar het feit dat wij RAP's hebben en dat het conform de Omgevingswet is om zoveel mogelijk die verantwoordelijkheid bij gemeenten leggen. Het voorbeeld van Warmenhuizen is hier vaak gewisseld en dat is onderdeel van de gemeente Schagen en die heeft andere keuzes gemaakt voor het bouwen van de woningen die passen bij de bevolkingsontwikkeling die daar gaat

plaatsvinden. Als er vragen zijn op welke wijze waar gebouwd moet worden in Schagen en Schagen heeft de keuze niet op Warmenhuizen laten vallen, dan moet daar het lokale proces plaatsvinden en Schagen moet zelf in gesprek gaan met de regio en niet verwijzen naar de provincie waar het niet van mag en zijn eigen huiswerk doen. Het is juist neergelegd decentraal waar het kan en in de regio's zal men daar het gesprek over moeten voeren. Er is een A27 van 50plus/ONH ingediend over de rode draden en de bijdragen in het debat om die te wijzigen. Het koersdocument is gebaseerd op de verkenningen van NH 2050 en de publiekscampagne, de gesprekken met de professionals, het PS-debat van 9 oktober en de positief geadviseerde moties. Met het koersdocument willen wij zoveel mogelijk recht doen aan de inbreng van alle fracties in het debat van 9 oktober, naast de aangenomen en positief geadviseerde moties. Op verschillende onderdelen komt dat terug in de koers en de bijdragen van 50plus en ONH op 9 oktober gingen over veel meer dan alleen de monitoring van de woningvoorraad voor ouderen en daarmee is de koers wel degelijk ook op uw inbreng gebaseerd. Dat neemt niet weg dat als u zich niet herkent in wat er staat, het u vrij is om daar anders over te stemmen, maar wij zullen dit amendement ontraden.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Het verbaast mij niet dat u dit zegt, maar wat mij wel verbaast is dat u gewoon blijft weigeren, wij vragen niet om decentraal wat kan, natuurlijk, dat blijf ik steeds zeggen dat de gemeenten moeten bouwen, maar waarom blijft u weigeren te monitoren dat er voldoende woningen voor bepaalde doelgroepen worden gemaakt?

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik kijk even waaraan u refereert, want ik had het over een amendement waarin staat dat u de rode draden uit de bijdragen van alle fracties in het debat wilt wijzigen van alle naar de meeste fracties. Als u zich daar niet in herkent, dat is aan u om dat verder te beslissen.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Ik had het over het verhaal ervoor. U blijft zeggen, over de woningbouwplannen, u blijft zeggen decentraal wat decentraal moet, u blijft maar zeggen alles staat in de RAP's en dat is niet zo.

De **VOORZITTER**: Het is helder, het gaat over het niet monitoren, dat is de kern.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik reageerde net op ONH en nu bent u pas aan de beurt. Ik heb gereageerd op de rode draden. Vervolgens hebt u gesproken over de nultredenwoningen, waarom monitort u dat niet. Ik heb u in de commissie uitgelegd en dat kunt u nalezen in de notulen, dat wij kunnen zien hoeveel er bijgebouwd is maar of dat een nultredenwoning is die voor senioren wordt gebruikt, ik heb u het voorbeeld genoemd van een groot gebouw van 16 etages aan de rand van Amsterdam langs de ringspoorlijn. Er wonen nu studenten in maar er kunnen ook ouderen in wonen. Het feit van hoeveel woningen er zijn die met nultreden te bereiken zijn, kan niet garanderen dat er ook ouderen in kunnen wonen. Verder is het zo dat als het sociaal beleid of een woning een traplift kan krijgen of anderszins kan worden aangepast, het is aan de gemeenten om daarvoor te zorgen. Misschien denk je dat een eengezinswoning niet kan worden meegeteld als nultredenwoning, maar die is met aanpassingen wel nultreden te

maken. Wij kunnen dat niet op detailniveau monitoren. Het is aan de gemeenten om te zorgen dat hun woningvoorraad passend is bij de samenstelling van de bevolking en dat zit in de RAP's en dat komt niet in de Omgevingsvisie 2050 naar voren. Dan is er nog een amendement ingediend over het opplussen van woningen. Die ontraden wij u, dat is A28, want de gevraagde toevoeging in de tekst gaat over in te zetten instrumenten, met andere woorden over het hoe, en het koersdocument gaat juist over het wat en waarom. De discussie over in te zetten instrumenten zal in de volgende fase en ook na vaststelling van de Omgevingsvisie, worden gevoerd. Nogmaals, de afstemming van de woningbouwplannen vindt plaats per regio en dat doen wij met de RAP's en daar wordt aandacht besteed aan doelgroepen. Nogmaals, zoals in de commissie RWW aangegeven, is er geen adequate informatie voorhanden voor wat u vraagt. U hebt er technische vragen over gesteld, wij hebben dat toegelicht. U hebt het nu weer gesteld, u komt weer met een motie. De gegevens zijn er, maar die zeggen niets over bewoning door ouderen, maar wel over de aanwezige voorraad. Dan A26 over de titel van de koers om dat te wijzigen, en die ontraden wij u. Wat ons betreft dekt de titel de lading. Ik heb de meeste dingen die aan mij gesteld zijn, beantwoord.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Ik heb een vraag over A26. Uw collega Bond zei in de commissievergadering van 7 december dat het wat hem betreft op hetzelfde neerkwam, dus ik ben benieuwd waarom u daar anders over denkt.

De **VOORZITTER**: Gedeputeerde Geldhof heeft net namens het college antwoord gegeven.

Gedeputeerde **GELDHOF**: De titel dekt de lading wat ons betreft.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Waarom dekt de titel die wij voorstellen, dan niet de lading?

Gedeputeerde **GELDHOF**: De balans tussen economische groei en leefbaarheid geeft aan dat je aan beide altijd aandacht moet geven en moet zorgen dat die goed in verhouding tot elkaar staan. Alleen een gezonde leefomgeving en een duurzame economie, is en/en maar dat geeft niets aan over de mate waarin je aan allebei aandacht wilt blijven geven. Vandaar dat wij juist de balans tussen economische groei en leefbaarheid zo belangrijk vinden.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Dat is precies de reden dat wij het wilden wijzigen, want wij vinden het idee van een balans, dat je inlevert op het een om ruimte te geven aan het ander, een verkeerd beeld schetsen. Maar u bent blijkbaar bereid om voor economische groei leefbaarheid op te offeren als ik het goed begrijp.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Dat is niet de uitleg die wij aan de balans geven. Wij zeggen niet dat economische groei de leefbaarheid opoffert. Je moet aan allebei minstens evenveel aandacht blijven besteden en dat is de balans die wij bedoelen en niet dat het een ten koste van het ander gaat. U leest het woord balans dan anders. Niet als je het een meer doet, kun je het ander minder doen. Nee, wij willen juist aan allebei evenveel aandacht geven.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. A23, het college ontraadt dit amendement expliciet omdat er staat dat de negatieve gevolgen van mobiliteit verkleind moeten worden en als u weet dat er in de komende jaren 40.000 woningen in de MRA gebouwd moeten worden en dat dat de nodige mobiliteit met zich mee zal brengen, dan kunnen wij dat als belofte gewoon niet waarmaken. Verder zegt u dat de provincie zich in dat geval moet inzetten op het versterken van mobiliteitsopties die daaraan bijdragen, maar daar wordt niet ingegaan op infrastructuur om maar een voorbeeld te noemen. Er wordt alleen ingegaan op alle opties behalve infrastructuur. Wij kiezen nadrukkelijk voor de keuze van de reiziger om gebruik te maken van het vervoermiddel dat haar of hem het beste past. Ik meende overigens ook dat in de file staan niet goed is voor de gezondheid, maar dit terzijde.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Twee onderwerpen, Schiphol en een vraag van de heer Slettenhaar over natuur en biodiversiteit. Laat ik maar met het laatste beginnen. U was ook aanwezig in de commissie RWW op 7 december en de meerderheid van partijen heeft de conclusie getrokken dat natuur en biodiversiteit als deelambitie was geformuleerd en om daar een hoofdambitie van te maken. Die toezegging hebben wij gestand gedaan. Het klopt dat hier wat meer tekst aan is gegeven dan in de deelambitie stond en de rode draad is, er zijn ook wat voorbeelden genoemd, want ik heb heel goed geluisterd naar het debat dat uw Staten met de heer Bond hebben gevoerd over natuurinclusieve landbouw, om daar wat voorbeelden te geven, om dat wat pakkender te maken.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): Op het gevaar af dat ik een vraag stel die erg de diepte ingaat, maar natuurinclusief als absolute voorwaarde, geldt dat dan voor het hele gebied of wordt bijvoorbeeld landbouw in het NNN opgenomen? Hoe moet ik dat precies zien?

Gedeputeerde **TEKIN**: De rode draad van natuur en biodiversiteit is om aandacht te geven aan biodiversiteit. Het Rijk komt nu ook met een deltaplan Biodiversiteit en dat hebben wij willen verwoorden met een paar voorbeelden die verder met uw Staten uitgewerkt gaan worden.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): Dus aandacht geven aan biodiversiteit, dan is het niet zo absoluut als ik dacht.

Gedeputeerde **TEKIN**: Ik denk dat die discussie nog verder gevoerd gaat worden in de commissie NLM. Dan de heer Klein over de bestaande afspraken over Schiphol. In 2008 zijn de Alders-akkoorden afgesloten, dat waren een paar convenanten over hinderbeperking, selectiviteit en leefbaarheid en een van de afspraken daar was – en daar zitten de bewoners ook aan tafel – om de 50/50 regel met elkaar af te spreken. 50% van de milieuwinst gaat naar de sector en de tweede 50% gaat naar de bewoners. Dat zijn de bestaande afspraken en dat is meteen het antwoord op het amendement van mevrouw Vermaas over groei, om te wijzigen in ontwikkeling. De afspraken zijn gemaakt en de tekst ‘selectieve verantwoorde veilige groei’, u heeft al eerder gezegd tegen het college, wees nou niet zo wollig en wees nou duidelijk, duidelijker dan dit kan het niet.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Mijn vraag was niet zozeer hoe die afspraken eruitzagen want die wist ik wel in grote lijnen maar waarom u voor zo'n cryptische formulering heeft gekozen en waarom u niet de tekst van de aangenomen motie heeft overgenomen en of u het ermee eens bent dat de tekst van die motie wel het uitgangspunt moet zijn van de Omgevingsvisie.

Gedeputeerde **TEKIN**: Dan krijgen wij de discussie die de vorige keer in de commissie is gedaan. Die tekst is positief gepreadviseerd met de duiding die het college eraan heeft gegeven en die duiding ziet u terug in dit stuk. Dan het laatste amendement, A31 over Schiphol en bijdragen aan de afname van het gebruik van fossiele brandstoffen. Daar gaat Schiphol niet over, Schiphol faciliteert. Daar gaan het Rijk en de luchtvaartmaatschappijen over. Dat wil niet zeggen dat zij als bedrijf erg duurzaam bezig zijn met walstroom en ik kan nog een paar andere voorbeelden geven, maar zoals hij hier staat, dan klopt hij niet en ontraden wij hem ook.

Gedeputeerde **BOND**: Voorzitter. Wij hebben in de commissie uitgebreid gesproken over economische groei en ik begrijp werkelijk oprecht niet waarom dat nou zo'n issue is, want economische groei heeft ook te maken met de nieuwe economie. Wij zien dat dat echt leidt tot economische groei. Er wordt zoveel geïnvesteerd in duurzaamheid in de nieuwe economie en dat is ook economische groei. Als ik kijk naar wat wij doen met ons PIM, MIT en het Provinciaal Fonds Duurzaamheid Noord-Holland, dan is duurzaamheid een eis, een voorwaarde, dus de inzet op vergroten van de leefbaarheid kan dus bijdragen aan economische groei omdat een leefbare omgeving mensen maar ook economische activiteiten aantrekt. In de discussie in de commissie heb ik al gezegd dat economische groei niet per saldo leidt tot verslechtering van het milieu, uitputting van grondstoffen of verandering van het klimaat, want daar worden juist de voorwaarden gesteld tegenwoordig met alle economische programma's van de provincie die ik net noem. Wij ontraden dit amendement omdat met name de groei nodig is voor de benodigde investeringen voor de nieuwe duurzame economie. Wij hebben in de afgelopen economische crisis gezien wat er gebeurde, namelijk dat bedrijven stopten met investeren en in onze eigen provincie ben ik heel trots op Tata die 110 miljoen euro investeert in doekfilters. Dat levert hen geen centimeter meer staal op, dat doen zij voor de omgeving en zo kan ik er nog veel meer noemen. Vandaar dat wij dit amendement ontraden en het woord 'groei' er echt in willen laten staan. De SP heeft een motie ingediend over spreiding van werklocaties. De motie komt overeen met de eerder ingediende motie 61 van 9 oktober 2017. Als je ziet waar wij als provincie de afgelopen tien jaar mee bezig zijn om juist dat te kantelen wat er toen gebeurd is en dat was aanbodgericht vanuit de gemeenten, toen hebben wij een enorm overschot gekregen van werklocaties en wij zijn nu nog steeds bezig met convenanten om dat weer in balans te brengen en in overeenstemming met vraag en aanbod, het convenant in het noordelijke deel en Plabeka in het zuidelijke deel. Het mag duidelijk zijn dat wij deze motie om die reden ontraden. Ik nodig mevrouw De Groot van harte uit om een keer 's morgens tussen 04.00 en 06.00 uur bij Motel Katwoude te gaan staan om daar ZZP'ers in grote getalen vanuit mijn eigen dorp te zien vertrekken. U schetste hen als een groep die hulp nodig heeft, maar ik zie ze als een groep die het ontzettend goed doet en waar de vraag steeds groter wordt. Dan de vraag van ONH over de haven van Amsterdam. Ik sta hier nu omdat ik het interview heb gegeven, want anders zou hier

natuurlijk mijn collega Post staan, want zij is verantwoordelijk voor de haven Amsterdam. Het interview werd trouwens afgenomen de dag nadat zij de erepenning had gekregen van de haven van Amsterdam waar wij heel trots op zijn als college en ik in het bijzonder als gedeputeerde Economische Zaken, want het interview was met name gericht op het behoud van de tienduizenden arbeidsplaatsen maar ook op de transitie die daar bezig is. U weet dat een interview niet altijd precies verwoordt wat je zegt, maar de kern klopt. Het belang van de arbeidsplaatsen maar ook hier opnieuw de balans met wat er in de haven gebeurd, ook op het gebied van transitie. U hebt zelf verwezen naar onze visie NZKG en juist om die reden zeggen wij, want u zegt, hoe kun je als provincie invloed uitoefenen op de grote stad, de MRA. Een voorbeeld zou kunnen zijn dat wij medeaandeelhouder worden van de haven van Amsterdam. Bij de verzelfstandiging/privatisering heeft de gemeenteraad gezegd, drie jaar niet maar die zijn inmiddels al lang verstreken, maar juist om de redenen die u noemde in uw betoog, hebben wij aangegeven dat wij daar best over om tafel willen. Wij vinden het wel van belang dat er in de Raad van Commissarissen een balans zit tussen de belangen in het gebied van wonen, werken en recreëren.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Mijnheer Bond, wat u zegt over de haven, kunt u zich nog herinneren dat wij als provincie ik weet niet hoeveel miljoenen gestoken hebben in Ceres in de haven? Wat is daarvan terechtgekomen? Zelfs de kranen hebben we een paar jaar geleden moeten verkopen en die zijn verkast naar Spanje of Portugal. Hoe groot is ons financiële aandeel wat wij gaan investeren en op de plank ligt, voor de haven van Amsterdam?

Gedeputeerde **BOND**: Dat kan mijn collega Post tot in detail beantwoorden, maar u kunt het in de begroting zien, maar ook in ons coalitieakkoord. Verduurzaming van de haven staat er nadrukkelijk in, ook met geld, een extra fonds, gekoppeld aan het HIRB, mijn eigen portefeuille bedrijventerreinen, Westpoort het grootste bedrijventerrein dat wij kennen, dus daar investeren wij in, maar ook aan de visie NZKG is geld verbonden, ook dat kunt u in de begroting teruglezen. Wij betalen ook mee aan de sluis en daar heeft u een punt. Daar zijn wij het met u eens en vandaar het belang van het interview om de balans tussen het een en het ander weer te geven. Daar ben ik als gedeputeerde Economie, ik stond er trouwens namens het college en zitten wij daarop om te zorgen dat wij dat goed bewaken en dat wij op die manier als provincie invloed uitoefenen op de stad, de MRA en de regio's eromheen.

De **VOORZITTER**: Dan gedeputeerde Loggen. Ik heb de indruk dat er aan gedeputeerde Van der Hoek geen vragen zijn gesteld.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter. Een aantal partijen heeft opmerkingen gemaakt over de bodemdaling. Er werd zelfs een ludieke suggestie gedaan om de taskforce een andere naam te geven, namelijk Heel Holland Zakt. Dat zou jammer zijn, want er is al een congres met dezelfde naam en ik als opgewekte liberaal vind het toch een negatieve connotatie hebben, Heel Holland Zakt. Het is overigens niet waar, want het is maar een deel van Holland dat zakt, dus wij moeten op zoek naar een wat positievere naam, maar ik stel voor het voorlopig bij de taskforce te houden. Er is ook met een serieuzere ondertoon gevraagd wanneer wat wordt ingepland. Wij

proberen dat zo spoedig mogelijk want u moet de uitkomsten van zo'n bijeenkomst kunnen meenemen in uw verdere besluitvorming, maar dat hangt mede af van uw agenda. Wat mij betreft noemen wij dat met een keurige Hollandse term 'as soon as possible'. De PvdD zei, de formulering mag nog wat scherper. Wij hebben met de behandeling vorige week donderdag in de commissie al een behoorlijke aanscherping gedaan. Dan de amendementen. A29 over medeverantwoordelijkheid, deze loopt vooruit op de bijeenkomst die wij willen organiseren, maar ik ben ervan overtuigd dat wij na zo'n bijeenkomst onszelf ook hebben overtuigd dat wij een medeverantwoordelijkheid dragen, dus ik zou met deze motie prima kunnen leven, en dan hebt u de aanscherping waar u naar zoekt. Ik ben iets minder positief over A30, want daarin wordt gekoppeld aan doel en termijn en die is onuitvoerbaar. U zou er ook bedragen aan moeten koppelen, want wij praten dan echt over grootschalige investeringen. Heel veel partijen die we in zo'n betrekkelijk korte periode van slechts twaalf jaar op een lijn zou moeten krijgen, dat is een schier onmogelijke opgave, dus deze wil ik met klem ontraden. De woordvoerder van D66 en PvdA hebben gevraagd, wat doen wij allemaal? Wij deden al een pilot met bodemdrainage in het agrarisch gebied om te kijken of je de daling kunt afremmen of misschien wel terugbrengen. Wij deden de pilot – ik geloof dat het in Broek in Waterland was – waarin wij kijken welke culturen er allemaal kunnen groeien op dat veenweidegebied. Wij doen momenteel de pilot in Zaanstad van functie volgt peil. Wij hebben de taskforce en de bijeenkomst begin volgend jaar. Dat is een bloemlezing van wat wij nu allemaal al doen, maar met uw aandacht ben ik ervan overtuigd dat wij de komende jaren nog veel meer gaan doen, zeker ook als wij medeoverheden goed op een lijn krijgen om met elkaar daar een prachtig programma voor te gaan ontwikkelen.

Tweede termijn

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Dank aan GS voor de beantwoording. Van de andere fracties heb ik niet zo heel veel reacties gehad. Ik ben eerlijk gezegd niet helemaal overtuigd door de argumenten van GS rondom het negatieve advies over mijn moties, maar de adviezen zijn wel duidelijk. Ik wil de gedeputeerde vragen of zij A23 wel positief zou adviseren als wij het woord 'verkleinen' zouden vervangen door 'minimaliseren' en in de opsomming daarna ook nog infrastructuur noemen, want ik ben er oprecht van overtuigd dat de tekst zoals die nu in het koersdocument staat, zo weinig richting geeft, dat wij onszelf te kort doen. Dan de beantwoording door gedeputeerde Tekin over Schiphol, ik vind het jammer dat de letterlijke tekst van de motie niet gewoon is opgenomen. Daarom een amendement waarin wij dat wel toevoegen aan het koersdocument.

Amendement 32/181217
Beperking Schiphol

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit na de woorden "Koers NH2050 vast te stellen" de volgende tekst toe te voegen:

Met dien verstande dat in het document Koers NH2050 de tekst over Schiphol rechts onderaan blz. 9 wordt gewijzigd van:
"In de bestaande afspraken over Schiphol over de ontwikkelingen van de luchthaven na 2020 zijn randvoorwaarden voor geluid, uitstoot en vervuiling opgenomen waaraan Schiphol zich ook bij een verantwoorde groei in de toekomst moet houden."

In: "In de bestaande afspraken over Schiphol over de ontwikkelingen van de luchthaven na 2020 zijn randvoorwaarden opgenomen waaraan Schiphol zich ook bij een verantwoorde groei in de toekomst moet houden. Uitgangspunt is dat de geluidsproductie, uitstoot en vervuiling veroorzaakt door Schiphol niet verder mag toenemen; binnen deze voorwaarden is groei van Schiphol mogelijk."

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie CU/SGP

Toelichting
In de vergadering van 13 november jl. is een motie aangenomen over de voorwaarden voor de eventuele groei voor Schiphol. De tekst in het Koers NH2050 document is anders dan de uitspraak in de motie. Dit amendement voegt (een grammaticaal herschikte versie van) het dictum van de aangenomen motie toe aan de tekst van het Koers NH2050 document.

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Gedeputeerde **POST**: Van de orde. Zou de geachte afgevaardigde van de CU/SGP precies kunnen aangeven in welke zin hij zijn amendement wil wijzigen, want dit is wat ingewikkeld discussiëren als ik niet de exacte tekst voor mij heb.

De **VOORZITTER**: Zal nog worden aangeleverd, dat is iets anders dan officieel ingediend.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Voorzitter. Dank aan GS voor de beantwoording. Ik heb gedeputeerde Post niet gehoord over de aanpak om de infrastructuur tijdig op orde te hebben, zodat in 2050 alles loopt zoals wij in de Omgevingsvisie willen, want wij hebben een enorme achterstand op de railinfra en metro. Als je daar nu niet mee begint, dan halen wij dat niet voor 2050. Naar de VVD, wij hebben afgesproken om een keer in de commissie over thorium te spreken, want daar is de PvdA kritisch over. U zei dat het in de tekst stond, maar ik heb het niet kunnen vinden. Dat gaat mij iets te ver.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): Misschien had u even moeten luisteren, sorry voorzitter, want ik heb gezegd dat er meer draagvlak voor is en dat blijkt ook wel, want er zijn verschillende partijen die dit willen gaan doen in een symposium en u hebt uw mening al klaar, want u zegt dat u daartegen bent, maar misschien is het verstandig om eerst af te wachten wat u daar met uw collega's kunt zien en het met elkaar daarover te hebben alvorens uw standpunt in te nemen.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Ik wil uw symposium met onze fractie graag bijwonen. Ik dacht dat u ervan uitging dat het een van de nieuwe vormen zou zijn, maar dat is nu rechtgezet. De heer Tekin, dank voor Schiphol. U verwijst naar de afspraken die gelden tot 2020, maar kunnen wij dan verwachten dat GS zich inzetten om de afspraken na 2020 door te zetten? Daar worden dan de belangen van bewoners gehonoreerd met leefkwaliteit et cetera. Het loopt tot 2020, dat snap ik, maar de koers gaat tot 2050. Is dan uw inzet om dezelfde afspraken die gelden tot 2020, ook vol te houden en in te zetten voor de periode erna? Dat zou iets verhelderen. Wij wachten af wat de CU/SGP doet met de motie over mobiliteit. Wij gaan ervan uit dat de negatieve gevolgen zoals bij de A8/A9, om die terug te brengen, dat is standaardbeleid, dat blijven wij doen, maar uw motie zou kunnen helpen om dat nog scherper te maken. Dan economische groei en duurzame economie. Ik word een beetje moe van de discussie die wij voeren, dus ik wil voorstellen om hier in de commissie EEB een keer goed over door te praten, want iedereen heeft daar totaal verschillende gedachten over. Volgens mij is economische groei geen vies woord als het duurzaam gebeurt, dat is mijn interpretatie, maar duurzame economie wordt genoemd, dus ik ben op zoek om bij de Omgevingsvisie zelf goed te kijken hoe wij dat dan letterlijk gaan interpreteren. Graag een debat in de commissie EEB over economische groei of ontwikkeling of activiteit, maar nu slaan wij elkaar met woorden om de oren. Ik ben niet tegen groei, als het maar duurzaam is. Dank de heer Loggen voor de toezegging om de motie van GL over de verantwoordelijkheid voor de bodemdaling te steunen. Het amendement functie volgt peil is aantrekkelijk om te gaan volgen, maar ik zie dat als een van de instrumenten die wij moeten bespreken, want er zijn meer instrumenten, wat voor teelt gaan wij doen, gaan wij functie volgt peil doen, hoe betrekken wij mensen ermee. Wij zullen de motie van GL over de verantwoordelijkheid ook steunen, want het is goed om de verantwoordelijkheid gezamenlijk te benoemen.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter. Ik hoor de heer Bond in zijn uitleg over economische groei minstens vier keer het woord duurzaam gebruiken, dus volgens mij is hij het volstrekt met mij eens dat het woord duurzaam en economie bij elkaar horen en zouden wij dat dan niet ook in de titel moeten opnemen, zodat het helderder wordt dat de groei geen doel op zich is maar dat het gaat om de duurzaamheid van de economie. Dat beoog ik met mijn amendement en ik ben heel benieuwd wat de rest van de Staten daarvan vindt. Ik sluit mij aan bij de PvdA en het verhaal over thorium, ook wij lezen dat niet terug in de tekst en ook wij vinden dat absoluut geen goed idee. Net zoals ECN overigens. Ik verwijs naar het preadvies van GS op de ingediende motie bij de vorige vergadering. ECN zegt dat het niet haalbaar is voor 2050 en deze vorm van kernenergie beschouwen wij in ieder geval niet als duurzaam.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. U zegt dat dat niet haalbaar is.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Ik zeg dat niet, dat zegt ECN.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Nou ja, waarom zegt ECN dat, zou mevrouw Vermaas daar iets meer over kunnen aangeven waarom zij zeggen dat dat in 2050 niet haalbaar is, want dat heeft een bepaalde reden.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Dan verwijs ik u naar het preadvies van GS en bovendien, dit is een vorm van kernenergie die niet duurzaam is. Wij weten dat u het klimaat niet zo belangrijk vindt, maar wij vinden dat wel, dus wij gaan voor vormen van energie die duurzaam zijn.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Mevrouw Vermaas heeft totaal geen flauw idee waarom ECN dat roept. Dat heeft te maken met het feit dat er geen politiek draagvlak voor is. Denkt zij werkelijk dat dat technologisch niet haalbaar is in 2050?

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Zeker en ik denk ook dat het niet wenselijk is, omdat het geen duurzame vorm van energie is en gelukkig hebben wij een heleboel energievormen die wel duurzaam zijn, zoals windmolens, zonnepanelen.

De **VOORZITTER**: Nee, nee, in uw eigen tweede termijn.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Dan Schiphol. Het antwoord van de gedeputeerde bevreemdt mij, want tijdens de vorige vergadering op 13 november heb ik de gedeputeerde gevraagd, heeft het college zich al gecommitteerd aan de groei van Schiphol en toen was het antwoord nee, wij hebben ons nog niet gecommitteerd aan de groei van Schiphol en wij willen eerst de MER afwachten. Dat je dan nu in de tekst leest dat er wordt ingezet op groei van Schiphol vind ik opmerkelijk en daarom stel ik voor om de term ‘groei’ te ontvangen door ‘ontwikkeling’. Daarmee sluit je groei niet per se uit maar je wacht wel op de effecten van de MER en daarmee doe je meer recht aan de wensen van de inwoners van Noord-Holland en aan de Staten die zich bij meerderheid met een aantal moties over Schiphol hebben uitgesproken.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Eerst over de motie die net door de heer Bond ontraden werd. U kunt niet ontkennen dat er in de vorige commissie van 7 december veel gesproken is over de spreiding van werk en dan valt het mij op dat het veel partijen blijkbaar niet ontgaan is dat u zoveel aan spreiding van werk doet. In elk geval, het zal mij ontgaan zijn. Ondanks het convenant en Plabeka is het dus niet gelukt en zult u meer slimme ideeën moeten verzinnen om spreiding van werk te krijgen, zodat we op meer plaatsen werkgelegenheid hebben zodat er meer gedaan kan worden tegen vergrijzing, zodat de filedruk kan verminderen en het openbaar vervoer beter kan rijden. Het is maar een idee. Dan de ZZP’ers uit Volendam. Natuurlijk ontkennen wij niet dat de ZZP’ers uit Volendam helemaal geweldig zijn en die hebben het allemaal goed voor elkaar en wij bewonderen ze van harte, maar ik wil ook verwijzen naar ZZP’ers elders in de provincie die het blijkbaar allemaal niet zo voor elkaar hebben en gedwongen zijn om hun betaalde baan op te zeggen voor een ZZP’tje en die het niet zo geweldig gaat. Neem bijvoorbeeld de ZZP’ers van Deliveroo die de laatste tijd in het nieuws zijn geweest. Wat moet ik er verder over zeggen? Als je ervoor kiest is het belangrijk, maar als je er niet echt voor kiest en je eigenlijk gedwongen bent het op die manier te doen, dan vinden wij dat geen goede zaak, maar eigenlijk is het een beetje buiten deze discussie.

De **VOORZITTER**: Dat lag mij ook voor op de lippen.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Dank aan GS voor de beantwoording van de vragen. Ik heb een vraag aan mevrouw Geldhof over de woningen in de kop van Noord-Holland en dat Schagen een eigen afweging moet maken waar zij die woningen wil hebben. Schagen heeft een enorm voorzieningenniveau en daar trekken ontzettend veel mensen naartoe, maar er zijn ook hele grote dorpen om en in de gemeente Schagen die een enorme werkgelegenheid hebben waar de jeugd van wegtrekt en dat feit kunt u niet ontkennen en dan bij wijze van spreken een extra woningcontingent toe te wijzen aan juist die gemeenten die daar grote behoefte aan hebben en dat zit niet alleen in Schagen, er zijn veel gemeenten in de Kop die veel meer woningen willen bouwen als dat op dit moment via de KWK toegewezen is. Ik verzoek de gedeputeerde nog een keer te bekijken of er meer woningbouw in de kleinere gemeenten ontwikkeld kan worden.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Het zal u niet verbazen dat wij het bijzonder jammer vinden dat GS de amendementen ontraden. De gedeputeerde had het over het ontraden van een amendement over het opplussen van woningen en dan daag ik haar uit om in alle afgelopen RAP's mij aan te tonen dat er ergens iets instaat over het opplussen van woningen en dan heb ik het absoluut niet over een traplift want dat is een individuele aanvraag van de bewoner. Het gaat erom dat je als gemeenten gezamenlijk optrekt om te kijken waar je binnen je bestaande voorraad kunt kijken of je bijvoorbeeld een appartementengebouw kunt aanpassen met een lift waardoor een hele hoop woningen in een keer geschikt gemaakt worden voor bejaarden of ouderen. Dan komt u met een antwoord dat ergens op een studentenflat in Amsterdam ook misschien ouderen kunnen wonen, maar dat is niet relevant voor mijn vraag. Mijn vraag is, wat is erop tegen om woningbouwplannen te monitoren zodat daadwerkelijk die woningen gebouwd worden en ik heb absoluut geen fiducie in de RAPS' van de afgelopen twintig jaar en u blijft het weigeren te doen, dus ik kan niet anders dan tegen deze koers stemmen. Sorry.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. Je triggert GS door te zeggen dat ze niet weten hoe Noord-Holland er in 2050 uit moet gaan zien, dan verwacht je toch wel een reactie. Je triggert GS door ze voor de voeten te werpen dat dit document in beton wordt gegoten ondanks de technologische ontwikkelingen en weer geen reactie, als je vraagt het document Omgevingsvisie 2050 elke vier jaar voor het licht te houden en te beoordelen. Mijn verbazing is groot, maar blijkbaar weten ze echt niet hoe ze de Omgevingsvisie moeten vormgeven, terwijl dit toch echt bepalend is voor hoe Noord-Holland er in 2050 uit moet gaan zien, des te meer reden om een motie in te dienen.

Motie 134/181217
Evalueren Omgevingsvisie NH 2050

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Roepen het college op om:
Elke Statenperiode de Omgevingsvisie NH 2050 op actualiteit en haalbaarheid te beoordelen

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Dus straks de Omgevingsvisie waar het koersdocument aan ten grondslag ligt. Ik hoop maar dat als de handelingen van vandaag door Statenleden in 2050 worden nagelezen, ze mild over GS zullen oordelen. En even als nabrander op de PvdD, ik ben eigenlijk wel blij met die opmerking over windmolens. Als je het klimaatakkoord van Parijs wilt invullen, dan moet je elk jaar 375.000 windmolens van 3 MW bouwen wereldwijd, daar moet je ruimte voor vinden. Voor die 375.000 windmolens heb je elk jaar ongeveer de halve kolenvoorraad van de EU nodig, elk jaar weer, dus hoezo duurzaam? Dan voor de PvdD. Elk jaar worden er 50.000 vogels door windmolens afgeslacht, dus u bent goed bezig.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. A29, blij met het positieve advies van GS. A30, ik hoor de heer Papineau Salm zeggen, er zijn allerlei mogelijke instrumenten, daar gaan wij het nog over hebben, dat klopt en functie volgt peil is ook zo'n instrument, maar het is meer dan dat. Het is een principe waarvan wij verwachten dat je daar niet omheen zult kunnen. Een punt is wel, is 2030 realistisch om dat te noemen. Wat nu en dan richt ik mij met name tot GS, als wij gewoon de hele planperiode daarvoor zouden gebruiken, zouden GS dat wel aandurven? Ik kijk gelijk even naar de mede-indieners, dat in plaats van 2030 daar 2050 komt te staan. A31 over Schiphol. Mij is daarnet ontgaan wat precies de redenen zijn om negatief te adviseren over A31. Wat wij vragen is dat Schiphol net als ieder ander bedrijf ook meedoet aan het verminderen van het gebruik van fossiele brandstoffen. Geen enkele maatschappelijke partij kan zich daar naar mijn idee aan onttrekken. Er staat in het amendement niet in welke mate, er staat ook geen termijn in, het is eigenlijk meer een richting. En als je weet dat men toch bezig is met de ontwikkeling van hybride brandstoffen en vliegtuigen op basis van hybride brandstoffen, dan is dit een stimulans daarvoor. Ik begrijp niet waarom je dat niet zou kunnen toevoegen in de tekst, het maakt het ook veel consistenter op het punt van de energietransitie. Mijn laatste punt is dat ik even een bruggetje maak tussen de actualiteit en de Omgevingsvisie en dat heeft met Schiphol te maken. Ik heb gelezen dat de gedeputeerde inzet op het verminderen van het aantal nachtvluchten. Ik ben heel benieuwd wat dat precies inhoudt in relatie tot de tekst in het koersdocument. Leidt dat nu tot vermindering van het totaal aantal vluchten, tot een gelijkblijvend aantal vluchten of tot vermeerdering van het aantal vluchten?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Dank aan GS voor de beantwoording. In mijn bijdrage heb ik geconstateerd dat het een compromisstuk is en mijn fractie constateert dat geen van de ingediende amendementen dit stuk voor ons beter zou laten worden, dus wij zullen voor geen van de ingediende amendementen stemmen. Wel wil ik in vervolg op wat de PVV net zei over dat proces iedere vier jaar, ik weet niet of dat dit hiervoor een handige wijze is, maar ik wil gedeputeerde Geldhof uitnodigen om even met ons mee te gaan in hoe nu de Omgevingsvisie richting 2050 zit en hoe de volgende Staten daarbij betrokken worden en hoe zij dat proces ziet.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): Voorzitter. Ook de VVD zal de amendementen niet steunen, ondanks dat daar veel werk in is gestoken. Wij volgen de preadviezen. Het monitoren van de Omgevingsvisie over een dergelijk lange termijn lijkt ons een vanzelfsprekendheid, omdat je nou eenmaal niet zover vooruit kunt kijken. Dan wil ik nog even ingaan op de wat meer semantische discussie over terminologie. Economische groei staat helemaal los van duurzaamheid en vervuiling want ook niet groeien kan vervuiling veroorzaken. Kijk maar naar de voormalige socialistische landen, daar was heel weinig groei en heel veel vervuiling. Dat zijn twee volstrekt los van elkaar staande begrippen. Het is goed om daarover na te denken. Dit is een document op hoofdlijnen en wij zijn GS erkentelijk voor het resultaat.

Mevrouw **STRENS** (D66): Voorzitter. Ook D66 kan kort zijn. Wij zullen geen van de ingediende amendementen steunen behalve nummer 29. Ook nog even de discussie over groei. Zoals vaker ook door ons aangegeven, groei kan in onze ogen ook groene groei zijn, dus wij vinden het helemaal goed dat dat woord terug te lezen is in de visie en wij zien wel degelijk een redelijk verband – anders dan de VVD betoogt – tussen groei en duurzaamheid, die kan er wel degelijk zijn. In reactie op de SP over werklocaties. Er wordt hier een beetje de indruk gewekt dat werk iets is van een pionnetje, dat plant je ergens en het gaat vanzelf groeien. Volgens mij kunnen wij als provincie randvoorwaarden scheppen voor bedrijven om het aantrekkelijk te maken om zich bij ons te vestigen maar is het een illusie om te denken dat dat zo gemakkelijk kan. De agglomeratiekracht van de MRA is gewoon groot en ik denk dat wij daar alleen maar blij mee mogen zijn in onze provincie.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Daarom pleiten wij ook voor slimme maatregelen. Ik denk dat het college zoals het hier zit, voldoende toegerust is om die slimme maatregelen ook te kunnen nemen.

Mevrouw **STRENS** (D66): Volgens mij was dit geen vraag, maar dank. Wij zullen uitkijken naar de slimme maatregelen van het college. Dan een laatste opmerking over thorium en het symposium. Uiteraard is D66 voor het symposium en zich goed laten informeren, maar nemen wij ook afstand van hetgeen werd gesteld dat thorium al een geschikte energiebron is.

De **VOORZITTER**: Dan kijk ik even naar het college.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Mag ik een motie indienen?

De **VOORZITTER**: Is dat om een gereviseerde motie in te dienen?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Exact.

De **VOORZITTER**: Nou, oké, wij zullen dat orde technisch toestaan. Welke motie wordt ingetrokken?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): A23.

De **VOORZITTER**: Het oude A23 wordt ingetrokken en wij hebben een nieuw amendement 23.

Amendement 23/181217 – gereviseerd
Uitgangspunt mobiliteit

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Besluiten in bovengenoemd ontwerpbesluit na de woorden "Koers NH2050 vast te stellen" de volgende tekst toe te voegen met dien verstande dat in het document Koers NH2050:

1. de tekst over mobiliteit op bladzijde 6 "c. Mobiliteit" wordt gewijzigd in:
"Onze ambitie is dat de inwoners en bedrijven van Noord-Holland zichzelf of producten effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. De provincie zet zich in voor het versterken van mobiliteitsopties die hieraan bijdragen, zoals goede OV-verbindingen, uitstekende infrastructuur voor alle modaliteiten en technologische innovatie. Inwoners en bedrijven hebben zoveel mogelijk de vrijheid om hun eigen vervoerswijzen te kiezen. Zodanig dat het totale verkeers- en vervoersnetwerk optimaal wordt gebruikt en ten dienste staat van de ruimtelijk-economische ontwikkeling. We sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur. We streven naar een vorm van basisbereikbaarheid voor kleine kernen.";
2. de tekst over mobiliteit op bladzijde 9 "Ontwikkeling van stad en land" wordt gewijzigd in:
"Uitgangspunt is – en daarop zal het verkeers- en vervoersnetwerk worden geoptimaliseerd – dat men zich effectief, veilig en efficiënt kan verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden. Daarbij heeft men zo veel mogelijk keuzevrijheid in het bepalen van zijn of haar vervoerswijze."

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties CU/SGP, GL

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter, twee dingen, het eerste is in reactie op de demografische ontwikkeling in onze provincie en de bevolkingsprognoses en de daaruit voortvloeiende behoefte aan woningen en de wijze waarop gemeenten daarmee omgaan. Ik heb een aantal partijen horen zeggen dat zij er kennelijk geen vertrouwen in hebben dat gemeenten dat op een goede manier doen, maar dat vertrouwen hebben wij wel en wij zijn nog steeds met gemeenten in gesprek om ervoor te zorgen dat zij een woningvoorraad hebben die passend is bij hun huidige en toekomstige inwoners, gebaseerd op toekomstige bevolkingsprognoses die wij samenstellen. Het tweede is M134, ik heb dat in de commissievergadering ook aan u geantwoord, toen is ook gevraagd moeten wij dat niet elke vier jaar gaan doen? Toen heb ik u uitgelegd dat evalueren van of het nog actueel en haalbaar is, een visie is een visie voor de lange termijn voor 2050. Op dit moment is nog geldig de Structuurvisie 2040. Nu gaan wij het tien jaar verlengen naar 2050. Wat je niet zou moeten willen is dat je elke paar jaar je visie gaat veranderen. Wat je wel kunt doen, is

ervoor zorgen dat nadat je de visie hebt vastgesteld, dan kom je met uitvoeringsprogramma's om de doelen te behalen en daarin ga je instrumenten en methoden benoemen en geld bij elkaar halen om doelen te kunnen bereiken. Na verloop van tijd ga je natuurlijk kijken of je ook de doelen haalt, maar elke vier jaar op actualiteit en haalbaarheid beoordelen is heel erg snel en dat wil ik u niet aandoen. Maar na verloop van tijd komt er weer een nieuwe Omgevingsvisie 2060 en tussentijds pas je de uitvoering aan en maak je steeds gebruik van de laatste technologische ontwikkelingen, want het zou hartstikke stom zijn dat als hierin staat, het moet per se en uitsluitend met biomassa, terwijl er ondertussen nieuwe methoden zijn gevonden, dan te zeggen, dat kunnen wij niet doen, want in onze visie staat dat het moet met biomassa. Daarom staan niet de instrumenten in de Omgevingsvisie, maar uitsluitend de doelen. Voorlopig zijn de doelen die wij de komende jaren blijven omarmen en elke vier jaar te gaan beoordelen, is echt te snel.

Gedeputeerde **POST**: Ik heb het aangepaste amendement van de CU/SGP nog niet kunnen lezen, dus u houdt mijn preadvies even tegoed. Voor het overige heeft alleen de heer Papineau Salm van de PvdA een vraag gesteld, hoe ga je om met achterstanden op het spoor, in de railinfra, bij de metro, wat doen wij daarmee? Ik denk dat het te ver voert om hier vandaag complete duidelijkheid over te verschaffen. Het aardige is dat ik vorige week juist belet heb gevraagd bij uw commissie om daar een toelichting op te geven en dat de boodschap terug was dat daar bij de commissie geen behoefte aan was en dus kan ik niet anders dan daar kennis van nemen, maar ik zou u met alle plezier een presentatie willen geven over wat wij doen aan het OV-toekomstbeeld, maar via uw voorzitter heb ik begrepen dat daar geen behoefte aan was, dus daar houd ik het even bij. Als de voorzitter mij aan het eind nog even het woord zou willen geven, dan kan ik het amendement lezen en daar een preadvies op geven.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter, dan ben ik een keer duidelijk en dan luisteren de Statenleden niet. Ook in mijn eerste termijn, ook na de twee amendementen, volgens mij was ik daar heel erg duidelijk over, maar mevrouw Vermaas stelt hem even scherper, terecht ook, want de vorige keer hebt u gevraagd, heb ik mij al gecommitteerd aan die groei, dat heb ik niet, maar ik heb wel te maken met de randvoorwaarden en onze handtekening staat ook onder het Aldersakkoord van 2008 en daar zit wel enige groei in maar wij zeggen wel, dat moet je op een veilige en verantwoorde manier gaan doen. Dat maakt het heel erg ingewikkeld, en daarom heb ik gezegd, ik moet echt die MER en de LNR afwachten voordat ik daar invulling aan kan geven, maar dat er enigszins groei in zit, die handtekening staat en dat geldt ook voor de afspraken na 2020, dat moet op een verantwoorde manier gebeuren. Als u zegt, gelden de afspraken op de korte termijn of gelden die ook op de lange termijn na 2020, die gelden ook na 2020, laat ik daar duidelijk in zijn. Daarom een negatief preadvies op uw amendement. Dan de heer Kramer, want u hebt ook niet geluisterd in de eerste termijn. Schiphol is geen vliegtuigmaatschappij. U schrijft nu, fossiele brandstoffen, ik interpreteer dat zo dat de hele sector van de fossiele brandstoffen af moet. Als bedrijf doen ze wel heel erg veel, smart mobility, walstroom, per 1 januari 2018 gaan ze volledig op windenergie, dus waar ze zelf invloed op hebben, daar doet Schiphol heel erg veel aan. Maar als u hem zo stelt zoals in het amendement staat, dan moet ik hem ontraden omdat Schiphol daar zelf weinig invloed op heeft. Dan moet u echt naar het Rijk en de sector toe, en dan zou dat enigszins tot iets kunnen leiden. Dan nog even de tekst van het gewijzigde amendement van de

heer Klein. De tekst over Schiphol heb ik naar aanleiding van het laatste gesprek met u gewijzigd, volgens mij is klip en klaar wat er in staat, mij werd wollig taalgebruik verweten, ik heb het zo helder mogelijk geprobeerd op te schrijven. Volgens mij is het nu heel erg helder en daarom ontraden wij de motie.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter, ik had nog een vraag gesteld over de verbinding tussen uw inzet op vermindering van het aantal nachtvluchten en de doelstellingen uit de koers.

Gedeputeerde **TEKIN**: Sorry, ik ben de nachtvluchten vergeten. Er zitten twee elementen in, een is dat wij graag via de nachtvluchten de selectiviteitsdiscussie met elkaar willen gaan voeren, daar wordt te veel over gesproken en wij zien te weinig in de praktijk terechtkomen. Die selectiviteit komt straks ook op tafel. Het tweede punt wat daar heel erg speelt, is de slaapverstoring. Daar hebben veel mensen last van. Die nacht zit een beetje onevenwichtig in elkaar en daarom heb ik gezegd aan de minister en de Tweede Kamer, doe nou onderzoek naar de nacht om die discussies bij de kop te pakken. Daar heb ik inmiddels al een gesprek over gehad. Ik verwacht ook dat als wij gaan praten over de afspraken met name na 2020, dat de evaluatie van de nacht ook op tafel ligt.

De heer **KRAMER** (GL): Excuus, maar de vraag ging om wat voor effecten dat teweeg zal brengen, het verminderen van het aantal nachtvluchten, of dat leidt tot een verandering van het aantal vluchten, naar boven, naar beneden of gelijkblijvend.

Gedeputeerde **TEKIN**: Dat weet ik dus nog niet. Daar heb ik het onderzoek voor nodig om precies te kijken, wat vliegt er nou in de nacht, hoe laat en waarom, zijn het vrachtvluchten, is het een meerwaarde voor de hub, et cetera. Daar kan ik u nu niet een klip en klaar antwoord op geven. Daarom dat onderzoek.

De **VOORZITTER**: Aan gedeputeerde Bond zijn geen vragen meer gesteld.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter. Er is nog een opmerking richting GL over A30. U zegt, 2030 is al heel erg dichtbij, dat zei ik ook, maar u zegt, laten wij dan 2050 noemen maar als je daar geen budget aan koppelt, dan blijft het een volstrekt ongeloofwaardig amendement. Tenzij u zegt, wij stellen nu een paar honderd miljoen beschikbaar, want over dat soort bedragen heb je het, dan kun je plannen gaan maken, maar als dat niet gekoppeld wordt en ik raad het ook niet aan om dat te koppelen, dan is het een onuitvoerbaar amendement dus ik blijf hem ontraden.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. Ik zie dat de aanpassing ertoe heeft geleid dat de motie minder breed ingediend is. De manier waarop hij nu geformuleerd is, is in feite een ondersteuning van het beleid zoals dat op dit moment is vormgegeven en daar kan ik uitstekend mee uit de voeten. In formele zin zou ik hem overbodig moeten verklaren maar dat laat ik aan de wijsheid van uw Staten over.

De **VOORZITTER**: Dan gaan wij over tot stemming. Wij beginnen met de amendementen. A23, de aangepaste versie die op de valreep door de heer Klein gewijzigd is ingediend. Stemverklaringen?

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Wij zullen voor het amendement stemmen, alhoewel wij vinden dat deze niet ver genoeg gaat, wij waren eerder voorstander van de eerste formulering, vandaar dat wij onze steun hebben ingetrokken, maar wij vinden het beter dan wat er nu in het document staat en daarom zullen wij voor stemmen. Hetzelfde geldt voor A32, dat scheelt straks tijd.

De heer **TIJSSENS** (D66): Voorzitter, ik doe het bij monde van een stemverklaring. Ik ben niet in de gelegenheid geweest de exacte tekst van de motie te bestuderen, dat heeft met digitale vertraging te maken, ik denk dat het met het positief advies van GS prima is en ik heb er ook geen zorgen over, maar ik zit eigenlijk mijn eigen functie uit te hollen door nu voor te stemmen.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Het is in lijn met mijn betoog, dus wij zullen dit amendement steunen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties VVD, CDA, PVV, de overige leden voor, zodat het amendement is aanvaard. Dan A24. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PvdD, 50plus, CU/SGP, ONH, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. Dan A25.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Over de amendementen over Schiphol, dank voor de nadere toelichting van de gedeputeerde Tekin en de toezegging dat de afspraken die wij nu gemaakt hebben over milieu en leefbaarheid, ook gelden na 2020. Dat is voor ons een belangrijk punt en daarom zullen wij tegen het amendement stemmen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, 50plus, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. Dan A26. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PvdD, 50plus, CU/SGP, ONH, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A27. Stemverklaringen?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij vinden het jammer dat niet alle fracties zich herkennen maar wij vinden het niet recht doen aan het proces om deze tekst te wijzigen. Wij zullen tegen stemmen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PVV, ONH, 50plus, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A28. Stemverklaringen? Geen. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, 50plus, ONH, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A29. Stemverklaringen?

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Wij ondersteunen dit amendement omdat wij allemaal de verantwoordelijkheid hebben en dat de provincie ook een rol heeft. Dat vinden wij een goede toevoeging van GL in het amendement.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties CDA, PVV, de overige leden voor, zodat het amendement is aanvaard. A30. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, ONH, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A31. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PvdD, 50plus, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A32. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PvdD, 50plus, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. Dan M133. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, 50plus, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. M134. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, PVV, 50plus, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Dan de stemming over de voordracht. Stemverklaringen?

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Zoals wij al eerder in ons betoog hebben aangegeven, vinden wij nog steeds dat deze koers voor Noord-Holland niet vernieuwend is, dat de balans tussen leefbaarheid en economische groei onvoldoende is uitgewerkt en dat u een hoop maatregelen hebt genegeerd die maken dat de ongelijkheid tussen mensen en de ongelijkheid tussen mensen en bedrijven kunnen verminderen. Die kunnen wel, dus wij gaan tegen de voordracht stemmen.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Ik heb net al gezegd, er staan een hoop goede dingen in, maar wij vinden dat er ten opzichte van ouderen totaal niets gedaan wordt, dus wij gaan tegen stemmen.

De heer **LEEVER** (ONH): Wij zullen voor stemmen mits er implementatie is tot het moment zelf van volgend jaar om een aantal aspecten nog beter te omschrijven en toe te lichten.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Wij zullen instemmen met de koers omdat er veel mooie dingen in staan, maar wij willen afstand nemen van de paragraaf over Schiphol.

De **VOORZITTER**: Waarvan acte. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, PVV, 50plus, de overige leden voor, zodat de voordracht is aanvaard.

De heer **KRAMER** (GL): Ik had net mijn vinger opgestoken om een stemverklaring te geven maar daar ging u aan voorbij. Wat doe ik daarmee?

De **VOORZITTER**: Doe het nou meer even, heel kort.

De heer **KRAMER** (GL): Wij zien een groeiperspectief en daarom hebben wij voor gestemd.

De **VOORZITTER**: Dat zal voor het nageslacht in de handelingen worden vastgelegd.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. Van de orde. De vorige keer toen wij ditzelfde agendapunt hebben besproken, heb ik een beetje gemopperd over het niet werkbaar zijn van al die moties en amendementen die niet snel genoeg waren te vinden. Met deze bundel is dat 100% verbeterd, dus dank daarvoor.

Mevrouw **KONING** (CDA): Van de orde.

De **VOORZITTER**: Nee, wij hebben nu de orde afgesloten.

Mevrouw **KONING** (CDA): Ik heb een probleem met betrekking tot de vergadering, want u noemt bij de amendementen en moties alleen het nummer en dat zien wij niet, dus of u moet naam en nummer noemen of wij moeten het nummer kunnen zien bij de digitale moties.

De **VOORZITTER**: Ook daar zal de onvolprezen griffie naar kijken. Wij gaan u naar agendapunt 10, want wij moeten om 18.00 uur klaar zijn.

10. Statenvoordracht 82 IPO 2018

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. Als afgevaardigde naar de algemene vergadering van het IPO samen met de heer Klein, hebben wij ons de afgelopen weken gebogen over de voorliggende IPO-begroting. Dat ging niet zonder slag of stoot. De begroting kwam redelijk laat naar ons toe – en dat is een understatement – en er waren extra vergaderingen nodig om hem te bespreken in de algemene vergadering. Gezien de substantiële verhoging van de bijdrage van de provincie hebben wij als afgevaardigden voorvoeld dat het debat over deze begroting op zijn minst in de commissie M&F zou moeten worden gevoerd, alvorens wij naar de IPO-vergadering van 19 december zouden kunnen afreizen met het advies van de provincie. Het college echter is vorige week alsnog met een voordracht gekomen. Daarom op dit moment de bespreking van de IPO-begroting in de Staten. Ik denk dat ik mede namens de heer Klein spreek als ik zeg dat het voor mij goed voelt dat deze voordracht voorligt. Het is verder aan de Staten.

De heer **YURDAKUL** (D66): Voorzitter. Ik wil allereerst de afvaardiging danken voor de toelichting. De kosten van IPO stijgen fors en de belangrijkste oorzaak zijn de kosten van de kerntaak regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer. Voor deze stijging worden provincies via het Provinciefonds gecompenseerd, dus het is een budget neutrale operatie en daar kunnen wij mee instemmen. Verder gaat het om de kostenstijging voor het secretariaat en bedrijfsvoering en dat is wel fors, 2,3 miljoen euro. Wij hebben dit niet kunnen bespreken in de commissie, daarom heb ik nu vragen die je normaliter in een commissie stelt. Dat doe ik dus bij deze. Waarom is er zo'n stijging? Wij hebben eerder meegemaakt dat er juist een bescheidener begroting van IPO op zijn plaats zou zijn. Waarom zijn PS hier niet op een andere manier over geïnformeerd dan nu het geval is en waaruit willen GS deze stijging betalen? Wat is de dekking?

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. Ik ben het direct met mevrouw Jellema eens dat de begroting laat kwam en in de richting van uw Staten een korte verklaring. Toen wij als nieuw IPO-bestuur aantraden, toen bleek ons dat er een zeer beperkte invulling gegeven werd aan het begrip begroting bij het IPO. Dat verraste ons, omdat wij als Staten altijd bezig zijn met het transparant maken van onze begroting, het expliciteren van uitgaven en ontvangsten en dat bleek bij IPO, die natuurlijk niet aan de regels van het BBV gebonden is zoals wij dat wel zijn, een beetje ondergesneeuwd. Dus zij hebben aan het begin van de nieuwe bestuursperiode gevraagd om daar verbetering in aan te brengen en hoe vervelend ook, dat is work in progress. Dat krijg je niet van de een op de andere dag helemaal in goede orde. Wij hebben afgesproken om daar zoveel mogelijk verbeteringen gaande de rit aan te brengen. Daardoor heeft IPO er nogal mee geworsteld hoe moeten wij daar invulling aan geven en tegelijkertijd geeft dat nog een worsteling met, hoe stem je dat af op het begrotingsproces van de verschillende provincies, want ook daar geldt dat er commissies zijn en niet alle commissie-indelingen zijn hetzelfde, dus hoe breng je dat in de Staten. Dat is nog niet volledig uitgekristalliseerd. Wat wij wel constateren is dat het proces voor het eerste jaar met de nieuwe begroting in termen van termijnen en bespreking in uw Staten niet de schoonheidsprijs verdient. Daar kan ik vrij kort over zijn. Dat heeft er ook mee te maken dat wij bezig zijn om voor het IPO met iets nieuws, dus ik hoop dat u enige clementie met ons allen wilt hebben, want het is natuurlijk niet iets van een derde organisatie. Wij maken zelf onderdeel uit van het IPO, dus wij zijn het ook zelf. Maar het is een worsteling en ik ga ervan uit – en daar zal ik ook nadrukkelijk op proberen te koersen voor zover dat lukt – dat wij een volgende begroting regulier in de verschillende commissies kunnen bespreken, dus niet alleen in M&F voor de financiële kant, want er zit ook een mobiliteitskant aan en een ruimtelijke ordening, milieu- en waterkant aan. Ik ga ervan uit dat het uw wens is en als dat niet zo is, dan hoor ik dat graag, om dit stuk volgend jaar in alle commissies te kunnen bespreken, zodat er een gedragen advies van de Staten aan de vertegenwoordigers in de algemene vergadering en het college kan komen. Daarmee heb ik de opmerkingen van mevrouw Jellema geadresseerd. Dan de heer Yurdakul, ja, de kosten stijgen fors en waarom is dat. Dat heeft ook te maken met achterstallig onderhoud bij IPO dat weggewerkt moet worden. Als wij willen dat er een professionele organisatie staat die onze belangen in Den Haag kan dienen, die een aantal taken die wij gezamenlijk hebben, voor ons goed uit kan voeren, maar die ook de bedrijfsvoering verder op orde moet krijgen, waarvan dit hernieuwde proces van planning en control onderdeel is, dan moeten wij bereid zijn om daarin te investeren en daar zijn wij het afgelopen jaar mee bezig geweest.

De heer **YURDAKUL** (D66): Voorzitter. Ik hoor de gedeputeerde zeggen, het is een vorm van achterstallig onderhoud en bij achterstallig onderhoud, denk ik dat als je dat hebt weggewerkt, dan ben je weer op de rit, dus het is een eenmalige post, maar ik lees in de stukken dat het gaat om een structurele verhoging.

Gedeputeerde **POST**: Als er sprake is van achterstallig onderhoud en je legt in plaats van simpel asfalt dubbellaags ZOAB aan, dan nemen ook je beheerskosten toe en dan is het niet alleen een incidentele investering, maar ook structureel hoger beheer en onderhoud en aangezien de heer Yurdakul niet alleen financiën doet maar ook deelneemt aan de commissie Mobiliteit, moet deze

beeldspraak bij hem tot de verbeelding spreken. De dekking hebben wij op dit moment niet georganiseerd. Ik heb hier de afgelopen dagen met de vertegenwoordiger in de algemene vergadering over gecommuniceerd en aangegeven dat er twee mogelijkheden zijn U kunt in de algemene vergadering als vertegenwoordiger van Noord-Holland akkoord gaan onder voorbehoud van goedkeuring van PS. Als u die goedkeuring verleent, dan zullen wij ervoor zorgen dat die dekking bij de Zomernota aan u voorgelegd wordt en dat er een deugdelijk en sluitend dekkingsvoorstel ligt en dat lijkt mij gezien de omvang van het bedrag, niet direct het allergrootste probleem. Het verdient niet de schoonheidsprijs en u weet dat ik het liever anders doe, sterker nog, dat ik het nooit op deze manier doe, maar in dit geval vrees ik dat nood een beetje wet breekt als u niet onder voorbehoud van goedkeuring van uw Staten uw vertegenwoordigers naar de algemene vergadering wilt sturen. Dan is dit de enige mogelijkheid die wij hebben.

Tweede termijn

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Dank aan mevrouw Jellema en de heer Klein om dit te agenderen en dank aan de gedeputeerde voor de toelichting. Ik denk dat het goed is als wij nu instemmen en aan GS vragen om hiervoor financiële ruimte te vinden in de Zomernota en volgend jaar dit proces eerder te doen en eerder met elkaar over de begroting en de prioriteiten te spreken zoals de gedeputeerde zei. Dus laten wij dat zo doen in het vervolg.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Voorzitter, dank aan onze vertegenwoordigers in het IPO en datgene wat hier op tafel ligt. Wij snappen het probleem, geen schoonheidsprijs, de aanpak spreekt ons aan maar er is een punt van zorg. Er is nu een forse stijging van de begroting, maar wij gaan ervan uit dat het hiermee wel gebeurd is en dat wij volgend jaar niet nog een keer, want er zijn er die denken dat bij IPO mensen zijn die het allemaal nog veel groter willen maken. Het moet wel beheersbaar en functioneel blijven. Wij stemmen in met het voorstel van de gedeputeerde om bij de Zomernota of de eerstkomende begrotingswijziging de middelen te vinden.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Mijn fractie vindt het fijn dat wij hier op het laatste moment kunnen spreken over de voordracht die op het laatste moment is voorbereid, daarvoor hartelijk dank. Het is goed dat wij als Staten meer betrokken zijn en dat IPO deze ontwikkeling doormaakt en een serieuzere begroting presenteert, want dat faciliteert een inhoudelijke discussie. Dat komt nu nog niet zo van de grond om begrijpelijke redenen, maar ik zie ernaar uit dat wij dat komend jaar op een intensievere manier gaan voortzetten. Wij gaan akkoord met de voorgestelde wijziging.

De heer **YURDAKUL** (D66): Voorzitter. Een organisatie in ontwikkeling, achterstallig onderhoud, volgend jaar gaan wij het beter doen, dat zijn allemaal plausibele argumenten om het over te hebben, maar ik wil hier ook richting IPO het signaal geven dat het geen schoonheidsprijs verdient en dat zij het volgend jaar echt wel beter moeten doen, want wij komen zo in verlegenheid. Het tast het budgetrecht van PS aan, nu weten wij niet waar het geld vandaan komt.

Wij geloven wel dat GS daar een ordentelijk voorstel voor gaan doen, maar dat brengt ons in verlegenheid, terwijl het gewoon daar bij IPO ligt.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter, ik snap de opmerking van de heer Yurdakul en ik kan hem daar niet helemaal ongelijk in geven. Ja, ik zal mijn best doen om samen met IPO te kijken dat wij dat proces beter kunnen stroomlijnen, parallel in feite aan uw begrotingsbehandeling. Ik zit een beetje te aarzelen bij de zorg van de PvdA die zegt, dit moet het dan wel zijn, er moet niet nog een keer een verhoging komen. Dat vind ik een ingewikkelde, omdat wij nooit kunnen voorspellen welke nieuwe taken volgend jaar op ons af gaan komen. Ik noem bijvoorbeeld de energietransitie. Dat houdt alle provincies bezig en daar krijgen wij als provincies gezamenlijk mee te maken en soms loont het dan de moeite om dat gezamenlijk op te pakken en dan loont het ook de moeite om dat via IPO te laten lopen. Dus als u zegt, er moet niet meer bijkomen, dan zeg ik, daar ga ik nog niet mijn hand voor in het vuur steken. Het is nu misschien mosterd na de maaltijd, maar als u er prijs op stelt, dan ben ik bereid om de begroting zoals die er nu ligt, met u in de commissie te bespreken, zodat als er nog inhoudelijke vragen resteren, dat wij die dan kunnen adresseren met u en ik ga ervan uit dat hetzelfde geldt voor mijn collega's in de andere commissies. Als daar behoefte aan bestaat, dan is het misschien handig om dat te inventariseren en dat bij de voorzitters van uw commissie neer te leggen om te agenderen. Daar ga ik niet over, maar als er bij u nog steeds vragen zijn, kan ik mij voorstellen dat u zich tot uw voorzitter wendt. De heer Den Uyl zegt ook, bij Zomernota of eerste begrotingswijziging, ik ben als was in uw handen, zegt u het maar en wij gaan zorgen of wij dat voor elkaar kunnen krijgen. Dus als u zegt, liever eerder dan later, maar met uw instemming is dat wel een technische exercitie geworden en niet meer een inhoudelijke discussie, even los van eventuele behandeling in de commissie zelf.

De **VOORZITTER**: En dat voor gedeputeerde Post die zegt, ik ben als was in uw handen. Tel uw zegeningen!

Gedeputeerde **POST**: Eind van het jaar, dan ben ik zo moe en wat u maar wilt, maak er gebruik van!

De **VOORZITTER**: De stemming over de voordracht. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Die zijn er niet, dan constateer ik dat de voordracht met algemene stemmen is aanvaard en dat onze beide vertegenwoordigers in de algemene vergadering weten waar zij aan toe zijn. Veel succes morgenavond.

11. Statenvoordracht 76 Eerste actualisering Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) 2018 - 2023

De heer **HOOGERVORST** (SP): Voorzitter. De SP kan in grote lijnen instemmen met de actualisering van het PMI, maar wij willen twee projecten uit het PMI er even uitlichten. De SP heeft inmiddels veel woorden vuil gemaakt aan de A9 aansluiting bij Heiloo. Voor een deel van deze Staten zal het SP-geluid rond dit project zijn gaan lijken op het geluid van een repeteerwekker, maar wie goed heeft geluisterd de afgelopen jaren, heeft kunnen merken dat het

begin van ons verhaal weliswaar steeds erg op elkaar lijkt, maar dat er telkens een nieuw slot aan zit. Dit slot wordt ons op een presenteerblaadje aangereikt door GS. Op wonderbaarlijke wijze voorzien GS ons allen steeds weer van een verrassende ontwikkeling. Nu is dat wederom een kredietverhoging van 1,8 miljoen euro dit keer. Daarmee loopt de spanning in ons verhaal verder op en wij vragen ons af hoe dit toch allemaal zal moeten aflopen. Was het allemaal maar zo leuk en was het ook maar zo leuk voor de inwoners van Heiloo, die ook graag zorg willen krijgen, die zich ook cultureel willen ontwikkelen en die ook een beroep gaan doen op de Wmo. De provincie is als partner betrokken bij dit project. Door een steeds grotere rommel in Heiloo wat betreft noodzakelijke aanpassingen in de plannen en de financiële dekking, worden PS telkenmale het mes op de keel gezet om toch vooral maar een hoger krediet te verlenen. Waar houdt dit op? Wanneer trekken wij de stekker uit dit project? Graag een antwoord van de gedeputeerde. Laat ik duidelijk zijn, voor de SP kan zij beter niet komen met een volgende kredietverhoging.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Voorzitter. Volgens mij heeft de gedeputeerde dit in de commissie al uitgelegd, dus het zijn niet zaken die door Heiloo veroorzaakt worden, dat is niet een kredietverhoging voor ons. Wat is nou de reden dat u dat nog een keer vraagt?

De heer **HOOGERVORST** (SP): Omdat het antwoord in die fase niet helemaal duidelijk was. Ik begrijp dat u het een vervelende vraag vindt, maar toch stel ik hem. Een domme vraag zelfs, dank u wel, mevrouw Kaamer van Hoegee. Dan de ontwikkelingen rond de verbinding A8/A9. In november is het rapport verschenen van ICOMOS naar aanleiding van onder andere het werkbezoek aan het plangebied. Het oordeel van ICOMOS over de invloed die een verbindingsweg tussen de A8 en A9 zal hebben op de status van werelderfgoed De Stelling van Amsterdam was – en daar zijn wij het allemaal over eens volgens mij – vernietigend. Zowel de aanleg van de Heemskerk- als de golfbaanvariant zal desastreus kunnen zijn voor behoud van de erfgoedstatus van de Stelling. Zo belangrijk voor ons allen in het kader van het zicht houden op onze geschiedenis. Het deed ons deugd om bij enkele fracties in de commissievergadering van 30 november te bemerken dat ook zij geschrokken zijn van het rapport. Onze collega's van D66 betitelden de erfgoedstatus van de Stelling zelfs als 'heilig'. GS kondigden aan dat zij nu met het ICOMOS-rapport in de hand, op audiëntie gaan in Den Haag. Wat wil men hiermee bereiken? Wij zouden graag weten met welke vraag en met welke missie de gedeputeerde naar Den Haag gaat. Kunnen GS hier helderheid over geven en zijn GS bereid dit voor PS op korte termijn op papier te zetten? Wij constateren dat het draagvlak voor de verbindingsweg A8/A9 steeds kleiner wordt. Het moge u duidelijk zijn dat wij daar niet rouwig om kunnen zijn, de SP heeft deze weg nooit gewild en zou liever zien dat GS nader onderzoek doen naar oplossingen ter plaatse voor verbetering van de leefbaarheid in Krommenie. Daar komen wij vast in een volgende commissievergadering over te spreken.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Voorzitter. Een programma met potentie waar ik graag een aantal punten wil uitlichten. Voor ik het over de fiets ga hebben, even kort over de Burgervlotbrug. Er is een onderzoek geweest en de gemeente wil graag een contra-expertise laten uitvoeren.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Ik hoor u zeggen, de gemeente wil graag een contra-expertise uitvoeren, maar in de commissie heeft ONH aangegeven hier ook voorstander van te zijn en dan wel met de bevolking uiteraard. Hoe staat u daartegenover?

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Wij steunen het initiatief, want wij vinden initiatieven van bewoners en gemeenten heel goed. Wij vinden het belangrijk als PvdA en willen vragen aan GS of zij de mogelijkheden … is dat voldoende antwoord? Dan ga ik verder. Vragen aan GS of zij de mogelijkheden om Schagen te ondersteunen bij het onderzoek dat zij samen met de bewoners willen doen, willen nagaan. Een tweede vraag aan GS is de vraag of het mogelijk is om de Burgervlotbrug in het PMI te houden zolang de resultaten van het onderzoek nog niet bekend zijn. Dan de fiets, een fiets is klein, kleiner dan de auto maar laten wij groot denken over de fiets. Groot, over beleids- en provinciegrenzen heen, fietsinclusief zoals ik het vaak noem, in het belang van de fietser, milieu en mobiliteit. GS zitten niet stil als het om de fiets gaat, want zij werken aan de visie Fiets en daar verwacht de PvdA veel van. Er ligt al een knelpuntennota en een uitvoeringsagenda smart mobility, daarmee ligt er straks een mooie basis voor Noord-Holland. Voor Noord-Holland, maar een fietsinclusief beleid gaat natuurlijk verder dan alleen deze provincie. Immers, leefbaarheid, verkeersveiligheid en doorstroming houden ook niet op bij de provinciegrens. Daarom is het tijd voor een gezamenlijk doorfietsbeleid. Door samen op de pedalen te gaan, gaan wij meer bereiken. Er is interesse en brede behoefte aan een grotere aanpak, minimaal een Randstedelijke aanpak, heb ik gemerkt. Verschillende wethouders, de ANWB, de provincie Zuid-Holland, de Fietsersbond, het Rijk en in de Staten D66, GL, CU/SGP hebben al laten weten bij de verdere uitwerking betrokken te willen zijn. Dit gezelschap noem ik even de Fietsalliantie, laten wij dit tot een succes maken, niet voor onszelf, maar voor de fietser, milieu en mobiliteit. Het is nu niet het moment om een stevig inhoudelijk plan voor de fiets neer te leggen. GS zijn nu eerst aan zet en ik hoop van harte dat de uitkomsten van provincie-overstijgend fietsbeleid in het volgende PMI in de vorm van concrete projecten verankerd kunnen worden. Graag wil ik daar nog wat voor meegeven en dat zijn doelen en wensen waar de Fietsalliantie een extra impuls aan wil geven. Drie dingen, door, door en door. Allereerst doorfietsen van Haarlem naar Amsterdam, van Kudelstaart naar Leiden in zomer en winter met een optimale match tussen OV, scholen en woon-, werk- en zorglocaties. Met veilige fietsroutes en een goed op elkaar afgestemd netwerk. Iedereen die op regelmatige basis de provincie- en gemeentegrenzen overfietst, weet wat ik bedoel.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Voorzitter. Ik had de interruptie eerder willen plaatsen, want wat u nu aan het doen bent, vind ik verspilde moeite. Er ligt nog geen fietsbeleidsplan en wat u nu opsomt, zijn dingen die wij in het fietsbeleidsplan opgenomen willen hebben. Wat is nu het doel dat u dit nog een keer gaat herhalen?

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Dat hoort u als ik verder kan gaan met mijn betoog. Daar staat het heel duidelijk in.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Ik ben heel blij dat de PvdA dit zo duidelijk vertelt en wij doen heel graag mee, alleen ik zou graag wat concreter willen horen waar u precies naartoe denkt te gaan.

Een alliantie klinkt politiek heel mooi en kan goed voortborduren op wat wij hier al doen, maar wat wilt u gaan doen met de andere regio's?

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Beide vragen vragen om hetzelfde, dat komt nog in mijn betoog, maar ik maak toch maar gebruik van de interruptie om een en ander te verduidelijken. Dank jullie daarvoor. De Fietsalliantie is weer een start van iets wat er al ligt, daarom stel ik voor om dit in de volgende commissievergadering te bespreken en nu vast een mooie kopgroep vormen. Het gezamenlijke doel waarop wij koersen, is ruimte voor de fiets, milieu en mobiliteit en vooral ook de zichtbaarheid hiervan en de weg hier naartoe die leg ik graag samen met jullie af.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter. Wij zijn bezig met voordracht 76 als ik goed geïnformeerd ben. Daar staat helemaal niets in over een fietsbeleid of wat dan ook. Er staat een aantal zaken in en daar wil ik graag over stemmen ja of nee en niet een of ander wollig verhaal wat op dit moment niet speelt.

De **VOORZITTER**: U stemt ook niet over het verhaal van mevrouw Van Duijn.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Nee, maar wel over de voordracht.

De **VOORZITTER**: Daar gaat u straks over stemmen.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Ik zou graag willen weten wat er nu anders is dan wat wij nu in het fietsbeleidsplan aan het opstellen zijn en waarom u nou niet het geduld heeft om daar even op te wachten.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Ik ben gewoon enorm enthousiast, maar een goede vraag, wat er anders is dan wat wij al doen. Het gaat niet zozeer om wat wij doen, maar dat wij nadrukkelijk de samenwerking laten zien met de Randstedelijke partners om ons gezamenlijke mobiliteitsprobleem – want dat hebben wij, dat heeft de gedeputeerde al eerder aangestipt – aan te pakken. Je kunt je opstellen als allerlei eenzame fietsers of je gaat gezamenlijk een sterke kopgroep vormen. Dat is waar mijn pleidooi naartoe gaat. Door, door, door, wij waren bij nummer 2 en dat is doorstromen. Met de toenemende mobiliteit in de Randstad is kiezen voor de fiets noodzakelijk en dit komt de leefbaarheid uiteraard ook ten goede. Als 10% van de autoforenzen op de fiets gaat, zouden er in de huidige situatie nauwelijks meer files zijn. Dan drie, door denken, investeren in datasystemen, smart mobility en kennis van de fietswereld en onderlinge uitwisseling vooral daarvan. Doordenken over de bijdrage aan klimaat- en energiedoelstellingen en besparing op zorgkosten, doorgaan vooral en dat willen wij doen samen met gemeenten, regionale samenwerkingsverbanden, provincies, waterschappen, het Rijk en natuurlijk samen met alle andere betrokkenen. Tot slot, ik gebruik het woord Fietsalliantie. Dat klinkt groot en stoer en dat is het ook. De ambitie is groot, het draagvlak is voelbaar. Ik nodig iedereen uit om op de pedalen te gaan voor de fiets en ik stel het college de vraag of u na wilt denken en er in een volgende commissievergadering over verder wilt praten. De fietser verdient het, het milieu snakt ernaar en de doorstroming verbetert.

De heer **TIJSSENS** (D66): Voorzitter. Ik begrijp het wel, zo'n alliantie, een fietser wil graag wind mee en dat geldt ook voor D66, want wij zijn niet voor niets al de hele periode bezig om de kansen voor de fietser in deze arena op de kaart te krijgen. Een actualisatie van het PMI gaat doorgaans over een kredietverlening, maar ook ik heb iets wat niet strikt in die orde valt, de herinrichting van de N241, die is zo goed als voltooid en het oogst alom lof, een compliment aan GS. Wel bereiken ons de zorgen van omwonenden die de verlichting van de fietsstraat heel gevaarlijk vinden. Zij vragen daar aandacht voor, dus ik vraag op mijn beurt aan de gedeputeerde Mobiliteit om daar nog een keer naar te kijken. Wij weten hoe belangrijk zij veiligheid van de mobiliteit acht in deze provincie. Aan PS wordt gevraagd om krediet te verlenen voor 10,4 miljoen euro en 6,7 miljoen euro en dat drukt op onze kapitaallasten. Bij de aanbestedingsprocedures voor complexe kunstwerken zoals de Beatrixbrug aan de N244 in deze voordracht, blijken de oorspronkelijke budgetten te kort te schieten. Wij zijn bang dat dit de komende jaren structureel wordt, daar zullen wij echt iets mee moeten. Onze grote zorgen aangaande het project A9/afslag Heiloo kent u en die hebben wij meermaals met u gedeeld, ik begrijp ook de angst van de SP, maar toch, wij denken op dit moment dat wij ons niet moeten laten afleiden van onze aspecten in dat verhaal. Wij denken dat nut en noodzaak is aangetoond en daarmee is D66 bereid om de gevraagde kredieten te voteren. Dan nog een laatste besluitpunt in de voordracht, dan wordt ons gevraagd om een rijtje kredieten voor 106 miljoen euro af te sluiten. Als niet-ingewijde denk je dan, nog een keer 106 miljoen euro? Maar nee, het gaat hier niet om het opendraaien van de geldkraan, maar juist om het dichtdraaien. Wij moeten op het moment van het afsluiten van een project, denk ik, voor onze inwoners toch wat uitgebreider zo'n punt toelichten. Misschien is het de tijd van het jaar, maar ik denk dat het ook belangrijk is om met aandacht terug te kijken.

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Wij kunnen ons aansluiten bij de SP en hun zorgen over de A9 Heiloo en de oproep van de PvdA om door te gaan met fietsen, maar ik wil het hebben over de kosten die mobiliteit met zich meebrengt. Wanneer is er een omslagpunt als kosten en baten tegen elkaar gaan afwegen? Praten wij dan alleen over kosten qua geld of zijn er ook nog andere soorten kosten waar wij het over hebben? Onderhoud van wegen is in dit geval veelomvattend, het gaat niet alleen over doorstroming, maar ook over milieu, leefbaarheid en het terugdringen van vervuiling. In alle gevallen wordt er een afweging gemaakt aan de hand van een kostenraming vooraf. De PvdD is sceptisch over deze balans, veelal wint de doorstroming van de auto het van natuur en milieu. Later vandaag zien wij bij de A27 eenzelfde probleem terugkomen. Maar bij de PMI's vindt tenminste enige vorm van afweging plaats en gaan wij afwegen wat het ons kost en wat er verandert. Zodra er bij een project een kredietverhoging komt van 83% en de kosten stijgen met 5 miljoen euro, dan is het niet meer duidelijk in hoeverre deze afweging nog standhoudt. Is het vervangen van een brug door een bredere brug inderdaad het beste voor leefbaarheid of is het efficiënter om deze 5 miljoen euro te steken in fiets, bus of thuiswerkinfrastructuur? Dan roept het ook de vraag op welke baten het beste worden bediend bij een kostenstijging. Graag een reactie van de gedeputeerde. In dit geval zijn wij aan de ene kant blij dat de financiën niet uit de algemene middelen komen, maar het geld wordt betrokken uit het programma Bereikbaarheid. Het betreft hier communicerende vaten. Een duurdere brug

heeft direct gevolgen voor andere projecten. Het verzoek aan de gedeputeerde is dan ook een uitleg te geven over de gevolgen voor de buitengewone kostenontwikkeling van andere projecten. Ik denk dan vooral aan fietsinfrastructuur en OV. Voor ons mogen kosten voor auto-infrastructuur niet ten koste gaan van andere mobiliteitsprojecten. De reden is simpel, elke extra auto veroorzaakt file en vervuiling, elke extra fiets vermindert het aantal auto's. Daarom moeten wij blijven letten op doelmatigheid en niet alleen financieel kijken.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Voorzitter. Ik had graag iets willen zeggen tegen mevrouw Van Duijn over de Fietsalliantie en haar stokpaardje, maar ze is weg, dus dat laat ik even zo. Overigens hadden wij graag meegewerkt.

De **VOORZITTER**: Ze luistert mee.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Ze luistert mee maar ik vind dit toch een beetje merkwaardig als ik zo vrij mag zijn. Dank GS voor de actualisatie. Er is overwogen om een amendement in te dienen over de Burgervlotburg. Dat is niet nodig, want als het herijkingsonderzoek van Schagen bekend is, kunnen wij weer over een eventueel vaste oeververbinding spreken in een nieuwe actualisatie. Wij rekenen er vanzelfsprekend wel op dat de provincie volop meewerkt aan dat onderzoek, dat is overigens een overbodige vraag, de provincie en de gedeputeerde kennende. Over de A8/A9 zijn wij separaat geïnformeerd.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter, over de Burgervlotbrug. U bent het met mij eens dat wij het eigenlijk blijvend op moeten nemen in het PMI.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Dat is niet nodig, want als het herijkingsonderzoek aanleiding geeft om het op te nemen, dan kunnen wij het zo doen. Er is onterecht een beetje onvrede ontstaan over het eventueel verwijderen, maar dat hoeft helemaal niet, die onrust.

De heer **LEEVER** (ONH): Dat zijn uw woorden, maar ik heb ze van de gedeputeerde toch anders gehoord.

De heer **DE GRAAF** (CDA): De gedeputeerde heeft in de commissievergadering gezegd dat PS dit zo weer in kunnen voeren in het PMI. Dat gaan we zo wel horen. Overigens zijn wij het eens met de aanpak van GS van de A8/A9 en het ICOMOS-rapport om op te trekken met de ministeries van OC&W en I&W. Het dilemma van het verbeteren van de leefbaarheid en bereikbaarheid in Krommenie en Assendelft en de status van werelderfgoed van de Stelling van Amsterdam zet Noord-Holland in een spagaat en dat gaat misschien wel verder. Noord-Holland is siteholder van de stelling, kunnen GS in dit kader een MKBA, een maatschappelijke kostenbatenanalyse over de status van de Stelling uitvoeren? Wellicht kunnen wij dan nog beter dit in de besluitvorming meenemen. Graag beantwoord ik straks de vraag van de heer Hoogervorst.

De **VOORZITTER**: De heer Hoogervorst krijgt van mij het woord.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Voorzitter. Mijnheer De Graaf zegt het een goed idee te vinden om samen op te trekken in het kader van de resultaten van het ICOMOS-rapport met het ministerie. Dat kan wellicht een goed besluit zijn maar bent u het met ons eens dat het prettig zou zijn om te weten met welke missie wij als provincie naar het ministerie trekken?

De heer **DE GRAAF** (CDA): De missie staat beschreven in de brief die bij de toelichting is gegeven en dat is om te kijken wat er wel kan en niet alleen naar wat er niet kan en die missie ondersteunen wij volledig, want dit soort beslissingen kan de provincie economisch gezien en ook qua leefbaarheid gewoon op slot zetten.

De heer **TIJSSENS** (D66): Ik begrijp de zorgen van de heer De Graaf en die heeft hij ook al eerder onder woorden gebracht, alleen het idee om een MKBA voor een werelderfgoed te gaan uitvoeren, zou ik haast zeggen, dat is als het toevoegen van een nieuwe spelregel tijdens de wedstrijd. Deelt u die opvatting met mij want wij hebben daar nooit afspraken over gemaakt hoe dat dan vorm moet krijgen.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Nee, maar ik krijg ook niet veel antwoorden op de vraag die ik stel, wat levert de status ons op?

De heer **VAN BERKUM** (GL): Voorzitter. Ik schrik hier toch wel van. Ik hoor u zeggen, een MKBA voor de Stelling van Amsterdam, maar gaan wij ook een MKBA houden over het Rijksmuseum of voor alle andere dingen die er staan? Er is in de commissie M&F een discussie geweest over dit onderwerp en toen was u niet zo scherp dat u alleen op economische …..

De **VOORZITTER**: Wat is uw vraag?

De heer **VAN BERKUM** (GL): Verandert u van standpunt?

De heer **DE GRAAF** (CDA): Ik verander niet van standpunt. Ik heb gevraagd naar een MKBA over de status van de Stelling werelderfgoed. Als mensen vragen, wat levert de status ons op, dan krijg ik daar geen antwoord op. Als ik u vraag hoeveel toeristen komen er naar de Afsluitdijk, weet u dan het antwoord?

De **VOORZITTER**: Die vraag mag de heer Van Berkum beantwoorden.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Daar weet ik geen antwoord op, maar het gaat mij erom dat u in de commissievergadering in deze zaal hebt gezegd dat het niet zo scherp klopte wat er in de Telegraaf stond en daar neemt u nu afstand van, u moet daar wel eerlijk over zijn. U bent van standpunt veranderd dus of het klopt wat er in de Telegraaf staat of wat u hier zegt, het kan niet allebei waar zijn.

De **VOORZITTER**: Wij gaan hier niet over de krant van gisteren of eergisteren praten.

De heer **TIJSSENS** (D66): Voorzitter, in reprise. U zegt, ik ga het instrument MKBA gebruiken voor een statische conditie, maar u weet toch net zo goed als ik dat het instrument MKBA bedoeld is voor een transitie, de analyse van effecten of je iets wel of niet gaat uitvoeren. Dat is precies wat ik zeg, verandert u niet gewoon de wedstrijdregels tijdens het spel?

De heer **DE GRAAF** (CDA): Nee. Ik vraag alleen aan GS of zij bereid zijn om de status en de economische voor- en nadelen daarvan maar ook de maatschappelijke voor- en nadelen te onderzoeken. Dat is mijn enige vraag.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Voorzitter. Wij hebben geen bezwaar tegen de wijzigingsvoorstellen van het PMI. Dat mag gewoon uitgevoerd worden. Het is wat vervelend dat de economie aantrekt en dat ons dat meer gaat kosten. Dat is dan de keerzijde van de medaille. Voor wat betreft de Burgervlotburg, de heer De Graaf heeft het net prima verwoord. Hij hoeft wat ons betreft niet in het PMI behouden te worden, dus dat voorstel kunnen wij gewoon overnemen. Als u nou zegt, wij willen het graag in het PMI houden, wij hebben als Staten altijd het recht om met een amendement een project weer terug in het PMI te brengen. Op het moment dat Schagen een contra-expertise heeft gedaan en zegt, er komt een MKBA uit of wij kunnen het financieel dragen of whatever, is het aan ons om te zeggen, u gaat het maar weer doen, gedeputeerde. Als Schagen met zo'n voorstel komt, dan zullen wij waarschijnlijk een van de eersten zijn om dat met een amendement weer terug te brengen in het PMI. Ik hoop dat de heer Leever dan ook mee wil doen. De A8/A9, ik zou graag van GS willen weten of er al een afspraak gepland is en op welke termijn dat gaat gebeuren.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Voorzitter. Is mevrouw Kaamer van Hoegee het eens is met het voorstel van de heer De Graaf van het CDA dat een MKBA gehouden zou moeten worden over de Stelling van Amsterdam?

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Ik vind het niet nodig om een MKBA uit te voeren op de Stelling van Amsterdam. Een MKBA zou gedaan moeten worden op het tracé.

De heer **HOOGERVORST** (SP): In aanvulling op de vraag van de heer Van Berkum en ook in aanvulling op de heer De Graaf, vindt u dat de waarde van de Stelling van Amsterdam in geld is uit te drukken?

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Jeetje, wat is dat nou weer voor een vraag! Daar hebben wij het helemaal niet over. Mijnheer De Graaf en ik hebben het daar niet over gehad en dat staat ook niet in het PMI benoemd. De waarde van de Stelling van Amsterdam, wij hebben tot nu toe steeds gezegd dat wij daar vooralsnog heel veel waarde aan hechten en dat wij eerst afwachten wat nou de mogelijkheden zijn die GS samen met het Rijk gaan onderzoeken en wat de brief van ICOMOS nou daadwerkelijk betekent.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Voorzitter. Het woord 'vooralsnog' baart mij zorgen. Ik houd mevrouw Kaamer van Hoegee en de rest van haar fractie aan hetgeen zij hier eerder heeft

gezegd, namelijk dat de Stelling belangrijk is voor de Staten en dat wat u betreft, daar niet aan te tornen valt, dat heeft u bij herhaling gezegd en daar lijkt u nu op terug te komen en dat baart mij zorgen. Daar wil ik even een vlaggetje in steken.

De **VOORZITTER**: Het onderwerp Stelling van Amsterdam is heden niet aan de orde.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Ik ben er niet over begonnen, maar het is bij herhaling genoemd.

De **VOORZITTER**: Mevrouw Kaamer van Hoegee ook niet.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Klopt, maar ik word nu wel uitgedaagd. Als u het betoog van mij in eerste en tweede termijn in de laatste commissievergadering gaat terugluisteren, dan hoort u precies hetzelfde als wat ik zojuist gezegd heb.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Niet helemaal waar. Dan nog een algemene opmerking. Met name hoe de PVV omgaat met wat er op de agenda staat op het moment dat gezegd wordt dat iets niet besproken wordt wat niet strikt genomen in het stuk staat, begint mij echt te irriteren. Bij herhaling is dit naar voren gebracht. Bij herhaling probeert u het debat te beïnvloeden en dat irriteert mij. Dat wil ik even kwijt. Ik ga verder met de documenten die hier besproken zijn.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): Voorzitter. Ik beïnvloed het debat niet, wij hebben geen debat over de A8/A9 vandaag, wij hebben een debat over voordracht 76, het gaat alleen over kredietverlening en daar ben je voor of tegen en niet het gezeur van een halfuur over dingen die niet op de agenda staan. Dat wil ik even kwijt.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Dat is precies het punt dat ik probeer te maken. U haalt namelijk te pas en te onpas er vluchtelingen, windmolens bij en u doet het zelf ook maar als het u niet aanstaat, dan spreekt u ons erop aan. Dat irriteert mij. Ik heb het punt A8/A9 niet op de agenda gezet, ik ben er niet over begonnen, ik reageer alleen. U kapt het af door te zeggen, wij mogen er niet over praten en dat hoort gewoon niet. Ik begin met mijn betoog. Allereerst wil ik mijn steun uitspreken voor de Fietsalliantie van de PvdA, het is mij nog steeds niet helemaal duidelijk waar u heen wilt gaan maar wel dat u veel enthousiasme heeft en ik deel uw enthousiasme. De afslag A9, wij steunen dit plan niet, maar wij stemmen wel in met de actualisatie met een voorbehoud op dit punt. Wij hebben een hele hoop mails gekregen over fietsverlichting, wij hebben daar vaak over gesproken, ook D66 heeft erover gesproken. Ik wil de gedeputeerde vragen of zij bereid is een onderzoek te doen naar de mogelijkheden om weinig of laag intensiviteit met verlichting aan te brengen. Dat kan met strepen op de weg om toch de belijning van het fietspad aan te geven en niet de natuur te verstoren. Die dingen zijn mogelijk, daar hebben wij het vaak over gehad, maar ik zou graag willen dat wij daarmee aan de gang gaan in het kader van deze discussie.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. Ik heb bij een aantal bijdragen de wenkbrauwen wel even opgehaald, zoals bij de heer Hoogervorst en hij snapt waarschijnlijk wel waarom ik dat zeg. Hij heeft gezegd dat er bij de A9 opnieuw een kredietverhoging wordt gevraagd en dat het een

rommel is in Heiloo en waarom wij nu alweer een kredietverhoging hebben. Ik heb dat tot drie keer toe in de commissie luid en duidelijk uitgelegd, ik heb hem aangegeven dat dit vragen zijn van Heiloo, waar de gemeente Heiloo voor betaalt en de provincie niets extra's kosten. Dat kon niet eerder omdat die plannen nog niet uitgekristalliseerd waren. Dat hij de technische vraag nu voor de vierde keer stelt, verbaast mij in hoge mate en voor het antwoord verwijs ik naar de notulen van de commissie. Datzelfde geldt voor de A8/A9. De heer Van Berkum heeft hierover precies dezelfde vragen gesteld in de commissie, en ik ga niet precies hetzelfde antwoord geven, dus ik verwijs u naar de notulen, want daar staat het luid en duidelijk in. Dan de Burgervlotbrug die door mevrouw Van Duijn naar voren is gebracht en de mogelijkheden om Schagen te ondersteunen. Ik heb die behoefte helemaal niet. Wij hebben het onderzoek uitgevoerd en dat Schagen een tweede onderzoek wil, is de verantwoordelijkheid en autonomie van Schagen zelf. Als zij dat onderzoek willen uitvoeren, dan staan zij daar volledig vrij in. Daarvoor hebben zij een open huishouding en zijn zij een autonome gemeente. Ik voel niet de behoefte om daaraan bij te gaan dragen, want wij hebben een deugdelijk onderzoek gedaan. Waarom zou ik in vredesnaam voor een tweede onderzoek moeten gaan betalen als ik vind dat het onderzoek dat verricht is, deugdelijk heeft plaatsgevonden? Dan, zijn wij bereid om het project tot die tijd in het PMI te houden?

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Ik zal het even verduidelijken, ik kan mij voorstellen dat er misschien een mogelijkheid is als het onderzoek toch al is gebeurd, dat daar dingen uit zijn gekomen die kunnen bijdragen aan het onderzoek, dat zij dat niet meer hoeven te doen, dat je elkaar op die manier ondersteunt en niet per se financieel.

Gedeputeerde **POST**: Alle documenten van de provincie zijn volledig openbaar op het moment dat zij definitief zijn, dus op het moment dat zij dat willen, dan kunnen zij die documenten krijgen net zoals elke inwoner van Noord-Holland. Dat is volgens mij niet een actie die van onze kant moet komen, maar als zij dat willen, dan zullen zij daar zelf voor de boer op moeten voor wat betreft het onderzoek. Kunnen wij het tot die tijd in het PMI houden? Ik zie daar niet direct aanleiding voor. Wanneer u zegt, wij vinden in meerderheid dat dat nodig is, dan zult u het PMI zoals dat hier ligt, moeten amenderen. Omgekeerd, op het moment dat u aanleiding vindt in een eventueel onderzoek van Schagen om het alsnog in het PMI op te nemen, dan staat het u vrij om een amendement op het PMI in te dienen om het opnieuw op te voeren. In formele zin zijn dit de spelregels die wij met elkaar hebben afgesproken. Wanneer wij iets afgerond hebben en het besluit genomen hebben om daar niet mee verder te gaan, horen wij hem eruit te halen. Als u de spelregels wilt veranderen, dan is dat aan u, want dat is een politiek oordeel, en niet een inhoudelijk oordeel dat het college geveld heeft. Ik moet wel lachen over de bijdrage van de heer Van Berkum over de Fietsalliantie. Hij zegt, ik weet niet precies waar u heengaat, maar ik ga wel mee. Ik weet niet of dat treffend is voor de visie van GL in het algemeen of dat het alleen om dit onderwerp in het bijzonder gaat, maar het baart mij wel enige zorgen dat je wel ergens heen wilt maar nog niet precies weet waar naartoe. De vraag aan het college, mevrouw Van Duijn, wilt u erover nadenken? Uiteraard. Uw tweede vraag, wilt u daar in de commissie over spreken, dan is mijn antwoord daar gaat het college niet over maar daar gaat u zelf over. Dus als u het agendeert, dan spreken wij daar in de commissie verder over. Dan de verlichting N241, een

aantal partijen heeft hier vragen over gesteld. De heer Tijssens maakt zich daar zorgen over. Volgens mij ligt er een plateau en daar komt nog wat verlichting bij, dat zat al in de planning maar dat moet nog geplaatst worden. Voor het overige geldt dat u een beleidskader hebt afgesproken en dat er heel nadrukkelijk is gesproken in termen van, waarom brandt hier het licht, die rapportage heb ik in de commissie ook al gezegd, toen is die vraag ook gesteld, dus ik ben verrast dat hier opnieuw over dit onderwerp vragen worden gesteld. Ik heb u toen verwezen naar het rapport: "Waarom brandt hier eigenlijk het licht". Dat is een rapportage die wij eerder hebben gemaakt, omdat u heel veel waarde hecht aan donkerte en omdat u waarde hecht aan zuinig omgaan met energie en omdat wij daarom bepaalde beleidslijnen hebben afgesproken. Als u een uitzondering wilt maken, dan zult u het beleid moeten aanpassen, dat is dan de juiste volgorde en niet zeggen, wij maken hier incidenteel een uitzondering. Als u aanpassingen wilt, dan moeten wij het hebben over het beleid ter zake en daarna kunt u met het aangepaste beleid besluiten om op allerlei plekken verlichting gaan plaatsen. Dat is dan wel de consequentie die wij met elkaar nemen, maar daar gaat u over, dat is kaderstelling.

De heer **TIJSSENS** (D66): Altijd respect voor een gedeputeerde die probeert consequent te zijn, maar tussen de commissiebehandeling en deze dag zijn er heel veel e-mails verstuurd door omwonenden waarin zij ondanks de eerdere toelichting en uitleg, nog steeds hun onrust niet onder stoelen of banken steken, vandaar de oproep om er nog een keer naar te kijken. Het punt is, het zou heel goed mogelijk zijn op deze plek om fietsers met alternatieve middelen met minder lichtverstoring en verstrooiing op die plek specifiek te kijken. Ziet u daar mogelijkheden voor zonder het beleid omver te gooien?

Gedeputeerde **POST**: Dat vraagt nog steeds een specifieke uitzondering van het vigerende beleid en als u dat wilt, dan vind ik dat u in uw kaderstellende rol moet kijken, is dit nog steeds het beleid zoals wij dat willen. Als u dat niet meer wilt, dan zorgt dat niet automatisch niet alleen voor een aanpassing hier, maar dan zorgt dat ook voor aanpassingen elders. Ik vind het wat ingewikkeld als u hier een precedent gaat scheppen om op basis van de e-mails die wij krijgen, met alle respect, ik snap het heel goed, dat wij op ad hoc basis hier een uitzondering maken en elders niet. Dat vind ik ingewikkeld uit te leggen en dat kan ik ook niet uitleggen want er zijn veel meer plekken waar wij met precies dezelfde of nog grotere intensiteiten ook gekozen hebben voor geen verlichting en dat is nou eenmaal het beleid zoals u dat heeft vastgesteld.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Voorheen voor de nieuwe weginfrastructuur die er ligt waarvoor ook een compliment want het is schitterend geworden, was er verlichting en nu is die er niet meer. Vandaar dat de reacties van omwonenden van dien aard zijn. Waarom is die verlichting niet teruggekomen en als er dan toch verlichting mogelijk is, zou het niet mogelijk zijn om indirecte verlichting aan te leggen zodat rekening wordt gehouden met de natuur, dat op het moment dat je beweegt het licht aangaat, dat is overal van toepassing.

Gedeputeerde **POST**: Ook hier hebben wij het in de commissie al over gehad. Bij meebewegende verlichting, ten eerste maakt het niet uit voor wat betreft de verlichting, want nog steeds betekent het dan dat je verlichting aanbrengt op een plek waarvan wij met elkaar hebben

afgesproken dat wij dat niet zouden moeten willen. Ten tweede geeft meebewegende verlichting heel veel mensen het gevoel van enorme onveiligheid, omdat derden – ik zeg niet dat het feitelijk onveilig is, maar het geeft een gevoel van sociale onveiligheid – omdat mensen het gevoel hebben dat die 'enge man' want in de regel zijn het enge mannen en niet zozeer enge vrouwen, dat die enge man dan precies weet waar je bent en wanneer de verlichting aanspringt bij jou waar die enge man dan zou zitten, dan breng je hem alleen maar op het spoor en maakt het er nog onveiliger op, in ieder geval qua gevoel.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Voorzitter, de reden waarom ik specifiek vroeg naar een breed onderzoek en iets meer informatie erover, is juist dat ik niet aan iets wil komen wat alleen maar als reactie op een e-mail. Ik hoor u zeggen in antwoord op mijn vraag, natuurlijk willen wij, daar was ik heel blij mee, maar ik hoor u nu naar aanleiding van de heer Tijssens, er is onduidelijkheid over of u nu wel of niet iets kunt doen met mijn vraag over een toezegging.

Gedeputeerde **POST**: Ik heb u aangegeven dat juist op uw verzoek er een nota is gekomen 'Waarom brandt hier het licht?, dat u heel veel waarde hecht aan donkerte en duisternis, dat is de reden voor de beleidsnota, zo richten wij onze wegen in. Dat is verkeersveilig en op het moment dat u het anders wilt, dan gaat het niet aan om in een specifiek geval een uitzondering te maken, want daarmee schep je ook een precedent voor andere provinciale fietspaden. Dan gaat het aan om de hele nota te laten herzien. Als dat is wat u wilt, dan hoor ik graag van uw Staten door middel van een motie, dat is wat wij willen en dan gaan wij aan het werk. Maar vooralsnog proberen wij een precair evenwicht te vinden tussen het handhaven van duisternis en het aanbrengen van verlichting. Daar is de nota uit voortgekomen. Het is niet zomaar, het is geen beleid, daar is over nagedacht. Dan zegt de heer Tijssens dat de laatste tijd een aantal kredieten voor complexe kunstwerken aan de lage kant is gebleken. Dat klopt, ik heb eerder in de commissie aangegeven, dat heeft met name met de staalprijs te maken, dat zit hem vooral in beweegbare bruggen omdat de elektromechanica daar ingewikkeld wordt, dat wij moeten voldoen aan machinerichtlijnen et cetera, dus het loopt gewoon in de papieren. Toevallig heb ik het er vandaag nog over gehad, omdat wij signaleren dat dat niet eenmalig is, maar dat dat iets zou kunnen zijn dat gewoon structureel gaat plaatsvinden. Ik heb aangegeven dat ik het heel plezierig zou vinden dat als alle kredieten die wij op dit moment hebben gelopen, daar extra op worden nagelopen, zodat wij eventueel met een aanvullend voorstel of geactualiseerd beeld kunnen komen in uw richting. Ik heb aangegeven dat het misschien handig is als uw Staten er door middel van een brief over geïnformeerd zouden worden. Ik ben blij dat u het vraagt, dat scheelt ons een brief en u bent inmiddels weer op de hoogte van waar wij mee bezig zijn. Uw zorgen delen wij, want het gaat niet om een incidentele oprisping. Verder vraagt u meer aandacht te geven aan de afsluiting van kredieten. Misschien is het goed om in de commissie verder te praten over hoe u dat ziet, wat zou u willen. Ik vind het heel plezierig om dat te doen, want voor ons is het altijd een mooi moment omdat het betekent dat wij echt met iets klaar zijn, definitief, als wij daar wat meer tekst en uitleg over kunnen geven, heel plezierig, maar dan wel datgene waar u en onze inwoners iets aan hebben. Dan de PvdD, is het vervangen van een brug door een bredere brug nou wel kosteneffectief? Wij kijken bij het verbreden van een brug daar niet altijd naar. Vaak zijn bruggen honderd jaar oud want dat is de gemiddelde levensduur van een brug. U

weet net zo goed als ik dat de mobiliteit er honderd jaar geleden anders uitzag dan vandaag de dag. Als je alleen al kijkt naar de omvang van het landbouwverkeer, dat in sommige gevallen over provinciale bruggen trekt, dan weet je dat die inmiddels anderhalve keer zo breed zijn als toen. Je ontkomt niet aan verbreden als je alleen al kijkt naar de veiligheid waar de heer Klein een amendement voor heeft ingediend bij de Koers 2050, als je alleen al uitgaat van de verkeersveiligheid, dan ontkom je er niet aan om te verbreden of je moet willen verbieden dat er geen voertuigen over de infra gaan. Als je het veilig wilt houden, dan ontkom je er niet aan om te verbreden. Ik weet niet hoe u verkeersveiligheid en dus levens van mensen wilt afwegen tegen de kosten daarvan, want dan zou je een prijskaartje moeten gaan hangen aan het leven van mensen en dat vind ik moreel over het randje. Als u daar anders over denkt, dan hoor ik dat graag. Welke gevolgen heeft dat voor de fiets? Als wij de infrastructuur moderniseren, kijken wij naar het totale tracé. Dat betekent dat het nooit ten koste zal gaan van bijvoorbeeld een naastliggend fietspad, want ook dat wordt in de overwegingen meegenomen. Wij kijken naar alle modaliteiten die op dat moment aan de orde zijn, of het nou parallelstructuur, fietspad of gewoon de auto-infra is. Er wordt dus nooit een afweging tussen modaliteiten gemaakt, maar altijd een afweging voor zover aan de orde, tussen projecten. Er is nooit een modaliteit die in het gedrang komt of getemporiseerd wordt, er is altijd een project dat in het gedrang komt of getemporiseerd wordt.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde is al enige tijd over haar spreektijd.

Gedeputeerde **POST**: Ik wil met alle plezier stoppen met beantwoorden als u dat wenst, voorzitter.

De **VOORZITTER**: Dat is misschien niet verkeerd, dan zien wij even hoe de Staten daarop reageren. Wij hebben hier vanmorgen in het presidium ook een gedachtewisseling over gehad.

Tweede termijn

De heer **HOOGERVORST** (SP): Voorzitter, ik houd het kort. Wij hebben veel moeite en ik begrijp ook dat de gedeputeerde dat snapt, met de hele gang van zaken rond het project A9 in Heiloo. Dat snapt u niet?

Gedeputeerde **POST**: Nee, dat heb ik niet gezegd.

De **VOORZITTER**: Dat heeft zij ook niet gezegd.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Nee, dat maak ik op uit haar beantwoording. U neemt mij kwalijk dat ik deze gang van zaken voor het onderdeel dat Heiloo inbrengt, dan een rommel noem – in de commissie had ik het zelfs over chaos – ik had mijn woordkeuze al aangepast maar blijkbaar is dat nog niet goed genoeg, of en dat kan natuurlijk ook, u hebt dergelijke berichten nog steeds niet ontvangen van onze partners. Dat zegt ook wat. Ik vat uw verhaal even kort samen en ik hoop dat u mij dit kunt bevestigen. Als Heiloo iets extra's wil of een duurdere aanpassing, dan betaalt Heiloo dit geheel zelf. Klopt dat? En dan nog over de A8/A9. Met de vraag wat kan er nou

wel naar Den Haag gaan, vind ik zelf nogal beperkt. Ik hoop dat GS deze vraag wat nader kunnen specificeren. Ik heb de deskundigheid van de gedeputeerde hoog zitten, dus ik verwacht toch wel een wat uitgebreidere vraagstelling. Omdat ik in eerste termijn daar niet een goed antwoord op gekregen heb, dien ik een motie in.

Motie 135/181217

Het informeren van de Staten over de intenties van het bezoek van GS aan het ministerie van I&W inzake gevolgen ICOMOS-rapport op de status Werelderfgoed 'Stelling van Amsterdam' bij aanleg van een A8/A9 verbindingsweg

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 18 december 2017

Constaterende dat:

- *Er drie varianten voorliggen ter beoordeling als mogelijkheden voor het oplossen van de bereikbaarheidsproblematiek in de regio Zaanstad-Heemskerk en de leefbaarheidsproblematiek in Krommenie;*
- *ICOMOS in het najaar van 2017 een werkbezoek aan het plangebied heeft gebracht en naar aanleiding daarvan een rapportage heeft opgeleverd;*
- *De inhoud van het bovengenoemde rapport zeer kritisch is over de invloed van een verbindingsweg A8/A9 op de status van werelderfgoed van De Stelling van Amsterdam;*
- *GS van Noord-Holland met het ICOMOS-rapport in de hand bij het ministerie van I&W gaan overleggen.*

Overwegende dat:

- *Het oordeel van ICOMOS over de voorliggende varianten grote invloed kan hebben op de besluitvorming in de Staten van Noord-Holland;*
- *De Staten zicht willen hebben op de intentie van het bezoek van GS aan het ministerie van I&W, als het gaat om bespreking van het ICOMOS-rapport inzake de status van werelderfgoed van De Stelling van Amsterdam.*

Besluiten het college van GS op te roepen:
De Staten op korte termijn maar in elk geval voordat het bezoek aan het ministerie van I&W plaats zal vinden, te informeren over de intentie van het aan het ministerie voorleggen van het rapport van ICOMOS inzake de invloed van de drie varianten A8/A9 op de status van werelderfgoed van De Stelling van Amsterdam

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie SP

De **VOORZITTER**: De motie maakt deel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Voorzitter, mijn dank voor de steun en het vertrouwen in de Fietsalliantie. Ik zal zorgen voor een notitie voor de volgende commissievergadering.

De heer **TIJSSENS** (D66): Voorzitter. De uitnodiging van GS om te kijken naar wat wij met elkaar bespreken bij het afsluiten van kredieten, dus de slotfase, nemen wij met beide handen aan. Dat lijkt mij heel nuttig. Ik denk ook dat het goed is om in commissieverband nog eens door te exerceren over de mogelijkheid van laag intensieve verlichting voor die kwetsbare verkeersdeelnemers op hele donkere plekjes in onze provincie.

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter, ik ben erg blij dat veiligheid een groot goed is, ook bij de gedeputeerde. Ik wil haar verzoeken om ook eens te kijken naar vertragingen in de snelheden die ook zeer goed zijn voor verkeersveiligheid, uiteraard zijn wij daarvoor. Wij snappen ook wel dat sommige dingen soms meer geld kosten, ook als ze opeens zoveel meer geld kosten dan ze nu zouden kunnen kosten. Wij maken ons nog steeds zorgen over de gevolgen voor andere projecten en ik hoor vooral dat er wordt gekeken binnen een project. Ik heb daar nog geen heel duidelijk antwoord op gekregen dat dit bijvoorbeeld niet ten koste gaat van de fietsprojecten die wij hebben of de OV-projecten. Het blijft één pot geld waar wij in zitten te roeren.

De **VOORZITTER**: Een aantal van dit type discussies hoort eigenlijk in eerste instantie in de commissie thuis.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Voorzitter. Ik heb geen antwoord van de gedeputeerde gehad op mijn vraag over de MKBA.

De **VOORZITTER**: Dat lag aan mij.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Ja, dat weet ik, maar ik beschuldig u niet hoor. Ik zal antwoord geven op een vraag die ik zelf gesteld heb. De Afsluitdijk trekt zonder enige promotie 300.000 bezoekers per jaar en de heer Leever wist dat.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Voorzitter, het kan heel kort want u heeft de gedeputeerde weerhouden om antwoord te geven op mijn vraag. Ik hoop hem in tweede instantie alsnog te krijgen.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Voorzitter. Heel kort, ik heb een plaatje van waar wij het over hebben. Ik weet niet of u het kunt zien, maar dit is het idee van ‘glow in the dark’-belijning op fietspaden. Het idee is en niet per se op deze specifieke plek, de aanleiding dat wij het er nu over hebben, is vanwege dit specifieke onderwerp. Ik wil er graag in brede zin naar gaan kijken, omdat het wel voor verkeersveiligheid zorgt, niet voor onveilige situaties zoals mevrouw Post net aangaf, dat mensen het idee hebben dat zij gevolgd worden door een spotlight in een verder donkere omgeving en dat zij daaraan echt tegemoetkomt. Daar zou ik het over willen hebben en ik hoop dat ik een iets enthousiaster verhaal krijg van de gedeputeerde, en anders moeten wij zoals de heer Tijssens al zegt, een mooie middag opzetten in de commissie M&F.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. In de richting van de heer De Graaf, het antwoord op zijn vraag is nee, maar ik snap niet helemaal goed waarom, dus dat gaat hij nog uitleggen, want hij is een stuk intelligenter dan ik, dus die snapt dat wel. In de richting van de heer Van Berkum, ik vind het jammer dat u dat hier ter sprake brengt en dat u dat niet in de commissie ter sprake brengt, want volgens mij is dat een onderwerp dat wij daar moeten bespreken en niet hier. In de richting van de PvdD, ja, uw vraag is ook aan de orde geweest in de commissie. Toen heb ik geprobeerd uit te leggen – maar ben daar kennelijk jammer in gefaald – dat er aparte budgetten zijn voor het OV, daarvoor hebben wij de nota OV 2020, wij hebben het PMO, dat zijn aparte gelden, het PMI zijn aparte gelden en dat die zaken niet met elkaar vermengd worden. Dat is het antwoord dat u van mij vandaag ook weer krijgt, als u het de eerste keer niet helemaal begrepen heeft en anders moeten wij dat in de commissie of en marge nog een keer uitleggen. In de richting van de SP over Heiloo. Als u als Staten massaal zegt, wat Heiloo wil en wat wij mee kunnen nemen, werk met werk kunnen maken, dat vinden wij onzin, dat het daardoor per saldo efficiënter en effectiever wordt, vinden wij onzin, laat iedereen maar lekker apart voor zijn eigen dingetjes betalen, want dan geven wij meer belastinggeld uit aan allemaal losse projecten, als dat oprecht uw mening is, als u inefficiënt met belastinggeld wilt omgaan, als u meer belasting wilt heffen in Nederland, dan is dit de route die u moet gaan. Wij voeren sec uit wat Heiloo ons vraagt omdat wij werk met werk kunnen maken. Ik zou het bijzonder raar vinden als u daar niet in zou willen bewilligen. Volgens mij moeten overheden samenwerken en niet langs elkaar heen. Dan de motie, deze is volstrekt overbodig, maar dan ook volstrekt overbodig, want alles wat u vraagt staat in de notulen van de laatste commissievergadering en ik ontraad hem dan ook ten zeerste.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter, MKBA A8/A9. Het is eigenlijk niet te doen omdat je dan zachte zaken moet kwantificeren van de Stelling van Amsterdam. Je ziet nu ook al dat bij de MKBA voor de A8/A9, daar zit de Stelling van Amsterdam ook niet gekwantificeerd in. Dus uw vraag moet ik beantwoorden met, dat lukt niet.

Gedeputeerde **POST**: Sorry, mevrouw Kaamer van Hoegee. Het antwoord is, het wordt nu ambtelijk voorbereid, er is nog geen bestuurlijke afspraak.

De **VOORZITTER**: Wij gaan stemmen over M135. Stemverklaringen?

De heer **VAN BERKUM** (GL): Voorzitter. Ik vind het heel lastig want wij gaan hier toch tegen stemmen en de reden is dat ik persoonlijk die vraag heb gesteld in de commissie, dat de aanleiding is geweest voor de agendering hiervan en ik gewoon antwoord wil op wat er terugkomt van de gedeputeerde. Ik hou haar er scherp aan dat zij dat doet, maar dit hebben wij wel gedaan. Ik ben niet blij met het antwoord, ik ben niet gerust op hoe het uitkomt, maar wij hoeven het niet te herhalen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, PvdD, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Dan de stemming over de voordracht. Stemverklaringen?

De heer **HOOGERVORST** (SP): Voorzitter. Wij kunnen instemmen met de actualisatie van het PMI op drie onderdelen na, dat zijn uiteraard de verbindingsweg A8/A9, de afslag A9 bij Heiloo en het onderdeel bereikbaarheid Bollenstreek, met name het deel dat voorheen Duinpolderweg heette.

De heer **VAN BERKUM** (GL): Ik sluit mij hier volledig bij aan.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders van de voordracht vragen de hand op te steken? Die zijn er niet, zodat de voordracht unaniem is aanvaard.

12. Statenvoordracht 77 Eindrapport Randstedelijke Rekenkamer Recreatieschap Spaarnwoude

De **VOORZITTER**: Ik constateer dat wij nog 23 minuten hebben voordat het 18.00 uur is. Dat zegt iets over het te betrachten tempo.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter. De PvdD wil de rekenkamer graag bedanken voor dit onderzoek. Goed dat GS de aanbevelingen overnemen, dat gaan wij ook doen. Die gaan over het proces. De PvdD is er vooral voor de inhoud, daarom willen wij een paar schoten voor de boeg lossen. GS en wij ook hebben ambitieuze doelen met recreatieschap Spaarnwoude, en de recreatie en de natuur naar een hoger plan tillen en de kosten laag houden, een ware drieklapper, maar het risico dat wij op deze manier geen enkele klapper maken, is groot, terwijl de recreatieschappen in tegenstelling tot de meeste natuurbeheerders geen provinciale subsidie voor natuurbeheer ontvangen. Zij zijn daarmee kunstmatig goedkoop. In een kleine tien jaar dient de EHS gerealiseerd te zijn. De recreatieschapshectaren zijn daarvoor onmisbaar. Willen die hectaren echt tellen, dan moet het hoogwaardige natuur zijn en dat is nu niet overal het geval. Verre van. Het idee om in de natuurarme gebieden nog meer recreatie-inkomsten uit Spaarnwoude te peuren, staat haaks op de noodzaak om het gehele gebied in tien jaar tijd om te toveren in hoogwaardige natuur. Hoeveel van de financiële voordelen van het huidige bestuursmodel verliezen wij aan achterstallig onderhoud als gevolg van bestuurlijke wanorde en aan ziektekosten als gevolg van hoofdbrekens die dit dossier bij gedeputeerden veroorzaakt. Dat gunnen wij de heer Tekin natuurlijk helemaal niet. Er is een betere manier om een drieklapper te maken. De provincie wordt geheel eigenaar van de recreatieschappen. Geen gemakkelijk proces, maar het zou een einde betekenen aan de bestuurlijke chaos en de weg naar effectief natuurbeleid openen. Met eigenaarschap komt daadkracht en visie en daar wint iedereen bij.

De heer **DE GROOT** (D66): Voorzitter, recreatieschappen brengen belangrijke waarden op het gebied van natuur, recreatie en landschap, dat is niet alleen landschap als intrinsieke kwaliteit maar ook als belangrijke vestigingsvoorwaarde. Daarom zijn wij blij dat als er bedreigingen komen zoals die zich aftekenen bij Spaarnwoude West, de Randstedelijke Rekenkamer ervoor gezorgd heeft dat op een aantal gevoelige plekken de vinger is gelegd. Wij zijn dan ook blij dat GS de aanbevelingen van de rekenkamer integraal hebben overgenomen. Wij zijn blij dat de gedeputeerde heeft toegezegd dat de natuur voorrang heeft op recreatie. Wij zien de uitwerking

tegemoet in het proces dat hij opgestart heeft. Wij zijn ook blij dat wij de vervolgstappen in deze periode tegemoet kunnen zien, dus wij hopen op een snelle aanpak en snelle doorvoering van belangrijke maatregelen om ervoor te zorgen dat belangrijke kernwaarden behouden kunnen blijven.

Mevrouw **DOEVENDANS** (PvdA): Voorzitter. Wij kunnen heel kort zijn, want wij hebben niet voor niets een discussienotitie geschreven. Wij zijn erg blij met de uitkomsten van de Randstedelijke Rekenkamer en dat GS deze overnemen. Wij kijken uit naar het BOT-overleg om verder te sparren over welke stappen wij gaan nemen.

Mevrouw **KEUR** (CDA): Ik sluit mij aan bij de woorden van de PvdA.

De heer **WIESEHAHN** (VVD): Voorzitter. Gemakshalve sluit ik graag aan bij de woorden van D66. Wel even drie concrete vervolgvragen. Wij krijgen 1 januari 2019 een visie voorgelegd. Consequentie daarvan is dat wij daarna een meerjarig onderhouds- en investeringsplan gaan opstellen. Mijn vraag is of dat wij dat deze periode nog tegemoet kunnen zien of dat dat een volgende periode gaat worden. Tot slot vragen wij ons af of de gedeputeerde dezelfde aanpak van Spaarnwoude ook zal toepassen op de andere drie schappen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Om met het laatste te beginnen, misschien dat ik ook indirect antwoord op de heer Van Liere kan geven, de heer Wiesehahn zegt, wij krijgen voor 1 januari 2019 een visie voorgelegd. Nee, dat krijgt u niet, u krijgt de visie eerder voorgelegd want u moet meedoen met de visie. Dat is juist het kernadvies van de Randstedelijke Rekenkamer, omdat wij in het recente verleden nog weleens onze stakeholders zijn vergeten in het hele verhaal. Wat ik wil doen en daarom heb ik in de commissie gezegd, u moet even geduld hebben voor het BOT-overleg, dat had ik liever nog in december gehad maar dat wordt januari, want die vraag heeft mevrouw Keur mij toen in de commissie gesteld, hoe ziet het proces voor 2018 eruit? Dat gaan wij met elkaar bespreken. U vraagt, hoe zit het met de andere schappen? Er is net een brief van het algemeen bestuur van 't Twiske binnengekomen dat ook reageert op de Randstedelijke Rekenkamer. Ik heb met de griffie afgesproken om dat door te geleiden naar u toe en daar kunnen wij het in het BOT-overleg over hebben. Het is ook een beetje 'spread the word', dus ik probeer dat ook in andere besturen te doen om ook rekening te houden met de adviezen van de rekenkamer. Ik moet er wel bij zeggen, deze is wel specifiek voor Spaarnwoude vanwege de specifieke punten die alleen Spaarnwoude aangaan. Misschien kan ik de heer Wiesehahn, want dan hoeft hij niet dat loopje te maken, de balans tussen natuur en recreatie geldt natuurlijk voor allemaal. In dat traject moet ik u meenemen, want de twee portefeuilles komen bij mij samen, ik heb er in de commissie al iets over gezegd, natuur is een kerntaak van de provincie, die is mij heel erg lief, dus ik zal u daarin meenemen. Ik ben het niet eens met de heer Van Liere als hij zegt dat wij procesmatig hebben gereageerd, als je het hebt over de balans tussen natuur en recreatie, dan gaat het ook met name over de inhoud en dan gaan wij het ook hebben met elkaar over hoogwaardige natuur. Als wij die tegenkomen, hoe wij die kunnen versterken en uitbreiden. U begon met het is een beetje een procesmatig antwoord dat het college heeft gegeven, dat is het wat mij betreft zeker niet.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter. Dat waren de aanbevelingen die de rekenkamer heeft voorgesteld, dat gaat over welk proces wij moeten gaan doen en zo bedoelde ik mijn opmerkingen, het was geen verwijt richting het college.

Gedeputeerde **TEKIN**: Nee, maar dan spreken wij dezelfde taal. Terecht wat de heer De Groot ook zegt, de vestigingsvoorwaarden, het wordt alleen maar drukker, met name in de MRA en bij Spaarnwoude, dus dat wij daar iets moeten gaan doen, is wel duidelijk.

De **VOORZITTER**: Kunnen wij het bij een instantie laten? Ja. Dan gaan wij stemmen. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Die zijn er niet, zodat de voordracht met algemene stemmen is aanvaard.

13. Initiatiefvoorstel 64 GL, SP en 50plus over het inbesteden van schoonmakers

De **VOORZITTER**: Mag ik de heer Hietbrink vragen het voorstel toe te lichten.

De heer **HIETBRINK** (GL): Voorzitter, in juni dienden GL, SP en 50plus een initiatiefvoorstel in over het inbesteden van schoonmaak in de provincie. Na de zomer ontvingen wij een advies van GS en in de commissievergadering van november bespraken wij ons voorstel met de andere partijen. Ik wil GS en alle collega's bedanken voor hun reacties en ik zal ons voorstel kort toelichten en reageren op de argumenten van de partijen die nog niet overtuigd zijn van de meerwaarde van inbesteden. De gedachte dat de overheid zich moet concentreren op haar kerntaken en al het overige moet aan- en uitbesteden heeft vanaf de jaren negentig een hoge vlucht genomen in Nederland. Het lijkt ook voor de hand te liggen. Je doet als overheid wat echt bij je hoort en waar je goed in zou moeten zijn. Al het overige laat je aan marktpartijen die meer expertise hebben. Je stelt aan de voorkant kwaliteitseisen en voorwaarden en controleert achteraf of de gevraagde prestaties ook geleverd zijn. In theorie klinkt het goed. In de praktijk blijkt uit- en aanbesteden veel negatieve gevolgen te hebben. Enerzijds voor de mate van sturing en controle die de overheid nog heeft op belangrijke publieke taken, anderzijds voor werknemers aan de onderkant van de arbeidsmarkt die vaak de rekening betaalden in de vorm van een lagere beloning en slechtere arbeidsvoorwaarden. De laatste jaren zien we daarom – terecht denken wij – een beweging om belangrijke taken weer in te besteden en op die manier regie terug te krijgen en taken die worden verricht in opdracht van de overheid, ook weer op een fatsoenlijke manier te belonen. Ons voorstel past in die beweging naar meer overheidsregie en betere arbeidsvoorwaarden, vooral voor de mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt. Het wordt tijd dat we daarmee serieus aan de slag gaan, ook als provincie. Alle partijen onderschreven in de commissie het belang van goed werkgeverschap. Laten we allereerst met elkaar vaststellen dat er nu verschillen zijn tussen de mensen die werken in onze gebouwen en de mensen die ze schoonmaken. Uit het uitvoerige advies van GS – waarvoor dank trouwens – kunnen we bijvoorbeeld opmaken dat een schoonmaker een eindejaarsuitkering krijgt van 2,2% en een ambtenaar van 8,3 %. GS stellen zelf dat de schoonmakers geen bezwaar zullen hebben om in dienst te treden bij de provincie "Omdat de arbeidsvoorwaarden van de provincie beter zijn" en

dat is natuurlijk precies waar het om gaat. Wij vinden die verschillen onacceptabel. Maar kun je dat dan niet via een aanbesteding regelen? We zouden al die onwenselijke verschillen bij een volgende aanbesteding kunnen opnemen in de voorwaarden en dan is het ook geregeld, toch? Die vraag werd door verschillende partijen opgeworpen. Laat ik om te beginnen zeggen dat ik heel tevreden zou zijn als we bij een eventuele volgende aanbesteding de voorwaarde zouden opnemen dat schoonmakers hun werk moeten doen onder precies dezelfde voorwaarden als onze ambtenaren. Dat kost inderdaad meer geld maar die extra uitgaven lijken ons zeer verdedigbaar, omdat immers duidelijk is wat we ermee doen. We verbeteren de arbeidsomstandigheden van een beroepsgroep die kwetsbaar is en nu vaak onder slechte omstandigheden zijn werk moet doen. Ons voorstel gaat echter een stap verder en kiest ook uit meer principiële overwegingen voor inbesteden. Werk is immers meer dan goede arbeidsvoorwaarden, het is ook een organisatie waar je bij hoort. Wij vinden het belangrijk dat onze schoonmakers werken voor de provincie en collega's zijn van de mensen voor wie ze hun werk doen. Dat heeft te maken met loyaliteit en dat kun je niet via een aanbesteding regelen. Om die principiële reden hebben we ervoor gekozen dit voorstel vandaag aan PS voor te leggen. Ik ga afronden met een oproep richting de PvdA. Wij hadden dit initiatiefvoorstel graag ingediend samen met de PvdA. Zowel landelijk als in Amsterdam heeft de partij gepleit voor betere arbeidsomstandigheden en het inbesteden van de schoonmaak. Tot onze grote teleurstelling denkt de PvdA in de provincie daar anders over en dat vinden wij echt heel erg spijtig. Echte inhoudelijke overwegingen om dit voorstel niet te steunen, hebben we niet gehoord. Meneer Den Uyl gaf in de commissie aan ons voorstel sympathiek te vinden, maar stelde dat het gaat om "een principiële zaak" die pas aan de orde kan komen bij de volgende collegeonderhandelingen. Politiek draait inderdaad om principes maar die worden toch hopelijk niet maar één keer in de vier jaar uit de mottenballen gehaald? Wat doet de PvdA dan in de tussentijd? Ik roep de PvdA daarom op om over een onderwerp dat de partij aan het hart gaat en waarover niets is geregeld in het coalitieakkoord, kleur te bekennen. Ik snap dat we niet meteen terug kunnen naar het rozenrood van het oude socialisme, maar een beetje rouge of in ieder geval een gezonde blos op de wangen zou de provinciale PvdA niet misstaan.

De **VOORZITTER**: U mag hier naast mij plaatsnemen.

De heer **YURDAKUL** (D66): Voorzitter. Het initiatiefvoorstel van GL, SP en 50plus over het in eigen dienst nemen van schoonmakers klinkt goed in de oren. Daarmee beogen de initiatiefnemers een fatsoenlijke baan, een fatsoenlijk contract en een fatsoenlijke betaling voor de schoonmakers. Wie wil dat niet? Mijn fractie vraagt zich af waarom het initiatief wordt beperkt tot de schoonmakers. Deze provincie heeft meer werkzaamheden uitbesteed. Waarom betrekt men de cateringdiensten, beveiliging en specialisten voor onderhoud van onze gebouweninstallaties niet bij het initiatiefvoorstel? D66 is van mening dat de provincie zich moet focussen op haar kerntaken, het ruimtelijk en economisch domein, bereikbaarheid, duurzaamheid en cultuurhistorie. Dit is wat ons betreft het leidende principe om de werkorganisatie vorm te geven. Wij constateren na lezing van het advies van GS dat GL, SP en 50plus diverse rekenfouten maken en geen goede dekking hebben voor hun voorstel. Het gaat om structurele lasten, aangewende dekking via de reserve bedrijfsvoering betreft een incidentele

uitgave voor uitsluitend ICT-investeringen en dat is incidenteel en eenmalig. Die dekking is er niet. De schoonmakers hebben nu een vaste baan bij hun werkgever. Als je de schoonmakers in dienst neemt, dan moet je dat blijven begroten en ramen en die dekking is er niet. De schoonmakers hebben nu een vaste baan bij hun werkgever. Gelet op het gebrek van een deugdelijke dekking in het initiatiefvoorstel moeten wij helaas constateren dat GL, SP en 50plus de schoonmakers met een dode mus proberen blij te maken. Wij zijn het met GS eens dat het bevorderen van goed werkgeverschap van leveranciers aan de provincie een goede zaak is. Wij gaan ervan uit dit te kunnen doen wanneer wij daarover komen te spreken en dat betreft niet alleen de schoonmakers, maar alle toeleveranciers van de provincie.

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Waar ligt de scheiding tussen kerntaken en uitbesteding? GL, SP en 50plus brengen dit met het initiatiefvoorstel goed onder de aandacht en wij willen ze daarvoor bedanken. Belangrijker is wat willen de schoonmakers zelf? Willen zij onderdeel uitmaken van de provincie of zien zij zichzelf als schoonmaakprofessionals die breder inzetbaar zijn? Hoewel wij negatief zijn over het steeds goedkoper uitbesteden, hebben wij ook problemen met het verplicht inbesteden. Wij zouden de keuze graag willen overlaten aan de medewerkers zelf en dat hier breed naar gekeken wordt. Graag een reactie hierop.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Ik kan volledig achter het betoog van de heer Hietbrink staan, maar ik wil nog even terugkomen op wat de heer Yurdakul heeft gezegd. Wij hebben het afgelopen jaar meerdere keren in de commissie de problemen van de brugwachters besproken, dus als je dit eenmaal goed regelt, dan volgen er meer. Dat kan alleen maar positief uitwerken. De heer Zoon zegt net, wat vinden de mensen er zelf van, maar nu is er geen keuze. Dus ik zou zeggen, provincie geef het goede voorbeeld.

De **VOORZITTER**: De heer Zoon deed volgens mij een ander voorstel.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Dank aan de drie partijen voor het initiatiefvoorstel. Ik denk dat voor iedereen geldt dat wij het werk van onze schoonmakers zeer waarderen, het lijkt zo gewoon dat alles hier netjes is, maar daar is hard voor gewerkt. Het is altijd goed om je af te vragen of de wijze waarop de provincie haar diensten inkoopt, nog steeds de juiste is. Outsourcing heeft naast schaalvoordelen inderdaad ook enkele risico's zoals u terecht opmerkt in uw initiatief. Na inschatting van mijn fractie zijn deze risico's minder van toepassing op schoonmaakdiensten. Alleen de risico's van in het gedrang komen van goed werkgeverschap en afhankelijkheid van leveranciers zouden hier kunnen opgaan. Deze dingen zijn echter goed te regelen in een aanbesteding en dat is naar ons idee ook gebeurd. Mijn fractie is het eens met de analyse van GS dat insourcen van schoonmaakdiensten op dit moment geen meerwaarde heeft. De vergelijking met de Rijksoverheid en de gemeente Amsterdam gaan vanwege de schaalgrootte ook niet op. De uitgangspunten in het initiatiefvoorstel kloppen, de provincie moet een goed werkgever zijn, maar is dat naar ons inzicht ook door schoonmaakdiensten voor een nette marktconforme prijs aan een goede werkgever te outsourcen.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Voorzitter. In de commissie heeft mijn fractie laten weten dat wij het in dienst nemen van schoonmakers bij de provincie op zich een goed idee vinden. Het ligt voor de hand dat wij dit zeggen, want wij hebben dat in ieder geval ook bij het Rijk geregeld in het vorige kabinet wat voor de PvdA nou niet echt fantastisch is afgelopen. Desalniettemin, het is een goed idee. Wij zitten met twee elementen. In de eerste plaats, principiële punten regel je over het algemeen niet halverwege de rit maar bij het begin. Dat heb ik ook in de commissie gezegd, als je dit zou willen regelen, dan is het moment waarop je dat regelt en afspraken maakt over alle dingen, de coalitieonderhandelingen. Dat heeft er in de commissie toe geleid dat er brede steun was dat de PvdA weer aan de coalitieonderhandelingen plaats zou nemen, maar los daarvan is er een tweede element. Het tweede element heeft betrekking op het feit dat dit voorstel focust op de schoonmakers. De schoonmakers bij de provincie zijn al sinds mensenheugenis, 40, 50 jaar niet in provinciale dienst, maar in dienst bij schoonmaakbedrijven. Gelukkig hebben de mensen die bij de provincie schoonmaken, een vaste arbeidsovereenkomst volgens GS en dat is goed want dat helpt tegen de strijd tegen doorgeslagen flexibilisering. Bovendien zijn de arbeidsvoorwaarden in de schoonmaak de afgelopen jaren dankzij de harde strijd van de mensen die ervoor gevochten hebben in de schoonmaak, menigmaal aanzienlijk verbeterd. Heel erg goed. Desalniettemin is er bij de provincie nog een ander probleem en het andere probleem heeft ermee te maken dat wij een outsourcingsbeleid hebben dat is vastgesteld in de periode 2003-2007. Dat was de periode dat niet de PvdA maar GL in het college zat. Dus als de heer Hietbrink de PvdA de maat wil nemen, doe het dan volledig en zeg dan, wij zijn op de dwalingen ons weegs teruggekomen, wij vinden dat wij het fout gedaan hebben indertijd en wij vragen aan de PvdA ons te helpen op het rechte pad te komen. Dat zullen wij in een volgende coalitieperiode graag doen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Ik heb al eerder aangegeven veel waardering te hebben voor de indieners van dit voorstel en ook de doelen te ondersteunen die beoogd worden, namelijk goed werkgeverschap, eerlijke behandeling van alle mensen die werken voor de provincie, voldoende loon en perspectief. Wij ondersteunen de intentie dus van harte. Tegelijkertijd hebben wij goed gekeken naar de reactie van het college op dit voorstel en daaruit blijkt dat er op dit moment verschillende afspraken en garanties zijn die ervoor zorgen dat er voor de werknemers van Eurest aan deze voorwaarden wordt voldaan. Zo hebben de medewerkers een vast contract. Al met al denken wij dat de toegevoegde waarde van het in dienst nemen beperkt of er eigenlijk niet is en dat de kosten ook nog wat hoger zijn, helpt niet mee, maar dat is niet doorslaggevend. Wij willen het college van GS wel blijven oproepen om dit voorstel te zien als een signaal om blijvend aandacht te hebben voor goed werkgeverschap bij alle diensten die worden uitbesteed en voor alle eigen medewerkers.

De heer **VAN STRAATEN** (VVD): Voorzitter. Zoals al aangegeven in de commissie M&F bij de behandeling van dit initiatiefvoorstel, ziet de VVD geen aanleiding om als provincie over te gaan tot het in dienst nemen van de schoonmaakmedewerkers. Voor de argumentatie kan ik naar het advies van het college verwijzen. Het komt er kort gezegd op neer, het is kostenverhogend, het vraagt veel organisatie door de provincie. De provincie kan de betrokken medewerkers geen goede doorstroommogelijkheden bieden vanwege de schaal, de arbeidsvoorwaarden voor de

medewerkers in de schoonmaakbranche zijn de afgelopen jaren sterk verbeterd. Er zijn ook vele andere maatregelen getroffen, zoals de branche-brede invoering van de code Verantwoord Marktgedrag en ook het treffen van social return afspraken met de dienstverlener. Voor de VVD is er geen aanleiding om iets te veranderen aan de huidige situatie.

De heer **HIETBRINK** (GL): Voorzitter, laat ik beginnen met waar de heer Den Uyl eindigde. Ik denk dat het inderdaad goed is in de politiek om vast te stellen op bepaalde momenten dat je misschien in het verleden verkeerde besluiten hebt genomen. Dus wij hebben inderdaad hopelijk nu het rechte pad gevonden, dat hebben wij door veel soul searching gedaan en wij zijn heel blij dat in ieder geval de PvdA kan zeggen dat het een goed idee is en ik zie ernaar uit dat wij in de toekomst misschien toch ook bij elkaar komen op een ander moment begrijp ik en daar zijn wij het ten principale oneens, namelijk bij eventuele coalitiebesprekingen. Het lijkt ons dat principes ook in de vier jaar gewoon op tafel kunnen komen als er niet iets geregeld is, want dat had ik er natuurlijk bij gezegd in het coalitieakkoord en dat geldt voor dit onderwerp. Een aantal opmerkingen. Ten eerste, waarom alleen de schoonmakers? Waarom niet breder? Wij hebben ingezet op de schoonmakers, het is zeker niet bedoeld om het daarbij te laten, maar het leek ons een goede start. Dus wat ons betreft is het een principe dat wij breder zouden kunnen omarmen en niet alleen voor schoonmakers, maar ook, we hebben het gehad over de catering, beveiliging, onderhoud, et cetera. Een ander punt dat ik ingewikkeld vind, is de discussie over goed werkgeverschap. Er staat heel veel in de reactie van GS over de arbeidsomstandigheden van de schoonmakers op dit moment, er wordt terecht geconstateerd dat de arbeidsomstandigheden de afgelopen tien jaar echt verbeterd zijn, trouwens niet zonder slag of stoot, laten wij dat vooral ook memoreren, maar het blijft toch in ieder geval voor ons onverteerbaar dat er wel degelijk verschillen zijn in de arbeidsvoorwaarden en dan is het de vraag, wat vind je dat je daarmee moet doen. Wij kiezen ervoor om te zorgen dat de arbeidsvoorwaarden hetzelfde zijn en dat kan volgens ons het gemakkelijkst door de mensen zelf in dienst te nemen. Wij hebben een dekking aangedragen. GS zeggen in hun advies wel iets over de meerkosten die gepaard gaan met het voorstel, dat onderschrijven wij, dat heb ik net ook niet onder stoelen of banken gestoken, maar dat de dekking niet zou voldoen, daar ben ik bij voorbaat niet van overtuigd, dat staat ook niet in de reactie van GS. Ik zou denken dat als D66 het met ons eens is dat het principe deugt, laten wij dan samen zoeken naar een dekking. Tot slot iets over de keuze, moeten wij het niet aan de medewerkers zelf vragen. Dat lijkt mij als uitgangspunt helemaal geen slecht idee, maar ik ben het eens met het advies van GS, ik denk dat de mensen heel graag bij ons in dienst komen omdat de arbeidsvoorwaarden hier gewoon beter zijn. Ik zou denken, bied het ze aan, ik verwacht niet dat ze het zullen weigeren.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter. Ik denk dat de reactie van GS voor zich spreekt, maar er zijn nog opmerkingen gemaakt over de dekking. Ik denk dat er terecht door de heer Yurdakul op gewezen is dat een structurele lastenverzwaring gedekt wordt vanuit een incidentele post en dat is tegen onze financiële regels in. De suggestie van de PvdD om er een soort à la carte regeling van te maken, lijkt mij vanuit een oogpunt van bedrijfsvoering niet wenselijk, dat je mensen in vaste dienst hebt en mensen via een bureau of organisatie inhuurt, dat lijkt mij niet de meest verstandige keuze. Wanneer bespreek je nou zoiets, ik ben het met de heer Den Uyl eens dat je

dit soort zaken die echt een fundamentele koerswijziging van de organisatie bewerkstellingen, op het moment van de coalitieonderhandelingen met elkaar bespreekt, want het gaat om een trendbreuk met het beleid dat sinds 2003-2007 is ingezet. Als je dat allemaal moet gaan opschrijven op voorhand dat je ook staand beleid gaat continueren, dan krijg je wel een heel dik coalitieakkoord.

De **VOORZITTER**: Kunnen wij met een termijn vanuit de Staten volstaan? Ik zie geknik. Dat betekent dat wij nu kunnen gaan stemmen. Blijf hier maar even rustig zitten. Het is altijd geweldig want dat kost echt veel tijd om initiatiefvoorstellen te maken en dat leidt niet altijd tot een politiek succes, maar de waardering mag er niet minder om zijn, al was het alleen maar voor het leuke debat dat even ontstond. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, 50plus, de overige leden tegen, zodat het voorstel is verworpen, maar de waardering is er niet minder om.

14. Vragenuur

De **VOORZITTER**: Er zijn geen mondelinge vragen ingediend, dus wij gaan over naar de stemming over de moties Vreemd.

De heer **YURDAKUL** (D66): Mag ik een orde-opmerking maken? De volgordelijkheid van de moties die in stemming worden gebracht, ik denk dat de D66-motie als eerste in stemming zou moeten worden gebracht, omdat deze het meest verstrekkend is.

De **VOORZITTER**: Dat is een vraag waar ik wat mee zit, want en daar moeten de Staten apart even een uitspraak over doen, aan de ene kant is dat zo, de motie van D66 is wat verderstrekkend dan motie 128 van de PVV. Aan de andere kant staat er in de motie van D66 een wat minder stellige uitspraak: “De mogelijkheid voor het plaatsen van de drie vlaggen te onderzoeken en daar een keuze uit te maken”. Dus ik vind het lastig om dat te wegen, want ik realiseer mij wel dat er een verschil in resultaat kan zijn. Hier gewoon we maar even over stemmen.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Ik zou graag willen weten wat er dan onderzocht dient te worden.

De **VOORZITTER**: Dat staat er op zichzelf duidelijk in, de mogelijkheden voor het plaatsen van drie vlaggen in de Statenzaal te onderzoeken en daar een keuze in te maken. Er zijn hier natuurlijk allerlei mogelijkheden, je zult die vlaggen een beetje een fatsoenlijke plek moeten geven. Ik hoorde al een onverlaat zeggen – ik zal niet zeggen wie het was – dan haal je maar een paar wandkleden weg, waarop gedeputeerde Van der Hoek en ondergetekende direct reageerden met ‘over my dead body’, dat gaan wij dus niet doen. Maar toch maar even het ordevoorstel. Er ligt een ordevoorstel van D66 om eerst te stemmen over M129 en daarna over M128. Het lijkt mij het beste dat wij over dat ordevoorstel gaan stemmen. Wie is voor het ordevoorstel?

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter. Nog even een vraag ter verduidelijking van uw kant. U hebt het telkens over stemmen, maar volgens mij zijn wij zo ver nog niet, want ik zou wel graag in de

gelegenheid worden gesteld om nog wat van deze moties te vinden, ik neem aan dat u dat nog wel gaat doen.

De **VOORZITTER**: Jazeker, want de heer Den Uyl heeft vanmorgen zelfs in het presidium gevraagd om nog even wat inhoudelijk, nou ja, we zijn al over het eindtijdstip heen geschoten, maar ik wil eerst qua orde duidelijkheid scheppen. Daarna bent u natuurlijk in de gelegenheid om er iets van te zeggen. Wie is er voor het ordevoorstel van de heer Yurdakul? Het staat in het systeem. Dat zijn de fracties D66, CDA en VVD. Zullen we gemakshalve maar zeggen dat het ordevoorstel van D66 is aangenomen? Ik tel even op, de fractie van D66, van de PvdA, van de VVD en het CDA. Nou moet er duidelijkheid zijn. Ik begrijp dat de PvdA niet voor het ordevoorstel heeft gestemd, dan zijn het de fracties D66, CDA en VVD. Ik zag daar een aantal vingers de lucht in gaan. Het ordevoorstel van de heer Yurdakul is verworpen. Dan gaan wij nu naar de inhoud. Wij gaan eerst de moties 128, 129 en 130 als cluster bespreken.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter. Een drietal moties waarvan twee over een vlag en een over een muurschildering of anderszins, in ieder geval gaande over de tekst in artikel 1 van de Grondwet, waarbij ik overigens bij de laatste moet constateren dat het onderwerp weliswaar met de pen veranderd is maar het dictum nog niet en daar staat nog steeds vergaderzaal.

De **VOORZITTER**: Dat is volgens mij technisch niet gecorrigeerd.

De heer **ANNAERT** (VVD): Wij gaan uit van het dictum, voorzitter, dat is de afspraak die wij hebben. Dan terug naar de moties over de vlaggen en dan indirect ook toch over de tekst. Zonder op dit moment een inhoudelijk oordeel te willen geven want daar ben ik nog niet aan toe, de drie moties hebben gemeen dat het over dit huis gaat en dit huis is een Rijksmonument. In de teksten van verschillende deskundigen over dit huis, dan gaat het niet alleen over het exterieur maar ook over het interieur. Ik kwam nog een tekst tegen die betrekking had op destijds de verbouwing van het Tweede Kamergebouw en de gebouwen eromheen en die tekst vond ik heel erg van toepassing op wat nu voorligt en ik zal die even voorlezen: “Net als een tekst staat een gebouw open voor interpretatie. Architectuur, inrichting en politieke cultuur spelen op drie vlakken op elkaar in, namelijk de omgang met het verleden, de uitdrukking van het hedendaagse en het sturen van gedachten en gedrag.” Om een echt goede afweging te kunnen maken zou ik het zeer op prijs stellen dat er eerst hier vanuit het college maar nog beter door de commissie die wij daarvoor hebben ingesteld en die zich bezighoudt met het beheer van dit gebouw, een advies wordt uitgebracht over wat wel en niet wenselijk is waarbij de vraag kan worden meegenomen, waar dan wel en waar dan niet. Ik zeg tegen de collega’s, kijk gewoon rond in deze zaal en die is niet voor niets zo tot stand gekomen zoals die is en ik vind het te gemakkelijk om nu even snel ja of nee tegen een van deze moties te zeggen, daarom de oproep om deze moties voorlopig aan te houden dan wel de toezegging te krijgen van GS dan wel de voorzitter of hij bereid is om als voorzitter van die commissie die taak op zich te nemen. Dat komt dan het dichtst bij in eerste instantie de motie van D66, maar zoals gezegd, mijn verzoek is om hier nu nog geen besluit over te nemen, maar eerst het advies hierover af te wachten.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Voorzitter. Vlaggen is symboliek, vandaar dat ze ook zo fier buiten dit gebouw wapperen. De heer Annaert heeft iets gezegd over het karakter van deze zaal en de voorzitter ook, dus wij hebben geen behoefte aan vlaggen in deze zaal, want ze staan al buiten. Mochten de Staten besluiten dit toch te willen, dan steunen wij het voorstel van D66 omdat dit een verbijzondering is van die motie. Onze volgorde zou zijn, wij zijn tegen 128 en als die wordt verworpen, dan heeft 129 ook geen zin. Over 130 denken wij wat anders onder voorwaarde dat het hier nadrukkelijk niet gaat over de Statenzaal. Maar als de bedoeling van motie 130 is te zeggen, kunnen wij niet ergens in dit gebouw op passende wijze de tekst van artikel 1 van de Grondwet op een goed zichtbare plaats hangen, dan zouden wij daarvoor zijn, maar nogmaals niet in deze Statenzaal en eigenlijk alleen maar, als wij ons om heen kijken, denken waar in deze Statenzaal, maar de Grondwet en artikel 1 zijn ons buitengewoon veel waard. Dat is heel goed, andere provincies hebben het ook gedaan, om die gewoon ergens op een zichtbare plek hier of op het Houtplein want daar komen meer mensen dan hier, op te hangen.

De **VOORZITTER**: Het is wat mij betreft niet nodig dat alle fracties het woord voeren hoor.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Voorzitter. Eerst een opmerking richting de heer Annaert en zijn zorg over de historische aspecten van het gebouw, daar ben ik het helemaal mee eens, maar ik ga ervan uit dat u dezelfde zorgen heeft over de historische waarde van de Stelling van Amsterdam. Een stemverklaring over 128 en 129, de heer Den Uyl zei het al, de vlaggen zijn er al, je breekt er haast je nek over, ze staan namelijk voor de deur en om die reden zullen wij beide moties niet steunen. Het antwoord op de vraag van de heer Den Uyl, we gaan op zoek naar een goede plek, dat was in feite de strekking van de motie, maar hij is een beetje door de snelheid in de slordigheid terechtgekomen, want dat had er moeten staan.

De **VOORZITTER**: Zo heb ik het ook maar geïnterpreteerd. Mevrouw De Meij heeft een technische correctie aangebracht maar die moet onderaan terugkomen. De voorzitter van de commissie van het gebouw is een paar keer aangeroepen en die voorzitter van die commissie is best bereid om die zoektocht te ondernemen en wat past, gelet op het monumentale karakter van dit gebouw, wat kan op verantwoorde wijze waar plaatsvinden en detoneert het überhaupt niet, want ook die vraag zul je onder ogen moeten zien. Dan vind ik het zelf minder interessant of er twee of drie vlaggen hangen, zeg ik er eerlijkheidshalve maar bij, maar ik kan dat alleen zinnig doen als die drie moties die nu op tafel liggen, worden aangehouden. Ik kijk naar de drie fracties of zij daartoe bereid zijn, want anders heeft het geen zin, dan gaan wij gewoon stemmen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Daar ben ik op zich bereid toe, alleen de gedachte achter onze motie was dat als wij hier vlaggen gaan neerzetten, het er in ieder geval drie moeten zijn net als buiten. Eerlijkheidshalve is mijn fractie ook voor geen vlaggen, maar als we beslissen dat er vlaggen zijn, dat het er dan drie moeten zijn. Als de PVV bereid is de motie in te trekken, dan zullen wij dat ook doen.

De **VOORZITTER**: Op die manier komen wij in een rare cirkel terecht. Als de drie moties worden aangehouden, dan kunnen wij volgend voorjaar op een voldragen manier het rapport van de

commissie bespreken. Ik kijk in de richting van de PVV. Ik heb het vanmorgen in het presidium ook op deze manier gevraagd, omdat ik dit al een beetje zag aankomen.

Mevrouw **BEZAAN** (PVV): Wij houden hem dan aan.

De **VOORZITTER**: Als de fractie van D66 die bereidheid ook heeft, dat is het geval bij D66. Is dat ook bij de fracties van de SP en 50plus het geval?

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Ja hoor, dat vinden wij prima en dan hopen wij op een zo snel mogelijk rapport.

De **VOORZITTER**: Dan ligt er de toezegging van de voorzitter van de commissie om nader te rapporteren in de richting van de Staten over de vlaggen en artikel 1. Dan de overige twee moties vreemd, M131 gaat over zonne-energie bij dorpslinten. Daar heeft gedeputeerde Geldhof wel een oordeel over. Het is altijd wel even gebruikelijk dat de gedeputeerden aangeven wat zij ervan vinden en dan gaan wij normaalgesproken vrij snel over tot stemming na stemverklaringen vanzelfsprekend. Die andere motie gaat over geluidsschermen, daar beginnen wij dan maar even mee. Gedeputeerde Tekin geeft zijn oordeel over M132, dat zijn de geluidsschermen Hilversum.

Gedeputeerde **TEKIN**: Mevrouw Geldhof was nog niet zo ver, daarom denk ik, dan doen wij dit maar gelijk. Ik ben samen met de heer Bruggeman daar geweest bij de buurt en de actiegroep en het is vrij zuur wat daar is gebeurd. Ook RWS heeft geconstateerd dat de communicatie tussen 2010 en het heden wel wat beter en scherper had gekund. Als je daar nu rondloopt middenin de winter, hele grote machines, wij hebben dat ook gezien. De bomen hebben geen bladeren meer, de snelweg komt dan wat dichter in de buurt te liggen, dat is voor die buurt heel erg zuur. Ik heb aangeboden om de lobby richting Den Haag aan te gaan, want daar hoort het thuis. Den Haag is verantwoordelijk voor de Rijksweg. Als je het dan hebt over bovenwettelijke maatregelen op een Rijksweg, dan hoort hij ook in Den Haag thuis. In het MIRT-overleg is er vorige week gesproken met de minister, de handtekeningen zijn overhandigd en daar zijn toch wel een paar bijzondere dingen gebeurd. De minister heeft gezegd geen mogelijkheden te zien en die heeft aan de Kamer gezegd, u moet terug naar de regio. De regio is in dit geval de gemeente Hilversum en de provincie om die bovenwettelijke maatregelen op een Rijksweg voor elkaar te krijgen en dat vinden wij echt de omgekeerde wereld. Er zijn ook een paar moties waar de heer Bruggeman aan refereerde, een drietal moties liggen op tafel en daar wordt morgen over gestemd. Deze motie moet ik – ook al vind ik hem sympathiek – ontraden, want als de minister al in gedachten heeft, je moet terug naar de regio en ga het daar maar regelen en wij moeten nu als het debat in de politieke realiteit er in de Kamer nog niet is, moeten wij gemotiveerd aangeven waarom wij het een goed idee vinden dat daar geluidsschermen komen, dan zou dat een verkeerd beeld geven omdat wij hier het uitgangspunt hebben in dit huis dat wij geen bovenwettelijke maatregelen doen.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Heb ik u goed horen zeggen dat de gedeputeerde heeft aangeboden om de lobby voor deze geluidsschermen te willen voeren?

Gedeputeerde **TEKIN**: Daar was u bij, ik heb de actiegroep aangeboden, wethouder Van Vroonhoven heeft die lobby tot zich genomen, die was er vorige week bij aanwezig en ik heb haar af en toe ondersteund daarin om in ieder geval dat gesprek te kunnen voeren. Het begon er allemaal mee omdat die bewoners hier ook een paar bij de commissie zijn langs geweest en ik vind het heel bezwaarlijk als actiegroepen hier beginnen te shoppen en ze krijgen geen gehoor. Ik heb een gesprek met ze gevoerd en samen met de wethouder het gesprek met RWS gevoerd en die geven geen millimeter toe.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Wilt u die lobby blijven voeren of niet?

Gedeputeerde **TEKIN**: Ik wil afwachten wat er morgen in de Kamer gebeurt. Een van de moties die nu in de Kamer liggen, is dat de minister wordt opgeroepen om samen met de regio het gesprek aan te gaan. U weet, het college is altijd bereid om het gesprek aan te gaan, maar wel onder de voorwaarde dat wij geen bovenwettelijke maatregelen op ons nemen en al helemaal niet van Rijkswegen.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Nou heeft Hilversum gezegd, wij steunen de bewoners in hun wens. U zegt, er ligt een motie in de Tweede Kamer waarvan de belangrijkste is, die noemt u ook, minister, ga in overleg met in de eerste plaats de bewoners en de gemeente. Waarom is het niet heel goed dat wij net als de gemeente Hilversum ook al gedaan heeft, u als PS de steun geven en daarmee de steun aan de bewoners om morgen in de Tweede Kamer de motie aangenomen te krijgen?

Gedeputeerde **TEKIN**: Omdat de minister een heel ander beeld heeft van waar die steun uit zou moeten bestaan. Als de minister het beeld heeft, u moet het in de regio gaan oplossen, ook met de financiën, dan geeft deze motie als die nu zou worden aangenomen, daar een verkeerd beeld bij want dan schep ik verwachtingen die ik niet kan nakomen.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Waar staat in de motie dan dat het over de financiën gaat? Dan heb ik het over de Kamer- en de Statenmotie, in beide moties staat alleen, probeer de schermen te ondersteunen. Waar staat dat het over geld gaat?

Gedeputeerde **TEKIN**: Als wij het hebben over, roepen het college op aan de minister van I&W gemotiveerd te berichten dat ook naar het oordeel van PS van Noord-Holland de plaatsing van geluidsschermen langs de Rijksweg A27 noodzakelijk is. Daar leest het college uit dat als wij die bal krijgen teruggespeeld, dat vind ik niet handig.

De **VOORZITTER**: Ik ontneem u het woord, mijnheer Bruggeman. Het woord is nu aan gedeputeerde Geldhof voor de andere motie.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter. De motie over de uitvoeringsregeling zonne-energie bij dorpslinten. Ik ontraad de motie, want hij is reeds met PS besproken geweest in de commissie

RWW van 31 oktober en er is een rondvraagbeantwoording geweest in de commissie RWW van 4 december, dus hij is al twee keer aan bod geweest. In de wijziging van de uitvoeringsregeling stond het toevoegen van een specifiek begrip lintbebouwing met bijbehorende definitie centraal. Een aantal fracties heeft toen gevraagd of de definitie niet iets te vaag is en ik heb toen toegelicht dat wij het begrip juist niet dicht timmeren omdat het juist een bewuste keuze is want wij willen de gemeenten een zekere beoordelingsruimte geven. Daarmee kan maatwerk worden geleverd, waar u mij vaak over vraagt om dat aan de lokale politiek binnen de kaders tot uitwerking en realisering te laten komen met draagvlak van de bewoners. Na deze duiding zijn geen nieuwe opmerkingen geplaatst, er is geen tweede termijn aangevraagd en er is derhalve geen aanleiding om opnieuw over de uitvoeringsregeling in gesprek te gaan. Hij is inmiddels gepubliceerd en het zou bizar zijn om hier weer opnieuw over in gesprek te gaan en hem weer te gaan terugdraaien. Dit is nu hoe wij als betrouwbare overheid ook naar de gemeenten willen overkomen.

De **VOORZITTER**: Wij gaan over beide moties stemmen inclusief stemverklaringen natuurlijk.

Mevrouw **KEUR** (CDA): Wij willen graag even schorsen.

De **VOORZITTER**: U wilt vijf minuten schorsen? Echt niet langer dan vijf minuten. Dan gaan wij even schorsen. De vergadering is heropend. We beginnen met M131 over de linten en de zonne-energie. Stemverklaringen?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Zoals de motie nu is, zullen wij tegen stemmen. Ik zou de indieners willen verzoeken de motie in te trekken en dit te agenderen voor de commissie, zodat wij hier nog een keer over van gedachten kunnen wisselen. Volgens mij is deze motie daar niet voor nodig.

Mevrouw **KOCKEN** (GL): Ik sluit mij daarbij aan. Wij hebben ook wel behoefte om hier nog verder over te praten en het leek ons ook goed als dat dan gewoon geagendeerd wordt, dus het zou misschien een goed idee zijn om hem in te trekken, want wij vinden dit zeker het bespreken waard.

De **VOORZITTER**: Ik kijk naar de eerste ondertekenaar, de heer Bruggeman.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Dat is een goede suggestie van het CDA en GL, natuurlijk kunnen wij altijd iets op de agenda zetten, maar ik zou de andere fracties willen vragen hun bereidwilligheid uit te spreken en ook de gedeputeerde moet bereid te zijn om daarover een gedachtewisseling te willen aangaan.

De heer **SLETTENHAAR** (VVD): Ik sluit mij aan bij het CDA.

De **VOORZITTER**: Ik zie overal instemmend geknik, en de commissie kan het gewoon agenderen en de gedeputeerde is ongetwijfeld bereid om een bijdrage aan de discussie te leveren.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Met vooral het laatste deel van uw uitleg trek ik de motie met genoegen in.

De **VOORZITTER**: De motie is ingetrokken. Dan M132. Stemverklaringen?

De heer **ZOON** (PvdD): Op zijn allerminst moeten wij het maximale doen om de impact van al die extra auto's van de afgelopen jaren en de komende jaren te beperken. Vandaar de oproep om de geluidsschermen te plaatsen. Dat lijkt ons goed, vandaar dat wij hem mede hebben ondertekend.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik kan mij best voorstellen dat PS uitspreken dat wij in het belang van onze bewoners het belangrijk vinden dat het Rijk daar geluidsschermen gaat plaatsen. Hoe de motie nu is geformuleerd, kan ik niet zo goed overzien wat de consequenties daarvan zijn, onder andere op het gebied van precedentwerking. Het lijkt zo te zijn geformuleerd dat wij in dat gat moeten springen en dat is uitdrukkelijk niet de bedoeling, dus wij zullen tegen deze motie stemmen.

De heer **DEN UYL** (PvdA): In aansluiting bij mevrouw Zaal, het is geen enkel probleem om nog een keer te signaleren dat er bij de bewoners iets leeft, maar in deze vorm is de motie in feite een cheque die wij niet op ons zouden moeten nemen, dus wij gaan tegen deze motie stemmen.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Voorzitter. Wij denken ook dat dit een precedentwerking gaat opleveren die onbetaalbaar is en op grond van de aanvullende informatie zullen wij tegen deze motie stemmen, maar wel met de aanbeveling dat de lobby in ieder geval moet doorgaan.

De heer **ANNAERT** (VVD): Woorden van gelijke strekking.

De **VOORZITTER**: Volgens mij heeft de gedeputeerde gezegd, ik wacht even af wat er uit die moties in de Kamer komt en dan ben ik bereid om in de richting, als die uitspraken daar positief zijn, om in de richting versterkend te werken. Dat is in feite wat hij heeft toegezegd.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Ik wil graag de motie wijzigen.

De **VOORZITTER**: Dat kan niet meer. Wij zijn al bij de stemverklaringen, de motie kan nu niet meer gewijzigd worden. U kunt hem wel aanhouden.

De heer **BRUGGEMAN** (SP): Er wordt een beroep op mij gedaan om de motie aan te houden. Wij willen hem wijzigen maar u zegt, dat kan niet meer. Wij brengen hem in stemming, en wel hierom. Daar in Hilversum hebben de hele dag mensen zitten hopen dat wij ons hier duidelijk uitspreken. Het is wat omgekeerd, normaal komt de televisie uit Hilversum. Wij gaan hier nu een duidelijke uitspraak over doen en dan weten de mensen in Hilversum hoe de verschillende partijen hen wel of niet willen steunen.

De **VOORZITTER**: Nog andere stemverklaringen? Dat is niet het geval. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PVV, PvdD, 50plus, CU/SGP, ONH, de overige leden daartegen, zodat de motie is verworpen.

15. Sluiting

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij aan het einde van de vergadering gekomen. Hiernaast staat de kerstborrel en het kerstdiner. Denkt u ook aan het ophalen van het kerstgeschenk? Ik wens u allen hele goede feestdagen, een goed uiteinde en een prettig begin. Wij zien elkaar in ieder geval op onze nieuwjaarsreceptie op 12 januari. De goede wensen gelden ook voor onze provinciale medewerkers en voor de griffier en haar medewerkers die er in 2017 weer alles aan gedaan hebben om onze vergaderingen goed te laten verlopen en dat ongetwijfeld ook in 2018 weer gaan doen. De vergadering is gesloten.

***

Strategische Statenagenda Commissie NLWM per 31-01-2018

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018 (d.d.)								2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie NLWM	**29 Jan**	**12 mrt**	**16 apr**	**28 mei**	**25 jun**	**24 sep**	**29 okt**	**3 dec**	**1e**	**2e**			
Natuur													
Provinciaal meerjarenprogramma Groen											Tekin	Gedeeltelijk Bob	Jaarlijks vast te stellen door PS
Toekomst Gooise Natuurreservaat											Tekin	Gedeeltelijk Bob	Eind 2015 begin 2016 besluitvorming over GNR verwacht. Evaluatie 1 jaar na invoering transitie. 1-6-2016 brief ontvangen GNR aangepast transitieplan nav zienswijzen ter besluitvorming in AB GNR op 23-06-2016 **November 2017: Transitie is in volle gang, naar verachting kan in maart 2018 een evaluatie in de commissie besproken worden.**
Actualisatie/ herijking beleid stiltegebieden											Tekin	Bob-model	In cie. Januari 2016 t.k.n. onderzoeksrapport. Medio 2017 vervolg. Over Stiltegebieden is ook een onderzoeksrapport van de Randstedelijke Rekenkamer verschenen. Presentatie november 2016. Inhoudelijke behandeling Rekenkamerrapport 27 maart in NLM en 10 april PS. Beleidsstuk GS wordt eind 2017 verwacht (o.v.b.) **November 2017: Beleidsstuk wordt naar verwachting 1e kwartaal 2018 opgeleverd en vervolgens besproken in de commissie**
Programma Groen Kapitaal en Biodiversiteit											Tekin	Geen Bob model, GS besluiten	11-1-16 BOT-overleg op locatie. In februari 2016 zal een eerste discussiestuk ter bespreking worden voorgelegd aan de Statencommissie NLM. Met medeneming van de uitkomsten daarvan zal het e.e.a. verder worden vormgegeven. 15-05-2017: Bespreking Rapport biodiversiteit in Noord-Holland Biodiversiteit is onderdeel van de expertmeeting over NNN op 12 oktober **November 2017: Doorlopend programma met regelmatig bijeenkomst en informatie voor commissie via C-agenda**
Groene Hart Visie											Tekin	Gedeeltelijk BOB, 3 provincies	Startnotitie 2e helft 2016 besproken, visie (gedeelde visie met ZH en Utrecht). Woensdag 20 september 2017 gezamenlijke bijeenkomst UT, ZH en NH. De visie als bouwsteen is door provincies afzonderlijk vastgesteld (oktober-november 2017). **In de volgende fase moet aan de slag gegaan worden om visie te concretiseren. Er volgt afstemming tussen de griffies hoe de Statencommissies gezamenlijk betrokken kunnen worden bij het vervolg.** **Een overleg met drie Statencommissies Groen is gepland op dinsdagavond 27 maart 2018**
Collectief agrarisch natuurbeheer / NNN begrenzing											Tekin		27-02-2017: Transitie naar collectieven: er is een evaluatie van PBL ontvangen. Gedeputeerde Tekin stelt voor deze evaluatie gezamenlijk met de NNN-begrenzing te agenderen voor de commissievergadering van mei 2017. Op 12 oktober 2017 wordt voor de commissie NLM een expertmeeting georganiseerd over NNN, biodiversiteit en de rol van agrariërs **November 2017: Motie aangenomen in PS 13-11 voor een verkenningsjaar (M126-2017).**

Strategische Statenagenda Commissie NLWM per 31-01-2018

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018 (d.d.)								2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie NLWM	**29 Jan**	**12 mrt**	**16 apr**	**28 mei**	**25 jun**	**24 sep**	**29 okt**	**3 dec**	**1e**	**2e**			
Natuurbeheerplan											Tekin	Jaarlijks vast te stellen/ BOB	Komt jaarlijks terug. Naar aanleiding van PS 14-11-2016 wens cie NLM voor een 'beeldvormende oriëntatie met TBO's en technische toelichting op natuurbeheerplan op 15 mei 2017. Oordeelsvorming met concept-natuurbeheerplan in juni 2017. Besluitvormend in NLM oktober 2017 en PS november 2017. (Onderwerp komt jaarlijks terug)
Metropolitaan landschap											Tekin		Op verzoek PvdA (ook RWW). Komt medio 2017 een Actieplan. Er is een werkbezoek met TBO's aan Amsterdamse bos geweest in 2016. **Zit in Agenda MRA, informatie voor commissie via C-agenda**
Verdroging											Tekin		Voorstel: technische briefing RWW en NLM (medio september). Bij dit onderwerp ook het door de gemeente Amsterdam opgedragen onderzoek, genaamd Inklinking veen in Waterland meenemen.(Valt ook onder portefeuillehouder Water, cie RWW) I.v.m. andere tech. briefing tussen NLM en RWW (over MRA) is deze verschoven naar september 2017. **Thema wordt ook opgepakt binnen de Omgevingsvisie Noord-Holland**
Toekomst Recreatieschappen (EEB/NLWM)	BOT-overleg met EEB op 16-12-17 (o.v.b)										Tekin	BOB	**De discussie over de toekomst van de recreatieschappen en de natuurwaarden in deze recreatiegebieden wordt gezamenlijk opgepakt door de commissies EEB en NLWM.**
Milieu													
Luchthaven-besluiten	PS 12-02-18										Tekin		Besluiten over Loodswezen (verwacht 2e helft 2017), VUmc (nog niet bekend) en Westpoort (medio 2018) 4-12-17: Voordracht Luchthavenbesluit Middenmeer **29-01-18: Voordracht helihaven Loodswezen IJmuiden**
Zienswijzen op financiële stukken Omgevings-diensten	PS 12-02-18 (RUD NHN)										Tekin		Jaarlijks ontvangen PS de financiële stukken van de 4 Noord-Hollandse omgevingsdiensten voor zienswijzen op de Jaarrekening * bestemmingsresultaat en op de (meerjaren)Begroting. Het gaat om: - Omgevingsdienst IJmond - Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied - Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland noord - Omgevingsdienst Flevoland, Gooi & Vechtstreek
Voorstel voor monitoring en eenduidige registratie VTH-taken OD's											Tekin		N.a.v. toezegging gedeputeerde Tekin in cie. NLM 15-05-17 bij bespreking Meerjarenverslag Toezicht & Handhaving 2013-2015 dat het voorstel voor monitoring en eenduidige registratie door de Omgevingsdiensten en RUD voorgelegd wordt aan PS (via cie NLM). **Voor de NLM vergadering van 4 december wordt een technische briefing**

Strategische Statenagenda Commissie NLWM per 31-01-2018

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018 (d.d.)								2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie NLWM	**29 Jan**	**12 mrt**	**16 apr**	**28 mei**	**25 jun**	**24 sep**	**29 okt**	**3 dec**	**1e**	**2e**			
													georganiseerd
Schiphol		Tech. Brief-ing									Tekin		27-02-2017: Gedeputeerde Tekin stelt voor om in maart een technische briefing te geven over de lopende dossiers en de inzet van de provincie. Het bestuurlijke standpunt volgt zo snel mogelijk. Tech briefing geweest, in 4e kwartaal 2017 notitie met bestuurlijk standpunt. **November 2017: Met het nieuwe kabinet en regeerakkoord is het dossier Schiphol in beweging. Bestuurlijk standpunt GS wordt in 1e kwartaal 2018 verwacht. In maart 2018 voorstel voor technische briefing stand van zaken.**
Schadeschap Schiphol		PS 26-03-18									Tekin		
Landbouw/ Fauna													
Onderzoek om de problematiek van leegstaande agrarische bebouwing op te lossen											Bond		In samenwerking IPO, PvA onderzoek 1e kwartaal 2016. Het Rijk is afgehaakt op de verkenning. Binnen IPO wordt discussie gevoerd of dit verder wordt opgepakt. Het IPO standpunt is dat de gemeente moet handhaven (welstandsplicht) en er dus geen provinciale rol is m.b.t. het opruimen van oude opstallen. Dit kan wel een onderdeel zijn van de herziening PRV op het thema landbouw en in dat proces worden verkend. **Zie C-agenda punt 13b. Landbouw/Omgevingsvisie: Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) (C-agenda NLWM (leidend) en R&W 29-01-2018)**
Wijziging PRV onderdeel Landbouw											Bond		PRV wijzigingen vallen primair onder cie RW en worden daar inhoudelijk behandeld.
Innovatieve ganzenverjaging											Bond		Aangehouden initiatiefvoorstel PvdD
Notitie Eiwittransitie											Bond		N.a.v. Discussie PS, 14-11 komt een discussienota over eiwittransitie ter bespreking op de B-agenda van de commissie NLM op 4 december 2017.
Grondgebonden melkveehouderij met koe in de wei											Bond		Initiatiefvoorstel PvdD
Pilot Natuurinclusieve landbouw											Bond		N.a.v. in PS aangenomen motie. Er is een BOT-overleg op 16 november 2017. Op basis daarvan vervolg voor uitvoering motie.
Water													
Voortgangsnotitie investeringskader											Loggen		PS ontvangen in juni 2017 een publieksversie van het interprovinciale Investeringsprogramma Waddengebied (te beschouwen als uitwerking van het Investeringskader). Idee is dat met aanbieden van deze versie, PS geïnformeerd

Strategische Statenagenda Commissie NLWM per 31-01-2018

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018 (d.d.)								2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie NLWM	**29 Jan**	**12 mrt**	**16 apr**	**28 mei**	**25 jun**	**24 sep**	**29 okt**	**3 dec**	**1e**	**2e**			
													worden over de voortgang met een concreet product. PS hebben eind mei 2017 publieksversie ontvangen met begeleidende brief.
Ruimtelijk programma Markermeerdijken											Loggen	Geen BOB-model	Werkbezoek op 28 september 2017. Behandeling Verklaring van geen bedenkingen (VVGB) in RWW van 19-10-2017 en PS van 13-11-2017 Informatiesessie op 15-01-2018 Inhoudelijke bespreking VVGB net of na zomer 2018
Aangepaste Reglementen waterschappen											Loggen		Reglement Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) komt op 19 oktober 2017 naar de commissie. Het reglement AGV is vorig jaar al behandeld. Het reglement Rijnland moet nog worden gepland (in overleg met de provincie Zuid-Holland) Geen stukken ontvangen voor de vergadering van RWW 19 oktober 2017.
Implementatie Kaderrichtlijn Water											Loggen	BOB-model	PS worden in het tweede kwartaal van 2018 geïnformeerd over de voortgang
Waterverordening en waterschappen, aangepast vanwege de afwaardering van de C-keringen, (primaire waterkeringen) en omzetting in regionale keringen en vanwege mogelijke verzoeken											Loggen		
Aangepaste Waterverordening Rijnland met een wijziging inzake peilbesluiten.											Loggen		Is uitgesteld tot nader order.
NH vaarverbinding IJsselmeer – Amstelmeer											Loggen		**Afdoen van motie M43-2016, bespreken op B-Agenda** **Wordt verwacht in 1e kwartaal 2018.**

Strategische Statenagenda Commissie NLWM per 31-01-2018

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018 (d.d.)								2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie NLWM	**29 Jan**	**12 mrt**	**16 apr**	**28 mei**	**25 jun**	**24 sep**	**29 okt**	**3 dec**	**1e**	**2e**			
Natuurvriendelijke oevers											Loggen		
Naardertrekvaart											Tekin / Loggen		**N.a.v. toezegging in cie NLWM 29-01 om onderwerp op de B-agenda te bespreken.**
Algemeen													
Midtermreview GS											Heel GS		
Jaarstukken											Heel GS		
Kaderbrief											Heel GS		
Begroting											Heel GS		
Omgevingsvisie NH2040 en invoering Omgevingswet (Cie R&W leidend)											Heel GS	BOB	**De Omgevingsvisie NH 2040 raakt de beleidsthema's van de diverse Statencommissies, waaronder die van NLWM.** **Door het presidium is gekozen om de commissie R&W de leidende commissie voor dit traject te maken.** <u>Planning:</u> 7 december 2017, extra gezamenlijke commissievergadering over voordracht Koers NH2050. 18 december 2017, besluitvorming in PS over voordracht Koers NH2050 December 2017 t/m mei 2018: opstellen ontwerp omgevingsvisie 8 februari 2018: participatiebijeenkomst met gemeenteraden en leden AB van waterschappen. 11 juni 2018: terinzagelegging omgevingsvisie Oktober/november 2018: definitieve besluitvorming PS

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Economie														
Gevolgen regeerakkoord voor N-H														Behandeld in EEB 22-1-2018 Toezeggingen gedaan bij de behandeling: • GS zullen de rijksnotitie over de bestuurskracht en het aangepast beleidskader toesturen, zodra dit beschikbaar is. • In het Regeerakkoord wordt de samenvoeging van provincies niet genoemd. Hij zal daarom nagaan waarom er desondanks toch een korting van 75 miljoen euro op het Provinciefonds wordt opgelegd. (hr. Bond zegt dat dit een vraag voor M&F is).
Gevolgen Brexit voor N-H														Behandeld in EEB 22-1-2018 Toezeggingen gedaan bij de behandeling: • In de volgende notitie zal breder worden ingezet op de Brexit waarbij ook de bereikbaarheid en mobiliteit – ook op provinciale wegen – arbeidsplaatsen en personeelstekorten aan de orde komen.

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Programma investeringsgereedheid Innovatief MKB														Programma helpt MKB en startups om tot gerichte ontwikkeling te komen. Deze resultaten zijn concreet meetbaar. T.z.t. wordt de evaluatie van de resultaten van deze programma's aan de commissie toegestuurd. Voortgang PIM en andere MKB instrumenten loopt via de voortgangsrapportage Economie (eerstvolgende: oktober 2018).
Breedband														12 juni 2017 Visie en uitvoeringsstrategie behandeld in commissie EEB nav motie 68 van 14 november 2016; 11 september 2017: C-agenda EEB: uitvoeringsregeling en het toetsingskader 22 januari 2018: C-agenda EEB: stand van zaken brief GS. Eventuele nieuwe middelen moeten via begroting.
Proof of concept (MKB) fondsen			PS Februari 2018										Gedeeltelijk Bob model, GS besluiten	Uitgangspunten MKB fondsen zijn eerder in de commissie besproken. Besproken in EEB 22 januari 2018 Toezeggingen gedaan bij de behandeling: • PS zal geïnformeerd

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														worden over de voortgang • Gedeputeerde Van der Hoek zal aan de fondsmanager als notie meegeven om bij aanvragers aandacht te vragen voor goed werkgeverschap en inclusiviteit, maar de tekst kan niet meer aangepast worden • Ontwerp besluit zal worden aangepast (tussenvoeging bij ontwerpbesluit 2, gehoord PS). Gewijzigd besluit is ontvangen en zal als zodanig voor PS worden geagendeerd).
Voortgangsrapportage/actualisatie economisch uitvoeringsbeleid/Dashboard														Jaarlijkse update van het uitvoeringsprogramma Economie (uitvoering van het strategisch beleidskader economie zoals behandeld in EEB van 11/4/2016 en vastgesteld in PS van 23 mei 2016). 1e uitvoeringsprogramma is behandeld in de cie EEB van 12 september 2016. 1e Voortgangsrapportage is behandeld in de cie EEB van 16 oktober 2017, toezeggingen hierbij:

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														-van de volgende barometer zal ook levensgeluk uitmaken; - de barometer wordt jaarlijks geagendeerd als instrument voor het integrale beleid van de provincie, niet alleen economie maar ook andere portefeuilles; - Gedeputeerde bond zal een expertmeeting organiseren; - Het woningtekort/expats zullen toegevoegd worden aan de 5 thema's voor het vestigingsklimaat 15 oktober 2018 wordt de 2e voortgangsrapportage behandeld in EEB (incl. voortgang PIM en andere MKB instrumenten).
Pallas uitbetaling 2e deel tranche 2 en jaarplan 2018 Pallas								3e tranche?						Conform amendement A18-2 van 16 juli 2012 wordt de commissie geconsulteerd bij het vrijgeven van een tranche. De commissie is op 14 december 2015 akkoord gegaan met de

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														uitbetaling van de tweede tranche in delen (zie stukken EEB van 14 december 2015: https://ibabsonline.eu/Agenda.aspx?site=noordholland&agendaid=926&FoundIDs=&year=2015. Uitbetaling 2e deel tranche 2 wordt behandeld in EEB 19 februari 2018 samen met presentatie Jaarplan 2019.
Evaluatie HIRB														EEB 20 maart 2017 behandeling Uitvoeringsprogramma toekomstbestendige werklocaties en Evaluatie HIRB:. Hr. Bond zegt toe: - De rol van de ambassadeur en aanjager parkmanagement wordt meegenomen in de volgende evaluatie - Op verzoek van dhr. Hietbrink wordt leegstand gemonitord en een 0 meting uitgevoerd - Het onderdeel glasvezel wordt bij breedband meegenomen (zie C-agenda EEB

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														11-9-2017: Brief GS inz. Wijziging Uitvoeringsregeling toekomstbestendige werklocaties N-H 2017 - Er wordt een overzicht gestuurd met bedrijventerreinen die zijn geherstructureerd (zie: http//www.nhwerklocaties.nl) Evaluatie HIRB na 2 jaar (maart 2019). In september 2018 zal de commissie een overzicht ontvangen van de toegekende projecten binnen de subsidies en de resultaten van de ambassadeurs tot nu toe.
Jaarprogramma 2018 van De Kop Werkt! (wensen en bedenkingen').							economische en maatschappelijke effect rapportage samen met de voortgangsrapp							Cie EEB 8 mei 2017 is de Samenwerkingsovereenkomst en Jaarprogramma 2017 De Kop Werkt behandeld. Hr. Bond heeft toegezegd: PS wordt op de hoogte gehouden van het nieuwe jaarplan en van hetgeen gerealiseerd gaat worden. 27-11-2017: Jaarprogramma 2018 in EEB. Juni 2018: economische en

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
							ortage.							maatschappelijke effect rapportage samen met de voortgangsrapportage. Okt/nov 2018 komt het Jaarplan 2019.
Voorstel herstructure-ring Winkelgebieden														Komt voort uit de afgedane motie 45 van 9 november 2015: pilot herstructurering, herverkaveling of transformatie winkelstraat of buurtwinkelcentrum. Cie 16-10-2017: De suggestie om de verduurzamingsvraag van het CDA en VVD in de verdieping te betrekken, neemt de gedeputeerde graag over, want dit betekent besparing op kosten van energie waardoor de positie van de ondernemers verstevigd wordt. Op het moment dat met de gemeenten de verdiepingsslag is gemaakt, zal het onderwerp terugkomen bij de commissie.

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														- Dhr. Haijen (SP) vraagt naar de criteria voor de evaluatie, waar wordt op gelet en wanneer is sprake van een succes? Gedeputeerde Bond zegt toe dat hij de criteria zal bespreken met PS. GS besluiten naar verwachting in maart 2018 over de Uitvoeringsregelingen, dan zullen ook de evaluatiecriteria meegenomen worden.
Continuering regionale economische samenwerking NHN										rapportage				23 maart 2017 in commissie EEB behandeld. Hr. Bond zegt toe: - het uitvoeringsprogramma waarin de acties zijn opgenomen wordt tzt aan PS gestuurd (najaar 2018) - functieboek kan desgewenst aan PS worden gestuurd (brief hierover komt) - Elk jaar wordt een rapportage aan PS voorgelegd (1e rapportage\; jan/febr. 2019) - Halverwege de 7 jarige

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														overeenkomst zal een tussenevaluatie worden uitgevoerd waarbij de inzet van ieders rol wordt geëvalueerd om zo de gerealiseerde effecten te kunnen meten (over ongeveer 3,5 jaar).
PDENH fonds														Cie 16-10-2017: stand van zaken komt jaarlijks terug in de jaarrekening (participaties).
RON														Cie EEB 12 juni 2017: Op verzoek van de hr. De Groot (D66) zal –in overleg met de hr. Bond- de RON voor bespreking in de commissie worden geagendeerd. De hr. Bond heeft aangegeven dat het ondernemersplan van de RON dat in het voorjaar van 2018 komt een mooi moment is om over de RON te praten.
Duurzame Energie														
Stand van zaken programma energietransitie en grondstoffen					Technische briefing voorafgaande aan de									

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
					vergadering									
uitvoeringsprogramma Energietransitie					tkn									
Economische verkenningen energietransitie														
Routekaart														Bot overleg over opzet routekaart heeft op 13 februari 2017 plaatsgevonden
Warmteplan														
Jaarlijkse staat van de transitie														Zou Q4 komen. Wordt niet gered Zie uitstelbrief GS op C-agenda EEB 27-11-2017
Stand van zaken Circulaire Economie														Òntwikkelperspectief behandeld in EEB 12 juni 2017. Hr. Van der Hoek zegt toe dat de voortgang en de rapportage over de ambitie jaarlijks aan PS worden voorgelegd.
Notitie Vanguard Initiative														Is een toezegging gedaan bij de behandeling van de NH Europastrategie in PS van 6 februari 2017. De hr. Loggen: het punt over duurzaamheid en de circulaire economie

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														staat niet in de Strategie omdat het al in de onderliggende stukken, in de P4-programma en het werkplan van het HNP, staat. Het Vanguard Initiative ligt op het snijvlak. De gedeputeerde wil het echter nog niet in deze Strategie opnemen omdat het nog nieuw is en omdat hij wil bekijken wat de positie van Europa is. Hij komt hierover met een notitie om met de commissie van gedachten te wisselen. Met de mensen van circulaire economie wordt overlegd wanneer de notitie komt.
Cultuur/Inkoop /Social Return/Bestuur /communicatie														
Notitie en actieprogramma duurzaam inkopen	C-agenda													

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Voortgang Social Return														
Arhi procedure Gooi- en Vecht														Zie brief GS bij de ingekomen stukken PS van september 2017 inz. Arhi procedure. GS hebben op 7 november een besluit genomen. Dit besluit is besproken in de cie EEB van 27 november 2017.
Fonds Herbestemming					*tkn*									Cie 16-10-2017: Gedeputeerde Van der Hoek zegt toe in antwoord op de vraag over de revolverende werking dat PS in april 2018 worden geïnformeerd over de Stand van zaken van aanvragen, hoe vaak de lening is gehonoreerd evenals over de verbinding tussen subsidies en leningen tot en maart 2018

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Recreatieschappen en arbeidsmarkt en onderwijs														
Modernisering recreatieschappen														In EEB van 21 november 2016 zijn het initiatiefvoorstel van de SP, de discussienotitie van de PvdA en de het advies van GS behandeld. Naar aanleiding hiervan is Motie 76 van 12-12-2016 aangenomen : PS verzoeken het College van GS om: * in het MRA proces als vervolg op de actie agenda metropolitaan landschap een voorstel in te brengen waarin: - de kwaliteit van recreatieterreinen wordt vergroot door, op basis van onderzoek, duidelijke grenzen te bepalen tussen natuur en recreatie; - alle gebruikers meer worden betrokken bij de inrichting en het gebruik van de recreatiegebieden; - de inverdieneffecten voor de financiering van de recreatieschappen binnen de bestaande randvoorwaarden

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														maximaal worden benut; * na uitwerking van dit voorstel in goed overleg met alle betrokken de bestaande gemeenschappelijke regelingen in deze lijn bij te stellen. StvZ: Het advies bureau Tauw heeft ecologische verkenningen uitgevoerd. Op basis van deze verkenningen wordt een provinciaal standpunt ingenomen met het doel de bestaande verhouding tussen natuur en recreatie te optimaliseren. Finale besluitvorming zal op grond van de huidige inschatting plaats vinden bij de vaststelling van het volgende Natuurbeheerplan in het najaar van 2018. Het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer naar de o.a. de financiële situatie van het recreatieschap Spaarnwoude is op 27-11-2017 in EEB en op 18-12-2017 in PS besproken en is ook besproken bij de conferentie modernisering van de recreatieschappen. Op deze

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														conferentie is ook aandacht besteed - conform de wens van de Staten aan burgerparticipatie door de toekomstvisies van diverse belanghebbende te inventariseren. Op 27-11 2017 is ook de stand van zaken brief GS over modernisering recreatieschappen besproken. Hr. Tekin zal na bespreking van het rapport in het AB van het recreatieschap Spaarnwoude in januari een tijdschema en de prioritering van de aanbevelingen aan de commissie sturen. Ook uitkomsten van bespreking in AB zullen teruggekoppeld worden. BOT overleg recreatie/natuur 22-1-2018 en 5-2-2018 Wijzigingstraject PRV: . wijzigingsvoorstel PRV: mei 2018 . terinzagelegging: juli-sept 2018 . PS vaststelling: december 2018
Voordracht wijziging Gemeenschappelijke Regeling Loosdrecht e.o.							*PS 9 juli 2018*							

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Arbeidsmarkt: presentatie werkambassadeur en visie arbeidsmarkt – onderwijs en cijferrapportage														Visie en cijfers zijn behandeld in EEB van 11 september 2017. Hr. Tekin zegt toe: - De regio's krijgen de mogelijkheid om aanvragen en voorstellen in te dienen zodat er maatwerk kan worden aangeboden, want er bestaat geen traditionele subsidieregeling meer met sterk afgebakende kaders. De gedeputeerde zal de commissie hierover blijvend informeren. - De gedeputeerde is nog niet in overleg met de ROC's – dat geldt al wel voor de techniekraad – want de focus is met name gericht op de mbo-campusvorming, maar hij constateert vanavond dat daar wel behoefte aan blijkt te bestaan. Dus ook de gedeputeerde zal vanuit zijn verantwoordelijkheid met ROC's in gesprek gaan, zoals over het wegbezuinigen van techniekopleidingen waardoor er in de kop van Noord-Holland

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
														nauwelijks nog technische opleidingen kunnen worden aangeboden. -In de praktijk blijkt dat met de arbeidsmarktdashboards van de provincie weinig wordt ondernomen, maar mochten de uitgangspunten van de arbeidsmarktanalyse door de partijen in de regio worden overgenomen en gedragen, dan is hij zeker bereid om een dashboard in het leven te roepen zodat de specifieke krachten per regio zichtbaar worden. Hij hoopt hier binnenkort op terug te kunnen komen. - Hij zegt toe om met de commissieleden een werkbezoek te brengen aan het House of Skills zodra dit meer vorm heeft gekregen.
Arbeidsmarkt: verlenging contract werkambassadeur en werkplan														Betreft een toezegging uit de commissie EEB van 16-10-2017 Zie ook brief C-agenda EEB 27-11-2017. Staat op agenda EEB 22-1-2018

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Financiële stukken recreatieschappen							*PS 9 juli 2018*							
Algemeen														
Kaderbrief 2019							*PS 9 juli 2018*							
Jaarstukken 2017							*PS 9 juli 2018*							
Zomernota								*PS 8 oktober 2018*						
Midtermreview uitvoering collegeprogramma														
Provinciale Begroting 2019	*PS 6 novem*								*Begroting 201*					

Strategische Statenagenda Commissie EEB oktober 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2017 (d.d)		2018 (Q)					2018 (Q)		2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie EEB	**16 okt**	**27 nov**	**22 jan**	**19 feb**	**9 april**	**24 mei**	**18 juni**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
	ber 2017								*9: PS 12 november 2018*					
evaluaties van de Europa-strategieën														
IPO begroting														PS december 2017: in vervolg zal IPO begroting in alle commissies worden behandeld.
MRA begroting 2019 en werkplan 2019														Agendacommissie heeft op 2 -10-2017 besloten dat MRA begroting en werkplan - net zoals de provinciale begroting- in alle commissies zal worden behandeld.

strategische Statenagenda Commissie M&F december 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)

Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018	(Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie M&F	**22 jan**	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Mobiliteit										
Verkeersbeleid in relatie tot de Omgevingsvisie								**Post**		Extra bespreking RWW en andere commissies over Mobiliteit binnen de Omgevingsvisie donderdagavond 22 maart. Onderwerp aangedragen in commissie 26 oktober 2015. Wordt ingevuld op basis van het Plan van Aanpak van de Omgevingsvisie. Zie commissie RWW.
Verbetering begrotingscyclus en formulering van doelen en resultaten								**Post**		Besproken in de cie van 22 januari, voorafgaand aan de cie is een technische briefing gegeven. Voordracht wordt als hamerstuk geagendeerd voor PS 12 februari. 2 maart 2017: de Rekeningencommissie heeft een aantal aanbevelingen opgesteld. Deze worden met een advies van concerncontrol ter discussie voorgelegd aan de Rekeningencommissie van 6 maart 2017 Bij deze discussie is ook gedeputeerde Post betrokken. 13 juli in de Rekeningencommissie is afgesproken een extra bijeenkomst in te plannen om enkele aanbevelingen verder uit te diepen. Hiervoor zijn 18 september en 9 november gereserveerd. In de Kaderbrief 2017 willen GS ingaan op de doorontwikkeling van de begrotingscyclus, onder meer over hoe verder te gaan met het Programma Groen, de eventuele uitbreiding van de doelenboom op het gebied van Milieu en Duurzaamheid, een eventueel apart programma Economie en het SMART maken van diverse onderdelen In de kaderbrief 2017 en in de ingekomen brief van GS over de begrotingssystematiek is aangegeven dat dit onderwerp wordt opgepakt zodat een aangepaste systematiek kan worden toegepast bij de begroting 2018. In de Kaderbrief is een planningsvoorstel volgens het BOB-model opgenomen. Na vaststelling daarvan zullende data in de strategische agenda worden verwerkt. Onderwerp aangedragen in commissie 26 oktober 2015. 4 juli 2016: op verzoek van het Presidium zal de Rekeningencommissie een plan van aanpak opstellen. Dit plan van aanpak moet leiden tot een voorstel voor verbetering van de systematiek, waardoor de begroting toegankelijker wordt en meer inzicht biedt en PS hierdoor hun kaderstellende, beheersende en controlerende rol beter.
Bereikbaarheid Waterland								**Post**		Ambtelijk vernomen dat er nog een MKBA (maatschappelijke kosten-baten analyse) wordt gemaakt. Planning loopt daardoor minimaal 3 maanden uit. Zodat het vervolg rond de zomer in de commissie wordt verwacht. 3e atelier: 30 oktober 3e inloopavond (presentatie resultaten studie): 21 november 9 mei 2016 Tijdens en extra vergadering van de commissie 9 mei 2016 is een technische toelichting gegeven op de variant van de Dorpsraad. Bereikbaarheid Broek in Waterland/N247. Tijdens de vergadering 9 mei is gesproken over de brief van GS waarin wordt aangegeven dat de variant van de Dorpsraad tot een vergelijkbaar niveau uit te laten werken als de Stuurgroep varianten. Begin 2017 worden de resultaten verwacht van de nadere uitwerking. 13 oktober 2016 Voorstel aan commissie om begin november een informeel overleg te houden over het participatieproces studie Broek in Waterland. 7 november 2016 Op 10 november 2016 informeel overleg. 2 februari 2017: in overleg met de dorpsraad is besloten de komende ateliers en inloopavonden uit te stellen. GS komen begin 2017 met een nieuwe planning.
Randstadstrategie Europa								**Loggen**		Komt in mrt/apr in alle commissies 8 juni mei 2017: De Voortgangsrapportage komt naar verwachting eind 2017 beschikbaar.
Verkeersmanagement op provinciale infrastructuur ontwikkelen, realiseren en beheren. Pilot venstertijden stadsdistributie.								**Post**	???	Er is een tussenevaluatie van verkeersmanagement uitgevoerd (C-agenda cie 19 februari) waaruit blijkt dat: 'Het verkeersmanagement levert een positieve bijdrage, maar op de overbelaste delen van het netwerk is het oplossend vermogen van het verkeersmanagement begrensd. Daar waar de provincie direct invloed heeft op de resultaten, worden de doelstellingen wel gehaald.' Afvoeren van de lijst. 2 maart 2017: Bezoek verkeerscentrale Hoofddorp gepland voorafgaand van de commissie mei 2017. Verkeersmanagement zal ook onderdeel uitmaken van het programma werkbezoek commissie 25 t/m 27 juni. Uitvoeringsprogramma Coalitieprogramma 2015-2019 Februari 2016 heeft een presentatie verkeersmanagement plaatsgevonden in de commissie. Afgesproken is een werkbezoek aan de verkeerscentrale te

strategische Statenagenda Commissie M&F december 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)

Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018	(Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie M&F	**22 jan**	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
A. In samenwerking met de transportsector stimuleren wij de uitvoering van een pilot van gecombineerde venstertijden voor stadsdistributie. B. In het kader van verkeersmanagement blijven wij ons inzetten voor innovatieve technieken in de (vracht-) auto en op de weg. C.Wij ondersteunen regelscenario's voor doorstroming, calamiteiten en evenementen en benutten toekomstige ontwikkelingen op het gebied van verkeersm.										organiseren. PS 9 september 2015 toegezegd een toelichting op verkeersmanagement in de Cie. A. Wij treden met de EVO (Eigen Verladers Organisatie) in overleg over de pilot afstemming venstertijden. B. Ten behoeve van de introductie van coöperatieve auto's worden pilots uitgevoerd met betrekking tot communicatie tussen auto's en wegkantsystemen, onder andere in het kader van Beter Benutten. C. Zodra er nieuwe technologische ontwikkelingen beschikbaar komen worden deze geïmplementeerd in de verkeerscentrale of in de wegkantsystemen (met name VRI's).
Smart Mobility								**Post**	BOT	5 maart BOT-overleg 30 november uitvoeringsprogramma besproken in cie. Er wordt nog een BOT hierover ingepland. Inmiddels is een Uitvoeringsprogramma Smart Mobility beschikbaar. Zie B-agenda 27 november 2017. De commissie M&F heeft 12 juni een eerste BOT overleg gevoerd over het Smart Mobility . Afgesproken is dat hier een vervolg aan wordt gegeven. In overleg met de afdeling wordt naar een geschikt moment gekeken.
Verbreding Solaroad-experiment								**Post**		2 maart 2017: er kan nog geen harde datum gegeven worden, omdat de vervolgstappen van SolaRoad op dit moment worden uitgezocht. Hieraan zitten een aantal financieel-economische aspecten als ook juridische. Zodra hier duidelijkheid over is wordt een moment gepland voor een presentatie. In overleg met de griffie wordt bekeken of het mogelijk is een presentatie over SolaRoad aan de commissie te geven. Verwachting 2e kwartaal 2017.
Verbindingsweg A8-A9 - voorkeursalternatief								**Post**		Na het ICOMOS-advies in de cie van 30 nov te hebben besproken, heeft de ged. toegezegd met het ministerie in gesprek te gaan over het vervolg. Zodra het vervolgproces duidelijk is, zal ged. de cie hierover informeren. 13092017: in de commissie van 11 september is de stand van zaken en de PlanMER besproken. Besluitvorming over voorkeursalternatief wordt eind 2017/begin 2018 verwacht. Besluit GS 5 juli 2016 over toevoegen Golfbaanvariant. 9 mei 2016 is in de commissie gesproken over de stand van zaken. Twee varianten worden nader onderzocht. Wanneer na afronding van de aanvullende onderzoeken het voorlopig voorkeursalternatief wordt gekozen volgt een inspraakprocedure. Omstreeks maart 2017 wordt een nader voorstel verwacht. Voorkeursalternatief 11 april 2016 in commissie. Ligt dan ook ter inzage voor zienswijzen(wellicht rol burgerparticipatie). Na 3 oktober 2016 start de

strategische Statenagenda Commissie M&F december 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)

Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018	(Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie M&F	**22 jan**	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
										planuitwerkingsfase (deze is naar verwachting eind 2017 gereed. Aansluitend wordt PIP opgesteld. 9 februari 2016: Informatie over besluit minister inzake opstelterrein sprinterterreinen komt richting commissie(s). 2 februari 2017: Planstudie Verbinding A8-A9: voorkeursontwerpen voor Nulplus-, Golfbaan- en Heemskerkalternatief staat op 13 februari 2017 op de B-agenda. 2 maart 2017: vervolg behandeling van 13 februari 2017 op 2 maart 2017. Planning: vaststelling verlopig voorkeursalternatief op 30 mei 2017 in GS. Woensdag 31 mei aanlevering stukken. Dinsdag 6 juni: technische briefing. Maandag 12 juni: commissiebehandeling M&F, besluit voorlopig voorkeursalternatief (gedurende inspraakperiode) Het vaststellen van het voorkeursalternatief: eind 2017. Op 10 maart hebben GS een brief aan PS gestuurd over het opnemen van een extra variant in de MER studie. Dit houdt ook in dat de behandeling in GS op 30 mei niet gehaald wordt, evenals de technische briefing op 6 juni. Een nieuwe planning volgt, waarin een GS besluit is voorzien na de zomer. Op 24 maart hebben GS een persbericht verstuurd met de mededeling dat de Stuurgroep Verbinding A8-A9 tegen het toevoegen van de tunnelvariant is. In PS van 10 april jl. is het onderwerp aan de orde geweest tijdens een interpellatiedebat. 13 jul 2017: zie brief over GS besluit d.d. 11 juli 2017. Bespreking in commissie in september. Nadere invulling volgt zo spoedig mogelijk.
Evaluatie Verbonden partijen								**Post**		Eens in de 4 jaar wordt het beleid Verbonden partijen geëvalueerd. De Nota Verbonden partijen 2014 is door PS vastgesteld februari 2015. In 2016 zijn 6 Stichtingen onderzocht. Bij brief van 23 juni 2016 is PS hierover geinformeerd. De algemene conclusies en aanbevelingen worden verwerkt in de eerstvolgende herijking van de nota verbonden partijen.
24-uurs Centrale brugbediening								**Post**		Vervolg stand van zaken 24-uurs centrale brugbediening in de Commissie van ..... Aanbesteding eind in 2016, koppeling aan centrale 2017. Besluit Uitbreiding programma investering steunpunten als gevolg van toevoeging 24-uurs bediencentrale aan steunpunt Langebalk genomen in PS 23 mei 2016. 090342016 Voordracht verzoek krediet bedieningscentrum inclusief notitie stand van zaken wordt aangeleverd voor bespreking in april. Voorstel: stand van zaken notitie begin 2016. Verwacht 11 april in de commissie. Besluit GS 08072014/B-agenda MenW 08092014. Voorbereidende werkzaamheden lopen.
Bereikbaarheid Haarlemmermeer-Bollenstreek (voorheen Duinpolderweg);								**Post**		Besproken in cie 25 januari, definitieve voorkeursalternatief komt later terug GS heeft besluit over voorkeursalternatief genomen op 19 december en gepubliceerd op 20 december. 22 Januari zal dit besluit besproken worden in de cie. 3 februari 2017: verwachting GS-besluit circa december 2017
Integrale studie bereikbaarheid Den Helder								**Post**		16102017: Eind 2017 PvA.
Pilot Fiets als natransport								**Post**		Brief met informatie over de aanpak is besproken in de commissie van 6 juni 2016. Start pilot (januari 2017). Voorstel voor vervolg (1e kwartaal 2018)
Inventarisatie knelpunten fietsnetwerk/Prioritering								**Post**		In de eerste actualisering van de PMI staat: 'Er wordt een studie uitgevoerd'. Nadere informatie over de uitkomsten is niet bekend. Het is de verwachting dat in december 2017 een definitief voorstel voor de aanpak van knelpunten door middel van een voordracht aan PS wordt voorgelegd. Inplannen voor januari 2017. Agendering 11 september 2017. Brief d.d. 31052017 met kenmerk 713772-952346 stand van zaken C-agenda 12 juni De inventarisatie van de knelpunten levert de ENFB in het 3e kwartaal 2016 op. Relatie: amendement A13-14/12-2015 2 februari 2017: op 13 februari technische briefing rapport Fietsersbond en in commissie op 13 februari op de B-agenda.
Fietsbeleid: Motie 31 PS 10 juli 2017 D66/PvdA/CDA/GL/ CUSGP								**Post**		Op 25 januari 2018 is er een technische briefing gehouden over welke kant de uitvoering uit gaat. Uiteindelijk komt de uitwerking terug in de Omgevingsvisie, deze wordt 22 maart in een extra cie-vergadering besproken. BOT overleg 5 oktober 18.30 uur.

strategische Statenagenda Commissie M&F december 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)

Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018	(Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie M&F	**22 jan**	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
										'verzoeken het college het fietsbeleid een extra impuls te geven door: • te onderzoeken hoe een herkenbaar provinciaal hoofdfietsnetwerk vorm kan krijgen, waarbij harmonie gezocht wordt met de ontwikkeling van het fietsnetwerk van de Vervoersregio Amsterdam; • in dit onderzoek specifiek meenemen hoe de vermarkting van een hoofdfietsnetwerk kan worden opgepakt; • een model te ontwikkelen voor (cofinanciering van) het oplossen van zwakke schakels n gemeentelijke fietspaden in het hoofdfietsnetwerk; **• voor de vaststelling van de begroting 2018 een tussenrapportage te geven over** bovenstaande en deze rapportage zo goed mogelijk aan te laten sluiten aan de in ontwikkeling zijnde provinciale fietsvisie;
Jaarstukken 2017 (tevens Rekeningen-commissie)			PS juli 2018				**Post**			Behandeling Jaarrekening 2017 verwacht in de Rekeningencommissie van 4 juni 2018. Rekeningencommissie brengt advies uit aan de commissie M&F.
Kaderbrief 2019							**Post**			
Zomernota 2018								**Post**		
Motie 27-2016 Resultaten Pilot gebiedsatelier 2e fase verbetering N236 (Franse Kampweg) tussen Nieuwe 's Gravelandseweg en Loodijk.								**Post**		Ged. is in gesprek gegaan met Gooise Meren en Hilversum, het onderwerp is opnieuw geagendeerd voor de cie van 19 feb. 27 november in cie besproken. Ged. heeft toegezegd met gemeente Gooise Meren in gesprek te gaan over het vervolg en hierop terug te komen in de cie.
Actualisatie Provinciaal Grondbeleid								**Post**	BOB-model	BOT-overleg 5 maart PvA voor actualisatie wordt 22 januari in de cie besproken. Daarna volgt BOT-overleg over inhoud.
OV-visie								**Post**		Technische briefing 5 maart. 29 mei 2017: de evaluatie van begin 2017 was de eindevaluatie van de uitvoeringsregeling die liep t/m 2015.
Voortgangsrapport Westfrisiaweg N23								**Post**		Komt regelmatige terug in de cie.
Voortgangsrapport HOV in 't Gooi								**Post**		Komt regelmatige terug in de cie.
Voortgangsrapport age HOV Velsen								**Post**		Komt regelmatige terug in de cie.
OV-concessie NH-noord informatie over gunning								**Post**		Vervoersplan is 22 januari op verzoek van de cie besproken, afvoeren van lijst 11 april: bespreking ontwerp PvE NHN in cie 18 januari 2016: bespreking NvU NHN in cie Vaststelling bestek door GS na de zomer 2016. Zie C-agenda commissie 12 juni 2017.
Evaluatie tankstationbeleid								**Post**		Evaluatie tankstation beleid zal niet voor het najaar 2017 beschikbaar zijn. Vervolg onbekend. Beleid is vastgesteld 4 juni 2012. Daarbij is afgesproken dat het beleid na drie jaar wordt geëvalueerd. Evaluatie start medio 2016. Uitkomst zal t.k.n. aan de commissie worden voorgelegd. 29 mei 2017: Evaluatie tankstationbeleid is niet aan de orde geweest bij het onderwerp Snellladers electrisch vervoer in M&F 8 mei 2017.
Initiatiefvoorstel anoniem solliciteren								**Loggen**		Ged. heeft voorgesteld informatie van pilots af te wachten. Onbekend wanneer deze nota kan worden verwacht Juni 2017: 18 mei 2017: Ambtelijk vernomen dat reactie naar verwachting begin juni in GS komt. Dit betekent behandeling in de commissie van september. 13 juli 2017: In de commissie van 12 juni heeft de gedeputeerde het volgende meegedeeld: 'Anoniem solliciteren' dat de landelijke pilots deels zijn uitgevoerd. Een reactie op de resultaten zal door Gedeputeerde Staten worden verwoord in een nota.

strategische Statenagenda Commissie M&F december 2017

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)

Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018	(Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen tav de voorbereiding
Commissie M&F	**22 jan**	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Discussienota Groen Links 'outsourcing en goed werkgeverschap'								**Loggen-V.d.Hoek**		Fractie Groenlinks beraadt zich op het vervolg 16 Oktober 2017 besproken in cie, beantwoording openstaande vraag op c-agenda van 22 jan.
Initiatiefvoorstel CDA 'Autodelen'										Fractie CDA beraadt zich op het vervolgt Besproken in cie 25 jan Ingekomen 19 mei Uiterste termijn reactie GS i.v.m. reces gesteld op 23 augustus. 14092017 uitstelbriefje ontvangen.
Motie 35-2017 Investeringsimpuls duurzame zeehavens										Besproken en afgedaan in cie 22 jan, afvoeren van lijst 1) wegens succes van het Fonds Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens, te onderzoeken hoe een nieuw investeringsimpuls, volgens voorwaarden van Fonds Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens 2016, kan worden opgericht. 2) Dit najaar hierover te rapporteren
Nota Reserves en Fondsen										16 en 18 januari zijn een drietal brieven ontvangen over een onderzoek dat GS gedaan heeft naar de huidige reserves. Deze brieven worden besproken in de cie MF van 19 februari (en eventueel in andere commissies). Op 9 april volgt een begrotingswijzigingen, behorend bij de voorstellen die voortkomen uit de brieven en de bespreking op 19 februari. De geactualiseerde nota reserves en fondsen zal in twee delen besproken worden, parallel aan de behandeling van Kaderbrief en Begroting 2019. Bij de Kaderbrief worden de kaders voor de nota besproken, bij de Begroting de indeling van de reserves aan de hand van de nieuwe kaders. M&F 22 januari 2017/Rekcie. 15 januari 2017 In de commissie van 27 november staat een brief van GS op de C-agenda over Onderzoeksplan Vorming en Uitputting reserves. Resultaten van het onderzoek worden binnenkort verwacht.
PIP N241 trajectbenadering										Startnotitie ontvangen op 20 december. PIP wordt eind 2018 verwacht.
IPO begroting 2019										Komt jaarlijks terug
Discussienota PvdA Fietsalliantie										Wordt geagendeerd voor cie 19 februari
Initiatiefvoorstel Doelgroepenvervoer										Wordt geagendeerd voor cie 19 februari

Strategische Statenagenda Commissie Ruimte & Wonen per 5-2-2018

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018 (Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen t.a.v. de voorbereiding
Commissie R&W	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
Ruimte									
Kustpact- Toekomstperspectief							Geldhof	BOB	Bespreking van het toekomstperspectief Kust en strandzonering in commissie R&W 4 december 2017. Naar verwachting kunnen GS de definitieve stukken in het voorjaar 2018 ter besluitvorming voorleggen.
WOL-WP Spuisluis	PS 12-2-18						Vd Hoek	BOB	Behandeling in de commissie van 29 januari 2018 en PS van 12 februari 2018.
MRA agenda							Geldhof		De concept MRA Agenda is op 18 oktober 2015 bij de technische briefing en 29 oktober 2015 in de commissie RWW besproken. De bestuurlijke vaststelling in MRA verband heeft plaatsgevonden op 17 december 2015. Op 18 februari 2016 is er een MRA congres over de MRA Agenda. Vervolgens is de MRA Agenda aan PS aangeboden. PS kunnen de inhoud van de MRA gebruiken als basis bij de op te stellen Omgevingsvisie.
Koers NH2050 in Statencommissie / Omgevingsvisie NH 2050		PS medio 2018					Geldhof e.a.	BOB	1e werksessie koersdocument 22 juni 2016, 2e werksessie, 6 juli 2017. Extra Statenvergadering ingevoegd om Koersdocument te bespreken op 9 oktober 2017 7 december 2017, extra gezamenlijke commissievergadering over voordracht Koers NH2050. 18 december 2017, besluitvorming in PS over voordracht Koers NH2050 December 2017 t/m mei 2018: opstellen ontwerp omgevingsvisie 8 februari 2018: werkcongres omgevingsvisie. **29 maart 2018: werksessie PS omgevingsvisie** **28 mei 2018: behandeling concept Omgevingsvisie NH2050 in commissie R&W met uitnodiging EEB, M&F en NLWM** 11 juni 2018: terinzagelegging omgevingsvisie Oktober/november 2018: definitieve besluitvorming PS
OV-knooppunten communicatiestrategie							Geldhof	Bij besluitvorming TWIN-H Bob gebruiken.	Commissie-overstijgend: M&F wordt ook uitgenodigd. Uitgangspunt is de planning van UVP Zaancorridor (18 april 2016 in de commissie RWW). Voorafgaand wordt een toelichting gegeven op het programma OV Knooppunten. De voordracht TWIN-H komt in PS volgens de Bob-systematiek, wanneer is nog niet duidelijk. Het schema zal nader worden ingevuld als we de verder zijn in het programma. Na doorschuiven data niet bekend
Initiatiefvoorstel GroenLinks schuilstallen							Geldhof		Initiatiefvoorstel is aangehouden. **Op 29 januari 2018 heeft de commissie op verzoek van GroenLinks besloten om een gewijzigde versie van het initiatiefvoorstel direct te agenderen in PS van 12 februari 2018.**
PRV: Leidraad Landschap en cultuurhistorie		PS voor zomer 2018					Geldhof		Op de C-agenda van commissie R&W van 15 mei 2017 was als agendapunt 12h een brief met de gewijzigde planning opgenomen. Leidraad Landschap en Cultuurhistorie, Behandeling in de commissie van 29 januari 2018.
Kwaliteitsbeeld NH2050		PS voor					Geldhof		Op de C-agenda van commissie RWW van 15 mei 2017 was als agendapunt 12h een brief met de gewijzigde planning opgenomen.

Strategische Statenagenda Commissie Ruimte & Wonen per 5-2-2018

Beeldvorming (Fase 1)
Oordeelsvorming (Fase 2)
Besluitvorming. Voordracht + PS (Fase 3)

	2018 (Q)				2019 (Q)		GS	Werkvorm	Procesafspraken / Wensen t.a.v. de voorbereiding
Commissie R&W	**1e**	**2e**	**3e**	**4e**	**1e**	**2e**			
		zomer 2018							Op 19 oktober 2017 gaf Jandirk Hoekstra een technische briefing over het Kwaliteitsbeeld NH2050. Op 20 december 2017 ontvangen.
Nominatiedossier Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding op de Stelling van Amsterdam (UNESCO-status).							Geldhof		Hoeft niet ter vaststelling naar PS, maar wel een mooi onderwerp om eens over te discussiëren in een PS-commissie. 9 november 2017 brief GS aan PS ontvangen over UNESCO nominatie Nieuwe Hollandse Waterlinie als uitbreiding van de Stelling van Amsterdam. Staat op C-agenda van R&W van 4-12-2017
Uitvoeringsprogramma Stelling van Amsterdam 2017-2020.							Geldhof		Uitvoeringsprogramma 2017. Omdat er geen nieuw geld wordt gevraagd/geclaimd, hoeft UP niet perse naar PS ter vaststelling. Naast het nieuwe uitvoeringsprogramma zal PS ter kennisname de halfjaarlijkse update krijgen over de voortgang projecten van de stelling van Amsterdam.
Definitief rapport ruimtelijke verkenningen NH Noord									
Wonen									
Stimuleringsregeling Binnenstedelijk bouwen							Geldhof	Geen BOB-model	Op 9 november 2017 was er een themasessie over de resultaten van de woononderzoeken. **Op 1 februari 2018 in de commissie besproken. Besluitvorming in PS van 12 februari 2018.**
Motie Stads- en dorpsontwikkeling							Geldhof		Na doorschuiven data niet bekend
RAP's 2.0 vaststellen							Geldhof		De RAP's worden door GS vastgesteld. PS worden per brief worden geïnformeerd.
Vervolgactiviteiten Waterlands wonen							Geldhof		De commissie wordt geïnformeerd als daar aanleiding voor is.
Programma leefbaarheid/vitaliteit							Geldhof		De verwachting is dat in april, na het afronden van de ambtelijke verkenning leefbaarheid en vitaliteit, informatie kan worden gegeven over de procedure en planning richting Staten.
Regeling Verduurzaming van bestaande woningvoorraad							Geldhof		Onderdeel van Beleidskader Duurzame Energie. In PS 10 juli 2017: wij zijn reeds voornemens om eind dit jaar (2017) een beleidsvoorstel aan u voor te leggen en daarbij zullen wij de gemeenten, de woningbouwcorporaties en iedereen betrekken. 23 november 2017: BOT-overleg voor R&W en EEB over verduurzaming van bestaande woningvoorraad. Behandeling in commissie van 29 januari 2018 en PS van 12 februari 2018
Woningbouw in Schipholregio en de luchtvaart toets: SMASH. Vooralsnog alleen fase 1 / 'beschouwing'.							Geldhof	Eventueel Bob-model	Provincie NH is in gesprek met de regio en de luchtvaartsector over het dossier wonen-vliegen. Er wordt gewerkt aan een gezamenlijk voorstel voor de staatssecretaris. Bob-model kan van toepassing zijn indien er een akkoord komt met regio, rijk en luchtvaartsector.

Provincie Noord-Holland

Lijst ingekomen stukken PS 12 februari 2018

MAAND DECEMBER

Kenmerk	Omschrijving
1	Mobiliteit: Presentatie najaar 2017 Concessie NHN 2018-2028 (Cie M&F 22 januari 2018)
2	Mobiliteit: Uitkomst onderzoek Provincialeweg (N241) geen extra verlichting (C-agenda M&F 22 januari 2018)
3	Ruimte/Duurzame energie: Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis (A-agenda R&W 29-1-2018 met uitnodiging van EEB en NLWM)
4	Ruimte/Wonen: Beroepsprocedure Logiesvoorziening Agriport (C-agenda R&W 29-1-2018)
5	Ruimte: Brief GS aan PS: Concept Leidraad Landschap en Cultuurhistorie (B-agenda R&W 29-1-2018 met uitnodiging van EEB en NLWM)
6	Wonen/Duurzame energie: Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (A-agenda R&W 29-1-2018 met uitnodiging van EEB)
7	Economie: Brief GS aan PS: Stand van zaken breedband buitengebied Noord-Holland en werkwijze marktconsultatie (c-agenda EEB 22-1-2018).
8	Economie: E-mail van dhr. Huisman: Subsidieverordening in het kader van haalbaarheidsonderzoek Breedband Buitengebied NH (c-agenda EEB 22-1-2018).
9	Erfgoed: Brief van GS aan PS: Voornemen tot herijking provinciaal erfgoedregister in de gemeente Medemblik (c-agenda EEB 22-1-2018).
10	Milieu / Mobiliteit: Ingekomen mail over aanbieden Petitie aan Tweede Kamer geluidsschermen bij A27 - afslag 33 (C-agenda NLWM 29-01-2018 (leidend) en C-agenda M&F 22-01-2018)
11	Milieu: Ingekomen mail nav beantwording Statenvragen 103-2016 met rapport haalbaarheid F1 circuit Zandvoort (C-agenda NLWM 29-01-2018)
12	Milieu: Jaarverslag Vergunningverlening, toezicht & handhavingstaken (VTH) 2016 (C-agenda NLWM 29-01-2018)
13	Milieu: Uitvoeringsprogramma's Omgevingsdiensten 2018 (C-agenda NLWM 29-01-2018)
14	Natuur: Weidevogelmonitoring (C-agenda NLWM 29-01-2018)
15	Omgevingsvisie: Brief GS aan PS: Plan-MER omgevingsvisie NH2050 (C-agenda alle commissies, commissie R&W 29-1-2019 leidend)
16	Ruimte/Duurzame energie: Brief GS aan PS: Besluit tot het verlenen van een ontheffing voor de plaatsing van een kleine windmolen in De Rijp (C-agenda R&W 29-1-2018 (leidend) EEB 22-1-2018)
17	Ruimte: Brief GS aan PS: Besluit aanstellen nieuwe Provinciaal Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit PARK (C-agenda R&W 29-1-2017)
18	Ruimte: Brief GS aan PS: Reactieve aanwijzing bestemmingsplan wijzigingsplan Buitengebied Oostzaan t.b.v. perceel De Heul 18-20 Oostzaan (C-agenda R&W 29-1-2018)
19	Water: Ingekomen brief st. Landschappenzorg Wieringen met zienswijze op Rijksinspassingsplan Afsluitdijk - 2017 (C-agenda NLWM 29-01-2018)
20	Water: voordracht natuurvriendelijke oevers (A-agenda NLWM 29-01-2018)
21	Heel PS: Maandelijks MRA Raads en Statenleden bericht - editie 9 (bericht bevat tevens aanmeldfunctie voor de MRA Raads- en Statenleden Conferentie van 16 februari 2018 ; c-agenda M&F en EEB van 22-1-2018 en NLWM en R&W van 29-1-2018)

22	Mobiliteit: Initiatiefvoorstel PvdA/CDA pilot OV en doelgroepenvervoer Schagen (C-agenda M&F 22 januari 2018)
23	Mobiliteit: Startnotitie Provinciaal Inpassingsplan N241b (C-agende M&F 22 januari 2018)
24	Mobiliteit: Brief GS aan PS Benoemen voorlopig voorkeursalternatief (B-agenda M&F 22 januari 2018)
25	Mobiliteit: Verlichting N9 Koegrastunnel Den Helder Julianadorp Noordhollands Kanaal (C-agenda M&F 22 januari 2018)
26	Mobiliteit en grondbeleid: beantwoording technische vragen november en december (comissie M&F 22 januari 2018)
27	Mobiliteit: Beantwoording vraag CDA Langebalkbrug (C-agenda M&F 22 januari 2018)
28	Mobiliteit: Verlichting Verlaat - Schagen (C-agenda M&F 22 januari 2018)
29	Mobiliteit: Verschuiven grens bebouwde kom N201 Heemstede (C-agenda M&F 22 januari 2018
30	Natuur / Water: Ingekomen persbericht roeivereniging Naarden over Naardertrekvaart (C-agenda NLWM 29-01-2018)
31	P&O: Advies initiatiefvoorstel GL Regenboogprovincie (B-agenda M&F 22 januari 2018)
32	Recreatieschappen: brief Recreatieschap Twiske-Waterland inz. rapport Randstedelijke Rekenkamer over Spaarnwoude (binnengekomen 18/12 om 16.30 uur; c-agenda EEB en NLWN 22/29/1-2018)
33	Milieu: Ingekomen rapport SEO. Groei Schiphol mist klimaataspect (C-agenda NLWM 29-01-2018)
34	Mobiliteit: Lantaarnpalen & belijning (C-agenda M&F 22 januari 2018)
35	Mobiliteit: Reactie op verlichting (C-agenda M&F 22 januari 2018)
35.f	Ruimte: brief PARK, kwaliteitsbeeld NH2050 (C-agenda R&W 29-1-2018)
35.i	Ruimte/Milieu: Brief GS aan PS: Nalevingsstrategie omgevingsrecht (C-agenda R&W 29-1-2018 (leidend) en NLWM 29-1-2018)
36	Mobiliteit: Verlichting langs de fietsstraat tussen Verlaat en Schagen (C-agenda 22 januari 2018)
37	Arbeidsmarkt: Brief GS aan PS: Evaluatie werkambassadeur Noord-Holland en vervolginzet (B-agenda EEB 22-1-2018)
38	Brief GS aan PS: Rapport economische effecten schiphol (NLWM leidend, C-agenda NLWM en R&W 29-1-2018 en C-agenda EEB 22-1-2018)
39	Economie: Brief GS aan PS: Stand van zaken MKB innovatie instrumenten december 2017 (C-agenda EEB 22-1-2018).
40	Economie: Voordracht Aandeelhouderslening SADC (A-agenda EEB 22-1-2018)
41	Economie: Voordracht Voorgenomen besluit tot oprichting innovatiefonds Noord-Holland BV (A-agenda EEB 22-1-2018)
42	Financiën: Budgettair neutrale wijziging beleidsdoelenraming 2017 (C-agenda alle commissies januari 2018)
43	Landbouw/Omgevingsvisie: Vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) (C-agenda NLWM (leidend) en R&W 29-01-2018)
44	Milieu / Energie: Uitvoeringsregeling asbest eraf, zonnepanelen erop (C-agenda EEB 22-01-2018 en NLWM (leidend) 29-01-2018)
45	Milieu: eNose Netwerk Noordzeekanaalgebied en Amsterdam-Rijnkanaal - Varend ontgassen (C-agenda NLWM 29-01-2018)
46	Mobiliteit en Financiën: Mandaatverstrekking aan IPO voor subsidieverlening (C-agenda M&F, 22 januari 2018)
47	Mobiliteit: Verlichting fietsstraat Verlaat - Schagen (C-agenda M&F 22 januari 2018)

48	Natuur / Ruimte: Kaartwijziging EHS, zesde lid PRV i.h.k. Natuurbeheerplan 2018 (C-agenda NLWM en R&W 29-01-2018)
49	Omgevingsvisie: brief GS aan PS, Koers NH2050, aangepaste versie (PS 18-12-2017)
50	P&O: Discussienota outsourcing en goed werkgeverschap (C-agenda M&F 22 januari 2018)
51	Water / Landbouw: Aanbieden visie KVB Werken aan water - Visie bloembollensector (C-agenda NLWM 29-01-2018)
52	Water: Uitvoeringsregeling subsidie kwaliteit zwemwater 2018 (C-agenda NLWM 29-01-2018)
53	Wonen: brief GS aan PS: uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 tm 2020 (A-agenda R&W 29-1-2018)
54	Recreatieschappen/natuur/ruimte: mail mw. Litjens inz. Groengebied Amstelland (uitdunnen Gaasperpark) (c-agenda EEB 22-1-2018 en NLWM en R&W 29-1-2018)
55	Economie: Brief GS aan PS: Convenant Terra Technica (HBO campus Noord Holland Noord) (c-agenda EEB 22-1-2018).
56	Financiën: IPO-begroting 2018 (rechtstreeks op PS 18-12-2017)
57	Omgevingsvisie: Brief GS aan PS, Koers NH2050 (gewijzigde versie Koers NH2050 n.a.v. commissiebehandeling 7-12-2017) (PS 18-12-2017)
58	Recreatieschappen: Agenda AB Recreatieschap Spaarnwoude 14 december 2017 (C-agenda EEB 22-1-2017).
59	Milieu/Landbouw/Water: Bestuursovereenkomst 'Aanvullende aanpak nitraatuitspoeling uit agrarische bedrijfsvoering in specifieke grondwatergebieden' (C-agenda NLWM 29-01-2018)
60	Financiën: Begroting Fonds Nazorg gesloten stortplaatsen (C-agenda M&F 22 januari 2018)
61	Financiën: Financieel toezicht 2018 (C-agenda M&F 22 januari 2018)
62	Mobiliteit: Lantaarnpalen aan de N241 (C-agenda M&F 22 januari 2018)
63	Mobiliteit: Vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie gedragsbeïnvloeding (C-agenda M&F 22 januari 2018)
64	Mobiliteit: Vaststellen Uitvoeringsregeling subsidie kleine infrastructuur (C-agenda M&F 22 januari 2018)
65	Mobiliteit: Vaststellen wijzigingsovereenkomst HOV in 't Gooi (C-agenda M&F 22 januari 2018)
66	Milieu: Ingekomen mail van dhr. Weidema, Beerput Nederland (C-agenda NLWM 29-1-2018)
67	Ruimte: brief GS aan PS, Verlenging uitvoeringsperiode projecten programma kust op kracht tranche 1 (C-agenda R&W 29-1-2018)
68	Bestuur: Brief GS aan PS inz. melding misstanden bij de hoor- en adviescommissie (ingekomen bij griffie: 7 december 2017; C-agenda EEB 22-1-2018).
69	Bestuur: brief GS aan PS inz. Wob verzoek provinciale arhi-procedure Gooi en Vechtstreek (C-agenda EEB 22-1-2017)
70	Economie: brief GS aan PS: Brexit-notitie (B-agenda EEB 22 januari 2018)
71	Financien/Bestuur: Brief GS Analyse Regeerakkoord Rutte III (alle commissies)
72	Fauna: Brief Raad voor Dierenaangelegenheden met zienswijze over Dieren in de Natuur (C-agenda NLWM 29-01-18)
73	Water: Dijkversterking Markermeerdijken - coördinatie terinzagelegging (C-agenda NLWM 29-01-18)
74	Omgevingsvisie: e-mail van B&W Alkmaar, Omgevingsvisie Alkmaar 2040 (C-agenda R&W 29-1-2018)

75	Omgevingsvisie: Omgevingsbeeld Regio Alkmaar, Diversiteit als troef (C-agenda R&W 29-1-2018)
76	Omgevingsvisie: e-mail Vereniging Natuurmonumenten, landbouw in de omgevingsvisie (algemene documenten R&W 7-12-2017, C-agenda R&W 29-1-2018 en NLWM 29-1-2018)
77	Financiën: Informeren koopovereenkomst Crailo (C-agenda M&F 22-1-2018 en R&W 29-1-2018)
78	Milieu: Evaluatie en doorkijk ontwikkelingen omgevingsdiensten (C-agenda NLWM 29-01-2018)
79	Mobiliteit: Brief GS inzake Geheimhouding offerte Connexxion 0V-concessie NHN (M&F 22 januarin2017) Zodra de bijlagen ter inzage zijn gelegd zal dit worden meegedeeld aan de Statenleden.
80	Bestuur: Brief GS aan PS inz. brief over beraadslaging bestuurlijke fusie Beemster (C-agenda EEB 22-1-2018)
81	Landbouw: Presentatie NMF NH nav BOT-overleg 16-11-2017 (ter kennisname, cie NLWM)
82	Landbouw: Uitgebreid verslag cie NLM over innovaties in de Landbouw 25-09-2017 (ter kenniname, cie NLWM)

Provincie Noord-Holland

Lijst ingekomen stukken PS 12 februari 2018

MAAND JANUARI

Kenmerk	Omschrijving
1	Bestuur: brief GS aan PS inz. Wob verzoek arhi-procedure Gooi en Vechtstreek (c-agenda EEB 19-2-2018)
2	Energie/milieu: Brief GS aan PS inz. beantwoording vraag sluiting Hemwegcentrale in EEB van 27 nov 2017 (C-agenda EEB 19-2-2018 en NLWM 12-3-2018).
3	Ruimte: brief GS aan PS, Stand van zaken Toekomstperspectief Kust en Strandzonering (C-agenda R&W 12-3-2018)
4	Ruimte: Brief Papineau Salm en Voskuil (PvdA) aan GS, Verzoek gebiedsvisie op te stellen voor de Starnmeerpolder (C-agenda R&W 12-03-2018)
5	Economie: brief GS aan PS inz. Jaarprogramma 2018 de kop werkt! (C-agenda EEB 19-2-2018)
6	Financiën: Eerste begrotingswijziging 2018 (A-agenda M&F 19 februari 2018)
7	Milieu / Schiphol: Ingekomen brief NMF Noord-Holland. Schiphol: Klimaateffecten en alternatieven niet meegenomen (C-agenda's NLWM (leidend) en R&W 12-03-2018)
8	Mobiliteit: Brug Monnickendam Jos Loenen (C-agenda M&F 19 februari 2018)
9	Mobiliteit: Tussenevaluatie Beleidskader Verkeersmanagement (C-agenda M&F 19 februari 2018)
10	RO/Cultuur: verslag van het netwerkdiner van Noord-Hollandse wethouders Cultuur en Erfgoed over de toekomst van de geschiedenis (cultuur erfgoed in de omgevingsvisie) (C-agenda R&W 12-3-2018 en EEB 19-2-2018)
11	Water: Afschrift ingekomen brief aan GS met bezwaar aanwonenden tegen Gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen (C-agenda NLWM 12-03-2018)
12	Economie: Brief van GS aan PS inz. Monitor detailhandel provincie Noord-Holland 2017 (C-agenda EEB 19-2-2018)
13	Heel PS: Maandelijkse MRA Raads en Statenleden bericht - editie 10, januari 2018 (C-agenda M&F/EEB 19-2-2018 en NLM/RWW 12-3-2018).
14	Recreatieschappen: brief van Recreatieschap Alkmaarder- en Uitgeestermeer: Agenda en vergaderstukken extra vergadering algemeen bestuur 26 januari 2018 (C-agenda EEB 19-2-2018).
15	Water: Eindrapport Randstedelijke en Noordelijke Rekenkamer. Het Waddenfonds gemonitord (A-agenda NLWM 12-03-2018)
16	Milieu /Schiphol: Voordracht wijziging Gemeenschappelijke regeling Schadeschap Luchthaven Schiphol (A-agenda NLWM 12-03-2018)
17	Ruimte: brief GS aan PS, Gecorrigeerd ontwerpbesluit tot wijziging van de PRV 'Programma PRV2018' (C-agenda R&W 29-1-2018)
18	Ruimte: Brief GS aan PS, Verslag werkbezoek gedeputeerde Stelling van Amsterdam met Stichting Werelderfgoed Nederland naar Curacao (C-agenda R&W 29-1-2018)
19	Ruimte: Brief GS aan PS, Wijzigingsbesluit tracé Middenmeer-Westwoud PIP Netuitbreiding Kop van Noord-Holland (C-agenda R&W 29-1-2018)
20	Bestuur: Brief aan GS van diverse fracties uit Laren, Huizen en Blaricum inz. Gemeenschappelijke Regeling Huizen, Blaricum en Laren (C-agenda EEB 19-2-2018).

21	Financiën: brief GS aan PS: Aanvullende voorstellen uitvoering motie 110 (B-agenda M&F 19 februari 2018)
22	Financiën: Eerste begrotingswijziging randstedelijke rekenkamer (A-agenda M&F 19 februari 2018)
23	Financiën: Opgave BTW-compensatiefonds 2017 (C-agenda M&F 19 februari 2018)
24	Landbouw: Uitvoeringsregeling agrarische sector Groene Uitweg Noord-Holland 2018 (C-agenda NLWM 12-03-2018)
25	Milieu/ Schiphol: Afschrift reactie stichting Leefomgeving Schiphol aan bewonersvertegenwoordiging ORS (C-agenda NLWM 12-03-2018)
26	Milieu/ Schiphol: Persbericht. Bewonersvertegenwoordiging ORS boycot feestje Stichting Leefomgeving Schiphol (C-agenda NLWM 12-03-2018)
27	Mobiliteit: Brief Elof Nieuwenhuis Verkeer inzake Voorkeur DPW - jan2018 (B-agenda M&F 25 januari 2018)
28	Bestuur: brief GS aan PS: Beantwoording vragen provinciale Arhi-procedure Gooi en Vechtstreek (C-agenda EEB 19-2-2018)
28	Natuur: Schriftelijke reactie GS op rapport Dierenbescherming 'Kruidenmengsels of saladebuffetten' (C-agenda NLWM 12-03-2018)
29	Financiën: Onderzoeksrapport Vorming en Uitputting Reserves (B-agenda MF 19 februari 2018/Rekeningencommissie 5februari)
29	Mobiliteit: Investeringen in toegankelijkheid bushaltes Noord-Holland (C-agenda M&F 19 februari 2018)
30	Financiën: Toezegging onderzoek reserves en uitvoering motie 110 (B-agenda M&F 19 februari 2018)
30	Milieu: Verzoek om onderzoek naar hinder en overlast circuit Zandvoort bij komst F1 (C-agenda NLWM 12-03-2018)
31	Economie: Brief GS aan PS inz. Kredietverlening Pallas (B-agenda EEB 19-2-2018).
32	Ruimte: Brief GS aan PS: Ontwerpbesluit tot wijziging in Provinciale Ruimtelijke Verordening Programma PRV 2018 (C-agenda R&W 29-1-2018 nazending)
33	Mobiliteit: Uitnodiging op locatie N241 (C-agenda M&F 22 januari 2018)
34	Milieu: Voordracht zienswijze RUD Noord-Holland noord (A-agenda NLWM 29-01-2018)
35	Natuur: Ingekomen brief over draadslachtoffers Naardermeergebied (C-agenda NLWM 29-01-2018)
36	Natuur: Ingekomen mail met bijlagen over bomenkap Schoorl (C-agenda NLWM 29-01-2018)
37	Bestuur: Brief GS aan PS: Reactie op open brief mw E.J. Siderius betr arhi-procedure Gooi en Vechstreek (C-agenda EEB 22-1-2018)
38	Erfgoed: E-mail van Dr. Hillebrand en Dr. J. Bartelse : De publicatie RvC/Rli-advies ‘Brede blik op erfgoed; over de wisselwerking tussen erfgoed en transities in de leefomgeving' (C-agenda EEB 22-1-2018 en R&W 29-1-2018)
39	Mobiliteit: Brief PvdA aan GS vervoerplan 2018-2028 NHN (C-agenda M&F 22 januari 2018)
40	Mobiliteit: Onveilige Markerwaarddijk (C-agenda M&F 22 januari 2018)
41	Natuur: Correspondentie GS en gemeente Amsterdam over inklinking veen in Waterland (C-agenda NLWM 29-01-2018)
42	Mobiliteit: Bereikbaarheid platteland (C-agenda's M&F, NLWM en R&W van januari 2018)
43	Mobiliteit: Verzoek aanpassing busroute (C-agenda M&F 22 januari 2018)

44	Ruimte/Mobiliteit: e-mail dhr. Mark, tunnelplan in Heerhugowaard (C-agenda R&W 29-1-2018 (leidend) en C-agenda M&F 22-1-2018)
45	Europa: Analyse Werkprogramma EC 2018 (C-agenda's alle commissies januari 2018)
46	Milieu: Ingekomen mail met reactie op artikel over inspecteurs RUD op website provincie Noord-Holland (C-agenda NLWM 29-01-2018)
47	Milieu: Omgevingsdienst Flevoland, Gooi- & Vechtstreek Definitief resultaatbestemming 2016 en Begrotingswijziging 2018 (C-agenda NLWM 29-01-2018)
48	Ruimte/Milieu: Afschrift van e-mail dhr. Weidema aan dhr. Voskuil Tata Steel over Windpark Spuisluis (C-agenda R&W 29-01-2018 (leidend) en C-agenda NLWM 29-01-2018)
49	Water/ Landbouw: Rapport Waterbeschikbaarheid Haarlemmermeerpolder (C-agenda NLWM 29-01-2018)
50	Wonen/Schiphol: brief ORS, Gemeenteraden onjuist voorgelicht over versoepeling bouwplannen rond Schiphol (C-agenda R&W 29-01-2018 (leidend) en C-agenda NLWM 29-01-2018)

Lijst moties PS 12 februari 2018

Nummer	Datum PS	Onderwerp	Inhoud	Fractie	Portefeuille-houder	Stand van zaken GS	Voorstel Presidium
M130-2017	18-12-2017	Muurschildering artikel 1 uit de Grondwet in de Statenzaal of anderzins op een goede plek in het Provinciehuis. AANGEHOUDEN	Roept het College op om: stappen te ondernemen die ertoe leiden dat ook op een goede plek in het Provinciehuis van de Provinciale Staten Noord-Holland, er een muurschildering of anderzins komt van artikel 1 van de Grondwet.	50PLUS, SP	Remkes, J.		08-01-2018: Reden aanhouden motie uit notulen PS 18-12-2017: "De VOORZITTER: Dan ligt er de toezegging van de voorzitter van de commissie om nader te rapporteren in de richting van de Staten over de vlaggen en artikel 1." (m.b.t. moties M128, M129 en M130-2017, aangehouden door de respectievelijke fracties PVV, D66 en 50PLUS/SP).
M129-2017	18-12-2017	Belangrijke vlaggen prominent in de Statenzaal. AANGEHOUDEN	Motie Vreemd a/d Orde verzoek de provinciale commissie paviljoen Welgelegen om: de mogelijkheden voor het plaatsen van de drie vlaggen in de Statenzaal te onderzoeken en daar een keuze in te maken.	D66	Remkes, J.		08-01-2018: Reden aanhouden motie uit notulen PS 18-12-2017: "De VOORZITTER: Dan ligt er de toezegging van de voorzitter van de commissie om nader te rapporteren in de richting van de Staten over de vlaggen en artikel 1." (m.b.t. moties M128, M129 en M130-2017, aangehouden door de respectievelijke fracties PVV, D66 en 50PLUS/SP).
M128-2017	18-12-2017	Provinciale en nationale vlag prominent in de Statenzaal AANGEHOUDEN	Roept het College op om: stappen te ondernemen die ertoe leiden dat ook in de vergaderzaal van de Provinciale Staten Noord-Holland, zowel de provinciale als de nationale vlag duidelijk zichtbaar worden geplaatst.	PVV	Remkes, J.		08-01-2018: Reden aanhouden motie uit notulen PS 18-12-2017: "De VOORZITTER: Dan ligt er de toezegging van de voorzitter van de commissie om nader te rapporteren in de richting van de Staten over de vlaggen en artikel 1." (m.b.t. moties M128, M129 en M130-2017, aangehouden door de

							respectievelijke fracties PVV, D66 en 50PLUS/SP).
M126-2017	13-11-2017	overlegjaar agrarisch natuurbeheer	PS verzoeken GS: * in het komende verkenningsjaar in overleg te treden met de agrarische collectieven en TBO's over hoe de biodiversiteitsdoelen en beheerdoelen binnen het NNN gehaald zouden kunnen worden (zoals al door de gedeputeerde toegezegd in de expert-bijeenkomst) en daarvoor een neutrale procesbegeleider aan te trekken * hiervan regelmatig een terugkoppeling te geven aan de commissie NLM * te onderzoeken welke andere werkwijzen en/of financiële of juridische instrumenten er nodig zijn om de provinciale doelen op dit gebied te behalen met inzet van samenwerkende agrarische collectieven en TBO's en de resultaten van het onderzoek zo mogelijk in te zetten om de bestaande instrumentenkoffer ten behoeve van de realisatie van NNN te vergroten	D66. CDA, PvdA, VVD, CU-SGP, SP	Tekin, A.		
M96-2017	13-11-2017	Groei Schiphol binnen grenzen	PS verzoeken GS: * de geluidsproductie, uitstoot en vervuiling veroorzaakt door Schiphol niet verder mag toenemen * binnen deze voorwaarden groei van Schiphol mogelijk is	CU-SGP	Tekin, A.		
M92-2017	13-11-2017	Klimaat-verandering	PS verzoeken GS: zorg te dragen dat in het koersdocument opgenomen	CU-SGP	Geldhof, J. Hoek van der, J.		

			wordt dat de huidige evaluatie van het effect van beleid op de klimaatverandering voortgezet wordt als sturingsinstrument om de klimaatdoelstellingen in 2050 te realiseren				
M90-2017	13-11-2017	Omgevings-waarden	PS verzoeken GS: * in de Omgevingsverordening omgevingswaarden op te nemen, in ieder geval voor lucht, water, bodem en geluid * bij het vaststellen van deze waarden de normen van de WHO voor luchtkwaliteit en geluid en de KRW voor waterkwaliteit als uitgangspunt te nemen * te streven naar realisatie van deze normen uiterlijk per 2050	PvdD, CU-SGP, 50PLUS, ONH	Geldhof, J. Loggen, C. Tekin, A.		
M85-2017	13-11-2017	Groei Schiphol van de baan	Ps verzoeken GS: in de Omgevingsvisie de wens van de inwoners van Noord-Holland ten aanzien van de groei van Schiphol te respecteren	PvdD	Geldhof, J. Tekin, A.		
M73-2017	13-11-2017	Participatie bijeenkomst gemeenteraden, waterschaps-besturen t.b.v. Omgevingsvisie	PS verzoeken GS: * een participatiebijeenkomst te organiseren voor gemeenteraden, waterschapsbesturen over de Omgevingsvisie voor Noord-Holland voor behandeling van de concept-Omgevingsvisie in de commissie en de Staten * bij deze participatie bijeenkomsten gemeenteraden, waterschapsbesturen in delegatie in de gelegenheid te stellen hun suggesties en	VVD, CDA, D66, PvdA	Geldhof, J.		

			vragen rechtstreeks aan Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten kenbaar te maken * het College van Gedeputeerde staten te verzoeken om de benodigde middelen vrij te maken voor de onkosten van deze participatie bijeenkomst.				
M66-2017	13-11-2017	Ambitie bodemdaling	PS verzoeken GS: in het koersdocument t.b.v. het opstellen van de omgevingsvisie de ambitie op te nemen om verdere bodemdaling in veenweidegebieden te stoppen en waar mogelijk te herstellen	D66, PvdD, CU-SGP, PvdA, ONH, GroenLinks	Geldhof, J. Loggen, C.		
M114-2017	06-11-2017	Begroting 2018: Benuttings-strategie AANGEHOUDEN	PS verzoeken GS: een integrale strategie te ontwikkelen voor het optimaal benutten van mobiliteitsinvesteringen, rekening houdend met leefbaarheid, duurzaamheid, milieu en toekomstige ontwikkelingen	PvdD	Post, E.		4-12-2017: Reden aanhouden motie uit notulen PS 06-11-2017: "De heer ZOON (PvdD): Ik wil toch even ingaan op de heer Tijssens, uw punt over mobiliteit onderschrijf ik met het risico dat ik u te kort doe en dat is niet mijn bedoeling. Richt u zich vooral op het verschuiven binnen mobiliteit en om te zien waar wij moeten investeren, onze motie richt zich meer op het beter benutten van bestaande investeringen in bredere zin dan alleen infrastructuur. Ik zie ook dat onze bijdragen in elkaars verlengde zitten en wellicht overlappen. Ik verheug mij dan ook op een fijne discussie samen met de gedeputeerde en zou de motie graag aanhouden."

M110-2017	06-11-2017	Begroting 2018: Financiele gevolgen regeerakkoord provincie	PS verzoeken GS: * zo spoedig mogelijk inzicht te verschaffen in de nu bekende financiële gevolgen van het regeerakkoord * zo spoedig mogelijk inzicht te verschaffen in de financiële mogelijkheden die uit een doorlichten van bestaande reserves en voorzieningen voortkomen	PvdA, VVD, D66, CDA	Post, E.	29-01-2018: uit besluitenlijst GS d.d. 16-01-2018 (2 besluiten): Het college besluit: 1. de ontwerp-Eerste begrotingswijziging 2018 vast te stellen 2. de Statenvoordracht en het ontwerpbesluit voor de laatste begrotingswijziging vast te stellen 3. de EBW 2018 en Statenvoordracht met brief aan Provinciale Staten toe te zenden 4. de portefeuillehouder Financiën te machtigen voor het uitvoeren van redactionele aanpassingen en zo nodig aanpassingen naar aanleiding van de besluitvorming m.b.t. de afhandeling van motie 110. Het college besluit: 1. PS door middel van brief te informeren over de uitvoering van motie 110/2017 2. de geprioriteerde voorstellen te beschouwen als een besluit op hoofdlijnen, dat verwerkt wordt in een aparte begrotingswijziging, die zo spoedig mogelijk ter besluitvorming aan de Staten wordt voorgelegd 3. PS te verzoeken de voorstellen in de Statenvergadering te bespreken 4. PS voor te stellen de motie als afgedaan te beschouwen.	01-02-2018: Over het eerste deel van de motie gaat brief 915999/1010666 van GS aan PS. Deze brief is besproken in Cie MF 22 januari 2018. De commissie adviseert dit deel af te doen. Over het tweede deel van de motie zijn de brieven 1016028/1016030, 1016028/1020773 en 984451/1027172 ontvangen, deze zullen in de commissievergaderingen van februari worden behandeld.

						10-01-2018: Uit besluitenlijst GS d.d. 9-1-2018: Het college besluit: 1. de vrije ruimte in de doorgelichte bestemmingsreserves vast te stellen op €69 miljoen 2. PS door middel van brief te informeren over de uitvoering van motie 110/2017 voor wat betreft de doorlichting van de reserves en de financiële gevolgen regeerakkoord 3. PS voor te stellen motie 110 voor wat betreft de financiële gevolgen regeerakkoord en doorlichting reserves als afgedaan te beschouwen 4. De gedeputeerde te machtigen voor redactionele aanpassingen.	
M109-2017	06-11-2017	Begroting 2018: opvolging rapport waterbestendig Westpoort	PS verzoeken GS: * de regierol op te pakken om te komen met alle betrokken partijen tot concrete plannen voor een betere bescherming van vitale en kwetsbare infrastructuur * te onderzoeken of er voor andere regio's in Noord-Holland ook pilots "vitaal en kwetsbaar" nodig zijn	D66	Loggen, C.		
M104-2017	06-11-2017	Begroting 2018: Totale projectkosten vermelden op borden van projecten met meerdere stakeholders.	PS verzoeken GS: bij projecten waarbij meerdere stakeholders zijn betrokken bij de uitvoering in overleg te gaan met betreffende stakeholders om (na hun goedkeuring) ook daar de totale projectkosten	PVV	Post, E.		

			op de borden te vermelden.				
M57-2017	02-10-2017	Stop bodemdaling in het Groene Hart. AANGEHOUDEN	PS verzoeken het College van GS: * beleid te ontwikkelen waarin gestreefd wordt de bodemdaling in het Groene Hart te stoppen.	PvdD, CU-SGP, GroenLinks	Tekin, A.		12-10-2017: Reden aanhouden motie uit notulen PS 02-10-2017: "De heer VAN LIERE (PvdD): Ik heb helaas nog niet met al mijn mede-indieners kunnen overleggen, maar ik zie de heer Klein in ieder geval aanschuiven. Mij heeft het verzoek bereikt om de motie aan te houden tot volgende week om integraal mee te kunnen wegen bij de Omgevingsvisie. Dat is een week uitstel en dat kan ik billijken, dus ik houd de motie aan."
M53-2017	02-10-2017	Motie Vreemd a/d Orde In de bres voor BTW-vrijstelling Waddenveren. AANGEHOUDEN	PS roept het College op om: * zo snel mogelijk contact op te nemen met de andere Waddenprovincies om al dan niet in IPO-verband te lobbyen bij staatssecretaris Dijksma van Infrastructuur en Milieu om waddenveerboten te vrijwaren van een verhoogd BTW-tarief * hangende een maatwerkregeling voor (Wadden)veerboten, het bestaande BTW-regime niet per 1 januari 2018 op te heffen.	PVV, ONH	Post, E.		12-10-2017: reden aanhouden motie uit notulen PS 02-10-2017: "Gedeputeerde BOND: Voorzitter. Sympathieke motie, maar in de vergadering van het regiocollege Wadden heeft gedeputeerde Loggen dit onderwerp reeds ingebracht. Verder is het zo dat de rederijen nu in beeld aan het brengen zijn wat daadwerkelijk de effecten zijn, dus het verhaal klopt. De betrokken gemeenten wachten de resultaten van die verkenning af, maar wij hebben met Friesland – de provincie Groningen heeft geen veren – afgesproken dat op het moment dat de uitslagen van de verkenningen van de rederijen er zijn, wij gezamenlijk zullen

							optrekken en in IPO-verband zullen inbrengen. Dat maakt deze motie sympathiek maar op dit moment overbodig en misschien iets te snel. Wij ontraden hem op dit moment. ... Mevrouw BEZAAN (PVV): Ik wil hem graag aanhouden."
M45-2017	10-07-2017	Kadernota 2018 Realiseren van 2 fietssnelwegen voor 2020. AANGEHOUDEN	PS verzoeken GS: * in de begroting 2018 een beleidsambitie "Realiseren twee extra fietssnelwegen voor 2020" op te nemen en doen daarbij het voorstel: * de kosten daarvan te dekken vanuit de bestaande reserves rondom fietsinfrastructuur / fietsimpuls.	ChristenUnie-SGP, GroenLinks.	Post, E.		24-07-2017: Uit notulen PS 10-07-2017, reden aanhouden motie: "De heer KLEIN (CU/SGP): Motie 45 over twee fietssnelwegen. Ik interpreteer de reactie van de gedeputeerde zo dat zij haar best gaat doen om dit doel in de beleidsvisie te realiseren. Daarom willen wij de motie aanhouden."
M40-2017	10-07-2017	Kaderbrief 2018 Pilot Natuurinclusieve Landbouw.	PS verzoeken het college van GS om: in 2018 een pilot naar Gronings voorbeeld proberen te starten met natuurinclusieve landbouw.	PvdD, GroenLinks.	Bond, J.	06-11-2017: Op 16 november staat een BOT overleg gepland met de commissie over Natuurinclusieve Landbouw.	4-12-2017: Het BOT-overleg is op 16 november geweest. De presentatie van de Noord-Hollandse Natuur- en milieufederatie over natuurinclusieve landbouw is gepubliceerd bij de ingekomen stukken voor PS.
M35-2017	10-07-2017	Kaderbrief 2018 investerings-impuls Duurzame Zeehavens.	PS vragen GS: 1) wegens succes van het Fonds Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens, te onderzoeken hoe een nieuw investeringsimpuls, volgens voorwaarden van Fonds Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens 2016, kan worden opgericht. 2) Dit najaar hierover te rapporteren.	GroenLinks, ChristenUnie-SGP, 50PLUS.	Hoek van der, J. Post, E.	23-11-2017: uit besluitenlijst GS d.d. 21-11-2017: Het college besluit: 1. naar aanleiding van motie 35 van GroenLinks, ChristenUnie-SGP en 50Plus betreffende Investeringsimpuls Duurzame Zeehavens, aangenomen bij behandeling van 10 juli 2017, te kiezen voor: - het openstellen van een nieuwe Uitvoeringsregeling	01-02-2018: Commissie is akkoord met afdoening door brief GS 1001581-1001583. Voorstel: motie afdoen. 16-01-2018: Presidium wordt voorgesteld in de commissie M&F van 22 januari 2018 te vragen of de motie als afgedaan kan worden beschouwd. 05-12-2017: Indiener heeft

						(UVR) met tender met de oorspronkelijke doelen waarvoor het subsidieplafond niet gehaald is, namelijk Verbeteren luchtkwaliteit en Intensiveren ruimtegebruik 2. met brief PS te informeren 3. PS te verzoeken de motie 35 als afgedaan te beschouwen. 24-10-2017: Het voorstel voor beantwoording van de motie 35, duurzame zeehavens, wordt zo spoedig mogelijk richting PS gestuurd.	technische vragen gesteld over het collegebesluit van 21 november 2017. Afhankelijk van de beantwoording zal hij verzoeken de brief van GS d.d. 22 november 2017 al of niet ter bespreking op de agenda van de commissievergadering van 22 januari te laten zetten.
M31-2017	10-07-2017	Jaarrekening 2016 hoofdfietsnetwerk.	PS verzoeken het college van GS het fietsbeleid een extra impuls te geven door: * te onderzoeken hoe een herkenbaar provinciaal hoofdfietsnetwerk vorm kan krijgen, waarbij harmonie gezocht wordt met de ontwikkeling van het fietsnetwerk van de Vervoersregio Amsterdam * in dit onderzoek specifiek meenemen hoe de vermarkting van een hoofdfietsnetwerk kan worden opgepakt * een model te ontwikkelen voor (cofinanciering van) het oplossen van zwakke schakels in gemeentelijke fietspaden in het hoofdfietsnetwerk * voor de vaststelling van de begroting 2018 een tussenrapportage te geven over bovenstaande en deze	D66, PvdA, CDA, GroenLinks.	Post, E.	24-10-2017: Op 5 oktober jl. is een BOT overleg geweest met de cie M&F waar enerzijds gemeld is dat GS zijn gestart met de uitvoering van de motie en anderzijds extra informatie bij PS is opgehaald als input voor de Verkenning Fiets. Eind 2017/begin 2018 is de Verkenning Fiets gereed als input voor de agenda Mobiliteit/Omgevingsvisie. Tevens verwachten wij eind december een voordracht gereed te hebben voor het oplossen van een aantal knelpunten (provinciaal areaal) van de fietsersbond. Tenslotte is gestart met ontwikkelen van een provinciaal hoofdfietsnetwerk waarbij ook de vermarkting wordt meegenomen. Bij het hoofdfietsnetwerk zal een	

			rapportage zo goed mogelijk aan te laten sluiten aan de in ontwikkeling zijnde provinciale fietsvisie.			Uitvoeringsprogramma worden opgenomen om de knelpunten van het hoofdfietsnetwerk en het restant van de knelpuntenlijst fietsersbond aan te pakken. E.e.a. afhankelijk van de beschikbare budgetten.	
M30-2017	10-07-2017	Motie Vreemd a/d Orde tegemoetkoming preventie wildschade.	PS verzoeken het College van GS: * vaart te zetten via het IPO achter het onderzoek naar regelgeving voor gecoördineerd en gebiedsgericht beleid voor faunabeheer met daarin een tegemoetkoming aan boeten- en tuinders ten behoeve van het nemen van preventieve maatregelen tegen wildschade * PS regelmatig (minimaal elk kwartaal) te informeren via de commissie over de voortgang van dit onderzoek.	VVD, CDA, D66, GroenLinks	Bond, J.	24-10-2017: het IPO is bezig met een onderzoek, de commissie wordt hiervan op de hoogte gehouden.	
M26-2017	10-07-2017	Motie Vreemd a/d Orde Stimuleren verduurzamen woningvoorraad in de sociale sector Noord-Holland.	PS verzoeken het College van GS: * gemeenten en woningcorporaties aan te sporen de sociale huurvoorraad voor 2020 te verduurzamen en te voorzien van minimaal label B en in 2030 van label A * een bijeenkomst te organiseren in het najaar van 2017 bij de provincie voor alle betrokken partijen die zich bezighouden met verduurzaming van de sociale voorraad, zodat dit urgente onderwerp door de provincie Noord-Holland op de kaart	50PLUS, ONH, GroenLinks, SP.	Geldhof, J.		24-07-2017: Uit notulen PS 10-07-2017 reden aanhouden motie: "Gedeputeerde GELDHOF: .....De motie is derhalve overbodig. Wij zijn reeds voornemens om eind dit jaar een beleidsvoorstel aan u voor te leggen en daarbij zullen wij de gemeenten, de woningbouwcorporaties en iedereen betrekken." "Mevrouw DE MEIJ (50plus): Voorzitter. Wij stemmen in met wat de gedeputeerde heeft toegezegd, dus wij houden hem even aan tot het eind van het jaar en

			wordt gezet * alle communicatiemiddelen daarvoor te gebruiken en waar mogelijk samenwerking te zoeken met andere betrokken partners * daarvoor aansluiting te zoeken met www.duurzamehuizen-route.nl, voor praktijkvoorbeelden voor particuliere woningbezitters, woningbouwcorporaties en gemeenten * Provinciale Staten een terugkoppeling te geven over de vorderingen op dit gebied.				totdat zij met een voorstel komt. "
M7-2017	13-03-2017	Validatiemodel prestatiegericht financieren OD NZKG.	PS verzoeken het college van GS om: * het door de externe partij opgestelde validatie-model te delen met Provinciale Staten * PS tot 01-01-2019 halfjaarlijks te informeren over de voortgang van het validatieproces.	PvdA, CDA, CU-SGP, D66, GroenLinks, VVD	Tekin, A.	23-11-2017: uit besluitenlijst GS d.d. 21-11-2017: Het college besluit: 1. kennis te nemen van de eerste validatierapportage Prestatie Gericht Financieren Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied 2. door middel van brief de validatierapportage aan te bieden aan Provinciale Staten op grond van de motie M7-2017 aangenomen in PS d.d. 13 maart 2017. 16-10-2017: het plan van aanpak validatie PGF-systematiek is op 5 september jl. aan PS gezonden en op 19 oktober jl. in de Cie. NLM behandeld. 4 december a.s. wordt de Cie. NLM geïnformeerd over de voortgang van het validatieproces 12-06-2017: n.a.v. laatste GS geen aanvulling – is actueel.	

						22-03-2017 Zoals toegezegd door de gedeputeerde zal het validatiemodel worden toegezonden aan de Staten, zodra het bestuur van OD NZKG akkoord is met dit model (verwachting voor het zomerreces). Zoals op 13 maart jl. tijdens de Statenvergadering is besloten zullen de Staten iedere acht maanden door het college worden geïnformeerd over de voortgang van het validatieproces. De eerste keer aan het einde van 2017.	
M1-2017	06-02-2017	Motie Vreemd a/d Orde Toegankelijkheid Buurtbussen. AANGEHOUDEN	Verzoeken het College van Gedeputeerde Staten om: * het principe van de inclusieve samenleving in acht te nemen en de mogelijkheden te onderzoeken of het provinciale buurtbusbeleid dusdanig aangepast kan worden dat buurtbussen binnen redelijke termijn ook toegankelijk worden voor rolstoelgebruikers.	PvdA, CDA	Post, E.		16-02-2017: Reden aanhouden motie vanuit Notulen PS 06-02-2017: "Mevrouw VAN DUIJN (PvdA): Voorzitter. Dank voor de antwoorden. Er ligt nu zoveel informatie op tafel dat het goed is om er in de commissie verder over te praten, dus wij houden hem aan."
M76 - 2016	12-12-2016	Motie Vreemd a/d Orde toekomst recreatieschappen in het Metropolitane Landschap.	PS verzoeken het College van GS om: * in het MRA proces als vervolg op de actie agenda metropolitaan landschap een voorstel in te brengen waarin: - de kwaliteit van recreatieterreinen wordt vergroot door, op basis van onderzoek, duidelijke grenzen te bepalen tussen natuur en recreatie - alle gebruikers meer worden	PvdA, CDA, D66, VVD	Tekin, A.	14-11-2017: Deze brief is op 31 oktober door GS vastgesteld en verstuurd aan PS. BOT-overleg gaat december/januari plaatsvinden. 23-10-17: Deze zomer zijn de laatste twee ecologische verkenningen van Tauw naar de recreatieschappen afgerond. Op de Staten en Radenconferentie van 20	10-01-2018: Aanbevelingen RR over Recreatieschap Spaarnwoude overgenomen PS 18-12-2017. Op 22 januari 2018 BOT overleg over natuur/recreatie. 14-11-2017: Rapport van de Randstedelijke Rekenkamer is behandeld in EEB van 27-11-2017, evenals de brief van GS inz. stand van zaken modernisering

			betrokken bij de inrichting en het gebruik van de recreatiegebieden - de inverdieneffecten voor de financiering van de recreatieschappen binnen de bestaande randvoorwaarden maximaal worden benut * na uitwerking van dit voorstel in goed overleg met alle betrokken de bestaande gemeenschappelijke regelingen in deze lijn bij te stellen.			september jl. hebben wij globaal aangegeven hoe wij bestuurlijk met deze vijf rapporten om willen gaan. Wij constateren dat er bij de op de conferentie aanwezige partijen draagvlak bestaat voor de door ons in te zetten koers, maar dat deze wel kritisch gevolgd wordt. Wij zullen u binnenkort door middel van een brief informeren over de door ons te genomen stappen in het kader van de modernisering van de recreatieschappen. Daarbij zullen wij in deze brief ook nader aangeven welke stappen wij willen nemen om de ecologische verkenningen Tauw rapporten een bestuurlijke vertaling te geven en daarmee de balans tussen natuur en recreatie te optimaliseren. Ook stellen wij voor over dit onderwerp op korte termijn een BOT te organiseren, zodat u goed zicht krijgt op de vervolg stappen wij voor ogen hebben. Wij hopen dat u deze mening deelt en het agenda technisch mogelijk is hiervoor tijd vrij te maken. Op de Staten en Radenconferentie van 20 september is ook het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer gepresenteerd naar het bestuurlijk en financieel opereren van het recreatieschap Spaarnwoude. Zonder heel diep op de	recreatieschappen. 3-10-2017: Raden- en Statenconferentie heeft op 20 septmber plaatsgevonden. 06-04-2017: Resultaten TAUW en hoe Raden en Statenconferentie eruit moet komen te zien zijn orienterend besproken in een (besloten) BOT overleg met de commissies EEB en NLM op 3 april 2017.

						statenbehandeling van dit rapport te willen vooruitlopen gaan wij in bovengenoemde brief ook beknopt op dit rapport in. Door de volle agenda van de Raden en Statenconferentie is het onderwerp burgerparticipatie slechts zijdelings aan de orde gekomen. Wij gaan er vanuit dat o.a. door de aanbeveling in rapport van de Randstedelijke Rekenkamer dit onderwerp in de komende periode wel de nodige aandacht zal krijgen. 27-06-2017: Het advies bureau Tauw heeft inmiddels de eerste drie ecologische verkenningen opgeleverd. De resterende twee verkenningen worden eind juli afgerond. Conform onze handelswijze bij het rapport van Tauw over het recreatieschap Spaarnwoude sturen wij de Staten deze rapporten ter kennisname toe. Op basis van deze verkenningen zullen wij een provinciaal standpunt innemen met het doel de bestaande verhouding tussen natuur en recreatie te optimaliseren. Finale besluitvorming zal op grond van de huidige inschatting plaats vinden bij de vaststelling van het volgende Natuurbeheerplan in het najaar van 2018. Wij verwachten dat het rapport	

						van de Randstedelijke Rekenkamer naar de o.a. de financiële situatie van het recreatieschap Spaarnwoude volgens planning eind augustus gereed zal zijn. De uitkomsten van dit rapport zullen o.a. besproken worden op 20 september tijdens de Staten- en Radenconferentie over de modernisering van de recreatieschappen. Op deze conferentie besteden wij conform daar de daarover met de werkgroep uit de Staten gemaakte afspraak ook aandacht aan burgerparticipatie door de toekomstvisies van diverse belanghebbende te inventariseren. Daarnaast verwachten wij na de zomer een overzicht van Recreatie Noord-Holland over de activiteiten die in de afgelopen periode zijn ondernomen om gebruikers meer te betrekken bij inrichting van de recreatieterreinen en welke activiteiten op dit vlak in de komende periode zullen plaats vinden. 22-03-2017: Het adviesbureau Tauw heeft opdracht gekregen om tot een ecologisch onderzoek in de recreatieschappen uit te voeren. Op basis van deze onderzoeken willen wij de spanning tussen recreatie en natuurbelangen beter	

						reguleren. Het eerste rapport over het recreatiegebied Spaarnwoude is afgerond en wordt eind maart ter kennisname aan de Staten toegezonden. De rapporten over de vier andere recreatieschappen zullen voor de zomer worden opgeleverd. In de begeleidende brief waarmee wij het rapport over het recreatiegebied Spaarnwoude aan de Staten hebben doen toekomen zijn wij uitgebreid ingegaan op de hierna te nemen stappen om op basis van dit onderzoek te komen tot een goede balans tussen recreatieve mogelijkheden en ecologische bescherming in de recreatieschappen. Met betrekking tot de optimalisering van de financiën zijn wij in afwachting van het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer over Spaarnwoude. In dit rapport wordt de financiële situatie van Spaarnwoude vergeleken met de andere recreatieschappen. Volgens planning komt het rapport van de Randstedelijke Rekenkamer eind augustus uit. Verder zijn wij in overleg met Recreatie NH over de betrokkenheid van gebruikers bij de inrichting en het gebruik van recreatievoorzieningen. Tot slot willen we na de zomer een Raads- en	

						Statenconferentie over de modernisering van de recreatieschappen organiseren, waarin deze onderwerpen ook een plaats zullen krijgen. 07-02-2017: Het adviesbureau Tauw heeft opdracht gekregen om tot een zonering van de gebieden in de recreatieschappen te komen. Deze zonering willen wij gebruiken om de spanning tussen recreatie en natuurbelangen beter te reguleren. Deze methodiek is bijna gereed en wordt nu als eerste in het recreatieschap Spaarnwoude toegepast en zal daarna in de overige recreatieschappen worden uitgerold. In het voorjaar worden deze resultaten bekend. Hierbij willen we ook het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer in Spaarnwoude betrekken . Verder zijn wij in overleg met Recreatie NH over de betrokkenheid van gebruikers bij de inrichting en het gebruik van recreatievoorzieningen. Tot slot willen we na de zomer een Raads- en Statenconferentie over de modernisering van de recreatieschappen organiseren	
M70-2016	14-11-2016	Begroting taakstelling Provinciefonds.	PS verzoeken het college van GS om: eigenstandig en in IPO	PvdA, SP	Post, E.	16-10-2017: Op aangeven van PNH is dit opgenomen in de gezamenlijke lobby van	01-02-2018: afdoen van motie wordt geagendeerd voor cie M&F van 19

			verband te bevorderen (middels lobby) dat er in een nieuw regeerakkoord geen taakstelling op de provinciale middelen wordt opgenomen.			het IPO en de VNG bij de kabinetsformatie. Het onderwerp is in diverse gesprekken aan de orde geweest, waaronder ook in het gesprek van de voorzitters van IPO, VNG en UvW met de onderhandelaars voor een nieuw Regeerakkoord. In het Regeerakkoord is opgenomen dat uitgangspunt voor de indexering van het Gemeente- en Provinciefonds de 'trap-op-trap-af systematiek' is. Deze systematiek wordt gekoppeld aan de totale uitgaven onder het uitgavenkader, hetgeen de stabiliteit en voorspelbaarheid vergroot. Het komt er dus op neer dat er geen nieuwe taakstelling komt. Overigens is er nog wel een taakstelling opschalingskorting vanuit de vorige Kabinetsperiode. Het Gemeente- en Provinciefonds zullen in de komende jaren groeien/krimpen afhankelijk van de Rijksuitgaven. Wij stellen u gezien het bovenstaande voor de motie als afgehandeld te beschouwen. 05-07-2017: Op aangeven van PNH is dit onderdeel geworden van de lobby van het IPO en de gezamenlijke provincies in de lobby bij de kabinetsformatie. Ook in het gesprek van de voorzitters	februari 2018. Voorstel Presidium volgt daarna. 04-12-2017: Presidium wordt voorgesteld in de commissie M&F van 22 januari 2018 te vragen of de motie op deze wijze als afgedaan kan worden beschouwd.

						van IPO, VNG en UvW met de informateur zal dit onderwerp aan de orde worden gesteld. 22-03-2017: Op 3 april 2017 heeft de portefeuillehouder gesproken met de voorzitter van het IPO en met de lobbyist. De lobbyist is gevraagd in contact te treden t.b.v. de nadere vormgeving. 09-01-2017: Stand van zaken is dat GS het verzoek van de Staten betrekken bij de reguliere PA-activiteiten alsmede bij de lobby – in IPO-verband – richting Tweede Kamerverkiezingen.	
M43-2016	03-10-2016	NH Vaarverbinding IJsselmeer-Amstelmeer.	PS verzoeken het college om: In het uitvoeringsprogramma van de Visie op Waterrecreatie een verkenning op te nemen naar het creëren van een vaarverbinding vanaf het IJsselmeer bij Den Oever naar het Amstelmeerkanaal en het Amstelmeer.	ONH, 50PLUS, PvdA, PVV, SP, VVD	Loggen, C.	24-10-2017: GS besluitvorming over de uitvoeringsmiddelen voor waterrecreatie (t.b.v. de zogeheten aquapunctuurpunten) heeft op 17 oktober plaatsgevonden. Hierna is PS conform eerdere informatie per brief mede geïnformeerd over de uitkomst van het onderzoek. Tevens is PS geïnformeerd dat het rapport ter beschikking is gesteld aan het programma De Kop Werkt! voor een mogelijk verder vervolg. De motie zal nog via de gebruikelijke weg formeel worden afgehandeld. Dit staat gepland voor november. 27-6-17: het eerste concept van het onderzoeksrapport is	4-12-2017: Voorstel Presidium volgt nog zodra aanvullende informatie vanuit GS is binnengekomen

						opgeleverd. Na beoordeling zal de uitkomst aan GS worden voorgelegd waarna PS worden geïnformeerd. Dit gebeurt conform eerdere informatie over de voortgang van de uitvoering van de motie in combinatie met GS besluitvorming over de verkenning aquapunctuurpunten. Huidige planning is dat dit eind augustus aan GS wordt voorgelegd. 22-3-17: Er is opdracht gegeven voor een onafhankelijk onderzoek met input vanuit de regio. De planning sluit nog steeds aan op de planning van de aquapunctuurpunten zoals eerder aangegeven. Na besluitvorming in juli in GS worden PS geïnformeerd. 09-01-2017: Op 20 januari is een startbijeenkomst gehouden voor de verkenning. Besluitvorming in GS over de verkenning aquapunctuurpunten inclusief deze motie wordt rond in juli verwacht waarna PS worden geinformeerd. 21-11-2016: De motie is op 3 oktober ingebracht. De motie is verwerkt in het uitvoeringsprogramma. De verkenning zelf zal meelopen in het traject van de verkenning aquapunctuurpunten.	

M27-2016	27-06-2016	PMI Pilot gebiedsatelier 2e fase verbetering N236 tussen Nieuwe 's Gravelandseweg en Loodijk.	PS verzoeken GS: 1. zo spoedig mogelijk als pilot een "burgerparticipatie N236 2e fase" vóór de aanbesteding van dit deel van de weg te starten 2. daartoe in overleg met betrokkenen een stappenplan te maken en 3. de leden van de Commissie Mobiliteit en Financiën over het stappenplan alsmede de bereikte resultaten te informeren.	SP, 50PLUS, CU-SGP, D66, GroenLinks, ONH, PvdA, PvdD	Post, E.	27-10-2017: Afgelopen jaar heeft het burgerparticipatietraject plaatsgevonden. Het resultaat is middels een brief van GS (1006561/ 1006568) op 13 november 2017 verstuurd aan Provinciale Staten. 10-11-2017: Uit GS-besluitenlijst d.d. 7-11-2017: Het college besluit: 1. het resultaat van de uitvoering van motie M27/2016 over burgerparticipatie N236 Franse Kampweg ter bespreking voor te leggen aan Provinciale Staten 2. de gedeputeerde te machtigen voor redactionele aan passingen. 13-6-2017: 19 juni 2017 is een inloopavond om te kijken of de resultaten aansluiten bij de beelden in de omgeving. Hierna zullen de leden van de commissie M&F worden geïnformeerd. 19-4-2017: Inmiddels hebben 4 participatiebijeenkomsten plaatsgevonden met bewoners, bedrijven, GNR, Natuurmonumenten, politie, brandweer en de gemeenten Gooisemeren en Hilversum. Op 6 maart 2017 was de laatste bijeenkomst. Naar verwachting is voor het zomerreces van 2017	01-02-2018: de gedeputeerde is in gesprek gegaan met gemeenten Gooise Meren en Hilversum. Afdoening van de motie wordt opnieuw besproken in cie M&F van 19 februari 2018. Het voorstel Presidium volgt daarna. 04-12-2017: Presidium wordt voorgesteld in de commissie M&F van 22 januari 2018 te vragen of de motie als afgedaan kan worden beschouwd. Brief 1006561/1006568 is in november besproken in de commissie.

						duidelijk hoe het proces verder wordt vormgegeven.	
M1-2016	08-02-2016	Motie Vreemd a/d Orde Handhaving Broerdijk als weidevogelgebied. AANGEHOUDEN	PS verzoekt het College om: de Broerdijk te handhaven als weidevogelgebied.	PVV, 50PLUS, ONH	Tekin, A.		12-06-2017 de motie zal aan de orde komen in de vergadering van cie RWW van september wanneer ook de leidraad landschap en cultuurhistorie op de agenda staat. 15-02-2016: Reden aanhouden motie uit notulen PS 08-02-2016: "De VOORZITTER: .... overigens heeft de gedeputeerde zojuist een brief toegezegd. Die kan in de commissie geagendeerd worden."
M64-2015	09-11-2015	Begroting OV-fietsvoorzieningen bij bushaltes. AANGEHOUDEN	PS dragen het college op: * te onderzoeken welke busstations en haltes het meest kansrijk zijn voor realisatie van een OV-fiets voorziening * met de Stadsregio Amsterdam in gesprek te gaan om te bezien of zij hierbij willen aanhaken.	D66, CDA, PvdA	Post, E.		10-10-2016: De fractie houdt de motie nog aan. Er loopt nu een aanbesteding. Zolang deze nog niet afgerond is wordt de motie aangehouden. 31-11-2015: Reden aanhouden motie vanuit notulen PS 9 en 16 november 2015: "Gedeputeerde POST:....Waar ik wel goed mee uit de voeten zou kunnen, is om verder na te gaan naast het halte uitvoeringsprogramma dat wij al hebben gerealiseerd, welke faciliteiten men wel graag op bepaalde busknooppunten zou zien. Daarmee zou ik uit de voeten kunnen, maar een onderzoek dat zich toespitst op een enkel bedrijf, is geen handige

							route om op te gaan. Ik kan mij voorstellen dat wij hier nader van gedachten over wisselen in de commissie."
M43-2015	09-11-2015	Begroting ontwikkeling light railnet. AANGEHOUDEN	PS verzoeken het college: in samenwerking met de Stadsregio Amsterdam (SRA, straks Vervoersregio) en in verband van de Metropoolregio Amsterdam (MRA) het overleg aan te gaan over de ontwikkeling van een light railnet en daarover te rapporteren aan Provinciale Staten.	SP	Post, E.		12-12-2017: Motie kan worden afgedaan. Navraag bij MIRT leert dat een technische briefing geen zin zal hebben. Blj het kaartje waarna verwezen wordt hoort onderstaande disclaimer: "Het MIRT-onderzoek Oostkant Amsterdam is in volle gang. In teams van experts en met betrokkenen uit het gebied wordt in verschillende sessies gewerkt aan mogelijke oplossingsrichtingen. De kaart laat zien welke mogelijke maatregelen op het gebied van OV genoemd zijn in een brainstorm met experts. De afgebeelde maatregelen verschillen in haalbaarheid, volledigheid en wenselijkheid en zijn nog niet doorgerekend op hun bijdrage aan de bereikbaarheid, landschap/natuur/water en economie. Deze kaart maakt onderdeel uit van het onderliggende onderzoekmateriaal en is daardoor aan verandering onderhevig. Oplossingen op de kaart zijn geen indicatie voor de uiteindelijk gekozen aanpak. Afronding van de fase oplossingsrichtingen is voorzien in de zomer van

							2017. Op dat moment worden er afspraken gemaakt over óf en wat er voor vervolg aan het onderzoek wordt gegeven. Er worden op dat moment nog geen besluiten genomen op het niveau van concrete projecten." 27-03-2017: op verzoek van dhr. Bruggeman (SP) heeft de commissie M&F op 20 maart 2017 besloten om een technische briefing te organiseren over het MIRT-onderzoek Bereikbaarheid Oostkant Amsterdam onderdeel railnet aan de oost- en zuidkant van Amsterdam. 27-10-2016: In het Presidium van 24-10-2016 heeft mevrouw Alberts aangeven dat zij in de commissie M&F vragen zal stellen aan GS over de ontwikkeling van een light train. 10-10-2016: Het Presidium van 24-10-2016 wordt gevraagd of deze motie kan worden afgedaan. 30-11-2015: Reden aanhouden motie vanuit notulen PS 9 en 16 november 2015: "Mevrouw ALBERTS (SP): ....Motie 43 zullen wij aanhouden en mogelijkerwijs op terugkomen als de

							discussie over de verrailing niet goed loopt."
M60-2014	15-12-2014	Motie Vreemd a/d Orde businesscase Pallas	PS verzoeken Gedeputeerde Staten: * Provinciale Staten voorafgaand aan het besluit over het vrijgeven van een volgende tranche een ge-update businesscase voor te leggen, met een overzicht van geïnteresseerde private partijen die bereid zijn om in te stappen.	PvdA, D66	Bond, J.	25-10-2017: In oktober 2017 wordt de aanvraag van de Stichting Pallas verwacht voor het tweede deel van de Tweede Tranche. De statencie EEB heeft op 14 december 2015 ingestemd met de betaling van de Tweede Tranche. Bij de besluitvorming zal de stand van zaken van de businesscase betrokken worden. In 2018 wordt de aanvraag voor de derde, en laatste, tranche verwacht. 15-06-2017: In oktober 2017 wordt de aanvraag van de Stichting Pallas verwacht voor het tweede deel van de Tweede Tranche. De statencie EEB heeft op 14 december 2015 ingestemd met de betaling van de Tweede Tranche. Bij de besluitvorming zal de stand van zaken van de businesscase betrokken worden. In 2018 wordt de aanvraag voor de derde, en laatste, tranche verwacht. 22-03-2017: Op 16-1-2017 zijn PS geïnformeerd over het Jaarplan Pallas 2017. De aanvraag voor het tweede deel van de Tweede Tranche van Pallas wordt verwacht in het derde kwartaal van 2017. 21-11-2016: De eerst-volgende momenten dat PS	14-11-2017: de aanvraag van de Stichting Pallas verwacht voor het tweede deel van de Tweede Tranche zal in januari 2018 aan de commissie worden gestuurd. 16-01-2016: Commissie EEB is op 14 december 2015 geconsulteerd over de uitbetaling van de tweede tranche. Toegezegd is dat PS van elke stap op op de hoogte worden gehouden. Uitbetaling 2e deel 2e tranche zal in het voorjaar 2017 aan de commissie worden aangeboden. 28-07-2015: Behandeling in commissie EEB van 5 oktober 2015 heeft in besloten vergadering plaatsgevonden.

						betrokken worden hebben betrekking op het Jaarplan 2017 en op de aanvraag van Pallas voor het tweede deel van de tweede tranche die in het voorjaar van 2017 verwacht wordt. 25-07-2016: De eerstvolgende momenten dat PS betrokken worden in 2016 hebben betrekking op het Jaarplan 2017. 11-02-2016: Tijdens de bespreking in de cie EEB op 14 december 2015 zijn (nieuwe) afspraken gemaakt voor het informeren en betrekken van PS bij besluitvorming omtrent Pallas. De eerstvolgende momenten dat PS betrokken worden bij Pallas hebben in 2016 in elk geval betrekking op het Jaarplan 2016 en op de betaling van het tweede deel van de tweede tranche t.b.v. de activiteiten in 2017. In 2017 zullen PS betrokken worden bij het go/no-go besluit over de derde tranche. 19-11-2015: Op 5 oktober 2015 is de commissie EEB (in besloten deel) geconsulteerd over het voorgenomen besluit van GS over de ingediende businesscase. 15-10-2015: Consultatie van de commissie EEB heeft plaatsgevonden op 5 oktober	

						2015 20-08-2015: De aanvraag voor de volgende tranche wordt verwacht rond de zomer van 2015. 23-04-2015: Geen wijzigingen. 06-02-2015: De externe partijen zijn over deze motie geïnformeerd. Deze motie kan pas bij de volgende tranche worden afgehandeld.	

Provincie Noord-Holland

Aan
Provinciale Staten

Uw contactpersoon
V. Mulder
AD/STG

Bijlage
Lijst moties

Doorkiesnummer 023-514 4186
mulderv@noord-holland.nl

Betreft lijst moties ten behoeve van PS 12 februari 2018

Memo

1 februari 2018

Inleiding:
Hierbij treft u de vernieuwde lijst moties aan. De kolommen “Stand van zaken GS” en “Voorstel Presidium” zijn op een aantal punten verder geactualiseerd.

Voorstel:
Instemmen met de nieuwe afdoeningsvoorstellen bij de volgende moties:

Motienummer	PS-datum	Onderwerp	Paginanr.
M35-2017	10-07-2017	Kaderbrief 2018 investeringsimpuls Duurzame Zeehavens.	pag. 8
M43-2015	09-11-2015	Begroting ontwikkeling light railnet *(betreft een aangehouden motie)*.	pag. 23

Instemmen leidt tot opschoning van de lijst moties na vaststelling in PS van 12 februari 2018.

Toelichting m.b.t. aangehouden moties:
Aangehouden moties kunnen alleen met een inhoudelijke motivering worden afgedaan. Weging van de motivering vindt plaats in het Presidium. Daarnaast benadrukt het Presidium de verantwoordelijkheid van de indieners om ***tijdig de voortgang van toezeggingen rondom een aangehouden motie in de functionele Statencommissie aan de orde te stellen.***

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw D. Elmhassani
BU/INFRA

Telefoonnummer +31235144819
elmhassanid@noord-holland.nl

INGEKOMEN - 1 FEB. 2018

Verzenddatum
- 1 FEB. 2018

Kenmerk
1038469/1038471

Uw kenmerk

Betreft: Openbaarmaking Vaststellingsovereenkomst N23

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit over opheffen geheimhouding vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans N23 (hierna: VOK) per 1 maart 2018. Tevens ontvangt u hierbij een gewijzigde geheimhoudingenlijst, waarin dit voorstel omtrent het opheffen van de geheimhouding van de VOK is verwerkt. Een eerdere versie is u bij brief d.d. 2 november 2017 toegezonden (kenmerk 1003512/1003514). Besluitvorming hierover heeft nog niet plaatsgevonden omdat er bij u vragen waren gerezen over de geheimhouding van de stukken omtrent SHIP, nummer 2016-02). Naar aanleiding daarvan is een voetnoot opgenomen bij 2016-02 waarin een nadere onderbouwing is opgenomen van het voorstel om de geheimhouding van deze stukken te continueren.

Bij e-mail van 29 september 2017 is door NH nieuws gevraagd om toezending van de Memorandum of Understanding PNH-Heijmans N23 (hierna: MoU). Ook Het Financieele Dagblad heeft via een formulier op de provinciewebsite (9 januari 2018), met een uitdrukkelijk beroep op de Wob, eveneens verzocht om toezending van de MoU en ook om toezending van de VOK.

De VOK kan vanwege de daarop rustende geheimhouding nog niet (volledig) openbaar gemaakt worden. Dit kan pas nadat u de geheimhouding heeft opgeheven.

Het openbaar maken van de MoU (zonder daarbij inzicht te bieden in de bedragen en maatregelen zoals opgenomen in de VOK) leidt tot een onjuist beeld van de definitieve afspraken tussen de provincie en Heijmans omdat de MoU achterhaald is door het ondertekenen van de VOK. Immers in de VOK is op een aantal punten afgeweken van de MoU.

Het is hierom dat Provinciale Staten nu wordt gevraagd om de geheimhouding op te heffen per 1 maart 2018 met uitzondering van bijlage 3 zodat de MoU en de VOK tegelijk openbaar gemaakt kunnen worden en daarmee richting de stakeholders, media en partners een correct en volledig beeld kan worden gegeven van de afspraken die met

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Heijmans zijn gemaakt in het kader van het afwikkelen van de juridische procedure.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

R.M. Bergkamp

voorzitter

E. Post

1 bijlage(n): Statenvoordracht

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 30 januari 2018

Onderwerp: opheffen geheimhouding vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans (N23) per 1 maart 2018

Kenmerk: 1038469

Bijlagen:

1. Ontwerpbesluit

1. Inleiding

Zoals u bekend is de provincie vanwege het project N23 Westfrisiaweg vorig jaar verwikkeld geweest in een (juridische) procedure met Heijmans. Dit heeft eind 2016/begin 2017 geresulteerd in een Memorandum of Understanding (hierna: MoU) en daarna in een vaststellingsovereenkomst (VOK). Vanwege de precaire onderhandelingen tussen de provincie en Heijmans hebben GS zowel de MoU als de VOK onder geheimhouding toegezonden aan Provinciale Staten. Provinciale Staten hebben deze geheimhouding indertijd bekrachtigd.

Stand van zaken bekrachtigde geheimhouding MoU/VOK

<u>Memorandum of Understanding PNH-Heijmans (N23)</u>
Bij besluit van 14 februari 2017 is door GS geheimhouding opgelegd ten aanzien van de Memorandum of Understanding PNH-Heijmans N23 (hierna: MoU). Deze geheimhouding is door PS bekrachtigd in haar vergadering d.d. 13.03.2017. Daarbij is besloten om de geheimhouding te laten voortduren totdat er een besluit zou zijn genomen ten aanzien van de vaststellingsovereenkomst tussen PNH en Heijmans. De geheimhouding is op 2 oktober 2017 komen te vervallen. Dit betekent dat op de MoU geen geheimhouding meer rust. Ook niet op de in de MoU genoemde bedragen of op de bij de MoU behorende bijlagen.

<u>Vaststellingsovereenkomst PNH-Heijmans (N23)</u>
Voor de VOK geldt dat deze onder geheimhouding van de daarin genoemde bedragen en data, bijlage 1 en bijlage 3 aan PS is overlegd en dat deze geheimhouding door PS is bekrachtigd op 29 mei 2017. Daarbij is besloten de geheimhouding te laten voortduren totdat de werkzaamheden aan de N23 zijn afgerond (bedragen, data en bijlage 3) of totdat de stakeholders in dit project hierover zijn geïnformeerd (bijlage 1).

De geheimhouding kan worden opgeheven door PS via een voorstel van GS.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria
Om te voorkomen dat een verkeerd beeld ontstaat door het openbaar maken van de MoU wordt voorgesteld om ook de VOK openbaar te maken met uitzondering van bijlage 3. Heijmans heeft aangegeven geen bezwaren te hebben tegen openbaarmaking mits dat niet gebeurt vóór 1 maart 2018 vanwege het bekendmaken van de jaarcijfers eind februari. Ook heeft openbaarmaking geen nadelige consequenties voor de verdere werkzaamheden aan de N23.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie
Niet van toepassing.

4. Proces en procedure
Bij e-mail van 29 september 2017 is door NH nieuws gevraagd om toezending van de MoU. Nadien heeft Het Financieele Dagblad via een formulier op de provinciewebsite (9 januari 2018), met een uitdrukkelijk beroep op de Wob, eveneens verzocht om toezending van de MoU en ook om toezending van de VOK.

De VOK kan vanwege de daarop rustende geheimhouding nog niet (volledig) openbaar gemaakt worden. Dit kan pas nadat PS de geheimhouding hebben opgeheven.
Het openbaar maken van de MoU (zonder daarbij inzicht te bieden in de bedragen en maatregelen zoals opgenomen in de VOK) leidt tot een onjuist beeld van de definitieve afspraken tussen de provincie en Heijmans omdat de MoU achterhaald is door het ondertekenen van de VOK. Immers in de VOK is op een aantal punten afgeweken van de MoU.
Het is hierom dat Provinciale Staten nu wordt gevraagd om de geheimhouding op te heffen per 1 maart 2018 met uitzondering van bijlage 3 zodat de MoU en de VOK tegelijk openbaar gemaakt kunnen worden en daarmee richting de stakeholders, media en partners een correct en volledig beeld kan worden gegeven van de afspraken die met Heijmans zijn gemaakt in het kader van het afwikkelen van de claim.

Daarnaast levert openbaarmaking van de VOK geen risico op in de relatie met Heijmans. Met Heijmans is over de invulling van de optimalisatiemaatregelen, op enkele punten na, overeenstemming.

Tot slot heeft Heijmans aangegeven geen bezwaar te hebben tegen openbaarmaking van de VOK mits dat niet voor 1 maart 2018 gebeurt.

5. Voorstel
Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 10

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 30 januari 2018;

gelet op de wenselijkheid om de Memorandum of Understanding en de Vaststellingsovereenkomst tegelijk openbaar te maken zodat een volledig beeld kan worden gegeven van de definitieve afspraken die de provincie heeft gemaakt met Heijmans ten aanzien van de afhandeling van de juridische procedure aangaande de N23;

besluiten:

1. De in de vergadering van 29 mei 2017 bekrachtigde geheimhouding van de bedragen en data vermeld in vaststellingsovereenkomst met Heijmans over de N23 alsmede van bijlage 1 op te heffen met ingang van heden, met dien verstande dat de geheimhouding van bijlage 3 in stand blijft tot afronding werkzaamheden aan de N23.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw P.A.J.M. Kreuwel
CZ/JZ

Telefoonnummer +31235144622
kreuwelp@noord-holland.nl

INGEKOMEN - 2 NOV. 2017

Betreft: actualisatie geheimhoudingenlijst PS

Verzenddatum

- 2 NOV. 2017

Kenmerk 1003512/1003514

Uw kenmerk

Geachte leden,

Met ingang van 1 januari 2013 is, mede onder invloed van de aanbevelingen van de commissie 'Schoon Schip', de werkwijze rond het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding aangepast. Sinds die datum wordt in die gevallen waarin geheime informatie door GS aan PS wordt voorgelegd, aan PS verzocht de geheimhouding te bekrachtigen. Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht en bijbehorend ontwerpbesluit met bijlage, over de door PS bekrachtigde geheimhoudingen.

We hebben geconstateerd dat op de PS geheimhoudingenlijst documenten staan ten aanzien waarvan de geheimhouding per direct kan worden opgeheven. Bij een aantal documenten komt de geheimhouding te vervallen aan het einde van dit jaar als er geen nieuw besluit wordt genomen. Dit is niet in alle gevallen wenselijk. In bijgevoegd overzicht is aangegeven welke zaken wel en welke niet geheim behoeven te blijven. Voor de beoordeling zijn alle zaken met de betrokken dossierhouders getoetst aan de bepalingen van de Wet openbaarheid van bestuur. Wij verzoeken u per direct de geheimhouding op te heffen van de documenten die niet geheim behoeven te blijven en de geheimhouding van de overige zaken te continueren als aangegeven op bijgevoegde geheimhoudingenlijst.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

2 bijlage(n)
- - voordracht en ontwerpbesluit
- - geheimhoudingenlijst

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

lijst geheime stukken PS (bekrachtiging geheimhouding in PS) (1003512/1005987, gecorrigeerde versie)

(NB correcties zijn: voetnoot bij onderwerp 2016-02 toegevoegd ten opzichte van versie PS d.d. 18 december 2017 en voorstel bij onderwerp 2017-05 gewijzigd, conform voordracht van GS d.d. 30 januari 2018 met kenmerk 1038469-1038470)

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
2017-06	Verslag vergadering van Stuurgroep Verbinding A8-A9 van 24 maart 2017 (94721/947211).	16-05-2017	29-05-2017	Artikel 10, tweede lid, sub b en g, Wob Geheimhouding duurt voort totdat besluitvorming over het project heeft plaatsgevonden. Vroegtijdige openbaarmaking kan onderhandelingen schaden. Het gaat verder om een intern document, openbaarmaking zou er tevens toe kunnen leiden dat de deelnemers aan de vergadering niet langer vrijuit hun gedachten willen uitspreken.	01-01-2023 of zoveel eerder als mogelijk is	
2017-05	De bedragen en data vermeld in de Vaststellingsovereenkomst met Heijmans over de N23, alsmede bijlagen 1 en 3 (930794-940884).	18-04-2017	29-05-2017	Omdat de geheimhouding van de MoU is komen te vervallen is het wenselijk om ook de geheimhouding van de VOK en bijlage 1 op te heffen. De geheimhouding van bijlage 3 dient voort te duren omdat openbaarmaking van deze bijlage de positie van Heijmans zou kunnen schaden. Artikel 10, tweede lid, sub b en g, Wob	Zie voordracht van GS d.d. 30 januari, kenmerk 1038469/1038470 Geheimhouding van bijlage 3 dient voort te duren totdat de werkzaamheden volledig zijn afgerond.	1 maart 2018 (uitgezonderd bijlage 3)

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
2016-02	Voordracht 18, brief GS, advies cie M&F inzake SHIP (Sluis en Haven Informatiepunt) te IJmuiden (762435-762445)	23-02-2016	04-04-2016[1]	Artikel 10, tweede lid, sub b, Wob Het is noodzakelijk dat de geheimhouding voortduurt tot er zicht is op totale financiering en gemaakte kosten. Voortijdige openbaarmaking kan onderhandelingspositie van de provincie schaden.	01-01-2023 of zoveel eerder als mogelijk is	
2016-01	Voordracht 09-2016 en verslag vertrouwenscommissie inzake aanbeveling herbenoeming CdK.	n.v.t.	PS hebben op 07-03-2016 met geheim-houding ingestemd	Artikel 61c van de Provinciewet en de verordening op de vertrouwenscommissie inzake herbenoeming CdK. De stukken zijn overgebracht naar het provinciaal archief en blijven gedurende 75 jaar geheim op basis van art 15 van de Archiefwet 1995 en op grond van de in lid 1, sub a en c van dat artikel genoemde gronden.	N.v.t.	
2015-05	Besluit, voordracht en alle onderliggende stukken m.b.t. de Toekomst RON/Hoogtij (702724/681248)	29-09-2015	09-11-2015	Artikel 10, tweede lid, sub b, Wob. Geheimhouding opgelegd tot het einde van de exploitatie van HoogTij, welke wordt voorzien in 2035, dan wel zoveel eerder als het project is	01-01-2035 of zoveel eerder als mogelijk is	

[1] Op het reguliere overzicht staat ten onrechte aangegeven dat de geheimhouding met de opening van het SHIP gebouw is komen te vervallen. Bij het besluit van 4 april 2016 hebben PS de geheimhouding van GS echter voor onbeperkte tijd bekrachtigd. Handhaven van de geheimhouding is ook wenselijk omdat er nog geen zicht is op de totale financiering van het project, niet alleen van het gebouw en de tentoonstellingen maar ook van de exploitatie. Daar worden nog sponsoren voor gezocht. De exploitatie van het gebouw loopt af in 2022.

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
				afgerond.		
2015-04	Consultatie Pallas (verseonnr. 648323/666397)	15-09-2015	28-09-2015	Artikel 10, tweede lid, sub b, Wob Het genoemde belang bestaat eruit dat vroegtijdige openbaarmaking van deze informatie een vertekend beeld zou kunnen opleveren en de voortgang van het project ernstig zou kunnen belemmeren. Het is wenselijk dat de geheimhouding voortduurt totdat onderhandelingen met partijen ten behoeve van de bouw en exploitatie zijn afgerond.	01-01-2023 of zoveel eerder als mogelijk is	
2015-02	Aanvullend rapport second opinion (Zaanstad) inzake de RON, (verseonnr. 375176/537299).	03-02-2015	02-03-2015	Artikel 10, eerste lid, sub c en tweede lid, sub b, Wob Het rapport bevat bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan de onderhandelingspositie van de provincie schaden. De geheimhouding is opgelegd tot aan het moment van de definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij	01-01-2035 of zoveel eerder als mogelijk is	
2015-01	GS brief d.d. 15 december 2014, inzake de Second Opinion RON/Hoogtij (375176/522583),	25-11-2014	02-02-2015	Artikel 10, eerste lid, sub c en tweede lid, sub b, Wob. De geheimhouding is opgelegd totdat definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij heeft plaatsgevonden, naar verwachting niet vóór 2035	01-01-2035 of zoveel eerder als mogelijk is	
2014-06	2 Bijlagen bij voordracht 94-2014 inzake herbenoeming bestuurder/directeur	n.v.t.	Besluit PS 15-12-2014	Artikel 10, tweede lid, sub e, bescherming persoonlijke levenssfeer. Het gaat om	01-01-2035 of zoveel eerder als mogelijk is	

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
	Randstedelijke Rekenkamer.			gespreksverslagen over functioneren van bestuurder/directeur. Omdat over vijf jaar de privacy nog steeds een zwaarwegend belang zal zijn wordt de geheimhouding opgelegd voor langere duur.		
2014-04	Brief seniorenconvent provincie Flevoland d.d. 28 mei 2014 (kenmerk 1620294) m.b.t. Randstedelijke Rekenkamer.	Geheimhouding opgelegd door CdK op 05-06-2014	23-06-2014	Artikel 10, tweede lid, sub e, Wob De brief bevat privacy gevoelige gegevens over de bestuurder-directeur van de randstedelijke rekenkamer. Omdat over vijf jaar de privacy nog steeds een zwaarwegend belang zal zijn wort de geheimhouding opgelegd voor langere duur.	01-01-2035	
2014-02	Het onderzoeksrapport “notitie financiële analyse van de Fast Flying Ferry” kenmerk 311187/312241.	28-01-2014	03-02-2014	Artikel 10, tweede lid, sub g en sub e, Wob Het is een intern stuk met persoonlijke beleidsopvattingen. Het dossier is nog steeds niet helemaal afgerond. Openbaarmaking zou gevolgen kunnen hebben voor de interne advisering. Ambtenaren zouden zich niet langer vrij voelen advies uit te brengen.	01-01-2023 of zoveel eerder als mogelijk is	
2012-21	De geheime bijlage bij de kwartaal-rapportage Masterplan N201+ 3e kwartaal 2012 (103289/103409).	13-11-2012	17-12-2012	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	12 februari
2012-20	De juridische bijlage 2 van 10-12-2012 bij nota GS en de brief van Pels Rijcken van 10-	11-12-2012	17-12-2012	Artikel 10, tweede lid, sub b, Wob Er lopen nog juridische	01-01-2019	

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
	12-2012, met als onderwerp Second Opinion juridische analyse Vos & Vennoten (81404/123180). Wind op Land.			procedures, vroegtijdige openbaarmaking kan deze procedures frustreren.		
2012-18	De kostenraming behorende bij het Projectplan Den Helder (87249). *(Voordracht 96.2012 over het onderwerp Programma Ruimtelijke Kwaliteit Den Helder is behandeld in PS 12-11-2012).*	02-10-2012	12-11-2012	Aanbestedingsprocedure, financiële en economische belangen provincie	24 oktober 2017	18 december 2017
2012-17	De bijlage van de halfjaar-rapportage eerste helft 2012 HOV Velsen (81295/81298).	18-09-2012	12-11-2012	Informatie over financiële randvoorwaarden en projectrisico's, financiële en economische belangen provincie	24 oktober 2017	18 december 2017
2012-16	Geheime bijlage bij de kwartaal-rapportage Masterplan N201, 2e kwartaal 2012 (2005-9747).	08-03-2005	24-09-2012	Concurrentiegevoelige informatie, financiële en economische belangen provincie	In 2018 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is.	
2012-15	De bijlagen 1, 2 en 3 bij de Risico-analyse Wind op Land (81404-83688).	04-09-2012	24-09-2012	Artikel 10, tweede lid, sub b, Wob Deze documenten bevatten informatie over projectrisico's, openbaarmaking kan de financiële en economische belangen van de provincie schaden. Er lopen nog procedures.	In 2019 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is.	
2012-12	Bijlagen over Pallas Kernreactor: - Businessplan Pallas, versie 2.0 - Assesment Booz & Co 5 juni 2012. (2012-23938)	12-06-2012	25-06-2012	Artikel 10, eerste lid, sub c, en tweede lid, sub b, Wob De stukken bevatten concurrentiegevoelige informatie. Er zijn onderhandelingen gaande. Openbaarmaking kan financiële en economische belangen van de provincie en	01-01-2023 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
				van derden schaden.		
2012-11	De bijlage bij kwartaalrapportage Masterplan N201+ 1e kwartaal 2012 (2012-27348).	05-06-2012	25-06-2012	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2012-8	Brief GS als reactie op brief van minister BZK d.d. 13 maart 2012 over Herindeling Gooi en Vechtstreek (2012-15911).	04-04-2012	07-05-2012	Artikel 10, tweede lid, sub b en g, Wob Arhi procedure is gestart. Vroegtijdige openbaarmaking kan leiden tot onnodige vertraging en financiële en economische schade toebrengen aan betrokken partijen	01-01-2023 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	
2012-6	Een bijlage bij halfjaarrapportage tweede deel 2011 HOV Velsen (2012-9808).	06-03-2012	07-05-2012	Informatie over financiële randvoorwaarden en projectrisico's, concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2012-5	De bijlage bij de kwartaal-rapportage Masterplan N201+ 4e kwartaal 2011 (2012-8865).	24-02-2012	07-05-2012	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2012-4	Geheimhouding opgelegd t.a.v. 2 bijlagen (2012-1145): • bijlage "lijst van projecten met initiatiefnemers/uitvoerders, geraamde kosten per project" • bijlage "vervaldata betaling bijdragen van de samenwerkingsovereenkomst Ruimtelijke kwaliteit zwakke schakels".	31-01-2012	05-03-2012	Artikel 10, tweede lid, sub b, Wob. Projecten zijn nog niet afgerond en er lopen nog juridische procedures. Vroegtijdige openbaarmaking kan de financiële en economische belangen van de provincie schaden, mede gelet op aanbestedingsprocedures	01-01-2020 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is.	
2012-3	De overeenkomst tot regeling van de voorbereiding en realisatie van een nieuwe	06-12-2011	05-03-2012	Financiële en economische belangen provincie (aanbestedingsprocedures)	24 oktober 2017	18 december 2017

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
	brug over de Vecht nabij Muiden met aansluitende wegvakken ten behoeve van het lokale verkeer (2011-37898)					
2012-1	De bijlage bij de kwartaalrapportage Masterplan N201+ 3e kwartaal 2011 (2011-61162).	16-12-2011	06-02-2012	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2011-10	Kwartaalrapportage van het 2e kwartaal van 2011 van het Masterplan N201 (2011/45779).	14-09-2011	07-11-2011	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2011-7	Halfjaarrapportage HOV, 1e halfjaar 2011, vertrouwelijke bijlage, project HOV-Velsen, PNH dossiernr. 62338 (registratienr. 2011-38949.	23-08-2011	26-09-2011	Informatie over financiële randvoorwaarden en projectrisico's	24 oktober 2017	18 december 2017
2011-4	Kwartaalrapportage N201+ (4e kwartaal 2010, verzonden aan cie-leden M&B d.d. 24-05-2011)	08-04-2011	27-06-2011		24 oktober 2017	18 december 2017
2011-3	• aandeelhoudersovereenkomst Provincie NH, gem. Amsterdam en gem. Zaanstad inzake Regionale Ontwikkelingsmaatschappij voor Noordzeekanaalgebied (RON); • Ondernemingsplan RON; • Samenvatting Businesscase RON; • Term scheet Hoogtij.	31-05-2011	27-06-2011	Artikel 10, eerste lid, sub c en tweede lid, sub b, Wob. De geheimhouding is opgelegd totdat definitieve besluitvorming inzake de toekomst van RON/Hoogtij heeft plaatsgevonden, naar verwachting niet vóór 2035	01-01-2035 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	
2010-11	Kwartaalrapportage N201+ (2e kwartaal 2010, kenmerk	08-03-2005	27-09-2010	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
	GS 2005-9747)					
2010-9	Bijlage 5 “werkplan en begroting Pallas” behorende bij de openbare voordracht “behoud onderzoeksreactor Pallas te Petten en verzoek NRG verstrekken van een financiële bijdrage”.	25-05-2010	27-09-2010	Artikel 10, eerste lid, sub c, en tweede lid, sub b, Wob De stukken bevatten concurrentiegevoelige informatie. Er zijn onderhandelingen gaande. Openbaarmaking kan financiële en economische belangen van de provincie en van derden schaden.	01-01-2023 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	
2010-7	Bijlagen A en B bij voordracht 40-2010 keuze tracé Boerenlandvariant.	08-06-2010	21-06-2010	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2010-5	Notitie over Eikenrode (kenmerk besluit GS 2010-15795). Agendering van deze notitie op 26-04-2010 t.b.v. cie FEPO.	16-03-2010	12-04-2010	Artikel 10, tweede lid, sub e, Wob Wegens bescherming persoonlijke levenssfeer van betrokkenen is openbaarmaking niet gewenst. Omdat de privacy ook over langere tijd nog in het geding is dient de geheimhouding langer voort te duren.	01-01-2035 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	
2010-2	Het bemiddelingsrapport en de verslaglegging van de vervolg-gesprekken inzake KNSF-terrein te Muiden.	19-01-2010	08-02-2010	Economische en financiële belangen betrokken overheden	24 oktober 2017	18 december 2017
2010-1	Een concept tekst van de P14 (kenmerk: 2010-5500) m.b.t. takendiscussie provincies.	26-01-2010	08-02-2010	Besluitvorming nog niet afgerond	24 oktober 2017	18 december 2017
2009-14	3e kwartaalrapportage 2009 van project N201 (kenmerk GS 2005-9747)	08-03-2005	07-12-2009	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2009-13	Achtergrondnotitie vaststellingsovereenkomst in relatie tot de N201 en de vaststellingsovereenkomst m.b.t. de overeenkomst	24-11-2009	07-12-2009	Artikel 10, tweede lid, sub b, Wob. Openbaarmaking kan de onderhandelingspositie van de provincie schaden. Er lopen nog juridische procedures.	01-01-2023 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
	tussen de provincie en de Chipshol-groep.					
2009-10	Businesscase SADC	22-09-2009	28-09-2009	Artikel 10, eerste lid, sub c, Wob. Het document bevat bedrijfsgevoelige informatie. Openbaarmaking kan concurrentiepositie van derden schaden.	01-01-2023 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	
2009-8	Kwartaalrapportage N201, 2e kwartaal 2009 (kenmerk GS 2005-9747)	08-03-2005	28-09-2009	Concurrentiegevoelige informatie	24 oktober 2017	18 december 2017
2009-7	Toelichting bij het besluit van GS inzake Landgoed Eikenrode (kenmerk GS 2009-47179)	18-8-2009	28-09-2009	Artikel 10, tweede lid, sub e, Wob Wegens bescherming persoonlijke levenssfeer van betrokkenen is openbaarmaking niet gewenst. Omdat de privacy ook over langere tijd nog in het geding is dient de geheimhouding langer voort te duren.	01-01-2035 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	
2009-6	Mondelinge toelichting/presentatie aan PS-leden op 06-07-2009 inzake claim op Landsbanki		06-07-2009	Het ging om een mondelinge presentatie waar geen schriftelijke stukken van zijn.	24 oktober 2017	18 december 2017
2009-4	Brief BJZ d.d. 21-01-2009 (2009-5959) en de adviezen van PricewaterhouseCoopers en PelsRijcken (2009-17776) behorende bij het besluit over de kosten overdracht Lokaal jeugdbeleid.	14-04-2009	15-06-2009	Artikel 10, tweede lid, sub e, Wob In deze stukken komt het functioneren van medewerkers aan de orde. Openbaarmaking van deze stukken schaadt de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen. Anonimisering voorkomt niet dat de informatie te herleiden is tot de desbetreffende medewerkers. Omdat de privacy ook over vijf jaar nog aan de orde zal zijn wordt de	01-01-2035 of zoveel eerder als daartoe aanleiding is	

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
				geheimhouding voor langere tijd vastgelegd.		
2009-3	Onderzoekscommissie: 1. Brieven van GS aan de onderzoekscommissie met daarbij verstrekte documenten onder het opleggen van geheimhouding door GS, waaronder afschriften van geheime besluitenlijsten van GS en het werkplan en voortgangsverslag van de treasurer over 2007. 2. De uitnodigingsbrieven van de onderzoekscommissie aan de geïnterviewden voor vertrouwelijke informatieve voorgesprekken, tenzij betrokkenen instemt met openbaarmaking. 3. De verslagen van de vertrouwelijke informatieve voorgesprekken evenals de geluidsbestanden, tenzij betrokkene instemt met openbaarmaking. 4. De opdrachtverleningen aan derden en correspondentie met de treasurer, tenzij betrokkene instemt met openbaarmaking.	Door onderzoeks-commissie: 13-11-2008 15-06-2008	15-06-2009	Artikel 10, tweede lid, sub e, Wob De documenten bevatten privacy gevoelige informatie. Omdat de privacy ook over vijf jaar nog aan de orde zal zijn wordt de geheimhouding voor langere tijd vastgelegd.	01-01-2035	
2009-1	Aantal geheime bijlagen bij Statenvoordracht 14-2009,	03-02-2009	16-03-2009	Artikel 10, eerste lid, sub c en tweede lid, sub b, Wob. Het	01-01-2023 of zoveel eerder als	

ID-nr	Onderwerp	Datum voorlopig opgelegde geheimhouding door GS	Datum bekrachtiging in PS	Motivering	Voorstel of besluit GS opheffing geheimhouding	Datum PS opheffing bekrachtiging
	Life Science Fund (2008-53600).			fonds is nog actief, de participaties daaruit ook. Zolang deze niet verkocht zijn is geheimhouding wenselijk. Het gaat om concurrentiegevoelige informatie.	daartoe aanleiding is	
2008-4	Aanbesteding openbaar vervoer Noord-Holland (2008-46377).		22-09-2008	Artikel 10, eerste lid, sub c en tweede lid, sub b, Wob Het gaat om stukken die in het kader van een aanbestedingsprocedure door inschrijvers aan GS zijn aangeboden. Deze stukken zijn per definitie vertrouwelijk gelet op de Aanbestedingswet. Openbaarmaking schaadt de concurrentiepositie van de desbetreffende inschrijvers.	01-01-2035	
2008-1	Verslag van de vertrouwenscommissie inzake herbenoeming CdK (voordracht 12-2008).	n.v.t.	PS hebben op 11-02-2008 met geheim-houding ingestemd.	De stukken zijn overgebracht naar het provinciaal archief en blijven gedurende 75 jaar geheim op basis van art 15 van de Archiefwet 1995 en op grond van de in lid 1, sub a en c van dat artikel genoemde gronden. Daarnaast zijn de stukken ook geheim op basis van artikel 61C van de Provinciewet.	n.v.t.	Geheimhouding gedurende 75 jaar

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 31 oktober 2017

Onderwerp: actualisatie geheimhoudingenlijst PS

Kenmerk: 1003512

Bijlagen:
- ontwerpbesluit;
- geheimhoudingenlijst;

Inleiding
Met ingang van 1 januari 2013 is, mede onder invloed van de aanbevelingen van de commissie 'Schoon Schip', de werkwijze rond het opleggen, bekrachtigen en opheffen van geheimhouding aangepast. Sinds die datum wordt in die gevallen waarin geheime informatie door GS aan PS wordt voorgelegd, aan PS verzocht de geheimhouding te bekrachtigen. De geheimhouding duurt voort tot een bepaalde datum die voor elk stuk afzonderlijk wordt vastgesteld. De geheimhouding wordt maximaal voor vijf jaar opgelegd. Na deze termijn wordt de geheimhouding geacht te zijn vervallen. Eens per zes weken worden de besluiten waarvan de geheimhouding is komen te vervallen via een appendix gepubliceerd bij de openbare besluitenlijst van GS (ook de besluiten waarvan de geheimhouding is bekrachtigd door PS).
In 2013 zijn alle toen geldende geheimhoudingen geïnventariseerd en, voor zover deze gecontinueerd moesten worden, alsnog gekoppeld aan een termijn van maximaal vijf jaar. Dit betekent dat de geheimhouding bij een aantal documenten en besluiten automatisch komt te vervallen aan het einde van dit jaar als er geen nieuw besluit over de geheimhouding wordt genomen. In een aantal gevallen is dat niet wenselijk. De belangen ex artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur die ten grondslag hebben gelegen aan het geheimhoudingsbesluit zijn in die gevallen nog steeds aanwezig. Om de geheimhouding langer voort te laten duren dienen PS voor het einde van het jaar een besluit te nemen.

Doelstellingen en evaluatiecriteria
De doelstelling van het besluit is de geheimhoudingenlijst te actualiseren vóór afloop van 2017. Indien dat gewenst is wordt voorgesteld de geheimhouding langer te laten voortduren voor een bepaalde periode, tot maximaal vijf jaar. In een aantal uitzonderingsgevallen was bij het bekrachtigen van de geheimhouding al gekozen voor een langere termijn, deze blijft gehandhaafd.
In andere gevallen komt de geheimhouding automatisch te vervallen aan het eind van het jaar (en eigenlijk met ingang van de datum van het PS besluit). Deze documenten zijn gearceerd op de lijst weer gegeven en zullen na besluitvorming van de lijst worden afgevoerd. De geactualiseerde geheimhoudingenlijst zal met het besluit van PS worden gepubliceerd. De stukken en besluiten waarvan de geheimhouding komt te vervallen kunnen na het PS besluit worden opgevraagd. Deze stukken zullen alsdan niet direct volledig worden vrijgegeven, maar zoals gebruikelijk worden getoetst aan de Wob. Dit houdt in dat bijvoorbeeld privacy gevoelige onderdelen zullen worden geanonimiseerd.

Bij elk onderwerp is getoetst of nog steeds sprake is van een belang als bedoeld in artikel 10 van de Wet openbaarheid van bestuur. In het overzicht is voor zover relevant vermeld om welke belangen het gaat.

Financiering,
Het voorstel heeft geen financiële gevolgen.

Proces en procedure
De geheimhoudingenlijst wordt gepubliceerd, zodat voor een ieder inzichtelijk is ten aanzien van welke documenten de geheimhouding is opgeheven en ten aanzien van welke documenten de geheimhouding nog voortduurt. De openbare documenten zijn opvraagbaar na besluitvorming door PS.

Voorstel
Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 74

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen voordracht 74-2017 van Gedeputeerde Staten van 31 oktober 2017 en gelezen voordracht 10-2018 van Gedeputeerde Staten van 30 januari 2018;

gelet op artikel 25 Provinciewet;

besluiten:

1. de geheimhoudingenlijst (bijlage 1) te actualiseren;

2. per direct de geheimhouding op te heffen van de gearceerde documenten en besluiten;

3. de geheimhouding van een aantal documenten en besluiten per 1 januari 2018 te verlengen zoals op de lijst aangegeven en voort te laten duren tot de op de lijst aangegeven datum;

4. de documenten en besluiten waarvan de geheimhouding met het statenbesluit komt te vervallen beschikbaar te stellen als daarom wordt gevraagd met inachtneming van de Wet openbaarheid van bestuur.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Aan de (plv.) leden van de Statencommissies M&F en de gedeputeerde mw. Post

Statencommissie Mobiliteit en Financiën
Uw contactpersoon
P. Koekoek AD/STG

Doorkiesnummer (06) 50290014
koekoekp@noord-holland.nl

11 januari 2018

Kenmerk:

Uw kenmerk

Betreft: Oplegnotitie Voordracht begrotingssystematiek

Geachte commissieleden en gedeputeerde,

Op 13 juni 2016 heeft het Presidium aan de Rekeningencommissie het verzoek gedaan een concept-opdracht te formuleren, aanhakend op de constateringen in het onderzoeksrapport van GS over de begrotingssystematiek die bij de bespreking van de Kaderbrief 2017 aan de orde is geweest.

De Rekeningencommissie heeft een plan van aanpak opgesteld die tot een uiteindelijk voorstel met aanbevelingen voor verbeteringen van de begrotingssystematiek moet leiden.

Het presidium heeft op 24 oktober 2016 het plan van aanpak akkoord bevonden en de uitvoering is bij een uitgebreide Rekeningencommissie (de Rekeningencommissie-plus) neergelegd.

Het afgelopen jaar is de Rekeningencommissie-plus aan het werk geweest met de voorliggende voordracht als resultaat. De Rekeningencommissie-plus stelt voor deze voordracht te bespreken in de commissievergadering M&F van maandag 22 januari en vervolgens in de Provinciale Statenvergadering van maandag 12 februari.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
Haarlem [2012 HR]
www.noord-holland.nl

Opdracht van de rekeningcommissie-plus

De rekeningcommissie-plus heeft de bedoeling van de bijeenkomst van 18 september verwoord in een mail. In deze mail werd de opdracht van de rekeningcommissie-plus voor de bijeenkomst van 18 september als volgt benoemd:

"Het lijkt mij goed om per thema kort te presenteren wat de huidige opzet is, bijvoorbeeld welke informatie over reserves is waar beschikbaar, en dat op basis daarvan de leden van de Rekeningencommissie-plus het gesprek aan kunnen gaan over wat er dan mist en hoe dat te verbeteren is (en indien mogelijk wat dat aan extra inspanning/ kosten vraagt) om een afweging te kunnen maken.

Thema's rekeningcommissie

- Inzicht in Reserves
- Relatie tussen beleidsdoelen en financiën (doelenboom met de financiële koppeling)
- Standaardteksten van het format
- Afspraken over onderscheid P&C documenten (M.n. Kaderbrief voor nieuw beleid en Zomernota voor bij- / aframing reeds ingezet beleid)
- Integraliteit tussen de P&C documenten en traceerbaarheid van de informatie"

Op 18 september is een interactieve bijeenkomst gehouden waarbij diverse mogelijkheden zijn besproken aan de hand van een powerpoint-presentatie. In de nu voorliggende nota en bijbehorend voorbeeld-format zijn de besproken voorstellen een stap verder uitgewerkt en is voorlopig overzicht opgenomen van de stappen die moeten worden gezet voor implementatie.

Overige

Hoewel de voorstellen zich in eerste instantie richten op de 5 thema's van de rekeningcommissie, is steeds de algehele bedoeling voor een modern, toekomstgericht, duidelijk en werkbaar format de leidraad geweest voor de voorstellen en zijn eerdere onderzoeken naar het format in de gedachtevorming in beeld gebleven. De verwachting is daarom, dat met de ingebruikname van dit gemoderniseerde format ook aan de bedoeling van veel punten uit eerdere onderzoeken vorm wordt gegeven.

Voorstellen voor de 5 thema's van de rekeningcommissie

Inleiding

Dit voorstel gaat uit van het behoud van de basisstructuur van het format, zoals het gebruik van de doelenboom, maar voegt een aantal elementen toe en voegt andere elementen samen. Ook wordt het gebruik van bestaande elementen besproken om beter aan de gewenste functionaliteit te kunnen .

Van ambtelijke zijde zijn de hier genoemde voorstellen in grote lijnen op haalbaarheid en realiteitsgehalte beoordeeld. Uiteraard zal er tijd nodig zijn voor de implementatie, zeker daar waar het om veel informatie gaat zoals bijvoorbeeld bij de reserves of indien gewenst inhoudelijke ombouw van doelenbomen. In zo'n geval zal een gefaseerd proces worden voorgesteld, waarbij niet alle informatie ineens beschikbaar komt, maar een herziening zal worden meegenomen in het reguliere beleidsproces. De voorgestelde structuurwijzigingen grijpen niet in in de basisstructuur van

het format met doelenbomen, waardoor de ICT-wijzigingen wel aanwezig zijn, maar relatief beperkt kunnen blijven. Bij de uitwerking van de voorstellen is een globaal beeld van de benodigde capaciteit gevoegd.

Bij de uitwerking van de thema's spelen de aspecten vorm, inhoud en kwaliteit van invulling een rol. Bij de implementatie zal er rekening mee moeten worden gehouden dat een vormwijziging relatief eenvoudig is, maar dat de er achterliggende inhoudelijke wijziging in sommige gevallen meer tijd kan kosten en om een gefaseerd proces vraagt.

Ieder format staat of valt met de kwaliteit van invulling. Zoals is meegedeeld in de brief van GS bij de begroting 2018, zal aan het aspect kwaliteit in de ambtelijke organisatie via een separaat, maar met deze veranderingen gecoördineerd project onder aansturing van de algemeen directeur aandacht worden besteed.

Thema 1: Inzicht in reserves

Bestaande kaders

- BBV
- Format
- Nota reserves en voorzieningen.

Begroting

In de programma's en bij de operationele doelen staan cijfermatige tabellen met onttrekkingen en stortingen. Bij de onttrekkingen horen (geraamde) bestedingen.

In de financiële begroting staan beschrijvingen van alle reserves en een geraamde verloopstaat van de reserve.

Onduidelijkheden in huidige situatie

1. De geraamde bestedingen zitten "verstopt" in, meestal, de directe lasten en overdrachten. De relatie met de reserve zelf is bijna niet te leggen.
2. Algemene reserves staan in programma 8, de bijbehorende bestedingen verspreid over alle programma's.
3. De status van geraamde bestedingen is onduidelijk. Wanneer is het verplicht/onbeïnvloedbaar, waar kan nog geschoven worden, wanneer informeren we PS over terugvloeiende middelen door bijvoorbeeld lager vaststellen van de eindafrekening van een subsidieverlening.
4. De gevolgen van een onder- of overbesteding in de jaarrekening zijn onduidelijk. Leidt het tot vrijval of tot doorschuiven van/naar een volgend jaar?

Voorstel voor verbeteringen

Inhoud

Om het inzicht in reserves te vergroten, wordt voorgesteld een 1 op 1 koppeling te realiseren tussen een reserve en een operationeel doel (1 reserve = 1 operationeel doel)

- Hierdoor blijven onttrekkingen aan de reserve en geraamde/gerealiseerde bestedingen bij elkaar.
- De relatie tussen een doel en de dekking van dat doel vereenvoudigt.
- Verklaringen van onder- of overbestedingen m.b.t. de reserve staan logischer bij elkaar. Daardoor is het eenvoudiger om in deze tekst ook de gevolgen voor de reserve als totaal te vermelden. (Doorschuiven naar volgend jaar bij vertraging, vrijval van doelgerichte

reserve of nieuwe opdracht aan GS binnen budgetgerichte reserve bij goedkoper worden van een project).
- De administratieve lasten verminderen.

Om meerjarig inzicht te krijgen in de "op de plank liggende" plannen, wordt een hyperlink naar het bestedingsplan opgenomen. Om de inzichtelijkheid te bevorderen kan zo mogelijk in ieder bestedingsplan een gestandaardiseerd financieel overzicht worden toegevoegd.

- Bijvoorbeeld: In ieder bestedingsplan zit een bijlage met een financieel totaaloverzicht en een prognose van jaar en status (besteed, verplicht, onderhanden, nog beïnvloedbaar) van bestedingen (b.v. projecten of uitvoeringsregelingen subsidies) en afgesproken evaluatiemomenten. Dit kan bijvoorbeeld in de jaarrekening opgenomen worden voor kleine reserves en voor grote reserves via een aparte evaluatie verlopen)
- Noot: De nota reserves zegt nu dat een bestedingsplan "gewenst" is en geeft verder geen nadere invulling. Daardoor is op dit moment het bestedingsplan verschillend van vorm en opbouw voor iedere reserve. Het zal dus enige tijd kosten dit te standaardiseren.

Format

- Omdat gewenst is ook te rapporteren over de STAND van de reserve, zal een kopje hiervoor toegevoegd worden bij de toelichting

Thema 2 Relatie tussen beleidsdoelen en financiën

Ieder operationeel doel in de begroting en jaarrekening bevat een hoofdstuk "Instrumenten en Output" en een hoofdstuk "financiën".

Onduidelijkheden in huidige situatie

1. Op dit moment is er geen relatie tussen de output en de financiële tabel van een operationeel doel. Daardoor is er ook geen relatie tussen het totaal aan output en het totaal aan beschikbare middelen. Compleetheid is niet gegarandeerd.
2. Niet alle output is rechtstreeks te koppelen aan exploitatiebudget in de begroting. Daardoor "mist" er inzicht in substantiële financiële geldstromen in de programma's. Deze informatie zit "verstopt" in de kleine cijfertjes achter in de begroting. Het betreft o.a. de volgende posten:
    - Investeringen worden geactiveerd. Deze worden gedaan in jaar 1 en verspreid over de jaren 2 t/m 26 via de kapitaallasten betaald. Besluitvorming vindt plaats via kredietbesluiten.
    - Bestedingen uit voorzieningen komen financieel niet terug in de programma's (bijvoorbeeld PMO-variabel onderhoud).

Voorstel

1. **Laat de indeling in kostencategorieën los. Benoem daarentegen (zo nodig) meer operationele doelen, die wel een 1 op 1 relatie hebben tussen geld en inhoud.** Hierdoor ontstaat een compactere tabel met meer inhoud. Een voorbeeld waar dat is toegepast is programma Groen, waar deze systematiek al gedeeltelijk is gerealiseerd.
2. **Investeringen benoemen**: Kapitaallasten worden in relatie met nieuwe investeringen gebracht. Een prognose van de investeringsomvang en stand van de kredieten kan worden opgenomen. Dit onderdeel zit nu achter in de begroting. Door het naar de programma's te halen wordt de relatie met de kapitaallasten en de activiteiten helderder.

Relevante **activiteiten uit voorzieningen** benoemen: Expliciet maken wanneer een activiteit uit een voorziening wordt bekostigd (met name PMO).

Thema 3 Standaardteksten van het format

Het format is opgebouwd uit verschillende standaard-blokken (instrumenten/output, financiële tabellen, financiële toelichtingen etc.) Daarnaast worden er ambtelijk soms standaard "verklaringsteksten" afgesproken. Dit komt vooral voor wanneer het huidige format leidt tot technische opsplitsingen van budgetten zonder betekenis.

Onduidelijkheden in huidige situatie

1. De ambtelijke verklaringsteksten zijn onbegrijpelijk. Bijvoorbeeld "Er heeft een verschuiving plaatsgevonden tussen directe lasten en overdrachten".
2. De blokken in het format hebben niet allemaal evenveel informatiewaarde. Soms kan een combinatie tot meerwaarde leiden.

Voorstel

1. Het afstappen van de indeling op kostencategorieën zorgt er voor, dat de ambtelijke standaardteksten niet meer nodig zijn. Deze verklaringen hadden geen enkele beleidsinhoudelijke betekenis en waren een direct gevolg van de indeling op kostencategorieën.
2. Om de eenheid te behouden en te waarborgen dat alle programma's tenminste bepaalde informatie bevatten, heeft het format grote waarde. Er blijft daarom een voorgeschreven indeling van de programma's. Om tegemoet te komen aan de wens om op onderdelen iets meer uitleg te kunnen toevoegen, worden tekstuele toelichtingen op meer plekken mogelijk.

Huidige formatonderdelen met voorstel voor wijziging

Doelenboom plaatje	Blijft
Toelichting op maatschappelijk doel	Nieuw tekstblok voor korte toelichting
Beleidskader	Splitsen in landelijk, wettelijk beleidskader en eigen "grote" beleidskaders, die het hele programma betreffen (bijvoorbeeld cultuurnota).
Budgettabel	Tabel die per beleidsdoel het budget voor het lopende jaar aangeeft (budgetrecht PS). Meerjarenbeeld alleen bij operationele doelen en achterin bij de financiële begroting.
Beleidsdoelen	Nieuw tekstblok: Integreren van prioriteiten en omgevingsfactoren in een nieuw tekstblok bij beleidsdoelen. In dit tekstblok gaan we ook in op de rol van de provincie bij dit doel en de samenwerkingspartners met wie wij aan dit doel werken.
Verbonden partijen	Verplichte informatie, wordt geplaatst bij programma of beleidsdoel.
Instrumenten en output en financiën	• Koppeling aanbrengen tussen doelen/indicatoren, output en budget. Door meer, kleinere operationele doelen te maken en kostencategorieën los te laten, kan de relatie tussen activiteiten en geld beter worden gelegd (Zie programma Groen). • Per reserve 1 operationeel doel, waardoor het inzicht in de reserve en de bestedingen helderder

Doelenboom plaatje	Blijft
	wordt. • Investeringen, kredieten en relatie met kapitaallasten benoemen in het operationeel doel waar de kapitaallasten tot uiting komen. Zo mogelijk als dat de helderheid ten goede komt per beleidsdoel 1 operationeel doel waar de investeringen staan benoemd. • Activiteiten bekostigd uit voorzieningen en balansposten als zodanig benoemen. (Deze activiteiten stonden nu ook in de begroting, maar het was niet duidelijk dat ze uit een balanspost werden bekostigd, waardoor de relatie geld/activiteit niet helder was)

Thema 4 Onderscheid P&C documenten

Discussiepunt: In welke P&C documenten kan nieuw beleid worden opgenomen. Mag dit alleen in de begroting/kaderbrief of kan dit ook in de zomernota.

In de kaderbrief wordt het eventueel vrij besteedbare deel van het jaarrekeningresultaat opgenomen. Daarnaast wordt een aantal budgetten herzien op basis van afgesproken kaders, zoals de indexering en hogere onderhoudskosten door areaaluitbreiding en vernieuwing van het wegennet. Ook vind een herberekening plaats van de kapitaallasten op basis van de gerealiseerde investeringen in het jaar ervoor. Dit leidt tot mutaties in het lopende begrotingsjaar (en dus in de zomernota) en is bepalend voor het vrij besteedbare deel.

In de kaderbrief wordt nu soms ook nieuw beleid meegenomen in het lopende jaar. Dit kan nodig zijn om flexibel in te spelen op gewenste ontwikkelingen.

Onduidelijkheden in huidige situatie

De politieke besluitvorming over het nieuwe beleid wordt verspreid over verschillende momenten: Kaderbrief, zomernota en begroting.

Een aantal voorgeschreven zomernotabijstellingen (o.a. op basis van de nota kapitaalgoederen) kan invloed hebben op het bij de kaderbrief te besteden saldo. Deze (technische) bijstellingen blijven in de kaderbrief meelopen.

Het opnemen van nieuw beleid in de zomernota is (en blijft altijd) een politieke keuze.

Voorstel

Het helemaal verbieden van “nieuw beleid” in de zomernota en in de jaarschijf van het lopende jaar in de kaderbrief is niet praktisch. Wel kan in de kaderbrief zowel in de kaderbrieftekst zelf als in het voorgestelde besluit duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen het lopende jaar en de komende begroting.

In de opbouw van de kaderbrief maken we dan onderscheid door het kopje “gevolgen voor het huidige jaar” op te nemen met de “oorsprong” van deze gevolgen, bijvoorbeeld de nota kapitaalgoederen. In het besluit in de voordracht scheiden we het besluit in enerzijds “gevolgen mee te nemen in de zomernota” en anderzijds “kaders voor de begroting”. Hiermee worden deze besluiten ook apart amendeerbaar.

Thema 5 Integraliteit tussen de P&C documenten en traceerbaarheid van de informatie

Onduidelijkheden in huidige situatie en voorstellen rekeningcommissie

1. Het verloop van de informatie-items door de tijd is niet goed te volgen. Niet duidelijk genoeg is hoe de cijfers in het ene document relateren aan het andere.
2. De afzonderlijke indicatoren in de P&C-documenten kunnen veranderen. Het evalueren en bezien of deze nog betekenisvolle en traceerbare informatie opleveren vindt niet op gestructureerde wijze plaats.
3. "Eens in de vier jaar, bij voorkeur tussen 6 maanden en 1 jaar na de start van een nieuwe Statenperiode met een nieuw collegeakkoord, dient een grondige evaluatie van te gebruiken indicatoren plaats te vinden waarmee indicatoren kunnen aansluiten op dit collegeakkoord".

Overwegingen

De inhoudelijke discussie in één keer voeren over alle indicatoren in de begroting bij iedere nieuwe Statenperiode vergt veel tijd en inzet, zowel van Statenleden als ambtelijk.

De timing ten opzichte van het begrotingsproces kan bovendien onhandig uitpakken, omdat verkiezingen in het voorjaar plaatsvinden en de begrotingsstructuur dan al gereed is en ambtelijk inhoudelijk wordt voorbereid.

Niet alle beleid wordt daarnaast totaal herzien met ingang van een nieuwe Statenperiode. Tussentijds worden brede beleidsnota's vastgesteld, die tot wijzigingen kunnen leiden. Denk aan een economische agenda, meerjarenprogramma Groen, 4-jarige cultuurnota.

Als voorbeeld wordt hier het proces van de cultuurnota in relatie tot de P&C cyclus beschreven.

1. Een nieuwe 4-jarige cultuurnota wordt opgesteld. De bestaande financiële middelen vormen daarbij het kader. Een eventuele behoefte aan extra middelen wordt onderbouwd ingebracht in het kaderbriefproces.
2. Bij de politieke behandeling van de cultuurnota wordt gediscussieerd over doelen en output met de vakcommissie. In de nota is aandacht voor de vertaling naar de doelen en prestaties in de begroting.
3. In de eerstvolgende begroting of begrotingswijziging (zomernota) worden de doelen bijgesteld op basis van de vastgestelde beleidsnota. De bespreking in de vakcommissie is hierin meegenomen. Omdat in de nota aandacht is voor doelen en prestaties, kunnen aandachtspunten voor de begroting d.m.v. moties of amendementen worden meegegeven.

Voorstel

Voor veel begrotingsprogramma's of beleidsdoelen is een periodieke, overkoepelende nota gebruikelijk. Als wordt afgesproken om in deze nota's aandacht te besteden aan de manier waarop deze vertaald worden in de begroting, kan aan de hand van zo'n nota PS discussiëren over doelen en output. Bestaande middelen zijn kaderstellend, de behoefte aan extra middelen wordt ingebracht in het kaderbriefproces. Een inventarisatie per doelenboom"tak" zal moeten uitwijzen, of deze werkwijze voor alle doelenboomtakken haalbaar is.

Na vaststelling van een coalitieakkoord bij een nieuwe Statenperiode kan desgewenst een vertaling gemaakt worden naar de begroting waarbij onderscheid wordt gemaakt in

- Intensiveringen: Geld wordt toegevoegd aan een bestaand operationeel doel
- Nieuwe doelen: Er wordt een nieuw operationeel doel toegevoegd aan de begroting

Voordelen:

- De politieke discussie over het beleid en doelen vind plaats in de vakinhoudelijke commissie.
- Op deze manier blijft traceerbaar (en gehyperlinkt!) waar een doel is “ontstaan”, namelijk in een beleidsnota of in het coalitieakkoord. Toekomstige ICT-ontwikkelingen kunnen de traceerbaarheid ook inzichtelijker maken door de jaren en in verschillende P&C documenten..
- De rekeningcommissie kan desgewenst bij de betreffende beleidsnota adviseren over de formulering van de doelen.

In de toekomst

Omgevingsvisie

In het licht van het opstellen van de omgevingsvisie worden verschillende facetten van de fysieke leefomgeving met elkaar in verband gebracht. De omgevingsvisie gaat een samenhangende beleidsmatige basis vormen voor de inzet van instrumenten, waaronder de financiële instrumenten. Op dit moment is de omgevingsvisie nog niet zo ver, dat de daarin benoemde opgaven sturing kunnen geven aan de doelen in de begroting. In de toekomst zal dit wel het geval zijn en zal de omgevingsvisie met zijn onderliggende programma’s een belangrijk lange-termijn richtinggevend document kunnen zijn, ook voor de doelen en de monitoring daarvan in de begroting.

Omgevingsvisie: samenhang in beleid lange termijn

Eén van de kerninstrumenten van de Omgevingswet is de omgevingsvisie. Uitgangspunt is dat de omgevingsvisie zorgt voor samenhang in het beleid voor de fysieke leefomgeving door de integratie van de bestaande wettelijke planfiguren. De huidige provinciale plannen (Structuurvisie, het Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan, het Milieubeleidsplan, de Watervisie en de Agenda Groen) komen te vervallen en gaan op in één integrale omgevingsvisie voor de fysieke leefomgeving met onderliggende programma’s.

De provinciale omgevingsvisie is hét langetermijnontwikkelingsbeeld dat onze strategische keuzes bevat over de noodzakelijke en gewenste ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving in Noord-Holland. Als integrale visie biedt de omgevingsvisie de kans alle verschillende facetten van de fysieke leefomgeving op elkaar te betrekken, te verbinden en af te wegen. Denk bijvoorbeeld aan de relaties tussen energie, ruimte, mobiliteit en wonen en tussen landbouw, natuur en milieukwaliteit. Hiermee kan de provincie richting geven aan de grote (ruimtelijke) opgaven voor de toekomst.

De omgevingsvisie vormt voor de provincie de samenhangende beleidsmatige basis voor inzet van juridische, financiële of andere instrumenten.

Uit: Startnotitie omgevingsvisie Noord-Holland https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Ruimtelijke_inrichting/Projecten/Omgevingsvisie/Omgevingsvisie

ICT

De ontwikkelingen van de software voor planning en control hebben er voor gezorgd dat sinds 2 jaar een webversie van de begroting beschikbaar is. In de toekomst zal de website ook inzicht kunnen bieden in de ontwikkeling in de tijd, doordat financiële informatie en indicatorwaarden uit verschillende planning- en control momenten (begroting, zomernota, jaarrekening, meerjarig) naast elkaar kunnen worden gepresenteerd.

Vervolg van het proces

Wij stellen voor geen “in beton gegoten” format vast te stellen, maar dit format als een basis te beschouwen, die in de toekomst verder ontwikkeld kan worden. Ontwikkelingen zoals de omgevingsvisie en ICT kunnen daarmee zorgen voor innovatie en vernieuwing op het moment dat dat mogelijk is. De huidige ICT is al voorbereid op het maken van bijvoorbeeld dashboards en barometers. Uiteraard zal daarbij aan de inhoudelijke kant nog veel aandacht nodig zijn om te bepalen, welke van de vele mogelijkheden voor PNH haalbaar en van toegevoegde waarde zijn.

Voorlopige aandachtspunten voor implementatie

Onderwerp	**Aard van de werkzaamheden/kosten**
Nieuwe formats in ICT-applicatie	Beperkte extra kosten inhuur ICT-specialist (5 dagen)
Standaardiseren bestedingsplan reserves	Extra ambtelijke capaciteit voor o.a. - Standaard ontwikkelen voor financieel deel bestedingsplan - Implementeren standaard in alle bestedingsplannen Bij gefaseerde invoering in te passen in reguliere werkzaamheden
Omzetten reserves naar nieuwe reserves gekoppeld aan operationele doelen	**n.b. Beleidsneutraal administratief omzetten** Extra ambtelijke capaciteit voor o.a. - Omzetting in administratie - Maken en laten accorderen nieuwe instellingsbesluiten
Waar mogelijk 4- jarige Beleidsnota per programma/beleidsdoel	Extra ambtelijke capaciteit voor o.a. - Inventariseren of dit mogelijk is voor alle doelenboomtakken - Extra aandacht voor begroting in beleidsplannen inpassen Bij gefaseerde invoering in te passen in reguliere werkzaamheden Koppeling aan de ontwikkeling van de omgevingsvisie en programma’s
Opleiding ambtenaren voor kennis over invullen nieuwe formatonderdelen	Extra ambtelijke capaciteit - In huis door eigen mensen Bij gefaseerde invoering in te passen in reguliere werkzaamheden
Extra tijd eerste keer invullen nieuwe onderdelen, bepalen indicatoren en nieuwe indeling operationele doelen	Extra ambtelijke capaciteit - Omzetting van programma Groen heeft bij benadering 240 uur gekost aan ambtelijke capaciteit. Omdat de programma’s niet allemaal gelijk zijn aan complexiteit en al bestaande bruikbare nota’s, zal de benodigde capaciteit per programma verschillen.
Evt. Inrichten van ontbrekende of nieuwe meet/monitorsystemen	Extra ambtelijke capaciteit voor o.a. - Indicatoren moeten zo zijn opgesteld, dat een traceerbare en betrouwbare meting mogelijk is. Zo veel mogelijk zal gebruik gemaakt worden van bestaande mogelijkheden. Extra capaciteit nodig
Bijpassend format zomernota en jaarstukken opstellen	Extra ambtelijke capaciteit

PROGRAMMA 3 WATER

DOELENBOOM

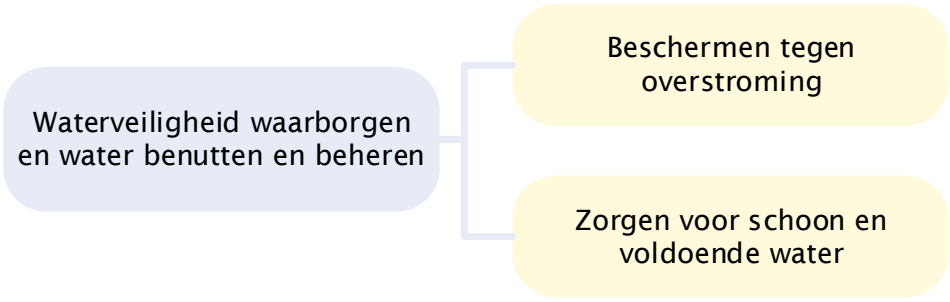

3. ONZE AMBITIE: WATERVEILIGHEID WAARBORGEN EN WATER BENUTTEN EN BEHEREN

<Op deze plaats komt een korte toelichting op het maatschappelijk doel dat wij met dit programma willen nastreven. Kan de ambitie gekwantificeerd worden, doe dat dan. Beschrijf anders zo goed mogelijk hoe we kunnen zien dat we succes hebben.>

Wettelijk beleidskader

<Hier zetten wij een lijst met de belangrijkste wettelijke kaders, die specifiek zijn voor dit totale programma.>

Hyperlinks naar de teksten van de wettelijke kaders

Provinciaal beleidskader

Wanneer er een beleidskader bestaat, dat het hele programma betreft, zetten we dat hier neer met een HYPERLINK

Budgettabel huidig begrotingsjaar programma 3 (in € 1.000)

Beleidsdoel	Lasten	Baten	Saldo van baten en lasten	Onttrekking aan reserves	Stortingen	Saldo t.l.v. algemene middelen
3.1 Beschermen tegen overstroming	100.000	10.000	90.000	50.000	500	39.500
3.2 Zorgen voor schoon en voldoende water	235	0	235	0	0	235
Totaal	**100.235**	**10.000**	**90.235**	**50.000**	**500**	**39.735**

Verbonden partijen bij dit programma

Verbonden partij	Doel
N.V. Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)	Drinkwatervoorziening en natuurbeheer

GELD LAY-OUT

BELEIDSDOEL 3.1 BESCHERMEN TEGEN OVERSTROMING

<Hier komt een tekst over:

- De **rol** van de provincie bij dit beleidsdoel. (Toezicht, regie, uitvoering, etc)
- De **samenwerkingspartners**, met wie wij aan dit doel werken
- De belangrijkste **prioriteiten** voor dit beleidsdoel en de motivatie waarom dit voor ons een prioriteit is
- **Omgevingsfactoren** die van invloed zijn op de koers van ons beleid

Eventuele hyperlinks naar relevante specifieke beleidsnotities.>

De activiteiten in dit beleidsdoel zijn erop gericht de veiligheid tegen water te waarborgen. Hierbij treedt de provincie op in de rol van toezichthouder door het toezicht op de waterschappen. Daarnaast werken wij samen met … om ……. De klimaatopwarming en de daarbij behorende stijging van de zeewaterspiegel zijn een belangrijke factor voor dit beleidsterrein Wanneer de .. dan…. Etc. etc...

Operationele doelen bij beleidsdoel 3.1

Totaaloverzicht Budgetten Operationele doelen

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
3.1.1 Regionale keringen	4.573	4.000	5.600	5.100	5.100	5.100
3.1.2 Beoordelen versterkingsplannen	4.573	5.000	5.100	5.100	5.100	5.100
3.1.3 Waterrobuust inrichten	0	0	0	10	10	10
3.1.4 Reserve: Meekoppelkansen	0	0	3.000	0	0	0
3.1 Totaal lasten	**9.164**	**9.000**	**13.700**	**10.210**	**10.210**	**10.210**
3.1 Totaal baten	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
3.1 Totaal saldo van baten en lasten	**9.164**	**9.000**	**13.700**	**10.210**	**10.210**	**10.210**
3.1.4 Onttrekking Meekoppelkansen	**0**	**0**	**-3.000**	**0**	**0**	**0**
3.1.4 Storting Meekoppelkansen	**0**	**0**	**200**	**0**	**0**	**0**
Totaal	**9.146**	**9.000**	**10.500**	**10.210**	**10.210**	**10.210**

N.B. MAX 1 pagina voor het beleidsdoel

VOORLEES-LAY-OUT

Operationeel doel 3.1.1 Regionale keringen

Meetbare prestaties	Output	Nulmeting 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Handhaven en toetsen van normen en tracés	Aantal tracés getoetst	7	13	25	15	15	15
Prestatie 2							

Toelichting

Hier kan een korte beschrijving opgenomen worden wat wij doen voor dit operationele doel en hoeveel dat kost.

Voorbeeld: De provincie heeft een toezichthoudende en toetsende rol bij regionale keringen. Gemiddeld toetsen wij een 15-tal tracés op de criteria die zijn vastgelegd in hyperlink. In 2019 hebben wij een extra inhaalslag gepland, omdat in 2017 de wetgeving is gewijzigd en er door aanpassing van het toetsingskader minder toetsingen hebben plaatsgevonden

Operationeel doel 3.1.2 Beoordelen versterkingsplannen

Meetbare prestaties (Optioneel, gefaseerde ontwikkeling)	Output	Nulmeting <jr>	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
3.1.2							

Toelichting

Hier kan een korte beschrijving opgenomen worden wat wij doen voor dit operationele doel en hoeveel dat kost.

Operationeel doel 3.1.3 Waterrobuust inrichten (bevat investeringen)

Meetbare prestaties	Output	Nulmeting <jr>	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
3.1.3							

Investeringen (*€1.000)

	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
Wateropvangbassin Frisiazaan			250			
Totaal						

Toelichting

Op deze plaats vermelden wij investeringen, die niet direct in het jaar van investering in de lasten en baten tot uitdrukking komen, maar waarvoor een krediet wordt of is gevraagd. (Bezien of voor PMI en PMO hier een

VOORBEELD LAY-OUT

samenvattende lijst kan komen met verwijzing naar de pagina in het PMI/PMO, anders wordt de lijst wellicht erg lang).

Voor waterrobuust inrichten doen wij investeringen. Investeringen komen niet in het jaar van uitvoering in de begroting, maar de lasten worden verdeel over de komende jaren. Voor Waterrobuust inrichten geven wij € 250.000 uit in 2018. Hiervoor bouwen wij een wateropvangbassin in Frisiazaan om daarmee <doel>. Dit leidt tot € 10.000 per jaar aan kapitaallasten de komende 25 jaar.

Operationeel doel 3.1.4 Meekoppelkansen (Reserve)

Meetbare prestaties	Output	Nulmeting <jr>	Begroting 2018	Begroting 2019	Begroting 2020	Begroting 2021	Begroting 2022
3.1.4							

Toelichting

Tot 2020 wordt er volgens het bestedingsplan van de reserve dit en dat gedaan.

In deze reserve vindt in 2019 nog een storting van € 0,2 miljoen plaats vanuit het coalitieakkoord “Ruimte voor groei”, zoals verwerkt in de kaderbrief 2016.

Stand van de reserve

Op basis van de huidige ramingen is er nog € 4 miljoen beschikbaar in de reserve, die nu nog niet op de begroting is geraamd. De plannen hiervoor zijn in ontwikkeling en benoemd in het bestedingsplan. Het is de bedoeling dat de reserve eind 2021 volledig besteed is.

VOORBEELD LAY-OUT

BELEIDSDOEL 3.2 ZORGEN VOOR SCHOON EN VOLDOENDE WATER

VOORBEELD LAY-OUT

Provincie Noord-Holland

Onderzoeksrapport

Begrotingssystematiek

Opdrachtgever:
Gedeputeerde Staten

Opdrachtnemer:
Ed Elferink

Onderzoekers:
Matthijs Kruijff
Edwin van der Schaaf
Marco van Beesten

Datum:
30 maart 2016

Status:
Concept

Inhoudsopgave

1 Samenvatting 3
2 Reactie opdrachtgever 9
3 Opdrachtformulering 12
3.1 Aanleiding 12
3.2 Doelstelling 13
3.3 Onderzoeksvraag 13
3.4 Scope en object van onderzoek 14
3.5 Opzet van het onderzoek 14
4 Begrotingssystematiek nader toegelicht 16
4.1 Algemeen begrotingssystematiek 16
4.1.1 Wetgeving 16
4.1.2 Begrotingssystematiek binnen de provincie 19
4.1.3 Opzet provinciale methode 21
4.1.4 Conclusies 24
5 Bevindingen, conclusies en aanbevelingen 26
5.1 Toelichting op referentiekader 26
5.2 Samenhang en onderbouwing 26
5.2.1 Samenhang 26
5.2.2 Onderbouwing 29
5.2.3 Conclusies en aanbevelingen 33
5.3 Sturing 35
5.3.1 Concrete doelen en ambities 35
5.3.2 Wat willen we bereiken? 35
5.3.3 Wat gaan we er (zelf) voor doen? 38
5.3.4 Wat mag het kosten? 39
5.3.5 Programmabegroting en Productenraming 41
5.3.6 Conclusies en aanbevelingen 42
5.4 Beheersing 43
5.4.1 Adequaat geïnformeerd 43
5.4.2 Afwijkingen adequaat toegelicht 44
5.4.3 Conclusies en aanbevelingen 47
5.5 Verantwoording 48
5.5.1 Vergelijkbare begroting en verantwoording 48
5.5.2 Doelrealisatie 49
5.5.3 Toelichting op materiële afwijkingen 50
5.5.4 Relevante informatie 53
5.5.5 Doelrealisatie versus budget 54
5.5.6 Totstandkoming verantwoordingsinformatie 55
5.5.7 Conclusies en aanbevelingen 56
6 Bijlagen 58
6.1 Referentiekader 58
6.2 Geraadpleegde bronnen 62
6.3 Geraadpleegde personen 62
6.3.1 Begeleidingsgroep 62
6.3.2 Interviews 62
6.4 Overzicht ontbrekende hyperlinks per operationeel doel 63
6.5 Overzicht verschil beleidsstukken programmabegroting en zomernota 64

Leeswijzer

De samenvatting staat in hoofdstuk 1. In hoofdstuk 2 volgt de algemene reactie van de opdrachtgever op dit onderzoek. Hoofdstuk 3 bevat de opdrachtformulering. In hoofdstuk 4 zijn het wettelijk kader voor de begroting en verantwoording, de opzet van de door ‘PP in taal’ ontwikkelde methode en deze gehanteerde methode binnen de provincie Noord-Holland beschreven. In hoofdstuk 5 volgen de bevindingen, conclusies en aanbevelingen van dit onderzoek. Tot slot zijn in hoofdstuk 6 de bijlagen opgenomen.

1 Samenvatting

PS hebben gekozen voor een nieuwe programmabegroting en deze is met ingang van 2010 ingevoerd met als doel deze toegankelijker te maken voor Statenleden en burgers rekening houdend met de formele inrichtingseisen. Deze begroting heeft als voornaamste kenmerk de causale cascade die een snel inzicht moet bieden in de relatie tussen het maatschappelijke doel, de onderliggende doelen en de instrumenten die de provincie inzet om die doelen te realiseren. PS hebben in 2014 opmerkingen gemaakt over de huidige begrotingen en gesproken over mogelijke wijzigingen in de begrotingsopzet. Verder is uit een eerder onderzoek van Concerncontrolling naar onderbesteding gebleken dat de sturingsmogelijkheden van de huidige begrotingscyclus te verbeteren vallen.

Dit heeft geleid tot de volgende centrale onderzoeksvraag:

In welke mate stelt de huidige begrotingssystematiek PS in staat hun kaderstellende en controlerende rol adequaat te kunnen vervullen en welke mogelijkheden tot verbetering zijn er?

Er zijn drie deelvragen geformuleerd die leiden tot de beantwoording van de centrale onderzoeksvraag. Eerst worden de conclusies per deelvraag toegelicht, vervolgens volgt de eindconclusie en tenslotte zijn aanbevelingen opgenomen om de provinciale begrotingssystematiek te verbeteren.

<u>Deelvraag: Sturing</u>

1.a Vormt de programmabegroting 2014 een voldoende basis voor de kaderstellende rol van PS?

Deze vraag heeft zowel een formele component als een inhoudelijke component. De begrotingsstukken van de provincie moeten in ieder geval voldoen aan de formele kaders die het BBV stelt.

<u>Conclusie formele component sturing:</u>

De programmabegroting 2014 voldoet niet volledig aan de wettelijke eisen die het BBV stelt. [1]

Het BBV bepaalt onder meer dat in de begroting per programma moet zijn aangegeven wat de provincie wil bereiken (het beoogde maatschappelijk effect). Deze wat-vraag wordt niet beantwoord in de begroting van de provincie. De provinciale doelen worden niet geformuleerd in termen van het gewenste effect, maar als taak/activiteit: bijvoorbeeld “zorgdragen voor veilig vervoer”. Achterliggende oorzaak van het ontbreken van het gewenste effect is het voorgeschreven kader om doelen te formuleren als <doen ding, ding doen>.

Naast de formele component dient de begroting inhoudelijk aan bepaalde criteria te voldoen om de kaderstellende rol van PS voldoende te ondersteunen. Een belangrijk criterium is dat de begroting de samenhang tussen doelen, instrumenten, prestaties en resultaten duidelijk weergeeft alsmede de daarvoor te alloceren financiële middelen. De begroting dient tevens inzicht te bieden in de beleidsstukken waarin die

[1] De toezichthouder op de provincie, het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, toetst ieder jaar of de financiële begroting, de meerjarenraming en de paragrafen op hoofdlijnen voldoen aan de eisen, die het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) daaraan stelt. De programmabegroting, waar de drie w-vragen worden beantwoord, wordt niet expliciet getoetst door de toezichthouder.

samenhang wordt onderbouwd. Dit gebeurt voor een belangrijk deel via hyperlinks in de begroting. Samen vormt dit het 'informatieweb'. Ook dienen doelen, instrumenten en output waarop wordt gestuurd voldoende concreet te zijn.

Conclusie inhoudelijke component sturing:

De huidige begrotingssystematiek leidt niet tot begrotingen die de gebruikers voldoende inzicht bieden in de samenhang tussen doelen, prestaties en middelen. Het is daarom lastig voor PS om zonder aanvullende informatie hun kaderstellende rol op de huidige begrotingssystematiek te baseren. Zij maken daarom in de praktijk ook gebruik van informatie zoals beleidsvoorstellen, informatie bij commissievergaderingen en van hun eigen ervaring.

- Het 'informatieweb' wordt in de praktijk niet gerealiseerd, omdat de samenhang (causale cascade) tussen enerzijds de doelen in de doelenboom, instrumenten, prestaties en resultaten en anderzijds de beleidsstukken niet blijkt uit de begroting. Toelichtende teksten die deze relatie duidelijk zouden kunnen maken, ontbreken veelal.
- Op programmaniveau geeft de begroting geen inzicht in de beleidsstukken die betrekking hebben op het betreffende programma. Hierdoor is tevens het verband tussen het beleid en de financiële middelen niet te leggen.
- Beleidsinformatie is summier terug te vinden bij de operationele doelen. Weliswaar wordt via hyperlinks verwezen naar relevante beleidstukken, maar die verwijzingen zijn weinig specifiek, waardoor het nog veel zoekwerk vergt om de gewenste informatie te vinden.
- De begroting biedt geen totaaloverzicht van de te bereiken meerjarige doelstellingen en output en de reeds bereikte doelstellingen en output. Bij vertraging in de realisatie van de output wordt het niet inzichtelijk wat dat voor gevolgen heeft voor de meerjarige doelstellingen en output en de bijbehorende budgetten.
- De maatschappelijke doelen missen een duidelijke ambitie voor het gewenste maatschappelijk effect. Verder zijn de maatschappelijke, beleids- en operationele doelen niet concreet gemaakt. Daardoor kan niet worden vastgesteld in welke mate de doelen worden gerealiseerd.
- Binnen programma 2 en 5 worden niet alle prioriteiten vertaald naar operationele doelen.
- Het verband tussen de vragen "wat gaan we er voor doen" en "wat mag het kosten" is niet te leggen. Een goede onderbouwing van de kosten ontbreekt in de begroting en is evenmin goed te herleiden uit de onderliggende beleidsstukken.
- In de begroting is geen direct verband te leggen tussen de lasten binnen een programma en de dekking van deze lasten door reserves.

Deelvraag: Beheersing

1.b Geven de zomernota en begrotingswijzigingen een adequaat inzicht in de uitvoering van de begroting?

Voor PS is het van belang de realisatie van de begroting te beheersen. Daarom dienen PS tijdig tussentijds geïnformeerd te worden over de voortgang van de realisatie van de begroting. PS kunnen daarmee voorgestelde beleidsmatige en financiële mutaties autoriseren en desgewenst bijsturen (zie deelvraag 1.c).

Conclusie inzicht beheersing:

De zomernota en begrotingswijzigingen bieden PS geen actueel inzicht in de voortgang van de realisatie van de begroting en beperken daarmee de mogelijkheden voor PS om beleidsmatig of financieel bij te sturen.

Dat de zomernota geen actueel inzicht in de voortgang van de realisatie van de begroting biedt, is met name te wijten aan de relatief lange doorlooptijd van de zomernota en het niet volledig aansluiten van de beleidsstukken in de zomernota met de begroting.

Door het ontbreken van voortgangsoverzichten en budgetuitputtingen in de zomernota kan de voortgang van de realisatie van de begroting onvoldoende uit de zomernota worden gehaald. In de zomernota wordt niet transparant weergegeven wat de gevolgen zijn van voorgestelde wijzigingen in doelen en output op de beschikbaar gestelde budgetten.

In de zomernota en begrotingswijzigingen wordt geen transparant beeld weergegeven van de werkelijke gevolgen van “budget neutrale” mutaties op de begroting. De term “budget neutraal” is verwarrend, omdat bij de term “budget neutraal” er van uit gegaan wordt dat de voorgestelde begrotingswijziging geen invloed heeft op het resultaat. Hoewel het resultaat niet wijzigt, is er echter wel degelijk een impact op de exploitatielasten (budgetrecht) als op de mutaties in reserves (beschikkingsrecht) en zijn dus niet budget neutraal.

Door het ontbreken van een verloopoverzicht van de reserves in de zomernota is het in de zomernota niet inzichtelijk welke gevolgen de tussentijdse mutaties in de reserves hebben voor het verloop van deze reserves.

1.c Geven de zomernota en begrotingswijzigingen inzicht in de eventuele maatregelen ter bijsturing naar aanleiding van de verwachte realisatie van de begroting?

Conclusie maatregelen bijsturing:

Conform hun aard geven de begrotingswijzigingen inzicht in de financieel technische bijstellingen (bijsturing) zonder beleidsmatige aanleiding. Uit de toelichtingen blijken over het algemeen de aard van de technische bijstellingen.

De zomernota geeft vooral inzicht in de beleidsmatige mutaties. Als de verwachte realisatie van de begroting afwijkt, dan biedt de zomernota in het algemeen inzicht in de voorgestelde maatregelen. De meest voorkomende maatregel is het neerwaarts bijstellen van de output. Daarbij wordt niet altijd duidelijk gemaakt of en zo ja welke gevolgen dit heeft voor de daarvoor bestemde financiële middelen, of de gewenste output op een later moment alsnog gerealiseerd zal worden en wat de gevolgen zijn voor de betrokken doelen.

Uit de zomernota blijken vooral de beleidsmatige afwijkingen ten opzichte van de begroting. Indien de verwachte output afwijkt van de begroting, wordt de output in veel gevallen bijgesteld. In de zomernota worden in beperkte mate maatregelen vermeld die er voor zouden moeten zorgdragen dat de begrote output alsnog kan worden gerealiseerd. De financiële consequenties van de genomen maatregelen blijken niet altijd uit de financiële toelichting in de zomernota. Een directe koppeling tussen de genomen maatregel of bijstelling op de output en de financiële gevolgen hiervan is

niet altijd te leggen, omdat de beleidsmatige toelichting op het niveau van instrumenten en output plaatsvindt en de financiële toelichting op operationeel niveau.

Deelvraag: Verantwoording

1.d. Geeft de programmaverantwoording 2014 voldoende inzicht in de realisatie van de begroting?

De verantwoording moet PS in staat stellen haar controlerende rol uit te voeren. Hierom moet de verantwoording inzicht geven in de mate van realisatie van de doelen, instrumenten en output en de daaraan gekoppelde budgetten.

Conclusie verantwoording:

Gegeven de begrotingssystematiek en de keuzes die daarin zijn gemaakt voor de begroting biedt de programmaverantwoording PS beperkte informatie voor het vervullen van hun controlerende rol. De verantwoording biedt vooral inzicht in de realisatie van de (meetbare) output en de uitputting van de budgetten. Informatie over de mate waarin doelen zijn of zullen worden bereikt ontbreekt grotendeels. De verantwoording maakt evenmin inzichtelijk of beoogde resultaten binnen budget en tijd zullen worden gerealiseerd.

De maatschappelijke, beleids- en operationele doelen zijn niet concreet opgenomen in de begroting. Hierdoor is de mate waarin deze doelen zijn gerealiseerd niet te verantwoorden. De programmaverantwoording vindt plaats op output niveau.

De toelichting bij materiële afwijkingen in programma 2 en programma 5 zijn regelmatig voor meerdere interpretaties vatbaar en informatie over de mogelijke financiële en beleidsmatige gevolgen voor de te realiseren doelen/output ontbreekt grotendeels.

Tussen de realisatie van de doelen en uitputting van het budget zou een causale relatie moeten zijn. Deze causale relatie kan niet worden opgemaakt uit de verantwoording, omdat de beleidsmatige toelichting op het niveau van instrumenten en output plaatsvindt en de financiële toelichting op operationeel niveau. Hierdoor is het niet inzichtelijk of het beoogde resultaat nog binnen budget en tijd zal worden gerealiseerd. Tevens worden bij afwijkingen op het PMI (Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur) de meerjarige gevolgen op de kapitaalslasten niet inzichtelijk gemaakt.

De verantwoorde resultaten zijn over het algemeen lastig te controleren op basis van onderliggende beleidsstukken of brondocumenten uit de jaarstukken, zomernota of informatiesystemen. De provincie beschikt niet over een (centraal) informatiesysteem waarin verantwoordingsinformatie is vastgelegd ter onderbouwing van de gerealiseerde doelen en output uit de programmabegroting.

Centrale onderzoeksvraag:
Resumerend leidt dit tot de volgende conclusie:
PS hebben voor een nieuwe begrotingssystematiek gekozen om de begroting toegankelijker te maken voor PS en de burger met inachtneming van de formele kaders. Zonder afbreuk te doen aan die keuze is de conclusie dat de gekozen systematiek niet geheel voldoet. Begroting en verantwoording bieden ook met de nieuwe systematiek niet voldoende het inzicht dat PS nodig hebben voor hun kaderstellende, beheersende en controlerende rol.

Uit het onderzoek blijkt dat binnen de gekozen methodiek verbeteringen mogelijk zijn. Die verbeteringen zullen echter niet zodanig zijn dat de doelen van PS wel worden bereikt met deze methode. Daarvoor dient het fundament, de methode zelf, te worden aangepast.

Aanbevelingen

Uit het onderzoek komen voldoende bevindingen naar voren die bovenstaande conclusies staven. Daarbij moet worden aangetekend dat de totstandkoming van de methode, de ontwikkelingen daarin onder invloed van onder meer de Statenwerkgroep Begrotingscyclus en de eventuele interpretatie door GS en ambtelijke organisatie niet zijn onderzocht. Wel is geconstateerd dat er initiatieven lopen zowel politiek, bestuurlijk als ambtelijk om te komen tot een eigentijdse begroting en verantwoording die toekomstbestendig zijn en inspelen op de ambities van de provincie zoals verwoord in Kompas 2020 en het coalitieakkoord.

Aanbevolen wordt daarom dat GS in dialoog met PS initiatieven ontwikkelt om te komen tot een begrotingssystematiek die voldoet aan de wensen van PS en aansluit op de bedoelde ontwikkelingen.

Vooruitlopend op deze initiatieven zijn hieronder aanbevelingen geformuleerd op basis van het huidige onderzoek die al tot aanzienlijke verbetering kunnen leiden.

<u>Sturing (begroting)</u>

1. Draag zorg voor een zodanige begroting op programma niveau dat:
    a. per beleidsprogramma duidelijk is wat het gewenste maatschappelijk effect is;
    b. uit de doelformuleringen blijkt welke ambities de provincie wil realiseren (wat en wanneer);
    c. de begroting inzicht biedt in de meerjarige te realiseren doelstelling/output, wat daarvan reeds gerealiseerd is en wat er in de komende jaar/jaren gerealiseerd dient te worden om de doelstelling/output te bereiken;
    d. de begroting zelf en/of de daarin opgenomen hyperlinks zowel PS als andere belanghebbenden (zoals burgers) het door hen gewenste inzicht geven in de causaliteit tussen de doelen en instrumenten onderling, het onderliggende provinciale beleid en waarom het aannemelijk is dat dat beleid en de gekozen instrumenten zullen bijdragen aan het realiseren van de doelen;
    e. gewaarborgd is dat alle relevante beleidsstukken zijn toegelicht/opgenomen, dat alle prioriteiten juist zijn verwerkt en dat alle toelichtende teksten uniform door de hele begroting worden ingevuld (bijvoorbeeld door middel van een integrale kwaliteitscheck).

2. Neem, gegeven de wensen van PS, in overweging in de begroting zelf of via hyperlinks:
    a. op programmaniveau inzichtelijk te maken welke uitgavensoorten binnen de kostencategorieën (bijvoorbeeld: overdrachten betreffen subsidies ad € en bijdragen aan Gemeenschappelijke Regelingen ad €) zijn begroot en welke lasten gedekt worden uit reserves door deze dekking direct te begroten binnen het betreffende programma;
    b. de mogelijkheid te bieden in te kunnen zoomen op een beleidsdoel door binnen het programma te linken naar het betreffende beleidsdoel. De gebruiker wordt dan automatisch doorgelinkt naar de bijbehorende

financiële tabellen, (beleids)toelichting en te behalen doelstellingen bij dit beleidsdoel.

Beheersing (zomernota)

3. Onderzoek de mogelijkheden om de informatiesystemen en processen zo in te richten dat de doorlooptijd van de zomernota zodanig verkort kan worden, dat de informatie daarin voldoende actueel is om op basis daarvan nog te kunnen bijsturen.
4. Laat in de zomernota zien wat de voortgang van de realisatie van de begroting van zowel afgesproken doelen en output is alsmede de bestedingen van de bijbehorende beschikbaar gestelde budgetten en wat de invloed is van het inzetten van reserves en geef een actuele uitputting van deze reserves weer in de zomernota;
5. Maak expliciet of de voorgestelde maatregelen tot bijsturing er al dan niet toe zullen leiden of en wanneer de gewenste output alsnog zal worden gerealiseerd en wat de gevolgen voor de doelrealisatie zijn .

Verantwoording (jaarstukken)

6. Licht afwijkingen tussen begroting en realisatie zo toe dat duidelijk is:
    a. wat oorzaak en gevolg ervan zijn;
    b. wat bij afwijkingen van PMI de meerjarige gevolgen zijn voor de kapitaalslasten.
7. Zorg dat de verantwoorde resultaten in de programmaverantwoording (doelmatig) te controleren zijn op basis van interne/externe registraties en brondocumenten als onderbouwing van de gerealiseerde doelen en output uit de programmabegroting.

2 Reactie opdrachtgever

Het college van GS heeft het interne auditteam van concerncontrol opdracht gegeven de in de praktijk gegeven invulling van de huidige begrotingssystematiek te leggen naast de inzichten met betrekking tot de wijze, waarop de wetgeving (BBV) wordt ingevuld en hoe dat relateert aan de effectiviteit van de planning en control-documenten stukken in relatie tot de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten. Met dit onderzoek krijgt ons college van GS een goed inzicht in het huidige gebruik van de begroting en de verbeterpunten daarin.

De provincie Noord-Holland heeft inmiddels een aantal jaren ervaring met de huidige begrotingssystematiek. Provinciale Staten hebben onder meer in een motie over het nieuwe begrotingsprogramma Groen en de Strategische Statenagenda aangegeven mogelijkheden te zien voor een verbetering van de huidige begrotingssystematiek. Met het oog op de veranderende positie van de overheid, de inzichten rondom beleidssturing, de wijziging van het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) en de voortschrijdende digitalisering vindt ook het college van GS het van belang de modernisering van de begrotingssystematiek verder vorm te geven en aan te sluiten op deze ontwikkelingen.

De positie van de provincie in het maatschappelijk veld
De positie van de overheid verandert. De burger en de andere overheden vragen van de provincie om onze kerntaken goed te doen en over te laten wat andere partijen beter kunnen. We moeten meer met elkaar doen. De provincie moet meer aan anderen overlaten. Deze ontwikkeling betekent ook veel voor de begroting. Het betekent iets voor onze maatschappelijke doelen en onze provinciale invloed daarop. Als de provincie kiest voor samenwerking, dan is het mogelijk dat de maatschappelijke doelen later of anders worden gerealiseerd. In de beweging naar meer maatschappij, meer door anderen, wordt sturing op outcome ingewikkelder.

In Kompas 2020 zijn nieuwe rollen van de provincie benoemd: eigenaar, opdrachtgever, regisseur en toezichthouder. In sommige rollen is het heel goed mogelijk om een directe relatie te leggen tussen het maatschappelijk doel en de inzet die de provincie pleegt. Als opdrachtgever verwoord je helder wat je verwacht. Maar als regisseur is het veel moeilijker om alles te realiseren als je de andere partners ook binnenboord wilt houden. Je moet veel loslaten en je moet genoegen nemen met afspraken die anderen voor je uitvoeren. De doelen worden waarschijnlijk wel bereikt, maar je eigen inbreng is zeer beperkt. De provincie speelt alle rollen en kiest er steeds vaker bewust voor om niet voor op de bok te zitten.

In relatie tot de begroting is het daarom belangrijk om de te behalen resultaten ook in relatie tot deze rollen te bezien.

Nieuwe inzichten over beleidssturing
Sinds de begrotingssystematiek is ingevoerd zijn er veel nieuwe inzichten geformuleerd over de relatie tussen doelen, middelen en output en outcome. Het concept causale cascade of doelenboom is daarin waardevol gebleken. *Evidenced based beleid* en *aannemelijk beleid* zijn twee nieuwe concepten waar provincie Noord-Holland mee aan de slag is gegaan. Veel beleid kent geen directe verbinding tussen de beleidsinzet en de maatschappelijke resultaten. De echte wereld is zo complex dat andere invloeden dan de provinciale inzet vaak de effecten (outcome) bepalen. Daar waar de provincie eigenaar is, zoals bijvoorbeeld van een weg, is er een directe relatie tussen onze beheerinzet en de kwaliteit van de weg. Maar in het geval van het

realiseren van een woningbouwopgave is de provincie afhankelijk van het totstandkomen van een woningbouwproject. En het is de markt, economische situatie, hypotheekrente, kosten van arbeid, etc. die bepalen of er gebouwd wordt.

Het wordt daarom steeds belangrijker om aan de voorkant aannemelijk te maken dat de beleidsinzet bijdraagt in plaats van achteraf te bewijzen dat het heeft gewerkt op basis van een monitor en kwantitatieve evaluatie. Aannemelijk beleid is gebaseerd op 'evidenced based' beleid. Beleid waarvan is aangetoond dat het werkt, beleid dat doeltreffend genoemd mag worden. Met deze concepten is het mogelijk om de kwaliteit van de beleidsinzet te duiden en erop te sturen.

Er kan een relatie gelegd worden tussen de beleidsinzet, de keuze van de rol, de gewenste en verwachte output en het uiteindelijke maatschappelijke resultaat. De sturing, zowel op maatschappelijke doelen als op de manier waarop deze doelen het meest effectief en doeltreffend gehaald worden, is een rol van Provinciale Staten.

Wijzigingen Besluit Begroting en verantwoording (BBV)
Ruim 10 jaar na invoering van het BBV wordt een grondige vernieuwing van het BBV doorgevoerd. De wijzigingen hebben als rode draad het versterken van de horizontale sturing door Provinciale Staten, het vergroten van het inzicht van statenleden, inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven in de begroting zodat een levendige discussie over de beleidskaders en de uitwerking daarvan wordt bevorderd. Het doel is meer transparantie van het besluitvormingsproces rond begroting en verantwoording en daarmee een grotere betrokkenheid van alle belanghebbenden bij het besluitvormingsproces. Voor alle betrokkenen beschikbare en hanteerbare informatie over zowel de beoogde als gerealiseerde beleidsresultaten is daarbij essentieel. Een betere vergelijkbaarheid van kosten en beleidsresultaten en daarnaast een versterkt inzicht in de financiële positie van de provincie - nu en op termijn - staan centraal in de voorliggende vernieuwing van het BBV.

Digitalisering
De voortschrijdende digitalisering biedt nieuwe mogelijkheden voor het ontsluiten van de beschikbare begrotingsinformatie en voor het interactiever maken van de P&C-cyclus. Tevens kan hierdoor het 'informatieweb' in de provinciale begroting worden versterkt. Relevante toelichtende teksten en achterliggende beleidsstukken kunnen eenvoudiger aan de begroting worden gerelateerd.

Aanbevelingen
De aanbevelingen uit het onderzoek van het interne auditteam neemt het college van GS over. Ons college ziet binnen de huidige begrotingssystematiek voldoende aanknopingspunten om een eerste verbeterstap te zetten. In de begroting 2017 en de zomernota 2016 kan invulling aan een deel van de aanbevelingen worden gegeven. Het betreft voornamelijk het opnemen en het leesbaarder maken van relevante informatie over reserves, investeringen, uitgavensoorten en dekking.

De huidige begrotingssystematiek heeft onder meer door de invoering van een causale cascade structuur en eenheid aangebracht in de provinciale begrotingscyclus. Om te komen tot een eigentijdse begroting die inspeelt op de hierboven geschetste maatschappelijke en beleidsontwikkelingen is een herijking van de begrotingssystematiek nodig.

Herijken begrotingssystematiek
Voor de modernisering van de begrotingssystematiek is een herijking van de kaderstelling noodzakelijk. In een beleidsnota 'Begrotingssystematiek' kunnen de

ontwikkelingen, de gewenste en vereiste veranderingen worden afgewogen en in een eenduidig kader worden vastgelegd. Bij de uitwerking van deze beleidsnota zullen de aanbevelingen uit dit onderzoek worden betrokken. Gelet op de informatiebehoefte van de diverse doelgroepen en de complexiteit van de begroting vindt het college van GS het van belang de totstandkoming van deze beleidsnota 'Begrotingssystematiek' in een dialoog met de Provinciale Staten en de ambtelijke organisatie te realiseren. Het college van GS kiest ervoor de gemoderniseerde begrotingssystematiek toe te passen in de begroting 2018. Hierdoor is er voldoende tijd om de kwaliteit van de dialoog, de afwegingen en besluitvorming over de begrotingssystematiek en de uitwerking ervan zorgvuldig en goed te borgen In de kaderbrief 2017 zal het college van GS een uitgewerkt voorstel aan Provinciale Staten voorleggen voor het totstandkomingsproces van de beleidsnota 'Begrotingssystematiek'.

3 Opdrachtformulering

3.1 Aanleiding

Met de dualisering van het provinciebestuur stellen Provinciale Staten (PS) de kaders en controleren en Gedeputeerde Staten (GS) voeren uit en leggen verantwoording af. Conform het Besluit begroting en verantwoording gemeenten en provincies (BBV) betreft de kaderstelling zowel beleid als financiën. Deze kaders worden per (beleids-) programma opgenomen in de begroting. Per programma moet aangegeven worden:
- *Wat de provincie wil bereiken, de beoogde maatschappelijke effecten;*
- *Wat de provincie gaat doen om die effecten te bereiken en*
- *Wat het mag kosten.*

PS hebben in 2008 de wens uitgesproken om de begroting toegankelijker te maken voor Statenleden en burgers rekening houdend met de formele inrichtingseisen. Op basis van deze wens hebben PS besloten tot een opbouw van de programma's in de begroting volgens de methode van de causale cascade. Deze methode is door het externe bureau 'PP in taal' ontwikkeld in opdracht van PS. De methode is met ingang van de programmabegroting 2010 ingevoerd. De begrotingen van de afgelopen jaren zijn opgesteld conform deze inrichtingseisen. Zichtbaar is dat aanbevelingen uit het bedoelde onderzoek zijn doorgevoerd in die begrotingen. Toch zijn recentelijk door PS opmerkingen gemaakt over de huidige begrotingen en is gesproken over mogelijke wijzigingen in de begrotingsopzet.[2] Mede in dat verband zou 12 januari 2015 in de Auditcommissie gesproken worden over modernisering van de planning en controlcyclus. Deze commissie heeft echter geen doorgang gevonden.

In 2014 heeft Concerncontrolling in opdracht van GS een onderzoek gedaan naar de onderbesteding blijkend uit de jaarrekening 2013. Daaruit kwam onder andere het beeld naar voren dat de sturingsmogelijkheden van de huidige begrotingscyclus te verbeteren vallen. Gestuurd werd vooral op het voorkomen van overbesteding en beperkt op de in 2013 te realiseren prestaties. Vooral dat laatste leidde tot een aanzienlijke onderbesteding, omdat het achterblijven van de prestaties bij de ambities maar beperkt leidde tot voorstellen aan PS om de begroting bij te stellen. PS hadden daardoor ook maar beperkt de mogelijkheid om bij te sturen, zowel qua budget als qua prestaties.

Het vorenstaande was aanleiding voor het interne auditteam om GS voor te stellen een onderzoek uit te voeren met de vraag of de huidige provinciale begrotingssystematiek voldoende aansluit op enerzijds de kaderstellende rol van PS conform het BBV en anderzijds de eigen wensen van PS. Het voorgestelde onderzoek heeft tot doel een oordeel te geven over de mate waarin de huidige opzet van de programmabegrotingen voldoende aansluit bij de kaderstellende en controlerende rol van PS en voorstellen te formuleren ter verbetering. GS hebben hiermee op 16 december 2014 ingestemd[3].

Ter informatie merken wij hierbij op dat de auditcommissie een onderzoek zal (laten) doen naar de modernisering van het planningsproces (brief voorzitter commissie WEB d.d. 28 oktober 2014). PS hebben hiermee ingestemd. Dit onderzoek richt zich onder meer op de wens om de kaderstellende en controlerende rol van PS te versterken. Ten tijde van het opstellen van het onderzoeksplan was nog niet bekend wat dit onderzoek zou gaan inhouden en wanneer dat zou worden uitgevoerd. Ook tijdens de looptijd van

[2] Zie concept notulen commissie WEB 27-10-2014, agendapunt 7. In de definitieve notulen is de verwijzing daarnaar niet meer opgenomen.
[3] Het jaarplan 2015 van de interne auditfunctie is door het college van GS op 16 december 2014 vastgesteld en daarna ter kennisname aangeboden aan PS.

het onderzoek is dit niet duidelijk geworden. Het was daardoor niet mogelijk het onderhavige onderzoek hierop af te stemmen.

Ambtelijk is een traject gestart om de planning en controlcyclus en de bestuurlijke informatievoorziening in 2015-2016 toe te snijden op ontwikkelingen zoals de Kompas 2020 en de Agenda van de Toekomst. Daarmee wil de organisatie stappen zetten naar een vitale en eigentijdse sturing en verantwoording door bestuur, directie en management. Er zijn belangrijke raakvlakken van dit traject met het onderhavige onderzoek. Om die reden is in onderling overleg besloten om de scope van het onderzoek te verbreden en te verdiepen, zodat de uitkomsten mede als input kunnen dienen voor de binnen het bedoelde traject geplande position paper.

3.2 Doelstelling

De doelstelling van dit onderzoek is te bepalen in welke mate de huidige begrotingssystematiek[4] bijdraagt aan de kaderstellende en controlerende rol van PS en het, waar mogelijk, formuleren van voorstellen voor (verdere) verbetering.

3.3 Onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag van dit onderzoek is:

In welke mate stelt de huidige begrotingssystematiek PS in staat hun kaderstellende en controlerende rol adequaat te kunnen vervullen en welke mogelijkheden tot verbetering zijn er?

De onderzoeksvragen die de centrale vraag moeten beantwoorden zijn:

Algemeen

1. Aan welke criteria moeten de externe P&C documenten van de Provincie Noord-Holland voldoen, zodat PS hun kaderstellende en controlerende rol adequaat kunnen vervullen?
2. Waar voldoen die documenten voor de begrotingscyclus 2014 niet aan die criteria?
3. Wat is de oorzaak hiervan?

De 1e onderzoeksvraag is gedeeltelijk uitgewerkt in de volgende sub-vragen:

Sturing

1.a Vormt de programmabegroting 2014 een voldoende basis voor de kaderstellende rol van PS?

Beheersing

1.b Geven de zomernota en begrotingswijzigingen een adequaat inzicht in de uitvoering van de begroting?

1.c Geven de zomernota en begrotingswijzigingen inzicht in de eventuele maatregelen ter bijsturing naar aanleiding van de verwachte realisatie van de begroting?

Verantwoording

1.d. Geeft de programmaverantwoording 2014 voldoende inzicht in de realisatie van de begroting?

[4] Onder begrotingssystematiek wordt hier verstaan het systeem van begroten en verantwoorden van de provincie.

3.4 Scope en object van onderzoek

Als object van onderzoek is de cyclus van programmabegroting tot en met programmaverantwoording 2014 gekozen en het coalitieakkoord 2011 – 2015. Het coalitieakkoord wordt in het onderzoek betrokken als basis voor de kaderstelling in de programmabegroting. Uit de programmabegroting zullen twee programma's gelicht worden om als casus meer diepgaand te onderzoeken. Dit zijn programma 2, Bereikbaarheid en programma 5 Ruimte. Deze programma's zijn gekozen, omdat de provincie daar relatief het meeste middelen aan besteed, namelijk volgens de begroting in een oogopslag € 162,7 miljoen en € 97,0 miljoen. Dit is ruim tweederde van het saldo van baten en lasten in de begroting van 2014[5]:

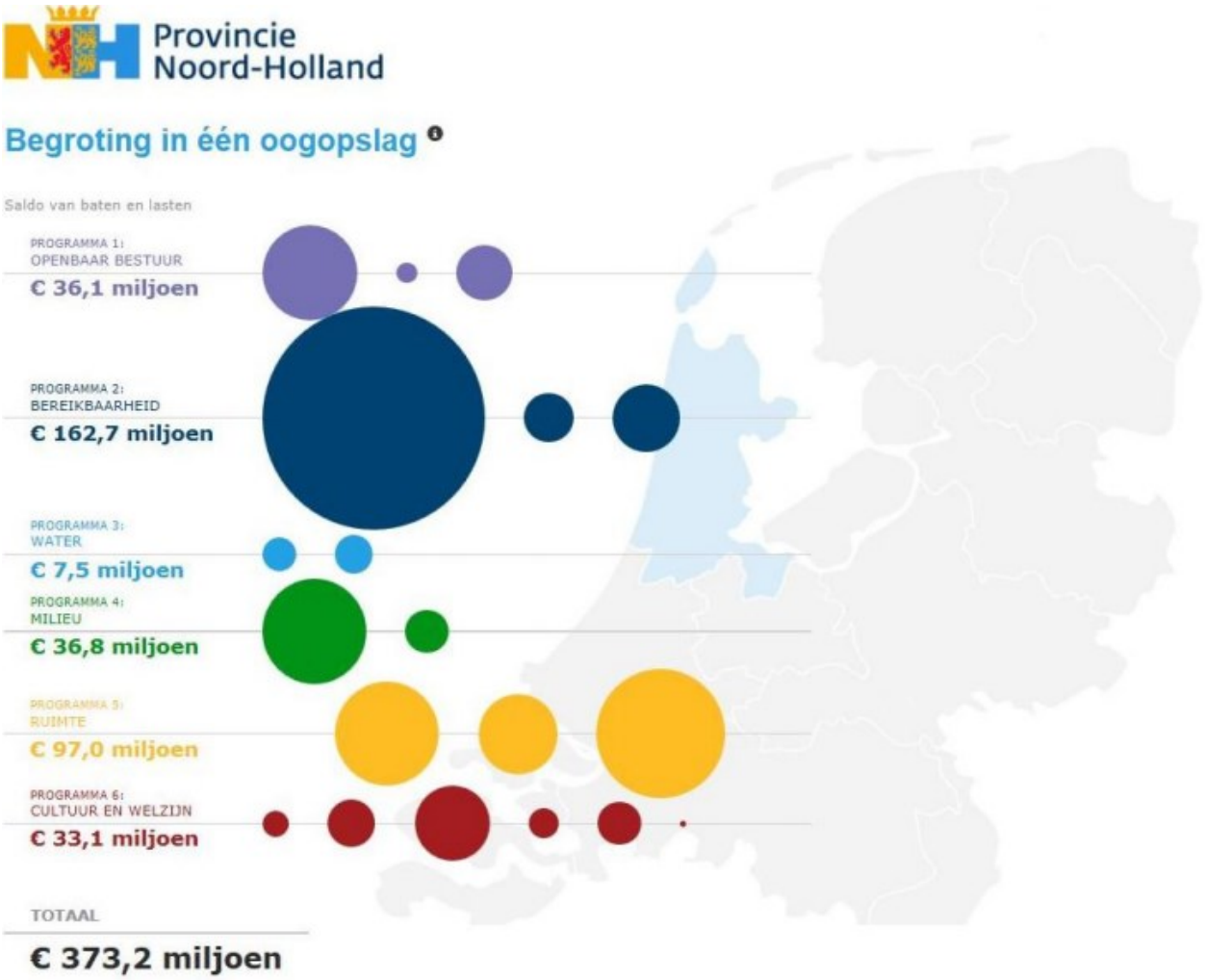

Figuur 1. Begroting in één oogopslag 2014.

3.5 Opzet van het onderzoek

Om het referentiemodel op te stellen is een uitgebreide literatuurstudie gedaan gericht op de kaders die van belang zijn voor het invullen van de kaderstellende en controlerende rol van PS op basis van begroting en verantwoording (externe P&C). Daarbij zijn onder meer wetenschappelijke literatuur, wet- en regelgeving en onderzoeksrapporten van rekenkamers geanalyseerd. Om de onderzoeksvragen te

[5] http://www.noord-holland.nl/bestanden/begroting2015/BIEO_2014.pdf

beantwoorden zijn er interviews gehouden en zijn er documenten met betrekking tot de planning- en controlcyclus bestudeerd.
Er zijn zowel ambtelijke interviews als interviews met Statenleden gehouden. Ook is gesproken met het bureau dat de provinciale methode in opdracht van PS mede heeft vorm gegeven.
Tijdens de interviews zijn de referentiepunten, zoals opgenomen in het referentiekader in bijlage 6, behandeld en zijn er documenten ter onderbouwing opgevraagd.
Er is een diepgaande analyse uitgevoerd van de programma's 2 en 5 van de programmabegroting 2014, de Zomernota, de begrotingswijzigingen, de programmaverantwoording en de productenraming 2014.

4 Begrotingssystematiek nader toegelicht

Dit hoofdstuk begint met het wettelijk kader voor de begroting en verantwoording en vervolgens wordt de opzet van de door 'PP in taal' ontwikkelde methode behandeld. Daarna wordt het gebruik van deze methode binnen de provincie Noord-Holland beschreven.

4.1 Algemeen begrotingssystematiek

4.1.1 Wetgeving

Provinciewet en BBV

De Provinciewet schrijft voor dat de provincie een begroting, meerjarenraming, jaarrekening en jaarverslag moet maken en geeft enkele vereisten waaraan de genoemde documenten dienen te voldoen. Verder is in artikel 190 bepaald dat de bedoelde documenten dienen te voldoen aan bij of krachtens algemene maatregel van bestuur gegeven regels. Dit wettelijk kader heeft vorm gekregen in het BBV dat voor het eerst van toepassing was op de begroting van 2004.

Uit de nota van toelichting bij het BBV blijkt dat de begroting en de jaarstukken belangrijke stukken zijn voor de Provinciale Staten (PS) om invulling te geven aan haar kaderstellende en controlerende functies. De begroting en de jaarstukken bestaan uit twee delen, die ieder op hun beurt ook weer in twee delen zijn verdeeld, waardoor de begroting en jaarstukken ieder uit vier onderdelen bestaan. De (programma)begroting is onderverdeeld in de beleidsbegroting en de financiële begroting[6].
De beleidsbegroting bestaat uit:

1. het programmaplan
2. de paragrafen

De financiële begroting bestaat uit:

1. het overzicht van baten en lasten en de toelichting
2. de uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

PS mogen zelf de indeling van de begroting en de jaarstukken bepalen door het benoemen van programma's [7]. Naast de vrije indeling qua programma's schrijft het BBV zeven verplichte paragrafen voor.

De BBV normen schrijven verder voor dat de opzet van de begroting identiek moet zijn aan die van de jaarstukken [8]. Aanvullend op het BBV kan de provincie in de financiële verordening normen opstellen voor de opzet van de begroting en jaarstukken.

Kaderstellende en controlerende rol PS

Op basis van de Wet dualisering provinciebestuur is geregeld dat PS de kaders stellen en controleren, Gedeputeerde Staten (GS) besturen, voeren uit en leggen verantwoording af. Dit heeft geleid tot de volgende begrotingscyclus:[9]

- Bij de begroting stellen PS de kaders vast voor zowel het beleid als de financiën. De begroting vervult dan een rol bij de allocatie en de autorisatie.

[6] Artikel 7 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
[7] Een programma is een samenhangend geheel van activiteiten (artikel 8 van het BBV). Programma's worden bepaald door PS.
[8] Artikel 4 Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.
[9] Nota van toelichting, paragraaf 2.1 bij Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

- Na vaststelling van de begroting voeren GS het beleid uit binnen de financiële en beleidsmatige grenzen die zijn aangegeven. De begroting heeft dan een beheerstechnische/bedrijfseconomische functie.

- Met de jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag en de jaarrekening, leggen GS verantwoording af over de realisatie van de door PS in de begroting vastgelegde beleidsvoornemens.

- PS beoordelen op grond van de jaarstukken of GS in overeenstemming met de in de begroting gestelde kaders hebben geopereerd. Ook dienen de jaarstukken (mede) ter beoordeling van de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde beheer en beleid. De jaarstukken vervullen dus een rol bij de verantwoording en controle.

Om de kaderstellende en controlerende rol van PS goed te kunnen vervullen speelt de formulering van de beleidsinformatie en de vertaling daarvan in de begroting een belangrijke rol. Het Rijk heeft zich in eerder stadium hier al over gebogen. In 1999 heeft het Rijk namelijk het kader VBTB, Van Beleidsbegroting Tot Beleidsverantwoording, ingesteld, dat de koppeling tussen beleid, prestaties en geld centraal stelt. Dit gedachtegoed levert verschillende instrumenten en criteria voor het optimaliseren van de beleidsinformatie. De provincies (en gemeenten) volgden in 2004, toen het BBV van kracht werd. Kenmerkend voor het BBV zijn de drie w-vragen en drie h-vragen[10] waarop in de begroting en de verantwoording een antwoord moest worden gegeven. PS krijgen door de zichtbare koppeling tussen geld, prestaties en effecten de mogelijkheid om:

- via het alloceren van budgetten invloed uit te oefenen op de beleidskeuzes/-prioriteiten van GS (kaderstellende rol);
- GS ter verantwoording te roepen over de mate waarin GS met de beschikbare gestelde middelen de beloofde resultaten heeft geboekt (controlerende rol).

Voor een adequate invulling van de kaderstellende en controlerende rol van PS dient de informatie over prestaties en effecten kwalitatief van een voldoende niveau te zijn. De verantwoordelijkheid hiervoor ligt primair bij GS en zij hebben de verantwoordelijkheid om informatiesystemen in te richten die enerzijds GS in staat stellen zelf de realisatie van de prestaties en doelen te sturen en beheersen en anderzijds hierover verantwoording af te leggen.

Productenraming
Naast de programmabegroting dient de provincie volgens het BBV ook een productenraming op te stellen. De productenraming is de uitsplitsing van de programmabegroting in producten, zoals voorgeschreven in het BBV [11]. Het College van Gedeputeerde Staten stelt de productenraming formeel vast. De relatie tussen begrotingsdocumenten, begrotingsfuncties en de actoren wordt in tabel 1 weergegeven:

[10] In de begroting zijn de 3 w-vragen nader uitgewerkt: Wat willen bereiken, wat gaan we er voor doen en wat mag het kosten en in de verantwoording de 3 h-vragen: Hebben we bereikt wat we willen bereiken, hebben we gedaan wat we wilden doen en heeft het gekost wat het mocht kosten.
[11] Artikel 66 BBV

Actor	Begrotingsfunctie	Soort begrotings-/ verantwoordingsdocument
Provinciale Staten	allocatie	(programma)begroting
	autorisatie	(programma)begroting
	controle	(programma)jaarstukken bestaande uit jaarverslag en jaarrekening
Gedeputeerde Staten	beheerstechnisch	productenraming/ -realisatie
	bedrijfseconomisch	productenraming/ -realisatie
	verantwoording	(programma)jaarstukken

Tabel 1. Schema relatie tussen begrotings- en verantwoordingsdocumenten, begrotingsfuncties en actoren.

De productenraming en productenrealisatie spelen een rol bij de taakuitoefening van GS. Het voorschrijven van de productenraming en productenrealisatie (binnen het BBV) is een waarborg voor de aanwezigheid van minimaal benodigde informatie voor GS. Doel hiervan is dat GS, die binnen het duale stelsel geen deel meer uitmaken van PS, adequaat wordt geïnstrumenteerd voor haar taken en verantwoordelijkheden. In het dualistisch systeem is de uitvoering van de begroting een zaak van GS. GS hebben daarom behoefte aan een ander document dan PS. Het document voor GS gaat een slag dieper; dit concentreert zich meer op de uitvoering van de programma's en de beheersing ervan. Een raming op productenniveau, waarbij een programma is opgesplitst in productgroepen c.q. verschillende producten[12], is daarvoor het aangewezen instrument. Met een productenraming kan worden gebudgetteerd. Bij een productenraming kan per product behalve de input, ook andere informatie worden opgenomen, zoals kengetallen. De toelichting op deze raming bevat ook andere uitvoeringsinformatie. GS stellen zowel de productenraming als de productenrealisatie vast.[13]

In deze eerste paragraaf is beschreven welke wettelijke kaders van toepassing zijn op de begrotingssystematiek. In de volgende paragraaf wordt uiteengezet hoe de provincie in de praktijk invulling geeft aan deze kaders.

[12] Een product is de eenheid waar programma's in zijn onderverdeeld (artikel 66 van het BBV). Producten worden bepaald door GS. Onder het niveau van producten kunnen nog een of meerdere niveaus liggen, afhankelijk o.a. van de organisatie en grootte van de provincie. Deze beheersniveaus zijn aan de organisatie zelf.

[13] Nota van toelichting, paragraaf 2.3 bij Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten.

4.1.2 Begrotingssystematiek binnen de provincie

Binnen de Provincie Noord-Holland ziet de begrotingscyclus er schematisch als volgt uit:

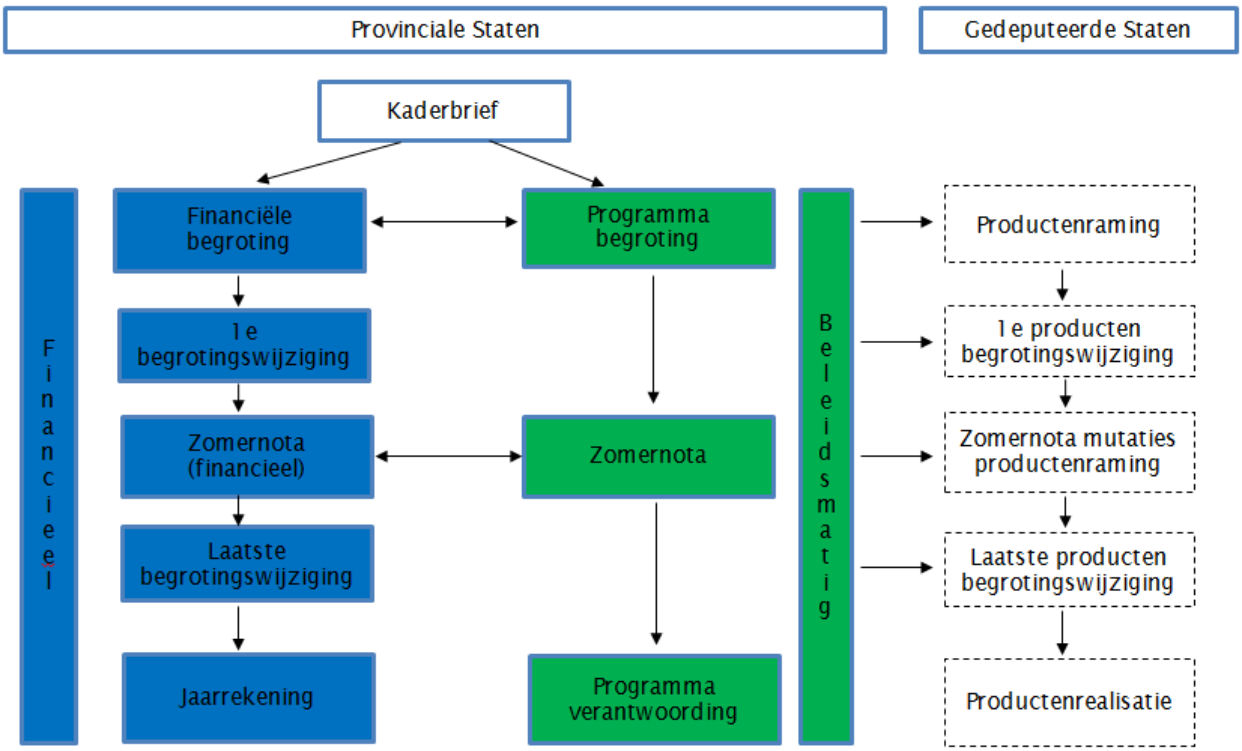

Figuur 2. Schema begrotingscyclus Provincie Noord-Holland

De linkerkant van het schema in figuur 2 geeft weer welke financiële stukken een rol spelen in de begrotingssystematiek, de middelste kolom geeft weer welke beleidsmatige stukken een rol spelen en de rechter kolom geeft de relatie weer met de productenraming van GS. Zowel de stukken in de linker- als in de middelste kolom worden vastgesteld door PS, de stukken in de rechterkolom worden vastgesteld door GS.

<u>Kaderbrief</u>

De kaderbrief is het moment om bekend te maken hoeveel middelen in de volgende jaren beschikbaar komen voor gewenste beleidsontwikkelingen binnen de provincie. Tevens worden in de kaderbrief aan PS keuzes voorgelegd die gemaakt dienen te worden voor de programmabegroting en de meerjarenbegroting. De kaderbrief is niet in het format van 'PP in taal' gegoten en maakt daardoor ook geen deel uit van dit onderzoek naar de systematiek van de provinciale methode.

<u>Begroting</u>

Jaarlijks stellen PS de programmabegroting voor het komend jaar vast. In de begroting zijn de financiële middelen opgenomen die ter beschikking (zullen) worden gesteld voor alle taken en activiteiten van de provincie. De begroting bestaat uit een geordend overzicht van alle voor een bepaald kalenderjaar te verwachten inkomsten en uitgaven. De begroting vormt bij uitstek het instrument tot het voeren van financieel beleid.

Op de website van de provincie Noord-Holland is onder andere te lezen over de meerjarenraming dat deze onderdeel van de begroting is. De meerjarenraming bevat

een raming van de financiële gevolgen voor de drie jaren volgend op het begrotingsjaar. De primaire bedoeling van de meerjarenraming is dat deze dienstbaar is aan de afwegingsfunctie bij het vaststellen van de begroting. In de meerjarenraming worden de consequenties weergegeven van het beleid dat in de begroting is opgenomen en is vastgesteld en worden doorgerekend om[14]:

- de mogelijkheid om politieke programma's financieel te vertalen.
- toekomstige effecten van investeringen (beter) zichtbaar te maken.
- schoksgewijze effecten (beter) te kunnen uitsmeren.
- lange termijnbezuinigingen in de jaarlijkse begroting te kunnen verwerken.
- een betere relatie te kunnen leggen naar de toekomst.
- inzicht te creëren in de te verwachten begrotingsruimte c.q. begrotingstekort.
- om als hulpmiddel te dienen ten behoeve van de toezichthouder bij de beslissing over preventief c.q. repressief toezicht.

<u>Begrotingswijzigingen</u>
Verder laten de intranetpagina's van de provincie zien dat er binnen de provincie sprake is van twee vormen van begrotingswijzigingen, te weten:

- de wijzigingen die betrekking hebben op de programmabegroting – deze wijzigingen worden vastgesteld door PS.

- wijzigingen die betrekking hebben op de productenraming – deze wijzigingen worden administratieve wijzigingen genoemd of budgetneutrale wijzigingen en worden vastgesteld door GS.

De wijzigingen in de programmabegroting vinden drie maal per jaar plaats: bij de 1e begrotingswijziging, bij de zomernota en bij de laatste begrotingswijziging.

1e en laatste Begrotingswijzigingen
De 1e en laatste begrotingswijzigingen bevatten slechts financiële mutaties. In de begrotingswijzigingen worden geen voorstellen gedaan voor nieuw beleid. De voorstellen voor nieuw beleid worden, zoals blijkt uit figuur 2, in de zomernota opgenomen. De zomernota bevat dus voorstellen tot wijzigingen in (nieuw) beleid en de bijbehorende wijzigingen in de budgetten.

Zomernota
De zomernota werd voor het eerst in 2010 gepresenteerd en verving de lentenota en najaarsnota die vóór 2010 geproduceerd werden. De zomernota is een tussentijdse rapportage waarin consequenties van onder andere de kaderbrief en wijzigingen in operationele doelen, instrumenten en output worden verwerkt. De consequenties worden meerjarig verwerkt in de programmabegroting. De zomernota is het stuk voor PS waarin inzicht wordt gegeven over de voortgang van het beleid en waarin beleid en programmabudgetten eventueel worden bijgesteld.

<u>Jaarstukken</u>
Met de jaarstukken, bestaande uit het jaarverslag (programmaverantwoording en paragrafen) en de jaarrekening, wordt verantwoording afgelegd over de realisatie van de door PS in de begroting vastgelegde beleidsvoornemens. Op grond van de jaarstukken wordt beoordeeld of in overeenstemming met de in de begroting gestelde kaders is geopereerd. De jaarstukken vervullen dus een rol bij de verantwoording en controle.

[14] http://www.noord-holland.nl/web/Bestuur/Gedeputeerde-Staten-2015/Financien.htm

Naast deze P&C documenten voor PS worden er bij de provincie ook de productenraming en productenrealisatie door GS opgesteld.

Productenraming
De productenraming is een vertaling van de programmabegroting in de uitvoerende activiteiten. De productenraming is het begrotingsdocument van GS. GS stellen deze vast. Ook de diverse producten worden door GS bepaald. De productenraming bevat:

- de uitwerking van de in de programmabegroting opgenomen programma's in producten.
- de geraamde baten en lasten per product.

Begrotingswijzigingen
Begrotingswijzigingen die invloed hebben op de productenraming zijn gebaseerd op de door PS vastgestelde begrotingswijzigingen voor de programmabegroting. Deze begrotingswijzigingen betreffen een nadere invulling van de wensen van PS in de productenraming.

Productenrealisatie
Analoog aan de productenraming zoals opgesteld bij de begroting wordt bij de jaarstukken in de productenrealisatie een vertaling gemaakt in uitvoerende activiteiten van de programmarekening.

Hieronder, in figuur 3, is de gehele begrotingscyclus 2014 binnen de provincie weergegeven in een tijdlijn, waarin is aangegeven wanneer de betreffende stukken door GS en PS zijn behandeld.

Figuur 3. Tijdlijn behandeling begrotingscyclus 2014 GS/PS binnen Provincie Noord-Holland

4.1.3 Opzet provinciale methode
PS hebben in 2008 de wens uitgesproken om de begroting toegankelijker te maken voor Statenleden en burgers rekening houdend met de formele inrichtingseisen. PS wilden hun kaderstellende en controlerende rol in het duale stelsel beter vervullen en overzicht houden over de gehele begrotingscyclus. Zij wilden een programmabegroting die voldoet aan deze wensen en die bovendien eenduidiger en transparanter is.

Op basis van deze wensen hebben PS in 2009 besloten tot een opbouw van de programma's in de begroting volgens de methode ontwikkeld door 'PP in taal' (hierna **provinciale methode**) met als uitgangspunt een doelenboom met een zichtbare causale cascade. Op basis van de causale (doelen) cascade, aangevuld met strenge regels voor weergave van kwantitatieve en kwalitatieve gegevens tracht de methode de verbindende schakel tussen besluiten, beleidsteksten, ramingen, begroting en verantwoording te zijn. Op verzoek van PS heeft de Randstedelijke Rekenkamer het format beoordeeld. De rekenkamer heeft het format als positief beoordeeld. Wel heeft

de rekenkamer naar aanleiding van deze beoordeling de volgende aandachtspunten geformuleerd:

- Het is niet mogelijk om uitsluitend de begroting in een nieuw format te gieten. Alle P&C-stukken zullen daarop moeten aansluiten.
- De pilot strekt zich uit tot diep op het instrumentniveau, waardoor grote raakvlakken ontstaan met de productenraming. Werk uit wat de pilot betekent voor de productenraming en het autorisatieniveau van PS.
- De maatschappelijke doelen, beleidsdoelen en operationele doelen missen indicatoren. Er is geen outcome informatie. Hierdoor ontbreken kaderstellende streefwaarden en monitoringinformatie. Doordat in de begroting uitsluitend op het laagste niveau (het instrumentniveau) outputinformatie wordt gepresenteerd, dreigt monitoringinformatie op hoofdlijnen verloren te gaan.

De conclusies en aanbevelingen van de rekenkamer hebben niet tot aanpassing van de methode geleid. Op 20 april 2009 hebben PS besloten de methode toe te passen met ingang van de programmabegroting 2010.

De provinciale methode heeft de volgende kenmerken:

- een doelenboom met een causale cascade tussen de doelen.
- een consequente tekststructuur.
- een consequente opbouw van alle zinnen op elk niveau in de causale cascade; het zijn allemaal ding – doen (of doen – ding) zinnen.
- elk doel en elk instrument beantwoordt altijd twee vragen:
    - wat is het doel/instrument?
    - waarom is dat het doel/instrument?
- door middel van hyperlinks bij de operationele doelen naar onder- of achterliggende beleids- en beslisdocumenten en naar toelichtend teksten te verwijzen zodat er een ‘informatieweb’ ontstaat, dat het provinciebeleid vanuit de begroting ontsluit.

De consequente tekststructuur weerspiegelt de ‘causale cascade’ van maatschappelijke doelen naar instrumenten en resultaten (output), ook wel ‘doelenboom’ genoemd. Alle doelen in een tak van de boom zijn logisch met elkaar verbonden. Door het beoordelen van deze logische verbindingen kan de effectiviteit van het beleid worden beoordeeld. Hiermee wordt telkens de vraag beantwoord: “Doen we de goede dingen”. De provincie doet dit door de doelen en de output in te vullen in de zin: Wij willen <doel> en daarom hebben we <output>.

Van boven naar beneden in de doelenboom moet elke stap politiek of bestuurlijk verantwoord kunnen worden met ‘daarom’, en van beneden naar boven met ‘omdat’:

- We willen <maatschappelijk doel> voor veilig vervoer naar en bereikbaarheid van woon- werk- en recreatielocaties zorgdragen en daarom <beleidsdoel> provinciale wegen, fietspaden en vaarwegen aanleggen en beheren.
- We formuleren <operationeel doel> verkeersmanagement op provinciale infrastructuur ontwikkelen, realiseren en beheren, omdat we <beleidsdoel> provinciale wegen, fietspaden en vaarwegen aanleggen en beheren (willen bereiken).’PP in taal’ zet in zijn voorbeeld het woord bereiken achter het te bereiken beleidsdoel.

Alle zinnen op elk niveau in het format hebben een consequente zinsbouw. Dat dient volgens ‘PP in taal’ het leesgemak, het schrijfgemak, dwingt tot rechtuit schrijven en helpt rechtuit lezen.

De consequente zinsopbouw wordt gestimuleerd door alle zinnen in eenvoudige ding-doen of doen-ding zinnen neer te zetten:

- Doel: (ding-doen) Wonen en stedelijke vernieuwing - stimuleren.
- Instrument: (doen-ding) Stimuleren en ondersteunen - stedelijke vernieuwingsprojecten.

Ieder programma in de begroting begint met een visuele weergave van de doelenboom. Voor programma 2 Bereikbaarheid is de volgende doelenboom in de begroting 2014 opgenomen:

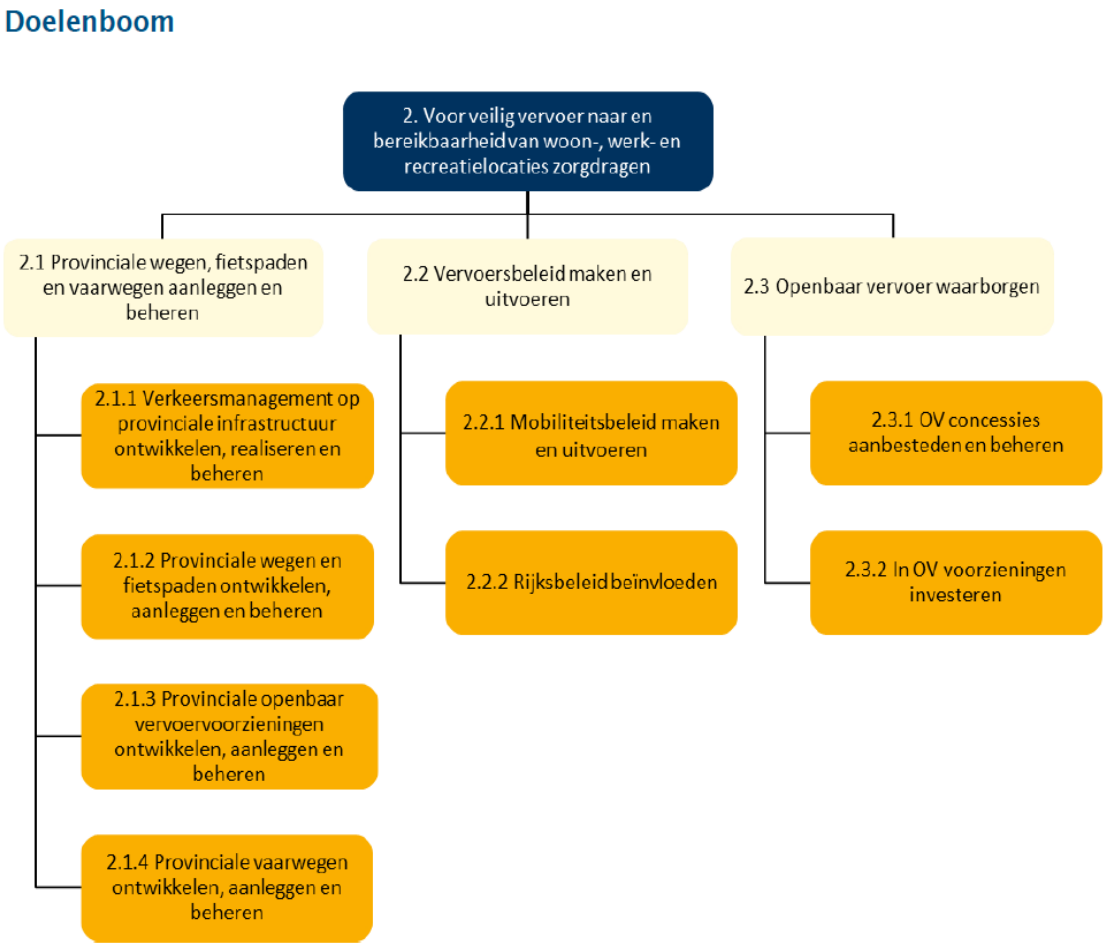

Figuur 4. Doelenboom programma 2, programmabegroting 2014

Zoals hiervoor beschreven dienen, binnen de provinciale methode, er bij ieder doel (en bij ieder instrument) twee vragen beantwoord te worden, de “wat” en de “waarom” vraag. De wat vraag geeft aan wat het doel is (of wat het instrument is). De waarom vraag geeft het causale verband weer tussen de diverse doelen. Binnen de provinciale methode is de causale cascade binnen de drie verschillende niveaus in de doelenboom weergegeven. Wat gaan we doen <beleidsdoel> “Openbaar vervoer (OV) waarborgen”. Waarom gaan we dat doen <maatschappelijk doel> “Voor veilig vervoer naar en bereikbaarheid van woon-, werk- en recreatielocaties zorgdragen”.

In het volgende kader wordt de scheidslijn tussen PS en GS, met een voorbeeld Openbaar vervoer concessies uit programma 2, uitgewerkt volgens het causale cascademodel van de provinciale methode:

Maatschappelijk doel (PS)	Voor veilig vervoer naar en bereikbaarheid van woon-, werk- en recreatielocaties zorgdragen
Beleidsdoel (PS en GS)	Openbaar vervoer (OV) waarborgen
Operationeel doel (GS en PS)	OV concessies aanbesteden en beheren
Instrumenten (GS en ambtelijk apparaat)	Beheren/monitoren van OV concessies
Output (ambtelijk apparaat en GS)	Stiptheid van het busvervoer en OV-Taxi gemeten en in de OV-jaarverslagen opgenomen.

Tabel 2. Kader scheidslijn PS, GS en ambtelijk apparaat.

Binnen de provinciale methode wordt het logisch gevonden dat PS tot op het niveau van operationele doelen autoriseren, omdat hier pas output aan beleid gecorreleerd is. Op het niveau van instrumenten wordt bij de provinciale methode de te behalen output gedefinieerd en niet op het niveau van de doelstelling zelf. De reden om dit op deze manier te verwerken is dat alleen instrumenten output leveren. Het is volgens de voormalige Statenwerkgroep Begrotingscyclus logisch dat alleen instrumenten outputindicatoren kunnen krijgen. Hoe "hoger" de outputindicator in de doelenboom hangt, des te abstracter en algemener hij zal indiceren. En des te onbruikbaarder hij voor kaderstelling of controle wordt. [15]

Bij het helpen opstellen van het nieuwe format heeft 'PP in taal' voorgesteld om bij de instrumenten een meerjarenoverzicht van de geplande resultaten (output) op te nemen. Hiermee tracht 'PP in taal' inzicht te verschaffen in de beoogde streefwaarde (stip aan de horizon) en de reeds gerealiseerde en nog te realiseren output per instrument. Dit overzicht is nooit in de begroting opgenomen.

Als er wijzigingen in de doelen of instrumenten gemaakt worden, dan dienen deze volgens de methode te worden toegelicht in de P&C stukken. Naast het opnemen van wijzigingen dienen binnen de methode ook de omgevingsfactoren vermeld te worden. Dit zijn de factoren die niet door provinciaal beleid te beïnvloeden zijn, maar wel invloed hebben op het behalen van begrotingsdoelen.

4.1.4 Conclusies

Conclusies:

Het is de bedoeling van de huidige systematiek dat de beleidstheorie terug is te zien in de doelenboom en de onderliggende tekststructuren. Het maatschappelijke doel wordt op hoog abstractieniveau omschreven, op lager gelegen beleids en operationele doelen wordt weergeven hoe het hoger gelegen doel en uiteindelijk het maatschappelijk doel wordt bereikt. Het gebruik van een doelenboom om de causaliteit tussen doelen inzichtelijk te maken is een sterk punt in de huidige systematiek, echter de causaliteit gaat verloren omdat het binnen de methode voorgeschreven is dat de doelen niet concreet mogen worden verwoord. Ook de Randstedelijke Rekenkamer heeft het ontbreken van concrete indicatoren als aandachtpunt gerapporteerd. Door de verplichte manier van schrijven van de doelen (ding-doen) binnen de provinciale methode worden de doelen als een activiteit (ding-doen) omschreven in plaats van een te behalen eindresultaat. Hierdoor wordt de eerste w-vraag (Wat willen we bereiken?)

[15] Uit: 2012-17110 Bijlage Evaluatie SWBC_compleet_1.0

niet expliciet beantwoord. De beantwoording van de eerste w-vraag is kenmerkend voor het BBV. Door het niet expliciet beantwoorden van de eerste w-vraag wordt niet geheel invulling gegeven aan de bedoeling van het BBV.

Door het ontbreken van concrete kaderstellende streefwaarden en monitoringinformatie bij de maatschappelijke doelen, beleidsdoelen en operationele doelen gaat monitoringsinformatie op doelenniveau verloren binnen de begrotingssystematiek. Doordat in de begroting uitsluitend op het laagste niveau (het instrumentniveau) outputinformatie wordt gepresenteerd, dreigt monitoringinformatie op hoofdlijnen verloren te gaan. Dit maakt sturen op hoofdlijnen niet mogelijk.

Het gebruik van een informatieweb zorgt er idealiter voor dat er een begroting ontstaat waarin alle informatie, door bijvoorbeeld gebruik te maken van hyperlinks naar beleidsstukken, gemakkelijk terug te vinden is.

5 Bevindingen, conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de centrale onderzoeksvraag en deelvragen beantwoord in de paragrafen “samenhang en onderbouwing”, “sturing”, “beheersing” en “verantwoording”. Per paragraaf worden de bevindingen uitgewerkt en daarna volgen de conclusies en eventuele aanbevelingen. Hierbij wordt er per paragraaf getoetst aan de referentiepunten en criteria zoals opgenomen in het referentiekader, welke is terug te vinden in bijlage 6.1. Toelichtende teksten en voorbeelden zijn tussen de hoofdtekst opgenomen in kaders.

5.1 Toelichting op referentiekader

Het referentiekader is gebaseerd op wet- en regelgeving, de provinciale methode (met input van ‘PP in taal’) en enkele wetenschappelijke bronnen. De wet- en regelgeving bestaan uit de Provinciewet en het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Verder is in het referentiekader rekening gehouden met de terminologie zoals de provincie deze gebruikt volgens de provinciale methode. Het referentiekader is geoperationaliseerd met behulp van wetenschappelijke literatuur. Tevens zijn de SMART criteria aangevuld met beïnvloedbaarheid om te kunnen toetsen in welke mate de provincie afhankelijk is van derden om de gestelde doelstellingen te kunnen bereiken.

5.2 Samenhang en onderbouwing

Het is van belang dat uit de begroting de samenhang tussen doelen, instrumenten, prestaties en middelen blijkt. Daarnaast dienen doelen, instrumenten, prestaties en middelen adequaat onderbouwd te zijn met onderliggende beleidsstukken en –theorieën.

5.2.1 Samenhang

De programma’s 2 en 5 van de programmabegroting 2014 zijn opgesteld conform de provinciale methode van de causale cascade. Elk programma begint met een doelenboom. De zinsopbouw van de daarin opgenomen doelen is volgens de systematiek ‘dingen doen, doen dingen’.

De causale relatie/samenhang tussen de doelen van de doelboom is niet geëxpliciteerd. De lezer moet zelf de doelen met elkaar verbinden met het voegwoord ‘DAAROM’. (zie paragraaf 4.2.2). In onderstaand kader is in figuur 5 het maatschappelijk doel tot en met de output van programma 2 weergegeven. In figuur 6 is van onderaf de output tot en met het maatschappelijk doel weergegeven van programma 5. Dan wordt het voegwoord ‘OMDAT’ ertussen gezet.

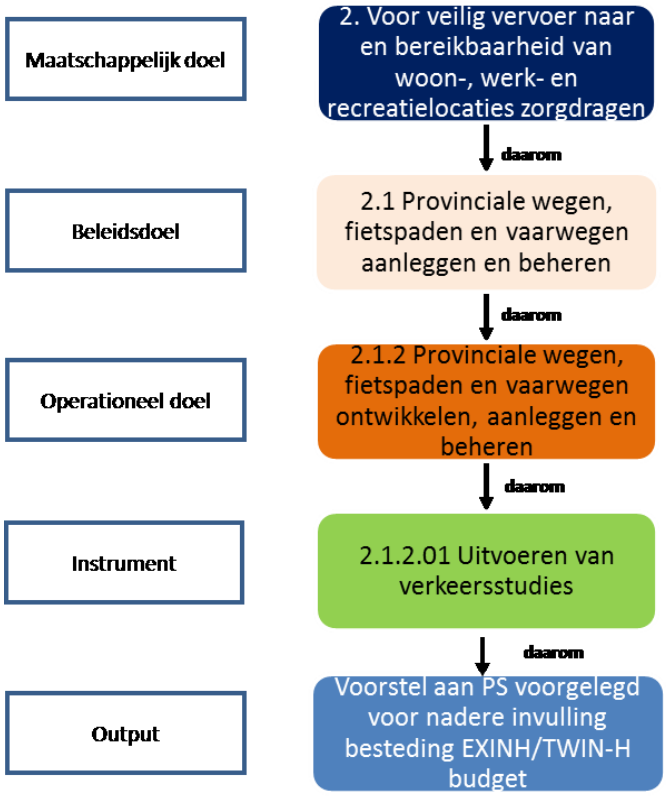

Figuur 5 DAAROM (We willen yy bereiken DAAROM doen we xx)

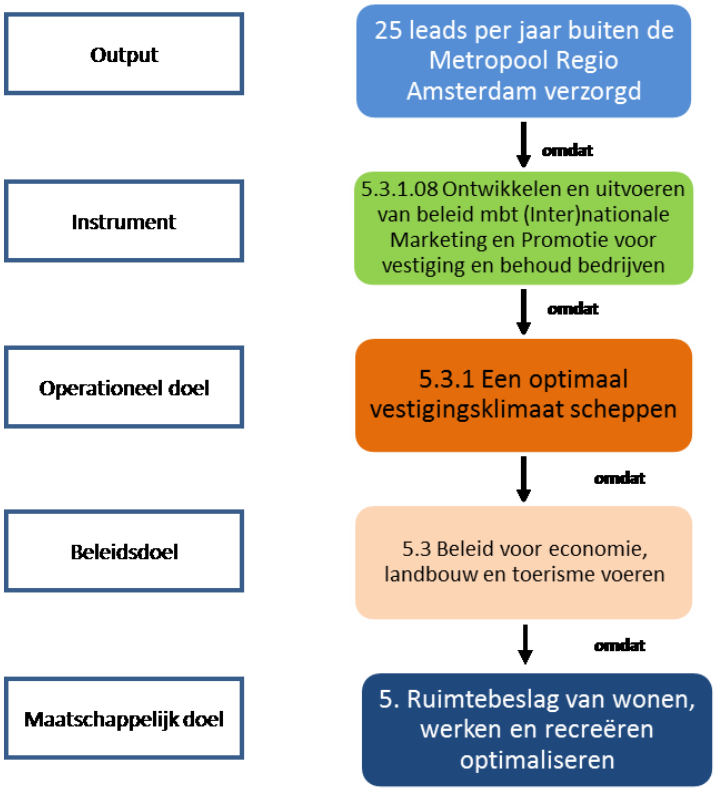

Figuur 6 OMDAT (We doen yy OMDAT we xx willen bereiken)

Het sec toevoegen van de voegwoorden “daarom” en “omdat” leidt niet automatisch tot inzicht in de samenhang tussen de doelen, instrumenten en output in de doelenboom. Diverse geïnterviewden hebben aangegeven dat de voorgeschreven schrijfwijze in de praktijk tot verwarring leidt. Het format zorgt er namelijk voor dat de zinnen niet altijd even logisch lezen en bij elke keer lezen weer tot diep nadenken leiden hoe het een en ander ook alweer bedoeld is.

Een toelichting waarin de samenhang wordt geschetst ontbreekt. De begroting voorziet niet in een uitgebreide beleidsmatige toelichting maar ontsluit relevante beleidsinformatie via hyperlinks die samen een ‘informatieweb’ vormen voor de gebruikers van de begroting. Gelet op het belang van de hyperlinks voor het inzicht in de doelen en samenhang van de doelen, zijn de programma’s 2 en 5 van de begroting 2014[16] beoordeeld om vast te stellen of:

- hyperlinks verwijzen naar relevante beleidsstukken;
- er een relatie is tussen beleidsstukken en de vermelde doelen;
- uit de beleidsstukken een onderbouwing blijkt voor de benodigde financiële middelen.

Uit de beoordeling van de begroting blijkt dat de doelenbomen de samenhang tussen doelen alleen grafisch weergeven. Beleidsinformatie is nauwelijks opgenomen. In programma 2 worden alleen de externe beleidskaders vermeld, zonder enige context of toelichting. In programma 5 worden zowel de externe als intern door de provincie opgestelde beleidskaders benoemd en worden beknopt de hoofdlijnen van het beleid toegelicht. Ook de omgevingsfactoren zijn bij programma 5 uitvoerig benoemd en beschreven, terwijl bij programma 2 deze alleen kort opgesomd zijn. Programma 5 biedt de gebruiker van de begroting op dit punt dus meer inzicht dan programma 2.

Een meer uitgebreide tekstuele toelichting waaruit de samenhang blijkt tussen de verschillende doelen en achterliggende beleidsstukken ontbreekt bij beide programma’s. Wel wordt bij de onderzochte programma’s door middel van hyperlinks bij de operationele doelen verwezen naar onder- of achterliggende beleids- en beslisdocumenten en naar toelichtende teksten. Daarbij is niet duidelijk aangegeven waar deze beleidsstukken precies bij horen en wat de onderlinge relatie is van deze beleidsstukken.
Verder blijkt uit de analyse van programma 2 en 5 en de daarin vermelde beleidsstukken dat:

- niet alle beleidsstukken als hyperlink zijn opgenomen; (Zie bijlage 6.4 voor een overzicht opgenomen van beleidsstukken waarvan een verwijzing door middel van een hyperlink ontbreekt.)
- een aantal hyperlinks niet werkt;
- bijbehorende beleidsstukken niet zijn terug te vinden, zoals de hyperlinks naar PMI en PMO die foutief zijn geadresseerd;
- niet blijkt op welke (beleids-) instrumenten die stukken betrekking hebben. Vanaf de invoering van de provinciale methode in 2010 tot en met de begroting 2013 werd bij elk van de hyperlinks vermeld op welk instrument het betreffende beleidsstuk betrekking had.

Verschillende geïnterviewde statenleden hebben aangegeven dat zij uit de begroting niet het juiste inzicht kregen welke relevante beleidsstukken bij welk onderdeel in de begroting horen. Hierdoor is het volgens geïnterviewden lastig te volgen wat op

16 Voor de analyse van de zomernota en de programmaverantwoording op de aanwezigheid van relevante beleidsstukken verwijzen wij respectievelijk naar de paragrafen “beheersing” en “verantwoording”. Hier wordt getoetst of de bij behorende P&C documenten hetzelfde format hebben als de begroting.

hoofdlijnen het beleid inhoudt en wat het verband is tussen diverse beleidsstukken onderling en de doelen vermeld in het betreffende programma. Zij hebben aangegeven dat het jaren vergt om zoveel kennis te vergaren over het desbetreffende beleidsterrein dat die samenhang duidelijk wordt.

Ook uit eerder onderzoek[17] is gebleken dat Statenleden zonder cursus of behoorlijke uitleg, de begroting moeilijk kunnen lezen. Dat is niet veranderd. De nu geïnterviewde statenleden hebben allen aangegeven dat het jaren vergt om de methode goed te doorgronden en, efficiënt, de weg te vinden in de begroting. De geïnterviewden die niet dagelijks werken met de PNH-begroting vinden het lastig om de causaliteit tussen de doelen in de begroting te kunnen doorgronden.

Het onderzoeksteam heeft gedurende het onderzoek de programma's 2 en 5 van de begroting en aanverwante stukken meerdere malen gelezen in het kader van de beoordeling ervan. Ook de eigen ervaring is dat de provinciale methode veel inspanning (zoeken) vergt om de causaliteit te doorgronden en dat dit de leesbaarheid van het document niet bevordert.

Het 'informatieweb' leidt gezien het vorenstaande in de praktijk niet tot een doelmatig inzicht in de samenhang tussen doelen, resultaten, prestaties en effecten.
Dat betekent dat de samenhang in de doelenbomen open staat voor interpretatie door de gebruiker. Uit interviews is gebleken dat statenleden meer informatie halen uit commissievergaderingen, jarenlange ervaring en de presentaties van de organisatie die voor veel commissievergaderingen worden verzorgd. Op basis daarvan zijn zij in staat om de begroting te begrijpen en tussentijds te kunnen sturen.

5.2.2 Onderbouwing

Om als kaderstellend instrument te kunnen fungeren is het belangrijk dat de begroting een volledig inzicht geeft in het uit te voeren beleid en de gealloceerde middelen. De kwaliteit van de begroting wordt grotendeels bepaald door de gebruikte opzet en de formulering van de beleidsinformatie en de financiële vertaling hiervan in de begroting. Aan de programma's binnen de programmabegroting dient daarom voldoende onderbouwing ten grondslag te liggen, zoals een beleidstheorie.

De begroting bevat op programmaniveau weinig beleidsinformatie. De beleidstheorieën die ten grondslag liggen aan de maatschappelijke doelen, de onderliggende doelen en gekozen instrumenten zouden conform de provinciale methode in de begroting door middel van hyperlinks bij de operationele doelen moeten worden gevonden en niet bij de programma's. Zoals is vermeld in de vorige paragraaf geven de begroting en onderliggende beleidsinformatie niet het gewenste inzicht in de samenhang van de doelen, resultaten, prestaties en effecten. Het is daardoor voor de gebruiker moeilijk om de beleidstheorie uit de begroting af te leiden en te beoordelen of er sprake is van een voldoende beleidsmatige onderbouwing van het maatschappelijke doel en in het bijzonder de uitwerking daarvan in beleidsdoelen, operationele doelen, instrumenten en output.

[17] Uit: 2012-17110 Bijlage Evaluatie SWBC_compleet_1.0

Onderbouwing financiële middelen
De financiële middelen in de begroting zijn terug te vinden in financiële tabellen op programmaniveau en operationeel doel niveau. Op programmaniveau bevat de begroting een tabel met de totale lasten onderverdeeld naar apparaatskosten, directe lasten, kapitaallasten en overdrachten, de baten en de mutaties in de reserves. De toelichting op de tabel geeft geen onderbouwing van deze posten maar gaat in op materiële mutaties op operationeel doel niveau ten opzichte van eerdere (meerjaren) begroting. Deze mutaties worden op hoofdlijnen toegelicht en soms beleidsmatig onderbouwd.

Op het niveau van de beleidsdoelen wordt geen financiële informatie gegeven. Wel weer op het niveau van de operationele doelen. Daarbij zit eenzelfde tabel als op programmaniveau. De toelichting is eveneens vergelijkbaar en bevat soms een beleidsmatige onderbouwing van mutaties maar geen onderbouwing van de kosten van het operationeel doel zelf.

De onderbouwing van de financiële middelen in de begroting zou normaal gesproken gevonden moeten worden in de beleidsstukken. De beleidsstukken bij de programma's 2 en 5 zijn op dit punt beoordeeld. Hieruit blijkt dat er geen sprake is van een adequate onderbouwing van de financiële baten en lasten in de begroting en de achterliggende beleidsstukken. De financiële middelen die zijn opgenomen in de begroting niet altijd één op één zijn aan te sluiten met de beleidsstukken. Zo zijn de directe lasten op operationeel doel 2.1.2 niet te herleiden uit de PMO 2014, waarin wordt verwezen naar de lasten ten behoeve van operationeel doel 2.1.2 (voorbeeld figuur 7). Ook in operationeel doel 5.4.1 is de aansluiting tussen de begroting en beleidsstukken niet te herleiden (voorbeeld figuur 8).

Meerjarenoverzicht baten & lasten (in euro's)

Operationeel doel	2.1.2	Provinciale wegen en fietspaden ontwikkelen, aanleggen en beheren			
Lasten	Jaarrekening 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017
Apparaatskosten	18.976.873	20.511.000	21.246.000	20.736.000	20.384.000	20.402.000
Directe lasten	40.179.734	59.035.000	47.425.524	40.571.000	40.184.000	39.517.000
Kapitaallasten	26.294.737	32.555.000	54.475.000	59.231.000	16.479.000	17.297.000
Overdrachten	-559.992	407.000	0	0	0	0
Subtotaal Lasten	84.891.352	112.508.000	123.146.524	120.538.000	77.047.000	77.216.000

Bron: Begroting 2014 operationeeldoel 2.1.2

Subproduct 7311 | beheer provinciale wegen & OV ***Operationeel doel uit begrotingsparagraaf 2.1.2***		**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**
Ten laste van exploitatiebegroting (vast onderhoud)		18,95	19,99	20,98	23,09	23,09
Ten laste van voorziening (variabel onderhoud)		20,33	26,21	16,41	17,25	10,51
Vervangingsinvestering		11,48	26,41	14,3	10,1	0,6
Beschikbaar in exploitatiebegroting voor vast onderhoud inclusief toekomstige areaaluitbreiding		18,95	19,99	20,98	23,09	23,09
Storting vanuit exploitatiebegroting in voorziening inclusief toekomstige areaaluitbreiding	8,8[1]	18,18	19,23	18,8	17,78	17,78
Krediet aanvraag a.g.v. vervangingsinvestering		11,48	26,41	14,3	10,1	0,6
Kapitaallasten a.g.v. vervangingsinvestering	2,02[2]	4,17	4,85	6,48	7,3	7,83

Bron: PMO 2014 operationeeldoel 2.1.2

Figuur 7 Aansluiting beleid en begroting operationeel doel 2.1.2

Zoals uit bovenstaande figuur te lezen is, is er in de begroting voor de directe lasten bij operationeel doel 2.1.2 € 47.425.524 beschikbaar gesteld. In de toelichting op de financiële tabel in de begroting staat vermeld dat de directe lasten bestaan uit onderhoud, storting in de voorziening onderhoud en gladheidsbestrijding. Uit het PMO blijkt dat er voor € 18.950.000 aan onderhoud wordt gepleegd en € 18.180.000 in de voorziening wordt gestort. Dit vormt een totaal aan directe lasten van € 37.130.000. Het verschil tussen de begroting en PMO bedraagt € 10.295.524 en is niet rechtstreeks uit de begroting te achterhalen waar de overige 10 miljoen betrekking op heeft.

Meerjarenoverzicht baten & lasten (in euro's)

Operationeel doel	5.4.1				Beschermen en ontwikkelen van groen	
Lasten	Jaarrekening 2012	Begroot 2013	Begroot 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Begroot 2017
Apparaatskosten	0	0	7.614.000	7.426.000	7.310.000	7.316.000
Directe lasten	0	0	5.806.000	4.028.000	3.450.000	3.450.000
Overdrachten	0	0	6.451.000	7.335.000	5.810.000	3.860.000
Subtotaal Lasten	0	0	19.871.000	18.789.000	16.570.000	14.626.000
Baten	0	0	-2.181.000	-1.650.000	-1.650.000	-1.650.000
Saldo van baten en lasten	0	0	17.690.000	17.139.000	14.920.000	12.976.000
Storting reserves	0	58.199.000	8.501.000	12.002.000	7.609.000	11.009.000
Onttrekking reserves	-494.094	-7.736.000	-2.650.000	-2.650.000	-2.650.000	-2.650.000
Resultaat	-494.094	50.463.000	23.541.000	26.491.000	19.879.000	21.335.000

Bron: Begroting 2014, financiële tabel operationeeldoel 5.4.1

Tabel 3 | Meerjarenraming 2013-2016

Doel	2013	2014	2015	2016
Beschermen				
Natura2000-maatregelen [13]	€ 3.470.000+ p.m.	€ 2.700.000 + p.m.	€ 2.700.000 + p.m.	€ 2.700.000 + p.m.
Ecologische Hoofdstructuur (incl. koopplicht en kwaliteitsimpulsen) [14]	€ 12.383.000	€ 11.601.300	€ 7.280.865	€ 7.412.835
Functiewijziging particulier natuurbeheer [15]	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000	€ 1.400.000
Aflossing zgn. 'Convenantslening' (via Nationaal Groenfonds)	€ 703.000	€ 703.000	€ 703.000	€ 703.000
Recreatie (afronding RodS en nieuw beleid) [16]	€ 6.128.000	€ 5.021.000	€ 5.021.000	€ 4.000.000
Regionaal College Waddenzee	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000	€ 152.000
Laag Holland	€ 303.000	€ 303.000	€ 303.000	€ 303.000
Programma Westelijke Veenweiden (FES) [17]	(uit decentralisatie-uitkering)			
Waddenfonds (cofinanciering) [18]	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 1.500.000	€ 1.500.000
Groene Hart	€ 329.000	€ 329.000	€ 253.000	€ 253.000
Boerenlandpaden	€ 100.000	€ 100.000	€ 200.000	€ 250.000
Recreatietoervaart Nederland (BRTN)	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000	€ 1.000.000
Rente streekrekening Texel	€ 42.000	€ 42.000	€ 42.000	€ 42.000
Reserve compensatie groenstructuur [19]	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
TWIN-H ecologische verbindingen [20]	€ 2.139.433			
TWIN-H recreatieve verbindingen [21]	€ 4.099.593			
Gebiedsfonds Ster van Loosdrecht	€ 1.500.000			
Subtotaal	**€ 35.249.026**	**€ 24.311.300**	**€ 20.554.865**	**€ 19.715.835**

Bron: Agenda groen operationeeldoel 5.4.1

Figuur 8 Aansluiting beleid en begroting operationeel doel 5.4.2

Zoals uit de financiële tabel van operationeel doel 5.4.1 blijkt, is er voor het totale operationeel doel € 23.541.000 (inclusief opbrengsten, storting en onttrekking aan reserves) geraamd. Uit het beleidsstuk Agenda Groen blijkt dat er voor beschermen en ontwikkelen groen € 24.311.300 is geraamd. Het verschil tussen de begroting en Agenda Groen bedraagt € 770.300 en wordt niet nader verklaard in de begroting. Tevens blijkt niet uit de Agenda Groen of deze is opgesteld in- of exclusief opbrengsten, storting en onttrekking aan reserves. Ambtelijke navraag heeft

opgeleverd dat de Agenda Groen niet alleen betrekking heeft op beleidsdoel 5.4 “Aantrekkelijk en toegankelijk groen realiseren voor de bewoners en bezoekers van de provincie, voor ecologie en economie”, maar ook deels betrekking heeft op programma 3 “Water”. Dit blijkt niet uit de begroting, want in programma 3 wordt niet verwezen naar de Agenda Groen. Verder wordt in maatschappelijk doel 5.4 niet toegelicht dat de Agenda Groen ook betrekking heeft op programma 3.

De koppeling tussen “wat gaan we ervoor doen” en “wat mag het kosten” in de begroting en de onderbouwing hiervan met achterliggende beleidsnota’s is hierdoor lastig te herleiden.

In de programmabegroting van de provincie zijn meerjarig de beschikbare budgetten weergegeven. Naast beschikbare budgetten zijn te realiseren doelstellingen en output vermeld. Deze doelstellingen en output zijn in de begroting niet vertaald naar meerjarig te realiseren doelstellingen met output. In de begroting wordt alleen weergegeven wat er het huidige jaar behaald dient te worden. Om de te behalen meerjarenoutput te herleiden dient het betreffende beleidsstuk te worden geraadpleegd. Om de in de afgelopen jaren reeds behaalde output te herleiden dienen de jaarrekeningen van voorgaande jaren geraadpleegd te worden. Er is geen meerjarenoverzicht van behaalde resultaten opgenomen.

Paragraaf 5.3 gaat meer diepgaand in op de financiële onderbouwing en de vraag ‘Wat mag het kosten?’.

5.2.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies:

Samenhang

Door de hantering van een standaard format voor de doelenboom bij ieder programma is de uniformiteit en samenhang binnen de verschillende programma’s in de begroting in opzet gewaarborgd. Dit mede door het gebruik van toelichtende teksten, bijvoorbeeld op omgevingsfactoren, en het gebruik van hyperlinks.

Echter, in de praktijk is de samenhang voor de gebruiker niet goed reproduceerbaar. De veronderstelde samenhang blijkt onvoldoende uit de doelenboom zelf. De toelichtingen en hyperlinks naar onderliggende beleidsinformatie maken die samenhang evenmin inzichtelijk en toelichtende teksten zijn per programma anders vormgegeven. Extra informatie buiten de begroting om en veel kennis en ervaring met het beleidsterrein zijn nodig om de samenhang van de doelenboom te begrijpen en de begrotingsvoorstellen te kunnen duiden.

De verplichte manier van schrijven zorgt ervoor dat de begroting niet gemakkelijk en begrijpelijk te lezen is. Ook dat maakt het volgens gebruikers, waaronder geïnterviewde statenleden, lastig om de begroting te doorgronden en de causaliteit tussen de doelen en de bijbehorende instrumenten te herleiden.

Het ‘informatieweb’ leidt gezien het vorenstaande in de praktijk niet tot een doelmatig inzicht in de samenhang tussen doelen, resultaten, prestaties en effecten.
Dat betekent dat de samenhang in de doelenbomen open staat voor interpretatie door de gebruiker en daardoor kan leiden tot een verkeerd beeld.

De begroting is voor de burger met de huidige provinciale methode niet toegankelijker geworden. Veel informatie die PS leden tot zich kunnen nemen voor het doorgronden

van de begroting is niet beschikbaar voor de burger. PS hebben een breed scala aan middelen (zoals commissievergaderingen, jarenlange ervaring en de presentaties van de organisatie die voor veel commissievergaderingen worden verzorgd) om de begroting voor hen toegankelijker te maken.

Onderbouwing
Een gedegen financiële en beleidsmatige onderbouwing van de programma's ontbreekt. Een zichtbaar verband tussen beleidsstukken en de begroting is niet altijd 1 op 1 te leggen. Op programmaniveau geeft de begroting geen inzicht in de beleidsstukken die betrekking hebben op dit betreffende programma. Conform het BBV stellen PS de begroting op programmaniveau vast. Door het ontbreken van een korte toelichting op de beleidsstukken bij het betreffende programma is er onvoldoende beeld van het beleid wat ten grondslag ligt aan het programma. Tevens is door het ontbreken van deze toelichting niet duidelijk wat de relatie is tussen de beleidsstukken onderling en wat de relatie met het programma is.

In de programmabegroting is beleidsinformatie summier terug te vinden bij de operationele doelen. Hiervoor wordt verwezen naar beleidsstukken door middel van hyperlinks, maar de verwijzing naar de beleidsstukken is niet specifiek. Dat wil zeggen dat de beleidsstukken niet verwijzen op welk instrument deze betrekking hebben. Verder zijn de verwijzingen naar de beleidsstukken niet compleet, niet altijd juist of werken niet allemaal.

De begroting biedt geen totaaloverzicht van de te bereiken meerjarige doelstellingen en output en de reeds bereikte doelstellingen en output. In de begroting ontbreekt eveneens een meerjarenoverzicht van de te behalen en behaalde resultaten. In de begroting wordt alleen weergegeven wat er in het huidige jaar behaald dient te worden. Bij vertraging in de realisatie van de output is het onvoldoende inzichtelijk wat dat voor gevolgen heeft voor de meerjarige doelstellingen en output en de bijbehorende budgetten.

Aanbevelingen:
Zorg voor een tekstuele toelichting op programmaniveau waaruit de relatie blijkt tussen de verschillende doelen en achterliggende beleidsstukken zodat het inzicht op programmaniveau wordt verbeterd. Neem (bijvoorbeeld in een kader) per programma een korte toelichting op waaruit de causaliteit tussen de doelen en instrumenten onderling wordt uiteengezet. Hierdoor kan er een relatie gelegd worden tussen de samenhang van de doelen onderling en de samenhang van de onderliggende beleidsstukken met deze doelen. Het leggen van deze onderlinge relaties (informatieweb) tussen doelen en beleid in een toelichtende tekst op programmaniveau, zal een gedegen onderbouwing van de programma's en de toegankelijkheid van de begroting (voor PS leden en burger) bevorderen.

Waarborg dat bij de operationele doelen alle relevante beleids- en beslisdocumenten middels hyperlinks zijn opgenomen en dat deze actueel en werkend zijn, zodat de informatie in de begroting volledig wordt gepresenteerd. Laat voor de volledigheid hiervan een integrale kwaliteitscheck uitvoeren. Neem per beleidsstuk bij de hyperlink een verwijzing op naar het/de betreffende instrumentnummer(s).

Zorg voor meer uniforme invulling van de toelichtende teksten bij de programma's door een handleiding op te stellen die voorschrijft wat de inhoud van de toelichtende teksten dient te bevatten. Voer daarnaast een overall check uit op de uniformiteit van alle programma's binnen de begroting en de opname van alle prioriteiten in de operationele doelen en bijbehorende instrumenten.

Neem in de begroting een overzicht op waaruit blijkt wat de meerjarige te realiseren doelstelling/output is en vermeld daarbij wat er reeds gerealiseerd is en wat er in de komende jaar/jaren gerealiseerd dient te worden om de doelstelling/output te bereiken.

5.3 Sturing

Om de sturende rol van PS goed te kunnen vervullen is het van belang om inzicht te geven aan de belanghebbenden wat er bereikt wordt met de beschikbaar gestelde middelen.

5.3.1 Concrete doelen en ambities

Conform de Provinciewet en het BBV formaliseren PS het beleid van de provincie en de financiële dekking daarvan. Dit doen zij door het vaststellen van de jaarlijkse provinciebegroting. Per statenperiode liggen de belangrijkste beleidsambities vast in het coalitieakkoord. Naast staand/doorlopend beleid is dit akkoord richtinggevend voor de doelen die in de doelenbomen in de begrotingen worden opgenomen. Het gaat daarbij vooral om de eerste W-vraag uit het BBV: 'Wat willen we bereiken'. Die vraag heeft betrekking op het te realiseren maatschappelijk effect.

De provinciale ambities hebben betrekking op de middelen die de provincie wil inzetten om dat effect te (helpen) bereiken, op de rol die zij kan of wil vervullen en het daarbij behorende proces, op de prestaties die de provincie in dat kader zelf kan leveren of op het effect zelf. Het gaat met andere woorden om de wijze waarop en de mate waarin de provincie invloed heeft, kan of wil uitoefenen op het realiseren van het beoogde maatschappelijk effect. In de provinciale methode komt dit terug op het niveau van de operationele doelen waar instrumenten aan concrete output worden gekoppeld.

Voor de stuurbaarheid is het van belang dat datgene wat de provincie wil bereiken en daarvoor wil doen concreet is. Daaronder wordt in dit onderzoek verstaan dat de doelen specifiek, meetbaar en tijdgebonden moeten zijn.

5.3.2 Wat willen we bereiken?

Binnen de provinciale methode is het gebruikelijk dat ieder programma één maatschappelijk doel bevat. Dat is bij de programmabegroting van 2014 ook van toepassing.

De maatschappelijke doelen zijn in programma 2 en 5 als volgt verwoord: *Programma 2:* *"Voor veilig vervoer naar en bereikbaarheid van woon-, werk- en recreatielocaties zorgdragen*." *Programma 5:* *"Ruimte beslag van wonen, werken en recreëren optimaliseren."*

Zoals hiervoor is vermeld zou het maatschappelijk doel antwoord moeten geven op de vraag "Wat willen we bereiken". De wijze van formulering in de provinciale methode maakt het antwoord op die vraag impliciet. Het maatschappelijke doel is namelijk als activiteit verwoord: bij programma 2 '*zorgdragen voor'* en bij programma 5 '*optimaliseren'*.

De impliciete maatschappelijke doelen die uit de formulering van het doel van programma 2 kunnen worden afgeleid zijn:

1. veilig vervoer naar woon-, werk- en recreatielocaties;
2. bereikbare woon-, werk- en recreatielocaties.

De gewenste maatschappelijke effecten (bijvoorbeeld minder verkeersslachtoffers) zijn hieruit niet af te leiden.

Uit die formulering spreekt geen ambitie, doordat de doelen niet concreet (SMT) zijn gemaakt:

- Wat verstaan we precies onder veilig en bereikbaar (S)?
- Naar welk niveau van veilig en bereikbaar streven we (M)?
- Wanneer moet dat niveau zijn bereikt (T)?

Uit de formulering van programma 5 kan worden afgeleid dat het kennelijke doel is: een optimaal ruimte beslag van wonen, werken en recreëren. Het gewenste maatschappelijke effect is niet af te leiden en het doel is niet concreet.

De maatschappelijke doelen sluiten aan op het coalitieakkoord van 2011 – 2015. In dat coalitieakkoord is namelijk onder andere te lezen dat de provincie een kerntaak heeft bij infrastructuur.

> Coalitieakkoord 2011 – 2015:
> *"Het verbeteren van de (provinciale) infrastructuur, zodat de bereikbaarheid in de provincie toeneemt – te realiseren al dan niet samen met het Rijk, gemeenten en bedrijfsleven – is een kerntaak van de provincie."*

Uit het coalitieakkoord spreekt meer ambitie, omdat wordt gesproken over 'toeneemt'. Ook die ambitie is echter niet concreet. Hoe groot die toename moet zijn in de statenperiode is bijvoorbeeld niet vermeld.

Uit het overdrachtsdossier 2015 voor de nieuwe PS leden is duidelijker te destilleren wat de ambities van de provincie zijn:

> Overdrachtsdossier 2015 voor nieuwe PS leden:
> Programma 2 "Zij (de provincie) streeft naar een ***uitstekend*** wegennet in Noord-Holland door de huidige provinciale wegen goed te onderhouden en waar nodig nieuwe wegen aan te leggen. Verder is de provincie verantwoordelijk voor een ***goede bereikbaarheid*** met het openbaar vervoer."
>
> Programma 5 "De taak van de provincie is onder meer om ervoor te zorgen dat mensen op de ***best mogelijke manier*** kunnen wonen, werken en recreëren".

Die ambities zijn evenmin concreet. Ze geven een stip op de horizon maar niet wat, wanneer zou moeten zijn gerealiseerd.

De maatschappelijke doelen zoals nu verwoord bij programma 2 en 5 geven niet weer naar welke maatschappelijke effecten worden gestreefd (outcome). Dit is voor de Staten op dit niveau niet te toetsen. Een kenmerk van de provinciale methode in de begroting is dat het een hiërarchische ordening van doelen is, met aan de top maatschappelijke, politiek gestuurde outcome-doelen en met direct daaronder beleidsdoelen. Vervolgens liggen de operationele, uitvoeringsgerichte output-doelen daar weer onder.

Zoals in paragraaf 4.1.2 beschreven heeft de causale cascade tot doel om inzicht te geven in de doelenboom waarom een bepaald doel wordt gedefinieerd in relatie tot het hoger gelegen doel. Dit door middel van de volgende zin "We willen maatschappelijk

doel A bereiken en daarom formuleren we beleidsdoel B". Om vast te stellen of de gedefinieerde doelen ook daadwerkelijk bereikt kunnen worden, dienen deze concreet en daarmee toetsbaar te zijn. Zoals aangegeven in de inleiding van deze paragraaf is het daarnaast van belang dat de doelen met eigen inzet van middelen bereikt kunnen worden en beïnvloedbaar zijn door de provincie. De programma's 2 en 5 in de begroting 2014 zijn getoetst aan deze criteria (zie ook bijlage 6.1, B7 en B8). Onderstaande tabellen bevatten de resultaten van deze toets.

	Programma 2	Programma 5
Maatschappelijk doel	1	1
Beleidsdoelen	3	3
Operationele doelen	8	9
Instrumenten	33	49
Output	68[18]	126

Tabel 3. Aantallen doelen, instrumenten en output per programma.

	Aantal	Aantal Specifiek	Aantal Meetbaar	Aantal Tijdgebonden[19]	Aantal Beïnvloedbaar
Maatschappelijk doel	**1**	0	0	0	1
Beleidsdoelen	**3**	0	0	0	3
Operationele doelen	**8**	0	0	0	8
Instrumenten	**33**	5	6	23	29
Output	**68**	9	35	60	6

Tabel 4. Aantallen SMT en beïnvloedbaar voor programma 2.

	Aantal	Aantal Specifiek	Aantal Meetbaar	Aantal Tijdgebonden	Aantal Beïnvloedbaar
Maatschappelijk doel	**1**	0	0	0	1
Beleidsdoelen	**3**	0	0	0	3
Operationele doelen	**9**	0	0	0	9
Instrumenten	**49**	0	5	0	33
Output	**126**	6	45	16	75

Tabel 5. Aantallen SMT en beïnvloedbaar voor programma 5.

Uit de analyse van de doelen blijkt dat geen van de doelen specifiek, meetbaar en tijdgebonden is. Dat is niet in lijn met het BBV maar wel inherent aan de provinciale methode omdat volgens deze methode alleen instrumenten output leveren, en dus alleen instrumenten outputindicatoren zouden kunnen krijgen. Hoe "hoger" de outputindicator in de doelenboom hangt, des te abstracter en algemener hij zal indiceren. En des te onbruikbaarder hij voor kaderstelling of controle wordt[20]. Volgens die methode stuurt de provincie daarom in het bijzonder op instrumenten en output. Zoals blijkt uit de tabel is echter ook maar een beperkt aantal instrumenten en output specifiek en meetbaar geformuleerd, waardoor deze evenmin bruikbaar zijn voor kaderstelling of controle.

Een van de geïnterviewde Statenleden heeft aangegeven dat naar zijn mening ook de instrumenten en de bijbehorende output veelal niet SMT genoeg zijn gedefinieerd. Hierbij realiseert hij zich wel dat niet alle output zich leent om SMT beschreven te worden. Bijvoorbeeld de output bij instrument 2.2.2.01 "In de richting van het Rijk

[18] In het aantal van 68 kunnen dubbeltellingen verantwoord zijn, dit omdat bepaalde output bij meerdere beleids- en operationele doelen worden gehanteerd, hetzelfde geldt voor het aantal van 33 bij de instrumenten.
[19] Binnen de provinciale methode is het gebruikelijk om instrumenten en output in voltooid tegenwoordige tijd te presenteren in de begroting. Deze hebben daardoor per definitie betrekking op het begrotingsjaar (2014).
[20] Uit: 2012-17110 Bijlage Evaluatie SWBC_compleet_1.0

inzet voor het oplossen van knelpunten op Rijkswegen in Noord-Holland gepleegd." Bij andere type output verwacht hij wel een hoger SMT gehalte.

Sturingsfilosofie 'PP in taal' "Het Staten-format is nooit bedoeld als sturingsinstrument. Het is bedoeld om de inzichtelijkheid van de P&C-documenten te vergroten, om daarmee de kaderstellende en controlerende rol van de Staten te faciliteren"[21]. Uit analyse van deze filosofie blijkt echter dat het format wel degelijk een sturende rol voor de staten heeft, immers kaders stellen en controleren is sturen.

5.3.3 Wat gaan we er (zelf) voor doen?

De beleids- en operationele doelen dienen de 2e w-vraag (wat gaan we er voor doen) te beantwoorden. De wijze waarop de beleidsdoelen zijn geformuleerd maakt dat onvoldoende helder. Conform de provinciale methode zou uit de in de begroting opgenomen operationele doelen moeten blijken wat de provincie gaat doen om de hoger gelegen beleids- en uiteindelijk de maatschappelijke doelen te behalen. Echter, de operationele doelen zijn niet gedefinieerd in gewenste en toetsbare input, output of outcome criteria. De provinciale methode schrijft namelijk voor dat toetsbare criteria pas op instrument- en outputniveau gedefinieerd moeten zijn. Uit de instrumenten blijkt dus wat de provincie daadwerkelijk gaat doen om de hoger liggende doelen te bereiken. Dit betekent dus dat PS pas op instrumentniveau kunnen waarnemen wat er daadwerkelijk gedaan gaat worden door GS (of welke concrete prestaties GS zal leveren).

Zoals uit de tabellen 4 en 5 blijkt, zijn ogenschijnlijk alle te realiseren doelen door de provincie met behulp van eigen inzet van middelen te realiseren (zie kolom Beïnvloedbaar). Wanneer er op instrumentniveau wordt gescoord, waar de te behalen output in SMT criteria wordt verwoord, blijkt dat bij veel instrumenten de provincie (deels) afhankelijk is van derden. Dit betekent dat op instrumentniveau de provincie minder of geen invloed heeft op de door de provincie gewenste output en dus uiteindelijk ook op de realisatie van het hoger gelegen doel. Dit is inherent aan de plaats van de provincie in het openbaar bestuur dat zij voor een deel van haar taakuitvoering afhankelijk is van derden om haar doelen te bereiken. De provincie probeert de doelstellingen waarbij zij (deels) afhankelijk is van derden wel te realiseren door bijvoorbeeld subsidies te verstrekken of door input van eigen mensen en middelen om zo de derden te stimuleren om het gewenste resultaat te realiseren.

- Operationeel doel:
2.3.1 OV concessies aanbesteden en beheren
- Instrument:
2.3.1.03 Verlenen van subsidies
- Output:
Subsidies aan gemeenten voor doorstromingsmaatregelen ten behoeve van OV verleend.

Uit bovenstaand voorbeeld blijkt dat de provincie volledig afhankelijk is van de wil van de gemeenten (derden) om te investeren in doorstromingsmaatregelen ten behoeve van OV om het provinciaal doel te bereiken. Als de gemeenten deze subsidies niet aanvragen, dan wordt het provinciale doel waarschijnlijk ook niet bereikt.

In het BBV en in de financiële verordening is opgenomen dat PS de begroting op hoofdlijnen vaststellen, dat wil zeggen dat PS op het niveau van programma's autoriseren. Wanneer PS gedetailleerder willen autoriseren is in het BBV (artikel 8 lid 4) opgenomen dat PS prioriteiten kunnen benoemen of een extra programma toevoegen.

[21] Uit: 2012-17110 Bijlage Evaluatie SWBC_compleet_1.0

Prioriteiten zijn politiek belangrijke onderwerpen waar PS meer invloed op uit wil oefenen en afzonderlijk over geïnformeerd willen worden.

Binnen de provinciale methode worden de prioriteiten per programma apart in de begroting vermeld en wordt er een operationeel doel aan de prioriteit gekoppeld Hierna worden de prioriteiten bij het betreffende operationeel doel vertaald naar instrumenten en output zodat er door GS verantwoording over afgelegd kan worden. In programma 2 zijn twee van de zes prioriteiten niet opgenomen bij het betreffende operationele doel en tevens dus niet vertaald naar instrumenten. Het betreft de volgende twee prioriteiten op pagina's 37 en 38 van de begroting 2014:

- Besluit over voorontwerp PIP aanleg Tweede Zeesluis genomen. (OD 2.2.2)
- Pilot geïntegreerd gebiedscontract Kop van Noord-Holland gegund. (OD 2.1.2)

In programma 5 zijn negen van de elf prioriteiten vertaald naar de operationele doelen en bijbehorende instrumenten en output. Twee van de elf prioriteiten zijn niet duidelijk te herleiden, omdat deze prioriteiten niet concreet worden benoemd in de vermelde instrumenten en output, namelijk:

- Middels regionale vraag gestuurde woningbouwprogrammering de vraag en het aanbod kwalitatief en kwantitatief beter met elkaar in evenwicht brengen. (OD 5.1.1).

5.1.1.04 Stimuleren van de woningbouwproductie	- De kwalitatieve woningbouw aangejaagd (door het aanjaagteam). - De primaire afspraken uit de Regionale Actieprogramma's (RAP's) gestimuleerd, ondersteund en geactiveerd. - Als kennismakelaar voor CPO opgetreden middels het organiseren van CPO kenniscafés. - De woningbouwmonitor uitgevoerd. - Uitvoeringsregeling Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) toegepast. - Minimaal eenmaal per jaar klankbordgroep marktpartijen georganiseerd. - Kwaliteit en kwantiteit van de woningbouw door inzetten van Aanjaagteam via pilots, subsidies en voorbeeldprojecten gestimuleerd. - Noord-Hollands Woningbouwberaad ingesteld.

Bron: begroting 2014 pagina 91

In de instrumenten en output is deze prioriteit niet direct terug te vinden.

Ditzelfde geldt ook voor de volgende prioriteit:

- Middels regionale en thematische programmering duurzaam ruimtegebruik versterken en lopende gebiedsontwikkelingsprojecten daarop aan laten sluiten. (OD 5.1.3).

5.3.4 Wat mag het kosten?

De in de programma's opgenomen informatie vormt voor PS de basis voor het maken van keuzes. Niet alleen keuzes in het te voeren beleid, maar ook keuzes over de allocatie van financiële middelen om de gestelde doelen te behalen. Middelen worden gealloceerd aan programma's. Hierna worden de beschikbare middelen vertaald naar operationele doelen. Onder deze operationele doelen worden instrumenten en output

beschreven om het operationeel doel, het beleidsdoel en uiteindelijk het maatschappelijk doel te behalen.

De begroting voor het jaar 2014 is deels gebaseerd op de begroting van 2013. De beschikbare budgetten bestaan uit structurele budgetten en incidentele budgetten.
In de leeswijzer van de begroting is het volgende opgenomen: "Iedere (financiële red.) tabel is voorzien van een toelichting. In deze toelichting zijn de verschillen verklaard met de meerjarenraming uit de vorige begroting (dus de jaarschijf 2014 uit de begroting van 2013)." Dit betekent dat er voor de analyse van de (tekstuele) toelichting op de begroting 2014 ook de begroting 2013 gehanteerd moet worden om deze toelichting te kunnen begrijpen.
De financiële tabellen in de programmabegroting 2014 laten andere afwijkingen zien, namelijk financiële verschillen tussen de begroting van 2013 en de begroting 2014. Hieronder volgt een voorbeeld met toelichting ter verduidelijking:

Voorbeeld programma 5, directe lasten.

Begroting 2013 (X)	Meerjarenraming 2013 – jaarschijf 2014 (Y)	Begroting 2014 (Z)
€ 23.087.000	€ 13.945.000	€ 28.391.000

Tabel 7. Programma 5, begrote bedragen directe lasten.

X geeft weer hoeveel in de programmabegroting van 2013 was geraamd aan directe lasten voor de jaarschijf 2013.
Y geeft weer hoeveel in de programmabegroting 2013 was geraamd aan directe lasten voor de jaarschijf 2014.
Z geeft tenslotte weer hoeveel in de programmabegroting 2014 was geraamd aan directe lasten voor de jaarschijf 2014.

Volgens de leeswijzer wordt het verschil tussen Y en Z in de toelichting op de financiële tabellen toegelicht. De toelichting gaat dus over een bedrag van € 28.391.000 minus € 13.945.000.
In de toelichting van de programmabegroting 2014 is de volgende tekst opgenomen:

> "Er wordt een budget van € 10 miljoen gereserveerd voor het fonds leefbaarheid Schiphol."

Met deze toelichting wordt dus een deel van de stijging ten opzichte van 2013 verklaard. Er wordt immers een stijging ad € 10.000.000 verklaard terwijl de stijging € 14.446.000 bedraagt. Het resterende verschil (ruim € 4 miljoen) wordt niet toegelicht.

In de financiële tabellen wordt het verschil getoond tussen begroting 2013 (X) en de begroting 2014 (Z), € 28.391.000 - € 23.087.000, zijnde € 5.304.000. Hier valt dus alleen uit op te maken dat er in 2014 meer budget beschikbaar is dan in 2013. Waar dat hogere budget voor is, wordt niet duidelijk gemaakt.

Uit de programmabegroting blijkt niet duidelijk waar het totale bedrag ad € 28.391.000 voor gereserveerd is. Feitelijk is alleen € 10 miljoen duidelijk toegelicht, waar de overige € 18 miljoen aan wordt besteed is niet toegelicht in de begroting.

Resumerend aan de hand van dit voorbeeld blijkt dat op maatschappelijk en operationeel doelniveau niet is toegelicht waarvoor bepaalde middelen beschikbaar zijn gesteld, omdat alleen wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar worden verklaard. Het verband tussen de vragen "wat gaan we er voor doen" en "wat mag het kosten" is daardoor niet te leggen. Deze toelichting en dit inzicht wordt ook niet duidelijk in de productenraming.

De bedragen in de financiële tabellen in de begroting zijn opgebouwd uit structurele lasten en incidentele lasten. Dit onderscheid tussen structurele en incidentele lasten is niet terug te zien in de financiële tabellen of in de toelichting hierop. Zo blijkt bijvoorbeeld niet uit programma 2 wat de structurele lasten zijn voor onderhoud en wat de incidentele lasten zijn voor de aanleg van de N23. Ook het BBV schrijft voor dat er onderscheid gemaakt dient te worden in structurele lasten en incidentele lasten.

Lasten met een structureel karakter moeten gedekt worden uit structurele baten. Lasten met een incidenteel karakter mogen gedekt worden met incidentele baten.

De financiële tabellen zijn verdeeld in een aantal (kosten)categorieën (apparaatskosten, kapitaalslasten, directe lasten, overdrachten, baten, storting in reserves en onttrekking aan reserves). Enkele geïnterviewden, waaronder Statenleden, geven aan dat het aantal kostencategorieën te beperkt is om inzicht te geven waar het geld voor bedoeld is. Met de huidige indeling van de kostencategorieën is bijvoorbeeld niet te onderscheiden hoeveel middelen worden uitgegeven aan subsidies. De uitgaven voor subsidies zijn namelijk ondergebracht bij de overdrachten en naast subsidies vallen daar ook bijvoorbeeld overdrachten aan gemeenschappelijke regelingen onder.

Binnen de begroting worden bepaalde mutaties in budgetten gedekt uit een bestemmingsreserve. Uit de bijbehorende financiële tabel bij het betreffende programma is niet altijd op te maken dat er een mutatie in de reserve op dat programma plaatsvindt. De tabel laat namelijk wel de regels 'Storting reserves' en 'Onttrekking reserves' zien, maar deze geven niet het volledige inzicht wat er daadwerkelijk aan reserves wordt gestort of onttrokken. De verantwoording van de mutatie in de reserve kan namelijk plaatsvinden via programma 7 Financiën, als het een zogenaamde UETA[22] reserve is. Echter, in Programma 7 is geen uitgebreid verloopoverzicht van de reserves opgenomen waaruit blijkt welke mutaties in de reserves betrekking hebben op welk programma / operationeel doel. Dit verloopoverzicht en de verdeling over de programma's / operationele doelen zijn opgenomen in de begroting in respectievelijk de paragrafen 5.3.7 en 5.3.8. In de begrotingswijzigingen en zomernota ontbreken deze toelichtingen (zie paragraaf 5.4).

5.3.5 Programmabegroting en Productenraming

De programma- en financiële begroting zijn met name bedoeld voor PS. In de toelichting op het BBV staat dat de begroting niet voldoende inzicht geeft voor de uitvoerende rol van GS. Om die reden is in het BBV ook de verplichting opgenomen om een productenraming op te stellen die specifiek voor GS en het ambtelijk apparaat is. Conform het BBV is de productenraming een nadere uitwerking van de programmabegroting.

Binnen de provincie is, zoals blijkt uit interviews en bestudering van de productenraming, de productenraming een beperkte weergave van de programmabegroting. De hoofdstukindeling van de productenraming bij de provincie Noord-Holland volgt de indeling van de programma's uit de programmabegroting. De producten zijn gelijk aan het niveau van de beleidsdoelen uit de programmabegroting. leder hoofdstuk of programma begint met een budgettabel op programmaniveau, waarin voor het nieuwe begrotingsjaar de beschikbare budgetten, zoals vastgesteld door PS, worden weergegeven. Daarna wordt er per product (= beleidsdoel) binnen dit programma een meerjarige budgettabel gepresenteerd. Op dit niveau alloceren GS de middelen binnen dit programma. Omdat in de programmabegroting al een toelichting is gegeven voor alle operationele doelen die onder een product (c.q. beleidsdoel) vallen, beperkt de productenraming zich alleen tot de financiële tabellen op beleidsdoelniveau. De programmabegroting laat dus een grotere detaillering zien dan de productenraming.

Uit interviews is gebleken dat noch de begroting noch de productenraming ambtelijk gezien wordt als leidend voor de dagelijkse werkzaamheden. Geïnterviewde

[22] UETA = UNA, EXIN-H, TWIN-H, AP2010

ambtenaren herkennen de dagelijkse werkzaamheden niet terug in de begroting of productenraming. De vertaling van het te voeren beleid en te behalen mijlpalen worden eveneens niet in de begroting of in de productenraming herkend.

5.3.6 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies:

Wat willen we bereiken

Volgens het BBV en de financiële verordening dienen PS de begroting op programmaniveau goed te keuren en is het inzicht op de te bereiken doelen op dit niveau vereist voor het uitvoeren van hun kaderstellende taak. De begrotingssystematiek van de provincie leidt niet tot dat inzicht. De maatschappelijke doelen missen ambitie en de maatschappelijke, beleids- en operationele doelen zijn niet concreet gemaakt waardoor de causale relatie met de instrumenten en output niet te leggen is.

- Conform de provinciale methode (dingen doen, doen dingen) zijn de maatschappelijk doelen omschreven als een activiteit. Daardoor wordt er geen antwoord gegeven op de eerste w-vraag en mist het maatschappelijk doel een concrete ambitie.
- De causale relatie tussen instrumenten en output enerzijds en het hoger gelegen operationeel doel anderzijds is niet te leggen. Dit komt omdat het hoger gelegen doel niet concreet (outcome informatie) is verwoord en daardoor is het niet vast te stellen wat de output indicatoren van de instrumenten en output bijdragen aan het realiseren van het hoger gelegen doel. Door het ontbreken van concrete doelen in de doelenboom is tevens niet vast te stellen wat ieder lager gelegen doel bijdraagt aan de realisatie van het hoger gelegen doel. Hierdoor ontbreken kaderstellende streefwaarden en monitoringinformatie.

Wat gaan we er (zelf) voor doen

De provincie is grotendeels afhankelijk van derden voor het realiseren van haar doelen. Dit blijkt niet uit de formulering op doelniveau, maar wel op instrumentniveau.

Door het benoemen van prioriteiten geven PS aan dat ze binnen een programma expliciet geïnformeerd willen worden op een specifiek, voor hen belangrijk, onderwerp. Binnen programma 2 en 5 komen niet alle prioriteiten terug in de operationele doelen, hierdoor is het niet inzichtelijk hoe deze prioriteiten gerealiseerd dienen te worden.

Wat mag het kosten

Het verband tussen de vragen “wat gaan we er voor doen” en “wat mag het kosten” is moeilijk te leggen. Een goede onderbouwing van de kosten ontbreekt in de begroting en is evenmin goed te herleiden uit de onderliggende beleidsstukken waarnaar in de begroting wordt verwezen via hyperlinks. Op maatschappelijk en operationeel doelniveau is niet toegelicht waarvoor bepaalde middelen beschikbaar zijn gesteld, alleen wijzigingen ten opzichte van de voorgaande meerjarenbegroting worden verklaard. Hierdoor is het voor de lezer niet duidelijk waar het totale budget voor het betreffende jaar uit bestaat. Daarnaast worden de wijzigingen ten opzichte van de voorgaande meerjarenbegroting niet volledig verklaard. De huidige indeling in kostencategorieën geeft de begroting onvoldoende inzicht in de soorten uitgaven die hieronder vallen.

In de begroting is geen direct verband te leggen tussen de lasten binnen een programma en de dekking van deze lasten door reserves. Lasten worden verantwoord

op het betreffende programma terwijl de dekking uit een reserve vaak via programma 7 wordt verantwoord. In de toelichting op de onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves is niet af te leiden welk bedrag uit welke reserve wordt gedekt. Een direct verband tussen de lasten verantwoord in een bepaald programma en de dekking hiervan via programma 7 is niet te leggen omdat de mutaties in de reserves niet worden toegelicht. In de begroting is wel een overzicht van het verloop van de reserves opgenomen (paragraaf 5.3.7) echter is er geen directe koppeling te maken tussen de mutaties in dit overzicht en de aanwendingen van de reserves in de diverse programma's.

Programmabegroting en productenraming
De productenraming was geen object van onderzoek. Deze is specifiek bedoeld voor GS. Niettemin is het opvallend dat de programmabegroting een grotere detaillering laat zien dan de productenraming in plaats van andersom. Zo blijkt ook uit de productenraming niet hoeveel middelen er beschikbaar zijn gesteld voor specifieke instrumenten en bijbehorende output.

Aanbevelingen:
Verwoord de doelen niet als een activiteit, maar laat de doelen binnen de programma's de eerste twee w-vragen beantwoorden. Wat willen we bereiken met het maatschappelijk doel en wat gaan we er middels beleids- en operationele doelen aan doen. Maak deze doelen zo concreet en toetsbaar (SMT) mogelijk zodat het voor PS inzichtelijk is wat het resultaat van de realisatie van de doelen zal zijn en of deze doelen beïnvloedbaar zijn door de provincie.

Zorg ervoor dat alle prioriteiten worden vertaald naar operationele doelen, instrumenten en output. Laat voor de volledigheid hiervan een integrale kwaliteitscheck uitvoeren.

Ontwikkel een format waarbij PS de programma's autoriseren, maar waarbij het wel mogelijk is dat PS meer informatie kunnen opvragen door middel van hyperlinks naar diepgaandere en uitgebreidere financiële tabellen. Door bijvoorbeeld op een beleidsdoel te klikken binnen een programma wordt de gebruiker automatisch doorgelinkt naar de financiële tabellen, (beleids)toelichting en te behalen doelstellingen bij dit beleidsdoel.

Maak in de toelichting op de programma's inzichtelijk welke uitgavensoorten binnen de kostencategorieën (bijvoorbeeld: overdrachten betreffen subsidies ad € en bijdragen aan Gemeenschappelijke Regelingen ad €) zijn begroot en welke lasten gedekt worden uit reserves door deze dekking direct te begroten binnen het betreffende programma.

5.4 Beheersing
Om de begroting te kunnen beheersen is het van belang dat PS gedurende het begrotingsjaar adequaat wordt geïnformeerd over de realisatie van de begroting. In de tussentijdse rapportages dienen materiële afwijkingen ten opzichte van de begroting adequaat toegelicht te worden. Om nog te kunnen bijsturen is het onder meer van belang dat de informatie tijdig is .

5.4.1 Adequaat geïnformeerd
De provincie Noord-Holland heeft in haar financiële verordening 2011 het volgende geregeld met betrekking tot beheersing:

Artikel 2.4 Tussentijdse rapportage
lid 1
Gedeputeerde Staten informeren Provinciale Staten door middel van een of meer tussentijdse rapportages over de realisatie van de begroting.
lid 2
De tussentijdse rapportage bevat een uiteenzetting over de uitvoering en de bijstelling van het beleid en een overzicht met de bijgestelde raming van:
a de baten en lasten per programma;
b het overzicht van de algemene dekkingsmiddelen;
c het resultaat voor bestemming volgend uit de onderdelen a en b.

Bron: financiële verordening 2011

In de praktijk betekent dit dat GS op twee manieren tussentijds verantwoording afleggen. De eerste manier is beleidsmatig in de zomernota. Hierin worden voorstellen tot inhoudelijke bijsturing van het beleid vormgegeven als bijstellingen van de output en soms ook als voorstellen tot bijstelling van de doelenboom. De tweede manier is financieel van aard door middel van de eerste en laatste begrotingswijziging en een tekstuele toelichting daarop.

De zomernota is half september 2014 door PS vastgesteld. De zomernota wordt gedurende de maanden april en mei opgesteld. De feitelijke presentatie aan PS is half september. Dit betekent dat de informatie in de zomernota behoorlijk achter kan lopen op het moment dat de zomernota wordt behandeld door PS. Dit bevordert niet het inzicht voor PS en daarmee de mogelijkheid om bij te sturen voor de realisatie van de begroting.

Een statenlid heeft aangegeven dat de zomernota laat in PS wordt behandeld. Dit maakt het bijsturen gedurende het jaar bijna onmogelijk. Een viermaandsrapportage die voor het zomerreces door PS wordt vastgesteld zou meer toegevoegde waarde ten behoeve van het bijsturen hebben volgens dit statenlid.

De indeling van de zomernota is identiek aan die van de begroting, de doelen en de instrumenten zijn gelijk aan de begroting. Net zoals in de begroting worden in de zomernota verwijzingen (door middel van hyperlinks) naar beleidsstukken weergegeven. Uit vergelijking van de opgenomen hyperlinks, die per operationeel doel verwijzen naar het betreffende beleidsstuk, blijkt dat de verwijzingen in de zomernota niet gelijk zijn aan verwijzingen in de begroting. In bijlage 6.5 is een tabel opgenomen waaruit de verschillen in de opgenomen beleidsstukken in de programmabegroting en de zomernota zijn opgenomen. Zo zijn er in de begroting bij operationeel doel 2.1.1 geen beleidsstukken vermeld, terwijl er in de zomernota wel beleidsstukken staan vermeld (bijvoorbeeld PMO, PMI 2014-2018, etc.).

Naast de zomernota keuren PS ook de eerste en laatste begrotingswijziging goed. Deze begrotingswijzigingen zijn niet bedoeld als complete rapportage, maar zorgen voor een juiste besluitvorming in het kader van begrotingsrechtmatigheid bij mutaties in de reserves en waarborgen het budgetrecht van PS bij verhoging van lasten. Ook de begrotingswijzigingen hebben deels hetzelfde format als de programmabegroting en de zomernota. In de begrotingswijzigingen zijn financiële tabellen opgenomen op programmaniveau waaruit de financiële mutaties blijken.

5.4.2 Afwijkingen adequaat toegelicht
Binnen de provincie wordt de zomernota gehanteerd als een afwijkingenrapportage waarin beleidsmatige mutaties, wijzigingen in budgetten, instrumenten en output worden toegelicht.

In de praktijk blijkt dat de zomernota ook wordt gebruikt om PS extra te informeren zonder dat het beleid, het budget, het instrument of de output is aangepast. Zie onderstaand voorbeeld.

Instrument	Output primaire begroting	Output zomernota
5.1.1.06 Incidentgericht toezicht houden op de huisvesting van verblijfsgerechtigden	- Achterstanden in de wettelijke taakstelling per gemeente voor de huisvesting van statushouders ingelopen. - De toezichthoudende taak consequent aangepakt.	- Achterstanden in de wettelijke taakstelling per gemeente voor de huisvesting van statushouders ingelopen. - De toezichthoudende taak consequent aangepakt.

Extra informatie voor kaderstelling of controle:

5.1.1.06: Toezicht provincie op gemeentelijke taakstelling huisvesting verblijfsgerechtigden. Ingevolge de Wet revitalisering generiek toezicht vindt toezicht in vertrouwen van een goede taakuitvoering door gemeenten plaats. Sober en op afstand. Dat houdt in dat de provincie haar toezichthoudende taak oppakt als er signalen zijn (vanuit het COA) dat de taakuitvoering door gemeenten achterblijft. Inmiddels zijn signalen ontvangen vanuit het COA dat enkele gemeenten niet voldoen, dan wel dreigen niet te kunnen voldoen aan hun wettelijke taakstelling. Hiervoor is een bestuurlijk traject ingezet (eerste stappen in de escalatieladder ingevolge de Wet revitalisering generiek toezicht).

Bij wijzigingen in operationele doelen, instrumenten of output dient er toegelicht te worden waarom deze worden bijgesteld of gewijzigd. Tevens dient er een financiële toelichting opgenomen te worden om PS inzicht te verschaffen van de financiële impact van deze wijziging. Hierdoor kunnen PS gerichte keuzes maken om de wijziging wel of niet goed te keuren. In de zomernota is de koppeling tussen wijzigingen in instrumenten en/of output en de financiële gevolgen hiervan niet te leggen. Er is namelijk geen zichtbaar direct verband tussen de toelichting bij de verklaringen “output bijgesteld” en de financiële toelichting.

Een voorbeeld is output 2.1.1.01, hierin is de cyclus gewijzigd van 2 jaar naar 3 jaar, echter de financiële consequenties hiervan zijn niet zichtbaar in de financiële toelichting. De verwachting is dat wanneer een cyclus wijzigt van 2 naar 3 jaar de bijbehorende lasten zullen dalen, omdat deze lasten over 3 jaar verspreid worden in plaats van 2 jaar. De mogelijke financiële impact hiervan is niet terug te vinden in de zomernota. Dit komt omdat de financiële tabel alleen over het operationeel doel gaat en niet over de instrumenten op zich. De Staten vernemen uit de Zomernota dat er een wijziging in uitvoering is, maar niet wat de financiële impact daarvan is.
Tevens wordt er in instrument 2.1.1.01 in de toelichting op de wijziging verwezen naar een 6% doorstromingsdoelstelling, hierover wordt echter niks gezegd in de primaire begroting. Ook uit de vermelde beleidstukken blijkt dit percentage niet.

De zomernota is een afwijkingenrapportage waarin, zoals eerder vermeld, afwijkingen ten opzichte van de begroting worden gemeld. Uit de zomernota is niet op te maken wat de voortgang is van de te realiseren output en de uitputting van de bijbehorende budgetten. Bijvoorbeeld als de output voor 50% gerealiseerd is ten tijde van de zomernota en het bijbehorende budget is slechts voor 10% uitgeput, dan blijkt dit niet uit de (financiële) overzichten in de zomernota. Tevens worden er mutaties in de beschikbare budgetten voorgesteld. Over deze mutaties in de budgetten dienen PS te beslissen of ze deze wel of niet goedkeuren. Door het ontbreken van het overzicht in de voortgang is er onvoldoende in beeld wat de voortgang van de realisatie van het programma is en de noodzaak van de mutaties in de budgetten.

Bij afwijkingen ten opzichte van de begroting wordt in veel gevallen de output (naar beneden) bijgesteld. In de zomernota worden in beperkte mate eventuele maatregelen verantwoord die er voor zorgdragen dat de begrote output alsnog kan worden gerealiseerd. De financiële consequenties van de genomen maatregelen blijken niet altijd uit de financiële toelichting in de zomernota. Een directe koppeling tussen de genomen maatregel of bijstelling op de output en de financiële gevolgen hiervan is hierdoor niet altijd te leggen.

5.4.2 operationeel doel

Beheren van groen

Tabel Instrumenten – Bijstelling output

Instrumenten	Output begroot	Output bijgesteld
5.4.2.01 Subsidiëren van (agrarisch) natuurbeheer	- 24.847 ha natuur volgens SNL beheerd. - 18.710 ha agrarische natuur volgens SNL beheerd. - Herstelmaatregelen en PAS-maatregelen gesubsidieerd. - Voor Landschap Noord-Holland en voor GNR voor natuurbeheer een aanvullende boekjaarsubsidie beschikbaar gesteld, waarmee aanvullend op het SNL beheer- en organisatiekosten worden gefinancierd.	- 24.847 ha natuur volgens SNL beheerd. - 18.710 ha agrarische natuur volgens SNL beheerd. - Geen herstelmaatregelen en PAS maatregelen gesubsdieerd. - Voor Landschap Noord-Holland en voor GNR voor natuurbeheer een aanvullende boekjaarsubsidie beschikbaar gesteld, waarmee aanvullend op het SNL beheer- en organisatiekosten worden gefinancierd.

Toelichting op te wijzigen instrumenten

Geen.

Toelichting op bij te stellen output

5.4.2.01 Vanwege uitstel van de vaststelling van de PAS tot eind 2014 worden dit jaar nog geen subsidies verleend voor de uitvoering van de herstelmaatregelen. Dit zal pas in 2015 plaatsvinden.

In bovenstaand voorbeeld staat vermeld dat er geen herstelmaatregelen en PAS maatregelen gesubsidieerd worden in 2014. In de “toelichting op bij te stellen output” staat vermeld wat hier de reden van is. In de financiële toelichting bij dit operationeel doel staat echter niet vermeld wat de financiële gevolgen hiervan zijn.

De eerste en laatste begrotingswijziging 2014 bevatten een beperkt aantal mutaties van voornamelijk technische aard. In die begrotingswijzigingen zijn niet alle gedetailleerde financiële tabellen per operationeel doel toegevoegd. Alle mutaties zijn bij de programma’s toegelicht met vermelding van het operationele doel waar ze betrekking op hebben. Uit de toelichting bij de begrotingswijziging is te lezen dat de begrotingswijzigingen slechts neutrale mutaties bevatten; het financieel resultaat van de begroting wijzigt hierdoor niet. In de begrotingswijzigingen worden geen voorstellen tot inhoudelijke bijsturing van het beleid opgenomen.

Binnen zowel de begrotingswijzigingen als de zomernota wordt vaak de term “budget neutraal” gehanteerd. De term “budget neutraal” houdt in dat de voorgestelde wijziging in de begroting geen impact heeft op het resultaat. Echter, de hantering van de term budget neutraal bij hogere lasten die worden gedekt uit een reserve, kan PS op

het verkeerde been zetten. Het suggereert dat de hogere lasten geen financiële impact hebben. Deze mutaties hebben wel een financiële impact, de lasten voor dat jaar worden hoger dan PS in het verleden hebben vastgesteld (budgetrecht) en daarnaast zijn de onttrekkingen aan de reserves hoger dan PS in het verleden besloten hebben (beschikkingsrecht). Zie onderstaand voorbeeld.

In de zomernota bij operationeel doel 2.1.1 staat vermeld:

"De directe lasten zijn verhoogd met de uitgave voor het nieuwe project voor de gebiedsgerichte uitvoering Zuid-Kennemerland. De dekking van deze lasten vindt plaats via de reserve EXIN-H en reeds ontvangen bijdragen van de betrokken gemeenten welke op de balans waren geboekt. (Directe lasten verhoogd; € 555.000, neutraal)."

Uit deze toelichting is voor PS niet te herleiden of:

- dit een aanwending uit de reserve is voor uitgaven die reeds voor de toekomst zijn gepland en dus naar voren zijn gehaald;
- dit geheel nieuw beleid is waarvoor een nieuwe onttrekking aan de reserve wordt gevraagd. Daarnaast mist er voor PS een overzicht van bijvoorbeeld nog het vrij te besteden budget binnen deze reserve om zo inzichtelijk te maken of er nog wel voldoende ruimte is voor de nieuwe aanwending.

Tevens is uit de bijbehorende financiële tabel niet altijd op te maken dat er een mutatie in de reserve op dat programma plaatsvindt. De verantwoording van de mutatie in de reserve vindt dan plaats via programma 7, Financiën. Echter, in Programma 7 is geen uitgebreid verloopoverzicht van de reserves waaruit blijkt welke mutaties in de reserves betrekking hebben op welk programma en op welk operationeel doel. In de begroting ontbreekt dit inzicht eveneens.

5.4.3 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies:

Adequaat geïnformeerd

De zomernota biedt geen actueel inzicht in de voortgang van de realisatie van de begroting. De doorlooptijd tussen het opstellen van de zomernota, de aanbieding aan PS en de uiteindelijke behandeling in PS is vier tot vijf maanden.
Het format van de zomernota sluit aan op het format van de begroting. Tevens zijn in de zomernota hyperlinks opgenomen naar van toepassing zijnde beleidsstukken. Echter, de beleidsstukken in de zomernota sluiten niet allemaal aan op de beleidsstukken in de begroting. Dit komt door ontbrekende hyperlinks of in de zomernota toegevoegde hyperlinks. Hierdoor geeft de zomernota geen transparant en volledig beeld van alle beleidsstukken die betrekking hebben op de te verantwoorden programma's en operationele doelen.

Afwijkingen adequaat toegelicht

Er is geen volledig inzicht in de voortgang van de realisatie van de begroting door het ontbreken van voortgangsoverzichten en budgetuitputtingen in de zomernota. Hierdoor is het niet inzichtelijk wat de voortgang van de te realiseren doelen of output is in relatie tot de uitputting van de budgetten behorende bij deze doelen en output. Dit gebrek aan inzicht wordt veroorzaakt door de aard van de zomernota, een uitzonderingenrapportage in plaats van een voortgangsrapportage.

Het is niet transparant wat de gevolgen zijn van de voorgestelde bijstelling van output of voorgestelde maatregelen om de output alsnog te behalen op de beschikbaar gestelde budgetten, omdat vaak geen financiële toelichting wordt gegeven. Hierdoor is er onvoldoende inzicht in de middelen die mogelijk vrijvallen door de voorgestelde

wijziging in de doelen en output. Middelen die mogelijk geheralloceerd kunnen worden voor andere of nieuwe doelen.

In de zomernota en begrotingswijzigingen wordt geen transparant beeld weergegeven van de werkelijke gevolgen van “budget neutrale” mutaties op de begroting. De term “budget neutraal” is verwarrend, omdat bij de term “budget neutraal” er van uit gegaan wordt dat de voorgestelde begrotingswijziging geen invloed heeft op het resultaat. Hoewel het resultaat niet wijzigt, is er echter wel degelijk een impact op de exploitatielasten (budgetrecht) als op de mutaties in reserves (beschikkingsrecht) en zijn dus niet budget neutraal. Hierdoor is er een onvoldoende transparant beeld van de werkelijke gevolgen van de betreffende mutatie op de begroting.

De zomernota geeft onvoldoende inzicht in welke gevolgen de mutaties in de reserves hebben voor het verloop van de reserves, omdat in de zomernota overzichten ontbreken van het verloop van de reserves.

Aanbevelingen:
Verkort de doorlooptijd van de zomernota zodat tijdig geïnformeerd wordt over de voortgang van de begroting. Complementeer de zomernota zodat blijkt wat de voortgang van de realisatie van de begroting is. Voortgang van zowel afgesproken doelen en output alsmede de bestedingen van de bijbehorende beschikbaar gestelde budgetten.

Zorg ervoor dat alle beleidsstukken aansluiten op de beleidsstukken in de begroting en dat deze in de zomernota zijn opgenomen. Laat voor de volledigheid hiervan een integrale kwaliteitscheck uitvoeren.

Maak bij wijzigingen of bijstelling van doelen en output duidelijk, in de financiële toelichting, wat de financiële gevolgen zijn van deze wijzigingen op de budgetten in de begroting.

Maak in de zomernota, bij “budget neutrale” mutaties duidelijk wat de invloed van de verhoging van de lasten is op het ”Saldo van baten en lasten” en op de eerder vastgestelde en toegekende budgetten. Gebruik de term “budget neutraal” alleen wanneer een mutatie in de lasten ook werkelijk neutraal is, dus gedekt door hogere opbrengsten binnen het programma en geen dekking door een reserve.

Laat in de zomernota zien wat de wat de invloed is van het inzetten van reserves en geef een actuele uitputting van deze reserves weer in de zomernota.

5.5 Verantwoording

Om de controlerende rol van PS goed te kunnen vervullen is het van belang dat de programmaverantwoording een juist en volledig inzicht geeft in de realisatie van de begroting. Wat is er het afgelopen jaar gerealiseerd tegen welke middelen.

5.5.1 Vergelijkbare begroting en verantwoording

Om de verantwoording over het gevoerde beleid goed te kunnen controleren is ten eerste de aansluiting van de jaarstukken op de begroting relevant. Hiermee wordt bedoeld zowel de aansluiting in structuur als de inhoudelijke aansluiting tussen de programmabegroting en de programmaverantwoording zoals opgenomen in de jaarstukken. Ten tweede is het van belang dat afwijkingen tussen de programma-begroting (raming) en de programmaverantwoording (realisatie) zijn toegelicht, zowel

de beleidsmatige als de financiële afwijkingen en dient er een relatie tussen beiden gelegd te worden.

Uit de analyse van de verantwoording 2014 blijkt dat de provincie voldoet aan de wettelijke norm van vergelijkbaarheid uit het BBV artikel 4 lid 1 dat de indeling van de begroting en de jaarstukken identiek is opgesteld. De opbouw van de programma verantwoording sluit aan op die van de begroting. Dit zorgt voor een goed en vergelijkbaar inzicht bij de verantwoording over de gerealiseerde output en de besteding van de beschikbare budgetten.

De programmaverantwoording is conform de begroting in zeven programma's opgebouwd. Ieder programma begint met een visuele weergave van de doelenboom die in de begroting is vastgesteld. Zie de doelenboom van programma 2 in paragraaf 4.1.2. Elk programma geeft inzicht in welke mate de prioriteiten zijn gerealiseerd, de ontwikkelingen in de omgevingsfactoren, een financieel (budget)overzicht op programmaniveau en per operationeel doel een budgetoverzicht en inzicht in de gerealiseerde output.

De programmaverantwoording heeft dezelfde zinsopbouw als de begroting. Dit leidt er toe dat net zoals geconstateerd bij de bestudering van de begrotingsstukken in paragraaf 5.3, de jaarstukken niet gemakkelijk zijn te lezen.

5.5.2 Doelrealisatie

Realisatie beleidsprioriteiten
In de leeswijzer van de jaarstukken is toegelicht dat bij de prioriteiten een geschatte mate van realisatie is aangegeven. Daarbij wordt opgemerkt dat sommige prioriteiten in de begroting bij het opstellen van de begroting meerjarig zijn gespecificeerd en dus niet in het begrotingsjaar volledig worden gerealiseerd.

Bij programma 2 zijn bij twee van de zes prioriteiten verwijzingen naar operationele doelen opgenomen. Deze prioriteiten ontbreken vervolgens bij het desbetreffende doel en de te realiseren output. Dit geldt zowel voor de jaarstukken als de programmabegroting. Het betreft de volgende twee prioriteiten uit pagina 35 van de jaarstukken 2014:

Realisatie van de prioriteiten voor dit begrotingsjaar

Prioriteit	%	Toelichting
Besluit over voorontwerp PIP aanleg Tweede Zeesluis genomen. (OD 2.2.2)	100	Conform.
Pilot geïntegreerd gebiedscontract Kop van Noord-Holland gegund. (OD 2.1.2)	0	Het contract is niet in 2014 gegund. Verwacht wordt de opdrachtnemer in maart 2015 te kunnen selecteren.

In programma 5 zijn twee van de elf prioriteiten niet duidelijk te herleiden uit de bijbehorende doelen, instrumenten en output, omdat deze prioriteiten niet concreet worden benoemd in de vermelde instrumenten en output. Hierdoor is het niet duidelijk in welke mate deze prioriteiten zijn gerealiseerd.

De discrepantie bij de aansluiting tussen de prioriteiten van programma 2 en 5 en de doelen/output waarop deze betrekking hebben, wordt in de interviews bevestigd.

Realisatie doelen
In de programmaverantwoording 2014 is de mate van realisatie van het maatschappelijk doel beleidsmatig niet verantwoord. Dit geldt ook voor de mate van realisatie van de beleidsdoelen. Beleidsmatige verantwoording vindt plaats per operationeel doel tot op output-niveau. Per operationeel doel wordt verantwoord in welke mate de afgesproken instrumenten zijn ingezet en output is gerealiseerd en worden afwijkingen beleidsmatig en financieel toegelicht.

Het vorenstaande is conform de provinciale methode. Het gevolg van verantwoording zo laag in de doelenboom, op output-niveau, is dat het overzicht op hoofdlijnen ontbreekt in welke mate de provinciale ambities/doelen zijn gerealiseerd.

In de programmaverantwoording is geen meerjarig beeld over de doelrealisatie opgenomen. Daardoor is het niet te achterhalen welke ambities/doelen uit het vierjarig coalitieakkoord zijn gerealiseerd en welke doelen nog openstaan voor het volgende (het laatste) bestuursjaar.

5.5.3 Toelichting op materiële afwijkingen
In de verantwoording is het belangrijk dat materiële afwijkingen ten opzichte van de actuele begroting helder en nader worden toegelicht. Dit geldt zowel voor de beleidsmatige als financiële afwijkingen. De toelichting bij afwijkingen dient te voldoen aan de volgende criteria uit het referentiekader:

a. de oorzaken van de afwijkingen;
b. de eventuele gevolgen voor de te realiseren doelen;
c. of en zo ja, hoe (en wanneer) de ambities alsnog zullen worden behaald.

Uit de analyse van de afwijkingen op de output, die in programma 2 en in programma 5 in de jaarstukken 2014 zijn verantwoord, komen de volgende scores naar voren:

Scores op afwijkingen criteria

	totaal output	aantal afwijkingen	oorzaken toegelicht	gevolgen toegelicht	wanneer gerealiseerd
programma 2	68	13	12	3	3
programma 5	126	26	22	5	11

Zoals uit de tabel blijkt worden niet alle afwijkingen in de programma-verantwoording toegelicht.

<u>Ad a. Oorzaken toegelicht</u>
Uit de analyse blijkt dat de oorzaken van het niet realiseren van de jaarlijkse begrote output voor 92% in programma 2 en voor 85% in programma 5 zijn toegelicht.

<u>Ad b. Gevolgen toegelicht</u>
Uit de analyse blijkt dat de mogelijke financiële én beleidsmatige gevolgen voor de te realiseren output bij 10 van de 13 afwijkingen (77%) in programma 2 en bij 21 van de 26 afwijkingen (81%) in programma 5 niet inzichtelijk zijn. De andere afwijkingen uit deze kolom (gevolgen toegelicht) hebben betrekking op begrote output die begin 2015 alsnog gerealiseerd zou worden of waarbij meer is gerealiseerd dan begroot.

<u>Ad c. Wanneer gerealiseerd</u>
Bij de vraag óf en wanneer de begrote output alsnog bij afwijkingen wordt behaald, is dit bij 3 van de 13 afwijkingen (23%) in programma 2 en bij 11 van de 26 afwijkingen (42%) in programma 5 toegelicht.

Een afwijking in de jaarstukken kan ook 'positief' zijn als meer gerealiseerd is dan begroot. Bijvoorbeeld bij het operationeel doel 5.4.1. Beschermen en ontwikkelen van groen/output 5.4.1.05 waar in plaats van de begrote 6 km, in totaal 13,5 km boeren-landpaden zijn gerealiseerd. Een ander soort afwijking is dat een begrote output achteraf niet meer nodig is, zoals bij het operationeel doel 5.4.3 Betrekken bij groen:

Instrumenten	**Output begroot**	**Output gerealiseerd**
5.4.3.02 Onderzoeken van private financieringsmogelijkheden	- Onderzocht in hoeverre bij de uitwerking van de restantopgave EHS en recreatie de uitvoering gecombineerd kan worden met natuurbegraven.	- Onderzoek niet nodig geweest.
	- Informatie aan initiatiefnemers over de inpassingsmogelijkheden van natuurbegraafplaatsen binnen bestaande natuur- en recreatiegebieden verschaft.	- Informatie niet nodig gehad
Toelichting op verschillen begroot/ gerealiseerd Genoemde initiatieven t.a.v. het natuurbegraven blijken niet langer nodig omdat de markt en groene organisaties één en ander zelf op zich nemen.		

In dit voorbeeld is wel verantwoord 'waarom' deze twee begrote output over natuurbegraven niet meer nodig zijn, maar uit de toelichting blijkt niet 'wat' de markt en groene organisaties gaan doen en óf dit de ambitie/doelen van PS in het kader van de restantopgave EHS e.d. voldoende dekt.

Afwijkingen PMI en PMO[23] projecten (programma 2)
De verantwoording over de jaarlijkse afwijkingen bij PMI en PMO projecten van zowel de provinciale wegen en fietspaden (operationeel doel 2.1.2) als van de provinciale vaarwegen (2.1.4), voldoet *deels* aan criterium a. Oorzaken toegelicht en voldoet *niet* aan criterium b. Gevolgen toegelicht en *niet* aan criterium c. Wanneer gerealiseerd.

Ter illustratie is instrument/output 2.1.2.04 Uitvoeren projecten PMI op pagina 41 van de jaarstukken als volgt verantwoord:

Instrumenten	**Output begroot**	**Output gerealiseerd**
2.1.2.04 Uitvoeren projecten PMI	Bij Zomernota gewijzigde begroting: Algemeen: - De PMI projecten volgens planning voor het jaar 2014 voor 100% uitgevoerd.	- De planning PMI projecten 2014 in november 2014 bijgesteld.
Toelichting op verschillen begroot/ gerealiseerd Bij vaststelling van het PMI/PMO 2015-2019 is de jaarschijf 2014 in november aangepast vastgesteld. De toelichting aangaande de diverse projecten treft u aan bij de overige toelichtingen onder het desbetreffende operationele doel.		

Deze toelichting laat het aan de lezer over om vast te stellen om welke aanpassingen in de jaarschijf 2014 van het PMI/PMO het gaat en om daar vervolgens de relevante informatie in de verantwoording bij te zoeken.

Uit het onderzoek volgt dat op pagina 43 en 44 van de jaarstukken bij *'Extra informatie voor kaderstelling of controle'* de volgende toelichting is opgenomen:

[23] PMI is het Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur en het PMO is het Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud. Hierin staan voor de komende vijf jaar (2014-2018) de voorgenomen projecten en de voorziene investeringen met betrekking tot de provinciale (vaar)wegen. Het PMI en het PMO wordt jaarlijks geactualiseerd.

2.1.2.04 Uitvoeren projecten PMI wegen en fietspaden. Niet alle projecten zijn conform het vastgestelde PMI 2014 gerealiseerd in het uitvoeringsjaar 2014 en kan worden verklaard door:[24]

- Projecten die binnen budget zijn of worden gerealiseerd;
- Projecten die nog, of (deels) terug in voorbereiding zijn of waarbij scope wordt verduidelijkt;
- Projecten die o.a. zijn vertraagd in aanbestedingstraject;
- Projecten die door problemen in grondverwerving of formele procedures vertragen;
- Projecten met problemen met oorzaak in de contract naleving;
- Projecten met specifieke verklaring.

Per cluster zijn vervolgens specifieke projectafwijkingen toegelicht. Die toelichting is niet altijd even helder. Zo staat er bijvoorbeeld:

Projecten die binnen budget zijn of worden gerealiseerd:
- N236 Rijnkade Wiefferingdreef en N523a GO Trajectbenadering. Door gunstige aanbesteding is er een verlaagd kasritme.

In dit voorbeeld is een verlaagd kasritme door een gunstige aanbesteding als oorzaak genoemd. In de verantwoording wordt niet duidelijk waarom een verlaagd kasritme een afwijking is en waarom het daardoor binnen het budget blijft. De gevolgen voor de kapitaalslasten voor de komende jaren worden niet toegelicht.

Zoals uit de clustering naar de verklaring voor de verschillen blijkt, is de vastgestelde PMI 2014 voor wegen en fietspaden (2.1.2.04) deels gerealiseerd. De mate waarin dat het geval is, wordt niet concreet gemaakt in de verantwoording.

In de extra toelichting worden wel de oorzaken (criteria a) van diverse project vertragingen vermeld, maar zijn de gevolgen hiervan (criteria b) en óf en wanneer de te realiseren output alsnog wordt behaald (criteria c) niet inzichtelijk. Bijvoorbeeld:

Projecten die o.a. zijn vertraagd in aanbestedingstraject:
- N242, Ongelijkvloerse aansluiting Westtangent. In het begin is er een vertraging ontstaan doordat het resultaat van de gunning werd aangevochten door een afgewezen partij. Verder moest er rekening worden gehouden met het nestelen van oeverzwaluwen (nog eens 12 weken vertraging).

De oorzaken zijn in dit voorbeeld concreet gemaakt. Maar er wordt niet toegelicht welke gevolgen deze vertraging heeft op het beschikbaar gestelde budget, en wanneer de kruising wel zal worden gerealiseerd.

Bovenstaande illustratie en bevindingen over PMI projecten gelden ook voor PMI 2014 vaarwegen (2.1.4.02) en ook voor de PMO 2014 projecten (2.1.2.07 en 2.1.4.05), omdat deze op dezelfde wijze zijn verantwoord. Bijvoorbeeld:

2.1.2.07 PMO Wegen en fietspaden: Niet alle projecten zijn conform het vastgestelde PMO 2014 gerealiseerd in het uitvoeringsjaar 2014:

Projecten die nog, of (deels) terug in voorbereiding zijn of waarbij scope wordt verduidelijkt:
- Een aantal projecten in de programmering is nog niet in uitvoering en vergen meer voorbereiding: N250 overdracht fietspad, N520 kunstwerk VRI Vijfhuizerweg, N201b-02 GO km, N206a-01 GO, N240a-01 GO.

In dit voorbeeld zijn noch de oorzaak, noch het gevolg, noch wanneer de output wel zal zijn behaald concreet gemaakt. Daarnaast is niet toegelicht waarom meer voorbereiding gevolgen heeft voor het beschikbaar gestelde budget.

[24] De afwijkingen zijn geclusterd toegelicht onder de genoemde kopjes.

5.5.4 Relevante informatie

Bij het verantwoorden van behaalde resultaten en afwijkingen is het belangrijk dat deze informatie ook relevant is. Relevante informatie dient te voldoen aan de volgende criteria uit het referentiekader:

a. De gegevens uit de verantwoorde resultaten zijn *naar aard gelijk* aan die in de doelstellingen;
b. De verantwoorde resultaten zijn *conform de beoogde* resultaten in de doelstellingen;
c. De verantwoorde gegevens zijn *eenduidig*, dat wil zeggen niet voor meerdere interpretaties vatbaar;
d. De informatie is *tijdspecifiek*, dat wil zeggen het is duidelijk op welke periode de resultaten betrekking hebben en ze zijn *recent*.

In de verantwoording 2014 zijn de omschrijvingen van de instrumenten en output dezelfde als in de begroting. In de kolom 'Output gerealiseerd' staat of de output conform de (laatst vastgestelde) begroting is gerealiseerd of niet. Indien conform dan is gerealiseerd wat is afgesproken en voldoet de verantwoording per definitie aan de gestelde criteria. De beoordeling richtte zich daarom met name op de niet conforme output.

De analyse of de verantwoordingsinformatie over afwijkingen in programma 2 en in programma 5 voldoet aan de criteria voor relevante informatie, leidt tot de volgende scores:

Scores op relevante informatie bij afwijkingen

	totaal output	aantal afwijkingen	naar aard gelijk	conform beoogde resultaten	eenduidig	tijdspecifiek en recent[25]
programma 2	68	13	8	8	9	n.v.t.
programma 5	126	26	26	12	12	n.v.t.

Ad a. Naar aard gelijk

De verantwoordingsinformatie over afwijkingen in programma 5 sluit volledig aan op de afgesproken doelen/output. Bij programma 2 sluit deze, met uitzondering van de hiervoor genoemde afwijkingen bij PMI en PMO projecten en OD 2.1.2.01 aan op de afgesproken output.

Ad b. Conform beoogde resultaten

Bij de afwijkingen in programma 5 zijn 14 van de 26 verantwoorde resultaten (54%) niet conform de beoogde doelen/output. Dit wil zeggen dat in deze situaties meer of minder van de beoogde output is gerealiseerd dan begroot. Hier zijn diverse interne of externe verklaringen voor zoals:

- vertraging bij overdracht van rijksgronden aan de provincie (OD 5.4.1.04)
- wijziging van uitvoeringsstrategie of pilots (OD 5.4.1.07 en 5.4.2.02)
- beoogde output die achteraf niet meer nodig blijkt (OD 5.4.3.02)

Ad c. Eenduidig

[25] De brondocumenten respectievelijk informatiesystemen die als basis dienen voor de verantwoording ontbreken of zijn niet doelmatig te vinden (zie paragraaf 5.5.6). Dit criterium was daardoor ook niet doelmatig te onderzoeken en vast te stellen.

Bij afwijkingen in programma 5 is de toelichting bij 14 van de 26 verantwoorde resultaten (54%) voor meerdere interpretaties vatbaar. Deels komt dit omdat de begrote output ook al niet eenduidig was (zie paragraaf 5.3.2). Deels is dit het gevolg van een verantwoording die voor meerdere interpretaties vatbaar is. Bijvoorbeeld bij operationeel doel 5.1.3 Structuurvisie uitvoeren:

Instrumenten	**Output begroot**	**Output gerealiseerd**
5.1.3.09 Bijdrage aan de ontwikkeling van Schiphol	- De agenda uit de Ontwikkelingsstrategie REVS en het Selectief Vestigingsbeleid tot (verdere) uitvoering gebracht.	- De agenda uit de Ontwikkelingsstrategie REVS en het Selectief Vestigingsbeleid ***deels*** tot (verdere) uitvoering gebracht.

Toelichting op verschillen begroot/ gerealiseerd
De uitvoering van de Ontwikkelingsstrategie REVS is een verantwoordelijkheid van de uitvoerende partners in de REVS (gemeenten, SADC, Schiphol en de provincie). Sommige agendapunten zijn toegevoegd aan de Uitvoeringsagenda SMASH.

In dit voorbeeld is zowel de begrote output voor meerdere interpretaties vatbaar als de verantwoording, waarbij niet duidelijk is welk deel van de Ontwikkelingsstrategie REVS in 2014 is gerealiseerd en welk deel nog openstaat. Ook uit de extra toelichting blijkt niet welke agendapunten naar de Uitvoeringsagenda zijn overgeheveld.

5.5.5 Doelrealisatie versus budget

Zowel het BBV als de provinciale methode veronderstellen een causale relatie tussen de instrumenten (wat gaan we ervoor doen) en het daarvoor beschikbare budget (wat mag het kosten). Die relatie wordt in de begroting gelegd tot op het niveau van de operationele doelen. Niet zichtbaar is hoe de lasten op operationeel niveau toegerekend zijn aan de instrumenten en output.(Zie 5.2.2. en 5.3.4.)

Zoals uit de vorige paragraaf blijkt, worden beleidsmatige verschillen tussen begroting en realisatie toegelicht tot op het niveau van de instrumenten en output. Dat geldt niet voor de financiële verschillen, die worden tot op het niveau van de operationele doelen vermeld. Op dat niveau is sprake van nivellerende effecten van meer en minder output en/of lagere en hogere kosten. In de financiële toelichtingen op de OD's is dat niet zichtbaar.

Bij 2.1.2.04 PMI en 2.12.07 PMO staat bijvoorbeeld:

De planning PMI projecten 2014 in november 2014 bijgesteld.

De planning PMO projecten 2014 in november 2014 bijgesteld.

De beleidsmatige toelichting hierop is te vinden onder de desbetreffende operationele doelen. Of en zo ja welke financiële gevolgen die bijstelling heeft gehad, staat niet vermeld.

Omgekeerd blijkt uit de financiële toelichting bij OD's dat er sprake is van mee of tegenvallers maar zijn de gevolgen daarvan niet zichtbaar bij de realisatie van de output. In de financiële toelichting bij programma 2 staat bijvoorbeeld:

OD 2.1.1. uitgaven voor Verkeersmanagement zijn lager omdat er minder uitgaven gedaan zijn voor Regioregie en Regionaal Tactisch team alsmede verkeerscoördinatie (minder besteed, € 631.000, voordeel).

In de beleidsmatige toelichting op dit OD wordt helemaal niet ingegaan op dit team, waardoor het onduidelijk is of en zo ja die lagere uitgaven verband houden met minder of minder dure prestaties van dit team of een andere reden hadden.

Omdat bij de vertraging van PMI (en PMO) projecten de mogelijke financiële en beleidsmatige gevolgen voor de te realiseren output niet zijn verantwoord, ontbreekt ook het inzicht in de impact hiervan op de toekomstige kapitaalslasten en de afgesproken (meerjarige) output.

5.5.6 Totstandkoming verantwoordingsinformatie

In de voorgaande paragrafen is de aansluiting tussen de jaarstukken en de begroting en de toelichting op afwijkingen tussen de begroting (raming) en de jaarstukken (realisatie) behandeld.

Om de vraag, of de programmaverantwoording 2014 voldoende inzicht geeft in de realisatie van de begroting volledig te kunnen beantwoorden, zijn ook de informatiesystemen[26] die ten grondslag liggen aan de verantwoordingsinformatie onderzocht. De beschikbare informatiesystemen dienen te voldoen aan de volgende criteria uit het referentiekader:

De informatie in de verantwoording is controleerbaar: de verantwoorde resultaten zijn te controleren op basis van interne/externe registraties en brondocumenten.

Zoals blijkt uit tabel 8 uit paragraaf 5.3.2 is geen enkel doel specifiek en meetbaar. Dat is inherent aan de provinciale methode. Conform die methode zou dat op het niveau van de instrumenten en output wel het geval moeten zijn. Want als de te realiseren output niet eenduidig en meetbaar is gedefinieerd, is het lastig te achterhalen welke resultaten uit de begroting gerealiseerd moeten worden en welk doel of ambitie deze dient. Uit het onderzoek, dezelfde tabel, blijkt dat ook de output vaak niet specifiek en/of meetbaar is.

In de jaarstukken 2014 is de gerealiseerde output vaak als “conform” verantwoord. Een verwijzing/hyperlink naar het relevante brondocument ontbreekt. In principe is dit niet verplicht, omdat PS er vanuit moet kunnen gaan dat er adequate informatiesystemen zijn waar deze brondocumenten (gemakkelijk) te vinden zijn.
Uit het onderzoek blijkt dat de verantwoorde resultaten over het algemeen lastig te controleren zijn op basis van de jaarstukken, zomernota en informatiesystemen.

De provincie beschikt niet over een (centraal) informatiesysteem waarin adequate verantwoordingsinformatie is vastgelegd ter onderbouwing van de gerealiseerde doelen/output uit de begroting. Ook zijn er geen (informatie)systemen aanwezig waar bijvoorbeeld per programma of per beleidsdoel of per instrument/output de relevante brondocumenten inzichtelijk zijn. Een mogelijkheid hiervoor is om hyperlinks naar de relevante brondocumenten in het provinciaal documentmanagementsysteem Verseon systematisch te registreren.

Onderbouwing van concrete prestaties zoals het realiseren van 250 hectare nieuwe ecologische hoofdstructuur (5.4.1.02) of het realiseren van 30% van het investerings-

[26] De informatiesystemen, die ten grondslag liggen aan de verantwoording door het college over de realisatie van de doelen en prestaties, zijn beperkt object van onderzoek. De toets zal zich alleen richten op de aanwezigheid van informatiesystemen en niet op de betrouwbaarheid van de gegevens uit deze systemen.

programma haltevoorzieningen stroomlijnennet (2.3.2.04) zijn ook niet inzichtelijk op basis van systemen of registraties met onderbouwde brondocumenten.

Buiten de reguliere planning en controlcyclus om ontvangen PS periodieke (meestal halfjaarlijkse) voortgangsrapportages over diverse beleidsagenda's, zoals de meerjarige economische agenda, en het coalitieakkoord. Hiermee wordt een deel van de gerealiseerde output uit de begroting verantwoord en hiervoor is een registratie beschikbaar. Echter, deze voortgangsrapportages dekken niet volledig de te behalen output uit de programmabegroting en ook hier zijn relevante brondocumenten nodig om de verantwoorde resultaten te kunnen controleren op juistheid.

5.5.7 Conclusies en aanbevelingen

Conclusies:

Vergelijkbare begroting en verantwoording

De opbouw van de programmaverantwoording sluit aan op die van de begroting. De provincie voldoet hiermee aan de wettelijke norm van vergelijkbaarheid (BBV).

Doelrealisatie

Binnen programma 2 en 5 komen niet alle prioriteiten terug in de operationele doelen/output. Dit geldt zowel voor de programmabegroting als voor de programmaverantwoording over 2014. Zie ook paragraaf 5.3.6.

Als gevolg van de provinciale methode is de mate waarin het maatschappelijk doel van een programma en bijbehorende beleidsdoelen is gerealiseerd niet verantwoord. De programmaverantwoording vindt plaats op output niveau. Het gevolg van deze verantwoording zo laag in de doelenboom is dat het overzicht op hoofdlijnen ontbreekt in welke mate de provinciale ambities en doelen zijn gerealiseerd.

Toelichting op materiële afwijkingen

In de verantwoording is het belangrijk dat materiële afwijkingen ten opzichte van de actuele begroting helder en nader worden toegelicht.

In de jaarstukken 2014 is de verantwoording over materiële afwijkingen ten opzichte van de begroting in beperkte mate inzichtelijk. De toelichting bij afwijkingen in programma 2 en programma 5 zijn regelmatig voor meerdere interpretaties vatbaar en het inzicht in de mogelijke financiële en beleidsmatige gevolgen voor de te realiseren doelen/output ontbreekt grotendeels.

Relevante informatie

Bij het verantwoorden van behaalde resultaten en afwijkingen is het belangrijk dat deze informatie ook relevant is. De informatie dient te voldoen aan de criteria: naar aard gelijk, conform beoogde resultaten, eenduidig, tijdspecifiek en recent.

De verantwoordingsinformatie over afwijkingen tussen begrote en gerealiseerde resultaten is grotendeels naar aard gelijk. De toelichtingen op de afwijkingen zijn echter grotendeels voor meerdere interpretaties vatbaar en hebben niet zichtbaar betrekking op de beoogde resultaten. De afwijkingen ten opzichte van de begrote resultaten worden tevens niet altijd adequaat toegelicht.

Doelrealisatie versus uitputting budget

Tussen de realisatie van de doelen en uitputting van het budget zou een causale relatie moeten zijn. Deze causale relatie kan niet worden opgemaakt uit de verantwoording,

omdat de beleidsmatige toelichting op het niveau van instrumenten en output plaatsvindt en de financiële toelichting op operationeel niveau. Hierdoor is het niet inzichtelijk of het beoogde resultaat nog binnen budget en tijd zal worden gerealiseerd. Tevens worden bij afwijkingen op het PMI de meerjarige gevolgen op de kapitaalslasten niet inzichtelijk gemaakt.

Totstandkoming verantwoordingsinformatie
De verantwoorde resultaten zijn over het algemeen lastig te controleren op basis van onderliggende beleidsstukken of brondocumenten uit de jaarstukken, zomernota of informatiesystemen. De provincie beschikt niet over een (centraal) informatiesysteem waarin verantwoordingsinformatie is vastgelegd ter onderbouwing van de gerealiseerde doelen en output uit de programmabegroting. Ook zijn er geen (informatie)systemen aanwezig waar bijvoorbeeld per programma, per beleidsdoel of per instrument/output de relevante brondocumenten inzichtelijk zijn.

Aanbevelingen:
Licht afwijkingen tussen begroting en realisatie zo toe zodat duidelijk is wat oorzaak en gevolg ervan zijn. Licht bij afwijkingen van PMI toe, wat de meerjarige gevolgen zijn voor de kapitaalslasten.

Zorg dat de verantwoorde resultaten in de programmaverantwoording (doelmatig) te controleren zijn op basis van interne/externe registraties en brondocumenten als onderbouwing van de gerealiseerde doelen en output uit de programmabegroting.

6 Bijlagen

6.1 Referentiekader

Dit referentiekader is ontleend aan onderzoeken van de rekenkamers van Utrecht en Rotterdam, het BBV en wetenschappelijke literatuur en bestaat uit vier onderdelen:

1. De criteria waaraan de beleidsinformatie in de programmabegroting moet voldoen.
2. De criteria m.b.t. de totstandkoming daarvan;
3. De criteria waaraan de beleidsinformatie in de programmaverantwoording moet voldoen;
4. De criteria m.b.t de totstandkoming daarvan.

In dit onderzoek wordt het referentiekader dynamisch gehanteerd: eventuele nieuwe inzichten, zoals bijvoorbeeld uit de evaluatie over Verantwoord Begroten bij het rijk, die gedurende het onderzoek worden opgedaan, kunnen leiden tot aanvulling op het kader. Op deze manier wordt optimaal gebruik gemaakt van voortschrijdend inzicht.

Aandachtsgebied	Referentiepunten	Criteria
A. Samenhang en onderbouwing	A1. Er is sprake van samenhang binnen programma's 2 en 5.	Er is een onderbouwde, logische en/of aannemelijke causale relatie tussen de doelen, instrumenten, prestaties en resultaten.
	A2. Aan programma's 2 en 5 van de Provincie Noord-Holland ligt voldoende onderbouwing ten grondslag.	De provincie heeft per maatschappelijk en/of beleidsdoel een beleidshypothese waarin doelen, resultaten, prestaties en effecten met elkaar in verband worden gebracht
		De provincie beschikt over (beleids-) stukken waaruit de onderbouwing voor de benodigde financiële middelen blijkt.
B. Sturing	B1. De programmabegroting 2014 bevat voor programma 2 en 5 concrete en realistische ambities.	- Het is duidelijk waar de ambities betrekking op hebben: input (middelen), throughput (proces), output (prestaties) of outcome (effecten). - De ambities zijn geformuleerd in termen van doelen. - Concreet: de ambities zijn specifiek, meetbaar en tijdgebonden (analoog aan B7). - Realistisch: de ambities zijn haalbaar gegeven de invloed die de provincie er zelf op heeft (zie B8).
Wat willen we bereiken?	B2. Voor programma 2 en 5 is een maatschappelijk doel gedefinieerd.	
	B3. Het maatschappelijk doel	

	sluit aan op het coalitieakkoord.	
	B4. Het maatschappelijk doel is geformuleerd in termen van maatschappelijk effect.	
	B5. Het maatschappelijk doel is nader uitgewerkt in beleidsdoelen.	
	B6. De beleidsdoelen zijn nader uitgewerkt in operationele doelen.	
	B7. De maatschappelijke-, beleids- en operationele doelen zijn specifiek, meetbaar en tijdgebonden.[27]	Specifiek: - Het doel is naar aard enkelvoudig. - Alle relevante termen in het doel zijn gedefinieerd. - Het doel is niet voor meerdere interpretaties vatbaar. - De geplande resultaten zijn in lijn met het doel. Meetbaar: - Het doel is gekoppeld aan een indicator en een streefwaarde. - Er is een nulmeting indien nodig.[28] Tijdgebonden: - Het is duidelijk wat er per doel in 2014 moet worden gerealiseerd.
Wat kunnen we er zelf aan doen?	B8. De gestelde doelen zijn door middel van eigen inzet van de provincie te realiseren (beïnvloedbaarheid).	Het is aantoonbaar of tenminste waarschijnlijk dat de (beleids-) instrumenten die de provincie inzet (materieel) zullen bijdragen aan de realisatie van de doelen.
Wat gaan we ervoor doen?	B9. Er zijn instrumenten gekoppeld aan de operationele doelen.	
Wat mag het kosten?	B10. Er zijn middelen gealloceerd aan de doelen en instrumenten.	
	B11. De beleidsinformatie zoals opgenomen in de begroting sluit aan op de onderliggende beleidsnota's/hypothese e.d.	
C. Beheersing	C1. PS worden gedurende het begrotingsjaar adequaat geïnformeerd over de realisatie van de begroting.	- De informatie is zodanig tijdig dat bijsturing nog mogelijk is; - De informatie is juist; - De informatie is volledig; - De informatie is qua aard en presentatie gelijk aan die in de begroting

[27] Dit zijn de SMART-criteria met uitzondering van acceptabel. Dat is een politieke afweging, die buiten de scope van dit onderzoek valt.
[28] Bij een doelstelling waarbij gestreefd wordt naar een absoluut eindpunt is een nulmeting niet noodzakelijk. Bij een absolute toename is een startdatum noodzakelijk. Bij een relatieve toename is een nulmeting noodzakelijk.

		(vergelijkbaarheid); - De informatie is relevant: o De gegevens uit de verantwoorde resultaten zijn *naar aard gelijk* aan die in de doelstellingen. o De verantwoorde resultaten zijn *conform de beoogde* resultaten in de doelstellingen. o De verantwoorde gegevens zijn *eenduidig*, d.w.z. niet voor meerdere interpretaties vatbaar; o De informatie is tijdspecifiek, dwz het is duidelijk op welke periode de resultaten betrekking hebben en ze zijn recent. o De informatie voldoet aan de behoefte van de gebruiker in het bijzonder PS.
	C2. In de tussentijdse rapportages worden materiële afwijkingen ten opzichte van de begroting adequaat toegelicht.	Bij afwijkingen ten opzichte van de geplande resultaten wordt helder en nader toegelicht: - De oorzaken van de afwijkingen; - Of de voor dit begrotingsjaar geformuleerde ambities (alsnog) zullen worden gerealiseerd; - De wijze waarop GS omgaat met die afwijkingen (al dan niet maatregelen ter bijsturing).
D. Verantwoording	D1. Het gehanteerde format voor verantwoording sluit aan op het format van de begroting.[29]	
	D2. Wordt verantwoord in welke mate de geformuleerde ambities (maatschappelijke, beleids- en/of operationele doelen) zijn behaald.	
	D.3 In de verantwoording worden materiële afwijkingen ten opzichte van de begroting adequaat toegelicht.	Bij afwijkingen ten opzichte van de geplande resultaten wordt helder en nader toegelicht: - De oorzaken van de afwijkingen; - De eventuele gevolgen voor de te realiseren ambitiesdoelen (operationeel, beleid, maatschappelijk);

[29] Formele eis voor de vergelijkbaarheid. Het BBV stelt in artikel 4 lid 1 dat de indeling van de begroting en de jaarstukken identiek is opgesteld

		- Of en zo ja hoe de ambities alsnog zullen worden behaald.
	D4. De verantwoorde resultaten zijn relevant.	Zie criteria bij C1.
Totstandkoming verantwoordingsinformatie	D5. Er liggen adequate informatiesystemen[30] ten grondslag aan de informatie in de verantwoording.	Adequaat: de informatiesystemen genereren tijdige, betrouwbare en relevante informatie. De informatie in de verantwoording is controleerbaar: De verantwoorde resultaten zijn te controleren op basis van interne/externe registraties en brondocumenten.

30 De informatiesystemen, die ten grondslag liggen aan de verantwoording door het college over de realisatie van de doelen en prestaties, zijn beperkt object van onderzoek. De toets zal zich alleen richten op de aanwezigheid van informatiesystemen en niet op de betrouwbaarheid van de gegevens uit deze systemen.

6.2 Geraadpleegde bronnen

- Het Besluit Begroting en Veranwoording provincies en gemeenten (BBV).
- Website Commissie BBV (http://www.commissiebbv.nl/regelgeving/bbv/).
- Rapport randstedelijke rekenkamer "Pilot herschrijven programmaplan begroting 2009" kenmerk 2009/AH085.
- "Rapportage van de evaluatie van perceptie en invoering van de statenformats voor de stukken in de begrotingscyclus" van de SWBC.
- Website 'PP in taal' (http://www.'PP in taal'.nl/programmabegrotingnh/)

6.3 Geraadpleegde personen

6.3.1 Begeleidingsgroep

Naast de vertegenwoordiging uit het auditteam, bestaat de begeleidingsgroep uit de volgende personen:

Functie	Datum
Hoofd P&C	16-04-2015 30-04-2015 17-09-2015 10-11-2015
Directiecontroller directie SVT	
Beleidsadviseur K&B	
Extern deskundige	
Sectormanager BSP	

6.3.2 Interviews

Functie	Directie / Sector	Datum
Concernadviseur P&C	MID/AFD	07-05-2015
Beleidsadviseur A	BEL/VV	27-05-2015 01-06-2015
Beleidsadviseur B	BEL/VV	26-05-2015
Directiecontroller	BU	15-05-2015
Directiecontroller	BEL	18-05-2015
Financieel beleidsadviseur	MID/AFD	17-06-2015
Financieel adviseur B	MID/AFD	11-06-2015
Medewerker beleid A	BEL/VV	02-06-2015
Financieel adviseur C	MID/AFD	25-06-2015
Financieel adviseur B	BEL/EZ	25-06-2015
Medewerker beleid B	BEL/EZ	29-06-2015
Medewerker beleid A	BEL/EZ	29-06-2015
Medewerker beleid B	BEL/RI	30-06-2015
Medewerker beleid B	BEL/EZ	30-06-2015
Statenlid	PVV	19-08-2015
Statenlid	VVD	26-08-2015
Statenlid	Groen Links	08-09-2015
Statenlid	D66	21-09-2015
P.P. Verroen	PP in taal	08-09-2015

Naast deze lijst is bij verschillende personen informatie opgevraagd in het kader van dit onderzoek.

6.4 Overzicht ontbrekende hyperlinks per operationeel doel

Programma 2

Operationeel doel	Ontbrekende verwijzing naar beleidsstukken
2.1.1	Geen beleidsstukken als onderbouwing opgenomen
2.1.2	Verwijzing naar HUP en nota kapitaalgoederen niet opgenomen
2.1.3	Verwijzing naar nota kapitaalgoederen, visie Openbaar Vervoer 2020 en Uitvoeringsprogramma 2012-2015 visie Openbaar Vervoer 2020 niet opgenomen
2.1.4	Verwijzing naar nota kapitaal goederen niet opgenomen
2.2.1	Verwijzing naar Actieplan Ketenintegratie verleend, Kleine Infrastructuur en Gedragsbeïnvloeding niet opgenomen
2.2.2	Geen beleidsstukken als onderbouwing opgenomen
2.3.1	Verwijzing naar Uitvoeringsprogramma 2012-2015 visie Openbaar Vervoer 2020 niet opgenomen
2.3.2	Verwijzing naar Uitvoeringsprogramma 2012-2015 niet opgenomen. Link naar visie Openbaar Vervoer 2020 heeft een onjuiste benaming.

Programma 5

Operationeel doel	Ontbrekende verwijzing naar beleidsstukken
5.1.1	Geen
5.1.3	Link naar Structuurvisie en Ruimtelijke Verordening ontbreken
5.3.1	Link naar economische agenda werkt niet; link naar EFRO-clusterregeling en link EFRO- kansen voor West zijn niet opgenomen
5.3.2	Link naar HIRB regelingen is niet gekoppeld aan de provinciale site maar aan de site van het SDU. Hier moet dan verder gezocht worden naar de betreffende regeling
5.3.3	Opgenomen is “Water als economische drager 2008-2011” deze is reeds vervallen. Verwijzing naar Economische agenda niet opgenomen.
5.3.4	Geen beleidsstukken als onderbouwing opgenomen.
5.4.1	Link naar Provinciale Ruimtelijke Verordening , Ruimte voor ruimte regeling en Groene Uitweg opgenomen
5.4.2	Koppeling naar Natuurbeheerplan 2013 verwijst naar de website van de provincie waar het natuurbeheerplan 2016 is opgenomen. Link Beleidsnotitie en provinciale landschapsverordening verwijst naar een andere regeling. Link naar uitvoeringskader Ganzen Noord-Holland niet opgenomen
5.4.3	Geen

6.5 Overzicht verschil beleidsstukken programmabegroting en zomernota

Programma 2

Operationeel doel	Ontbrekende verwijzing naar beleidsstukken begroting	Afwijking beleidsstukken in zomernota
2.1.1	Geen beleidsstukken opgenomen	In de zomernota zijn beleidsstukken opgenomen
2.1.2	HUP en nota kapitaalgoederen niet opgenomen	HUP, projectplan MIRT en nota kapitaalgoederen niet opgenomen. MIRT is wel in de primaire begroting opgenomen.
2.1.3	Nota kapitaalgoederen, Visie Openbaar Vervoer 2020 en Uitvoeringsprogramma 2012-2015 visie Openbaar Vervoer 2020 niet opgenomen	Visie Openbaar Vervoer 2020 en Uitvoeringsprogramma 2012-2015 visie Openbaar Vervoer 2020 niet opgenomen. Nota kapitaalgoederen is toegevoegd.
2.1.4	Nota kapitaal goederen niet opgenomen	Nota kapitaalgoederen is toegevoegd.
2.2.1	Actieplan Ketenintegratie verleend, Kleine Infrastructuur en Gedragsbeïnvloeding niet opgenomen	Geen beleidsstukken opgenomen
2.2.2	Geen beleidsstukken opgenomen	Geen beleidsstukken opgenomen
2.3.1	Uitvoeringsprogramma 2012-2015 visie Openbaar Vervoer 2020 niet opgenomen	Geen beleidsstukken opgenomen
2.3.2	Verwijzing naar Uitvoeringsprogramma 2012-2015 niet opgenomen. Link naar visie Openbaar Vervoer 2020 heeft een onjuiste benaming.	Geen beleidsstukken opgenomen

Programma 5

Operationeel doel	Ontbrekende verwijzing naar beleidsstukken begroting	Afwijking beleidsstukken in zomernota
5.1.1	Geen	Geen hyperlinks of beleid opgenomen
5.1.3	Link naar Structuurvisie en Ruimtelijke Verordening ontbreken	Link naar Structuurvisie en Ruimtelijke Verordening ontbreken. Daarnaast zijn een 4 tal links naar websites niet opgenomen die wel in de begroting zijn opgenomen
5.3.1	Link naar economische agenda werkt niet; link naar EFRO-clusterregeling en link EFRO- kansen voor West zijn niet opgenomen	Geen beleidsstukken opgenomen

5.3.2	Link naar HIRB regelingen is niet gekoppeld aan de provinciale site maar aan de site van het SDU. Hier moet dan verder gezocht worden naar de betreffende regeling	Zomernota geen link naar beleid opgenomen. Tevens wordt er gesproken over subsidie Watergebonden bedrijvigheid, deze is niet in de begroting vermeld
5.3.3	Opgenomen is “Water als economische drager (WED) 2008-2011” deze is reeds vervallen, er is ondertussen een nieuwe regeling WED die loopt tot 31-12-2014. Verwijzing naar Economische agenda niet opgenomen.	Geen beleid opgenomen
5.3.4	Geen beleidsstukken als onderbouwing opgenomen.	Geen beleidsstukken als onderbouwing opgenomen.
5.4.1	Link naar Provinciale Ruimtelijke Verordening , Ruimte voor ruimte regeling en Groene Uitweg niet opgenomen	Link naar Provinciale Ruimtelijke Verordening , Ruimte voor ruimte regeling, Agenda groen, Natuurbeschermingswet en Groene Uitweg niet opgenomen
5.4.2	Koppeling naar Natuurbeheerplan 2013 verwijst naar de website van de provincie waar het natuurbeheerplan 2016 is opgenomen. Link Beleidsnotitie en provinciale landschapsverordening verwijst naar een andere regeling. Link naar uitvoeringskader Ganzen Noord-Holland niet opgenomen	Geen beleid opgenomen
5.4.3	Geen	Geen beleid opgenomen

In de Zomernota is opeens 5.1.3.09 “Bijdrage aan de ontwikkeling van Schiphol” als instrument opgenomen. Deze is verschoven van 5.3.1, de verschuiving is toegelicht.

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 30 november 2017

Onderwerp: Verbeteringen Begrotingssystematiek

Bijlagen:
- Ambtelijke notitie voor Rekeningencommissie-plus met uitwerking voorstellen Begrotingssystematiek (november 2017)
- Formatvoorbeeld n.a.v. verbetervoorstellen begroting (Bijlage bij ambtelijke notitie, november 2017)
- Onderzoeksrapport Begrotingssystematiek GS (juni 2016)

1. Inleiding

Op 13 juni 2016 heeft het Presidium aan de Rekeningencommissie het verzoek gedaan een concept-opdracht te formuleren, aanhakend op de constateringen in het onderzoeksrapport van GS over de begrotingssystematiek die bij de bespreking van de Kaderbrief 2017 aan de orde is geweest.

De Rekeningencommissie heeft een plan van aanpak opgesteld die tot een uiteindelijk voorstel met aanbevelingen voor verbeteringen van de begrotingssystematiek moet leiden. Het plan van aanpak bestond uit twee fasen, eerst een ‘informatiefase’ en daarop volgend een ‘werkfase’. Het presidium heeft op 24 oktober 2016 het plan van aanpak akkoord bevonden en de uitvoering is bij een uitgebreide Rekeningencommissie (de Rekeningencommissie-plus) neergelegd, in plaats van een aparte werkgroep.

Uit de informatiefase is een groot aantal mogelijke aanbevelingen gekomen om tot een verbetering van de begrotingssystematiek te komen. In deze fase kwamen de aanbevelingen uit onder ander de volgende bronnen:
- Onderzoeksrapport Begrotingssystematiek GS
- Reactie P.P. Verroen op onderzoeksrapport Begrotingssystematiek GS
- Ambtelijke presentatie aan Rekeningencommissie-plus

In de werkfase is de Rekeningencommissie-plus met de 43 opgehaalde aanbevelingen aan de slag gegaan om deze te concretiseren, te bundelen en uit te splitsen op thema. Na een werksessie in februari 2017 en een vergadering met de portefeuillehouder financiën in maart 2017 van de Rekeningencommissie-plus is aan de ambtelijke organisatie het verzoek gedaan de aanbevelingen verder uit te werken op haalbaarheid binnen het huidige format, en te bezien welke concrete verbeteringen ingevoerd kunnen worden.

Het gaat om verbeteringen op vijf door de Rekeningencommissie-plus gecategoriseerde thema's, te weten:

- Inzicht in Reserves;
- Relatie tussen beleidsdoelen en financiën;
- Standaardteksten van het format;
- Onderscheid in de P&C documenten;
- Integraliteit tussen P&C documenten en traceerbaarheid van informatie.

De ambtelijke uitwerking van deze verbeteringen is op 18 september 2017 gepresenteerd aan de Rekeningencommissie-plus. Ook is er een gesprek geweest tussen de Rekeningencommissie-plus met de provinciesecretaris mw. R.M. Bergkamp over de aansluiting van de begroting op de ambtelijke organisatie. Door de provinciesecretaris is aangegeven dat verbetering van de begrotingssystematiek de hoogste ambtelijke aandacht heeft. De gepresenteerde verbeteringen dragen bij aan het doel is dat beter begrip en inzicht bij de Statenleden meer samen gaan met het eigenaarschap bij de ambtenaren in de lijn. De begroting was teveel van de staf geworden en te ver weg geraakt van de mensen die met groen, bereikbaarheid of bestuurlijke kwaliteit bezig zijn. Het streven is om naar een inhoudelijke uitleg te gaan, in een heldere en begrijpelijke taal.

Na opmerkingen van de leden in de vergadering van 18 september zijn de verbetervoorstellen uitgewerkt tot een notitie die op 9 november 2017 in aanwezigheid van de portefeuillehouder financiën in de Rekeningencommissie-plus is besproken. Alle aanwezige leden van de rekeningencommissie-plus zijn akkoord gegaan met de verbeteringen en hebben akkoord gegeven om deze uit te werken in een Statenvoordracht met ontwerpbesluit. De verbetervoorstellen richten zich op de vijf thema's, maar daarbij is ook de algehele bedoeling om te komen tot een modern, toekomstgericht, duidelijk en werkbaar format voor de begrotingssystematiek als leidraad in beeld gebleven. De Rekeningencommissie-plus wil de eerste resultaten van de verbeteringen zichtbaar hebben in de Begroting 2019.

2. Aanbevelingen en verbetervoorstellen per thema

Bij de aanbevelingen en verbetervoorstellen is uitgegaan van het behoud van de basisstructuur van het format, zoals het gebruik van de doelenboom. Maar het voegt een aantal elementen toe en voegt andere elementen samen.

Thema 1: Inzicht in reserves

- Om het inzicht in reserves te vergroten, wordt voorgesteld een 1 op 1 koppeling te realiseren tussen een reserve en een operationeel doel (1 reserve = 1 operationeel doel);
- Om meerjarig inzicht te krijgen in de "op de plank liggende" plannen, wordt een hyperlink naar het bestedingsplan opgenomen. Om de inzichtelijkheid te bevorderen kan zo mogelijk in ieder bestedingsplan een gestandaardiseerd financieel overzicht worden toegevoegd;
- Omdat gewenst is ook te rapporteren over de stand van de reserve, zal een kopje hiervoor toegevoegd worden bij de toelichting.

Thema 2: Relatie tussen beleidsdoelen en financiën

- Laat de indeling in kostencategorieën los. Benoem daarentegen (zo nodig) meer operationele doelen, die wel een 1 op 1 relatie hebben tussen geld en inhoud;
- Investeringen benoemen: Kapitaallasten worden in relatie met nieuwe investeringen gebracht. Een prognose van de investeringsomvang en stand van de kredieten kan worden opgenomen.
- Relevante activiteiten uit voorzieningen benoemen: Expliciet maken wanneer een activiteit uit een voorziening wordt bekostigd (met name PMO).

Thema 3: Standaardteksten van het format

- Het afstappen van de indeling op kostencategorieën zorgt er voor, dat de ambtelijke standaardteksten niet meer nodig zijn. Deze verklaringen hadden geen enkele beleidsinhoudelijke betekenis en waren een direct gevolg van de indeling op kostencategorieën.
- Om de eenheid te behouden en te waarborgen dat alle programma's tenminste bepaalde informatie bevatten, heeft het format grote waarde. Er blijft daarom een voorgeschreven indeling van de programma's. Om tegemoet te komen aan de wens om op onderdelen iets meer uitleg te kunnen toevoegen, worden tekstuele toelichtingen op meer plekken mogelijk.

Thema 4: Onderscheid P&C documenten

- Het helemaal verbieden van "nieuw beleid" in de zomernota en in de jaarschijf van het lopende jaar in de kaderbrief is niet praktisch. Wel kan in de kaderbrief zowel in de kaderbrieftekst zelf als in het voorgestelde besluit duidelijk onderscheid gemaakt worden tussen het lopende jaar en de komende begroting.

Thema 5: Integraliteit tussen de P&C documenten en traceerbaarheid van de informatie

- Voor veel begrotingsprogramma's of beleidsdoelen is een periodieke, overkoepelende nota gebruikelijk. Voor een groot deel van de beleidsterreinen zal de omgevingsvisie deze functie vervullen. Als wordt afgesproken om in deze nota's aandacht te besteden aan de manier waarop deze vertaald worden in de begroting, kan aan de hand van zo'n nota PS discussiëren over doelen en output. Bestaande middelen zijn kaderstellend, de behoefte aan extra middelen wordt ingebracht in het kaderbriefproces. Een inventarisatie per doelenboom"tak" zal moeten uitwijzen, of deze werkwijze voor alle doelenboomtakken haalbaar is.

3. Financiering

Om na besluitvorming snelle voortgang in het proces te krijgen, zodat de P&C documenten vanaf de Begroting 2019 vorm gegeven kunnen worden conform de vastgestelde aanbevelingen, wordt eenmalig maximaal, 50.000,- euro vrijgemaakt uit de vrijvallende

middelen in de post Onvoorzien uit de Begroting 2017. Bij de eerste Begrotingswijziging 2018 wordt een voorstel voor bestemming van deze middelen opgenomen. Gedeputeerde Staten informeren de Rekeningencommissie over de kosten die gemaakt worden om de aanbevelingen in de Begrotingssystematiek te implementeren.

4. Proces en procedure

Na besluitvorming door Provinciale Staten gaan Gedeputeerde Staten de aanbevelingen uitwerken en implementeren in de Begrotingssystematiek en bijbehorende P&C documenten. De Rekeningencommissie zal jaarlijks, in november, de Begrotingssystematiek evalueren en bezien of nadere verbeteringen noodzakelijk zijn.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Rekeningencommissie-plus van Noord-Holland,

dhr. D.G. Heijnen, voorzitter Rekeningencommissie-plus

dhr. E. Krijgsman, griffier Rekeningencommissie-plus

Ontwerpbesluit

Nr. 8

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van de Rekeningencommissie van 30 november 2017;

gelet op de ambtelijke notitie met uitwerking verbetervoorstellen;

besluiten:

1. Gedeputeerde Staten op te dragen om vanaf de Begroting 2019 de P&C documenten zoveel mogelijk vorm te geven conform de volgende aanbevelingen;

Inzicht in reserves

a. Om het inzicht in reserves te vergroten, wordt een één-op-één koppeling gerealiseerd tussen een reserve en een operationeel doel;
b. Om meerjarig inzicht te krijgen in de “op de plank liggende” plannen, wordt een hyperlink naar het bestedingsplan opgenomen. Om de inzichtelijkheid te bevorderen wordt (zo mogelijk) in het bestedingsplan een gestandaardiseerd financieel overzicht toegevoegd;
c. Omdat het gewenst is ook te rapporteren over de stand van de reserve, wordt een kopje hiervoor toegevoegd bij de toelichting.

Relatie tussen beleidsdoelen en financiën

d. De indeling in kostencategorieën wordt losgelaten. Benoem (zo nodig) meer operationele doelen die wel een één-op-één relatie hebben tussen geld en inhoud;
e. Benoem investeringen: Kapitaallasten worden in relatie met nieuwe investeringen gebracht. Een prognose van de investeringsomvang en stand van de kredieten wordt opgenomen;
f. Relevante activiteiten uit voorzieningen benoemen: Expliciet gemaakt wordt wanneer een activiteit uit een voorziening wordt bekostigd (met name PMO).

Standaardteksten van het format

g. De ambtelijke standaardteksten zijn niet meer nodig door het afstappen van de indeling op kostencategorieën;
h. Om de eenheid te behouden en te waarborgen dat alle programma’s tenminste bepaalde informatie bevatten, heeft het format grote waarde. Er wordt vastgehouden aan een voorgeschreven indeling van de programma’s. Op onderdelen kan meer tekstuele uitleg toegevoegd worden en dit wordt op meer plekken in het format mogelijk.

Onderscheid P&C documenten

i. Zowel in de Kaderbrief als in het voorgestelde ontwerpbesluit bij de Kaderbrief wordt duidelijk onderscheid gemaakt tussen nieuw beleid in het lopende jaar, en nieuw beleid voor de komende begroting.

Integraliteit tussen de P&C documenten en traceerbaarheid van de informatie

j. Voor veel begrotingsprogramma's of beleidsdoelen is een periodieke, overkoepelende nota gebruikelijk. Voor een groot deel van de beleidsterreinen zal de omgevingsvisie deze functie vervullen. In deze nota's moet aandacht besteed worden aan de manier waarop deze vertaald worden in de Begroting. Aan de hand van zo'n (kader)nota kunnen PS discussiëren over de doelen en output;
k. Een inventarisatie per doelenboom"tak" moet uitwijzen, of deze werkwijze voor alle doelenboomtakken haalbaar is.

2. Voor de voortgang van het proces wordt eenmalig 50.000,- euro uit de post Onvoorzien uit de begroting 2017 vrijgemaakt en in de Begroting 2018 en opgenomen in de eerste Begrotingswijziging 2018;

3. Gedeputeerde Staten informeren de Rekeningencommissie over aanvullende kosten die gemaakt worden om de P&C documenten vanaf de Begroting 2019 vorm te geven conform de vastgestelde aanbevelingen;

4. De Rekeningencommissie evalueert jaarlijks (in november) of nadere verbeteringen in de Begrotingssystematiek noodzakelijk zijn;

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d	**12-02-2018**
Commissie	Mobiliteit & Financiën
Datum commissievergadering	**22-01-2018**

Onderwerp: **Begrotingssystematiek**

Uw contactpersoon
P. Koekoek
AD/STG

Doorkiesnummer +31235143001
koekoekp@noord-holland.nl

De commissie adviseert de voordracht Begrotinssystematiek als hamerstuk te agenderen voor de PS-vergadering van 12 februari 2018.
Voor de behandeling van dit punt in de commissie M&F: zie onderstaand het uittreksel van het conceptverslag van de vergadering van de commissie M&F van 22 januari 2018.

6. A- agenda Financiën
6a.Voordracht Begrotingssystematiek
De commissie heeft een technische toelichting gekregen. De heer **Heijnen** is als voorzitter van de Rekeningencommissie bereid om eventuele vragen te beantwoorden.

De heer **Den Uyl** (PvdA) is lid van de Rekeningencommissie. Hij heeft deel uitgemaakt van het beoordelingsproces en is heel tevreden met wat daar uitgekomen is.
De PvdA ondersteunt de voordracht.

De heer **Yurdakul** (D66) zegt dat de huidige instrumenten voor de begrotingsystematiek niet altijd voldoende handvatten bieden aan Statenleden om hun kaderstellende en controlerende rol optimaal te kunnen uitoefenen. Op basis van een onderzoeksrapport heeft de Rekeningencommissie een analyse gedaan, met 43 aanbevelingen tot gevolg. De heer Yurdakul zat in de Rekeningencommissie om mee te denken over voorstellen, die leiden tot een beter inzicht in de reserves, adequate beleidsinformatie en meer integraliteit tussen planning & control. Veel zaken zijn goed opgepakt. Vanuit de ambtelijke organisatie en Gedeputeerde Staten was er een positieve houding. In coproductie zijn verbetervoorstellen gemaakt. Nog in deze Statenperiode kunnen de Statenleden beoordelen hoe de eerste verbetervoorstellen vorm hebben gekregen in de begroting van 2019. De heer Yurdakul wil deze commissie voorstellen om een pleidooi te houden dat de Rekeningencommissie zoals die er nu is, ook in de volgende periode de opdracht krijgt om dit traject te vervolgen. Er moeten immers nog een evaluatie en een vinger aan de pols worden gehouden.

Mevrouw **Pels** (GL) spreekt namens GroenLinks complimenten uit richting het ambtelijk apparaat voor het omzetten van den wensen van Provinciale Staten in een dergelijk cruciaal dossier. Het is belangrijk dat men met zijn allen lerende blijft, zowel in de organisatie als in Provinciale Staten. Er moet aandacht zijn voor de implementatie. Bij het opstellen van de begroting zouden Provinciale Staten meer betrokken moeten worden. Hier ligt een mooie uitdaging voor de Rekeningencommissie. Er kan worden gekeken naar de Methode Duisenberg en hoe de burger meer betrokken kan worden bij begroting. Daar ligt de uitdaging.

De heer **De Kam** (CDA) vertelt dat zijn fractie en vooral de heer Heijnen veel energie heeft gestoken in het verbeteren van de begrotingssystematiek. Met vijf aanbevelingen wordt een belangrijke stap in de goede richting gezet. Het CDA is zeer positief over deze ontwikkeling en de voordracht en bedankt de Rekeningencommissie voor al het werk.

De heer **Leever** (ONH) spreekt zijn complimenten uit voor de voorliggende systematiek. De Rekeningencommissie hield zich lange tijd bezig met de verbetering van de begrotingsystematiek. Het

voorliggende voorstel krijgt de goedkeuring van ONH. De fractie is nieuwsgierig naar de begroting 2019. Een voorproefje was al zichtbaar in het Programma Groen in de begroting 2018. Dat zag er goed uit.
De reserves koppelen aan een operationeel doel is een goede gedachte. In de begroting zijn 46 operationele doelen opgenomen en dus ook 46 reserves. Toch verwacht ONH dat in de nieuwe reserves meer opsplitsingen komen voor grote, langlopende projecten. De fractie mist in het voorstel de opmerking over de gewenste totaalsom van de reserves. De huidige totaalsom vindt de fractie veel te hoog. Er verandert nauwelijks iets aan de totaalsom. De provincie houdt volgens ONH honderden miljoenen euro's (geld van burgers) onnodig vast.
De huidige opzet van de begroting is jaren geleden zeer tegen de zin van Gedeputeerde Staten door Provinciale Staten ingevoerd. Het verkeerde besluit van Provinciale Staten van destijds wordt nu weer gecorrigeerd. Daarmee is ONH zeer tevreden.

De heer **Van Straaten** (VVD) spreekt van een lang proces dat al startte in de vorige periode. Het resultaat mag er zijn. Er liggen nu goede voorstellen voor, die de begroting inzichtelijker zullen maken. Het loslaten van de huidige kostencategorieën en het koppelen van reserves aan operationele doelen zijn wat de heer Van Straaten betreft goede maatregelen. De ambtelijk klinkende toelichtingen die inherent waren aan het oude begrotingsmodel werden verergerd doordat verklaringen voor budgetneutrale wijzigingen op meerdere plekken herhaald werden. Dat behoort nu grotendeels tot het verleden. Dat neemt niet weg dat afwijkingen nog toegelicht zullen moeten blijven worden. Deze zullen vaak technisch dan wel ambtelijk van aard zijn.
De VVD staat heel positief tegenover de voorstellen.

De heer **Zoon** (PvdD) zegt dat zijn fractie wat negatiever tegenover de voorstellen staat. De verwachting is dat men het overzicht kwijtraakt met het loslaten van vaste formuleringen. Over periodes heen zal de begroting onoverzichtelijk en wolliger worden. De PvdD is niet blij met de nieuwe opzet. Ze zou graag zien dat de huidige systematiek beter wordt toegelicht. De fractie vreest dat de begroting gebruikt zal worden voor nieuw beleid en het aanpassen van beleid.

Bij interruptie vraagt de heer Yurdakul (D66) waarop de heer Zoon dit idee baseert?
Het uitgangspunt was dat het bestaande format niet wed losgelaten. Wel zouden verbeteringen mogelijk zijn.

De heer **Zoon** (PvdD) constateert dat het bestaande format wel losgelaten wordt. In de technische brief werd duidelijk dat als er beleid bij komt dat aan de doelenboom allerlei zaken worden toegevoegd. Over de jaren heen komt daar geen consistent beeld uit voort. Onder de streep blijft er sprake van hetzelfde bedrag, maar in de tussenliggende 'boom' gaat veel verandering plaatsvinden.

De heer **Deen** (PVV) meldt dat de PVV de verbeteringsvoorstellen steunt. Zoals in de briefing werd uitgelegd, was het uitgangspunt om de begroting eenvoudiger leesbaar en begrijpelijker te maken. De PVV steunt dat uitgangspunt.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vertelt dat 50PLUS de verbetervoorstellen steunt. De fractie bedankt de Rekeningencommissie voor het gedane werk.

De heer **Heijnen** (voorzitter Rekeningencommissie) bedankt namens de RekeningencommissiePlus voor de complimenten. Hij sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Pels waarin zij het ambtelijk apparaat bedankt voor alle ondersteuning die de Rekeningencommissie werd geboden.
In de voorstellen zit het idee om jaarlijks in de Rekeningencommissie te spreken over de systematiek en te beoordelen of verbeteringen op onderdelen noodzakelijk zijn. Het is goed om dat mee te geven aan de volgende Staten. Ook in de volgende Staten zou weer aan goede voorlichting moeten worden gedaan over de systematiek.
Het klopt reserves aan een operationeel doel worden gehangen. Het kan zelfs zo zijn dat er andere operationele doelen bij komen. Dat betekent meer reserves, maar wel duidelijk op één plaats terug te vinden in de begroting. Over de gewenste totaalsom van de reserves is niet gesproken door de Rekeningencommissie. De RekeningencommissiePlus had de opdracht om te kijken naar de systematiek en het format.
De heer Zoon merkte op dat de doelenboom verandert. Een overheid in een dynamische omgeving heeft soms wat andere operationele doelen. De programma's blijven hetzelfde.
Over het voortzetten van de Rekeningencommissie zegt dat heer Heijnen dat in de voordracht wordt voorgesteld om jaarlijks de begrotingsystematiek op agenda van de Rekeningencommissie te zetten. Daarmee zit impliciet de aanbeveling om in de volgende Statenperiode weer een Rekeningencommissie in te stellen.

De **voorzitter** constateert dat de voordracht als hamerstuk kan worden doorgeleid naar Provinciale Staten, met dien verstande dat de PvdD tegen de voordracht zal stemmen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
A.W. Voordenhout
CZ/FIN

Doorkiesnummer (023) 514 3137
voordenhouta@noord-holland.nl

INGEKOMEN 13 DEC. 2017

Betreft: Aandeelhouderslening SADC

Verzenddatum
13 DEC. 2017

Kenmerk
905.620 / 1.017.872

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de Statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlage, over ons voorgenomen besluit inzake een aandeelhouderslening voor SADC.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
Haarlem [2012 HR]
www.noord-holland.nl

OVEREENKOMST VAN AANDEELHOUDERSLENING

Ondergetekenden:

1. de publiekrechtelijke rechtspersoon: **Gemeente Amsterdam**, gevestigd te Amsterdam, met adres: (1011 PN) Amsterdam, Amstel 1, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 34366966 ('**Gemeente Amsterdam**');

2. de publiekrechtelijke rechtspersoon: **Gemeente Haarlemmermeer**, gevestigd te Haarlemmermeer, met adres: (2132 TZ) Hoofddorp, Raadhuisplein 1, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 34366641 ('**Gemeente Haarlemmermeer**');

3. de publiekrechtelijke rechtspersoon: **Provincie Noord-Holland**, gevestigd te Haarlem, met adres: (2012 HR) Haarlem, Dreef 3, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 34362354 ('**Provincie Noord-Holland**');

4. de naamloze vennootschap: **Schiphol Nederland BV**, statutair gevestigd te Schiphol, gemeente Haarlemmermeer, met adres: (1118 CP) Schiphol, gemeente Haarlemmermeer, Evert van de Beekstraat 202, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 34029174 ('**Schiphol Nederland BV'**),

   Gemeente Amsterdam, Gemeente Haarlemmermeer, Provincie Noord-Holland, Schiphol, hierna gezamenlijk te noemen: '**Aandeelhouders**' en ieder afzonderlijk te noemen: '**Aandeelhouder**',

   en

5. de naamloze vennootschap: **Schiphol Area Development Company N.V.**, statutair gevestigd te Schiphol, gemeente Haarlemmermeer, met adres: (1118 CZ) Schiphol, gemeente Haarlemmermeer, Evert van de Beekstraat 356, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 34063671, hierna te noemen: '**Geldnemer**',

met inachtneming van het (de) navolgende (bestuurlijke) stuk(ken):

- [xxx]
- [xxx]

in aanmerking nemende:

a. dat Geldnemer een samenhangend portfolio van hoogwaardige, bereikbare (inter)nationaal concurrerende werkmilieus op de Westas van de Metropoolregio Amsterdam ontwikkelt. Gemeente Amsterdam, Gemeente Haarlemmermeer, Provincie Noord-Holland en Schiphol Nederland BV bezitten ieder vijfentwintig procent (25%) van de aandelen in Geldnemer. Door middel van samenwerking tussen de overheid, de onderneming Schiphol en commerciële partijen beogen Aandeelhouders met Geldnemer de economische potentie van stad en luchthaven optimaal te benutten. Geldnemer levert naast financieel rendement, een maatschappelijke bijdrage in de vorm van arbeidsplaatsen, een bijdrage aan de transitie naar een circulaire economie en versterking van de concurrentie van de regio;

b. dat Geldnemer verschillende grondexploitaties bezit. De projecten van Geldnemer zijn ondergebracht in afzonderlijke BV-CV constructies waarin Geldnemer – al dan niet samen met een of meer van de Aandeelhouders – participeert (de '**Participatievennootschappen**');

c. dat Geldnemer financiering nodig heeft ten behoeve van haar bedrijfsvoering. Geldnemer houdt thans een kredietfaciliteit met een kredietlimiet van € 20 miljoen aan bij de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten ('**BNG**'). De Gemeente Haarlemmermeer heeft zich jegens BNG borggesteld voor de verplichtingen van Geldnemer uit hoofde van deze kredietfaciliteit bij BNG;

d. dat de Gemeente Haarlemmermeer aangegeven heeft het financieringsrisico van Geldnemer gelijk over de Aandeelhouders te willen verdelen en de onder c genoemde borgtocht wenst te beëindigen;

e. dat de Aandeelhouders gezamenlijk hebben besloten een aandeelhouderslening in de vorm van een kredietfaciliteit te verstrekken aan Geldnemer. Geldnemer zal de onder c genoemde kredietfaciliteit bij BNG beëindigen en aflossen;

f. dat Geldnemer de Kredietfaciliteit zal gebruiken voor de ontwikkeling van grondexploitaties. Dit betekent dat de bedragen die Geldnemer zal trekken onder de Kredietfaciliteit, zullen worden gebruikt door en ten behoeve van de verschillende Participatievennootschappen van Geldnemer;

g. dat de zekerheden die Geldnemer kan verstrekken voor terugbetaling van de kredietfaciliteit beperkt zijn, omdat Geldnemer weinig tot geen eigen activa – naast de belangen die Geldnemer aanhoudt in de Participatievennootschappen – bezit;

h. dat PwC onderzoek heeft gedaan naar de benodigde financieringsbehoefte van Geldnemer in de komende jaren en naar de marktconforme voorwaarden voor het verstrekken van een lening. De

uitkomsten van dit onderzoek van PwC liggen ten grondslag aan de voorwaarden waaronder de Aandeelhouders de Aandeelhouderslening aan Geldnemer ter beschikking stellen;

i. dat Partijen in deze overeenkomst de voorwaarden van de Aandeelhouderslening wensen vast te leggen,

komen als volgt overeen:

Definities.

Artikel 1.

"Aandeelhouders"	:	de partijen zoals genoemd onder 1 tot en met 4.
"Aandeelhouderslening"	:	de Kredietfaciliteit die Aandeelhouders aan Geldnemer verstrekken onder de condities van deze Overeenkomst.
"Aflossing"	:	de aflossing van (een deel van) de Kredietfaciliteit.
"Aflossingsbedrag"	:	het bedrag dat Geldnemer verzoekt af te lossen.
"Aflossingsdatum"	:	de datum van de Aflossing, oftewel de datum waarop de Geldnemer het Aflossingsbedrag uiterlijk moet overmaken naar de bankrekeningen van Aandeelhouders.
"Aflossingsverzoek"	:	een verzoek dat is opgesteld volgens het model van Bijlage 2.
"Geldnemer"	:	de Geldnemer onder deze Overeenkomst.
"Jaarlijkse Kredietlimiet"	:	de maximale kredietlimiet die overeenkomstig artikel 3 in een bepaald jaar aan Geldnemer ter beschikking wordt gesteld.
"Kredietfaciliteit"	:	de kredietfaciliteit die overeenkomstig artikel 2 (De Kredietfaciliteit) ter beschikking wordt gesteld op basis van deze Overeenkomst, voor zover deze kredietfaciliteit niet wordt opgezegd of verminderd in overeenstemming met de bepalingen van deze Overeenkomst.
"Kredietvoorstel"	:	het voorstel van Geldnemer voor de hoogte van de Jaarlijkse Kredietlimiet.
"Leenplafond"	:	het maximumbedrag dat in totaal in hoofdsom kan worden geleend onder deze Overeenkomst.
"Opeisingsgrond"	:	elke gebeurtenis of omstandigheid als bedoeld in artikel 9 (Onmiddellijke opeisingsgronden).
"Openstaande Leenbedrag"	:	het bedrag dat op enig moment door Geldnemer in totaal is getrokken onder de Kredietfaciliteit.
"Overeenkomst"	:	deze overeenkomst van aandeelhouderslening.
"Participatievennootschappen"	:	de vennootschappen waarin Geldnemer aandelen houdt of andere belangen heeft, waarnaar wordt verwezen onder b.

"Partij"	:	een partij bij deze Overeenkomst.
"Trekking"	:	het trekken van een bedrag onder de Kredietfaciliteit.
"Trekkingsbedrag"	:	het bedrag dat Geldnemer verzoekt te trekken onder de Kredietfaciliteit op grond van het Trekkingsverzoek.
"Trekkingsdatum"	:	de datum van de Trekking, oftewel de datum waarop de Aandeelhouders het Trekkingsbedrag uiterlijk moeten overmaken naar de bankrekening van Geldnemer.
"Trekkingsverzoek"	:	een verzoek dat is opgesteld volgens het model van Bijlage 1.
"Werkdag"	:	een werkdag, niet zijnde een zaterdag of zondag, waarop de banken in Nederland open zijn voor algemene zaken.

De Kredietfaciliteit.

Artikel 2.

2.1. De Aandeelhouders verstrekken op [DATUM] aan de Geldnemer een Kredietfaciliteit met een Leenplafond van dertien miljoen vijfhonderdduizend euro (€ 13.500.000,00).

2.2. De Kredietfaciliteit wordt door de Aandeelhouders gezamenlijk verstrekt aan de Geldnemer, met dien verstande dat de Aandeelhouders zich voor gelijke delen jegens Geldnemer verbinden. De Aandeelhouders zijn uitdrukkelijk niet hoofdelijk verbonden voor de bedragen die ter beschikking worden gesteld aan Geldnemer onder de Kredietfaciliteit. Iedere Aandeelhouder kan voor maximaal vijfentwintig procent (25%) van onder de Kredietfaciliteit ter beschikking gestelde bedragen aan Geldnemer worden aangesproken.

Jaarlijkse kredietlimiet.

Artikel 3.

3.1. De Jaarlijkse Kredietlimiet wordt vastgesteld door de Aandeelhouders op basis van een Kredietvoorstel van Geldnemer, onverminderd het bepaalde in artikel 3.5.

3.2. Het Kredietvoorstel moet zijn gebaseerd op de liquiditeitsbehoefte van Geldnemer, die is vastgesteld aan de hand van een liquiditeitsprognose voor het desbetreffende kalenderjaar van Geldnemer. Geldnemer dient met het Kredietvoorstel de liquiditeitsprognose voor het desbetreffende kalenderjaar over te leggen.

3.3. Het Kredietvoorstel moet uiterlijk vóór 15 november van het voorafgaande kalenderjaar zijn ingediend bij de Aandeelhouders.

3.4. De Aandeelhouders stellen de Jaarlijkse Kredietlimiet uiterlijk op 31 december vast en stellen Geldnemer onverwijld op de hoogte van de vastgestelde Jaarlijkse Kredietlimiet.

3.5. De Aandeelhouders zijn bij de vaststelling van de Jaarlijkse Kredietlimiet niet gebonden aan het Kredietvoorstel van Geldnemer. Ten behoeve van de besluitvorming kunnen de Aandeelhouders nadere informatie opvragen bij de Geldnemer. Indien de vastgestelde Jaarlijkse Kredietlimiet afwijkt van het Kredietvoorstel, geven Aandeelhouders daarvan een schriftelijke toelichting.

3.6. Bij gebreke van een Kredietvoorstel, blijft de Jaarlijkse Kredietlimiet gelijk aan de laatst vastgestelde Jaarlijkse Kredietlimiet, tot het moment dat alsnog een Jaarlijkse Kredietlimiet wordt vastgesteld overeenkomstig dit artikel 3 dan wel de Aandeelhouders de Jaarlijkse Kredietlimiet zelf vaststellen.

Trekkingsverzoek.

Artikel 4.

4.1. Geldnemer kan twee keer per kalenderjaar een Trekkingsverzoek indienen met inachtneming van de Jaarlijkse Kredietlimiet.

4.2. Het Trekkingsverzoek wordt uiterlijk ingediend op 31 januari of 30 juni van een kalenderjaar.

4.3. Een Trekkingsverzoek bevat ten minste het Trekkingsbedrag en de Trekkingsdatum, en wordt bij de Aandeelhouders ingediend conform Bijlage 1.

4.4. Het Trekkingsverzoek moet ten minste tien werkdagen voor de Trekkingsdatum door de Aandeelhouders zijn ontvangen.

4.5. Een Trekkingsverzoek behoeft geen uitdrukkelijke instemming van de Aandeelhouders, onverminderd het bepaalde in artikel 4.6 en 4.7. Als Geldnemer voldoet aan de voorwaarden onder deze Overeenkomst, is iedere Aandeelhouder jegens Geldnemer gehouden om vijfentwintig procent (25%) van het Trekkingsbedrag aan Geldnemer over te maken, uiterlijk op de Trekkingsdatum.

4.6. De Aandeelhouders kunnen een Trekkingsverzoek weigeren indien gegronde vrees bestaat dat Geldnemer niet voldoet of zal voldoen aan de op hem op grond van deze Overeenkomst rustende verplichtingen. Bij twijfel hieromtrent kunnen de Aandeelhouders Geldnemer om nadere inlichtingen verzoeken en zijn zij gerechtigd betaling van het Trekkingsbedrag op te schorten.
Indien een Aandeelhouder het Trekkingsverzoek weigert op grond van dit artikel 4.6, worden ook de andere Aandeelhouders geacht het Trekkingsverzoek te hebben geweigerd.

4.7. Een Trekkingsverzoek wordt geweigerd als door betaling van het Trekkingsbedrag de Jaarlijkse Kredietlimiet wordt overschreden.

Aflossingsverzoek.

Artikel 5.

5.1. Geldnemer is bevoegd een Aflossingsverzoek bij de Aandeelhouders in te dienen.

5.2. Een Aflossingsverzoek kan twee keer per jaar worden ingediend, uiterlijk op 31 januari of 31 juni van een kalenderjaar.

5.3. Een Aflossingsverzoek bevat ten minste het Aflossingsbedrag en de Aflossingsdatum, en wordt bij de Aandeelhouders ingediend conform Bijlage 2.

5.4. Geldnemer is aan iedere Aandeelhouder vijfentwintig procent (25%) van het Aflossingsbedrag verschuldigd, uiterlijk op de Aflossingsdatum.

Rente en bereidstellingsprovisie.

Artikel 6.

6.1. Geldnemer is aan de Aandeelhouders verschuldigd:

a. een rente op jaarbasis van vier en zesenveertig/honderdste procent (4,46%) over het Openstaande Leenbedrag;

b. een bereidstellingsprovisie op jaarbasis van veertig procent (40%) van de onder a bedoelde rente over het niet getrokken gedeelte van de Jaarlijkse Kredietlimiet.

6.2. Geldnemer is aan iedere Aandeelhouder verschuldigd:

a. vijfentwintig procent (25%) van het rentebedrag, en

b. vijfentwintig procent (25%) van de bereidstellingsprovisie.

6.3. De rente en bereidstellingsprovisie bouwen dagelijks op en worden berekend op basis van het daadwerkelijke aantal dagen per maand en het daadwerkelijke aantal dagen per jaar.

6.4. De verschuldigde rente en de bereidstellingsprovisie worden na afloop van ieder kalenderjaar vastgesteld door de Aandeelhouders en dienen uiterlijk op 31 januari van het volgende kalenderjaar te zijn voldaan aan de Aandeelhouders.

Betalingen.

Artikel 7.

7.1. Alle aan Geldnemer verschuldigde bedragen onder deze Overeenkomst zullen worden betaald door de afzonderlijke Aandeelhouders op de bankrekening die de Geldnemer schriftelijk heeft opgegeven:

- Geldnemer: [bankrekeningnummer]

7.2. Alle aan Aandeelhouders verschuldigde bedragen onder deze Overeenkomst zullen worden betaald door de Geldnemer op de volgende bankrekeningen van Aandeelhouders:

- Gemeente Amsterdam: [bankrekeningnummer]
- Gemeente Haarlemmermeer: [bankrekeningnummer]
- Provincie Noord-Holland: [bankrekeningnummer]
- Schiphol Nederland BV: [bankrekeningnummer]

7.3. De genoemde bankrekeningnummers kunnen worden gewijzigd. Bij wijziging van een bankrekening stelt Geldnemer of de betreffende Aandeelhouder zowel de Geldnemer als de overige Aandeelhouders hiervan schriftelijk op de hoogte.

Informatieverplichtingen.

Artikel 8.

8.1. Geldnemer is elk kwartaal verplicht een kwartaalrapportage te verstrekken aan de Aandeelhouders, onmiddellijk nadat deze beschikbaar is geworden, maar in elk geval niet later dan zestig (60) dagen na afloop van het kwartaal.

8.2. Geldnemer is verplicht de door accountant van Geldnemer goedgekeurde jaarcijfers te verstrekken aan de Aandeelhouders, onmiddellijk nadat deze beschikbaar zijn, maar in elk geval niet later dan honderdvijftig (150) dagen na afloop van het desbetreffende kalenderjaar.

8.3. Geldnemer is voorts verplicht de Aandeelhouders tussentijds te informeren indien:

a. zich feiten of omstandigheden voordoen waardoor de nakoming van enige verplichting van Geldnemer op grond van deze Overeenkomst in het gedrang komt, althans, daartoe redelijkerwijs aanleiding bestaat;

b. zich feiten of omstandigheden voordoen die een materieel nadelige invloed hebben op de financiële toestand, onderneming, activa of vooruitzichten van Geldnemer. Daaronder wordt in elk geval begrepen indien zich omstandigheden voordoen als bedoeld in artikel 9 onder c en d.

Onmiddellijke opeisingsgronden.

Artikel 9.

Aandeelhouders zijn ieder gerechtigd het Openstaande Leenbedrag, vermeerderd met de nog verschuldigde rente en bereidstellingsprovisie, ineens geheel op te eisen, indien zich één of meer van de volgende gebeurtenissen voordoet:

a. Geldnemer betaalt een door hem op grond van deze Overeenkomst verschuldigd bedrag niet op de voorgeschreven datum en/of wijze, tenzij de niet-betaling het gevolg is van een technische of administratieve fout en alsnog betaling plaatsvindt binnen tien (10) werkdagen na de voorgeschreven datum;

b. Geldnemer schiet tekort in de nakoming van zijn verplichtingen op grond van deze Overeenkomst, in het bijzonder van artikel 8 (*Informatieverplichtingen*) tenzij de tekortkoming het gevolg is van een administratieve fout en de verplichting alsnog wordt nagekomen binnen tien (10) werkdagen nadat Geldnemer op de tekortkoming is gewezen;

c. het faillissement van Geldnemer en/of een surseance van betaling van Geldnemer wordt/worden aangevraagd; en/of

d. er wordt voor een vordering die hoger is dan (het equivalent van) honderdduizend euro (€ 100.000,00) beslag (conservatoir, executoriaal of van welke andere aard ook) gelegd op de activa, op een substantieel deel van zijn activa, of op enig actief van Geldnemer, en dat beslag wordt niet opgeheven binnen dertig (30) dagen nadat het is gelegd.

Looptijd Overeenkomst.

Artikel 10.

10.1. Deze Overeenkomst treedt in werking per [DATUM] en geldt voor de bepaalde tijd van zeven (7) jaren tot [DATUM].

10.2. Geldnemer heeft de optie om deze Overeenkomst twee keer te verlengen voor telkens de duur van een (1) jaar. Geldnemer kan deze optie tot verlenging uiterlijk drie (3) maanden voor afloop van de

looptijd inroepen door een schriftelijke daartoe strekkende verklaring uit te brengen aan de Aandeelhouders.

10.3. Na afloop van de termijn uit artikel 10.1 dan wel na afloop van de verlenging van een (1) of twee (2) jaar uit artikel 10.2, eindigt de Overeenkomst van rechtswege.

10.4. De Aandeelhouders zijn ieder gerechtigd deze Overeenkomst tussentijds te beëindigen indien zich een onmiddellijke opeisingsgrond als bedoeld in artikel 9 voordoet.

Aflossing.

Artikel 11.

11.1. Het Openstaande Leenbedrag, vermeerderd met de nog verschuldigde rente en bereidstellingsprovisie op grond van artikel 6, is ineens opeisbaar na afloop van de looptijd van deze Overeenkomst. Geldnemer is gehouden tot aflossing van het in totaal verschuldigde bedrag ineens, waarbij aan iedere Aandeelhouder vijfentwintig procent (25%) van het in totaal verschuldigde bedrag wordt voldaan.

11.2. Alle aan Aandeelhouders uit hoofde van deze Overeenkomst verschuldigde bedragen dienen in ieder geval uiterlijk binnen twee weken na afloop van deze Overeenkomst door Geldnemer te zijn voldaan.

Zekerheden.

Artikel 12.

12.1. Tot zekerheid van de nakoming van de verplichtingen van Geldnemer uit hoofde van deze Overeenkomst, is Geldnemer verplicht om op eerste verzoek van de Aandeelhouders een zekerheidsrecht te vestigen ten behoeve van de gezamenlijke Aandeelhouders in de vorm van een eerste pandrecht op alle aandelen die Geldnemer houdt in de Participatievennootschappen, voor zover de vestiging van een pandrecht op die aandelen mogelijk is op grond van de statuten van de desbetreffende vennootschappen.

12.2. Indien statuten van een Participatievennootschap de verpanding van de aandelen niet mogelijk maken, is Geldnemer gehouden zich in te spannen tot aanpassing van de statuten van de desbetreffende Participatievennootschap, teneinde verpanding van de aandelen mogelijk te maken, tenzij de Aandeelhouders ermee instemmen een uitzondering met betrekking tot de Participatievennootschap te maken.

12.3. Aandeelhouders kunnen te allen tijde verzoeken om aanvullende zekerheidsrechten, waarna Geldnemer verplicht is de verzochte zekerheden ten behoeve van de Aandeelhouders te vestigen.

Correspondentie.

Artikel 13.

13.1. Alle mededelingen, verzoeken, inlichtingen of andere correspondentie in verband met deze Overeenkomst worden gericht aan de Aandeelhouders afzonderlijk en dienen per e-mail te worden verstuurd naar:

a. Gemeente Amsterdam: treasury@amsterdam.nl
b. Gemeente Haarlemmermeer: [e-mailadres]
c. Provincie Noord-Holland: [e-mailadres]
d. Schiphol Nederland BV: treasury@schiphol.nl

13.2. De genoemde e-mailadressen kunnen worden gewijzigd. Bij wijziging van een e-mailadres stelt de Aandeelhouder zowel de Geldnemer als de overige Aandeelhouders hiervan onverwijld op de hoogte.

13.3. Partijen kunnen afspreken de correspondentie in een incidenteel geval op afwijkende wijze te laten plaatsvinden.

Verandering en/of uittreding van Partijen.

Artikel 14.

14.1. De rechten en verplichtingen van de Geldnemer op grond van deze Overeenkomst zijn niet overdraagbaar zonder de voorafgaande toestemming van de Aandeelhouders. Dit artikel heeft goederenrechtelijke werking als bedoeld in artikel 3:83 lid 2 BW.

14.2. De rechten en verplichtingen van de Aandeelhouders op grond van deze Overeenkomst zijn niet overdraagbaar zonder de voorafgaande toestemming van de andere Aandeelhouders. Dit artikel heeft goederenrechtelijke werking als bedoeld in artikel 3:83 lid 2 BW.

14.3. Indien één van de Aandeelhouders haar aandelen in Geldnemer verkoopt, is deze Aandeelhouder verplicht haar rechten en verplichtingen onder deze Overeenkomst tevens over te dragen aan de koper. Gelet op artikel 14.2 is voorafgaande toestemming van de overige Aandeelhouders vereist voor deze overdracht. Voor zover toestemming voor deze overdacht vereist is van de Geldnemer, geeft Geldnemer hierbij toestemming bij voorbaat als bedoeld in artikel 6:156 lid 1 BW.

14.4. Indien één van de Aandeelhouders wenst uit te treden als Partij bij deze Overeenkomst, gaan Partijen met elkaar in gesprek over de voorwaarden. De overige Aandeelhouders kunnen uitdrukkelijk niet worden verplicht de rechten en verplichtingen van een uittredende Aandeelhouder over te nemen.

Rechts- en forumkeuze.

Artikel 15.

15.1. Op deze Overeenkomst is Nederlands recht van toepassing.

15.2. Alle geschillen die in verband met deze Overeenkomst ontstaan zullen in eerste instantie worden voorgelegd aan de bevoegde rechter te Amsterdam.

(ondertekening volgt op de volgende pagina)

Aldus overeengekomen, in vijfvoud opgemaakt en getekend.

[ondertekening]

BIJLAGE 1 MODEL TREKKINGSVERZOEK

Aan: [Aandeelhouders]
Van: [Geldnemer]
Datum: [Datum]

Geachte heer, mevrouw,

Onder verwijzing naar de Overeenkomst van Aandeelhouderslening van [DATUM] ("**Overeenkomst**"), doen wij hierbij een Trekkingsverzoek. De begrippen zoals gedefinieerd in de Overeenkomst, hebben dezelfde betekenis in dit Trekkingsverzoek.

Wij doen het volgende Trekkingsverzoek:

- Trekkingsbedrag: [EURO]
- Trekkingsdatum: [datum]

Wij bevestigen dat aan alle voorwaarden genoemd in de Overeenkomst is voldaan en dat het Trekkingsbedrag de Jaarlijkse Kredietlimiet niet overstijgt.

Het Trekkingsbedrag kan worden overgemaakt naar rekeningnummer [rekeningnummer], uiterlijk op [datum].

Dit Trekkingsverzoek is onherroepelijk.

Met vriendelijke groet,
[Geldnemer]

BIJLAGE 2 MODEL AFLOSSINGSVERZOEK

Aan: [Aandeelhouders]
Van: [Geldnemer]
Datum: [Datum]

Geachte heer, mevrouw,

Onder verwijzing naar de Overeenkomst van Aandeelhouderslening van [DATUM] ("**Overeenkomst**"), doen wij hierbij een Aflossingsverzoek. De begrippen zoals gedefinieerd in de Overeenkomst, hebben dezelfde betekenis in dit Aflossingsverzoek.

Wij doen het volgende Aflossingsverzoek:

- Aflossingsbedrag: [EURO]
- Aflossingsdatum: [datum]

Wij bevestigen dat aan alle voorwaarden genoemd in de Overeenkomst is voldaan.

Dit Aflossingsverzoek is onherroepelijk.

Met vriendelijke groet.
[Geldnemer]

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 12 december 2017

Onderwerp: Aandeelhouderslening SADC (Schiphol Area Development Company N.V.)

Kenmerk: 905620

Concept-leningsovereenkomst

1. Inleiding

De aandeelhouders van Schiphol Area Development Company N.V. (hierna: SADC) hebben met elkaar gesproken over de externe financiering van de vennootschap. SADC heeft sinds 2007 een kredietfaciliteit van maximaal € 20 miljoen bij de BNG. Voor deze faciliteit heeft de gemeente Haarlemmermeer een borgtocht afgegeven. De gemeente heeft de andere aandeelhouders van SADC verzocht het risico in verband met deze financiering pro rata te delen.

De gesprekken hebben er toe geleid dat wij voornemens zijn een leningsovereenkomst met SADC aan te gaan voor een vierde gedeelte van de door de vennootschap benodigde financiering, ter vervanging van de huidige kredietfaciliteit bij de BNG.
Alvorens dat besluit te kunnen nemen, leggen wij u hierbij, op grond van de artikelen 158 en 167 van de Provinciewet onze bevindingen voor, opdat u in staat wordt gesteld wensen en bedenkingen bij ons voorgenomen besluit te uiten.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

SADC is een ontwikkelingsbedrijf voor de Schipholregio. SADC formuleert haar missie en de kerntaken als volgt:

“SADC ontwikkelt internationale en regionale werklocaties in de Metropoolregio Amsterdam. Onze missie is het gefaseerd, integraal ontwikkelen van hoogwaardige en onderscheidende vestigingslocaties, passend bij de marktvraag. SADC verwezenlijkt haar missie door het uitvoeren van twee strategische kerntaken:
· Gebiedsontwikkeling: het gezamenlijk en op risico ontwikkelen en het, met behulp van parkmanagement, beheren van meerdere vestigingslocaties.
· Marketing en acquisitie voor de Metropoolregio Amsterdam via Amsterdam Airport Area en terrein specifieke marketing- en salesactiviteiten voor onze vestigingslocaties.”

Aandeelhouders in SADC zijn de Provincie Noord-Holland, Schiphol Nederland B.V. en de gemeenten Amsterdam en Haarlemmermeer (ieder 25%).
In 2009 hebben de vier partijen een Aandeelhoudersovereenkomst gesloten waarin twee zaken werden geregeld:

a. Het gelijktrekken van de belangen van de vier aandeelhouders in SADC. Hiermee is het belang van de provincie in SADC verhoogd van 18,1% naar 25%;
b. Een kapitaalsinjectie van € 80 miljoen in SADC, d.w.z. € 20 miljoen per aandeelhouder. Deze middelen zijn bedoeld om grondposities te kopen, te weten President 1.2, Badhoevedorp Zuid en Amsterdam-Osdorp 2e fase.

De gemeente Haarlemmermeer staat sinds 2007 garant voor een kredietfaciliteit van SADC bij de BNG ter grootte van € 20 miljoen. De gemeente heeft bij de andere aandeelhouders aangedrongen op deling van de risico's, samenhangende met deze financiering. Gezamenlijk is de afgelopen maanden onderzocht op welke manier dat zou kunnen.
Aangezien de Schiphol Group geen garanties voor derden verstrekt, is een gezamenlijke garantstelling bij een bancaire financiering geen optie en is de variant van een gezamenlijke aandeelhouderslening onderzocht.

Op basis van een analyse van de kasstromen is de maximale financieringsbehoefte van SADC voor de komende jaren vastgesteld op € 13,5 miljoen. De aandeelhouders van SADC zijn voornemens elk een lening ter verstrekken ter grootte van 25% van dit bedrag, oftewel maximaal € 3,375 miljoen per aandeelhouder.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

De condities van de te verstrekken leningen zijn uitgewerkt in de bijgevoegde conceptovereenkomst van aandeelhouderslening, opgesteld door Pels Rijcken. Hierin zijn marktconforme voorwaarden voor de lening opgenomen die in lijn zijn met wet- en regelgeving omtrent staatsteun.

De looptijd van de lening is in principe vastgesteld op 7 jaar, met de optie om twee keer met een jaar te kunnen verlengen. Per aandeelhouder zal 25% van het jaarlijks benodigde bedrag worden uitgeleend aan SADC.
Naar de huidige inzichten zal de vennootschap eerst in 2019 een bedrag van ca. € 3,6 miljoen lenen van de aandeelhouders en zal de lening in 2021 een maximale hoogte van € 6,7 miljoen bereiken. De jaren daarna zal de lening dalen. In verband met het aanhouden van een risicobuffer is de maximale hoogte van de lening op € 13,5 miljoen gezet.

Er wordt een rentepercentage van 4,46% gehanteerd, gebaseerd op de looptijd van de lening en kredietwaardigheid van SADC. Voor het niet getrokken deel van het jaarlijks vastgestelde maximum zal SADC een bereidstellingsprovisie van 40% van de rente vergoeden.
Als zekerheid zal verpanding van aandelen in dochtervennootschappen plaatsvinden.

4. Proces en procedure

Na uw besluitvorming zullen wij een besluit nemen over het aangaan van de overeenkomst van aandeelhouderslening.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

J.W. Remkes, voorzitter

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 3

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 12 december 2017;

gelet op de artikel 158 en 167 van de Provinciewet;

besluiten:

1. Kennis te nemen van het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten tot het aangaan van een leningsovereenkomst met SADC en vast te stellen dat Provinciale Staten hiermee in staat zijn gesteld wensen en bedenkingen ter zake te uiten;

2. Een kapitaalkrediet van € 3,375 miljoen ter beschikking te stellen teneinde de leningsovereenkomst als genoemd onder 1. te kunnen aangaan.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

T.b.v. Statenvergadering d.d. **12 februari 2018**
Commissie **Economie, Energie en Bestuur**
Datum commissievergadering **22 januari 2018**

Onderwerp: **Voordracht aandeelhouderslening SADC**

Uw contactpersoon
M.C.A. de Zwart
AD/STG

Doorkiesnummer 023-514 3756
zwartm@noord-holland.nl

29 januari 2018

De commissie Economie, Energie en Bestuur adviseert om de Statenvoordracht als hamerstuk te agenderen voor de PS-vergadering van 12 februari 2018.
Voor de discussie/vragen in de commissie: zie uittreksel uit het conceptverslag commissie EEB 22 januari 2018.

7. A-agenda Economie, Toerisme en Recreatie, Internationale Marketing en Acquisitie, Sponsoring en Subsidies Algemeen (Bond)

7.a. Voordracht aandeelhouderslening SADC

Eerst deel BESLOTEN (hier is een apart verslagje van gemaakt).

De **voorzitter** sluit de besloten vergadering en heropent de vergadering in openbaarheid. Hij zal in de agendacommissie de procedure van geheimhouding aan de orde stellen, want hier bestaat enige onduidelijkheid over.

Mw. **Boelhouwer** (SP) vindt het vreemd dat er een separaat verzoek moest worden ingediend om inzage in het onderzoek te verkrijgen, terwijl in Amsterdam het rapport gewoon ter inzage lag. Zij had liever het gehele rapport ontvangen in plaats van enkel een managementsamenvatting.

Dhr. **Zoon** (PvdD) gaat ervan uit dat wanneer een beroep moet worden gedaan op de jaarlijkse maximale kredietlimiet, er opnieuw discussie met PS plaatsvindt. Wordt het doel dat in 2015 is gesteld om het provinciale belang in SADC de komende periode te verwateren, nog steeds nagestreefd?

Dhr. **Klein** (CU/SGP) vraagt waarom er provinciaal geld in een ontwikkelingsbedrijf wordt geïnvesteerd, terwijl de gronden bij Schiphol een winstgevende business zijn, zeker omdat de teller van de lening op nul staat. Hij verzoekt een reactie van de gedeputeerde op de splitsing van de maximale kredietfaciliteit in twee delen. Waarom is hiervoor gekozen?

Mw. **De Meij** (50plus) begrijpt de overweging van Haarlemmermeer om de risico's te spreiden, maar het is de vraag of de provincie hierin moet investeren, mede gezien het feit dat in het verleden bepaalde industrieterreinen niet op voldoende belangstelling konden rekenen.

Dhr. **De Groot** (D66) meent dat Schiphol als een groot belang van de provincie kan worden beschouwd, niettemin zou een verwatering van het provinciale belang niet betreurd worden. Het voorstel wordt ondersteund, maar niet met groot enthousiasme.

Mw. **Van Rooij** (PvdA) ondersteunt het voorstel.

Dhr. **Hietbrink** (GL) sluit zich hierbij aan en ondersteunt het rechtvaardigheidsprincipe om de risico's op gelijke wijze te verdelen. Is het voor de provincie mogelijk om eruit te stappen?

Gedeputeerde **Bond** meldt dat oorspronkelijk samen met Amsterdam, Schiphol en Haarlemmermeer voor deze constructie is gekozen om aankoop van gronden door bedrijven die daar niet passen, te voorkomen en alleen bedrijven toe te laten die gerelateerd zijn aan Schiphol. Als het echt moet, dan kunnen de gronden heel snel verkocht worden want de vraag is groot, maar de aandeelhouders hebben aan SADC opdracht gegeven om hier heel selectief mee om te gaan. De provincie zou blij zijn met meerdere aandeelhouders zoals gemeenten, zodat het risico meer verspreid wordt, hoewel het risico klein is vanwege de grote waarde van de gronden rondom Schiphol. Het college van Amsterdam heeft dezelfde managementsamenvatting ontvangen als GS, maar indien gewenst is het hele rapport met bedrijfsgegevens in te zien. Hierin staan allerlei berekeningen opgenomen per project en dat is zeer geheime informatie. Hij is van mening dat deze gedetailleerde stukken geen toegevoegde waarde hebben voor de rol die u als Staten heeft. Wanneer men op zeer korte termijn afscheid zou willen nemen, dan zal dat geld gaan kosten.

Tweede termijn

Dhr. **Klein** (CU/SGP) vraagt waarom de financiering niet gewoon via een bank kan plaatsvinden vanwege de lagere risico's.

Gedeputeerde **Bond** antwoordt dat een bank altijd een garantstelling van de provincie zal eisen, terwijl de provincie nu over de eerste rechten op de gronden beschikt. Dat biedt een veel sterkere positie.

De **voorzitter** concludeert dat het voorstel als hamerstuk naar PS doorgeleid wordt.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 13 DEC. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr A.A. Huijzendveld
BEL/REE

Telefoonnummer +31235144616
huijzendvela@noord-holland.nl

Betreft: Voorgenomen besluit tot oprichting Innovatiefonds Noord-Holland BV

Verzenddatum
13 DEC. 2017

Kenmerk
907451/1019499

Uw kenmerk

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) leggen wij bijgevoegde voordracht en ontwerpbesluit aan u voor.

Met bijgevoegde voordracht informeren wij u over ons voorgenomen besluit om samen met UvA Ventures Holding BV het Proof of Concept-fonds op te richten als Innovatiefonds Noord-Holland BV, en stellen wij u in de gelegenheid om uw wensen en bedenkingen op dat voorgenomen besluit aan ons college kenbaar te maken. Dit betreft een zogenaamde 'voorhangprocedure' (op grond van artikel 158, vierde lid, van de Provinciewet) voor de oprichting van een provinciale deelneming. Wij verwachten eind februari 2018, na deze voorhangprocedure, te besluiten tot oprichting van het Innovatiefonds Noord-Holland BV, gehoord hebbende uw wensen en bedenkingen.

Wij verzoeken u om uw eventuele technische vragen, zoals gebruikelijk, voorafgaand aan uw vergadering aan ons college voor te leggen.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

1 bijlage
- Statenvoordracht, inclusief 2 bijlagen

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

INVESTERINGSREGLEMENT

INNOVATIEFONDS NOORD-HOLLAND B.V.

versie van **[** ** **]** 2017

vastgesteld bij besluit van […] 2017 door de
Algemene Vergadering van
Innovatiefonds Noord-Holland B.V.,

met inachtneming van de Algemene Groepsvrijstellingsverordening ("AGVV")

in het provinciaal blad (**[** jaar, nr. **]**) van de provincie Noord-Holland is dit investeringsreglement bekendgemaakt als beleidsregel in de zin van de Algemene wet bestuursrecht

CONCEPT

1 Uitleg

1.1 In dit Investeringsreglement wordt verstaan onder:

Adviescommissie:	de onafhankelijke adviescommissie van INH BVINH BV, als bedoeld in artikel 25 van de statuten van INH BV.
Algemene Vergadering:	de algemene vergadering van INH BV.
Bestuur:	het bestuur van INH BV.
Businessplan:	het businessplan van een Doelonderneming als omschreven onder artikel 3.1.
Converteren:	het converteren van een Lening in Risicokapitaal.
Desinvestering:	het overdragen van een Lening aan een derde (door middel van schuld- of contractovername) of het geheel of ten dele kwijtschelden van de verplichting tot aflossing van een Lening of betalen van rente uit hoofde van een Lening respectievelijk het vervreemden van Risicokapitaal dat is verstrekt aan een Doelonderneming.
Doelonderneming:	een onderneming waaraan INH BV Financiering verschaft of overweegt te verschaffen en voldoet aan de voorwaarden die voortvloeien uit de Verordening.
Financiering:	het verstrekken van een (converteerbare) Lening.
Fondsvermogen:	het vermogen van INH BV bestaat uit: (i) een bedrag van nominaal EUR 21 miljoen (voluit: eenentwintig miljoen euro) ten tijde van het oorspronkelijk vaststellen van dit Investeringsreglement ; (ii) middelen die worden verkregen a. door inkomsten uit hoofde van het houden van aandelen in een Doelonderneming; b. door inkomsten uit hoofde van de verkoop van aandelen in een Doelond c. door inkomsten uit hoofde van het houden en vervreemden van Leningen; (iii) financiële middelen die op enig moment ná het vaststellen van dit Investeringsreglement worden toegekend aan INH BV.

CONCEPT

INH BV:	de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid: Innovatiefonds Noord-Holland B.V.
Investeringsreglement:	dit reglement.
KMO Onderneming:	ondernemingen waar minder dan tweehonderdvijftig personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet vijftig miljoen euro en/of het jaarlijkse balanstotaal drieënveertig miljoen euro niet overschrijdt.
Lening:	vreemd vermogen dat uitsluitend door INH BV als converteerbare geldlening aan een Doelonderneming wordt verstrekt met een maximale looptijd van tien jaar en vaste afspraken omtrent conversiemomenten, waardering en eventueel toegepaste kortingen.
Opschorten:	het opschorten van één of meer financiële verplichtingen van een partij die voortvloeien uit een aan die partij verstrekte Lening.
Project:	een Project van een Doelonderneming waarvoor Financiering wordt/is aangevraagd.
Provincie:	provincie Noord-Holland.
Risicokapitaal:	eigen vermogen dat aan een Doelonderneming wordt verstrekt door de verwerving van aandelen in die Doelonderneming uit hoofde van het Converteren.
TRL:	Technology Readiness Levels. Het model waarmee een ontwikkelingstraject van een innovatie wordt onderverdeeld in 9 fases (TRL's).
Verordening:	Verordening (EU) nr. 651/2014 van de Europese Commissie van 17 juni 2014 (PbEU (2014) L 187), waarbij bepaalde categorieën steun op grond van de artikelen 107 en 108 van het Verdrag met de interne markt verenigbaar worden verklaard ("de algemene groepsvrijstellingsverordening" ook wel "AGVV") dan wel de daarvoor in de plaats tredende regeling(en), waarbij de in dit artikel 1.1 opgenomen definities voortvloeiend uit de Verordening van rechtswege zullen zijn gewijzigd in overeenstemming met die daarvoor in de plaats tredende regeling.

1.2 Verwijzingen naar artikelen zijn steeds verwijzingen naar artikelen van dit Investeringsreglement, behoudens indien uitdrukkelijk naar een ander document is verwezen.

CONCEPT

2 Algemene bepalingen

2.1 Het doel van INH BV is het beschikbaar stellen van Financiering aan KMO-ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren die (i) zich bevinden in de proof-of-conceptfase (TRL 3 t/m 5) waarbij direct wordt bijgedragen aan de realisatie van innovaties én die (ii) uitgevoerd worden door KMO-ondernemingen actief binnen het grondgebied van de provincie Noord Holland . De Financiering is uitsluitend gericht op de totstandkoming van het desbetreffende project waarvoor de Financiering wordt verstrekt.

2.2 INH BV verschaft uitsluitend Financiering aan een Doelonderneming indien:

a. conform Bijlage I en blijkens het daartoe bij INH BV ingediende projectplan:
   (i) de voorgenomen Financiering financieel en maatschappelijk rendement (overwegend) binnen het grondgebied van de provincie Noord Holland oplevert;
   (ii) het project waar de voorgenomen Financiering op ziet zich bevindt in de in de proof-of-conceptfase (TRL 3 t/m 5) waarbij direct wordt bijgedragen aan de realisatie van innovaties;
   (iii) het project waar de voorgenomen financiering op ziet zich bevindt in de RIS-3 sectoren, als uitgangspunt gehanteerd in het EFRO Operationeel Programma Kansen voor West II 2014-2020;

b. de Adviescommissie een advies over de voorgenomen Financiering heeft verstrekt;

c. wordt voldaan aan door INH BV vastgestelde integriteitsvereisten. Een Doelonderneming voldoet in ieder geval niet aan die vereisten indien:
   i) niet wordt voldaan aan de normen voortvloeiend uit de Wet Bibob, ook al is die wet niet van toepassing, wat aldus inhoudt dat de Doelonderneming (en de eventueel overige betrokkenen daarbij, zoals aandeelhouders) dan wel de (overige) wederpartijen van INH BV aan de volgende eisen moet(en) voldoen: (a) geen schending van de beroepsmoraliteit respectievelijk de professionele integriteit, (b) geen ernstige fouten in het uitoefenen van het beroep of bedrijf, (c) geen betrokkenheid bij strafbare feiten en (d) geen betrokkenheid bij witwassen;
   ii) niet wordt voldaan aan de door INH BV aanvaarde normen voor maatschappelijk verantwoord ondernemen, inhoudende dat de Doelonderneming een actief beleid voert op de volgende drie onderdelen (a) de wijze waarmee de Doelonderneming omspringt met grondstoffen en het effect van producten en diensten op de natuurlijke omgeving, (b) de sociale verhoudingen van de onderneming met werknemers en omwonenden en (c) de naleving van de regels voor behoorlijk bestuur, in overeenstemming met een daartoe strekkende (gedrags)code die op de desbetreffende onderneming van toepassing is.

2.4 INH BV zal in geval van een Conversie nimmer meer dan 49% van het geplaatste aandelenkapitaal van een Doelonderneming bezitten.

CONCEPT

3 Aard van de te honoreren aanvragen voor Financiering

3.1 INH BV verschaft alleen Financiering op basis van een businessplan ('Businessplan') dat ten minste omvat:

a. een omschrijving van de doelstelling van het Project, met productbeschrijving, initiatiefnemers, een inschatting van de ontwikkelingskosten, productgegevens, risico-analyse en verwachte levensvatbaarheid;

b. een cash flow-prognose, geprognosticeerde balans en winst- en verliesrekening van de Doelonderneming;

c. een onderbouwing dat de voorgenomen investering enkel ten goede komt aan het project waarvoor de Financiering is bedoeld, met waarborgen dat de Financiering niet ten goede komt aan andere projecten die door de Doelonderneming, haar groepsmaatschappijen of derden worden uitgevoerd;

d. een verklaring of een indicatieve termsheet van een of meer private investeerders (dit kan ook de aanvragende onderneming zelf zijn) waarin deze partijen hun bereidheid uitspreken financiering (in welke vorm dan ook) te verstrekken waarmee is voldaan aan de voorwaarden van "matching" zoals uit de Verordening volgen;

e. alle overige relevante informatie, welke INH BV noodzakelijk acht;

f. een voorstel voor een realistische exit-strategie voor INH BV met betrekking tot de voorgenomen Financiering;

g. een verklaring dat de Doelonderneming zal voldoen aan informatieverzoeken ter zake de monitoring van de voortgang van het Project, waaronder in ieder geval begrepen:
   (i) rapportage omtrent in de te sluiten Financieringsovereenkomst opgenomen onderdelen, waarvan aard, omvang en frequentie worden bepaald door INH BV;
   (ii) een jaarlijks te actualiseren meerjarenbegroting van het Project;
   (iii) actuele informatie indien bijzondere omstandigheden van het Project daartoe aanleiding geven.

h. een verklaring van de Doelonderneming dat geen sprake is van tegenstrijdig belang tussen INH BV, de Doelonderneming (en voor zover van toepassing: haar groepsmaatschappijen), leden van hun organen en de werknemers van die rechtspersonen;

i. een verklaring dat de Doelonderneming geen onderneming is als bedoeld onder artikel 3.4;

J. een verklaring van de Doelonderneming dat:
   (i) als de Doelonderneming een voornemen heeft dat kan leiden tot een wezenlijke wijziging van de uitvoering van het Businessplan, voordat definitieve beslissingen genomen worden, dat voornemen wordt voorgelegd aan INH BV ter beoordeling als hierna onder (iii) bedoeld;
   (ii) als er voor de Doelonderneming sprake dreigt of is van een onvoorziene omstandigheid die kan leiden tot een wezenlijke wijziging van het Businessplan of de voorwaarden die bij de verstrekking van de Financiering met INH BV zijn overeengekomen, zulks direct wordt voorgelegd aan INH BV onder overlegging van alle relevante informatie en dat later daaromtrent door INH BV opgevraagde

CONCEPT

informatie onverwijld wordt verstrekt ter beoordeling als hierna onder (iii) bedoeld;

(iii) zij INH BV alle informatie verstrekt om INH BV een oordeel te laten vormen of de nieuwe situatie die voortvloeit uit (i) of (ii) al dan niet gevolgen met zich meebrengt voor de voorwaarden waaronder de Financiering is verstrekt die tot beëindiging van de Financiering leiden vanwege bijvoorbeeld strijdigheid met dit Investeringsreglement of het normatief kader van staatssteun;

(iv) de Doelonderneming onvoorwaardelijk en op eerste verzoek mee zal werken aan een eventuele wijziging of ontbinding van de overeenkomst voor de verstrekte Financiering indien uit de onder (iii) bedoelde beoordeling niet duidelijk is of de Doelonderneming onder de nieuwe omstandigheden kan blijven voldoen aan de oorspronkelijke voorwaarden voor de verstrekking van die Financiering.

3.2 Indien INH BV niet handelt zoals een private partij in vergelijkbare omstandigheden ook zou handelen, het zogenaamde *Market Economy Operator*-beginsel ("MEO-beginsel"), dan wel de Financiering anderszins staatssteun vormt in de zin van artikel 107 lid 1 VWEU is zij bij het verstrekken van een Lening gehouden de regels van de Verordening in acht te nemen, waaronder begrepen, maar niet beperkt tot hetgeen in Hoofdstuk III van de Verordening is gesteld in :

i. artikel 21 van de Verordening ten aanzien van het verstrekken van een risicofinancieringssteun*;*

ii. artikel 22 van de Verordening ten aanzien van het verstrekken van steun aan *startende ondernemingen*, en voldaan wordt aan de overige hoofdstukken van de Verordening.

3.3 Als door INH BV wordt gehandeld conform het MEO-beginsel dan wel de Financiering anderszins geen staatssteun vormt in de zin van artikel 107 lid 1 VWEU hoeft INH BV niet te voldoen aan de voorwaarden van de Verordening. Aan de volgende drie cumulatieve criteria dient te worden getoetst:

i. er dienen door INH BV marktconforme voorwaarden te worden gehanteerd bij het verstrekken van de Financiering; én

ii. er moet door INH BV voldoende zekerheden worden verlangd; én

iii. de financiële gezondheid van de kredietnemer moet worden onderzocht, deze moet in ieder geval voldoende zijn om aan zijn verplichtingen te kunnen voldoen.

3.4 INH BV verschaft geen Financiering:

a. aan grote ondernemingen, niet zijnde een KMO Onderneming;

b. aan ondernemingen in moeilijkheden in de zin van artikel 1, lid 4, onder c, van de Verordening;

c. voor algemene bedrijfsvoering van de Doelonderneming;,

d. rechtstreeks aan publiekrechtelijke rechtspersonen, of

e. indien niet aan de voorwaarden van de Verordening wordt voldaan.

4 Maximale en minimale omvang van de te verstrekken van Financiering

CONCEPT

4.1 De hoogte van de te ver strekken Financiering per Doelonderneming bedraagt:
a. *ten minste* EUR 50.000,= (voluit: vijftigduizend euro;
b. *ten hoogste* EUR 300.000,= (voluit: driehonderdduizend euro).

4.2 INH BV is niet de enige financier van het Project. De aanvrager maakt aantoonbaar dat er een andere bijdrage is van minimaal 20% in de voor het Project blijkens het Businessplan benodigde financiering bijdraagt, zoals bedoeld onder artikel 3.1, onder d.

4.3 In geval na een eerdere Financiering een volgende Financiering vanuit INH BV wordt aangevraagd door dezelfde Doelonderneming voor hetzelfde Project, wordt deze enkel verleend in geval van nieuwe feiten en omstandigheden waarin niet in de overeenkomst voor de eerst verstrekte Financiering is voorzien.

5 Aanvragen tot verschaffen van Financiering

5.1 Aanvragen voor Financiering worden op volgorde van binnenkomst behandeld.

5.2 Financiering wordt slechts verstrekt indien en voor zover het Fondsvermogen daartoe toereikend is. Indien een aanvraag tot Financiering de grens van het Fondsvermogen te boven zou gaan bij honorering daarvan, kan de honorering geschieden tot het maximum bedrag dat het Fondsvermogen toelaat op het moment van beslissing omtrent de desbetreffende aanvraag.

6 Beslissing tot verschaffen van Financiering

6.1 Als INH BV voornemens is Financiering te verschaffen aan een Doelonderneming, met een financieel belang dat boven een daartoe door de Algemene Vergadering vastgestelde drempelwaarde gaat, welke drempelwaarde door of namens de algemene vergadering aan het Bestuur schriftelijk is opgegeven, legt het Bestuur het voornemen voor advies voor aan de Adviescommissie dat advies uitbrengt aan het Bestuur ten aanzien van het nemen van besluiten op door INH BV voorgenomen investeringen . Het voorstel aan de Adviescommissie bevat ten minste:
a. het totale bedrag van de financieringsbehoefte van de Doelonderneming en welk deel is beoogd als Financiering te verstrekken door INH BV;
b. een onderbouwing op welke wijze aan de voorwaarden van dit Investeringsreglement zal worden voldaan;
c. een heldere en realistische strategie voor het vervreemden van een verstrekte Lening of via Conversie verkregen kapitaal; en
d. Oordeel over de haalbaarheid en de potentie van de business case.

6.2 In het advies van de Adviescommissie is ten minste opgenomen op welke wijze, de beoogde Financiering voldoet aan de voorwaarden opgenomen in dit Investeringsreglement. Het advies van de Adviescommissie wordt schriftelijk vastgelegd.

CONCEPT

6.3 Onafhankelijk van het advies van het Adviescommissie, kan het Bestuur na ontvangst van het advies de beslissing nemen tot het al dan niet verschaffen van Financiering. Het Bestuur is niet gehouden een advies van de Adviescommissie te volgen, mits voldoende gemotiveerd.

6.4 Indien de Adviescommissie geen positief advies verstrekt op een voorgenomen besluit tot een door INH BV voorgenomen investering, behoeft het besluit van het Bestuur de voorafgaande goedkeuring van de Algemene Vergadering.

7 Beslissing tot Desinvestering

7.1 Voor zover bij de beslissing tot het verstrekken van Financiering niet is vastgelegd op welke wijze een gehele of partiële Desinvestering zal plaatsvinden, geldt dat het Bestuur het voornemen tot het doen van een Desinvestering met een financieel belang dat boven een daartoe door de Algemene Vergadering vastgestelde drempelwaarde gaat, welke drempelwaarde door of namens de algemene vergadering aan het Bestuur en de Adviescommissie schriftelijk is opgegeven, voor advies voorlegt aan het Adviescommissie. Het voorstel aan de Adviescommissie bevat ten minste:

a. het bedrag van de beoogde Desinvestering;
b. onder welke voorwaarden de Desinvestering zal worden gedaan, inclusief het concept van de documentatie met betrekking tot de beoogde Desinvestering ;
c. een verklaring van het Bestuur omtrent de afwezigheid dan wel aanwezigheid van een tegenstrijdig belang met INH BV, haar groepsmaatschappijen, de leden van hun vennootschapsrechtelijke organen en de werknemers van die vennootschappen ter zake van de Desinvestering.
d. een inhoudelijke onderbouwing van het voornemen tot de Desinvestering onder overlegging van de alternatieve mogelijkheden voor de Desinvestering.

7.2 Het advies van de Adviescommissie wordt schriftelijk vastgelegd.

7.3 Onafhankelijk van een positief advies van de Adviescommissie, kan het Bestuur na ontvangst van het advies de beslissing nemen tot het al dan niet doen van de Desinvestering, met inachtneming van het in artikel 7.4 bepaalde. Het Bestuur is niet gehouden een advies van de Adviescommissie te volgen, mits voldoende gemotiveerd.

7.4 Indien de Adviescommissie geen positief advies verstrekt op een voorgenomen besluit tot een door INH BV voorgenomen Desinvestering, behoeft het besluit van het Bestuur de voorafgaande goedkeuring van de Algemene Vergadering.

8 Beslissing tot Converteren

8.1 Het Bestuur kan besluiten tot het Converteren van een Lening.

CONCEPT

8.2 Een besluit tot het Converteren van een Lening kan slechts worden genomen met inachtneming van artikelen 3.2. en 3.3. en als dat past binnen de daartoe, op voorstel van het Bestuur, door de Algemene Vergadering vastgestelde kaders.

8.3 Op verzoek van een aandeelhouder, zal het Bestuur een voorstel tot het vaststellen van kaders als bedoeld in artikel 8.2 ter advies voorleggen aan de Adviescommissie en dat advies meesturen bij het verzoek tot vaststelling van de kaders.

8.4 Indien de Adviescommissie geen positief advies verstrekt op een voorgenomen besluit tot Converteren door INH BV, behoeft het besluit van het Bestuur de voorafgaande goedkeuring van de Algemene Vergadering.

9 Beslissing tot Opschorten

Het Bestuur is zelfstandig bevoegd tot het al dan niet toestaan van het Opschorten. Het Bestuur zal binnen een maand na een opschorting als in de vorige bedoeld, daarover een bericht zenden aan de Algemene Vergadering en de daarover door de Algemene Vergadering verzochte informatie verstrekken.

10 Wijziging Investeringsreglement en hardheidsclausule

10.1 Dit Investeringsreglement geldt totdat het door de Algemene vergadering van aandeelhouders wordt gewijzigd of ingetrokken. Wijzigingen in dit Investeringsreglement hebben geen gevolgen voor reeds afgesloten overeenkomsten voor het verstrekken van Financiering doch kunnen wel gevolg hebben voor nieuwe beslissingen in dat verband, waaronder beslissingen omtrent Desinvestering, Converteren en Opschorten.

10.2 INH BV kan in afwijking van het in de vorige artikelen van dit Investeringsreglement Financiering verstrekken mits het Bestuur daarvoor voorafgaande schriftelijke goedkeuring heeft gekregen van de Algemene Vergadering. Een verzoek tot goedkeuring dient voorzien te zijn van een advies van de Adviescommissie ter zake die afwijking. De Algemene Vergadering is vrij om al dan niet goedkeuring te verlenen en eventueel voorwaarden aan die goedkeuring te verbinden. Goedkeuring zal in ieder geval niet worden verleend indien het verstrekken van Financiering in strijd is met het normatief kader van staatssteun of geldende wet- en regelgeving.

CONCEPT

Bijlage I bij investeringsreglement: Eisen aan projectplan

Het projectplan dient in ieder geval de volgende gegevens te bevatten:

Algemeen

- de doelstelling en achtergrond van de Doelonderneming; de rechtspersoon/rechtspersonen die het project uitvoeren, aandeelhoudersverhoudingen
- of het om een middelgrote, kleine of micro onderneming gaat
- de doelstelling van het project, de wijze waarop deze doelstellingen worden bereikt en binnen welke termijn, waar mogelijk gekwantificeerd en onderverdeeld in objectief meetbare mijlpalen, beschrijving sector/relevante markt
- de rol en vaardigheden van eventuele samenwerkingspartners
- een korte introductie van het projectplan;
- relevante kennis en ervaring van de betrokkenen in relatie tot de
- verbondenheid met en baten voor de provincie Noord Holland bij uitvoering van de werkzaamheden
- MVO beleid

Maatschappelijk belang

- een beschrijving van het project in het bijzonder de ingezette processen en/of technologieën;
- relevantie voor algemeen belang inclusief aansluiting op provinciaal beleid en het profiel van de provincie Noord Holland en/of De Amsterdamse kennisinstellingen
- de wijze waarop het project zich eerder bewezen heeft in soortgelijke activiteiten
- gekwantificeerde bijdrage aan innovatie in betreffende sector
- gecreëerde arbeidsplaatsen die direct samenhangen met het project

Fasering en risico's

- zekerheden omtrent technische (mate waarin technologie zich heeft bewezen, onderzoek naar rendement) en organisatorische (vergunningstrajecten, structuur samenwerking) haalbaarheid
- planning van bouwfase inclusief eventuele resterende afhankelijkheden (goedkeuringen, licenties, vergunningen, inkoopprocessen etc.);
- SWOT-analyse van het project (strengths, weaknesses, opportunities, threats);
- welke key leveranciers of afnemers er direct betrokken zijn bij het project; eventuele afhankelijkheden
- een duidelijke omschrijving van de gecontracteerde toevoer- en afzetmarkt (indien relevant);
- waar het (pilot)project plaatsvindt en hoe deze eruit ziet (indien aan de orde);
- mogelijkheden voor opschaling

Financieel en maatschappelijk rendement

Financieel	Maatschappelijk
mate waarin leningen/garanties vanuit het HET INNOVATIEFONDS inclusief rentelasten kunnen worden terugbetaald; ○ mate waarin risico van aandelenkapitaal uitzicht biedt op waarde ontwikkeling en positief resultaat bij exit	○ maatschappelijk relevante kennisontwikkeling (verbindingen nieuwe kennisnetwerkeren ○ het aantal extra te creëren arbeidsplaatsen in de Provincie. (aantal en aard werkzaamheden) ○ Kennis en innovaties (octrooi/patent/i.e.) ○ Opvolgende investeringen (aard en omvang)

Organisatie en team

- persoonlijke gegevens van de doelonderneming met inbegrip van relevante ervaring in relatie tot de uitvoer van onderhavig project;
- omvang van de doelonderneming, met het oog op eventuele toepassing van bepalingen rond staatssteun
- opleiding(en) en bijscholing, inkomsten, schulden en verzekeringen;
- afhankelijkheden van personen en 'back up' mechanismen

CONCEPT

- organisatie van de Doelonderneming: vestigingsplaats, personeel, organogram etc.
- de rechtsvorm van de Doelonderneming inclusief een overzicht van aandeelhouders en de zeggenschap- en aandelenverhoudingen
- de relatie tussen het project en de reguliere bedrijfsvoering van de doelonderneming
- het belang van het project binnen de totale bedrijfsvoering, commitment van de directie
- de aanpak met betrekking tot de marketing en promotie van het product/de dienst;
- een beschrijving van het management/bestuur en overige sleutelpersonen binnen het project (onder meer: werkervaring, opleiding, leeftijd, expertise en vaardigheden);
- de taakverdeling binnen het management/bestuur en tussen sleutelpersonen, inzicht UBO.

Financiën

- de volgende financiële documenten:
    - jaarrekeningen van de afgelopen drie jaar indien beschikbaar;
    - meerjarige prognose van de uitgebreide winst- en verliesrekening met onderbouwing;
    - meerjarige prognose van de balans;
    - meerjarige liquiditeitsbegroting;
    - investeringsbegroting
- scenariobeschrijving met en zonder financiering vanuit HET INNOVATIEFONDS; acties die de doelonderneming heeft ondernomen om andere financieringsbronnen –publiek en privaat - aan te trekken.
- de financieringsbehoefte van het project en welk aandeel hiervan vanuit het HET INNOVATIEFONDS wordt gevraagd;
- de overige financiers die betrokken zijn bij het project en hun rol (indien aan de orde)
- of er subsidies zijn aangevraagd/toegekend
- steunelementen van de aanvraag en conformiteit met de Europese regels rond staatssteun
- onderbouwing van de financiële haalbaarheid van het project aan de hand van excel overzicht of vergelijkbaar

Aflossing en exit strategie

- gevraagde looptijden lening, voorzien conversiemoment
- bij participatie de gewenste termijn voor betrokkenheid vanuit Het Innovatiefonds (financieel en strategisch);
- visie op rente/aflossingen, schema

Verantwoording en communicatie

- de wijze waarop handelen conform financieringsvoorwaarden wordt geborgd
- informatievoorziening bij bijzondere omstandigheden zoals betalingsproblemen
- communicatie rondom mijlpalen van het project en project planning
- conformering aan rapportageverplichtingen van de zijde van de fondsbeheerder

CONCEPT

Pels Rijcken
& Droogleever
Fortuijn *advocaten*
en notarissen

Versie 30 november 2017

F614/F871/31005573

OPRICHTING
van de besloten vennootschap
met beperkte aansprakelijkheid:
Innovatiefonds Noord-Holland B.V.,
statutair te vestigen te Amsterdam

Heden, **[**]**, is voor mij, mr. Wouter Admiraal, toegevoegd notaris, hierna te noemen: 'notaris', bevoegd om akten te passeren in het protocol van mr. Frank Jan Oranje, toegevoegd notaris, hierna te noemen: 'notaris', bevoegd om akten te passeren in het protocol van mr. Frank Jan Oranje, notaris te 's-Gravenhage, verschenen:
[**], te dezen handelend als schriftelijk gevolmachtigde van:
1. de publiekrechtelijk rechtspersoon: **Provincie Noord-Holland**, gevestigd te Haarlem, met adres: (2012 HR) Haarlem, Dreef 3, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 34362354, en
2. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid: **UvA Ventures Holding B.V.**, statutair gevestigd te Amsterdam, met adres: (1018 WB) Amsterdam, Roetersstraat 35, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 33240523.

Volmacht.
Van de volmacht aan de comparant blijkt uit twee (2) onderhandse akten van volmacht welke aan deze akte worden gehecht.
De comparant, handelend als vermeld, heeft verklaard een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid op te richten met de volgende statuten:
STATUTEN.
Definities.
Artikel 1.
In deze statuten wordt verstaan onder:
- **Adviescommissie**: de commissie als bedoeld in artikel 25.1;

- **algemene vergadering**: i) het orgaan dat wordt gevormd door de aandeelhouders van de vennootschap alsmede ii) de vergadering van aandeelhouders van de vennootschap;
- **Businessplan**: het plan als bedoel in artikel 16.12;
- **Investeringsreglement**: het reglement als bedoeld in artikel 26.1;
- **KMO-onderneming**: ondernemingen waar minder dan tweehonderdvijftig personen werkzaam zijn en waarvan de jaaromzet vijftig miljoen euro en/of het jaarlijkse balanstotaal drieënveertig miljoen euro niet overschrijdt;
- **Lening**: vreemd vermogen dat uitsluitend door de Vennootschap als converteerbare geldlening aan een KMO-onderneming wordt verstrekt met een maximale looptijd van tien jaar en vaste afspraken omtrent conversiemomenten, waardering en eventueel toegepaste kortingen;
- **vennootschap**: Innovatiefonds Noord-Holland B.V.;
- **vergadergerechtigden**: degenen die vergaderrecht hebben;
- **vergaderrecht**: het recht om, in persoon of bij schriftelijk gevolmachtigde, de algemene vergadering bij te wonen en daar het woord te voeren.

Naam, zetel.

Artikel 2.

2.1. De vennootschap draagt de naam: **Innovatiefonds Noord-Holland B.V.**.

2.2. De vennootschap heeft haar zetel te Amsterdam.

Doel.

Artikel 3.

3.1. De vennootschap heeft ten doel het beschikbaar stellen van financiering aan KMO-ondernemingen teneinde (innovatieve) projecten te stimuleren die (i) zich bevinden in de proof-of-conceptfase (althans in een fase die gelijk is aan level 3, 4 of 5 van de 'technology readiness levels') waarbij direct wordt bijgedragen aan de realisatie van innovaties én die (ii) uitgevoerd worden door KMO-ondernemingen actief binnen het grondgebied van de provincie Noord-Holland.

3.2. Tot het onder artikel 3.1 vermelde doel behoort mede:

a. het verstrekken van Leningen;

b. het samenwerken met, het financieren, beheren en besturen van vennootschappen en ondernemingen alsmede het deelnemen daarin door middel van de conversie van een Lening. Het opnemen, het investeren en het aantrekken van gelden. Het afsluiten van financiële transacties en het verlenen van diensten op het gebied van de handel en financiën waaronder begrepen het verlenen van zekerheden aan groepsmaatschappijen en derden. Het aan- en verkopen van

vorderingen, het verkrijgen, het bezitten, het vervreemden van of het op andere wijze handelen met betrekking tot alle soorten van deelnemingen en belangen in vennootschappen en ondernemingen;

c. het plaatsen van overtollige kasgelden in tijdelijke deposito's;

d. het uitvoeren van alle handelingen mits met winstoogmerk, die wenselijk, nodig, gebruikelijk of verwant zijn met het vorenstaande doel, met inbegrip van maar niet beperkt tot alle handelingen die betrekking hebben op het bestuur van, de samenwerking met, de deelneming in, de verwerving van of de fusie met andere ondernemingen of vennootschappen, en

e. het verrichten van alle verdere handelingen, die met het vorenstaande in de ruimste zin verband houden of daartoe bevorderlijk kunnen zijn.

3.3. Bij het nastreven van het doel zal de vennootschap, binnen het kader van een evenwichtig beleid, rekening houden met de belangen van haar aandeelhouder(s).

Aandelenkapitaal.

Artikel 4.

4.1. Het kapitaal van de vennootschap bestaat uit een of meer gewone aandelen, elk aandeel met een nominale waarde van een euro (€ 1,00).

4.2. Alle aandelen luiden op naam en zijn doorlopend genummerd vanaf 1.

4.3. Het nummer van een aandeel geldt als een aanduiding.

4.4. Ten minste één aandeel met stemrecht wordt gehouden door een ander dan en anders dan voor rekening van de vennootschap of een van haar dochtermaatschappijen.

4.5. Er kunnen geen aandeelbewijzen worden uitgegeven.

Aandeelhouderschap. Kwaliteitseis.

Artikel 5.

5.1. Aan het aandeelhouderschap zijn geen verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard verbonden.

5.2. Aandeelhouders van de vennootschap kunnen slechts zijn partijen die aangesloten zijn bij een op of rond **[**]** getekende aandeelhoudersovereenkomst en de daarop in de toekomst door alle alsdan aanwezige aandeelhouders schriftelijk overeengekomen wijzigingen.

5.3. Een aandeelhouder die voorziet dat hij niet langer aan de kwaliteitseis zal gaan voldoen bericht dit aan het bestuur.

5.4. Een aandeelhouder die niet langer aan de kwaliteitseis voldoet, kan niet meer het aan de aandelen verbonden stemrecht uitoefenen, terwijl zijn vergaderrechten en rechten op uitkeringen worden opgeschort.

5.5. Indien een aandeelhouder niet meer voldoet aan de kwaliteitseis moeten alle aandelen van de betreffende aandeelhouder worden aangeboden aan de andere aandeelhouders (conform het bepaalde in artikel 12), met dien verstande dat de aanbieder:

1. niet het recht heeft zijn aanbod in te trekken;
2. alle aandelen kan behouden, indien van het aanbod geen of geen volledig gebruik wordt gemaakt zodat hij is ontheven van de kwaliteitseis.

5.6. Indien de vennootschap geen aandeelhouders kent die voldoen aan de in artikel 5.2 bedoelde kwaliteitseis, zal, in afwijking van het in artikel 5.4 bepaalde, het vergader- en stemrecht kunnen worden uitgeoefend ten aanzien van een voorstel tot:

a. statutenwijziging waarbij in ieder geval het in dit artikel 5 bepaalde geheel of gedeeltelijk komt te vervallen; of
b. ontbinding van de vennootschap en vereffening van haar vermogen.

5.7. Zodra vaststaat dat aandelen moeten worden aangeboden, dienen zij – die tot die aanbieding verplicht zijn – daarvan binnen een maand mededeling te doen aan het bestuur, onder opgaaf van het aantal aandelen.

5.8. Indien niet is voldaan aan de verplichting tot het doen van de in artikel 5.7 bedoelde mededeling, is de vennootschap onherroepelijk gemachtigd de betreffende aandelen over te dragen met inachtneming van dit artikel, mits zij de betreffende aandeelhouder(s) in gebreke heeft gesteld. Deze machtiging vervalt één jaar na kennisneming door de vennootschap van het ontstaan van de verplichting tot aanbieding.

Aandeelhoudersregister.

Artikel 6.

6.1. Het bestuur houdt een register waarin de namen en adressen van alle aandeelhouders zijn opgenomen, met vermelding van de datum waarop zij de aandelen hebben verkregen, de datum van de erkenning of betekening, de soort of de aanduiding van de aandelen, alsmede het op ieder aandeel gestorte bedrag.

6.2. Op het register is voorts artikel 2:194 Burgerlijk Wetboek van toepassing.

Uitgifte van aandelen en voorkeursrecht.

Artikel 7.

7.1. Uitgifte van aandelen kan slechts ingevolge een besluit van de algemene vergadering geschieden, voor zover deze bevoegdheid door de algemene vergadering niet is overgedragen aan een ander orgaan binnen de vennootschap. De algemene vergadering kan deze overdracht herroepen. Bij het besluit tot uitgifte van aandelen worden de koers en de verdere voorwaarden van uitgifte bepaald. De koers kan niet beneden pari zijn.

7.2. Iedere aandeelhouder, met uitzondering van de vennootschap indien zij houder is van aandelen in haar eigen kapitaal, heeft bij uitgifte van aandelen een voorkeursrecht naar evenredigheid van het gezamenlijk bedrag van zijn aandelen.

7.3. Het bepaalde in artikel 7.1 is van overeenkomstige toepassing bij het verlenen van rechten tot het nemen van aandelen, maar is niet van toepassing op het uitgeven van aandelen aan iemand die een voordien reeds verkregen recht tot het nemen van aandelen uitoefent.

7.4. Het voorkeursrecht kan, telkens voor een enkele uitgifte, worden beperkt of uitgesloten door het tot uitgifte bevoegde orgaan.

7.5. Voor de uitgifte van een aandeel is voorts vereist een daartoe bestemde ten overstaan van een notaris met plaats van vestiging in Nederland verleden akte waarbij de vennootschap en de partij die aandelen verkrijgt partij zijn.

Storting op aandelen.

Artikel 8.

8.1. Bij het nemen van het aandeel moet daarop het nominale bedrag worden gestort. Bedongen kan worden dat het nominale bedrag of een deel daarvan eerst behoeft te worden gestort na verloop van een bepaalde tijd of nadat het bestuur het zal hebben opgevraagd.

8.2. Storting op een aandeel moet in geld geschieden voor zover niet een andere inbreng is overeengekomen.

8.3. Storting in een andere geldeenheid dan die waarin de nominale waarde luidt kan slechts plaatsvinden met toestemming van het bestuur.

8.4. Een storting van agio kan slechts plaatsvinden bij uitgifte van aandelen of met instemming van het orgaan dat bevoegd is te besluiten tot uitgifte van aandelen. Bij iedere agiostorting kan dit orgaan bepalen dat de gestorte agio of een deel daarvan wordt gevoegd als agioreserve van aandelen van een soort of aanduiding.

Eigen aandelen. Kapitaalvermindering.

Artikel 9.

9.1. De vennootschap kan bij uitgifte van aandelen geen eigen aandelen nemen.

9.2. Het bestuur beslist over de verkrijging en vervreemding van aandelen in het kapitaal van de vennootschap.

9.3. De vennootschap kan slechts eigen aandelen of certificaten daarvan verkrijgen, voor zover deze volgestort zijn en slechts met inachtneming van het dienaangaande in de wet bepaalde.

9.4. Verkrijging en vervreemding van eigen aandelen of certificaten daarvan door de vennootschap geschiedt met inachtneming van het bepaalde in artikel 12.

9.5. De algemene vergadering kan besluiten tot vermindering van het geplaatste kapitaal door intrekking van aandelen of door het bedrag van aandelen bij statutenwijziging te verminderen. In dit besluit moeten de aandelen waarop het besluit betrekking heeft worden aangewezen en moet de uitvoering van het besluit zijn geregeld.

9.6. Kapitaalvermindering dient voorts te geschieden met inachtneming van het in de wet bepaalde.

Vruchtgebruik.

Artikel 10.

10.1. Op een aandeel kan een recht van vruchtgebruik worden gevestigd.

10.2. Het stemrecht op een aandeel komt de vruchtgebruiker toe indien hem dit krachtens de wet toekomt of met inachtneming van de wettelijke bepalingen is toegekend.

10.3. Op een aandeel kan geen pandrecht worden gevestigd.

Levering van aandelen en beperkte rechten.

Artikel 11.

11.1. Voor de levering van een aandeel of de vestiging of levering van een beperkt recht daarop is vereist een daartoe bestemde ten overstaan van een notaris met plaats van vestiging in Nederland verleden akte waarbij de partij die de aandelen vervreemdt en de partij die aandelen verkrijgt partij zijn.

11.2. Behoudens in het geval dat de vennootschap zelf bij de rechtshandeling partij is, kunnen de aan het aandeel verbonden rechten pas worden uitgeoefend nadat de vennootschap de rechtshandeling heeft erkend of de akte aan de vennootschap is betekend overeenkomstig het in de wet daaromtrent bepaalde dan wel deze eigener beweging heeft erkend door inschrijving in het aandeelhoudersregister overeenkomstig het in de wet bepaalde.

Blokkeringsregeling.

Artikel 12.

12.1. Indien alle geplaatste aandelen van de vennootschap door één aandeelhouder worden gehouden is de overdracht van aandelen niet beperkt in de zin van

artikel 2:195 Burgerlijk Wetboek. Indien de geplaatste aandelen door meer dan één aandeelhouder worden gehouden is voor een overdracht van aandelen vereist dat de aandeelhouder die één of meer aandelen wil vervreemden, deze eerst overeenkomstig het hierna bepaalde te koop aanbiedt aan zijn mede-aandeelhouders of overdracht geschiedt met schriftelijke toestemming van alle mede-aandeelhouders binnen drie maanden nadat zij allen hun toestemming hebben verleend.

12.2. De aandeelhouder die een of meer aandelen wil overdragen – hierna te noemen: de 'aanbieder' – deelt aan het bestuur mede, welke aandelen hij wenst over te dragen. Deze mededeling geldt als een aanbod aan de mede-aandeelhouders tot koop van de aandelen.

12.3. Houders van aandelen waaraan ingevolge deze statuten geen stemrecht of recht op deling in de winst of reserves toekomt zijn onder deze mede-aandeelhouders steeds begrepen.

12.4. Het bestuur brengt het aanbod binnen twee weken na de ontvangst van de mededeling, bedoeld in artikel 12.2, ter kennis van de mede-aandeelhouders van de aanbieder.

12.5. De mede-aandeelhouders die de aangeboden aandelen willen kopen – hierna te noemen: de 'gegadigden' – geven daarvan kennis aan het bestuur binnen vier weken nadat het aanbod door het bestuur kenbaar is gemaakt. Indien het bestuur binnen deze termijn geen bericht heeft ontvangen dat het aanbod volledig wordt aanvaard, geeft het bestuur hiervan onverwijld kennis aan de aanbieder.

12.6. Indien een of meer gegadigden binnen de in artikel 12.5 genoemde termijn hebben aangegeven alleen of tezamen alle aangeboden aandelen te willen kopen zal het bestuur opdracht geven de koopprijs per aandeel overeenkomstig het in artikel 14 bepaalde vast te stellen.

12.7. Binnen twee weken nadat het bestuur kennis heeft van de koopprijs die overeenkomstig artikel 14 is vastgesteld, wijst het bestuur de aangeboden aandelen aan gegadigden toe en geeft van de koopprijs en de toewijzing kennis aan de aanbieder en aan alle aandeelhouders.

12.8. De toewijzing van aandelen door het bestuur aan gegadigden geschiedt als volgt:

a. allereerst aan gegadigden van houders van aandelen in dezelfde soort naar evenredigheid van de nominale waarde van het aandelenbezit in die soort;

b. vervolgens aan gegadigden naar evenredigheid van de nominale

waarde van het aandelenbezit in aandelen van een andere soort;

c. voor zover toewijzing naar evenredigheid niet mogelijk is, zal loting beslissen.

Aan de vennootschap kunnen slechts aandelen worden toegewezen voor zover de mede-aandeelhouders daarop niet hebben gereflecteerd. Aan niemand kunnen meer aandelen worden toegewezen dan waarop hij heeft gereflecteerd.

12.9. De aanbieder blijft bevoegd zijn aanbod in te trekken mits dit geschiedt binnen een maand nadat hem bekend is geworden aan welke gegadigden hij al de aandelen waarop het aanbod betrekking heeft, kan verkopen en tegen welke koopprijs.

12.10. Iedere gegadigde blijft bevoegd zich terug te trekken mits dit geschiedt binnen een maand nadat hem bekend is geworden welke aandelen hem worden toegewezen en tegen welke koopprijs. Het bestuur zal de aandelen dan opnieuw toewijzen overeenkomstig het in artikel 12.8 bepaalde en hiervan binnen twee weken mededeling doen aan de aanbieder en de mede-aandeelhouders. Als alle gegadigden zich hebben teruggetrokken geeft het bestuur hiervan onverwijld kennis aan de aanbieder.

12.11. De gekochte aandelen moeten tegen gelijktijdige betaling van de koopprijs worden geleverd binnen acht dagen na verloop van de termijn, gedurende welke het aanbod kan worden ingetrokken.

12.12. Indien de aanbieder zijn aanbod niet heeft ingetrokken kan hij de aangeboden aandelen vrijelijk overdragen binnen drie maanden nadat door de kennisgeving bedoeld in artikel 12.5 of artikel 12.10 vaststaat, dat het aanbod niet of niet volledig is aanvaard.

12.13. De kosten van de prijsbepaling zijn voor rekening van:

a. de mede-aandeelhouders die de aandelen krachtens dit artikel 12 verwerven, in verhouding tot hun verkrijging;

b. de aanbieder indien deze zijn aanbod intrekt overeenkomstig het in artikel 12.9 bepaalde;

c. de gegadigden, ieder voor een gelijk deel, indien alle gegadigden zich terugtrekken overeenkomstig het in artikel 12.10 bepaalde.

12.14. Het in dit artikel 12 bepaalde vindt zoveel mogelijk overeenkomstige toepassing bij vervreemding door de vennootschap van door haar ingekochte of op andere wijze verkregen aandelen.

12.15. Het in dit artikel 12 bepaalde blijft buiten toepassing indien de aandeelhouder krachtens de wet tot overdracht van zijn aandeel aan een eerdere houder verplicht is.

12.16. Alle kennisgevingen beschreven in dit artikel 12 geschieden schriftelijk.

Aanbiedingsverplichtingen.

Artikel 13.

13.1. Een aandeelhouder is gehouden zijn aandelen aan te bieden en over te dragen:
   a. indien de aandeelhouder een rechtspersoon is en deze rechtspersoon wordt ontbonden;
   b. indien de aandelen in de vennootschap ten gevolge van een juridische fusie of splitsing overgaan;
   c. indien de aandeelhouder failliet wordt verklaard of aan de aandeelhouder surseance van betaling wordt verleend;
   d. in geval de zeggenschap over de onderneming van een aandeelhouder rechtspersoon direct of indirect overgaat op een of meer anderen, zoals bedoeld in het SER-besluit Fusiegedragsregels 2015, ook indien die regels niet van toepassing zijn.

13.2. In geval een verplichting tot te koop aanbieding als omschreven in artikel 13.1 bestaat is het bepaalde in artikel 12 van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat de aandeelhouder die verplicht is zijn aandelen aan te bieden:
   a. niet het recht heeft zijn aanbod in te trekken;
   b. zijn aandelen kan behouden indien van zijn aanbod geen of geen volledig gebruik wordt gemaakt.

13.3. Zolang een aandeelhouder de verplichting als omschreven in artikel 13.1 niet nakomt is zijn stemrecht, zijn recht op uitkering en zijn vergaderrecht opgeschort, tenzij opschorting tot gevolg heeft dat geen van de aandeelhouders het stemrecht kan uitoefenen.

Indien een aandeelhouder niet binnen vier weken nadat de verplichting als bedoeld in artikel 13.1 is ontstaan overgaat tot aanbieding als in dit artikel 13 omschreven, wordt het bestuur onherroepelijk gevolmachtigd de aandelen aan te bieden en over te dragen. Tot het aanbieden en leveren van de aandelen is het bestuur ook bevoegd tijdens het faillissement van de aandeelhouder. Wanneer er geen gegadigden zijn aan wie de aandeelhouder zijn ingevolge artikel 13 juncto artikel 12 aangeboden aandelen kan overdragen, ontbreekt de volmacht en is de aandeelhouder onherroepelijk van de statutaire verplichting tot aanbieding en overdracht alsmede van de opschorting van rechten als bedoeld in artikel 13.3 ontheven.

Koopprijs.

Artikel 14.

14.1. De koopprijs wordt vastgesteld door de aanbieder en de mede-aandeelhouders.

14.2. Indien zij niet tot overeenstemming komen, wordt de prijs vastgesteld door een onafhankelijke deskundige, op verzoek van de meest gerede partij te benoemen door de voorzitter van de Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie, tenzij partijen onderling overeenstemming over de deskundige bereiken.

14.3. De in artikel 14.2 bedoelde deskundige is gerechtigd tot inzage van alle boeken en bescheiden van de vennootschap en tot het verkrijgen van alle inlichtingen waarvan kennisneming voor zijn prijsvaststelling dienstig is.

14.4. De kosten voor deze deskundige komen voor rekening van de vennootschap.

Bestuur.

Artikel 15.

15.1. Het bestuur van de vennootschap bestaat uit één of meer bestuurders.

15.2. Het aantal bestuurders wordt vastgesteld door de algemene vergadering.

15.3. De bestuurders worden benoemd door de algemene vergadering.

15.4. Iedere bestuurder kan te allen tijde door de algemene vergadering worden geschorst en ontslagen.

15.5. Een besluit tot benoeming, schorsing en ontslag van een bestuurder als bedoeld in dit artikel 15 kan slechts worden genomen met een meerderheid van ten minste twee derden van de geldig uitgebrachte stemmen, mits deze meerderheid meer dan de helft van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigd.

Bestuurstaak. Besluitvorming. Belet of ontstentenis.

Artikel 16.

16.1. Het bestuur is belast met het besturen van de vennootschap onder toezicht van de raad van commissarissen, voor zover die is ingesteld. Bij de vervulling van hun taak richten de bestuurders zich naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming.

16.2. In het bijzonder behoort tot de taak van het bestuur het nemen van besluiten op basis van het door de algemene vergadering vastgestelde Investeringsreglement als bedoeld in artikel 26.1.

16.3. De algemene vergadering kan een reglement vaststellen waarbij regels worden gegeven omtrent de besluitvorming binnen het bestuur en met welke taak iedere bestuurder meer in het bijzonder zal worden belast.

16.4. Het bestuur informeert de algemene vergadering tijdig omtrent de ontwikkelingen en/of inzichten binnen de vennootschap en de onderneming welke kunnen leiden tot een belangrijke verandering van de identiteit of het karakter van de vennootschap of de onderneming.

16.5. Alle besluiten van het bestuur worden genomen met een volstrekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen. Iedere bestuurder kan zich

uitsluitend door een medebestuurder, telkens voor een bepaalde bestuursvergadering, laten vertegenwoordigen.

16.6. Vergaderingen van het bestuur kunnen ook via telefoon- of videoconferentie plaatsvinden mits iedere deelnemende bestuurder de beraadslagingen kan horen en hij door de andere bestuurders gehoord kan worden.

16.7. Besluiten van het bestuur kunnen in plaats van in een vergadering ook schriftelijk worden genomen, mits met algemene stemmen van alle in functie zijnde bestuurders.

16.8. Ingeval van ontstentenis of belet van een bestuurder blijven de overige bestuurders met het bestuur belast. Bij ontstentenis of belet van alle bestuurders berust het bestuur van de vennootschap tijdelijk bij een door de algemene vergadering daartoe aangewezen persoon. De algemene vergadering heeft het recht om ook ingeval van ontstentenis of belet van een of meer, doch niet alle bestuurders, een persoon als bedoeld in de vorige zin, aan te wijzen die alsdan mede met het bestuur is belast.

16.9. Onder belet wordt in deze statuten verstaan:

a. schorsing;
b. ziekte;
c. onbereikbaarheid,

in de gevallen bedoeld onder sub b en c zonder dat gedurende een termijn van vijf (5) dagen de mogelijkheid van contact tussen de bestuurder en de vennootschap heeft bestaan, tenzij de algemene vergadering in een voorkomend geval een andere termijn vaststelt.

16.10. Een bestuurder neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming indien hij daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Wanneer hierdoor geen bestuursbesluit kan worden genomen, is het bestuur daartoe alsnog bevoegd tenzij de vennootschap een raad van commissarissen heeft, in welk geval het besluit wordt genomen door de raad van commissarissen.

16.11. Een persoonlijk belang bestaat in ieder geval wanneer de vennootschap voornemens is een transactie aan te gaan:

a. met de bestuurder in privé;
b. met een rechtspersoon waarvan een bestuurslid een familierechtelijke verhouding heeft met een bestuurder van de vennootschap;

c. met een rechtspersoon waarin een bestuurder of een persoon die een familierechtelijke verhouding heeft met een bestuurder van de vennootschap een materieel financieel belang houdt,

alsmede indien de vennootschap enigerlei procedure voert tegen een bestuurder in privé of tegen een persoon die een familierechtelijke verhouding heeft met een bestuurder.

16.12. Jaarlijks stelt het bestuur een businessplan voor het komende boekjaar op. In het Businessplan wordt in ieder geval een risicoanalyse opgenomen voor iedere door de vennootschap verstrekte Lening en wordt per verstrekte Lening een historisch overzicht gegeven van de uitgangspunten bij het verstrekken van de Lening en de relevante ontwikkelingen sindsdien alsmede van de wijzigingen in de jaarlijkse risicoanalyse. In het Businessplan worden voorts die onderwerpen opgenomen als de algemene vergadering schriftelijk aan het bestuur heeft medegedeeld alsmede een begroting.
Het concept voor het Businessplan wordt in beginsel uiterlijk twee maanden voor het einde van een boekjaar ter goedkeuring aan de algemene vergadering voorgelegd. Jaarlijks, in beginsel niet langer dan een maand voor het einde van het boekjaar, wordt een algemene vergadering gehouden waarin het Businessplan voor het volgende boekjaar wordt vastgesteld. In een dergelijke algemene vergadering zal tevens de uitvoering van het Businessplan voor het lopende boekjaar worden geëvalueerd.
Het bestuur zal zoveel mogelijk conform het vastgestelde Businessplan handelen.
De algemene vergadering kan door een daartoe strekkend schriftelijk besluit de in dit artikel opgenomen verplichting voor het bestuur tot het opstellen van het Businessplan opheffen alsmede, na opheffing daarvan, deze verplichting weer instellen.

16.13. Het bestuur zal elk kwartaal een kwartaalrapportage zenden aan de aandeelhouders met betrekking tot de voortgang van het businessplan in het lopende boekjaar tot en met het einde van het desbetreffende kwartaal. Het bestuur zal in elke verantwoording ten minste die informatie opnemen als de algemene vergadering schriftelijk aan het bestuur heeft verzocht.

16.14. Het bestuur legt in een AO/IC-beschrijving het geheel van organisatorische maatregelen vast dat gericht is op het tot stand brengen en in stand houden van de informatievoorziening in en omtrent de organisatie van de vennootschap en ordentelijke besluitvorming door haar organen alsmede de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen.

Jaarlijks bespreekt het bestuur de opzet en werking van de in de AO/IC-beschrijving opgenomen processen met de algemene vergadering. De algemene vergadering kan ter zake de inhoud van de AO/IC-beschrijving zowel algemene als concrete aanwijzingen verstrekken. Die aanwijzingen kunnen zich uitstrekken over alle gebieden die voor de vennootschap van belang zijn. Het bestuur is gehouden de aanwijzingen van de algemene vergadering op te volgen, tenzij deze in strijd zijn met het belang van de vennootschap en de met de vennootschap verbonden onderneming, in welk geval het bestuur de algemene vergadering schriftelijk zulks mededeelt met daarbij een feitelijke en concrete onderbouwing van dat belang.

16.15. Het bestuur en de raad van commissarissen zijn verplicht alle door de algemene vergadering verlangde inlichtingen te verschaffen, tenzij een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet, in welk geval het bestuur de algemene vergadering schriftelijk zulks mededeelt met daarbij een feitelijke en concrete onderbouwing van dat zwaarwichtig belang.

Vertegenwoordiging.

Artikel 17.

17.1. Het bestuur is bevoegd de vennootschap te vertegenwoordigen. De bevoegdheid tot vertegenwoordiging komt mede toe aan iedere bestuurder.

17.2. Het bestuur kan functionarissen met algemene of beperkte vertegenwoordigingsbevoegdheid aanstellen, met inachtneming van artikel 18.2. Ieder van hen vertegenwoordigt de vennootschap met inachtneming van de begrenzing aan die bevoegdheid gesteld. Hun titulatuur wordt door het bestuur bepaald.

Goedkeuring van besluiten van het bestuur.

Artikel 18.

18.1. Aan de goedkeuring van de algemene vergadering zijn onderworpen besluiten van het bestuur als nader beschreven in artikel 27.2.

18.2. Aan de goedkeuring van de algemene vergadering zijn eveneens onderworpen besluiten van het bestuur, voor zover deze niet reeds onder lid 1 zijn begrepen, omtrent:

a. het aanstellen van een procuratiehouder als bedoeld in artikel 17.2 en het wijzigen van de inhoud van de procuratie;

b. uitgifte en verkrijging van aandelen in en schuldbrieven ten laste van de vennootschap of van schuldbrieven ten laste van een commanditaire vennootschap of vennootschap onder firma waarvan de vennootschap volledig aansprakelijk vennote is;

c. het aanvragen van toelating van de onder sub b bedoelde stukken tot de handel op een gereglementeerde markt of een multilaterale handelsfaciliteit, als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht of een met een gereglementeerde markt of multilaterale handelsfaciliteit vergelijkbaar systeem uit een staat die geen lidstaat van de Europese Unie is dan wel het aanvragen van een intrekking van zodanige toelating;

d. het aangaan of verbreken van duurzame samenwerking van de vennootschap of een afhankelijke maatschappij met een andere rechtspersoon of vennootschap dan wel als volledig aansprakelijke vennote in een commanditaire vennootschap of vennootschap onder firma, indien deze samenwerking of verbreking van ingrijpende betekenis is voor de vennootschap;

e. het door de vennootschap aanvaarden van het beheer over andere ondernemingen dan wel het afstand doen van een zodanig beheer;

f. het verkrijgen, in gebruik nemen of geven, vervreemden en bezwaren van registergoederen;

g. het sluiten en wijzigen van arbeidsovereenkomsten of overeenkomsten van opdracht met een fonds of asset manager of bestuurder dan wel waarbij een beloning wordt toegekend waarvan het bedrag per jaar hoger is dan het door de algemene vergadering te bepalen en schriftelijk ter kennis van het bestuur gebrachte bedrag;

h. het doen van aangifte tot faillietverklaring van de vennootschap, alsmede het aanvragen van surseance van betaling;

i. het voeren van rechtsgedingen, het aangaan van vaststellingsovereenkomsten, compromissen en akkoorden, het berusten in rechtsvorderingen, tenzij het betreft het nemen van spoedeisende maatregelen;

j. het aanbrengen van een belangrijke wijziging in de werkzaamheden van de vennootschap;

k. het verplaatsen, vervreemden of staken van de onderneming van de vennootschap of een belangrijk onderdeel daarvan;

l. het doen van een voorstel tot juridische fusie of juridische splitsing;

m. het uitbreiden van de bedrijfsactiviteiten van de vennootschap met branchevreemde activiteiten;

n. het vaststellen en wijzigen van de strategie van de vennootschap;

o. het direct of indirect uitoefenen van stemrecht op aandelen in het kapitaal van vennootschappen of participaties in andere ondernemingen waarin de vennootschap middellijk of onmiddellijk deelneemt met betrekking tot de goedkeuring van besluiten als beschreven in artikel 18.2;

p. het in afwijking van het Investeringsreglement nemen van besluiten als beschreven in artikel 27.2, en

q. het vaststellen en wijzigen van een treasurystatuut of vergelijkbare regeling ten behoeve van het plaatsen van overtollige kasgelden in tijdelijke deposito's,

met dien verstande dat geen (additionele) goedkeuring is vereist voor rechtshandelingen van het bestuur als bedoeld in dit artikel 18 die reeds expliciet in het vigerende Businessplan zijn vermeld.

18.3. De algemene vergadering kan bepalen dat een in artikel 18.1 bedoeld besluit niet aan haar goedkeuring is onderworpen, indien het daarmee gemoeide belang een door de algemene vergadering te bepalen en schriftelijk aan het bestuur medegedeelde waarde niet te boven gaat.

18.4. Voor de toepassing van artikel 18.1 en artikel 18.6 geldt dat (i) met elkaar samenhangende (rechts)handelingen als één (rechts)handeling worden beschouwd en (ii) de desbetreffende bedragen beoordeeld moeten worden vanuit de waarde van de desbetreffende (rechts)handelingen voor de vennootschap.

18.5. De algemene vergadering kan voorts bepalen dat een besluit als bedoeld in artikel 18.1 niet aan zijn goedkeuring is onderworpen wanneer het daarmee gemoeide belang een door de algemene vergadering te bepalen en schriftelijk aan het bestuur op te geven waarde niet te boven gaat.

18.6. De algemene vergadering is bevoegd ook andere besluiten dan die in artikel 18.1 zijn genoemd aan zijn goedkeuring te onderwerpen. Die andere besluiten dienen duidelijk te worden omschreven en schriftelijk aan het bestuur te worden meegedeeld.

18.7. Besluiten die ter goedkeuring worden voorgelegd aan de algemene vergadering krachtens dit artikel 18 worden volledig en op een termijn van tenminste eenentwintig dagen voorafgaand aan die vergadering aan de algemene vergadering voorgelegd.

18.8. Het ontbreken van een goedkeuring als bedoeld in dit artikel 18 tast de vertegenwoordigingsbevoegdheid van het bestuur of de bestuurders niet aan.

18.9. Het bestuur kan besluiten tot conversie van een Lening, mits die conversie geschiedt binnen de daartoe door de algemene vergadering, op voorstel van het bestuur, vastgestelde kaders, het Investeringsreglement en met inachtneming van het bepaalde in artikel 27.1.

18.10. Besluiten ter zake hetverstrekken van een Lening die ter voorafgaande goedkeuring worden voorgelegd aan de algemene vergadering, kunnen niet door de algemene vergadering worden goedgekeurd indien het verstrekken van een Lening in strijd is met het normatief kader van staatssteun of geldende wet – en regelgeving.

18.11. Besluiten van de algemene vergadering als bedoeld in dit artikel 18, worden genomen met inachtneming van artikel 37.1.

Bezoldigingsbeleid. Bezoldiging.

Artikel 19.

19.1. De vennootschap kent voor de leden van het bestuur, het fondsmanagement en de raad van commissarissen een bezoldigingsbeleid. Het bezoldigingsbeleid wordt vastgesteld door de algemene vergadering. Het bezoldigingsbeleid mag niet in strijd zijn met uit de Wet normering topinkomens, of daarvoor in de plaats tredende wet- en regelgeving, voortvloeiende normen voor bezoldigingen ook als die normen niet van toepassing zijn voor voormelde functionarissen van de vennootschap.

19.2. De bezoldiging en de verdere arbeidsvoorwaarden van iedere bestuurder wordt vastgesteld door de algemene vergadering met inachtneming van het bezoldigingsbeleid.

Raad van commissarissen.

Artikel 20.

20.1. De vennootschap heeft een raad van commissarissen, bestaande uit één of meer commissarissen, indien een besluit tot instelling van een raad van commissarissen is genomen door de algemene vergadering als bedoeld in artikel 20.2 met inachtneming van het bepaalde in artikel 37.

20.2. De instelling van de raad van commissarissen is afhankelijk van de nederlegging van een daartoe strekkend besluit van de algemene vergadering ten kantore van het handelsregister.

20.3. Zolang de raad van commissarissen nog niet is ingesteld komen de statutaire bevoegdheden van de raad van commissarissen voor zover mogelijk toe aan de algemene vergadering.

20.4. De algemene vergadering kan besluiten tot opheffing van de raad van commissarissen met inachtneming van het bepaalde in artikel 37. Deze

opheffing van de raad van commissarissen is afhankelijk van de nederlegging van een daartoe strekkend besluit van de algemene vergadering ten kantore van het handelsregister.

20.5. Na opheffing van de raad van commissarissen komen de statutaire bevoegdheden van de raad van commissarissen voor zover mogelijk toe aan de algemene vergadering.

Benoeming. Schorsing en ontslag.

Artikel 21.

21.1. De commissarissen worden benoemd door de algemene vergadering.

21.2. Het aantal commissarissen wordt vastgesteld door de algemene vergadering.

21.3. Slechts natuurlijke personen zijn benoembaar tot commissaris.

21.4. Indien de raad van commissarissen uit meer dan één lid bestaat, kan de algemene vergadering één van hen tot voorzitter benoemen en één van hen als plaatsvervangend voorzitter benoemen.

21.5. Een commissaris kan te allen tijde door de algemene vergadering worden geschorst en ontslagen, bij een besluit genomen met ten minste twee derden van de uitgebrachte stemmen, welke twee derden meer dan de helft van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen.

Bezoldiging.

Artikel 22.

De bezoldiging van ieder lid van de raad van commissarissen wordt vastgesteld door de algemene vergadering.

Taak en bevoegdheden. Belet of ontstentenis.

Artikel 23.

23.1. De raad van commissarissen heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Hij staat het bestuur met raad terzijde. Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming.

23.2. Het bestuur verschaft de raad van commissarissen tijdig de voor de uitoefening van de taak van de raad van commissarissen noodzakelijke gegevens.

23.3. De raad van commissarissen heeft toegang tot de gebouwen en terreinen van de vennootschap en is bevoegd de boeken en bescheiden van de vennootschap in te zien. De raad van commissarissen kan één of meer personen uit zijn midden of een deskundige aanwijzen om deze bevoegdheden uit te oefenen. De raad van commissarissen kan zich overigens ook door deskundigen laten bijstaan voor rekening van de vennootschap.

23.4. In geval van ontstentenis of belet van een commissaris zijn de andere commissarissen of is de andere commissaris tijdelijk met het toezicht en de overige taken van de raad van commissarissen belast. In geval van ontstentenis of belet van alle commissarissen of van de enige commissaris is de persoon die daartoe door de algemene vergadering wordt benoemd, tijdelijk met het toezicht en de overige taken van de raad van commissarissen belast.

Vergaderingen en besluitvorming.

Artikel 24.

24.1. De raad van commissarissen benoemt al dan niet uit zijn midden een secretaris en treft een regeling voor diens vervanging.

24.2. Elke commissaris heeft in de vergadering van de raad van commissarissen één stem.

24.3. De raad van commissarissen vergadert telkenmale wanneer zijn leden daartoe besluiten, doch tenminste eenmaal per drie maanden. De vergaderingen van de raad van commissarissen worden gehouden in Nederland of elders op zodanige plaats als door de voorzitter mocht worden bepaald, mits dit voor zijn leden redelijkerwijze doenlijk is. Iedere commissaris is bevoegd om, in persoon of bij een schriftelijke volmacht aan een mede-commissaris of door middel van een elektronisch communicatiemiddel, aan de vergadering deel te nemen, tenzij alle leden van de raad van commissarissen met betrekking tot een bepaalde vergadering anderszins overeenkomen. Voor de toepassing van het voorgaande is in ieder geval vereist dat de commissaris via het elektronisch communicatiemiddel kan worden geïdentificeerd, rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering en het stemrecht kan uitoefenen. Tevens kan een commissaris via het elektronisch communicatiemiddel deelnemen aan de beraadslaging.

24.4. Elke commissaris is bevoegd een vergadering van de raad van commissarissen bijeen te roepen. Tenzij alle leden van de raad van commissarissen unaniem anderszins overeenkomen, wordt iedere commissaris tot elke voorgenomen vergadering van de raad opgeroepen met inachtneming van een termijn van tenminste acht werkdagen voor de dag der vergadering, zulks middels schriftelijke oproepingsbrieven onder bijvoeging van de agenda en (voor zover mogelijk) afschriften van alle stukken die naar verwachting in de betreffende vergadering aan de orde zullen komen, een en ander behoudens dringende of aan uiterste termijn gebonden aangelegenheden, in welk geval een in de omstandigheden geschikte oproepingstermijn in acht wordt genomen. In alle

oproepingsbrieven worden tijdstip en plaats van de betreffende vergadering vermeld.

24.5. Alle besluiten van de raad van commissarissen worden genomen:

a. in een vergadering van de raad van commissarissen: met meerderheid van stemmen door de aanwezige en stemgerechtigde leden, mits in die vergadering meer dan de helft van de commissarissen aanwezig is. Bij staken van stemmen is het voorstel verworpen; of

b. buiten een vergadering van de raad van commissarissen: bij schriftelijk besluit dat door ieder lid van de raad in gelijke of nagenoeg gelijke vorm is ondertekend.

24.6. Een commissaris kan zich door een mede-commissaris bij schriftelijke volmacht doen vertegenwoordigen. Onder schriftelijke volmacht wordt verstaan elke via gangbare communicatiekanalen overgebrachte en op schrift ontvangen volmacht. Een commissaris kan voor niet meer dan één mede commissaris als gevolmachtigde optreden.

24.7. Een commissaris neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming indien hij daarbij een direct of indirect persoonlijk belang heeft dat tegenstrijdig is met het belang van de vennootschap en de met haar verbonden onderneming. Wanneer de raad van commissarissen hierdoor geen besluit kan nemen, wordt het besluit genomen door de algemene vergadering.

Adviescommissie.

Artikel 25.

25.1. De algemene vergadering besluit tot het instellen en opheffen van een adviescommissie.

25.2. De Adviescommissie verleent advies aan het bestuur ten aanzien van mogelijke besluiten op aanvragen voor een Lening of andere vormen van financiële ondersteuning als bedoeld in artikel 27.1 onder a tot en met d met inachtneming van het in artikel 27 bepaalde.

25.3. Op verzoek van de algemene vergadering zal de Adviescommissie met de algemene vergadering overleggen over die onderwerpen waar de Adviescommissie vanuit haar rol kennis van draagt.

25.4. De Adviescommissie bestaat uit drie (3) onafhankelijke leden. De Adviescommissie zal voor het verstrekken van advies over een voorgenomen besluit, een of meer ter zake inhoudelijke deskundigen inschakelen ter beoordeling van de bij het voorgenomen besluit behorende vakspecifieke business case. Een inhoudelijke deskundige wordt ingeschakeld door de Adviescommissie na overleg over die inschakeling met het bestuur.

25.5. De leden van de Adviescommissie worden benoemd door de algemene vergadering. Slechts natuurlijke personen kunnen worden benoemd tot lid van de Adviescommissie. De algemene vergadering kan hen te allen tijde schorsen en ontslaan. De voorzitter van de Adviescommissie wordt in functie benoemd.

25.6. Tot lid van de Adviescommissie kunnen niet worden benoemd die personen dan wel een bloed- of aanverwant tot en met de derde graad van die personen die als bestuurder, werknemer of opdrachtnemer werkzaamheden verrichten voor een van de aandeelhouders van de vennootschap.

25.7. Een lid van de Adviescommissie neemt niet deel aan de beraadslaging en besluitvorming omtrent een advies over een Lening of andere vormen van financiële ondersteuning als bedoeld in artikel 27.1 onder a tot en met e, indien hij/zij een direct of indirect persoonlijk belang heeft bij de desbetreffende aanvraag of een familierechtelijke of zakelijke band heeft met de aanvrager.

25.8. De Adviescommissie stelt een advies vast bij een volstrekt meerderheidsbesluit van de leden van de Adviescommissie, gehoord hebbende de ingeschakelde inhoudelijke deskundige(n) als bedoeld in artikel 25.4.

25.9. Leden van de Adviescommissie worden benoemd voor een periode van vier jaar en zijn telkens voor een periode van twee jaar herbenoembaar.

25.10. De algemene vergadering kan aan een of meer leden van de Adviescommissie een bezoldiging toekennen, waaronder tevens wordt begrepen een vergoedingsregeling voor door het lid gemaakte kosten.

25.11. De algemene vergadering zal, met inachtneming van deze statuten en de wet, in een reglement nader vast stellen (en een dergelijk reglement wijzigen alsmede opheffen) welke taken en bevoegdheden door de Adviescommissie worden uitgeoefend en de wijze waarop die taken en bevoegdheden worden uitgeoefend en op welke wijze belangenverstrengeling wordt vermeden.

Investeringsreglement.

Artikel 26.

26.1. Ter uitvoering van het in deze statuten bepaalde stelt de algemene vergadering een investeringsreglement vast, waarin in elk geval worden geregeld de werkwijze, de procedures en de criteria die het bestuur bij het besluit tot het verstrekken van een Lening hanteert.

26.2. De algemene vergadering is te allen tijde bevoegd het Investeringsreglement te wijzigen of op te heffen.

Artikel 27.

27.1. Alvorens het bestuur een besluit ter zake:

a. het verstrekken van een Lening met een financieel belang dat boven een daartoe door de algemene vergadering vastgestelde drempelwaarde gaat, welke drempelwaarde door of namens de algemene vergadering aan het bestuur schriftelijk is opgegeven;
b. het overdragen van een Lening aan een derde (door middel van schuld- of contractsovername);
c. het geheel of ten dele kwijtschelden van de verplichting tot aflossing van een Lening of het betalen van rente uit hoofde van een Lening, of
d. een besluit tot conversie van een Lening in aandelenkapitaal;
e. het vervreemden van aandelen die door de vennootschap zijn verkregen door middel van de conversie van een Lening,

neemt, zal zij het voorstel daartoe ter advisering aan de Adviescommissie voorleggen. Een in de vorige volzin bedoeld besluit kan de algemene vergadering bij aan het bestuur medegedeeld besluit intrekken.
De Adviescommissie zal het voorstel toetsen aan het Investeringsreglement en binnen vier weken na ontvangst van de adviesaanvraag een advies verstrekken. Het advies dient voorts ten minste op die onderwerpen in te gaan als de algemene vergadering bij besluit heeft vastgesteld en schriftelijk aan het bestuur en de Adviescommissie heeft medegedeeld.

27.2. Indien de Adviescommissie geen positief advies heeft verstrekt aan een voorstel tot het nemen van een besluit dat op grond van artikel 27.1 door het bestuur voor een advies aan de Adviescommissie moet worden voorgelegd, is voorafgaand aan het nemen van een dergelijk besluit door het bestuur de goedkeuring van de algemene vergadering vereist.

27.3. Het voorstel van het bestuur tot goedkeuring van een voorstel tot het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 27.2 wordt gezamenlijk met het advies van de Adviescommissie (of bij gebreke van een dergelijk advies, met een toelichting op het ontbreken daarvan) aan de algemene vergadering verzonden. Nadat het bestuur een besluit als bedoeld in dit lid heeft genomen, wordt een afschrift van het besluit binnen twee weken ter informatie gezonden aan de aandeelhouders.

Jaarrekening.

Artikel 28.

28.1. Het boekjaar van de vennootschap is gelijk aan het kalenderjaar.

28.2. Jaarlijks wordt binnen vijf maanden na afloop van het boekjaar van de vennootschap, behoudens verlenging van deze termijn met ten hoogste vijf maanden door de algemene vergadering op grond van bijzondere

omstandigheden, door het bestuur een jaarrekening opgemaakt, die voor de aandeelhouders ter inzage wordt gelegd ten kantore van de vennootschap. Binnen deze termijn legt het bestuur ook het jaarverslag ter inzage, tenzij artikel 396 lid 7 of artikel 403 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek voor de vennootschap geldt. De jaarrekening wordt ondertekend door alle bestuurders. Indien enige handtekening ontbreekt, wordt daarvan onder opgave van reden melding gemaakt.

28.3. De jaarrekening wordt ondertekend door de bestuurders; ontbreekt de ondertekening van één of meer van hen, dan wordt daarvan onder opgave van reden melding gemaakt.

28.4. Het bestuur legt de jaarrekening en het bestuursverslag tegelijkertijd voor aan de raad van commissarissen.

28.5. De jaarrekening wordt mede ondertekend door de leden van de raad van commissarissen; ontbreekt de ondertekening van één of meer van hen, dan wordt daarvan onder opgave van reden melding gemaakt.

28.6. De raad van commissarissen brengt omtrent de jaarrekening preadvies uit aan de algemene vergadering.

28.7. a. De vennootschap verleent opdracht tot onderzoek van de jaarrekening. Tot het verlenen van de opdracht is de algemene vergadering bevoegd met inachtneming van artikel 37.1. Gaat deze daartoe niet over, dan komt de raad van commissarissen deze bevoegdheid toe en als deze daar niet toe over gaat, dan komt het bestuur deze bevoegdheid toe. De opdracht kan te allen tijde worden ingetrokken door de algemene vergadering en door degene die haar heeft verleend. De vennootschap verleent geen opdracht indien zij daarvan is vrijgesteld op grond van de wet en de algemene vergadering niet uiterlijk zes maanden na het begin van het boekjaar heeft besloten opdracht tot onderzoek te verstrekken.

b. De opdracht wordt verleend aan een daartoe op grond van de wet bevoegde accountant. De aanwijzing van een accountant wordt door generlei voordracht beperkt.

c. De accountant aan wie de opdracht is verstrekt, brengt van zijn onderzoek schriftelijk verslag uit aan het bestuur.

28.8. De opdracht tot onderzoek kan om gegronde redenen worden ingetrokken door de algemene vergadering en door degene die haar heeft verleend; de door het bestuur verleende opdracht kan bovendien door de raad van commissarissen worden ingetrokken.

28.9. De accountant die de jaarrekening heeft onderzocht, brengt omtrent zijn onderzoek verslag uit aan het bestuur en aan de raad van commissarissen.

28.10. De vennootschap zorgt dat de opgemaakte jaarrekening, het bestuursverslag, het preadvies van de raad van commissarissen en de krachtens artikel 2:392 lid 1 Burgerlijk Wetboek toe te voegen gegevens vanaf de oproep voor de algemene vergadering bestemd tot hun behandeling, op haar kantoor aanwezig zijn. De aandeelhouders en de overige vergadergerechtigden kunnen de stukken aldaar inzien en kosteloos een afschrift verkrijgen.

28.11. Indien de vennootschap is vrijgesteld van de verplichting als bedoeld in artikel 28.7 kan de algemene vergadering alsnog besluiten dat onderzoek gedaan wordt, dan wel dat een andere vorm van beoordeling van de jaarrekening en financiële boekhouding plaatsvindt.

Vaststelling jaarrekening. Kwijting. Openbaarmaking.

Artikel 29.

29.1. De algemene vergadering stelt de jaarrekening vast. Het bestuursverslag wordt door het bestuur vastgesteld, tenzij de artikelen 2:396 lid 7 of 2:403 Burgerlijk Wetboek voor de vennootschap gelden.

29.2. Vaststelling van de jaarrekening strekt niet tot kwijting van een bestuurder of commissaris, tenzij het bepaalde in artikel 29.3 van toepassing is. De algemene vergadering kan bij afzonderlijk besluit kwijting verlenen aan een bestuurder of commissaris voor het gevoerde beleid in het betreffende boekjaar, voor zover dat beleid blijkt uit de jaarrekening of is bekend gemaakt aan de algemene vergadering.

29.3. Indien alle aandeelhouders tevens bestuurder van de vennootschap zijn, geldt ondertekening van de jaarrekening door alle bestuurders en commissarissen niet als vaststelling van de jaarrekening.

29.4. De vennootschap is verplicht tot openbaarmaking van haar jaarrekening binnen acht dagen na de vaststelling daarvan, tenzij een wettelijke vrijstelling van toepassing is.

Winst.

Artikel 30.

30.1. De algemene vergadering is bevoegd tot bestemming van de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald en tot vaststelling van uitkeringen, voor zover het eigen vermogen groter is dan de reserves die krachtens de wet of de statuten moeten worden aangehouden. In afwijking van het bepaalde in de vorige volzin wordt de winst die door de vaststelling van de jaarrekening is bepaald tot en met het boekjaar tweeduizenddrieëntwintig toegevoegd aan de

algemene reserve van de vennootschap en kan de algemene vergadering eerst na de vaststelling van de jaarrekening van de vennootschap over het boekjaar tweeduizenddrieëntwintig besluiten tot vaststelling van (tussentijdse) uitkeringen.

30.2. Een besluit dat strekt tot uitkering heeft geen gevolgen zolang het bestuur geen goedkeuring heeft verleend. Het bestuur weigert slechts de goedkeuring indien het weet of redelijkerwijs behoort te voorzien dat de vennootschap na de uitkering niet zal kunnen blijven voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden.

30.3. Indien de vennootschap na een uitkering niet kan voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden, zijn de bestuurders die dat ten tijde van de uitkering wisten of redelijkerwijs behoorden te voorzien jegens de vennootschap hoofdelijk verbonden voor het tekort dat door de uitkering is ontstaan met de wettelijke rente vanaf de dag van de uitkering. Artikel 2:248 lid 5 Burgerlijk Wetboek is van overeenkomstige toepassing. Niet verbonden is de bestuurder die bewijst dat het niet aan hem te wijten is dat de vennootschap de uitkering heeft gedaan en dat hij niet nalatig is geweest in het treffen van maatregelen om de gevolgen daarvan af te wenden. Degene die de uitkering ontving terwijl hij wist of redelijkerwijs behoorde te voorzien dat de vennootschap na de uitkering niet zou kunnen voortgaan met het betalen van haar opeisbare schulden is gehouden tot vergoeding van het tekort dat door de uitkering is ontstaan, ieder voor ten hoogste het bedrag of de waarde van de door hem ontvangen uitkering, met de wettelijke rente vanaf de dag van de uitkering. Indien de bestuurders de vordering uit hoofde van de eerste zin hebben voldaan, geschiedt de in de vierde zin bedoelde vergoeding aan de bestuurders, naar evenredigheid van het gedeelte dat door ieder der bestuurders is voldaan. Ten aanzien van een schuld uit hoofde van de eerste of de vierde zin is de schuldenaar niet bevoegd tot verrekening. Dit artikel 30.3~~30.3~~ is niet van toepassing op uitkeringen in de vorm van aandelen in het kapitaal van de vennootschap of bijschrijvingen op niet volgestorte aandelen.

Met opmaak: Tekstkleur: Zwart

30.4. Met een bestuurder wordt voor de toepassing van artikel 30.3~~30.3~~ gelijkgesteld degene die het beleid van de vennootschap heeft bepaald of mede heeft bepaald, als ware hij bestuurder. De vordering kan niet worden ingesteld tegen de door de rechter benoemde bewindvoerder.

Met opmaak: Tekstkleur: Zwart

30.5. Bij de berekening van iedere uitkering tellen de aandelen die de vennootschap in haar kapitaal houdt, niet mee. Bij de berekening van het bedrag, dat op ieder aandeel zal worden uitgekeerd, komt slechts het bedrag van de

verplichte stortingen op het nominale bedrag van de aandelen in aanmerking. Met instemming van alle aandeelhouders kan van het bepaalde in de tweede zin van dit artikel 30.530.5 worden afgeweken.

30.6. De vordering van een aandeelhouder tot uitkering van winst verjaart door verloop van vijf jaren na de dag van het besluit tot uitkering van de winst.

Algemene vergadering.

Artikel 31.

31.1. Tijdens ieder boekjaar wordt ten minste één algemene vergadering gehouden of wordt ten minste eenmaal overeenkomstig artikel 30~~artikel 30~~ buiten vergadering besloten, tenzij de jaarrekening is vastgesteld overeenkomstig het bepaalde in artikel 29.3~~29.3~~.

31.2. Andere algemene vergaderingen worden gehouden zo dikwijls het bestuur of de raad van commissarissen of een aandeelhouder dat nodig acht. Zowel het bestuur als de raad van commissarissen als elke aandeehouder is bevoegd tot het bijeenroepen van een algemene vergadering. Het bestuur is tot oproeping van een algemene vergadering verplicht wanneer een of meer houders van aandelen die alleen of gezamenlijk ten minste één honderdste gedeelte van het geplaatste kapitaal vertegenwoordigen schriftelijk en onder nauwkeurige opgave van de te behandelen onderwerpen aan het bestuur het verzoek richten een algemene vergadering bijeen te roepen. Het bestuur treft de nodige maatregelen, opdat de algemene vergadering binnen vier weken na het verzoek kan worden gehouden, tenzij een zwaarwichtig belang van de vennootschap zich daartegen verzet. Indien het bestuur geen uitvoering geeft aan het verzoek gaat de raad van commissarissen hiertoe over. Indien noch het bestuur noch de raad van commissarissen uitvoering geeft aan het verzoek zodanig dat de vergadering binnen de gestelde termijn kan worden gehouden, kunnen de in de derde zin bedoelde aandeelhouders op hun verzoek door de voorzieningenrechter van de rechtbank worden gemachtigd tot bijeenroeping van de algemene vergadering. Voor de toepassing van dit artikel 31.2 worden met houders van aandelen gelijkgesteld anderen aan wie het vergaderrecht toekomt.

31.3. Iedere vergadergerechtigde is bevoegd om in persoon of bij schriftelijk gevolmachtigde de algemene vergadering bij te wonen en daarin het woord te voeren. Aan de eis van schriftelijkheid van de volmacht wordt voldaan indien de volmacht elektronisch is vastgelegd.

31.4. De oproeping tot een algemene vergadering geschiedt door middel van oproepingsbrieven gericht aan de adressen van de aandeelhouders, de

Met opmaak: Tekstkleur: Zwart

Met opmaak: Tekstkleur: Zwart

Met opmaak: Tekstkleur: Zwart

bestuurders, de commissarissen en overige vergadergerechtigden, zoals deze zijn vermeld in het register, als bedoeld in artikel 6 van deze statuten.

31.5. Na instemming van een vergadergerechtigde kan de oproeping eveneens geschieden door een langs elektronische weg toegezonden leesbaar en reproduceerbaar bericht aan het adres dat door hem voor dit doel aan de vennootschap is bekendgemaakt.

31.6. De oproeping vermeldt de te behandelen onderwerpen. Deelname aan en stemmen in een algemene vergadering kan door gebruikmaking van een elektronisch communicatiemiddel als dit bij de oproeping is vermeld.

31.7. De oproeping geschiedt niet later dan op de eenentwintigste dag voor die van de vergadering.

31.8. De algemene vergaderingen worden gehouden in de gemeente waar de vennootschap volgens de statuten haar zetel heeft dan wel te Amsterdam.

31.9. a. De algemene vergaderingen worden geleid door de voorzitter van de raad van commissarissen en bij diens afwezigheid door de plaatsvervangend voorzitter van die raad; bij afwezigheid ook van laatstgenoemde wijzen de aanwezige commissarissen uit hun midden een voorzitter aan. De raad van commissarissen kan voor een algemene vergadering een andere voorzitter aanwijzen.

b. Indien niet volgens sub a in het voorzitterschap van een vergadering is voorzien, wijst de vergadering zelf een voorzitter aan. Tot dat ogenblik wordt het voorzitterschap waargenomen door een door het bestuur aan te wijzen bestuurder of bij gebreke daarvan door de in leeftijd oudste ter vergadering aanwezige persoon.

31.10. De bestuurders en de commissarissen hebben als zodanig in de algemene vergadering een raadgevende stem.

31.11. Indien aandelen, beperkte rechten daarop of voor aandelen uitgegeven certificaten tot een gemeenschap behoren, kunnen de deelgenoten zich slechts door één schriftelijk aan te wijzen persoon tegenover de vennootschap doen vertegenwoordigen.

Certificaten van aandelen.

Artikel 32.

Aan houders van certificaten van aandelen komt geen vergaderrecht toe.

Vergadergerechtigden.

Artikel 33.

Vergaderrecht komt toe aan aandeelhouders, aan aandeelhouders die vanwege een vruchtgebruik geen stemrecht hebben en aan vruchtgebruikers die stemrecht hebben. Vruchtgebruikers die geen stemrecht hebben, hebben geen vergaderrecht.

Algemene vergadering: afwijking agenda, termijn, plaats.

Artikel 34.

34.1. Mits alle vergadergerechtigden hebben ingestemd en de bestuurders en commissarissen voorafgaand aan de besluitvorming in de gelegenheid zijn gesteld om advies uit te brengen kunnen besluiten worden genomen als bedoeld in de artikelen 2:224 lid 2, 2:225 en 2:226 lid 3 Burgerlijk Wetboek.

34.2. Het bestuur houdt van de genomen besluiten aantekening. Indien het bestuur niet ter vergadering is vertegenwoordigd wordt door of namens de voorzitter van de vergadering een afschrift van de genomen besluiten zo spoedig mogelijk na de vergadering aan het bestuur verstrekt. De aantekeningen liggen op het kantoor van de vennootschap ter inzage van de aandeelhouders en anderen aan wie het vergaderrecht toekomt. Aan ieder van hen wordt desgevraagd een afschrift of uittreksel van deze aantekeningen verstrekt tegen ten hoogste de kostprijs.

Besluitvorming.

Artikel 35.

35.1. Ieder aandeel geeft recht op het uitbrengen van een stem.

35.2. Voor een aandeel dat toebehoort aan de vennootschap of aan een dochtermaatschappij daarvan, kan in de algemene vergadering geen stem worden uitgebracht; evenmin voor een aandeel waarvan de vennootschap of een dochtermaatschappij daarvan de certificaten houdt.

35.3. Iedere aandeelhouder is bevoegd om, in persoon of bij een schriftelijk gevolmachtigde, door middel van een elektronisch communicatiemiddel aan de algemene vergadering deel te nemen, daarin het woord te voeren en het stemrecht uit te oefenen, tenzij een of meer van deze rechten overeenkomstig het in deze statuten bepaalde een aandeelhouder niet toekomen.

35.4. Voor de toepassing van artikel 35.3~~35.3~~ is in ieder geval vereist dat de aandeelhouder via het elektronisch communicatiemiddel kan worden geïdentificeerd, rechtstreeks kan kennisnemen van de verhandelingen ter vergadering en het stemrecht kan uitoefenen. Tevens kan de vergadergerechtigde via het elektronisch communicatiemiddel deelnemen aan de beraadslaging.

Met opmaak: Tekstkleur: Zwart

35.5. Het bestuur kan nadere voorwaarden stellen aan het gebruik van het elektronisch communicatiemiddel als bedoeld in dit artikel 35, welke voorwaarden bij de oproeping bekend dienen te worden gemaakt.

35.6. Voor zover de wet of deze statuten geen andere meerderheid voorschrijven worden alle besluiten genomen met een meerderheid van ten minste vijfenzeventig procent (75%) van de uitgebrachte stemmen in een vergadering waarin ten minste twee derden van het geplaatste kapitaal aanwezig of vertegenwoordigd is.

35.7. Indien het kapitaal als bedoeld in artikel 35.6 niet vertegenwoordigd is, dan wordt een nieuwe vergadering bijeengeroepen, te houden binnen een maand na de eerste, maar niet eerder dan acht dagen daarna, waarin ongeacht het dan vertegenwoordigde kapitaal, besluiten kunnen worden genomen met een meerderheid van ten minste vijfenzeventig procent (75%) van de uitgebrachte stemmen, tenzij de wet een andere meerderheid of ander quorum vereist.

35.8. Staken de stemmen dan is het voorstel verworpen.

Besluitvorming buiten vergadering.

Artikel 36.

36.1. Besluitvorming kan op andere wijze dan in vergadering geschieden, mits alle vergadergerechtigden met deze wijze van besluitvorming hebben ingestemd. Deze wijze van instemming kan langs elektronische weg plaatsvinden.

36.2. De stemmen worden schriftelijk uitgebracht. Aan het vereiste van schriftelijkheid van de stemmen wordt tevens voldaan indien het besluit onder vermelding van de wijze waarop ieder der aandeelhouders stemt schriftelijk of elektronisch is vastgelegd. De stemmen kunnen ook langs elektronische weg worden uitgebracht.

36.3. De bestuurders en de commissarissen worden voorafgaand aan de besluitvorming in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen.

Bijzondere besluiten. Statutenwijziging en ontbinding.

Artikel 37.

37.1. Besluiten tot:

a. een uitgifte van aandelen, het verstrekken van rechten tot het verkrijgen of nemen van aandelen of het overdragen van de bevoegdheid tot het de uitgifte van aandelen aan een ander orgaan van de vennootschap als bedoeld in artikel 7.1 en 7.3;

b. de uitsluiting of beperking van het voorkeursrecht ten aanzien van een uitgifte van aandelen als bedoeld in artikel 7.4;

c. het vaststellen of wijzigen van het Businessplan als bedoeld in artikel

16.12;

d. het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 18;

e. het instellen of opheffen van de raad van commissarissen als bedoeld in artikel 20;

f. de benoeming van de accountant van de vennootschap als bedoeld in artikel 28.7 onder a.;

g. wijziging van de statuten als bedoeld in artikel 37.4;

h. juridische fusie of juridische (af)splitsing;

i. ontbinding als bedoeld in artikel 37.4,

kunnen door de algemene vergadering slechts worden genomen met een meerderheid van ten minste vijfenzeventig procent (75%) van de uitgebrachte stemmen in een vergadering waarin het gehele geplaatste kapitaal is vertegenwoordigd, tenzij de wet een andere meerderheid of ander quorum vereist.

37.2. Indien het kapitaal als bedoeld in artikel 37.1 niet vertegenwoordigd is, dan wordt een nieuwe vergadering bijeengeroepen, te houden binnen een maand na de eerste, maar niet eerder dan acht dagen daarna, waarin ongeacht het dan vertegenwoordigde kapitaal, de in artikel 37.1 bedoelde besluiten kunnen worden genomen met een meerderheid van ten minste vijfenzeventig procent (75%) van de uitgebrachte stemmen, tenzij de wet een andere meerderheid of ander quorum vereist.

37.3. Bij de oproeping tot deze nieuwe vergadering moet worden vermeld dat het een tweede vergadering betreft met inachtneming van het in artikel 2:230 lid 3 Burgerlijk Wetboek bepaalde.

37.4. Wanneer aan de algemene vergadering een voorstel tot statutenwijziging of tot ontbinding van de vennootschap wordt gedaan, moet dat steeds bij de oproeping tot de algemene vergadering worden vermeld, en moet, indien het een statutenwijziging betreft, tegelijkertijd een afschrift van het voorstel waarin de voorgedragen wijziging woordelijk is opgenomen, op het kantoor van de vennootschap ter inzage worden gelegd voor iedere vergadergerechtigde tot de afloop van de vergadering.

37.5. Een besluit tot wijziging van de statuten dat specifiek afbreuk doet aan enig recht van houders van aandelen van een bepaalde aanduiding of soort, kan slechts worden genomen met instemming van alle houders van aandelen en overige vergadergerechtigden aan wiens rechten de statutenwijziging afbreuk doet.

37.6. Bij wijziging van de statuten kunnen niet tegen de wil van de aandeelhouder, ook niet onder voorwaarden of tijdsbepaling, worden opgelegd de navolgende eis, verplichting of regeling:

a. verplichtingen van verbintenisrechtelijke aard verbonden aan het aandeelhouderschap van alle aandelen of aandelen van een aanduiding;

b. het verbinden van eisen aan het aandeelhouderschap;

c. het ten aanzien van een aandeelhouder bepalen dat deze aandeelhouder gehouden is zijn aandelen of een deel daarvan aan te bieden en over te dragen;

d. het afwijken van de prijsbepalingsregeling als bedoeld in artikel 2:192 lid 3 Burgerlijk Wetboek.

Vereffening.

Artikel 38.

38.1. In geval van ontbinding van de vennootschap krachtens besluit van de algemene vergadering benoemt de algemene vergadering een of meer personen die belast zullen zijn met de vereffening van de zaken van de vennootschap.

38.2. Gedurende de vereffening blijven de bepalingen van de statuten voor zover mogelijk van kracht.

38.3. Hetgeen na voldoening van de schulden is overgebleven wordt uitgekeerd en overgedragen aan de aandeelhouders naar evenredigheid van het gezamenlijk bedrag van ieders aandelen.

38.4. Op de vereffening zijn voorts de bepalingen van Titel 1, Boek 2 Burgerlijk Wetboek van toepassing.

Kennisgevingen en mededelingen. Schriftelijke communicatiemiddelen.

Artikel 39.

39.1. Kennisgevingen en andere mededelingen door of aan de vennootschap of het bestuur of de raad van commissarissen geschieden per brief of langs elektronische weg. Kennisgevingen bestemd voor aandeelhouders en vruchtgebruikers worden verstuurd aan de adressen als vermeld in het aandeelhoudersregister. Kennisgevingen bestemd voor het bestuur worden verstuurd aan het adres van de vennootschap.

39.2. Mededelingen die krachtens de wet of de statuten aan de algemene vergadering moeten worden gericht, kunnen geschieden door middel van opneming in de oproepingsbrieven.

39.3. Onder schriftelijk wordt in deze statuten verstaan: per post, per telefax, per e-mail of via enig ander gangbaar communicatiemiddel, waarmee het mogelijk is tekst over te brengen.

Eerste boekjaar.

Artikel 40.

Het eerste boekjaar van de vennootschap loopt van de datum van oprichting tot en met eenendertig december tweeduizend achttien.

Slotverklaringen.

De comparant, handelend als vermeld, verklaarde ten slotte:

A. BESTUUR, GEPLAATST KAPITAAL.

1. Voor de eerste maal **[** is / zijn **]**, in afwijking van het bepaalde in artikel 15.2 van deze statuten, tot bestuurder van de vennootschap benoemd:
   [** **]**
   en is het aantal leden van het bestuur vastgesteld op **[** ** **]**.
   [OPMERKING PRDF: WIE ZULLEN DE EERSTE BESTUURDERS WORDEN VAN DE B.V.? INDIEN DIT NATUURLIJKE PERSONEN ZULLEN ZIJN, ONTVANGEN WIJ GRAAG EEN KOPIE VAN HUN GELDIGE IDENTITEITSBEWIJS EN OVERIGENS ZULLEN ZIJ EEN AANVAARDINGSVERKLARING MOETEN TEKENEN EN IN PERSOON GEÏDENTIFICEERD MOETEN WORDEN DOOR PELS RIJCKEN OF EEN ANDERE NOTARIS.]
2. Bij de oprichting zijn geplaatst zestienduizend (16.000) aandelen, genummerd 1 tot en met 16.000, elk aandeel nominaal groot een euro (€ 1,00), vertegenwoordigende een geplaatst kapitaal van zestienduizend euro (€ 16.000,00).
3. In het geplaatste kapitaal wordt deelgenomen door de oprichters als volgt:
   a. de publiekrechtelijk rechtspersoon: **Provincie Noord-Holland**, gevestigd te Haarlem, met adres: (2012 HR) Haarlem, Dreef 3, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 34362354, voor achtduizend (8.000) aandelen, genummerd 1 tot en met 8.000, en
   b. de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid: **UvA Ventures Holding B.V.**, statutair gevestigd te Amsterdam, met adres: (1018 WB) Amsterdam, Roetersstraat 35, ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nummer 33240523, voor achtduizend (8.000) aandelen, genummerd 8.001 tot en met 16.000.

4. De geplaatste aandelen worden volgestort op de wijze en onder de bepalingen hierna sub B en C vermeld. Waar daarbij sprake is van:
   - de vennootschap, wordt daaronder verstaan de bij deze akte opgerichte vennootschap, en
   - de oprichters, worden daaronder verstaan de oprichters van de bij deze akte opgerichte vennootschap.

B. STORTING IN GELD. UITGESTELDE STORTINGSPLICHT.

De vennootschap en de oprichters zijn overeengekomen:

1. dat de oprichters de geplaatste aandelen zal volstorten in geld;
2. dat de oprichters op de geplaatste aandelen het nominale bedrag van **[**]** euro (€ **[**]**) zullen storten;
3. dat de oprichters voormelde bedragen niet zullen storten bij oprichting, maar pas nadat de vennootschap het bedrag zal hebben opgevraagd.

Slot akte.

De comparant is mij, notaris, bekend.

WAARVAN AKTE in minuut is verleden te 's-Gravenhage op de datum in het hoofd van deze akte vermeld.

Na mededeling van de zakelijke inhoud van deze akte aan de comparant en het geven van een toelichting daarop, heeft de comparant verklaard tijdig voor het verlijden van deze akte gelegenheid te hebben gehad om van de inhoud van deze akte kennis te nemen en daarvan ook kennis te hebben genomen, met de inhoud van deze akte in te stemmen en op volledige voorlezing daarvan geen prijs te stellen.

Onmiddellijk na voorlezing van in elk geval die gedeelten van deze akte, waarvan de wet voorlezing verplicht stelt, is deze akte vervolgens eerst door de comparant en onmiddellijk daarna door mij, notaris, ondertekend.

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 12 december 2017

Onderwerp: Voorgenomen besluit tot oprichting Innovatiefonds Noord-Holland BV

Kenmerk: 907451

Bijlagen:
- Statuten Innovatiefonds Noord-Holland BV
- Investeringsreglement Innovatiefonds Noord-Holland BV

Inleiding
De provincie wil innovaties in het Midden- en Kleinbedrijf (MKB) stimuleren en heeft daartoe in het Coalitieakkoord 2015-2019 een bedrag van €18 miljoen gereserveerd voor de oprichting van twee MKB-innovatiefondsen: een algemeen innovatiefonds (€8 miljoen) en een fonds voor duurzame innovaties (€10 miljoen). In oktober 2016 is de uitwerking van de MKB-innovatiefondsen in de volgende vier instrumenten met u besproken (zie brief met kenmerk 780851/852990): deelname aan de MIT-subsidieregeling, een investeringsgereedprogramma, een versnellingsprogramma voor duurzame innovaties, en een Proof-of-Conceptfonds (PoC-fonds) om vroege fase-innovaties in het MKB te financieren. U wordt in een separate brief geïnformeerd over de actuele stand van zaken van deze MKB-instrumenten, die inmiddels operationeel zijn.

Voorgenomen oprichting van het PoC-fonds: Innovatiefonds Noord-Holland BV
Met deze voordracht informeren wij u over ons voorgenomen besluit om samen met UvA Ventures Holding BV het PoC-fonds op te richten als Innovatiefonds Noord-Holland BV, en stellen wij u in de gelegenheid om uw wensen en bedenkingen op dat voorgenomen besluit aan ons college kenbaar te maken. Dit betreft een zogenaamde 'voorhangprocedure' (op grond van artikel 158, vierde lid, van de Provinciewet) voor de oprichting van een provinciale deelneming. Wij verwachten eind februari 2018, na deze voorhangprocedure, te besluiten tot oprichting van het Innovatiefonds Noord-Holland BV, gehoord hebbende uw wensen en bedenkingen.

Het oprichtingsproces heeft langer geduurd dan in eerste instantie voorzien. Dit heeft een aantal oorzaken, zo hebben we tussentijds besloten om samen te werken met UvA Ventures Holding BV en om een Europese (EFRO-) subsidie aan te vragen. Hiervoor was het noodzakelijk om een gezamenlijke vennootschap op te richten. Door deze keuzes is er nu een fors groter fondsvermogen en een professionele organisatie om hier uitvoering aan te geven.

Eerdere besluitvorming over het PoC-fonds
De afgelopen maanden hebben wij u op de hoogte gehouden van de voortgang met betrekking tot de oprichting van het PoC-fonds. Wij hebben u in januari 2017 geïnformeerd over het verkennen van de mogelijkheden om samen te werken met Amsterdamse kennisinstellingen

(brief met kenmerk: 907451/907454) en in april 2017 over ons voornemen om samen met UvA Ventures Holding BV (eerder 'UvA Holding BV') het PoC-fonds op te richten (brief met kenmerk: 907451-931246). In juni 2017 hebben wij u geïnformeerd over de uitwerking van de fondsstructuur voor het PoC-fonds (een gezamenlijke vennootschap) en over de Europese subsidieaanvraag die wij daarvoor hebben ingediend (brief met kenmerk: 907451/964644).

Samenhang met andere MKB-instrumenten

Zoals vermeld is het Innovatiefonds onderdeel van een set aan provinciale MKB-instrumenten, welke in samenhang met elkaar zullen gaan werken. Zo verwachten wij dat het investeringsgereedprogramma (inmiddels operationeel onder de naam PIM) en het versnellingsprogramma (inmiddels operationeel onder de naam GO!-NH) zullen leiden tot leads voor het Innovatiefonds. Ook de MIT-regeling zorgt ervoor dat de vroegste fasen van innovatie overbrugd worden, waardoor deze projecten mogelijk in aanmerking zouden komen voor het Innovatiefonds. Daarbij biedt deelname aan het ene instrument geen garantie voor deelname aan het volgende instrument, maar is het niet uitgesloten. Dat wil zeggen dat iedere keer opnieuw naar de situatie van de onderneming gekeken zal worden. Een ander financieringsinstrument van de provincie, het Participatiefonds Duurzame Economie Noord-Holland BV (PDENH), richt zich op de latere fasen van innovatie en zou in bepaalde gevallen als vervolgfinancier (na het Innovatiefonds) kunnen optreden. In onderstaande afbeelding is het regionale financieringslandschap voor het innovatief MKB in Noord-Holland schematisch weergegeven.

Afbeelding 1 Regionaal financieringslandschap innovatief MKB

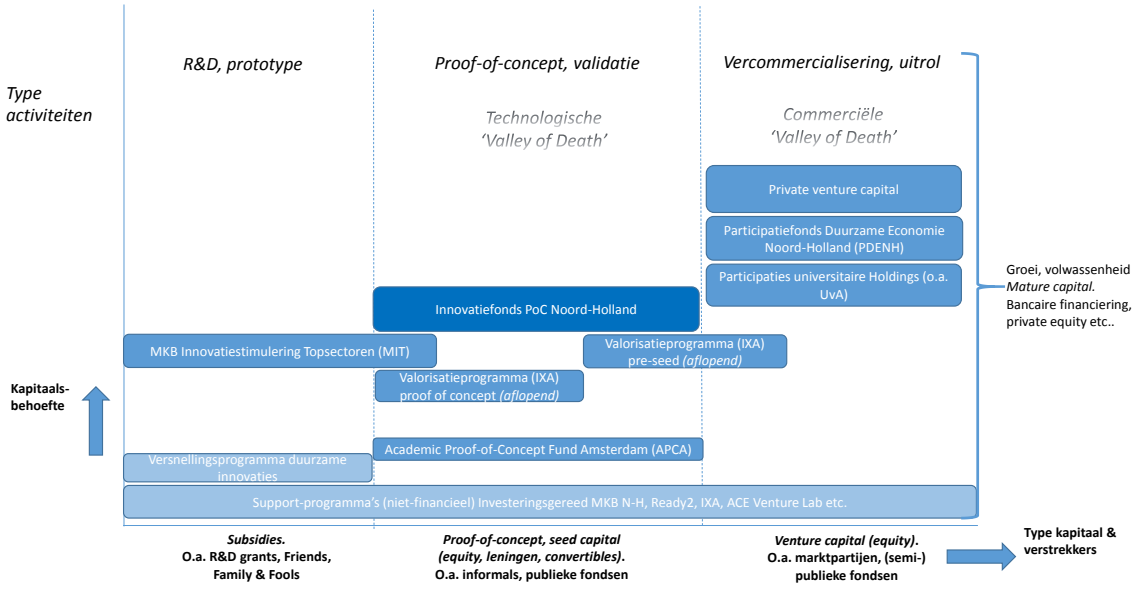

Het Innovatiefonds Noord-Holland BV op hoofdlijnen

Het Innovatiefonds Noord-Holland BV (verder: het Innovatiefonds) wordt opgericht door de provincie Noord-Holland en UvA Ventures Holding BV (UvAVH) om innovaties in de vroege fase (de proof-of-conceptfase) te financieren.

Doelstelling
De doelstelling van het fonds is het verminderen van het financieringstekort voor Noord-Hollandse MKB-ondernemingen met betrekking tot projecten in vroege innovatiefases, middels het verstrekken van (converteerbare) leningen aan innovatieve bedrijven voor het vertalen van een uitvinding naar een proof of concept of prototype. Hierbij wordt nadrukkelijk getracht de verbinding tussen kennisinstellingen, innovatieve MKB-ondernemingen en andere spelers in het ecosysteem (zoals incubators en pijplijnpartners) in de provincie Noord-Holland te versterken.

Sectoren
Het Innovatiefonds zal zich richten op de zogenaamde RIS-3 sectoren (Regionale & Innovatiestrategie voor Slimme Specialisatie): Agri & Food, Chemie, Creative Industrie, Energie, Hightech systemen & materialen, Life Science & Health, Logistiek, Tuinbouw- en uitgangsmaterialen, ICT en Water. Leidend is de oorsprong van de innovatie zelf, niet de sectorindeling van de gebruiker (e.g.: een robotica in de groothandel valt onder Hightech of ICT). De voorkeur gaat uit naar innovaties die gebruik maken van een combinatie van technieken/invalshoeken (de zogenaamde crossovers). Wij hebben voor het Innovatiefonds gekozen voor een zo breed mogelijke scope met zoveel mogelijk sectoren als mogelijk binnen de voorwaarden van EFRO. Een deel van de middelen, in totaal minimaal €5 miljoen, wordt op ons verzoek specifiek aangewend voor innovaties op het gebied van circulaire economie, energietransitie en duurzame mobiliteit. Daarnaast wordt op verzoek van de kennisinstellingen minimaal een deel van de middelen aangewend voor initiatieven op het gebied van ‘Health’, als onderdeel van de RIS-3 sector ‘Life Sciences & Health’.

Doelgroep
Financiering wordt verschaft aan private MKB-bedrijven (tot 250 werknemers) die gevestigd zijn in Noord-Holland, ten behoeve van projecten op gebied van toegepast onderzoek, technologische ontwikkeling en productontwikkeling in bovengenoemde sectoren. Hieronder vallen bijvoorbeeld ook startups en spin-offs vanuit universiteiten en andere kennisinstellingen. Het gaat hierbij om technologieën waarvan er eerste theoretische werking is aangetoond (proof-of-principle) en experimenten moeten worden gedaan om de toepassing van de technologie in de praktijk te testen. Dit testen wordt zowel in experimentele en laboratoriumsituaties als in de praktijk gedaan.

Fondsvermogen
Het Innovatiefonds wordt opgericht door de Provincie Noord-Holland en UvAVH, waarbij beide partijen €8 miljoen euro bijdragen. Daarnaast is in september aan het Innovatiefonds (in oprichting) een Europese subsidie van €5 miljoen toegekend als cofinanciering uit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO-subsidie), vanuit het Nederlandse samenwerkingsprogramma Kansen voor West. Het totale fondsvermogen van het Innovatiefonds komt daarmee uit op €21 miljoen, inclusief de kosten voor beheer en uitvoering van het fonds.

Het fondsvermogen wordt vanwege EFRO-eisen in eerste instantie opgesplitst in twee delen: een deel met EFRO-cofinanciering van €14,1 miljoen (fondsdeel 1, inclusief €5 miljoen EFRO) en het resterende deel zonder EFRO-cofinanciering van €6,9 miljoen (fondsdeel 2). Voor fondsdeel 1 wordt uitgegaan van een looptijd van 6 jaar (tot 2023), conform EFRO-voorwaarden moet dat deel uiterlijk in 2023 voor de eerste keer zijn uitgezet.

Het precieze stortingsschema zal afhankelijk zijn van de prestaties van het fonds en van de afspraken met de andere partners (UvAVH en EFRO). De afspraken over te storten bedragen door de partners (PNH, UvAVH en EFRO) worden nader uitgewerkt. Zolang de afspraken over te storten bedragen nog niet zijn gemaakt, wordt voor fondsdeel 1 voorlopig uitgegaan van onderstaand stortingsschema (als richtsnoer).

Verwacht stortingsschema fondsdeel 1 (bedragen per jaar tot 2023)

	2018 (jaar 1)	**2019-2023 (jaar 2-6)**	**TOTAAL (in 6 jaar)**	*Fondsdeel 2 (na 6 jaar)*
PNH	€1.037.000	€707.000	**€4.572.000**	*€3.428.000*
UvA Holding	€1.037.000	€707.000	**€4.572.000**	*€3.428.000*
EFRO	€1.000.000	€800.000	**€5.000.000**	*€0*
TOTAAL	**€3.074.000**	**€2.214.000**	**€14.144.000**	*€6.856.000*

Op basis van een evaluatie van het Innovatiefonds na 5 jaar (in 2022) wordt door de aandeelhouders besloten of, en zo ja op welke wijze, fondsdeel 2 wordt besteed na 2023. Tegen die tijd zal er ook gekeken worden welke cofinancieringsmogelijkheden er zijn, bijvoorbeeld Europese subsidie of andere mogelijkheden.

Kosten

In de reserve Werkgelegenheid en Economie is in totaal €8,2 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het PoC-fonds. Dit bedrag is bestemd voor dekking van de fondsbeheerkosten en voor dekking van de kosten als gevolg van het negatieve fondsrendement (het Innovatiefonds wordt immers een 'leeglopend' fonds). Alle kosten voor het beheer en de uitvoering van het Innovatiefonds, zoals management, huisvesting en overhead worden betaald uit het fondsvermogen, waaraan PNH €8,0 miljoen bijdraagt. De oprichtingskosten vallen hier niet onder, die worden deels gedekt uit het budget voor Regionale Economie en deels uit (het resterende deel van €0,2 miljoen in) de reserve Werkgelegenheid en Economie. De totale beheers- en uitvoeringskosten voor het Innovatiefonds komen voor de jaren 2018-2023 (fondsdeel 1) naar verwachting uit op € 2,5 miljoen (€420.000 per jaar). Wij zullen hier €137.000 per jaar (totaal € 822.000 in 6 jaar) aan bijdragen.

Instrumentarium

Innovaties in de proof-of-conceptfase genereren nog geen geld, en kan er dus op projectniveau nog niet worden afgelost of rente worden betaald. Tegelijkertijd is kapitaalverstrekking middels aandelenkapitaal vaak te omslachtig gezien de benodigde tijdsbesteding van een investering met eigen vermogen, waarbij men immers mede-eigenaar is van de onderneming. Dit maakt een financieringsvorm noodzakelijk die wel resultaatafhankelijk is, maar niet noodzakelijk bij aanvang wordt door vertaald in een aandelenpakket. Om deze reden zal het fonds gebruik maken van converteerbare leningen met marktconforme rente (van 8% per jaar), een veelgebruikt instrument bij de financiering van startups en innovatieprojecten.

Een belangrijk aspect van een converteerbare lening is dat het initieel en primair een lening is met een duidelijke verplichting tot aflossing van de hoofdsom en betaling van rente. Dit hoeft echter niet gelijk, want onderdeel van de leningsvoorwaarden kan zijn dat er initieel niet hoeft te worden terugbetaald, tot een periode van wel enkele jaren. Ook voor de rente geldt dat deze (geheel of gedeeltelijk) kan "oprollen" tot een moment in de toekomst waarin de innovatie voldoende geld opbrengt om de rente betalen. De ondernemer kan hier dus op de lange termijn

op budgetteren. Het innovatiefonds kan er vervolgens voor kiezen om de lening te converteren indien dit opportuun is, bijvoorbeeld wanneer het bedrijf uitstekend presteert en/of er een goede exit op handen is. Hierdoor kan worden geprofiteerd in geval van (zeer) goede performance van het bedrijf. Ook als een na afloop van de looptijd onvoldoende kapitaal beschikbaar is om de lening terug te betalen, kan besloten worden om te lening te converteren.

Investeringsgrootte
De investeringen zullen tussen de EUR 50.000 en 300.000 per initiatief bedragen. Dit betreft nieuwe financiering (geen herfinanciering) door middel van cofinanciering, waarbij middelen vanuit het MKB-bedrijf ook (deels) in natura ingebracht kunnen worden. Per aanvraag wordt een minimale cofinanciering van 20% als voorwaarde gesteld. De looptijden zijn naar verwachting tussen de 3 en 10 jaar.

Revolverendheid
Innovatiefonds richt zich specifiek op financiering van innovaties in een fase waarin de kans op (markt-) succes onzeker is en het financieringsrisico hoog. Het gaat om innovaties met een hoog financieringsrisico waar vanuit marktperspectief een te onzeker of te laag verwacht rendement tegenover staat. Bij proof-of- conceptfinanciering is een (positief) rendement dan ook niet te verwachten. Voor de oprichting van het Innovatiefonds wordt, op basis van ervaringen elders in het land, uitgegaan van een revolverendheid van ongeveer 45%. Wij streven met het Innovatiefonds naar een rendement dat tenminste gelijk is aan het rendement van vergelijkbare fondsen. Dit betekent dat een negatief rendement wordt verwacht en dat ongeveer 55% van het geld naar verwachting niet terugkomt. Het publieke belang wat met het Innovatiefonds wordt behartigd is niet een zo hoog mogelijk rendement behalen, maar juist die innovaties verder helpen die in potentie een bijdrage kunnen leveren aan de werkgelegenheid en economische groei in Noord-Holland. Vanuit de ambitie om deze publieke doelstellingen te helpen realiseren, en gelet op de markt, wordt op fondsniveau een negatief rendement geaccepteerd. De verwachte revolverendheid van 45% is gebaseerd op een aantal aannames, de belangrijkste zijn hieronder nader toegelicht.

De precieze werking van het fonds in financieel opzicht zal afhangen van de performance van de portefeuille, wat weer deels samenhangt met de prestaties van de fondsmanager. Aangenomen is dat inkomsten (terugbetalingen, rente en andere inkomsten uit de participaties) worden geherinvesteerd in nieuwe projecten. Van de succesvolle projecten zal de exit van het merendeel zijn naar een externe partner die bij de innovatie betrokken was, waarbij een premie ten opzichte van de investering wordt behaald, bijvoorbeeld middels een licentie of een ‘success fee’. Een andere route naar een succesvolle exit kan zijn een exit naar een venture capital fonds of strategische investeerder.

Gezien de vroege fase in de innovatiecyclus is de verwachting dat het grootste deel van de gesteunde initiatieven niet succesvol zal zijn; ruim 80 % van de investeringen zal worden afgeschreven. De 20% die succesvol is bestaat voor de helft (10% van de gedane investeringen) uit leningen die worden terugbetaald met rente (8% per jaar) en voor de andere helft (ook 10% van de investeringen) als een succesvolle verkoop van een aandelenbelang tegen 3.0 x de oorspronkelijke investering. Het resultaat van deze aannames is een revolverendheid van ca. 45% over de looptijd van het fonds (volledige looptijd, 10 jaar).

Het Innovatiefonds Noord-Holland BV wordt een nieuwe deelneming van PNH
Eén van de randvoorwaarden voor een EFRO-subsidie is dat het Innovatiefonds wordt beheerd door een deskundig en professioneel fondsmanagement, bij voorkeur door het Innovatiefonds onder te brengen in een externe entiteit. Verder dient de organisatie van het fonds te passen binnen de randvoorwaarden van EFRO en binnen Europese staatssteunregels. Om dat te realiseren hebben wij verschillende varianten onderzocht. Op basis van een afweging van deze varianten aan de hand van de Nota verbonden partijen blijkt een gezamenlijke vennootschap (BV) voor het Innovatiefonds de meest geschikte en wenselijke variant. In die vorm wordt het Innovatiefonds een nieuwe deelneming van de provincie Noord-Holland. De BV neemt een fondsmanager in dienst, die met een team uitvoering zal geven aan het Innovatiefonds.

Aandeelhouderschap
Bij oprichting worden PNH en UvAVH beide voor 50% aandeelhouder van het Innovatiefonds. Het aandeel van UvAVH wordt mogelijk opgesplitst en gedeeld met enkele andere Amsterdamse kennisinstellingen. UvAVH vertegenwoordigt als aandeelhouder ook een aantal Amsterdamse kennisinstellingen (VU, VUMC, AMC, Sanquin en de Hogeschool van Amsterdam) die mogelijk later als aandeelhouder van het Innovatiefonds willen toetreden. Het voornemen van UvAVH was dat die partijen vanaf de oprichting gezamenlijk aandeelhouders zouden worden voor het totaalbedrag van €8 miljoen. Naar verwachting is echter pas in de loop van 2018, na de oprichting, bekend welke van deze partijen aandeelhouder van het fonds willen worden. UvAVH staat zelf volledig aan de lat voor de bijdrage van €8 miljoen namens deze kennisinstellingen. Eventuele toetreding van deze partijen als aandeelhouder wordt geregeld tussen de UvAVH en die partij(en), waarbij in dat geval een deel van de aandelen van UvAVH wordt verkocht. Het totale fondsvermogen en de bijdrage en het belang van PNH (50%) veranderen daardoor dus niet. Toetreding van andere aandeelhouders is uitsluitend mogelijk met instemming van de zittende aandeelhouders, en door ondertekening van de aandeelhoudersovereenkomst die bij oprichting door PNH en UvAVH wordt overeengekomen. De aandeelhoudersovereenkomst wordt bij het (definitieve) oprichtingsbesluit van het Innovatiefonds in februari 2018 door ons college vastgesteld. Bij deze voordracht worden u de concept statuten en het concept investeringsreglement voor het Innovatiefonds Noord-Holland BV voorgelegd.

Financiering, communicatie en (burger)participatie
Het totale fondsvermogen van €21 miljoen wordt vanwege EFRO-eisen in eerste instantie opgesplitst in twee delen: een deel met EFRO-cofinanciering deel van €14,1 miljoen (fondsdeel 1) en het resterende deel zonder EFRO-cofinanciering van €6,9 miljoen (fondsdeel 2). Voor fondsdeel 1 wordt uitgegaan van een looptijd van 6 jaar (tot 2023), conform EFRO-eisen moet dat deel uiterlijk in 2023 voor de eerste keer zijn uitgezet. In de aandeelhoudersovereenkomst wordt vastgelegd dat het Innovatiefonds na 5 jaar (in 2022) wordt geëvalueerd. Op basis van die evaluatie wordt door de aandeelhouders besloten of, en zo ja op welke wijze, fondsdeel 2 wordt besteed na 2023. In het fondsplan is de horizon van 6 jaar onderbouwd met aannames over het verwachte aantal leningsaanvragen, looptijd van de leningen, revolverendheid, etc. In tegenstelling tot bijvoorbeeld PDENH is er voor het Innovatiefonds geen sprake van een echte exit-strategie. De ‘exit-strategie’ is gebaseerd op de uitputting van het fonds (kortom: het fonds eindigt als het geld op is). Met de andere aandeelhouder(s) worden afspraken vastgelegd over het moment waarop de BV wordt ontbonden, en onder welke voorwaarden dat gebeurt.

Mogelijke risico's
Een nieuwe deelneming brengt altijd risico's met zich mee. Voor het Innovatiefonds zijn de risico's vooraf grondig in kaart gebracht en zoveel mogelijk beperkt. De risico's zijn deels beperkt door de gerede interne besluitvorming, waarbij de nota Verbonden partijen kritisch is doorlopen en waarbij wij tussentijds (tijdens het oprichtingsproces) een aantal besluiten hebben genomen, bijvoorbeeld met betrekking tot de samenwerking met de UvAVH, het aanvragen van de Europese (EFRO-) subsidie en de beoogde fondsstructuur. Wij hebben u tussentijds regelmatig per brief geïnformeerd over deze besluiten en over de voorgang van het oprichtingsproces van het Innovatiefonds. Daarnaast is intern een brede risico-inventarisatie gehouden waarbij alle relevante disciplines (Beleid, Financien, Juridische Zaken, Concerncontrol en Communicatie) zijn betrokken. Uit die inventarisatie is duidelijk geworden dat de oprichting van het Innovatiefonds Noord-Holland BV wel degelijk risico's heeft, maar dat de belangrijkste risico's zijn afgedekt. De belangrijkste risico's zijn hieronder uitgewerkt.

Beleidsmatig risico is dat het Innovatiefonds te weinig doeltreffend blijkt te zijn en dat minder innovaties kunnen worden gefinancierd dan verwacht. Daarmee komt het geld niet terecht waarvoor het bedoeld is (bij het innovatief MKB), vallen de beheerskosten relatief hoger uit, en moet een deel van de EFRO-subsidie worden terugbetaald (dit heeft zowel financiële als administratieve gevolgen). Dit risico is beperkt omdat uit het kapitaalmarktonderzoek naar de Noordvleugel, dat de aanleiding is voor de huidige opzet van het Innovatiefonds, blijkt dat in de PoC-fase sprake is van een groot kapitaaltekort. Om te voorkomen dat een deel van de EFRO-subsidie moet worden terugbetaald omdat het fondsvermogen niet is besteed binnen de EFRO-termijn (tot 2023), is het fondsvermogen verdeeld in de twee 'potten' (fondsdeel 1 en 2).

Een financieel risico betreft oneigenlijke besteding van de middelen door de fondsmanager. Dit risico wordt beperkt door een uitgebreide integriteitstoets van de fondsmanager (voor de aanstelling) en door het geld niet ineens, maar in tranches naar de vennootschap over te maken. Verder wordt door het fondsmanagement per kwartaal gerapporteerd aan de aandeelhouders en wordt een bestuurscommissie opgericht met (ambtelijk) vertegenwoordigers van de aandeelhouders die in nauw contact staat met het fondsmanagement.

Voor de oprichting van het fonds zijn de statuten, de aandeelhoudersovereenkomst en het investeringsreglement opgesteld door Pels Rijcken. Wij zullen de voorgang en de prestaties van het Innovatiefonds blijven monitoren, en u minimaal eens per jaar informeren over de stand van zaken.

Communicatieve gevolgen
De oprichting van het Innovatiefonds zal na ons besluit in februari 2018 in de publiciteit worden gebracht, ook met als doel het fonds voldoende bekendheid in de markt te geven. Uitgaande van de procedure conform artikel 158 van de Provinciewet zou het Innovatiefonds naar verwachting in maart 2018 operationeel zijn.

(Burger)participatie
In de eerdere fase van beleidsontwikkeling is met de belangrijkste stakeholders van het beoogde fonds, ondernemers en netwerkpartners, gesproken. Deze partijen worden ook steeds op de hoogte gehouden van de actuele ontwikkelingen. Zo is in de aanloop naar dit fonds een

meet-up gehouden met een aantal van onze netwerkpartners die relevante projecten aan kunnen dragen bij het fonds.

Proces en procedure
Nadat u in de gelegenheid bent gesteld uw wensen en bedenkingen aan ons kenbaar te maken, besluiten wij over de oprichting van het Innovatiefonds Noord-Holland BV. De planning is daarover eind februari te besluiten zodat het Innovatiefonds in maart opengesteld kan worden voor aanvragen vanuit het MKB.

In de tussentijd tot eind februari wordt een fondsmanager geworven, wordt de Adviescommissie ingesteld, worden afspraken met partners gemaakt over storting van de bijdragen en wordt de overige documentatie opgesteld die nodig is om het fonds te operationaliseren.

Voorstel
Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 7

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 12 december 2017;

gelet op de behoefte van het Noord-Hollandse MKB aan een fonds voor de financiering van duurzame innovaties in de vroege fasen, en de meerwaarde om hierin samen te werken met Amsterdamse kennisinstellingen;

besluiten:

1. Kennis te nemen van het voorgenomen besluit van Gedeputeerde Staten tot oprichting en 50% deelneming in het Innovatiefonds Noord-Holland B.V, en geen wensen en bedenkingen op dat voorgenomen besluit in te brengen.

2. Voor de provinciale deelneming in het Innovatiefonds Noord-Holland BV een krediet van maximaal €8 miljoen in fases beschikbaar te stellen, waarbij het eerste deel van naar verwachting €4,6 miljoen in de jaren 2018-2023 in tranches beschikbaar wordt gesteld. Voor het tweede deel €3,4 miljoen wordt door Gedeputeerde Staten, op basis van een evaluatie van het fonds na 5 jaar en gehoord Provinciale Staten, besloten op welke wijze dat dat gebeurt.

Haarlem, 12 februari 2018.

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

T.b.v. Statenvergadering d.d. 12 februari 2018
Commissie Economie, Energie en Bestuur
Datum commissievergadering 22 januari 2018

Onderwerp: **Voordracht voorgenomen besluit tot oprichting Innovatiefonds Noord-Holland BV**

Uw contactpersoon
M.C.A. de Zwart
AD/STG

Doorkiesnummer 023-514 3756
zwartm@noord-holland.nl

De commissie Economie, Energie en Bestuur adviseert om de Statenvoordracht als hamerstuk te agenderen voor de PS-vergadering van 12 februari 2018.
Voor de discussie/vragen in de commissie: zie uittreksel uit het conceptverslag commissie EEB 22 januari 2018.
Naar aanleiding van de commissievergadering hebben GS het ontwerpbesluit aangepast (en gehoord Provinciale Staten is toegevoegd in het 2e besluit).

10. A-agenda Energie, Duurzaamheid, Circulaire Economie, Bestuur, Culturele infrastructuur, inkoop (algemeen) en archieven (Van der Hoek)
10.a. Voordracht voorgenomen besluit tot oprichting Innovatiefonds Noord-Holland BV

Dhr. **De Kam** (CDA) is blij met de investering in het mkb, de motor van de samenleving die 70% van de banen voor zijn rekening neemt en groot inzet op innovatie. Het mkb kent bovendien een goede regionale inbedding en het is daarom van belang om ondernemers met dit fonds te helpen bij het realiseren van hun plannen. Wordt in de communicatie met het fonds ook gericht op de regio buiten de ring van Amsterdam? De geheven rente van 8% lijkt relatief hoog in vergelijking met de marktrente. Wordt er over een jaar een evaluatie uitgevoerd en kan er wellicht een werkbezoek worden afgelegd aan een van de bedrijven die gebruikmaken van het fonds?

Mw. **Klaassen** (D66) is blij met dit duurzame innovatiefonds specifiek voor het mkb. Een bedrag van 5 miljoen euro wordt op verzoek van GS specifiek bestemd voor circulaire economie, energietransitie en duurzame mobiliteit. Hoe gaan GS sturen op de borging en hoe worden PS geïnformeerd? Wordt er een overzicht van gehonoreerde initiatieven voorgelegd? Welke mogelijkheden hebben PS voor tussentijdse bijsturing? Biedt de jaarlijkse update een gelegenheid hiervoor?

Dhr. **Klein** (CU/SGP) vraagt of er naast de UvA al andere partijen en kennisinstellingen zijn aangehaakt, zodat het fonds breder kan worden ingezet dan enkel voor Amsterdam.

Dhr. **Bouberg Wilson** (ONH) stelt een aanpassing van punt 2 van het ontwerpbesluit voor, waarin PS GS mandateren voor het nemen van een besluit naar aanleiding van een evaluatie over vijf jaar. Hij stelt voor het tweede deel als volgt aan te passen: “De 3,4 miljoen euro wordt door GS

besloten op basis van de evaluatie na vijf jaar *gehoord PS op welke wijze dat gebeurt'*.

Dhr. **Hietbrink** (GL) vraagt naar de Europese eis om de totale financieringsgelden in tweeën te splitsen.

Mw. **De Meij** (50plus) refereert aan pagina 6 en het toetreden van andere aandeelhouders. Waar hangt deze toetreding vanaf en welke toelatingscriteria zijn van toepassing?

Dhr. **Wiesehahn** (VVD) constateert dat gekozen is voor het fonds inclusief beheer en onderhoudskosten van 2,4 miljoen euro. Loopt men hiermee hetzelfde risico zoals bij PDNH en dat te zijner tijd extra geld beschikbaar moet worden gesteld?

Mw. **Doevendans** (PvdA) vraagt naar de eisen van het projectplan en de mogelijkheid om het mvo-beleid aan te scherpen. Ook de zin "Het maatschappelijk belang met betrekking tot de gecreëerde arbeidsplaatsen die direct samenhang met het project." zou aangepast dienen te worden met het oog op de eerdere discussie over het roze werkgeverschap en de inclusieve samenleving.

Gedeputeerde **Van der Hoek** antwoordt dat het fonds voor de gehele provincie is bestemd en niet alleen voor Amsterdam, hetgeen in de communicatie over het fonds duidelijk aangegeven zal worden. Het rentepercentage van 8 is vastgesteld in relatie tot het risico en de marktconforme rente, mede om problemen rondom staatssteun te voorkomen. Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage voorgelegd. De eerste tranche van de gelden wordt ingezet om te zien of er behoefte bestaat aan financiering. Daarna wordt de tweede tranche aangesproken. Deze splitsing is aangebracht om te voorkomen dat er geld moet worden teruggegeven. PS zal geïnformeerd worden over de voortgang. De fondsmanager rapporteert aan de ambtelijke begeleidingsgroep over de inzet van de 5 miljoen euro voor drie specifieke onderdelen. Bij het verkennen van de mogelijkheden voor het fonds bleek dat de UvA een gelijksoortig fonds wilde opzetten. Daarom heeft de provincie met de UvA samengewerkt om namens de regio Europese subsidieaanvragen in te dienen. Deze werkwijze heeft in ieder geval tot succes geleid. De aandeelhoudersvergadering besluit over toetreding van nieuwe participanten, maar nieuwe toetreders moeten de doelstellingen van het fonds onderschrijven en een passende rol kunnen vervullen. Zes partijen hebben interesse getoond om binnen de 50% van de UvA te participeren. De beheerkosten van het fonds worden betaald vanuit het gedeelte dat door de provincie wordt gefinancierd. De gelden zijn in een reserve gestort van waaruit betaling plaatsvindt. Bij PDNH was een krediet verstrekt en was verzuimd om een begrotingspost voor de beheerkosten in het leven te roepen. Daarom moest er later geld bijgestort worden. De fondsbeheerder is verantwoordelijk voor het werkgeverschap en niet de provincie. In antwoord op de vraag van de PvdA, stelt de gedeputeerde dat het met name gaat om startende ondernemers die iets gaan ontwikkelen en nog niet over een organisatie of over personeel beschikken. Daarom lijkt het enigszins prematuur om nu al eisen te stellen over mvo-beleid en het creëren van banen met een inclusieve invalshoek omdat het fonds gericht is op het stimuleren van innovatie en het ontwikkelen van nieuwe producten. De gedeputeerde zal zeker de kaders voor goed werkgeverschap en inclusiviteit aan de fondsmanager meegeven.

Tweede termijn

Mw. **Doevendans** (PvdA) vraagt of de tekst aangepast kan worden op goed werkgeverschap, mvo en social return en inclusiviteit van arbeidsplaatsen.

Dhr. **Bouberg Wilson** (ONH) meldt dat in de huidige tekst GS zelf het besluit kunnen nemen zonder PS te consulteren.

Mw. **Klaassen** (D66) vindt een periode van vijf jaar voor een eerste evaluatie veel te lang. Hoe kunnen PS in de komende vijf jaar dan bijsturen?

Mw. **De Meij** (50plus) vraagt of wanneer het deel van de UvA minder wordt dan 50% na toetreding van andere partijen, de provincie met haar aandeel van 50% meer zeggenschap krijgt over het accepteren van toetreders.

Gedeputeerde **Van der Hoek** zal aan de fondsmanager als notie meegeven om bij aanvragers aandacht te vragen voor goed werkgeverschap en inclusiviteit, maar de tekst kan niet meer aangepast worden. Het besluit zal aangepast worden ten aanzien van het raadplegen van PS nadat de eerste tranche is afgerond, zoals verzocht door ONH. Mochten Amsterdamse kennisinstellingen toetreden, dan vindt dat plaats binnen de 50% van de UvA Ventures Holding. De aandeelhouders beslissen over andere kennisinstellingen in de provincie die willen toetreden en bepalen de voorwaarden.

Gedeputeerde **Bond** meldt dat een langere periode voor een eerste evaluatie heel normaal is, omdat het een hele tijd duurt voordat een dergelijk fonds voet aan de grond heeft gekregen. Omdat het fonds op afstand wordt gezet, is het provinciale bestuur minder kwetsbaar ten aanzien van aanvragen voor projecten die wel of niet worden gehonoreerd. PS zijn in staat om bij de jaarlijkse rapportage bij te sturen. Als aandeelhouder kan de provincie voldoende invloed uitvoeren en grip behouden op het fonds.

De **voorzitter** concludeert dat het voorstel als hamerstuk naar PS wordt doorgeleid na aanpassing van het besluit op voorstel van ONH.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 20 DEC. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
A.N.M. Stavenuiter
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143190
stavenuitera@noord-holland.nl

Verzenddatum

20 DEC. 2017

Kenmerk
972303 / 972306

Uw kenmerk

Betreft: Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de door ons op 19 december jl. vastgestelde voordracht, met het bijbehorende ontwerpbesluit, over de financiering van de aanleg van natuurvriendelijke oevers in/langs provinciale vaarwegen. Tevens ontvangt u de Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen waarmee wij op genoemde datum hebben ingestemd.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris R.M. Bergkamp

voorzitter J.W. Remkes

2 bijlagen:
- PS-voordracht: financiering aanleg natuurvriendelijke oevers
- Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Provincie Noord-Holland

Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen

2018 – 2020

972303 / 972313
december 2017

Inhoud

Hoofdstuk 1 Inleiding 2

Hoofdstuk 2 Natuurvriendelijke oevers 3

Hoofdstuk 3 Kansen voor natuurvriendelijke oevers 6

Bijlagen

1. Kaart met ligging locaties natuurvriendelijke oevers
2. Overzicht projecten aanleg natuurvriendelijke oevers

Hoofdstuk 1 Inleiding

Aanleiding en doelstelling

In 2015 hebben PS de Watervisie 2021 en het daarbij behorende uitvoeringsprogramma vastgesteld. In de Watervisie zijn voor oppervlaktewater in het thema 'schoon en voldoende' de volgende doelstellingen vastgesteld:

1. Wij bekijken met waterschappen waar doelen voor overige (niet KRW) wateren moeten worden vastgesteld.
2. Wij bevorderen een goede doorstroom van het vaarverkeer door brug- en sluisbedieningstijden op elkaar af te stemmen.
3. Wij zorgen ervoor dat de 'eigen' wateren ecologisch goed functioneren en doen dit door aanleg, beheer en monitoring van vispassages, ecologische verbindingen en natuurvriendelijke oevers.
4. Wij willen participeren in en stimuleren integrale en innovatieve projecten en zoeken daarbij naar synergie tussen waterbeheer en andere beleidsterreinen.

Om invulling te geven aan een deel van de derde doelstelling, namelijk aanleg, beheer en monitoring van natuurvriendelijke oevers (nvo's) in provinciale vaarwegen is deze Kansenkaart opgesteld. Hierin zijn kansen voor aanleg van nvo's in provinciale vaarwegen in beeld gebracht.
Naast de doelstellingen uit de watervisie en natuurdoelen wordt met de aanleg van ecologische oevers ook invulling gegeven aan de Green Deal GWW[1] (verduurzaming) en de Green Deal infranatuur[2] die mede zijn ondertekend door de provincie Noord-Holland.

Reikwijdte

De Kansenkaart heeft alleen betrekking op natuurvriendelijke oevers in het provinciaal vaarwegareaal. De aanleg wordt bij voorkeur gekoppeld aan het vervangen van oeverbeschoeiing en/of baggerprojecten die door de provincie of derden in deze wateren uitgevoerd worden.

Kostenraming

De aanlegkosten van de in de Kansenkaart opgenomen nvo's worden thans globaal geraamd op € 1.450.000,-, exclusief studiefaseprojecten. De kosten van beheer en onderhoud uiteindelijk op globaal € 88.000,- per jaar (22 km x € 4.000,-/km).

[1] Green Deal Grond, Weg en Waterbouw (GWW): in deze Green Deal is de afspraak opgenomen dat de provincie duurzaamheidaspecten standaard meeneemt in het projectproces.
2 Green Deal Infranatuur: In de Green Deal infranatuur is onder andere de afspraak opgenomen dat de provincie waar mogelijk de eigen vaarwegen vergroent.

Hoofdstuk 2 Natuurvriendelijke oevers

Doel en inrichting
Natuurvriendelijke oevers, oftewel ecologische oevers, hebben een glooiende overgang van land naar water en/of een beschoeiing in de vorm van een vooroever. Zo ontstaat een luwe zone met meer helder water, waar vaak water- en oeverplanten groeien. Tussen de water- en oeverplanten ontstaat leefgebied voor allerlei grote en kleine dieren zoals vissen, slakken, waterkevers en libellen.

Door de geleidelijke land-waterovergang bieden ecologische oevers een divers milieu en hierdoor neemt de verscheidenheid aan kenmerkende planten en dieren toe. Zo wordt een belangrijk doel van de Kaderrichtlijn Water (KRW) gerealiseerd.

Daarnaast zijn veel natuurvriendelijke oevers ook onderdeel van de natuurverbindingen van het Natuurnetwerk (NNN). De riet- en oeverbegroeiingen zijn belangrijke en veilige routes voor dieren die langs de oevers migreren zoals hermelijn en bunzing, diverse soorten muizen en verschillende vleermuizen. Voor allerlei kleinere dieren zoals vlinders en libellen zijn de natuurvriendelijke oevers een zelfstandig leefgebied.

Een goed ingerichte en beheerde natuurvriendelijke oever dient zowel het waterbeleid (KRW) als de natuurverbindingen van het natuurnetwerk.

Mogelijkheden in provinciale vaarwegen
Provinciale vaarwegen kunnen grofweg in twee typen worden ingedeeld. De eerste categorie betreft de vaarwegen voor vrachtvervoer, met veel en grote schepen; zoals het Noordhollandsch kanaal en de ringvaart Haarlemmermeer. Door de vele vaarbewegingen en door golfslag is de ruimte voor en effectiviteit van natuurvriendelijke oevers beperkt.

De tweede categorie betreft de vaarwegen met een hoofdzakelijk recreatieve functie. Hierin zijn de kansen voor ecologie beduidend groter. Voorbeelden hiervan zijn Kanaal Omval-Kolhorn, de Amstel en de Huigenvaart.

Aanleg
Tot voor kort schreef de provincie gedetailleerd voor hoe een natuurvriendelijke oever aangelegd moet worden. Tegenwoordig worden veel meer alleen de doelen geformuleerd en maakt de opdrachtnemer een voorstel, via het Design en Construct model.

In opdracht van de provincie heeft bureau Waardenburg een rapport opgesteld waarin de doelen en eisen van ecologische oevers zijn beschreven: ‘Handreiking ontwerpvoorschrift natuurvriendelijke oevers’. Het rapport is zo opgesteld dat het bruikbaar is voor aanbesteding van de aanleg van ecologische oevers in *design en construct*-contracten. Het rapport is geplaatst onder de publicaties van de website van

het meerjarenontsnipperingsprogramma (MJPO) (http://www.mjpo.nl/nieuws-publicaties/publicaties/leidraden-en-richtlijnen/).

De kosten van de maatregelen hangen af van het type vaarweg, druk of rustig, de specifieke ecologische doelstellingen en de aanwezige ruimte.

In de handreiking zijn verschillende voorbeelden van natuurvriendelijke oevers met indicatieve kostenraming beschreven. De handreiking is met de waterschappen doorgesproken en actueel. Directie Beheer en Uitvoering (B&U) van de provincie werkt met de SSK: de Standaard Systematiek voor Kostenramingen. Projecten worden altijd geraamd conform deze systematiek. Daarnaast worden projecten standaard intern getoetst door een kostendeskundige. Op die manier is zeker dat de geraamde kosten marktconform en standaard zijn.

Monitoring en evaluatie

De Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft een uitgebreid monitoringprotocol. In 2016 zijn natuurvriendelijke oevers in het Kanaal Omval-Kolhorn systematisch onderzocht door het waterschapslaboratorium Waterproef.

Bij de monitoring is gekeken naar het voorkomen van planten en dieren in de aangelegde oevers. De uitkomsten waren erg positief. De aangelegde oevers zijn heel soortenrijk en leveren daardoor een grote bijdrage aan de ecologische waterkwaliteit in het geheel kanaal. Dit betekent ook dat de oevers waarschijnlijk een goede uitgangssituatie geven voor de voortplanting van vis.

In 2017 en 2018 doet onderzoeksbureau Ravon onderzoek naar de betekenis van natuurvriendelijke oevers als kraamkamer voor vis. Dit onderzoek loopt door tot 2018 en is een samenwerking van hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en provincie.

In de Groene AS Amstelland-Spaarnwoude is in 2017 een onderzoek gestart naar de plantengroei in tien natuurvriendelijke oevers.

In alle monitoringprojecten werken vrijwilligers en professionals samen. De resultaten wordt gebruikt voor evaluatie van inrichting en beheer en om die waar nodig bij te stellen.

Afbeelding 1: De zeldzame Riviergrondel is vastgesteld in de natuurvriendelijke oevers bij Kolhorn.

Afbeelding 2: Biologen van visonderzoekinstituut RAVON onderzoeken de visstand in de natuurvriendelijke oevers langs het kanaal Omval-Kolhorn. Ze vingen in de oevers vijftien soorten, waaronder de Bittervoorn, Rivierdonderpad, Kleine modderkruiper en jonge baars, karper en snoekbaars. (27 juni 2017)

Hoofdstuk 3 Kansen voor natuurvriendelijke oevers in provinciale wateren

Ligging potentiele locaties aanleg natuurvriendelijke oevers

In overleg met de drie waterschappen Amstel, Gooi en Vecht (AGV), hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en hoogheemraadschap Rijnland is in kaart gebracht waar in het provinciale areaal kansen liggen voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. De kaart met potentiele locaties is opgenomen in bijlage 1 bij deze uitvoeringsagenda. Het gaat in totaal om dertig locaties waar in principe ruimte is voor de aanleg van natuurvriendelijk oevers. Bij het bepalen van de locaties is gekeken of er ruimte is in het vaarwegprofiel en of aanleg op deze locatie ecologisch zinvol is.

De dertig locaties zijn door de ligging en de aard van de werkzaamheden onder te verdelen in acht projecten. Vooruitlopend op de Kansenkaart is een deel van de projecten al verder onderzocht of in voorbereiding. In de tabel in bijlage 2 is per project een beschrijving van het project gegeven, de verwachte te realiseren lengte en de status.

In de status van het project is onderscheid gemaakt tussen studiefase, voorbereiding en uitvoering. Bij studiefaseprojecten is bekend dat er ruimte is op die plaats en dat een ecologische oever daar meerwaarde kan bieden. In die fase is het nog niet mogelijk om een inschatting te geven van de kosten en de lengte van de natuurvriendelijke oever. Het voorstel is dan ook om bij deze projecten een verkennend onderzoek uit te voeren om de mogelijkheden in beeld te brengen en een inrichtingsschets en globale kostenraming te maken.

Van projecten in de voorbereidingsfase is bekend dat ze uitvoerbaar zijn en wanneer uitvoering mogelijk is. Hierbij wordt de inrichtingsschets op detailniveau gemaakt en gekoppeld aan een realistische planning, een gedetailleerde raming en een uitvoeringstermijn. De financiering van de uitvoering moet aan het einde van deze fase geregeld zijn.

Projecten in de uitvoeringsfase zijn uitvoeringsgereed en de financiering is geregeld.

Het is mogelijk dat bij uitvoeringsprojecten nog kansen voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers naar voren komen die in dit stadium nog niet zijn geïdentificeerd. Vaak gaat het dan om kansen in areaal van derden. B&U zal daarom bij de start van elk baggerproject of oeververvangingsproject nader analyseren of het project kansen voor extra vergroeningsmaatregelen biedt. Kansen zullen worden besproken met Beleid en beoordeeld worden op effectiviteit. Blijkt dat de mogelijkheden waardevol zijn dan zal gekeken worden of financiering mogelijk is en een projectwijziging kan worden opgesteld.

Beoordelen effectiviteit
Bij het beoordelen of het zinvol is om een natuurvriendelijke oever op een locatie voor de geraamde kosten aan te leggen worden de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Past de aanleg binnen het provinciaal beleid zoals opgenomen in de Watervisie 2021 en de afspraken gemaakt in de Green Deal GWW en de Green Deal infranatuur.
- Is de maatregel ecologisch gezien effectief. Dit hangt af van de omgeving waarin de oever komt te liggen. Van belang zijn de natuurwaarden in de omgeving.
- Hoe verhouden de geraamde kosten zich tot de ecologische effectiviteit.

Deze beoordeling wordt door ambtelijke experts van Beleid en B&U gemaakt.

Partners
Bij elk project heb je te maken met andere partijen. Meestal gaat het om het waterschap van het beheergebied waarin wordt gewerkt, de gemeente en omwonenden. In de studiefase moet worden beoordeeld of er partijen zijn 'waar we wat mee moeten/willen' om werk-met-werk te kunnen maken. Zo ja dan moeten de verkennende gesprekken ook in die fase gevoerd worden. In de voorbereiding moeten dan nadere afspraken gemaakt worden met deze partijen over cofinanciering /randvoorwaarden etc.

Monitoring en beheer
Uit diverse onderzoeken blijkt dat goed beheer een voorwaarde is voor het goed functioneren van natuurvriendelijke oevers. Beheer van de nieuw aan te leggen oevers moet bij overdracht zijn opgenomen in de bestaande onderhouds- en beheercontracten binnen de PMO-budgetten.

Om te bepalen of het beheer daadwerkelijk effectief is moet er monitoring plaats vinden. Op basis van een goede monitoring kunnen inrichting en beheer worden geëvalueerd en krijgen we inzicht welke maatregelen werken. Zo niet dan kan het beheer worden bijgesteld. In 2016 is een begin gemaakt met het evalueren van de natuurvriendelijke oevers tussen Omval en Kolhorn. Bij de aanleg van nieuwe oevers moeten bij overdracht afspraken zijn gemaakt zodat ze worden opgenomen in het monitoringsprogramma.

Voor onderzoek en monitoring wordt jaarlijks een standaardbedrag gereserveerd, dat beschikbaar is in het bestaande budget 'KRW-proof'.

Bij de aanleg van nieuwe oevers moeten bij overdracht afspraken zijn gemaakt zodat ze worden opgenomen in het monitoringsprogramma.

Bijlage 1

Kaart met ligging locaties natuurvriendelijke oevers

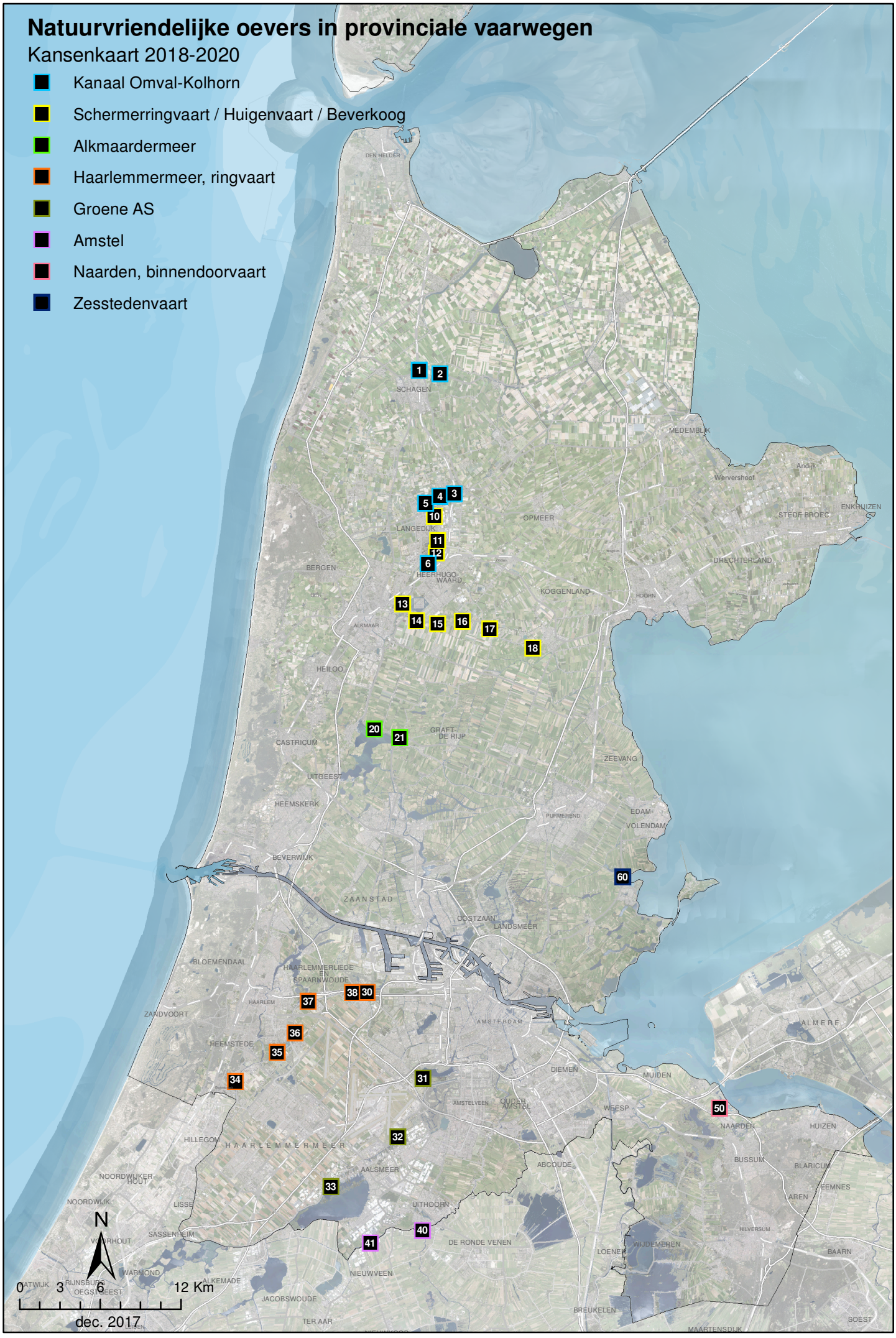
Natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen
Kansenkaart 2018-2020
Kanaal Omval-Kolhorn
Schermerringvaart / Huigenvaart / Beverkoog
Alkmaardermeer
Haarlemmermeer, ringvaart
Groene AS
Amstel
Naarden, binnendoorvaart
Zesstedenvaart
1
2
3
4
5
6
10
11
12
13
14
15
16
17
18
20
21
30
31
32
33
34
35
36
37
38
40
41
50
60
DEN HELDER
SCHAGEN
MEDEMBLIK
Andijk
Wervershoof
ENKHUIZEN
STEDE BROEC
OPMEER
LANGEDIJK
BERGEN
HEERHUGOWAARD
DRECHTERLAND
KOGGENLAND
HOORN
ALKMAAR
HEILOO
CASTRICUM
GRAFT-DE RIJP
ZEEVANG
UITGEEST
HEEMSKERK
PURMEREND
EDAM
VOLENDAM
BEVERWIJK
ZAANSTAD
OOSTZAAN
LANDSMEER
BLOEMENDAAL
HAARLEMMERLIEDE EN SPAARNWOUDE
HAARLEM
ZANDVOORT
AMSTERDAM
ALMERE
HEEMSTEDE
DIEMEN
MUIDEN
AMSTELVEEN
OUDER-AMSTEL
WEESP
NAARDEN
HUIZEN
HILLEGOM
HAARLEMMERMEER
ABCOUDE
BUSSUM
BLARICUM
NOORDWIJKERHOUT
AALSMEER
EEMNES
NOORDWIJK
LISSE
UITHOORN
LAREN
SASSENHEIM
VOORHOUT
DE RONDE VENEN
HILVERSUM
LOENEN
WIJDEMEREN
BAARN
WARMOND
ALKEMADE
NIEUWVEEN
JACOBSWOUDE
BREUKELEN
TER AAR
MAARTENSDIJK
SOEST
N
0
3
6
12 Km
dec. 2017

Bijlage 2

Overzicht projecten aanleg natuurvriendelijke oevers

Naam	Nrs	Omschrijving	Lengte (km)	Fase
Kanaal Omval Kolhorn en Schagerkoggekanaal	1 t/m 6	In kanaal Omval Kolhorn en het Schagerkoggekanaal wordt de oeverbeschoeiing vervangen. Op zeven plaatsen (één nr op de kaart heeft twee oevers) is ruimte voor een ecologische oever en wordt ook de oeverbeschoeiing vervangen. Dit project is in de uitvoeringsfase dus financiering en beheer zijn geregeld.	1,7 km	Uitvoering
Schermerringvaart, Huigenvaart en Beverkoog oeverherstel	10 t/m 18	Het gaat hier in alle gevallen om het aanpassen van bestaande rietoevers, waardoor daarin watergangen ontstaan met geleidelijke oevers. De bestaande oevers worden hierdoor veel diverser en bieden ruimte voor waterplanten en vissen. Deze KRW-maatregelen worden meegenomen in het oeverbeschoeiingproject in de Schermerringvaart en de omgeving van de Beverkoog. Het project is in voorbereiding. Er worden inrichtingsplannen gemaakt met een raming van de kosten.	18 km	Voorbereiding
Alkmaardermeer	20 en 21	Locatie 20 gaat om een bestaande ecologische oever die mogelijk verbeterd kan worden. Nummer 21 is een gebied waar ruimte is voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Voor beide locaties geldt dat ze nog in studiefase zijn en er nog een verkenning naar de kansen moet worden uitgevoerd.	nb	Studie
Haarlemmer ringvaart	30, 34,	Op diverse plekken in de Haarlemmerringvaart is ruimte	nb	Studie

	35, 36, 37, 38	voor vispaaiplekken en de aanleg van natuurvriendelijke oevers. De vaart is recent gebaggerd en ook de kade is recent opgeknapt. Er is hier daardoor geen mogelijkheid om op korte termijn werk met werk te maken. Het voorstel is om in overleg met Rijnland een verkenning uit te voeren en te onderzoeken of hier een apart project van gemaakt kan worden.		
Groene AS	31	Als onderdeel van de natuurverbinding de Groen AS zijn al veel natuurvriendelijke oevers aangelegd. Er zijn nog drie kansen in provinciale vaarwegen. In de Ringvaart bij de Nieuwe Meer is de aanleg van natuurvriendelijke oevers gestart en wordt ca 800 m aangelegd. De financiering hiervan is geregeld via andere kanalen.	800 m	uitvoering
Groene AS	32 33	In de Groene AS zijn in de Ringvaart nog twee kansrijke locaties geïdentificeerd. Hoogheemraadschap Rijnland heeft hier ook een opgave voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Mogelijk is samenwerking in dit gebied mogelijk. Dit zal nader onderzocht worden.	nb	studiefase
Eiland in de Amstel	40	In de Amstel ligt een eiland, waarvan de grond eigendom is van de provincie. Hier is in principe ruimte om natuurvriendelijke oever en KRW maatregelen te nemen. De eerste stap is het uitvoeren van een verkenning naar de mogelijkheden en voorwaarden.	nb	studiefase
De Amstel tussen	41	Waterschap AGV start in 2018	1,5 km	Voorbereidings-

Uithoor en De Kwakel		met de dijkversterking in de Amstel van Tolhuissluis naar Vrouwenakker. Het is mogelijk om in het water een plankier te plaatsen waardoor meer rust en ruimte ontstaat in de oevervegetatie. Dit geldt als een KRW-maatregel. Het project is in voorbereidingsfase.		fase
Naarden buiten de Vesting	50	Bij Naarden wordt door de provincie een nieuwe binnendoorvaart gegraven waar natuurvriendelijke oevers deel van uit maken. Het project is in voorbereiding. In het budget is rekening gehouden met de aanleg van ca 500 m natuurvriendelijke oever.	500 m	Voorbereidings-fase
Zesstedenvaart	60	Bij de Houtzaagmolenbrug en de Hefbrug zijn kansen voor versterking van de oever- en watervegetatie door het plaatsen van golfbrekers en zo de vismigratie te verbeteren.	200m	studiefase

Provincie Noord-Holland
BEL/OMB

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon +31235143190
stavenuitera@noord-
holland.nl

Houtplein 33
Haarlem, 2012 DE
www.noord-holland.nl

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 19 december 2017

Kenmerk: 972303

Onderwerp: Financiering aanleg natuurvriendelijke oevers

1. Inleiding

Wij hebben op 19 december jl. ingestemd met de Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen. Daarin zijn de kansen voor aanleg en verbetering van natuurvriendelijke oevers (nvo's) in beeld gebracht, inclusief een globale financiële raming.

Voor de Kansenkaart is bekeken waar in het provinciaal vaarwegareaal de aanleg van nvo's mogelijk en ecologisch effectief is. Dat blijkt op in totaal 30 locaties het geval te zijn. Deze zijn gegroepeerd in acht projecten.

In de Kansenkaart is een onderscheid gemaakt tussen studiefaseprojecten, projecten in voorbereiding en uitvoeringsprojecten. De twee uitvoeringsprojecten zijn de aanleg van nvo's bij de Nieuwe Meer in de Groene AS en de aanleg van zeven nvo's in kanaal Omval Kolhorn en het Schagerkoggekanaal. Voor dit laatste project hebben uw Staten in uw vergadering van 28 mei 2017 ingestemd met het inzetten van middelen uit de reserve TWIN-H, onderdeel GR/3 Integrale ILG-projecten. Er zijn verder drie projecten in voorbereiding. De overige projecten zijn studiefaseprojecten waarvan nog verder moet worden onderzocht of het mogelijk is om op deze locatie natuurvriendelijke oevers aan te leggen en wat de geschatte lengte en kosten daarvan zijn. Met de vijf projecten die in voorbereiding of in uitvoering zijn, wordt verwacht dat in totaal ongeveer 22 km natuurvriendelijke oever kan worden aangelegd. Dit is dus nog exclusief de nvo's van de studiefaseprojecten.

Voor de aanleg van nvo's wordt zoveel mogelijk gezocht naar de mogelijkheid om het werk te combineren met andere werkzaamheden in de vaarweg, zoals baggerwerkzaamheden, het vervangen van de beschoeiing of het versterken van de waterkering. Op deze manier kan werk met werk gemaakt worden en vallen de kosten voor de aanleg lager uit.

Aan uw Staten wordt gevraagd in te stemmen met het inzetten van de restantmiddelen uit de reserve TWIN-H, onderdeel GR/3 Integrale ILG-projecten, € 695.500,-, voor de aanleg van nvo's in provinciale vaarwegen. Hiermee kan worden voorzien in een deel van de in de Kansenkaart globaal geraamde aanlegkosten ad € 1.450.000,-. Deze TWIN-H-middelen zijn volgens Voordracht 2010-5 bestemd voor subsidieverlening in integrale waterprojecten waarbij naast maatregelen om waterdoelen te realiseren ook maatregelen ter versterking van natuurlijke, recreatieve, landschappelijke of cultuurhistorische waarden worden getroffen.

De dossiers waarvoor het budget bij Voordracht 2010-5 beschikbaar is gesteld, zijn inmiddels gesloten. De aanleg van nvo's past goed binnen de doelstellingen van dit TWIN-H-onderdeel.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

In 2015 hebben uw Staten ingestemd met de Watervisie 2021 en het daarbij behorende uitvoeringsprogramma. In de Watervisie zijn voor oppervlaktewater in het thema 'schoon en voldoende' de volgende doelstellingen vastgesteld:

1. Wij bekijken met waterschappen waar doelen voor overige (niet Kaderrichtlijn Water (KRW)) wateren moeten worden vastgesteld.
2. Wij bevorderen een goede doorstroom van het vaarverkeer door brug- en sluisbedieningstijden op elkaar af te stemmen.
3. Wij zorgen ervoor dat de 'eigen' wateren ecologisch goed functioneren en doen dit door aanleg, beheer en monitoring van vispassages, ecologische verbindingen en natuurvriendelijke oevers.
4. Wij willen participeren in en stimuleren integrale en innovatieve projecten en zoeken daarbij naar synergie tussen waterbeheer en andere beleidsterreinen.

Natuurvriendelijke oevers zijn oevers met een geleidelijke overgang tussen land en water of met een vooroever. Er ontstaat hierdoor een luwe land-waterzone, waar meer kans is op waterplanten en die daarmee meer mogelijkheden biedt voor opgroei- en paaimogelijkheden voor vis. Zij hebben een bewezen positieve uitwerking op de ecologische waterkwaliteit, en dus op het bereiken van de KRW-doelen.

Naast bevordering van KRW-doelen en natuurdoelen wordt met de aanleg van ecologische oevers ook invulling gegeven aan de Green Deal GWW (verduurzaming) en de Green Deal infranatuur waar de provincie medeondertekenaar van is.

De effectiviteit van de aanleg van de ecologische oevers zal worden gemonitord.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Zoals eerder aangegeven zijn de aanlegkosten van de projecten die in de Kansenkaart worden genoemd, globaal geraamd op € 1.450.000,-, exclusief studiefaseprojecten. De kosten van beheer en onderhoud op, uiteindelijk, globaal € 88.000,- per jaar (22 km maal een normbedrag van € 4.000,-). Met het bedrag ad € 695.500,- uit het TWIN-H kan een deel van de in beeld gebrachte nvo's worden aangelegd. Het bedrag zal kunnen worden besteed aan een concreet voor uitvoering in 2018 voorzien project, te weten de aanleg van luwtemaatregelen in de Amstel (raming aanlegkosten € 350.000,-).

De lengte van deze nvo in de Amstel is 1,4 km, en de jaarlijkse normkosten voor beheer en onderhoud van nvo's bedragen € 4.000,-/km, dus € 5.600,-. Hiervan wordt thans aangenomen dat we met het waterschap AGV tot afspraken kunnen komen, vast te leggen in een SOK, die inhouden dat het waterschap de kosten van beheer en onderhoud voor zijn rekening neemt. Mocht de provincie toch (een deel van) de b&o-kosten van dit project zelf moeten financieren, dan zijn er nog de volgende mogelijkheden:

- Afkoopsom voor AGV bepalen en ten laste brengen van het thans door uw Staten te voteren bedrag uit het TWIN-H, als onderdeel van de beoogde subsidie aan AGV;

- Middelen structureel overhevelen van 'waterbudget Beleid' naar beheer- en onderhoudsbudget vaarwegen (onderdeel van het PMO).

Wij doen u nog geen voorstellen voor de volledige dekking van de genoemde bedragen voor aanleg en beheer en onderhoud (respectievelijk € 1.450.000,- en € 88.000,-). Daarvoor zijn de Kansenkaart en de financiële ramingen immers nog te globaal van karakter.

- *TWIN-H Integrale ILG-projecten.*
Bij Voordracht 2010-5 is € 6 miljoen beschikbaar gesteld voor integrale waterprojecten. Voor dit volledige bedrag zijn subsidies verleend. Doordat de kosten van een aantal projecten lager zijn uitgevallen dan de raming is een aantal subsidies lager vastgesteld dan de oorspronkelijk verleende subsidies. Op 28 mei 2017 hebben uw Staten ingestemd met herallocatie van € 428.000 voor aanleg van natuurvriendelijke oevers in het Schagerkoggekanaal en kanaal Omval Kolhorn. Hierna resteert in de reserve een bedrag van € 695.500,-. De bij de genoemde voordracht beschikbaar gestelde middelen zijn bestemd voor het realiseren van integrale projecten in het landelijke gebied waar naast de uitvoering van maatregelen om de wateropgaven op te lossen ook maatregelen zijn getroffen ter versterking van natuurlijke, recreatieve, landschappelijke of cultuurhistorische waarden. Omdat de subsidieverlening in 2012 is beëindigd, wordt voorgesteld het restantbedrag van € 695.500,- te benutten voor uitvoering van de natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen.

4. Proces en procedure
Niet van toepassing.

Voorstel
Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 1

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 19 december 2017;

gelet op:

- De in de Watervisie 2021 voor oppervlaktewater opgenomen doelstelling: *"Wij zorgen ervoor dat de 'eigen' wateren ecologisch goed functioneren en doen dit door aanleg, beheer en monitoring van vispassages, ecologische verbindingen en natuurvriendelijke oevers*".
- De Kansenkaart natuurvriendelijke oevers provinciale vaarwegen.

besluiten:

Ten laste van de reserve TWIN-H, compartiment GR/3 Integrale ILG-projecten € 695.500,- te heralloceren voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

.

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
E. Krijgsman
AD/STG

Doorkiesnummer +31235143288
krijgsmane@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d	**12-02-2018**
Commissie	
Datum commissievergadering	**29-01-2018**

Onderwerp: **Voordracht Natuurvriendelijke oevers**

De commissie adviseert:
De *Voordracht Natuurvriendelijke oevers* kan als hamerstuk worden doorgeleid naar PS van 12 februari 2018.

Uittreksel concept-verslag commissie NLWM 29-01-2018:

6a. Water: Voordracht Natuurvriendelijke oevers
De **voorzitter** licht het agendapunt toe en geeft het in bespreking. De technische vragen van 50PLUS zijn beantwoord.

COMMISSIEBEHANDELING
Mevrouw **Rommel** (VVD) meldt dat de voordracht als hamerstuk kan worden doorgeleid.

De heer **Rook** (D66) is positief over het overzicht en de koppeling met de NNN- en KRW-doelen. De voordracht geeft invulling aan motie 110, de ambitie op ecologische oevers. De Kansenkaart biedt een plan om die ambitie ook in de toekomst waar te maken.

De heer **Voskuil** (PvdA) steunt het voorstel, maar vraagt of er voldoende geld beschikbaar is voor het uitvoeren van alle ambities.

Mevrouw **Koning** (CDA) vraagt wanneer PS besluiten over de inhoud van het plan. De financiering van beheer en onderhoud is nog niet concreet. Ook wil ze weten of er onderzoek is gedaan naar het effect van natuurvriendelijke oevers.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) steunt de voordracht. Hij vraagt uit welke bron behalve TWIN-H het benodigde budget komt of dat maar een deel van de plannen wordt uitgevoerd en wil weten wanneer een beheerovereenkomst met Waterschap Amstel, Gooi en Vecht (AGV) wordt gesloten.

Mevrouw **De Groot** (SP) is akkoord met de voordracht. Het is een hamerstuk.

De heer **Kramer** (GroenLinks) is akkoord met de voordracht en realiseert zich dat de plannen kostbaar zijn.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) is positief over het voorstel, maar vraagt naar het verschil van 3 kilometer oever met de Watervisie. Ze is blij dat de doelen uit de KRW terugkomen in de Omgevingsvisie en wil weten of de oevers voor 2021 zijn aangelegd.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt waarom er een voorbehoud wordt gemaakt bij het dragen van de kosten voor beheer en onderhoud door het Waterschap AGV.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) kan instemmen met de voordracht.

De heer **Klein** (CU/SGP) is blij met de concrete plannen. Hij vraagt op hoeveel plaatsen de afweging van de kosten en de ecologische baten negatief is uitgevallen en of de financiering van de rest van de plannen niet gevonden kon worden in de reserves.

De heer **Loggen** (ged.) zegt toe schriftelijk te antwoorden op de vraag naar het aantal plekken waar de afweging negatief is uitgevallen.
Hij wil ook met het beperkte budget wel actie ondernemen, omdat niet-handelen een gemiste kans is. Er worden allerlei werkzaamheden uitgevoerd waarbij de provincie de oevers kan laten aanpakken. PS krijgen de voorstellen geknipt, omdat GS voor de rest nog goede funding moeten vinden en het beheer en onderhoud structureel moeten borgen. Er zijn nog te veel losse eindjes om over de volledige 22 kilometer te rapporteren. Financiering van de resterende plannen uit de reserves is lastig, omdat de provincie veel wensen heeft.
Gedeputeerde moet nog onderhandelen met AGV en informeert vervolgens PS over de argumenten. De afstand van 22 kilometer komt voort uit de Kansenkaart. Gedeputeerde blijft alert op kansen voor ecologische oevers buiten het voorliggende traject, maar deze moeten wel aan de criteria voldoen.

> De heer **Kramer** (GroenLinks) vraagt welke ruimte er is voor de onderhandeling over de onderhoudskosten, omdat al bekend is wat GS doen als het niet lukt.

De heer **Loggen** (ged.) houdt juist daarom de argumenten nog even voor zich.
De ambitie van de provincie beperkt zich niet tot 22 kilometer. Financiering is gemakkelijker in combinatie met andere werkzaamheden. Het is een organisch proces. Gedeputeerde deelt het belang van de KRW, maar vindt het nog te vroeg voor herijking of loslaten van de KRW.

> Mevrouw **Vermaas** (PvdD) herhaalt haar vraag of dit stuk oever tijdig wordt gerealiseerd.

De heer **Loggen** (ged.) herhaalt dat de financiering de uitdaging blijft.

De **voorzitter** concludeert dat de *Voordracht Natuurvriendelijke oevers* als hamerstuk wordt doorgeleid naar PS van 12 februari 2018.

Vraag Cie. NLWM d.d. 29 januari 2018 over de conceptvoordracht natuurvriendelijke oevers

Bij het opstellen van de *Kansenkaart natuurvriendelijke oevers in provinciale vaarwegen* is volgens de stukken steeds een afweging gemaakt tussen het verwachte ecologisch effect van de natuurvriendelijke oever en de geraamde kosten.
Zijn er bij deze afweging locaties afgevallen omdat ze te duur werden geacht?

Antwoord
De genoemde afweging heeft slechts in één geval geleid tot het helemaal afvallen van een locatie. Op het eerste gezicht leek een door HHNK te koop aangeboden stukje grond langs een van onze kanalen een gunstige locatie voor een verbinding naar onze NNN. Bij nadere bestudering bleek er echter te weinig inrichtingsruimte op die locatie beschikbaar te zijn, o.a. vanwege de nabijheid van een waterkering. Daarmee zouden de aankoop- en inrichtingskosten niet in verhouding staan tot de ecologische bijdrage van de locatie. Daarom is besloten om niet tot aankoop van het stukje grond over te gaan.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 10 JAN. 2018

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr J. Kobes
CZ

Telefoonnummer +31235143698
kobesj@noord-holland.nl

Betreft: zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland Noord

Verzenddatum
10 JAN. 2018

Kenmerk
1028310-1032281

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over de zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019 van de Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUD NHN).

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

plv.

provinciesecretaris — voorzitter

H.J. Schartman — J.W. Remkes

2 bijlage(n)

1. Aanbiedingsbrief van de RUD NHN met bijlagen, d.d. 13-12-2017
2. Statenvoordracht met de zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019 van de RUD NHN

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord

DB-Besluit

Aan:	DB RUD NHN
Datum vergadering:	13 december 2017
Auteur:	C. van den Tempel (controller)
Onderwerp:	Actualisatie Begroting 2018 – 1e Begrotingswijziging 2018
Agendapunt:	Nazending

Aanleiding:
In de algemene bestuursvergadering van de RUD Noord-Holland Noord op 13 december 2017 is besloten om de begrotingswijziging als gevolg van het financieringsvoorstel m.b.t. het Masterplan ICT voor te leggen aan de gemeenteraden van de deelnemende gemeenten en de Provinciale Staten van Noord-Holland, zodat zij hun zienswijze hierover bekend kunnen maken.

Met deze begrotingswijziging wordt ook de beschikbaar gestelde bijdrage om het intensiteitsniveau van de uitvoering Wet natuurbescherming taken te verhogen van niveau 1 naar niveau 1,5 verwerkt.

Masterplan ICT
Op verzoek van het DB RUD NHN heeft de interim-directeur in de afgelopen maanden een analyse gemaakt van de bedrijfsvoering bij de dienst. Conclusie is dat deze niet optimaal functioneert en niet toekomstbestendig is, met name op het gebied van ICT. Op dit punt is de organisatie niet in staat om aan de eisen van de huidige tijd en haar deelnemers te voldoen. Ontwikkelingen op ICT-gebied volgen elkaar in rap tempo op en wie achterblijft, loopt ernstige risico's m.b.t. veiligheid en publiek vertrouwen. Daarom is het essentieel om de ICT binnen de RUD te moderniseren.

De juiste ICT-architectuur stelt ons in staat om binnen en buiten de organisatie adequaat te functioneren en de transparantie over de uitvoering neemt toe. Ook leidt dit tot efficiënter werkende medewerkers met als gevolg dat er in de toekomst minder medewerkers op dezelfde taken worden ingezet. Om deze inhaalslag te maken die veel omgevingsdiensten in het land al eerder hebben gemaakt of nu maken is een investering gemoeid van bijna € 1.650.000 over vijf jaar en de structurele kosten lopen tot 2021 op tot € 1.726.700 per jaar.

VTH plustaken
Met de Wet natuurbescherming hebben de provincies per 1 januari 2017 nieuwe bevoegdheden en taken gekregen, waaronder de bevoegdheid voor de soortbescherming ruimtelijke ingrepen. De provincie heeft de nieuwe taken op het gebied van

vergunningverlening, toezicht en handhaving op grond van de Wet Natuurbescherming bij de RUD NHN ondergebracht. Dit vraagt om een aanpassing van het budget dat aan de RUD NHN toegekend wordt. Daarbij is een keuze uit drie intensiteitsniveaus (1. passief, 2. faciliterend of 3. proactief). Voor 2018 is gekozen voor intensiteitsniveau 1,5 om te groeien tot intentieniveau 2 vanaf 2019.

Inhoudelijk advies:
In het kader van rechtmatigheid wordt het Dagelijks Bestuur geadviseerd om de voorgestelde begrotingswijzigingen vast te stellen en deze conform artikel 34 van de GR RUD NHN voor zienswijze aan de deelnemers voor te leggen.

Alternatieven:
Geen

Gevolgen:

- **Financiële gevolgen:**
  De financiële gevolgen zijn verwerkt in de overzichten in bijlage 1 en 2.

- **Juridische gevolgen:**
  Met deze begrotingswijziging voldoet de RUD NHN aan de rechtmatigheidsvereisten als gevolg van wijzigingen ten opzichte van de begroting die worden gesteld in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de Gemeenschappelijke Regeling RUD NHN.

- **Personele gevolgen:**
  Geen

- **Communicatieve gevolgen:**
  Geen

- **Overige gevolgen:**
  Geen

Risico's:
Geen

Vervolgprocedure:
In kader van rechtmatigheid actualiseren van de Begroting 2018 op basis van de vastgestelde wijzigingen.

Bijlagen:
1. Begroting 2018 na wijziging;
2. Gewijzigde lumpsum bijdrage per deelnemers.

Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

Voorgesteld Besluit: 13 december 2017

Het Dagelijks Bestuur wordt voorgesteld om de begrotingswijzigingen 2018 vast te stellen en deze conform artikel 34 van de GR RUD NHN voor zienswijze aan de deelnemers voor te leggen.

Besluit Dagelijks Bestuur de datum: 13 december 2017, conform voorstel :

Ondertekening:

De voorzitter, **De secretaris (a.i.),**

S.J.A. van der Veek **P.R. van Doorn**

Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

Bijlage 1: Begroting 2018 na wijziging

Begroting 2018	Primaire begroting 2018	1e begrotings-wijziging	Begroting 2018 na wijziging
LASTEN			
Programma 1 Milieutaken	€ 7.604.311		€ 7.604.311
Programma 2 VTH plustaken	€ 3.889.246	€ 342.143	€ 4.231.389
Programma 3 Overhead RUD NHN	€ 4.495.905	€ 861.656	€ 5.357.561
Onvoorzien Milieutaken	€ 82.955	-€ 30.000	€ 52.955
Onvoorzien VTH plustaken	€ 85.215	-€ 35.000	€ 50.215
Onvoorzien VTH plustaken	€ 429		€ 429
Totaal	**€ 16.158.061**	**€ 1.138.799**	**€ 17.296.860**
BATEN			
Programma 1 Milieutaken	€ 7.604.311		€ 7.604.311
Programma 2 VTH plustaken	€ 4.042.557	€ 342.143	€ 4.384.700
Programma 3 Overhead RUD NHN	€ 4.495.905	€ 796.656	€ 5.292.561
Onvoorzien Milieutaken	€ 82.955		€ 82.955
Onvoorzien VTH plustaken	€ 85.215		€ 85.215
Onvoorzien VTH plustaken	€ 429		€ 429
Totaal	**€ 16.289.381**	**€ 1.138.799**	**€ 17.428.180**
Geraamde saldo baten en lasten	**€ 131.320**	**€ 0**	**€ 131.320**
Toevoeging reserves:			
- Bestemmingsreserve VHT plustaken	€ -153.311		€ -153.311
Onttrekkingen aan reserves:			
- Bestemmingsreserve Garantieregeling voorm. PNH personeel	€ 21.990		€ 21.990
Resultaat	**€ 0**		**€ 0**

Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord

Bijlage 2: Lumpsum bijdrage per deelnemer na wijziging

Bijdrage per deelnemer	Bijdrage 2018 primaire begroting	1e begrotings-wijziging	Bijdrage 2018 na wijziging
Gemeente Alkmaar	€ 1.163.776	€ 58.015	€ 1.221.791
Gemeente Bergen	€ 569.535	€ 28.363	€ 597.898
Gemeente Castricum	€ 578.119	€ 28.791	€ 606.910
Gemeente Den Helder	€ 769.028	€ 38.307	€ 807.335
Gemeente Drechterland	€ 393.692	€ 19.611	€ 413.303
Gemeente Enkhuizen	€ 403.437	€ 20.096	€ 423.533
Gemeente Heerhugowaard	€ 565.286	€ 28.158	€ 593.444
Gemeente Heiloo	€ 298.778	€ 14.878	€ 313.656
Gemeente Hollands Kroon	€ 1.500.250	€ 74.776	€ 1.575.026
Gemeente Hoorn	€ 1.294.606	€ 64.532	€ 1.359.138
Gemeente Koggenland	€ 122.619	€ 5.998	€ 128.617
Gemeente Langedijk	€ 155.353	€ 7.738	€ 163.091
Gemeente Medemblik	€ 1.106.974	€ 55.186	€ 1.162.160
Gemeente Opmeer	€ 56.619	€ 2.820	€ 59.439
Gemeente Schagen	€ 1.090.100	€ 54.345	€ 1.144.445
Gemeente Stede Broec	€ 92.503	€ 4.608	€ 97.111
Gemeente Texel	€ 429.150	€ 21.377	€ 450.527
Provincie Noord-Holland	€ 530.344	€ 25.911	€ 556.255
Provincie Noord-Holland VTH plus taken	€ 5.067.311	€ 585.290	€ 5.652.601
	€ 16.187.480	**€ 1.138.800**	**€ 17.326.280**

Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

Aan de eigenaren van de RUD NHN
T.a.v. de colleges van B&W en GS

Hoorn, 13 december 2017
Betreft: Kaderbrief 2019
Kenmerk: 17.9682454

Geachte colleges,

Bijgaand ontvangt u de kaderbrief 2019. Deze vormt het startsein voor de begroting 2019.

Zoals u weet, is de RUD NHN volop in ontwikkeling. De afgelopen vier jaar stonden in het teken van de opbouw van onze organisatie. We hebben kwaliteitsgaranties waargemaakt in de uitvoering en alom gevoelde bezuinigingen verwerkt. In 2018 is een start gemaakt met planuitvoering van voornemens die in 2017 door het Algemeen Bestuur zijn bekrachtigd, in de vorm van een 100-Dagenplan en Masterplannen. Belangrijk aspect binnen deze plannen is de ICT-ontwikkeling van de RUD NHN. Met die aanpak is een grote investering gemoeid, die in 2019 en latere jaren effect heeft op de begroting.

In deze brief schetst het Dagelijks Bestuur van de RUD NHN de financiële en beleidsmatige kaders die van toepassing zijn op het samenstellen van de begroting 2019. Het geeft u de mogelijkheid het Algemeen Bestuur direct, of via de bestuurlijk vertegenwoordiger, op de hoogte te brengen van eigen standpunten ten aanzien van de kaderbrief. De uitkomsten van een mogelijk debat hierover in het Algemeen Bestuur worden meegenomen in het definitieve document. In deze brief treft u een opsomming aan van de verwachte ontwikkelingen voor 2019. De bijlage stelt u in staat achtergrondinformatie en verdieping te verkrijgen.

Het Dagelijks Bestuur verwacht in 2019 de volgende relevante ontwikkelingen voor de RUD NHN:

- ✓ Implementatie van de Omgevingswet en de mogelijke start met een gezamenlijke, experimentele werkwijze;
- ✓ Discussie over het vermeerderen of verminderen van de ingebrachte taken;
- ✓ Financieringsvorm (outputfinanciering versus lumpsumbijdragen);
- ✓ Eerste positieve effecten van de uitvoering van het in 2018 ingezette – en vijf jaar durende – Masterplan ICT.

rud
Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

Voor 2019 wordt vooralsnog uitgegaan van loon- en prijsindexaties van 2%. Deze worden zo nodig aangepast als de relevante CPB-indicatoren bekend zijn. Dit is conform de financiële uitgangspunten die gelden voor Gemeenschappelijke Regelingen in Noord-Holland Noord.

Wij verzoeken u mogelijke standpunten ten aanzien van onze financiële en beleidsmatige kaders voor 17 februari 2018 aan ons Algemeen Bestuur kenbaar te maken. Het stelt het Dagelijks Bestuur in staat deze te verwerken in de begroting 2019. Deze wordt u voor 15 april 2018 toegezonden, met de uitnodiging haar van eventuele zienswijzen te voorzien. De begroting 2019 zal tezamen met de jaarrekening 2017 op 11 juli 2018 ter vaststelling aan het Algemeen Bestuur worden aangeboden.

Hoogachtend namens het dagelijks bestuur,

S.J.A. Van der Veek,
Voorzitter

P.R. Van Doorn,
Interim-secretaris

Bijlage: Kaderbrief 2019

rud
Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

Bijlage: Kaderbrief 2019

Inleiding

In deze bijlage bij de kaderbrief wordt eerst een beeld geschetst van de belangrijkste onderwerpen die in de voorbije periode bestuurlijk hebben gespeeld. Dit geeft u een beeld van onze organisatie. Vervolgens worden de belangrijkste bestuurlijk relevante ontwikkelingen voor de komende jaren benoemd, waarbij een beeld wordt geschetst van de visie van het Dagelijks Bestuur op deze ontwikkelingen. Daarna treft u een weergave aan van de uitgangspunten die van belang zijn vanuit onze toezichthouder, de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording en de regionale uitgangspunten voor gemeenschappelijke regelingen in Noord-Holland Noord. Dan volgen een financieel meerjarenoverzicht en de uitgangspunten voor de begroting van 2018. Ten slotte wordt de procedure van de kaderbrief en de begroting op overzichtelijke wijze uiteengezet.

Stand van zaken RUD NHN

De RUD NHN is gestart op 1 januari 2014. Hiermee hebben de betrokken gemeenten en de provincie Noord-Holland invulling gegeven aan de adviezen tot schaalvergroting en de uitkomsten van het rapport *De tijd is rijp* van de commissie-Mans uit 2008. Doel hiervan is om te komen tot nieuwe kwaliteitseisen voor de uitvoering van de handhaving en vergunningverlening door overheden.

De RUD NHN is gestart als compleet nieuwe instantie, met medewerkers afkomstig uit tien verschillende organisaties. De fase die voorafging aan de oprichting en de feitelijke inrichting van de organisatie zijn intensief geweest. In 2017 is het bedrijfsplan van 2013 geëvalueerd. Vervolgens is gewerkt aan de organisatie ontwikkeling en de vaststelling van een visie- en koersdocument voor de periode 2018-2021.

2017 was een conversiejaar waarin, meer nog dan in eerdere jaren, een groot beroep op de medewerkers is gedaan om ingrijpende veranderingen in de bedrijfsvoering door te voeren. Hierbij valt onder meer te denken aan het realiseren van extra productie door de positieve effecten van de economische ontwikkeling in de regio en het compenseren van de nadelen van de haperende ICT-ondersteuning.

Eveneens in 2017 verscheen het belangwekkende rapport *Evaluatie Wet VTH*, dat de positie van Omgevingsdiensten beschrijft als een niet meer weg te

denken factor, getuige ook dit citaat: *"De wet VTH heeft in korte tijd geleid tot een robuuste uitvoeringspraktijk die een blijvende impuls heeft gegeven aan de uitvoeringskwaliteit van de VTH-taken."*

Het Algemeen Bestuur van de RUD NHN heeft de conclusies en aanbevelingen van dit rapport onderschreven. De RUD NHN zal hieruit voorvloeiend in 2018 en 2019 expliciet aandacht schenken aan versterking van de relatie tussen onze organisatie en onze eigenaren, met name de Staten en onderscheiden gemeenteraden. Deze zijn als budgethouders met recht geïnteresseerd in de wijze waarop wij de beschikbare middelen zo adequaat mogelijk inzetten.

Daarnaast heeft het Algemeen Bestuur positief gereageerd op het voorstel om de RUD NHN en opdrachtgevers al de komende jaren te laten handelen als ware de Omgevingswet reeds van toepassing is. Opdrachtgevers zullen worden uitgenodigd - samen met de RUD - om op zoek te gaan naar een generieke werkwijze die aan dit verlangen tegemoetkomt. Onderwerpen als governance en grip zullen ook op de agenda komen. Dit met als doel de professionele relatie tussen de RUD NHN en haar eigenaren/opdrachtgevers te verdiepen en daarmee de sturingsmogelijkheid richting de RUD NHN te vergroten.

In 2018 wordt tevens invulling gegeven aan de laatste tranche m.b.t. de terugbetaling van de oprichtingskosten en is de toezegging uitgevoerd dat alle deelnemers een vermindering krijgen van de bijdrage aan de RUD NHN van 5%. Financieel blijft, zoals bekend, de RUD NHN bij investeringen afhankelijk van de instemming en feitelijke bijdrage van de deelnemers.

Ontwikkelingen

In de volgende kaders wordt een aantal beleidsmatige en financiële thema's behandeld die het Dagelijks Bestuur voorziet voor 2019. Op gestructureerde wijze wordt duidelijk gemaakt welk onderwerp het betreft, wat het bestuur wil bereiken en wat wij hiervoor doen. Tevens wordt een beeld geschetst van het bestuurlijk kader en de mogelijke financiële consequenties en dekking.

Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

1.	Implementatie van de Omgevingswet
Soort	Autonoom
Grondslag	Omgevingswet
Aanleiding	Met de Omgevingswet wordt een volgende belangrijke stap gezet in de **herziening van de regelgeving voor de fysieke leefomgeving**. Er worden 26 wetten samengevoegd waaronder de Wet ruimtelijke ordening, de Wet milieubeheer en de WABO. Het wetsvoorstel is op 1 juli 2015 vastgesteld door de Tweede Kamer. **Inwerkingtreding is voorzien op 1 januari 2021**. De tussenliggende periode is nodig voor het ontwikkelen van de uitvoeringsregelingen. Hieronder zijn vier nieuwe AMvB's (waarin onder andere het Activiteitenbesluit en het Bouwbesluit opgaan), enkele aanvullingswetten en –besluiten (bijvoorbeeld op het gebied van natuur), de Invoeringswet en het ontwikkelen van het Omgevingsloket als onderdeel van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).
Wat gaan we doen	Begin 2016 is voor de RUD NHN een **impactanalyse** opgesteld. Deze geeft op hoofdlijnen inzicht in de veranderingen die de Omgevingswet voor de organisatie heeft. Ook zijn hierin strategische onderwerpen geformuleerd. Deze liggen mede ten grondslag aan de acties die nu in het **programmaplan** (2018 tot en met 2020) worden beschreven. Ondanks het gegeven dat de invoering van de wet is voorzien in 2021, zijn er voldoende argumenten om toch reeds te starten met het traject. Zo proberen we vanuit een actieve houding het **wetgevingstraject** te beïnvloeden. Hierbij gebruiken we de specifieke deskundigheid die de RUD NHN op het gebied van natuur en milieu heeft opgebouwd, maar ook onze ervaring met bedrijfscomplexen. Andere inzet – die de deskundigheid verder bevordert en zich op termijn ook terugverdient – wordt gezien in het **ondersteunen van onze deelnemers** bij de invoering van de Omgevingswet. De invoering van de WABO heeft laten zien dat er veel tijd nodig is voor het invoeren van dergelijke, ingrijpende wetgeving. Daar waar de WABO alleen de procedures veranderde, impliceert de

8

	Omgevingswet ook belangrijke wijzigingen van de inhoudelijke toetsingskaders op beleidsniveau (omgevingsvisie en –plan). **Grondige, interne voorbereiding** is nodig om onze deelnemers straks goed te adviseren bij het in samenhang afwegen van de belangen voor een goede, veilige en duurzame fysieke leefomgeving. Dit geldt ook als het gaat om het verlenen van integrale omgevingsvergunningen en het toezicht op de naleving daarvan.			
Wat willen we bereiken	✓ De dienst qua taken, organisatie, personeel en ICT **inrichten** op de Omgevingswet; ✓ **Deskundigheid** van de medewerkers vergroten; ✓ **Samenwerking** met onze deelnemers, andere GR'n en OD's in de provincie en via Omgevingsdienst.nl bevorderen en; ✓ Vanuit onze uitvoeringspraktijk **invloed uitoefenen** bij de verdere totstandkoming van de Omgevingswet.			
Bestuurlijk kader	De deelnemers zijn bevoegd gezag. De RUD NHN is aan te merken als **verlengd lokaal bestuur**. Samenwerking is essentieel. Over zaken die impact hebben op de organisatie neemt het bestuur van de dienst besluiten.			
Financieel	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Wijziging in begroting	pm	pm	pm	pm
Dekking	Exploitatie			

2.	**Takendiscussie**
Soort	Bestuurlijke keuze
Grondslag	Bedrijfsplan
Aanleiding	Deelnemers aan de RUD NHN hebben op basis van onze gemeenschappelijke regeling de **mogelijkheid om naast de wettelijk verplichte basistaken ook andere taken in te brengen**. De deelnemers blijven daarbij – als opdrachtgever – altijd eindverantwoordelijk voor de uitvoering van deze taken. Ook hebben zij de mogelijkheid om deze extra ingebrachte taken – onder bepaalde voorwaarden – **terug te nemen**. In hun rol van

	eigenaar zijn de deelnemers blijvend verantwoordelijk voor de bedrijfszekerheid en continuïteit van de organisatie.			
Omschrijving	Met ingang van 2019 wordt het (ingebrachte en aangeboden) **extra takenpakket periodiek herzien**. Om dit te realiseren is **inzicht** in de wettelijke en niet-wettelijke taken van de gemeenschappelijke regeling nodig. Herziening van het Omgevingsrecht en de **toekomstige vraag** vanuit de deelnemers worden hierbij nadrukkelijk meegenomen. Daarnaast wordt rekening gehouden met de **consequenties** voor de deelnemer(s) in de GR RUD NHN en de organisatie zelf.			
Wat gaan we doen	In 2018 is er **duidelijkheid over de randvoorwaarden** van taakinbreng en –vermindering. Aan de hand van de organisatie brede consequenties op het gebied van (basis)taken, financiën, personeel, juridische aspecten, kwaliteitscriteria et cetera is **duidelijk welke extra taken wij vanaf 2019 kunnen uitvoeren**.			
Wat willen we bereiken	De organisatie moet zich in de toekomst **steeds aanpassen** aan de veranderende behoeften en de vraag naar producten en diensten. Er ontstaat een **flexibele organisatie** die schommelingen in haar takenpakket op verantwoorde wijze aankan en de mogelijke **risico's beheerst**. Belangrijk is dat de RUD NHN langjarig aan haar **doelstelling en bestaansrecht** voldoet.			
Bestuurlijk kader	Vanuit het bestuur wordt gestreefd naar een **gezonde balans** tussen **opdrachtgeverschap en eigenaarsrol** om de aan de RUD NHN opgedragen taken **efficiënt, effectief en met kwaliteit** uit te voeren.			
Financieel	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Wijziging in begroting	pm	pm	pm	pm
Dekking	Exploitatie, jaarlijkse bijdragen deelnemers			

Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

3.	Financieringsvorm
Soort	Bestuurlijke keuze
Grondslag	Bedrijfsplan
Aanleiding	In het bedrijfsplan is opgenomen dat de RUD NHN binnen vijf jaar na de start met een **voorstel** komt over de toepassing van een **outputgerichte financiering**. Dit betekent dat deelnemers producten en diensten gaan afnemen voor een bepaalde prijs per product of dienst. Vastgesteld is dat tot 2019 wordt gewerkt met de lumpsumfinanciering (inputgericht). Bij omgevingsdiensten is er discussie of (volledige) outputfinanciering de juiste keuze is.
Wat gaan we doen	**Onderzoek uitvoeren** naar de **voor- en nadelen** van **outputfinanciering** en de huidige **lumpsumfinanciering (input)**, zowel voor de RUD NHN als voor de deelnemers (in de rol van eigenaar en opdrachtgever). We stellen hiervoor tevens een **Product-dienstencatalogus (PDC)** op. Deze benoemt alle producten en diensten met een kostprijsbepaling per product. In 2018 wordt een **bestuurlijke keuze** over de financieringsvorm gemaakt en maken wij afspraken met deelnemers over de contract-/financieringsvorm en de afname. **In 2019 werken wij met de nieuwe financieringsvorm** en doen we een korte **evaluatie** van de ervaringen (eigenaar, opdrachtgever en opdrachtnemer) met de nieuwe financieringsvorm. Vanaf 2020 vindt zo nodig bijsturing op de financieringsvorm plaats.
Wat willen we bereiken	Inzicht in de voor- en nadelen van output- en lumpsumfinanciering. De basis neerleggen voor een **bestuurlijke keuze** over de **toekomstige wijze van financiering**. En daarmee een gezonde basis leggen voor het professioneel en efficiënt kunnen uitoefenen van onze (wettelijke) taken. De RUD NHN werkt op gestandaardiseerde wijze waarmee **efficiencywinst** wordt bereikt.
Bestuurlijk kader	De RUD NHN legt de **keuze** voor **aan haar bestuur**. Indien gekozen wordt voor een andere financieringsvorm voert de RUD NHN de stappen naar de gekozen financiering **stapsgewijs** uit. Voor iedere stap wordt het benodigde **draagvlak** gecreëerd. Zowel ambtelijk als

	bestuurlijk. Een volgende stap wordt pas genomen als het bestuur hiertoe besluit.			
Financieel	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Wijziging in begroting	pm	pm	pm	pm
Dekking	Exploitatie, bijdragen deelnemers			

4.	**Masterplan ICT**
Soort	Bestuurlijke keuze
Grondslag	Masterplan ICT
Aanleiding	Op het gebied van ICT is de RUD NHN niet in staat om aan de eisen van de huidige tijd en haar deelnemers te voldoen. Ontwikkelingen op ICT-gebied volgen elkaar in rap tempo op en wie achterblijft, loopt ernstige risico's m.b.t. veiligheid en publiek vertrouwen. Het is essentieel om de **ICT te moderniseren**.
Wat gaan we doen	De **juiste ICT-architectuur** stelt ons in staat om binnen en buiten de organisatie adequaat te functioneren en de transparantie over de uitvoering neemt toe. Ook leidt dit tot efficiënter werkende medewerkers met als gevolg dat er in de toekomst minder medewerkers op dezelfde taken worden ingezet. Hiervoor is een **masterplan opgesteld**. Met het plan is een **investering** gemoeid van bijna € 1,65 miljoen over vijf jaar en de structurele kosten ICT nemen tot 2021 toe tot ruim € 1,7 miljoen per jaar.
Wat willen we bereiken	Het Masterplan ICT is een integrale weergave van alle activiteiten als gevolg van het **voldoen aan de minimale eisen** met betrekking tot het op orde brengen van de bestaande situatie, de reguliere bedrijfsvoering en nieuwe wettelijke vereisten.
Bestuurlijk kader	In de Algemeen Bestuursvergadering van 13 december 2017 is hier een besluit over genomen.

Financieel	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**
Wijziging in begroting	1.429.964	918.856	845.816	735.408

Dekking	De gevraagde extra bijdrage van de individuele deelnemers wordt op 8 maart 2018 in het AB ter vaststelling voorgelegd.

Kaders en uitgangspunten van de begroting 2019

Uitgangspunt	Omschrijving	Norm 2019
Indexatie	In de uitgangspunten die gelden voor gemeenschappelijke regelingen in Noord-Holland Noord is weergegeven hoe indexatie wordt berekend. Aangezien het CPB en de deelnemers nog geen prognose voor 2019 hebben afgegeven gaan we in deze kaderbrief uit van de volgende gegevens:	
	✓ Loonindexatie 2019	2,00 %
	✓ Prijsindexatie 2019	2,00 %
Weerstandvermogen	In de uitgangspunten voor Gemeenschappelijke Regelingen in Noord Holland Noord is opgenomen dat een weerstandvermogen van maximaal 2,5% van de lasten mag worden aangehouden.	Max. 2,5%
Productiviteit	Aantal productieve uren dat een medewerker in het primaire proces gemiddeld maakt in 2019. De efficiencywinst genoemd in het financieringsplan ICT zal gerealiseerd moeten worden door deze productieve uren efficiënter in te zetten. Door verbeterde ICT-hulpmiddelen verwachten wij dat dit haalbaar is.	1.300 uur

rud
Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

Financiële meerjarenraming

Overzicht van baten en lasten	2019	2020	2021	2022
Lasten				
Programma 1 Milieutaken	7.124.060	6.821.856	6.821.856	6.821.856
Programma 2 VTH plustaken	4.550.334	4.442.538	4.442.538	4.442.538
Programma 3 Overhead RUD NHN *	6.711.155	6.610.047	6.537.007	6.426.599
Onvoorzien Milieutaken	54.614	54.614	54.614	54.614
Onvoorzien VTH plustaken	51.919	51.919	51.919	51.919
Algemene dekkingsmiddelen	429	429	429	429
Baten				
Programma 1 Milieutaken	-7.124.060	-6.821.856	-6.821.856	-6.821.856
Programma 2 VTH plustaken	-4.550.334	-4.442.538	-4.442.538	-4.442.538
Programma 3 Overhead RUD NHN *	-6.711.155	-6.610.047	-6.537.007	-6.426.599
Onvoorzien Milieutaken	-54.614	-54.614	-54.614	-54.614
Onvoorzien VTH plustaken	-51.919	-51.919	-51.919	-51.919
Algemene dekkingsmiddelen	-429	-429	-429	-429
Saldo van baten en lasten	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0

In het bovenstaande overzicht zijn de mutaties van het financieringsplan ICT verwerkt. Van de overige projecten zijn nog geen consequenties bekend. De uitwerking hiervan en mogelijke andere aanpassingen van bijdragen van deelnemers zullen worden verwerkt in de reguliere begrotingscyclus zodra de omvang hiervan bekend is.

8

rud
Regionale Uitvoeringsdienst
Noord-Holland Noord

Procedure richting begroting 2019

DATUM	ACTIE	WIE
13 december	Behandeling kaderbrief in Dagelijks Bestuur	DB
Van 13 december tot en met 16 februari	Behandeling en standpunt bepaling deelnemers. Deze kunnen tot 16 februari aan het algemeen bestuur van de RUD NHN kenbaar worden gemaakt of ter zitting worden ingebracht.	Deelnemers
8 maart 2018	Vaststelling kaderbrief in Algemeen Bestuur	AB
Begin april	Vaststellen conceptbegroting 2019 door Dagelijks Bestuur en verzending uiterlijk 15 april	DB
10 weken na ontvangst conceptbegroting 2019	Deelnemers beoordelen conceptbegroting 2019 en formuleren desgewenst zienswijzen, die binnen 10 weken worden verzonden aan het Dagelijks Bestuur van de RUD NHN	Deelnemers
6 juni	Behandelen zienswijzen in Dagelijks Bestuur en formuleren gemotiveerde reactie hierop. Toezenden aan Algemeen Bestuur	DB
11 juli	Vaststellen begroting 2019	AB

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 9 januari 2018

Onderwerp: Zienswijze op de begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland Noord

Kenmerk: 1028310

Bijlagen:
Begrotingswijziging 2018 en kaderbrief 2019 van de RUD NHN, inclusief bijlagen, d.d. 13-12-2017.

1. Inleiding

Op 13 december 2017 zijn door het Dagelijks Bestuur van de Regionale Uitvoeringsdienst Noord-Holland Noord (RUD NHN) de begrotingswijziging 2018 en kaderbrief 2019 ter zienswijze aan Provinciale Staten verstuurd. PS hebben tot 17 februari 2018 de mogelijkheid om een zienswijze op deze documenten in te dienen.

Hieronder is de zienswijze met de inhoudelijke reactie op de begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019 opgenomen

Ten aanzien van de kaderbrief 2019 merken wij het volgende op:

- Een belangrijke ontwikkeling bij de RUD NHN die zowel in de begrotingswijziging als in de kaderbrief terugkomt, is de investering in de ICT. Met het masterplan ICT is een investering gemoeid van €1,65 miljoen en nemen de structurele ICT-kosten tot 2021 toe tot ruim €1,7 miljoen per jaar. Wij onderschrijven de noodzaak om te investeren in de ICT van de RUD NHN. De huidige ICT-voorzieningen voldoen niet aan de eisen van informatiebeveiliging en privacybescherming. Daarnaast is er sprake van productieverlies omdat medewerkers handmatig handelingen moeten verrichten die efficiënter kunnen worden uitgevoerd wanneer deze geautomatiseerd zijn. De OR van de RUD NHN heeft aangegeven volledig achter het ICT-voorstel te staan en dat de investering in de ICT van groot belang is voor de productiviteit en tevredenheid van medewerkers. Wij constateren dat de RUD NHN heeft gezocht naar mogelijkheden om een deel van de investeringen uit de eigen begroting te financieren, zoals een taakstelling van 8 fte. Dit laat onverlet dat er daarnaast nog een extra bijdrage van de deelnemende partijen wordt gevraagd. Voor de provincie betekent dit een extra financiële bijdrage van € 254.000 in 2018, € 353.000 in 2019 aflopend naar een structurele extra bijdrage van € 36.000 vanaf 2023. De hoogte van deze bedragen is gebaseerd op onze inzet dat wij de 5% efficiencywinst die wij terug zouden ontvangen van de RUD NHN verrekenen met de bijdrage voor ICT. Dit voorkomt het onnodig heen en weer gaan van geldstromen. Bovenstaande in acht nemend, zijn wij akkoord met de investeringen in de ICT-voorzieningen van de RUD NHN en de bijdrage van de provincie hieraan.

- Ten aanzien van loon- en prijsindexaties wordt, in afwachting van de cijfers van het CBS, vooralsnog uitgegaan van 2%. Wij kunnen hiermee instemmen. We willen hierbij benadrukken dat onze inzet is dat dit percentage niet wordt overschreven, tenzij indicatoren van het CBS daar aanleiding toegeven.

- In de kaderbrief wordt gesproken over een voorstel over te toepassing van een outputgerichte financiering. Er wordt tevens gesteld dat in 2019 wordt gewerkt met een nieuwe financieringsvorm. Tot op heden is altijd gecommuniceerd dat er een onderzoek komt naar (vormen van) outputgerichte financiering en dat op basis van dit onderzoek wordt besloten of, en in welke vorm, outputfinanciering wordt ingevoerd. Wij hechten aan een zorgvuldig proces en wensen daarom nu geen uitspraken te doen over de financieringsvorm. Naast een afgewogen besluit op basis van voor- en nadelen van de verschillende vormen, vinden wij het belangrijk dat de tijd wordt genomen om te komen tot de juiste kengetallen en om te oefenen met de nieuwe systematiek. Dit maakt dat in onze opinie een nieuwe systematiek pas op zijn vroegst in 2020 kan worden ingevoerd voor de basistaken. De plustaken volgen onzes inziens daarna.

Ten aanzien van de begrotingswijziging 2018 hebben wij geen opmerkingen.

3. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 9

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 9 januari 2018;

besluiten:

Met betrekking tot de voorgestelde begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019 van de RUD Noord-Holland Noord (RUD NHN)

1. Akkoord te gaan met de door de RUD NHN voorgestelde begrotingswijziging 2018 en de kaderbrief 2019;

2. De zienswijze op de voorgestelde kaderbrief 2019 vast te stellen en geen zienswijze in te dienen op de voorgestelde begrotingswijziging 2018;

3. Het benodigde budget voor dit besluit voor 2018 bij de zomernota 2018 beschikbaar te stellen en voor de jaren daarna de structurele dekking te betrekken bij de integrale afweging van de voorstellen voor de Kaderbrief 2019.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
E. Krijgsman
AD/STG

Doorkiesnummer +31235143288
krijgsmane@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d	**12-02-2018**
Commissie	
Datum commissievergadering	**29-01-2018**

Onderwerp: **Voordracht Zienswijze RUD Noord-Holland Noord**

De commissie adviseert:
De *Voordracht Zienswijze RUD Noord-Holland noord* kan als hamerstuk worden doorgeleid naar PS van 12 februari 2018

Uittreksel concept-verslag commissie NLWM 29-01-2018:

9a. Milieu: Voordracht Zienswijze RUD Noord-Holland Noord

De **voorzitter** licht het agendapunt toe en geeft het in bespreking. De technische vragen van 50PLUS zijn beantwoord. Hij geeft als eerste een inspreker het woord.

INSPRAAK
De heer **Van Doorn** (directeur RUD Noord-Holland Noord) geeft de commissie een update over de stand van zaken bij de RUD. De dienst heeft de afgelopen jaren geen investeringen in mensen en materieel kunnen doen door de groei in het aantal taken en de grote bezuinigingen die zijn opgelegd. De ICT is sterk verouderd en voldoet niet aan de Algemene verordening gegevensbescherming en beveiligingsnormen. Hij moet investeren in ICT om de kwaliteit van het werk te kunnen garanderen.

VRAGENRONDE
Mevrouw **Jellema** (PvdA) meent dat het niet de bedoeling is om 8 fte te besparen voorafgaand aan de investering.
De heer **De Kam** (CDA) vraagt of de Omgevingsdienst (OD) samenwerkt met andere OD's op ICT-gebied.
De heer **Van Doorn** beaamt dat de OD eerst investeert en daardoor verwacht een besparing te realiseren van 8 fte. Er is samenwerking met andere OD's, binnen de provincie maar ook landelijk, om te zoeken naar manieren om investeringen te beperken maar wel een optimaal resultaat te kunnen boeken. Er wordt een begeleidingscommissie aangesteld die alle investeringen beoordeelt. Daarin zal ongetwijfeld een vertegenwoordiger van de provincie zitting nemen.

De heer **Klein** (CU/SGP) vraagt of de grote ICT-investering samen met de andere OD's in Noord-Holland wordt gedaan. De heer **Van Doorn** legt uit dat er grote verschillen tussen de OD's zijn door de taakverdeling en aanpak. Er is nauw overleg om de werkwijze en investeringen zo goed mogelijk af te stemmen en van elkaar te leren. De uitvoering van de werkzaamheden verschilt echter sterk.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) hoopt op synergie met andere OD's, maar hoort dat er een maatwerkoplossing voor ICT wordt aangeschaft. De heer **Van Doorn** beaamt dat maatwerk nodig is omdat geen specifieke software voor OD's is ontwikkeld. Hij zoekt waar mogelijk naar overlap met andere OD's.
De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt of de RUD al rekening houdt met de ICT-wensen uit de nieuwe Omgevingswet. De heer **Van Doorn** beaamt dit.

COMMISSIEBEHANDELING
De heer **Van der Sluis** (PVV) geeft aan dat de voordracht als hamerstuk naar PS kan worden doorgeleid.
Mevrouw **De Groot** (SP), mevrouw **Pels** (GroenLinks), de PvdD, de heer **Bouberg Wilson** (ONH) en de heer **Klein** (CU/SGP) sluiten zich hierbij aan.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) pleit voor het aanschaffen van een gezamenlijk systeem omdat de werkwijze met gemeenten en vergunningen voor alle OD's gelijk is. Ze is niet overtuigd van de noodzaak van de grote investering. Ze weet nog niet of de voordracht als hamerstuk naar PS kan worden doorgeleid.

Mevrouw **Rommel** (VVD) dankt de heer Van Doorn voor de heldere toelichting. De voordracht is een hamerstuk.

De heer **Struben** (D66) kan instemmen met de voordracht. Hij begrijpt dat de investering nodig is, maar het is een groot bedrag. Hij wil met een evaluatie van de efficiëntie en de kosten de vinger aan de pols houden. De voordracht is een hamerstuk.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) wil dat in de voordracht de formulering over de taakstelling voor 8 fte wordt herzien. Ze is gerustgesteld door de uitleg van de heer Van Doorn. De voordracht kan als hamerstuk worden doorgeleid naar PS.

De heer **De Kam** (CDA) ziet de voordracht ook als hamerstuk en benadrukt dat ICT een gedeeld aandachtspunt is. Hij vraagt welke afspraken er zijn met de deelnemende overheden als de kosten van het ICT-project hoger uitvallen dan begroot is.

De heer **Tekin** (ged.) meldt dat die afspraken nog gemaakt moeten worden in de besluitvormingsfase. Hij legt uit dat alle OD’s een andere ontstaansgeschiedenis en verschillende taken hebben en dat er dus grote verschillen tussen de diensten zijn. Het ICT-maatwerk voor de RUD is nodig voor de groene handhaving voor de gehele provincie.
Uiteraard willen ook GS inzicht in de efficiëntie en de kosten, net als de gemeenteraden. PS worden hierover periodiek geïnformeerd.
De investering loopt over een periode van een paar jaar, vandaar dat de taakstelling ergens in die periode gehaald moet worden. Die geldt niet vooraf of al in 2018. De gemeente en de provincie zitten hier bovenop. De verwachting is dat de besparing kan worden Ingeboekt, maar gedeputeerde is het met de PvdA eens dat dit in de juiste volgorde moet plaatsvinden.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) is blij met de duidelijke toelichting, maar vindt het een grote investering. Ze snapt niet dat geen basissysteem gebouwd kan worden waarmee ook gegevens kunnen worden uitgewisseld met andere OD’s.

De heer **Tekin** (ged.) legt uit dat de provincie dit niet aan de voorkant heeft geregeld. Nu hebben andere OD’s al flink geïnvesteerd en kan de provincie geen nieuwe eis stellen aan de plannen van de laatste OD. De situatie kan niet worden veranderd.

De **voorzitter** concludeert dat de *Voordracht Zienswijze RUD Noord-Holland Noord* als hamerstuk wordt doorgeleid naar PS van 12 februari 2018.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 22 NOV. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw G.A. Busweiler
BEL/OMB

Telefoonnummer +31235143661
busweilerg@noord-holland.nl

Betreft: statenvoordracht verordening luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden

Verzenddatum

22 NOV. 2017

Kenmerk
954282/1000556

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de bijgaande statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit, met bijlagen, over verordening luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

4 bijlagen
- Statenvoordracht
- Luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden
- M.e.r.-beoordelingsnotitie
- Invoergegevens ten behoeve van m.e.r.-beoordelingsnotitie

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

15.571.02 Mei 2017

M.e.r.-beoordeling helihaven loodswezen IJmuiden

M.e.r.-beoordeling helihaven loodswezen IJmuiden

Rapport

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid, sector milieu
Postbus 3007
2100 DA HAARLEM

To70
Postbus 85818
2508 CM Den Haag
tel. +31 (0)70 3922 322
fax +31 (0)70 3658 867
E-mail: info@to70.nl

Door:
Stefan Morel
Jeroen Timmers
Ruud van Gils

Den Haag, mei 2017

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4
2 De activiteit 9
3 De locatie 13
4 Beoordeling mogelijke milieueffecten 16
5 Bibliografie 29
Appendix A: Wettelijke eisen 30

1 Inleiding

1.1 Het te nemen besluit

Op 1 november 2009 is de Regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens (RBML Stb 561, 2009) in werking getreden. Met deze regelgeving zijn de besluitvormingsprocedures rond kleine luchthavens in Nederland vereenvoudigd. Daarnaast zijn de taken en bevoegdheden voor deze luchthavens van het Rijk overdragen aan de provincies. De provincie Noord-Holland heeft hiermee onder andere de bevoegdheid gekregen tot het vaststellen van luchthavenbesluiten (LHB) waaronder die voor de helikopterluchthaven van het Loodswezen in IJmuiden, verder aangeduid als "helihaven loodswezen IJmuiden" (Ministeries van Infrastructuur en Milieu en van Economische Zaken, 2015). Het LHB zal de zogeheten BIGNAL[1]-ontheffing (Ministerie van Verkeer en Waterstaat, 2000), die in het verleden door het Rijk is afgegeven voor de helihaven, vervangen.

1.2 Waarom een m.e.r.-beoordeling

Het Besluit milieueffectrapportage onder de Wet milieubeheer bevat in de bijlage een lijst met activiteiten waarvan de bijbehorende besluiten m.e.r.-plichtig ("C-lijst") of m.e.r.-beoordelingsplichtig ("D-lijst") zijn. Het vaststellen van een LHB voor de helikopterluchthaven IJmuiden is m.e.r.-beoordelingsplichtig (activiteiten onderdeel D 6.1), en volgt de zogeheten "formele procedure". Dit is toegelicht in appendix A van deze m.e.r.-beoordeling. Dit houdt in dat het bevoegde gezag, in casu de provincie Noord-Holland, voor het nemen van het besluit moet beoordelen of het opstellen van een milieueffectrapport (MER) in een te doorlopen m.e.r.-procedure noodzakelijk is vanwege mogelijk belangrijk nadelige gevolgen voor het milieu. Zij houdt bij het uitvoeren van de m.e.r.-beoordeling rekening met de beoordelingscriteria uit bijlage III van de Europese richtlijn milieueffectbeoordeling (Europese Commissie, 2011). Deze criteria zijn:

1. Kenmerken van het project
2. Plaats van de activiteit
3. Kenmerken van mogelijke effecten en de samenhang met andere activiteiten.

Alleen als het bevoegde gezag op grond van deze criteria oordeelt dat belangrijke nadelige gevolgen mogelijk zijn, is een m.e.r. noodzakelijk. Dit rapport biedt de inhoudelijke onderbouwing voor het bevoegde gezag om een besluit over het al dan niet doorlopen van een m.e.r.-procedure te nemen.

1.3 Onderzochte effecten en leeswijzer

Het bevoegd gezag beoordeelt of de activiteit belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben. Dit gebeurt aan de hand van de in voorgaande paragraaf genoemde beoordelingscriteria in de EU-richtlijn voor milieueffectbeoordeling en de daarin opgenomen subcriteria. Tabel 1 bespreekt deze (sub)criteria en motiveert welke (sub)criteria voor de helihaven loodswezen IJmuiden relevant zijn voor deze m.e.r.-beoordeling en in welke paragrafen deze worden uitgewerkt.

[1] BIGNAL: Besluit Inrichting en Gebruik Niet Aangewezen Luchtvaartterreinen. In het kader van deze AMvB verleende het Rijk ontheffingen voor het in gebruik hebben van helikopterluchthavens.

Tabel 1: motivering van de relevantie van de m.e.r.-beoordelingscriteria uit de EU-richtlijn voor milieueffectbeoordeling

Criterium EU-richtlijn	Relevant voor m.e.r.-beoordeling loodswezen IJmuiden?	Uitwerking in deze m.e.r.-beoordeling
De kenmerken van de activiteit De kenmerken van de projecten moeten in aanmerking worden genomen, en met name:		
de omvang en het ontwerp van het gehele project	Ja De activiteit betreft een kleine, reeds ingerichte locatie. Er vinden zeer beperkt fysieke ingrepen plaats	Zie par. 3.1 voor ligging, lay out en omvang locatie
de cumulatie met andere bestaande en/of goedgekeurde projecten	Ja Er bevinden zich industriële activiteiten (m.n. Tata steel) in de nabijheid	Zie par. 4.7 voor cumulatie
het gebruik van natuurlijke hulpbronnen, met name land, bodem, water en biodiversiteit	Nee Er worden geen hulpbronnen gebruikt	
de productie van afvalstoffen	Nee Er worden geen afvalstoffen geproduceerd	
verontreiniging en hinder	Ja De activiteit heeft emissies naar de atmosfeer en leidt tot geluidemissies	Zie par. 4.4 voor luchtverontreiniging en par. 4.5 voor stikstofdepositie Zie par. 4.2 geluid
het risico van zware ongevallen en/of rampen die relevant zijn voor het project in kwestie, waaronder rampen die worden veroorzaakt door klimaatverandering, in overeenstemming met wetenschappelijke kennis	Ja De activiteit leidt tot externe veiligheidsrisico's	Zie par. 4.3 voor externe veiligheid
de risico's voor de menselijke gezondheid (bijvoorbeeld als gevolg van waterverontreiniging of luchtvervuiling)	Ja Voor geluidhinder en luchtverontreiniging wordt nagegaan of gezondheidseffecten mogelijk zijn vanwege de aanwezige woongebieden	Zie par. 4.2 voor geluidhinder en par. 4.4 voor luchtverontreiniging

Criterium EU-richtlijn	Relevant voor m.e.r.-beoordeling loodswezen IJmuiden?	Uitwerking in deze m.e.r.-beoordeling
Locatie van de projecten De kwetsbaarheid van het milieu in de gebieden waarop de projecten van invloed kunnen zijn, moet in aanmerking worden genomen, en met name:		
het bestaande en goedgekeurde landgebruik	Nee Er vinden geen/zeer beperkt fysieke ingrepen plaats, het betreft een bestaande activiteit	
de relatieve rijkdom aan en beschikbaarheid, kwaliteit en regeneratievermogen van natuurlijke hulpbronnen (met inbegrip van bodem, land, water en biodiversiteit) in het gebied en de ondergrond ervan	Nee Er vinden geen/zeer beperkt fysieke ingrepen plaats, er worden geen natuurlijke hulpbronnen gebruikt	
c) het opnamevermogen van het natuurlijke milieu, met in het bijzonder aandacht voor de volgende typen gebieden: i) wetlands, oeverformaties, riviermondingen; ii) kustgebieden en het mariene milieu; iii) berg- en bosgebieden; iv) natuurreservaten en -parken; v) gebieden die in de nationale wetgeving zijn aangeduid of door die wetgeving worden beschermd; Natura 2000-gebieden die door de lidstaten zijn aangewezen krachtens Richtlijn 92/43/EEG en Richtlijn 2009/147/EG; vi) gebieden waar de milieukwaliteitsnormen, in de wetgeving van de Unie vastgesteld en relevant voor het project, al niet worden nagekomen of worden beschouwd als niet-nagekomen; vii) gebieden met een hoge bevolkingsdichtheid;	Ja Er bevinden zich Natura 2000-gebieden en gebieden van het nationaal natuurnetwerk (NNN, voorheen EHS) in de nabijheid. Verstoring van natuur door geluid is een potentieel effect Nabije woongebieden worden mogelijk beïnvloed	Zie par. 4.6 voor verstoring natuur en de paragrafen 4.2 voor geluidhinder en 4.4 luchtverontreiniging

Criterium EU-richtlijn	Relevant voor m.e.r.-beoordeling loodswezen IJmuiden?	Uitwerking in deze m.e.r.-beoordeling
viii) landschappen en plaatsen van historisch, cultureel of archeologisch belang.		
Soorten en kenmerken van het potentiële effect De waarschijnlijk aanzienlijke milieueffecten van projecten moeten, in samenhang met de onder punten 1 en 2 van de hierboven uiteengezette criteria, in aanmerking worden genomen, met aandacht voor het effect van het project op de in artikel 3, lid 1 (EU-richtlijn) uiteengezette factoren, met inachtneming van:		
de orde van grootte en het ruimtelijk bereik van de effecten (bijvoorbeeld geografisch gebied en omvang van de bevolking die getroffen kan worden);	Ja	Zie de paragrafen 4.2 voor geluidhinder, 4.4 voor luchtverontreiniging en 4.6 voor verstoring natuur
de aard van het effect	Ja	Zie de paragrafen 4.2 geluidhinder, 4.4 voor luchtverontreiniging, 4.5 voor stikstofdepositie en 4.6 voor verstoring natuur
het grensoverschrijdend karakter van het effect	Nee Er zijn geen grensoverschrijdende effecten	
de intensiteit en de complexiteit van het effect	ja	Zie de paragrafen 4.2 voor geluidhinder, 4.4 voor luchtverontreiniging, 4.5 voor stikstofdepositie en 4.6 voor verstoring natuur
de waarschijnlijkheid van het effect	ja	Zie ho. 4 (alle thema's)
de verwachte aanvang, de duur, de frequentie en de omkeerbaarheid van het effect	ja	Zie ho. 4 (alle thema's)
de cumulatie van effecten met de effecten van andere bestaande en/of goedgekeurde projecten	ja	Zie par. 4.7 cumulatie

Criterium EU-richtlijn	Relevant voor m.e.r.-beoordeling loodswezen IJmuiden?	Uitwerking in deze m.e.r.-beoordeling
de mogelijkheid om de effecten doeltreffend te verminderen	Ja	Zie par. 4.8 voor mitigatie

Paragraaf 4.8 bevat een samenvatting van de relevante milieuaspecten in relatie tot de kenmerken van de activiteit, de locatie en de milieueffecten. Hiermee kan het bevoegde gezag besluiten of deze aanleiding geven een m.e.r.-procedure te doorlopen.

2 De activiteit

2.1 Wettelijk- en beleidskader luchthavens

Wet Luchtvaart en RBML

In 2009 is de Luchtvaartwet overgegaan naar de Wet luchtvaart en is tevens de wet Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (RBML Stb 561, 2009) in werking getreden. Daarmee is een nieuw stelsel van bepalingen voor luchthavens, met uitzondering van Schiphol, in werking getreden. Voor de helihaven loodswezen IJmuiden verandert daardoor een aantal zaken. De belangrijkste wijzigingen voor de helihaven zijn:

1. In het kader van decentralisatie is het bevoegd gezag voor de landzijdige aspecten van het Rijk naar de provincie Noord-Holland gegaan. Het bevoegd gezag voor de luchtzijdige aspecten blijft bij het Rijk
2. De BIGNAL-ontheffing wordt vervangen door een luchthavenbesluit
3. In het luchthavenbesluit worden de volgende aspecten geregeld:
   - vastleggen van het luchthavengebied;
   - vastleggen van de gebruiksruimte middels grenswaarden in handhavingspunten;
   - vastleggen van het beperkingengebied als gevolg van geluidsbelasting, externe veiligheid en obstakelvrije vlakken in verband met de vliegveiligheid. In de BIGNAL-ontheffing zijn deze gebieden niet opgenomen;
   - gebruik van gronden als gevolg van de voorziene beperkingen.

Als gevolg hiervan wordt de vigerende BIGNAL-ontheffing voor de helihaven loodswezen IJmuiden vervangen door een LHB waarin bovengenoemde elementen worden verwerkt.

Provinciale beleidsnota regionale luchthavens

De Provinciale beleidsnota regionale luchthavens (Provincie Noord Holland, 2010) bepaalt dat het luchthavenbesluit de helihaven dezelfde milieugebruiksruimte toebedeelt als de BIGNAL-ontheffing (één-op-één omzetting). In overleg en met instemming van de exploitant van de helihaven (Loodswezen IJmuiden) heeft de provincie besloten af te wijken van deze bepaling, om de volgende redenen:

1. Het LHB dient zoveel als mogelijk aan te sluiten bij het huidige en het door de exploitant voorziene gebruik;
2. De overlast voor omwonenden dient zoveel als mogelijk beperkt te blijven;
3. Het LHB dient enige ruimte te bieden voor wisselend dagelijks en jaarlijks gebruik door bijvoorbeeld weersinvloeden[2];
4. Het LHB dient rekening te houden met een (beperkt) aantal niet-commerciële vluchten door bijvoorbeeld de politie, zoals die thans ook plaatsvinden;

Voor de helihaven IJmuiden betekenen deze overwegingen dat bij het bepalen van de milieugrenswaarden niet wordt uitgegaan van een maximum van 10 helikopterbewegingen per dag (huidige BIGNAL-ontheffing), maar van circa 700 helikopterbewegingen per jaar. Niet dit aantal

[2] Het loodswezen gebruikt de helihaven intensiever bij slechte weersomstandigheden.

helikopterbewegingen, maar de grenswaarden voor de jaarlijkse geluidbelasting worden vervolgens vastgelegd in het LHB. Afhankelijk van het type helikopter is er binnen de grenswaarden een kleiner of groter aantal dan 700 helikopterbewegingen per jaar mogelijk.
De berekeningen die zijn gedaan voor deze m.e.r.-beoordeling zijn gebaseerd op het aantal van 700 met het meest gebruikte helikoptertype (Dauphin N-serie).

2.2 Te beschouwen situaties in de m.e.r.-beoordeling

In deze m.e.r.-beoordeling worden drie situaties beschreven en met elkaar vergeleken. Bij de voorgenomen activiteit en referentiesituatie wordt rekening gehouden met het plan van het Loodswezen om de helihaven aan te passen. De aanpassingen zijn nodig zodat de helihaven voldoet aan de eisen die gelden bij het te nemen luchthavenbesluit. Het start- en landingspunt voor de helikopters, de windzak en het hek zullen verplaatst worden, de abri wordt verwijderd, er wordt een 20ft container met e-kast en brandblusmiddelen geplaatst en de in- en uitvliegrichting aan de oostkant zal een bocht krijgen. Het Loodswezen is voornemens om de aanpassingen in oktober 2017 te maken. Bij de actuele situatie wordt uitgegaan van de huidige ligging en in- en uitvliegrichtingen van de helihaven.

Voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB)
De voorgenomen activiteit is het in gebruik hebben van de helihaven IJmuiden conform een vast te stellen luchthavenbesluit (LHB) zoals bedoeld in de Wet Luchtvaart. Voor deze activiteit worden de maximaal mogelijke milieugevolgen beschreven.

Referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing)
De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit worden in een m.e.r.-beoordeling vergeleken met de referentiesituatie. De referentiesituatie is de situatie die zich in de toekomst voordoet als geen besluit wordt genomen. In het geval van de helihaven loodswezen IJmuiden houdt dat in dat de BIGNAL-ontheffing niet wordt vervangen door een LHB. De maximaal mogelijke milieugevolgen bij voortzetting van de BIGNAL-ontheffing is dus de referentiesituatie.

Actuele situatie (huidig gebruik)
De milieugevolgen van de voorgenomen activiteit worden ook vergeleken met de actuele situatie. Dit geeft informatie over de verschillen tussen de actuele milieueffecten en de maximaal mogelijke milieueffecten bij volledige benutting van de milieugebruiksruimte in het vast te stellen LHB.

2.3 Het gebruik van de helihaven loodswezen IJmuiden

Voorgenomen activiteit
Het voornemen gaat uit van een aantal tot circa 700 helikopterbewegingen[3] per jaar.

[3] Een helikopterbeweging is een start of een landing

Referentiesituatie

De referentiesituatie beperkt het gebruik van de helihaven loodswezen IJmuiden tot maximaal 10 helikopterbewegingen per etmaal door hefschroefvliegtuigen toegelaten voor beloodsing. Er is geen voorschrift voor het maximale aantal helikopterbewegingen per jaar.

Actuele situatie

Het aantal helikopterbewegingen in de periode 2012-2015 is geïnventariseerd. Daaruit blijkt dat in de actuele situatie tussen de 250 en 350 helikopterbewegingen per jaar plaatsvinden (circa 1 per dag). Dat is circa 10% van het aantal in de BIGNAL-ontheffing toegestane helikopterbewegingen (referentiesituatie) en circa 50% van het aantal helikopterbewegingen in het vast te stellen LHB (de voorgenomen activiteit).

Afbeelding 1 geeft een overzicht van de aantallen helikopterbewegingen in de jaren 2012 t/m 2015 en in de onderzochte situaties. Overige uitgangspunten voor de invoerset van de berekeningen zijn weergegeven toegelicht in het To70 rapport 'Invoergegevens ten behoeve van mer-beoordeling en het Luchthavenbesluit van de helihaven Loodswezen IJmuiden'.

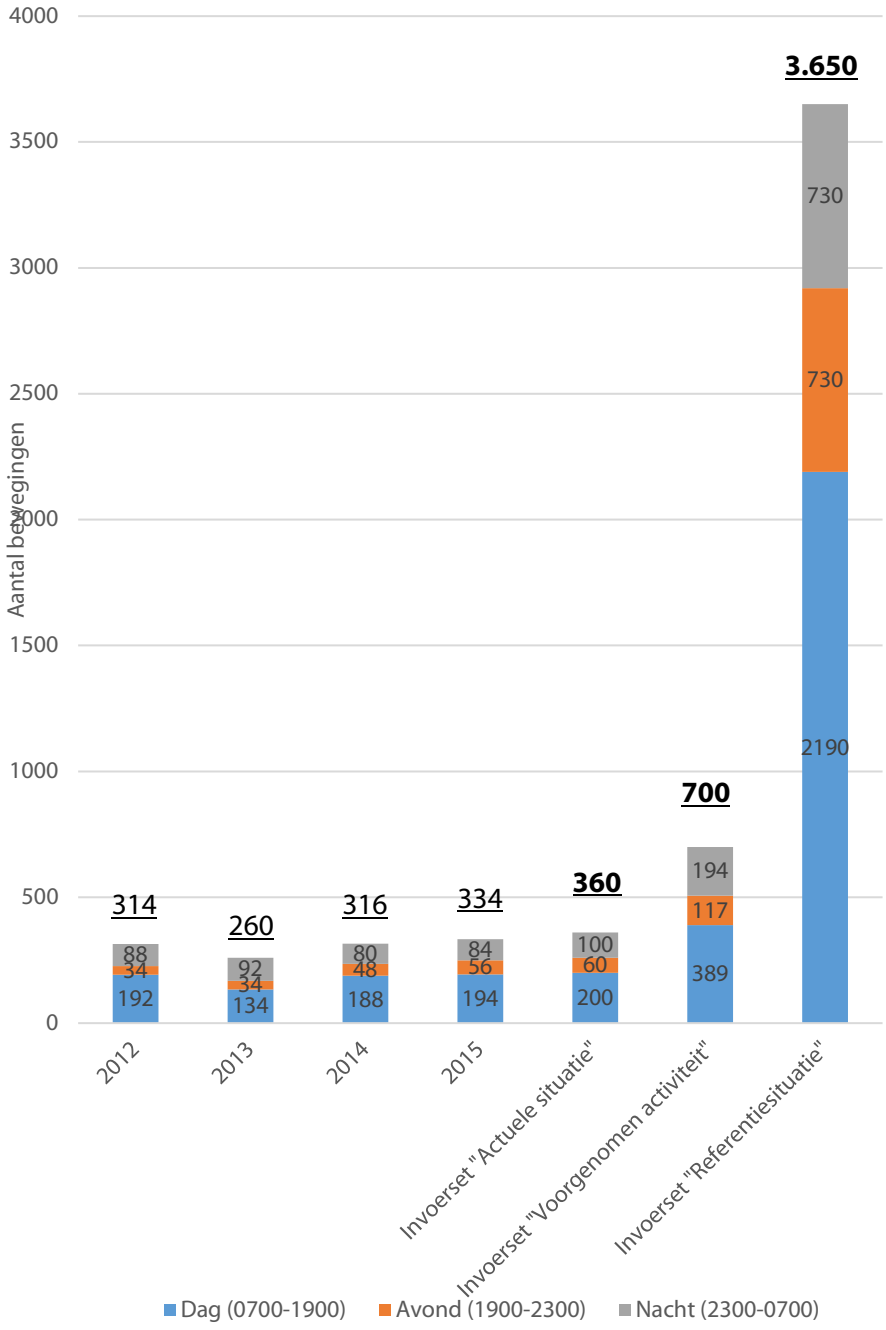

Afbeelding 1: aantal helikopterbewegingen per jaar en verdeling over de dag

3 De locatie

3.1 Ligging van de helihaven loodswezen IJmuiden

De helihaven loodswezen IJmuiden is gelegen op één van de eilanden van het zeesluizencomplex in het Noordzeekanaal van IJmuiden. Dit zeesluizencomplex zal in de komende jaren worden vernieuwd. Voor de helihaven heeft dat geen gevolgen, er worden geen beperkingen voor het gebruik opgelegd. Ligging en lay out van de helihaven zijn weergegeven in Afbeelding 2.

Afbeelding 2: ligging en lay-out van de helihaven loodswezen IJmuiden

3.2 Beschrijving van de omgeving

Op de zuidoever van het Noordzeekanaal bevinden zich de zeehaven en de woongebieden van IJmuiden en Velsen-Zuid, grenzend aan de Velsertunnel. Op de noordoever bevinden zich het bedrijventerrein IJmond (o.a. Tata Steel), bedrijventerreinen Velsen-Noord (de Pijp, Kagerweg, Noordwijkermeerpolder) en grenzend aan de Velsertunnel het woongebied van Velsen-Noord (zie Afbeelding 3).

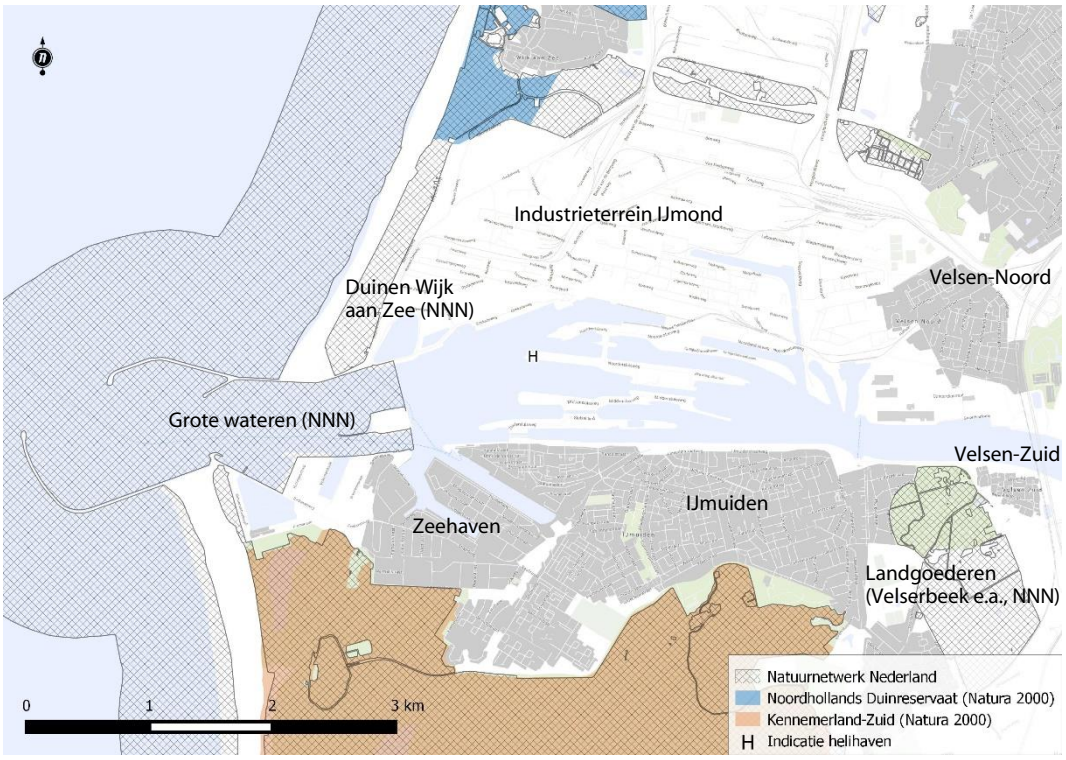

Afbeelding 3: de omgeving van de helihaven loodswezen IJmuiden

In de directe omgeving van de helihaven loodswezen IJmuiden bevinden zich twee gebieden die deel uitmaken van Natura 2000: het Noordhollands Duinreservaat en Kennemerland-Zuid.

Het gebied Kennemerland-Zuid is onder de Habitatrichtlijn alleen aangewezen voor habitattypen en voor Habitatrichtlijnsoorten die niet gevoelig zijn voor verstoring door geluid (nauwe korfslak, gevlekte witsnuitlibel en groenknolorchis) (R.R. Smits, 2013). Met het definitieve wijzigingsbesluit voor de aanwijzing van Kennemerland-Zuid onder de Habitatrichtlijn (oktober 2014) is de status van het gebied als Beschermd Natuurmonument komen te vervallen.

Het Noordhollands Duinreservaat is onder de noemer van de Vogelrichtlijn ook aangewezen voor broedvogels waarvoor een herstelopgave geldt (paapje en tapuit). Deze soorten zijn in het broedseizoen gevoelig voor verstoring door geluid (R.R. Smits, 2013).

Alle overige gebieden die behoren tot Natura2000 zijn verder weg gelegen en worden pas in deze m.e.r.-beoordeling betrokken als zou blijken dat zich verstoringseffecten kunnen voordoen in de hierboven genoemde twee gebieden.

In Velsen-Zuid liggen enkele aaneengeschakelde buitenplaatsen en landgoederen (Velserbeek, Waterland, Beeckestijn, Schoonenberg, Hoogergeest). Deze maken deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (voorheen EHS). Voor deze gebieden geldt dat de externe werking van de helihaven loodswezen IJmuiden wettelijk gezien niet beoordeeld hoeft te worden. Voor deze gebieden wordt in

deze m.e.r.-beoordeling niettemin toch nagegaan of nadelige effecten mogelijk zijn. Dat geldt eveneens voor de duinstrook van Wijk aan Zee en voor de Grote Wateren.

De buitenplaatsen van Velsen Zuid kenmerken zich door oude loofbossen met lanen, gazons en waterpartijen. De gebieden worden recreatief gebruikt. Bosvogels zouden gevoelig voor verstoring kunnen zijn.

De duinen bij Wijk aan Zee kenmerken zich door droge duingraslanden en duinvegetaties. Hier komen geen verstoringsgevoelige vogelsoorten voor: het gebied grenst aan het bedrijventerrein IJmond.

De Grote Wateren maken deel uit van het NNN, maar kennen bij de IJmond, waar veel activiteiten en scheepverkeer zijn, geen verstoringsgevoelige natuurwaarden.

De helihaven loodswezen IJmuiden is niet gelegen in de nabijheid van stiltegebieden en weidevogelleefgebieden.

In de directe omgeving van de helihaven is Windpark Spuisluis in ontwikkeling. GS hebben op 14 maart jl. ingestemd met de ontwerpverklaring van geen bedenkingen voor het windpark. Indien de geplande ontwikkeling van dit windpark doorgang vindt zullen er vlak naast de aan- en uitvliegroute van de helihaven windturbines worden geplaatst. De aanwezigheid van een windturbine vlakbij (de aan- en uitvliegroute naar) een helihaven kan een risico vormen voor een veilige vluchtuitvoering. Achter een windturbine ontstaat een turbulentie-effect.

De initiatiefnemer van het windpark en de exploitant van de helihaven zijn, in ambtelijke afstemming met o.a. de Inspectie Leefomgeving en Transport en de provincie, overeengekomen dat een stilstandregeling zal worden afgesproken om de vliegveiligheid te borgen. De windturbines zullen worden stilgezet op het moment dat de helikopter wil vertrekken terwijl de windrichting en -snelheid zodanig zijn dat er een risico is voor de helikopter.

In het ontwerp-Luchthavenbesluit wordt een voorschrift opgenomen dat de exploitant van de helihaven er zorg voor moet dragen dat de windturbines worden stilgezet op het moment dat deze een risico vormen voor een veilige vluchtuitvoering.

4 Beoordeling mogelijke milieueffecten

4.1 Inleiding

Dit hoofdstuk bespreekt de relevante milieueffecten zoals is gemotiveerd in Tabel 1 (paragraaf 1.3). Er vindt een vergelijking plaats van milieueffecten van de drie gedefinieerde situaties (zie paragraaf 2.2):

- De voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB)
- De referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing)
- De actuele situatie (huidig gebruik)

Paragraaf 4.8 geeft een samenvatting van de kenmerken van de activiteit, de locatie en de milieueffecten.

4.2 Geluid

Op basis van de invoerset voor het gebruik van de helihaven loodswezen IJmuiden (zie appendix B) is een L_{den}-geluidsberekening uitgevoerd en zijn de 48, 56 en 70 dB(A) L_{den}-contouren bepaald. Ook de geluidbelasting in de nacht is bepaald. Er is geen wettelijke norm voor de geluidbelasting in de nacht en daarom is er geen voorschrift voor de te bepalen contour. Gekozen is voor het bepalen van de 40 dB(A) L_{night}-contour.

De resultaten van de L_{den}- en L_{night}-berekeningen voor de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) zijn weergegeven in Afbeelding 4 en Afbeelding 5. In de afbeeldingen is te zien dat geen woningen gelegen zijn binnen de 48 dB(A) L_{den}- en 40 dB(A) L_{night}-contouren.

De resultaten van L_{den}- en L_{night}-berekeningen voor de referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing) zijn weergegeven in Afbeelding 6 en Afbeelding 8. Afbeelding 7 laat zien dat in de referentiesituatie, i.t.t. de voorgenomen activiteit, wel woningen zijn gelegen binnen de 48 dB(A) L_{den}-contour. Het betreft 1250 woningen. Binnen de 56 dB(A) L_{den}-contour zijn in de referentiesituatie geen woningen gelegen. Hieruit blijkt dat de voorgenomen activiteit een lagere geluidbelasting met zich meebrengt dan de referentiesituatie. Het provinciaal beleid schrijft voor dat het provinciaal bestuur voor het gebied tussen de 56 dB(A) L_{den}-contour en de 48 dB(A) L_{den}-contour een afweging moet maken over de wenselijkheid van de bouw van woningen en geluigevoelige bestemmingen. Omdat de 48 dB(A) contour in de voorgenomen activiteit vrijwel geheel wateroppervlak beslaat en geen woongebieden overlapt hoeft het provinciaal bestuur deze afweging niet te maken.

Afbeelding 4: Ligging 70, 56 en 48 dB(A) L_{den}-contouren voor de voorgenomen activiteit (vast te stellen Luchthavenbesluit).

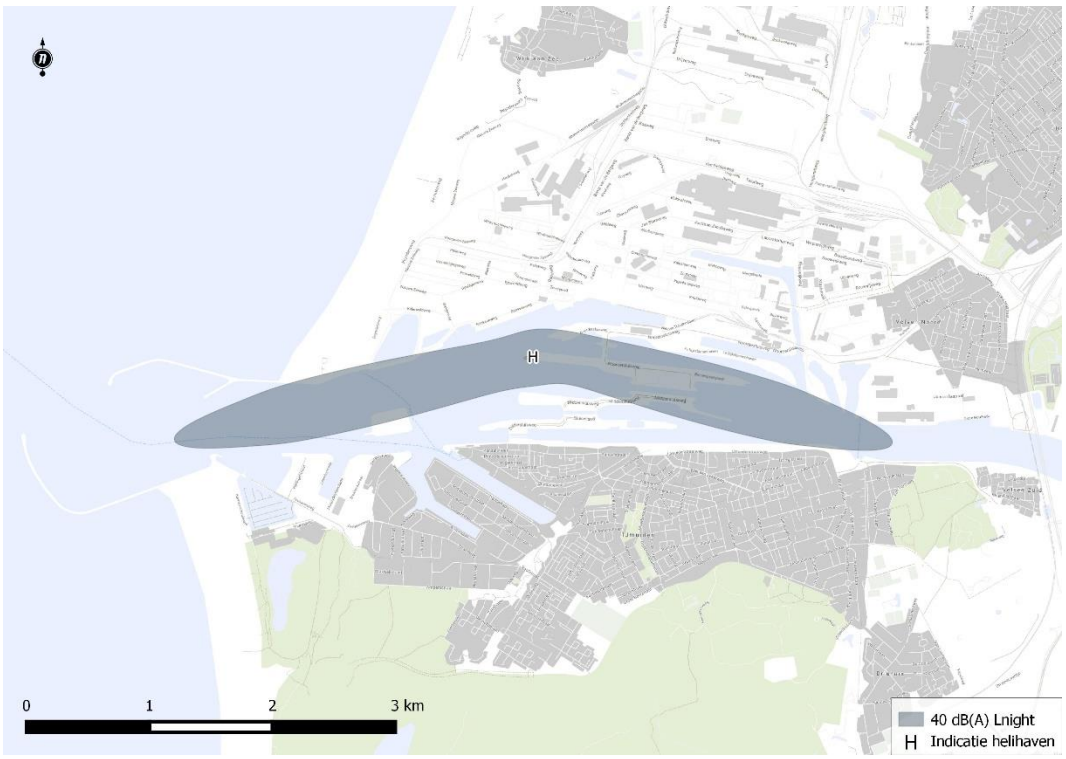

Afbeelding 5: 40 dB(A) L_{night}-contour voor de voorgenomen activiteit.

Afbeelding 6: Ligging 70, 56 en 48 L_{den}-contouren voor de referentiesituatie (BIGNAL-ontheffing).

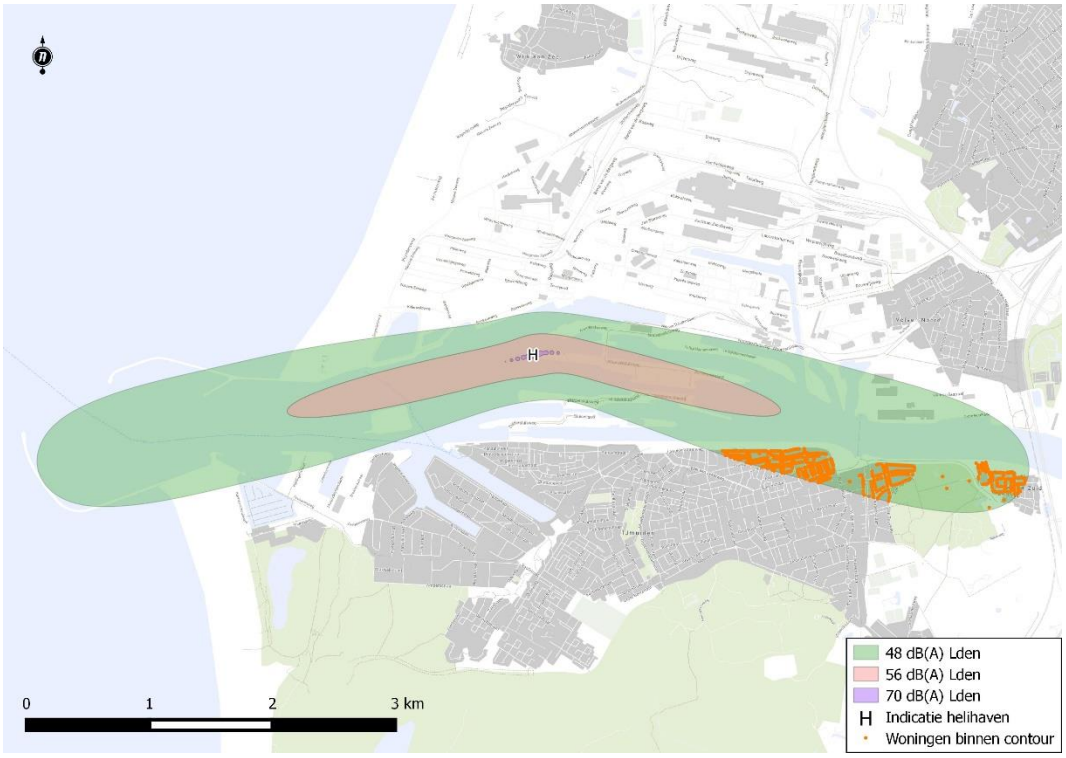

Afbeelding 7: Ligging van de woningen binnen de 48 dB(A) L_{den}-contouren voor de referentiesituatie (BIGNAL-ontheffing).

Afbeelding 8: 40 dB(A) L_{night} contour voor de referentiesituatie (BIGNAL-ontheffing).

Voor de actuele situatie (huidig gebruik) zijn de L_{den}-contouren weergegeven in Afbeelding 9. In deze figuur is te zien dat bij het huidige gebruik van de luchthaven, evenals bij de voorgenomen activiteit, de 48 dB(A) L_{den}-contour geen woongebieden overlapt. De geluidbelasting in de nacht is weergegeven in Afbeelding 10.

Afbeelding 9: 48, 56 en 70 dB(A) L_{den}-geluidcontouren voor de actuele situatie.

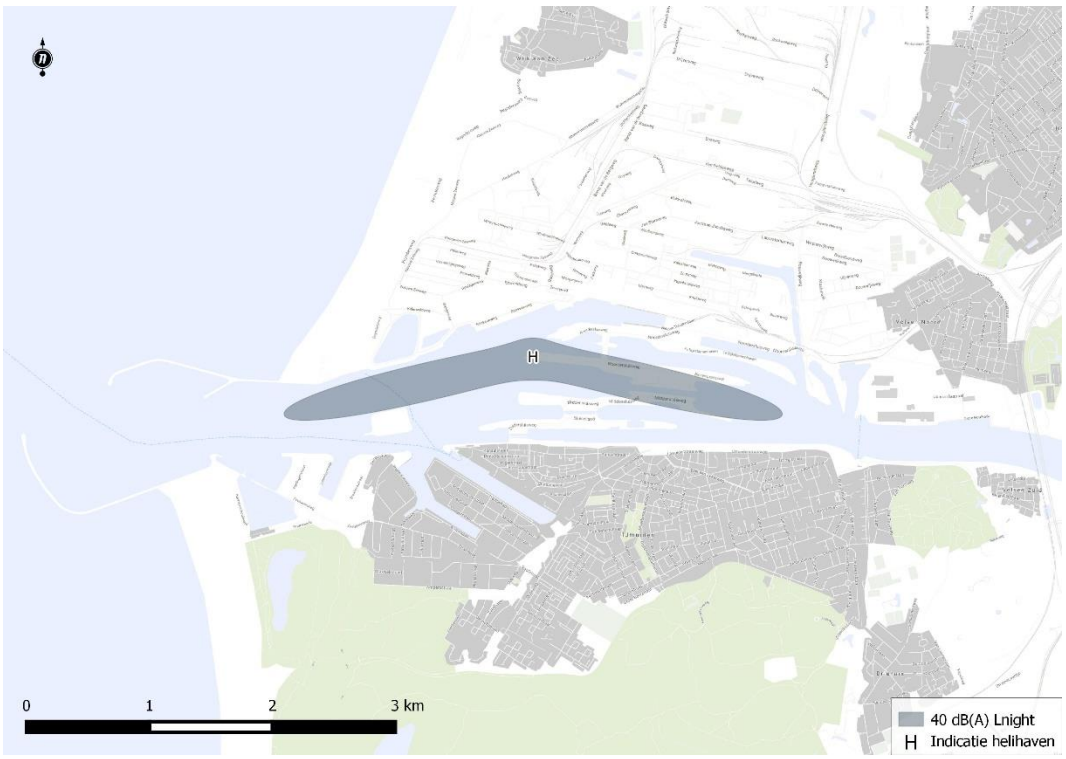

Afbeelding 10: 40 dB(A) L_{night} contour voor de actuele situatie.

Uit deze resultaten kan worden geconcludeerd dat de geluidbelasting in de omgeving als gevolg van de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) beperkt groter is dan in de actuele situatie. Ten opzichte van het gebruik dat in de referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing) is toegestaan is de geluidbelasting als gevolg van de voorgenomen activiteit echter veel kleiner: in de referentiesituatie liggen 1250 woningen en geluidgevoelige bestemmingen binnen de 48 dB(A) L_{den}-contour, in de voorgenomen activiteit geen enkele. Omdat in de voorgenomen activiteit (het LHB) de 48 dB(A) L_{den}-contour en de 40 dB(A) L_{night}-contour geen woongebieden overlapt, zal de optredende geluidhinder en slaapverstoring zeer beperkt zijn.

4.3 Externe veiligheid

Externe veiligheid beschrijft het risico van de luchthaven voor de omgeving. De risicomaat die hierbij wordt gehanteerd, is het plaatsgebonden risico (PR). Het PR is gedefinieerd als de kans per jaar dat een denkbeeldige persoon die zich permanent op dezelfde locatie in de omgeving van een luchthaven bevindt, komt te overlijden door een direct gevolg van een vliegtuigongeval.

Het luchthavenbesluit dient contouren te bevatten voor het PR van 10^{-5}/jaar en 10^{-6} /jaar. Deze contouren zijn net als de L_{den}-contouren bepalend voor de begrenzing van de beperkingengebieden.

Afbeelding 11 en Afbeelding 12 laten respectievelijk de ligging van de PR-contouren zien voor de voorgenomen activiteit en de referentiesituatie. De 10^{-6} PR contour van de voorgenomen activiteit is kleiner dan die van de referentiesituatie. De 10^{-5} PR contour van de voorgenomen activiteit is niet zichtbaar in afbeelding 11. Het aantal helikopterbewegingen is te klein om deze contour te kunnen berekenen.

Binnen de 10^{-5} PR-contour dienen woningen en andere gevoelige bestemmingen aan hun bestemming te worden onttrokken. Binnen de 10^{-6} PR-contour is nieuwbouw van woningen, niet zijnde een bedrijfswoning, niet toegestaan. De 10^{-6} PR-contour zal moeten worden opgenomen in het luchthavenbesluit en heeft daarmee doorwerking in het bestemmingsplan.

De 10^{-5} en 10^{-6} contouren van zowel de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) als de referentiesituatie (huidig vergund gebrjuik in de BIGNAL-ontheffing) overlappen de helihaven loodswezen IJmuiden en aangrenzend gebied boven wateroppervlak. Daarbinnen liggen geen woningen.

Afbeelding 11: Plaatsgebonden risicocontouren van de helihaven loodswezen IJmuiden (voorgenomen activiteit)

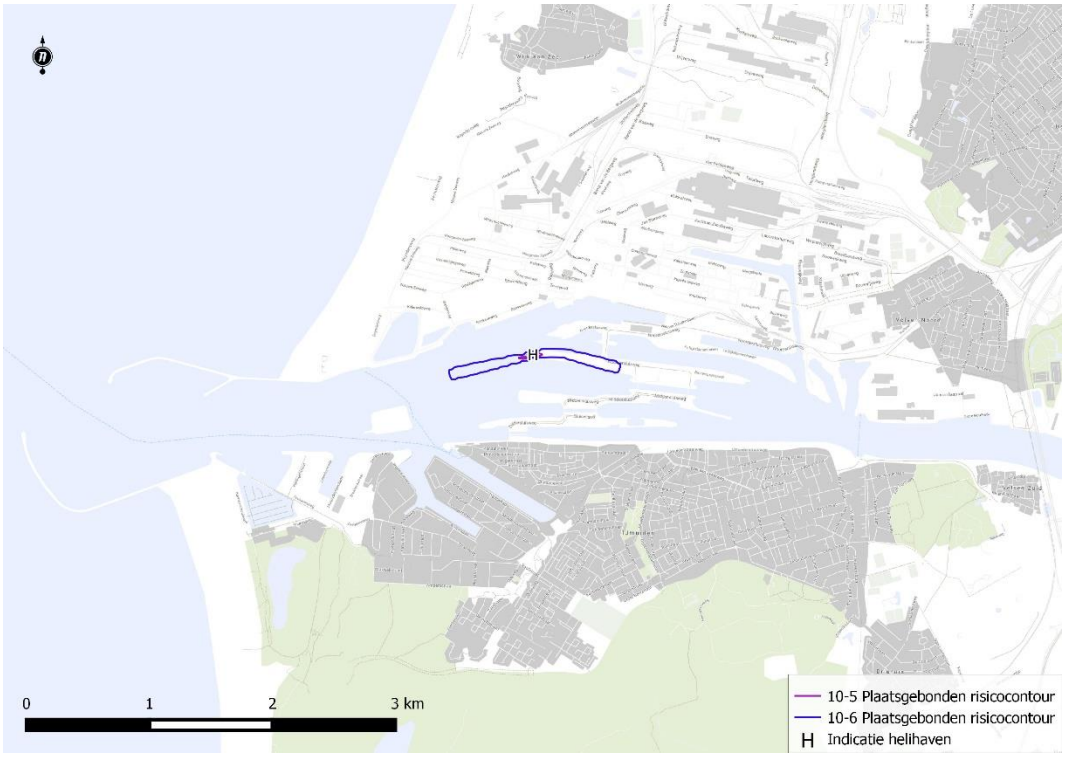

Afbeelding 12: Plaatsgebonden risicocontouren van de helihaven loodswezen IJmuiden (referentiesituatie)

Afbeelding 13: Plaatsgebonden risicocontouren van de helihaven loodswezen IJmuiden (actuele situatie)

In Afbeelding 13 is te zien dat voor de actuele situatie (huidig gebruik) de contouren nog kleiner zijn dan voor de voorgenomen activiteit omdat het actuele gebruik beperkter is dan in de voorgenomen activiteit.

Geconcludeerd kan worden dat de gevolgen voor externe veiligheid van de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) kleiner zijn dan in de referentiesituatie (actueel vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing. De voorgenomen activiteit houdt daarmee een verbetering in.

4.4 Luchtverontreiniging

Op het gebied van geur en emissies zijn de gevolgen van de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) een verbetering ten opzichte van de referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing). De milieueffecten van deze onderdelen zijn direct afhankelijk van het aantal helikopterbewegingen en de vlootsamenstelling. Ten opzichte van de referentiesituatie zijn er in de voorgenomen activiteit op jaarbasis minder helikopterbewegingen zodat de geur- en emissie-effecten zullen afnemen. Gezien het beperkte aantal helikopterbewegingen (tot circa 700 helikopterbewegingen per jaar, gemiddeld circa 2 per dag) is de absolute omvang van emissies beperkt. Gezondheidseffecten zijn bij dergelijke beperkte emissies niet te verwachten.

4.5 Stikstofdepositie

De helihaven loodswezen IJmuiden heeft de BIGNAL-ontheffing verkregen voordat de verplichting tot het opstellen van een passende beoordeling voor projecten met mogelijk significant negatieve gevolgen ingevolge de Habitatrichtlijn (en Vogelrichtlijn) van toepassing werd. Nadien hebben geen wijzigingen in

het gebruik plaatsgevonden. Voor de bestaande situatie is daarom nooit een Nb-wet vergunning verleend. In het kader van de Programmatische Aanpak Stikstofdepositie (Ministeries van Infrastructuur en Milieu en van Economische Zaken, 2015) kan de stikstofdepositie van de helihaven beschouwd worden als onderdeel van de achtergronddepositie: de stikstofdepositie is als onderdeel van de achtergronddepositie beoordeeld in de passende beoordeling die ten grondslag ligt aan het PAS. Die passende beoordeling concludeert dat op grond van het depositieverloop, de staat van instandhouding, de trend en de afstand tot de Kritische Depositiewaarde en de positieve effecten van het herstelprogramma met zekerheid gesteld kan worden dat er geen aantasting plaatsvindt van de natuurlijke kenmerken van het Noord-Hollands Duinreservaat (Provincie Noord-Holland, 2015) en Kennemerland-Zuid (Provincie Noord-Holland, 2015).

Bij de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) voor de helihaven loodswezen IJmuiden wordt een afname in het gebruik van de helihaven voorzien ten opzichte van de referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing. Er is daarom een afname van de stikstofdepositie, hetgeen bovenstaande conclusie bevestigt.

4.6 Verstoring Natuur

Verstoring door heliverkeer kan boven een bepaalde intensiteit en boven een bepaalde frequentie leiden tot een afname van het aantal van een soort of de kwaliteit van de habitat. Daarmee kunnen de instandhoudingsdoelen van het betrokken gebied in het geding komen. In termen van de Nb-wet gaat het dan om significant negatieve effecten. Bureau Waardenburg (R.R. Smits, 2013) gaat in een studie naar verstoring door helikopters uit van een geluidniveau van 46 dB(A) waarboven verstorende effecten op broedvogels te verwachten zijn. Buiten het broedseizoen is de kans op verstoring in het algemeen minder.

In Afbeelding 14, afbeelding 15 en afbeelding 16 zijn de Natura 2000-gebieden weergegeven in combinatie met de 46 dB(A) L_{den}-geluidcontour (respectievelijk de voorgenomen activiteit, referentiesituatie en actuele situatie). Hieruit kan worden opgemaakt dat deze contour in alle situaties de Natura 2000 gebieden niet overlapt. Dat betekent dat significante gevolgen voor deze gebieden door verstoring kunnen worden uitgesloten.

De duinen bij Wijk aan zee, de oppervlaktewateren in de IJmond en de landgoederen bij Velsen Zuid (Velserbeek e.a.) maken deel uit van het Natuurnetwerk Nederland (zie Afbeelding 3). Aantasting van wezenlijke waarden en kenmerken moet in deze gebieden worden voorkomen. Deze gebieden worden in de voorgenomen activiteit niet (Velserbeek e.a.), vrijwel niet (duinen Wijk aan Zee) of voor een klein gedeelte (Grote wateren IJmond) door de 46 dB(A) contour overlapt. In de referentiesituatie overlapt deze geluidcontour alle drie de gebieden in iets grotere mate. In de actuele situatie overlapt de 46 dB(A) L_{den}-contour geen van deze natuurgebieden (Afbeelding 16). Hieronder wordt nagegaan of de voorgenomen activiteit en/of de referentiesituatie kunnen leiden tot aantasting van wezenlijke waarden en kenmerken in deze gebieden.

De duinen bij Wijk aan Zee kenmerken zich voornamelijk door droge duingraslanden en duinvegetaties. Het gebied ligt binnen de geluidzone van industrieterrein IJmond en grenst aan een drukke vaarroute. Gezien de huidige geluidbelasting in dit gebied is het onwaarschijnlijk dat er verstoringsgevoelige broedvogels voorkomen. Ook het oppervlaktewater in de IJmond dat deel uitmaakt van het NNN-gebied Grote Wateren kent geen verstoringsgevoelige natuurwaarden door de veelheid aan activiteiten en scheepvaart die daar plaatsvinden. Op het fort-eiland in de monding van het IJ, is een kolonie meeuwen gehuisvest. Hier is tevens een restaurant. Verwacht kan worden dat de vogels gewend zijn aan activiteiten in de omgeving. Verstoringseffecten van de helihaven loodswezen IJmuiden die afbreuk doen aan de wezenlijke waarden en kenmerken in deze gebieden kunnen dan ook worden uitgesloten.
De landgoederen bij Velsen-Zuid (Velserbeek e.a.) kenmerken zich door loofbossen, lanen, gazons en waterpartijen. De gebieden liggen binnen de geluidzones van zowel industrieterrein IJmond als de industrieterreinen de Pijp, Kagerweg en Noordwijkermeerpolder ten noorden van het Noordzeekanaal en hebben al een relatief hoge geluidbelasting. In het gebied is daarnaast recreatie. De verwachting is dat verstoring van broedvogels eerder kan plaatsvinden door recreanten en honden dan door geluid van enkele helikopters per dag. Hierbij wordt ook overwogen dat de meeste helikopterbewegingen van het loodswezen plaatsvinden buiten het broedseizoen, als weeromstandigheden minder goed zijn.

Het is om bovengenoemde redenen onwaarschijnlijk dat in de referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing) en de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) aantasting plaatsvindt van de wezenlijke waarden en kenmerken van deze gebieden die deel uitmaken van het natuurnetwerk Nederland. In de voorgenomen activiteit is de kans op enige verstoring nog kleiner dan in de referentiesituatie vanwege de kleinere geluidcontour.

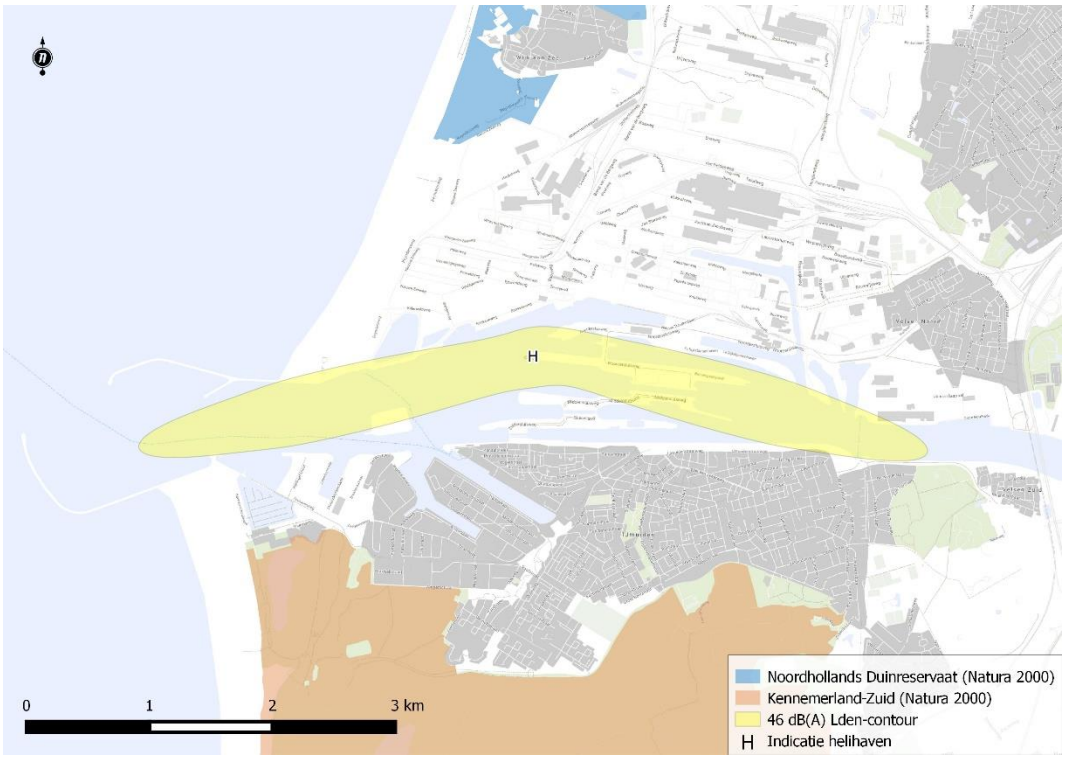

Afbeelding 14: 46 dB(A) L_{den}-contour van de helihaven loodswezen IJmuiden (voorgenomen activiteit) in relatie tot de ligging van de dichtst bijgelegen Natura-2000 gebieden

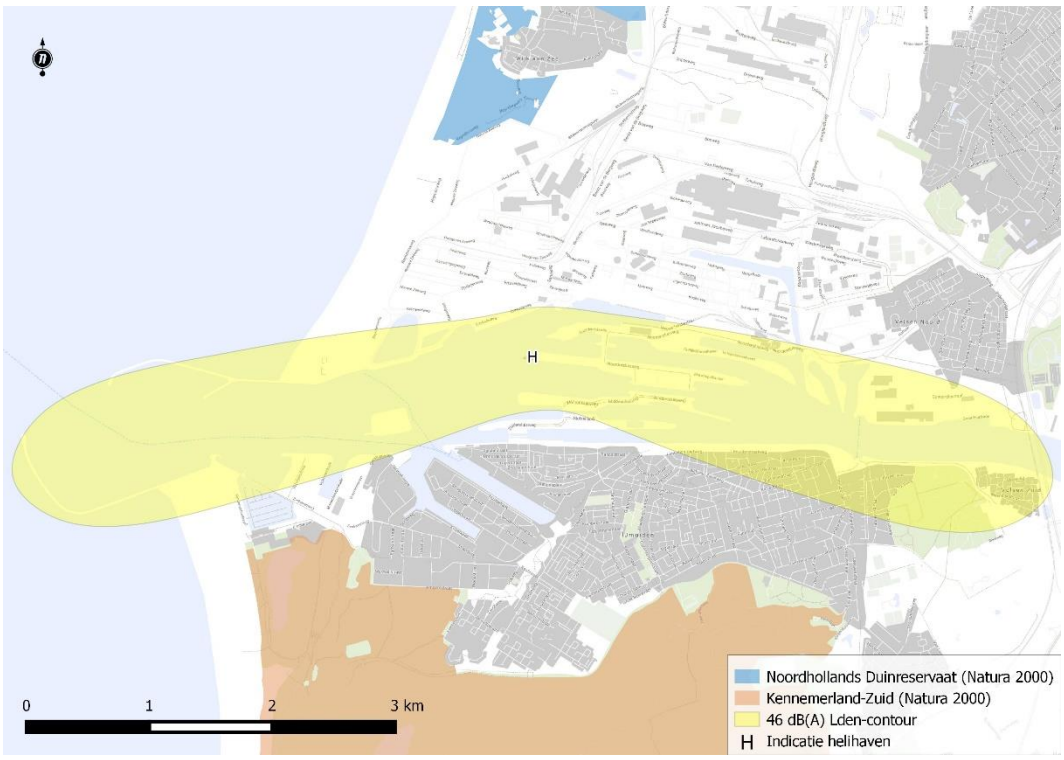

Afbeelding 15: 46 dB(A) L_{den}-contour van de helihaven loodswezen IJmuiden (referentiesituatie) in relatie tot de ligging van de dichtst bijgelegen Natura-2000 gebieden

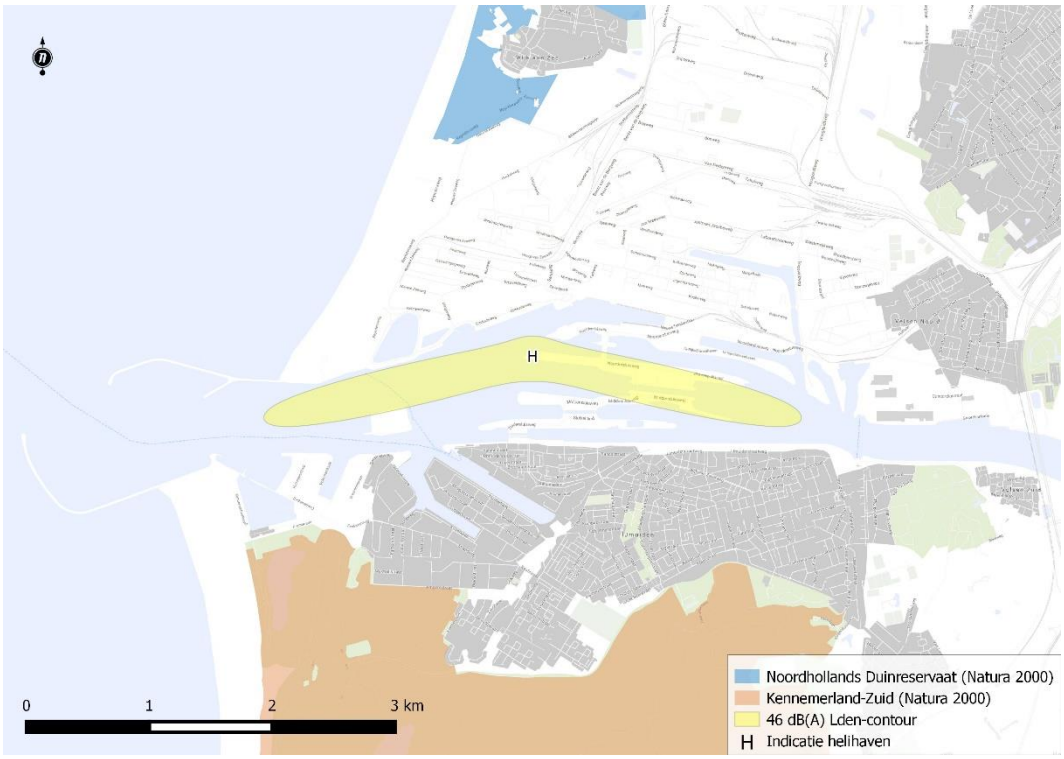

Afbeelding 17: 46 dB(A) L_{den}-contour van de helihaven loodswezen IJmuiden (actuele situatie) in relatie tot de ligging van de dichtst bijgelegen Natura-2000 gebieden

4.7 Cumulatie van effecten

In voorgaande paragrafen is beschreven dat de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het LHB) minder milieueffecten heeft ten opzichte van de referentiesituatie (huidig vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing). Ook is aangetoond dat de absolute omvang van de milieueffecten van de voorgenomen activiteit beperkt zijn. Stikstofdepositie leidt in cumulatie met andere emissies (Beoordeling PAS zie par. 4.5) niet tot significante effecten. Emissies van andere stoffen naar de atmosfeer zijn vanwege het beperkte aantal helikopterbewegingen verwaarloosbaar en leiden niet tot cumulatieve effecten met andere bronnen. De 48 dB(A) L_{den}-geluidcontour overlapt geen woongebieden. Natura 2000 gebieden liggen ver buiten de invloedssfeer van de helihaven loodswezen IJmuiden. Cumulatieve effecten van betekenis zijn daarom ook voor geluid niet te verwachten.

4.8 Conclusie mogelijke milieueffecten

Tabel 2 geeft een samenvatting van de mogelijke milieueffecten van de voorgenomen activiteit (voorgenomen vergund gebruik in het Luchthavenbesluit) voor de criteria die relevant zijn geacht.

Tabel 2: Samenvatting mogelijke milieueffecten van de voorgenomen activiteit

Criteria EU-richtlijn m.e.r.	Mogelijke effecten voorgenomen activiteit (LHB) ten opzichte van de referentiesituatie (BIGNAL-ontheffing
Omvang/ontwerp van de activiteit	Geen
Luchtverontreiniging	Verbetering
Stikstofdepositie	Verbetering
Geluidhinder	Verbetering
Externe veiligheid	Verbetering
Gezondheidseffecten	Verbetering
Verstoring natuur	Verbetering
Orde en grootte en het ruimtelijk bereik van de effecten (geografisch gebied, omvang bevolking)	Verbetering
Aard van de effecten	De aard van de effecten is niet zodanig dat in één van de situaties risico's voor mens en natuur optreden
Intensiteit en complexiteit van de effecten	Verbetering
Cumulatie van effecten	Geen
Mitigatie	Er zijn verwaarloosbare tot beperkte milieugevolgen

De voorgenomen activiteit (exploitatie van de helihaven loodswezen IJmuiden conform voorgenomen vergund gebruik in het vast te stellen Luchthavenbesluit) heeft minder milieugevolgen dan de referentiesituatie (voortzetting van de exploitatie conform vergund gebruik in de BIGNAL-ontheffing).

De maximaal mogelijke effecten van exploitatie van de helihaven bij volledige benutting van de milieugebruiksruimte in de voorgenomen activiteit zijn verwaarloosbaar tot beperkt. Er zijn geen effecten op natuurwaarden van nabijgelegen Natura 2000- en NNN-gebieden te verwachten.

Op grond van de bevindingen in deze m.e.r.-beoordeling leidt de toetsing van de milieugevolgen aan de criteria van de Europese richtlijn voor milieueffectbeoordeling tot de conclusie dat de operatie van de helihaven loodswezen IJmuiden conform een vast te stellen Luchthavenbesluit niet leidt tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu, gelet op de locatie van het project, de kenmerken van het project en de soort en kenmerken van de potentiële effecten.

4.9 Leemten in kennis

Er zijn geen leemten in kennis.

5 Bibliografie

- Europese Commissie. (2011). Richtlijn 2011/92/EU betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten.
- Ministerie Infrastructuur en Milieu. (n.d.). Besluit milieueffectrapportage. From wetten.overheid.nl/BWBR0006788/2015-07-01
- Ministerie van Verkeer en Waterstaat. (2000 йил 25-mei). Verklaring gebruik bedrijfsgebonden helihaven.
- Ministeries van Infrastructuur en Milieu en van Economische Zaken. (2015). Regeling van de Staatssecretaris van Economische zaken en de Minister van Infrastructuur en Milieu houdende regels over de programmatische aanpak stikstof.
- Provincie Noord Holland. (2010 йил 5-juli). Provinciale Beleidsnota Regionale Luchthavens .
- Provincie Noord-Holland. (2015). 087 Noordhollands Duinreservaat PAS-gebiedsanalyse.
- Provincie Noord-Holland. (2015). 088 Kennemerland-Zuid gebiedsanalyse mei 2015.
- R.R. Smits, R. L. (2013). Kritische afstanbden voor starten en landen van helikopters nabij Natura 2000-gebieden in Noord-Holland. Bureau Waardenburg bv.
- Wijzigingswet wet luchtvaart (Regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens). (2009). From overheid.nl: wetten.overheid.nl/BWBR0024928/2015-08-01

Appendix A: Wettelijke eisen m.e.r.-beoordeling

Het Besluit milieueffectrapportage, gekoppeld aan de Wet milieubeheer (Wm), bevat in de bijlage een lijst met activiteiten waarvan de bijbehorende besluiten m.e.r.-plichtig (C-lijst) of m.e.r.- beoordelingsplichtig (D-lijst) zijn. Over luchthavens is het volgende opgenomen:

Tabel 3: Activiteiten, plannen en besluiten, ten aanzien waarvan het maken van een milieueffectrapportage (activiteiten onder C) of het maken van een m.e.r.-beoordeling (activiteiten onder D) verplicht is.

	Kolom 1 **Activiteiten**	**Kolom 2** **Gevallen**	**Kolom 3** **Plannen**	**Kolom 4** **Besluiten**
C 6.1	De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchthaven als bedoeld in de Wet luchtvaart.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een luchthaven die de beschikking krijgt over een start- of landingsbaan met een lengte van 2.100 meter of meer.	De structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening.	Ten aanzien van de luchthaven Schiphol een luchthavenindeling-besluit of een luchthavenverkeerbesluit als bedoeld in respectievelijk de artikelen 8.4 en 8.15 van de Wet luchtvaart. Ten aanzien van een andere luchthaven een luchthavenbesluit als bedoeld in de Wet luchtvaart.
D 6.1	De aanleg, de inrichting of het gebruik van een luchthaven als bedoeld in de Wet luchtvaart.	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een luchthaven die: 1. de beschikking krijgt over een start- of landingsbaan met een lengte van 1.000 meter of meer of 2. uitsluitend geschikt is voor het starten of landen van helikopters.	De structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening.	Een luchthavenbesluit als bedoeld in de Wet luchtvaart.
D 6.2	De wijziging in de ligging van een start- of landingsbaan, de verlenging, verbreding of verharding daarvan, of de intensivering of wijziging van het gebruik van de luchthaven dan wel de wijziging van de vliegroutes. De wijziging van het gebruik van de luchthaven of van het banenstelsel, dan wel de	In gevallen waarin de activiteit betrekking heeft op een start- of landingsbaan met een lengte van 1000 meter of meer dan wel een luchthaven die uitsluitend geschikt is voor het starten of landen van helikopters, en een wijziging omvat van: 1°. het beperkingengebied, bedoeld in hoofdstuk 8 of artikel 10.17 van de Wet luchtvaart, voor zover dit is vastgesteld op grond van het externe-veiligheidsrisico of geluidbelasting, of	De structuurvisie, bedoeld in de artikelen 2.2 en 2.3 van de Wet ruimtelijke ordening.	Ten aanzien van de luchthaven Schiphol een besluit tot vaststelling of wijziging van een luchthavenindelingbesluit of een luchthavenverkeerbesluit als bedoeld in respectievelijk de artikelen 8.4 en 8.15 van de Wet luchtvaart. Ten aanzien van een andere luchthaven een besluit tot vaststelling of wijziging van een luchthavenbesluit als bedoeld in die wet.

	Kolom 1 Activiteiten	Kolom 2 Gevallen	Kolom 3 Plannen	Kolom 4 Besluiten
	wijziging van de luchtverkeerwegen of de wijziging van de vliegroutes.			
		2°. de grenswaarden, bedoeld in artikel 8.17, vijfde lid, onder a tot en met c, artikel 8.44, eerste lid, onder a, of artikel 8.70, tweede lid, juncto artikel 8.44, eerste lid, onder a, of de grenswaarden voor geluidsbelasting, bedoeld in artikel 10.17, tweede lid, van de Wet luchtvaart, tenzij:		
		a. de voorgenomen wijziging leidt tot een beperkingengebied als bedoeld onder 1° dat valt op of binnen het geL_{den}de beperkingengebied of tot grenswaarden als bedoeld onder 2° die een gelijk of beter beschermingsniveau bieden dan de geL_{den}de grenswaarden, of		
		b. het beperkingengebied vervalt.		

Het voorgenomen besluit is het luchthavenbesluit (Kolom 4). De helikopterluchthaven beschikt niet en krijgt geen beschikking over een landingsbaan met een lengte van 2.100 meter of meer. Er is daarom geen sprake van m.e.r.-plicht op grond van onderdeel C 6.1. Er is eveneens geen sprake van wijzigingen in de start/landingsbaan van de luchthaven of van wijzigingen in het gebruik van de luchthaven of vliegroutes zoals geformuleerd in categorie D 6.2 zodat ook m.e.r.-beoordeling op grond van dit onderdeel niet van toepassing is. Het LHB betreft wel het gebruik van een luchthaven die uitsluitend geschikt is voor het starten of landen van helikopters zoals geformuleerd in de kolommen 1 en 2 van onderdeel D 6.1. Daarmee is m.e.r.-beoordeling op grond van onderdeel D 6.1 van toepassing. Voor dit onderdeel geldt geen ondergrens voor de omvang van de activiteit zodat voor de m.e.r.-beoordeling de *formele beoordelingsprocedure* wordt toegepast.

In de formele m.e.r.-beoordelingsprocedure is het bevoegd gezag op grond van artikel 7.8b, lid 5 van de Wet milieubeheer verplicht om mededeling te doen van het m.e.r.-beoordelingsbesluit. Als een m.e.r. nodig is publiceert het bevoegde gezag het m.e.r.-beoordelingsbesluit in dag-, nieuws- of huis-aan-huisbladen. Als er geen m.e.r. nodig is, dan wordt dit besluit ook in de Staatscourant gepubliceerd. Tegen het m.e.r.-beoordelingsbesluit staat geen direct bezwaar en beroep open. De tervisielegging van het besluit vindt tegelijkertijd met het ontwerp Luchthavenbesluit plaats. Belanghebbenden kunnen op dat moment bezwaar aantekenen of beroep indienen bij het (moeder)besluit in het kader waarvan de m.e.r.-beoordeling plaatsvond. Samengevat volgt de formele m.e.r.-beoordelingsprocedure de stappen in Afbeelding 18 (bron: Infomil.nl):

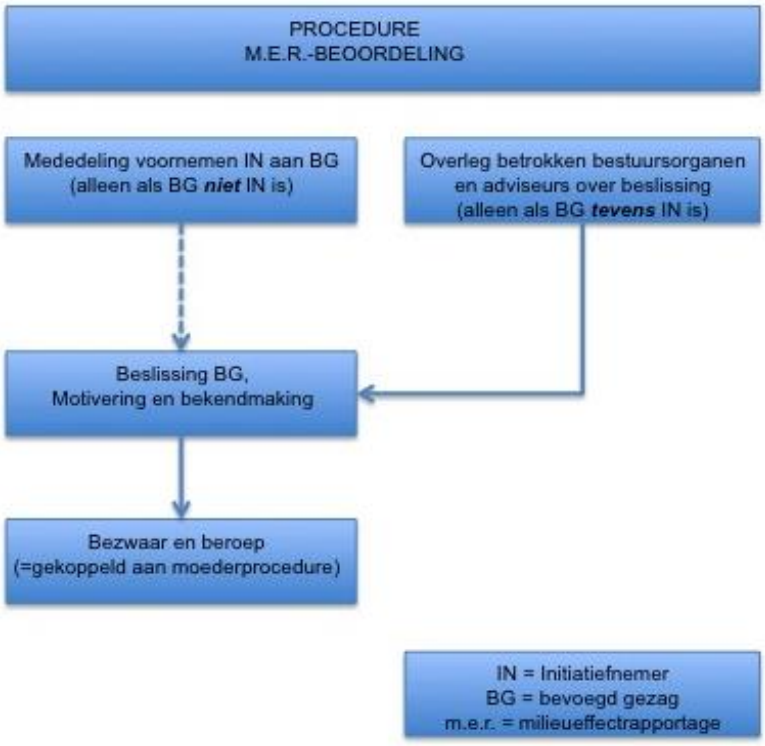

Afbeelding 18: procedure formele m.e.r.-beoordeling

15.571.02 Mei 2017

Invoergegevens ten behoeve van mer-beoordeling en het Luchthavenbesluit van de helihaven Loodswezen IJmuiden

Invoergegevens ten behoeve van mer-beoordeling en het Luchthavenbesluit van de helihaven Loodswezen IJmuiden

Rapport

Provincie Noord-Holland
Directie Beleid, sector milieu
Postbus 3007
2100 DA HAARLEM

To70
Postbus 85818
2508 CM Den Haag
tel. +31 (0)70 3922 322
fax +31 (0)70 3658 867
E-mail: info@to70.nl

Door:
Ruud van Gils
Jeroen Timmers

Den Haag, mei 2017

Inhoudsopgave

1 Inleiding 4

2 Invoer 5

Appendix A BIGNAL ontheffing helihaven Loodswezen IJmuiden

Appendix B Verklaring van geen bezwaar gemeente Velzen

1 Inleiding

Door de inwerkingtreding van de Regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens (RBML Stb 561, 2009) heeft de provincie Noord-Holland de bevoegdheid gekregen tot het vaststellen van een luchthavenbesluit voor de helikopterluchthaven van het Loodswezen in IJmuiden.

Het luchthavenbesluit zal de zogeheten BIGNAL-ontheffing die in het verleden door het Rijk is afgegeven voor de helikopterluchthaven vervangen. De Provinciale beleidsnota regionale luchthavens (Provincie Noord-Holland, 2010) bepaalt dat het luchthavenbesluit dezelfde milieugebruiksruimte toebedeelt als de BIGNAL-ontheffing (één-op-één omzetting). In overleg en met instemming van de exploitant van de helihaven (Loodswezen IJmuiden) heeft de provincie besloten af te wijken van deze bepaling.

De BIGNAL-ontheffing van de helihaven IJmuiden bevat niet alle informatie die vereist is om te komen tot de informatie die ten behoeve van het luchthavenbesluit inzichtelijk gemaakt moet worden, en die in het luchthavenbesluit opgenomen moet worden. Daar waar informatie ontbreekt in de BIGNAL-ontheffing, zijn keuzes, aannames en vertaalslagen gemaakt.

Dit rapport geeft de bronnen, aannames en vertaalslagen die gemaakt zijn om te komen tot invoergegevens voor de m.e.r.-beoordeling en het eerste luchthavenbesluit van de helikopterluchthaven Loodswezen IJmuiden.

2 Invoer

2.1 Locatie helihaven

In de beschikking zijn coördinaten van de helihaven gegeven. Invoer van deze coördinaten in Google Earth geeft een locatie ruim 100 meter ten noorden van de helikopterlandingsplaats.

De locatie is bepaald in overleg met Loodswezen IJmuiden. De hoogte van de landingsplaats is afgeleid uit het Algemeen Hoogtebestand Nederland. Deze informatie is weergegeven in Tabel 1.

Tabel 1 Helikopter start- en landingsplaats

Parameter	Waarde	Bron
Positie	N 52° 28' 11,59" (Noorderbreedte)	Loodswezen IJmuiden
	O 004° 35' 36,14" (Oosterlengte)	
	X = 101059 (RD)	
	Y = 498312 (RD)	
Hoogte	5,3 meter t.o.v. NAP	www.ahn.nl

2.2 Verkeersgegevens

De toegelaten hefschroefvliegtuigen volgens de beschikking zijn “hefschroefvliegtuigen toegelaten voor beloodsing”. Voor het berekenen van de geluidcontouren, externe veiligheidscontouren en het tekenen van de vliegveiligheidsvlakken is dit te algemeen en dienen specifieke helikoptertypes of klassen te worden ingevoerd in de modellen.

Loodswezen IJmuiden gebruikt voor de beloodsing de Eurocopter AS365N3 Dauphin van NHV Group (Noordzee Helikopters Vlaanderen). NHV opereert op de helihaven onder Performance klasse 1.

De beschikking stelt de volgende operationele beperkingen aan het gebruik:
- Voor dagoperaties: geen beperkingen;
- Voor nachtoperaties: alleen onder VMC en onder de voorwaarden gesteld bij de ontheffing van het VFR-vliegverbod bij nacht.

Onderstaande gegevens over het helikoptertype en gebruik zijn gebruikt in de m.e.r.-beoordeling en het luchthavenbesluit voor de berekening van de geluidscontouren, externe veiligheidscontouren en de vliegveiligheidsvlakken.

Tabel 2 Helikopter en gebruik

Parameter	Waarde	Bron
Type helikopter	Eurocopter AS365N3 Dauphin	Ingezette helikopter NHV
Gewicht (MTOW)	4300 kg	Eurocopter AS365N3 Dauphin
Motortype	Multi Engine Piston	Eurocopter AS365N3 Dauphin
Performance class	1	Opgave NHV
Vliegomstandigheden	VMC en VFR	Beschikking
Maximale lengte helikopter	14 m	Eurocopter AS365N3 Dauphin
Maximale rotordiameter	12 m	Eurocopter AS365N3 Dauphin

2.3 Aantal bewegingen

Huidige vergund gebruik BIGNAL

De beschikking geeft aan dat er per etmaal maximaal 10 vliegbewegingen (starts en landingen opgeteld) mogen worden uitgevoerd. Op jaarbasis vertaalt dit zich in maximaal 3.650 bewegingen (1.825 starts + 1.825 landingen). Voor het uitvoeren van geluidberekeningen moet een verdeling over de periodes dag (07:00 – 19:00), avond (19:00 – 23:00) en nacht (23:00 – 06:00) aangegeven worden. Omdat in de beschikking geen verdere onderverdeling is opgenomen van het aantal bewegingen in deze periodes van de dag, is daarom een met Loodswezen afgestemde aanname gedaan. De aanname is dat 60% van de bewegingen overdag plaatsvindt, 20% in de avond en 20% 's nachts.

Tabel 3 Vergund gebruik beschikking

Periode	Aantal bewegingen per jaar	Verdeling	Bron
dag (07.00 – 19.00 uur)	2.190	60%	Aanname
avond (19.00 – 23.00 uur)	730	20%	
nacht (23.00 – 07.00 uur)	730	20%	
Totaal	3.650	100%	Beschikking

Actueel gebruik

Loodswezen IJmuiden heeft logboeken aangeleverd waarin de daadwerkelijk uitgevoerde vluchten zijn geregistreerd. Vanuit de logboeken van 2012 t/m 2015 is gebleken dat het maximaal aantal bewegingen (starts en landingen) 334 per jaar is (in 2015). Verdeeld over de dag-, avond- en nachtperioden is het maximum aantal bewegingen overdag 194 (2015), 's avonds 56 (2015) en 92 in de nacht (2013). Afgerond naar boven geeft dit 200 bewegingen tijdens de dag, 60 in de avond en 100 in de nacht. In totaal gaat het dan om 360 bewegingen.

Tabel 4 Actueel gebruik

Periode	Aantal bewegingen per jaar	Verdeling	Bron
dag (07.00 – 19.00 uur)	200	56%	Logboeken
avond (19.00 – 23.00 uur)	60	17%	
nacht (23.00 – 07.00 uur)	100	28%	
Totaal	360	100%	

Voorgenomen vergund gebruik:
In overleg en met instemming van de exploitant van de helihaven Loodswezen IJmuiden is het voorgenomen vergund gebruik gebaseerd op circa 700 bewegingen op jaarbasis. Gebaseerd op de huidige actuele verdeling over dag-, avond- en nachtperioden is het aantal bewegingen overdag 389, 's avonds 117 en 194 in de nacht.

Tabel 5 Voornemen

Periode	Aantal bewegingen per jaar	Verdeling	Bron
dag (07.00 – 19.00 uur)	389	56%	Afspraak
avond (19.00 – 23.00 uur)	117	17%	
nacht (23.00 – 07.00 uur)	194	28%	
Totaal	700	100%	

2.4 Vliegrichtingen

De beschikking geeft geen informatie over de in- en uitvliegrichtingen.

Voor het berekenen van de geluidcontouren, externe veiligheidscontouren en het tekenen van de vliegveiligheidsvlakken dienen in- en uitvliegrichtingen opgegeven te worden. Hiervoor zijn de volgende richtingen veronderstelt.

Tabel 6 Vliegrichtingen

Richting (ware koers)	Richting (start/ landing)	Bron
77˚ (richting na bocht[1] = 105°)	start	▪ De in de "verklaring van geen bezwaar helihaven" van de gemeente Velsen gestelde voorwaarde dat "de in- en uitvliegroute dient in de lengterichting van het vaarwater (oost-west) gericht te zijn, zodat niet boven gebied met een aaneengesloten bebouwing wordt gevlogen"; ▪ De opgave van Loodswezen dat in de praktijk van en naar westelijke richting in het algemeen over het vaarwater van de zeemonding wordt gevlogen; ▪ Plan van Loodswezen voor het herontwerp van de helihaven.
77˚	landing	
257˚	start	
257˚ (richting voor bocht[1] = 285°)	landing	

[1] Een bocht begint, gezien vanaf de start- en landingsplaats, direct en heeft een straal van 575 m.

Omdat de vliegrichting niet is geregistreerd in de logboeken is de aanname gedaan dat de verdeling over de vliegrichtingen 50/50 is. De verdeling over de starts en landingen en de richting is gegeven in Tabel 7.

Tabel 7 Gebruikspercentage per vliegrichting

Richting (ware koers)	Richting (start/ landing)	Verdeling	Bron
77˚	start	25%	Aanname
77˚	landing	25%	
257˚	start	25%	
257˚	landing	25%	

2.5 Handhavingspunten

Op elke route op 100 m vanaf de landingsplaats is een handhavingspunt gelegd. De coördinaten hiervan zijn gegeven in Tabel 8.

Tabel 8 Handhavingspunten

Handhavingspunt	Noorderbreedte	Oosterlengte	RD X	RD Y
Oost	52° 28' 12,2"N	004° 35' 41,4"O	101158	498328
West	52° 28' 10,8"N	004° 35' 31,0"O	100961	498289

Appendix A: BIGNAL ontheffing helihaven Loodswezen IJmuiden

Beschikking

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Datum
25 mei 2000
Nummer
LI/LT/00.180367
Onderwerp
verklaring gebruik bedrijfsgebonden helihaven

Gelet op artikel 2 en 7, eerste en tweede lid van het "Besluit inrichting en gebruik niet aangewezen lucht-vaartterreinen" van 14 oktober 1988, Staatsblad 511, verklaart de Directeur-Generaal van de Rijkslucht-aartdienst dat de hieronder vermelde helihaven voldoet aan de in dit besluit genoemde voorschriften met betrekking tot de inrichting en het gebruik van die helihaven, door hefschroefvliegtuigen.

1.	Naam van het bedrijf	:	Facilitair Bedrijf Loodswezen B.V.
2.	Geografische positie	:	52°28'15"N en 004°35'38"E
3.	Plaats / Gemeente	:	Ymuiden, Noordersluiseiland/ Velsen
4.	Toegelaten hefschroefvliegtuigen	:	Hefschroefvliegtuigen toegelaten voor beloodsing
5.	Gebruiksbeperkingen :	:	Voor dagoperaties: geen beperkingen. Voor nachtoperaties: alleen onder VMC en onder de voorwaarden gesteld bij de ontheffing van het VFR vliegverbod bij nacht. Per etmaal mogen maximaal 10 vliegbewegingen worden uitgevoerd.
6.	Geldig tot	:	1 juli 2001

De Directie van het onder 1. genoemde bedrijf is verplicht om, indien de helihaven door enigerlei omstandig-heid gevaarlijk is geworden of zal worden voor het gebruik door hefschroefvliegtuigen, daarvan zo spoedig mogelijk, onder vermelding van bijzonderheden dienaangaande, kennis te geven aan de Directeur-Generaal.
Wijzigingen van of in het landingsterrein of de landingsplaats, alsmede wijzigingen in de hindernisvrije in- en uitvliegsectoren, dienen onverwijld aan de Directeur-Generaal te worden gemeld.

Elk kwartaal moet een kopie van het register waarin het gebruik van de helihaven wordt bijgehouden, worden gezonden aan de Directie Luchtvaartinspectie, afdeling Luchtvaartterreinen, postbus 575, 2130 AN Hoofddorp. Indien er binnen een kwartaal geen vliegbewegingen hebben plaatsgevonden wordt u verzocht "nihil" op te geven.

LI/LT/00.180367

Deze verklaring is geldig tot bovengenoemde datum, tenzij de inrichting, het gebruik, dan wel het beheer niet langer voldoet aan de vigerende voorschriften.

DE MINISTER VAN VERKEER EN WATERSTAAT
Namens deze,
Het hoofd van de afdeling luchtvaartterreinen
van het Directoraat-Generaal Rijksluchtvaartdienst

W.L. Vooren

2

Appendix B: Verklaring van geen bezwaar gemeente Velzen

KOPIE JB

VELSEN

BURGEMEESTER GEMEENTE VELSEN
STADHUIS, PLEIN 1945
POSTBUS 465
1970 AL IJMUIDEN
TEL. : 02550 - 61444
FAX : 02550 - 61515

Facilitair Bedrijf Loodswezen BV
regio Amsterdam-IJmond
T.a.v. de heer J.C. van den Booren

Kanaaldijk 242

1975 AJ IJMUIDEN

Uw kenmerk	Ons kenmerk	Behandeld door	Voor informatie	Bijlagen	Datum
JB/068/WD	ABZ/93000832	E. Groot	02550-61441	1	4 mei 1993

Onderwerp: verklaring van geen bezwaar helihaven.

Geachte heer Van den Booren,

In vervolg op uw brief van 25 februari jl. doe ik u hierbij de verklaring van geen bezwaar, als bedoeld in artikel 5 lid 6 van het Besluit inrichting en gebruik niet aangewezen luchtvaartterreinen(Stb. 511, 1988), toekomen voor het gebruik van de helihaven op de noordelijke landtong van het Noordersluiseiland. Gebruik van de helihaven is slechts toegestaan voor gevallen van helibeloodsing bij bepaalde weersomstandigheden.
De verklaring van geen bezwaar geldt vanaf 1 mei 1993. Overigens maak ik u er op attent dat ik de in 1989 aan het Directoraat-Generaal Scheepvaart en Maritieme Zaken verleende verklaring met ingang van 1 mei jl. heb ingetrokken.

Ik hoop u hiermede van dienst te zijn geweest.

Hoogachtend,

A. van Dok-van Weele

VOLGNR. RLC/BV 741/93
-6 MEI 1993
AAN DATUM
JB
N.B.:

DE BURGEMEESTER VAN VELSEN

gelezen

het verzoek van het Facilitair Bedrijf Loodswezen BV regio Amsterdam-IJmond d.d. 25 februari 1993;

overwegende

het feit dat de raad der gemeente Velsen in zijn vergadering d.d. 18 mei 1989 besloten heeft mede te werken aan het plan tot realisatie van een helihaven om helibeloodsing vanaf de noordelijke landtong van het Noordersluiseiland, onder hierna te stellen voorwaarden, mogelijk te maken;

dat bij bepaalde weersomstandigheden helibeloodsing een veilige en vlotte afwikkeling van het scheepvaartverkeer zal bevorderen;

gelet op

het bepaalde in de Luchtvaartwet en het Besluit inrichting en gebruik niet aangewezen luchtvaartterreinen(Stb. 511, 1988);

B E S L U I T:

aan het Facilitair Bedrijf Loodswezen BV regio Amsterdam-IJmond gevestigd te IJmuiden, met ingang van 1 mei 1993 tot wederopzeggens toestemming/verklaring van geen bezwaar, als bedoeld in artikel 5 lid 6 van het Besluit inrichting en gebruik niet aangewezen luchtvaartterreinen(Stb. 511, 1988), te verlenen voor het, in het kader van de helibeloodsing, landen en opstijgen van hefschroefvliegtuigen vanaf de noordelijke landtong van het Noordersluiseiland, zulks onder de volgende voorwaarden:

1) helibeloodsing vanaf de locatie op het Noordersluiseiland vindt uitsluitend plaats bij, in verband met de weersomstandigheden(hoge golven), gestaakte tenderbeloodsing en voor het beloodsen van (diepstekende) geulschepen;
2) indien er van de onder 1) genoemde situatie sprake is dient de te verwachten frequentie van 10 vliegbewegingen per dag niet te worden overschreden; zonder voorafgaande toestemming is uitbreiding van het maximum aantal toegestane vliegbewegingen per dag niet toegestaan;
3) de in- en uitvliegroute dient in de lengterichting van het vaarwater(oost-west) gericht te zijn, zodat niet boven gebieden met een aaneengesloten bebouwing wordt gevlogen;
4) de betreffende luchtvaartmaatschappij dient in het bezit te zijn van een geldige ontheffing ex artikel 14 van de Luchtvaartwet;
5) de bepalingen van de ontheffing ex artikel 14 van de Luchtvaartwet dienen stipt in acht te worden genomen;
6) de bepalingen genoemd in het Besluit inrichting en gebruik niet aangewezen luchtvaartterreinen(Stb. 511, 1988) dienen door u in acht te worden genomen;
7) het heliterrein dient op een dusdanige wijze afgesloten te zijn dat onbevoegden het terrein niet kunnen betreden;

8) het heliterrein dient bereik- en berijdbaar te zijn voor voertuigen van politie en brandweer;
9) indien op, in of bij het heliterrein een brandstofopslagplaats wordt aangebracht dient deze zodanig te worden beveiligd dat de vul- en aftappunten niet door onbevoegden kunnen worden geopend;
10) nabij de plaats waar brandstof kan worden getankt dient een draagbaar blustoestel met een inhoud van tenminste 9 kg. bluspoeder aanwezig te zijn;
11) op of in de directe nabijheid van het heliterrein dient een alarmeringsmogelijkheid(politie/brandweer) aanwezig te zijn;
12) te allen tijde dienen aanwijzingen van de politie en brandweer, in het belang van de openbare orde en veiligheid gegeven, door u in acht te worden genomen.

IJmuiden, 27 april 1993.
De burgemeester van Velsen

Besluit van Provinciale Staten van Noord-Holland van [datum], nr. [Verseonnummer], tot vaststelling van de Verordening luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van [datum];

Overwegende dat artikel XIII van de Wet van 18 december 2008, Stb 561, houdende wijziging van de Wet luchtvaart inzake vernieuwing van de regelgeving voor burgerluchthavens en militaire luchthavens en de decentralisatie van bevoegdheden voor burgerluchthavens naar het provinciaal bestuur (Regelgeving burgerluchthavens en militaire luchthavens), provinciale staten verplichten om een luchthavenbesluit als bedoeld in artikel 8.43, eerste lid, van de Wet luchtvaart vast te stellen voor een luchthaven die op grond artikel 8.1a, derde lid van de wet een luchthaven van regionale betekenis is waarvoor op grond van artikel 8.1a, derde lid, van die wet vaststelling van een luchthavenbesluit is vereist;

Gezien de Provinciale Beleidsnota Regionale Luchthavens Noord-Holland en de Luchtvaartverordening Noord-Holland;

Gezien het rapport 'M.e.r.-beoordeling helihaven loodswezen IJmuiden, mei 2017;

Dat gezien de aantallen en soort vliegbewegingen de 56 dB(A) Lden-contour en de plaatsgebondenrisicocontour van 10-6 buiten het luchthavengebied vallen, zodat een luchthavenbesluit vereist is;

Gelezen het rapport 'Invoergegevens ten behoeve van mer-beoordeling en het Luchthavenbesluit van de helihaven Loodswezen IJmuiden', mei 2017, met daarin opgenomen de invoergegevens zoals de vlootsamenstelling;

Gelet op de Wet luchtvaart, de Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (de RBML), het Besluit burgerluchthavens, de Regeling burgerluchthavens, de Regeling veilig gebruik luchthavens en andere terreinen,

Besluiten vast te stellen:

Verordening luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden

Hoofdstuk 1 Algemeen

Artikel 1.1 Begripsbepalingen
In dit luchthavenbesluit wordt verstaan onder:
a. wet: de Wet luchtvaart;
b. luchthaven: een terrein als bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van de Wet luchtvaart;
c. luchthavengebied: het gebied dat bestemd is voor gebruik als luchthaven;
d. exploitant: de houder van een luchthavenregeling of luchthavenbesluit;

e. gebruiker: een luchtvaartmaatschappij, alsmede een persoon of rechtspersoon die vluchten uitvoert, niet zijnde een luchtvaartmaatschappij;
f. Rvglt: Regeling veilig gebruik luchthavens en andere terreinen;
g. L_{den}-contouren: contouren ter aanduiding van de beperkingengebieden in verband met de geluidbelasting vanwege het luchthavenluchtverkeer als bedoeld in artikel 9 van het Besluit burgerluchthavens;
h. plaatsgebonden risicocontouren: contouren ter aanduiding van de beperkingengebieden in verband met het externe veiligheidsrisico vanwege het luchthavenluchtverkeer als bedoeld in artikel 9 van het Besluit burgerluchthavens.
i. handhavingspunt: locatie waar de geluidsbelasting van het luchthavenluchtverkeer niet hoger mag zijn dan de in het luchthavenbesluit vastgestelde waarde;
j. helikopterbeweging: beweging in start- of in landingsfase van een helikopter.
k. uniforme daglichtperiode: het gedeelte van het etmaal tussen vijftien minuten voor zonsopgang en vijftien minuten na zonsondergang, zoals geldt voor de positie 52.00 graden N en 05.00 graden O op zeeniveau;

Artikel 1.2 Exploitant
De exploitant van de luchthaven is het Nederlands Loodswezen B.V. of diens rechtsopvolger.

Hoofdstuk 2 Aanduiding luchthaven

Artikel 2.1 Locatieaanduiding
Dit luchthavenbesluit is van toepassing op de luchthaven aan de Kanaaldijk 242 te IJmuiden, gemeente Velsen, geografische positie 52°28'11,6" N; 004° 35' 36,1" O zoals aangegeven op de bij dit luchthavenbesluit als bijlage A opgenomen kaart.

Artikel 2.2 Baanaanduiding
Op de luchthaven is gelegen een landingsplaats ter grootte van 14 bij 14 meter, omgeven door een safety area van 7 meter, voor het landen en opstijgen met helikopters, zoals aangegeven op de bij dit luchthavenbesluit als bijlage B opgenomen kaart.

Hoofdstuk 3 Voorwaarden luchthaven

Artikel 3.1 Luchthavenluchtverkeer
a. Op de luchthaven zijn uitsluitend helikopters die worden ingezet voor het beloodsen van zeeschepen toegestaan;
b. In afwijking van het onderdeel a is incidenteel gebruik door niet-commerciële, niet-particuliere helikopters, na toestemming van de exploitant, toegestaan;
c. De exploitant laat op de luchthaven luchthavenverkeer toe zolang de daardoor veroorzaakte geluidbelasting niet tot een overschrijding leidt van de in artikel 3.2 opgenomen grenswaarden.

Artikel 3.2 Handhavingspunten
De ligging van de handhavingspunten, bedoeld in artikel 8 van het Besluit burgerluchthavens, en de grenswaarden voor de geluidbelasting op die punten is opgenomen in tabel 1 en aangegeven op de bij dit luchthavenbesluit als bijlage D opgenomen kaart.

Tabel 1 Ligging en grenswaarden in de handhavingspunten

Handhavingspunt	X	Y	Grenswaarde
Oost	101158	498328	68,1 dB(A) L_{den}
West	100961	498289	68,1 dB(A) L_{den}

Artikel 3.3 Openstellingtijden
Het gebruik van de luchthaven vindt plaats:
a. Voor dagoperaties: geen beperkingen
b. Voor nachtoperaties: alleen onder VMC (Visual Meteorological Conditions) en onder de voorwaarden gesteld bij de ontheffing van het VFR (Visual Flight Rules) vliegverbod bij nacht.

Hoofdstuk 4 Regels omtrent de ruimtelijke indeling

Artikel 4.1 Luchthavengebied
Het luchthavengebied als bedoeld in artikel 8.47 van de wet is het als zodanig aangeduide gebied op de bij dit luchthavenbesluit als bijlage B opgenomen kaart.

Artikel 4.2 Beperkingengebieden
De beperkingengebieden als bedoeld in artikel 8.47 van de wet zijn:
a. De 10^{-5} en 10^{-6} plaatsgebonden risicocontouren als bedoeld in artikel 9 onder a van het Besluit burgerluchthavens zoals aangeduid op de bij dit luchthavenbesluit als bijlage C opgenomen kaart.
b. De geluidscontouren van 48 dB(A), 56 dB(A) en 70 dB(A) L_{den} als bedoeld in artikel 9 onder b, c en d van het Besluit burgerluchthavens zoals aangeduid op de bij dit luchthavenbesluit als bijlage D opgenomen kaart.
c. Het gebied met hoogtebeperkingen in verband met de vliegveiligheid, zoals aangeduid op de bij dit luchthavenbesluit als bijlage E opgenomen kaart.

Artikel 4.3 Afweging binnen de 48 dB(A)
Overeenkomstig artikel 19 van het Besluit burgerluchthavens worden voor het gebied gelegen tussen de 56 dB(A) L_{den}-contour en de 48 dB(A) L_{den}-contour geen beperkingen vastgelegd.

Artikel 4.4. Termijn verwerken in bestemmingsplan, beheersverordening of omgevingsplan
Overeenkomstig artikel 8.47, tweede lid, en artikel 8.8, derde lid, Wet Luchtvaart stelt de gemeenteraad van de gemeente Velsen uiterlijk op 1 januari 2026 een bestemmingsplan, beheersverordening of omgevingsplan vast dat in overeenstemming is met dit besluit.

Hoofdstuk 5 Vliegveiligheid in verband met windturbines

Artikel 5.1
De exploitant staat geen starts en landingen toe indien het in bedrijf zijn van een of meer windturbines van “Windpark Spuisluis” gelet op de windsnelheid en windrichting een risico vormt voor een veilige vluchtuitvoering.

Hoofdstuk 6 Rapportageverplichting

Artikel 6.1 Gebruiksjaar
Het gebruiksjaar betreft de periode van 1 januari tot en met 31 december.

Artikel 6.2 Rapportage
Binnen twee weken na het einde van elk kwartaal overlegt de exploitant een rapportage aan Gedeputeerde Staten van Noord-Holland over het gebruik van de luchthaven over de periode van het begin van het gebruiksjaar tot het einde van het kwartaal.

Hoofdstuk 7 Slotbepalingen

Artikel 7.1 Inwerkingtreding
Dit luchthavenbesluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst.

Artikel 7.2 Citeertitel
Dit besluit wordt aangehaald als: Verordening luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden

Haarlem, [datum vaststelling door Provinciale Staten]

Provinciale Staten van Noord-Holland,

J.W. Remkes, voorzitter. [of plaatsvervangend voorzitter]

K. Bolt, statengriffier. [of plaatsvervangend statengriffier]

Toelichting bij Verordening luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden

Algemeen

1. **Inleiding**

Op 1 november 2009 is de wet 'Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens - RBML' inwerking getreden. Met deze wet zijn de taken en bevoegdheden voor regionale luchthavens overdragen van het Rijk aan de provincies. De provincie Noord-Holland heeft hiermee onder andere de bevoegdheid gekregen tot het vaststellen van luchthavenbesluiten (LHB).
Ten aanzien van het luchtruim, de interne veiligheid en de beveiliging van luchthavens is het Rijk nog steeds bevoegd gezag. Alle veiligheidsaspecten anders dan externe veiligheid blijven een Rijksverantwoordelijkheid, vallend onder de Inspectie Leefomgeving & Transport (ILenT).

2. **Provinciale Beleidsnota Regionale Luchthavens**

Ter uitvoering van de wet RBML heeft de provincie Noord-Holland de Provinciale beleidsnota Regionale Luchthavens vastgesteld (27 september 2010). De Beleidsnota vormt het kader waarbinnen het luchthavenbesluit wordt opgesteld. Het opstellen van het luchthavenbesluit is afgestemd met de gemeente Velsen en de exploitant van de luchthaven.

3. **Vergunningsituatie**

Dit luchthavenbesluit betreft de reeds bestaande helihaven van het Nederlands Loodswezen B.V. gelegen aan de Kanaaldijk 242 te IJmuiden op één van de eilanden van het zeesluizencomplex in het Noordzeekanaal van IJmuiden. De helihaven bestaat uit een verharde landingsplaats van 14 x 14 meter omgeven door een safety area van 7 meter breed.

De helihaven wordt gebruikt door helikopters die ingezet worden voor het beloodsen van zeeschepen. Deze vluchten mogen tijdens de dag-, avond- en nachtperiode worden uitgevoerd. Incidenteel wordt de helihaven gebruikt voor ander, niet-commercieel, verkeer.

De exploitant is in het bezit van een beoordeling als bedoeld in artikel 7 van het Besluit Inrichting en Gebruik Niet Aangewezen Luchtvaartterreinen (Bignal) afgegeven door de Inspectie Verkeer & Waterstaat op 25 mei 2000. In het kader van de RBML wordt deze beoordeling omgezet in een luchthavenbesluit.

De grenswaarden in handhavingspunten geven ruimte voor circa 700 helikopterbewegingen per jaar. In de praktijk worden er circa 350 bewegingen per jaar voor beloodsing uitgevoerd, en circa 10 bewegingen per jaar voor ander, niet-commercieel verkeer.

4. **Totstandkoming gebruiksruimte**

In de Provinciale beleidsnota is aangegeven dat de provincie Noord-Holland luchthavenbesluiten en luchthavenregelingen op grond van de RBML zal vaststellen voor de bestaande helihavens. De grenswaarden voor bestaande helikopterlandingsplaatsen worden, mits passend binnen de wettelijke kaders, zo gekozen dat de vergunde situatie mogelijk blijft (één-op-één omzetting).

In overleg en met instemming van de exploitant van de helihaven (Loodswezen IJmuiden) heeft de provincie besloten af te wijken van deze bepaling, om de volgende redenen:

1. Het Luchthavenbesluit dient zoveel als mogelijk aan te sluiten bij het huidige en het door de exploitant op korte termijn voorziene gebruik;
2. De overlast voor omwonenden dient zoveel als mogelijk beperkt te blijven;
3. Het Luchthavenbesluit dient enige ruimte te bieden voor wisselend dagelijks en jaarlijks gebruik door bijvoorbeeld weersinvloeden[1];
4. Het Luchthavenbesluit dient rekening te houden met een (beperkt) aantal niet-commerciële vluchten door bijvoorbeeld de politie, zoals die thans ook plaatsvinden;

Voor de helihaven IJmuiden betekenen deze overwegingen dat bij het bepalen van de milieugrenswaarden niet wordt uitgegaan van een maximum van 10 helikopterbewegingen per dag (BIGNAL-ontheffing), maar van circa 700 helikopterbewegingen per jaar. Niet dit aantal helikopterbewegingen, maar de grenswaarden voor de jaarlijkse geluidbelasting zijn vastgelegd in het Luchthavenbesluit. Afhankelijk van het type helikopter, het tijdstip van de vlucht (dag, avond of nacht) is er binnen de grenswaarden een kleiner of groter aantal dan 700 helikopterbewegingen per jaar mogelijk.

5. Luchthavenbesluit

Volgens artikel 5 van het Besluit Burgerluchthavens (BBL) is vaststelling van een luchthavenbesluit vereist indien een contour van het plaatsgebonden risico van 10^{-6} of een geluidcontour van 56 dB(A) L_{den} buiten het luchthavengebied valt. In de overige gevallen volstaat het vaststellen van een luchthavenregeling.

De L_{den} is de Europese Level Day, Evening, Night norm voor de bepaling van de geluidsbelasting. De externe veiligheidscontour wordt bepaald op basis van het door het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu beheerde rekenvoorschrift 'Gevers'. Externe veiligheid wordt uitgedrukt in plaatsgebonden risico. Dit is de kans dat gedurende een periode van één jaar een persoon overlijdt als rechtstreeks gevolg van een ongeval, waarbij die persoon zich permanent en onbeschermd op een bepaalde plaats bevindt.

Gebaseerd op een aantal helikopterbewegingen van circa 700 per jaar en het huidig in gebruik zijnde type helikopter (Dauphin N-serie) zal de 56 dB(A) L_{den}-contour zich buiten het luchthavengebied uitstrekken zoals te zien is in bijlage D.

Gebaseerd op een aantal helikoterbewegingen van circa 700 per jaar en het huidig in gebruik zijnde type helikopters (Dauphin N-serie) zal de plaatsgebonden risicocontour van 10^{-6} zich buiten het luchthavengebied uitstrekken zoals te zien is in bijlage C.

Dit houdt in dat voor de onderhavige luchthaven het vaststellen van een luchthavenbesluit vereist is.

[1] Het Loodswezen gebruikt de helihaven intensiever bij slechte weersomstandigheden.

6. Ruimtelijke beperkingen

Volgens artikel 8.47 van de Wet luchtvaart worden in het luchthavenbesluit ten behoeve van de ruimtelijke indeling van het gebied van en rond de luchthaven, het luchthavengebied en het beperkingengebied vastgesteld. Het beperkingengebied beslaat het gebied naast (rondom) het luchthavengebied, dat de geluidscontouren, de plaatsgebonden risicocontouren en het (driedimensionale) veiligheidsgebied (obstakelvrije vlakken) bevat. Ten aanzien van het beperkingengebied zijn in het Besluit burgerluchthavens voorschriften voor de bouw van en aanwezigheid van woningen, kwetsbare en geluidsgevoelige gebouwen en obstakels opgenomen. Hiermee wordt onder meer voorkomen dat woningen aan te hoge geluidsbelasting of een te hoog plaatsgebonden risico worden blootgesteld. Tevens wordt in het kader van de vliegveiligheid een denkbeeldig driedimensionaal vlak geprojecteerd (de veiligheidszone) waarbinnen zich geen obstakels bevinden (of breekbaar en licht van constructie). Deze ruimtelijke beperkingen zijn gericht op de gemeente Velsen en de gebruikers van de gebieden gelegen rondom de luchthaven.

Ten behoeve van deze helihaven is geen apparatuur voor de luchtverkeerscommunicatie, -navigatie of -begeleiding aanwezig. Het is derhalve niet nodig om een beperkingengebied vast te stellen om de goede werking van dergelijke apparatuur niet te verstoren.

Bij het huidige gebruik (circa 350 helikopterbewegingen per jaar), evenals bij de voorgenomen activiteit (circa 700 helikopterbewegingen per jaar) van de luchthaven, overlapt de 48 dB(A) L_{den}-contour geen woongebieden. Dit betekent dat in de actuele en voorgenomen situatie binnen de 48 dB(A) L_{den}-contour geen woningen of andere geluidgevoelige gebouwen aanwezig zijn.

Op basis van artikel 19 van het Besluit burgerluchthavens dienen Provinciale Staten voor het gebied gelegen tussen de geluidscontour van 56 dB(A) L_{den} en de geluidscontour van 48 dB(A) L_{den} een afweging te maken over de ruimtelijke ontwikkeling van dit gebied in relatie tot het gebruik van de luchthavenOmdat de 48 dB(A) contour van de helihaven vrijwel geheel wateroppervlak beslaat en geen woongebieden overlapt, is de bouw van woningen en geluidgevoelige bestemmingen binnen deze contour niet aan de orde. Op basis hiervan worden voor dit gebied geen aanvullende beperkingen opgelegd.

Op grond van artikel 18 Besluit burgerluchthavens worden de contouren voor het 10^{-5} en 10^{-6} plaatsgebonden risico op basis van het feitelijk gebruik in het voorafgaande gebruiksjaar, elke 5 jaar na vaststelling van dit luchthavenbesluit berekend. Deze berekening wordt openbaar gemaakt.

Het vastgestelde beperkingengebied moet worden overgenomen in de bestemmingsplannen van de gemeenten waarin het beperkingengebied is gelegen.

7. Handhaving

Ten behoeve van de handhaving zijn twee handhavingspunten vastgesteld (bijlage D). Dit zijn denkbeeldige punten gelegen op honderd meter van het centrum van het heliplatform, onder de in- en uitvliegroutes. Er is geen woonbebouwing met een aaneengesloten karakter gelegen op of in de nabijheid van de geluidcontour van 56 dB(A) L_{den}. Om die reden zijn, behoudens de

handhavingspunten in elk van de twee uitvliegrichtingen op 100 meter van het helikopterplatform, verder geen handhavingspunten noodzakelijk. Indien de vastgestelde maximaal toelaatbare geluidbelasting wordt overschreden, kunnen maatregelen genomen worden om dit tegen te gaan.
Handhaving gebeurt op basis van gegevens die de exploitant aan Gedeputeerde Staten rapporteert.

Artikelsgewijs

Artikel 2.1
Dit artikel beschrijft de luchthaven waarop dit luchthavenbesluit van toepassing is. Er wordt verwezen naar de kadastrale kaarten.

Artikel 2.2
Dit artikel beschrijft de richting en de lengte van de landingsplaats van de luchthaven.

Artikel 3.1
Dit artikel regelt welk soort verkeer toegestaan is op helihaven Loodswezen IJmuiden.

Artikel 3.2
In dit artikel zijn de grenswaarden vastgelegd die de gebruiksruimte van de luchthaven bepalen. De invoergegevens die gebruikt zijn voor de berekening zijn vastgelegd in het rapport 'Invoergegevens ten behoeve van mer-beoordeling en het Luchthavenbesluit van de helihaven Loodswezen IJmuiden'.

Artikel 3.3
Dit artikel geeft de openstellingstijden van de luchthaven weer.

Artikel 4.1
Dit artikel legt vast wat onder het luchthavengebied wordt verstaan.

Artikel 4.2
Dit artikel legt de wettelijk minimale beperkingengebieden vast. Op grond van artikel 8.47, tweede lid, juncto 8.5, vierde lid, van de Wet mogen het luchthavengebied en het beperkingengebied elkaar niet overlappen. De beperkingen in de vast te stellen contouren en gebieden gelden daardoor alleen voor zover deze buiten het luchthavengebied liggen. Omdat de contour van 70 dB(A) L_{den} binnen het luchthavengebied valt, wordt deze contour niet als beperkingengebied vastgesteld. De beperkingen die binnen de vastgestelde contouren gelden, zijn vastgelegd in het Besluit burgerluchthavens.

Artikel 4.3
Op basis van artikel 19 van het Besluit burgerluchthavens dienen Provinciale Staten een afweging te maken over de ruimtelijke ontwikkeling in het gebied gelegen tussen de 56 en 48 dB(A) L_{den}-contour. Omdat de 48 dB(A) contour in de voorgenomen activiteit vrijwel geheel wateroppervlak beslaat en geen woongebieden overlapt, is de bouw van woningen en geluidgevoelige bestemmingen binnen deze contour niet aan de orde. Op basis hiervan worden geen aanvullende beperkingen opgelegd voor dit gebied.

Artikel 4.4
Volgens artikel 8.47, gelezen in samenhang met artikel 8.8 van de Wet luchtvaart geldt het luchthavenbesluit als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening.
Op grond van artikel 8.8 van de Wet Luchtvaart dient de gemeente binnen een jaar, of een andere bij het besluit te bepalen termijn, het bestemmingsplan of de beheersverordening in overeenstemming te brengen met het Luchthavenbesluit.
In verband met de bouw van de nieuwe zeesluis bij IJmuiden is een provinciaal inpassingsplan (PIP) vastgesteld, het PIP Zeetoegang IJmond. In het vaststellingsbesluit van het PIP Zeetoegang IJmond is opgenomen dat de bevoegdheid voor de gemeenteraad om bestemmingsplannen vast te stellen is opgeschort tot 2024.
Vanwege deze bepaling in het PIP Zeetoegang IJmuiden is in artikel 4.4 1 januari 2026 bepaald als de termijn voor de gemeenteraad van Velsen om het bestemmingsplan of de beheersverordening in overeenstemming te brengen met het Luchthavenbesluit.

Artikel 5.1
In de directe omgeving van de helihaven is een windpark in ontwikkeling, het Windpark Spuisluis. De oprichting van dit windpark is voorzien in 2018. Indien de geplande ontwikkeling van dit windpark doorgang vindt zullen er vlak naast de aan- en uitvliegroute van de helihaven windturbines worden geplaatst. De aanwezigheid van een windturbine vlakbij (de aan- en uitvliegroute naar) een helihaven kan een risico vormen voor een veilige vluchtuitvoering. Achter een windturbine ontstaat een turbulentie-effect.
De initiatiefnemer van het windpark en de exploitant van de helihaven zijn, in ambtelijke afstemming met o.a. de Inspectie Leefomgeving en Transport en de provincie, overeengekomen dat een stilstandregeling zal worden afgesproken om de vliegveiligheid te borgen. De windturbines zullen worden stilgezet op het moment dat de helikopter wil vertrekken terwijl de windrichting en -snelheid zodanig zijn dat er een risico is voor de helikopter.

Artikel 6.2
Dit artikel regelt de rapportageverplichting van de exploitant aan Gedeputeerde Staten. De eisen aan de rapportage zijn geregeld in de Regeling veilig gebruik luchthavens en andere terreinen.

Artikel 7.1
Dit luchthavenbesluit treedt slechts in werking indien tevens van de minister van Infrastructuur en Milieu een verklaring van veilig gebruik is verkregen.

Bijlage A Kadastrale aanduiding

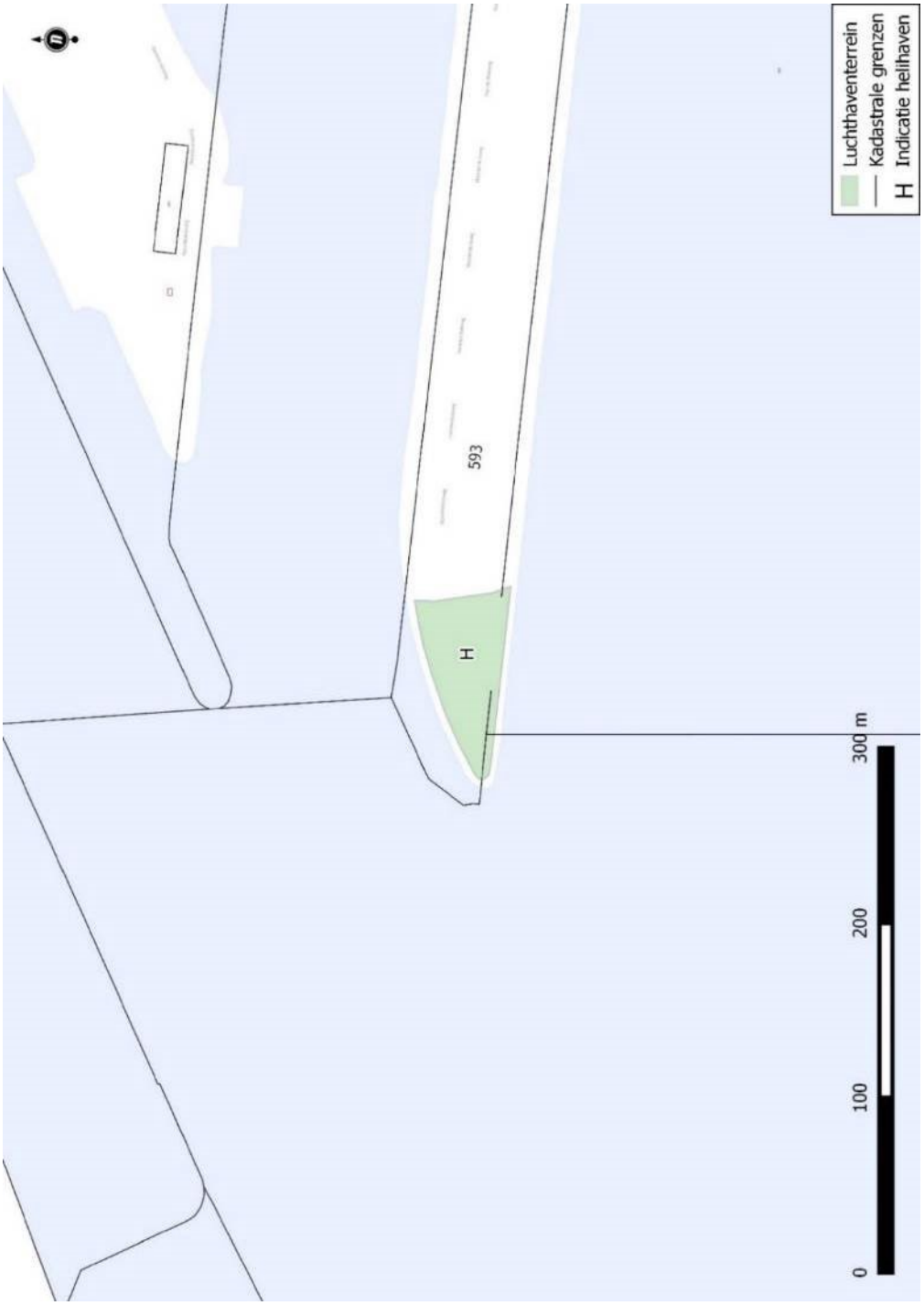

Aanduiding van het terrein dat bestemd is om als luchthaven te worden ingericht en de kadastrale aanwijzing (= ‘een gedeelte van het perceel gemeente IJmuiden, sectie K, nummers 593’ van het terrein)

Bijlage B Luchthavengebied en landingsplaats

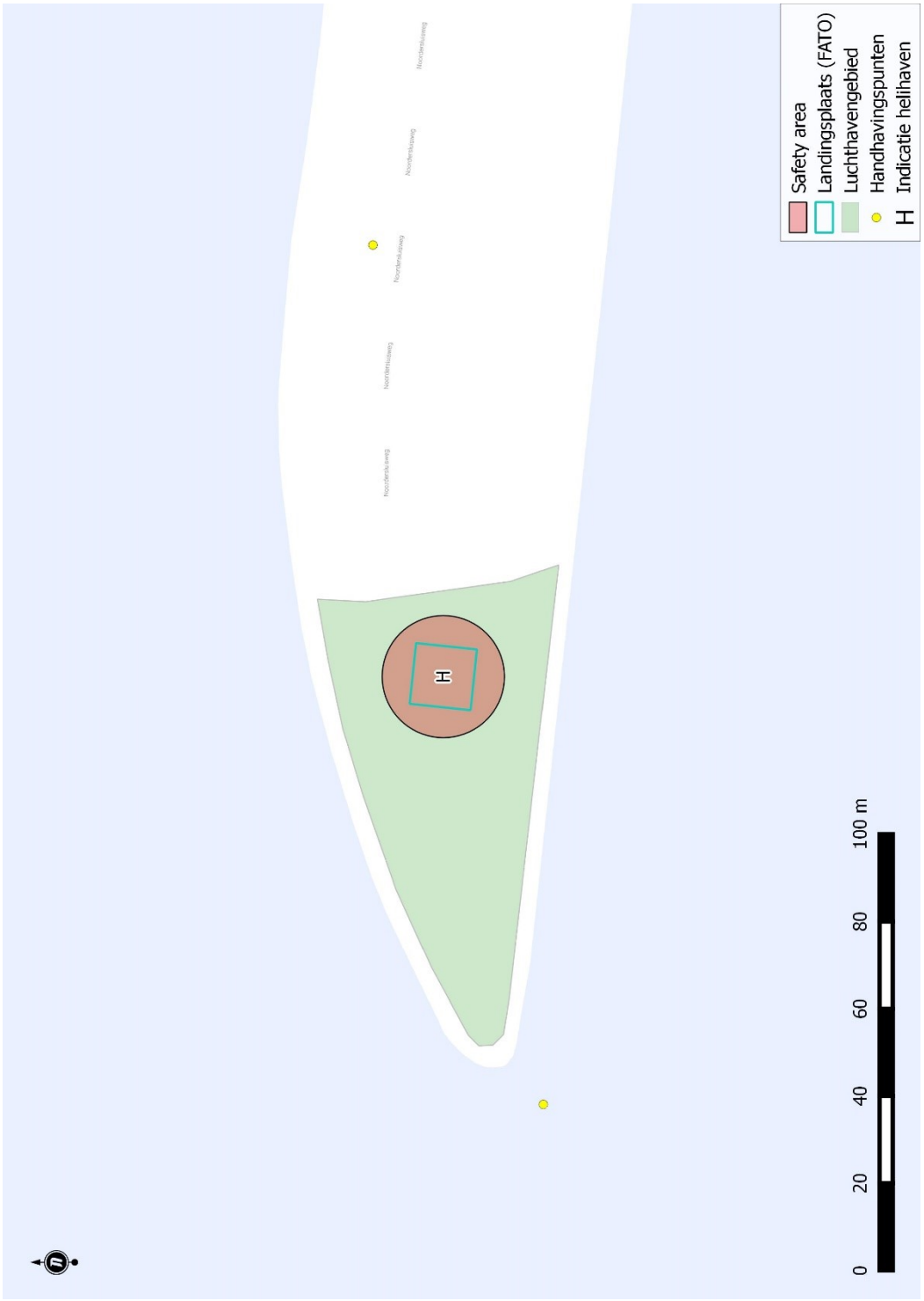

Bijlage C Beperkingengebieden in verband met het externe veiligheidsrisico

Risicocontour 10^{-6} plaatsgebonden risico voor 700 helikopterbewegingen bij een gelijkmatige verdeling van het verkeer over de aanwezige in- en uitvliegrichtingen. Plaatsgebonden risico's groter of gelijk aan 10^{-5} zijn niet aanwezig.

Bijlage D Beperkingengebieden in verband met de geluidbelasting

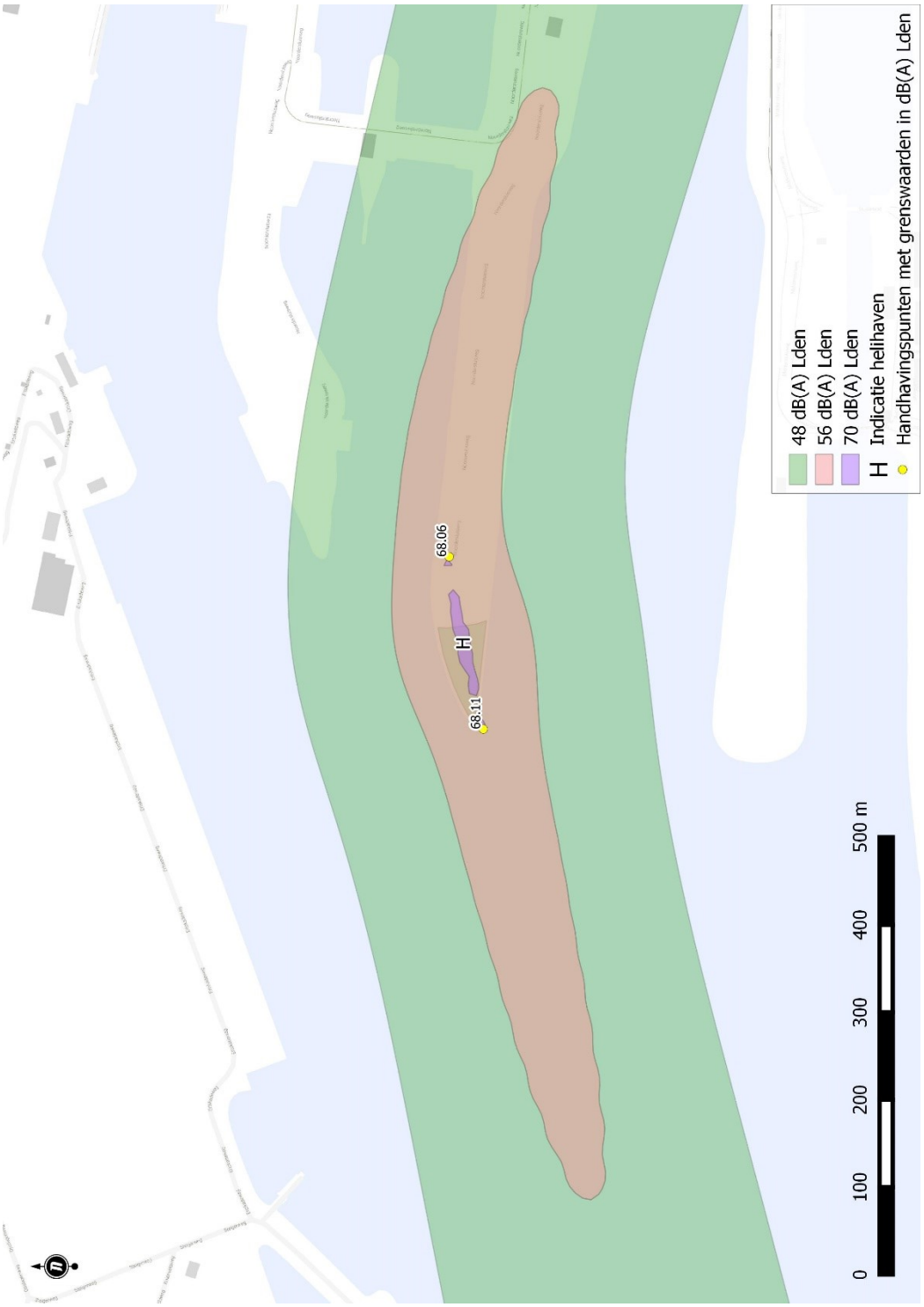

Geluidscontouren voor 48 dB(A) L_{den}, 56 dB(A) L_{den} en 70 dB(A) L_{den} voor 700 helikopterbewegingen bij een gelijkmatige verdeling van het verkeer over de aanwezige in- en uitvliegrichtingen (detailuitsnede).

Geluidscontouren voor 48 dB(A) L_{den}, 56 dB(A) L_{den} en 70 dB(A) L_{den} voor 700 helikopterbewegingen bij een gelijkmatige verdeling van het verkeer over de aanwezige in- en uitvliegrichtingen (volledige uitsnede)

Bijlage E Hoogtebeperkingengebied in verband met vliegveiligheid

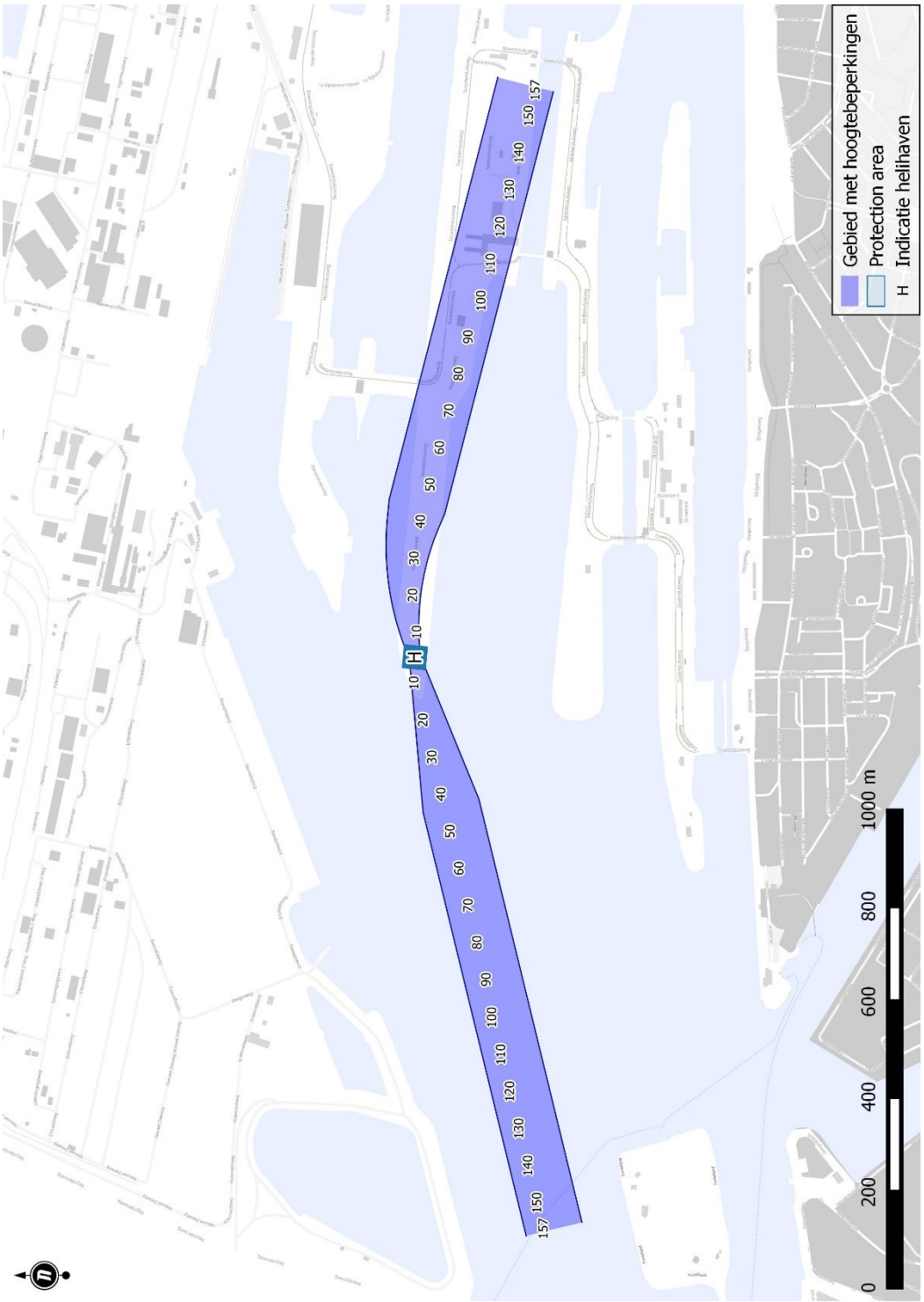

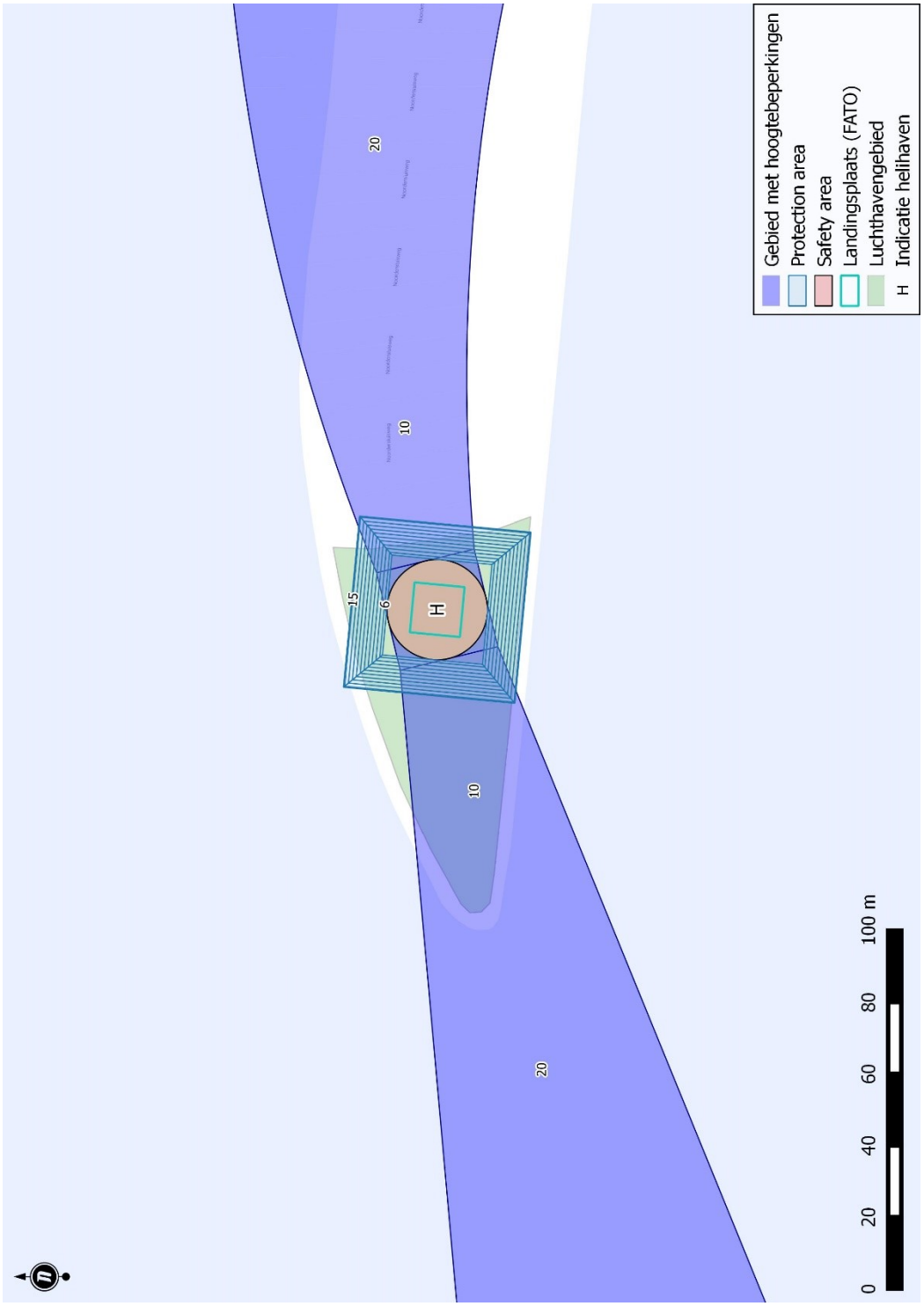

Detailuitsnede

Uitgegeven op *

Namens Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

R.M. Bergkamp, provinciesecretaris.

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 21 november 2017

Kenmerk: 1019571

Onderwerp: Luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden

Bijlagen:
- Luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden
- M.e.r.-beoordelingsnotitie
- Invoergegevens ten behoeve van m.e.r.-beoordelingsnotitie

Op 6 juni jl. hebben wij het ontwerp-Luchthavenbesluit vastgesteld. Wij hebben uw Staten per brief van 8 juni (954282/954292) over dat besluit geïnformeerd. Het ontwerp-Luchthavenbesluit en de m.e.r.-beoordelingsnotitie hebben van 14 juni tot 27 juli ter inzage gelegen. Er zijn geen zienswijzen tegen het ontwerp-Luchthavenbesluit ingediend.

Aanleiding tot opstellen van het luchthavenbesluit Loodswezen IJmuiden
Op 1 november 2009 is via de Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire Luchthavens (RBML) het bevoegd gezag over de regionale luchtvaart van Rijk naar provincies gegaan. Als gevolg hiervan dient de provincie een Luchthavenbesluit vast te stellen voor de helihaven van het Loodswezen in IJmuiden. Het Luchthavenbesluit vervangt de bestaande vergunning van de helihaven, de Bignal-ontheffing[1], die onder de oude wet- en regelgeving door het Rijk is afgegeven.

In het luchthavenbesluit wordt de milieugebruiksruimte voor de helihaven vastgelegd, net als de ruimtelijke beperkingen voor de omgeving die hiermee samenhangen. Zie voor het laatste hieronder onder ‘Ruimtelijke beperkingen’.

Provinciale beleidsnota regionale luchthavens
De Provinciale beleidsnota regionale luchthavens bepaalt dat het luchthavenbesluit de helihaven dezelfde milieugebruiksruimte toebedeelt als de Bignal-ontheffing (één-op-één omzetting). In het ontwerp-Luchthavenbesluit hebben wij, in overleg en met instemming van de exploitant van de helihaven (Loodswezen IJmuiden), besloten af te wijken van deze bepaling.
De reden hiervoor is dat het vergunde gebruik voor het Loodswezen vele malen groter is dan het feitelijk gebruik. Het feitelijk gebruik ligt ongeveer op één-tiende van het huidige vergunde gebruik. Een één-op-één-omzetting van het huidige vergunde gebruik zou leiden tot zeer grote contouren voor geluid en externe veiligheid.
Op ons voorstel heeft het Loodswezen ermee ingestemd om daarom niet het huidige vergunde gebruik te handhaven maar een lager aantal vliegbewegingen als uitgangspunt voor de berekeningen te nemen.

[1] Besluit Inrichting en Gebruik Niet Aangewezen Luchtvaartterreinen

Milieueffecten beoordeeld
Ten behoeve van het ontwerp-luchthavenbesluit is een m.e.r.-beoordelingsnotitie uitgevoerd. Uit de m.e.r.-beoordeling blijkt dat het vaststellen van het LHB minder milieugevolgen heeft dan de referentiesituatie (voortzetting van de exploitatie conform vergund gebruik in de Bignal-ontheffing) en daarom niet tot belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu leidt. Wij hebben op basis van deze notitie besloten dat er geen noodzaak is tot het opstellen van een MER. De m.e.r.-beoordelingsnotitie heeft gelijktijdig met het ontwerp-luchthavenbesluit ter inzage gelegen.

Ruimtelijke beperkingen
Het luchthavenbesluit kent beperkingengebieden als gevolg van geluidsbelasting, externe veiligheid en obstakelvrije vlakken in verband met de vliegveiligheid. Voor deze beperkingengebieden gelden op grond van het Besluit burgerluchthavens voorschriften voor de bouw van en aanwezigheid van woningen, kwetsbare en geluidsgevoelige woningen en obstakels.

Op basis van artikel 19 van het Besluit burgerluchthavens dienen uw Staten een afweging te maken over de ruimtelijke ontwikkeling in het gebied gelegen tussen de 56 en 48 dB(A) Lden-contour in relatie tot het gebruik van de luchthaven. Omdat de 48 dB(A)-contour van de helihaven vrijwel geheel wateroppervlak beslaat en geen woongebieden overlapt, is de bouw van woningen en geluidgevoelige bestemmingen binnen deze contour niet aan de orde. Op basis hiervan wordt voorgesteld geen aanvullende beperkingen op te leggen voor dit gebied.

Het luchthavenbesluit heeft de status van een voorbereidingsbesluit in de zin van de Wet ruimtelijke ordening en heeft daarmee een rechtstreekse doorwerking in de ruimtelijke ordening. In het Luchthavenbesluit wordt vastgesteld binnen welke termijn de beperkingengebieden moeten worden overgenomen in het bestemmingsplan van de gemeente. Op basis van het Provinciaal Inpassingsplan Zeetoegang IJmond is de bevoegdheid voor de gemeente Velsen om een bestemmingsplan voor dit gebied vast te stellen opgeschort tot 2024. Vanwege deze bepaling in het PIP Zeetoegang IJmuiden is in het Luchthavenbesluit 1 januari 2026 bepaald als de termijn waarop de gemeenteraad van Velsen het bestemmingsplan in overeenstemming dient te brengen met het Luchthavenbesluit.

Windpark Spuisluis
In de directe omgeving van de helihaven is een windpark in ontwikkeling, het Windpark Spuisluis. Ons college heeft op 14 maart jl. de ontwerp-vergunningen voor het windpark vastgesteld. Indien de geplande ontwikkeling van dit windpark doorgang vindt, zullen er vlak naast de aan- en uitvliegroute van de helihaven windturbines worden geplaatst. De aanwezigheid van een windturbine vlakbij (de aan- en uitvliegroute naar) een helihaven kan een risico vormen voor een veilige vluchtuitvoering. Achter een windturbine ontstaat een turbulentie-effect.

De initiatiefnemer van het windpark en de exploitant van de helihaven zijn, in ambtelijke afstemming met o.a. de Inspectie Leefomgeving en Transport, overeengekomen dat een stilstandregeling zal worden afgesproken om de vliegveiligheid te borgen. De windturbines zullen worden stilgezet op momenten dat er wordt gestart of geland met de helikopter terwijl de windrichting en -snelheid zodanig zijn dat er een risico is voor de helikopter. Dit wordt vastgelegd met een voorschrift in de te verlenen vergunning van het windpark.

Inrichting helihaven
De exploitant van de helihaven is bezig met een aantal wijzigingen in de inrichting van het luchtvaartterrein om daarmee te kunnen voldoen aan de eisen die in de Regeling veilig gebruik luchtvaartterreinen (Rvglt) worden gesteld. De exploitant heeft de vergunning voor de werkzaamheden ontvangen, de werkzaamheden worden begin 2018 uitgevoerd.

Commissie Regionaal Overleg
Volgens artikel 8.58 van de Wet luchtvaart stellen Provinciale Staten voor iedere luchthaven met een luchthavenbesluit een Commissie Regionaal Overleg (CRO) in. Deze commissie bestaat uit wethouders en omwonenden van omliggende gemeenten, de exploitant van de luchthaven, gebruikers van de luchthaven en vertegenwoordigers van natuur- en milieuorganisaties. Uw Staten hebben eerder een dergelijke commissie ingesteld voor de luchthavens Hilversum en Texel.
In afstemming met de gemeente Velsen en Natuur- en Milieufederatie Noord-Holland stellen wij aan u voor om voor de helihaven Loodswezen IJmuiden af te zien van het instellen van een Commissie Regionaal overleg. Vanwege de zeer beperkte impact van de helihaven op de omgeving (de geluidscontouren van de helihaven liggen alleen over water, niet over woonbebouwing, er is sinds 2008 slechts één klacht door een omwonende ingediend) verwachten wij dat er vanuit de omgeving geen behoefte zal zijn aan het instellen van een Commissie Regionaal overleg. Mocht blijken dat dit toch het geval is, dan kunnen uw Staten alsnog overgaan tot het instellen van een dergelijke commissie.
Op grond van de huidige Wet Luchtvaart is het instellen van een CRO verplicht, er is echter een wetsvoorstel in voorbereiding (Verzamelwet IenM 2018, behandeling door de Tweede Kamer is bijna afgerond) waarmee geregeld wordt dat provincies zelf kunnen kiezen of ze al dan niet een CRO instellen. Met het voornemen om voor de helihaven Loodswezen IJmuiden geen CRO in te stellen wordt geanticipeerd op deze wetswijziging. Voor twee andere helihavens (één in Zuid-Holland en één in Drenthe) hebben de betrokken provincies er ook voor gekozen om geen Commissie Regionaal overleg in te stellen.

Verdere procedure
Na vaststelling van het Luchthavenbesluit door uw Staten wordt een Verklaring Veilig Gebruik Luchtruim (vvgl) aangevraagd bij de Inspectie Leefomgeving en Transport. Na ontvangst van de verklaring veilig gebruik luchtruim treedt het Luchthavenbesluit in werking en wordt het Luchthavenbesluit gepubliceerd. Vanaf het moment van publicatie van het Luchthavenbesluit is er gedurende zes weken nog de mogelijkheid om beroep aan te tekenen tegen het besluit. Deze mogelijkheid staat uitsluitend open voor degenen die een zienswijze hebben ingediend en een belanghebbende die kan aantonen dat hij/zij niet in staat is geweest een zienswijze kenbaar te maken. Na afloop van de beroepstermijn is het Luchthavenbesluit onherroepelijk.

4. Voorstel
Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 2

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 21 november 2017;

besluiten:

vast te stellen de verordening luchthavenbesluit helihaven Loodswezen IJmuiden, zoals aangegeven in de bijlage.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Uw contactpersoon
E. Krijgsman
AD/STG

Doorkiesnummer +31235143288
krijgsmane@noord-holland.nl

Tbv Statenvergadering d.d **12-02-2018**
Commissie
Datum commissievergadering **29-01-2018**

6 februari 2018

Onderwerp: **Voordracht Vaststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden**

De commissie adviseert:
De *Voordracht Veststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden* kan als hamerstuk worden doorgeleid naar PS van 12 februari 2018

Uittreksel concept-verslag commissie NLWM 29-01-2018:

9b. Luchtvaart: Voordracht Vaststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden

De **voorzitter** licht het agendapunt toe en geeft het in bespreking. De technische vragen van de PvdD zijn beantwoord.

COMMISSIEBEHANDELING
De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt of de milieugebruiksruimte en het aantal vliegbewegingen uit de beleidsnota Regionale luchthavens ruimte bieden voor calamiteiten op zee waarbij meer gevlogen moet worden. Hij maakt zich grote zorgen over de helihaven naast het Windpark Spuisluis en vraagt wie erop toeziet dat de windmolens worden stilgezet als de helikopters vliegen.

Mevrouw **Jellema** (PvdA) vraagt of de stilstandsregeling voldoende geborgd is.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) steunt de voordracht gezien de ligging van de helihaven en het feit dat geen zienswijzen zijn ingediend.

Mevrouw **Rommel** (VVD) heeft geen vragen en steunt de voordracht.

Mevrouw **Alberts** (SP) sluit zich aan bij de vraag van de PvdA. Ze wil weten hoe vaak de turbines worden stilgezet en of de regeling waterdicht is als het aantal stops tegenvalt.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) kan instemmen met de voordracht en wil dat er bij de Spuisluis geen windmolens worden geplaatst.

De heer **De Kam** (CDA) is blij met een veilige landingsplaats voor het Loodswezen. Hij vraagt of de overblijvende milieuruimte in de IJmond door andere partijen kan worden gebruikt.

De heer **Struben** (D66) kan instemmen met de voordracht.

De heer **Klein** (CU/SGP) kan instemmen met de voordracht om dezelfde redenen als ONH.

Mevrouw **Pels** (GroenLinks) steunt de voordracht. Ze vraagt of er voortaan bij alle luchthavenbesluiten meer vliegbewegingen worden toegestaan dan er werkelijk zijn en of het Luchthavenbesluit

Middenmeer hierop wordt herzien. Ook wil ze weten of het financiële risico van het vaak stilleggen van de turbines bij de beoogde exploitant ligt.

De heer **Tekin** (ged.) geeft aan dat er een grotere gebruiks- en milieuruimte is en dat het aantal vluchten in overleg met de ondernemer op 700 is gezet. Dit biedt ruimte voor calamiteiten, omdat er nu tussen de 250 en 300 helikopterbewegingen zijn. Het grote verschil met Middenmeer is dat de contouren daar niet buiten het terrein liggen.
De milieuwinst komt niet terecht bij andere partijen.
Inzake de stilstandregeling meldt gedeputeerde dat het windpark nog moet worden aanbesteed. Het type turbine is dus nog onbekend. Een dergelijke regeling is niet uniek in Nederland en moet waterdicht en werkbaar zijn. De provincie ziet hierop toe. Er zijn op dit moment nog geen details bekend. De technische mogelijkheden voor het afspreken van een stopregeling zijn er.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt waarom het uitmaakt welke type windturbine wordt gekozen.

De heer **Tekin** (ged.) denkt dat dit verschil maakt en wil aan de voorkant eisen stellen aan de stopsnelheid.

De **voorzitter** concludeert dat de *Voordracht Vaststelling verordening Luchthavenbesluit Helihaven Loodswezen IJmuiden* als hamerstuk wordt doorgeleid naar PS van 12 februari 2018.

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 15 december 2017

Onderwerp: Benoeming accountant

1. Inleiding

Ingevolge artikel 217, tweede lid, van de Provinciewet wijzen Provinciale Staten een of meer accountants aan als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek, belast met de controle van de in artikel 201 bedoelde jaarrekening en het daarbij verstrekken van een accountantsverklaring en het uitbrengen van een verslag van bevindingen.
De accountantsdiensten worden vanaf 2003 van tijd tot tijd aanbesteed. In april 2014 is Ernst & Young accountants door Provinciale Staten benoemd met ingang van de controle van het boekjaar 2014. Vorig jaar is besloten de accountantsdienstverlening opnieuw aan te besteden. De Rekeningencommissie is bij de aanbesteding opgetreden als opdrachtgever. Vanuit deze commissie is een delegatie bestaande uit mw. Z. Pels, de heer Z. Yurdakul en ondergetekende vertegenwoordigd in de ten behoeve van de aanbesteding ingestelde klankbordgroep. Deze klankbordgroep, waarvan ook de statengriffier, het hoofd van de eenheid Concerncontrol en het hoofd van de sector Financiën deel uitmaken, heeft tot taak de invloed en betrokkenheid van Provinciale Staten bij de aanbestedingsprocedure te waarborgen en Provinciale Staten te adviseren over de benoeming van de accountant.

2. Proces en procedure

De Rekeningencommissie heeft eerst een startnotitie vastgesteld en vervolgens de op basis daarvan opgestelde aanbestedingsdocumenten (leidraad met gunningscriteria, programma van eisen en concept overeenkomst) besproken. Bij de aanbesteding is er voor gekozen de dienstverlening m.b.t. de controle van de jaarrekening te bundelen met de (afroep)opdrachten van Gedeputeerde Staten voor incidentele controleopdrachten. In de huidige periode was de controle van de jaarrekening juist losgekoppeld van de opdrachten voor GS. Reden om beide opdrachten te bundelen was de opdracht niet alleen aantrekkelijker voor marktpartijen te maken gegeven de marktsituatie, maar ook efficiency: alle accountantsdienstverlening in één hand/contract en dus één accountant die de provinciale organisatie goed kent. Het contract voor incidentele controleopdrachten met PricewaterhouseCoopers loopt af in juni 2019. Daarna vallen deze opdrachten dan onder de met het nieuwe accountantskantoor te sluiten overeenkomst.

Doelstelling van de aanbesteding is het selecteren van een proactieve dienstverlener die, op basis van wederzijds vertrouwen, de provincie binnen de scope van de opdracht ondersteunt in het door haar gekozen groeipad om het financieel beleid en beheer verder te verbeteren.
De openbare Europese aanbesteding is op 7 september 2017 gepubliceerd op TenderNed. De vragen van geïnteresseerde accountantskantoren over de offerteaanvraag zijn beantwoord in twee nota's van inlichtingen.

Op 16 november 2017 zijn offertes ontvangen van Ernst & Young Accountants, Ipa-Acon Assurance, Publiek Belang Accountants en PricewaterhouseCoopers Accountants.

3. Beoordeling offertes

De offertes zijn beoordeeld op formele eisen zoals tijdigheid, compleetheid, uitsluitingsgronden en kerncompetenties, en gunningscriteria. De gunningscriteria en puntenscores zijn in onderstaand overzicht opgenomen.

Gunningscriterium	Onderdeel	Maximum aantal punten
Kwaliteit	G1 visie op dienstverlening	10
	G2 aanpak uitvoering dienstverlening	40
	G3 presentatie	20
Prijs	P1 vaste prijs controle jaarrekening	20
	P2 tarieven opdrachten op afroep	10
Totaal		100

Toelichting:

Bij het onderdeel visie is gevraagd naar de visie op politieke sensitiviteit, de wijze van ondersteuning richting Rekeningencommissie, GS resp. algemeen directeur/ambtelijke organisatie bij het ontwikkelen van het zelf-controlerend vermogen, de voorgenomen wettelijke wijziging van de rechtmatigheidsverantwoording over de jaarrekening en kwaliteitsverbetering in het licht van de toezichtrapportages van de Autoriteit Financiële Markten. De offertes op dit punt zijn beoordeeld op compleetheid, concreetheid, diepgang en aansluiting op de in de leidraad aangegeven doelstelling.

Bij het onderdeel aanpak uitvoering dienstverlening is gevraagd naar een concept plan van aanpak voor de uitvoering van de controle van de jaarrekening (wie doet wat wanneer) met onder meer aandacht voor de wijze van afstemming van de onderzoeksresultaten en de rapportage en de wijze van communicatie. Dit onderdeel is beoordeeld op de mate waarin de aanpak SMART is gemaakt.

De presentaties zijn door de klankbordgroep beoordeeld op consistentie met de schriftelijk ingediende offerte, de competentie effectieve communicatie en de mate van aansluiting op de doelstelling en opdracht van de provincie.

Bij het onderdeel prijs zijn de maximale punten toegekend aan de inschrijver met de laagste vaste prijs voor de controle van de jaarrekening (P1) resp. de laagste gemiddelde tarieven voor incidentele controleopdrachten (P2). De andere inschrijvers kregen via een formule punten toegekend voor hun op P1 resp. P2 aangeboden prijzen.

De rangorde op basis van de uitkomsten van de beoordeling van de offertes is als volgt:

1. Publiek Belang Accountants B.V.
2. PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
3. Ipa-Acon Assurance B.V.
4. Ernst & Young Accountants LLP.

4. Voorstel

Deze voordracht is op 15 januari 2018 door de Rekeningencommissie besproken. De Rekeningencommissie stelt u voor Publiek Belang Accountants B.V. te benoemen tot accountant zoals bedoeld in artikel 217 van de Provinciewet met ingang van de controle van het boekjaar 2018 tot en met het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot twee keer verlenging met één jaar.

De voorzitter van de Rekeningencommissie,

D.G. Heijnen

Ondersteunend griffier

J.R. Loggen

Ontwerpbesluit

Nr. 12

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelet op artikel 217 van de Provinciewet;

gelezen de voordracht van de Rekeningencommissie van 15 december 2017;

besluiten:

Publiek Belang Accountants B.V. te benoemen tot accountant zoals bedoeld in artikel 217 van de Provinciewet met ingang van de controle van het boekjaar 2018 tot en met het boekjaar 2020 met de mogelijkheid tot twee keer verlenging met één jaar.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 22 DEC. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
Mw. S. Willemsen
BEL/BS

Telefoonnummer 023-5143654
willemsens@noord-holland.nl

1 | 1

Betreft: Verklaring van geen bedenkingen windpark Spuisluis

Verzenddatum

22 DEC. 2017

Kenmerk
899892/939317

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht, het bijbehorende ontwerpbesluit en bijlagen voor het afgeven van de verklaring van geen bedenkingen voor de herstructurering van windpark Spuisluis in de gemeente Velsen.

Het betreft een verklaring van geen bedenkingen voor een vergunningaanvraag binnen het herstructureringsbeleid Wind op Land, waarmee de provincie Noord-Holland invulling geeft aan de provinciale taakstelling voor 2020.

In de voordracht is aangegeven op welke punten wijzigingen zijn aangebracht ten opzichte van het ontwerp.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Bijlage: Voordracht en besluit inclusief bijlagen

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Omgevingsdienst
noordzeekanaalgebied

899892/945743

Motivering besluit vvgb windturbinepark Spuisluis

Dit memo bevat de motivering voor het afgeven van een verklaring van geen bedenkingen ex artikel 6.5 Besluit omgevingsrecht voor de herstructurering van het windturbinepark Spuisluis parallel aan het Noordzeekanaal en grotendeels aan de Noordersluisweg in de gemeente Velsen.

1. Inleiding

Op 13 mei 2016 is door Eneco Wind BV een omgevingsvergunning aangevraagd voor de activiteiten handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening, bouwen, het aanleggen of veranderen van een weg en uitrit, het uitvoeren van een werk of werkzaamheden en beperkte milieutoets. De aanvraag is geregistreerd onder het nummer OLO-2348459 en namens de provincie in behandeling genomen door de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en daar geregistreerd onder nummer 1024222.

Op 20 september 2016 hebben Gedeputeerde Staten besloten de aangevraagde omgevingsvergunning voor het windturbinepark Spuisluis in de gemeente Velsen verder in behandeling te nemen conform de Uitvoeringsregeling verdeelprocedure herstructurering Wind op Land.

2. Toelichting project

Het gaat om de bouw en exploitatie van het nieuwe windpark Spuisluis. Het project bestaat uit de bouw van zes windturbines inclusief bijbehorende wegen, kraanopstelplaatsen en bijbehorende bouwwerken.

Eneco zal de turbines aanbesteden, waardoor nog niet een definitieve keuze is gemaakt voor een bepaalde fabrikant. Daarom zijn drie typen voorbeeldturbines opgenomen in de aanvraag, te weten de Nordex N117, de Senvion MM114 en de Vestas V117. De windturbines hebben een ashoogte tussen de 116,5 en 120 meter en een rotordiameter tussen 114 en 117 meter. Op basis van deze voorbeeldturbines zal het totale vermogen tussen de 18 en 20,6 MW liggen.

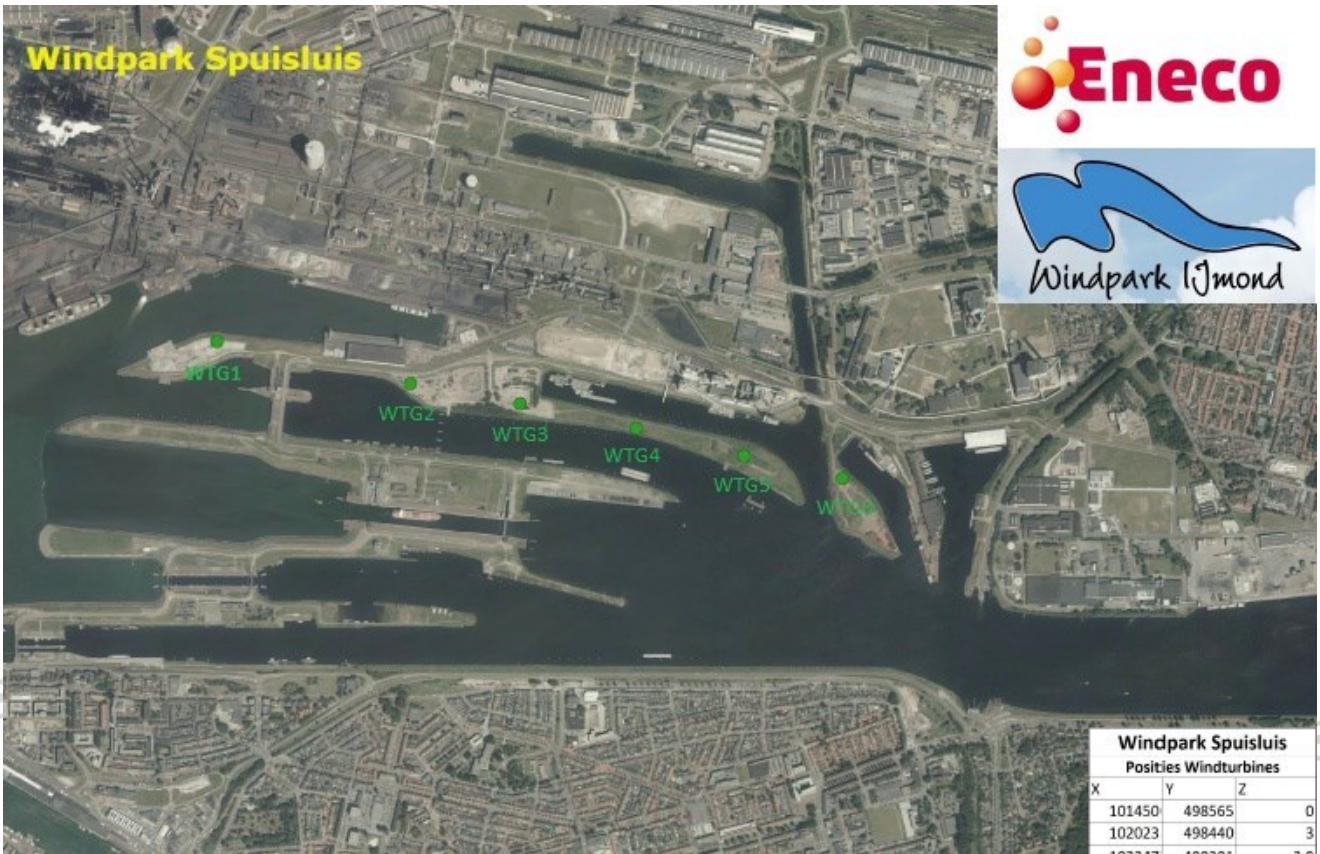

Het project is gelegen op de landtong bij de Spuisluis en op de landtong 'Velserkom', parallel aan het Noordzeekanaal en gedeeltelijk aan de Noordersluisweg in de gemeente Velsen.

3. Planologisch kader

De windturbines 1 tot en met 5 zijn gelegen op gronden in het bestemmingsplan Zeezicht, vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Velsen op 26 maart 2015.

De windturbines met bijbehorende bouwwerken, wegen, inritten en overdraai zijn gesitueerd op gronden met de bestemmingen Bedrijventerrein, Verkeer, Water-sluizencomplex en de dubbelbestemmingen Waterstaat-Waterstaatkundige functie en de gebiedsaanduiding Geluidzone-Industrie. Het gaat hierbij om de windturbines zelf, de bijbehorende bouwwerken en opstelplaatsen en wegen en de overdraai van de windturbines.

Blijkens artikel 3 van de planregels zijn de gronden voor Bedrijventerrein bestemd voor overslag- en bedrijfsactiviteiten tot en met maximaal milieucategorie 4.2 zoals opgenomen in de staat van bedrijfsactiviteiten met de daarbij behorende wegen, paden, verblijfsgebieden, groenvoorziening, water en andere op het bedrijfsterrein voorkomende functies en bouwwerken van nautische en/of waterkundige staat.

Blijkens artikel 13 zijn de voor Verkeer aangewezen gronden bestemd voor wegen, straten en paden, voet- en rijwielpaden, parkeervoorzieningen, nutsvoorzieningen en voorzieningen ten behoeve van rijkswaterstaatswerken.

Blijkens artikel 15 zijn de voor Water-sluizencomplex aangewezen gronden bestemd voor een cluster van activiteiten ten behoeve van de bedrijfsvoering en het onderhoud van sluizen en gemaal tot en met maximaal milieucategorie 3 zoals opgenomen in de staat van bedrijfsactiviteiten.

Blijkens artikel 21 zijn de op de verbeelding voor Waterstaat - Waterstaatkundige functie aangewezen gronden behalve voor de daar voorkomende bestemming(en) mede bestemd voor de instandhouding van de primaire waterkering waaronder de kernzone en de binnen beschermingszone van de waterkering en waterkering ten behoeve van geleiding van verkeer te water met daarbij behorende waterstaatswerken, zoals taluds, dijken, pieren en (onderhouds) wegen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde van waterbouwkundige aard, zoals duikers, keerwanden, beschoeiingen en kademuren en andere werken zoals hulpmiddelen voor verkeer te water alsmede meteorologische meetinstrumenten.

Blijkens artikel 27 is binnen de op de kaart voor Geluidzone-industrielawaai aangeduide gronden het bouwen van nieuwe gebouwen met een geluidsgevoelige bestemming uitsluitend toegestaan indien is gebleken dat de geluidsbelasting vanwege het industrieterrein op de gevels van de gebouwen met deze geluidsgevoelige bestemmingen niet hoger zal zijn dan de daarvoor geldende voorkeurswaarde of een verkregen hogere grenswaarden.

Gelet op het bovenstaande zijn de windturbines 1 t/m 5 met bijbehorende overdraai niet toegestaan op gronden met de bestemmingen bedrijventerrein, verkeer, water-sluizencomplex en waterstaat-waterstaatkundige functie van bestemmingsplan Zeezicht.

Windturbine 6 is gelegen op gronden in het bestemmingsplan Velsen-noord, vastgesteld door de gemeenteraad van de gemeente Velsen op 13 november 2008 en onherroepelijk sinds 4 augustus 2010.

De windturbine met bijbehorende bouwwerken, weg en inrit en overdraai is gesitueerd op de bestemmingen Bedrijven en de kabels en leidingen en toegangsweg en inrit ook in de bestemmingen Verkeer en de dubbelbestemming Waterkering met de aanduidingen Laad-, los- en overslagactiviteiten, Waterleiding en Gebied behorend tot het gezoneerd industrieterrein

Blijkens artikel 4 zijn de op de plankaart voor Bedrijven aangewezen gronden bestemd voor Bedrijfsactiviteiten zoals opgenomen in de Staat van Bedrijfsinrichtingen tot en met milieucategorie 4.2 met daarbij behorende verkeers-, groen-, nuts-, parkeervoorzieningen, bouwwerken, geen gebouwen zijnde (max. 6 meter) of waterlopen en waterpartijen.

Blijkens artikel 10 zijn de op de plankaart voor Verkeer aangewezen gronden bestemd voor wegen, straten en paden, voet- en rijwielpaden en parkeervoorzieningen met daarbij behorende groenvoorzieningen, waterlopen en waterpartijen en bouwwerken, geen gebouwen zijnde (max 6 meter).

Blijkens artikel 16 zijn de op de plankaart voor Waterkering aanwezen gronden bestemd naast de andere voor die gronden aangewezen bestemming (basisbestemming) mede bestemd voor de instandhouding van de waterkering, de beschermingszone, de buitenbeschermingszone met daarbij behorende waterstaatswerken, zoals taluds, dijken en (onderhouds)wegen en bouwwerken geen gebouwen zijnde van waterbouwkundige aard, zoals duikers, keerwanden, beschoeiingen en kademuren en andere werken zoals hulpmiddelen voor verkeer te water.

Gelet op het bovenstaande is windturbine 6 niet toegestaan op gronden met de bestemmingen bedrijven, verkeer en waterkering, van bestemmingsplan Velsen-noord.

4. Toetsingskader goede ruimtelijke ordening

Op grond van artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en artikel 6.5 Besluit Omgevingsrecht (Bor) dienen Provinciale Staten voor het afwijken van een bestemmingsplan een verklaring van geen bedenkingen (hierna: vvgb) af te geven.

De verklaring van geen bedenkingen kan op grond van artikel 6.5 van het Besluit Omgevingsrecht (Bor) slechts worden geweigerd in het belang van een goede ruimtelijke ordening.

In dit geval is uit de aanvraag gebleken dat er geen sprake is van strijdigheid met een goede ruimtelijke ordening. De aanvraag voldoet aan de bepalingen uit artikel 32 lid 4 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) en aan overige ruimtelijk relevante regelgeving. Wij benoemen hieronder puntsgewijs de criteria uit de PRV en geven aan waarom de aanvraag hiermee in overeenstemming is. De locatie is gelegen binnen het herstructureringsgebied NZKG (Haven en IJmond).

a. *Het bouwen of opschalen van één windturbine geschiedt niet eerder dan na verwijdering van ten minste twee andere windturbines op grond gebied van de provincie.*

Er zullen twaalf windturbines worden gesaneerd. Het gaat om zeven windturbines uit het Windpark Waardpolder van WP Energiek gevestigd te Anna Paulowna en om totaal vijf windturbines van Noord-Noordwest Wind B.V. gevestigd te Anna Paulowna. Er worden drie windturbines nabij Den Oever gesaneerd en twee windturbines bij Schoorl. In bijlage 9 van de aanvraag om omgevingsvergunning is de saneringsovereenkomst opgenomen.

b. De windturbines worden geplaatst in een lijnopstelling van minimaal zes windturbines.
De zes windturbines voldoen aan het criterium van ten minste zes windturbines en zijn in een lijnopstelling geplaatst.

c. De rotorbladen van de windturbines binnen de lijnopstelling hebben dezelfde draairichting.
De rotorbladen van de windturbines hebben eenzelfde draairichting.

d. De windturbines binnen de lijnopstelling hebben eenzelfde verschijningsvorm.
De windturbines hebben eenzelfde verschijningsvorm.

e. De ashoogte van de windturbine bedraagt maximaal 120 meter.
De ashoogte ligt in een bandbreedte tussen 116,5 en 120 meter en valt binnen het maximum van 120 meter.

f. De rotordiameter voor windturbines met een ashoogte vanaf 80 meter is gelijk aan de ashoogte met een maximale afwijking van tien procent en de rotordiameter voor windturbines met een ashoogte tot 80 meter is gelijk aan de ashoogte met een maximale afwijking van twintig procent, met dien verstande dat voor windturbines met een ashoogte tot 80 meter de afstand tussen het laagste punt van de tip van het rotorblad en maaiveld minimaal 28 meter bedraagt.
De ashoogte van de te plaatsen windturbine is hoger dan 80 meter (minimaal 116,5 meter en maximaal 120 meter). De rotordiameter heeft een bandbreedte tussen 114 en 117 meter en daarmee is de rotordiameter gelijk aan de ashoogte met een maximale afwijking van 10 procent.

g. De windturbines worden op minimaal 600 meter afstand geplaatst van gevoelige bestemmingen en in geval bijzondere lokale omstandigheden normen als bedoeld in artikel 3.14a, derde lid van het Activiteitenbesluit milieubeheer worden vastgesteld conform de daarvoor gestelde voorschriften in de PMV.
Binnen 600 meter zijn geen gevoelige bestemmingen zoals woningen aanwezig. Wel zijn er negen bewoonde woonboten binnen deze afstand. Deze woonboten vallen echter niet onder het begrip gevoelige bestemmingen als bedoeld in artikel 32 lid 4 sub g PRV, omdat de woonboten niet als zodanig zijn bestemd in het vigerende bestemmingsplan.

h. Een windturbine is niet gelegen in een weidevogelleefgebied, de Ecologische Hoofdstructuur of een ecologische verbindingszone.
Het windmolenpark is niet gelegen in een weidevogelleefgebied, het Nationaal Natuurnetwerk (NNN, voorheen Ecologische Hoofdstructuur) of een ecologische verbindingszone.

i. Een windturbine is niet gelegen in een aardkundig monument, een UNESCO-erfgoed van uitzonderlijke universele waarden of een voormalig Nationaal Landschap.
Het windmolenpark is niet gelegen in een aardkundig monument, een UNESCO-erfgoed of een voormalig Nationaal Landschap.

j. De omgevingsvergunning heeft niet tot gevolg dat in totaal meer dan 685,5 MW windenergie op grondgebied van de provincie mogelijk wordt gemaakt.
Het totale opgestelde vermogen van dit windturbinepark komt met de onderliggende aanvraag te liggen tussen 18 en 20,6 MW. Samen met de andere vijf aanvragen die in behandeling zijn genomen en inmiddels zijn vergund (windpark Waardpolder, windpark Groetpolder, windpark Ferrum, windpark Nieuwe Hemweg en windpark Havenwind) wordt niet meer dan 685,5 MW aan windenergie mogelijk gemaakt.

Het windturbinepark voldoet aan de windturbinebepalingen uit de PRV. Daarnaast is getoetst aan de andere relevante regelgeving.

LIB
De windturbines zijn strijdig met het Luchthavenindelingsbesluit gelet op de toetshoogten uit artikel 2.2.2 LIB en de toetszone windturbines en lasers uit artikel 2.2.5 LIB. Het Ministerie van Infrastructuur en Milieu heeft op 14 maart 2017 een verklaring van geen bezwaar ex artikel 8.9 Wet Luchtvaart afgegeven.

Radars (defensie en schepen)
Er is onderzoek uitgevoerd naar eventuele verstoring van de defensieradar (bijlagen 12, 13 en 14 bij de aanvraag). Uit het onderzoek blijkt dat bij Windpark Spuisluis de vereiste dekking van meer dan 90% niet wordt gehaald. Echter door toevoeging van de onlangs gerealiseerde extra radar op Schiphol en de toekomstige dekking van de MASS sensor van De Kooy (medio 2018) wordt ook hier de vereiste dekking van meer dan 90% gehaald. Het Ministerie van Defensie heeft op 23 februari 2017 aangegeven geen bezwaar te hebben tegen de realisatie van het windturbinepark.
Tevens is onderzoek gedaan naar eventuele verstoring van de burgerluchtvaart radars. Ook hierbij blijkt dat met toevoeging de onlangs gerealiseerde extra radar op Schiphol en de toekomstige dekking van de MASS sensor van De Kooy ook hier de vereiste dekking van meer dan 90% wordt gehaald.

In bijlage 13 van de aanvraag is een onderzoek gevoegd waarmee de effecten van de windturbines op wal-scheepsradarsystemen en de marifooncommunicatie zijn onderzocht. Hieruit blijkt dat radarbeeld van VTS walradars nauwelijks wordt beïnvloedt. Verlies van de radartrack binnen het VTS systeem zal onwaarschijnlijk zijn. Daarnaast zullen de radarecho's die worden veroorzaakt door radarreflecties van scheepsradars op de wieken van de te plaatsen windturbines geen hinder veroorzaken op de van tevoren gedefinieerde scheepstrajecten door de Noorder- en Middensluis.
Ten aanzien van marifooncommunicatie zal enige schaduwwerking van de te plaatsen windturbines kunnen ontstaan. Deze schaduwwerking zal echter niet plaatsvinden op de aanwezige scheepstrajecten. Hiermee zullen er geen belemmeringen optreden.

Helikopters Loodswezen
Ten aanzien van de vliegveiligheid van helikopters van het Loodswezen in Den Helder is een onderzoek uitgevoerd. Uit de rapportage die als bijlage 11 bij de aanvraag is gevoegd blijkt dat er risicovolle turbulentie kan ontstaan voor kleine luchtvaart bij een windsnelheidsverandering van meer dan 1,8 m/s. Bij deze waarde worden ongewenste effecten verwacht die de piloot extra belasten bij een start of landing. Wanneer de helikopters in het gebied binnen 5 rotordiameters van een windturbine vliegen en de windsnelheidsverandering is groter dan 1,8 m/s dan is er een verhoogde kans op een calamiteit met een helikopter. Door in deze situaties de betreffende windturbine(s) stil te zetten kunnen de risico's voor de helikopters voldoende worden beperkt. Voor het stilzetten van de windturbines is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Dit stopprotocol is als voorschrift in de vvgb opgenomen. De vliegveiligheid van helikopterpiloten van het loodswezen Den Helder is op deze wijze voldoende geborgd.

Woonboten
Voor de negen, in strijd met het bestemmingsplan bewoonde woonboten, aan de Noordersluisweg in Velsen geldt dat deze zijn gelegen op een industrieterrein. Uit gezondheids- en veiligheidsoverwegingen zullen de woonboten vóór 1 maart 2023 worden verwijderd. Rijkswaterstaat is op 6 november de procedure gestart om de bestaande ontheffingen van het ligplaatsverbod op grond van het Binnenvaartpolitiereglement en watervergunningen op grond van de Waterwet in te trekken. Gedurende de looptijd van deze procedure zullen

de woonboten worden gedoogd. Hiertoe zijn door de gemeente Velsen, Rijkswaterstaat en de provincie gedoogbesluiten genomen.

De woonboten zullen naar verwachting nog twee tot drie jaar aanwezig zijn als het windpark in exploitatie is (naar verwachting vanaf 2020). Om die reden zijn de geluids- slagschaduw en veiligheidsaspecten van het windpark ook onderzocht voor deze woonschepen.
Ten aanzien van het aspect geluid is beoordeeld of de gecumuleerde geluidsbelasting van de geluidsgezoneerde industrieterreinen in de omgeving en de windturbines acceptabel is. Geconstateerd is dat in de huidige situatie ten aanzien van de woonboten niet aan de geldende geluidsnormen wordt voldaan vanwege het industriegeluid. Om die reden zijn de woonboten ook niet als zodanig bestemd in het bestemmingsplan. Het windpark zorgt voor verhoging van de geluidsbelasting.
De verhoging is 0,6 – 3,1 dB(A) ten opzichte van het reeds bestaande hoge omgevingsgeluid. In de dagperiode bedraagt het geluidniveau afkomstig van industrieterrein IJmond circa 59 dB(A). Het geluid van de windturbine zal daar een groot gedeelte van het jaar minimaal 10 dB onder liggen. Het windturbinegeluid zal dus in de dagperiode volledig worden gemaskeerd door het industrielawaai afkomstig van het industrieterrein IJmond. Het industriegeluid maskeert het windturbinegeluid 's nachts niet volledig. De maximaal 3,1 dB extra geluidsbelasting is dan waarneembaar als een klein verschil. In het geluidsrapport van Antea d.d. 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag) is via de Methode Miedema bepaald of dit verschil acceptabel is (tabel 2.1). De Miedema-score geeft een beeld hoe gemiddeld hindergevoelige personen de cumulatieve geluidsbelasting ervaren. Windturbines krijgen daarin een hoge "straffactor". Het cumulatieve geluidsniveau stijgt volgens deze methode met 3 tot 12 dB. In het ongunstigste geval verschuift de score daarmee van "tamelijk slecht" naar "zeer slecht".
Volgens Gedeputeerde Staten is de Methode Miedema hier niet een juiste beoordelingsmethode, De woonbootbewoners kunnen niet als "gemiddeld hindergevoelige personen" worden beschouwd aangezien zij willens en wetens en in strijd met het bestemmingsplan wonen op een geluidsgezoneerd industrieterrein waar nu al sprake is van overschrijding geluidsnormen.
Hier is eerder sprake van een bij een inrichting behorende bedrijfswoning-situatie, waarvoor ook een zelfgekozen bovengemiddelde hindersituatie geldt. Gelet hierop en aangezien hier sprake is van een minimale geluidstoename in de nacht, gedurende een periode van maximaal drie jaar, in een met het bestemmingsplan strijdige situatie waar al sprake is van overschrijding van vigerende geluidsnormen, levert het windpark voor wat betreft het aspect geluid geen strijdigheid met een goede ruimtelijke ordening op.

Ten aanzien van het aspect slagschaduw is gebleken dat er voor de woonboten meer slagschaduwhinder zal optreden dan wettelijk is toegestaan (zie het slagschaduwrapport van Antea d.d. 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag). De woonbootbewoners krijgen te maken met 40 tot 44 uur slagschaduw per jaar. De wettelijke norm houdt in dat er maximaal 17 dagen per jaar 20 minuten slagschaduw mag optreden. Aangezien de woonschepen niet als zodanig zijn bestemd en de slagschaduwhinder hooguit gedurende drie jaar duurt levert het windpark voor wat betreft het aspect slagschaduw geen strijdigheid met een goede ruimtelijke ordening op. Hierbij is meegewogen dat Eneco heeft toegezegd met bewoners van woonschepen afspraken te maken over maatregelen om de door hen beleefde hinder te beperken en de zogenoemde "Burenregeling" open te stellen, waarin door Eneco een financiële tegemoetkoming aan de buren van windparken wordt geboden.

Voor wat betreft het aspect externe veiligheid geldt dat de betreffende woonschepen buiten de PR10-5 per jaar contour van de windturbines zijn gelegen (zie de kwantitatieve risicoanalyse van Royal Haskoning DHV, bijlage 5c bij de aanvraag).

Milieunormen

Het windpark voldoet daarnaast aan de wettelijke milieunormen zoals hieronder nader is uitgeschreven. Er is tevens geen sprake van negatieve cumulatieve effecten waarmee een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat ontstaat.

Ten aanzien van geluid geldt dat sprake is van een gebied met een hoog omgevingsgeluid door het aanwezige industrielawaai van bedrijven op het industrieterrein IJmond. Het geluid van de windturbines zal grotendeels opgaan in het reeds bestaande omgevingsgeluid.

De windturbines zorgen er niet voor dat luchtkwaliteit grenswaarden worden overschreden dan wel verslechteren. Bij het opwekken van energie in een windturbine komen geen relevante emissies vrij. Uit onderzoek blijkt dat de impact van windturbines op verspreiding en neerslag van reeds aanwezige verontreinigende stoffen laag is en de concentraties verontreinigende stoffen in de lucht nauwelijks beïnvloeden en niet zal toenemen (zie rapport Erbrink Starcks consult, bijlage 5 e bij de aanvraag).

Er zijn geen belemmeringen in het kader van externe veiligheid doordat er geen bebouwing van beperkt kwetsbare objecten is binnen de contour van 10^{-5} en geen bebouwing van kwetsbare objecten binnen de contour van 10^{-6} (zie de kwantitatieve risicoanalyse van Royal Haskoning DHV, bijlage 5c bij de aanvraag). Hoewel er voor ligplaatsen van binnenvaartschepen geen toetsingskader is voor externe veiligheid, is dit aspect wel meegenomen in de onderzoeken. Uit de onderzoeken blijkt dat alle ligplaatsen zich bevinden buiten de 10^{-5} contour, zodat wordt voldaan aan de risiconormen voor beperkt kwetsbare objecten. Met betrekking tot de nabijgelegen inrichtingen is gebleken dat de trefkansen dusdanig laag zijn dat aan de normen wordt voldaan. Ten aanzien van de nabijgelegen hogedruk aardgas transportleiding van de Gasunie over het binnenkanaal is gebleken dat zowel het plaatsgebonden risico als de oriëntatiewaarde voor het groepsrisico niet wordt overschreden. Het toegevoegde risico, door het plaatsen van de windturbines, aan de faalkans voor de primaire waterkering en het sluisgemaal bedraagt minder dan 1%. Ook is het risico op zettingsvloeiing onderzocht. Bij een zettingsvloeiing stroomt een grote hoeveelheid zand uit de oever in de geul wat zou kunnen leiden tot schade aan de landtong of waterkering of daarop aanwezige constructies of zou kunnen leiden tot belemmering van de scheepvaart of spuicapaciteit. De kans op zettingsvloeiing wordt door de aanwezigheid van windturbines nauwelijks vergroot.

Tot slot wordt ook aan de wettelijke milieunormen voldaan ten aanzien van slagschaduw op gevoelige objecten (zie slagschaduwrapport van Antea d.d. 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag) Hier al naar gelang het te volgen scenario bij de woonboten nog een tekst toevoegen.

Economische uitvoerbaarheid
Er blijkt dat sprake is van een economische uitvoerbaarheid door een overeenkomst met eigenaren van aangrenzende percelen en een planschadeovereenkomst. De maatschappelijke uitvoerbaarheid is zeker gesteld door middel van een uitgebreid participatieplan. Eneco volgt hierbij de NWEA-gedragscode. Het participatieplan ziet op procesparticipatie en financiële participatie. Daarnaast zal voor dit windpark een gebiedsfonds worden opgericht. Er zijn geen privaatrechtelijke belemmeringen.

Wet natuurbescherming
Er is onderzoek verricht naar de flora en fauna in het gebied (zie bijlage 5f bij de aanvraag). Voor de vleermuizen geldt dat de effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen of vaste vliegroutes zijn uitgesloten. Voor vogels geldt dat naar schatting ca. 90 aanvaringsslachtoffers per jaar worden verwacht. Er vliegen met name meeuwen over de planlocatie. Het aantal aalscholvers is beperkt (4%). Een effect van additionele sterfte op de gunstige staat van instandhouding van de betrokken populaties is uitgesloten. Dit ook in breder perspectief

waarbij rekening wordt gehouden met additionele sterfte veroorzaakt door andere relevante recent vergunde of recent gerealiseerde projecten en/of activiteiten. Door de aanvrager is een ontheffing ingevolge de Flora- en faunawet (per 1 januari 2017 Wet natuurbescherming) aangevraagd bij RVO. Deze ontheffing is op 21 april 2017 verleend.

Daarnaast is er voldoende afstand tot de Natura 2000-gebieden gelet op de aanwezige buffers, daardoor blijft de stikstofdepositie op de Natura 2000-gebieden binnen de gestelde normen. De RUD NHN heeft aangegeven dat er voor de aanleg van het windturbinepark geen vergunning noodzakelijk is ingevolge de Wet natuurbescherming. Gelet op deze twee voorlaatste punten zijn er geen belemmeringen voortvloeiend uit de Wet natuurbescherming.

Waterwet
Van het windturbinepark zijn de windturbines 1 en 2 gepland in of nabij de kern- en beschermingszone van de primaire waterkering Spuisluis. Ingevolge artikel 6.5 lid c van de Waterwet is een vergunning nodig. De ontwerp Watervergunning met kenmerk RWSZ2O17-00007881 ligt vanaf 23 november 2017 ter visie. Volgens RWS is plaatsing van windturbines in de kern- of beschermingszone van een waterkering in beheer van het Rijk hier toegestaan omdat door de initiatiefnemer voldoende is aangetoond dat het windpark geen negatieve gevolgen heeft voor de waterkerende functie van de waterkering conform de veiligheidsnorm bij of krachtens de Waterwet.

Uit het bovenstaande blijkt dat sprake is van een goede ruimtelijke ordening. De verklaring van geen bedenkingen kan daarom door u worden afgegeven.

5. Procedure en beantwoording van zienswijzen
De ontwerp verklaring van geen bedenkingen (vvgb) heeft gedurende zes weken samen met de ontwerp omgevingsvergunning ter inzage gelegen tussen 23 maart en 5 mei 2017. Er zijn 19 zienswijzen ingediend tegen de ontwerp-vergunning; bij geen van de zienswijzen is ook expliciet tegen de vvgb een zienswijze ingediend. Voor de inhoud en beantwoording van de zienswijzen tegen de ontwerp-omgevingsvergunning verwijzen wij naar de concept nota van beantwoording. Er is zorgvuldig gekeken of de ingediende zienswijzen tegen de beschikkingen ook (indirect) raken aan aspecten uit de vvgb. Voor de helderheid zijn daarom alle antwoorden op de zienswijzen in de bijlage opgenomen.

Uit de bijgevoegde concept nota van beantwoording blijkt dat er geen reden is om de conclusie ten aanzien van de vvgb te herzien.

Op 27 maart 2017 is de ontwerp-vvgb besproken in de vergadering van de Statencommissie. De definitieve vvgb is aangepast naar aanleiding van de gemaakte opmerkingen door de commissie.

De definitieve verklaring van geen bedenkingen wordt samen met de definitieve omgevingsvergunning ter inzage gelegd. Er kan geen beroep tegen de verklaring van geen bedenkingen als zodanig worden ingesteld. Belanghebbenden kunnen wel beroep instellen tegen de omgevingsvergunning waarvoor de verklaring van geen bedenkingen is verleend. In deze procedure kunnen beroepsgronden mede betrekking hebben op de verklaring van geen bedenkingen.

Bijlage 5 a: Ruimtelijke onderbouwing

Inhoudsopgave

1 Inleiding 2
1.1 Aanleiding en doel 2
1.2 Plangebied 3
1.3 Vigerende planologisch regime 3
1.4 Procedure 4
1.5 Woonbootbewoners 5
1.6 Leeswijzer 5
2 Planomschrijving 6
2.1 Bestaande situatie 6
2.2 Toekomstige situatie 8
2.3 Landschappelijke inpassing 9
3 Beleidskader 10
3.1 Nationaal beleid 10
3.2 Provinciaal beleid 12
3.3 Gemeentelijk beleid 16
4 Omgevingsaspecten 18
4.1 Milieuzonering 18
4.2 Ecologie 19
4.3 Geluidshinder 20
4.4 Slagschaduw 21
4.5 Luchtkwaliteit 22
4.6 Radarverstoring en vliegveiligheid 25
4.7 Externe veiligheid 31
4.8 Cultuurhistorie en archeologie 33
4.9 Bodemkwaliteit 35
4.10 Waterhuishouding 35
4.11 Milieueffectrapportage 38
5 Uitvoerbaarheid 39
5.1 Economische uitvoerbaarheid 39
5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid 39
6 Conclusie 41
6.1 Bevindingen ruimtelijke onderbouwing 41
6.2 Provinciale eisen 41

Bijlagen

Bijlage 1: Topografische kaart – situatie voor en na bouw windpark

Bijlage 2: Planschade onderzoek

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Bij Eneco geloven in duurzame energie voor iedereen. Energie die je in je eigen omgeving opwekt, gebruikt, verkoopt of deelt met anderen. We hebben maar één aarde en die mogen we niet méér belasten dan strikt noodzakelijk. Windpark IJmond ondersteunt deze missie. Om de opwarming van de aarde tegen te gaan, dient de CO2-uitstoot terug gebracht te worden. Het Rijk moet in 2020 voor 6.000 megawatt (MW) aan opgesteld windvermogen op land hebben gerealiseerd (Energierapport 2011, Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie, 10 juni 2011). Dit is inclusief bestaande windturbines. Begin 2016 stond in Nederland voor ongeveer 3.380 MW aan windvermogen opgesteld op het land. Voor de komende jaren ligt er dus nog een behoorlijke opgave.

De landelijke opgave is verdeeld onder de twaalf provincies. De provincie Noord-Holland is verantwoordelijk voor de realisatie van 685,5 MW in 2020. Op dit moment is er nog tussen de ca. 77,5 MW nodig om aan de rijksopgave te kunnen voldoen. De provincie stelt initiatiefnemers in de gelegenheid om tot 15 mei 2016 een aanvraag te doen voor een omgevingsvergunning. Na 15 mei 2016 beoordeelt de provincie de ontvangen aanvragen en selecteert kansrijke projecten, op basis van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV), om zo te voldoen aan de resterende opgave. Besloten is om alle zes de initiatieven die voldoen aan de PRV in behandeling te nemen.

In Noord-Holland draagt Eneco en haar partner Windpark IJmond bij aan deze doelstelling met windpark Spuisluis. Dit initiatief is ooit ontstaan op verzoek van de gemeente Velsen, die grote duurzaamheidsambities heeft. De belangrijkste argumenten om windpark Spuisluis te ontwikkelen zijn: (i) de locatie rondom het Spuigemaal ligt in een door de provincie aangewezen herstructureringsgebied, waar de ontwikkeling van windturbines is toegestaan, (ii) de windomstandigheden voor het opwekken van windenergie voor windpark Spuisluis zijn gunstig, (iii) het initiatief is in nauw overleg met de werkgroep van omwonenden en de gemeente Velsen ontwikkeld en (iv) het initiatief van Windpark IJmond is ontstaan na een verzoek van de gemeente Velsen om de mogelijkheden voor windenergie te onderzoeken.

Het toekomstige windpark Spuisluis bestaat uit 6 windturbines. Het toe te passen type windturbine staat nog niet vast. De onderzoeken hebben zicht gericht op drie typen windturbines, zoals in de onderstaande tabel weergegeven. Op basis van deze turbines zal het totale vermogen van het windpark tussen de 18 en 20,7 MW liggen.

Windturbine		**Nordex N117**	**Senvion MM114**	**Vestas V117**
Eigenschap	**Eenheid**			
Nominaal Vermogen	[kW]	3000	3200	3450
IEC klasse	[-]	II	II	II
Rotor diameter	[m]	117	114	117
Hoogte rotorhub	[m]	120	119	117
Tiphoogte	[m]	178,5	176	175
Nominaal toerental	[rpm]	12.6	12.06	13.2

Tabel 1: Overzicht voorbeeld windturbines windpark Spuisluis

1.2 Plangebied

Windpark Spuisluis is gelegen op de landtong bij het Spuigemaal (5 turbines) en op de Velserkom (1 turbine). In de lijnopstelling wordt de infrastructuur van het Noordzeekanaal gevolgd. De weergave van het windpark in het landschap is weergegeven in figuur 1.

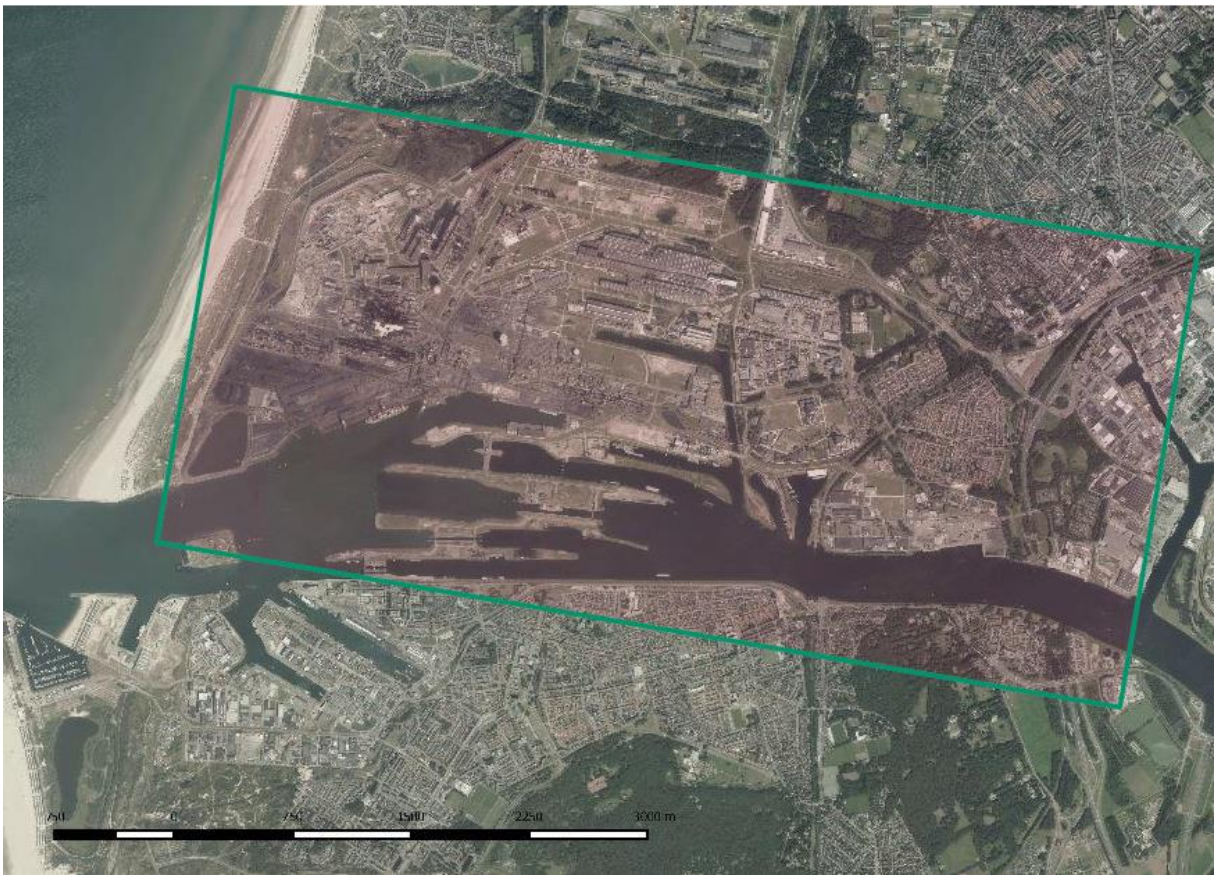

Figuur 1: kaart plangebied windpark Spuisluis

Het plangebied bevindt zich in de gemeente Velsen en wordt omgeven door een aantal woonkernen. Aan de zuidzijde, voorbij de sluizen van IJmuiden, liggen de woonkernen IJmuiden West, IJmuiden Noord en Velsen Zuid. Aan de oostzijde liggen de woonkern van Velsen Noord. Aan de noordzijde ligt het industrieterrein met Tata Steel en ENCI als grote spelers. De grond waarop de windturbines zijn gepland is in eigendom van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) en wordt beheerd door Rijkswaterstaat (RWS).

1.3 Vigerende planologisch regime

De volgende bestemmingsplannen zijn vigerend voor het plangebied:

- Bestemmingsplan ‘Zeezicht’ (vastgesteld op 26 maart 2015);
- Bestemmingsplan ‘Bedrijventerrein Velsen-Noord’ (vastgesteld op 13 november 2008, onherroepelijk op 7 juli 2009).

Oorspronkelijk stond in het bestemmingsplan 'Zeezicht' ruimte opgenomen voor de komst van een windpark. Aangezien de provincie Noord-Holland de regie ging voeren op dit dossier, heeft de gemeente Velsen dit onderdeel uit hun bestemmingsplan gehaald. Daardoor bieden beide bestemmingsplannen vandaag de dag geen ruimte om een windpark te bouwen. Om de ontwikkeling van het windpark Spuisluis mogelijk te maken is daarom een omgevingsvergunning aangevraagd voor het handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening conform artikel 2.12, eerste lid, sub a, onder 3 van de Wabo. Hiervoor geldt de uitgebreide procedure, zoals beschreven in § 3.3 van de Wabo. Ten behoeve van deze procedure is een ruimtelijke onderbouwing noodzakelijk; dit document voorziet hierin.

1.4 Procedure

Het windpark Spuisluis kan niet binnen de regels van de geldende bestemmingsplannen worden gerealiseerd. Dat betekent dat een procedure nodig is om de windturbines ruimtelijk in te passen. Deze procedure kan bestaan uit de wijziging van de bestemmingsplannen of uit de verlening van een omgevingsvergunning voor planologisch strijdig gebruik. Voor windpark Spuisluis is – in afstemming met de betrokken bestuursorganen – gekozen voor de procedure van een omgevingsvergunning voor planologisch strijdig gebruik. De Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en het Besluit omgevingsrecht (Bor) regelen de procedure, de samenhang met andere toestemmingen en het bevoegd gezag. De Ministeriele regeling omgevingsrecht (Mor) beschrijft de indieningsvereisten voor de aanvraag.

Uit de Wabo volgt dat de procedure voor een omgevingsvergunning die (onder andere) bestaat uit het onderdeel 'planologisch strijdig gebruik', moet worden voorbereid met de uitgebreide voorbereidingsprocedure. Een kenmerkende stap van deze procedure is dat het ontwerp besluit gedurende zes weken ter inzage wordt gelegd en dat gedurende deze termijn een ieder in de gelegenheid wordt gesteld om zienswijzen naar voren te brengen.

Over de samenhang met andere procedures en toestemmingen wordt opgemerkt dat voor de realisatie van windpark Spuisluis ook andere deeltoestemmingen van de Wabo moeten worden aangevraagd. Zo is eveneens een omgevingsvergunning nodig voor de onderdelen 'milieu' (in dit geval een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM)) en 'bouwen'. Conform het uitgangspunt van de Wabo zal voor deze onderdelen één omgevingsvergunning worden aangevraagd, waarbij voor een gecombineerde aanpak wordt gekozen. Dit betekent dat gelijktijdig een beschikking wordt gevraagd voor 'planologisch strijdig gebruik', 'milieu/OBM' en 'bouwen'.

Na indiening van de omgevingsvergunningsaanvraag maakt de provincie Noord-Holland een duidelijk overzicht van alle voorstellen voor mogelijke nieuwe windparken in Noord-Holland. In het najaar van 2016 zal de Provincie aangeven welke ingediende projecten zijn aangemerkt om door te gaan naar de volgende fase in het vergunningstraject.

Mocht de uitkomst van al deze procedures positief zijn voor windpark Spuisluis, dan wordt subsidie aangevraagd. Zodra deze is toegekend wordt de aanbesteding gestart. Na de keuze voor de leveranciers wordt de investeringsbeslissing genomen en zal de financiering worden vormgegeven. Deze fases nemen alle geruime tijd in beslag. Naar verwachting kan op zijn vroegst najaar 2019 begonnen worden met de voorbereiding van de bouw. Het windpark Spuisluis kan dan in de tweede helft van 2020 operationeel zijn. Deze planning is tevens afgestemd op het project Nieuwe Zeesluis.

1.5 Woonbootbewoners

In deze bijlage Ruimtelijke Onderbouwing worden de aanwezige woonboten niet meegenomen. De reden hiervoor is dat de woonboten in het Binnenspuikanaal en aan de 3de Rijksbinnenhaven niet worden beschouwd als gevoelige objecten, aangezien zij daar niet-bestemd liggen. In bijlage 8 van de aanvraag omgevingsvergunning wordt hier aandacht aan gegeven.

Sinds het indienen van deze bijlage in mei 2016 zijn er ontwikkelingen op dit vlak. De provincie Noord-Holland heeft het initiatief genomen om een overleg op te starten met de gemeente Velsen en RWS. In het overleg wordt vanuit een milieubrede dialoog gekeken naar de aanwezigheid van de woonboten. Niet enkel het windpark, maar ook de industrie om de woonboten en de activiteiten van RWS hebben invloed op het woon- en leefklimaat van de woonbootbewoners. Het is de verwachting dat rond december 2016 meer bekend is over dit overleg. De woonbestemming voor de woonbootbewoners is momenteel niet opgenomen in beide bestemmingsplannen. Voor de gemeente Velsen is het belangrijk dat voor het verlopen van het bestemmingsplan de praktijk strookt met het bestemmingsplan. Concreet betekent dit dat voor 2019 en 2025 geregeld moet zijn. Het niet handhaven zou leiden tot een legale status van de woonboten, waarna de gemeente Velsen moet borgen dat het woon- en leefklimaat voldoet aan de normen. Dit zou grote nadelige gevolgen hebben op de bedrijfsactiviteiten van de omliggende industrie. Om die reden verwachten initiatiefnemers dat het enige reëel scenario is dat de woonbootbewoners, hopelijk in goed overleg en met wederzijdse instemming, weg zullen gaan uit het plangebied van windpark Spuisluis. Mocht dit om wat voor een reden niet (op tijd) lukken, zullen we de woonbootbewoners behandelen als ‘normale’ buren die binnen de 500 meter afstand van een windturbine wonen en met hen maatregelen treffen om de effecten van de windturbines te minimaliseren. Zij zullen dan een startbedrag ontvangen om hun woningen aan te laten passen aan het windpark en daarnaast een jaarlijkse vergoeding krijgen welke wordt besteed aan het verbeteren van hun woon- en leefklimaat.

1.6 Leeswijzer

Na dit inleidende hoofdstuk volgt in hoofdstuk 2 een beknopte omschrijving van de huidige situatie en de toekomstige situatie. Daarna komen in hoofdstuk 3 de relevante beleidskaders op rijks-, provinciaal- en gemeentelijk niveau aan bod. Hoofdstuk 4 gaat in op de relevante milieu- en omgevingsaspecten zoals ecologie, geluidshinder en luchtkwaliteit. Hoofdstuk 5 beschouwt de economisch en maatschappelijke uitvoerbaarheid. In hoofdstuk 6 wordt ten slotte geconcludeerd of afwijken van het bestemmingsplan aanvaardbaar is en is aangegeven hoe aan de provinciale vereisten wordt voldaan.

De oorspronkelijke versie van deze ruimtelijke onderbouwing is ingediend als onderdeel van de aanvraag voor de omgevingsvergunning via het OLO. Op verzoek van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied clusteren we de ruimtelijke informatie in deze vergunningsaanvraag op tot één ruimtelijke onderbouwing, hierbij geïnspireerd door de ruimtelijke onderbouwing die Royal HaskoningDHV voor de windinitiatieven van Tata Steel heeft geschreven.

2 Planomschrijving

2.1 Bestaande situatie

Recent is er door Royal HaskoningDHV onderzoek gedaan naar de Spuisluis in het kader van de komst van de nieuwe zeesluis. Onderstaande is grotendeels overgenomen uit hun Deelrapport Landschap en Cultuurhistorie1. Landschap is onder te verdelen in drie onderdelen:

a) aardkundige waarden (onderdelen van het landschap die iets vertellen over de natuurlijke ontstaanswijze van het gebied: geologie, geomorfologie, hydrologie en bodemkunde);
b) ruimtelijke opbouw, patronen en structuren (bv rechtlijnigheid/geometrische vormen/organische vormen, loop van (water)wegen/routes: meanderen, recht, bebouwingspatronen: linten, blokken, groepen enz);
c) belevingswaarden (ervaringen van gebruikers: bv weidsheid/geslotenheid, grootschaligheid/kleinschaligheid, openheid/dichtheid, herkenbaarheid van het landschapstype en de identiteit enz).

Ad a) Aardkundige waarden

De Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie (ILC) geeft aan dat er geen aardkundige waarden in het studiegebied van het sluizencomplex voorkomen. Ook in de directe omgeving en de aangrenzende gebieden (de randen van het sluizencomplex) zijn geen aardkundige waarden te vinden (zie figuur 4).

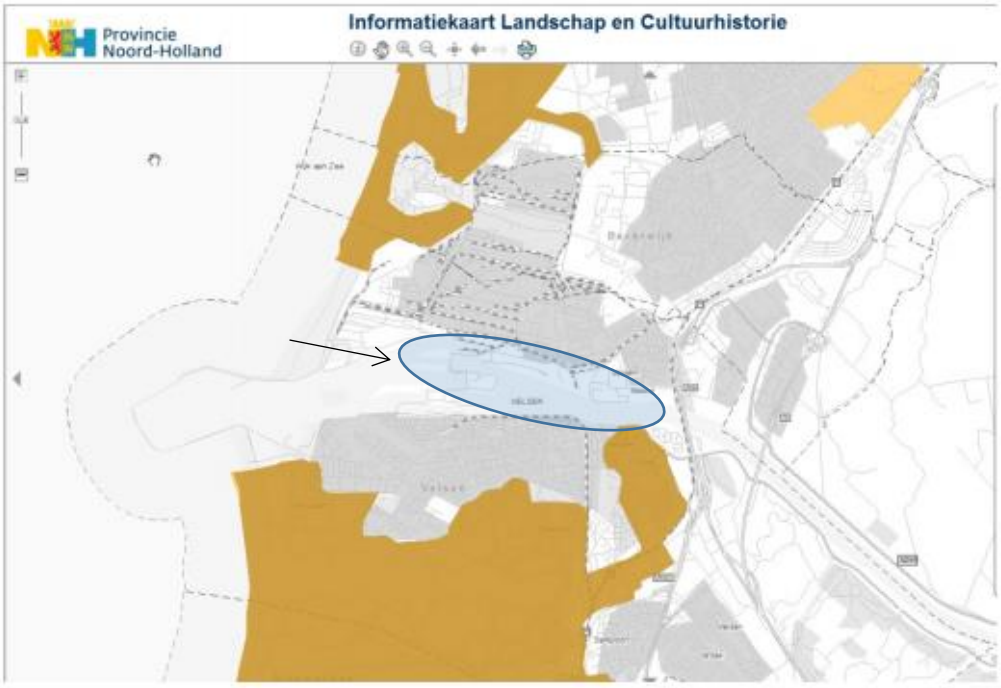

Figuur 2: aardkundige waarden (oranje = aardkundig monument (noordwesten en zuiden), geel (noord-oost) = aardkundig waardevol gebied) in de omgeving van het projectgebied

[1] file://enc-cap-vdm-01/601722$/Documents/NL.IMRO.9927.IPzeetoegngijmnd14-OW01_Bijlagen_bij_toelichting_Bijlage_12__MER_deelrapport_landschap_en_cultuurhistorie.pdf

Op de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) en op de Informatiekaart Landschap en Cultuurhistorie (ILC) zijn geen (wettelijk beschermde) historisch geografische waarden aangegeven voor het studiegebied. Het gehele sluizencomplex is aangewezen als waterstaatkundig- militair-industrieel complex en er zijn binnen het studiegebied diverse gemeentelijke monumenten te vinden.

Ad b) Ruimtelijke opbouw, patronen en structuren

Het sluizencomplex heeft landschappelijk gezien een ligging die uniek is. Het sluizencomplex is het enige gegraven zeesluizencomplex in Nederland en is een doorsnijding van de duinen. Door de verbreding van het Noordzeekanaal en door de aanleg van nieuwe havens en sluizen is de doorsnijding in de loop der jaren verbreed tot een uitgestrekte vlakte, de zogenaamde plaat. De sluiseilanden zijn niet meer als onderdeel van het duinlandschap herkenbaar en de doorsnijding is nauwelijks meer zichtbaar. Wat nu te zien is, is de openheid van de plaat in contrast met de randen van het industrieterrein ten noorden en met de bebouwing van IJmuiden ten zuiden van het projectgebied. De randen zijn hoger, herbergen andere functies en zijn qua ruimtelijke opbouw kleinschaliger en minder uitgestrekt. De herkenbaarheid van het complex als geheel (tussen de contrasterende randen) is een kwaliteit van het gebied. De vormgeving en ordening van de elementen binnen het complex is praktisch en doelmatig. De landtongen zijn de eilanden waarbinnen de sluizen zijn gelegen. De landtongen bepalen de ruimtelijke opbouw en structuur van het gehele sluizencomplex. Op de landtongen zijn allerlei sluisgerelateerde functies geherbergd. Over het gehele complex ligt een weg die de kernen IJmuiden en Velsen Noord van de gemeente Velsen met elkaar verbindt. De weg zigzagt over de sluizen heen. De weg is een eigen weg van Rijkswaterstaat, die publiek toegankelijk is. Op het deel ten noorden van de Noordersluis ligt een in twee richtingen bereden vrijliggend fietspad.

Het gehele sluizencomplex is aangewezen als waterstaatkundig- militair- industrieel complex met historisch en stedenbouwkundige structuur van hoge waarde (niet beschermd). Het gehele complex heeft hoge waarde vanwege de samenhang in waterstaatkundige; stedenbouwkundige, industriële en militaire structuren in en rond de monding van het Noordzeekanaal uit de periode 1850-1965.

Het complex van de voormalige Koninklijke Hoogovens, thans Tata Steel, is van belang als dynamische industriële structuur nabij de monding van het Noordzeekanaal. Het Tata Steel terrein is een beeldbepalend element in het duinlandschap van Midden Kennemerland. Van oorsprong kent dit gebied een kenmerkende opbouw van primaire duinen, binnenduingebied, duinbossen met landgoederen naar open polderlandschap. Tussen de primaire duinen en het duinbos is het bedrijventerrein ontstaan. Het bedrijventerrein wordt voor het grootste gedeelte gebruikt door de staal- producerende inrichting Tata Steel IJmuiden BV. Daarnaast is een aantal kleinere toeleverende bedrijven actief op het terrein.

Aan de westzijde van het terrein, net buiten de terreingrenzen langs de Reyndersweg, staan 3 bestaande turbines. De ontwikkeling van deze turbines was een samenwerking tussen NUON/Vattenfall en Windgroep Holland. De bestaande turbines hebben een masthoogte van 80 m en een tiphoogte van 125 m.

Ad c) Belevingswaarden

De Spuisluis wordt met name beleefd door reizigers die het Noordzeekanaal oversteken en door bewoners van IJmuiden die over het Noordzeekanaal uitkijken. De industriele omgeving kort achter de Spuisluis is dominant in het uitzicht. Er zijn meerdere grootschalige fabrieken, loodsen en schoorstenen te zien. Figuur 4 geeft een indruk van het uitzicht op de locatie vanaf het zuiden bezien.

Figuur 3: uitzicht op Spuisluis vanaf Kanaaldijk, IJmuiden

2.2 Toekomstige situatie

Het windpark Spuisluis beoogt 6 nieuwe turbines te plaatsen op het terrein nabij het Spuigemaal. De mogelijke turbinelocaties zijn gebaseerd op een afweging van verschillende criteria, waaronder het Provinciaal beleid, veiligheidsnormen, milieueisen en de omgevingsbelangen van RWS, bedrijven en omwonenden.

Windpark Spuisluis
Posities Windturbines

X	Y	Z
101450	498565	0
102023	498440	3
102347	498381	3,9
102691	498308	3,8
103009	498226	3,2
103301	498160	0

Figuur 4: layout windpark Spuisluis inclusief coördinaten

De voorgenomen realisatie van het windpark vindt plaats onder de regeling 'Herstructurering wind op land' van de Provincie Noord-Holland. Deze regeling vereist onder meer dat windturbines worden opgesteld in een rij van minimaal 6 windturbines.

2.3 Landschappelijke inpassing

Ten behoeve van de ontwikkeling van windpark Spuisluis is een landschappelijke onderbouwing opgesteld. In dit rapport wordt de landschappelijke inpassing van windpark Spuisluis beschreven en getoetst aan het beleid van de Provincie Noord-Holland. Ook zijn verschillende visualisaties van het toekomstige windpark in het rapport opgenomen. Voor een beschrijving van de landschappelijke effecten wordt dan ook integraal verwezen naar dit rapport. De visualisaties zijn opgenomen in bijlage 7 b bij de aanvraag omgevingsvergunning.

3 Beleidskader

In dit hoofdstuk wordt het ruimtelijk beleidskader geschetst dat van toepassing is op het windpark Spuisluis. Achtereenvolgens komen het ruimtelijk beleid vanuit het Rijk (paragraaf 3.1), de provincie Noord-Holland (paragraaf 3.2) en de gemeente Velsen (paragraaf 3.3) aan bod.

3.1 Nationaal beleid

Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte

De Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte (SVIR) (vastgesteld 13 maart 2012) is de 'kapstok' voor uitwerkingen van beleid met ruimtelijke consequenties. Met de SVIR stelt het Rijk heldere ambities voor Nederland in 2040, die inspelen op de (inter)nationale ontwikkelingen die de ruimtelijke en mobiliteitsopgaven bepalen richting 2040. Het Rijk zet het ruimtelijk- en mobiliteitsbeleid in voor een concurrerend, bereikbaar, leefbaar en veilig Nederland.

Het Rijk benoemt in de SVIR 13 nationale belangen waarvoor het Rijk verantwoordelijk is. De desbetreffende belangen zijn vertaald in wetgeving of beleidsregels. De ruimtelijke besluitvorming over het Windpark Spuisluis dient met deze belangen en de daaraan verbonden wet-, regelgeving en beleid rekening te houden. Nationaal belang 2 is van toepassing op het windpark Spuisluis, en luidt als volgt: ‘ruimte voor het hoofdnetwerk voor (duurzame) energievoorziening en de energietransitie’. Het Rijk zet in op een transitie naar een duurzame, hernieuwbare energievoorziening.

Niet alle delen van Nederland zijn geschikt voor windenergieprojecten. Het Rijk heeft in de SVIR gebieden op land aangegeven die hiervoor kansrijk zijn op basis van de combinatie van landschappelijke en natuurlijke kenmerken, alsmede de gemiddelde windsnelheid. Ook de regio Noordzeekanaalgebied, de regio waarin het plangebied is gelegen, is in de SVIR aangewezen als kansrijk gebied voor windenergie. Binnen de kansrijke gebieden gaat het Rijk in samenwerking met de provincies locaties voor windenergie aanwijzen. Hierbij worden ook de provinciale reserveringen voor windenergie betrokken. Deze gebieden worden nader uitgewerkt in de Rijksstructuurvisie Wind op land.

Nationaal Energieakkoord (2013)

De wens om onze energievoorziening te verduurzamen leeft breed in de politiek en samenleving. Dit blijkt onder meer uit de brede steun voor de Tweede Kamermotie Verburg/Samson van 26 april 2011 gericht op de totstandkoming van een 'Nationaal Energietransitie Akkoord'. Het kabinet heeft dit onder meer vertaald in het streven om in internationaal verband in 2050 een volledig duurzame energievoorziening te realiseren.

Tegen deze achtergrond heeft de SER de leiding genomen in de totstandkoming van een Nationaal Energieakkoord voor duurzame groei door zijn platformfunctie hiervoor aan te bieden en het proces te faciliteren. Dit gebeurde in zijn advies 'Naar een Nationaal Energieakkoord voor duurzame groei' dat op 16 november 2012 werd vastgesteld. Uiteindelijk is het Nationaal Energieakkoord op 6 september 2013 door alle partijen ondertekend.

Partijen leggen in dit Nationaal Energieakkoord voor duurzame groei de basis voor een breed gedragen, robuust en toekomstbestendig energie- en klimaatbeleid. Rijk en provincies hebben een akkoord gesloten over het realiseren van 6.000 MW operationeel windvermogen in het jaar 2020 in de Structuurvisie Wind op land (het IPO-akkoord). Het eerder gesloten IPO-akkoord, waarin deze prestatieafspraken zijn verbonden aan provinciale ruimtelijke regie, is ambitieus en wordt in het Nationaal Energieakkoord gerespecteerd.

Structuurvisie Wind op Land

Het Rijk en de provincies zorgen voor het ruimtelijk mogelijk maken van de doorgroei van windenergie op land. De Structuurvisie Windenergie op Land (SWoL) is een uitwerking van de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte. Vanwege de invloed van windturbineparken op de leefomgeving en het landschap en het belang van een goede afstemming met andere ruimtegebruik(ers), heeft het Rijk de SWoL opgesteld. De structuurvisie is op 28 maart 2014 door het kabinet vastgesteld.

De doelstelling van de SWoL is, om zodanige ruimtelijke voorwaarden te scheppen dat begin 2020 een opwekkingsvermogen van ten minste 6.000 MW aan windturbines operationeel is. Het Rijk wil grootschalige windturbineparken concentreren in een beperkt aantal windrijke gebieden en in landschappen waar windturbines goed passen. De voorkeur gaat uit naar grote haven- en industriegebieden (windpark Spuisluis ligt naast het terrein van Tata Steel), grootschalige open agrarische productielandschappen, in en langs grote wateren (windpark Spuisluis ligt parallel langs het Noordzeekanaal) en langs wegen en spoorlijnen. De SWoL legt de keuze voor deze gebieden vast.

In de SWoL is de regio rond het Noordzeekanaal opgenomen als gebied voor grootschalige ontwikkeling van windenergie, de situering van het plangebied sluit daarmee aan op het beleid om windturbineparken te situeren op grote haven- en industriegebieden. Daarnaast staat in de SWoL omschreven dat naast de grote windturbineparken ook kleinere initiatieven voor windenergie belangrijk blijven om de nationale doelstelling te halen. Provincies en gemeenten zijn verantwoordelijk voor de ruimtelijke inpassing van deze kleinere initiatieven.

Beleidsregel RWS voor het plaatsen van windturbines

Rijkswaterstaat heeft in 2016 haar beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over rijkswaterstaatwerken aangepast. In artikel 7[2] staat dat “Plaatsing van windturbines in de kern- of beschermingszone van een waterkering in beheer van het Rijk, wordt slechts toegestaan indien door de initiatiefnemer voldoende kan worden aangetoond dat deze geen negatieve gevolgen heeft voor de waterkerende functie van de waterkering conform de veiligheidsnorm bij of krachtens de Waterwet.”. Voorheen was de plaatsing in de kernzone van de primaire waterkering niet toegestaan. Met Rijkswaterstaat loopt het traject voor de watervergunning. Tot nu toe zijn er uit de studies geen belemmeringen gebleken, waardoor wij verwachten dat het verkrijgen van een watervergunning kansrijk zal zijn.

Luchthavenindelingbesluit

Het rijksbeleid ten aanzien van de toekomstige ontwikkeling van Schiphol is geformuleerd in de Wet Luchtvaart. De Wet Luchtvaart is gericht op het tot stand brengen van een wettelijke grondslag voor het nieuwe regime voor de luchthaven Schiphol. Deze wet vormt de grondslag voor twee

[2] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2015-40363.html

uitvoeringsbesluiten: het Luchthavenverkeersbesluit en het Luchthavenindelingbesluit. Nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen dienen in overeenstemming te zijn met het Luchthavenindelingbesluit. In dit Besluit wordt een beperkingengebied aangegeven. Hierin worden beperkingengebieden ten aanzien van Schiphol weergegeven met betrekking tot externe veiligheid, geluidsbelasting, hoogtebeperkingen en vogelaantrekkende werking. Windpark Spuisluis is gedeeltelijk gelegen in het beperkingengebied. Er is daarom geanalyseerd of de ontwikkeling mogelijk is binnen de regels van het Luchthavenindelingbesluit. De resultaten hiervan zijn weergegeven in paragraaf 4.6.

Besluit algemene regels ruimtelijke ordening

Het 'Besluit algemene regels ruimtelijke ordening' (Barro) moet de nationale belangen borgen welke zijn genoemd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, voor zover deze juridische doorwerking vragen. Relevant voor de ontwikkeling van het windpark Spuisluis is het aspect radarverstoring.

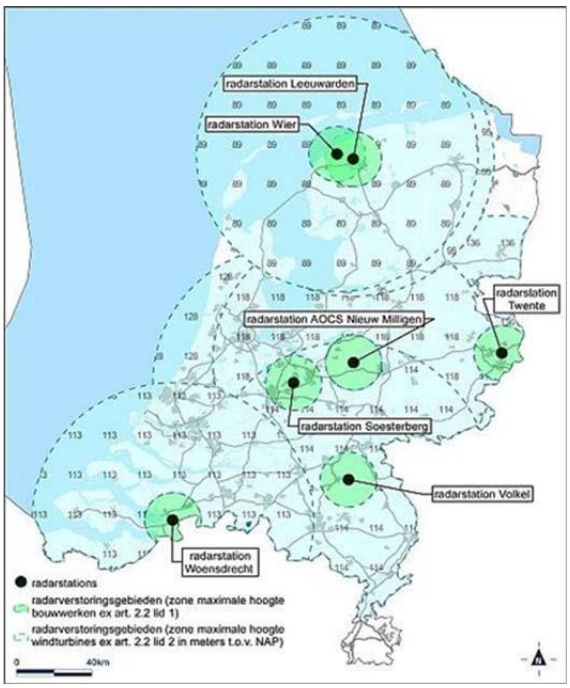

***Figuur 5**: Toetsingsgebieden defensieradar*

In het Barro is een regeling opgenomen om onaanvaardbare verstoring van de werking van radarposten voor Defensie-inrichtingen te voorkomen. In het op de Barro gebaseerde Regeling algemene regels ruimtelijke ordening (Rarro) is rondom de radar van Soesterberg een toetsingsgebied aangewezen met een straal van 75 km waarbinnen de mogelijke radarverstoring door windturbines met een tiphoogte van meer dan 128 m + NAP moet worden onderzocht. Dit gebied is weergegeven in figuur 6. De tiphoogte van de windturbines van windpark Spuisluis komen hoger te liggen dan 128 m + NAP. Er is daarom nader onderzocht of de ontwikkeling van het windpark leidt tot aanvaardbare verstoring van de werking van radarposten. De resultaten van dit onderzoek zijn in paragraaf 4.6 weergegeven.

Conclusie nationaal beleid

Met de realisatie van het windpark Spuisluis wordt tegemoet gekomen aan het nationale belang voor transitie naar een duurzame, hernieuwbare energievoorziening. Het plan draagt bij aan de doorgroei van windenergie op land.

3.2 Provinciaal beleid

Structuurvisie Noord-Holland 2040

In de structuurvisie Noord-Holland 2040 beschrijft de provincie hoe ze de veelzijdigheid van Noord- Holland wenst te bewaken en op welke manier ze met ontwikkelingen als globalisering, klimaatverandering en vergrijzing omgaat. De structuurvisie schetst hoe de ruimtelijke structuur van de provincie er in 2040 moet komen uit te zien en geeft op hoofdlijnen aan hoe de provincie met

windenergie om wil gaan. De provincie Noord-Holland heeft haar benadering ten aanzien van windenergie op land nader uitgewerkt in specifiek beleid; dit is hieronder nader uitgewerkt.

Beleidskader Wind op land

De provincie Noord-Holland heeft de taakstelling om een vermogen van 685,5 MW windenergie op land te realiseren in 2020. De provinciale taakstelling komt voort uit het Nationale Energieakkoord. In het provinciale coalitieakkoord 2011-2015 ligt de focus op windenergie op zee. Verder is afgesproken dat geen uitbreiding van het aantal windturbines op land plaatsvindt. Het aantal windturbines wordt niet uitgebreid en de impact van windturbines op de leefomgeving en het open landschap wordt beperkt. Door in te zetten op de herstructurering van solitaire windturbines en verouderde lijnopstellingen kan het opgesteld vermogen in beperkte mate groeien en wordt aan de taakstelling vanuit het Rijk voldaan.

Om aan de taakstelling te voldoen wordt ingezet op vijf aspecten:

- Windpark Wieringermeer waar naar verwachting een vermogen van 350 MW wordt gerealiseerd waarvan ruim 100 MW via herstructurering. Netto groeit het vermogen met circa 250 MW;
- Het handhaven van in totaal circa 330 bestaande windturbines met een gezamenlijk vermogen van circa 343 MW;
- Het aanwijzen van een vermogen van 105,5 MW door de herstructureringsbepalingen van het vierde lid van artikel 32 Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) in werking te stellen;
- Uitvoering van de overgangsregeling (zevende lid van artikel 32 PRV), vergunningaanvragen voor de bouw of het opschalen van windturbines die zijn ingediend voor 11 april 2011;
- De 1 op 1 vervanging van bestaande turbines.

Beleidsregels voor nieuwe windparken

Omdat de provincie het landschap en de leefomgeving van haar inwoners wil beschermen heeft de provincie in het nieuwe windenergie beleid een aantal regels opgesteld voor nieuwe windparken. Dit zijn onder andere:

- Een windpark moet gelegen zijn in een herstructureringsgebied.
- Windparken moeten in een lijnopstelling staan van minimaal 6 turbines.
- Er moet minimaal 600 meter afstand zijn tussen een turbine gevoelige bestemmingen zoals woningen, een school of een ziekenhuis.
- Voor elke nieuw te bouwen turbine, worden twee oude turbines verwijderd. Op die manier neemt de totale hoeveelheid windturbines in Noord-Holland af.

De regels zijn opgenomen in de nieuwe Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV), Structuurvisie en Beleidskader Wind op Land. Dit nieuwe beleid is vastgesteld door Provinciale Staten op 14 december 2014 en 2 maart 2015. Het nieuwe beleid is op 15 januari 2016 in werking getreden.

Herstructurering wind op land

Om de herstructurering mogelijk te maken, is in het projectplan ‘Herstructurering wind op land’ gekozen voor een aanpak langs drie sporen: ruimtelijk, economisch en maatschappelijk.

Ruimtelijk spoor

De provincie geeft de kaders aan en wijst gebieden aan. Het plangebied IJmond waar windpark Spuisluis is in het projectplan aangewezen als herstructureringsgebied voor windenergie op land. In de Beleidsregel Wind op Land 'Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied' (8 december 2015) is aangegeven dat van de negen aangewezen herstructureringsgebieden, het gebied in het Noordzeekanaalgebied het meest wenselijk is voor de realisatie van windparken.

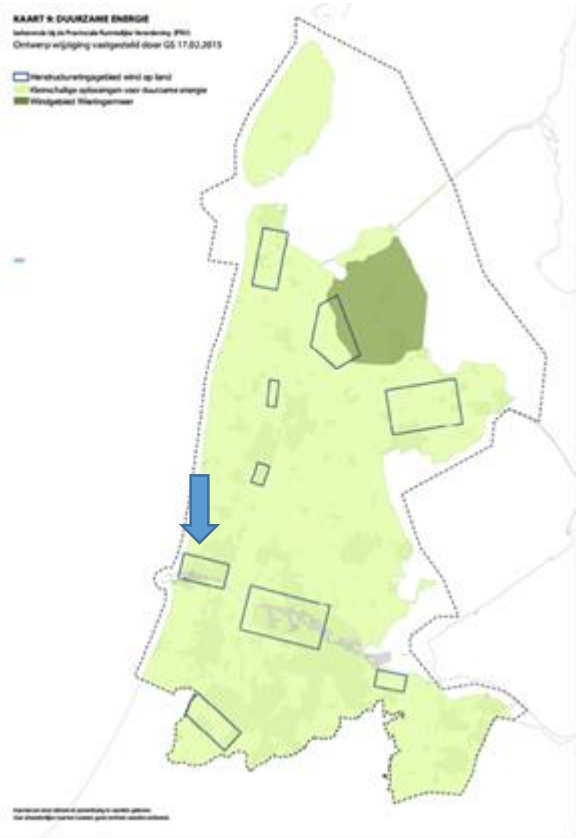

Figuur 6: Locaties herstructureringsgebieden, bij pijl is het gebied IJmond

De provinciale taakstelling voor windenergie op land wordt ruimtelijke mogelijk gemaakt door (i) het aanwijzen van gebieden in de Structuurvisie 2040 en (ii) het vaststellen van een maximum vermogen van 685,5 MW in de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Gedeputeerde Staten zijn op grond van de Elektriciteitswet 1998 bij uitsluiting bevoegd gezag voor de gecoördineerde vergunningverlening van windturbineparken van 5 tot 100 MW. Om aan de taakstelling en gestelde termijn te voldoen kiest de provincie voor het inzetten van de Provinciale Coördinatieregeling (PCR) en de Omgevingsvergunning.

Economisch spoor

Dit spoor is gericht op de economische uitvoerbaarheid van projecten waarin de ontwikkeling van windparken is gekoppeld aan een herstructureringsopgave. De provincie vervult in dit spoor een stimulerende en faciliterende rol. Enerzijds door partijen met elkaar in contact te brengen en hiervoor bijeenkomsten te organiseren. Anderzijds door het inzetten van een windmakelaar (verkennen, verbinden, ondersteunen en allianties vormen), het beschikbaar stellen van een

rekenmodel voor de herstructurering en door het toetsen van de economische uitvoerbaarheid. De economische uitvoerbaarheid van het windpark Spuisluis is toegelicht in paragraaf 5.1 van deze ruimtelijke onderbouwing.

Maatschappelijk spoor

De provincie streeft naar een zo open en transparant mogelijk proces. Omwonenden en andere belanghebbenden worden actief betrokken bij het planproces door bij de terinzagelegging van planproducten, maar ook tussentijds, regiotafels en informatieavonden te organiseren. Ook betrekt de provincie gemeenten actief in het planproces door:

- het organiseren van ambtelijke en bestuurlijke bijeenkomsten op cruciale momenten in het planproces,
- het organiseren van gebiedsateliers naar aanleiding van principeverzoeken. De provincie nodigt de gemeenten waar concrete initiatieven voor windparken zijn uit om te komen met voorstellen over de inrichting van de gebiedsateliers. Voor deze gebiedsateliers worden ook belangenorganisaties uitgenodigd. Een nadere toelichting op de procedure is opgenomen in het beleidskader Wind op land.

De maatschappelijke uitvoerbaarheid van het windpark Spuisluis is toegelicht in paragraaf 5.2 van deze ruimtelijke onderbouwing.

Provinciale Ruimtelijke Verordening

De PRV van de provincie Noord-Holland geeft een beschrijving waaraan bestemmingsplannen, omgevingsvergunningen voor het 'handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening' en beheersverordeningen moeten voldoen.

Artikel 32 van de PRV geeft een kader voor windenergie in Noord-Holland. Het eerste lid voorziet in een verbod van het opnemen van juridisch-planologische mogelijkheden in een ruimtelijk plan voor het bouwen of opschalen van een of meerdere windturbines en de bijbehorende infrastructurele voorzieningen.

In afwijking van het verbod van het eerste lid van artikel 32, geven het vierde en vijfde lid aan dat het bouwen of opschalen van één of meer windturbines binnen de herstructureringsgebieden onder voorwaarden mogelijk kan worden gemaakt met behulp van een omgevingsvergunning waarbij met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, onderdeel a, onder 3, van een bestemmingsplan of beheersverordening wordt afgeweken. Voor de ontwikkeling van het windpark Spuisluis zijn dit vierde en vijfde lid van toepassing. In deze ruimtelijke onderbouwing is gemotiveerd dat aan de gestelde voorwaarden kan worden voldaan.

Conclusie provinciaal beleid

Het beoogde windpark Spuisluis past in het provinciale ruimtelijke beleid voor windenergie. Met het initiatief wordt invulling gegeven aan de provinciale ambitie ten aanzien van herstructurering van wind op land. Zowel de provinciale structuurvisie als de PRV stellen randvoorwaarden voor realisatie van windturbines, waarmee uitvoering wordt gegeven aan het 'nee, tenzij-beginsel'. In deze ruimtelijke onderbouwing is nader onderbouwd dat aan deze voorwaarden wordt voldaan.

3.3 Gemeentelijk beleid

Windpark Spuisluis is geheel in de gemeente Velsen gelegen. De gemeente kent drie relevante beleidstukken voor windenergie.

Structuurvisie Velsen 2015

De Structuurvisie Velsen 2015, vastgesteld door de gemeenteraad op 19 december 2005, heeft als doel een actueel en samenhangend kader te scheppen voor nieuwe ruimtelijke ontwikkelingen in de gemeente tot aan 2015. Het is een ruimtelijke vertaling en een verdere uitwerking van de toekomstvisie 2010. Het doel is een versterking van de ruimtelijke kwaliteit en van de leefkwaliteit.

In de structuurvisie is de opgave aanzien van windenergie benoemd. In de structuurvisie is aangegeven dat ruimte moet komen voor de plaatsing van windturbines. De turbines kunnen vanwege mogelijke overlast niet dicht in de buurt van geluidsgevoelige bestemmingen als woonbebouwing, kantoorbebouwing, natuur- en recreatiegebieden geplaatst worden. Volgens de gemeente Velsen zijn de enige geschikte locaties voor de plaatsing van windturbines bedrijven en industrieterreinen, grote infrastructuurlijnen en grootschalige open landbouwgebieden.

Windturbinebeleidsplan

Naar aanleiding van het "Toetsingsplan windturbines Provincie Noord-Holland, regio uitwerking Noordzeekanaalgebied" heeft de gemeente Velsen een gemeentelijk Windturbinebeleidsplan opgesteld. In het beleidsplan zijn voorwaarden gesteld en gebieden aangewezen voor het plaatsen van windturbines binnen de gemeente Velsen. De doelstelling van het gemeentelijke windturbinebeleidsplan is meerledig. De belangrijkste voor windpark Spuisluis is:

De te plaatsen turbines moeten, op diverse schaalniveaus, een duidelijk herkenbare samenhangende ruimtelijke structuur vertonen. Er wordt hiervoor een ruimtelijk kader geschetst waarbinnen de plaatsing van windturbines mogelijk is. Locaties en minimum en maximum masthoogten worden aangegeven.

De gemeente Velsen kiest ervoor om de windturbines op de noordoever van het Noordzeekanaal te plaatsen. Het kanaal is een belangrijke as in het landschap, die door windturbines verder kan worden geaccentueerd. De herkenbaarheid en ligging van het kanaal in het gebied zal toenemen, ook van ver af. Windturbines passen bij de schaal van dit gebied en de aanwezige bedrijventerreinen.

Uitgangspunt bij de plaatsing van windturbineparken is dat het landschap duidelijker leesbaar en begrijpelijk wordt. Bij het plaatsen van windturbineparken in groepen of lijnen is het niet alleen belangrijk dat de plaats van de turbines aansluiting vindt bij het onderliggende landschap. Ook belangrijk is de verhouding tot het totale landschap en andere windturbineparken in de omgeving. De diverse parken dienen de ruimtelijke structuur te verduidelijken en te versterken. Voorkomen moet worden dat te veel verschillend georiënteerde windturbineparken in elkaars nabijheid de verschijningsvorm en karakteristiek van het landschap aantasten

Visie op Velsen 2025 (ontwerp)

In deze visie ligt het accent op kennisrijke industrie: doorontwikkelde bestaande industrieën en initiatieven, ontwikkeling van kenniscentra op deze terreinen en ontwikkeling van nieuwe werkgelegenheid op het gebied van duurzame energie en samenwerking met wetenschappelijke instituten. Spin-off is de ontwikkeling van IJmuiden tot een stad met een metropool karakter, aantrekkelijk als dynamische haven en avontuurlijke kustplaats.

De gemeente faciliteert en stimuleert de opwekking van wind- en zonne-energie. Voorwaarde is wel dat deze vormen van energieopwekking niet ten koste gaan van de ruimtelijke kwaliteit. Daarnaast worden andere mogelijkheden onderzocht, zoals het gebruik van restwarmte, geothermie en de opwekking van getijdenenergie.

Conclusie gemeentelijk beleid

Zowel het gemeentelijk beleid van de gemeente Velsen is gericht op het stimuleren en faciliteren van windturbines. De beoogde locatie van windpark Spuisluis wordt door de gemeente benoemd als kansrijke locatie.

4 Omgevingsaspecten

4.1 Milieuzonering

Bedrijven en milieuzonering

Een goede ruimtelijke ordening voorziet in het voorkomen van voorzienbare hinder door milieubelastende activiteiten. Door bij beoogde ontwikkelingen voldoende afstand in acht te nemen tussen milieubelastende activiteiten en gevoelige functies (zoals woningen) wordt hinder voorkomen. In de publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' (Vereniging van Nederlandse Gemeenten, maart 2009) worden richtafstanden gegeven voor een breed scala van milieubelastende activiteiten. Uit deze publicatie blijkt dat alleen richtafstanden zijn opgenomen voor windturbines met een rotordiameter van 50 meter of kleiner. Aangezien de rotordiameter voor de windturbines bij windpark Spuisluis tussen de 114 a 117 meter bedraagt, kan hinder niet uitgesloten worden op basis van richtafstanden. Er is daarom aanvullend onderzoek gedaan om aan te tonen dat hinder wordt voorkomen. In de volgende paragrafen is nader ingegaan op de resultaten van dit onderzoek.

Provinciale ruimtelijke verordening

In artikel 32 lid 4 onder g van de Provinciale Ruimtelijke Verordening is als eis gesteld dat windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen. Onder gevoelige bestemmingen wordt verstaan: woningen, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen zoals bedoeld in artikel 1.2 Besluit geluidhinder of (beperkt) kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen. Uit figuur 7 blijkt dat er voldoende afstand is tot gevoelige objecten.

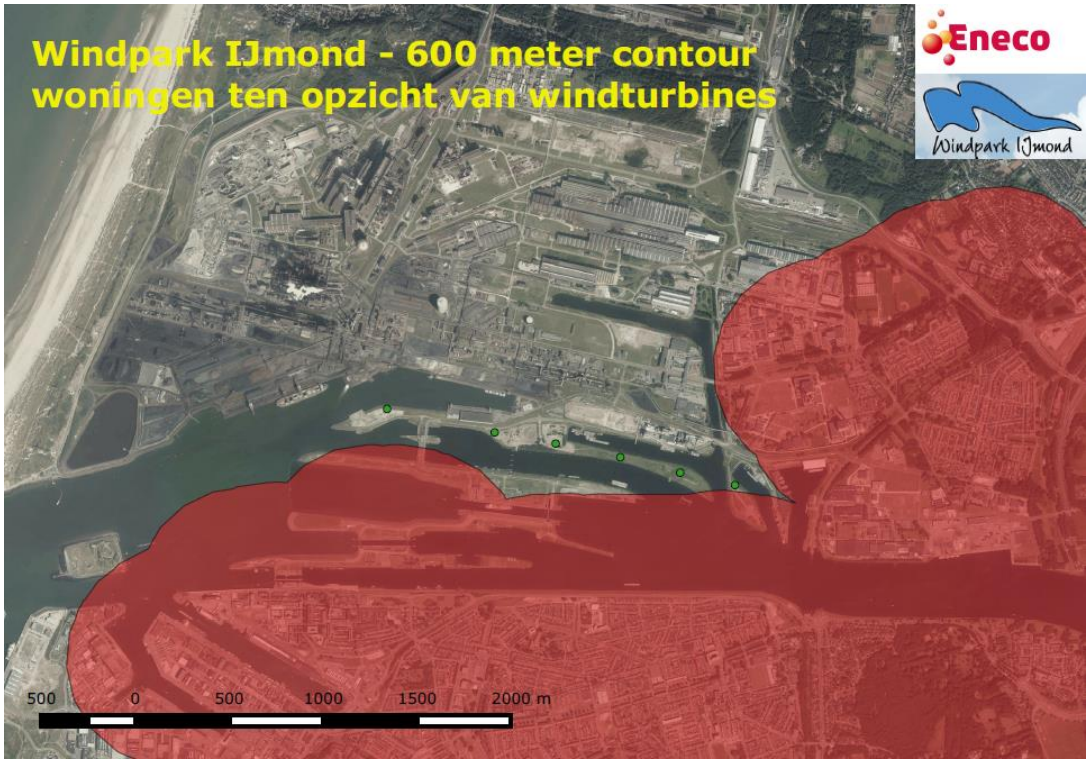

Figuur 7: kaart plangebied windpark Spuisluis met 600 meter contour van woningen

4.2 Ecologie

Wettelijk kader

Natuurwaarden zijn op verschillende manieren beschermd. De internationale verdragen, zoals de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn, hebben een vertaling gekregen naar Nederlandse wetten. In de Natuurbeschermingswet 1998 (Nbwet) worden gebieden beschermd vanwege het voorkomen van habitats en leefgebieden van soorten. De Flora- en faunawet (Ffwet) regelt de bescherming van soorten. Beide wetten gaan per 1 januari 2017 (samen met de Boswet) op in de Wet natuurbescherming (Wn).

Onderzoek

Om de (mogelijke) effecten op natuurwaarden door het plaatsen van windturbines rondom het Spuigemaal inzichtelijk te maken is een natuurtoets uitgevoerd. De flora en fauna rapportage is opgenomen in bijlage 5 e bij de aanvraag omgevingsvergunning (augustus definitieve versie toegestuurd). In deze rapportage is uitgegaan van de beschermde status van planten en dieren zoals bepaald in de Nbwet en de Ffwet.

De natuurtoets heeft voor de Nbwet het detailniveau van een uitgebreide voortoets. Hierin is bepaald of er sprake is van mogelijk significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen en of er een Nbwet vergunning moet worden aangevraagd. Voor de Ffwet is in beeld gebracht of verbodsbepalingen worden overtreden en of het aannemelijk is dat een eventueel benodigde ontheffing kan worden verkregen.

Resultaten

In het plangebied komen de volgende strikt beschermde soortgroepen voor: vogels en vleermuizen. Effecten op vaste rust- en verblijfplaatsen of vaste vliegroutes van vleermuizen zijn uitgesloten. In het plangebied is sprake van een zeer lage dichtheid aan vleermuizen. Tijdens acht bezoeken zijn slechts enkele gewone dwergvleermuizen, ruige dwergvleermuizen en een rosse vleermuis waargenomen.

Tijdens de vijf bezoeken aan het plangebied in winter 2015/2016 is geconstateerd dat voornamelijk meeuwen en aalscholvers over de planlocaties van het geplande windpark Spuisluis vliegen. Meeuwen verplaatsen zich voornamelijk vanuit het binnenland richting de kust, terwijl aalscholvers juist het binnenland invliegen. Voornoemde gegevens geven aan dat van meeuwen (zilvermeeuw, kokmeeuw, stormmeeuw en grote mantelmeeuw) dagelijks grotere aantallen de planlocatie van windpark Spuisluis passeren, (waarschijnlijk) in kleine aantallen op rotorhoogte. Dit betekent dat voor deze soorten mogelijk rekening moet worden gehouden met aanvaringsslachtoffers, temeer omdat meeuwen relatief vaak als slachtoffer worden gevonden in windparken. De meeuwen vlogen voornamelijk op hoogtes in de klasse tussen de 26 en 50 meter hoogte (gemiddeld circa 40 meter), terwijl aalscholvers tussen de 11 en 25 meter of lager vlogen. Er is geen verschil in vliegroutes geconstateerd tussen ochtend- en avondtellingen. Verder zijn er geen groepen watervogels lokaal op het kanaal waargenomen. Ondanks dat de lay-out van windpark Spuisluis gedurende het onderzoek is aangepast (van zeven naar zes turbines), veranderden de resultaten van dit onderzoek niet.

Voor alle 60 soorten, waarvan jaarlijks één of meerdere aanvaringsslachtoffers in windpark Spuisluis worden voorzien, is een effect van deze additionele sterfte op de gunstige staat van instandhouding van de betrokken populaties uitgesloten. Dit geldt ook wanneer de gunstige staat van instandhouding in een breder perspectief wordt beschouwd, waarbij rekening wordt gehouden met

additionele sterfte veroorzaakt door andere relevante recent vergunde of recent gerealiseerde projecten en/of activiteiten. De flora & fauna ontheffing voor 60 vogelsoorten is reeds aangevraagd separaat van deze aanvraag omgevingsvergunning.

Conclusie

Met betrekking tot het onderwerp natuur kan gesteld worden dat het aanvaardbaar is ten behoeve van het voorgenomen project een omgevingsvergunning te verlenen voor het 'handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening'.

4.3 Geluidshinder

Wettelijk kader

Het is relevant om de geluidbelasting op geluidgevoelige bestemmingen, als gevolg van het voornemen, nader te beschouwen. De normering ten aanzien van geluid is vastgelegd in het 'Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer' (Barim, ook wel Activiteitenbesluit genoemd) en de meet- en rekensystematiek in de 'Activiteitenregeling milieubeheer'. In het Activiteitenbesluit is voor geluidgevoelige bestemmingen een norm van 47 dB L_{den} (combinatie dag- avond- en nachtperiode) en 41 dB L_{night} (nachtperiode) opgenomen als toetsingskader voor windturbines.

Onderzoek

In het geluidsonderzoek zijn de drie typen turbines allen doorgerekend. Uit het uitgevoerde geluidonderzoek volgt dat bij alle drie de typen, al dan niet met de inzet van mitigerende maatregelen, wordt voldaan aan de geluidsgrenswaarden uit het Activiteitenbesluit milieubeheer. In het onderzoek is tevens gekeken naar de gecumuleerde geluidsniveaus.

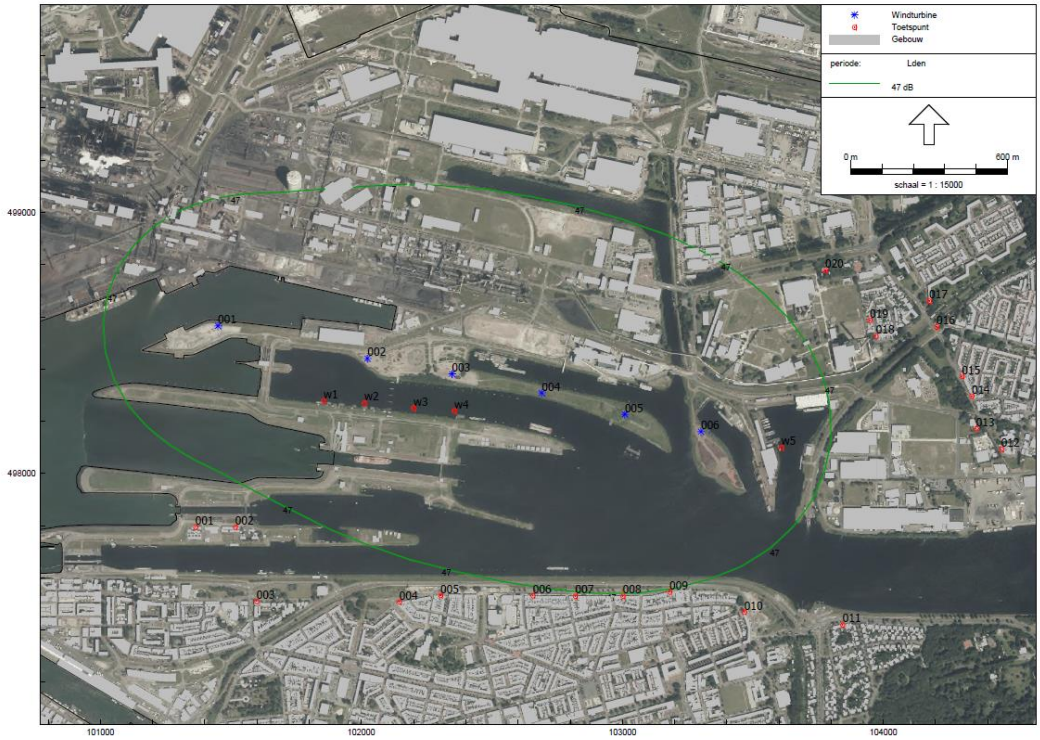

Figuur 8: L_{den} 47 dB contour Senvion (zonder mitigerende maatregelen)

Met geprojecteerde windturbines neemt het cumulatieve geluidsniveau met 1 à 2 dB toe. Dit leidt op 1 beoordelingspunt tot een verschuiving in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema. Het bevoegd gezag kan in het kader van een goede ruimtelijke ordening bepalen in hoeverre de geluidscumulatie acceptabel is.

Resultaten

Ter indicatie zijn de contouren van de normen van 47 dB L_{den} en 41 dB L_{night} zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit berekend. Binnen deze contouren liggen geen geluidgevoelige bestemmingen. De ligging van deze contouren kan worden afgeleid uit de notities in bijlage 5 c bij de aanvraag omgevingsvergunning.

Conclusie

Uit het uitgevoerde geluidonderzoek volgt dat, al dan niet met de inzet van mitigerende maatregelen, wordt voldaan aan de geluidsgrenswaarden uit het Activiteitenbesluit milieubeheer.

4.4 Slagschaduw

Wettelijk kader

Windturbines kunnen leiden tot slagschaduw wanneer de zon op de wieken schijnt. Slagschaduw op bijvoorbeeld ramen van woningen kan als hinderlijk worden ervaren. Vooral de wisseling tussen wel en geen schaduw speelt hierin een rol. Artikel 3.12 van de Activiteitenregeling milieubeheer stelt dat ten behoeve van het voorkomen of beperken van slagschaduw en lichtschittering windturbines voorzien moeten zijn van een automatische stilstandvoorziening die de windturbine afschakelt indien slagschaduw optreedt ter plaatse van gevoelige objecten, zoals woonhuizen, scholen en ziekenhuizen. Hierbij wordt uitgegaan van (i) een afstand tussen windturbines en gevoelige objecten van minder dan 12 maal de rotordiameter, gerekend vanaf de ashoogte van de turbine tot de gevel van het gevoelige object, en (ii) gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw.

Onderzoek

Voor het voornemen is onderzocht of de windturbines hinder door slagschaduw kunnen veroorzaken op gevoelige objecten. De resultaten van slagschaduwonderzoek zijn opgenomen in bijlage 5 b bij de aanvraag omgevingsvergunning. Binnen de afstandsmaat uit de Activiteitenregeling milieubeheer zijn de effecten van slagschaduw op gevoelige objecten berekend voor alle drie de typen windturbines. Deze berekeningen zijn uitgevoerd met het programma WindPRO, waarmee slagschaduwcontouren worden bepaald. Door deze contouren op kaart te projecteren, is bepaald of gevoelige objecten hinder kunnen ondervinden van slagschaduw.

Resultaten

Figuur 9 toont de berekende slagschaduwcontouren. De rode contour geeft de norm uit de Activiteitenregeling milieubeheer aan. Dit is de contour waarbij maximaal 6 uur slagschaduw per jaar ontstaat. Daarbij is uitgegaan van 17 dagen per jaar meer dan 20 minuten schaduw, wat overeen komt met 17 * 20/60 = 5,67, afgerond 6 uur per jaar. Op de berekende contour zijn alle combinaties van tijden mogelijk die leiden tot maximaal 6 uur slagschaduw per jaar. Deze contour is een

overschatting, omdat ook gebieden met bijvoorbeeld 34 dagen met 10 minuten schaduw worden meegenomen. Buiten deze contour is er geen kans op overschrijding van de norm. Verder wordt opgemerkt dat in de berekeningen niet is meegenomen dat door schaduwwerking van hoge gebouwen en bomen (een deel van) de slagschaduw wordt weggenomen. Wanneer ramen zich niet aan de zijde van het gebouw bevinden waar slagschaduw plaatsvindt, treedt eveneens geen hinder op.

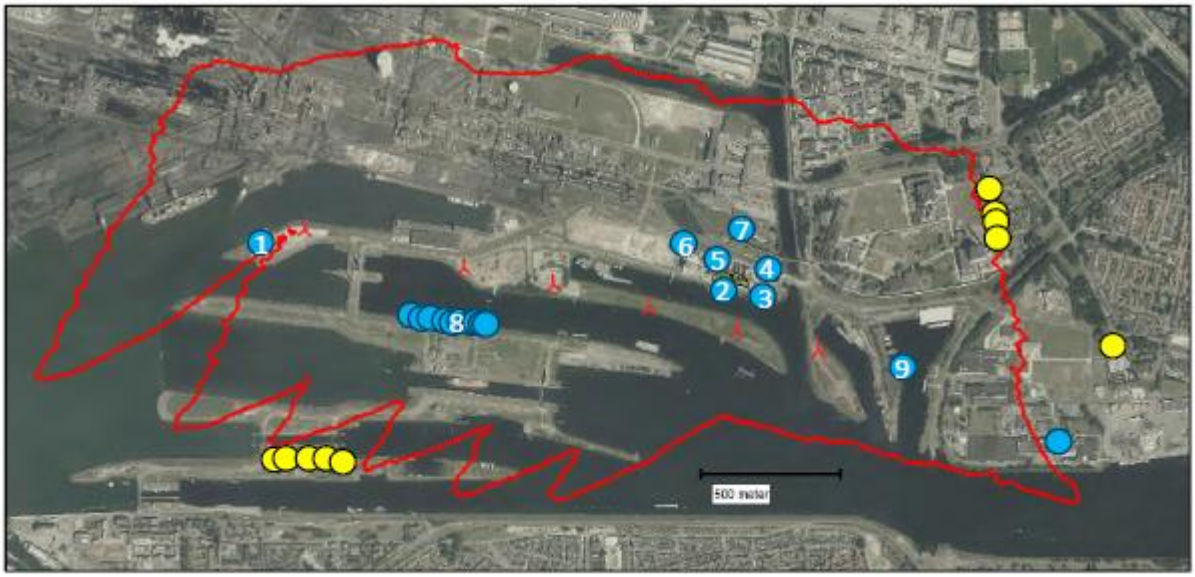

Figuur 9: Slagschaduw en getoetste objecten

Conclusie

Windpark Spuisluis voldoet aan de normwaarde die in het Activiteitenbesluit gesteld is ten aanzien van slagschaduwhinder. Mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk. In het kader van een goede ruimtelijke ordening en goed buurmanschap kan het bevoegd gezag met de initiatiefnemer en de bedrijven/woonbootbewoners in de omgeving beoordelen in hoeverre aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk/realistisch zijn om de slagschaduwhinder voor de omgeving verder te beperken.

Werking van een stilstandvoorziening

De automatische stilstandvoorziening bestaat concreet uit een lichtmeter die op de windturbine geplaatst wordt. Deze lichtmeter meet de scherpte van de zon en bepaalt of er slagschaduw optreedt of niet. Daarnaast worden gegevens over de wind (windkracht en –richting), geografische gegevens en zonnegegevens ingevoerd. Voor elke specifieke locatie en situatie wordt op deze manier bepaald wanneer de slagschaduw hinderlijk is. In het geval van hinderlijke slagschaduw zal de windturbine uitgeschakeld worden.

4.5 Luchtkwaliteit

Wettelijk kader

Het Nederlandse wettelijke stelsel voor luchtkwaliteitseisen wordt gevormd door hoofdstuk 5, titel 5.2 'Luchtkwaliteitseisen', van de Wet milieubeheer. Dit wettelijk stelsel wordt ook wel de 'Wet luchtkwaliteit' ('Wlk') genoemd. Uit de 'Wet luchtkwaliteit' volgt dat een voorgenomen

ontwikkeling vanuit het oogpunt van luchtkwaliteit inpasbaar is indien in ieder geval aan één van de volgende voorwaarden wordt voldaan:

1 Er worden geen grenswaarden voor de luchtkwaliteit overschreden;
2 Er treedt geen verslechtering van de luchtkwaliteit op, of er vindt per saldo verbetering van de luchtkwaliteit plaats door mitigerende maatregelen;
3 De voorgenomen ontwikkeling draagt niet in betekenende mate (NIBM) bij aan de luchtverontreiniging. Een project is NIBM als aannemelijk is dat het project een toename van de afzonderlijke concentraties van de componenten NO_2 en PM_{10} veroorzaakt van maximaal 3% van de jaargemiddelde grenswaarden van NO_2 en PM_{10}. Dit komt overeen met 1,2 $\mu g/m^3$;
4 De voorgenomen ontwikkeling is onderdeel van het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

Onderzoek

Windturbines hebben invloed op de windsnelheid en turbulentie benedenwinds van de windturbine. Omdat de verspreiding van luchtverontreiniging direct gekoppeld is aan de windsnelheid en turbulentie kan het plaatsen van een windturbine in de omgeving van een bron van luchtverontreiniging invloed hebben op de bijdrage aan de luchtkwaliteit vanuit deze bron.

In de gemeente Velsen zijn verhoogde concentraties van fijnstof te vinden. Deze worden voor 20% veroorzaakt door de industrie van Tata Steel. Bewoners waren bezorgd dat door de turbulentie van de windturbines het fijnstof anders verspreid zou worden. Procesparticipatie heeft hier plaatsgevonden met behulp van de werkgroep. In een overleg is deze methode besproken en drie werkgroepleden zijn direct betrokken geweest bij de totstandkoming van de onderzoeksvraag en dit rapport.

Via Tata Steel en de Omgevingsdienst IJmond zijn de emissie gegevens verzameld. De onderzoeksvraag is breder getrokken dan fijnstof, er zijn immers ook andere schadelijke stoffen in de lucht. Deze gegevens zijn geanalyseerd door in het model 10 jaar lang de historische weergegevens te simuleren en de effecten te meten zodra er windmolens worden toegevoegd.

De invloed van windturbines op de luchtkwaliteit is berekend met het verspreidingsmodel Stacks. Het rekenmodel STACKS is een implementatie van het Nieuw Nationaal Model (NNM) en voldoet aan de eisen van de Standaard Rekenmethode 3 zoals beschreven in Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007. In deze Standaard Rekenmethode 3 wordt geen rekening gehouden met de invloed van windturbines op de verspreiding. In het rekenmodel STACKS zijn verschillende functies toegevoegd om te beschrijven wat er gebeurt met de stof- en rookpluimen als deze door de windturbine worden in gevangen. Onderscheid is gemaakt tussen de situatie dat de bron van verontreiniging bovenwinds of benedenwinds van de windturbine staat. Rekenmodellen voor luchtkwaliteit zijn altijd benaderingen van de werkelijkheid. De nauwkeurigheid van de berekende bijdrage van bronnen zal naar verwachting binnen een factor twee zijn.

Windturbines halen energie uit het windveld, waardoor de windsnelheid benedenwinds van de turbines lager zal zijn en de turbulentie hoger en dus de menging (verdunning) beter. De invloed van een windturbine op de verspreiding hangt sterk samen met de hoogte van de uitstoot en de afstand tot een bron. Bij hoge bronnen is de invloed groter dan bij bronnen dicht bij de grond. Bij afstanden vanaf ca. 1.500 meter is de invloed van een windturbine op de verspreiding nihil.

Resultaten

Door Erbrink STACKS Consult is de invloed van de windturbines op de luchtkwaliteit berekend door de situatie zonder en met windturbines te berekenen en de resultaten met elkaar te vergelijken. Deze berekeningen zijn opgenomen in bijlage 5 d bij de aanvraag omgevingsvergunning.

Het blijkt dat in geen der gevallen een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer wordt overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.

De resultaten per onderdeel zijn als volgt:

- De PM10 (fijnstof) concentraties worden voor een groot deel bepaald door de achtergrondniveaus. Dit betekent dat de windmolens in potentie ruwweg 20% van de PM10 niveaus kunnen beïnvloeden; de overige 80% is achtergrond en deze wordt niet beïnvloed.
- Door de windmolens veranderen de PM10 concentraties nauwelijks: nergens is een grotere verandering dan 1% berekend. Het aantal overschrijdingsdagen PM10 neemt evenmin toe.
- NO2 en NH3 concentraties worden vrijwel geheel bepaald door de achtergrondniveaus: de bijdrage van Tata Steel is niet zichtbaar. De windmolens hebben geen effect op de NO2 en NH3 concentraties.
- De concentraties SO2 (achtergrond en Tata Steel bijdrage) en CO worden significant beïnvloed door Tata Steel. De bijdrage van Tata Steel is duidelijk zichtbaar in de modelberekeningen, zoals blijkt uit de contourplots. De windmolens verlagen de SO2 concentraties in de omgeving met ongeveer 1%. De niveaus blijven ver onder de grenswaarden. De concentraties CO worden niet verhoogd door de windmolens.
- De geurconcentraties rond Tata Steel wijzigen door de windmolens niet significant.
- De windmolens hebben geen significant effect op de concentraties kwik, cadmium en lood in de omgeving. De niveaus zijn ver onder de geldende grenswaarden.
- De verspreiding van grof stof zal significant niet toenemen door de komt van windmolens.
- De veranderingen in de PM10 concentraties door plaatsing van windmolens zijn heel gering. Dat komt omdat de pluimen vanaf grondbronnen (de oppervlaktebronnen zoals opslagen van kolen, erts en lage schoorstenen) vrijwel steeds onder de wieken van de windmolens door waaien. De pluimen van hogere schoorstenen kunnen wel door de wieken heen gaan, maar worden dan verdund. Hierdoor zijn de PM10 concentraties lager. De verlaging kan wel oplopen tot 10%. Maar hoge schoorstenen leveren maar een geringe bijdrage aan de grondconcentraties, zodat deze afname wordt gemaskeerd door de pluimen van lage bronnen. Het zijn dus vooral de lage bronnen die de grondconcentraties bepalen.

Conclusie

Uit het onderzoek dat is uitgevoerd, blijkt dat in geen der gevallen een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer wordt overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.

4.6 Radarverstoring en vliegveiligheid

Beleid

Het beleid voor radarverstoring en luchtvaartveiligheid is onderverdeeld in vijf domeinen.

Hinder voor wal- en scheepsradar

Het "Handboek risicozonering windmolens" schrijft diverse beperkingen aan het realiseren van windturbines voor. Langs kanalen, rivieren en havens wordt plaatsing van windturbines toegestaan bij een afstand van ten minste 50 meter uit de rand van de vaarweg. Binnen 50 meter uit de rand van de vaarweg wordt plaatsing slechts toegestaan indien uit aanvullend onderzoek blijkt dat er geen hinder voor wal- en scheepsradar optreedt. De minimale afstand tot de rand van de vaarweg is altijd ten minste de helft van de rotordiameter.

Luchtvaartradar en vliegveiligheid Schiphol

Het Luchthavenindelingbesluit van Schiphol schrijft regels voor binnen het beperkingengebied (paragraaf 2.2 van het Luchthavenindelingbesluit), waar windpark Spuisluis onder valt. Deze regels gaan onder andere in op de maximale waarden (toetshoogte) van objecten. In subparagraaf 2.2.2 van het Luchthavenindelingbesluit is een verwijzing opgenomen naar een kaart met relevante toetshoogtes (bijlage 4 van het Luchthavenindelingbesluit). Deze kaart toont de relevantie van het Luchthavenindelingbesluit voor windpark Spuisluis.

Figuur 10 bevestigt dat windpark Spuisluis in het toetsgebied met maatgevende toetshoogte 146 meter valt.

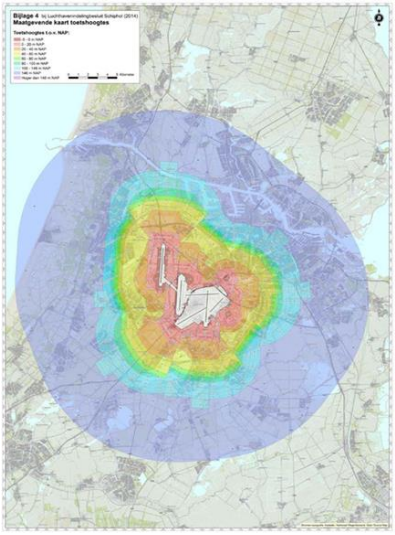

Figuur 10: Relevantie van toetshoogtes LIB Schiphol

Radar defensie

Rondom de zeven radarposten van het ministerie van Defensie zijn toetsingsgebieden aangewezen. Plannen voor windturbines zijn toetsingsplichtig indien zij zijn gepland op een afstand van minder dan 75 km van één van de 7 radarposten en indien de tiphoogte van de wieken de opstelhoogte van die radarinstallatie met een bepaalde hoogte overstijgt.

Helihaven IJmuiden

Er zijn vanuit de Helihaven IJmuiden geen officiële voorschriften of andere formele beleidsregels publiekelijk bekendgemaakt die als randvoorwaarden dienen voor de realisatie van windturbines in de nabije omgeving. De initiatiefnemer wil, ondanks het feit dat er geen beleid is, toch zorgvuldig

aandacht besteden aan de lokale luchtverkeersveiligheid voor helikopters. Om die reden wordt nader onderzoek gedaan naar dit aspect, zoals hieronder beschreven is.

Lichtvervuiling

Onder meer op grond van internationale burgerluchtvaartregelgeving dienen bepaalde objecten voorzien te zijn van obstakelmarkering en -lichten.

Minimaal de volgende objecten dienen van deze obstakelmarkering en -lichten voorzien te zijn:

- Objecten met een hoogte van 150 meter of meer;
- Objecten binnen een afstand van 120 meter tot water- en/of snelwegen met een hoogte van 100 meter of meer;
- Objecten in de nabijheid van luchtvaartterreinen;
- Objecten met een hoogte van 100 meter of meer binnen laagvlieggebieden voor de burgerluchtvaart;
- Objecten met een hoogte van 45 meter of meer ten opzichte van het maaiveld binnen een afstand van 950 meter tot een Search And Rescue route.

Onderzoek

Hinder voor wal- en scheepsradar

Voor dit domein is onderzoek nodig, omdat de potentiële locaties van windturbines van windpark Spuisluis niet voldoen aan de voorgeschreven afstand van 50 meter uit de rand van de vaarweg. RWS heeft dit onderzoek nodig om een watervergunning af te kunnen geven. Dit onderzoek is uitgevoerd door TNO en het concept ligt bij RWS ter beoordeling.

Luchtvaartradar en vliegveiligheid Schiphol

De door de Provincie Noord Holland geselecteerde herstructureringsgebieden gelegen rond het Noordzeekanaal en Haarlemmermeer-Midden en -Zuid vallen onder de invloedssfeer van het nieuwe LIB Schiphol. Omdat niet duidelijk was wat de invloed is van het nieuwe LIB is op het plaatsen van windturbines in deze herstructureringsgebieden, heeft TNO een Radarhinderonderzoek Windparken Noordzeekanaal en Omgeving laten uitvoeren. Dit onderzoek is door de provincie aan ons verstrekt en zal daarom niet als bijlage worden opgenomen. Het onderzoek wordt gebruikt om een préadvies in te winnen bij de Inspectie voor Leefomgeving en Transport (ILT), Luchtverkeersleiding Nederland (LVNL) en het Ministerie van Defensie. Om zowel LVNL, ILT en het Ministerie van Defensie een oordeel te kunnen laten vellen, heeft TNO een radarhinderonderzoek uit te voeren om te bepalen wat de mogelijke effecten kunnen zijn op zowel de primaire surveillance radars (PSR) als de monopulse secundaire surveillance radars (MSSR) rond deze nieuwbouwplannen.

Radar Defensie

Bij windturbines met een tiphoogte van meer dan 128 meter +NAP moet vanwege de radar van Defensie een toetsing door TNO worden uitgevoerd. TNO heeft in opdracht van de provincie Noord-Holland een radarhinderonderzoek uitgevoerd om te bepalen wat de mogelijke effecten kunnen zijn op zowel de primaire surveillance radars (PSR) als de monopulse secundaire surveillance radars (MSSR) rond de nieuwbouwplannen van o.a. windpark Spuisluis.

Nabij positie 1 is een helikopter luchthaven aanwezig, zie figuur 11. Het Loodswezen heeft deze in gebruik. Tijdens de gesprekken met de omgeving is ook met hen gesproken. Het Loodswezen heeft zijn piloten gevraagd of zij bezwaar hebben tegen de komst van windpark Spuisluis. De eerste reactie was positief, zij zijn gewend om onder moeilijke omstandigheden te vliegen en zien geen bezwaar. Het Loodswezen is echter verantwoordelijk voor het veilig gebruiken van de helihaven en heeft haar zorg voor met name turbulentie effecten kenbaar gemaakt. Ook voor de piloten was in tweede instantie enige zorg over eventuele negatieve effecten in de turbulentie.

Om meer inzicht in mogelijke radarverstoring en vliegveiligheid bij de Helihaven IJmuiden te verkrijgen, is navraag gedaan bij de luchtverkeersadviseur van de Provincie Noord-Holland. De luchtverkeersadviseur heeft bevestigd dat er geen beleidsregels van toepassing zijn. Vanuit de praktijk zijn er wel diverse vuistregels en beheersmaatregelen te overwegen. Deze zijn in onderstaande tabel weergegeven.

Risico	Beheersmaatregel	Van toepassing op windpark Spuisluis
Een helikopter vliegt tegen de windturbine aan	Behoud een zekere afstand tot de vliegroutes bij de plaatsing van windturbines en voorzie de windturbines van obstakellichten. Daarnaast heeft de Helihaven obstakelvrije vlakken geïdentificeerd ten westen en oosten van de Helihaven.	De vliegroutes zijn in west-oostelijke richting, het windpark loopt hier parallel aan. Er vliegen nagenoeg geen helikopters richting het terrein van Tata Steel. Het projectgebied is niet conflicterend met de obstakelvrije vlakken. Wel zullen de windturbines worden voorzien van obstakellichten.
Turbulentie veroorzaakt door de windturbine heeft een effect op het luchtverkeer	Nader onderzoek hiervoor is nodig, want veel wetenschappelijk onderzoek is tegenstrijdig. Het heeft de voorkeur om een afstand van 5 x de rotordiameter aan te houden om effecten te voorkomen.	De potentiële locaties voor windturbines op het gebied van Tata Steel bevinden zich binnen de 5 x rotordiameter van de Helihaven. Via een joint fact finding onderzoek wordt samen met het Loodswezen, de helikopterpiloten, de provincie Noord-Holland, de consultants van Adecs en mogelijk ILT bepaald wat een veilige afstand is en indien nodig welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn.
Radarverstoring	Niet nodig, want de Helihaven heeft geen radarstation	Nee

Tabel 2: Vuistregels en beheersmaatregelen voor Helihaven IJmuiden

In de zoektocht naar de effecten van een windpark op de helihaven is er recent een MER opgesteld voor Eemshaven[3]. Deze MER is gedaan om te bepalen waar het beste een helikopter luchthaven tussen de reeds aanwezige windparken geplaatst kan worden. Op basis van de berekende resultaten van de verwachte windsnelheden achter een windturbine, kan worden geconcludeerd dat de verandering in windsnelheid vooral vlak achter de turbine hoog is. Het effect is minor en acceptabel voor kleine luchtvaart op meer dan 250 meter achter de rotor. Hieruit volgt de aanbeveling om de vliegroutes op minimaal 250 meter afstand van de turbines te houden voor zover ze zich beneden de 150 meter hoogte bevinden (beneden de hoogte van de windturbines). Van belang is dat deze turbulentie alleen (met de wind mee gezien) achter de windturbine optreedt, wat afhankelijk van de positionering van de helikopter start- en landingsplaats en uitvliegroutes meer of minder vaak zal voorkomen. Aangezien de frequentie van voorkomen naar verwachting verschillend is per locatiealternatief (op basis van windroos en windturbineposities) is dit een factor die, naast de minimale afstand tot de windturbine, van belang is in de beoordeling van de vliegveiligheid van de mogelijke varianten voor de helikopter start- en landingsplaats. Ter vermijding van problemen met de turbulentie ten gevolge van windturbines zijn de obstakelvrije vlakken rond de naderings- en vertrekroutes 250 meter vrij gehouden van de bestaande windturbines. Hieruit volgt de aanbeveling om de vliegroutes op minimaal 250 meter afstand (lateraal/zijdeling) van de turbines te houden. Boven het hoogste punt van de windturbine (tiphoogte) treedt geen turbulentie op. De afstandsbeperking geldt vanaf die hoogte dus niet. Hiervoor wordt een hoogte van 150 meter aangehouden. In Figuur 11 is een en ander gevisualiseerd (niet op schaal). In Figuur 12 staat aangegeven wat de afstand is van het windpark tot de luchthaven en de vliegroute.

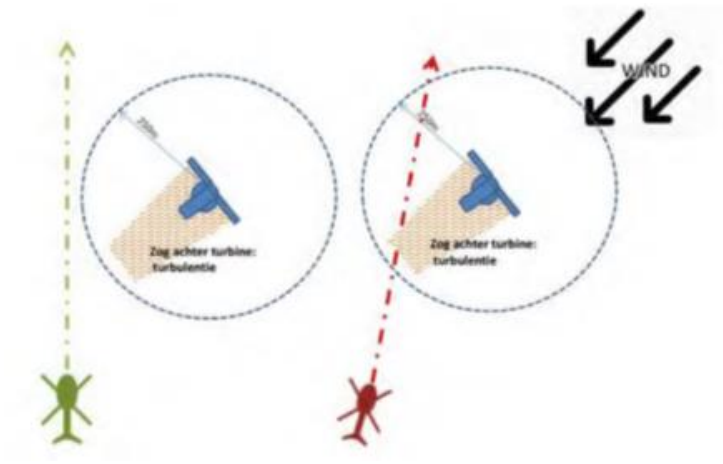

Figuur **11**: Visualisatie turbulentie rondom een windturbine

[3] http://www.groningen-seaports.com/nl-nl/groningenseaports/onzeomgeving/omwonenden/heliporteemshaven.aspx

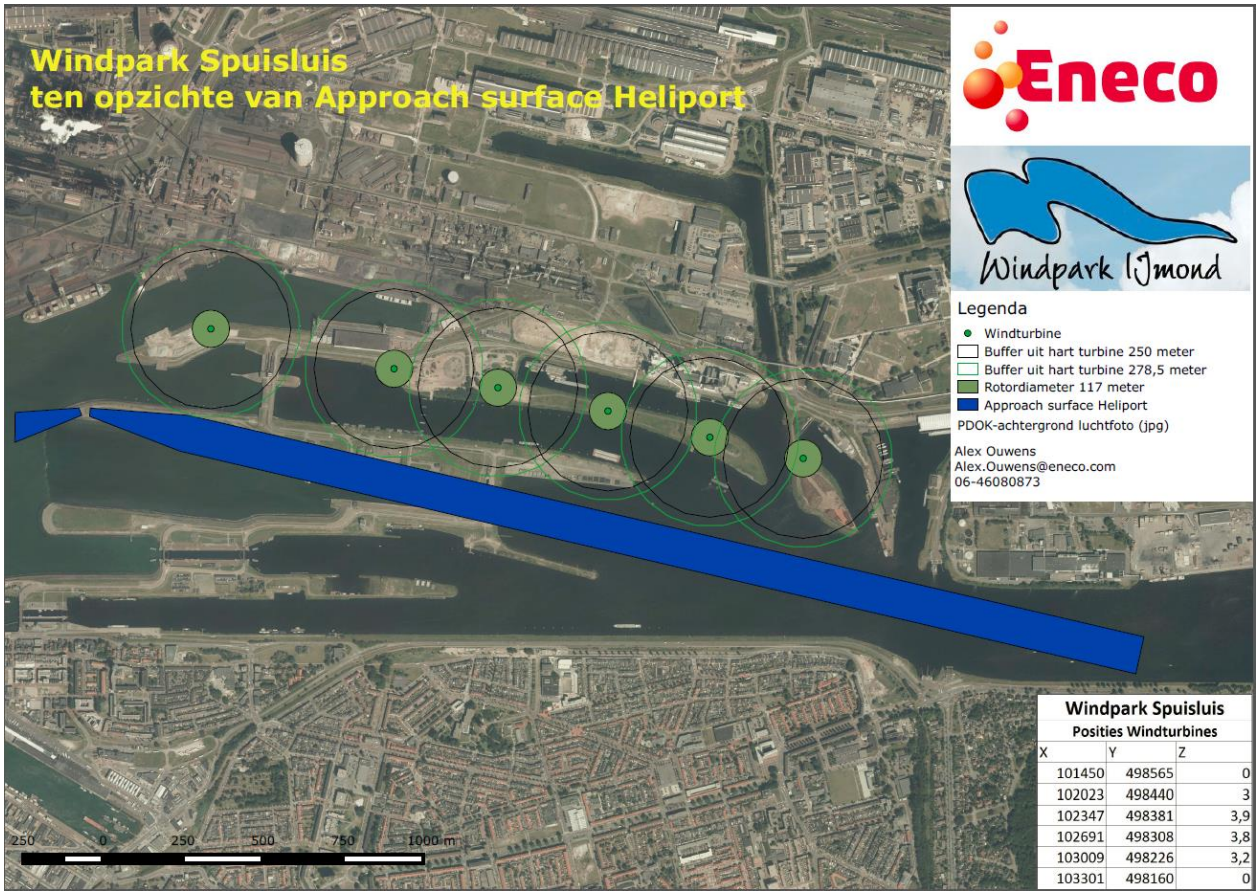

Windpark Spuisluis
Posities Windturbines

X	Y	Z
101450	498565	0
102023	498440	3
102347	498381	3,9
102691	498308	3,8
103009	498226	3,2
103301	498160	0

Figuur 12: 250 meter contour om windturbines windpark Spuisluis

Aangezien er bij de Provincie Groningen zienswijzen zijn ontvangen op deze studie, is de input van dit onderzoek niet te gebruiken voor windpark Spuisluis. In overleg met de Provincie Noord-Holland en het Loodswezen hebben we besloten om met Adecs een joint fact finding onderzoek te starten. Alle stakeholders (naast de hierboven genoemde partijen ook de piloten zelf en mogelijk een medewerker van ILT) bij dit onderwerp zullen verkennen wat de effecten zijn qua zogwerking en hoe dit het vliegverkeer van de helikopters beïnvloedt. Indien de effecten de veiligheid in gevaar brengen, zullen er mitigerende afspraken gemaakt worden. Dit onderzoek loopt najaar 2016.

Resultaten

Hinder voor wal- en scheepsradar

Voor dit domein is onderzoek nodig, omdat de potentiële locaties van windturbines van windpark Spuisluis niet voldoen aan de voorgeschreven afstand van 50 meter uit de rand van de vaarweg. Dit onderzoek is uitgevoerd door TNO en het concept ligt bij RWS ter beoordeling.

Luchtvaartradar en vliegveiligheid Schiphol

Op basis van de TNO resultaten kijkt LVNL (CNS/SUR) in eerste instantie naar de plaats en omvang van de verstoring voor de Luchtverkeersleiding. Voor wat betreft de PSR wordt er gekeken naar de locaties waar de detectiekans als gevolg van de windturbines lager wordt dan 90%. Voor wat betreft de MSSR wordt gekeken of de maximale waarde en standaardafwijking van de peilfout (OBE) binnen

de (Eurocontrol) normen valt. Als de verstoring te groot wordt bevonden, beoordeelt LVNL in overleg met operations (de verkeersleiding) of de verstoring acceptabel is op basis van onder andere de locatie van de verstoring en van ondersteunende dekking van andere radars. ILT heeft op een eerdere lijn van windpark Spuisluis positief advies gegeven. Op de huidige lijn (die kleiner is dan de oorspronkelijke lijn) wilden wij het park opnieuw laten toetsen. Dit kan door een verklaring van geen bezwaar (VVGB) bij ILT aan te vragen. Deze VVGB van ILT is onderdeel van de Wabovergunning. Gedupteerde Staten is het bevoegd gezag hiervoor om deze VVGB aan te vragen en maakt dit onderdeel van de vergunningsprocedure.

Radar defensie

Uitgaande van de door Ministerie van Defensie gehanteerde normen voor wat betreft de minimale detectiekans van 90% boven of in de directe omgeving van het bouwplan en een minimaal bereik van de MPR gevechtsleidingsradar te Nieuw Milligen, wordt na realisatie van het bouwplan in het Noordzeekanaal gebied de 90% defensienorm overschreden. Dit gebeurt alleen ter hoogte van de windturbines NDSM1 t/m NDSM4 van windpark Noorder IJplas. De norm voor het minimum bereik wordt echter niet overschreden. De op deze locatie toegepast 3 MW windturbine hebben worst-case afmetingen, een ashoogte van 120 m en een rotordiameter van 132 m. Windpark Spuisluis voldoet aan de norm.

Helihaven IJmuiden

De resultaten van dit onderzoek worden eind 2016 verwacht.

Lichtvervuiling

Volgens beleidsregels uit de burgerluchtvaarwetgeving dienen de windturbines uitgerust te worden met obstakelverlichting, met het oog op de veiligheid van de burgerluchtvaart. Wij zullen hierbij voldoen aan de laatste voorschriften op het moment van bouwen. De verlichting wordt zodanig uitgevoerd dat het schijnsel niet naar de grond is gericht. De obstakelverlichting zal een beperkte uitstraling hebben.

Conclusie

De resultaten uit het onderzoek tonen aan dat naar verwachting geen belemmeringen optreden voor luchtverkeersveiligheid en radarverstoring, gelet op zowel formeel beleid als ingebrachte kennis uit de praktijk. Ten behoeve van de helihaven zal nog aanvullend onderzoek worden uitgevoerd. Voor de watervergunning is het onderzoek naar walradar, scheepvaart en marifoonverkeer van TNO van belang, deze wordt momenteel door RWS beoordeeld. Enige formele eis is dat de windturbines worden voorzien van obstakelverlichting. De uitstraling hiervan zal beperkt zijn en geen onevenredig effect hebben op de omgeving.

4.7 Externe veiligheid

Wettelijk kader

In het kader van externe veiligheid dient, in het geval van een verandering bij de risicobron of in de omgeving daarvan een afweging te worden gemaakt over de externe veiligheidssituaties. Windturbines kunnen ook risico's veroorzaken voor de omgeving. De risico's worden veroorzaakt door het falen van de windturbine waarbij delen van windturbines op personen en/of objecten of op andere risicobronnen terecht kunnen komen, zoals een buisleiding, een weg of spoorweg. Om deze risico's te beperken worden eisen gesteld aan de afstand tussen de windturbine en objecten en andere risicobronnen in de omgeving van de windturbine. Voor de situatie bij Tata Steel zijn de eisen ten aanzien van (beperkt)kwetsbare objecten en voor buisleidingen waardoor gevaarlijke stoffen worden vervoerd relevant.

Hieronder zijn de gestelde eisen weergegeven.

Risico's voor (beperkt) kwetsbare objecten

Het Besluit algemene regels voor inrichtingen milieubeheer (verder aangeduid met Activiteitenbesluit) stelt de eis dat geen kwetsbare objecten zijn toegestaan binnen de 10^{-6} per jaar plaatsgebonden risicocontour (PR-contour). Voor beperkt kwetsbare objecten geldt de 10^{-5} per jaar PR-contour als grenswaarde.

Buisleidingen

Windturbines in de omgeving van een buisleiding kunnen leiden tot een verhoging van de risico's van de buisleiding. Dit wordt veroorzaakt doordat bij het falen van de windturbines, mogelijk de buisleiding wordt beschadigd waardoor deze ook faalt en gevaarlijke stoffen vrijkomen. In het Besluit externe veiligheid buisleidingen (Bevb) worden eisen gesteld aan de ligging van de 10^{-6} per PR-contour van deze buisleiding op kwetsbare objecten in de omgeving. Voor het vaststellen van deze 10^{-6} per jaar PR-contour dient rekening gehouden te worden met de risico's van een windturbine. Het Handboek risicozonering windturbines geeft aan welke afstanden moeten worden aangehouden tussen de buisleiding en de windturbine om ervoor te zorgen dat de risico's van de windturbines geen bijdrage leveren aan de externe veiligheidsrisico's van de buisleiding.

Onderzoek

Om te toetsen of wordt voldaan aan de criteria voor externe veiligheid is geïnventariseerd welke risicobronnen relevant zijn vanuit het oogpunt van externe veiligheid (zie bijlage 5 c bij de aanvraag omgevingsvergunning). Dit heeft geresulteerd in een kwalitatieve risicoanalyse oftewel QRA.

In dit onderzoek zijn de risico's van zes windturbines op de Spuisluis onderzocht. De risico's zijn opgedeeld in directe risico's, waarbij het falen van een windturbine direct tot slachtoffers kan leiden en indirecte risico's waarbij het risico wordt veroorzaakt door een domino effect.

Op basis van de uitkomsten van de QRA toont Figuur 13 per windturbine:

- Contour 10^{-6} per jaar (rode cirkels): binnen deze contour mogen geen kwetsbare objecten staan, zoals huizen, scholen, ziekhuizen en kantoorgebouwen groter dan 1500 m^2;
- Contour 10^{-5} per jaar (paarse cirkels): binnen deze contour mogen geen beperkt kwetsbare objecten staan, zoals verspreid liggende woningen, speeltuinen en bedrijfsgebouwen;
- Werpafstanden bij nominaal toerental;
- Werpafstanden bij overtoerental.

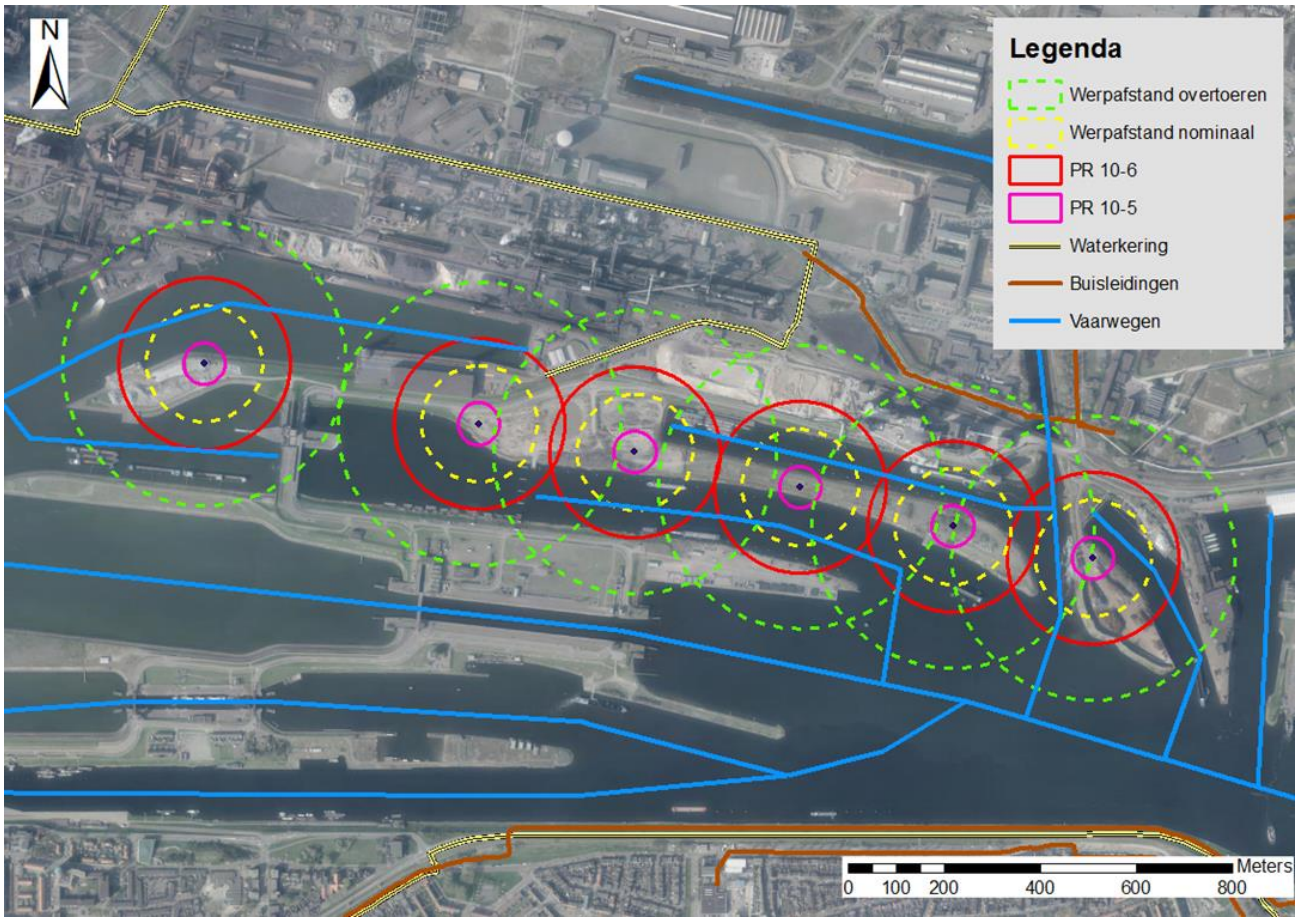

Figuur 13: Risicocontouren van de windturbines

IJsafwerping

Uit ervaring is bekend dat in Nederland ijsafzetting op de bladen meestal ontstaat tijdens stilstand van de windturbine. Observaties tonen aan dat bij een kleine beweging of doorbuiging van het rotorblad, wat al op kan treden bij lage windsnelheden, het ijs in brokken naar beneden valt en langwerpige platen ijs in een strook onder het rotorvlak terecht kunnen komen. De brokken hebben

een oppervlak kleiner dan het blad zelf en een dikte van enkele millimeters tot een centimeter. Door het 'dwarrelen' van de brokken ijs kunnen deze, afhankelijk van de hoogte van de windturbine in een strook van enkele tientallen meters breed terecht komen. Windturbines worden tegenwoordig standaard voorzien van een stilstandsvoorziening als ijsafzetting optreedt. Eventueel kan de directe omgeving van de mast tijdens ijsvorming afgezet worden. Op het gebied van ijsdetectie hebben wij met de veilgheidsexperts van Eneco Wind een risico analyse gemaakt. Wij zullen minimaal voldoen aan de wet- en regelgeving op dit onderwerp zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit.

Conclusie

Met betrekking tot wegen, vaarwegen en spoor wordt geconcludeerd dat het Individueel Passanten Risico (IPR) en het maatschappelijk risico (MR) aan de normwaarden voldoen. Met betrekking tot de inrichtingen (Tata Steel, Nuon, Rijkswaterstaat (propaanreservoir), Gasunie) wordt geconcludeerd dat de trefkansen zo laag zijn dat de betreffende QRA's niet hoeven te worden aangepast en dus aan de normen voldoen. De bovengrondse Gasunie-leiding over het Binnenkanaal heeft een verhoogd risico dat niet op voorhand te verwaarlozen is. Hiervoor is een aanvullende QRA gemaakt. De berekeningen wijzen het volgende uit:

De realisatie van Windpark Spuisluis welke is onderzocht, heeft niet tot gevolg dat het plaatsgebonden risico van de gastransportleiding A-538 de grenswaarde van 10-6 per jaar bereikt. Plaatsing van de windturbines heeft niet tot gevolg dat de overschrijdingsfactor van het groepsrisico de oriëntatiewaarde overschrijdt. Met betrekking tot de primaire waterkering en het sluisgemaal zijn de trefkansen op een grove wijze ingeschat. Een nadere uitwerking zal in aanvullend onderzoek voor de waterveiligheidstoets volgen.

Op het gebied van ijsdetectie hebben wij met de veiligheidsexperts van Eneco een risico analyse gemaakt. Wij zullen minimaal voldoen aan de wet- en regelgeving op dit onderwerp zoals opgenomen in het Activiteitenbesluit.

4.8 Cultuurhistorie en archeologie

Wettelijk kader

Ter implementatie van het Verdrag van Malta is op 1 september 2007 de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) in werking getreden. Deze wet betreft een wijziging van de Monumentenwet. In de Wamz is vastgelegd dat gemeenten in het kader van ruimtelijke ordening ook rekening dienen te houden met het archeologisch erfgoed.

Onderzoek

Het plangebied maakt deel uit van het sluizencomplex van IJmuiden. Dit sluizencomplex vormt de verbinding tussen het Noordzeekanaal, komende vanaf het IJsselmeer bij Amsterdam en de Noordzee. Het complex bestaat uit de Zuidersluis en de Kleine sluis (1876), de Middensluis (1896), de Noordersluis (1929), het gemaal (1975) en de Spuisluizen (1940). In figuur 4 staat de lay out van het windpark. Het windpark is gepland op het Spuisluiseiland, een schiereiland ten noorden van het gemaal, langs de Noordersluisweg. Dit schiereiland is tot op heden van west naar oost in gebruik als bedrijventerrein ten behoeve van de scheepvaart, braakliggend terrein in gebruik voor (motor) cross en braakliggende natuur vooral gebruikt voor recreatie. Dit terrein wordt tijdelijk gebruikt door de aannemerscombinatie OpenIJ die werkt aan de bouw van de nieuwe zeesluis. Eén van de windmolens komt te staan langs de 2e Rijksbinnenhaven, op de Velerskom. Dit terrein is in gebruik als open opslagterrein voor het bedrijf Tata Steel Logistics and Shipping B.V.

Uit de bouwplannen is bekend dat de fundering van de windturbines tot ca. 3 m beneden maaiveld zal reiken. Er is daarom een bureauonderzoek uitgevoerd door T&A Survey en ADC ArcheoProjecten (zie bijlage 4 j bij de aanvraag omgevingsvergunning).

Resultaten

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan gesteld worden dat binnen het plangebied een grote kans bestaat op de aanwezigheid van archeologische waarden uit de periode van de IJzertijd tot en met de Middeleeuwen. Indien aanwezig zullen deze bestaan uit organische lagen en of (restanten van) oude loopoppervlakken in de laag met Duinafzettingen met daarin mogelijk nederzettingssporen of andere aanwijzingen voor menselijke activiteit. De aanwezigheid alsook de diepte van de lagen zijn op basis van een bureauonderzoek niet vast te stellen. Vast staat dat indien aanwezig, de voorgenomen aanleg van het windpark, deze eventueel aanwezige waarden zeker zal vernietigen.

T&A Survey en ADC ArcheoProjecten adviseren de bevoegde overheid, de provincie Noord-Holland, op basis van de verkregen resultaten archeologisch vervolgonderzoek op die delen van het plangebied die ontgraven gaan worden en waar het huidige maaiveld boven 0,8 m +NAP is gelegen. Voorgesteld voor dit vervolgonderzoek uit de volgende stappen te laten bestaan:

Grondradar onderzoek
Proefputten (indien nodig)
Definitieve opgraving (indien nodig)

Doel van het grondradar onderzoek is het in kaart brengen van duinvalleien/kommen en het opsporen van oude bodemlagen. Nadat met behulp van grondradar de bodem in kaart is gebracht, dient op die locaties waar op basis van de resultaten van dit onderzoek rekening moet worden gehouden met de aanwezigheid van oude bodems vervolg onderzoek plaats te vinden. Aanbevolen wordt om dit te doen in de vorm van proefputten. Indien sprake is van behoudenswaardige archeologische waarden wordt vanuit het oogpunt van efficiëntie en kostenbesparing aanbevolen om direct over te gaan op een definitieve opgraving binnen de grenzen van het te verstoren gebied. Doel van een definitieve opgraving betreft het ex-situ behouden van de aanwezige archeologische waarden voor zover deze bedreigd worden door de voorgenomen ontwikkeling. Voor het proefsleuvenonderzoek en de eventueel daarop aansluitende opgraving dient de exacte invulling van de werkzaamheden te worden vastgelegd in een door de bevoegde overheid goed te keuren Programma van Eisen (PvE).

T&A Survey en ADC ArcheopProjecten adviseren de delen van Spuisluiseiland en de 2e Rijksbinnenhavenweg waarvan het huidige maaiveld lager is gelegen dan 0,8 m +NAP met betrekking tot archeologie vrij te geven voor verdere ontwikkeling. Het is echter niet volledig uit te sluiten dat binnen deze terreindelen toch nog archeologische resten voorkomen. Het verdient daarom aanbeveling om de uitvoerder van het grondwerk te wijzen op de plicht archeologische vondsten te melden bij het bevoegd gezag, zoals aangegeven in artikel 53 van de Monumentenwet.

Conclusie

Conform het beleid, bestaande uit de bestemmingsplannen en de leidraad Landschap en Cultuurhistorie, is een verkennend onderzoek uitgevoerd door een erkend archeoloog. Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de kans groot is dat er binnen het plangebied archeologische resten in de bodem aanwezig zijn. De kans is echter ook zeer groot dat archeologische vindplaatsen door een dik pakket zand zijn afgedekt of niet erger verstoord kunnen worden dan nu al het geval is.

Op basis van de beschikbare informatie kan geconcludeerd worden dat het mogelijk is om de windturbines zonder negatieve effecten op de archeologie in het projectgebied te plaatsen. Ten tijde van de bouw zullen wel aanvullende activiteiten plaatsvinden, zoals het maken van proefsleuven.

4.9 Bodemkwaliteit

Beleid

In verband met de uitvoerbaarheid van de omgevingsvergunning dient onderzoek verricht te worden naar de (te verwachten) bodemkwaliteit in het plangebied door het raadplegen van beschikbare bodemgegevens. Een nieuwe functie mag pas worden toegekend als is aangetoond dat de bodem geschikt is (of geschikt te maken is) voor de nieuwe of aangepaste functie. Bij bouwactiviteiten is ook in het kader van de omgevingsvergunning onderzoek naar de kwaliteit van de bodem benodigd. Bouw kan pas plaatsvinden als de bodem geschikt is (of geschikt is gemaakt) voor het beoogde doel. Daarom dient bij een nieuwe bouwactiviteit de bodemkwaliteit in beeld te worden gebracht.

Onderzoek

Het effect van windturbines op de bodem- en grondwaterkwaliteit ter plaatse is verwaarloosbaar. Het beoogde doel van de gronden is het gebruik als windturbine. Door het minimale gebruik van de gronden door personen, kan gesteld worden dat een windturbine geen gevoelig doel is. Voor het uitvoeren van de fundatieberekeningen is het nodig om de grond beter in kaart te krijgen. Dit is gedaan met behulp van sonderingen.

Resultaten

Uit interpretatie van het geotechnisch onderzoek (bijlagen 5 i, j en k bij de aanvraag omgevingsvergunning) is een algemeen beeld van de bodemopbouw ter plaatse van de projectlocatie bepaald. Voor tussenliggende locaties is een interpolatie gemaakt met behulp van omliggend grondonderzoek. De bodemopbouw bestaat voornamelijk uit zand en in mindere mate basisveen.

Conclusie

De geconstateerde bodemverontreiniging zal niet worden verergerd door de realisatie van windturbines en is beheersbaar. Er zullen maatregelen getroffen worden voor veilige omstandigheden tijdens de aanlegfase en de gebruiksfase. Op locaties waar bodemverontreiniging aanwezig is, wordt bij ontgravingen gewerkt met de vereiste voorzieningen en maatregelen. Vrijkomende grond wordt conform de graad van verontreiniging afgevoerd en verwerkt.

4.10 Waterhuishouding

Beleid

Het landelijk waterbeleid dat voortvloeit uit de Europese Kaderrichtlijn Water, is uiteengezet in de 4e Nota Waterhuishouding, de nota “Waterbeleid 21e eeuw” en het Nationaal Bestuursakkoord Water. In al deze nota's staat de strategie 'vasthouden, bergen en afvoeren' centraal. Deze strategie is gericht op waterkwantiteit en houdt in dat overtollig water zoveel mogelijk bovenstrooms wordt vastgehouden in de bodem en in het oppervlaktewater. Vervolgens wordt overtollig water tijdelijk geborgen in bergingsgebieden en daarna pas afgevoerd naar benedenstroomse watersystemen. Een

tweede strategie, die gericht is op waterkwaliteit is de trits 'schoonhouden, scheiden en zuiveren'. Bij deze strategie gaat het erom dat het water zoveel mogelijk wordt schoongehouden. Vervolgens worden schoon en vuil water zoveel mogelijk gescheiden en ten slotte, wanneer schoonhouden en scheiden niet mogelijk is, komt het zuiveren van verontreinigd water aan bod.

Nationaal Waterplan

Op 10 december 2015 hebben de minister van Infrastructuur en Milieu en de staatssecretaris van Economische Zaken het Nationaal Waterplan 2016 – 2021 vastgesteld. In het plan zijn de hoofdlijnen van het nationale waterbeleid en de daartoe behorende aspecten van het nationale ruimtelijke beleid beschreven. Met dit Nationaal Waterplan voldoet Nederland aan de Europese eisen die voortvloeien uit de Kaderrichtlijn Water (KRW), de Richtlijn Overstromingrisico`s (ROR) en de Kaderrichtlijn Mariene Strategie (KMS). Het Nationaal Waterplan vormt het kader voor de regionale waterplannen en de beheerplannen.

Watertoets

Om waterbeheer en ruimtelijke ordening goed op elkaar af te stemmen is de watertoets ontwikkeld. Door deze (wettelijk verplichte) watertoets moet duidelijkheid worden geboden welke randvoorwaarden gelden voor ruimtelijke en/of stedenbouwkundige aanpassingen ten opzichte van het oppervlakte- en grondwater in het plangebied en omgeving (art. 3.1.6 lid b Bro). Onderdeel van deze watertoets is het inwinnen van advies bij de waterbeheerder van het gebied, in dit geval het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (art. 3.1.1 Bro).

Beleid Hoogeheemraadschap Hollands Noorderkwartier

Als leidend beleidsdocument voor de waterhuishouding geldt, het Waterbeheerplan 2016-2021. Het zogenaamde “Waterprogramma”. Het omvat alle watertaken van het waterschap: waterkeringen, waterkwantiteit, waterkwaliteit en waterketen. Daarnaast beschikt het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier over een verordening: de Keur voor waterkeringen en wateren. Hierin staan de geboden en verboden die betrekking hebben op watergangen en waterkeringen. Voor het uitvoeren van werkzaamheden kan een vergunning nodig zijn. De werkzaamheden in of nabij de watergangen en waterkeringen worden getoetst aan de beleidsregels.

Onderzoek

Waterkwaliteit

Het maaiveldniveau ter plaatse van de projectlocatie varieert tussen circa NAP + 0,1 m en NAP + 5,0 m. Tijdens de bouw van de funderingen zal het beperkt nodig zijn om grondwaterbemaling toe te passen. Voor het inbrengen van de funderingspalen zal eventueel grondwaterbemaling benodigd zijn. Deze grondwaterbemaling zal tijdig worden aangevraagd. Tijdens de bouw van het project zal rekening worden gehouden met de voorschriften, zodat de lokale grondwaterkwaliteit niet wordt aangetast.

Waterveiligheid

Onder het plangebied van windpark Spuisluis loopt de primaire waterkering. Ingrepen in de beschermingszone van deze verholen primaire kering zijn in principe ongewenst en hiervoor moet een procedure voor de aanvraag van een watervergunning bij RWS doorlopen worden.

De primaire waterkering is weergegeven in Figuur 13. De locaties van de turbine 2 valt binnen de beschermingszone, turbine 1 valt daar net buiten. Deltares heeft in twee fases onderzoek gedaan naar de risico's op zettingsvloeiingen door de komst en exploitatie van windturbines. Dit risico lijkt minimaal te zijn, waardoor een belemmering op dit vlak niet verwacht wordt. In het finale onderzoek welke door Royal Haskoning DHV wordt gedaan voor de watervergunning wordt dit uitgebreid onderzocht.

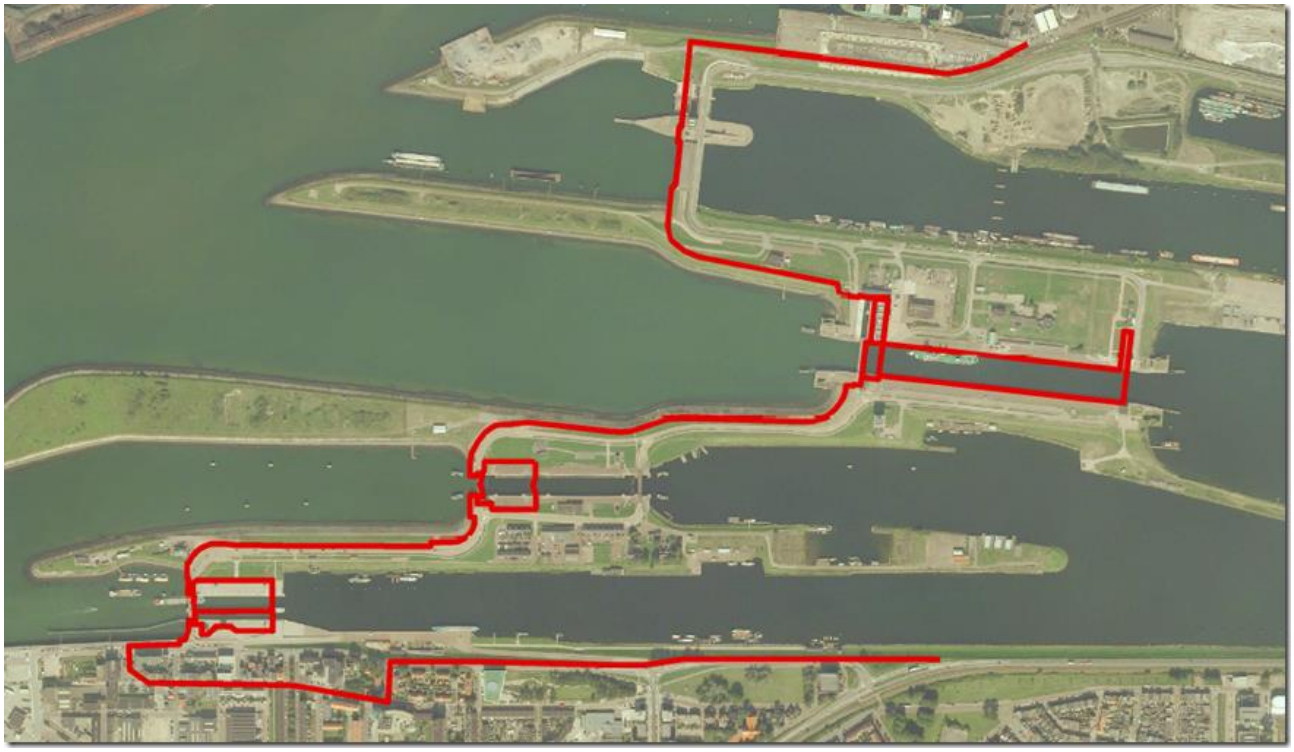

Figuur 13: Primaire waterkering

Waterberging

Als onderdeel van de watertoets moet de impact van de turbines op de waterberging bekeken worden. Als gevolg van de bouw van de windturbines wordt extra verhard oppervlak aan het gebied toegevoegd. Het totale extra verhard oppervlak is echter beperkt in verhouding tot de hoeveelheid onverhard oppervlak in de omgeving van de windturbines. Zodoende wordt met de bouw van de windturbines geen invloed verwacht op de afvoer en berging van hemelwater.

Conclusie

Vanuit waterkwaliteit zijn er geen belemmeringen voor het plaatsen van de windturbines. De beoogde activiteiten, namelijk de aanleg en de gebruiksfase van windpark Spuisluis, zijn niet relevant voor de lokale grondwaterkwaliteit. Het plaatsen van de windturbines heeft daarom geen consequenties voor de drinkwaterwinning.

Vanuit waterveiligheid is er mogelijk een belemmering voor het plaatsen van de turbines. Windturbine 2 valt in de beschermingszone van de primaire waterkering. Met RWS is hier al langdurig overleg over. Voor de aanvraag watervergunning is dit één van de onderzoeken die moet worden aangeleverd. Uit de onderzoeken van Deltares (fase 1 en 2, voor fase 2 zie bijlage 5 g en h bij de aanvraag omgevingsvergunning) die met input van RWS zijn opgesteld lijkt het mogelijk te zijn om windturbines te plaatsen.

Vanuit het aspect waterberging zijn geen belemmeringen voor het plaatsen van de windturbines. Met de bouw van de windturbines wordt geen invloed verwacht op de afvoer en berging van hemelwater.

Onderhavige ruimtelijke onderbouwing ten behoeve van de omgevingsvergunning wordt met het oog op de verplichte watertoets ter toetsing voorgelegd aan het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

4.11 Milieueffectrapportage

Aangezien voor windpark Spuisluis de drempelwaarden (15 MW en/of 10 windturbines) gedeeltelijk worden overschreden vragen wij om een MER beoordeling. In de vergunningsaanvraag wordt stilgestaan bij de mogelijke effecten van het windpark op het milieu en de omgeving (fijnstof, geluid, slagschaduw, ecologie, landschap, externe veiligheid). Tevens is er een vergewisplicht middels de omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM). Deze OBM maakt onderdeel uit van deze aanvraag omgevingsvergunning. Tegelijkertijd met de aanvraag omgevingsvergunning moet hiervoor een melding op grond van het Activiteitenbesluit worden gedaan. De complete MER-aanmeldingsnotitie treft u aan in bijlage 5 f bij de aanvraag omgevingsvergunning.

5 Uitvoerbaarheid

5.1 Economische uitvoerbaarheid

In artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) is vastgelegd dat inzicht gegeven moet worden over de uitvoerbaarheid van het plan. De ontwikkelingen die concreet mogelijk gemaakt worden via een omgevingsvergunning voor het handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening, moeten (economisch) uitvoerbaar zijn en gerealiseerd kunnen worden.

Kostenverhaal grondexploitatie

Met de voorliggende omgevingsvergunning voor het handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening wordt afgeweken van de planologische kaders. Deze afwijking zou tot gevolg kunnen hebben dat iemand in de vorm van een inkomensderving of een vermindering van de waarde van een onroerende zaak schade lijdt. In een dergelijk geval zou deze persoon de gemeente kunnen verzoeken om een tegemoetkoming in deze schade (afdeling 6.1 Wet ruimtelijke ordening). In het onderzoek van Langhout en Wiarda (Bijlage 2) is onderzocht wat de planschade zou zijn bij de komst van windpark Spuisluis. Uit het onderzoek bleek dat er gen planschade optreedt. Om eventuele planschade als gevolg van de omgevingsvergunning voor het handelen in strijd met regels ruimtelijke ordening voor rekening van initiatiefnemer te laten komen, kan hiertoe een planschadeovereenkomst worden afgesloten tussen de provincie en initiatiefnemers.

Financiële uitvoerbaarheid

Voor het oprichten van het windpark is een projectbudget beschikbaar gesteld door de initiatiefnemer. Aan het plan zijn voor de provincie en betrokken gemeenten geen kosten verbonden. Eneco Wind heeft uitgebreide ervaring met het ontwikkelen, bouwen en exploiteren van windparken en acht dit project kansrijk. Het project kan derhalve financieel uitvoerbaar worden geacht.

Saneringsovereenkomst

De Provinciale Ruimtelijke Verordening schrijft voor dat realisatie van nieuwe windturbines niet eerder mogelijk is dan na verwijdering van ten minste twee andere windturbines op het grondgebied van de provincie Noord-Holland. Hiervoor moet een overeenkomst zijn gesloten waaruit blijkt dat daadwerkelijk en tijdig windturbines worden verwijderd. De initiatiefnemer heeft hiervoor een overeenkomst gesloten, de saneringsovereenkomst en participatieovereenkomst zijn eerder gedeeld met Jacco Rodenburg van de provincie Noord-Holland op vrijdag 11 maart 2016, 12:12 uur. De provincie heeft aangegeven dat deze overeenkomst voldoet aan hun eisen. Hieruit blijkt dat tijdige en daadwerkelijke sanering van bestaande windturbines gegarandeerd is.

5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Als Eneco Wind en Windpark IJmond willen we goede buren zijn. We ontwikkelen, bouwen en beheren windparken in goed contact en overleg met de omgeving. Vanuit deze overtuiging staan een aantal punten centraal:

- We betrekken de omgeving in een zo vroeg mogelijk stadium en gaan met hen in gesprek aan de ontwikkeltafel over hoe we met elkaar omgaan en op welke manier een windpark acceptabel is.

- We laten mensen kennis maken met windenergie zodat zij ondersteund worden om hun mening te vormen.
- Er wordt samen met de omgeving invulling gegeven hoe men betrokken wil worden tijdens het proces.
- Er wordt samen met de omgeving invulling gegeven hoe men kan participeren in het project.
- Er wordt een bijdrage aan de omgeving teruggegeven in de vorm van een gebiedsfonds.

Een aantal van deze punten wordt ook genoemd in de NWEA-gedragscode, welke Eneco Wind en Windpark IJmond onderschrijven. In bijlage 3 bij de aanvraag omgevingsvergunning staat het volledige participatieplan.

Procesparticipatie

Initiatiefnemers hebben in een vroeg stadium van het project actief contact gezocht met de omgeving. Er zijn diverse presentaties gegeven en een excursie georganiseerd. Sinds januari 2015 is er een werkgroep actief. Deze bestaat uit zeven bewoners en één ambtenaar van de gemeente Velsen. De werkgroep is betrokken geweest bij alle stappen in de ontwikkeling van het windpark. Zij hebben hun vragen, zorgen en wensen kenbaar gemaakt, hebben samen met initiatiefnemers onderzoeksbureaus geselecteerd, de onderzoeksvraag opgesteld en concepten gereviewd voordat ze definitief werden gemaakt. In een gebiedsatelier en een informatieavond voor de indiening van de vergunningsaanvraag zijn alle belanghebbende uitgenodigd. Via de website en de nieuwsbrief zijn geïnteresseerden op de hoogte gehouden van de voortgang in het project.

Financiële of projectparticipatie

De initiatiefnemers hebben met de lokale energiecoöperatie Energiek Velsen een intentieovereenkomst gesloten. Hierin is vastgelegd dat we exclusief met elkaar verkennen hoe Energiek Velsen mee kan doen in windpark Spuisluis. Uitgangspunt hiervoor is dat Energiek Velsen mede-eigenaar zal worden op het moment dat de financiële risico's laag zijn. Op deze manier kan de omgeving straks zelf een stukje molen bezitten en actief bijdragen aan het opwekken van groene energie.

6 Conclusie

6.1 Bevindingen ruimtelijke onderbouwing

Het voorliggende document strekt tot een goede ruimtelijke onderbouwing van het project, dat toeziet op de aanleg van windpark Spuisluis. Nader beschreven is waarom het project afwijkt van de vigerende bestemmingsplannen. Met het document is voldoende gemotiveerd aangetoond waarom het project:

- In relatie tot de omgeving, ruimtelijk en functioneel gezien aanvaardbaar is;
- Niet in strijd is met landelijk, provinciaal en gemeentelijk beleid;
- Geen belemmeringen kent vanuit de kaderstellende wet- en regelgeving;
- Vanuit financieel oogpunt verantwoord is.

In het algemeen kan daarom gesteld worden dat het aanvaardbaar is ten behoeve van het voorgenomen project een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.12 eerste lid onder a.3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht te verlenen.

6.2 Provinciale eisen

In de PRV is vastgelegd dat een windpark aan verschillende voorwaarden moet voldoen voordat het een vergunning kan aanvragen:

- Voor de bouw van één windturbine moeten er ten minste twee andere windturbines op grondgebied van de provincie worden verwijderd; zie de saneringsovereenkomst en participatieovereenkomst zoals gedeeld met Jacco Rodenburg op vrijdag 11 maart 2016 12:12
- De windturbines worden in een lijnopstelling geplaatst van minimaal zes windturbines; de lijn is door de provincie goedgekeurd
- De rotorbladen van de windturbines hebben dezelfde draairichting; dit is standaard
- De windturbines binnen een lijnopstelling hebben eenzelfde verschijningsvorm; zie hieronder
- De ashoogte van de windturbines bedraagt maximaal 120 meter; zie hieronder
- De rotordiameter voor windturbines met een ashoogte vanaf 80 meter is gelijk aan de ashoogte met een maximale afwijking van tien procent en de rotordiameter voor windturbines met een ashoogte tot 80 meter is gelijk aan de ashoogte met een maximale afwijking van twintig procent, met dien verstande dat voor windturbines met een ashoogte tot 80 meter de afstand tussen het laagste punt van de tip van het rotorblad en maaiveld minimaal 28 meter bedraagt; In de onderzoeken hebben wij drie voorbeeldturbines meegenomen: de Nordex N117 (3MW) op 120 meter ashoogte, de Vestas V117 (3,45 MW) op 116,5 meter ashoogte en de Senvion MM114 (3,2 MW) op 119 meter ashoogte. Deze turbines voldoen aan bovenstaande voorwaarden.

- Er is een minimale afstand van 600 meter van gevoelige bestemmingen; zie de afbeelding hiernaast

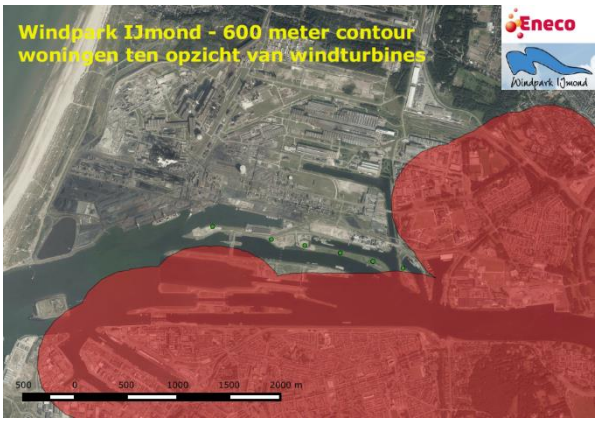

- Een windturbine mag niet gelegen zijn in een weidevogelleefgebied, de Ecologische Hoofdstructuur of een ecologische verbindingszone; dit is hier niet het geval
- Een windturbine is niet gelegen in een aardkundig monument, een UNESCO-erfgoed van uitzonderlijke universele waarden of een voormalig Nationaal Landschap; dit is hier niet het geval
- De omgevingsvergunning heeft niet tot gevolg dat in totaal meer dan 685,5 Megawatt windenergie op grondgebied van de provincie ruimtelijk mogelijk wordt gemaakt.

Bijlage 1: Topografische kaart

Bijlage 2: Planschade onderzoek

Bijlage 3: Kenmerken drie turbines

Belangrijkste materialen in turbine:

Toren: staal (combinatie met beton ook mogelijk)

Bladen: carbon en fiberglas

Kleur: lichtgrijs (RAL 7035), maar afhankelijk wat wettelijk gezien voorgeschreven is ten tijde van de bouw

Windturbine		Nordex N117	Senvion MM114	Vestas V117
Eigenschap	**Eenheid**			
Nominaal Vermogen	[kW]	3000	3200	3450
Rotor diameter	[m]	117	114	117
Hoogte rotorhub	[m]	120	119	116,5
Tiphoogte	[m]	178,5	176	175

Voor & zijaanzicht V117 met daarin de afmetingen van de Nordex, Senvion en Vestas turbine in deze volgorde.

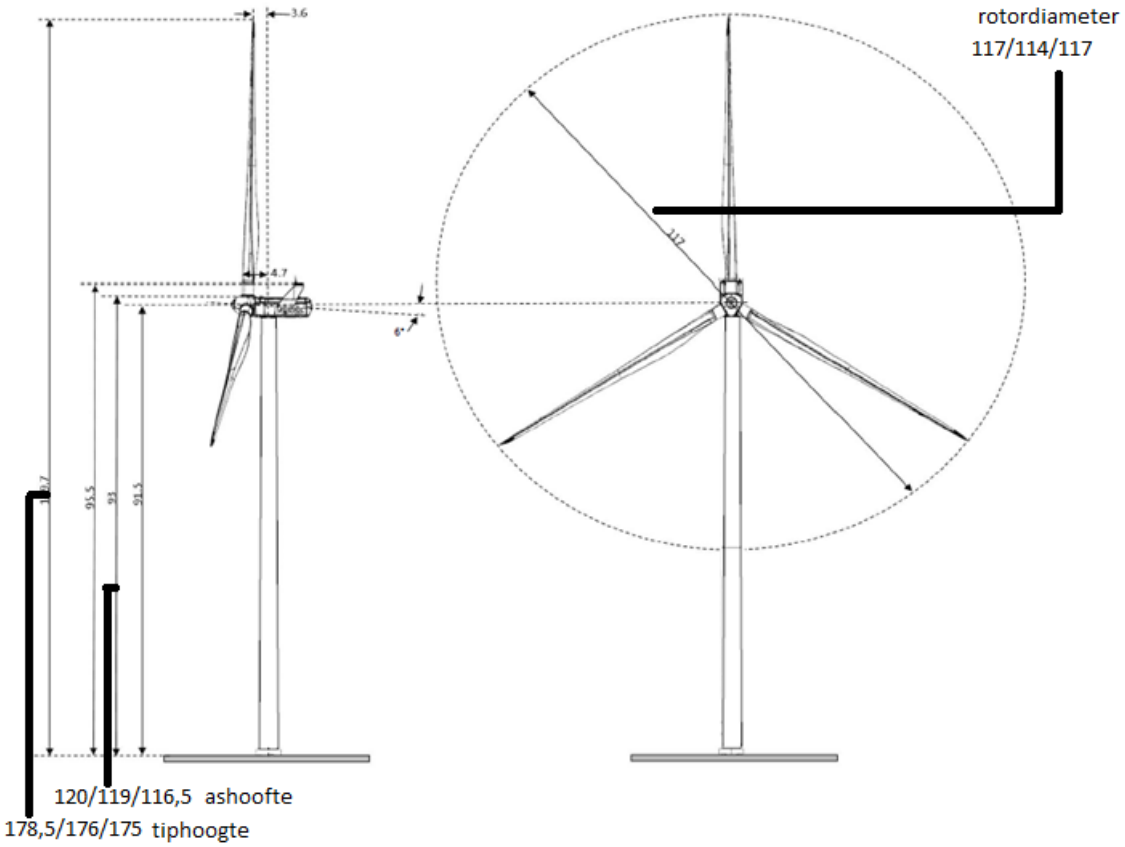

Windpark Spuisluis

Onderzoek geluid en slagschaduw

projectnummer 408839
definitief revisie
11 mei 2016

Understanding today.
Improving tomorrow.

Windpark Spuisluis

Onderzoek geluid en slagschaduw

projectnummer 408839
definitief revisie
11 mei 2016

Auteurs
Vincent Huizer
Tom van der Linde

Opdrachtgever
Eneco Wind
Postbus 19020
3001 BA Rotterdam

datum vrijgave	beschrijving revisie	goedkeuring	vrijgave
11-5-2016	definitief	Tom van der Linde	Richard Hemmen

Inhoudsopgave

		Blz.
1	**Inleiding**	**1**
2	**Geluid**	**2**
2.1	Inleiding	2
2.2	Kader	2
2.2.1	Toetsingskader	2
2.2.2	Beschouwde windturbines en omgeving	3
2.2.3	Beoordelingspunten geluid	4
2.2.4	Onderzoeksmethode en uitgangspunten	5
2.3	Resultaten	8
2.3.1	Geluidsniveaus zonder mitigerende maatregelen	8
2.3.2	Geluidsniveaus met inzet van mitigerende maatregelen	8
2.3.3	Gecumuleerde geluidsniveau	10
2.4	Conclusie	10
3	**Slagschaduw**	**11**
3.1	Inleiding	11
3.2	Kader	11
3.2.1	Juridisch kader	11
3.2.2	Windturbine	12
3.2.3	Getoetste objecten	12
3.2.4	Uitgangspunten	12
3.3	Resultaten slagschaduwberekeningen	13
3.4	Conclusie	15
4	**Conclusie**	**16**
4.1	Conclusie geluid	16
4.2	Slagschaduw	17

Bijlagen

1 Inleiding

Eneco en Windpark IJmond zijn voornemens Windpark Spuisluis te ontwikkelen. De ontwikkeling bestaat uit 6 turbines met een maximale ashoogte van 120 meter en een maximale rotordiameter van 117 meter. De locatie van de windturbines is weergegeven in figuur 1.1. De turbinetypes welke mogelijk geplaatst worden zijn weergegeven in tabel 1.1.

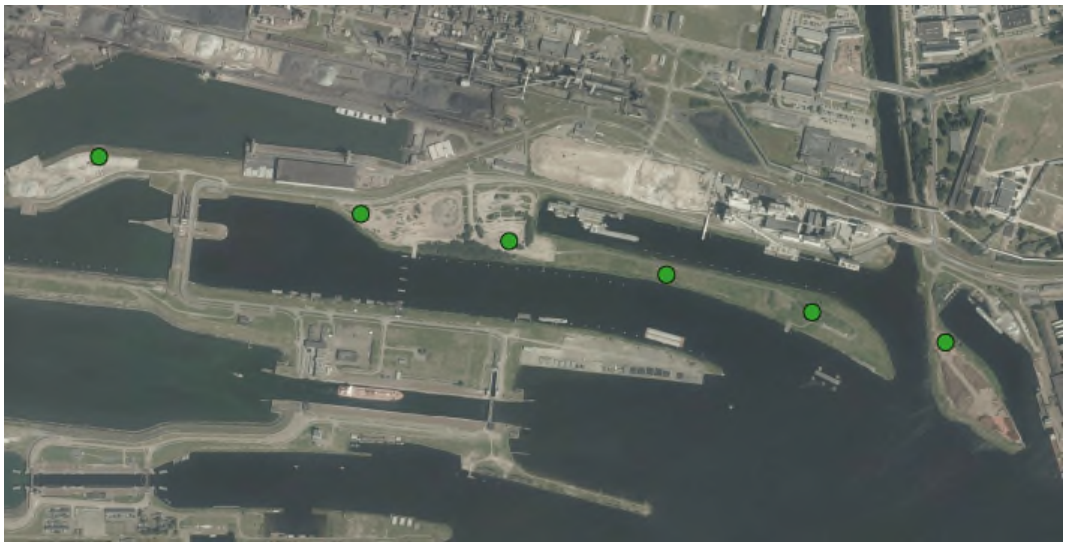

Figuur 1.1: turbinelocaties Windpark Spuisluis

Tabel 1.1: Mogelijke turbinetypes

Turbinetype	Rotordiameter	Vermogen	Ashoogte	Tiphoogte
Nordex N117	117 meter	3.00 MW	120,0 meter	178,5 meter
Vestas V117	117 meter	3.45 MW	116,5 meter	175,0 meter
Senvion MM114	114 meter	3.20 MW	119,0 meter	176,0 meter

Ten behoeve van de vergunningaanvraag dient aangetoond dat het windpark voldoet aan de normen ten aanzien van geluid- en slagschaduwhinder. Eneco heeft Antea Group opdracht gegeven deze onderzoeken uit te voeren. Hoofdstuk 2 bevat het onderzoek ten aanzien van geluidhinder, hoofdstuk 3 dat van slagschaduwhinder.

2 Geluid

2.1 Inleiding

Doel van het geluidonderzoek is te bepalen of aan de geluidsnorm uit het Activiteitenbesluit wordt voldaan. Daarnaast geeft het onderzoek, in het kader van de “goede ruimtelijke ordening” in de zin van de Wet ruimtelijke ordening zicht op de geluidsgevolgen op nabijgelegen woonboten (niet geluidsgevoelig object, zie paragraaf 2.2.3)/ligplaatsen voor binnenvaartschepen en de cumulatie van het geluid met nabijgelegen geluidgezoneerde industrieterreinen.

Het hoofdstuk is als volgt opgebouwd:
- in paragraaf 2.2 beschrijven we de kaders van het onderzoek, te weten het toetsingskader, de beschouwde windturbines, beoordelingspunten, gehanteerde onderzoeksmethode en uitgangspunten hierin;
- de resultaten van het onderzoek komen aan de orde in paragraaf 2.3;
- in paragraaf 2.4 tenslotte zijn de belangrijkste conclusies van het geluidonderzoek samengevat.

2.2 Kader

2.2.1 Toetsingskader

Activiteitenbesluit
Windturbines vallen onder het Activiteitenbesluit. Hierin zijn de onderstaande voorschriften voor het geluid van windturbines opgenomen.

Artikel 3.14a
1. Een windturbine of een combinatie van windturbines voldoet ten behoeve van het voorkomen of beperken van geluidhinder aan de norm van ten hoogste 47 dB L_{den} en aan de norm van ten hoogste 41 dB L_{night} op de gevel van gevoelige gebouwen, tenzij deze zijn gelegen op een gezoneerd industrieterrein, en bij gevoelige terreinen op de grens van het terrein.
2. Onverminderd het eerste lid kan het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift teneinde rekening te houden met cumulatie van geluid als gevolg van een andere windturbine of een andere combinatie van windturbines, normen met een lagere waarde vaststellen ten aanzien een van de windturbines of een combinatie van windturbines.
3. In afwijking van het eerste lid kan het bevoegd gezag bij maatwerkvoorschrift in verband met bijzondere lokale omstandigheden normen met een andere waarde vaststellen.

Artikel 3.15
1. De metingen van de geluidemissie ter bepaling van de bronsterkte van een windturbine of een combinatie van windturbines worden uitgevoerd overeenkomstig de bij ministeriële regeling te stellen eisen.[1]

[1] Reken- en meetvoorschrift windturbines, bijlage 4 van de Regeling algemene regels voor inrichtingen milieubeheer.

Goede ruimtelijke ordening in de zin van de Wet ruimtelijke ordening
In het kader van goede ruimtelijke ordening dient bepaald te worden wat de gecumuleerde geluidniveaus met het geluidgezoneerde industrieterreinen in de omgeving zijn. Voor beoordeling van deze geluidsniveaus bestaan echter geen wettelijke normen. Het bevoegd gezag dient te beoordelen in hoeverre de gecumuleerde geluidniveaus acceptabel zijn. Hiervoor kan gebruik gemaakt worden van de classificering uit de methode Miedema, zie tabel 2.1.De classificering is met name geschikt om de geluidseffecten te clusteren en te rangschikken en om de effecten onderling te vergelijken. De uit de methode volgende milieukwaliteit dient als een indicatie te worden gezien. Zo is geluidbeleving subjectief van aard en kan van persoon tot persoon verschillen.

gecumuleerde L_{DEN}*	classificering milieukwaliteit
< 50	Goed
50 – 55	Redelijk
55 – 60	Matig
60 – 65	Tamelijk slecht
65 – 70	Slecht
> 70	Zeer slecht

Tabel 2.1: classificering milieukwaliteit o.b.v. gecumuleerde L_{den}
(bron: Handreiking cumulatie en saldobenadering geluid)

** **50 – 55 staat hierin voor de klasse van 50 tot 55 dB, dus van 50 t/m 54 dB, 55 t/m 59 dB enzovoort.**

2.2.2 Beschouwde windturbines en omgeving

De beschouwde turbineopstelling is weergegeven in afbeelding 2.1 en in bijlage 1.1. In de afbeelding zijn de dichtstbijzijnde geluidsgevoelige bestemmingen in rood weergegeven met aanduiding 001, 002 en verder. Daarnaast zijn de woonboten (niet geluidsgevoelig object, zie paragraaf 2.2.3)/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen weergegeven met aanduiding w1, w2 en verder.

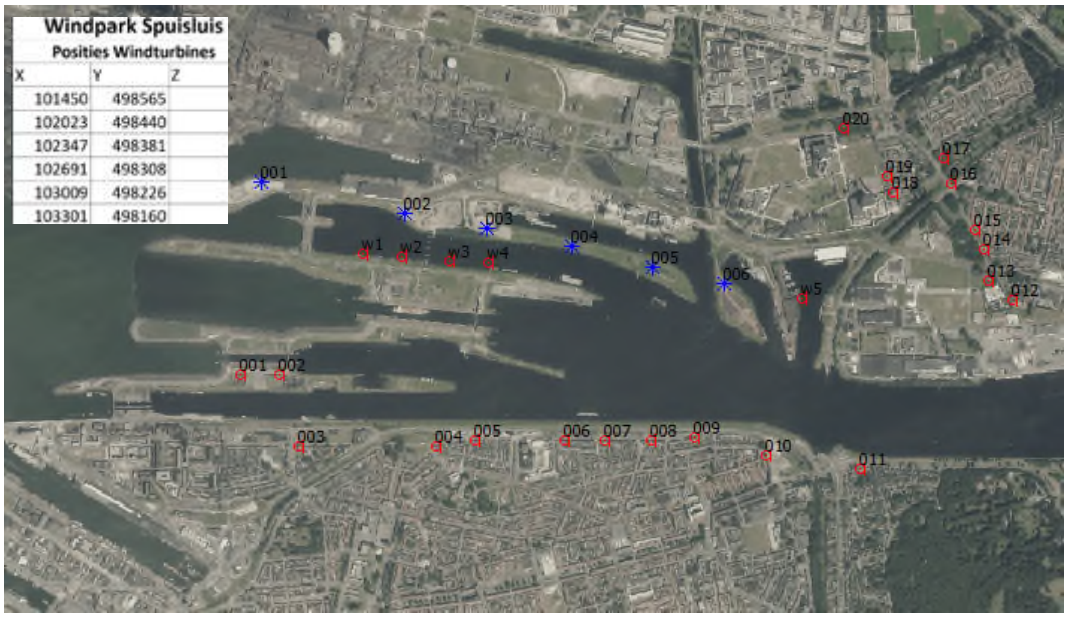

Afbeelding 2.1: opstelling windturbines (in blauw)

Voor het geluidonderzoek zijn alle drie de turbinetypes zoals weergegeven in tabel 1.1 doorberekend.

2.2.3 Beoordelingspunten geluid

Geluidgevoelige objecten
Zoals beschreven in paragraaf 2.2.1 gelden de geluidgrenswaarden ingevolge het Activiteitenbesluit op *geluidsgevoelige gebouwen* en op *geluidsgevoelig terrein*. In artikel 1 van het Activiteitenbesluit zijn deze als volgt gedefinieerd:

> *gevoelige gebouwen:* woningen en gebouwen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als andere geluidsgevoelige gebouwen, met uitzondering van die gebouwen behorende bij de betreffende inrichting;

> *gevoelige terreinen:* terreinen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als geluidsgevoelige terreinen, met uitzondering van die terreinen behorende bij de betreffende inrichting;

In de Wet geluidhinder is dit als volgt beschreven:

> *geluidsgevoelig terrein*: bij algemene maatregel van bestuur als zodanig aangewezen terrein dat vanwege de bestemming daarvan bijzondere bescherming tegen geluid behoeft, waarbij wat betreft de bestemming wordt uitgegaan van het gebruik dat is toegestaan op grond van het bestemmingsplan, de beheersverordening, bedoeld in artikel 3.38 van de Wet ruimtelijke ordening, of, indien met toepassing van artikel 2.12, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van het bestemmingsplan of de beheersverordening is afgeweken, de omgevingsvergunning, bedoeld in artikel 1.1, eerste lid, van laatstgenoemde wet;

In de omgeving van beoogde windturbines zijn woningen gelegen. Dit zijn geluidsgevoelige gebouwen waarvoor in het kader van het Activiteitenbesluit milieubeheer geluidsgrenswaarden gelden.

Woonboten en ligplaatsen binnenvaartschepen
Daarnaast zijn in de omgeving woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen gelegen. Ligplaatsen voor binnenvaartschepen zijn niet geluidsgevoelig in de zin van de wet.
Een woonboot is geen geluidsgevoelig gebouw. Wel kan de ligplaats voor woonboten worden aangemerkt als geluidsgevoelig terrein. Dit is echter alleen het geval als dit in het vigerende bestemmingsplan als zodanig is bestemd. Omdat dit niet het geval is zijn de woonboten niet geluidsgevoelig in de zin van het Activiteitenbesluit en de Wet geluidhinder. De geluidsgrenswaarden ingevolge het Activiteitenbesluit zijn derhalve voor de woonboten niet van toepassing.
In het kader van “goede ruimtelijke ordening” in de zin van de Wet ruimtelijke ordening zijn de geluidseffecten op woonboten en naastgelegen ligplaatsen voor binnenvaartschepen wel inzichtelijk gemaakt.

2.2.4 Onderzoeksmethode en uitgangspunten

Geluidemissies
De jaargemiddelde geluidsemissie van de windturbines is bepaald aan de hand van locatie specifieke meteogegeven en de productgegevens van leveranciers zoals vastgelegd in de productbladen zoals weergegeven in tabel 2.2.

Type	Gehanteerd productblad
Nordex N117	Nordex N117/3000 F008_244_A13_EN revision 02, 2015-10-23
Vestas V117	Vestas V117-3,45 MW 50/60 Hz, document no. 0053-3711 V03, 2016-01-29*
Senvion MM 114	Senvion 3,2M 114VG/50Hz Doc._ID: SD-3.2-WT.PC.00-C-A-EN, 2014-04-29 en Senvion 3,4M 114VG/50Hz Doc._ID: SD-3.2-WT.PC.02.A-B-EN, 2015-02-09

* Bij de V117 is uitgegaan van de surrated tail
Tabel 2.2 : gehanteerde productbladen

Berekeningsmethodiek
De geluidsbelasting op omliggende woningen en de woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen is berekend overeenkomstig het Reken- en meetvoorschrift windturbines (bijlage 4 Algemene regels voor inrichtingen milieubeheer). Hiertoe is gebruik gemaakt van het computerprogramma Geomilieu 3.11, module IL-WT.
Voor de berekeningen zijn volgende gegevens ingevoerd:

- de brongegevens per windturbine (bronsterkte, locatie, de hoogte en eventuele richtingsafhankelijkheid);
- de afschermende of reflecterende objecten (locatie en hoogte);
- de bodemgesteldheid (harde of zachte bodem);
- de locatie van de berekeningspunten.

Een overzicht van de ingevoerde gegevens is weergegeven in bijlage 1.

Overeenkomstig het Reken- en meetvoorschrift windturbines is tevens het gecumuleerde geluidsniveau (windturbines + gezoneerde industrieterreinen + wegverkeerslawaai) op de beoordelingspunten bij de woningen en de woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen bepaald. De geluidsniveaus vanwege de gezoneerde industrieterreinen is afgeleid uit door de

omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied aangeleverde gegevens met als uitgangspunt de geluidsruimte die op basis van de in het kader van de Wet geluidhinder vastgestelde geluidszonering en maximale toelaatbare geluidsniveaus (MTG waarden) op woningen binnen de zone. In onderstaande afbeeldingen zijn de beschouwde industrieterreinen weergegeven.

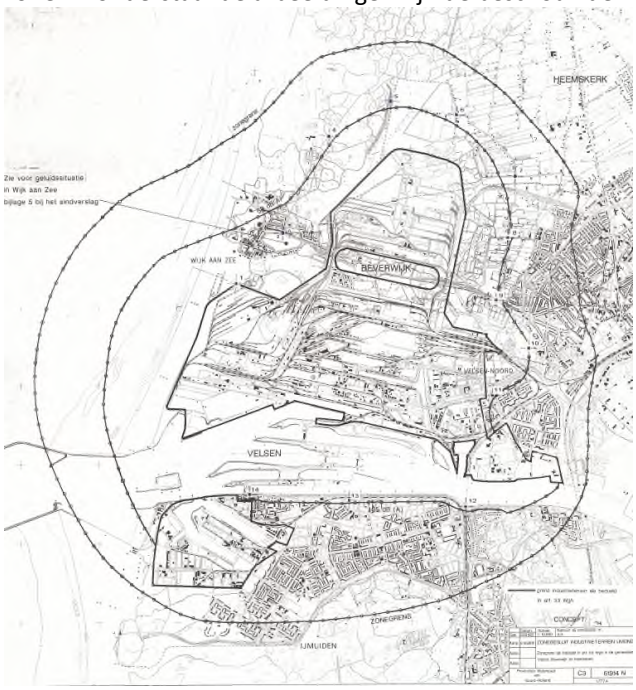

Afbeelding 2.2: geluidsgezoneerd industrieterrein IJmond

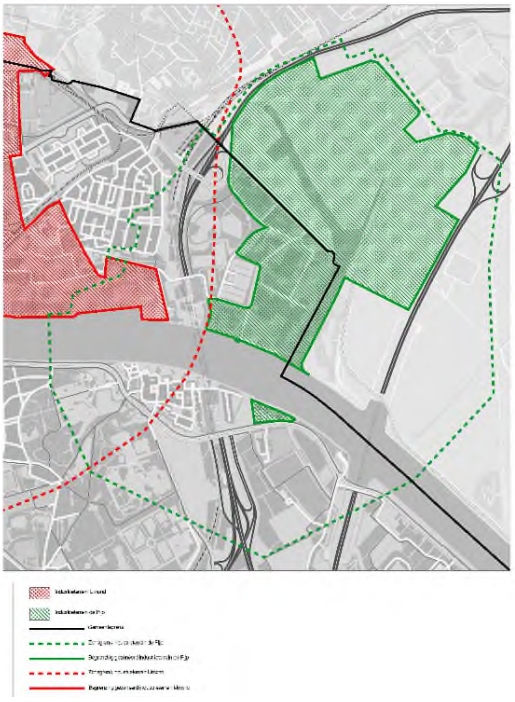

Afbeelding 2.3: geluidsgezoneerde bedrijventerreinen De Pijp, Kagerweg en Noordwijkerpolder (verder de Pijp genoemd)

Het geluid vanwege wegverkeer is afgeleid uit Actieplan 2013-2018 gemeente Velsen.
Zie bijlage 4 voor de precieze uitwerking van de cumulatieberekeningen.

Overige uitgangspunten

Uitgangspunten	
Cut in- cut out	Voor de berekeningen is er van uitgegaan dat de turbines Nordex N117 en Vestas V117 inschakelen vanaf een windsnelheid van 3 m/s (cut-in) en wordt gestopt bij windsnelheden boven de 25 m/s (cut-out). De Senvion 3,4M schakelt in bij een windsnelheid van 3 m/s (cut-in) en wordt gestopt bij windsnelheden boven de 22 m/s.
Bodem	Voor het onderzoeksgebied is uitgegaan van een verharde bodem (B_f = 0,0). NB: ook wateroppervlakken geldt als een verhardde bodem.
Beoordelingspunten	De berekeningen zijn uitgevoerd op 20 beoordelingspunten op maatgevende locaties bij de omliggende woningen en 5 beoordelingspunten bij de woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen (niet geluidsgevoelig). Daarnaast is het geluidsniveau op rasterpunten bepaald, waarmee de geluidsinvloed in de vorm van geluidscontouren (L_{den} 47 dB en L_{night} 41 dB) in beeld is gebracht.
Hoogte beoordelingspunten	Voor de beoordelingshoogte ter plaatse van de woningen is uitgegaan van 5,0 meter boven het plaatselijke maaiveld. Ter plaatse van de woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen (niet geluidsgevoelig) is uitgegaan van 1,5 meter boven het plaatselijke maaiveld. Voor de rasterberekening (geluidscontouren) is een beoordelingshoogte van 5 meter boven het plaatselijke maaiveld gehanteerd.
Reflecties	De berekeningen zijn uitgevoerd inclusief de bijdrage van reflecties in de gebouwen. Op de waarneempunten is de invallende geluidbelasting berekend, dit is de geluidbelasting exclusief de reflectie van de gevel waar het waarneempunt op ligt.
Geluidtypen	Er is, op basis van ervaring met soortgelijke projecten, aangenomen dat bij de beoordelingspunten geen sprake zal zijn van tonaal, impuls- of muziekachtig geluid.

Tabel 2.3 : Overige uitgangspunten

2.3 Resultaten

2.3.1 Geluidsniveaus zonder mitigerende maatregelen

De berekende geluidsniveaus voor de 3 typen windturbines zonder inzet van mitigerende maatregelen zijn weergegeven in bijlage 2.1 (Nordex), bijlage 2.2. (Vestas) en bijlage 2.3 (Senvion). Zowel in de vorm van contouren als in de vorm van berekende niveaus op de beoordelingspunten.

Geluidbelasting op geluidgevoelige objecten
Uit de resultaten volgen de hoogst berekende geluidsniveaus op omliggende woningen zoals weergegeven in tabel 2.4.

Turbinetype	Hoogst berekende geluidsbelasting op geluidgevoelige objecten
Nordex N117	L_{den} 48 dB, L_{night} 41 dB (woningen IJmuiderstraatweg)
Vestas V117	L_{den} 49 dB, L_{night} 43 dB (woningen IJmuiderstraatweg) L_{den} 48 dB, L_{night} 41 dB (woningen Sluiseiland)
Senvion MM114	L_{den} 47 dB, L_{night} 41 dB (woningen IJmuiderstraatweg)

Tabel 2.4 : Hoogste berekende geluidbelasting op geluidgevoelige objecten, zonder mitigerende maatregelen

In tabel 2.4 is te zien dat de Senvion MM114 voldoet aan de geluidsgrenswaarden uit het Activiteitenbesluit. Bij de Nordex N117 en de Vestas V117 zijn mitigerende maatregelen nodig om te kunnen voldoen. Zie hiervoor paragraaf 2.3.2.

Geluidbelasting op de woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen
Uit de resultaten volgen de hoogst berekende geluidsniveaus op omliggende woonboten zoals weergegeven in tabel 2.5.

Turbinetype	Hoogst berekende geluidsbelasting op woonboten
Nordex N117	L_{den} 57 dB, L_{night} 50 dB
Vestas V117	L_{den} 58 dB, L_{night} 52 dB
Senvion MM114	L_{den} 57 dB, L_{night} 50 dB

Tabel 2.5 : Hoogste berekende geluidbelasting op woonboten, zonder mitigerende maatregelen

In tabel 2.5 is te zien dat de geluidbelasting op de woonboten relatief hoog is. Omdat woonboten geen geluidgevoelige objecten zijn bestaat er geen normwaarde voor en dient het bevoegd gezag in het kader van een goede ruimtelijke ordening te beschouwen in hoeverre mitigerende maatregelen noodzakelijk en mogelijk zijn. Relevant hierbij is dat de geluidsbelasting bij de woonboten al relatief hoog zijn vanwege het geluid van de geluidgezoneerde industrieterreinen in de omgeving. Zie hiervoor paragraaf 2.3.3.

2.3.2 Geluidsniveaus met inzet van mitigerende maatregelen

De berekende geluidsniveaus met inzet van mitigerende maatregelen zijn weergegeven in bijlage 3.1 (Nordex N117) en bijlage 3.2. (Vestas). Zowel in de vorm van contouren als in de vorm van berekende niveaus op de beoordelingspunten.

Mitigerende maatregelen
Aan de geluidsgrenswaarden uit het Activiteitenbesluit kan worden voldaan met inzet van de mitigerende maatregelen zoals weergegeven in tabel 2.6.

Tabel 2.6 : Inzet mitigerende maatregelen

Turbinetype	Mitigerende maatregel
Nordex N117	windturbines 005 en 006 in sound optimized mode 1 **
Vestas V117	windturbines 003 t/m 006 in sound optimized mode 2**
Senvion MM114	nvt

** In de sound optimized mode wordt het brongeluid gemaximaliseerd (bijvoorbeeld door inregeling van het toerental of instelling van de stand van de rotorbladen).

Geluidbelasting op de woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen na mitigerende maatregelen

De hoogst berekende geluidsniveaus op de woonboten/ ligplaatsen voor binnenvaartschepen na inzet van de in tabel 2.6 genoemde mitigerende maatregelen zijn weergegeven in tabel 2.7.

Tabel 2.7 : Hoogste berekende geluidbelasting met mitigerende maatregelen

Turbinetype	Hoogst berekende geluidsbelasting op woonboten
Nordex N117	L_{den} 57 dB, L_{night} 50 dB;
Vestas V117	L_{den} 57 dB, L_{night} 50 dB;
Senvion MM114	L_{den} 57 dB, L_{night}50 dB

2.3.3 Gecumuleerde geluidsniveau

In bijlage 4 is voor de 3 typen windturbines het gecumuleerde geluidsniveau uitgewerkt. Hierbij is rekening gehouden met de in tabel 2.6 genoemde mitigerende maatregelen. Het geluidsniveau vanwege de omliggende geluidgezoneerde industrieterrein is hierin, op basis van door de Omgevingsdienst IJmond aangeleverde informatie, zo goed mogelijk ingeschat. Uitgangspunt hierbij is een volledig gevulde geluidszone (planologische ruimte). De resultaten zijn vervolgens gekwalificeerd op basis van de klassenindeling zoals beschreven tabel 2.1.

Geluidcumulatie geluidgevoelig objecten

Uit de resultaten zoals weergegeven in bijlage 4 volgt dat met geprojecteerde windturbines het cumulatieve geluidsniveau met circa 1 tot 2 dB toeneemt. Deze toename leidt op 1 beoordelingspunt (19: De Lethsatraat 7 Velsen-Noord) tot een verschuiving in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema.

Geluidcumulatie woonboten en ligplaatsen binnenvaartschepen

Uit de resultaten zoals weergegeven in bijlage 4 volgt dat met geprojecteerde windturbines het cumulatieve geluidsniveau met circa 3 tot 12 dB toeneemt. Dit leidt op het grootste deel van de punten tot een verschuiving in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema.

2.4 Conclusie

Geluidgevoelige bestemmingen
Normstelling Activiteitenbesluit
Uit het uitgevoerde geluidonderzoek volgt dat, al dan niet met de inzet van mitigerende maatregelen, wordt voldaan aan de geluidsgrenswaarden uit het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Geluidscumulatie
Met geprojecteerde windturbines neemt het cumulatieve geluidsniveau met 1 à 2 dB toe. Dit leidt op 1 beoordelingspunt tot een verschuiving in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema.

Het bevoegd gezag kan in het kader van een goede ruimtelijke ordening bepalen in hoeverre de geluidscumulatie acceptabel is.

Woonboten en ligplaatsen binnenvaartschepen
De woonboten en ligplaatsen voor binnenvaartschepen zijn geen geluidgevoelige objecten waarvoor een geluidsgrenswaarde geldt.

Met geprojecteerde windturbines neemt het cumulatieve geluidsniveau met 3 à 12 dB toe. Dit leidt op het grootste deel van de beoordelingspunten tot een verschuiving in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema.

Het bevoegd gezag kan in het kader van een goede ruimtelijke ordening bepalen in hoeverre deze geluidsbelasting acceptabel is.

3 Slagschaduw

3.1 Inleiding

Normen voor de maximale slagschaduwhinder op gevoelige objecten zijn vastgelegd in het Activiteitenbelsuit. Dit hoofdstuk bevat een toets in hoeverre aan deze normen wordt voldaan en in hoeverre daarbij mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn.

Daarnaast is op verzoek van Eneco onderzocht in hoeverre nabij gelegen woonboten, kantoren en kraanlocaties (welke allen door het Activiteitenbesluit niet als gevoelig zijn aangemerkt) in de omgeving slagschaduwhinder ondervinden.

In dit hoofdstuk zijn allereerst de gehanteerde kaders en uitgangspunten beschreven (paragraaf 3.2), vervolgens zijn in paragraaf 3.3 de berekeningsuitkomsten beschreven. Paragraaf 3.3 ten slotte bevat de conclusie.

3.2 Kader

3.2.1 Juridisch kader

Met de term slagschaduw wordt de schaduw aangeduid die wordt veroorzaakt door de draaiende rotorbladen van een windturbine. Moderne windturbines hebben een gemiddelde omwentelingssnelheid van 8 tot 15 toeren per minuut, wat neerkomt op maximaal 45 bladpassages per minuut. Dit geeft een frequentie van minder dan 1 Hz. Uit onderzoek is gebleken dat mensen vooral hinder ervaren als schaduw en licht bij een hogere frequentie wisselen, tussen de 2,5 en 14 Hz. Ondanks dat slagschaduw door windturbines niet in deze bandbreedte valt, zijn gevoelige objecten door de wetgever beschermd tegen slagschaduwhinder veroorzaakt door windturbines.

De bescherming tegen slagschaduwhinder is geregeld in artikel 3.12 van de Activiteitenregeling. Daarin is de maximale slagschaduw emissie op gevoelige objecten geregeld. De Activiteitenregeling stelt dat een windturbine van een automatische stilstand voorziening moet worden voorzien indien slagschaduw optreedt ter plaatse van een gevoelig object voor zover de afstand tussen de windturbine en de gevoelige objecten minder dan 12 maal de rotordiameter bedraagt en gemiddeld meer dan 17 dagen per jaar gedurende meer dan 20 minuten per dag slagschaduw kan optreden op een raamhoudende gevel.

Overschrijding van de norm voor slagschaduwhinder is te mitigeren door het toepassen van een automatische stilstand regeling op de windturbines. Bij een stilstand regeling ter voorkoming van slagschaduwhinder wordt een zonnesensor gecombineerd met informatie over zonnestand, locatie van gevoelige objecten en actuele windgegevens. Hierdoor kan er het gehele jaar rond op ieder moment worden bepaald of er sprake is van slagschaduw op een gevoelig object en of daarmee de norm wordt overschreden. Als dit het geval is, schakelt de windturbine automatisch af.

3.2.2 Windturbine

De slagschaduwberekeningen zijn uitgevoerd met de grootste windturbine welke mogelijk wordt geplaatst. Dit is de Nordex N117. Voor specificaties wordt verwezen naar tabel 1.1.

3.2.3 Getoetste objecten

Gevoelige objecten conform het Activiteitenbesluit
Voor de definitie van (slagschaduw)gevoelige objecten noemt het Activiteitenbesluit woningen en gebouwen die op grond van artikel 1 van de Wet geluidhinder worden aangemerkt als andere geluidsgevoelige gebouwen (met uitzondering van die gebouwen behorende bij de betreffende inrichting). Andere geluidgevoelige gebouwen zijn onderwijsgebouwen, ziekenhuizen, verpleeghuizen, verzorgingstehuizen, psychiatrische instellingen en kinderdagverblijven.
De aanwezigheid van dgevoelige objecten bij Windpark Spuisluis is geïnventariseerd aan de hand van de BAG.

Overige getoetste objecten
Naast de gevoelige objecten welke een wettelijke bescherming hebben vanuit het Activiteitenbesluit heeft Eneco gevraagd eveneens te bepalen in hoeverre kantoorgebouwen, woonboten en kraanlocaties hinder van slagschaduw zouden kunnen gaan ondervinden. De locaties van deze objecten zijn weergegeven in figuur 3.1.

3.2.4 Uitgangspunten

Dit onderzoek naar slagschaduwhinder benadert de werkelijk te verwachten situatie. Dat betekent dat onderliggende berekeningen zijn gebaseerd op historische gemiddelden en realistische aannames. Hieronder zijn de gehanteerde aannames en vertrekpunten beschreven.

Slagschaduw op grote afstand
Slagschaduw op een afstand verder dan 12x de rotordiameter van de turbine valt buiten de gestelde norm in de regelgeving en wordt daarom niet meegenomen in berekening van de totale slagschaduwhinderduur. Op grotere afstand dan 12 x de rotordiameter vindt er geen volledige zonbedekking door het blad van de windturbine plaats, waardoor er maar een beperkt contrast tussen licht en schaduw optreedt en de hinderbeleving beperkt is.

Bedrijfstijd en windrichting
Bij de berekening van de verwachte slagschaduwhinder duur wordt een correctie toegepast voor de bedrijfstijd en de windrichting. Als de windsnelheid op enig moment niet toereikend is om de rotor in beweging te brengen, is er ook geen sprake van slagschaduw. Ook de windrichting is bepalend of er op enig moment sprake is van slagschaduw. De stand van een windturbine rotor is altijd op de windrichting georiënteerd als deze operationeel is. De stand van de rotor varieert dus met de windrichting. De combinatie van windrichting en zonnestand bepalen de omvang en de positie van de schaduw. De hier berekende slagschaduw contouren en verwachte hinderduur op gevoelige objecten is berekend door uit te gaan van de werkelijk verwachte bedrijfstijd van de windturbines en gemiddelde windrichting. Hiervoor is gebruik gemaakt van het software programma WindPRO.

Schaduw onttrekking door gebouwen en beplanting
In de praktijk zijn er gebouwen en beplanting aanwezig die schaduw op bepaalde objecten, in elk geval gedurende een periode van het jaar, aan het zicht onttrekken. Met mogelijke beschutting van gevoelige objecten tegen schaduw door bebouwing of groen is in de berekeningen hier geen rekening gehouden. Uitgangspunt is dus dat geen van de gevoelige objecten op enig moment beschutting hebben van objecten in de omgeving tegen schaduw van de windturbines. Deze benadering is conservatief.

Lichtdoorlatendheid gevel
Niet alle gevels van een gebouw zijn in gelijke mate licht doorlatend. De verwachte slagschaduwhinderduur op objecten is in onderliggende berekeningen gebaseerd op de feitelijk aanwezige locatie en omvang van ramen.

Zonneschijn uren
De slagschaduwhinder duur is gecorrigeerd voor de verwachte kans op zonneschijn. Bij de berekening van de slagschaduw hinderduur is uitgegaan van het te verwachten werkelijke aantal maandelijkse zonneschijn uren. De berekeningen zijn gebaseerd op gegevens van de zonneschijn uren van KNMI station De Kooy.

Zonne hoek < 5c
Kort na zonsopkomst en kort voor zonsondergang is door de lage stand van de zon boven de horizon het zonlicht weinig krachtig en diffuus. Bovendien wordt door de lage stand van de zon op die momenten in veel gevallen het zicht op de zon, en daarmee eventuele slagschaduw, onttrokken door gebouwen en begroeiing. De momenten waarop de zon op een hoek van 5c of minder boven de horizon staat zijn daarom niet meegenomen in de slagschaduwberekeningen in dit onderzoek.

3.3 Resultaten slagschaduwberekeningen

Voor Windpark Spuisluis is de 6-uur slagschaduwcontour berekend. Deze contour geeft de ligging van de verwachte maximale 6 uur jaarlijkse slagschaduwhinderduur weer. Objecten buiten deze contour hebben geen normwaarde overschrijding. De som van 17 dagen x 20 minuten is immers kleiner dan 6 uur. Voor objecten binnen deze contour kan met een specifieke berekening bepaald worden of er sprake is van een normoverschrijding.

In figuur 3.2 is de 6-uur slagschaduwcontour weergegeven, inclusief de objecten waaraan getoetst is.

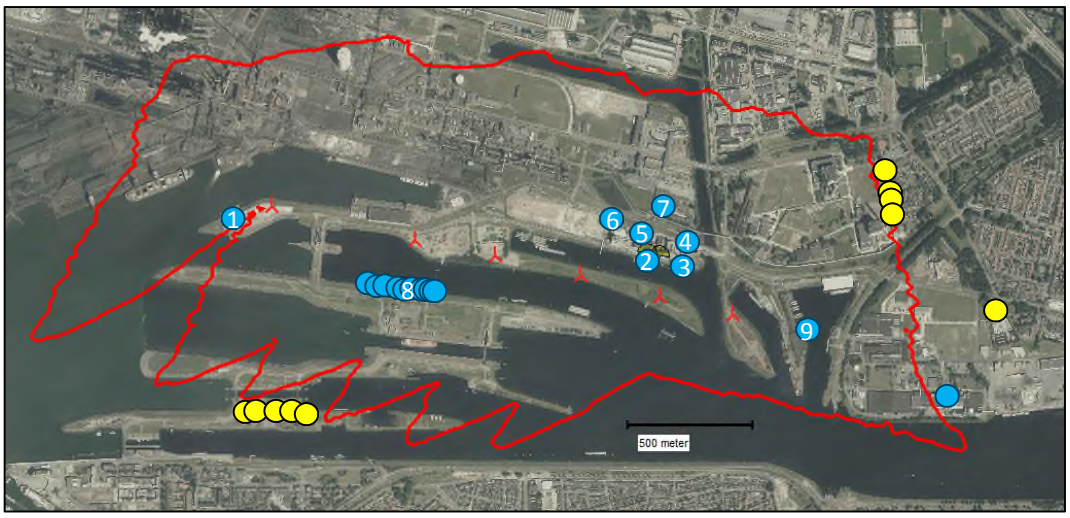

Figuur 3.1: slagschaduw en getoetste objecten

Legenda:

= 6 uur slagschaduwcontour
= maatgevende gevoelige objecten
= overige getoetste objecten

Slagschaduw op gevoelige objecten

In figuur 3.1 is te zien dat zich geen gevoelige objecten bevinden binnen de 6-uur slagschaduwcontour van Windpark Spuisluis. Aan de normstelling van het Activiteitenbesluit wordt zodoende voldaan.

Slagschaduw op overige objecten

In figuur 3.1 is te zien dat meerdere “overige te toetsen objecten” binnen de 6-uur slagschaduwcontour van Windpark Spuisluis vallen. In tabel 3.1 is het aantal verwachtte uren slagschaduw per jaar op de raamhoudende gevels weergegeven.

Toetspunt		Verwachtte uren slagschaduw/jaar
1	Kraanlocatie De Branding	21 uur 14
2	Kraanlocatie ENCI	133 uur 27
3	Raamhoudende gevel ENCI 1	177 uur 44
4	Raamhoudende gevel ENCI 2	104 uur 18
5	Raamhoudende gevel ENCI 3	99 uur 29
6	Raamhoudende gevel ENCI 4	93 uur 44
7	Worstcase locatie Tata Steel	51 uur 32
8	Worstcase locatie woonboten Binnenspuikanaal	40 uur 23
9	Woonboot 3e Rijksbinnenhaven	44 uur 16

Tabel 3.1: aantal verwachtte uren slagschaduw per jaar

De in tabel 3.1 genoemde objecten zijn geen gevoelige objecten waar een wettelijke norm voor bestaat. Wel kan in het kader van een goede ruimtelijke ordening en goed nabuurschap met de bedrijven/ woonbooteigenaren in kwestie beoordeeld worden of er sprake is van onacceptabele slagschaduwhinder en zo ja, in hoeverre mitigerende maatregelen mogelijk en realistisch zijn om dit te beperken.

3.4 Conclusie

Windpark Spuisluis voldoet aan de normwaarde die in het Activiteitenbesluit gesteld is ten aanzien van slagschaduwhinder. Mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening kan het bevoegd gezag met de initiatiefnemer en de bedrijven/woonbooteigenaren in de omgeving beoordelen in hoeverre aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk/realistisch zijn om de slagschaduwhinder voor de omgeving verder te beperken.

4 Conclusie

Eneco en Windpark IJmond zijn voornemens Windpark Spuisluis te ontwikkelen. De ontwikkeling bestaat uit 6 turbinelocaties met een maximale ashoogte van 120 meter en een maximale rotordiameter van 117 meter.

Ten behoeve van de vergunningaanvraag dient aangetoond te worden dat het windpark voldoet aan de normen ten aanzien van geluid- en slagschaduwhinder. Eneco heeft Antea Group opdracht gegeven deze onderzoeken uit te voeren.

4.1 Conclusie geluid

Geluidgevoelige bestemmingen
Normstelling Activiteitenbesluit
Uit het uitgevoerde geluidonderzoek volgt dat, al dan niet met de inzet van mitigerende maatregelen, wordt voldaan aan de geluidsgrenswaarden uit het Activiteitenbesluit milieubeheer.

Geluidscumulatie
Met geprojecteerde windturbines neemt het cumulatieve geluidsniveau met 1 à 2 dB toe. Dit leidt op 1 beoordelingspunt tot een verschuiving in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema.

Het bevoegd gezag kan in het kader van een goede ruimtelijke ordening bepalen in hoeverre de geluidscumulatie acceptabel is.

Woonboten en ligplaatsen binnenvaartschepen
De woonboten en ligplaatsen voor binnenvaartschepen zijn geen geluidgevoelige objecten waarvoor een geluidsgrenswaarde geldt.

Met geprojecteerde windturbines neemt het cumulatieve geluidsniveau met 3 à 12 dB toe. Dit leidt op het grootste deel van de beoordelingspunten tot een verschuiving in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema.

Het bevoegd gezag kan in het kader van een goede ruimtelijke ordening bepalen in hoeverre deze geluidsbelasting acceptabel is.

4.2 Slagschaduw

Windpark Spuisluis voldoet aan de normwaarde die in het Activiteitenbesluit gesteld is ten aanzien van slagschaduwhinder. Mitigerende maatregelen zijn niet noodzakelijk.

In het kader van een goede ruimtelijke ordening kan het bevoegd gezag met de initiatiefnemer en de bedrijven/ woonbooteigenaren in de omgeving beoordelen in hoeverre aanvullende mitigerende maatregelen noodzakelijk/realistisch zijn om de slagschaduwhinder voor de omgeving verder te beperken.

Bijlagen

Industrielawaai - WT, [Spuisluis berekeningen incl bebouwing - Lden Nordex] , Geomilieu V3.11

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	Omschr.	Hoogte	Maaiveld	Hdef.	Vin [m/s]	Vout [m/s]	Terrein	r	Type	PROFIEL (D)_1	PROFIEL (D)_2	PROFIEL (D)_3
001	Windturbine Nordex	120,00	3,89	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor V10)	1,7	3,6	5,2
002	Windturbine Nordex	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor V10)	1,7	3,7	5,2
003	Windturbine Nordex	120,00	4,86	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor V10)	1,7	3,7	5,2
004	Windturbine Nordex	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor V10)	1,7	3,7	5,2
005	Windturbine Nordex	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor V10)	1,7	3,7	5,2
006	Windturbine Nordex	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor V10)	1,7	3,7	5,2

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (D)_4	PROFIEL (D)_5	PROFIEL (D)_6	PROFIEL (D)_7	PROFIEL (D)_8	PROFIEL (D)_9	PROFIEL (D)_10	PROFIEL (D)_11	PROFIEL (D)_12	PROFIEL (D)_13	PROFIEL (D)_14
001	7,0	8,2	10,2	10,9	9,9	8,7	7,5	6,6	5,3	4,0	3,4
002	7,0	8,3	10,2	10,9	9,9	8,7	7,5	6,6	5,3	3,9	3,4
003	7,0	8,3	10,2	10,9	9,9	8,7	7,5	6,6	5,3	3,9	3,4
004	7,1	8,4	10,3	11,0	9,9	8,8	7,5	6,6	5,3	3,9	3,3
005	7,1	8,4	10,3	11,0	9,9	8,8	7,5	6,6	5,3	3,9	3,3
006	7,1	8,4	10,3	11,0	9,9	8,8	7,5	6,5	5,2	3,9	3,3

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (D)_15	PROFIEL (D)_16	PROFIEL (D)_17	PROFIEL (D)_18	PROFIEL (D)_19	PROFIEL (D)_20	PROFIEL (D)_21	PROFIEL (D)_22	PROFIEL (D)_23	PROFIEL (D)_24
001	2,1	1,5	1,4	0,9	0,7	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1
002	2,1	1,5	1,4	0,9	0,7	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1
003	2,1	1,5	1,4	0,9	0,7	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1
004	2,0	1,5	1,4	0,9	0,7	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1
005	2,0	1,5	1,4	0,9	0,7	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1
006	2,0	1,4	1,4	0,9	0,7	0,4	0,2	0,1	0,0	0,1

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (D)_25	PROFIEL (A)_1	PROFIEL (A)_2	PROFIEL (A)_3	PROFIEL (A)_4	PROFIEL (A)_5	PROFIEL (A)_6	PROFIEL (A)_7	PROFIEL (A)_8	PROFIEL (A)_9	PROFIEL (A)_10
001	0,1	1,9	3,0	4,9	6,7	8,2	9,8	10,4	10,0	9,9	8,2
002	0,1	1,9	3,0	4,9	6,7	8,3	9,9	10,4	10,1	9,9	8,2
003	0,1	1,9	3,0	4,9	6,7	8,3	9,9	10,4	10,1	9,9	8,2
004	0,1	1,9	3,0	5,0	6,7	8,3	10,0	10,4	10,1	9,9	8,2
005	0,1	1,9	3,0	5,0	6,7	8,3	10,0	10,4	10,1	9,9	8,2
006	0,1	1,9	3,0	5,0	6,8	8,4	10,1	10,5	10,1	9,9	8,2

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (A)_11	PROFIEL (A)_12	PROFIEL (A)_13	PROFIEL (A)_14	PROFIEL (A)_15	PROFIEL (A)_16	PROFIEL (A)_17	PROFIEL (A)_18	PROFIEL (A)_19	PROFIEL (A)_20
001	7,2	5,2	3,8	3,1	2,0	2,2	1,2	0,8	0,7	0,4
002	7,1	5,1	3,8	3,1	2,0	2,1	1,2	0,8	0,7	0,4
003	7,1	5,1	3,8	3,1	2,0	2,1	1,2	0,8	0,7	0,4
004	7,1	5,1	3,7	3,1	2,0	2,1	1,2	0,8	0,7	0,4
005	7,1	5,1	3,7	3,1	2,0	2,1	1,2	0,8	0,7	0,4
006	7,0	5,0	3,7	3,0	2,0	2,0	1,2	0,7	0,6	0,4

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (A)_21	PROFIEL (A)_22	PROFIEL (A)_23	PROFIEL (A)_24	PROFIEL (A)_25	PROFIEL (N)_1	PROFIEL (N)_2	PROFIEL (N)_3	PROFIEL (N)_4	PROFIEL (N)_5	PROFIEL (N)_6
001	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,8	2,3	4,5	6,0	7,4	9,5
002	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,8	2,3	4,5	6,0	7,5	9,5
003	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,8	2,3	4,5	6,0	7,5	9,5
004	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,8	2,3	4,5	6,0	7,5	9,6
005	0,2	0,2	0,0	0,0	0,1	0,8	2,3	4,5	6,0	7,5	9,6
006	0,2	0,1	0,0	0,0	0,1	0,8	2,3	4,5	6,0	7,6	9,7

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (N)_7	PROFIEL (N)_8	PROFIEL (N)_9	PROFIEL (N)_10	PROFIEL (N)_11	PROFIEL (N)_12	PROFIEL (N)_13	PROFIEL (N)_14	PROFIEL (N)_15	PROFIEL (N)_16	PROFIEL (N)_17
001	10,8	11,6	10,9	8,8	6,7	5,2	4,1	3,1	2,6	1,9	1,2
002	10,9	11,7	10,9	8,8	6,6	5,2	4,1	3,1	2,5	1,8	1,2
003	10,9	11,7	10,9	8,8	6,6	5,2	4,1	3,1	2,5	1,8	1,2
004	10,9	11,8	10,9	8,8	6,6	5,2	4,1	3,1	2,5	1,8	1,2
005	10,9	11,8	10,9	8,8	6,6	5,2	4,1	3,1	2,5	1,8	1,2
006	11,0	11,8	10,9	8,7	6,5	5,1	4,0	3,1	2,4	1,8	1,2

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (N)_18	PROFIEL (N)_19	PROFIEL (N)_20	PROFIEL (N)_21	PROFIEL (N)_22	PROFIEL (N)_23	PROFIEL (N)_24	PROFIEL (N)_25	PROFIEL (P4)_1	PROFIEL (P4)_2
001	1,0	0,7	0,5	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
002	1,0	0,7	0,5	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
003	1,0	0,7	0,5	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
004	0,9	0,6	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
005	0,9	0,6	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
006	0,9	0,6	0,4	0,2	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (P4)_3	PROFIEL (P4)_4	PROFIEL (P4)_5	PROFIEL (P4)_6	PROFIEL (P4)_7	PROFIEL (P4)_8	PROFIEL (P4)_9	PROFIEL (P4)_10	PROFIEL (P4)_11	PROFIEL (P4)_12
001	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
002	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
003	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
004	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
005	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
006	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (P4)_13	PROFIEL (P4)_14	PROFIEL (P4)_15	PROFIEL (P4)_16	PROFIEL (P4)_17	PROFIEL (P4)_18	PROFIEL (P4)_19	PROFIEL (P4)_20	PROFIEL (P4)_21	PROFIEL (P4)_22
001	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
002	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
003	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
004	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
005	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
006	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	PROFIEL (P4)_23	PROFIEL (P4)_24	PROFIEL (P4)_25	Hdistr	Lw_1	Lw_2	Lw_3	Lw_4	Lw_5	Lw_6	Lw_7	Lw_8	Lw_9	Lw_10	Lw_11	Lw_12
001	0,0	0,0	0,0	120,00	-200,00	-200,00	94,10	97,30	102,30	103,60	104,60	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00
002	0,0	0,0	0,0	120,00	-200,00	-200,00	94,10	97,30	102,30	103,60	104,60	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00
003	0,0	0,0	0,0	120,00	-200,00	-200,00	94,10	97,30	102,30	103,60	104,60	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00
004	0,0	0,0	0,0	120,00	-200,00	-200,00	94,10	97,30	102,30	103,60	104,60	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00
005	0,0	0,0	0,0	120,00	-200,00	-200,00	94,10	97,30	102,30	103,60	104,60	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00
006	0,0	0,0	0,0	120,00	-200,00	-200,00	94,10	97,30	102,30	103,60	104,60	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	Lw_13	Lw_14	Lw_15	Lw_16	Lw_17	Lw_18	Lw_19	Lw_20	Lw_21	Lw_22	Lw_23	Lw_24	Lw_25	RefSp 31	RefSp 63	RefSp 125	RefSp 250	RefSp 500
001	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10
002	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10
003	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10
004	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10
005	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10
006	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	105,00	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	RefSp 1k	RefSp 2k	RefSp 4k	RefSp 8k	LE (D) 31	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (A) 31	LE (A) 63
001	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	91,89	85,29	90,89	94,49	95,79	96,09	93,49	89,89	77,89	92,01	85,41
002	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	91,88	85,28	90,88	94,48	95,78	96,08	93,48	89,88	77,88	91,99	85,39
003	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	91,88	85,28	90,88	94,48	95,78	96,08	93,48	89,88	77,88	91,99	85,39
004	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	91,88	85,28	90,88	94,48	95,78	96,08	93,48	89,88	77,88	91,98	85,38
005	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	91,88	85,28	90,88	94,48	95,78	96,08	93,48	89,88	77,88	91,98	85,38
006	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	91,85	85,25	90,85	94,45	95,75	96,05	93,45	89,85	77,85	91,94	85,34

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (N) 31	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k
001	91,01	94,61	95,91	96,21	93,61	90,01	78,01	92,20	85,60	91,20	94,80	96,10	96,40	93,80	90,20
002	90,99	94,59	95,89	96,19	93,59	89,99	77,99	92,18	85,58	91,18	94,78	96,08	96,38	93,78	90,18
003	90,99	94,59	95,89	96,19	93,59	89,99	77,99	92,18	85,58	91,18	94,78	96,08	96,38	93,78	90,18
004	90,98	94,58	95,88	96,18	93,58	89,98	77,98	92,17	85,57	91,17	94,77	96,07	96,37	93,77	90,17
005	90,98	94,58	95,88	96,18	93,58	89,98	77,98	92,17	85,57	91,17	94,77	96,07	96,37	93,77	90,17
006	90,94	94,54	95,84	96,14	93,54	89,94	77,94	92,14	85,54	91,14	94,74	96,04	96,34	93,74	90,14

Model: Lden Nordex
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (N) 8k	LE (P4) 31	LE (P4) 63	LE (P4) 125	LE (P4) 250	LE (P4) 500	LE (P4) 1k	LE (P4) 2k	LE (P4) 4k	LE (P4) 8k
001	78,20	--	--	--	--	--	--	--	--	--
002	78,18	--	--	--	--	--	--	--	--	--
003	78,18	--	--	--	--	--	--	--	--	--
004	78,17	--	--	--	--	--	--	--	--	--
005	78,17	--	--	--	--	--	--	--	--	--
006	78,14	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Model: Lden Vestas
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	Omschr.	X	Y	Hoogte	Rel.H	Maaiveld	Hdef.	Vin [m/s]	Vout [m/s]	Terrein	r	Type	RefSp 31
001	Windturbine Vestas	101450,00	498565,00	116,50	116,50	3,89	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
002	Windturbine Vestas	102023,00	498440,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
003	Windturbine Vestas	102347,00	498381,00	116,50	116,50	4,86	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
004	Windturbine Vestas	102691,00	498308,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
005	Windturbine Vestas	103009,00	498226,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
006	Windturbine Vestas	103301,00	498160,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00

Model: Lden Vestas
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	RefSp 63	RefSp 125	RefSp 250	RefSp 500	RefSp 1k	RefSp 2k	RefSp 4k	RefSp 8k	RefSp Totaal	LE (D) 31	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k
001	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,40	86,80	92,40	96,00	97,30	97,60
002	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,39	86,79	92,39	95,99	97,29	97,59
003	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,39	86,79	92,39	95,99	97,29	97,59
004	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,35	86,75	92,35	95,95	97,25	97,55
005	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,35	86,75	92,35	95,95	97,25	97,55
006	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,35	86,75	92,35	95,95	97,25	97,55

Model: Lden Vestas
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (D) Totaal	LE (A) 31	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (A) Totaal
001	95,00	91,40	79,40	103,83	93,53	86,93	92,53	96,13	97,43	97,73	95,13	91,53	79,53	103,96
002	94,99	91,39	79,39	103,82	93,50	86,90	92,50	96,10	97,40	97,70	95,10	91,50	79,50	103,93
003	94,99	91,39	79,39	103,82	93,50	86,90	92,50	96,10	97,40	97,70	95,10	91,50	79,50	103,93
004	94,95	91,35	79,35	103,78	93,46	86,86	92,46	96,06	97,36	97,66	95,06	91,46	79,46	103,89
005	94,95	91,35	79,35	103,78	93,46	86,86	92,46	96,06	97,36	97,66	95,06	91,46	79,46	103,89
006	94,95	91,35	79,35	103,78	93,46	86,86	92,46	96,06	97,36	97,66	95,06	91,46	79,46	103,89

Model: Lden Vestas
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (N) 31	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (N) Totaal
001	93,72	87,12	92,72	96,32	97,62	97,92	95,32	91,72	79,72	104,15
002	93,72	87,12	92,72	96,32	97,62	97,92	95,32	91,72	79,72	104,15
003	93,72	87,12	92,72	96,32	97,62	97,92	95,32	91,72	79,72	104,15
004	93,69	87,09	92,69	96,29	97,59	97,89	95,29	91,69	79,69	104,12
005	93,69	87,09	92,69	96,29	97,59	97,89	95,29	91,69	79,69	104,12
006	93,67	87,07	92,67	96,27	97,57	97,87	95,27	91,67	79,67	104,10

Model: Lden Senvion
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	Omschr.	X	Y	Hoogte	Rel.H	Maaiveld	Hdef.	Vin [m/s]	Vout [m/s]	Terrein	r	Type	RefSp 31
001	Windturbine Senvion	101450,00	498565,00	119,00	119,00	3,89	Relatief	3	22	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
002	Windturbine Senvion	102023,00	498440,00	119,00	119,00	2,50	Relatief	3	22	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
003	Windturbine Senvion	102347,00	498381,00	119,00	119,00	4,86	Relatief	3	22	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
004	Windturbine Senvion	102691,00	498308,00	119,00	119,00	2,50	Relatief	3	22	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
005	Windturbine Senvion	103009,00	498226,00	119,00	119,00	2,50	Relatief	3	22	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00
006	Windturbine Senvion	103301,00	498160,00	119,00	119,00	2,50	Relatief	3	22	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)	-10,00

Model: Lden Senvion
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	RefSp 63	RefSp 125	RefSp 250	RefSp 500	RefSp 1k	RefSp 2k	RefSp 4k	RefSp 8k	RefSp Totaal	LE (D) 31	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k
001	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,63	85,03	90,63	94,23	95,53	95,83
002	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,62	85,02	90,62	94,22	95,52	95,82
003	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,62	85,02	90,62	94,22	95,52	95,82
004	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,62	85,02	90,62	94,22	95,52	95,82
005	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,62	85,02	90,62	94,22	95,52	95,82
006	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,60	85,00	90,60	94,20	95,50	95,80

Model: Lden Senvion
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (D) Totaal	LE (A) 31	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k	LE (A) Totaal
001	93,23	89,63	77,63	102,06	91,76	85,16	90,76	94,36	95,66	95,96	93,36	89,76	77,76	102,19
002	93,22	89,62	77,62	102,05	91,75	85,15	90,75	94,35	95,65	95,95	93,35	89,75	77,75	102,18
003	93,22	89,62	77,62	102,05	91,75	85,15	90,75	94,35	95,65	95,95	93,35	89,75	77,75	102,18
004	93,22	89,62	77,62	102,05	91,72	85,12	90,72	94,32	95,62	95,92	93,32	89,72	77,72	102,15
005	93,22	89,62	77,62	102,05	91,72	85,12	90,72	94,32	95,62	95,92	93,32	89,72	77,72	102,15
006	93,20	89,60	77,60	102,03	91,72	85,12	90,72	94,32	95,62	95,92	93,32	89,72	77,72	102,15

Model: Lden Senvion
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (N) 31	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (N) Totaal
001	91,96	85,36	90,96	94,56	95,86	96,16	93,56	89,96	77,96	102,39
002	91,96	85,36	90,96	94,56	95,86	96,16	93,56	89,96	77,96	102,39
003	91,96	85,36	90,96	94,56	95,86	96,16	93,56	89,96	77,96	102,39
004	91,95	85,35	90,95	94,55	95,85	96,15	93,55	89,95	77,95	102,38
005	91,95	85,35	90,95	94,55	95,85	96,15	93,55	89,95	77,95	102,38
006	91,93	85,33	90,93	94,53	95,83	96,13	93,53	89,93	77,93	102,36

Model: Lden Nordex - noise reduced mode 2x mode 1
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	Omschr.	X	Y	Hoogte	Rel.H	Maaiveld	Hdef.	Vin [m/s]	Vout [m/s]	Terrein	r
001	Windturbine Nordex	101450,00	498565,00	120,00	120,00	3,89	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050
002	Windturbine Nordex	102023,00	498440,00	120,00	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050
003	Windturbine Nordex	102347,00	498381,00	120,00	120,00	4,86	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050
004	Windturbine Nordex	102691,00	498308,00	120,00	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050
005	Windturbine Nordex - mode 1 (sound optimized)	103009,00	498226,00	120,00	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050
006	Windturbine Nordex - mode 1 (sound optimized)	103301,00	498160,00	120,00	120,00	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050

Model: Lden Nordex - noise reduced mode 2x mode 1
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam		Type	RefSp 31	RefSp 63	RefSp 125	RefSp 250	RefSp 500	RefSp 1k	RefSp 2k	RefSp 4k	RefSp 8k	RefSp Totaal	LE (D) 31	LE (D) 63	LE (D) 125
001	Emissie (Lw voor V10)		-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,89	85,29	90,89
002	Emissie (Lw voor V10)		-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,88	85,28	90,88
003	Emissie (Lw voor V10)		-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,88	85,28	90,88
004	Emissie (Lw voor V10)		-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,88	85,28	90,88
005	Emissie (Lw voor V10)		-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,48	84,88	90,48
006	Emissie (Lw voor V10)		-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,46	84,86	90,46

Model: Lden Nordex - noise reduced mode 2x mode 1
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (D) 250	LE (D) 500	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (D) Totaal	LE (A) 31	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k
001	94,49	95,79	96,09	93,49	89,89	77,89	102,32	92,01	85,41	91,01	94,61	95,91	96,21	93,61	90,01
002	94,48	95,78	96,08	93,48	89,88	77,88	102,31	91,99	85,39	90,99	94,59	95,89	96,19	93,59	89,99
003	94,48	95,78	96,08	93,48	89,88	77,88	102,31	91,99	85,39	90,99	94,59	95,89	96,19	93,59	89,99
004	94,48	95,78	96,08	93,48	89,88	77,88	102,31	91,98	85,38	90,98	94,58	95,88	96,18	93,58	89,98
005	94,08	95,38	95,68	93,08	89,48	77,48	101,91	91,59	84,99	90,59	94,19	95,49	95,79	93,19	89,59
006	94,06	95,36	95,66	93,06	89,46	77,46	101,89	91,54	84,94	90,54	94,14	95,44	95,74	93,14	89,54

Model: Lden Nordex - noise reduced mode 2x mode 1
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (A) 8k	LE (A) Totaal	LE (N) 31	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (N) Totaal
001	78,01	102,44	92,20	85,60	91,20	94,80	96,10	96,40	93,80	90,20	78,20	102,63
002	77,99	102,42	92,18	85,58	91,18	94,78	96,08	96,38	93,78	90,18	78,18	102,61
003	77,99	102,42	92,18	85,58	91,18	94,78	96,08	96,38	93,78	90,18	78,18	102,61
004	77,98	102,41	92,17	85,57	91,17	94,77	96,07	96,37	93,77	90,17	78,17	102,60
005	77,59	102,02	91,77	85,17	90,77	94,37	95,67	95,97	93,37	89,77	77,77	102,20
006	77,54	101,97	91,74	85,14	90,74	94,34	95,64	95,94	93,34	89,74	77,74	102,17

Model: Lden Vestas - noise reduced mode 4x SO2
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	Omschr.	X	Y	Hoogte	Rel.H	Maaiveld	Hdef.	Vin [m/s]	Vout [m/s]	Terrein	r	Type
001	Windturbine Vestas - SO 0	101450,00	498565,00	116,50	116,50	3,89	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)
002	Windturbine Vestas - SO 0	102023,00	498440,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)
003	Windturbine Vestas - SO2	102347,00	498381,00	116,50	116,50	4,86	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)
004	Windturbine Vestas - SO2	102691,00	498308,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)
005	Windturbine Vestas - SO2	103009,00	498226,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)
006	Windturbine Vestas - SO2	103301,00	498160,00	116,50	116,50	2,50	Relatief	3	25	Eigen waarde	0,050	Emissie (Lw voor Vhub)

Model: Lden Vestas - noise reduced mode 4x SO2
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	RefSp 31	RefSp 63	RefSp 125	RefSp 250	RefSp 500	RefSp 1k	RefSp 2k	RefSp 4k	RefSp 8k	RefSp Totaal	LE (D) 31	LE (D) 63	LE (D) 125	LE (D) 250	LE (D) 500
001	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,40	86,80	92,40	96,00	97,30
002	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	93,39	86,79	92,39	95,99	97,29
003	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,08	84,48	90,08	93,68	94,98
004	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,04	84,44	90,04	93,64	94,94
005	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,04	84,44	90,04	93,64	94,94
006	-10,00	-16,60	-11,00	-7,40	-6,10	-5,80	-8,40	-12,00	-24,00	0,43	91,05	84,45	90,05	93,65	94,95

Model: Lden Vestas - noise reduced mode 4x SO2
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (D) 1k	LE (D) 2k	LE (D) 4k	LE (D) 8k	LE (D) Totaal	LE (A) 31	LE (A) 63	LE (A) 125	LE (A) 250	LE (A) 500	LE (A) 1k	LE (A) 2k	LE (A) 4k	LE (A) 8k
001	97,60	95,00	91,40	79,40	103,83	93,53	86,93	92,53	96,13	97,43	97,73	95,13	91,53	79,53
002	97,59	94,99	91,39	79,39	103,82	93,50	86,90	92,50	96,10	97,40	97,70	95,10	91,50	79,50
003	95,28	92,68	89,08	77,08	101,51	91,18	84,58	90,18	93,78	95,08	95,38	92,78	89,18	77,18
004	95,24	92,64	89,04	77,04	101,47	91,15	84,55	90,15	93,75	95,05	95,35	92,75	89,15	77,15
005	95,24	92,64	89,04	77,04	101,47	91,15	84,55	90,15	93,75	95,05	95,35	92,75	89,15	77,15
006	95,25	92,65	89,05	77,05	101,48	91,15	84,55	90,15	93,75	95,05	95,35	92,75	89,15	77,15

Model: Lden Vestas - noise reduced mode 4x SO2
Groep: (hoofdgroep)
Lijst van Windturbines, voor rekenmethode Industrielawaai - WT

Naam	LE (A) Totaal	LE (N) 31	LE (N) 63	LE (N) 125	LE (N) 250	LE (N) 500	LE (N) 1k	LE (N) 2k	LE (N) 4k	LE (N) 8k	LE (N) Totaal
001	103,96	93,72	87,12	92,72	96,32	97,62	97,92	95,32	91,72	79,72	104,15
002	103,93	93,72	87,12	92,72	96,32	97,62	97,92	95,32	91,72	79,72	104,15
003	101,61	91,42	84,82	90,42	94,02	95,32	95,62	93,02	89,42	77,42	101,85
004	101,58	91,39	84,79	90,39	93,99	95,29	95,59	92,99	89,39	77,39	101,82
005	101,58	91,39	84,79	90,39	93,99	95,29	95,59	92,99	89,39	77,39	101,82
006	101,58	91,38	84,78	90,38	93,98	95,28	95,58	92,98	89,38	77,38	101,81

Rapport: Lijst van model eigenschappen
Model: Lden Nordex

Model eigenschap	
Omschrijving	Lden Nordex
Verantwoordelijke	d12101
Rekenmethode	WT
Aangemaakt door	d12101 op 14-4-2016
Laatst ingezien door	d12101 op 28-4-2016
Model aangemaakt met	Geomilieu V3.11
Standaard maaiveldhoogte	0
Rekenhoogte contouren	5
Detailniveau toetspunt resultaten	Groepsresultaten
Detailniveau resultaten grids	Groepsresultaten
Meteorologische correctie	Toepassen standaard, 5,0
Standaard bodemfactor	0,0
Absorptiestandaarden	HMRI-II.8

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen

Lden 47 dB contour Nordex (zonder mitigerende maatregelen)

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Nordex] , Geomilieu V3.11

408839

Bijlage 2.1

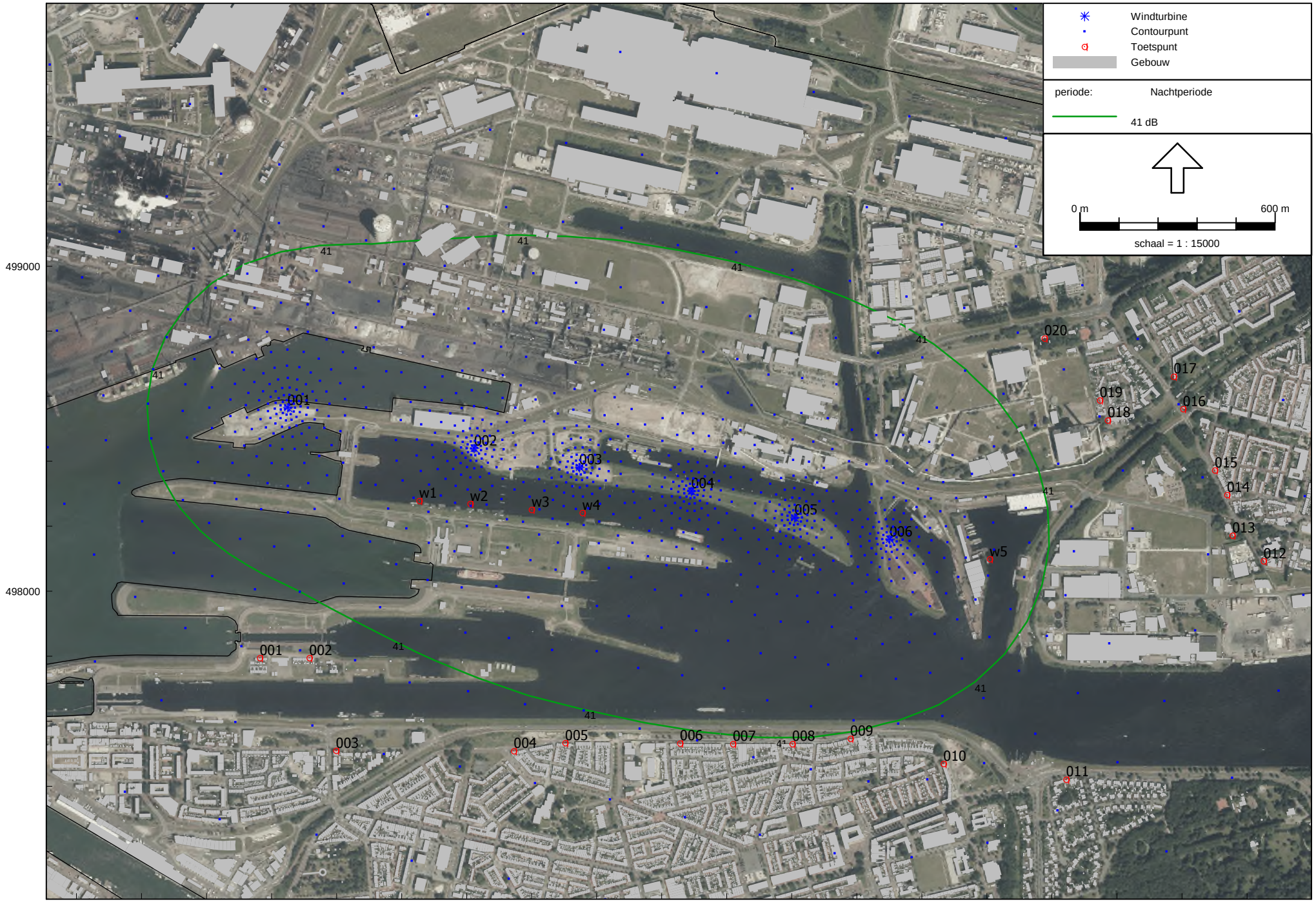

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen

Lnight 41dB contour Nordex (zonder mitigerende maatregelen)

408839

Bijlage 2.1

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Nordex] , Geomilieu V3.11

Rapport: Resultatentabel
Model: Lden Nordex
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
001_A	woningen Sluiseiland	1,50	39	39	39	45
001_B	woningen Sluiseiland	5,00	39	39	39	45
002_A	woningen Sluiseiland	1,50	39	40	40	46
002_B	woningen Sluiseiland	5,00	39	40	40	46
003_A	app Kanaalstraat	1,50	38	38	39	45
003_B	app Kanaalstraat	5,00	38	38	39	45
003_C	app Kanaalstraat	8,00	38	39	39	45
003_D	app Kanaalstraat	11,00	38	39	39	45
003_E	app Kanaalstraat	14,00	38	39	39	45
004_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	39	40	40	46
004_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	40	40	40	46
005_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	40	40	41	47
005_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	40	40	40	47
006_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
006_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
007_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	48
007_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	48
008_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	48
008_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	48
009_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	48
009_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	48
010_A	app Willebrordstraat	1,50	39	39	39	46
010_B	app Willebrordstraat	5,00	39	39	39	46
010_C	app Willebrordstraat	8,00	39	39	39	46
011_A	woningen Stationsweg	1,50	36	37	37	43
011_B	woningen Stationsweg	5,00	36	37	37	43
012_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	41
012_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	34	34	41
013_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	35	35	35	42
013_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	42
014_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	35	35	35	41
014_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	42
015_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	41
015_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	41
016_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	32	32	33	39
016_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	32	33	33	39
017_B	app Schulpweg	5,00	34	34	34	40
017_C	app Schulpweg	8,00	34	34	34	40
017_D	app Schulpweg	11,00	34	34	34	41
018_A	woningen Noorderlaan	1,50	34	34	34	41
018_B	woningen Noorderlaan	5,00	34	34	34	41
019_A	woningen de Lethstraat	1,50	37	37	37	44
019_B	woningen de Lethstraat	5,00	38	38	39	45
020_A	woningen Wenckebachstraat	1,50	26	26	26	33
020_B	woningen Wenckebachstraat	5,00	28	28	28	34
w1_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	47	47	47	54
w2_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	49	56
w3_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	49	56
w4_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	50	50	50	57
w5_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	44	44	44	51

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

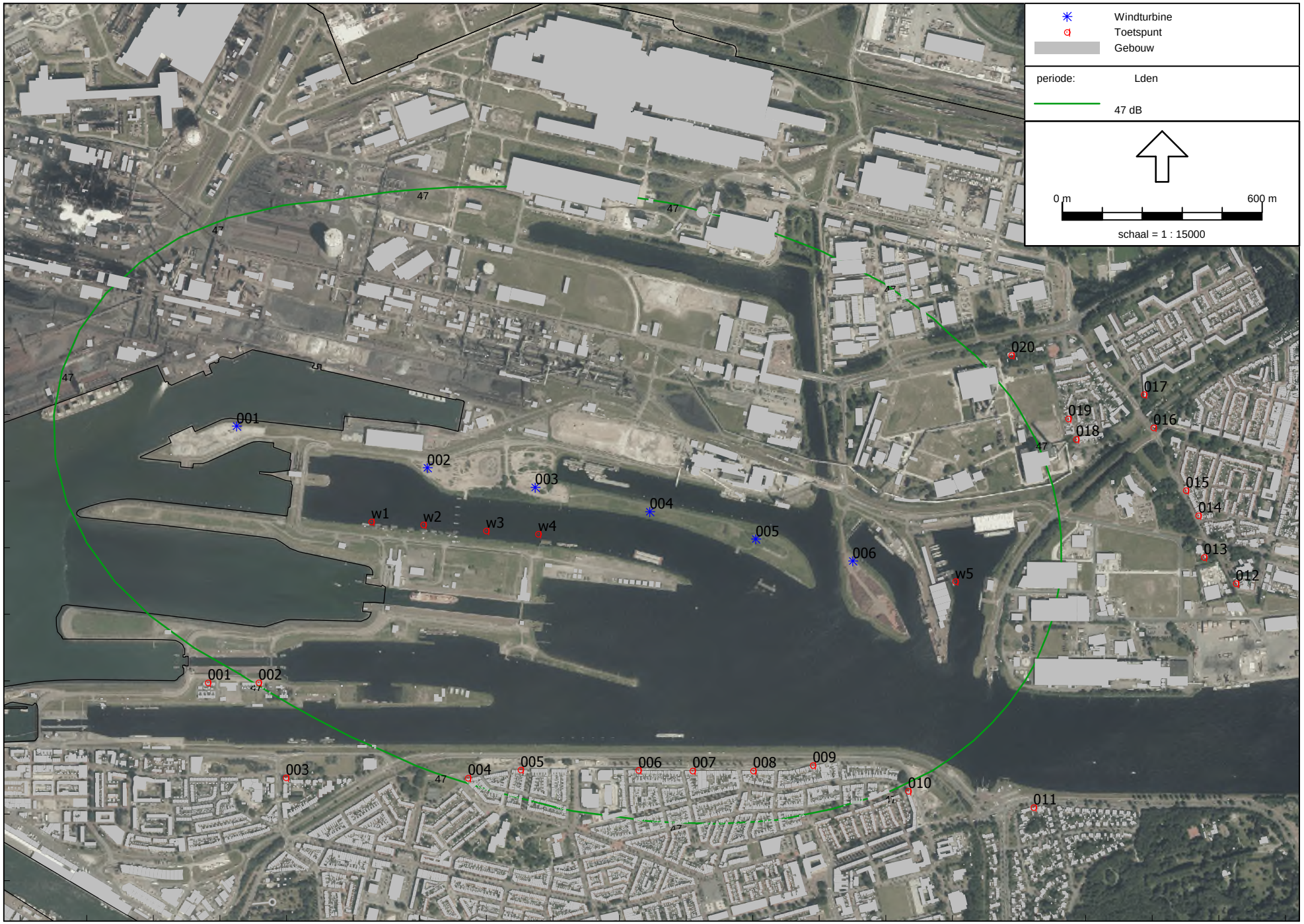

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Vestas] , Geomilieu V3.11

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen
Lden 47 dB contour Vestas (zonder mitigerende maatregelen)

408839
Bijlage 2.2

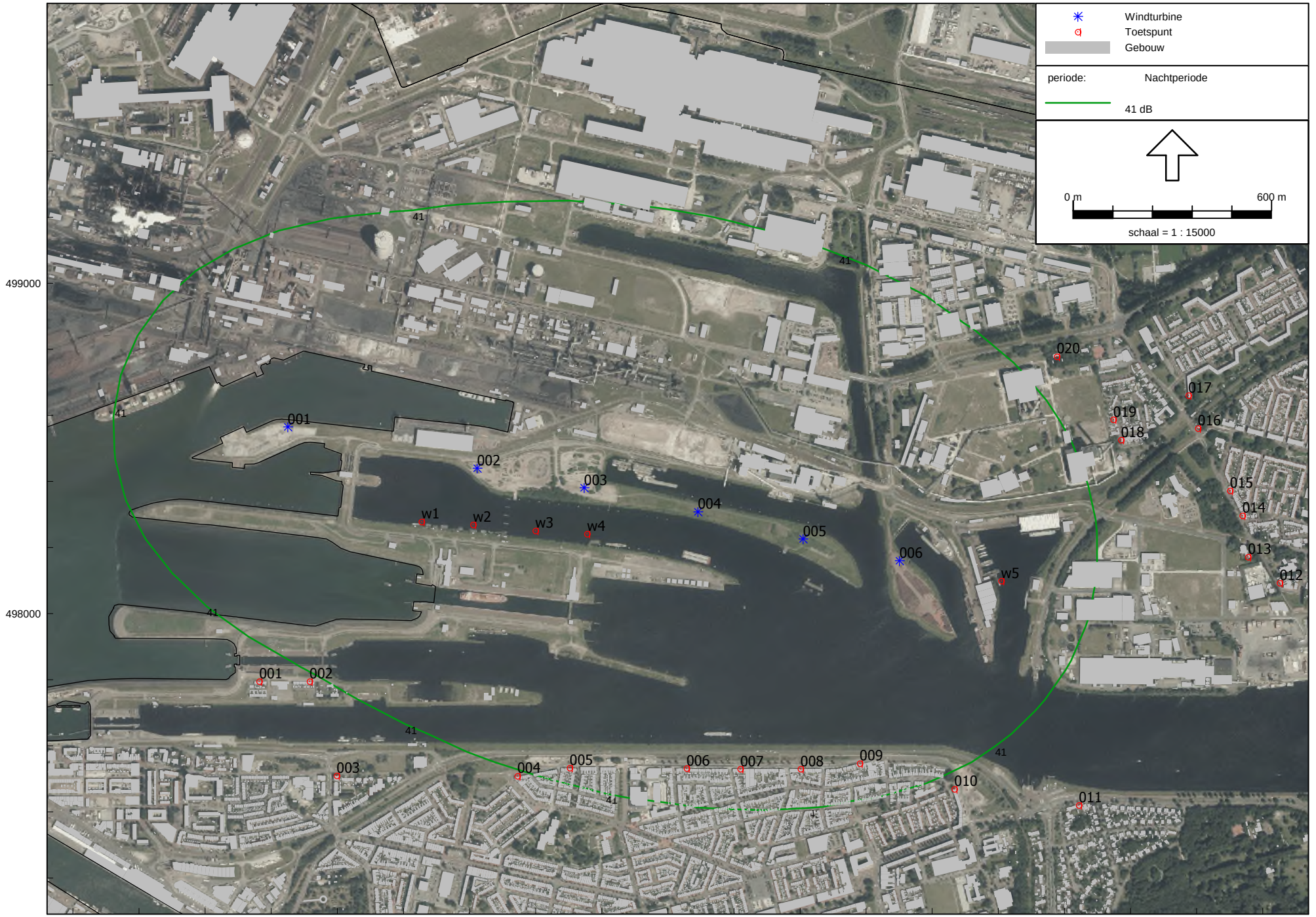

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Vestas] , Geomilieu V3.11

Rapport: Resultatentabel
Model: Lden Vestas
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
001_A	woningen Sluiseiland	1,50	40	40	40	47
001_B	woningen Sluiseiland	5,00	40	40	40	47
002_A	woningen Sluiseiland	1,50	41	41	41	48
002_B	woningen Sluiseiland	5,00	41	41	41	48
003_A	app Kanaalstraat	1,50	40	40	40	46
003_B	app Kanaalstraat	5,00	40	40	40	46
003_C	app Kanaalstraat	8,00	40	40	40	47
003_D	app Kanaalstraat	11,00	40	40	40	47
003_E	app Kanaalstraat	14,00	40	40	40	47
004_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	48
004_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	48
005_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	42	42	42	48
005_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	42	42	42	48
006_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	42	42	43	49
006_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	42	42	43	49
007_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	42	43	43	49
007_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	42	43	43	49
008_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	42	43	43	49
008_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	42	43	43	49
009_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	42	43	43	49
009_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	42	43	43	49
010_A	app Willebrordstraat	1,50	40	41	41	47
010_B	app Willebrordstraat	5,00	41	41	41	47
010_C	app Willebrordstraat	8,00	41	41	41	47
011_A	woningen Stationsweg	1,50	38	38	38	45
011_B	woningen Stationsweg	5,00	38	38	38	45
012_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	36	36	36	42
012_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	36	36	36	42
013_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	36	37	37	43
013_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	36	37	37	43
014_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	36	36	36	43
014_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	36	36	37	43
015_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	35	35	36	42
015_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	36	36	37	43
016_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	40
016_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	34	34	40
017_B	app Schulpweg	5,00	35	35	35	42
017_C	app Schulpweg	8,00	35	35	35	42
017_D	app Schulpweg	11,00	35	35	36	42
018_A	woningen Noorderlaan	1,50	35	36	36	42
018_B	woningen Noorderlaan	5,00	35	36	36	42
019_A	woningen de Lethstraat	1,50	38	39	39	45
019_B	woningen de Lethstraat	5,00	40	40	40	46
020_A	woningen Wenckebachstraat	1,50	28	28	28	34
020_B	woningen Wenckebachstraat	5,00	29	29	29	36
w1_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	49	55
w2_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	50	51	51	57
w3_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	51	51	51	57
w4_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	52	52	52	58
w5_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	46	46	46	52

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen
Lden 47 dB contour Senvion (zonder mitigerende maatregelen)

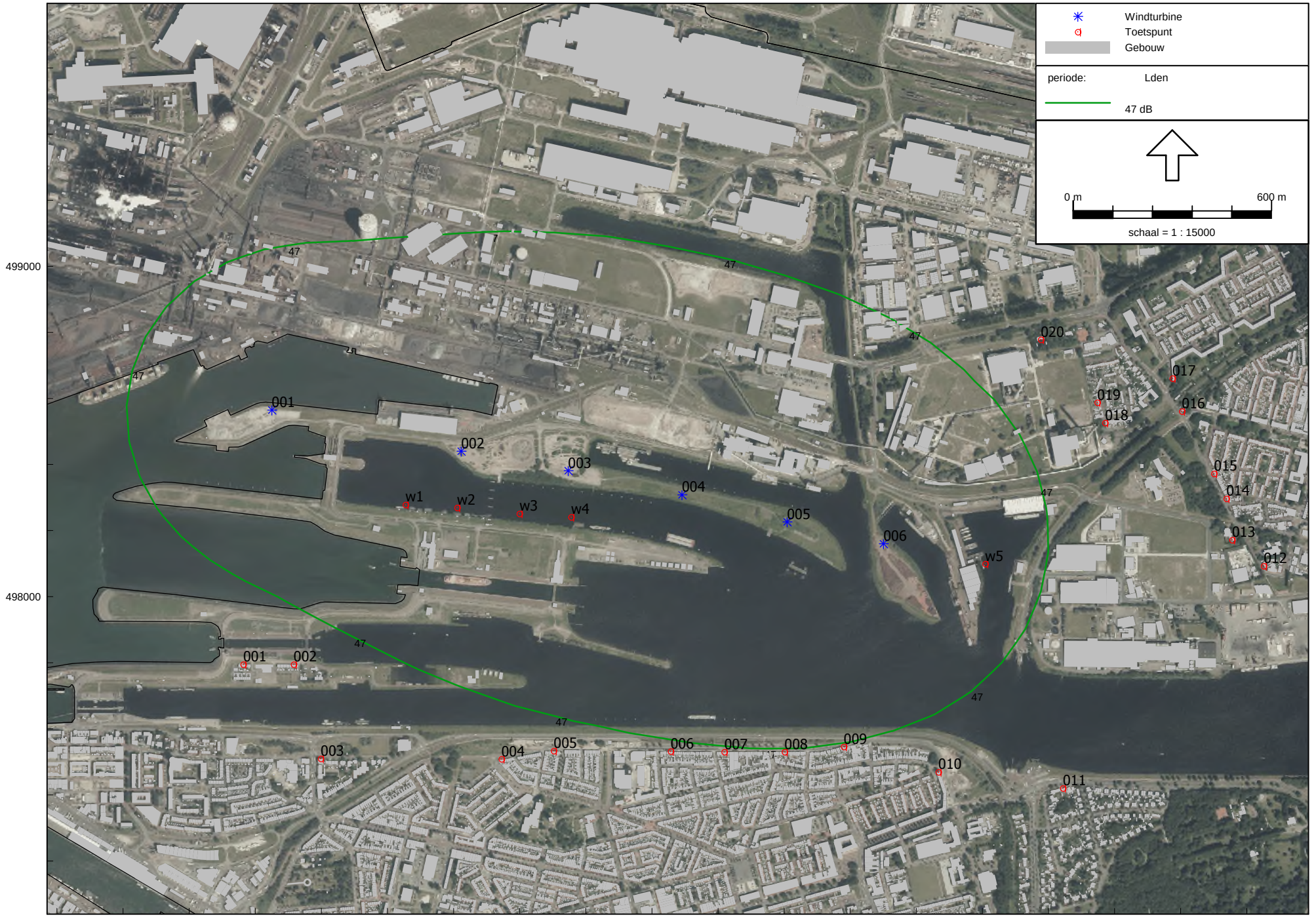

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Senvion] , Geomilieu V3.11

408839
Bijlage 2.3

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Senvion] , Geomilieu V3.11

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen
Lnight 41 dB contour Senvion (zonder mitigerende maatregelen)

408839
Bijlage 2.3

Rapport: Resultatentabel
Model: Lden Senvion
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
001_A	woningen Sluiseiland	1,50	38	38	39	45
001_B	woningen Sluiseiland	5,00	38	38	39	45
002_A	woningen Sluiseiland	1,50	39	39	39	46
002_B	woningen Sluiseiland	5,00	39	39	40	46
003_A	app Kanaalstraat	1,50	38	38	38	45
003_B	app Kanaalstraat	5,00	38	38	38	45
003_C	app Kanaalstraat	8,00	38	38	38	45
003_D	app Kanaalstraat	11,00	38	38	39	45
003_E	app Kanaalstraat	14,00	38	38	39	45
004_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	39	39	40	46
004_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	39	39	40	46
005_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	40	40	40	47
005_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	40	40	40	47
006_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
006_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
007_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
007_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
008_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
008_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
009_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
009_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
010_A	app Willebrordstraat	1,50	39	39	39	45
010_B	app Willebrordstraat	5,00	39	39	39	45
010_C	app Willebrordstraat	8,00	39	39	39	45
011_A	woningen Stationsweg	1,50	36	36	37	43
011_B	woningen Stationsweg	5,00	36	36	37	43
012_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	41
012_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	34	34	41
013_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	35	35	35	41
013_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	41
014_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	35	41
014_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	41
015_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	41
015_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	41
016_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	32	32	32	39
016_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	32	32	32	39
017_B	app Schulpweg	5,00	33	33	34	40
017_C	app Schulpweg	8,00	33	34	34	40
017_D	app Schulpweg	11,00	34	34	34	40
018_A	woningen Noorderlaan	1,50	34	34	34	40
018_B	woningen Noorderlaan	5,00	34	34	34	40
019_A	woningen de Lethstraat	1,50	37	37	37	43
019_B	woningen de Lethstraat	5,00	38	38	38	45
020_A	woningen Wenckebachstraat	1,50	26	26	26	33
020_B	woningen Wenckebachstraat	5,00	27	27	28	34
w1_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	47	47	47	53
w2_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	49	55
w3_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	49	56
w4_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	50	50	50	57
w5_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	44	44	44	50

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen

Lden 47 dB contour Nordex inclusief mitigerende maatregelen (turbine 5 en 6 sound optimized mode 1)

408839

Bijlage 3.1

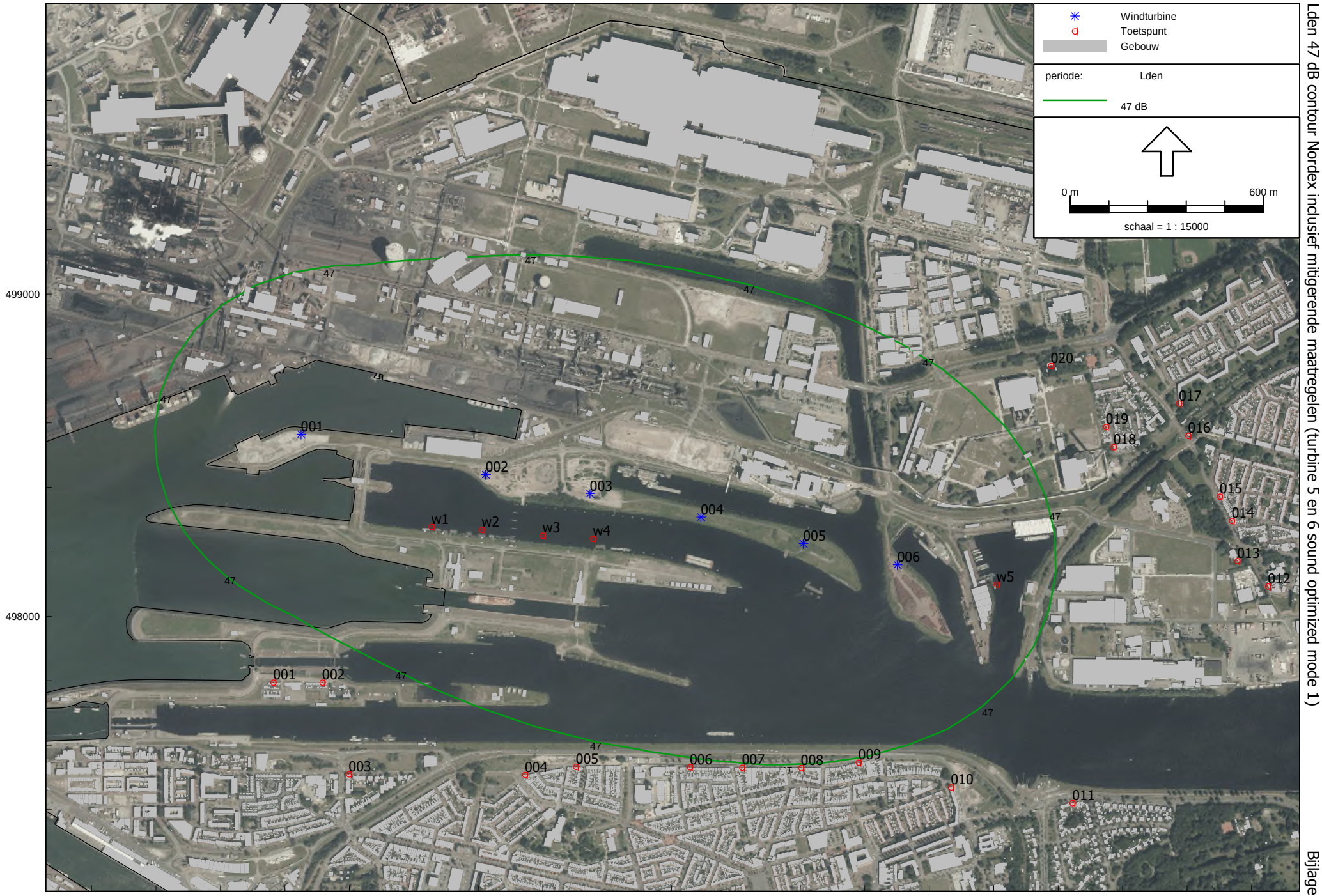

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Nordex - noise reduced mode 2x mode 1] , Geomilieu V3.11

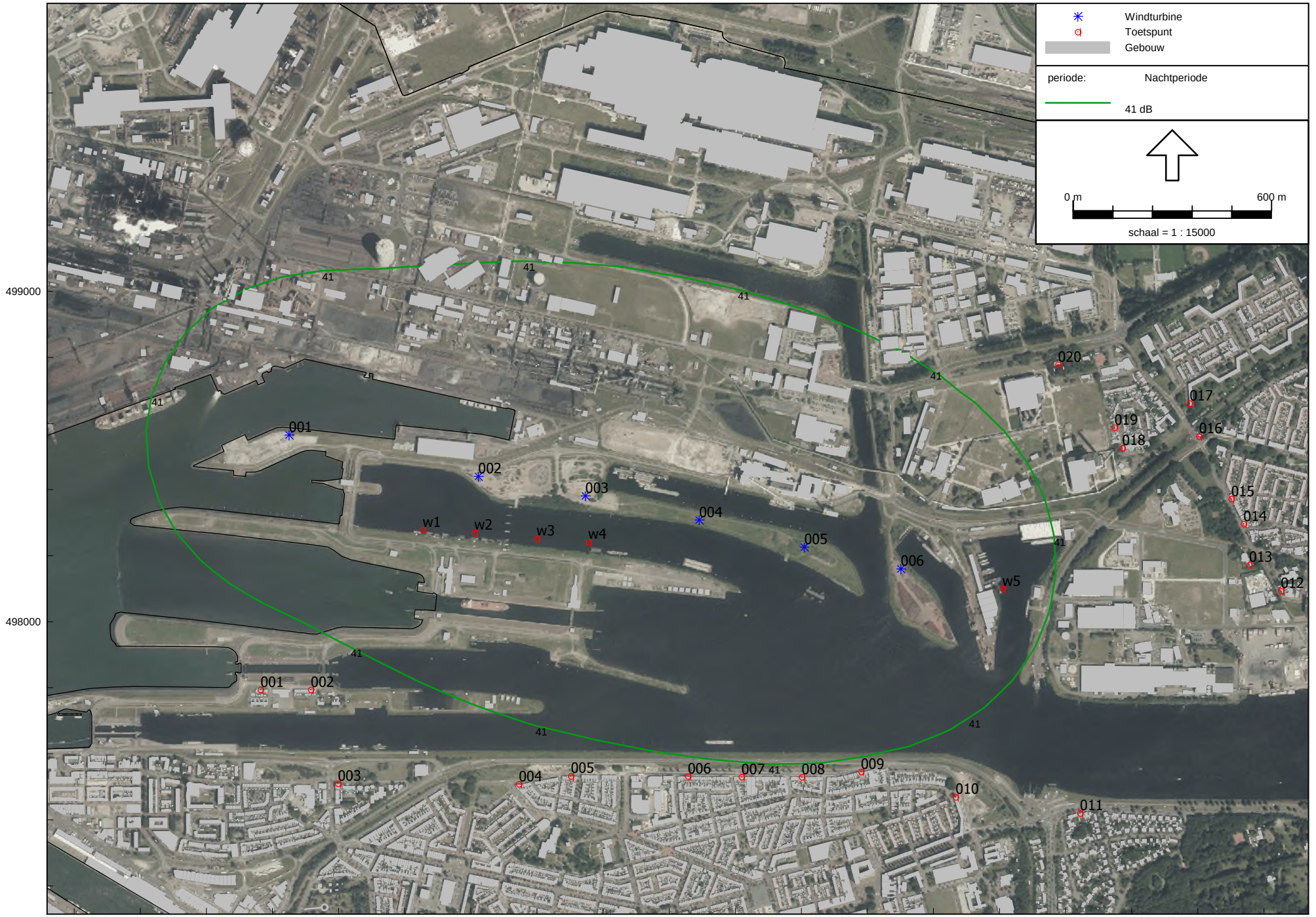

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Nordex - noise reduced mode 2x mode 1] , Geomilieu V3.11

Rapport: Resultatentabel
Model: Lden Nordex - noise reduced mode 2x mode 1
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
001_A	woningen Sluiseiland	1,50	39	39	39	45
001_B	woningen Sluiseiland	5,00	39	39	39	45
002_A	woningen Sluiseiland	1,50	39	39	40	46
002_B	woningen Sluiseiland	5,00	39	40	40	46
003_A	app Kanaalstraat	1,50	38	38	39	45
003_B	app Kanaalstraat	5,00	38	38	39	45
003_C	app Kanaalstraat	8,00	38	38	39	45
003_D	app Kanaalstraat	11,00	38	39	39	45
003_E	app Kanaalstraat	14,00	38	39	39	45
004_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	39	40	40	46
004_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	39	40	40	46
005_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	40	40	40	47
005_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	40	40	40	47
006_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
006_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
007_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
007_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
008_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
008_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
009_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	41	41	41	47
009_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	41	41	41	47
010_A	app Willebrordstraat	1,50	39	39	39	45
010_B	app Willebrordstraat	5,00	39	39	39	45
010_C	app Willebrordstraat	8,00	39	39	39	45
011_A	woningen Stationsweg	1,50	36	36	36	43
011_B	woningen Stationsweg	5,00	36	36	37	43
012_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	41
012_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	34	34	41
013_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	35	35	35	41
013_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	41
014_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	35	41
014_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	41
015_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	41
015_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	35	35	35	41
016_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	32	32	32	39
016_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	32	32	33	39
017_B	app Schulpweg	5,00	33	33	34	40
017_C	app Schulpweg	8,00	34	34	34	40
017_D	app Schulpweg	11,00	34	34	34	40
018_A	woningen Noorderlaan	1,50	34	34	34	41
018_B	woningen Noorderlaan	5,00	34	34	34	41
019_A	woningen de Lethstraat	1,50	37	37	37	43
019_B	woningen de Lethstraat	5,00	38	38	38	45
020_A	woningen Wenckebachstraat	1,50	26	26	26	33
020_B	woningen Wenckebachstraat	5,00	28	28	28	34
w1_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	47	47	47	54
w2_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	49	56
w3_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	49	56
w4_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	50	50	50	57
w5_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	44	44	44	50

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

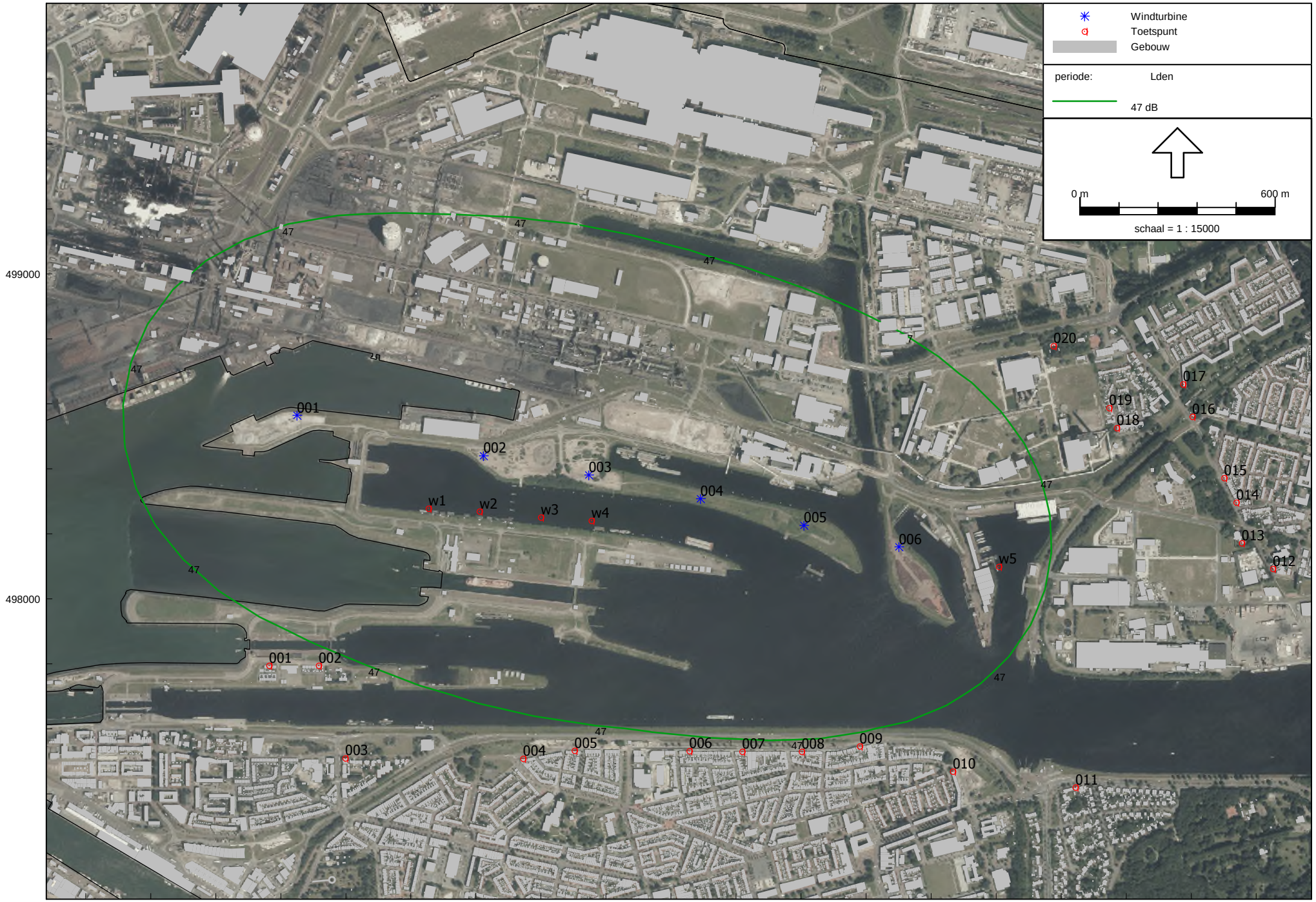

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Vestas - noise reduced mode 4x SO2] , Geomilieu V3.11

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen

Lden 47 dB contour Vestas inclusief mitigerende maatregelen (turbine 3 t/m 6 mode SO2)

408839

Bijlage 3.2

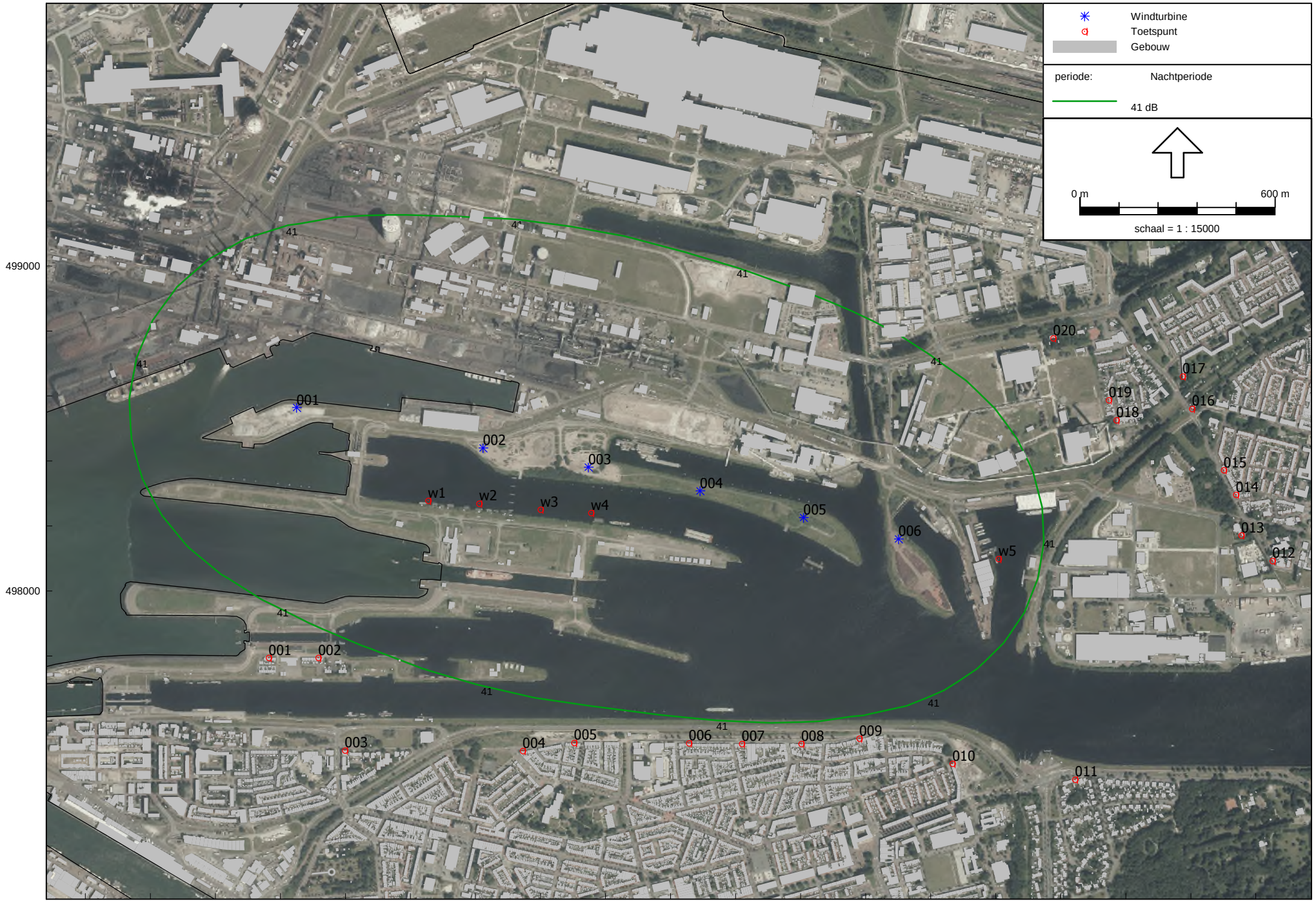

Industrielawaai - WT, [Spuisluis - contouren - Kopie van Lden Vestas - noise reduced mode 4x SO2] , Geomilieu V3.11

Akoestisch onderzoek Windpark Spuisluis, Velsen

Lnight 41 dB contour Vestas inclusief mitigerende maatregelen (turbine 3 t/m 6 mode SO2)

408839

Bijlage 3.2

Rapport: Resultatentabel
Model: Lden Vestas - noise reduced mode 4x SO2
LAeq totaalresultaten voor toetspunten
Groep: (hoofdgroep)
Groepsreductie: Nee

Naam Toetspunt	Omschrijving	Hoogte	Dag	Avond	Nacht	Lden
001_A	woningen Sluiseiland	1,50	39	40	40	46
001_B	woningen Sluiseiland	5,00	40	40	40	46
002_A	woningen Sluiseiland	1,50	40	40	41	47
002_B	woningen Sluiseiland	5,00	40	40	41	47
003_A	app Kanaalstraat	1,50	39	39	39	46
003_B	app Kanaalstraat	5,00	39	39	39	46
003_C	app Kanaalstraat	8,00	39	39	39	46
003_D	app Kanaalstraat	11,00	39	39	39	46
003_E	app Kanaalstraat	14,00	39	39	39	46
004_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	40	40	40	46
004_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	40	40	40	46
005_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	40	40	40	47
005_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	40	40	40	47
006_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	40	41	41	47
006_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	40	41	41	47
007_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	40	41	41	47
007_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	40	41	41	47
008_A	woningen IJmuiderstraatweg	1,50	40	40	41	47
008_B	woningen IJmuiderstraatweg	5,00	40	40	41	47
009_A	woningen Ijmuiderstraatweg	1,50	40	40	41	47
009_B	woningen Ijmuiderstraatweg	5,00	40	40	41	47
010_A	app Willebrordstraat	1,50	38	38	39	45
010_B	app Willebrordstraat	5,00	38	38	39	45
010_C	app Willebrordstraat	8,00	38	39	39	45
011_A	woningen Stationsweg	1,50	36	36	36	42
011_B	woningen Stationsweg	5,00	36	36	36	43
012_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	40
012_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	34	34	40
013_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	35	41
013_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	35	35	41
014_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	34	34	34	40
014_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	34	35	41
015_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	33	33	34	40
015_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	34	34	34	41
016_A	woning Grote Hout of Koningsweg	1,50	32	32	32	39
016_B	woning Grote Hout of Koningsweg	5,00	32	32	32	39
017_B	app Schulpweg	5,00	33	33	33	40
017_C	app Schulpweg	8,00	33	33	33	40
017_D	app Schulpweg	11,00	33	33	34	40
018_A	woningen Noorderlaan	1,50	34	34	34	40
018_B	woningen Noorderlaan	5,00	34	34	34	40
019_A	woningen de Lethstraat	1,50	36	37	37	43
019_B	woningen de Lethstraat	5,00	38	38	38	44
020_A	woningen Wenckebachstraat	1,50	26	26	26	32
020_B	woningen Wenckebachstraat	5,00	27	27	27	34
w1_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	48	48	49	55
w2_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	50	50	50	57
w3_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	49	49	50	56
w4_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	50	50	50	56
w5_A	woonboot (niet geluidgevoelig)	1,50	43	43	44	50

Alle getoonde dB-waarden zijn A-gewogen

Uitwerking cumulatie

Bijlage 4.1

Autonome situatie met Ijmond en De Pijp (geen windturbines)

Beoordelingspunt	L per geluidsbron windturbines (Lden)	industrie Ijmond	De Pijp	(Letmaal)	L* per geluidsbron windturbin	industrie	wegverkeer	LCUM	Kwalificatie
woningen									
1 Sluiseiland 68 Ijmuiden		60	45	60		61	50	61	tamelijk slecht
2 Sluiseiland 55 Ijmuiden		60	45	60		61	50	61	tamelijk slecht
3 Kanaalstraat 190-206 Ijmuiden		57	45	57		58	65	66	slecht
4 Ijmuiderstraatweg 184 Ijmuiden		56	45	56		57	65	66	slecht
5 Ijmuiderstraatweg 155 Ijmuiden		56	45	56		57	65	66	slecht
6 Ijmuiderstraatweg 93 Ijmuiden		55	45	55		56	65	66	slecht
7 Ijmuiderstraatweg 57 Ijmuiden		55	45	55		56	65	66	slecht
8 Ijmuiderstraatweg 25 Ijmuiden		55	45	55		56	65	66	slecht
9 Ijmuiderstraatweg 10E Ijmuiden		56	50	57		58	65	66	slecht
10 Willebrordstraat 32, 36, 40 Ijmuiden		56	45	56		57	60	62	tamelijk slecht
11 Stationsweg 99 Velsen-Zuid		55	50	56		57	65	66	slecht
12 Grote Hout- of Koningsweg 12 Velsen-Noord		55	50	56		57	45	57	matig
13 Grote Hout- of Koningsweg 35 Velsen-Noord		55	50	56		57	45	57	matig
14 Grote Hout- of Koningsweg 36 Velsen-Noord		55	50	56		57	45	57	matig
15 Grote Hout- of Koningsweg 66 Velsen-Noord		55	50	56		57	45	57	matig
16 Grote Hout- of Koningsweg 126 Velsen-Noord		55	45	55		56	50	57	matig
17 Schulpweg 2 t/m 16 Velsen-Noord		55	45	55		56	50	57	matig
18 Noorderlaan 46 Velsen-Noord		60	45	60		61	45	61	tamelijk slecht
19 De Lethstraat 7 Velsen-Noord		58	45	58		59	45	59	matig
20 Wenckebachstraat 138-140 Velsen-Noord		57	45	57		58	55	60	tamelijk slecht
woonboten en ligplaatsen									
w1 woonboten		64		64		65	50	65	slecht
w2 woonboten		62		62		63	50	63	tamelijk slecht
w3 ligplaatsen binnenvaartschepen		61		61		62	50	62	tamelijk slecht
w4 ligplaatsen binnenvaartschepen		61		61		62	50	62	tamelijk slecht
w5 woonboten		62		62		63	50	63	tamelijk slecht

Toekomstige situatie met IJmond en De Pijp en voorgenomen windturbines type Nordex N117 met mitigerende maatregelen

Beoordelingspunt	L per geluidsbron windturbines (Lden)	industrie Ijmond	De Pijp	(Letmaal)	L* per geluidsbron windturbin	industrie	wegverkeer	LCUM	Kwalificatie
1 Sluiseiland 68 Ijmuiden	45	60	45	60	54	61	50	62	tamelijk slecht
2 Sluiseiland 55 Ijmuiden	46	60	45	60	56	61	50	63	tamelijk slecht
3 Kanaalstraat 190-206 Ijmuiden	45	57	45	57	54	58	65	66	slecht
4 Ijmuiderstraatweg 184 Ijmuiden	46	56	45	56	56	57	65	66	slecht
5 Ijmuiderstraatweg 155 Ijmuiden	47	56	45	56	58	57	65	66	slecht
6 Ijmuiderstraatweg 93 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
7 Ijmuiderstraatweg 57 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
8 Ijmuiderstraatweg 25 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
9 Ijmuiderstraatweg 10E Ijmuiden	47	56	50	57	58	58	65	66	slecht
10 Willebrordstraat 32, 36, 40 Ijmuiden	45	56	45	56	54	57	60	63	tamelijk slecht
11 Stationsweg 99 Velsen-Zuid	43	55	50	56	51	57	65	66	slecht
12 Grote Hout- of Koningsweg 12 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
13 Grote Hout- of Koningsweg 35 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
14 Grote Hout- of Koningsweg 36 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
15 Grote Hout- of Koningsweg 66 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
16 Grote Hout- of Koningsweg 126 Velsen-Noor	39	55	45	55	44	56	50	58	matig
17 Schulpweg 2 t/m 16 Velsen-Noord	40	55	45	55	46	56	50	58	matig
18 Noorderlaan 46 Velsen-Noord	41	60	45	60	48	61	45	61	tamelijk slecht
19 De Lethstraat 7 Velsen-Noord	45	58	45	58	54	59	45	61	tamelijk slecht
20 Wenckebachstraat 138-140 Velsen-Noord	34	57	45	57	36	58	55	60	tamelijk slecht
woonboten en ligplaatsen									
w1 woonboten	54	64		64	69	65	50	71	zeer slecht
w2 woonboten	56	62		62	72	63	50	73	zeer slecht
w3 ligplaatsen binnenvaartschepen	56	61		61	72	62	50	73	zeer slecht
w4 ligplaatsen binnenvaartschepen	57	61		61	74	62	50	74	zeer slecht
w5 woonboten	50	62		62	62	63	50	66	slecht

L* = de voor de beleving van het geluid per geluidsoort gecorigeerde waarde, volgens de formules zoals weergegeven in bijlage 4.4

Uitwerking cumulatie

Bijlage 4.2

Autonome situatie met Ijmond en De Pijp (geen windturbines)

Beoordelingspunt	L per geluidsbron windturbines (Lden)	Ijmond	De Pijp	industrie (Letmaal)	L* per geluidsbron windturbir	industrie	wegverkeer	LCUM	Kwalificatie
woningen									
1 Sluiseiland 68 Ijmuiden		60	45	60	61		50	61	tamelijk slecht
2 Sluiseiland 55 Ijmuiden		60	45	60	61		50	61	tamelijk slecht
3 Kanaalstraat 190-206 Ijmuiden		57	45	57	58		65	66	slecht
4 Ijmuiderstraatweg 184 Ijmuiden		56	45	56	57		65	66	slecht
5 Ijmuiderstraatweg 155 Ijmuiden		56	45	56	57		65	66	slecht
6 Ijmuiderstraatweg 93 Ijmuiden		55	45	55	56		65	66	slecht
7 Ijmuiderstraatweg 57 Ijmuiden		55	45	55	56		65	66	slecht
8 Ijmuiderstraatweg 25 Ijmuiden		55	45	55	56		65	66	slecht
9 Ijmuiderstraatweg 10E Ijmuiden		56	50	57	58		65	66	slecht
10 Willebrordstraat 32, 36, 40 Ijmuiden		56	45	56	57		60	62	tamelijk slecht
11 Stationsweg 99 Velsen-Zuid		55	50	56	57		65	66	slecht
12 Grote Hout- of Koningsweg 12 Velsen-Noord		55	50	56	57		45	57	matig
13 Grote Hout- of Koningsweg 35 Velsen-Noord		55	50	56	57		45	57	matig
14 Grote Hout- of Koningsweg 36 Velsen-Noord		55	50	56	57		45	57	matig
15 Grote Hout- of Koningsweg 66 Velsen-Noord		55	50	56	57		45	57	matig
16 Grote Hout- of Koningsweg 126 Velsen-Noord		55	45	55	56		50	57	matig
17 Schulpweg 2 t/m 16 Velsen-Noord		55	45	55	56		50	57	matig
18 Noorderlaan 46 Velsen-Noord		60	45	60	61		45	61	tamelijk slecht
19 De Lethstraat 7 Velsen-Noord		58	45	58	59		45	59	matig
20 Wenckebachstraat 138-140 Velsen-Noord		57	45	57	58		55	60	tamelijk slecht
woonboten en ligplaatsen									
w1 woonboten		64		64	65		50	65	slecht
w2 woonboten		62		62	63		50	63	tamelijk slecht
w3 ligplaatsen binnenvaartschepen		61		61	62		50	62	tamelijk slecht
w4 ligplaatsen binnenvaartschepen		61		61	62		50	62	tamelijk slecht
w5 woonboten		62		62	63		50	63	tamelijk slecht

Toekomstige situatie met IJmond en De Pijp en voorgenomen windturbines Vestas V117 met mitigerende maatregelen

Beoordelingspunt	L per geluidsbron windturbines (Lden)	Ijmond	De Pijp	industrie (Letmaal)	L* per geluidsbron windturbir	industrie	wegverkeer	LCUM	kwalificatie
1 Sluiseiland 68 Ijmuiden	46	60	45	60	56	61	50	63	tamelijk slecht
2 Sluiseiland 55 Ijmuiden	47	60	45	60	58	61	50	63	tamelijk slecht
3 Kanaalstraat 190-206 Ijmuiden	46	57	45	57	56	58	65	66	slecht
4 Ijmuiderstraatweg 184 Ijmuiden	46	56	45	56	57	57	65	66	slecht
5 Ijmuiderstraatweg 155 Ijmuiden	47	56	45	56	57	57	65	66	slecht
6 Ijmuiderstraatweg 93 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
7 Ijmuiderstraatweg 57 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
8 Ijmuiderstraatweg 25 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
9 Ijmuiderstraatweg 10E Ijmuiden	47	56	50	57	58	58	65	66	slecht
10 Willebrordstraat 32, 36, 40 Ijmuiden	45	56	45	56	54	57	60	63	tamelijk slecht
11 Stationsweg 99 Velsen-Zuid	43	55	50	56	51	57	65	66	slecht
12 Grote Hout- of Koningsweg 12 Velsen-Noord	40	55	50	56	46	57	45	58	matig
13 Grote Hout- of Koningsweg 35 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
14 Grote Hout- of Koningsweg 36 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
15 Grote Hout- of Koningsweg 66 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
16 Grote Hout- of Koningsweg 126 Velsen-Noord	39	55	45	55	44	56	50	58	matig
17 Schulpweg 2 t/m 16 Velsen-Noord	40	55	45	55	46	56	50	58	matig
18 Noorderlaan 46 Velsen-Noord	40	60	45	60	46	61	45	61	tamelijk slecht
19 De Lethstraat 7 Velsen-Noord	44	58	45	58	53	59	45	60	tamelijk slecht
20 Wenckebachstraat 138-140 Velsen-Noord	34	57	45	57	37	58	55	60	tamelijk slecht
woonboten en ligplaatsen									
w1 woonboten	55	64		64	71	65	50	72	zeer slecht
w2 woonboten	57	62		62	74	63	50	74	zeer slecht
w3 ligplaatsen binnenvaartschepen	56	61		61	72	62	50	73	zeer slecht
w4 ligplaatsen binnenvaartschepen	56	61		61	72	62	50	73	zeer slecht
w5 woonboten	50	62		62	62	63	50	66	slecht

L* = de voor de beleving van het geluid per geluidsoort gecorigeerde waarde, volgens de formules zoals weergegeven in bijlage 4.4

Uitwerking cumulatie

Bijlage 4.3

Autonome situatie met Ijmond en De Pijp (geen windturbines)

Beoordelingspunt	L per geluidsbron				L* per geluidsbron			LCUM	kwalificatie
	windturbines (Lden)	industrie Ijmond	De Pijp	(Letmaal)	windturbir	industrie	wegverkeer		
woningen									
1 Sluiseiland 68 Ijmuiden		60	45	60	61	50		61	tamelijk slecht
2 Sluiseiland 55 Ijmuiden		60	45	60	61	50		61	tamelijk slecht
3 Kanaalstraat 190-206 Ijmuiden		57	45	57	58	65		66	slecht
4 Ijmuiderstraatweg 184 Ijmuiden		56	45	56	57	65		66	slecht
5 Ijmuiderstraatweg 155 Ijmuiden		56	45	56	57	65		66	slecht
6 Ijmuiderstraatweg 93 Ijmuiden		55	45	55	56	65		66	slecht
7 Ijmuiderstraatweg 57 Ijmuiden		55	45	55	56	65		66	slecht
8 Ijmuiderstraatweg 25 Ijmuiden		55	45	55	56	65		66	slecht
9 Ijmuiderstraatweg 10E Ijmuiden		56	50	57	58	65		66	slecht
10 Willebrordstraat 32, 36, 40 Ijmuiden		56	45	56	57	60		62	tamelijk slecht
11 Stationsweg 99 Velsen-Zuid		55	50	56	57	65		66	slecht
12 Grote Hout- of Koningsweg 12 Velsen-Noord		55	50	56	57	45		57	matig
13 Grote Hout- of Koningsweg 35 Velsen-Noord		55	50	56	57	45		57	matig
14 Grote Hout- of Koningsweg 36 Velsen-Noord		55	50	56	57	45		57	matig
15 Grote Hout- of Koningsweg 66 Velsen-Noord		55	50	56	57	45		57	matig
16 Grote Hout- of Koningsweg 126 Velsen-Noord		55	45	55	56	50		57	matig
17 Schulpweg 2 t/m 16 Velsen-Noord		55	45	55	56	50		57	matig
18 Noorderlaan 46 Velsen-Noord		60	45	60	61	45		61	tamelijk slecht
19 De Lethstraat 7 Velsen-Noord		58	45	58	59	45		59	matig
20 Wenckebachstraat 138-140 Velsen-Noord		57	45	57	58	55		60	tamelijk slecht
woonboten en ligplaatsen									
w1 woonboten		64		64	65	50		65	slecht
w2 woonboten		62		62	63	50		63	tamelijk slecht
w3 ligplaatsen binnenvaartschepen		61		61	62	50		62	tamelijk slecht
w4 ligplaatsen binnenvaartschepen		61		61	62	50		62	tamelijk slecht
w5 woonboten		62		62	63	50		63	tamelijk slecht

Toekomstige situatie met IJmond en De Pijp en voorgenomen windturbines Senvion MM114

Beoordelingspunt	L per geluidsbron				L* per geluidsbron			LCUM	kwalificatie
	windturbines (Lden)	industrie Ijmond	De Pijp	(Letmaal)	windturbir	industrie	wegverkeer		
woningen									
1 Sluiseiland 68 Ijmuiden	45	60	45	60	54	61	50	62	tamelijk slecht
2 Sluiseiland 55 Ijmuiden	46	60	45	60	56	61	50	62	tamelijk slecht
3 Kanaalstraat 190-206 Ijmuiden	45	57	45	57	54	58	65	66	slecht
4 Ijmuiderstraatweg 184 Ijmuiden	46	56	45	56	56	57	65	66	slecht
5 Ijmuiderstraatweg 155 Ijmuiden	47	56	45	56	57	57	65	66	slecht
6 Ijmuiderstraatweg 93 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
7 Ijmuiderstraatweg 57 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
8 Ijmuiderstraatweg 25 Ijmuiden	47	55	45	55	58	56	65	66	slecht
9 Ijmuiderstraatweg 10E Ijmuiden	47	56	50	57	58	58	65	66	slecht
10 Willebrordstraat 32, 36, 40 Ijmuiden	45	56	45	56	55	57	60	63	tamelijk slecht
11 Stationsweg 99 Velsen-Zuid	43	55	50	56	51	57	65	66	slecht
12 Grote Hout- of Koningsweg 12 Velsen-Noord	41	55	50	56	47	57	45	58	matig
13 Grote Hout- of Koningsweg 35 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
14 Grote Hout- of Koningsweg 36 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
15 Grote Hout- of Koningsweg 66 Velsen-Noord	41	55	50	56	48	57	45	58	matig
16 Grote Hout- of Koningsweg 126 Velsen-Noord	39	55	45	55	44	56	50	58	matig
17 Schulpweg 2 t/m 16 Velsen-Noord	40	55	45	55	46	56	50	58	matig
18 Noorderlaan 46 Velsen-Noord	40	60	45	60	47	61	45	61	tamelijk slecht
19 De Lethstraat 7 Velsen-Noord	45	58	45	58	54	59	45	60	tamelijk slecht
20 Wenckebachstraat 138-140 Velsen-Noord	34	57	45	57	36	58	55	60	tamelijk slecht
woonboten en ligplaatsen									
w1 woonboten	53	64		64	67	65	50	69	slecht
w2 woonboten	55	62		62	71	63	50	71	zeer slecht
w3 ligplaatsen binnenvaartschepen	56	61		61	72	62	50	73	zeer slecht
w4 ligplaatsen binnenvaartschepen	57	61		61	74	62	50	74	zeer slecht
w5 woonboten	50	62		62	62	63	50	66	slecht

L* = de voor de beleving van het geluid per geluidsoort gecorigeerde waarde, volgens de formules zoals weergegeven in bijlage 4.4

Beschrijving rekenmethode cumulatie (bron: Reken- en meetvoorschrift windturbines)

4. Cumulatie met andere bronnen

Deze rekenmethode wordt toegepast als er sprake is van blootstelling aan meer dan één geluidsbron. Onderstaande is grotendeels overgenomen van het vergelijkbare voorschrift (Rekenvoorschrift wet geluidhinder), met de toevoeging van de omrekeningsformule voor windturbines, en enige aanpassing ten gevolge van de toepassing buiten Wgh kader (zoals bv. MER of WRO).

De methode berekent de gecumuleerde geluidsbelasting rekening houdend met de verschillen in dosis-effectrelaties van de verschillende geluidsbronnen. Ten behoeve van deze rekenmethode dient de geluidsbelasting bekend te zijn van ieder van de bronnen, berekend volgens het voorschrift dat voor die bronsoort geldt. De verschillende geluidsbronnen worden hieronder aangeduid als L_{RL}, L_{LL}, L_{WT}, L_{IL}, L_{VL} waarbij de indices respectievelijk staan voor spoorwegverkeer, luchtvaart, windturbine, industrie en (weg)verkeer. De ingevolge artikel 110g van de wet bij wegverkeerslawaai toe te passen aftrek wordt bij deze rekenmethode niet toegepast. Al deze grootheden moeten zijn uitgedrukt in L_{den}, met uitzondering van industrielawaai waarbij de geluidsbelasting volgens de geldende wettelijke definitie wordt bepaald.

L^*_{RL} is de geluidsbelasting vanwege wegverkeer die evenveel hinder veroorzaakt als een geluidsbelasting L_{RL} vanwege spoorwegverkeer. L^*_{RL} wordt als volgt berekend:

$L^*_{RL} = 0{,}95\ L_{RL} - 1{,}40$

Bovenstaande geldt mutatis mutandis voor de bronnen luchtvaart (index LL), industrie (index IL) windturbines (index WT) en wegverkeer (index VL). De rekenregels hiervoor zijn:

$L^*_{LL} = 0{,}98\ L_{LL} + 7{,}03$

$L^*_{IL} = 1{,}00\ L_{IL} + 1{,}00$

$L^*_{VL} = 1{,}00\ L_{VL} + 0{,}00$

$L^*_{WT} = 1{,}65\ Lwt - 20{,}05$

Over Antea Group

Van stad tot land, van water tot lucht; de adviseurs en ingenieurs van Antea Group dragen in Nederland sinds jaar en dag bij aan onze leefomgeving. We ontwerpen bruggen en wegen, realiseren woonwijken en waterwerken. Maar we zijn ook betrokken bij thema's zoals milieu, veiligheid, assetmanagement en energie. Onder de naam Oranjewoud groeiden we uit tot een allround en onafhankelijk partner voor bedrijfsleven en overheden. Als Antea Group zetten we deze expertise ook mondiaal in. Door hoogwaardige kennis te combineren met een pragmatische aanpak maken we oplossingen haalbaar én uitvoerbaar. Doelgericht, met oog voor duurzaamheid. Op deze manier anticiperen we op de vragen van vandaag en de oplossingen van de toekomst. Al meer dan 60 jaar.

Contactgegevens

Beneluxweg 125
4904 SJ OOSTERHOUT
Postbus 40
4900 AA OOSTERHOUT
T. 06-83168644
E. vincent.huizer@anteagroup.com

www.anteagroup.nl

Copyright © 2016
Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, elektronisch of op welke wijze dan ook, zonder schriftelijke toestemming van de auteurs.

Impact windmolens op verspreiding van luchtverontreiniging

Windmolens Spuisluis en de emissies van Tata Steel

Rapport 2016R001

25 oktober 2016

ErbrinkStacks Consult
Graaf van Rechterenweg 15
6961BN Oosterbeek
M. 06 5131 3650
info@erbrinkstacks.nl
www.erbrinkstacks.nl

Inhoud

Inhoud 2
Samenvatting 3
1 Probleemstelling 5
2 Vraagstelling 7
3 De aanpak in het kort 7
4 De aanpak meer in detail 10
4.1 Het rekenmodel 10
4.2 Bijdrage achtergrond concentraties PM10. 10
4.3 Invloed van windmolens op de verspreiding 12
4.4 Keuzen in invoer en modelparameters 20
4.4.1 De invoer 20
4.4.2 Modelparameters 22
4.4.3 Kustlijn fumigatie 23
5 De emissies van Tata Steel 25
5.1 Stofemissies 25
5.2 Overige emissies 25
6 Grof stof 26
7 Resultaten berekende PM10 concentraties 29
8 Overige stoffen 32
9 Discussie resultaten 34
10 Conclusies 37
Bijlage A. Bijdrage Tata aan PM10 concentraties 38
Bijlage B. Korte beschrijving zog-model 41
Bijlage C. PM10 emissies van Tata Steel 44
Bijlage D. Concentraties in 2018 op 18 locaties 48
Bijlage E. Contourplots van berekende concentraties 58
Bijlage F. Effect windmolens op 3 brontypen 67

Samenvatting

Eneco en Windpark IJmond zijn voornemens zes tot zeven windmolens langs het Noorzeekanaal te plaatsen. Als de vergunningen worden verleend, is het de verwachting dat de windmolens niet eerder dan in het jaar 2018 in bedrijf kunnen komen. Daartoe worden nu voorbereidingen getroffen. Een onderdeel hiervan is onderzoek naar het effect van de windmolens op de verspreiding van diverse stoffen in de lucht die door de nabijgelegen industrie, in dit geval Tata Steel, worden geëmitteerd. Dit rapport bevat de bevindingen van dat onderzoek.

Het doel van de studie is in kaart te brengen of en welk effect de windmolens hebben op de concentraties fijn stof PM10, SO_2, NO_2 en andere stoffen (zoals de zware metalen lood (Pb), kwik (Hg) en cadmium (Cd), ammoniak en geur). Voor deze stoffen gelden normen in de buitenlucht. in de omgeving van Tata Steel en meer specifiek in IJmuiden, Velsen en Wijk aan zee. Belangrijk is daarbij vast te stellen of deze mogelijke invloeden zodanig zijn dat er normen worden overschreden door de plaatsing van de windmolens. Het best beschikbare instrument om dit te doen is het rekenmodel STACKS, dat een implementatie van het Nieuw Nationaal Model is met uitbreidingen voor wegen, vaarwegen en andere toepassingen. Dit onderzoek dient om omwonenden te informeren over de impact van de windmolens op de luchtkwaliteit èn om een basis te leggen voor de vergunning verlening. Het onderzoek is zo opgezet dat het inzichtelijk maakt wat er gebeurt met de verspreiding van diverse stoffen en dat het aantoont dat de resultaten de werkelijkheid op een aannemelijk wijze weergeeft.

Omdat de locatie aan de kust is gelegen, is de mogelijke invloed van kust-lijnfumigatie nagegaan. Uit de analyse werd duidelijk dat kustlijn fumigatie geen waarneembare invloed kan hebben op de emissies van Tata Steel. Om die reden is dit effect niet van belang voor het onderzoek[1].

Vervolgens zijn alle relevante emissies van Tata Steel in samenwerking met Tata Steel in kaart gebracht. Het gaat dan om fijn stof (PM10), SO_2, NO_x, CO, en de emissies van de zware metalen Van deze stoffen zijn de jaaremissies verzameld tezamen met bronkenmerken, zoals de uitworphoogte en – locaties, warmte emissie voor het jaar 2014 en geëxtrapoleerd naar de verwachte emissies (binnen de vergunning) in het jaar 2018.

[1] Bij de REC Harlingen is ook gebleken dat kustlijnfumigatie geen significant effect had. Maar het betrof daar een relatief lage schoorsteen. Toen is opgemerkt dat er voor hoge schoorstenen (zoals van TataSteel) er mogelijk wèl een effect kan zijn. In het huidige onderzoek is kustlijnfumigatie daarom wel onderzocht, maar had geen duidelijk effect op de resultaten.

De stof emissies in het jaar 2007 zijn in een studie van DCMR in 2011[2] gebruikt om berekeningen met meetgegevens op een zestal locaties rond Tata Steel te vergelijken.

Een belangrijk aspect in deze studie betreft de stof concentraties rond Tata Steel. De fijn stof concentraties worden voor een belangrijk deel door de achtergrond bepaald, maar Tata Steel draagt significant bij aan de niveaus. Om toetsing met normen mogelijk te maken, dienen de bijdragen van Tata Steel opgeteld te worden bij de achtergrond. Deze achtergrond (de grootschalige concentraties in Nederland: de zg. GCN) bevat echter al de emissies van Tata, zij het op een tamelijk ruwe schaal (namelijk uitgemiddelde over gebiedjes van 250 x 250 m). Om een goede uitspraak te kunnen doen over de vraag of er normen worden overschreden is het nodig om deze GCN concentraties eerst te ontdoen van de bijdrage van Tata Steel. Dan worden op een veel meer gedetailleerde wijze de bijdragen van Tata Steel weer bij de opgeschoonde achtergrond opgeteld. Voor andere stoffen is deze correctie van de achtergrond niet toegepast, vooral omdat de bijdrage van Tata Steel in de GCN niet is aangegeven. Dan kan er ook niet voor gecorrigeerd worden. Daarbij speelt ook mee dat de concentraties van andere stoffen (zoals CO, SO_2, zware metalen) zo laag zijn, dat deze niet in de buurt van normen komen waardoor een dubbeltellingcorrectie minder zinvol is.

Voorts zijn berekeningen uitgevoerd van de andere stoffen in de situatie zonder de windmolens en met windmolens voor de situatie in 2018. De berekeningen zijn zo gedaan dat alle mogelijke (uurlijkse) weersituaties die in een periode van 10 jaar kunnen voorgekomen, zijn doorgerekend in een gebied van 7 x 7 km op bijna 1000 punten. Voor 18 van deze punten (woonlocaties) is in tabellen aangegeven wat de effecten van de windmolens zijn. Voor de andere punten zijn kaartjes met contourlijnen gegeven, zodat duidelijk is wat de ruimtelijke verdeling van de stoffen.

Tenslotte zijn ook berekeningen gedaan aan grof stof, vanwege het mogelijke extra hinder-aspect. Hieruit blijkt dat er geen verandering in grof stof neerslag is te verwachten.

De conclusies die zijn getrokken uit de bevindingen is kort samengevat:

- De windmolens beïnvloeden de concentraties luchtverontreiniging nauwelijks.
- In geen der gevallen wordt een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.

[2] Vervolgonderzoek fijn stof emissies IJmond. Fase 2: herziene versie, 14 november 2011.

1 Probleemstelling

Langs het Noordzeekanaal zijn Eneco en Windpark IJmond voornemens om een windmolenpark te plaatsen (zie figuur 1). Dit geschiedt in het kader van de duurzaamheidsdoelstellingen van de bedrijven en sluit aan op de duurzaamheidsdoelstellingen van de provincie Noord-Holland. Om een goed onderbouwde milieu effect rapportage te kunnen presenteren onderzoek Eneco en Windpark IJmond of de windmolens een mogelijk effect kunnen hebben op de verspreiding van fijn stof en andere luchtverontreinigingscomponenten. Bij het afgeven van dit onderzoek werd uitgegaan van een lijn van 7 windmolens. In de vergunningsaanvraag zal worden uitgegaan van zes posities op dezelfde locaties. De conclusie van deze studie zal niet veranderen; immers; als er minder windmolens zijn is er ook minder beïnvloeding.

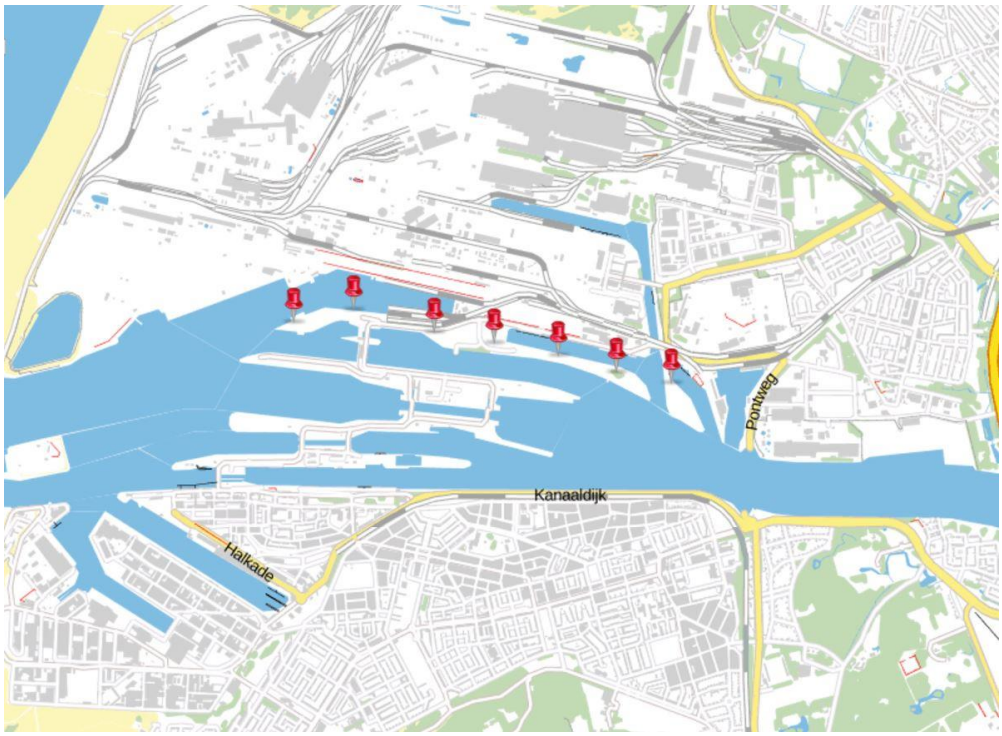

Figuur 1: locaties van 7 windmolens, zoals in deze studie beschouwd.

In deze rapportage wordt daarom een analyse uiteengezet van de effecten van de windmolens op de concentraties van diverse stoffen in de omgeving van IJmuiden, Velsen en Wijk aan Zee.

Het gaat dan met name om:

- Fijn stof (PM10);
- NO_2
- SO_2
- NH_3 (ammoniak)
- CO
- Geur
- en enkele zware metalen (Cd, Hg en Pb: cadmium, kwik en lood)

Fijn stof is een onderdeel van stof en bevat deeltjes waarvan het merendeel 10 µm of kleiner is. Grof stof bevat deeltjes die groter zijn, tot ruwweg 100 µm. De eigenschappen van fijnstof zijn zodanig dat het zich in de lucht verspreidt als een gas: het zakt nauwelijks uit. Grof stof bevat grotere deeltjes, die – naarmate de deeltjes groter zijn – sneller uitzakken. Deeltjes groter dan 100 µm zakken zo snel uit dat deze de hoogte van de wieken van windmolens niet kunnen bereiken (tenzij het grof stof op grote hoogte wordt geëmitteerd; dit is bij Tata Steel niet het geval). PM2,5 is een onderdeel van PM10 en bevat de kleinste fracties: vanaf 2,5 µm en kleiner. Ook dit stof verspreidt zich in de lucht als een gas en zakt nog minder snel uit dan PM10.

Stikstofoxiden (aangeduid als NO_x) is de som van NO en NO_2. Het merendeel van stikstofoxiden komt vrij in de vorm van NO. Dit wordt in de buitenlucht bij aanwezigheid van ozon omgezet in NO_2. NO_2 is het meest schadelijke deel in NO_x en kent daarom ook buitenluchtnormen: NO is relatief onschadelijk voor mensen.

De analyse zal plaatsvinden op basis van modelberekeningen aan de (met name stof-) emissies van (voornamelijk) Tata Steel in Velsen. Het gaat dan om de veranderingen in concentraties luchtverontreinigende stoffen die zullen optreden door de realisatie van het voorgenomen windpark Spuisluis. De realisatie (verwachte levering aan het net in 2019) omvat 6 tot 7 windmolens met een ashoogte tussen de 100 en 120 m en een vermogen van ongeveer 3 MW. De plaatsing zal zijn langs het sluizencomplex in IJmuiden/Velsen. In dit rapport is uitgegaan van het grootste aantal: 7 stuks worst case scenario. De inbedrijfstelling van de windmolens zal niet eerder dan 2018 plaatsvinden en wellicht pas in 2019. De achtergrond concentraties van alle stoffen nemen met de jaren geleidelijk af, zodat een keuze voor 2018 als referentiejaar in deze studie als conservatief geldt. Voor het doorrekenen van alle weersituaties worden voor 2018, 2019 of een ander toekomst jaar dezelfde meteorologische data gebruikt (de jaren 1995-2004).

2 Vraagstelling

Het gaat om enkele vraagstellingen, elk met een aantal deelvragen:

1. Wat zijn de effecten van de plaatsing van de windmolens op a) de woonlocaties in gemeente Velsen, oftewel Velsen Noord, Velsen Zuid en IJmuiden Noord en West, b) op de locaties van aanmeerplaatsen van passagiersschepen en c) bij de woonboten aan het Binnenspuikanaal en 3de Rijksbinnenhaven?
2. Welke effecten zijn te verwachten bij verschillende windrichtingen?
3. Welke veranderingen (m.n. verschuivingen in plaatsen met hogere concentraties) zijn te verwachten in de concentraties fijn stof (PM10), CO, SO_2, NH_3 (ammoniak) en NO_x (en dus ook NO_2)? Wat is bekend tav emissies van metaalhoudende deeltjes?
4. Zijn er overschrijdingen van grenswaarden te verwachten en zo ja, waar zijn die?
5. Is het relevant om (kustlijn)fumigatie in de berekeningen te betrekken en zo ja, wat betekent dit voor de genoemde resultaten (eventueel later in het proces te adresseren)?
6. Hoe kunnen de bevindingen worden gerapporteerd zodat deze geschikt zijn voor het indienen voor de vergunningverlening en voor communicatie richting de andere stakeholders (zoals de wijkplatforms)?

3 De aanpak in het kort

De geplande windmolens staan relatief dicht bij de stofbronnen van Tata Steel. Het is te verwachten dat de windmolens de verspreiding vanuit deze bronnen zullen beïnvloeden. Immers de molens halen energie uit het windveld, waardoor de windsnelheid benedenwinds van de molens aanzienlijk lager zal zijn en de hoeveelheid turbulentie (dus menging en verdunning van pluimen) juist hoger. Dat maakt dat de verspreiding van stof (en andere componenten) anders zal verlopen wanneer de windmolens eenmaal zijn geplaatst.

De luchtkwaliteit in de omgeving van IJmuiden en Velsen wordt gemonitord middels continu registrerende meetinstrumenten. Deze geven voor de meetlocaties een betrouwbare weergave van de luchtkwaliteit. Op andere plaatsen, waar niet gemeten wordt, kan de luchtkwaliteit anders zijn, doordat er dichtbijgelegen bronnen zijn of omdat de locaties anders liggen ten opzichte van belangrijke bronnen. Daar waar momenteel niet wordt gemonitord zal met rekenmodellen worden bepaald wat de verwachte impact op de luchtkwaliteit zal zijn. Om het effect van de windmolens op de concentraties stof te bepalen wordt met een op maat gemaakt rekenmodel gewerkt. Dit rekenmodel berekent alleen de bijdragen van alle bronnen op een gedetailleerde manier, waarbij de effecten van windmolens zo goed mogelijk in beeld worden gebracht. Dit betekent dat er RUIMTELIJK en in de TIJD veel gedetailleerder wordt gerekend: ruimtelijk, omdat de concentraties precies op de aangegeven locaties zijn berekend en tijd: omdat elke mogelijke weersituatie die

kan optreden ook daadwerkelijk doorgerekend is. De berekende concentraties worden op kaartjes weergegeven. De locaties zijn op atlassen terug te vinden door naar de coördinaten te kijken. Dit zijn rijksdriehoekscoördinaten, welke zijn terug te vinden op alle topografische kaarten van Nederland.

De bijdragen van alle bronnen van Tata Steel worden doorgerekend en opgeteld bij de achtergrond concentratie. Dat gebeurt voor elk uur in de hele periode van 10 jaren. Dat zijn dus 87600 uren. Van alle bronnen van Tata Steel zijn de emissie-kentallen verkregen van Tata Steel, voor alle stoffen die in hoofdstuk 1 zijn genoemd. De kentallen zijn niet alleen *hoeveel* er uit een schoorsteen komt, maar ook op welke hoogte en met welke warmte inhoud. De emissies van opslaghopen zijn zogenaamde diffuse emissies: deze komen niet uit een pijp, maar uit een heel oppervlak. De hoeveelheid emissies is bij Tata Steel bekend en worden in deze studie gebruikt, tezamen met de stofemissies uit de schoorstenen. Deze diffuse emissies worden bij de berekeningen verdeeld over de grootte van het oppervlak en vertaald in een groot aantal aparte lage (punt) emissies. Dat heeft het voordeel dat de interactie met de windmolens goed te beschrijven is (dat gaat met een oppervlaktebron nauwelijks) en dat elke vorm van de diffuse emissies in het model is op te nemen, dus ook langgerekte oppervlaktebronnen en ook lijnvormige stof-emissiebronnen. Dit is dus alleen nodig voor de berekening van de stofemissies. De Tata Steel emissies worden besproken in hoofdstuk 5.

De situaties met en zonder de windmolens worden daarna berekend. In het rekenmodel STACKS zijn verschillende functies toegevoegd om te beschrijven wat er gebeurt met de stof- en rookpluimen als deze door de windmolen worden in gevangen. Onderscheid wordt gemaakt tussen de situatie dat de schoorsteen bovenwinds of benedenwinds van de windmolen staat, zie figuur 2.

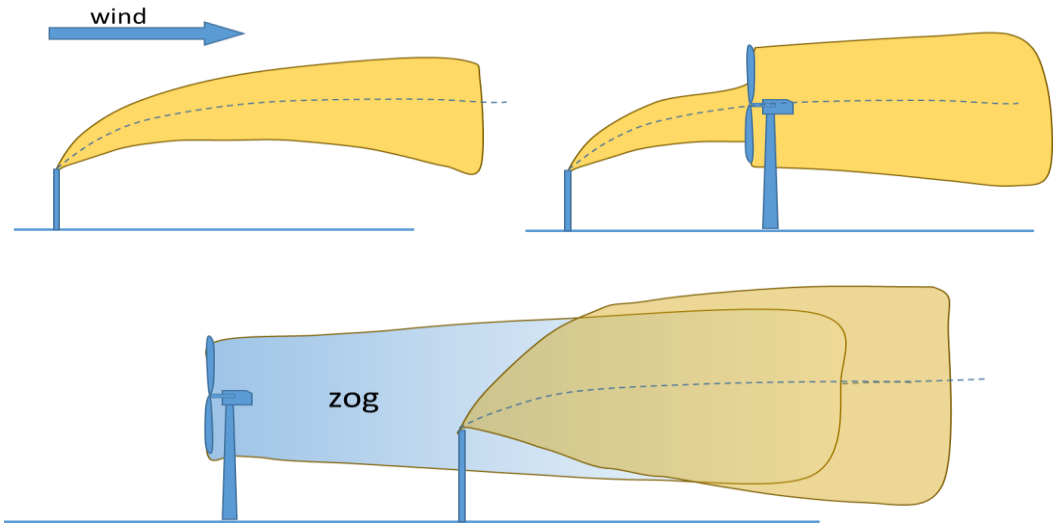

Figuur 2. Twee mogelijke situaties de windmolen staat bovenwinds of benedenwinds van de windmolen(s).

Deze functies zijn alleen van toepassing wanneer de windrichting zodanig is, dat interactie tussen rookpluim en windmolen plaatsvindt. Deze interactie kan plaatsvinden voor de hele pluim, maar ook voor gedeelten van pluimen. Dat maakt dat het ene deel van de pluim zich anders gedraagt dan het andere deel van de pluim. Voor een rekenmodel als STACKS is dat lastig, omdat een pluim steeds beschreven wordt als één geheel, binnen het gaussische modelconcept. Daar waar deze aspecten aan de orde zijn, wordt steeds een conservatieve (voorzichtige) keus gemaakt, zodat de impact niet onderschat wordt. Als er geen interactie plaatsvindt tussen windmolen en rookpluim, wordt de normale beschrijving van de pluimverspreiding gevolgd.[3]

De functies voor het beschrijven van de interacties tussen schoorsteenpluimen en windmolens worden in hoofdstuk 4 beschreven.

De berekende concentraties met en zonder de windmolens worden met elkaar vergeleken. Daarbij is in kaart gebracht op welke plaatsen er een positief dan wel negatief effect is, hoe groot dit effect is en wat het betekent voor de niveaus als we die vergelijken met de grenswaarden zoals die zijn vastgelegd in de wet Milieubeheer. Voor een aantal stoffen worden berekende concentraties in zogenaamde contourplots weergegeven. Dat zijn kaartjes met lijnen van gelijke concentratieniveaus zodat in één oogopslag zichtbaar is welke niveaus er zijn. Voor alle stoffen wordt op een flink aantal plaatsen in een tabel aangegeven wat het effect van het plaatsen van de windmolens zal kunnen zijn. Hoewel de modelopzet is gemaakt door zorgvuldig de interactie tussen windmolen en rookpluimen te beschrijven, is het nog steeds een benadering. De uitkomsten zullen minder nauwkeurig zijn dan van het originele Nieuw Nationaal Model (NNM). De berekende bijdrage van bronnen zal naar verwachting binnen een factor twee zijn. Opgeteld bij een achtergrond, die nauwkeuriger is (ruwweg 5 a 10%), kan gesteld worden dat de resultaten voldoende betrouwbaar zijn om a) aan te geven of de windmolens een negatief dan wel positief effect hebben en b) om de resultaten toetsen aan de grenswaarden die in Nederland gelden.

Tenslotte worden de conclusies getrokken in hoofdstuk 9.

[3] Een beperking van het model is dat het werkt binnen het gaussische pluimmodel; een niet-gaussische vorm wordt dus als een gaussische vorm benaderd. Het zog (aanvankelijk min of meer een blokvorm) wordt een gauss door de diameter van het zog te vertalen naar een gauss met diameter=3 maal sigma-waarde. Sigma is de standaardafwijking van de gaussische eerdeling.

4 De aanpak meer in detail

4.1 Het rekenmodel

Het rekenmodel STACKS is een implementatie van het Nieuw Nationaal Model (NNM) en voldoet aan de eisen van de Standaard Rekenmethode 3 zoals beschreven in Regeling beoordeling luchtkwaliteit 2007. In deze Standaard Rekenmethode 3 wordt geen rekening gehouden met de invloed van windmolens op de verspreiding. In deze studie wordt het rekenmodel STACKS gebruikt om na te gaan wat de effecten zijn als er windmolens worden geplaatst langs het Noordzeekanaal. STACKS is een versie van het NNM dat door deskundigen in Nederland wordt gezien als het best beschikbare model voor het bepalen van de invloed van (onder meer) industriële bronnen. Het NNM (en dus ook STACKS) is wel uitgebreid getoetst aan metingen.

De invloed van windmolens is dus geen onderdeel van het NNM, maar wel in STACKS aanwezig. Deze toevoeging is eerder in het model aangebracht bij eerdere projecten (driemaal: Apeldoorn, Zutphen en Harlingen) waar de rook van een schoorsteen door een dichtbij staande windmolen beïnvloed wordt. Deze uitbreiding is ook hier toegepast en verder uitgewerkt omdat in deze studie meerdere windmolens en meerdere schoorstenen doorgerekend zijn. Dat maakt dat ook lage bronnen (zoals de emissies van kolen en erts opslagen) wellicht door windmolens beïnvloed worden. In de eerdere studies was steeds sprake van één schoorsteen en één windmolen. Nu gaat het om een veelheid van bronnen en 6 tot 7 windmolens. Dat maakt het model complexer, onder meer omdat voor alle bronnen en windmolens de posities ten opzichte van elkaar moeten worden bepaald. Ook moet per uur worden nagegaan welke schoorsteen bovenwinds dan wel benedenwinds van één van de windmolens staat. Op grond van de posities en de windrichting wordt per uur bepaald welke pluim door welke windmolens beïnvloed wordt. Het zogmodel (wat er gebeurt met wind en turbulentie achter de windmolen) is hetzelfde als in eerdere studies. Het model maakt onderscheid tussen hoge en lage bronnen en hun bijbehorende pluimhoogten. Daardoor wordt per stof bepaald welke invloed de windmolens hebben op de verspreiding.

4.2 Bijdrage achtergrond concentraties PM10.

De concentraties van stoffen in de lucht worden niet alleen door Tata Steel veroorzaakt. In Nederland worden concentraties luchtverontreiniging continu gemonitord. Door deze metingen verder te interpreteren en te extrapoleren is steeds een compleet beeld van de grootschalige concentraties in Nederland beschikbaar: voor voorbije jaren, maar ook voor toekomstjaren. Deze concentraties worden jaarlijks geüpdatet en zijn beschikbaar onder de naam Grootschalige Concentraties in Nederland: de GCN. Uit de database van de GCN voor de periode 2005-2014 zijn alle uurwaarden voor de locatie IJmuiden (497500,102500) af te lezen. Als daar een windroos van

wordt gemaakt (gemiddelde concentraties per windrichting) dan zijn er geen heel duidelijke pieken zichtbaar, zie figuur 3).

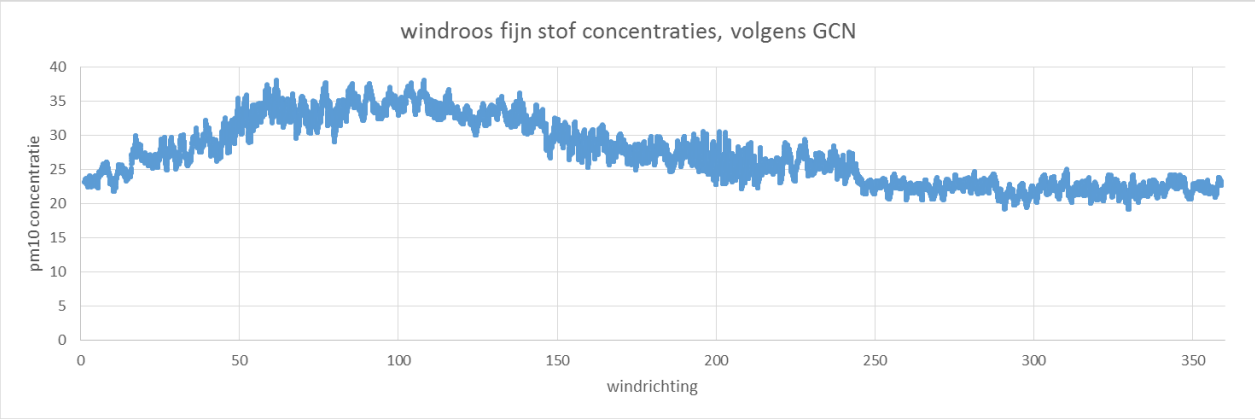

Figuur 3. Verdeling van uurgemiddelde PM10 concentraties over de windroos, volgens GCN (periode 2005-2014). 0=noord, 90=oost, 180=zuid , 270=west en 360=noord=0.

Uit het meetnet van RIVM (LML) zijn de bijdrage van Tata Steel voor het jaar 2012 beschikbaar, zie bijlage A. Voor de locatie IJmuiden (meetpunt 551) is de jaargemiddelde concentraties pm10 44 ug/m3 en voor Wijk aan Zee (553) 35, terwijl de bijdrage van Tata Steel op die locaties ongeveer 5 ug/m3 is. Tata Steel draagt dus bij aan de PM10, maar meer dan 80% wordt door de achtergrond (of andere bronnen) bepaald. Daarom is het van belang om de bijdrage van Tata Steel te isoleren van de achtergrond concentraties. Hiervoor moet bekend zijn wat de bijdrage van Tata Steel is in de GCN concentraties. Bij het RIVM blijkt de bijdrage van Tata Steel alleen voor 2012 te zijn berekend. Uitgaande van deze data is de bijdrage van Tata Steel in 2018 berekend en van de GCN waarden afgetrokken, aldus is een opgeschoonde PM10 achtergrond voor 2018 geconstrueerd, zie verder bijlage A.

Tot slot nog een opmerking over het effect van de windmolens op de achtergrondconcentraties.

Achtergrondconcentraties zijn afkomstig van bronnen die veraf zijn gelegen. Door de verspreiding in de lucht zijn deze stoffen dan al over de hele dikte van de menglaag verspreid: het maakt dan niet uit of de concentratie op 1, 10, 100 of 300 m wordt beschouwd: de concentraties zijn dan op alle hoogtes hetzelfde. Een windmolen kan dan de wind of de menging beïnvloeden, de concentraties worden daardoor niet veranderd: ze zijn al over de hele hoogte uniform. De pluimen van bronnen dichtbij (de lokale bronnen: in dit geval vrijwel alleen afkomstig van Tata Steel) zijn juist niet uniform verdeeld over de dikte van de menglaag: de windmolens beïnvloeden de concentraties van deze lokale pluimen natuurlijk wel.

Om te beoordelen of er normen worden overschreden, moeten de achtergrondconcentraties natuurlijk wel meegerekend worden. Dan kan de concentratie getoetst worden aan grenswaarden.

4.3 Invloed van windmolens op de verspreiding

De verspreiding van rookpluimen en stof gebeurt door de wind: deze bepaalt waar het stof naar toe waait. Hieronder volgt een beschrijving voor fijn stof; voor andere componenten gebeurt dit op dezelfde manier. Tijdens het transport worden de concentraties lager: er treedt verdunning op doordat de lucht het stof mengt met schonere omgevingslucht. Dit mengen gebeurt door de turbulentie in de lucht. Daardoor wordt een pluim benedenwinds naar alle kanten breder en worden de concentraties lager, zie figuur 2. Als de rookpluim veel warmer is dan de omgevingslucht stijgt de pluim eerst op, totdat de temperatuur van de pluim in evenwicht is met de omgeving. Stof dat van de grond opdwarrelt, verspreidt zich op dezelfde manier, alleen is de turbulentie dicht bij het aardoppervlak anders dan hoger in de lucht: soms meer (bijvoorbeeld 's nachts) en soms minder (op zonnige dagen).

Wanneer de pluim door de molen heen waait gebeuren er de volgende dingen. De rook komt in het zog van de windmolen terecht. In het zog achter de molen is de turbulentie veel sterker dan voor de windmolen: de pluim wordt versneld opgemengd in dit zog en verdunt zich op deze plaats sneller dan buiten het zog. Aangenomen wordt dat de pluim dan onmiddellijk geheel in het zog wordt opgemengd.

In het zog is de windsnelheid ook aanzienlijk lager dan voor de molen; de pluim waait dus minder snel weg. De windsnelheid normaliseert zich ongeveer 10 a 15 maal de rotor diameter (dus na 1,5 a 2 km) achter de windmolen. Afhankelijk van de hoogte van de pluim en de hoogte van de windmolen kunnen dan de volgende dingen gebeuren (zie figuur 4) indien de schoorsteen bovenwinds staat van de windmolen:

- De pluim is zo laag dat deze onder de turbine door waait: er wordt dan geen beïnvloeding door de windmolen verondersteld (figuur 4a).
- De pluim waait gedeeltelijk onder de turbine door: er wordt dan geen beïnvloeding door de windmolen verondersteld (figuur 4b).
- De pluim waait gedeeltelijk onder en gedeeltelijk door de turbine: de pluim wordt door het zog versneld naar boven toe verdund. Er is dus een gedeeltelijke beïnvloeding door de windmolen (figuur 4c). De hoogte van de pluimas wordt aangepast en berekend door te middelen over de hoogte van de windmolen en de hoogte van het zwaartepunt van de pluim. De turbulentie en de transportsnelheid van de pluim wordt nu aangepast en berekend door een gewogen gemiddelde te nemen van de waarde in het zog en de waarde vòòr het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot windmolen en afstand van receptorpunt (bijvoorbeeld bij de woongebieden) tot windmolen. De berekening van de pluimverdunning is dus afhankelijk van welk receptorpunt het betreft en dit is afhankelijk van de afstand die de pluim vòòr en ìn het zog heeft afgelegd.[4]

[4] Bedoeld de mate van verdunning van de pluim. Hoe verder een schoorsteen van de windturbine afstaat, hoe kleiner het effect van de windturbine kan zijn. Op oneindig grote afstand (de achtergrond

- De pluim waait geheel door de turbine (zoals in figuur 1, bovenste plaatje is aangegeven): de pluim wordt door het zog versneld verdund. Een rookpluim die op die plaats nog warmer is dan de omgevingslucht, zal na passage door de turbine deze warmte inhoud ineens hebben verloren: de pluimas is dan gelijk aan het midden van het zog. Ten opzichte van een vrije pluim zal de rookpluim minder stijgen in de atmosfeer, de grond sneller bereiken en dus hogere concentraties veroorzaken.
- De pluim waait gedeeltelijk boven het zog over en gedeeltelijk door het zog (figuur 4d). Hier wordt op dezelfde wijze gerekend als wanneer de pluim gedeeltelijk onder de turbine doorwaait. Ook hier wordt een gewogen gemiddelde genomen van de waarde in het zog en de waarde vòòr het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot windmolen en afstand van receptorpunt tot windmolen.
- De rookpluim gaat nu in zijn geheel boven de windmolen uit: er is dan geen beïnvloeding (figuur 4e).

Deze beschrijving geldt als de schoorsteen niet te ver (tot 1,5 kilometer) van de windmolens af staat. Indien de schoorsteen op grotere afstand staat, dan zal de windmolen de pluimverspreiding minder sterk beïnvloeden en de beïnvloeding die er is, leidt dan vaker tot iets lagere concentraties, omdat de pluim (die dan breed is) nog verder verbreed (dus verdund) zal worden. Hoe groter de afstand van de schoorsteen tot de windmolen, hoe kleiner de beïnvloeding zal zijn.

p.s.: In figuur 4 gaat het om een schematische weergave van het verspreidingsproces. Het is dus geen resultaat van berekeningen. Figuur 5 is wel gebaseerd op verspreidingsberekeningen met STACKS. Het effect van de windmolen op de verspreiding van rookpluimen is sterk afhankelijk van de onderlinge afstand. Dit wordt in hoofdstuk 9 verder uitgelegd.

Als een check op de implementatie in de rekencode van STACKS is voor diverse bronhoogte berekend wat het verschil is tussen de uitkomsten zonder en met windmolen. Dit is in de volgende figuren gedemonstreerd. Hiervoor is een bron genomen van 35, 50, 80, 120 of 150 m, 1 MW warmte en geplaatst ten zuidwesten van een windmolen (120 m hoog, diameter 115 m), zie figuur 5.

concentratie) is het effect van de windturbine dus nul: de emissie is dan al uniform verdeeld over de menglaag. Het verdunningsproces zelf hangt natuurlijk niet af van een receptorpunt.

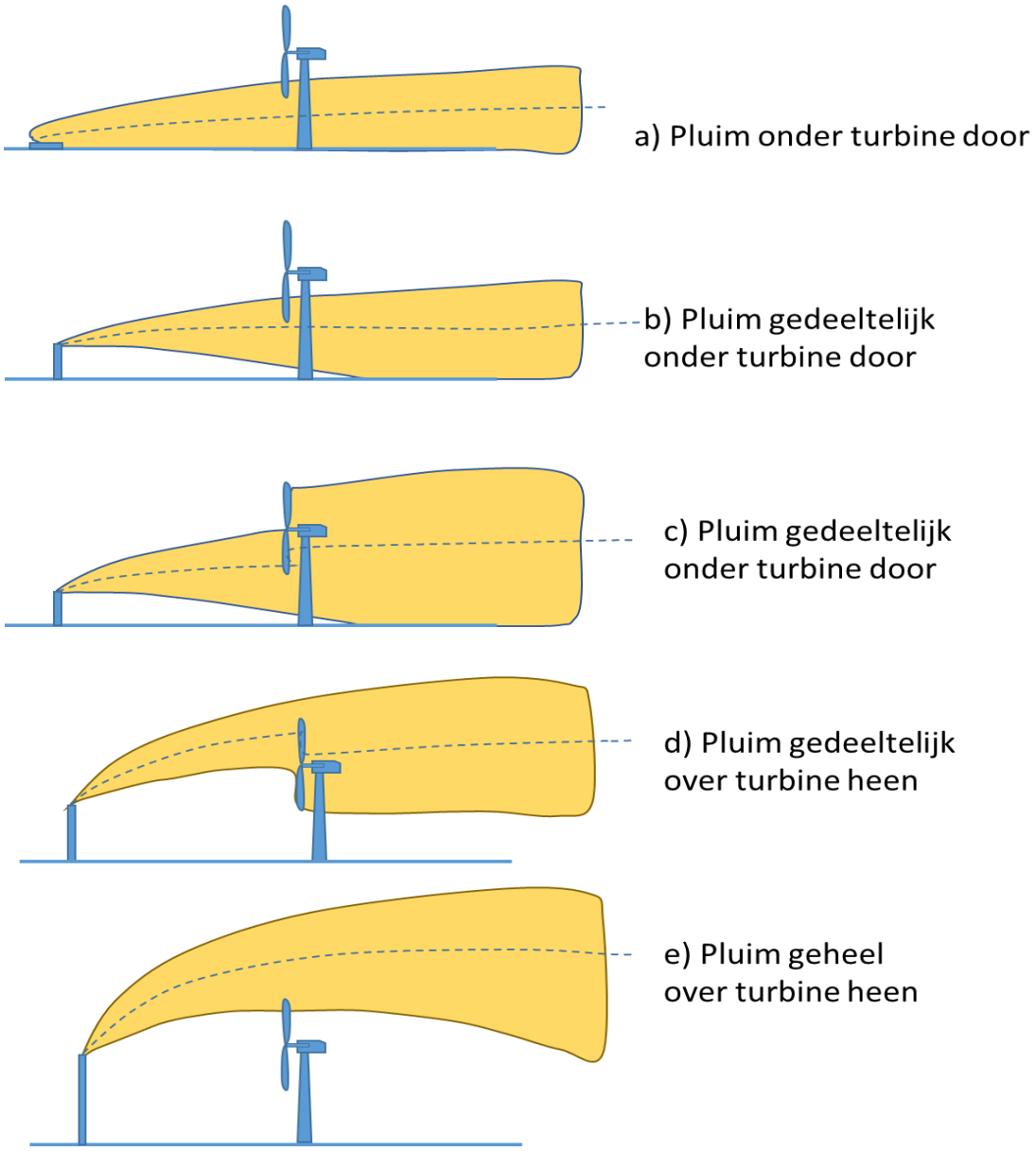

Figuur 4. Verschillende mogelijke combinaties van een rookpluim met het zog van een windmolen; de schoorsteen bovenwinds van de windmolen. In situatie c en d wordt beïnvloeding verondersteld.

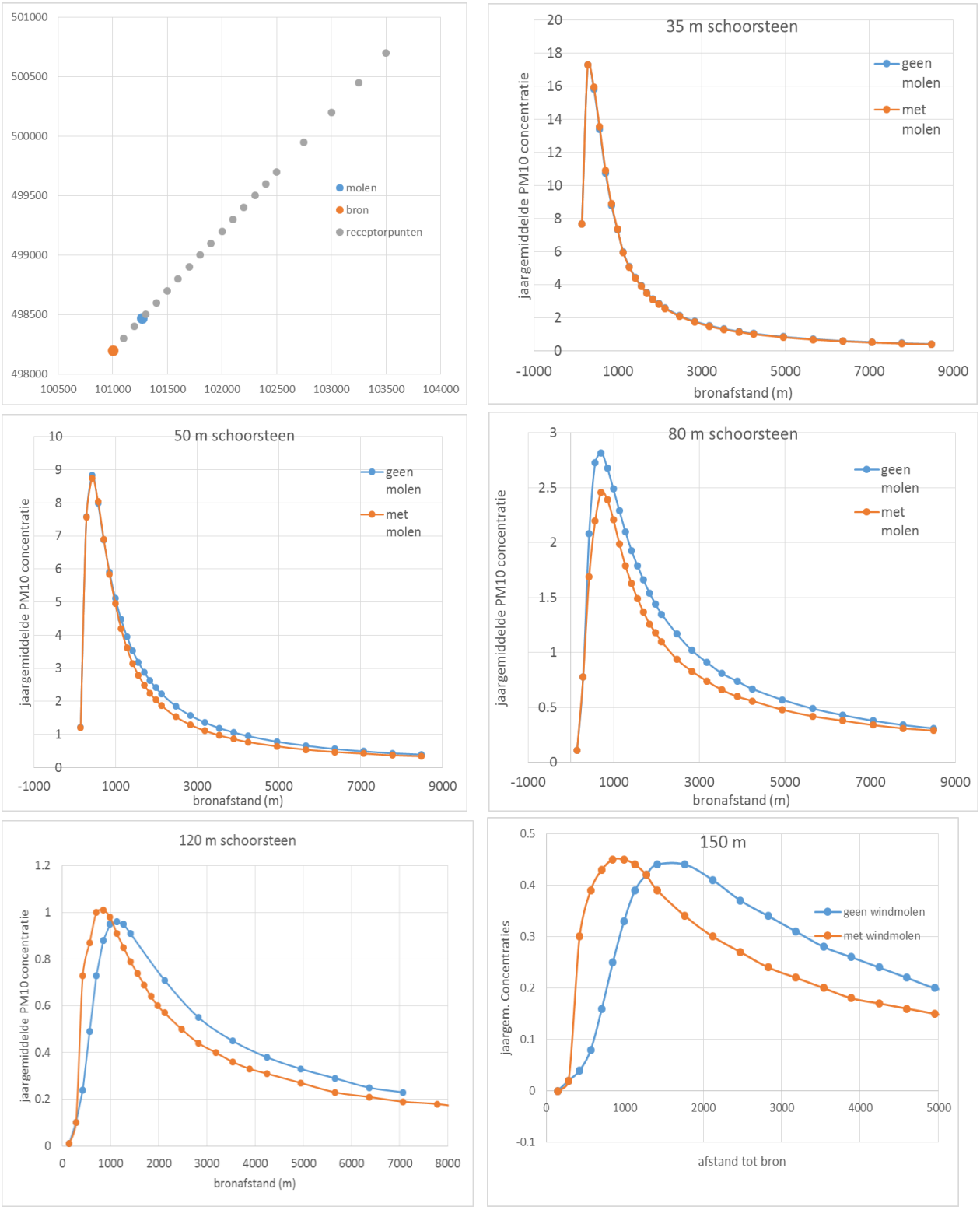

Figuur 5. Effect van een windmolen (hoogte 120m, rotordiameter 115 m) op het (jaargemiddelde-2007) concentratie verloop van ZW→ NO bij diverse schoorsteenhoogtes. Afstand bron-windmolen ong. 380 m. Links boven: posities van de schoorsteen en receptorpunten op een lijn zuidwest → noordoost dus.

Voor genoemde 5 bronhoogten is voor het jaar 2007 berekend wat de concentraties zijn over een lijn van zuidwest naar noordoost tot een afstand van 7 km, zie figuur 5.

Uit deze figuur 5 blijkt dat de windmolens op lage bronnen geen noemenswaardige invloed hebben. Naarmate de bron hoger wordt, wordt de invloed duidelijker: de pluim komt eerder aan de grond, veroorzaakt daar duidelijk hogere concentraties, maar verder windwaarts zijn de concentraties juist lager door de extra turbulentie van het zog. Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager.

Schoorstenen zonder warmte inhoud kunnen de effecten iets verschillen van wat hier is getoond: immers dan is er van een pluimstijgeffect geen sprake en blijft over dat de windsnelheid achter de windmolen lager is en dat er meer verdunning is.

Afhankelijk van de hoogte van de pluim en de hoogte van de windmolen kunnen dan de volgende dingen gebeuren (zie figuur 6) indien de schoorsteen benedenwinds staat van de windmolen:

- De pluim is zo laag dat deze onder het zog door waait: er is dan geen beïnvloeding door de windmolen (figuur 6a).
- De pluim waait gedeeltelijk onder het zog door: er wordt dan ook geen beïnvloeding door de windmolen verondersteld (figuur 6b).
- De pluim waait gedeeltelijk onder en gedeeltelijk door het zog: de pluim wordt door het zog versneld naar boven toe verdund. Er is dus een gedeeltelijke beïnvloeding door de windmolen (figuur 6c). Bij een warme pluim wordt de hoogte van de pluim berekend door de rookpluim stijging te berekenen met de aangepaste wind turbulentieparameters in het zog. Dit is mogelijk met STACKS omdat de pluimstijging 'incrementeel' wordt berekend. Dat wil zeggen dat de stijging steeds wordt berekenend in stapjes van 10 m hoogte. In elk luchtlaagje van 10 m wordt gekeken naar de daar heersende windsnelheid en turbulentie intensiteit. Door deze waarden in het zog aan te passen aan de condities in het zog kan zo de pluimstijging worden berekend, rekening houdend met de hogere turbulentie (waardoor minder stijging) en lagere windsnelheid (waardoor meer stijging) in het zog van de turbine. De turbulentie en de transportsnelheid van de pluim worden nu aangepast en berekend door een gewogen gemiddelde te nemen van de waarde in het zog en de waarde voor het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot receptorpunt en de zoglengte. De berekening van de pluimverdunning is dus afhankelijk van welk receptorpunt het betreft en dus van de afstand die de pluim vòòr en in het zog heeft afgelegd.
- De pluim komt direct geheel in het zog terecht (figuur 6d): de pluim wordt door het zog versneld verdund. Een rookpluim die op die plaats nog warmer is dan de omgevingslucht, zal anders stijging in het zog, dan een vrije pluim. De pluimstijging wordt hier stapsgewijs (per hoogtestap van 10 m) berekend met de turbulentieparameters en de windsnelheid in het zog op elke hoogte. Als de pluim uitstijgt boven het zog, worden weer de 'normale'

omgevingsparameters gebruikt om de verdere stijging te berekenen. Ten opzichte van een vrije pluim zal de rookpluim minder of meer stijgen in de atmosfeer, afhankelijk van wat het sterkste effect is: de sterkere turbulentie of de lagere windsnelheid.

- De pluim waait gedeeltelijk boven het zog over en gedeeltelijk door het zog (figuur 6e). Hier wordt op dezelfde wijze gerekend als wanneer de pluim gedeeltelijk onder de turbine doorwaait. Ook hier wordt een gewogen gemiddelde genomen van de waarde in het zog en de waarde vòòr het zog met als weegfactoren de afstand van schoorsteen tot windmolen en afstand van receptorpunt tot windmolen.
- De situatie dat de rookpluim geheel boven de windmolen uitstijgt, maakt dat er dan weer geen beïnvloeding is (niet in de figuur weergegeven).

Deze beschrijving geldt als de schoorsteen niet te ver (tot een 1,5 kilometer) van de windmolens af staat. De rookpluim komt dan immers niet meer in het zog terecht en de windsnelheid is op die afstanden weer ongeveer normaal geworden: het zog is uitgedempt. Indien de schoorsteen op grotere afstand staat, dan zal de windmolen de pluimverspreiding veel minder beïnvloeden en de beïnvloeding die er is, leidt dan voornamelijk tot iets lagere concentraties, omdat de pluim (die dan al breed is) misschien nog verder verbreed (dus verdund) zal worden.

p.s.: In figuur 6 gaat het om een schematische weergave van het verspreidingsproces. Het is dus geen resultaat van berekeningen. Figuur 7 is wel gebaseerd op berekeningen.

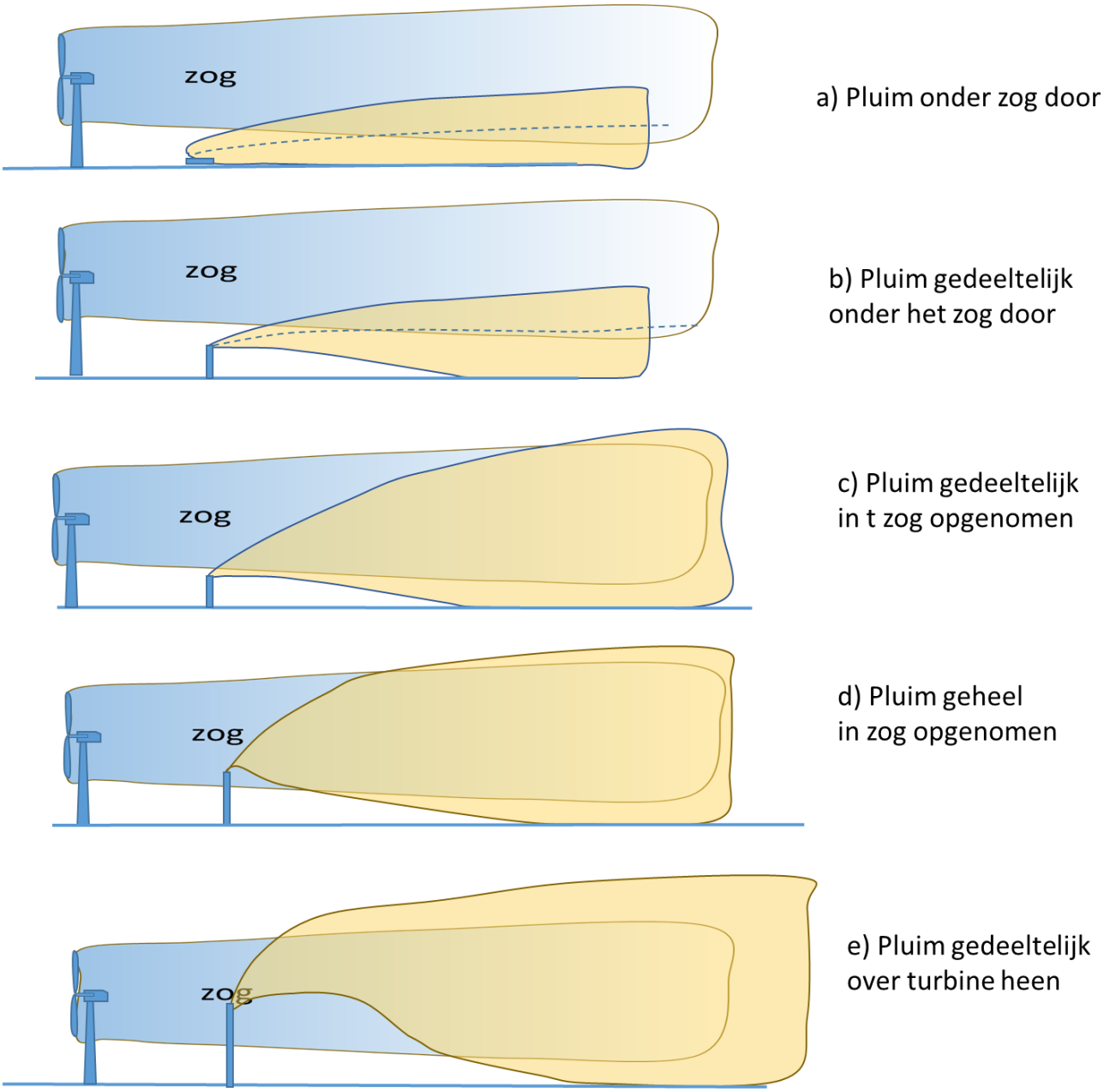

Figuur 6. Verschillende mogelijke combinaties van een rookpluim met het zog van een windmolen; de schoorsteen benedenwinds van de windmolen; kwalitatieve weergave).

Als een check op de implementatie in de rekencode van STACKS is voor diverse bronhoogte berekend wat het verschil is tussen de uitkomsten zonder en met windmolen. Hiervoor is een bron genomen van 35, 50, 80, 120 of 150 m, 1 MW warmte en geplaatst ten zuidwesten van een windmolen (120 m hoog, diameter 115 m), zie figuur 7.

Voor genoemde 5 bronhoogten is voor het jaar 2007 berekend wat de concentraties zijn over een lijn van zuidwest naar noordoost tot een afstand van 7 km, zei figuur 7.

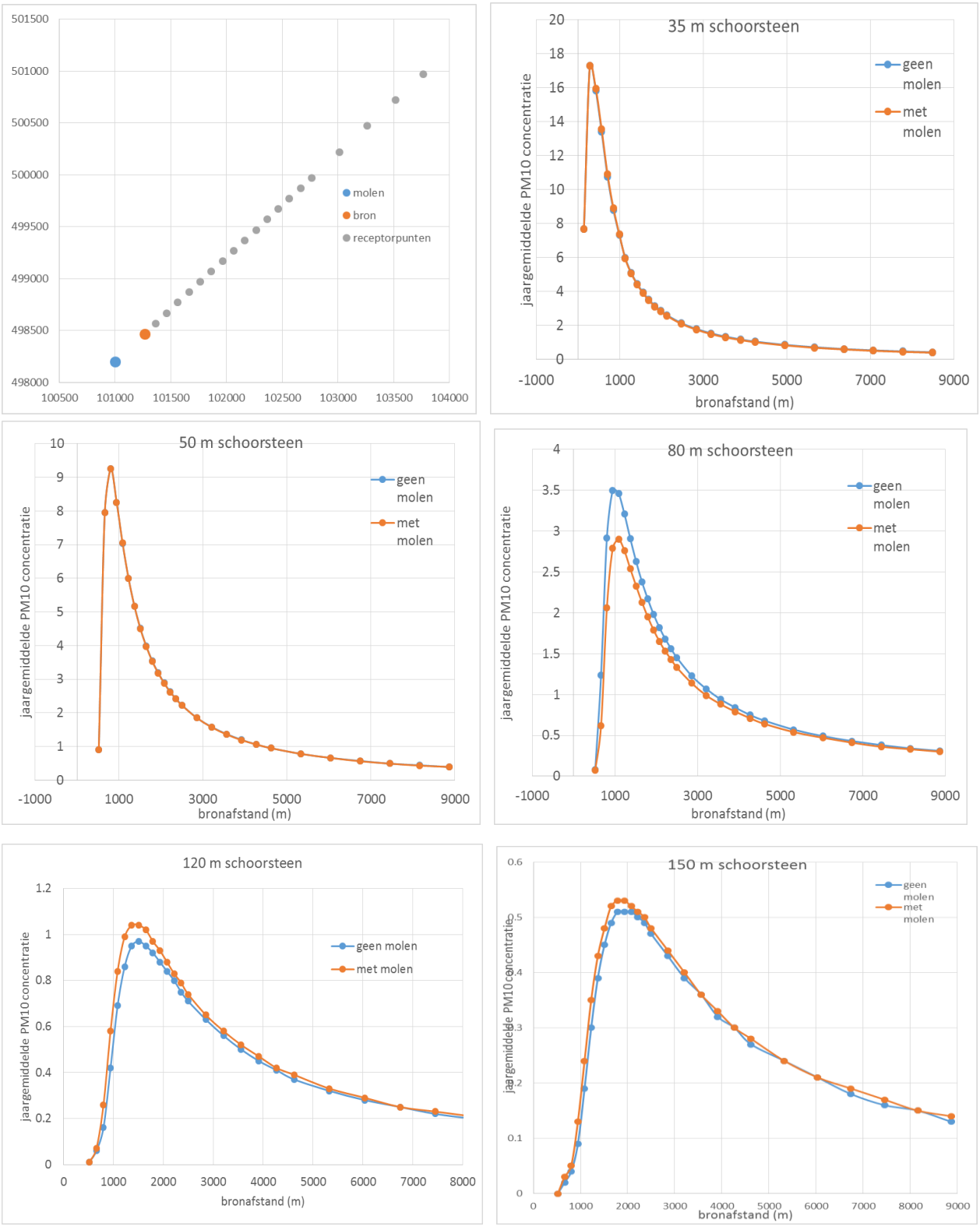

Figuur 7. Effect van een windmolen op het (jaargemiddelde- 2007) concentratie verloop van ZW→ NO. Afstand bron-windmolen ong. 380 m, hoogte windmolen 120m, rotordiameter 115 m. Links boven: posities van de schoorsteen en receptorpunten op een lijn zuidwest → noordoost dus.

Uit deze figuur 7 blijkt ook hier dat de windmolens op lage bronnen weinig tot geen invloed hebben. In de figuur is het niet te zien, maar door de afgenomen windsnelheid in het zog van de turbine, kunnen de concentraties licht verhoogd zijn. Naar mate de bron hoger wordt, wordt de invloed beter zichtbaar. Eerst is het effect licht concentratie verlagend: het effect van de hogere pluimstijging is iets groter dan het effect van de extra turbulentie. Bij nog hogere schoorstenen doet de hogere pluimstijging niet veel meer en maakt het effect van de versterkte turbulentie dat de concentraties licht verhoogd zijn. De effecten zijn hier echter een stuk minder dan wanneer de schoorsteen bovenwinds staat van de windmolen.

Bij schoorstenen zonder warmte inhoud kunnen de effecten iets verschillen van wat hier is getoond: immers dan is er van een pluimstijgeffect geen sprake en blijft over dat de windsnelheid achter de windmolen lager is en dat de dispersie daar sterker is. En bij schoorstenen met een grotere warmte emissie zullen de effecten anders zijn. Bovenstaande analyse is uitgevoerd om een goede werking van het rekenmodel aan te tonen.

4.4 Keuzen in invoer en modelparameters

De uitkomsten van de berekeningen kunnen gevoelig zijn voor keuzen die zijn gemaakt, zowel bij de invoerdata als bij de modelparameters.

4.4.1 De invoer

De emissies van Tata Steel zijn gedetailleerd in de berekeningen opgenomen. Daarbij is ervan uitgegaan dat de productie in 2018 8/7 maal hoger (volgens opgave Tata Steel) is dan in 2015. Deze factor is in de emissies verwerkt en werkt lineair door naar de berekeningsresultaten. De belangrijkste emissies betreffende fijnstof emissies (PM10). Zowel de puntbronnen als de open oppervlaktebronnen zijn als invoer gebruikt: de puntbronnen omvatten in totaal 405 ton/jaar PM10 en de oppervlaktebronnen omvatten 1404 ton totaal stof (waarvan een deel PM10 is). Van deze laatste zijn niet alle bronnen bij de berekeningen meegenomen; de kleinste bronnen zijn verwaarloost, zodat de totale stof emissie voor de berekeningen 61 ton minder is: 1343 bedraagt. Het aandeel PM10 hierin is volgens opgave van Tata Steel 20%. Echter om het rekenmodel te verifiëren zijn de uitkomsten met metingen uit 2007 vergeleken. Voor dat jaar heeft DCMR een vergelijking gemaakt tussen berekeningsuitkomsten en metingen en in deze studie is daar gebruik van gemaakt. De documentatie hiervan bevat alle invoergegevens voor modelberekeningen. Deze zijn gebruikt om STACKS met deze metingen te valideren. Het STACKS rekenmodel is daarom gedraaid voor het jaar 2007 (met de meteorologie van 2007). De uitkomsten van het model komen goed overeen met de metingen als we een iets hoger aandeel PM10 in het totaalstof van de open bronnen aannemen, namelijk 25%, zie figuur 8.

In de studie van DCMR is geconcludeerd dat de berekende concentraties lager zijn dan de gemeten waarden. Dat heeft meegespeeld bij de keus voor een hoger aandeel PM10 (dan het gangbare 20%) voor diffuse (open) bronnen in de huidige studie.

De ruwheid die is gebruikt bij deze validatie-berekeningen is gekozen op 0,35 m. Deze waarde komt overeen voor een gebied rond de kolen- en erts opslagen. Deze keus is gemaakt om met name de metingen in de lijn van de grote opslagen richting IJmuiden goed te kunnen berekenen. Volgens de PreSRM is de ruwheid voor dit gebied 0,35m. De berekeningen voor het toetsjaar 2018 worden voor een veel ruimer gebied uitgevoerd; het gaat dan om de woonkernen van IJmuiden, Velzen-Noord en Velzen Zuid, Wijk aan Zee ne Beverwijk. Bij dit gebied (omvang 7 x 7 km) hoort een ruwheid van 0,8 m volgende PreSRM. Voor dit gebied zijn ook contourplot gemaakt voor alle stoffen. Daarbij is steeds de waarde van 0,8 m gebruikt.

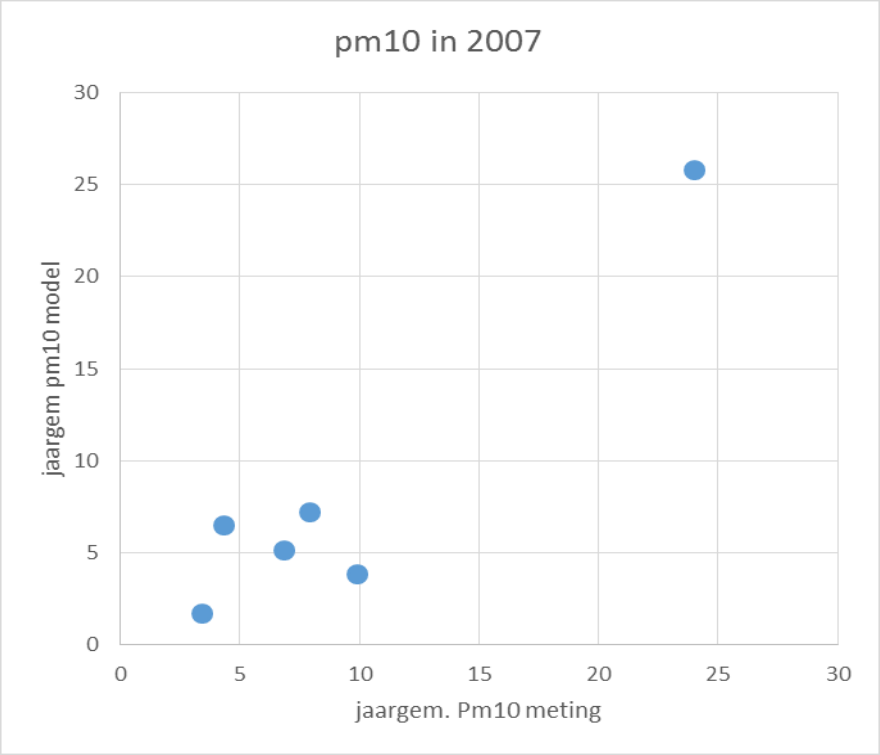

Figuur 8. Vergelijking van gemeten PM10 concentraties met berekende waarden (zonder windmolens) voor het jaar 2007. Metingen afgeleid uit DCMR (2011).

De open stofbronnen kunnen als oppervlaktebronnen worden doorgerekend. Nadeel hiervan is dat de dimensies van de oppervlaktebronnen aan beperkingen onderhevig zijn: de verhouding tussen lengte en breedte dient bij voorkeur tussen 0,4 en 2,5 te zijn. Dat is soms lastig voor een aantal bronnen: de verhoudingen vallen soms buiten de aangegeven waarden van 0,4 en 2,5 en sommige hebben meer het karakter van lijnbronnen. Bovendien is de combinatie met het verstorend gedrag van windmolens moeilijk in het rekenmodel op te nemen. Daarom is ervoor gekozen om de open bronnen als series van puntbronnen op te nemen in de invoer bestanden. In bijlage C is aangegeven met hoeveel puntbronnen elke oppervlaktebron is benaderd. In het rekenmodel zijn vergelijkende berekeningen uitgevoerd voor enkele oppervlaktebronnen en de puntbron benadering om te zien of hier significante verschillen zijn waar te nemen. De verschillen

zijn voor vierkante oppervlaktebronnen nihil, maar voor langgerekte oppervlaktebronnen (bv 100x800) kunnen de verschillen 10-30% zijn. Een reden te meer om de voorkeur voor een serie puntbronnen te geven.

Ter verificatie zijn ook de emissies (en de opgegeven PM10 fracties) uit de studie van DCMR uit 2011 met het model doorgerekend. De uitkomsten en conclusies zijn dan dezelfde: rekenen met een aandeel 25% PM10 in het totaal stof (in plaats van 20%) is nodig om overeenstemming met de metingen te krijgen.

4.4.2 Modelparameters

In het rekenmodel is een aantal aannamen gedaan om de werkwijze in een gaussisch pluimmodel te kunnen formuleren. Het gaat dan om de keuze van windsnelheid, turbulentieparameters en de vraag wanneer een pluim in het zog wordt opgenomen oen wanneer niet.

De windsnelheid wordt berekend conform de rekenregels voor het zog (zie bijlage B). Naar mate de schoorsteen verder weg in het zog staat, wordt de windafname in het zog minder. Direct achter de windmolen is de windsnelheid ruwweg de helft van die in de omgeving; ver weg (1,5 km) achter de turbine is het effect weer nihil. De windsnelheid die wordt gebruikt voor de (pluimstijging en) concentratieberekening is dan deze berekende waarde.

Voor het berekenen van de verdunning van de pluim zijn turbulentieparameters nodig. Deze worden berekend zoals in bijlage B is aangegeven. In tegenstelling tot de windsnelheid in het zog, zijn de turbulentieparameters als vaste waarden berekend voor het zog, dicht achter de turbine. De waarden die worden gebruikt voor de concentratieberekening zijn plaats afhankelijk, waarbij wordt gemiddeld tussen de waarde in het zog en de waarde na het zog. De middeling geschiedt dan op grond van de afstand van de schoorsteen en het receptorpunt in het zog. Naar mate schoorsteen en receptorpunt verder weg van de windmolen staat wordt de waarde achter het zog meer gekozen en die in het zog juist minder.

De pluimhoogte wordt aangepast aan de mate dat de pluim in het zog wordt opgenomen. De aangepaste pluimhoogte is een gewogen gemiddelde van turbinehoogte en zwaartepunt van de oorspronkelijke pluimhoogte. De weegfactoren hierbij zijn de (verticale) breedte van het zog en de breedte van de pluim ter plaatse. Deze aanpassing van de pluimhoogte vindt plaats als de pluimas (geprojecteerd op het horizontale vlak) binnen de diameter van de rotor komt. Dit is een conservatieve aanname: in werkelijkheid zal er minder vaak beïnvloeding kunnen plaatshebben.

De pluimafmetingen worden bepaald door de waarde van sigma-y (de horizontale pluim) en sigma-z (de verticale pluim). Beide parameters zijn in het zog groter dan erbuiten en zorgen dus voor versnelde verdunning van de pluim. De waarden worden berekend door een optelling van de bijdrage door de (veronderstelde) onmiddellijke opmenging in het zog en effect van de versterkte turbulentie die de pluim windwaarts (sneller) breder laat maken.

Om te bepalen of een pluim in het zog wordt opgenomen of niet worden de volgende criteria gebruikt. De pluim komt direct in het zog indien:

- In het horizontale vlak: afstand pluimas tot turbineas < halve rotordiameter+0.1*(afstand schoorsteen tot windmolen) en
- In het verticale vlak: Abs(schoorsteenhoogte-turbinehoogte)<0.5*rotordiameter,
- afstand van de schoorsteen tot de windmolen<zoglengte, en
- de schoorsteen staat benedenwinds van de windmolen

De pluim komt via de windmolen in het zog indien:

- de schoorsteen staat bovenwinds van de windmolen
- In het horizontale vlak: afstand pluimas tot turbineas < halve rotordiameter+0.1*(afstand schoorsteen tot windmolen) plus halve pluimbreedte
- In het verticale vlak: Abs(Schoorsteenhoogte-turbinehoogte)<0.5*rotordiameter
- Hoogte massazwaartepunt rookpluim (het midden dus)>onderste punt rotordiameter
- Hoogte massazwaartepunt rookpluim (het midden dus)<bovenste punt rotordiameter
- Halve pluimbreedte is kleiner dan rotordiameter (heel brede pluimen worden verondersteld niet erg beïnvloed te worden door de windmolen)

Indien de menghoogte lager is dan de top van de rotordiameter, dan wordt de mate waarin een pluim boven de menglaag uitkomt (de zogenaamde penetratie) berekend uit welk deel van de pluim boven de top van rotordiameter in plaats van boven de menglaag uitkomt. De penetratiefractie wordt dus bijgesteld (verlaagd, er blijft meer van de pluim in de menglaag).

4.4.3 Kustlijn fumigatie

Omdat Tata Steel en de bijbehorende bronnen dicht bij de kust liggen, kan de zogenaamde kustlijn fumigatie een rol spelen. In de literatuur zijn aanwijzingen gerapporteerd dat dit effect een grote rol kan spelen bij de verspreiding van rookpluimen uit schoorstenen die dicht bij de kust liggen. Om die reden is dit aspect bij deze studie meegenomen. Kort gezegd komt het erop neer dat de nabijheid van de zee ervoor kan zorgen dat de menghoogte bij wind van zee de eerste kilometers landinwaarts beduidend lager is dan de 'normale' modellen voor landinwaartse situaties berekenen. Dat betekent dat rookpluimen die nabij de kust worden geëmitteerd in een veel dunnere luchtlaag worden verspreid, waardoor de concentraties veel hoger kunnen zijn. Bovendien kunnen rookpluimen die zich bòven de menglaag bevinden landinwaarts toch weer ìn de menglaag terecht komen: dit laatste proces wordt fumigatie genoemd (zie figuur 9).

Van belang is daarbij de groei van de menglaag (in het Engels: thermal internal boundary layer: TIBL) te berekenen afhankelijk van de windsnelheid en de mate van convectie (thermiek) boven land: vaak wordt een afstandsafhankelijke functie genomen.

In formule wordt de hoogte van de menglaag $h=A_o \sqrt{x}$, waarbij x de afstand tot de kustlijn is. Voor A_0 zijn diverse (min of meer empirische) waarden of functies in de literatuur bekend. In STACKS wordt gebruikt: $A_o = 20*\sqrt{(H_o/ (\rho\ c_p\ g\ u_z))}$[5]. De versnelling door de zwaartekracht is g; u_z de windsnelheid op hoogte z. ρ is de soortelijke massa van lucht en c_p soortelijke warmte van lucht bij constante druk p. De constante (20) is zo gekozen dat bij redelijke conservatieve omstandigheden (bodem warmte flux H_0=300 W/m^2 en windsnelheid 3 m/s) de menglaaghoogte op ongeveer 10 km van de kust ongeveer 1000 m of meer is, met andere woorden: dan is weer de land-waarde heeft benaderd. Deze constante is aanzienlijk hoger dan in de literatuur vermeld is. Waarom een lage constante is gekozen door de auteurs is niet gemakkelijk te achterhalen. Het kan zijn dat het TIBL model is gefit op een hele kleine dataset, in een omgeving die bovendien sterk afwijkt van de Nederlandse kust.

Het effect ervan is nagegaan voor de fijn stof concentraties (voor het merendeel lage bronnen) en voor CO (vooral hogere bronnen), zie tabel 1.

Tabel 1: jaargemiddelde concentraties voor de bronbijdragen op 6 punten nabij Tata. Jaar: 2007, berekend met en zonder het effect van kustlijnfumigatie (TIBL).

Locatie (x,y coordinaten)		CO		PM10	
		met TIBL	geen TIBL	met TIBL	geen TIBL
101624	497549	59.26	59.27	6.79	6.79
101701	500986	144.26	144.26	5.72	5.72
101484	500553	181.77	181.77	7.95	7.95
101200	498500	114.68	116.61	23.39	23.43
104250	500400	56.49	58.83	1.95	1.97
103156	499880	102.33	106.73	4.42	4.46

Uit de tabel 1 kan afgeleid worden dat het effect van de TIBL verwaarloosbaar is. Nader beschouwing leert dat dit enerzijds komt omdat er voor PM10 veel lage bronnen zijn en daar heeft de TIBL geen invloed op. Anderzijds is het aantal *uren* waarin aan de TIBL voorwaarden is voldaan niet groot (ruwweg 3% van het jaar): het effect treedt dus niet vaak op. Het effect is overigens niet zo dat het concentratie-verhogend werkt: door de menghoogte-verlaging (TIBL effect) zullen de pluimen uit grote en hoge Tata Steel schoorstenen vaker boven de (lagere TIBL-) menglaag uitstijgen en dus lagere grondconcentraties veroorzaken. Dit effect is sterker dan het 'invangen' van de pluim in een lagere (TIBL-) menghoogte waardoor de concentraties juist hoger zouden kunnen zijn.

Het effect van kustlijn fumigatie is verwaarloosbaar en is in de berekeningen niet meegenomen.

[5] Afgeleid van het Csiro model: http://www.cmar.csiro.au/airquality/coastfume/

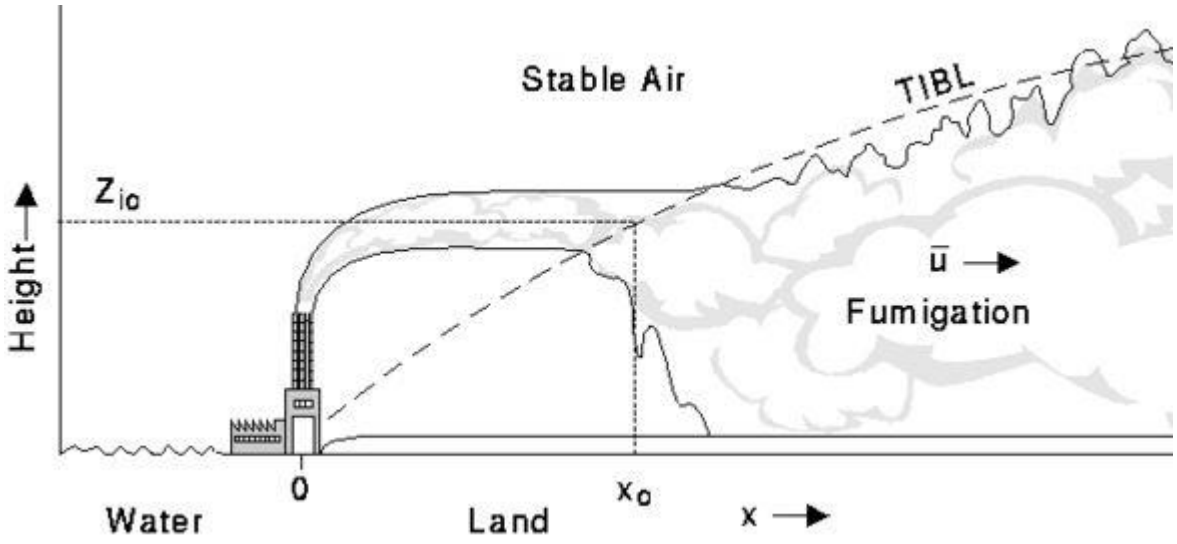

Figuur 9. Kustlijn fumigatie: door de toenemende menglaaghoogte kunnen rookpluimen in de menglaag gevangen worden. De menglaag is een functie van de afstand tot de kust.

5 De emissies van Tata Steel

5.1 Stofemissies

De stofemissies bestaan voor een deel uit emissies uit duidelijke (min of meer continue) puntbronnen en voor een deel uit open diffuse bronnen. Beide bronsoorten zijn in het rekenmodel meegenomen. Door Tata Steel zijn de emissies op een hoog detailniveaus verstrekt. Daarbij zijn de waarden gebruikt uit 2014, die aan de provincie Noord-Holland zijn gerapporteerd. In bijlage C zijn de emissies van alle stoffen gegeven, die in deze studie zijn gebruikt. Voor de puntbronnen zijn de posities van de emissies bekend, van de open bronnen en diffuse bronnen zijn de locaties in samenspraak met Tata Steel vastgesteld. De afmetingen zijn bepaald aan de hand van de kaarten en Google satellietopnamen. De inventarisatie omvat ook de fakkels die voor een beperkte tijd gas afblazen. De open bronnen en diffuse bronnen zijn op 5 m hoogte gesteld (enkele andere hoogten zijn ook doorgerekend, maar dit maakt geen merkbaar verschil in de uitkomsten) en deze zijn allen als series van puntbronnen in het model ingevoerd. In bijlage C zijn de emissies en andere bronkenmerken gegeven.

5.2 Overige emissies

Van de overige stoffen zijn de emissies bepaald aan de hand van het jaaroverzicht dat Tata Steel in het milieu jaarrapport (2014)[6] vermeldt. Het gaat dan om SO_2, NO_x, CO, NH_3, Hg (kwik), Cd

[6] Het milieu jaarrapport is onderdeel van de digitale rapportage naar overheden toe (provincie en RIVM)

(cadmium) en Pb (lood). Tenslotte zijn ook de geuremissies geïnventariseerd en gebruikt om de geurbelasting in de omgeving te bepalen. Dat geschiedt dan door een zogenaamd 98-percentiel te berekenen. Dit is de uurgemiddelde concentratie die in 2% (100-98) van de tijd overschreden wordt.

6 Grof stof

Uit milieumeldingen van Tata Steel en de omgeving wordt duidelijk dat er naast fijn stof en gasvormige emissies ook sprake kan zijn van grof stof. Vanuit de werkgroep is onder meer melding gemaakt van metaaldeeltjes en dan met name vanuit de Velserkom. Volgens Tata Steel worden er geen metaaldeeltes door Tata Steel geëmitteerd. Er zijn wel incidenten bekend dat er metaal- of roestdeeltjes op een woonboot terecht komen. Wat het karakter hiervan is (deeltjesgrootte, samenstelling en frequentie van het vrijkomen ervan), is onbekend zodat er met het rekenmodel geen berekeningen gedaan kunnen worden. In overleg met Tata Steel is besproken welke bronnen dan grove deeltjes (die op metaaldeeltjes lijken) kunnen emitteren en wat dan de deeltjesgrootten van deze deeltjes kunnen zijn. In dit overleg is vastgesteld dat deeltjes met grootte van 10-100 µm het meest waarschijnlijk zouden kunnen zijn. Metingen van deeltjesgrootten zijn niet voorhanden. Grotere deeltjes dan 100 µm zullen het bedrijfsterrein niet snel af komen, want deze dalen zo snel neer dat transport tot buiten het Tata Steel terrein niet mogelijk is (valsnelheden zijn dan in de ordegrootte van 1 m/s of meer). Kleinere deeltjes (<10 µm) vallen in de categorie fijn stof (PM10) en daarvan is de valsnelheid en de depositiesnelheid zo gering dat neerslag geen rol speelt: de depositie ervan beïnvloedt de concentraties niet. Voor de deeltjesgrootteverdeling van grof stof is de volgende verdeling aangenomen, zie tabel 2 en figuur 10.

Tabel 2. Deeltjesgrootteverdeling van grof stof.

fractie no	diameter van	tot (µm)	gem diameter (µm)	relatief aandeel (%)
1	1	6	2.5	2.6%
2	6	10	8	2.4%
3	10	16	13	6.0%
4	16	22	19	8.1%
5	22	28	25	10.2%
6	28	35	31	13.7%
7	35	45	40	20.4%
8	45	58	51	20.7%
9	58	75	66	12.8%
10	75	100	87	3.1%

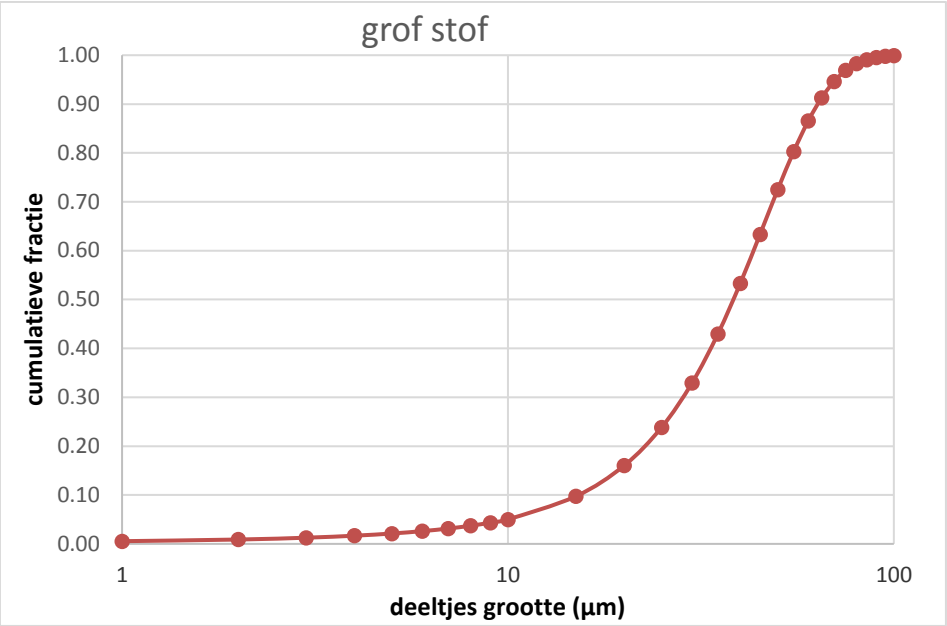

Figuur 10. Deeltjesgrootte verdeling van Tata Steel stof: aanname op basis van lognormale verdeling en bandbreedte 0-100 µm.

Van dit grof stof is geen concrete informatie bekend om welke emissie het gaat: het zijn immers geen bekende constante (of van de wind afhankelijke) emissies, maar het betreft waarschijnlijk emissies, die incidenteel op kunnen treden. Andere grof stof emissies (kolenopslag en andere materialen) kunnen plaatsvinden; daarom is nagegaan of stofneerslag door windmolens beïnvloed wordt. De vraag is dan of de windmolens de stofhinder in positieve of negatieve zin zou kunnen veranderen en niet om de hoeveelheid van dit grof stof precies te bepalen.

De concentratie en depositie (van dit stof) is berekend met STACKS. Hierin is het aantal stofklassen (dat normaal in het NNM 5 is) uitgebreid naar 10 om de deeltjesgrootteverdeling conform tabel 2 te kunnen doorrekenen. Als soortelijke massa van de deeltjes is 5 g/cm^3 aangenomen. Hiermee zijn indicatieve berekeningen gedaan.

De berekeningen zijn uitgevoerd over de lijn van zuid naar noord over de oppervlaktebron heen tot een afstand van 5 à 6 km naar beide kanten, dus over IJmuiden en over Wijk aan Zee heen. Als periode die is doorgerekend is het jaar 2015 genomen. Voor deze tijd zijn dus alle uren met alle voorkomende weersomstandigheden doorgerekend. De resultaten (in procenten toe- of afname, het gaat immers om het relatieve effect van de windmolens) zijn in tabel 3 gepresenteerd. Er zijn heel kleine verschillen, maar deze verschillen zijn zo klein dat deze absoluut niet significant zijn. Het eventueel neerslaan van deeltjes vanaf het Tata Steel terrein wordt dus niet beïnvloed door de windmolens, volgens deze berekeningen.

Tabel 3. Effect van de windmolens op neerslag grof stof over de lijn zuid→ noord over het punt waar de middelste windmolen staat. Uitgedrukt in percentages (+ betekent toename; - betekent afname).

afstand	x-coord	y-coord	verschil
5403	102347	503784.2	0.00%
4828	102347	503208.8	0.00%
4303	102347	502683.9	0.00%
3825	102347	502205.3	0.00%
3388	102347	501768.8	0.00%
2990	102347	501370.7	0.00%
2627	102347	501007.6	0.00%
2296	102347	500676.5	0.00%
1994	102347	500374.5	0.00%
1718	102347	500099.1	0.00%
1467	102347	499847.9	0.00%
1238	102347	499618.8	0.00%
1029	102347	499409.9	0.00%
839	102347	499219.3	0.00%
665	102347	499045.5	0.00%
506	102347	498887	0.00%
362	102347	498742.5	0.00%
230	102347	498610.7	0.00%
110	102347	498490.4	0.01%
0	102347	498380.8	0.04%

afstand	x-coord	y-coord	verschil
0	102347	498380.8	0.04%
-110	102347	498271	0.05%
-230	102347	498150.9	0.08%
-362	102347	498019.1	0.07%
-506	102347	497874.6	0.07%
-665	102347	497716.1	0.06%
-839	102347	497542.3	0.01%
-1029	102347	497351.8	0.00%
-1238	102347	497142.8	0.01%
-1467	102347	496913.7	-0.05%
-1718	102347	496662.5	-0.09%
-1994	102347	496387.1	-0.01%
-2296	102347	496085.1	0.03%
-2627	102347	495754	-0.08%
-2990	102347	495390.9	-0.02%
-3388	102347	494992.8	-0.06%
-3825	102347	494556.3	0.05%
-4303	102347	494077.7	-0.03%
-4828	102347	493552.8	-0.09%
-5403	102347	492977.4	-0.06%
-6034	102347	492346.4	0.05%

Voor grotere deeltjes of zwaardere (dus hoger soortelijke gewicht) dan hier beschouwd, geldt dat deze dichter bij de bron neervallen. Als de deeltjes vanuit Velserkom inderdaad metaaldeeltjes zijn, dan zakken deze nog sneller uit dan hier berekend. Ze zijn minder gevoelig zijn voor atmosferische turbulentie: de valsnelheid ten gevolge van de zwaartekracht bepaalt het neervallen dan geheel; windmolens beïnvloeden dit niet. Voor deze deeltjes geldt dus: de windmolens zullen het valgedrag niet beïnvloeden, daarvoor zijn de windmolens te hoog. Extra verspreiding kan heel misschien nog wel plaatsvinden in het bovenste deel van de stofpluim àls dat deel van de pluim tenminste in het zog terecht komt, zie figuur 11. Waarschijnlijk is dat dus niet, omdat grof stof vrij snel zal neerdalen en dus normaliter niet in het zog terecht zal komen. Het gevolg zal zijn dat de concentraties en deposities door de windmolen niet beïnvloed zullen worden of, indien dat toch het geval is, een nauwelijks merkbare verandering zal geven (zie tabel 3). De berekeningen aan grovere (en zwaardere) deeltjes bevestigen dat.

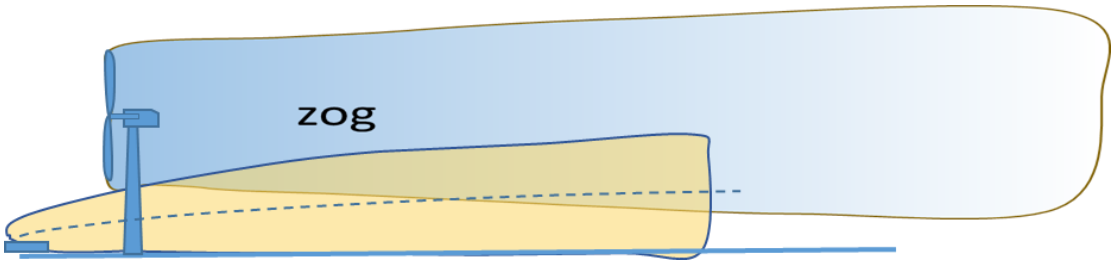

Figuur 11. Lage emissies kunnen verder wind afwaarts deels (het hogere pluimdeel) eventueel worden opgenomen in het zog; gevolg: mogelijk wat extra verdunning, dus lagere concentraties en minder depositie.

Naschrift:

Eén detail in de modellering is aangepast ten opzichte van een eerdere versies van dit rapport en verdient hier met nadruk vermelding. Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd. Wiskundig maakt het geen principieel verschil. Maar omdat er met een beperkt aantal benaderende lijn- respectievelijk puntbronnen gerekend wordt treden er verschillen op. Er kan immers maar een beperkt aantal bronnen doorgerekend worden. Omdat deze beide benaderingen zijn, geven ze niet precies hetzelfde resultaat. Deze verschillen zijn ver van de bron te verwaarlozen; dicht bij de bron zijn deze meer zichtbaar: tot maximaal 10%, zo is in de eerdere versies gemeld. Hierdoor gaven de uitkomsten in eerdere indicatieve berekeningen voor het Spuisluis windpark aan dat de stofneerslag dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn. Dit is dus geen reëel verschil, maar een artefact van het model zèlf. In deze rapportversie is daarom de berekening van grof stof verbeterd. Dat is gedaan omdat een verschil van hoogstens 10% neerslag aan grof stof als niet erg significant werd gezien. De studie gaat immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt (alleen) hinder. Echter, vanwege het belang dat nu ook gehecht wordt aan de depositie van grof stof is hier de indicatieve berekening meer gedetailleerd uitgevoerd. Om de vergelijking tussen de situatie met en zonder de windmolens nauwkeuriger te beschouwen, zijn nu in beide gevallen de diffuse bronnen als puntbronnen benaderd. Daardoor is het verschil van maximaal 10% weggevallen en blijken de verschillen minder dan 0,1% te zijn.

7 Resultaten berekende PM10 concentraties

De concentraties PM10 zijn berekend voor de situatie in 2018 zonder de windmolens en met de windmolens, zodat het effect van de windmolens uit de vergelijking blijkt. Voor een aantal plaatsen in IJmuiden, Velsen, Beverwijk, Wijk aan Zee en Driehuis zijn de concentraties PM10 in tabel 4

gegeven. Daarin staan de jaargemiddelde concentraties en het aantal overschrijdingsdagen voor 18 locaties (zie ook figuur 12). Deze zijn gegeven zonder de correctie voor zeezout (voor het jaargemiddelde is dat 4 µg/m^3 en voor het aantal overschrijdingsdagen: 4 dagen). Voor toetsing aan de grenswaarden, mogen de cijfers verminderd worden met deze getallen. De reden hiervoor is dat de het ministerie I&M heeft bepaald dat zeezout geen schadelijk effect heeft op de gezondheid en dus niet bij toetsing aan de grenswaarde meegeteld hoeft te worden.

Uit de tabel kan worden opgemaakt dat er nauwelijks beïnvloeding is door de windmolens. Dit komt doordat alleen de bijdragen van Tata Steel bronnen door de windmolens beïnvloed kunnen worden; 80% van de concentraties komt van de achtergrond (dus van bronnen ver weg). De resterende 20% wordt voornamelijk bepaald door lage en diffuse bronnen: deze worden nauwelijks door de windmolens beïnvloed. Stof vanuit hoge schoorstenen kan wel door de windmolens tot hogere of lagere concentraties leiden, maar dan vooral op relatief korte afstand van de windmolens (tot 1,5 km, zoals in figuur 5 zichtbaar is). Hoge en lagere bronnen compenseren elkaar, waardoor het totaal effect (in deze situatie) vrijwel nul is.

Tabel 4. PM10 concentraties op 18 locaties rond Tata Steel. Met of zonder de windmolens in 2018.

				jaargemiddelde concentraties		overschrijdingsdagen	
	Locaties			PM10	PM10	pm10	pm10
	naam	X	Y	zonder	met	zonder	met
1	IJmuiden ZW	100600	496000	21.1	21.1	8.8	8.8
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	22.1	22.1	9.3	9.3
3	vissershavenbuurt	101400	497600	24.1	24.1	13.0	13.0
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	22.8	22.8	9.9	9.8
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	22.2	22.2	9.1	9.2
6	Zandershof	103200	496800	21.5	21.5	8.7	8.7
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	22.6	22.6	9.7	9.7
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	21.6	21.6	8.5	8.5
9	Driehuis	104000	496000	21.2	21.2	8.6	8.6
10	woonboot	103600	498200	23.2	23.2	10.2	10.2
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	22.9	22.9	9.7	9.7
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	23.3	23.3	10.1	10.1
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	22.8	22.8	10.1	10.1
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	22.4	22.4	9.7	9.7
15	beverwijk centrum	105000	500600	22.4	22.4	9.7	9.7
16	wijk a zee zuid	101000	500600	25.7	25.7	22.4	22.4
17	wijk a zee centrum	101600	501000	23.1	23.1	12.2	12.2
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	25.9	25.8	20.9	20.9
	gemiddeld			22.8	22.8	11.1	11.1
	grenswaarde			40	40	35	35

Uit deze tabel valt voorts op te maken dat:

- De jaargemiddelde concentraties nauwelijks stijgen of dalen,
- Het aantal overschrijdingen van de daggemiddelde concentratie (50 ug/m3) niet toe of afneemt (de norm is maximaal 35 dagen per jaar)
- Er kleine lokale verschillen zijn,
- De invloed van de windmolens nergens leidt tot overschrijding van grenswaarden.

De berekende PM10 concentraties zijn als contourplots gegeven in bijlage E voor een gebied van 7 x 7 km, zodat alle woonkernen in de kaartjes zichtbaar zijn.

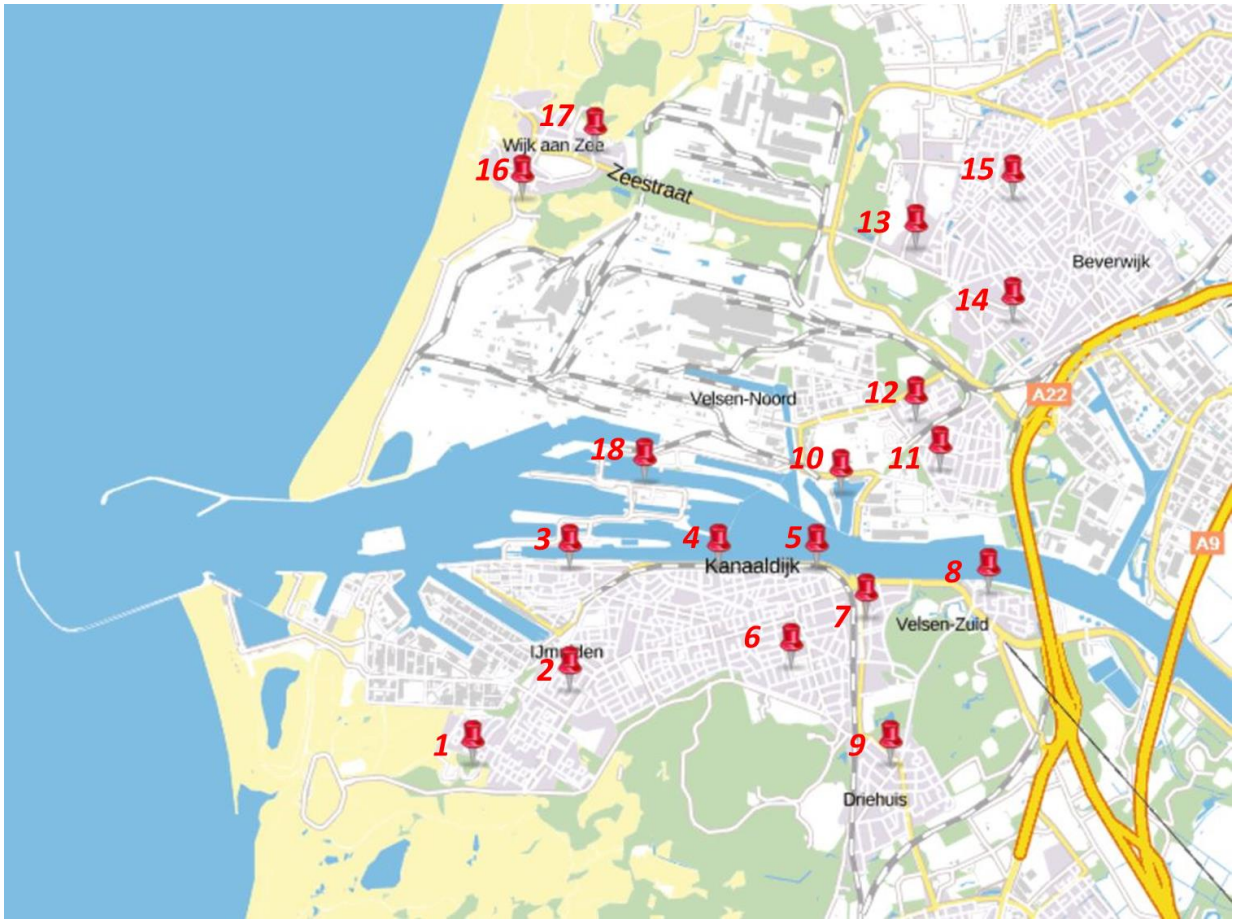

Figuur 12. Locaties waarvoor effect windmolens is berekend (zie verder tabel 4).

8 Overige stoffen

De effecten van de windmolens bij de overige stoffen is sterk afhankelijk van de verdeling van de emissies over hoge en lagere bronnen. Ook de positie van een bron ten opzichte van de windmolens is van groot belang. Dit is uitgelegd bij in hoofdstuk 4. En last but not least: de bijdrage van achtergrondconcentraties op de niveaus is natuurlijk ook van groot belang. Geur bijvoorbeeld wordt altijd berekend zonder achtergrond en zal daarom een groter effect van de windmolens laten zien. Bovendien wordt geur altijd beoordeeld op percentielwaarden en niet op een jaargemiddelde. Een hoger percentiel (zoals het 98-percentiel) is een stuk gevoeliger voor veranderingen in de verspreiding dan het jaargemiddelde. Er is dus geen algemene conclusie te trekken dat de windmolens de concentraties met x% verhogen of verlagen.

De berekeningsresultaten staan voor elke stof op 18 locaties in bijlage D.

Voor ammoniak (NH_3) en NO_2 is de achtergrond zo dominant en de bijdrage van Tata Steel erg laag, waardoor er geen effect van de windmolens is aangetoond.

Voor CO is de achtergrond ook dominant, maar de bijdrage van Tata Steel is niet verwaarloosbaar. Dat maakt dat het 98-percentiel van punt tot punt verschillen laat zien; echter de verschillen de situatie met en zonder de windmolens zijn gering. Deze niveaus blijven een factor 3 onder de grenswaarde.

SO_2 is afkomstig uit vrijwel uitsluitend puntbronnen (niet diffuus), vaak ook hogere schoorstenen. De bijdrage van Tata Steel is significant in de omgeving en het effect van de windmolens is ook hier niet sterk: gemiddeld ongeveer 1% afname. In bijlage F is een meer gedetailleerde analyse van de bijdragen van de SO_2 bronnen gegeven. Nergens zijn er overschrijdingen van grenswaarden (zie bijlage D). De SO_2 waarden zijn niet gecorrigeerd voor de dubbeltelling. Hierdoor zijn de berekende concentraties (zeker op het Tata Steel terrein) te hoog berekend. Maar omdat de concentraties desondanks nog relatief laag zijn (ten opzichte van grenswaarden) en de invloed van de windmolens juist concentratie verlagend lijken te werken, is de dubbeltelling correctie niet nodig; dit wordt gedaan om te toetsen aan grenswaarden. Bij PM10 is dubbeltellingscorrectie wel relevant.

De toe- en afnamen in de concentraties zware metalen (kwik, lood en cadmium) door de windmolens kunnen niet als significant worden aangemerkt. De berekende concentraties zijn overal ver onder de geldende grenswaarden.

Voor geen van de stoffen zijn er overschrijdingen van grenswaarden te verwachten. Deze grenswaarden zijn ingesteld om de bevolking te beschermen tegen negatieve gezondheidseffecten.

Voor geur geldt dat de niveaus nauwelijks zullen veranderen door de komst van windmolens; er is op een enkel punt een afname berekend van 1 a 4% voor het 98-percentiel. Dit is niet significant. Voor geur is geen norm voor Tata opgenomen in de vergunningen, zodat op moment van schrijven

nog niet kan worden aangegeven of er sprake is van overschrijding of niet. De geurbelasting in de omgeving wordt niet significant door de windmolens beïnvloed.

Voor de genoemde stoffen zijn steeds contourplots in bijlage E gegeven. De verschillen tussen met en zonder komst van de windmolen zijn gering. De situaties met windturbines is weergegeven. Met deze contourplots is een goed ruimtelijk beeld gegeven van de verdeling van de concentraties in het gebied.

Het algemene beeld is dat de windmolens eigenlijk niet veel invloed hebben op de verspreiding van stof en gassen. Voor een deel is dat omdat de achtergrond al een groot deel van de niveaus bepalen (NO_2, NH_3, PM10) en voor een deel omdat de interactie tussen de pluimen en het zog van de windturbine klein is.

Tabel 5. Gemiddelde toe- of afname (met windmolens ten opzichte van: zonder windmolens) van concentraties gemiddeld over 18 locaties ten gevolge van plaatsing van 7 windmolens.

	zonder	met	verschil(%)	grenswaarde
PM10	23.0	23.0	0.2%	40
NO2	20.3	19.8	-0.2%	40
SO2	7.2	7.2	-0.7%	(20)
CO	990	987	-0.3%	3600
NH3	2.64	2.64	0.0%	geen
geur	3.9	3.8	-0.7%	
Cd	0.00014	0.00014	-0.2%	0.00500
Hg	0.00001	0.00001	0.0%	0.2
Pb	0.0035	0.0035	-0.3%	0.5

*) geldt voor natuur.
**) dit is de 98-percentiel van 8-uur glijdend gemiddelde uurwaarden.

Een concentratie verhoging of verlaging door de windmolens is pas significant als de schoorsteen niet te ver van de windmolens af staan, binnen 1 a 1,5 km. Interactie is mogelijk als de pluimen op eenzelfde hoogte zijn als het zog, dus tussen 70 en 170 m. De meeste bronnen zijn lager. Met andere woorden: de pluimen gaan meestal langs, over of onder de windmolens door.

PM2,5

Sinds enkele jaren is naast de PM10 grenswaarde ook een PM2,5 norm wettelijk vastgelegd (25 µg/m^3 vanaf 2015; 20 vanaf 2020). In buitenluchtconcentraties van PM10 is ongeveer 2/3 PM2,5. PM2,5 is een fractie van PM10, het maakt dus deel uit van PM10. Dit geldt zowel voor de achtergrond als voor de bronbijdragen van de Tata Steel bronnen. Over de PM2,5 emissies zijn geen gegevens bekend. Volgens RIVM is het aandeel PM2,5 in de PM10 emissies voor de basismetaalindustrie 64% (dit is ook ongeveer de fractie PM2,5 in buitenlucht PM10). Voor Tata Steel is dat waarschijnlijk een (te) hoog aandeel, want voor op- en overslag van handel diensten en overige sectoren geldt een aandeel PM2,5 in PM10 van 15%. De buitenluchtconcentraties rond Tata Steel wordt een grootste deel bepaald door de open en diffuse stofbronnen. Niettemin, als er gerekend wordt met 64% dan worden er geen grenswaarden overschreden; de concentraties zijn lager dan 20 µg/m^3, zie bijlage D.

9 Discussie resultaten

De resultaten laten zien dat er geen grote verschillen zijn tussen de concentraties berekend met en zonder de windmolens. In hoofdstuk 4 is wel berekend dat er voor individuele schoorstenen flinke verschillen kunnen zijn. Waarom zien we die niet terug in de eindresultaten voor PM10, SO_2 en de andere stoffen? Om deze vraag te beantwoorden is een nadere analyse gemaakt van welke brontypen bijdragen aan de concentraties en hoe die dan veranderen door de windturbines. In hoofdstuk 4 (meer specifiek in figuur 5) zijn berekeningen gedaan aan schoorstenen die behoorlijk dicht bij de windturbines staan: nog geen 400 m. Naarmate de schoorstenen verder van de windmolens af staan wordt de invloed van de windmolens kleiner. Dat wil zeggen: de invloed op de concentraties, niet op de windsnelheid en ook niet op de turbulentie (dus de menging). De schoorstenen van Tata Steel staan allen op grotere afstanden van de windmolens met als gevolg dat de pluim zèlf dan al meer verdund is in de lucht en de extra menging door de windmolens dan minder effect heeft, zie figuur 13.

Uit de voorgaande hoofdstukken is aannemelijk gemaakt dat de windmolens vooral effect hebben op de hogere schoorstenen. De stoffen die uit deze hoge bronnen komen kunnen door de windmolens sterker verspreid worden en dus sneller aan de grond komen (wellicht hogere concentraties). De lage bronnen kunnen pas op wat grotere afstand in het zog opgenomen worden en daardoor beter verspreid worden (wellicht lagere concentraties).

Deze analyse is gedaan voor het hele rekengebied, dus voor alle rekenpunten in een gebied van 7 x 7 km. Dit is gedaan voor PM10, voor SO_2 en voor CO. En tevens is voor PM10 en SO_2 gekeken naar de bijdragen op een lijn van noord naar zuid over het midden van dit gebied.

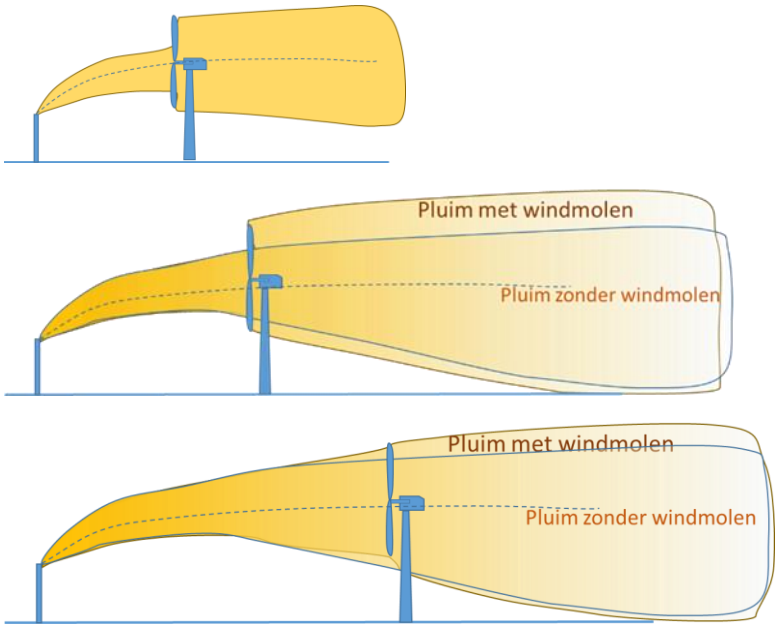

Figuur 13. Naarmate de windmolens en de schoorstenen verder van elkaar af staan worden de pluimen minder beïnvloed door de molens.

Om hier wat meer inzicht in te krijgen is uitgezocht wat de bijdrage is van drie groepen bronnen:

- De diffuse bronnen, dus de open kolen- erts en andere grondstoffen opslagen
- De lage schoorstenen (tot 50 m hoog)
- De hoge schoorstenen (meer dan 50 m hoog).

In bijlage F zijn de detail resultaten gegeven in plotfiguren over de noord-zuid lijn.

Duidelijk is dat de bijdragen van de grondbronnen, de diffuse bronnen dus, veruit de grootste bijdragen leveren aan de jaargemiddelde concentraties. De bijdrage van de lage bronnen is voor PM10 een factor 10 hoger dan de som van de andere twee (lage en hoge bronnen) samen. Voor SO_2 bestaat geen bijdrage voor de diffuse bronnen: SO_2 komt alleen uit schoorstenen (puntbronnen) vrij. Ook daar zien we dat de lage bronnen gemiddeld zelfs een factor 30 meer bijdragen dan de hoge bronnen. Uit de figuren voor de afzonderlijke bijdragen van de drie brongroepen, waarin de berekende concentraties zijn gegeven met of zonder de plaatsing van de windmolens valt het volgende op. Voor de lage bronnen en diffuse bronnen is nauwelijks verschil te zien in de concentraties. Voor de bronnen is voor PM10 een effect van de windmolens zichtbaar tot maximaal 10% (verlaging). De PM10 concentraties zijn voor het merendeel afkomstig uit bronnen die een lagere hoogte hebben dan de as van de windmolens. De concentraties van deze bronnen worden sterker verdund in het zog en ze worden ook meer naar boven gevoerd.

Voor SO_2 is iets vergelijkbaars zichtbaar. Het gaat hier steeds om het totale effect van alle 7 windmolens op alle schoorstenen-emissies en diffuse emissies. Dat maakt dat de profielen de gecombineerde effecten laat zien, waardoor de profielen met de relatieve effecten van de windmolens (F7 en F10) soms stijgen en soms dalen. De effecten van afzonderlijke schoorstenen zijn hier niet van af te lezen.

In onderstaande tabel 6 zijn de berekende waarden gegeven voor relatieve effecten van de windmolens op de afzonderlijke bijdragen van diffuse bronnen (alleen PM10), lage en hoge bronnen in het gebied 7 x 7 km rond Tata Steel (1300 rekenpunten). Deze waarden hebben dan betrekking op alle rekenpunten in de omgeving in het gebeid van 7 x 7 km rond Tata Steel. Aangegeven is wat de grootste afname is (waarde kleiner dan 100%) en de grootste toename (waarde groter dan 100%). De waarden hebben betrekking op een rooster, waarbij ook de punten op het bedrijfsterrein van Tata Steel zijn opgenomen. Ook in deze tabel kan de conclusie getrokken worden dat de windmolens eerder een positief dan een negatief effect zullen hebben op de concentraties PM10, CO en SO_2. Duidelijk is in ieder geval dat voor alle stoffen (behalve voor CO) de gemiddelde verandering in de concentraties hooguit 1 of 2% is voor alle3 de brontypen.

Tabel 6 Relatieve effecten (100% = geen verandering, kleiner dan 100%: lagere concentraties, hoger dan 100%, hogere concentraties) van de windmolens op de bijdragen van diffuse bronnen (alleen PM10), lage (<50m) en hoge bronnen (>50m) in het gebied 7 x 7 km rond Tata Steel (1300 rekenpunten)

		min	gem	max
SO2	lage bronnen	87%	99%	104%
SO3	Hoge bronnen	90%	99%	101%
PM10	diffuse bronnen	94%	100%	105%
PM10	lage bronnen	94%	99%	106%
PM10	Hoge bronnen	85%	98%	102%
CO	lage bronnen	42%	91%	98%
CO	Hoge bronnen	81%	99%	104%

Voor CO zien we dat de concentraties door emissies uit lage schoorstenen gemiddeld 9% lager worden. Maar lage schoorstenen dragen niet sterk bij aan de CO grondconcentraties: de CO-emissies van Tata Steel komen voornamelijk uit de hogere schoorstenen.

De belangrijkste verklaring voor het geringe effect van de windmolens op de concentraties komt dus doordat de lage bronnen de concentraties in hoofdzaak bepalen. De windmolens hebben op deze lage bronnen nauwelijks een effect.

10 Conclusies

- In geen der gevallen wordt een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.
- Uit de berekeningen volgt dat de windmolens een effect kunnen hebben indien de schoorsteen bovenwinds van de windmolen staat. Maar de onderlinge afstand en hoogteverschil bepaalt of dit ook werkelijk gebeurt. Bij geen van de doorgerekende stoffen is dit in belangrijke mate het geval.
- De windmolens hebben minder effect als de schoorsteen benedenwinds van de windmolen staat. De onderlinge afstand en hoogteverschil zijn mede bepalend of dit ook echt gebeurt. Bij geen van de doorgerekende stoffen blijkt dit in belangrijke mate het geval te zijn.
- Kustlijnfumigatie speelt nauwelijks een rol in dit gebied: het effect ervan kan verwaarloosd worden en behoeft niet meegenomen te worden in dit onderzoek.
- De PM10 concentraties worden voor een groot deel bepaald door de achtergrondniveaus. Dit betekent dat de windmolens in potentie ruwweg 20% van de PM10 niveaus kunnen beïnvloeden; de overige 80% is achtergrond en deze wordt niet beïnvloed.
- Door de windmolens veranderen de PM10 concentraties nauwelijks: nergens is een grotere verandering dan 1% berekend. Het aantal overschrijdingsdagen PM10 neemt evenmin toe.
- NO_2 en NH_3 concentraties worden vrijwel geheel bepaald door de achtergrondniveaus: de bijdrage van Tata Steel is niet zichtbaar. De windmolens hebben geen effect op de NO_2 en NH_3 concentraties.
- De concentraties SO_2 (achtergrond en Tata Steel bijdrage) en CO worden significant beïnvloed door Tata Steel. De bijdrage van Tata Steel is duidelijk zichtbaar in de modelberekeningen, zoals blijkt uit de contourplots. De windmolens verlagen de SO_2 concentraties in de omgeving met ongeveer 1%. De niveaus blijven ver onder de grenswaarden. De concentraties CO worden niet verhoogd door de windmolens.
- De geurconcentraties rond Tata Steel wijzigen door de windmolens niet significant.
- De windmolens hebben geen significant effect op de concentraties kwik, cadmium en lood in de omgeving. De niveaus zijn ver onder de geldende grenswaarden.
- De veranderingen in de PM10 concentraties door plaatsing van windmolens zijn heel gering. Dat komt omdat de pluimen vanaf grondbronnen (de oppervlaktebronnen zoals opslagen van kolen en erts en lage schoorstenen) vrijwel steeds onder de wieken van de windmolens door waaien. De pluimen van hogere schoorstenen kunnen wel door de wieken heen gaan, maar worden dan verdund. Hierdoor zijn de PM10 concentraties lager. De verlaging kan wel oplopen tot 10% (voor de bronbijdrage, dus ruwweg 2% op de totale PM10 concentraties). Maar hoge schoorstenen leveren maar een geringe bijdrage aan de grondconcentraties, zodat deze afname wordt gemaskeerd door de pluimen van lage bronnen. Het zijn dus vooral de lage bronnen die de grondconcentraties bepalen.
- Voor de nabij gelegen woonbootlocaties aan de Noordersluisweg en de 3e Rijksbinnenhaven geldt ook dat er geen noemenswaardig effect is van de windmolens.
- Uit berekeningen gedaan aan grof stof, blijkt dat er geen er geen verandering in grof stof neerslag is te verwachten.

Bijlage A. Bijdrage Tata aan PM10 concentraties

Het opschonen van de achtergrond voor de bijdrage van Tata Steel is gedaan door de bijdrage in het jaar 2012 te schalen naar de verwachte bijdrage in 2018. Dit is gedaan door van de concentraties in het GCN-veld in een gebied van 15 x 15 km voor 2018 eerst 19 µg/m^3 af te trekken (dit is gemiddelde achtergrond rond Tata Steel in 2018). Dan blijven de ruwe bijdragen van Tata Steel over. Deze waarden zijn vergeleken met de bijdrage van 2012. De verhouding tussen deze twee is 0.75; dat wil zeggen dat de bijdrage van Tata Steel in 2018 naar verwachting van het RIVM 75% is van de bijdrage in 2012. Deze verhouding is gebruikt om de waarden van 2012 te schalen naar 2018 door de bijdrage-waarden van 2012 met 0.75 te vermenigvuldigen. De GCN waarden in 2018 zijn ten slotte verminderd met deze bijdragen van Tata Steel in 2018. Op deze wijze is per gridcel (250 x 250 m) een beter geschatte waarde verkregen dan wanneer van alle GCN waarden gewoon 19 µg/m^3 is afgetrokken. Dan wordt de bijdrage van alle Tata Steel bronnen vervolgens met STACKS berekend, alleen nu veel gedetailleerder, en weer opgeteld bij deze opgeschoonde achtergrond. Zo ontstaat een meer gedetailleerd beeld van de concentraties rond Tata Steel. Op deze wijze wordt ook voorkomen dat de bijdrage van Tata Steel dubbel wordt geteld. De invloed van de achtergrond en de werkwijze om de dubbeltelling te corrigeren is in figuur A1 gevisualiseerd. De GCN concentratievelden in 2012, de bijdrage van Tata Steel in 2012 en de opgeschoonde PM10 concentraties in 2018 zijn in onderstaande tabellen gegeven.

GCN waarden PM10 zoals in de GCN database is terug te vinden voor het jaar 2012.

Ruimtelijk oplossend vermogen: 250 m. Gebied 15 x 15 km.

95000	98000	98250	98500	98750	99000	99250	99500	99750	100000	100250	100500	100750	101000	101250	101500	101750	102000	102250	102500	102750	103000	103250	103500	103750	104000
503000	0.7222	0.9493	0.9493	0.9493	0.9493	1.255	1.255	1.255	1.255	1.597	1.597	1.597	1.597	1.646	1.646	1.646	1.646	1.447	1.447	1.447	1.447	1.371	1.371	1.371	1.371
502750	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.37	1.49	1.617	1.756	1.887	2.012	2.128	2.206	2.129	2.129	2.147	2.173	2.141	2.103	1.799	1.787	1.959	1.748	1.788	1.701
502500	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.474	1.613	1.762	1.926	2.082	2.234	2.373	2.452	2.317	2.376	2.419	2.401	2.137	2.102	1.971	2.197	2.118	2.086	1.917	1.817
502250	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.592	1.752	1.931	2.117	2.316	2.5	2.667	2.692	2.612	2.671	2.701	2.456	2.305	2.351	2.201	2.381	2.338	2.229	2.047	1.958
502000	0.8592	1.202	1.202	1.202	1.202	1.719	1.909	2.12	2.348	2.591	2.819	3.021	2.964	2.957	2.994	2.979	2.878	2.953	2.893	2.702	2.675	2.52	2.339	2.217	2.048
501750	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	1.863	2.086	2.337	2.618	2.926	3.209	3.459	3.361	3.41	3.46	3.345	3.246	3.175	3.272	2.923	2.626	2.879	2.504	2.246	2.086
501500	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	2.023	2.288	2.592	2.939	3.323	3.699	3.998	3.85	3.962	3.973	3.764	3.224	3.343	3.642	3.342	2.911	2.819	2.8	2.353	2.165
501250	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	2.204	2.517	2.897	3.332	3.821	4.338	4.616	4.2	3.751	4.534	4.065	4.412	4.296	4.185	3.276	3.076	2.9	2.697	2.621	2.477
501000	1.016	1.545	1.545	1.545	1.545	2.395	2.788	3.253	3.815	4.471	5.196	5.466	5.561	4.239	4.608	5.22	5.119	5.234	4.58	4.079	3.403	3.237	3.04	2.863	2.624
500750	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	2.594	3.073	3.67	4.41	5.302	6.369	6.499	5.261	5.462	5.961	5.372	5.639	6.054	4.756	4.14	3.97	3.655	3.353	3.117	2.535
500500	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	2.836	3.381	4.151	5.168	6.443	7.936	8.906	7.26	7.098	7.714	8.077	7.506	6.224	5.235	4.522	4.044	3.576	3.587	3.082	2.638
500250	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	3.135	3.807	4.718	6.04	7.997	10.42	13.1	14.31	12.23	11.69	10.48	11.11	7.084	6.042	5.494	4.676	4.138	3.84	3.307	2.804
500000	1.237	2.004	2.004	2.004	2.004	3.451	4.276	5.476	7.265	9.985	14.91	27.94	25.8	15.9	17.87	14.94	15.35	8.248	7.001	6.682	5.876	4.64	5.092	3.547	2.961
499750	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	3.784	4.787	6.335	8.797	12.92	25.12	133.3	49.19	23.83	16.73	18.43	12.39	11.89	8.058	7.563	7.871	5.359	4.709	3.707	2.788
499500	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	4.159	5.334	7.27	10.66	15.94	34.44	65.57	35.05	24.42	36.99	23.23	14.15	11.06	9.038	6.91	5.486	4.752	4.288	3.264	2.821
499250	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	4.579	5.938	8.246	12.81	26.2	37.05	45.24	43.88	46.03	52.75	51.15	21.53	12.62	10.46	7.49	5.758	4.73	3.642	3.116	2.596
499000	1.52	2.691	2.691	2.691	2.691	5.005	6.64	9.449	17.42	44.58	41.88	53.55	61.39	57.99	68.5	85.21	31.7	15.39	12.39	9.425	6.603	4.911	3.675	3.006	2.506
498750	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	5.34	7.161	10.28	26.85	43.29	69.83	80.76	95.36	56.77	48.57	51.24	42.15	38.17	24.48	15.2	7.478	5.279	3.532	2.87	2.443
498500	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	5.415	7.071	9.621	17.3	26.44	49.55	77.91	73.3	38.67	26.01	24.55	25.71	33.04	28.17	25.67	12.86	4.631	3.624	2.838	2.387
498250	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	5.208	6.137	7.917	11.58	16.72	35.28	29.23	25.3	20.18	16.57	14.12	13.86	13.03	12.62	11.23	6.302	4.607	4.221	3.118	2.391
498000	1.686	3.12	3.12	3.12	3.12	4.64	5.539	7.075	8.914	10.84	13.25	14.94	14.71	13.24	11.76	10.64	9.002	8.196	7.928	7.07	5.897	5.368	10.22	5.024	2.273
497750	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	4.234	4.937	5.703	6.557	7.551	8.743	9.594	9.783	9.332	7.536	7.318	7.262	6.613	6.114	5.597	4.948	4.523	4.73	3.804	2.121
497500	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	3.622	4.046	4.517	5.049	5.666	6.197	5.784	4.785	4.959	5.76	5.714	5.425	5.125	4.404	3.879	3.596	3.228	2.969	2.961	2.572
497250	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	2.95	3.261	3.354	2.526	3.859	3.03	4.369	3.241	3.425	3.298	3.353	3.119	2.964	2.867	2.597	2.399	2.198	2.027	1.967	1.714
497000	1.634	2.545	2.545	2.545	2.545	2.538	2.718	2.802	2.053	2.8	2.397	2.464	2.941	3.228	2.905	2.806	2.618	2.47	2.362	2.246	2.113	1.971	1.821	1.684	1.555
496750	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	2.076	2.244	2.391	1.74	1.805	2.241	2.134	2.159	2.361	2.282	2.227	2.36	2.153	2.061	2.005	1.859	1.744	1.645	1.525	1.429
496500	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	1.87	1.877	2.003	1.49	1.64	1.69	1.794	1.918	1.999	1.923	1.949	1.938	1.886	1.822	1.863	1.679	1.582	1.497	1.413	1.53
496250	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	1.598	1.662	1.773	1.602	1.893	1.577	1.684	1.676	1.656	1.73	1.702	1.704	1.738	1.709	1.598	1.647	1.5	1.405	1.303	1.403
496000	1.279	1.578	1.578	1.578	1.578	1.405	1.472	1.572	1.666	1.777	1.595	1.43	1.465	1.479	1.583	2.005	1.686	1.523	1.497	1.438	1.383	1.32	1.264	1.206	1.144

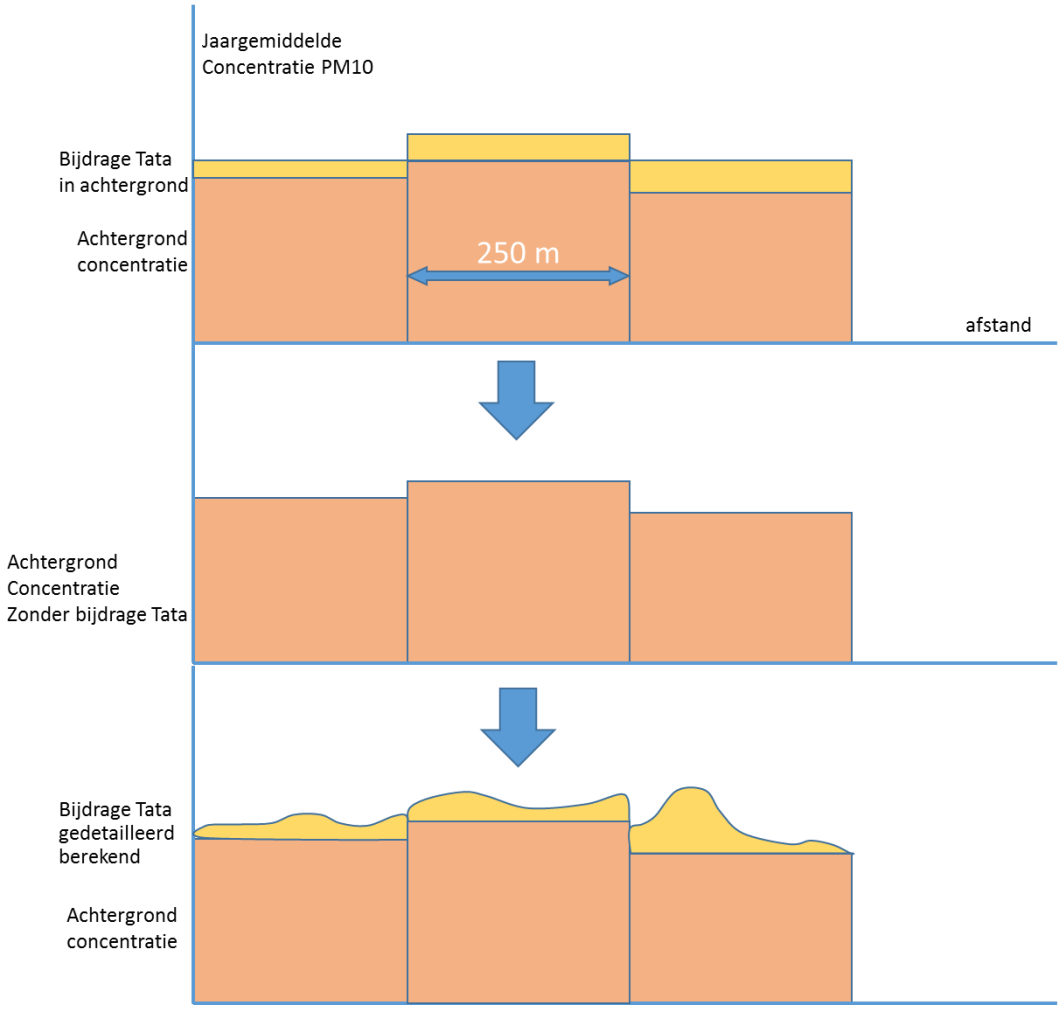

Figuur A1. Stof (PM10) concentraties van Tata Steel worden bepaald door van de achtergrondconcentratie de gemiddelde bijdrage van Tata Steel af te trekken en daar de meer gedetailleerde bijdrage bij op te tellen. De tekening geeft het proces als voorbeeld weer, niet de exacte getallen

Bijdrage Tata Steel in 2012.

95000	98000	98250	98500	98750	99000	99250	99500	99750	100000	100250	100500	100750	101000	101250	101500	101750	102000	102250	102500	102750	103000	103250	103500	103750	104000	104250	104500
503000	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
502750	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1
502500	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
502250	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
502000	1	1	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
501750	1	2	2	2	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2
501500	1	2	2	2	2	2	2	3	3	3	4	4	4	4	4	4	3	3	4	3	3	3	3	2	2	2	2
501250	1	2	2	2	2	2	3	3	3	4	4	5	4	4	5	4	4	4	4	3	3	3	3	2	2	2	2
501000	1	2	2	2	2	2	3	3	4	4	5	5	6	4	5	5	5	5	5	4	3	3	3	3	3	2	2
500750	1	2	2	2	2	3	3	4	4	5	6	6	5	5	6	5	6	6	5	4	4	4	3	3	3	2	2
500500	1	2	2	2	2	3	3	4	5	6	8	9	7	7	8	8	8	6	5	5	4	4	4	3	3	2	2
500250	1	2	2	2	2	3	4	5	6	8	10	13	14	12	12	10	11	7	6	5	5	4	4	3	3	2	2
500000	1	2	2	2	2	3	4	5	7	10	15	28	26	16	18	15	15	8	7	7	6	5	5	4	3	2	2
499750	2	3	3	3	3	4	5	6	9	13	25	133	49	24	17	18	12	12	8	8	8	5	5	4	3	3	2
499500	2	3	3	3	3	4	5	7	11	16	34	66	35	24	37	23	14	11	9	7	5	5	4	3	3	2	2
499250	2	3	3	3	3	5	6	8	13	26	37	45	44	46	53	51	22	13	10	7	6	5	4	3	3	2	2
499000	2	3	3	3	3	5	7	9	17	45	42	54	61	58	69	85	32	15	12	9	7	5	4	3	3	2	2
498750	2	3	3	3	3	5	7	10	27	43	70	81	95	57	49	51	42	38	24	15	7	5	4	3	2	2	2
498500	2	3	3	3	3	5	7	10	17	26	50	78	73	39	26	25	26	33	28	26	13	5	4	3	2	2	2
498250	2	3	3	3	3	5	6	8	12	17	35	29	25	20	17	14	14	13	13	11	6	5	4	3	2	2	2
498000	2	3	3	3	3	5	6	7	9	11	13	15	15	13	12	11	9	8	8	7	6	5	10	5	2	2	2
497750	2	3	3	3	3	4	5	6	7	8	9	10	10	9	8	7	7	7	6	6	5	5	5	4	2	2	2
497500	2	3	3	3	3	4	4	5	5	6	6	6	5	5	6	6	5	5	4	4	4	3	3	3	3	2	2
497250	2	3	3	3	3	3	3	3	4	3	4	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2
497000	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	2	2	3	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1
496750	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1
496500	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	2	1	1
496250	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1
496000	1	2	2	2	2	1	1	2	2	2	2	1	1	1	2	2	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	1
495750	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
495500	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
495250	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
495000	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
494750	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1

De achtergrond concentraties in 2018: GCN minus bijdrage van Tata Steel. Deze waarden zijn gebruikt als achtergrond PM10 waarden in deze studie.

	98000	98250	98500	98750	99000	99250	99500	99750	100000	100250	100500	100750	101000	101250	101500	101750	102000	102250	102500	102750	103000	103250	103500	103750	104000
95000	-999	-999	-999	-999	-999	18.75	18.83	18.9	18.98	19	19.07	19.12	19.17	19.11	19.07	19.09	18.95	18.86	18.82	18.81	18.81	18.96	18.95	18.96	18.95
503000	-999	-999	-999	-999	-999	17.91	17.99	18.08	18.17	17.93	18.01	18.08	18.12	18.03	18	18.02	18.01	18.01	17.96	17.81	17.81	18.1	18.02	18.01	18.08
502750	-999	-999	-999	-999	-999	17.96	17.97	17.98	17.98	17.93	17.93	17.92	17.92	17.89	17.88	17.88	17.88	17.81	17.82	17.82	17.83	18.29	18.27	18.35	18.4
502500	-999	-999	-999	-999	-999	18	18.02	18.03	18.03	17.98	17.97	17.96	17.94	17.91	17.9	17.9	17.89	17.78	17.76	17.83	17.85	18.32	18.36	18.38	18.45
502250	-999	-999	-999	-999	-999	18.06	18.07	18.07	18.07	18.02	18.02	18	17.97	17.95	17.93	17.91	17.86	17.73	17.78	17.81	17.8	18.33	18.36	18.39	18.47
502000	-999	-999	-999	-999	-999	18.11	18.12	18.13	18.13	18.09	18.08	18.05	18.03	17.99	17.96	17.94	17.9	17.84	17.82	17.76	17.83	18.25	18.32	18.42	18.41
501750	-999	-999	-999	-999	-999	18.18	18.21	18.22	18.23	18.23	18.2	18.18	18.14	18.31	18.29	18.24	18.16	17.88	17.91	17.87	17.89	18.27	18.17	18.8	19.21
501500	-999	-999	-999	-999	-999	18.24	18.27	18.31	18.32	18.32	18.3	18.25	18.19	18.36	18.31	18.19	18.18	17.8	17.9	17.89	17.86	18.18	18.37	19.13	19.25
501250	-999	-999	-999	-999	-999	18.32	18.37	18.41	18.43	18.43	18.41	18.34	18.18	18.29	18.24	18.11	18.18	17.9	17.88	17.88	17.94	18.32	18.45	19.32	19.67
501000	-999	-999	-999	-999	-999	18.41	18.46	18.53	18.58	18.6	18.55	18.47	18.37	18.33	18.23	18.18	18.07	17.83	17.85	17.87	17.95	18.34	18.6	19.52	19.84
500750	-999	17.94	18.14	18.39	18.67	18.59	18.67	18.74	18.82	19.25	19.23	19.11	18.71	18.75	18.58	18.5	18.35	17.9	17.9	18.03	18.03	18.23	18.69	19.65	20.03
500500	-999	18.06	18.29	18.57	18.91	18.7	18.82	18.94	19.06	19.57	19.59	19.46	18.85	18.78	18.54	18.42	18.05	17.73	17.89	18.04	18.19	18.2	18.78	19.82	20.16
500250	-999	18.18	18.45	18.77	19.17	18.83	18.99	19.19	19.43	20.02	19.23	20.17	19.88	19.19	18.58	18.57	18.07	17.5	17.83	17.95	18.1	18.26	18.86	19.96	20.36
500000	-999	18.32	18.61	18.98	19.45	18.97	19.18	19.47	19.84	20.83	19.22	19.56	20.25	19.41	19.39	18.69	18.11	17.39	17.77	17.87	17.87	18.23	18.91	20.06	20.54
499750	18.57	17.97	18.29	18.71	19.24	19.14	19.4	19.78	20.28	21.13	19.17	19.49	20.39	19.75	19.33	18.8	18.25	16.23	17.86	18	17.67	18.49	18.92	20.15	20.57
499500	18.67	18.09	18.45	18.92	19.54	19.26	19.6	20.05	20.67	20.39	19.08	19.37	20.43	20.02	19.27	18.89	18.42	17.43	17.59	18.22	18.33	18.49	18.97	20.24	20.67
499250	18.75	18.19	18.6	19.12	19.82	19.36	19.78	20.35	20.99	20.43	18.98	19.22	20.35	20.25	19.19	18.99	18.63	17.7	17.42	18.26	18.41	18.63	19.15	20.23	20.73
499000	18.81	18.27	18.7	19.26	20.03	19.38	19.86	20.55	21.44	20.35	18.86	19.05	20.19	20.26	19.08	19.09	18.93	18.66	18.7	18.31	18.56	18.69	19.23	20.27	20.72
498750	18.76	18.04	18.49	19.07	19.86	19.32	19.77	20.46	20.32	20.19	18.75	18.88	19.97	18.54	19.03	19.21	19.13	19.66	18.95	18.42	19.18	18.99	19.3	20.31	20.7
498500	18.78	18.07	18.5	19.07	19.84	19.16	19.44	19.83	20.17	19.97	18.64	18.74	19.69	18.65	19.17	19.32	19.3	20.49	19.19	18.16	20.9	19.09	19.48	20.39	20.72
498250	18.76	18.02	18.46	18.97	19.67	18.94	19.09	19.35	19.72	19.69	18.56	18.64	19.34	18.77	19.29	19.39	19.37	18.14	19.31	17.46	18.57	18.83	19.79	20.46	20.84
498000	18.73	17.97	18.3	18.75	19.34	18.77	18.92	19.05	19.19	19.34	18.49	18.28	19.12	18.9	19.4	19.44	19.36	18.27	19.3	18.13	18.38	18.74	19.33	20.58	20.86
497750	18.71	18.53	18.84	19.22	19.66	18.66	18.77	18.88	19	19.12	18.44	18.69	18.9	18.83	19.45	18.95	19.2	19.26	19.18	19.31	19.38	19.16	19.34	20.52	20.89
497500	18.63	18.41	18.67	18.97	19.3	18.61	18.71	18.8	18.92	19.17	18.42	18.8	18.74	19.19	19.51	19.03	19.06	19.41	19.35	19.47	19.52	19.3	19.77	20.35	20.95
497250	18.53	18.23	18.41	18.58	18.96	18.57	18.64	18.7	18.75	19.02	18.4	18.82	18.88	19.34	19.3	19.29	19.29	19.64	19.65	19.66	19.71	19.45	19.89	20.52	20.7
497000	18.38	18.1	18.25	18.26	18.64	18.53	18.61	18.65	18.67	18.94	18.91	18.89	18.84	19.27	19.32	19.34	19.32	19.64	19.68	19.7	19.69	19.43	19.99	20.4	20.79
496750	18.53	18.41	18.55	18.64	18.68	18.38	18.45	18.5	18.51	19.26	19.24	19.3	19.29	19.77	19.81	19.79	19.73	19.54	19.54	19.58	19.58	19.55	20	20.39	20.56
496500	18.41	18.27	18.38	18.49	18.53	18.37	18.38	18.42	18.45	19.24	19.23	19.24	19.28	19.79	19.81	19.79	19.81	19.56	19.53	19.48	19.59	19.58	19.94	20.25	20.49
496250	18.3	18.15	18.23	18.34	18.38	18.33	18.35	18.37	18.41	19.16	19.19	19.2	19.25	19.77	19.78	19.79	19.78	19.53	19.49	19.54	19.48	19.47	19.89	20.16	20.24
496000	18.2	18.03	18.11	18.19	18.22	18.29	18.32	18.34	18.37	19.13	19.16	19.18	19.2	19.72	19.71	19.72	19.65	19.48	19.49	19.5	19.51	19.52	19.8	20.05	20.14
495750	18.34	18.29	18.36	18.42	18.43	18.51	18.57	18.66	18.71	19.13	18.96	18.97	19.04	19.36	19.39	19.52	19.37	18.76	18.76	18.75	18.75	19.2	19.75	19.96	20.04
495500	18.26	18.2	18.25	18.31	18.34	18.39	18.45	18.53	18.62	18.96	19.06	19.13	19.2	19.36	19.24	19.4	19.36	18.59	18.63	18.63	18.64	19.1	19.41	20.04	19.96
495250	18.19	18.12	18.16	18.22	18.23	18.29	18.34	18.41	18.5	18.87	18.95	19.01	19.01	19.3	19.1	19.26	19.26	18.49	18.55	18.55	18.55	19.03	19.3	19.94	20.2
495000	18.13	18.05	18.09	18.14	18.15	18.21	18.26	18.33	18.47	18.77	18.85	18.93	18.92	19.19	19.19	19.23	19.17	18.62	18.54	18.48	18.47	18.97	19.26	19.94	20.19
494750	18.22	18.15	18.19	18.23	18.23	18.21	18.28	18.32	18.4	18.4	18.47	18.47	18.53	18.55	18.54	18.6	18.37	18.8	18.71	18.74	18.78	19.46	19.22	19.93	20.2
494500	18.17	18.09	18.13	18.17	18.16	18.17	18.18	18.26	18.3	18.31	18.29	18.39	18.36	18.41	18.48	18.41	18.38	18.66	18.69	18.7	18.74	19.45	19.39	20.01	20.23
494250	18.12	18.05	18.08	18.11	18.1	18.13	18.17	18.2	18.26	18.23	18.16	18.36	18.37	18.39	18.22	18.44	18.31	18.58	18.61	18.76	18.69	19.42	19.42	20.07	20.36
494000	18.08	18.01	18.04	18.06	18.06	18.08	18.11	18.15	18.2	18.07	18.14	18.3	18.28	18.18	18.31	18.31	18.33	18.64	18.61	18.64	18.68	19.38	19.45	20.12	20.39
493750	18.16	18.08	18.12	18.13	18.14	18.16	18.19	18.23	18.28	18.35	18.4	18.43	18.46	18.45	18.4	18.31	18.4	18.66	18.69	18.74	18.77	19.3	19.44	20.13	20.43
493500	18.13	18.05	18.08	18.09	18.1	18.13	18.16	18.2	18.24	18.31	18.35	18.38	18.43	18.42	18.4	18.45	18.41	18.64	18.61	18.72	18.74	19.33	19.28	20.06	20.44

Bijlage B: Korte beschrijving zog-model

HET ZOGMODEL IS EEN DYNAMISCH MODEL DAT DE VOLGENDE ZAKEN BEREKENT:

1 De verlaagde windsnelheid achter de windmolen, als functie van de afstand achter de turbine.
2 Thrustcoëfficiënt: een eigenschap van de turbine.
3 De zogbreedte: deze neemt toe naarmate we verder van de windmolen verwijderd zijn.
4 De turbulentieparameters in het zog: toegenomen turbulentie intensiteit en (in de regel) afgenomen wervelgrootte ten opzichte van de normaal optredende atmosferische wervelgrootte.

Al deze parameters zijn een functie van de windsnelheid en de afstand tot de turbine. Door dit model te combineren met het gaussisch pluimmodel wordt de invloed van de windmolen effecten op de verspreidingen zo goed mogelijk verrekend.

Zogeffect

$$\frac{\Delta V}{V_{hub}} = \Delta_s \left(\frac{x_s}{x} \right)^n$$

met:

ΔV	snelheidsverschil van wind en de ongestoorde windsnelheid op ashoogte
V_{hub}	windsnelheid op ashoogte
D	windmolendiameter
X	afstand tot de windmolen
X_s	Nabije zoglengte
Δ_s	Initieel snelheidsverschil afhankelijk van de werkingstoestand van de windmolen (Thrust)
n	relaxatieconstante. Voor een zog in een turbulente grenslaag geldt $n \approx 1$

Initieel snelheidsverschil

$$\Delta_s = 1-(1-C_T)^{\frac{1}{2}}$$

C_T Thrustcoëfficiënt te bepalen uit turbine-eigenschappen

Nabije zoglengte

$$\frac{X_s}{D} = 0.97\left(\frac{m+1}{8}\right)^{\frac{1}{2}}\left\{\left(\frac{u'_a}{0.51}\right)^2 + \left(\frac{0.22(m-1)^2}{m^2-4m+1}\right)^2\right\}^{-\frac{1}{2}}$$

met

$m = (1-C_T)^{-\frac{1}{2}}$ inductiefactor

In deze studie is de zoglengte veiligheidshave met 2 vermenigvuldigd om zeker te zijn, date r geen beinvloeding gemist wordt.

Zogbreedte

$$b = \left(\frac{3{,}56\, c_T}{8\Delta_s(1-\Delta_s)}\right)^{0,5}$$

Turbulente Lengteschaal

$$L' = 0{,}15b - 0{,}08$$

Turbulentie-intentensiteit

$$\Delta I = 1{,}31\, {c_T}^{0,71} {I_a}^{0,68} (x/x_S)^{-0,96}$$

Thust coëfficiënten:

Voor de thrust-coëfficiënten is het gemiddelde genomen van drie windmolens (N117-3.0MW, V117-3.45 MW en .4MM14:

windsnelheid	coefficient
3	0.895
4	0.857
5	0.832
6	0.827
7	0.826
8	0.808
9	0.758
10	0.683
11	0.537
12	0.401
13	0.304
14	0.239
15	0.192
16	0.156
17	0.133
18	0.113
19	0.096
20	0.084
21	0.074
22	0.065
23	0.056
24	0.05
25	0.043

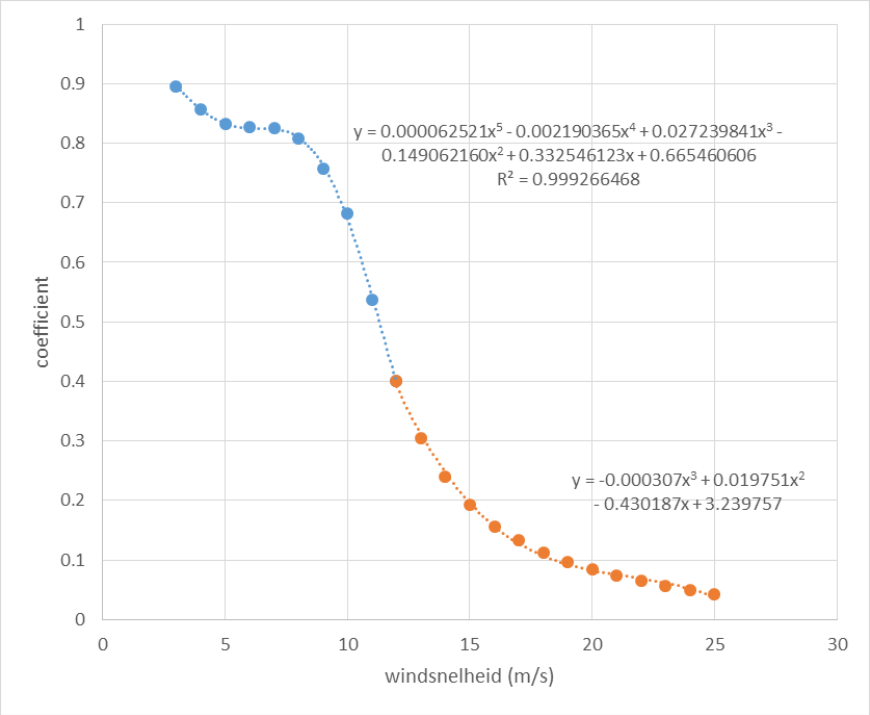

Deze getallen zijn in twee fit-formules (zie figuur) vervat, die in het rekenmodel zijn opgenomen. De ene formule geldt voor lage windsnelheden (tot en met 12 m/s, de andere formule voor hoge windsnelheden, vanaf 13 m/s). Tot 3 m/s staan de windmolens stil en is er dan uiteraard ook geen beïnvloeding en vindt de verspreiding van stof en rookpluimen als normaal plaats.

Referentie

1 Wind turbine wake aerodynamics, L.J. Vermeer et al. Progress in Aerospace Sciences 39(2003) 467-510, Pergamon, 2003.

Bijlage C PM10 emissies van Tata Steel

Puntbronnen

(emissies in het jaar 2014; in 2018 zijn deze een factor 8/7 hoger)

X	Y	Hoogte (m)	Dia (in) (m)	Dia(uit) (m)	snelheid m/s)	volume m3/s)	Temp K	emissie kg/jaar
101380	499742	73	14.5	14.6	0.03	4.5	299	46253
100868	499034	47	2.3	2.5	6.2	23.3	302	27419
100915	499273	108	0.7	0.9	12	32.8	320	25220
100731	499074	35	2.8	3	6.9	38.4	302	24090
101282	499700	47	3.4	3.6	4.8	38.0	313	20910
100771	499230	25	4	4.2	10.9	24.9	998	17056
100915	499275	28	5.5	5.6	0.01	0.2	300	16381
100793	499063	40	7.9	8	2.8	124.5	301	11178
101149	499217	22	1.6	1.8	17.5	33.1	290	10337
103068	500626	35	6.9	7	0.8	27.9	293	9855
101172	499615	55	3.4	3.6	9	69.5	321	9461
101381	498962	30	3.4	3.6	3.2	15.4	516	8725
101421	499600	23	4.4	4.6	9.9	137.0	300	8304
101056	499012	42	8.3	8.4	1.2	47.5	373	7560
101300	498978	40	1.7	2	9.2	196.6	290	7471
101386	498987	30	3.4	3.6	3.3	15.6	526	5974
100890	499198	33	1.8	2	13.3	31.9	290	5598
100906	499194	33	1.8	2	13.3	31.9	290	5340
102361	498767	25	4.2	4.4	9.8	125.2	296	3828
101377	498947	30	3.4	3.6	1.7	8.5	495	3741
102709	501363	50	1.5	1.6	7.5	7.3	498	3688
101628	50022	16	3.1	3.2	1.3	8.6	310	3635
101460	499736	90	2.1	2.2	9.8	29.6	313	3504
102721	501436	45	1.9	2	3.4	4.4	601	3486
101430	499682	90	2.1	2.2	9.8	29.6	313	3329
102770	501362	45	1.35	1.45	5.5	3.7	579	3197
101454	499720	90	2.1	2.2	9.8	29.6	313	2996
102819	501329	40	1.8	1.9	3.5	4.0	601	2610
102448	499577	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	2584
101255	499558	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	2514
102274	498765	42	8.2	8.4	5	223.2	323	2470
101526	499830	24	3.8	4	3	31.0	300	2015
101340	498975	30	5.9	6	0.6	4.9	910	1980

100627	499063	47	9.3	9.4	5	287.1	323	1962
100450	499179	25	3	3.2	11.8	68.0	335	1953
102360	498816	25	4.2	4.4	9.8	125.2	296	1936
100916	499032	40	4.4	4.6	4.7	64.8	301	1901
102321	498829	18	1.7	1.9	11.3	23.7	295	1840
100413	499127	129	3.9	4.1	2.6	16.2	523	1734
100543	499098	45	3.9	4.1	2.6	16.2	523	1682
101381	498962	5	0.9	1	1	0.5	333	1650
102545	498792	18	1.7	1.9	11.3	23.7	295	1577
100947	499410	47	2.3	2.5	10	28.0	405	1121
102525	498705	80	3.44	3.64	1.4	7.2	490	990
102211	498776	68	2.8	3	2.1	6.7	526	827
102330	498749	81	2.6	2.8	2.5	7.2	506	810
101316	498980	40	7.9	8	0.9	39.5	305	780
102707	501398	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	742
100998	499232	72	4.7	4.9	9.6	98.8	460	709
100970	499378	47	2.3	2.5	10	28.0	405	691
101822	498965	47	1.8	2	10.9	18.6	408	657
101835	498955	47	1.8	2	10.9	18.6	408	450
101224	499762	47	9.3	9.4	1	60.8	305	450
101334	499857	47	9.3	9.4	0.5	30.4	305	449
101886	498949	47	2.5	2.7	8.4	29.9	376	428
102469	498718	80	3.44	3.64	0.6	3.2	480	422
101245	499617	1	0.1	0.2	0.01	0.1	285	300
101468	499863	16	3.1	3.2	1.3	8.6	310	223
100916	499032	1	0.1	0.2	0.1	0.1	285	9110

Diffuse en open bronnen: (totaal) stof emissies

(emissies in het jaar 2014; in 2018: een factor 8/7 hoger), pm10 emissies worden verondersteld 25% van het totaal stof in de tabel.

De diffuse emissies (opervlaktebronnen) worden in het rekenmodel behandeld als puntbronnen met een hoogte van 1,5 m.

X	Y	Lengte	breedte	orientatie	stof	aantal puntbronnen	
m	m	m	m	graden	(kg/jr)	X	Y
102200	498700	1000	0	175	6405	11	1
102200	498700	1000	0	175	8612	11	1
100700	499300	200	200	175	8644	5	5
100650	499200	200	50	175	8695	3	1
102200	498700	1000	0	175	8944	11	1
101200	499050	1000	0	175	10273	11	1
101200	499050	1000	0	175	10963	11	1
101750	499000	120	50	175	11501	5	3
100500	499200	200	50	175	13853	5	3
101900	498800	500	0	175	16478	5	1
101900	498800	500	0	175	16739	5	1
100500	499100	350	50	175	17663	5	1
101100	499350	50	50	175	17723	1	1
100925	498925	500	100	175	18165	5	1
101200	499070	300	0	175	21292	3	1
101550	499300	300	80	175	21609	3	1
101550	499300	300	0	175	21718	3	1
100650	499200	200	50	175	25976	3	1
100350	499000	600	80	175	30296	7	1
101100	499350	50	50	175	31972	1	1
100650	499200	50	50	175	33363	1	1
100250	499000	650	100	175	153000	7	1
102500	499000	800	0	175	49539	9	1
102500	499000	800	0	175	56897	9	1
101800	498800	750	150	175	58532	7	3
100650	498750	550	250	25	69000	9	5
101550	499075	250	100	175	93254	5	3
100200	498800	450	300	175	94416	9	5
100650	498750	550	250	25	276000	9	5
100450	499450	350	200	30	70779	5	3
100700	500000	550	280	30	61071	11	5

Locaties van diffuse en open stofbronnen op het Tata Steel terrein, vertaald als puntbronnen

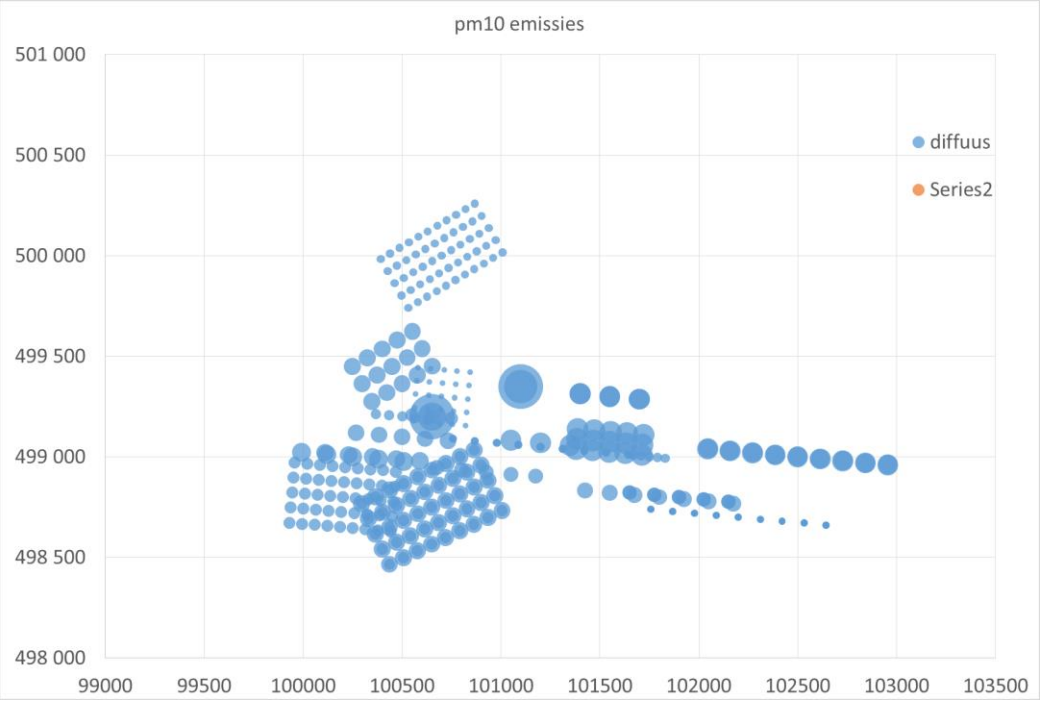

Alle stofbronnen op het Tata Steel terrein: diffuse en puntbronnen tezamen.

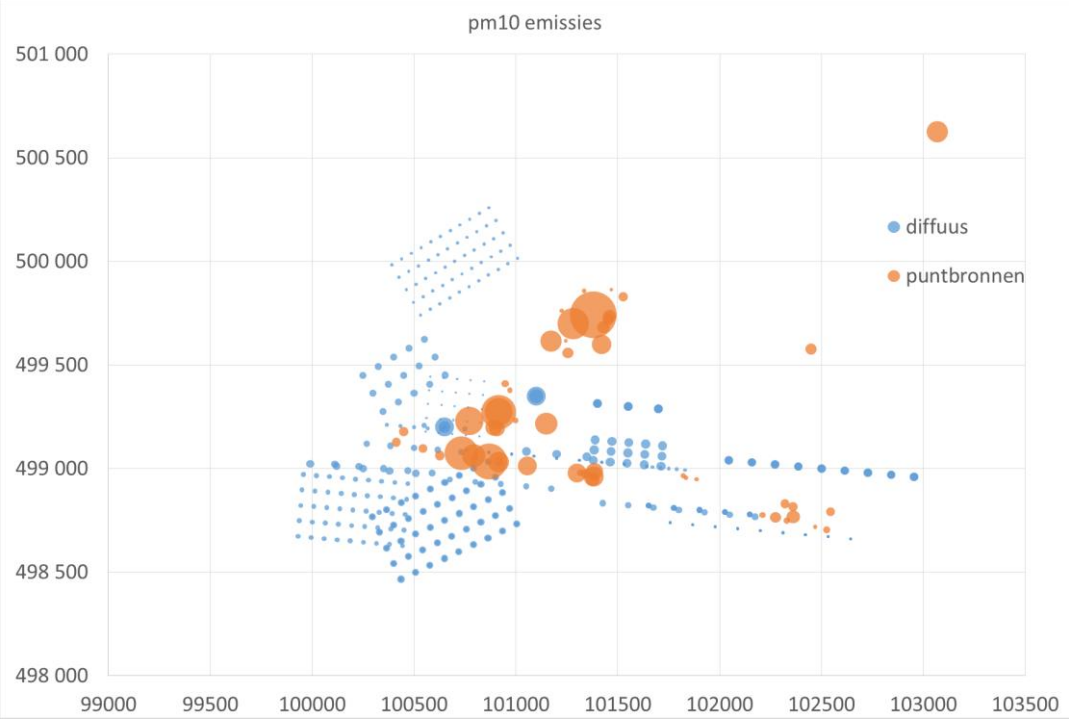

Bijlage D. Concentraties in 2018 op 18 locaties.

Tabellen met berekende concentraties voor verschillende stoffen op 18 locaties.

Jaargemiddelden en aantal overschrijdingsdagen. Met en zonder de windmolens.
PM10 concentraties. jaargemiddelden en aantal overschrijdingsdagen

				jaargemiddelde concentraties		overschrijdingsdagen	
	Locaties			PM10	PM10	pm10	pm10
	naam	X	Y	zonder	met	zonder	met
1	IJmuiden ZW	100600	496000	21.1	21.1	8.8	8.8
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	22.1	22.1	9.3	9.3
3	vissershavenbuurt	101400	497600	24.1	24.1	13.0	13.0
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	22.8	22.8	9.9	9.8
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	22.2	22.2	9.1	9.2
6	Zandershof	103200	496800	21.5	21.5	8.7	8.7
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	22.6	22.6	9.7	9.7
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	21.6	21.6	8.5	8.5
9	Driehuis	104000	496000	21.2	21.2	8.6	8.6
10	woonboot	103600	498200	23.2	23.2	10.2	10.2
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	22.9	22.9	9.7	9.7
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	23.3	23.3	10.1	10.1
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	22.8	22.8	10.1	10.1
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	22.4	22.4	9.7	9.7
15	beverwijk centrum	105000	500600	22.4	22.4	9.7	9.7
16	wijk a zee zuid	101000	500600	25.7	25.7	22.4	22.4
17	wijk a zee centrum	101600	501000	23.1	23.1	12.2	12.2
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	25.9	25.8	20.9	20.9
	gemiddeld			22.8	22.8	11.1	11.1
	grenswaarde			40	40	35	35

PM2,5: afgeleid van de PM10 bijdragen van de Tata Steel stofbijdragen.

Aandeel PM2,5 in PM10 emissies is gemiddeld 64% (Basismetaalindustrie, bron: Grootschalige concentratie- en depositiekaarten Nederland, 2012). De Pm10 bronbijdragen zijn dus met 0,64 vermenigvuldigd en bij de PM2,5 achtergrondwaarden opgeteld. Laatste kolom geeft de berekende jaargemiddelde PM2,5 (totale=achtergrond + bronbijdragen) concentraties.

GCN berekend met PreSRM.

		X	Y	PM10: bronnen	GCN PM10	GCN PM2,5	bronnen PM2,5	PM2,5
1	IJmuiden ZW	100600	496000	1.4	19.6	12.2	0.9	13.1
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	2.1	19.8	12.7	1.3	14.1
3	vissershavenbuurt	101400	497600	4.3	19.5	13.1	2.7	15.8
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	2.9	19.5	13.1	1.8	15.0
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	2.0	19.8	12.8	1.3	14.0
6	Zandershof	103200	496800	1.7	19.6	12.5	1.1	13.6
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	1.5	20.8	12.4	1.0	13.4
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	1.1	20.3	12.1	0.7	12.9
9	Driehuis	104000	496000	1.1	19.9	11.8	0.7	12.5
10	woonboot	103600	498200	2.2	20.6	12.6	1.4	14.0
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	1.5	21.1	12.6	0.9	13.6
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	1.6	21.2	12.7	1.0	13.7
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	1.3	21.1	12.6	0.8	13.4
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	1.0	21.1	12.7	0.7	13.3
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.9	21.1	12.9	0.6	13.4
16	wijk a zee zuid	101000	500600	5.8	18.8	13.0	3.7	16.7
17	wijk a zee centrum	101600	500990	3.5	18.5	12.7	2.2	15.0
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	6.7	18.1	13.6	4.3	17.9

Cadmium (jaargemiddelde concentraties in ug/m3) Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

Cd	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	0.00006	0.00006	-3%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	0.00007	0.00007	-3%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	0.00011	0.00011	-1%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	0.00013	0.00013	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	0.00011	0.00011	1%
6	Zandershof	103200	496800	0.00009	0.00009	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	0.00009	0.00009	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	0.00007	0.00007	0%
9	Driehuis	104000	496000	0.00006	0.00006	-1%
10	woonboot	103600	498200	0.00012	0.00013	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	0.00010	0.00010	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	0.00012	0.00012	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	0.00014	0.00014	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	0.00010	0.00010	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.00010	0.00010	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	0.00039	0.00039	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	0.00041	0.00042	1%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	0.00020	0.00020	-2%
	grenswaarde(NL)			**0.00500**	**0.00500**	

CO (98-percentielwaarden van 8-uur glijdend gemiddelde waarden). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

				98-percentiel 8-uurwaarden		
CO	naam	X	Y	zonder	met	diff
	IJmuiden ZW	100600	496000	845	842	0%
	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	947	942	-1%
	vissershavenbuurt	101400	497600	1038	1032	-1%
	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	1088	1087	0%
	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	1049	1048	0%
	Zandershof	103200	496800	983	982	0%
	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	1047	1045	0%
	Velzen-zuid(west)	104800	497400	983	982	0%
	Driehuis	104000	496000	929	926	0%
	woonboot	103600	498200	1037	1036	0%
	Velsen-noord(1)	104400	498400	976	974	0%
	Velsen-noord(2)	104200	498800	981	980	0%
	beverwijk zuidwest	104200	500200	913	912	0%
	beverwijk zuidwest	105000	499600	880	879	0%
	beverwijk centrum	105000	500600	857	857	0%
	wijk a zee zuid	101000	500600	1099	1093	-1%
	wijk a zee centrum	101600	501000	1045	1042	0%
	woonboot Noordersl weg	102000	498300	1121	1112	-1%
	grenswaarde			**3600**	**3600**	

Kwik (jaargemiddelde concentraties). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

Hg	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	0.000002	0.000002	0%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	0.000003	0.000003	-1%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	0.000004	0.000004	-4%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	0.000007	0.000007	1%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	0.000006	0.000006	0%
6	Zandershof	103200	496800	0.000005	0.000005	0%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	0.000006	0.000006	-1%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	0.000005	0.000005	-1%
9	Driehuis	104000	496000	0.000004	0.000004	1%
10	woonboot	103600	498200	0.000007	0.000007	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	0.000007	0.000007	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	0.000007	0.000007	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	0.000009	0.000009	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	0.000007	0.000007	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.000007	0.000007	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	0.000007	0.000007	1%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	0.000010	0.000010	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	0.000008	0.000008	1%
	grenswaarde			**0.2**	**0.2**	

Lood (jaargemiddelde concentraties). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus

	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	0.0015	0.0014	-3%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	0.0019	0.0018	-3%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	0.0029	0.0029	-2%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	0.0035	0.0035	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	0.0029	0.0029	0%
6	Zandershof	103200	496800	0.0024	0.0023	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	0.0023	0.0023	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	0.0020	0.0020	-1%
9	Driehuis	104000	496000	0.0017	0.0017	-1%
10	woonboot	103600	498200	0.0033	0.0033	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	0.0027	0.0027	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	0.0031	0.0031	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	0.0036	0.0036	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	0.0027	0.0027	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	0.0026	0.0026	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	0.0088	0.0088	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	0.0096	0.0096	1%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	0.0054	0.0054	-1%
	grenswaarde			**0.5000**	**0.5000**	

Ammoniak (jaargemiddelde concentraties). Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

NH3	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	2.3	2.3	0%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	3.4	3.4	0%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	2.6	2.6	0%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	3.0	3.0	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	2.6	2.6	0%
6	Zandershof	103200	496800	2.8	2.8	0%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	2.6	2.6	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	2.1	2.1	0%
9	Driehuis	104000	496000	2.0	2.0	0%
10	woonboot	103600	498200	1.7	1.7	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	2.9	2.9	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	2.9	2.9	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	2.9	2.9	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	3.3	3.3	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	3.9	3.9	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	2.4	2.4	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	2.4	2.4	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	1.6	1.6	0%
	grenswaarde			**geen**	**geen**	

NO2 (stikstofdioxide).

Jaargemiddelde concentraties. Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

NO2	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	16.4	16.4	0%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	17.9	17.9	0%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	21.0	20.9	0%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	21.4	21.4	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	21.4	21.3	0%
6	Zandershof	103200	496800	18.5	18.3	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	21.0	20.9	0%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	19.7	19.7	0%
9	Driehuis	104000	496000	17.6	17.5	-1%
10	woonboot	103600	498200	22.0	22.0	0%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	21.1	21.2	1%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	21.4	21.5	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	20.2	20.2	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	21.3	21.2	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	19.6	19.6	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	21.1	21.2	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	21.7	21.8	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	21.7	21.6	-1%
	grenswaarde			**40**	**40**	

SO2

Jaargemiddelden.Aantal dagen overschrijding van daggemiddelde waarde (125 ug/m3), maximaal 3 per jaar

Aantal uren overschrijding van uurgemiddelde waarde (350 ug/m3), maximaal 24 per jaar.
Met of zonder de windmolens in 2018. Concentraties betreffen achtergrond plus bronbijdragen.

				jaargemiddelde			daggemiddelde		uurgemiddelde	
SO2	naam	X	Y	zonder	met	diff	zonder	met	zonder	met
	IJmuiden ZW	100600	496000	4.2	4.1	-2%	0	0	0	0
	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	4.8	4.8	-1%	0	0	0	0
	vissershavenbuurt	101400	497600	6.9	6.8	-1%	0	0	0	0
	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	7.3	7.3	-1%	0	0	0	0
	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	6.9	6.8	-1%	0	0	0	0
	Zandershof	103200	496800	5.2	5.2	-1%	0	0	0	0
	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	6.1	6.1	-1%	0	0	0	0
	Velzen-zuid(west)	104800	497400	5.2	5.1	-1%	0	0	0	0
	Driehuis	104000	496000	4.4	4.3	-1%	0	0	0	0
	woonboot	103600	498200	9.0	8.9	-1%	0	0	0	0
	Velsen-noord(1)	104400	498400	7.1	7.1	0%	0	0	0	0
	Velsen-noord(2)	104200	498800	7.7	7.7	0%	0	0	0	0
	beverwijk zuidwest	104200	500200	8.7	8.7	0%	0	0	0	0
	beverwijk zuidwest	105000	499600	6.5	6.5	0%	0	0	0	0
	beverwijk centrum	105000	500600	6.5	6.5	0%	0	0	0	0
	wijk a zee zuid	101000	500600	12.4	12.4	0%	0	0	0	0
	wijk a zee centrum	101600	501000	11.9	11.8	0%	0	0	0	0
	woonboot Noordersl weg	102000	498300	9.6	9.3	-3%	0	0	0	0

Geur. Met of zonder de windmolens in 2018. (98 percentielwaarden van uurgemiddelden)

geur	naam	X	Y	zonder	met	diff
1	IJmuiden ZW	100600	496000	2.2	2.1	-2%
2	IJMuiden sterrenbuurt	101400	496600	2.7	2.6	-3%
3	vissershavenbuurt	101400	497600	4.0	3.8	-4%
4	IJmuiderstraatweg1	102600	497600	4.4	4.4	0%
5	IJmuiderstraatweg2	103400	497600	4.5	4.5	0%
6	Zandershof	103200	496800	3.2	3.2	-1%
7	Velzen-zuid(oost)	103800	497200	3.7	3.6	-1%
8	Velzen-zuid(west)	104800	497400	3.2	3.1	-2%
9	Driehuis	104000	496000	2.5	2.5	-2%
10	woonboot	103600	498200	5.8	5.8	-1%
11	Velsen-noord(1)	104400	498400	4.5	4.5	0%
12	Velsen-noord(2)	104200	498800	4.4	4.4	0%
13	beverwijk zuidwest	104200	500200	3.8	3.8	0%
14	beverwijk zuidwest	105000	499600	3.3	3.3	0%
15	beverwijk centrum	105000	500600	3.0	3.0	0%
16	wijk a zee zuid	101000	500600	5.3	5.3	0%
17	wijk a zee centrum	101600	501000	5.3	5.3	0%
18	woonboot Noordersl weg	102000	498300	7.8	7.9	1%

Bijlage E. Contourplots van berekende concentraties

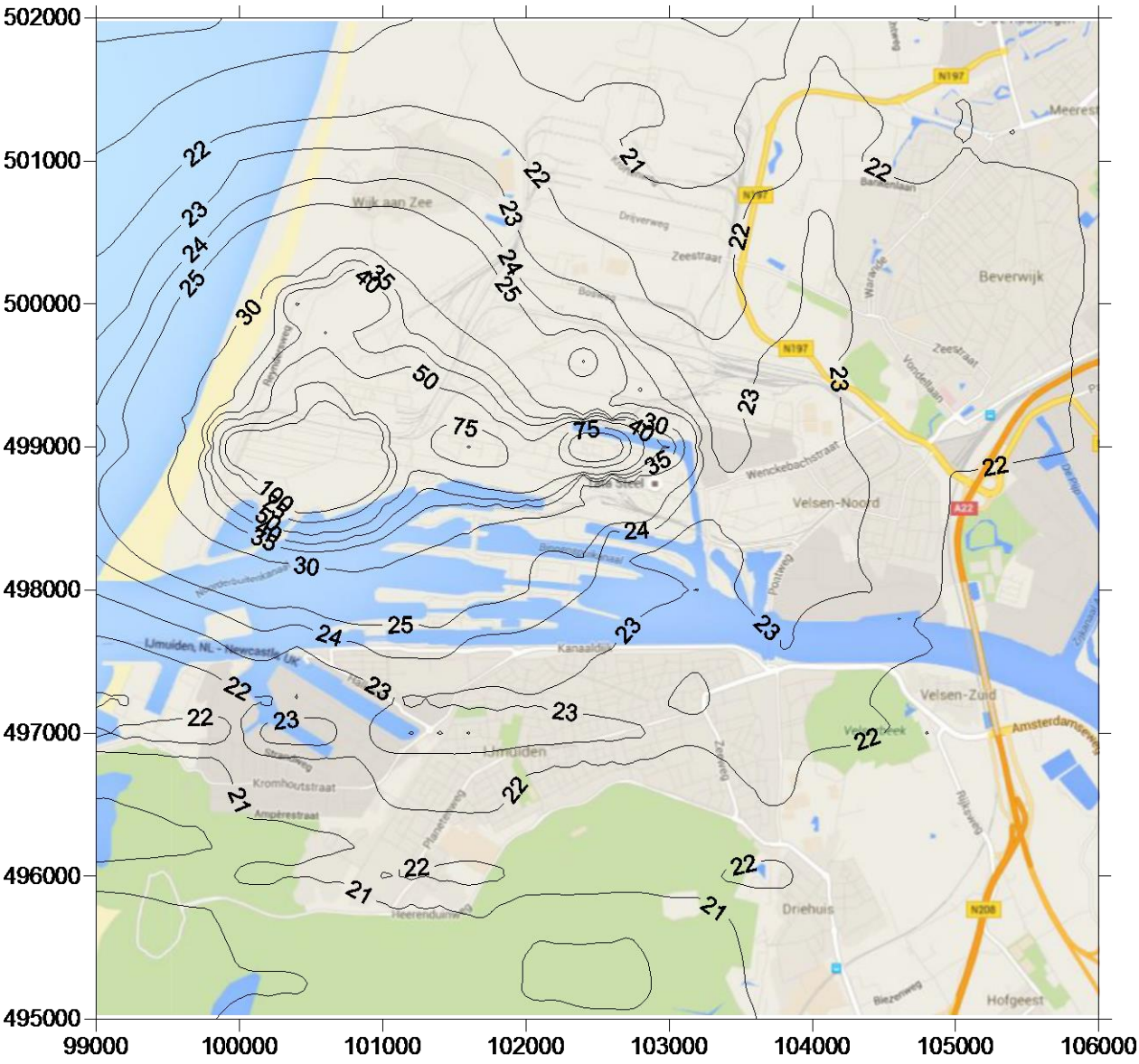

PM10 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens) en met de voor dubbeltelling gecorrigeerde GCN (achtergrond) Pm10 concentratie waarden.

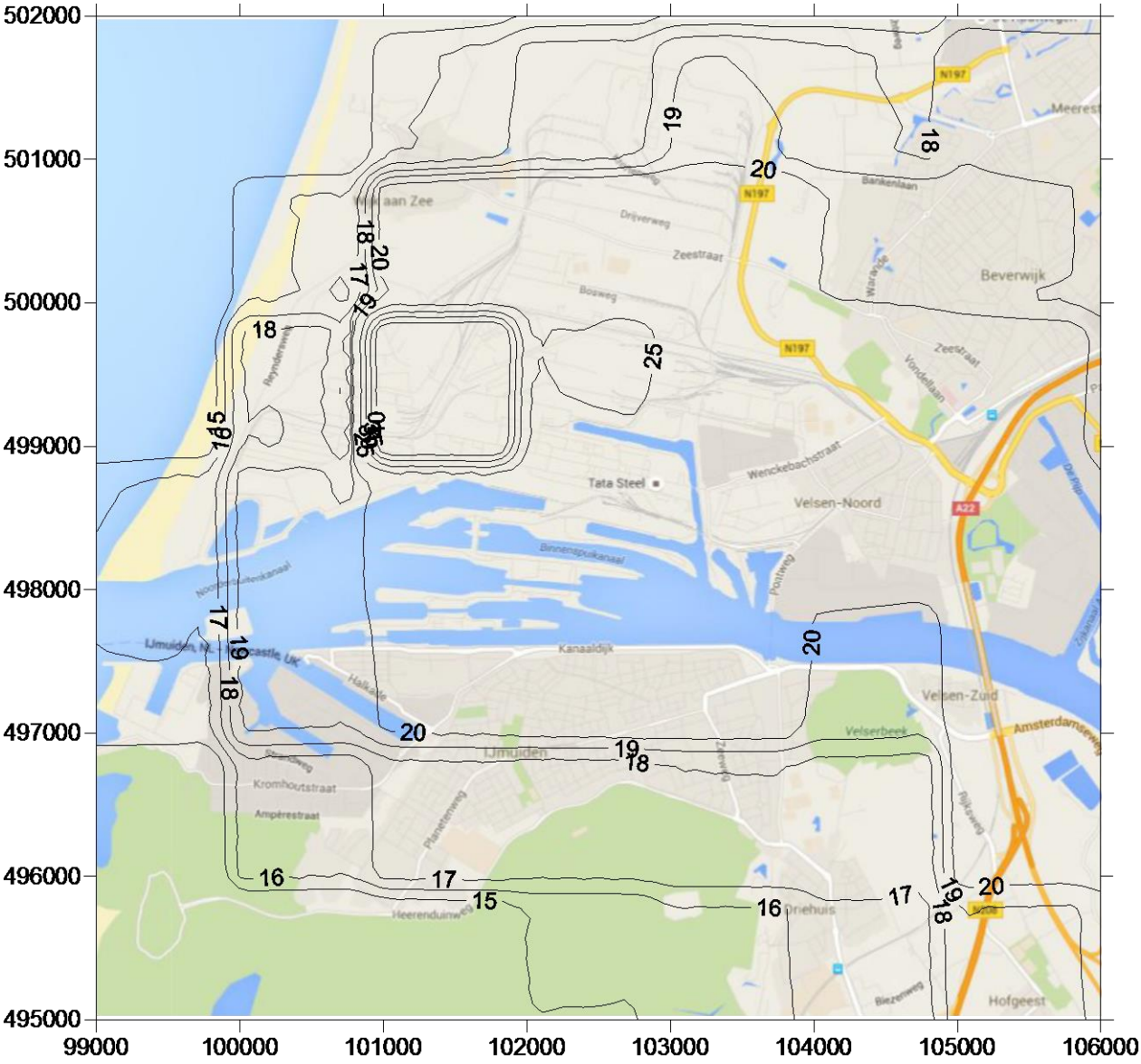

NO_2 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens)

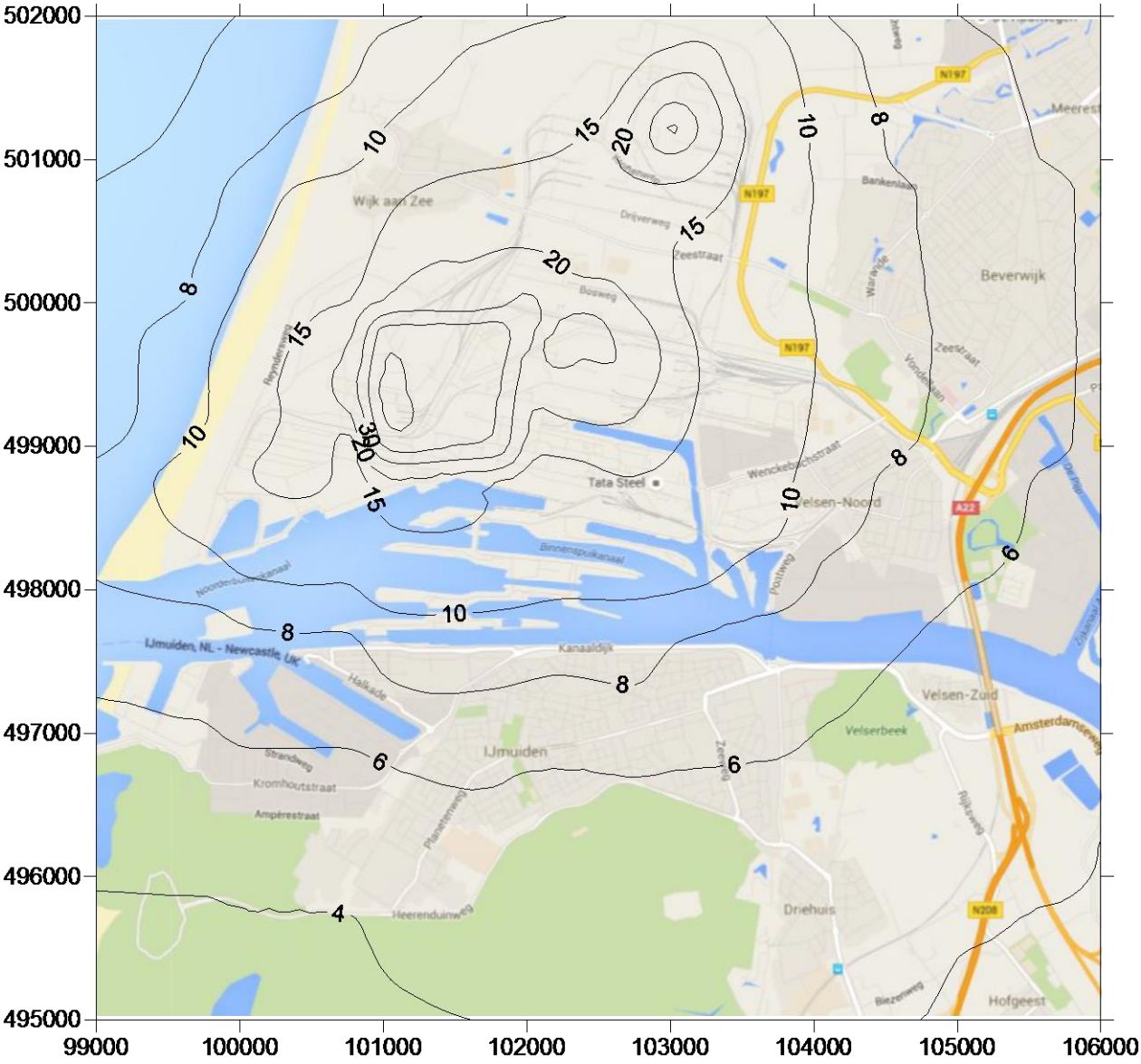

SO_2 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens).

In het midden is duidelijk het structuur van de GCN achtergrond concentraties te zien. De SO_2 waarden zijn immers niet gecorrigeerd voor de dubbeltelling. Hierdoor zijn de berekende concentraties (zeker op het Tata Steel terrein) te hoog berekend.

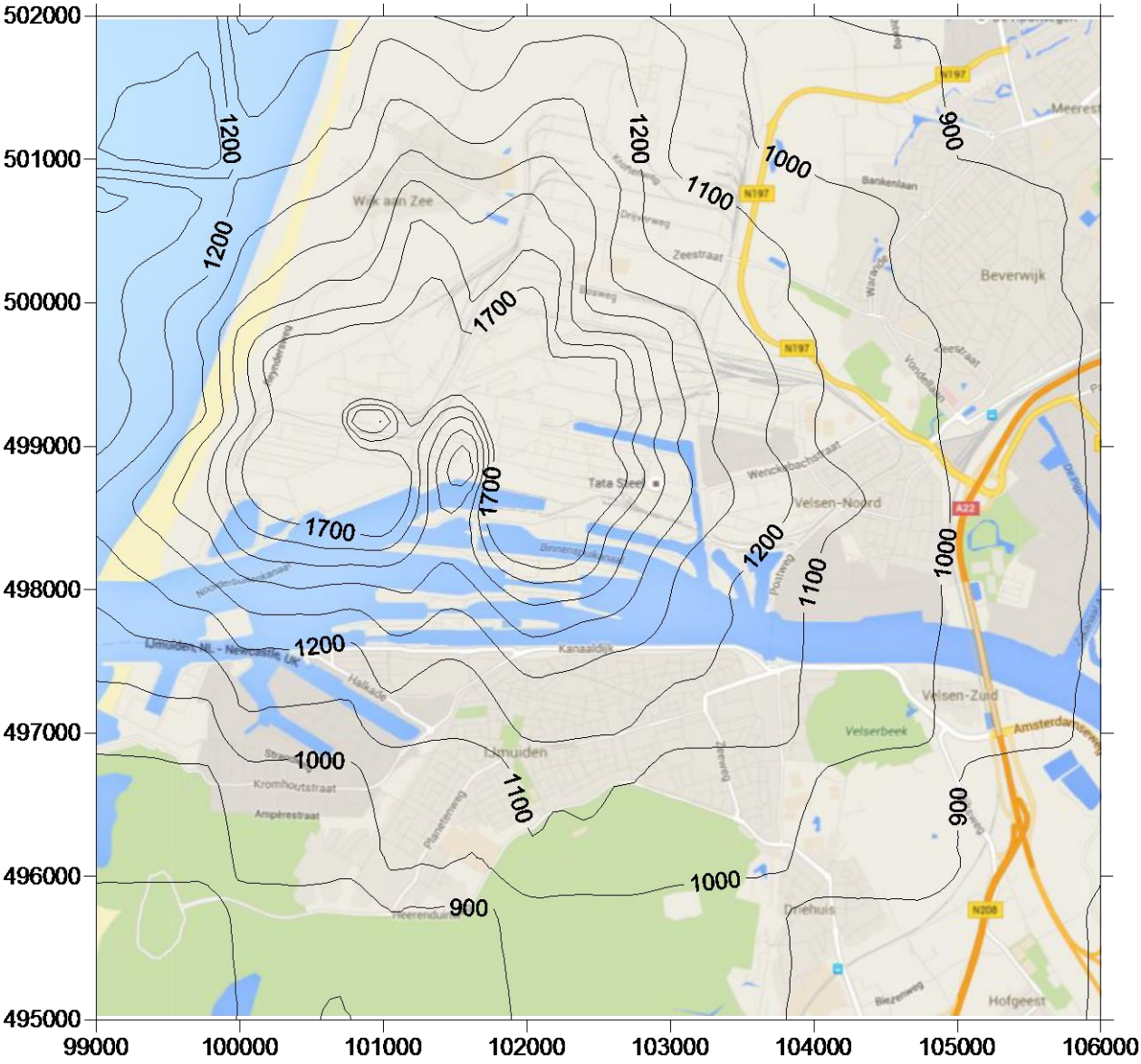

98-percentielwaarden van 8-uur glijdend CO gemiddelde concentraties 2018 (met windmolens).

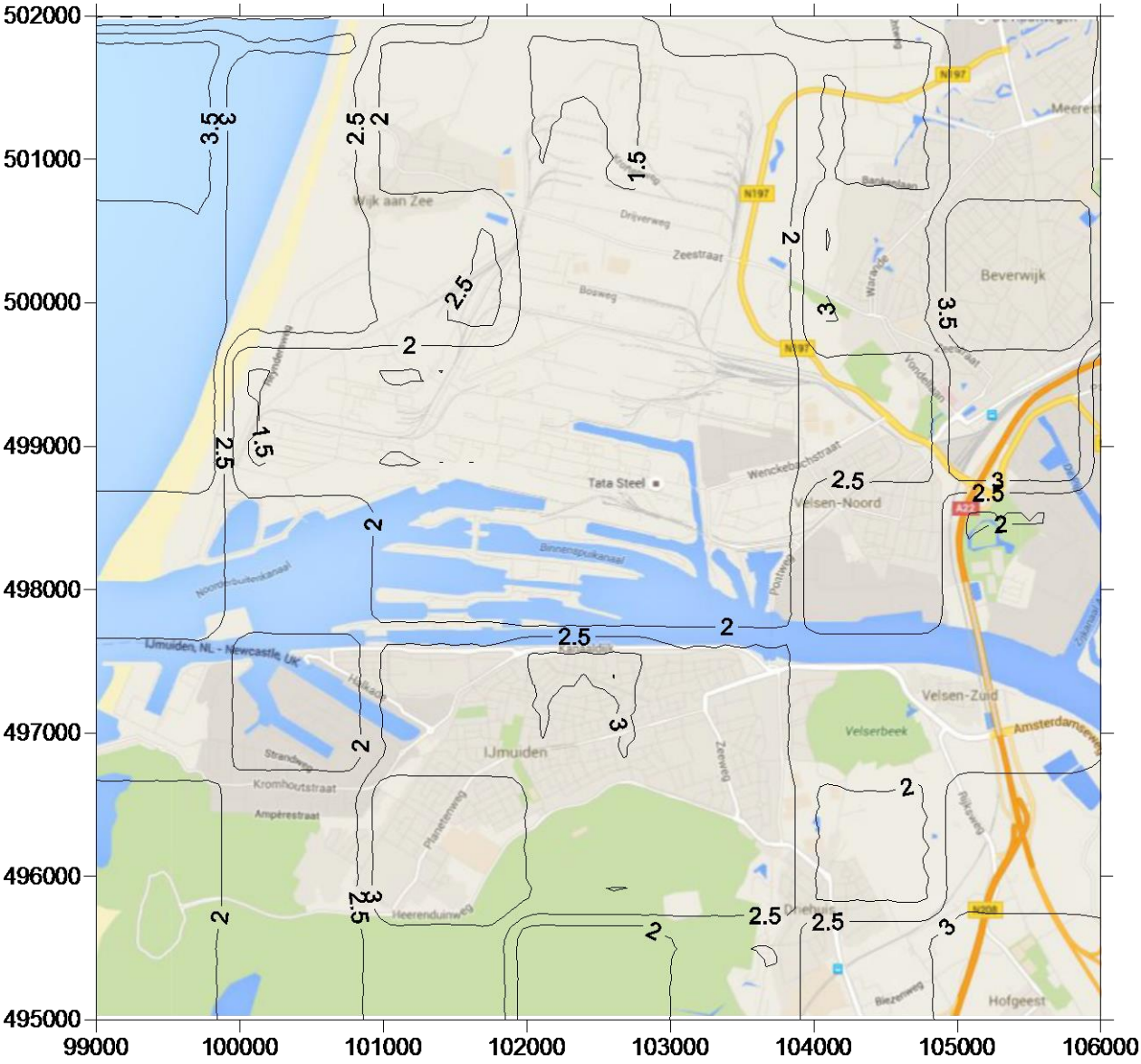

NH3 jaargemiddelden concentraties 2018 (met windmolens).

Hier is duidelijk de structuur van de GCN achtergrond concentraties te zien. Te zien is dat de achtergrond de concentraties geheel domineert. De bijdrage van Tata Steel is nauwelijks zichtbaar.

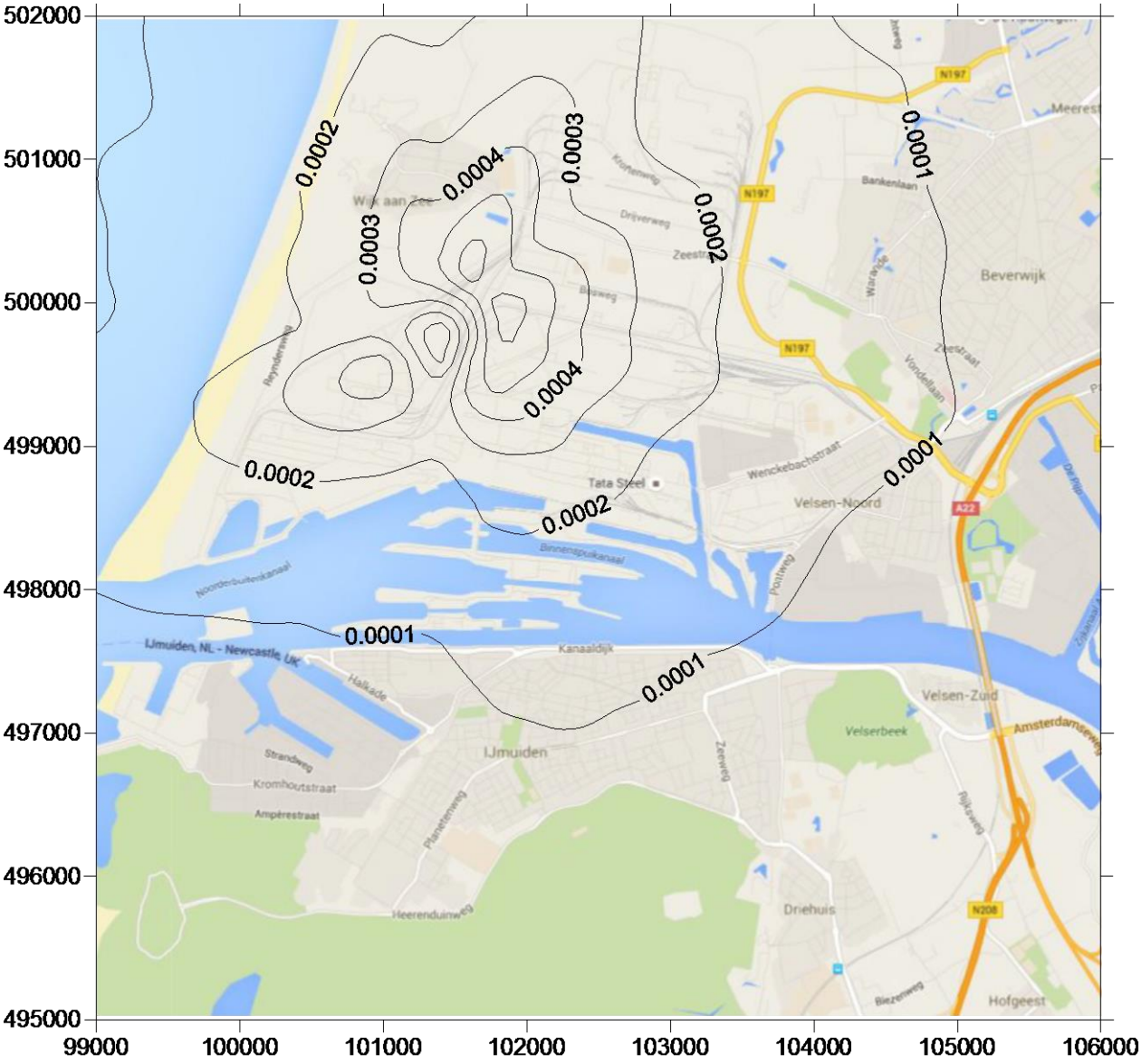

Jaargemiddelden cadmium (Cd) concentraties 2018 (met windmolens).

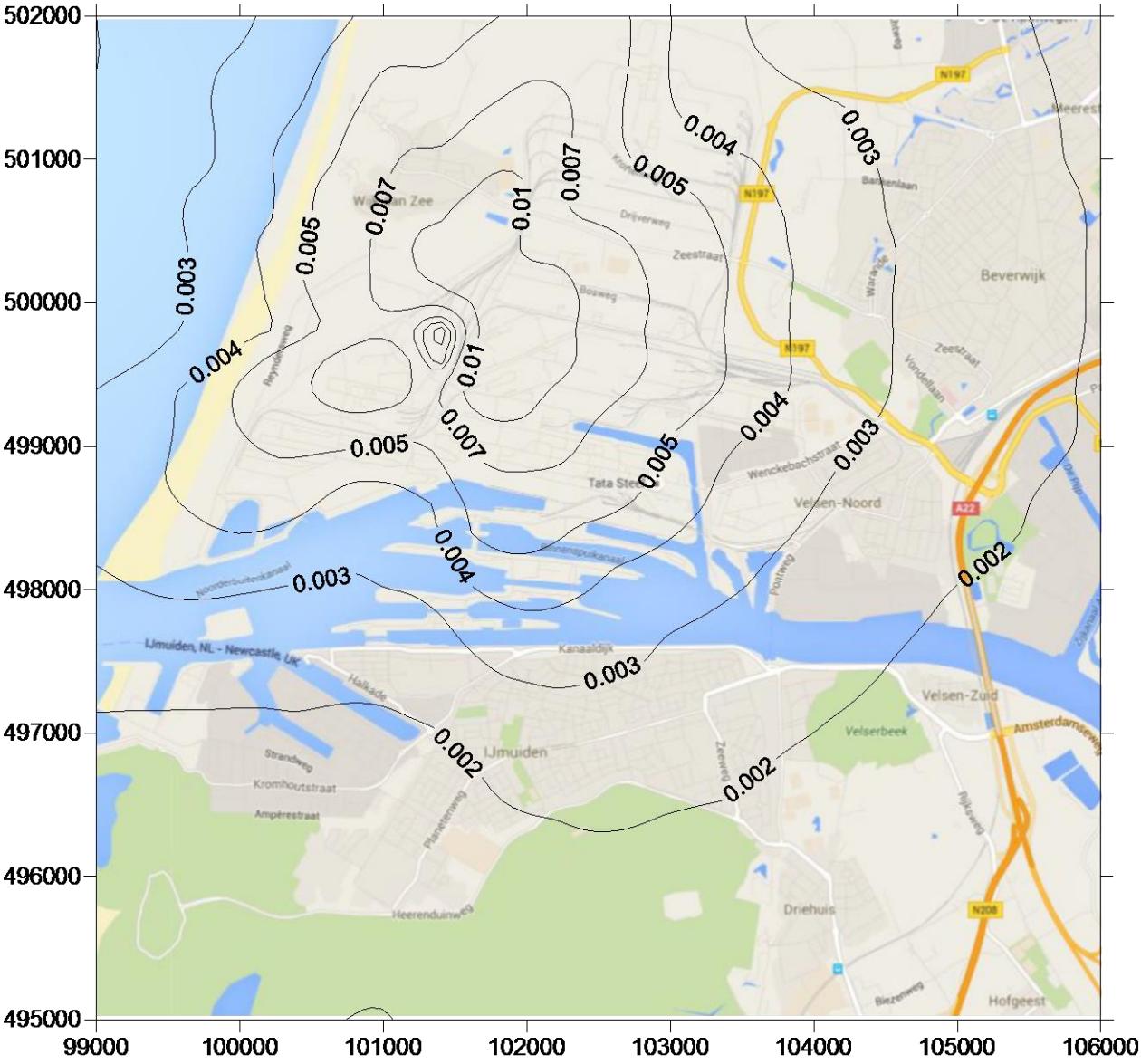

Jaargemiddelden lood (Pb) concentraties 2018 (met windmolens).

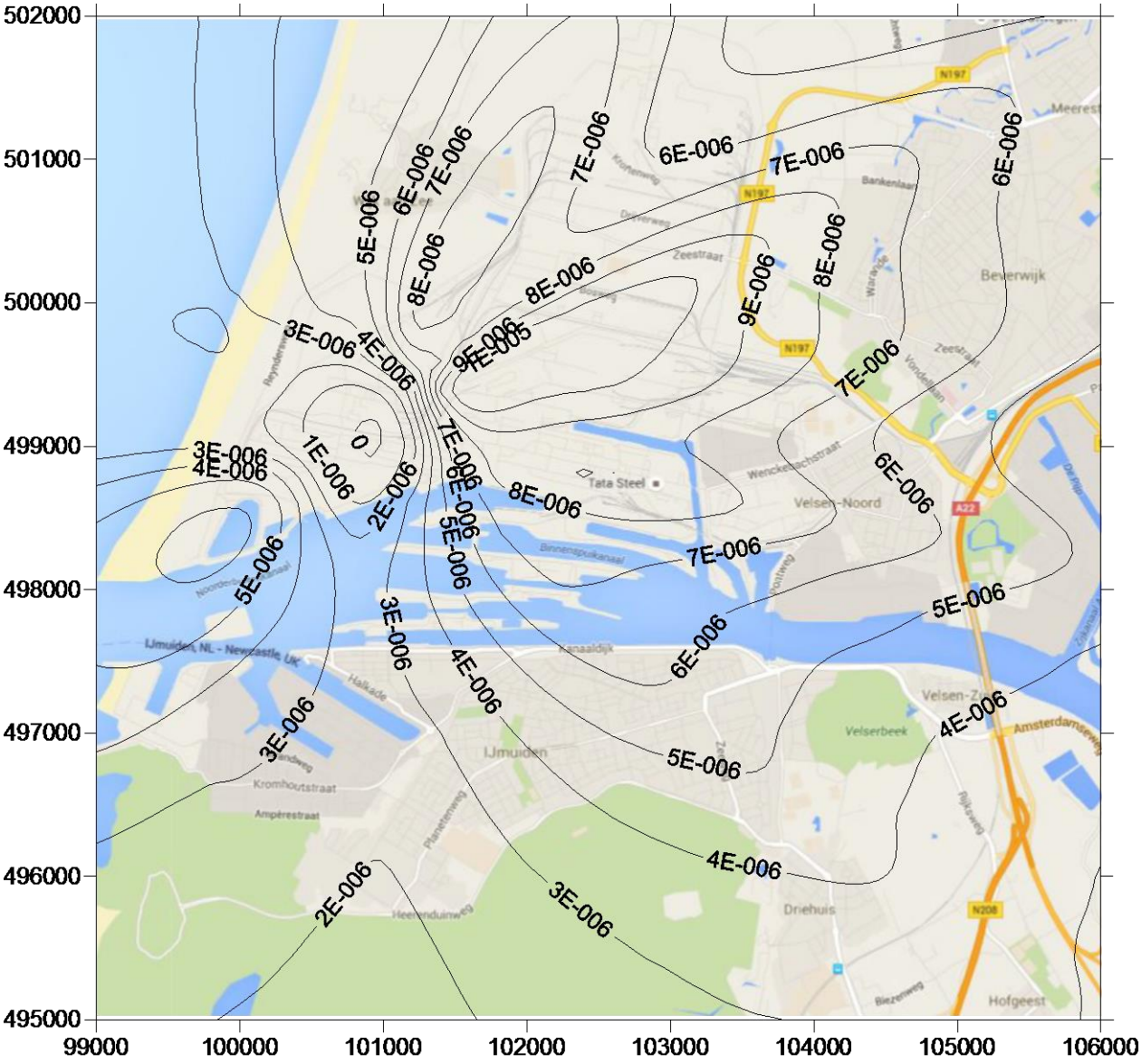

Jaargemiddelden kwik (Hg) concentraties 2018 (met windmolens).

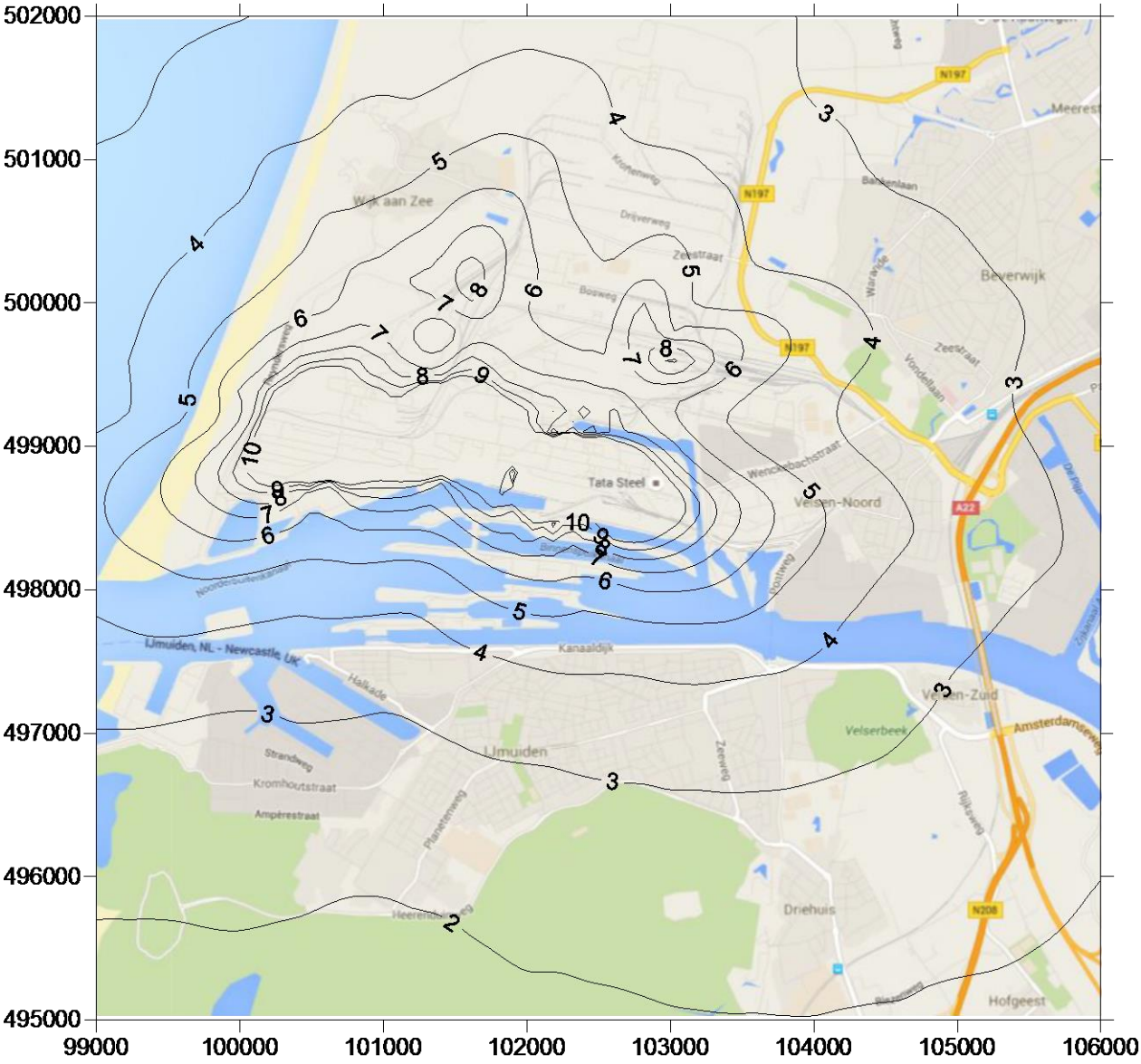

98-percentielwaarden van 1-uur gemiddelde geur concentraties 2018 **(met windmolens).**

Bijlage F. Effect windmolens op 3 brontypen

IN deze bijlage zijn de berekeningsresultaten gegeven van concentratieprofielen over de lijn van noord naar zuid over een afstand van ongeveer 5km (de rode lijn in onderstaande figuur F1.).

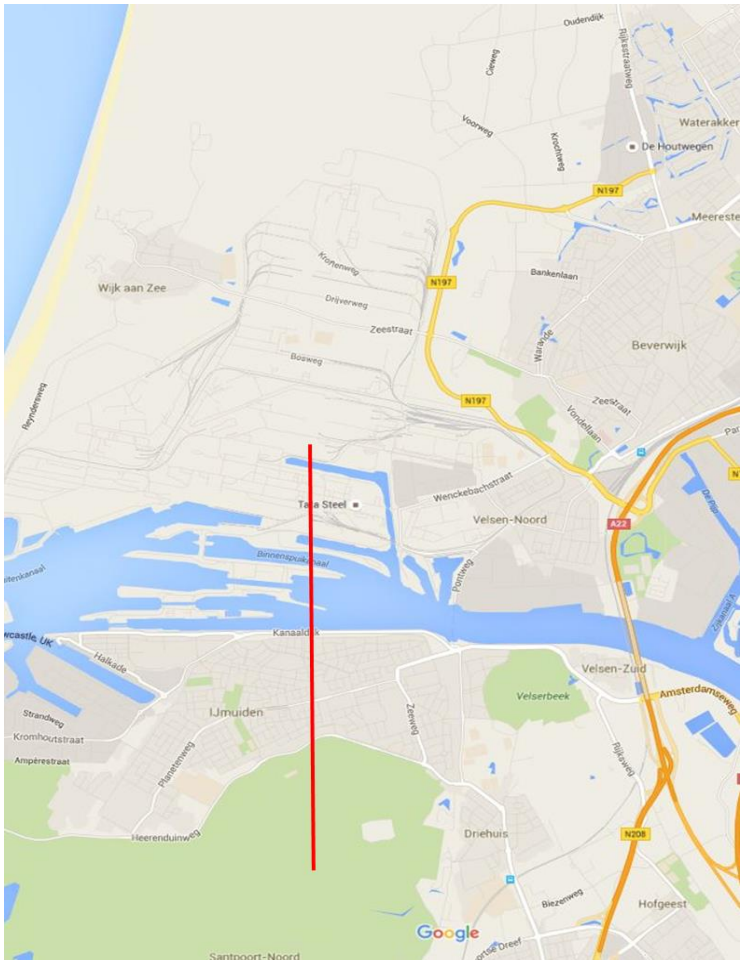

Figuur F1. NZ lijn voor concentratieberekeningen.

Voor deze lijn zijn concentraties berekend van PM10 en SO2 in de situatie zonder windmolens en de situatie met windmolens. Drie brongroepen zijn beschouwd: de diffuse bronnen (die zich op de grond bevinden), de lage schoorstenen (puntbronnen), tot 50 m hoog en de hoge schoorstenen, hoger dan 50 m. In figuur F.2 staan de jaargemiddelde concentraties van PM10, uitgesplitst naar de bijdragen van de drie brongroepen en in figuur F3 de SO2 waarden. Om te bezien wat de effecten van de windmolens kunnen zijn, wordt gekeken naar de bronbijdragen, dus zonder de achtergrondconcentraties.

In figuur F4, F5 en F6 zijn de resultaten voor de afzonderlijke bronbijdragen gegeven voor PM10. In figuur F7 is het relatieve effect van de windmolens gegeven: in de figuur staat met

hoeveel procent de concentraties toenemen (+) of afnemen(-). In figuren F8 en F9 zijn de resultaten voor de afzonderlijke bronbijdragen gegeven voor SO2, weer met of zonder plaatsing van de windmolens. Figuur F10 geeft de relatieve effecten van de windmolens op de SO2 concentraties, uitgedrukt in procenten toename (+ getallen) of afname (- getallen).

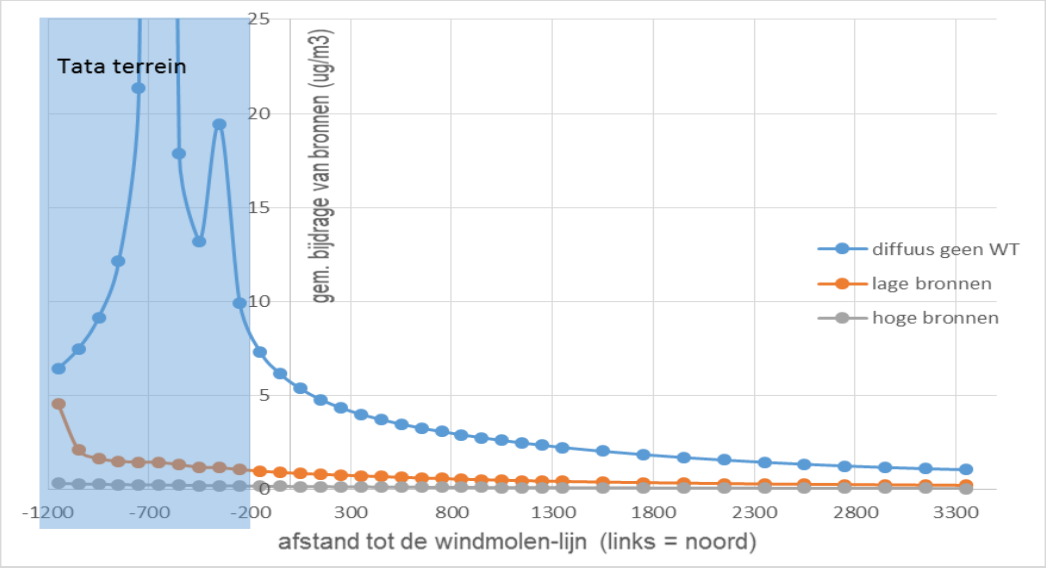

Figuur F2. Jaargemiddelde PM10 concentraties: de bijdragen van 3 brongroepen (grondbronnen – diffuus, lage schoorstenen en hoge schoorstenen. Blauw gearceerd: Tata terrein.

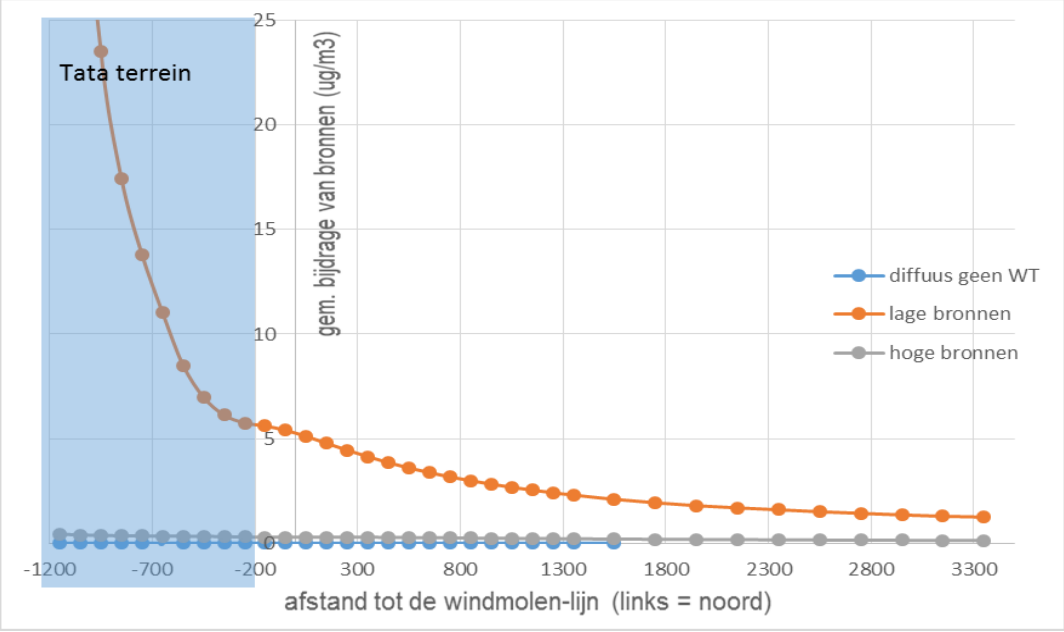

Figuur F3. Jaargemiddelde SO2 concentraties: de bijdragen van 3 brongroepen (grondbronnen – diffuus, lage schoorstenen en hoge schoorstenen. Blauw gearceerd: Tata terrein.

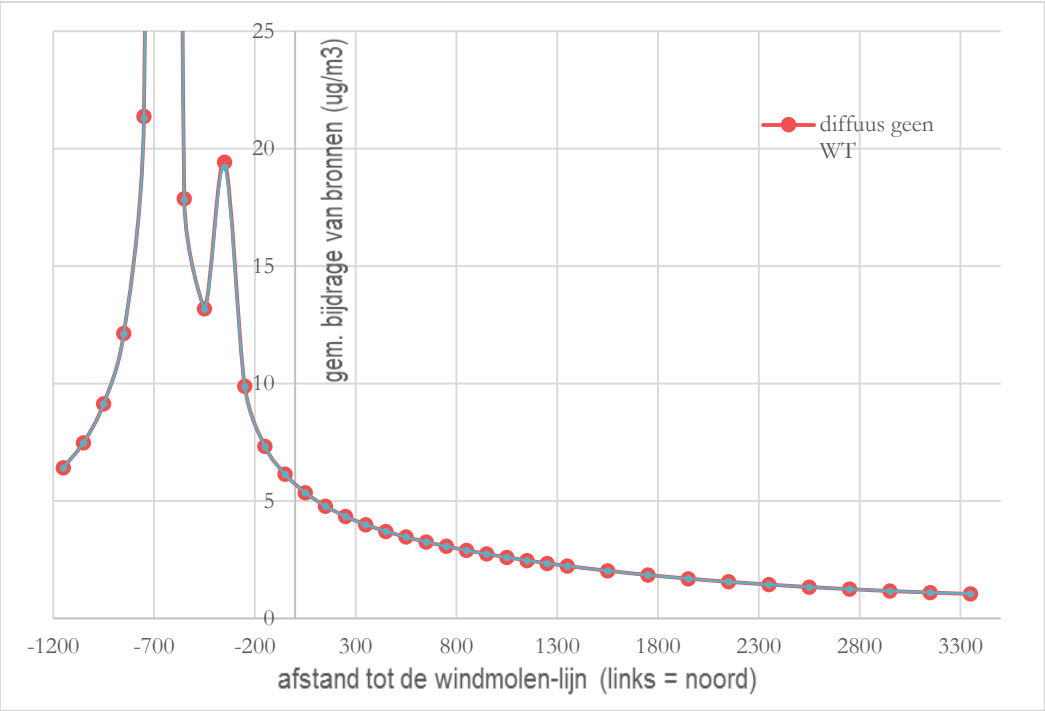

Figuur F4. Bijdrage van grondbronnen (diffuus) aan jaargemiddelde PM10 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is gering)

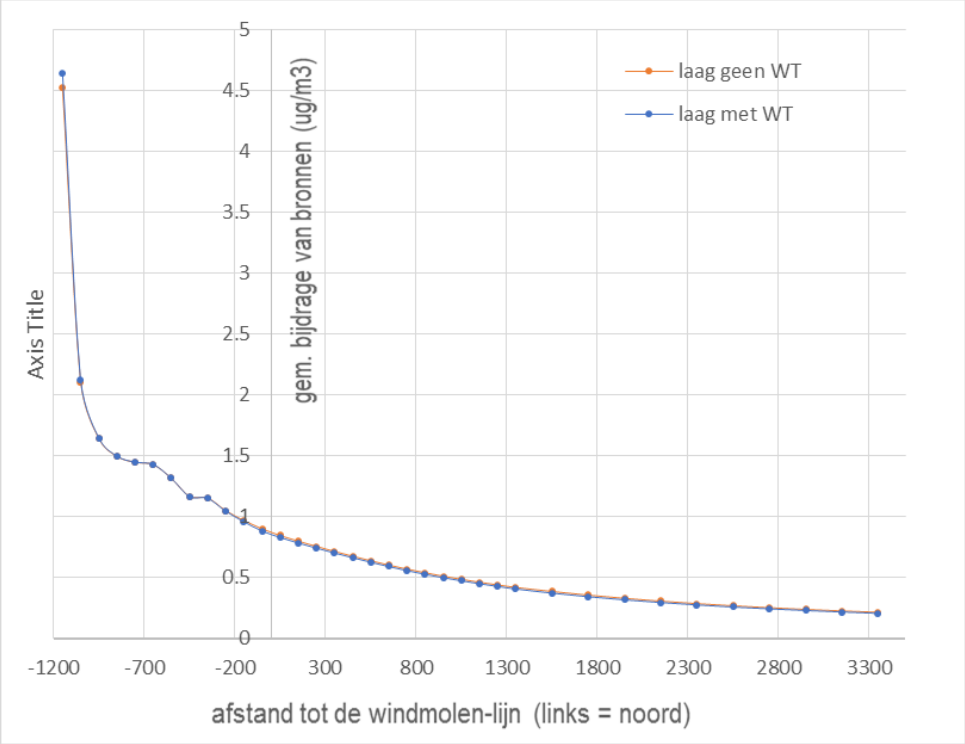

Figuur F5. Bijdrage van lage bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde PM10 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is gering).

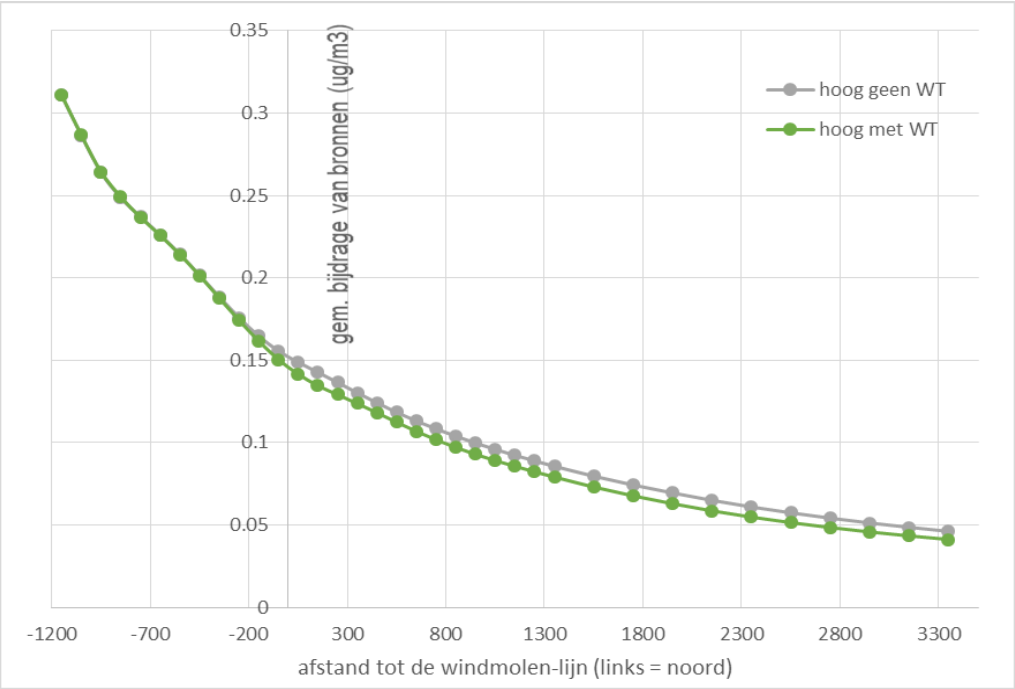

Figuur F6. Bijdrage van hoge bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde PM10 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is max 10%).

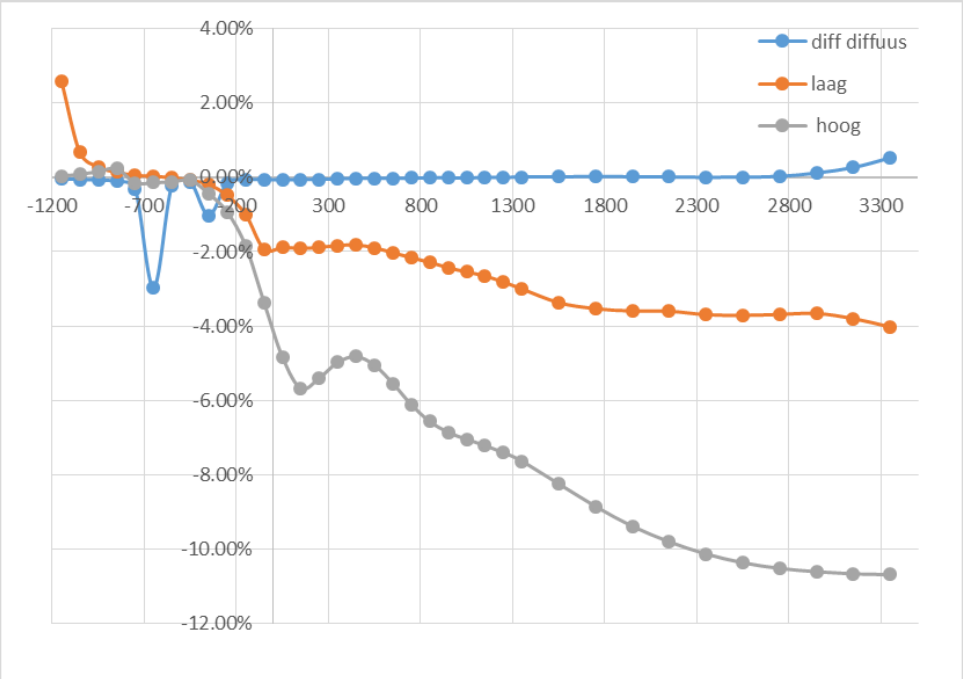

Figuur F7. Relatieve toe- of afname(negatieve getallen) voor jaargemiddelde PM10 concentraties bij plaatsing van windmolens, Afzonderlijk voor de drie brongroepen (diffuus, laag en hoog).

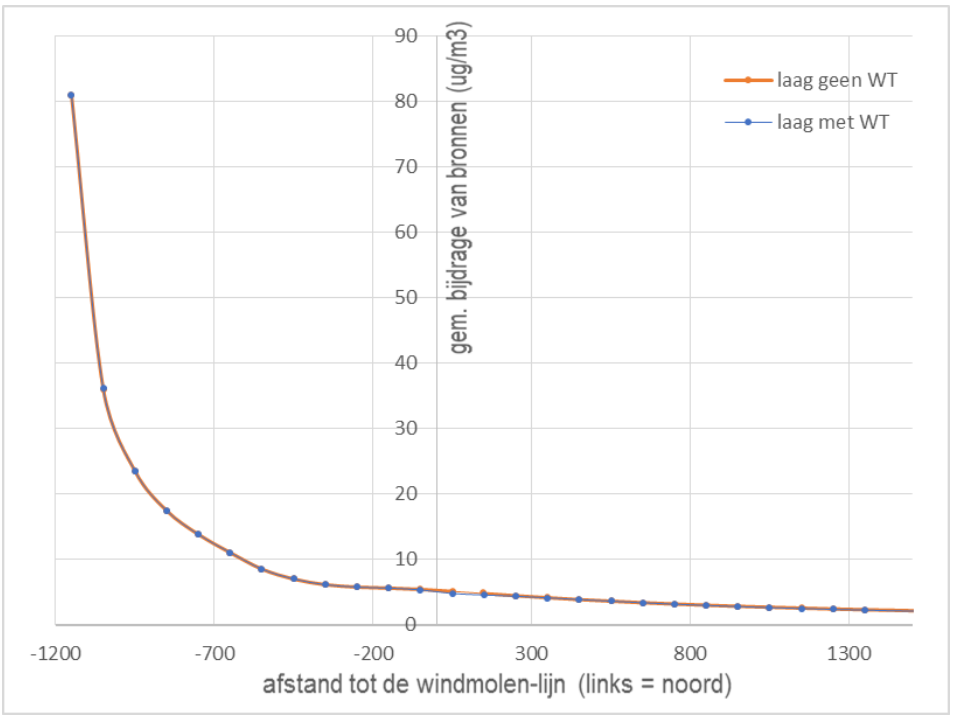

Figuur F8. Bijdrage van lage bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde SO2 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is gering).

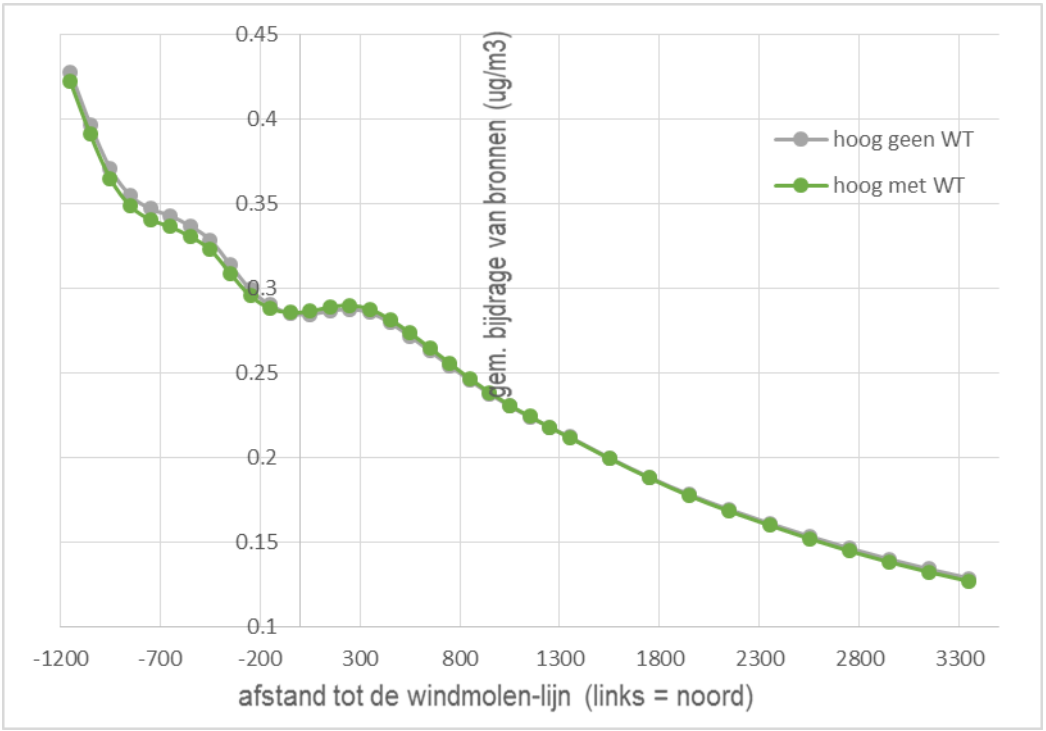

Figuur F9. Bijdrage van hoge bronnen (puntbronnen) aan jaargemiddelde SO2 concentraties; met en zonder windmolens (verschil is max 2%).

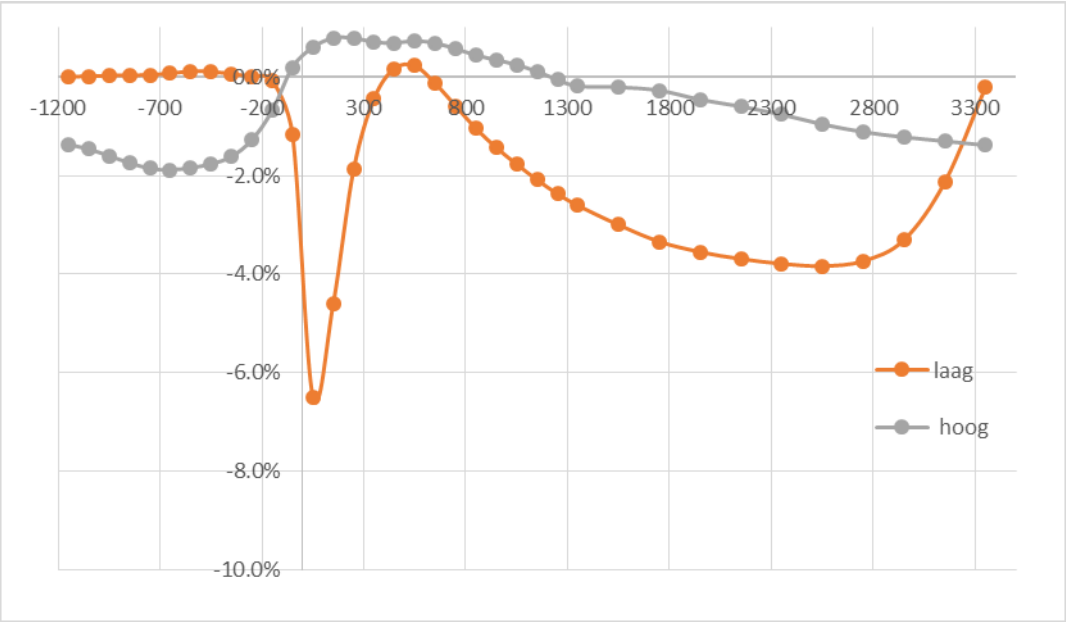

Figuur F10. Relatieve toe- of afname(negatieve getallen) voor jaargemiddelde SO2 concentraties bij plaatsing van windmolens, Afzonderlijk voor de drie brongroepen (laag en hoog). Bijdrage van diffuse bronnen is nul (er zijn geen diffuse SO2 bronnen).

Zienswijze "Windpark Spuisluis"

College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland,
t.a.v. mw. S. Willemsen,
Zaaknummer 899892,
Postbus 3007,
2001 DA Haarlem.

INGEKOMEN - 4 APR. 2017

IJmuiden, 3 april 2017.

Geacht college,

Sinds 1971 ben ik bewoner van een huis aan de IJmuiderstraatweg en heb ik mijn leefomgeving door de jaren heen zien veranderen. Helaas lang niet alles ten goede. Zo werd de spoorlijn, die IJmuiden met de rest van Nederland verbond, geschrapt. De draagvleugelboot naar Amsterdam, geschrapt. Er kwam steeds meer auto- en vrachtverkeer, vervuilende scheepvaart, stinkende schoorstenen van toen nog de Hoogovens het huidige Tata Steel. Maar de staalfabriek is in de loop der jaren schoner geworden. Althans voor het oog. We zien en ruiken minder, ik schrijf minder, maar zwart stof op onze tuinmeubelen en straten is gebleven. Het is er dus nog altijd. Het is grof stof zegt men. Dat is alleen hinderlijk maar niet gevaarlijk. Maar waar grof stof ligt is ook altijd fijn stof aanwezig.

En nu wil onze overheid windturbines gaan plaatsen op de noordelijke landtong van het sluizen complex en langs de Reyndersweg. En het is waar, een windturbine maakt geen stof, maar verplaatst deze wel.

Ik wil u eerst de feiten voorleggen van de bestaande milieu situatie.

IJmuiden ligt ingesloten tussen het Noordzeekanaal met Tata Steel aan de noordzijde, aan de westzijde het industrie- en havengebied, strand en zee en aan de zuidkant liggen de prachtige duinen met al wat daar leeft en bloeit. Aan de oostkant ligt het recreatiepark Spaarnwoude.

1. Niveaus van fijn stof in de IJmond

http://www.ggdkennemerland.nl/media/843/Onderzoekstekst-fijn-stof-IJmond.pdf)

De luchtverontreiniging in de IJmond, zowel in het algemeen als veroorzaakt door fijn stof, is relatief hoog. Dit komt door de aanwezigheid van Tata Steel met de aangrenzende terreinen. In de IJmond bestaan verschillen in concentratieniveaus van fijn stof. De niveaus van stof zijn het hoogst:

- in woonkernen dicht bij het Tata Steel terrein (met de aangrenzende terreinen);
- langs drukke verkeerswegen in de IJmond. Daarnaast is fijn stof afkomstig van
- de scheepvaart en
- de luchtvaart.

https://bestanden.noord-holland.nl/internet/Jaarstukken2015/4.1.2.09_554492-554495_rapportageRSL_monitoring_201429jan15.pdf)

3.2.1 IJmond - Uit de GCN kaarten en de monitoringstool blijkt dat voor 2013 en 2015 in een deel van de IJmond de fijn stofconcentratie niet voldoet aan EU-normering.

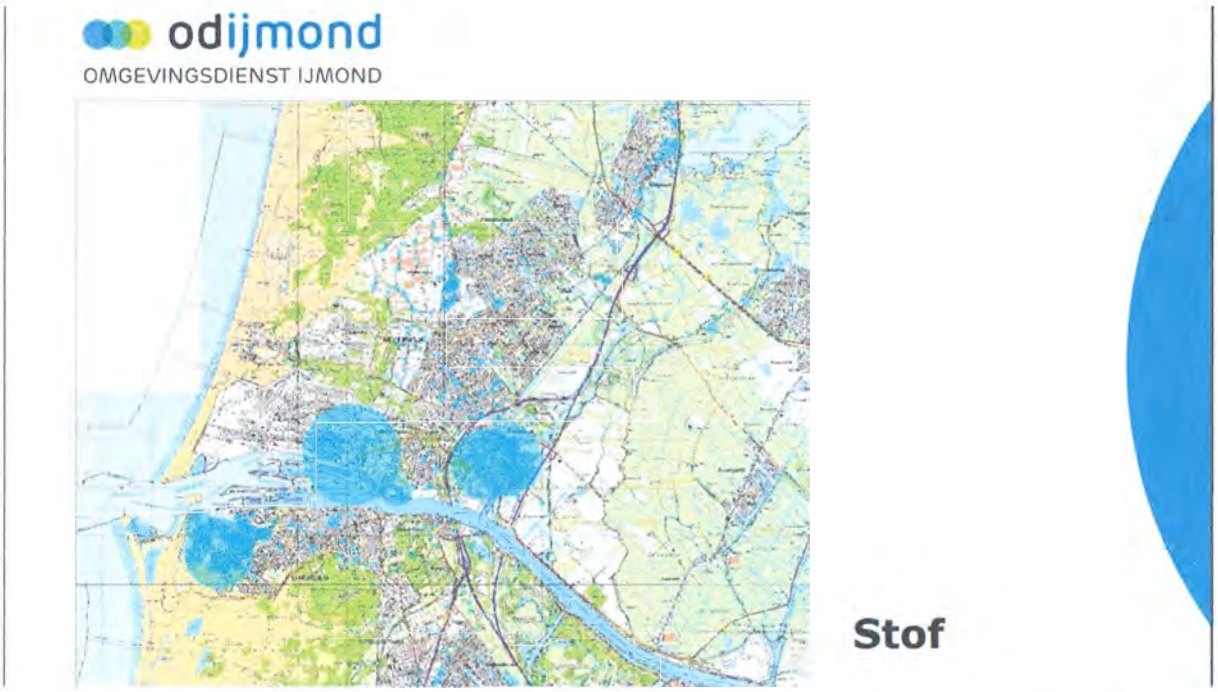

De overschrijding bevindt zich op de Noordersluisweg, aan de noordkant van het sluizencomplex nabij het Tata Steelterrein. De Noordersluisweg is geen woongebied. Er zijn wel een aantal woonboten gelegen. Deze woonschepen liggen (al meer dan 25 – 30 jaar) op minder dan 600 meter afstand van de geplande turbines. Volgens artikel 32, vierde lid onder g. van de Provinciale Ruimtelijke Verordening mogen windturbines uitsluitend worden toegestaan op minimaal 600 meter afstand van gevoelige bestemmingen.

Visie NOORDZEEKANAALGEBIED 2040 - Duurzame ontwikkeling van een economische motor

Luchtkwaliteit en geur.
In de IJmond is nauwelijks meer milieuruimte voor lucht en geur aanwezig. In de IJmond wordt de grenswaarde voor fijnstof (PM 10) genaderd en overschreden op het strand van Velsen-Noord en de noordkant van het sluizencomplex. Door deze beperkte milieuruimte zijn nieuwe ontwikkelingen moeilijk te faciliteren. Belangrijk is inzicht te hebben in de milieueffecten en de mogelijkheden voor maatregelen die een positief effect hebben op de milieubelasting. In de Milieudialoog IJmond worden mogelijkheden geïnventariseerd die de kwaliteit van de leefomgeving in de IJmond regio kunnen vergroten. De fijnstofbelasting vormt een knelpunt. In de IJmond wordt geïnvesteerd in de leefbaarheid en worden in het kader van de Milieudialoog mogelijkheden geïnventariseerd om de

kwaliteit van de leefomgeving in de IJmond te vergroten. Dit om een balans te vinden tussen economische ontwikkeling en een gezonde leefomgeving.

- **Bestuurlijke Agenda.**

4. In het hele NZKG in het algemeen aan de wettelijke normen voor luchtkwaliteit te blijven voldoen en in de IJmond in het bijzonder de fijnstofbelasting te verminderen en de luchtkwaliteit te verbeteren.

2. Woonkernen

De woonkernen rond het Tata Steel terrein worden v.w.b. IJmuiden Noord gescheiden door het sluizencomplex. Een strook water waar geluid, fijn stof en de emissies uit de schoorstenen van Tata Steel ongehinderd overheen gaan.

3. Verkeers- omgevingslawaai

https://www.odijmond.nl/thema's/geluid/actieplan-geluid/

Uit de EU Richtlijn Omgevingslawaai valt op te maken dat uit de geluidbelastingkaart naar voren komt dat een flink aantal woningen gelegen langs de IJmuiderstraatweg (cumulatief met de Kanaaldijk) een geluidbelasting ondervinden van Lden 70 dB en hoger (zonder aftrek) Door een recente aanpassing van het wegdek aan de IJmuiderstraatweg mag hier 2 dB van worden afgetrokken.

Visie NOORDZEEKANAALGEBIED 2040 - Duurzame ontwikkeling van een economische motor

Geluid
Uitgaande van de landelijke wet- en regelgeving wordt ernaar gestreefd om nieuwe woningen niet te belasten met meer dan 50 dB(A) als gevolg van industriegeluid. Dit is de voorkeursgrenswaarde. Het beschermen van de gezondheid van bewoners is hierbij belangrijk uitgangspunt. De maximale ontheffingswaarde voor nieuwe woningen is 55 dB(A). Gemeenten kunnen

gebruik maken van deze ontheffingsmogelijkheid, of vasthouden aan de voorkeursgrenswaarde. Daarnaast biedt de huidige wet- en regelgeving in bijzondere gevallen nog ruimere mogelijkheden voor de bouw van nieuwe woningen (Stad en Milieu en onder strikte voorwaarden de zeehavennorm (ontheffing tot 60 dB(A)).

- EU Richtlijn Omgevingslawaai – 30 augustus 2013

Knelpunten Lden > 68 dB
Uit de geluidsbelastingkaart komt naar voren dat een flink aantal woningen gelegen langs de IJmuiderstraatweg (cumulatief met Kanaaldijk) en de Julianakade (cumulatief met De Geul) een geluidsbelasting ondervinden van Lden 70 dB (zonder aftrek van 5 dB) en hoger. Voor de IJmuiderstraatweg loopt een herinrichtingproject. (-2 dB)

4. Scheepvaart.

Sommige schepen die het sluizen complex passeren op weg naar- en van Amsterdam vertonen onderstaande beelden:

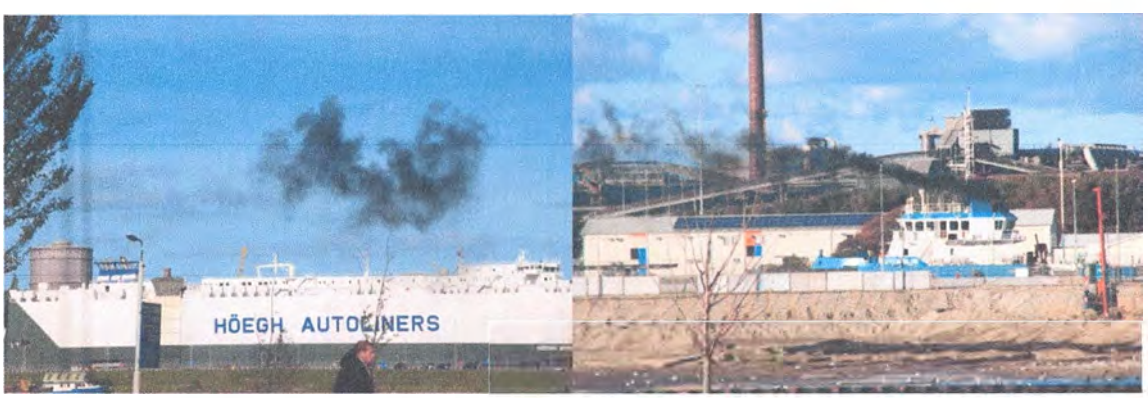

- ***"Kortstondige extra uitstoot benodigd om een haven te verlaten geeft, zoals de ILT mij toegelicht heeft, geen aanleiding voor inspectie of controle. Dit is toegestaan".***

Aldus Niels Lyklema
Beleidsmedewerker Maritieme Zaken Ministerie van I & M.

- **De bijdrage van scheepvaartemissies aan de gemeten concentraties stikstofoxiden en ultrafijn stof langs vaarwegen.**

Datum: 18 april 2012
Auteurs: Saskia van der Zee, GGD Amsterdam Marieke Dijkema, GGD Amsterdam Jorrit van der Laan, GGD Amsterdam Gerard Hoek, IRAS, Universiteit Utrecht
www.ggd.amsterdam.nl/publish/pages/472455/bijdrage_van_scheepvaartemissies.pdf

1.2 Uitstoot van luchtverontreiniging door de scheepvaart.

De verbrandingsprocessen die plaatsvinden in de motoren van schepen leiden tot de uitstoot van luchtverontreiniging. De belangrijkste daarvan zijn stikstofoxiden (NO en NO2), fijn stof, koolmonoxide (CO), zwaveldioxide (SO2) en vluchtige koolwaterstoffen.

- In het rapport van Erbrink Stacs Consult is hier geen aandacht aan geschonken.

5. Luchtvaart.

Hier zijn duidelijk de vele vliegbewegingen over de IJmond zichtbaar.

- RIVM Rapport 2015-0110
  Nader verkennend onderzoek ultrafijnstof rond Schiphol.

Rond Schiphol zijn de concentraties ultrafijnstof verhoogd als gevolg van de luchtvaart. Direct buiten het luchthaventerrein is de gemiddelde bijdrage van luchtvaartactiviteiten vergelijkbaar met de bijdrage van wegverkeer in straten in binnenstedelijk gebied. Naarmate de afstand tot het luchthaventerrein toeneemt, neemt de concentratie ultrafijnstof af: op zo'n vijftien kilometer van de luchthaven is de bijdrage van de luchtvaart nog circa 20 procent van de bijdrage direct naast het luchthaventerrein

- In het rapport van Erbrink Stacs Consult is hier geen aandacht aan geschonken.

6. Roet.

Roet bestaat uit hele kleine deeltjes koolstof met aangehechte materialen. Roet is een stof die vrijkomt bij onvolledige verbranding van koolstofhoudende (fossiele) brandstoffen. Een roetdeeltje bestaat voornamelijk uit koolstof, maar aan het oppervlakte van dat deeltje kunnen allerlei andere stoffen vastzitten. Je kunt daarbij denken aan organische verbindingen en zware metalen zoals ijzer en vanadium. Dergelijke stoffen zijn ongezond; je kunt er bijvoorbeeld ontstekingen, hersenschade of kanker van krijgen.

Roet veroorzaakt ziekte en vroegtijdige sterfte Elk jaar wordt weer opnieuw in wetenschappelijk onderzoek aangetoond dat luchtvervuiling in Nederland het grootste milieuprobleem is wat betreft het effect op onze gezondheid. Luchtvervuiling zorgt voor hart- en vaatziekten, longziekten en vroegtijdige sterfte. Omdat er zoveel verschillende stoffen en gassen in luchtvervuiling zitten, is het lastig om precies te weten welk stofje verantwoordelijk is voor die gezondheidseffecten. Wat we wel weten is dat deeltjes die bij verbranding ontstaan schadelijker zijn dan andere deeltjes in het fijnstof, zoals bijvoorbeeld zeezout of bodemstof. De laatste jaren wordt steeds duidelijker dat ultrafijne roetdeeltjes waarschijnlijk een van de meest giftige bestanddelen van luchtvervuiling zijn. Dat komt waarschijnlijk niet (alleen) door het roet zelf, maar ook door de stofjes die aan het roet vastzitten, zoals zware metalen. Als de deeltjes in de longen komen ontstaan ontstekingen, met verdere longschade tot gevolg.

Onderhoud aan KGF 1

http://www.atlasleefomgeving.nl/kijken;jsessionid=3E79E507ACBA7E88769705B14E1C4C7B

De Atlas Leefomgeving geeft een uitstekend overzicht van de roetconcentratie in het sluizen complex met als brandhaard KGF 1 en de NUON en van het wegverkeer over de Kanaaldijk en IJmuiderstraatweg

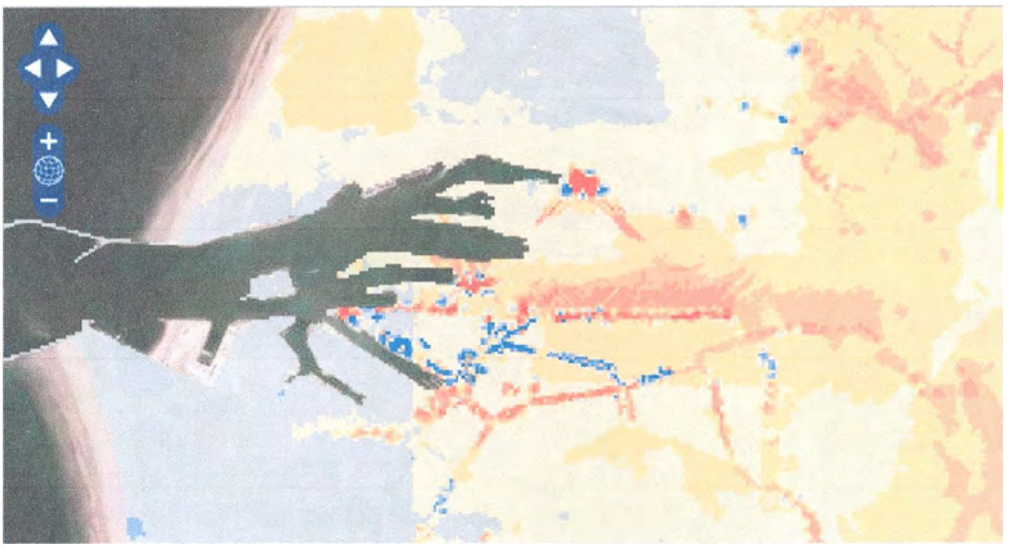

De locatie waar de 6 windturbines komen te staan is de meest noordelijke landtong van het sluizen complex – de Noordersluisweg. (zie de GCN kaarten en de monitoringstool voor 2013 en 2015)

Ten noorden van deze weg bevindt zich de KGF 1 (kooksfabriek 1) van Tata Steel.

TATA STEEL

TATA

NIEUWSBRIEF VOOR DE OMGEVING

OnlineMilieunieuws

In verband met onderhoudswerkzaamheden bij Kooks- en Gasfabriek 1 zullen er op dinsdag 21 maart tot en met donderdag 23 maart gedurende een aantal uren per dag meerdere fakkels zichtbaar zijn.
Tata Steel heeft de werkzaamheden gemeld bij de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied

Dit soort ongecontroleerde emissies naar de lucht hebben in het eerste kwartaal van 2017 al 5x over meerdere dagen plaats gevonden.

Vanuit de visie luchtkwaliteit (https://www.odijmond.nl/thema's/luchtkwaliteit/visie/) is de ambitie dat deze betere samenwerking ook leidt tot:

7.3.1 Intensiveren samenwerking Omgevingsdienst NZKG.

- Minder incidenten (cokesoven, affakkelen) op het terrein van Tata Steel, waarbij ongecontroleerde emissies naar de lucht optreden.

De hier getoonde fakkels komen op 380 mtr. van de windturbines te staan. Onduidelijk is of de roet emissies van deze fakkels zijn meegenomen in het onderzoek van Erbrink Stacs Consult. Het wordt immers niet gemeten. Deze situatie komt zowel bij storingen als onderhoud voor. Roet metingen vinden sinds december 2016 uitsluitend plaats in de meetstations De Banjaert – Wijk aan Zee en Kanaalstraat – IJmuiden. Voor roet is echter (nog) geen norm.

- In het rapport van Erbrink Stacs Consult is hier geen aandacht aan geschonken.

7. Effect turbulentie op emissies uit hoge schoorstenen.

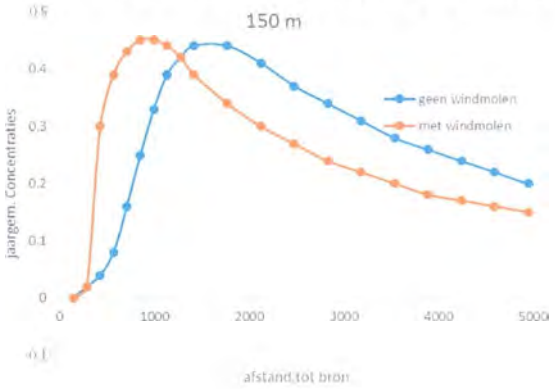

Figuur 5

Uit het onderzoek van Erbrink Stacs Consult is gebleken dat:

De windmolens op lage bronnen geen noemenswaardige invloed hebben. Naarmate de bron hoger wordt, wordt de invloed duidelijker: **de pluim komt eerder aan de grond, veroorzaakt daar duidelijk hogere concentraties,** maar verder windwaarts zijn de concentraties juist lager door de extra turbulentie van het zog. **Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens** en voor grotere afstanden aanzienlijk lager. En juist binnen deze afstand van 1.5 km woont een groot deel van IJmuiden, Velsen Noord en Zuid.

Pluimen uit de schoorstenen van Tata Steel stijgen in de atmosfeer vanwege hun warmte-inhoud, totdat er een thermodynamisch evenwicht met de omgeving is ontstaan. Dit evenwicht ontstaat door de verdunning van de pluim met de omgevingslucht, aanvankelijk door de buoyancy krachten en later door de omgevingsturbulentie. Hierdoor nemen zowel de stijgsnelheid als de pluimtemperatuur af. De daling van de pluimtemperatuur zal door de turbulentie van de windturbines nu nog sneller intreden waardoor de pluimen minder verdund op kortere afstand van de schoorsteen zullen neerdalen.

Erbrink Stacs Consult Rapport 2016R002 20 december 2016 Windpark Ferrum Tata Steel.

Rekenmodellen voor luchtkwaliteit zijn altijd benaderingen van de werkelijkheid. De nauwkeurigheid voor toepassing op lokale schaal ligt in de ordegrootte van enkele tientallen procenten. Hoewel de modelopzet is gemaakt door zorgvuldig de interactie tussen windmolen en rookpluimen te beschrijven, is het nog steeds een benadering. De uitkomsten zullen minder nauwkeurig zijn dan van het originele Nieuw Nationaal Model (NNM)

In haar beoordeling van het Turbulentierapport van Erbrink Stacs Consult 2016R001 van 25 oktober 2016 schrijft de OD NZKG hier echter in haar "Motivering besluit ontwerp-vvgb windturbinepark Spuisluis" het volgende over:

De windturbines zorgen er niet voor dat luchtkwaliteit grenswaarden worden overschreden dan wel verslechteren. Bij het opwekken van energie in een windturbine komen geen relevante emissies vrij. Uit onderzoek blijkt dat de impact van windturbines op verspreiding en neerslag van reeds aanwezige verontreinigende stoffen dusdanig laag is dat de concentraties verontreinigende stoffen in de lucht nauwelijks worden beïnvloedt en deze in **elk geval niet toenemen.**

Ik vind dat de OD NZKG u hier met haar conclusie **onjuist heeft geïnformeerd!**

Het rapport verklaarde immers: Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens

8. Grof- en verwaaiend fijn stof Velserkom:

Op dit schiereiland is turbine 6 gepland.
Zowel het terrein als de gebouwen op de achtergrond is met een laag roest stof overdekt. Stof dat neerslaat maar ook weer opwaait.

Op het schiereiland vindt overslag van schroot voor Tata Steel plaats. In het rapport van Erbrink Stacs Consult 2016R001 van 25 oktober 2016 staat hier op pag. 26 o.a. het volgende over geschreven:

"Wat het karakter hiervan is (deeltjesgrootte, samenstelling en frequentie van het vrijkomen ervan), is onbekend zodat er met het rekenmodel geen berekeningen gedaan kunnen worden".

In overleg met Tata Steel is besproken welke bronnen dan grove deeltjes (die op metaaldeeltjes lijken) kunnen emitteren en wat dan de deeltjesgrootten van deze deeltjes kunnen zijn. In dit overleg is vastgesteld dat deeltjes met grootte van 10-100 µm het meest waarschijnlijk zouden kunnen zijn.

"Voor grotere deeltjes of zwaardere (dus hoger soortelijke gewicht) dan hier beschouwt, geldt dat deze dichter bij de bron neervallen. Als de deeltjes vanuit Velserkom inderdaad metaaldeeltjes zijn, dan zakken deze nog sneller uit dan hier berekend. Ze zijn minder gevoelig voor atmosferische turbulentie: de valsnelheid ten gevolge van de zwaartekracht bepaalt het neervallen dan geheel; windmolens beïnvloeden dit niet. Voor deze deeltjes geldt dus: de windmolens zullen het valgedrag niet beïnvloeden, daarvoor zijn de windmolens te hoog. Extra verspreiding kan heel misschien nog wel plaatsvinden in het bovenste deel van de stofpluim àls dat deel van de pluim tenminste in het zog terecht komt. Waarschijnlijk is dat dus niet, omdat grof stof vrij snel zal neerdalen en dus normaliter niet in het zog terecht zal komen. Het gevolg zal zijn dat de concentraties en deposities door de windmolen niet beïnvloed zullen worden of, indien dat toch het geval is, een nauwelijks merkbare verandering zal geven. De berekeningen aan grovere (en zwaardere) deeltjes bevestigen dat".

- **Kentallen verwaaiend stof.**

Verwaaiend stof heeft zowel een fijne fractie, van 2,5 tot 10 µm, en een grove fractie van 10 tot 70 µm

Bij onderzoek naar verwaaiendstofbronnen is het vaak belangrijk bepaalde eigenschappen van het te onderzoeken stof te kennen. Met een relatief klein onderzoek kan zo'n kental worden bepaald en dat kan vervolgens toegepast worden in tal van andere onderzoeken. In onderstaande artikelen worden methoden beschreven voor dergelijk onderzoek.

1. Het verband tussen optische en aerodynamische deeltjesgrootte
2. De verhouding fijn/grof van verwaaiend stof

De grootte van een stofdeeltje speelt een belangrijke rol bij de verspreiding en de effecten van het stof. Anders gezegd: het bepaalt hoe een deeltje zich door de lucht beweegt. Nu kunnen twee deeltjes van gelijke grootte zich toch verschillend door de lucht bewegen. Dat heeft te maken met de massa van het deeltje en de vorm. Een zwaar ijzerertsdeeltje verspreidt zich minder ver dan een even groot korreltje

stuifmeel. Een bolvormig mistdruppeltje slaat sneller neer dan een even zwaar, naaldvormig asbestdeeltje. Daarom wordt veelal gebruik gemaakt van de zogenaamde aërodynamische grootte. Hierin wordt het effect van massa en vorm verdisconteerd. Twee deeltjes van dezelfde aërodynamische grootte gedragen zich in de lucht precies hetzelfde.
Bron: http://www.randwijk.nl/info/kentallen.pdf

Desondanks hebben bewoners van de hier tegenover gelegen woningen aan de Stationsweg/Parkweg hinder van roestvorming op hun auto's en schilderwerk van woningen. Bij extra navraag bij Erbrink Stacs Consult over dit onderwerp vertelde deze mij het volgende:

"In sommige gevallen betreft het deeltjes, die geen brokjes of bolletjes zijn, maar plaatsjesvormig (net als verfbladders) en die komen veel verder. Dat is wat er dus ook bij jullie ervaren wordt en dat weerspreek ik niet (ook in mijn rapport niet)".

Hoewel de Werkgroep Windpark Spuisluis bij Eneco nadrukkelijk had verzocht om een gedegen onderzoek naar de stof emissies bij Velserkom heeft een onderzoek naar de grootte van stofdeeltjes niet plaats gevonden en berust het onderzoek feitelijk op aannames.

9. Beleidskader Wind op Land 2014 – Pagina 14

"Mede naar aanleiding van zienswijzen is de begrenzing aan de noordzijde van dit herstructureringsgebied ten opzichte van het ontwerp aangepast. Door de cumulatie van geluidsbelasting van industrie en windturbines en de emissie van fijnstof ontstaat in Wijk aan Zee en directe omgeving een zodanige stapeling van effecten dat de kwaliteit van leefomgeving voor omwonenden er verder onder druk komt te staan. De effecten op de leefomgeving in samenhang met de landschappelijke en ecologische impact op het nabijgelegen duingebied bij Wijk aan Zee hebben al geleid tot het schrappen van het noordelijk deel van dit herstructureringsgebied".

Daar waar de Provincie de noordzijde van het herstructureringsgebied om b.g. reden het noordelijk deel van dit herstructureringsgebied" liet vervallen is het onverkoopbaar dat het windpark Spuisluis en Ferrum een verklaring van geen bedenking kregen. De milieu omstandigheden zijn voor het zuidelijk deel minimaal identiek zo niet vele malen zwaarder dan het vervallen noordelijke deel.

10. Gezondheidsmonitor IJmond, de belangrijkste conclusies

http://www.ggdkennemerland.nl/media/16110/samenvattende-rapportage-ijmond.pdf.

- **Hinder en bezorgdheid**

Tot ruim een derde van de inwoners in de door basismetaalindustrie hoogst belaste gebieden ervaart geurhinder, stof/roet/rookhinder en/of geluidhinder van bedrijven/industrie in de IJmond. Ook is bijna een derde van de inwoners bezorgd over de eigen gezondheid gerelateerd aan bedrijven en industrie. Deze percentages zijn significant hoger dan de percentages in de lager belaste gebieden. Het resultaat dat er hinder en bezorgdheid is in de IJmond vanwege bedrijven/industrie is niet nieuw. Van belang is de omvang ervan in de hoogst belaste gebieden. Naast het feit dat hinder en bezorgdheid onprettig/vervelend zijn voor de personen die dit ervaren, bestaan er in de literatuur aanwijzingen dat hinder en bezorgdheid een negatieve invloed kunnen hebben op de (ervaren) gezondheid Het hogere percentage inwoners dat hinder en bezorgdheid ervaart in het hoogst belaste gebied is dus een duidelijk signaal dat in de gaten gehouden moet worden.

Een derde van de inwoners (33%) in het hoogst belaste gebied is bezorgd over de eigen gezondheid vanwege bedrijven/industrie.

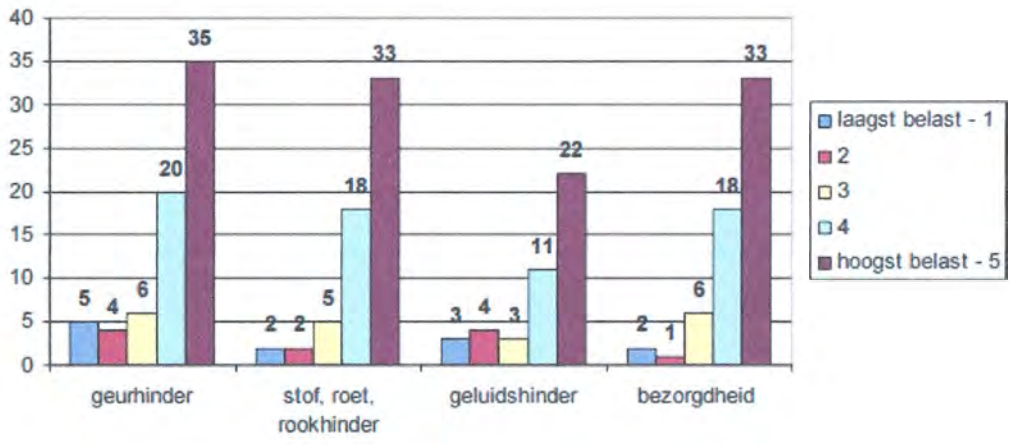

Het onderzoek laat zien dat in het hele onderzoeksgebied blootstelling aan fijn stof door wegverkeer samenhangt met een hoger gebruik van bloeddrukverlagende medicatie. In het algemeen is bekend dat fijn stof, of dit nu afkomstig is van de basismetaalindustrie, van wegverkeer of van andere bronnen, in potentie risico's geeft op nadelige gezondheidseffecten. Volgens de huidige wetenschappelijke inzichten over

gezondheidseffecten van blootstelling aan fijn stof is te verwachten dat elke verhoging van fijn-stof-concentraties gepaard gaat met een extra risico op gezondheidseffecten.

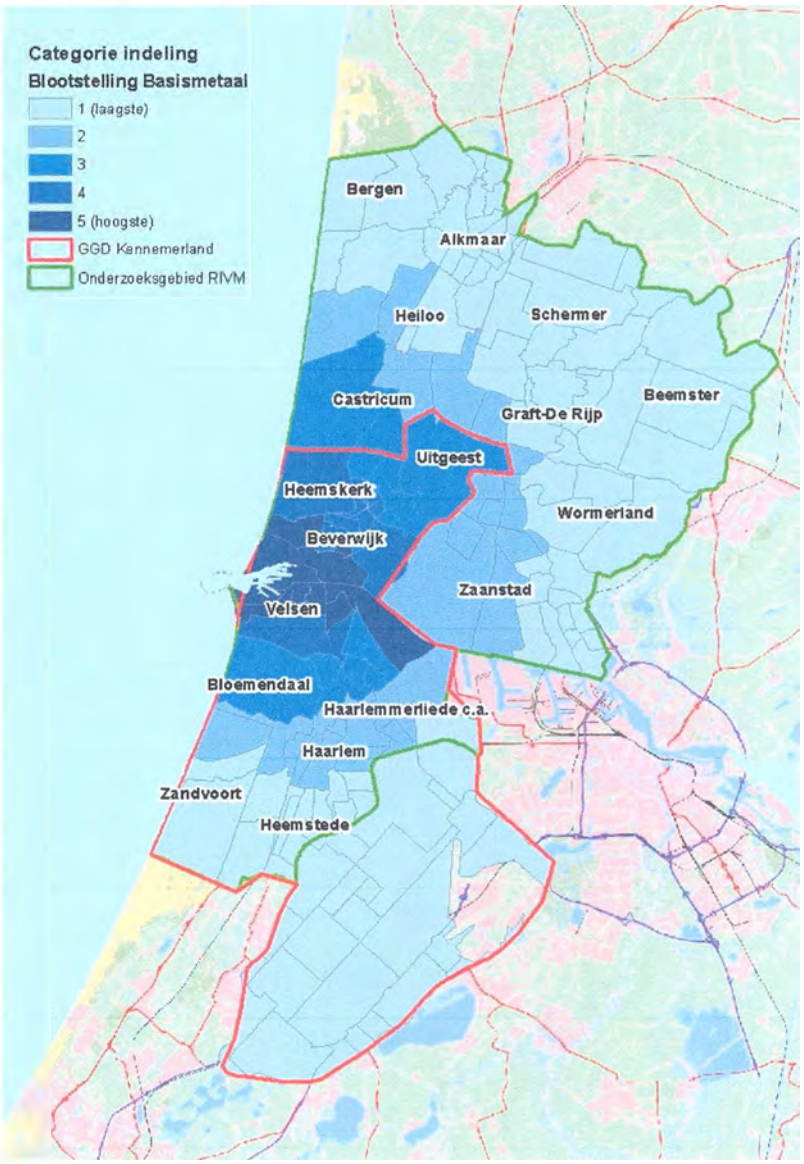

Aanleiding voor de Gezondheidsmonitor IJmond

Historie IJmondonderzoeken

In de IJmond zijn tot nu toe diverse onderzoeken uitgevoerd naar de relatie tussen luchtverontreiniging en gezondheidseffecten:

- In de jaren '70 onderzocht men het aantal nieuwe gevallen van kanker in de IJmond (kankerincidentie).
- In de jaren '80 onderzocht men het vóórkomen van luchtwegklachten en -aandoeningen bij schoolkinderen.
- In de jaren '90 onderzocht men bij een groep volwassenen met chronische luchtwegaandoeningen klachten, longfunctie en medicijngebruik en hoe deze samenhingen met de windrichting.
- In 2004 deed GGD Kennemerland een schatting van de extra sterfte in de IJmond door luchtverontreiniging.

• In 2007 analyseerde GGD Kennemerland het aantal nieuwe gevallen van longkanker en andere vormen van kanker (kankerincidentiegegevens).
Deze rapporten en onderzoeken lieten zien dat er aanwijzingen zijn voor bepaalde gezondheidseffecten bij bewoners in de IJmond.
Impact tv-programma Zembla
In de periode van het laatste onderzoek naar de kankerincidentiegegevens, ontstond (opnieuw) ongerustheid bij inwoners van de IJmond, en ook bij een huisarts in de IJmond. Het betrof met name ongerustheid naar het extra vóórkomen van kanker bij inwoners, waarbij een relatie werd gelegd met de uitstoot van zware metalen afkomstig van het Tata-Steel-terrein. Het televisieprogramma Zembla besteedde hier in 2008 uitgebreid aandacht aan.
Aanvullend onderzoek
De Minister van VROM besloot hierop het RIVM en NIVEL de opdracht te geven voor vier onderzoeken. De onderzoeken zijn in 2009 uitgevoerd. Het gaat om:
• grondig onderzoek naar historische en huidige uitstoot en concentraties in de leefomgeving van de diverse vormen van luchtverontreiniging afkomstig van het Tata-Steel-terrein (RIVM)
• een nadere analyse van kankerincidentiegegevens (RIVM)
• onderzoek naar gegevens uit huisartspraktijken (NIVEL)
De conclusie uit de onderzoeken was: "In bepaalde gebieden in de IJmond komt meer longkanker voor dan gemiddeld in de regio. Dit lijkt voor het merendeel veroorzaakt te worden door de rookgewoonten van de inwoners. Een klein deel zou mogelijk kunnen worden toegeschreven aan de vroegere uitstoot van kankerverwekkende stoffen van Corus, maar de extra longkanker kan ook andere oorzaken hebben, zoals een beroepsmatige blootstelling of andere bronnen van luchtverontreiniging in de IJmond. De verschillende onzekerheden staan niet toe stellige conclusies te trekken over de oorzaak van het verhoogd optreden van longkanker in de IJmond."
Naar aanleiding van de uitkomsten gaf de Minister aan het RIVM de opdracht samen met GGD Kennemerland te inventariseren wat de mogelijkheden zijn voor monitoring van de gezondheid in de toekomst. Dit heeft geleid tot de onderzoeken van het RIVM en de GGD die in 2013 uitgevoerd zijn.

Nog even in herinnering: **Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens.**

De gele lijn geeft de afstand van 1.5 km aan.
Gaan wij vijf jaar na het plaatsen van deze windturbines weer een nieuw onderzoek opstarten om het effect van de turbulentie en de geluidhinder op de gezondheid van de IJmonders te meten?

11. De nieuwe Visie Luchtkwaliteit 2017-2021 botst met nieuwe omgevingswet.

1.1 Balans ontwikkelingen en luchtkwaliteit Werken, wonen en recreëren. In de IJmond gebeurt dit zij aan zij. Zware industrie, weg, rail- en vliegverkeer en scheepvaart leggen een zware druk op het milieu in onze regio. Dit alles vindt plaats dichtbij woonkernen. Tegelijkertijd heeft de IJmond te maken met noodzakelijke economische groei. Groei die nodig is om (nieuwe) ondernemers aan zich te binden.

1.2 Blijven verbeteren in zwaar belaste regio Ook in deze visie luchtkwaliteit handhaven we de ambitie om de balans tussen ontwikkelingen en verbetermaatregelen te laten doorslaan naar het verbeteren van de luchtkwaliteit. Deze visie moet er daarom aan bijdragen dat de luchtkwaliteit (PM10) in 2021 schoner is dan de gemeten waarden in 2016 en dat de bijdrage van lokale bronnen verder is gedaald. Naast het overzicht met ontwikkelingen en maatregelen is daarom de belangrijkste maatstaf de meetgegevens van de meetstations in de IJmond. Ook omdat in deze metingen alle ontwikkelingen en maatregelen zijn verdisconteerd.

Luchtkwaliteit is belangrijke factor in gezondheid.
De Omgevingswet moet bijdragen aan een integrale benadering van de leefomgeving. Luchtkwaliteit moet gezien worden als onderdeel van een gezonder milieu en van onze gezondheidslast. De verschillende beleidsterreinen zullen hierin meer met elkaar moeten gaan samenwerken. Wanneer bijvoorbeeld gezondheidsaspecten aan de voorkant worden meegenomen, resulteert dit in een gezonde, veilige en aantrekkelijke omgeving.

12. Lichteren aan de IJ-palen

https://www.youtube.com/watch?v=tTsyqKtpKP8

Een citaat uit de Omgevingsvergunning voor een nieuwe, de gehele inrichting omvattende vergunning Lichtervoorziening IJ-Palen Noorderbuitenkanaal Velsen-Noord.
Een onderdeel van de verandering betreft de verhoging van de overslagcapaciteit van droge bulkgoederen van 2,0 via 3,0 Mton naar uiteindelijk 4,5 Mton. Voor de Lichtervoorziening wordt voor de milieubelasting ingezet op "stand still" en waar mogelijk "verbeteren" door middel van BBT en BBT+ maatregelen. BBT+ staat voor Best Beschikbare Techniek'plus'. Dit zijn technieken die effectief zijn, maar (nog) niet kosteneffectief behoeven te zijn. Het zijn bijzondere maatregelen die niet standaard via een vergunning afdwingbaar zijn. BBT+ maatregelen worden als een extra maatregel gezien waarvoor bedrijven extra (in principe niet buitenproportionele) kosten moeten maken.

In meerdere delen van de aanvraag wordt verwezen naar de toepassing van een waternevelscherm rond de grijpers van kolenkranen als BBT+ maatregel.
Deze pilot is echter een vroege dood gestorven. Één van de redenen waarom de waslijnen, tuinmeubilair maar ook in huis de vensterbanken regelmatig met zwart stof zijn bedekt.

In het Amsterdams havengebied werd in opdracht van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM; DGMI Klimaat, Lucht en Geluid) onder projectnaam 'Haalbaarheidsstudie netwerk stofsensoren' onderzoek gedaan naar verwaaiend stof bij het kolenoverslagbedrijf de "Rietlanden". https://www.ecn.nl/publicaties/PdfFetch.aspx?nr=ECN-E--12-059

- In het rapport van Erbrink Stacs Consult is hier geen aandacht aan geschonken.

Uitgangspunten Omgevingswet

Met de nieuwe Omgevingswet wil het kabinet:

De verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen;

- duurzame projecten (zoals windmolenparken) stimuleren;

gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen.

Nogmaals ter herinnering: **Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens.**

- **De gezondheidsaspecten uit de nieuwe Visie Luchtkwaliteit 2017-2021 worden hier dus volledig buiten beschouwing gelaten. Hoe en wanneer wordt 'gezondheid' betrokken in het ruimtelijke proces?**

Punten waar geen of onvoldoende rekening is gehouden met al bestaande en/of toekomstige toename van milieuproblemen zijn:

1. Niveaus van fijn stof in de IJmond – plaatsing van windturbines op deze locatie is strijdig met de Visie NZKG 2040
2. Afstand windturbines tot woonboten - is binnen de 600 mtr grens.
3. Niveau Verkeers- omgevingslawaai – is nu al te hoog.
4. Turbulentie effect op emissies en geluid scheepvaart – is niet bestudeerd
5. Turbulentie effect op emissies en geluid luchtvaart – is niet bestudeerd
6. Turbulentie effect op emissies roet van industrie, scheepvaart, luchtvaart en wegverkeer – is niet bestudeerd
7. Invloed emissies uit hoge schoorstenen Tata Steel binnen 1.5 km. op woonkernen - is onacceptabel.
8. Grof en verwaaiend fijn stof Velserkom – er heeft geen onderzoek naar deeltjes grootte plaats gevonden.
9. Beleidskader Wind op Land 2014 – Plaatsing van windpark Spuisluis en Ferrum veroorzaken rechtsongelijkheid.
10. De gezondheid van de bewoners in dit hoogst belaste gebied wordt nog eens extra belast bij de komst van deze windparken. Dit geeft extra risico op gezondheidseffecten.
11. Volgens de omgevingswet 2019 zouden deze windturbines hier dus niet op deze locatie geplaatst mogen worden. Afstemming op ruimtelijke ordening, milieu en natuur heeft hier niet tot onvoldoende plaats gevonden en is in strijd met de Visie Luchtkwaliteit 2017-2021.
12. Het lichteren, waar veel grof- maar ook fijn stof bij vrijkomt, is een van de oorzaken van vervuiling van de leefomgeving. Onderzoek naar het effect van de turbulentie op het verwaaiend stof heeft niet of onvoldoende plaats gevonden.

Gelet op de hierboven naar voren gebrachte zienswijze geef ik u in overweging de vergunning niet af te geven.

Geraadpleegde bronnen:

GGD Kennemerland: http://www.ggdkennemerland.nl/media/843/Onderzoekstekst-fijn-stof-IJmond.pdf
Provincie Noord Holland: https://bestanden.noord-holland.nl/internet/Jaarstukken2015/4.1.2.09_554492-554495_rapportageRSL_monitoring_201429jan15.pdf)
OD IJmond: https://www.odijmond.nl/thema's/geluid/actieplan-geluid/
Antea Group: http://www.windparkspuisluis.nl/media/1082/geluid-slagschaduw-rapportage-vergunning.pdf
Maritieme Zaken Ministerie I & M
GGD Amsterdam:
http://www.ggd.amsterdam.nl/publish/pages/472455/bijdrage_van_scheepvaartemissies.pdf
http://www.rivm.nl/Documenten_en_publicaties/Wetenschappelijk/Rapporten/2015/september/Nader_verkennend_onderzoek_ultrafijnstof_rond_Schiphol
https://milieudefensie.nl/publicaties/factsheets/informatieblad-roet-de-gevaarlijkste-luchtvervuiler
Atlas leefomgeving:
http://www.atlasleefomgeving.nl/kijken;jsessionid=3E79E507ACBA7E88769705B14E1C4C7B
Erbrink Stacs Consult: http://www.windparkspuisluis.nl/media/1090/bijlage-5-e-fijnstof-rapport.pdf
Windpark Ferrum: http://www.windparkferrum.nl/index.php/documenten/luchtkwaliteit
Vrins Luchtonderzoek: http://www.randwijk.nl/info/kentallen.pdf
GGD Kennemerland: http://www.ggdkennemerland.nl/media/16110/samenvattende-rapportage-ijmond.pdf
OD IJmond: https://www.odijmond.nl/thema's/luchtkwaliteit/visie/
https://www.youtube.com/watch?v=tTsyqKtpKP8
https://www.ecn.nl/publicaties/PdfFetch.aspx?nr=ECN-E--12-059

Met vriendelijke groet,

Dirk Weidema,
IJmuiderstraatweg 171,
1972 LJ IJmuiden.

Tel.: 0255-520614
Email – d.weidema@planet.nl

College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland,
t.a.v. mw. S. Willemsen,
Zaaknummer 899892,
Postbus 3007,
2001 DA Haarlem.

D. Weidema
IJmuiderstraatweg 171,
1972 LJIJmuiden

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

INGEKOMEN 12 APR. 2017

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: **Mr. K.J.S. Spaas, Stationsweg 99 1981 BB Velsen Zuid**, hierna te noemen "indiener"

Datum: 11 april 2017

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. Algemeen

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark

ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingsplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland en de natuur gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, nog wat extra milieulasten qua geluidsbelasting en luchtvervuiling te slikken krijgen, omdat er een stukje polderland in het noorden van Noord-Holland, waar nauwelijks mensen wonen, moet worden gespaard en;
- de veiligheidsrisico's van deze molens voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd Windmolenparken plegen niet voor niets in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst!
Er is daarom geen sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich bij voorbaat al tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "door te drukken".
Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen. Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 26 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast. zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt.
Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.
De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, berust, blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam dit verhaal over de 10% de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd.*"
Hieruit kan slecht worden afgeleid de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Voor de overige bezwaren zowel tegen het rapport van de deskundige als de "vertaling" ervan door de ODNZG verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels op 3 april 2017 door de heer D. Weidema te IJmuiden bij u ingediende zienswijze (met name bladzijden 9 t/m 11 van die zienswijze). De tekst van die zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven.

Ten onrecht is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek noodzakelijk!

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.
In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de provincie zijn "een bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar"illegaal" want in strijd met de geldende bestemmingsplannen liggen.
Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam aan de Commissie RWW van PS met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn voordat het onderhavige besluit werd genomen.
In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners wordt uitvoerig geargumenteerd waarom er geen sprake is van wonen in strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").
Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Dit houdt in dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Indiener voegt daaraan toe dat het hem bekend is dat door het provinciaal bestuur van Noord-Holland onder dagtekening 20 februari 1991 letter G 20765 een woonvergunning is afgegeven voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.
Omdat de provincie NH destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.
In het thans geldende bestemmingsplan Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008 is een overgangsbepaling opgenomen die luidt:
23.3 Overgangsbepaling ten aanzien van het gebruik
Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan, mag worden voortgezet of gewijzigd, zolang en voor zover de strijdigheid van dat gebruik ten opzichte van het gebruik overeenkomstig de bestemmingen in dit plan, naar de aard en omvang niet wordt vergroot.
Indiener meent daarom dat van wonen in strijd met het bestemmingsplan in het geval van de woonboot in de 3e Rijksbinnenhaven sowieso geen sprake kan zijn.
Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip dat in elk geval als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd en zal daarom volgens artikel 32 PRV lid 4 moeten vervallen. Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen" (onroerendzaakbelasting incasseren etc!) door de provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen dient te worden gehonoreerd.

2.3 <u>Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens</u>

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5 die daardoor komt te vervallen.
Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

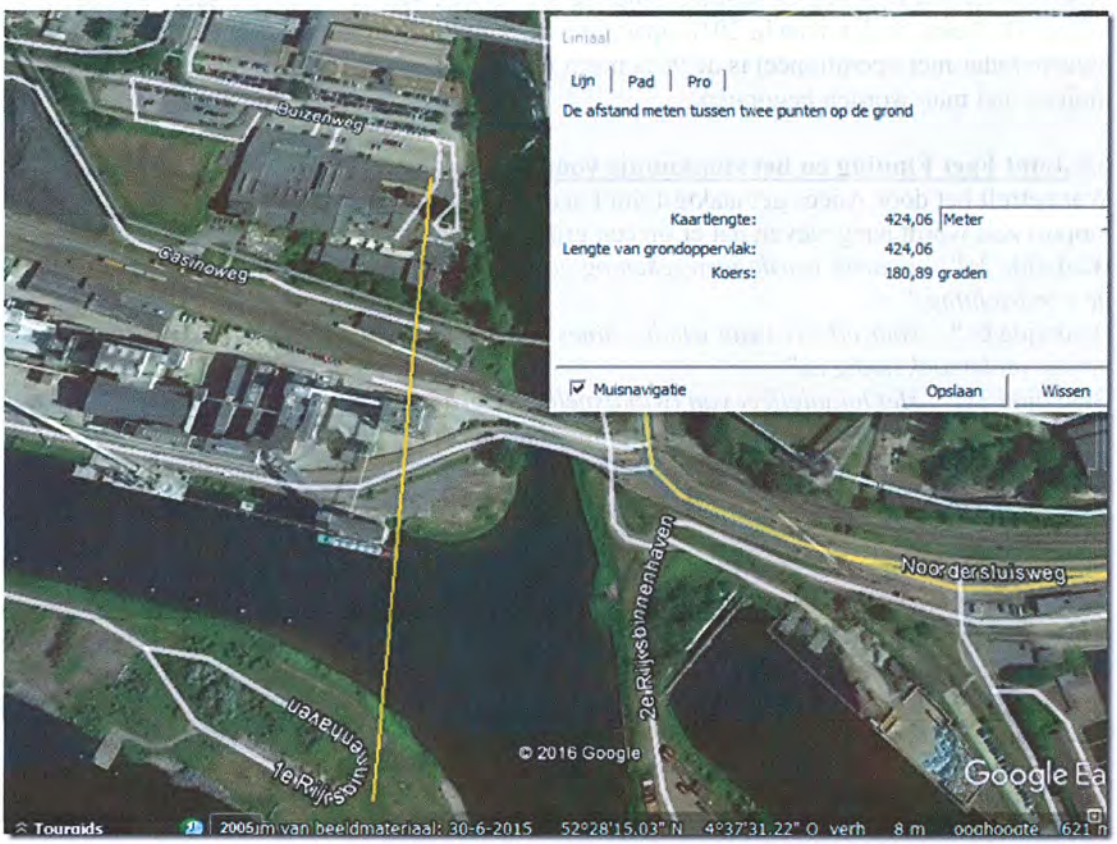

2.4 <u>Planschadeonderzoek</u>

Onder bijlagen bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:
"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De

ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan. Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."
Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts met een forse lichtintensiteit. Zou een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen als hij, in plaats van met een, nu rustig verlicht, industrieel landschap op de achtergrond, op de voorgrond met 6 palen met knipperende discolampen en een tiphoogte van bijna 180 meter wordt geconfronteerd? En wat heeft dit uitzicht nog met "een goede ruimtelijke ordening" te maken?

2.5 **Defensie en radarverstoring**
Weliswaar heeft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2016 verklaard dat het Rijk nog dit jaar start met de verwerving van een nieuwe radar voor de locatie De Kooy, zodat deze in 2018 operationeel kan zijn maar dat betekent dat zolang die nieuwe radar niet operationeel is de 90% norm niet wordt gehaald en dus met de bouw van de molens niet mag worden begonnen.

2.6 **Joint Fact Finding en het stopknopje voor de helikopterpiloot**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.
Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*..Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"
Bladzijde 34: " *Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant.*"

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines. De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan (met daarin een rotordiameter 114-117 meter) voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten.*

Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen..."

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van TaTaSteel) kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Ook rijst de vraag of de door |TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Dusdoende is gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland

t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Zaaknummer 899892

Postbus 3007,

2001 DA Haarlem

AX2Pv #H-GHX0X#00#0000#

SPAAS 1981 BVB/99

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

INGEKOMEN 19 APR. 2017

Velsen Noord: 18 april 2017.

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Bijlage: Stofanalyse schepen.

Geacht College,

Sinds 1989 beheerd de Stichting ijsbreker De Walvis twee historisch monumentale schepen gelegen in de 3e Rijksbinnenhaven te Velsen Noord. Waarvan één schip wordt bewoond. In de loop der jaren zijn er diverse schadeclaims ingediend bij de Hoogovens het huidige Tata-Steel wegens vervuiling door roestdeeltjes waarbij de verf van de schepen zo beschadigd raakte dat het schoonmaken met speciale zeep niet meer voldoende bleek.

En nu wil de overheid windmolens plaatsen op de noorderlijke landtong van het sluizencomplex. Waarbij molen nummer 6 op de schrootoverslagplaats van Tata steel locatie Velserkom gaat komen.
Een windmolen maakt geen stof, maar verplaatst het wel.

Uit de GCN kaarten en de monitoringstool blijkt dat voor 2013 en 2015 in een deel van de IJmond de fijn stofconcentratie niet voldoet aan de EU-normering.
https://bestanden.noord-holland/internet/jaarstukken2015/4.1.2.09_554492-554495_rapportageRSL_monitoring_201429jan15.pdf

De overschrijding bevindt zich op de Noordersluisweg, aan de noordkant van het sluizencomplex nabij het TataSteel terrein.
In dit gebied zijn wel een aantal woonboten waaronder de het schip in de 3e Rijksbinnenhaven dat bewoond wordt, en daar al 35 jaar met de benodigde vergunningen ligplaats heeft. Deze ligplaats bevindt zich op ± 275 meter afstand van de geplande turbine nummer 6.

Volgens artikel 32, vierde lid onder g van de Provinciale Ruimtelijke Verordening mogen windturbines uitsluitend worden toegestaan op minimaal 600 meter afstand van gevoelige bestemmingen.

Woonboten en de 600 meter grens

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.

In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de provincie zijn "een

bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar"illegaal" want in strijd met de geldende bestemmingsplannen liggen.

In de brief van brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam aan de Commissie RWW van PS met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn voordat het onderhavige besluit werd genomen.

In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners wordt uitvoerig geargumenteerd waarom er geen sprake is van wonen in strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").

Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Dit houdt in dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn geplaatst..

Het schip in de 3e Rijksbinnenhaven is er destijds door Rijkswaterstaat neergelegd omdat de betrokken werknemer in verband met goede dienstuitoefening op de Rijksponten in de gemeente Velsen gehuisvest moest zijn, en dat het verkrijgen van huisvesting binnen de gemeente Velsen op korte termijn niet realiseerbaar was.

Rijkswaterstaat heeft ook vergunning voor de ligplaats verleend, nummer RG/AN 19836. Een afschrift van de vergunning is ook aan de Gemeente Velsen gezonden.

Afschrift van deze beschikking is gezonden aan:
a. het hoofd van de dienstkring voornoemd;
b. het hoofd van de inspectie der Domeinen Haarlem
   Postbus 1010, 2001 BA Haarlem, in tweevoud;
c. het hoofd van de afdeling Interne controle van de directie der Domeinen,
   Postbus 10, 7300 AA Apeldoorn, in tweevoud;
d. het hoofd van de Scheepswerktuigkundige Dienst/Werktuigkundige Electrotechnische Dienst van de Rijkswaterstaat
   Derde Rijksbinnenhaven, 1951 JL Velsen-Noord;
e. het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Velsen
   Postbus 465, 1970 AL IJmuiden;
f. de inspecteur van de Volksgezondheid voor de hygiëne van het Milieu voor Noord-Holland
   Postbus 1182, 2301 BD Haarlem;
g. het hoofd van het bureau Verontreinigingsheffing Rijkswateren
   Postbus 93263, 2509 AG 's-Gravenhage.

Verder is er door de jaren heen de bewonersvergunning van het provinciaal bestuur van Noord-Holland onder dagtekening 20 februari 1991 letter G 20765 telkenmale verlengd voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.

Omdat de provincie NH destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.

PROVINCIAAL BESTUUR VAN NOORD-HOLLAND

VERGUNNING

DE COMMISSARIS DER KONINGIN IN DE PROVINCIE NOORD-HOLLAND

[illegible]

[illegible] "Felsen (287)",

[illegible] Geert Hendrikens,

[illegible] Amsterdam, 14 september 1950,

[illegible] rijksambtenaar,

[illegible] Volmer.

[illegible]

[illegible] overeenkomstig.

[illegible]

Geert Hendrikens, voornoemd;

Gijsbertha Francisca Hendrika Dijkstra, geboren te Amsterdam,

9 juli 1950, zijn echtgenote;

Bernadette Johanna Hendrikens, geboren te Haarlemmermeer,

4 april 1980.

Letter G Nr. 20765

Deze vergunning is geldig tot:

20 februari 1994

Aldus verleend bij besluit van 20 februari 1991

Afdeling Toezicht en Bestuur,

Bureau Bureaux [illegible] 91-[illegible]

De Commissaris der Koningin voornoemd,

Deze vergunning moet op duidelijk waarneembare wijze

[illegible]

Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip dat in elk geval als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd en zal daarom volgens artikel 32 PRV lid 4 moeten vervallen

In de APV met de aanhalingstitel:
deze verordening kan worden aangehaald als de Algemene plaatselijk verordening Gemeente Velsen 1995(2001) staat het volgende:

Afdeling 3

Openbaar water

Artikel 5.3.1

Ligplaats woonschepen en overige vaartuigen

1. Het is verboden met een vaartuig een ligplaats in te nemen of te hebben dan wel een ligplaats voor een vaartuig beschikbaar te stellen op door burgemeester en wethouders aangewezen gedeelten van openbaar water.
2. Burgemeester en wethouders kunnen aan het innemen, hebben of beschikbaar stellen van een ligplaats met dan wel voor een vaartuig op niet krachtens het eerste lid aangewezen gedeelten van openbaar water:
   a. nadere regels stellen in het belang van de openbare orde, volksgezondheid, veiligheid, milieuhygiëne en het aanzien van de gemeente;
   b. beperkingen stellen naar soort en aantal vaartuigen.
3. Het in het eerste en tweede lid bepaalde geldt niet voor zover de wet Milieubeheer, Scheepvaartverkeerswet, de wet verontreiniging oppervlaktewateren of de Lozingsverordening riolering de woonschepenverordening Noord-Holland of de Provinciale landschapsverordening Noord-Holland van toepassing is.

Tevens is er in deze APV en alle volgende APV's een overgangsregeling opgenomen.

Rapport QRA Windpark Spuisluis - Royal Haskoning 12 mei 2016

In onderstaande figuur zijn de effect- en risicocontouren van locatie 6 opgenomen.

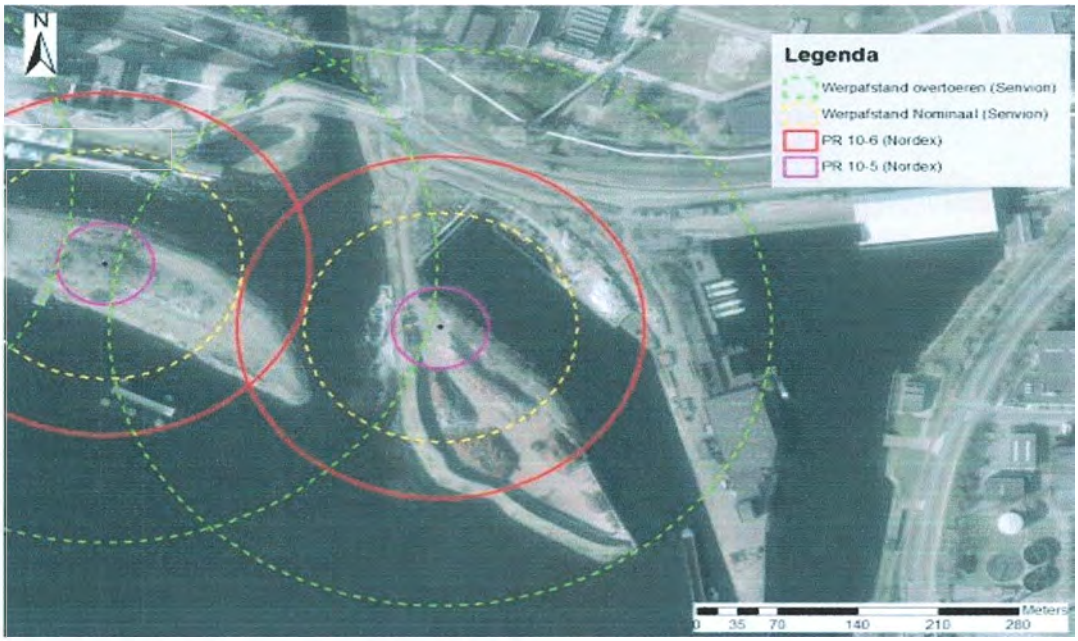

Figuur 13: Effect- en risicocontouren windturbine locatie 6

Binnen de PR10^{-5} per jaar en de PR10^{-6} per jaar contouren zijn geen kwetsbare of beperkt kwetsbare objecten aanwezig.

De woonboot in de 3de Rijksbinnenhaven wordt in deze rapportage beschouwd als kwetsbaar object en ligt buiten de PR 10^{-6} per jaar contour, waardoor het aan de norm voor kwetsbare objecten voldoet.

Grof- en verwaaiend fijn stof Velserkom.

Op dit schiereiland is turbine 6 gepland.
Zowel het terrein als de gebouwen op de achtergrond zijn met een laag roeststof overdekt.
Op het schiereiland vindt overslag van schroot voor Tata Steel plaats. In het rapport van Erbrink Stacs Consult staat hier o.a. het volgende over geschreven:

Het rapport 2016R001 van 25 oktober 2016 vermeldt hier over:

Wat het karakter hiervan is (deeltjesgrootte, samenstelling en frequentie van het vrijkomen ervan), is onbekend zodat er met het rekenmodel geen berekeningen gedaan kunnen worden.

In overleg met Tata Steel is besproken welke bronnen dan grove deeltjes (die op metaaldeeltjes lijken) kunnen emitteren en wat dan de deeltjesgrootten van de deeltjes kunnen zijn. In dit overleg is vastgesteld dat deeltjes met grootte van 10-100 µm het meest waarschijnlijk zouden kunnen zijn.

"Voor grotere deeltjes of zwaardere (dus hoger soortelijke gewicht) dan hier beschouwt, geldt dat deze dichter bij de bron neervallen. Als de deeltjes vanuit Velserkom inderdaad metaaldeeltjes zijn, dan zakken deze nog sneller uit dan hier berekend. Ze zijn minder gevoelig voor atmosferische turbulentie: de valsnelheid ten gevolge van de zwaartekracht bepaald het neervallen dan geheel; windmolens beïnvloeden dit niet. Voor deze deeltjes geldt dus: de windmolens zullen het valgedrag niet beïnvloeden, daarvoor zijn de windmolens te hoog. Extra verspreiding kan heel misschien nog wel plaatsvinden in het bovenste deel van de stofpluim àls dat deel van de pluim tenminste in het zog terecht komt. Waarschijnlijk is dat dus niet, omdat grof stof vrij snel zal neerdalen en dus normaliter niet in het zog terecht zal komen. Het gevolg zal zijn dat de concentraties en deposities door de windmolen niet beïnvloed zullen worden of, indien dat toch het geval is, een nauwelijks

merkbare verandering zal geven. De berekeningen aan grovere (en zwaardere) deeltjes bevestigen dat".

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 25 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast. zoals uit het "naschrift"van het rapport blijkt.

Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.

De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.

Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, berust, blijkt uit *niets*.

Blijkbaar kwam dit verhaal over de 10% de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn daarover vragen gesteld.

De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.

Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd."*

Hieruit kan slecht worden afgeleid de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.

<u>Kentallen verwaaiend stof.</u>

Verwaaiend stof heeft zowel een fijne fractie, van 2,5 tot 10 µm, en een grove fractie van 10 tot 70 µm

Bij onderzoek naar verwaaiendstofbronnen is het vaak belangrijk bepaalde eigenschappen van het te onderzoeken stof te kennen. Met een relatief klein onderzoek kan zo'n kental worden bepaald en dat kan vervolgens toegepast worden in tal van andere onderzoeken. In onderstaande artikelen worden methoden beschreven voor dergelijk onderzoek.
1. Het verband tussen optische en aerodynamische deeltjesgrootte
2. De verhouding fijn/grof van verwaaiend stof

De grootte van een stofdeeltje speelt een belangrijke rol bij de verspreiding en de effecten van het stof. Anders gezegd: het bepaalt hoe een deeltje zich door de lucht beweegt. Nu kunnen twee deeltjes van gelijke grootte zich toch verschillend door de lucht bewegen. Dat heeft te maken met de massa van het deeltje en de vorm. Een zwaar ijzerertsdeeltje verspreidt zich minder ver dan een even groot korreltje.stuifmeel.

Een bolvormig mistdruppeltje slaat sneller neer dan een even zwaar, naaldvormig asbestdeeltje. Daarom wordt veelal gebruik gemaakt van de zogenaamde aërodynamische

grootte. Hierin wordt het effect van massa en vorm verdisconteerd. Twee deeltjes van dezelfde aërodynamische grootte gedragen zich in de lucht precies hetzelfde.

Bron: http://www.randwijk.nl/info/kentallen.pdf

Inderdaad er zijn in de loop der jaren maatregelen genomen om schoner te werken, er ligt minder stof op de schepen, maar het is er nog wel. Grof stof zegt men. Hinderlijk maar niet gevaarlijk.

Desondanks hebben we regelmatig hinder van roestvorming op het schilderwerk van de schepen en dit is niet alleen in de 3e Rijksbinnenhaven, maar ook de tegenovergelegen woningen aan de Stationsweg hebben hinder van roestvorming op de auto's en schilderwerk van de woningen.
Bij extra navraag bij Erbrink Stacs Consult over dit onderwerp vertelde deze het volgende:

"In sommige gevallen betreft het deeltjes, die geen brokjes of bolletjes zijn, maar plaatjesvormig (net als verfbladders) en die komen veel verder. Dat is wat er dus ook bij jullie ervaren wordt en dat weerspreek ik niet (ook in mijn rapport niet)".

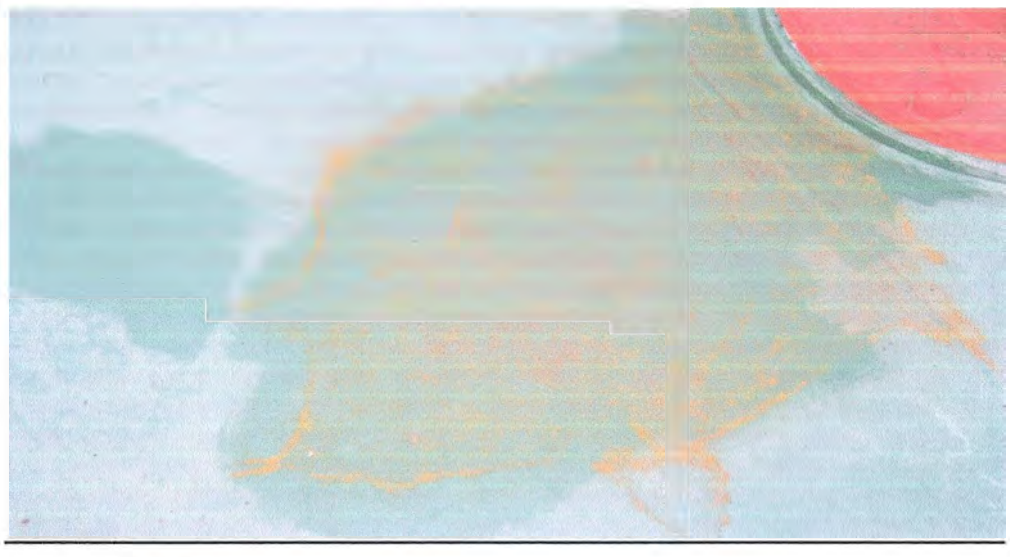

Bovendek Walvis.

Benedendek Walvis.

De bovenstaande foto's zijn genomen op de Walvis.
Ondanks de beperking in de vergunning van Velserkom van niet mogen laden en lossen bij een windkracht 6 gaat Velserkom gewoon door met hun werkzaamheden.
Indien windturbine nummer 6 op de schrootoverslag van Velserkom wordt geplaatst is het bovenstaande niet alleen bij windkracht 5-6 west-noordwest-noord, van toepassing, maar ook bij windkracht 2 t/m 4 west-noordwest-noord.
De schepen zullen meer schade ondervinden aan het schilderwerk.
Hierdoor meer klachten bij Tata Steel en zullen de schepen vaker moeten worden schoongemaakt door Tata Steel, of in het ergste geval de schepen opnieuw op kosten van Tata Steel moeten worden opgeschilderd.

Omdat het schip direct achter het gebouw van Velserkom ligt is er ook sprake van een lijwervel (vacuümeffect).

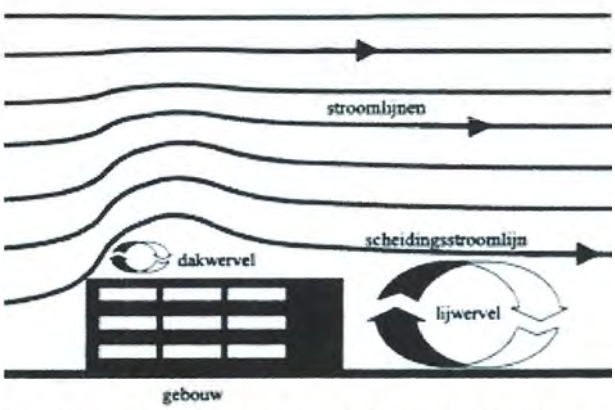

Het schip ligt achter het gebouw van Velserkom.
Een **lijwervel** ontstaat namelijk door het landschapselement huizenblok hoog gebouw of anderszins. Het stof gaat nu niet over het schip heen, maar slaat op het schip neer hetgeen door de plaatsing van turbine 6 nog wordt versterkt.

Hoewel het tijdens het gebiedsatelier op 28 september 2015 uitdrukkelijk is toegezegd, is het onderzoek naar de lijwervel (vaccumeffect) niet verder onderzocht.
Ook een gedegen stofonderzoek naar de stof emissies bij Velserkom naar de grootte van de stofdeeltjes heeft ondanks de uitdrukkelijke toezegging niet plaats gevonden hierdoor berust het onderzoek op aannames.

Beleidskader Wind op Land 2014 – Pagina 14

"Mede naar aanleiding van zienswijzen is de begrenzing aan de noordzijde van dit herstructureringsgebied ten opzichte van het ontwerp aangepast. Door de cumulatie van geluidsbelasting van industrie en windturbines en de emissie van fijnstof ontstaat in Wijk aan Zee en directe omgeving een zodanige stapeling van effecten dat de kwaliteit van leefomgeving voor omwonenden er verder onder druk komt te staan. De effecten op de leefomgeving in samenhang met de landschappelijke en ecologische impact op het nabijgelegen duingebied bij Wijk aan Zee hebben al geleid tot het schrappen van het noordelijk deel van dit herstructureringsgebied".

Daar waar de Provincie de noordzijde van het herstructureringsgebied om b.g. reden het noordelijk deel van dit herstructureringsgebied" liet vervallen is het onverkoopbaar dat het windpark Spuisluis een verklaring van geen bedenking kreeg. De milieu omstandigheden zijn voor het zuidelijk deel minimaal identiek zo niet vele malen zwaarder dan het vervallen noordelijke deel.

Gelet op de hierboven naar voren gebracht zienswijze verzoek ik u de vvgb niet af te geven.

Met hoogachting,

Stichting IJsbreker De Walvis
3e Rijksbinnenhaven 1
1951 JL Velsen Noord
Voorzitter: G. Hendriksma
Secretaris: B. Dijkstra

Tel. 0251-224279
Email: ijsbreker.walvis@kpnmail.nl

Louis Retèl
Coördinator Meldingen & Klachten
Tata Steel
Strip Product IJmuiden - Environmental Management
T: +31 (0) 251 493344
M: +31 (0) 653 848762
F: +31 (0) 251 470390
E: louis.retel@tatasteel.com
http://em.corusnet.corusgroup.com/WEP_template/Default.aspx
Please note that our email addresses have changed. Please update your records.

Please consider the environment before printing this e-mail

From: Melzer, Stefan
Sent: Monday, January 02, 2012 11:55 AM
To: Retel, Louis
Cc: Does, Frank van der; Hoek, Corrie van; Laan, Sieger van der
Subject: Stof schepen

Goedemorgen Louis,
hier de resultaten voor de 2 schepen van 19.12.
Hoofdzakelijk hematiet+magnetiet, waarschijnlijk afkomstig van ertsopslag.
Groeten en nog de besten wensen,
Stefan

<<MCT112622_Stof_1912.ppt>>

****

This transmission is confidential and must not be used or disclosed by anyone other than the intended recipient. Neither Tata Steel Europe Limited nor any of its subsidiaries can accept any responsibility for any use or misuse the transmission by anyone.

For address and company registration details of certain entities within the Tata Steel Europe group of companies please visit http://www.tatasteeleurope.com/entities

****

****

This transmission is confidential and must not be used or disclosed by anyone other than the intended recipient. Neither Tata Steel Europe Limited nor any of its subsidiaries can accept any responsibility for any use or misuse the transmission by anyone.

For address and company registration details of certain entities within the Tata Steel Europe group of companies please visit http://www.tatasteeleurope.com/entities

****

samenvatting

Monster		Titanic 19-12-11	Walvis 19-12-11
Fasen			
Quartz	SiO_2	o	o
Hematite	Fe_2O_3	+	+
Magnetite	Fe_3O_4	+	+
Wuestite	FeO	o	o
Halite	NaCl	o	o

+: hoofdfasen o: nevenfasen -: niet gedetecteerd

Stofmonster 2: Walvis 19-12-2011

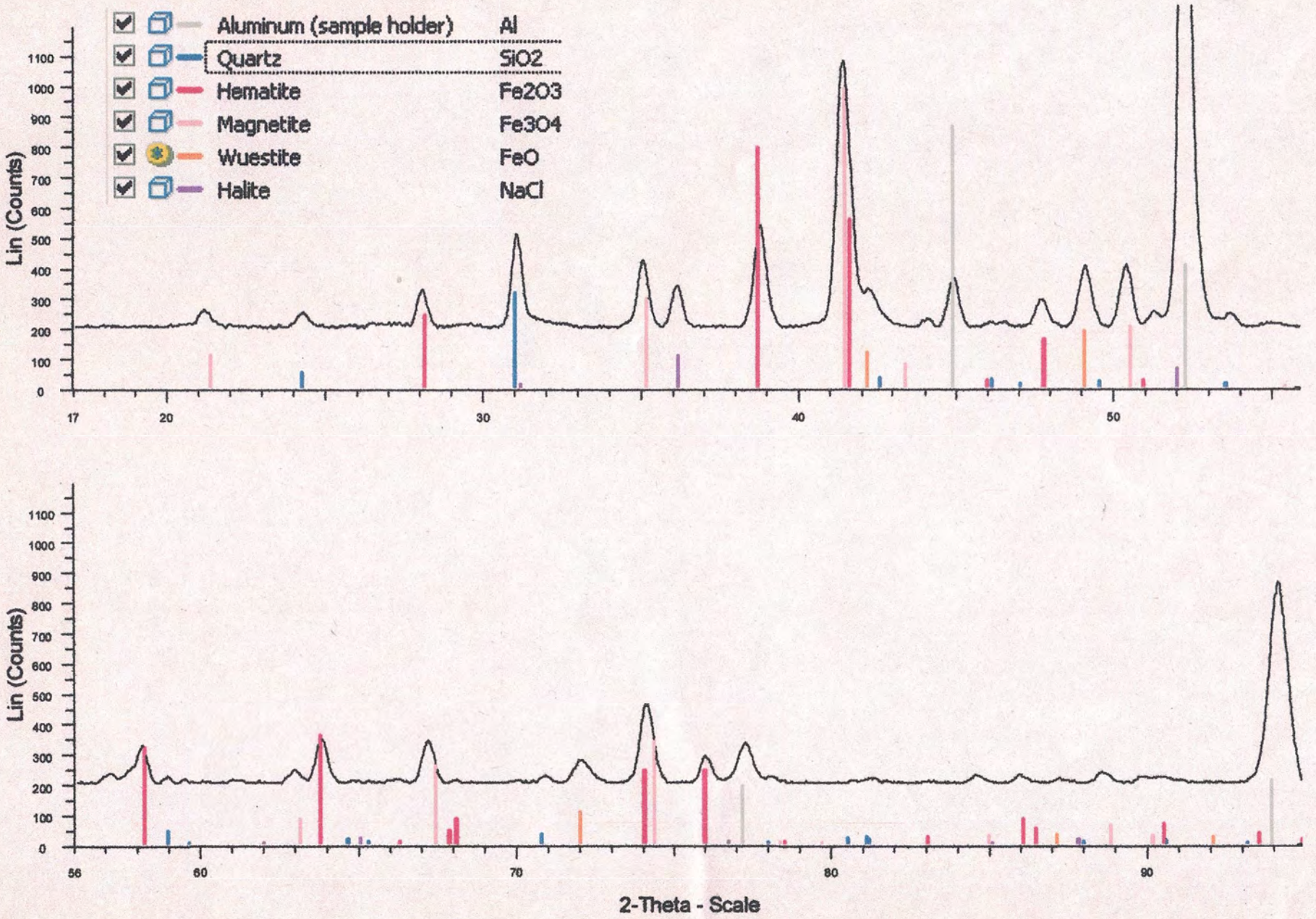

Stofmonster 1: Titanic 19-12-2011

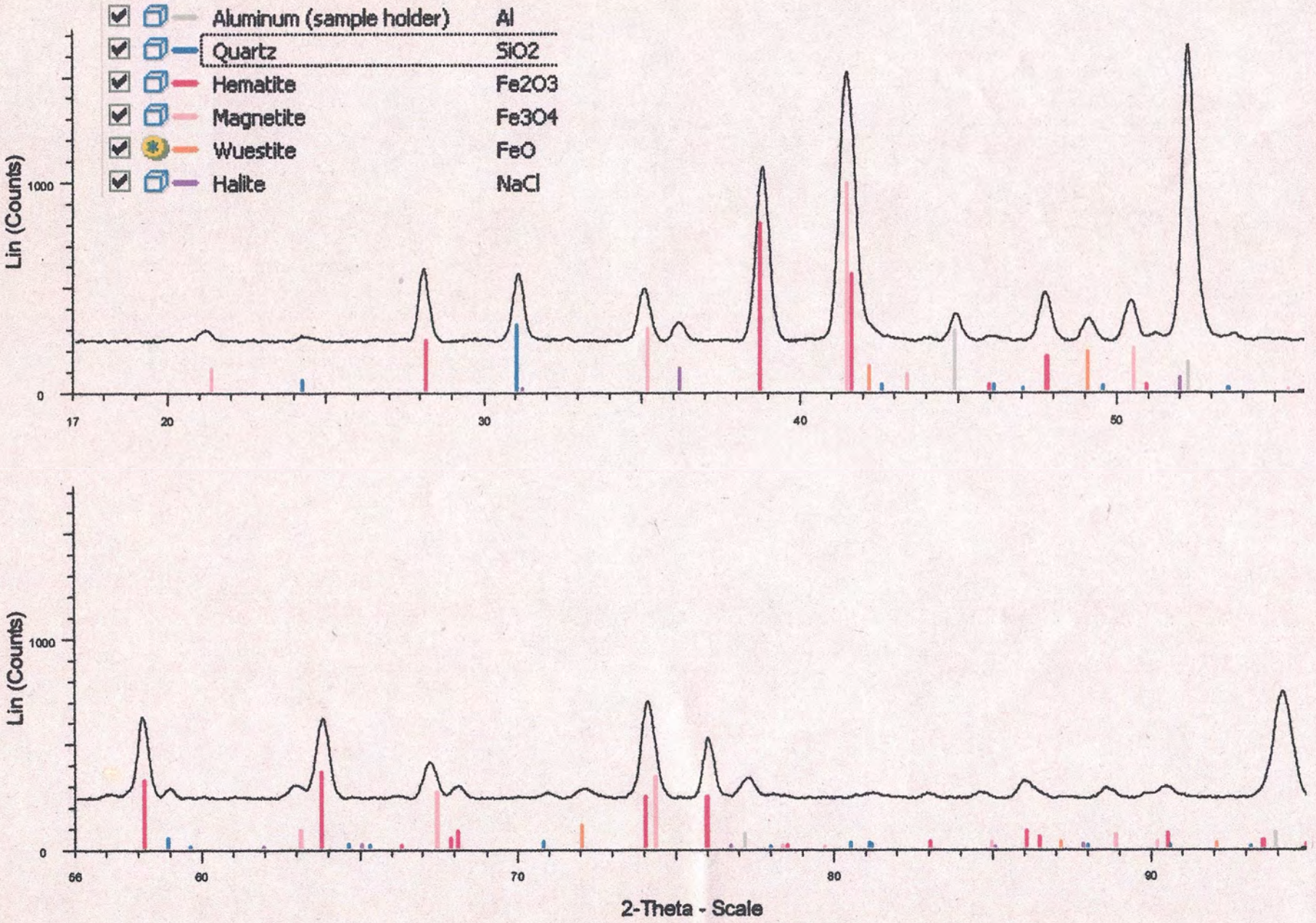

zienswyze Spinstar
zaaknummer 899892.

PKXL1 166293
18-04-17 15:22
NEDERLAND
€ 3,12

Gedeputeerde Staten van de
Provincie Noord-Holland (GS)
Postbus 3007
2001 DA Haarlem.
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

AC2SS #H-GHX0X#00#0000#

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

INGEKOMEN 19 APR. 2017

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: J.D. Filarski, stationsweg 51, 1981 BA Velsen-Zuid, hierna te noemen "indiener."

Datum: 18 april 2017.

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 2000 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. **Algemeen**

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark

ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingsplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland en de natuur gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, nog wat extra milieulasten qua geluidsbelasting en luchtvervuiling te slikken krijgen, omdat er een stukje polderland in het noorden van Noord-Holland, waar nauwelijks mensen wonen, moet worden gespaard en;
- de veiligheidsrisico's van deze molens voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd. Windmolenparken plegen niet voor niets in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst!
Er is daarom geen sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich bij voorbaat al tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "door te drukken".
Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen. Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 26 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast, zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt.
Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.
De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, berust, blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam dit verhaal over de 10% de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd.*"
Hieruit kan slecht worden afgeleid de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Voor de overige bezwaren zowel tegen het rapport van de deskundige als de "vertaling" ervan door de ODNZG verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels op 3 april 2017 door de heer D. Weidema te IJmuiden bij u ingediende zienswijze (met name bladzijden 9 t/m 11 van die zienswijze). De tekst van die zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven.

Ten onrecht is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek noodzakelijk!

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.
In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de provincie zijn "een bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar "illegaal," want in strijd met de geldende bestemmingsplannen, liggen.
Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam aan de Commissie RWW van PS met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn voordat het onderhavige besluit werd genomen.
In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners wordt uitvoerig geargumenteerd waarom er geen sprake is van wonen in strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").
Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Dit houdt in dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Indiener voegt daaraan toe dat het hem bekend is dat door het provinciaal bestuur van Noord-Holland onder dagtekening 20 februari 1991 letter G 20765 een woonvergunning is afgegeven voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.
Omdat de provincie NH destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.
In het thans geldende bestemmingsplan Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008 is een overgangsbepaling opgenomen die luidt:
23.3 Overgangsbepaling ten aanzien van het gebruik
Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan, mag worden voortgezet of gewijzigd, zolang en voor zover de strijdigheid van dat gebruik ten opzichte van het gebruik overeenkomstig de bestemmingen in dit plan, naar de aard en omvang niet wordt vergroot.
Indiener meent daarom dat van wonen in strijd met het bestemmingsplan in het geval van de woonboot in de 3e Rijksbinnenhaven sowieso geen sprake kan zijn.
Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip dat in elk geval als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd en zal daarom volgens artikel 32 PRV lid 4 moeten vervallen. Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen" (onroerendzaakbelasting incasseren etc!) door de provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen dient te worden gehonoreerd.

2.3 **Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens**

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5 die daardoor komt te vervallen.
Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

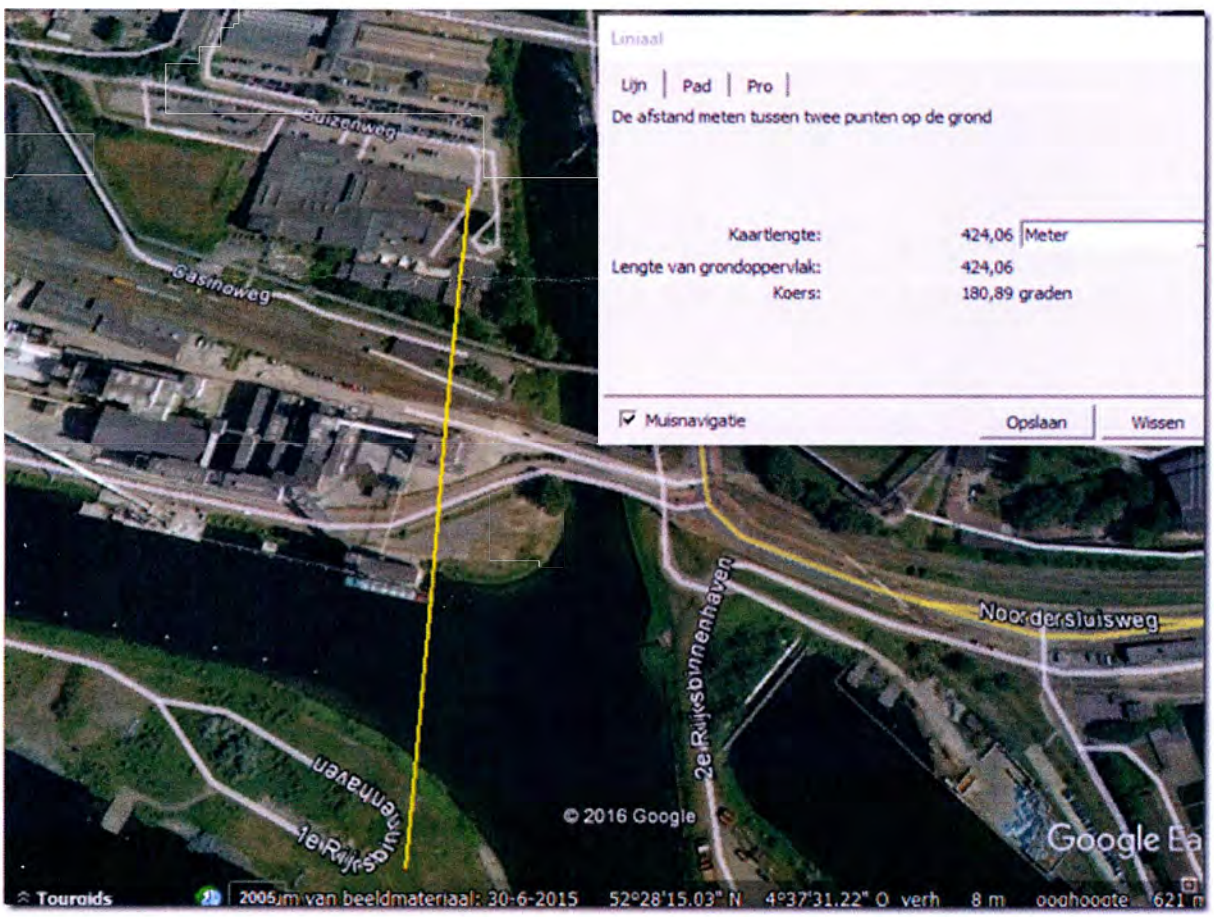

2.4 **Planschadeonderzoek**

Onder bijlagen bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:
"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De

ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan. Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."
Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts met een forse lichtintensiteit. Zou een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen als hij, in plaats van met een, nu rustig verlicht, industrieel landschap op de achtergrond, op de voorgrond met 6 palen met knipperende discolampen en een tiphoogte van bijna 180 meter wordt geconfronteerd? En wat heeft dit uitzicht nog met "een goede ruimtelijke ordening" te maken?

2.5 **Defensie en radarverstoring**
Weliswaar heeft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2016 verklaard dat het Rijk nog dit jaar start met de verwerving van een nieuwe radar voor de locatie De Kooy, zodat deze in 2018 operationeel kan zijn, maar dat betekent dat zolang die nieuwe radar niet operationeel is, de 90% norm niet wordt gehaald en dus met de bouw van de molens niet mag worden begonnen.

2.6 **Joint Fact Finding en het stopknopje voor de helikopterpiloot**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.
Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*..Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"
Bladzijde 34: " *Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant.*"

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines. De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan (met daarin een rotordiameter 114-117 meter) voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten.*

Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen…"

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van TaTaSteel) kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Dusdoende is gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

Velsen-Zuid, 18/4/17.

J.D. Filarski

J.D. Filarski.

Stationsweg 51
1981 BA Velsen-Zuid

(tel: 0255 522 926)
(email: apms@filarski.com)

J.D. Filarski
Stationsweg 51
1981 BA Velsen-Zuid

Gedeputeerde Staten van de
provincie Noord-Holland
t.a.v. mevr. drs. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

A05CC #H-GHX0X#00#0000#

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

INGEKOMEN 20 APR. 2017

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: Fam. A. Schweitzer, Willebrordstraat 9 1971 DA te IJmuiden , hierna te noemen "indiener"

Datum: 18-4-2017

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. Algemeen

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan,

geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingsplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland en de natuur gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, nog wat extra milieulasten qua geluidsbelasting en luchtvervuiling te slikken krijgen, omdat er een stukje polderland in het noorden van Noord-Holland, waar nauwelijks mensen wonen, moet worden gespaard en;
- de veiligheidsrisico's van deze molens voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd. Windmolenparken plegen niet voor niets in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst!
Er is daarom geen sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich bij voorbaat al tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "door te drukken".
Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen. Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 26 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast. zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt.
Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.
De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, berust, blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam dit verhaal over de 10% de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd."*
Hieruit kan slecht worden afgeleid de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Voor de overige bezwaren zowel tegen het rapport van de deskundige als de "vertaling" ervan door de ODNZG verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels op 3 april 2017 door de heer D. Weidema te IJmuiden bij u ingediende zienswijze (met name bladzijden 9 t/m 11 van die zienswijze). De tekst van die zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven.

Ten onrecht is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek noodzakelijk!

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.
In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de provincie zijn "een bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar"illegaal" want in strijd met de geldende bestemmingsplannen liggen.
Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam aan de Commissie RWW van PS met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn voordat het onderhavige besluit werd genomen.
In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners wordt uitvoerig geargumenteerd waarom er geen sprake is van wonen in strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").
Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Dit houdt in dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Indiener voegt daaraan toe dat het hem bekend is dat door het provinciaal bestuur van Noord-Holland onder dagtekening 20 februari 1991 letter G 20765 een woonvergunning is afgegeven voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.
Omdat de provincie NH destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.
In het thans geldende bestemmingsplan Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008 is een overgangsbepaling opgenomen die luidt:
23.3 Overgangsbepaling ten aanzien van het gebruik
Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan, mag worden voortgezet of gewijzigd, zolang en voor zover de strijdigheid van dat gebruik ten opzichte van het gebruik overeenkomstig de bestemmingen in dit plan, naar de aard en omvang niet wordt vergroot.
Indiener meent daarom dat van wonen in strijd met het bestemmingsplan in het geval van de woonboot in de 3e Rijksbinnenhaven sowieso geen sprake kan zijn.
Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip dat in elk geval als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd en zal daarom volgens artikel 32 PRV lid 4 moeten vervallen. Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

ø

Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen" (onroerendzaakbelasting incasseren etc!) door de provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen dient te worden gehonoreerd.

2.3 **Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens**

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5 die daardoor komt te vervallen.
Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

2.4 **Planschadeonderzoek**

Onder bijlagen bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:
"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De

ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan.
Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."
Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts met een forse lichtintensiteit. Zou een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen als hij, in plaats van met een, nu rustig verlicht, industrieel landschap op de achtergrond, op de voorgrond met 6 palen met knipperende discolampen en een tiphoogte van bijna 180 meter wordt geconfronteerd? En wat heeft dit uitzicht nog met "een goede ruimtelijke ordening" te maken?

2.5 **Defensie en radarverstoring**
Weliswaar heeft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2016 verklaard dat het Rijk nog dit jaar start met de verwerving van een nieuwe radar voor de locatie De Kooy, zodat deze in 2018 operationeel kan zijn maar dat betekent dat zolang die nieuwe radar niet operationeel is de 90% norm niet wordt gehaald en dus met de bouw van de molens niet mag worden begonnen.

2.6 **Joint Fact Finding en het stopknopje voor de helikopterpiloot**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.
Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*..Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"
Bladzijde 34: " *Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant.*"

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines. De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan (met daarin een rotordiameter 114-117 meter) voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten.*

}▌ʌʁɪoʌ■_8ʌ■_ч▌▌ʌ₂Ǝ?◂ʌ■Ɉėɘᗡ§

Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen…"

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van TaTaSteel) kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Dusdoende is gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

A.C.M. Schweitzer

A. Schweitzer

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland
T.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

afz. Fam. Schweitzer
Willebrordstraat 9
1971 DA Ymuiden

College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland,
t.a.v. mw. S. Willemsen,
Zaaknummer 899892,
Postbus 3007,
2001 DA Haarlem.

INGEKOMEN 2 5 APR. 2017

Betreft: Aanvulling op mijn Zienswijze Windpark Spuisluis dd. 03.04.2017

IJmuiden, 21 april 2017.

Geacht College,

In aanvulling op mijn reeds ingezonden zienswijze d.d. 03.04.2017 voeg ik nog een enkel argument toe waarom plaatsing van 6 – 9 windturbines in de IJmond geen doorgang moet vinden.

Uit het leefbaarheidonderzoek in het NZKG (https://www.noordzeekanaalgebied.nl/projecten/leefbaarheid-in-het-nzkg-2/) dat in opdracht van het Bestuursplatform NZKG in 2016 heeft plaats gevonden blijkt dat 41% van de geënquêteerden in de IJmond reeds overlast ondervindt van stof.

Totaal & Regio	Auto's, mobren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Scheepvaart	Laden en lossen	Buren	Auto's, mobren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Auto's, mobren of brommers	Industrie of bedrijven	Landbouw	Vliegtuigen	Auto's, mobren, brommers	Industrie of bedrijven
Rapportcijfer (gemiddeld)	Geluid							Trillingen				Geuren				Stof	
Totaal NZKG	5,1	8,2	6,8	5,0	8,0	7,1	6,4	6,6	8,6	8,1	7,1	6,9	6,2	8,4	8,1	6,7	5,7
IJmond	5,3	8,4	6,6	5,0	8,0	7,2	6,5	6,7	8,7	8,0	7,2	7,0	5,9	8,6	8,3	6,8	4,9
Haarlemmerliede en Spnwd.	5,2	7,4	7,3	3,0	8,1	7,4	6,9	6,7	8,2	8,5	5,7	6,7	7,4	7,9	6,0	6,3	6,9
Zaanstad eo.	5,0	8,1	6,9	5,1	7,7	7,2	6,4	6,6	8,5	8,2	7,0	6,8	6,0	7,7	7,9	6,7	6,6
Amsterdam	4,5	7,7	7,4	5,9	8,2	6,3	5,3	5,8	8,3	8,1	7,3	6,2	7,4	8,4	8,2	6,1	7,8
Aandeel met rapportcijfer < 4																	
Totaal NZKG	23%	3%	12%	28%	4%	9%	13%	15%	1%	4%	10%	10%	20%	2%	4%	14%	29%
IJmond	20%	2%	14%	28%	4%	8%	12%	14%	1%	5%	10%	9%	23%	1%	4%	14%	41%
Haarlemmerliede en Spnwd.	12%	5%	8%	55%	0%	1%	5%	12%	4%	0%	30%	5%	7%	4%	16%	10%	12%
Zaanstad eo.	30%	5%	10%	24%	4%	13%	12%	18%	1%	2%	10%	13%	20%	4%	2%	17%	16%
Amsterdam	30%	0%	7%	18%	0%	8%	24%	16%	0%	0%	8%	18%	8%	0%	5%	12%	5%

In het rapport van Erbrink Stacs Consult staat vermeldt (pag. 16) dat de windmolens op lage bronnen geen noemenswaardige invloed hebben. Naarmate de bron hoger wordt, wordt de invloed duidelijker: de pluim komt eerder aan de grond, veroorzaakt daar duidelijk hogere concentraties, maar verder windwaarts zijn de concentraties juist lager door de extra turbulentie van het zog. Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager.

De opsteller van het rapport vermeldt echter op pag. 4 van zijn rapport:
De conclusies die zijn getrokken uit de bevindingen is kort samengevat: • De windmolens beïnvloeden de concentraties luchtverontreiniging nauwelijks. • In geen der gevallen wordt een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.

In de bijlage 5a – pagina 23 - wordt dit door Eneco als volgt vertaald:

Windturbines halen energie uit het windveld, waardoor de windsnelheid benedenwinds van de turbines lager zal zijn en de turbulentie hoger en dus de menging (verdunning) beter. De invloed van een windturbine op de verspreiding hangt sterk samen met de hoogte van de uitstoot en de afstand tot een bron. Bij hoge bronnen is de invloed groter dan bij bronnen dicht bij de grond. Bij afstanden **vanaf ca. 1.500 meter** is de invloed van een windturbine op de verspreiding **nihil.**

Dit is wat bijlage 5a ons dus **niet** verteld.
Voor hoge bronnen is duidelijk dat **de invloed heel sterk is**: **tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens.**

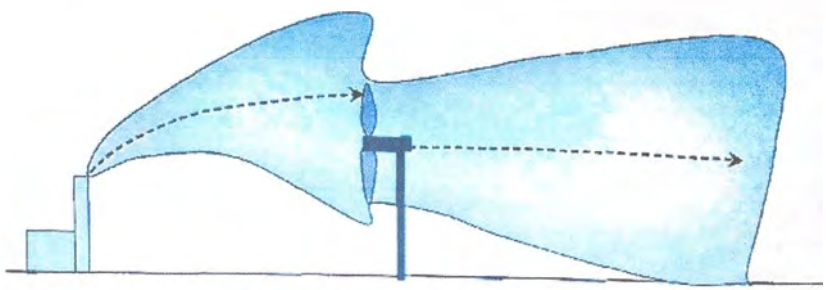

Figuur 1 Invang van de rookgassen: de rookgassen worden geheel in het zog opgenomen, de pluimstijging wordt op nul gesteld en de dimensies van de pluim worden aan die van het zog gelijk gesteld

Pluimen uit de schoorstenen van Tata Steel stijgen in de atmosfeer vanwege hun warmte-inhoud, totdat er een thermodynamisch evenwicht met de omgeving is ontstaan. Dit evenwicht ontstaat door de verdunning van de pluim met de omgevingslucht, aanvankelijk door de buoyancy krachten en later door de omgevingsturbulentie. Hierdoor nemen zowel de stijgsnelheid als de pluimtemperatuur af. De daling van de pluimtemperatuur zal door de turbulentie van de windturbines nu nog sneller intreden waardoor de pluimen minder verdund op kortere afstand van de schoorsteen zullen neerdalen.

figuur 2-10 Ervaren overlast per bron naar wijk

Gemeente	Wijk	Woonomgeving	Ervaren overlast; (aandeel mensen dat veel hinder beleeft (beordeling lager dan een 4)																	
			Auto's, motoren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Scheepvaart	Liften en kissen	Buren	Auto's, motoren, brommers	Trämen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Auto's, motoren, brommers	Industrie of bedrijven	Landbouw	Vliegtuigen	Auto's, motoren, brommers	Industrie of bedrijven	
		tevrede	Geluid							Trillingen				Geuren				Stof		
Beverwijk	1 Centrum	56%	49%	9%	10%	27%	5%	21%	16%	22%	3%	4%	6%	19%	18%	1%	0%	18%	29%	
	2 Broekpolder	91%	13%	10%	0%	29%	1%	3%	6%	3%	3%	0%	10%	6%	5%	0%	0%	24%	33%	
	3 Kuenenkwartier	47%	21%	0%	3%	22%	0%	8%	17%	14%	0%	1%	9%	7%	14%	0%	2%	4%	31%	
	4 Noordwestelijk tuinbouwgebied	94%	19%	4%	23%	29%	3%	7%	4%	8%	3%	12%	20%	8%	30%	5%	4%	13%	45%	
	5 Oosterwijk en Zwaansmeer	56%	21%	0%	4%	12%	0%	8%	28%	8%	0%	0%	5%	7%	1%	0%	0%	9%	10%	
	6 Prinsenhof	83%	15%	7%	6%	20%	0%	7%	9%	8%	3%	0%	9%	6%	7%	0%	0%	8%	25%	
	7 Vondelkwartier	85%	16%	3%	11%	35%	0%	16%	6%	15%	2%	0%	12%	11%	23%	1%	3%	13%	24%	
	8 Warande	92%	19%	7%	22%	50%	0%	1%	8%	6%	3%	9%	13%	1%	20%	1%	4%	4%	53%	
	9 Wijk aan Zee	90%	11%	0%	35%	27%	2%	9%	10%	8%	0%	8%	4%	8%	60%	3%	3%	10%	80%	
Velsen	10 IJmuiden-Noord	69%	25%	0%	13%	27%	3%	7%	20%	23%	0%	2%	10%	15%	21%	0%	4%	16%	51%	
	11 IJmuiden-West	60%	31%	0%	22%	14%	13%	14%	14%	13%	0%	15%	5%	11%	55%	0%	1%	19%	67%	
	12 IJmuiden-Zuid	69%	18%	1%	10%	12%	4%	4%	17%	21%	0%	0%	3%	8%	17%	0%	2%	12%	36%	
	13 Spaarndammerpolder	83%	44%	3%	20%	15%	21%	11%	0%	27%	3%	14%	30%	15%	10%	0%	21%	18%	10%	
blauw	14 Velsen-Noord	57%	14%	1%	12%	32%	2%	5%	23%	12%	2%	9%	10%	2%	20%	0%	1%	11%	36%	
	15 Velsen-Zuid en Driehuis	95%	23%	2%	15%	36%	13%	8%	3%	18%	0%	5%	8%	14%	23%	0%	2%	15%	26%	
	17 Zee- en Duinwijk	79%	19%	0%	9%	14%	4%	5%	19%	15%	0%	4%	6%	9%	28%	0%	0%	16%	51%	

In IJmuiden Noord ondervinden 51 % van de geënquêteerden hinder van stof – IJmuiden West 67 % en Wijk aan Zee zelfs 80 % Ook van geuren ondervinden zij de nodige hinder.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land op deze locatie is voor wat betreft de gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden Noord, -West, Velsen Noord en -Zuid een extra belasting daar waar deze zonder deze windturbines al zwaar belast wordt! Dit door zowel GGD Kennemerland, het RIVM als nu ook het rapport van RIGO Research en Advies Woon- Werk en leefomgeving bevestigd wordt .

Het negeren van deze rapporten staat gelijk aan onbehoorlijk bestuur.

Met vriendelijke groet,

D. Weidema
IJmuiderstraatweg 171,
1972 LJ IJmuiden.

College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland,
t.a.v. mw. S. Willemsen,
Zaaknummer 899892,
Postbus 3007,
2001 DA Haarlem

1972 LJ - 171

Vereniging Stationsweg e.o.

Secretariaat : Stationsweg 79, 1981 BA Velsen-Zuid • E-mail adres : ver.stationsweg@gmail.com

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

INGEKOMEN 25 APR. 2017

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: Vereniging Stationsweg e.o., Stationsweg 79, 1981 BA Velsen-Zuid
hierna te noemen "indiener"

Datum: Velsen-Zuid, 24 april 2017.

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. **Algemeen**

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van

wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingsplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland en de natuur gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, nog wat extra milieulasten qua geluidsbelasting en luchtvervuiling te slikken krijgen, omdat er een stukje polderland in het noorden van Noord-Holland, waar nauwelijks mensen wonen, moet worden gespaard en;
- de veiligheidsrisico's van deze molens voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd Windmolenparken plegen niet voor niets in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst!
Er is daarom geen sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich bij voorbaat al tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "door te drukken".
Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen. Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.

Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 26 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast. zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt.
Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.
De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, berust, blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam dit verhaal over de 10% de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd."*
Hieruit kan slecht worden afgeleid de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Voor de overige bezwaren zowel tegen het rapport van de deskundige als de "vertaling" ervan door de ODNZG verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels op 3 april 2017 door de heer D. Weidema te IJmuiden bij u ingediende zienswijze (met name bladzijden 9 t/m 11 van die zienswijze). De tekst van die zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven. Zoals de heer Weidema in zijn zienswijze reeds aangeeft, zal de emissie die geloosd wordt door de hoge schootstenen van Tata Steel, opgenomen worden door de turbulentie van de 180 mtr. hoge windmolens en daarmee IJmuiden-Noord, Velsen-Noord en Velsen-Zuid nog meer vervuilen.

Onderstaande foto maakt deze turbulentie goed zichtbaar. Dit ontstaat doordat koude lucht uit de hogere luchtlaag zich mengt met de warme vochtige lucht boven het zee oppervlak.

Hetzelfde effect treedt op boven land maar dan niet zo zichtbaar. Echter hierdoor zal de emissie van de hoge schoorstenen door de turbulentie worden opgenomen en worden verspreid over de directe omgeving. Daarmee voldoen de hoge schoorstenen van Tata Steel niet meer aan hun doel nl. de uitstoot van de sterk vervuilde emissie naar de hogere luchtlaag brengen, waar het zich over een groot gebied verspreid en minder schade toebrengt aan mens en milieu in de directe omgeving van het Noordzee kanaal gebied. Helaas dreigt nu het tegenovergestelde van dit doel te gebeuren. Weliswaar wordt door de nieuwe filters van Tata Steel een groot deel van de gevaarlijke emissie verwijderd, maar nog steeds wordt er een substantieel deel door de schoorstenen uitgestoten. Waardoor er wel degelijk een toename zal plaatst vinden van de lucht vervuiling in onze leef omgeving. Hetzelfde geldt ook voor de scheepvaart die straks door de nieuwe grote sluis zal toenemen. De rookpluim van de grote schepen die nu over onze wijken heen waait, wordt dan ook opgenomen in de turbulentie van de windmolens en dragen bij aan verdere verslechtering van onze leef omgeving.
Het bagatelliseren en/of niet noemen van bovengenoemde effecten is zeer kwalijk en maakt het rapport van Erbrink Consult ongeloof waardig.

Ten onrecht is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan

worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek noodzakelijk!

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.
In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de provincie zijn "een bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar"illegaal" want in strijd met de geldende bestemmingsplannen liggen.
Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam aan de Commissie RWW van PS met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn voordat het onderhavige besluit werd genomen.
In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners wordt uitvoerig geargumenteerd waarom er geen sprake is van wonen in strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").
Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Dit houdt in dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Indiener voegt daaraan toe dat het hem bekend is dat door het provinciaal bestuur van Noord-Holland onder dagtekening 20 februari 1991 letter G 20765 een woonvergunning is afgegeven voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.
Omdat de provincie NH destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.
In het thans geldende bestemmingsplan Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008 is een overgangsbepaling opgenomen die luidt:
23.3 Overgangsbepaling ten aanzien van het gebruik
Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan, mag worden voortgezet of gewijzigd, zolang en voor zover de strijdigheid van dat gebruik ten opzichte van het gebruik overeenkomstig de bestemmingen in dit plan, naar de aard en omvang niet wordt vergroot.
Indiener meent daarom dat van wonen in strijd met het bestemmingsplan in het geval van de woonboot in de 3e Rijksbinnenhaven sowieso geen sprake kan zijn.
Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip dat in elk geval als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd en zal daarom volgens artikel 32 PRV lid 4 moeten vervallen. Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen" (onroerendzaakbelasting incasseren etc!) door de provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen dient te worden gehonoreerd.

2.3 **Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens**

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5 die daardoor komt te vervallen.
Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

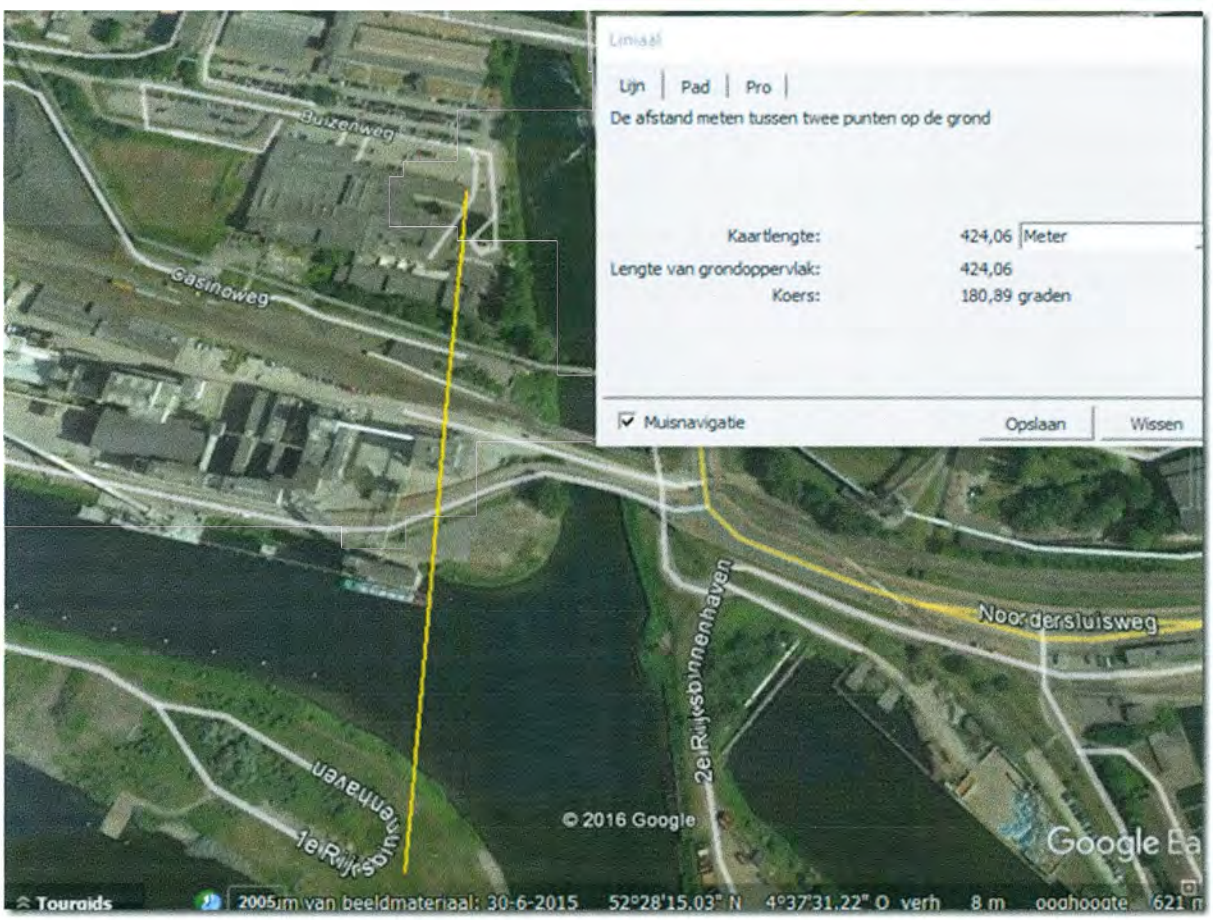

2.4 **Planschadeonderzoek**

Onder bijlagen bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:

"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal 60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan.
Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."
Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts met een forse lichtintensiteit. Zou een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen als hij, in plaats van met een, nu rustig verlicht, industrieel landschap op de achtergrond, op de voorgrond met 6 palen met knipperende discolampen en een tiphoogte van bijna 180 meter wordt geconfronteerd? En wat heeft dit uitzicht nog met "een goede ruimtelijke ordening" te maken?

2.5 **Defensie en radarverstoring**
Weliswaar heeft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2016 verklaard dat het Rijk nog dit jaar start met de verwerving van een nieuwe radar voor de locatie De Kooy, zodat deze in 2018 operationeel kan zijn maar dat betekent dat zolang die nieuwe radar niet operationeel is de 90% norm niet wordt gehaald en dus met de bouw van de molens niet mag worden begonnen.

2.6 **Joint Fact Finding en het stopknopje voor de helikopterpiloot**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.
Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*..Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"
Bladzijde 34: *" Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant.*"

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines. De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280*

meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan (met daarin een rotordiameter 114-117 meter) voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten. Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen…"

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van TaTaSteel) kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Dusdoende is gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

Vereniging Stationsweg e.o.

de heer G.Beute — voorzitter

mevr.F.Meesters — secretaris

Vereniging Stationsweg e.o.
VS

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Postbus 3007

2001 DA HAARLEM

College van Gedeputeerde Staten van Provincie Noord-Holland
t.a.v. mw. S. Willemsen - Zaaknummer 899892
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

INGEKOMEN 26 APR. 2017

Betreft: mijn Zienswijze Windpark Spuisluis

IJmuiden, 21 april 2017

Geacht College/mevrouw Willemsen,

Als bewoner van de Willebrordstraat 51 te IJmuiden wil ik bezwaar maken tegen het ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning voor Windpark Spuisluis - zaaknummer 899892.

Naast:

- overlast van stof;
- de ongelukken met windmolens en de gevolgen in industriële omgeving en langsvarende tankers en cruiseschepen;
- het niet handhaven van de 600 m afstand van gevoelige objecten in de nabijheid;
- het liegen, bedriegen en gesjoemel met rapportages, aan mij voorbij zien gaan als lid van de werkgroep;
- extra belasting van woon-, werk, en leefomgeving;
- waardevermindering van onze woning;

Gaat:
Mijn grootste zorg en angst uit naar overlast door geluid/overdraagbaarheid over water.
Wij wonen op circa 628,75 meter in de huizen aan de overkant, mocht u het kanaal wegdenken dan staat de windmolen letterlijk en figuurlijk in onze achtertuin.

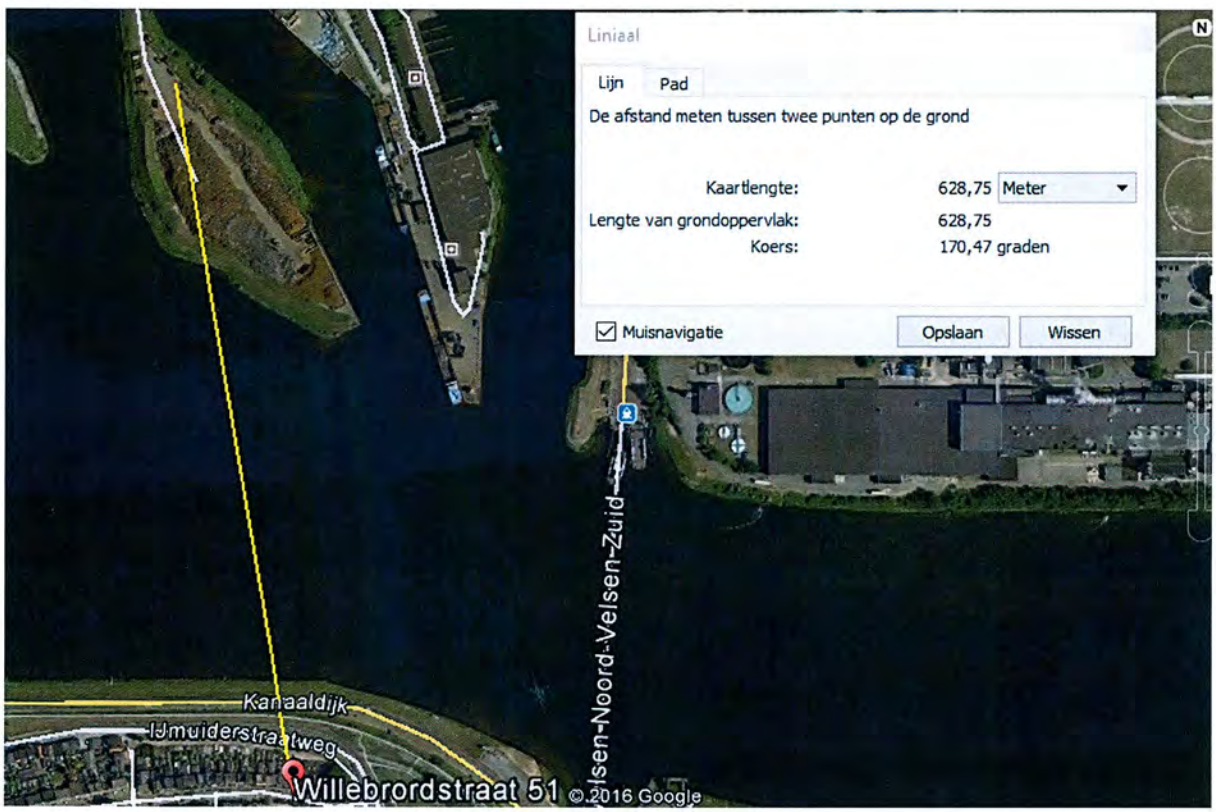

In de buurten waar windmolens zijn geplaats zijn diverse bewoners er psychisch aan onder doorgegaan (zie bijlage). Dit zal mijn toekomst zijn en de toekomst van vele andere bewoners die te maken gaan krijgen met Windpark Spuisluis

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en verleend mag worden als er rekening gehouden wordt met de gezondheid en psyche van de bewoners.

Met vriendelijke groet,

J. Sieraad
Willebrordstraat 51
1971 DB IJmuiden

Voorbeelden van bewoners die overlast ondervinden van het geluid van windmolens:

In het programma van "Kan niet waar zijn" van zondagmiddag 10 jan. 2016 kwam het probleem van de overlast aan de orde van het geluid van de windturbines in Houten.
Daarin ging een verzoek naar de gemeenteraad om de molens 's nachts stil te zetten zodat men 's nachts kan slapen.

http://www.volkskrant.nl/archief/de-grote-jongen-die-niet-gebouwd-had-mogen-worden~a3592778/

weer lunchtijd. We eten een broodje met slag. En natuurlijk ook met 'piemols'.

Uitgelicht

H'waard moet huiswerk turbinezaak overdoen

Van onze verslaggevers

Den Haag/Heerhugowaard ✻ De gemeente Heerhugowaard krijgt van de Raad van State tien weken de tijd om alsnog een aanvaardbare schaderegeling voor twee families aan de Middenweg vast te stellen.
Volgens de gemeente betekent dit niet dat ze om tafel moet met de families. De gemeente leest in het vonnis slechts dat ze haar standpunt beter moet motiveren.
Heerhugowaard wilde de families na de bouw van drie windmolens in 'hun achtertuin' geen schadegeld betalen. De families hebben zelf berekend dat hun percelen en woongebouwen aan het Erf van Odin in totaal ruim 200.000 euro in waarde zijn gedaald.
De gemeente berekende de schade op bijna 20.000 euro, maar wilde dat bedrag niet uitkeren. Volgens de gemeente hadden de families kunnen weten dat er ooit windturbines in de buurt gebouwd zouden worden.
De Raad van State veegde gisteren in een tussenuitspraak evenwel de vloer aan met de gemeentelijke argumenten. Heerhugowaard interpreteert dat als een opdracht om beter te motiveren hoe ze tot het bedrag van 20.000 euro is gekomen. De gemeente zegt daar een extern bureau voor te hebben ingehuurd. Bekeken moet worden of nu een ander bureau de onderbouwing over moet doen.
Volgens 's lands hoogste bestuursrechtscollege hadden de families, die al jaren en jaren aan het Erf van Odin wonen, de komst van de turbines nooit kunnen voorzien. Bovendien geven de windmolens veel meer overlast dan waar de gemeente van uitgaat. En bovendien vindt de Raad 20.000 euro schadegeld veel te weinig. Kortom, Heerhugowaard zal haar huiswerk over moeten doen en mogelijk diep in de buidel moeten tasten.
De Raad stelt in ieder geval vast dat twee van de drie 124 meter hoge windmolens (gemeten tot de tip van de hoogste wiek) rond de 350 meter van drie woningen aan de Middenweg staan. Op die afstand hebben de windmolens wel degelijk grote gevolgen voor de bewoners.

Gebonk

Eerder tijdens de rechtszitting zei een bewoonster dat de overlast van de dichtstbijzijnde windmolens met geen pen te beschrijven is. „Overal waar ik sta zit of loop zie of hoor ik de windmolens. 's Nachts hoor je een voortdurend gebonk op de gevel. We slapen al lang niet meer in onze oude slaapkamer. Als het warm is en waait kunnen we geen raam open zetten. In de tuin zitten en ontspannen is er niet meer bij", aldus de Heerhugowaardse afgelopen oktober tijdens de rechtszaak in Den Haag.
Als de gemeente niet binnen tien weken met een aanvaardbaar voorstel komt zal de Raad mogelijk zelf een schadebedrag vast stellen.

Vrijspraak ondanks uitdelen vuistslag

Ron Ranzijn

Zijn vriend O. had bekend dat hij de

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een Omgevingsvergunning
Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: P.J.M. Lubbers, hierna te noemen "indiener"
Willebrordstraat 45
1971DB IJmuiden

INGEKOMEN 28 APR. 2017

Datum: 24 april 2017

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. **Algemeen**

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark

ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingsplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland en de natuur gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, nog wat extra milieulasten qua geluidsbelasting en luchtvervuiling te slikken krijgen, omdat er een stukje polderland in het noorden van Noord-Holland, waar nauwelijks mensen wonen, moet worden gespaard en;
- de veiligheidsrisico's van deze molens voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd.
Windmolenparken plegen niet voor niets in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst! Er is daarom géén sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich bij voorbaat al tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "door te drukken".
Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen.
Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 25 oktober 2016, van ErbrinkStacks Consult, dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast, zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt. Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.
De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, berust, blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam dit verhaal over de 10% de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd."*
Hieruit kan slecht worden afgeleid, of de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Voor de overige bezwaren zowel tegen het rapport van de deskundige als de "vertaling" ervan door de ODNZG verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels op 3 april 2017 door de heer D. Weidema te IJmuiden bij u ingediende zienswijze (met name bladzijden 9 t/m 11 van die zienswijze). De tekst van die zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven.

Ten onrechte is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek noodzakelijk!

2.1.1 Leefbaarheidsonderzoek

Uit het leefbaarheid onderzoek in het NZKG (https://www.noordzeekanaalgebied.nl/projecten/leefbaarheid-in-het-nzkg-2/) dat in opdracht van het Bestuur platform NZKG in 2016 heeft plaats gevonden blijkt dat 41% van de geënquêteerden in de IJmond reeds overlast ondervindt van stof.

Totaal & Regio	Auto's, mobren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Scheepvaart	Laden en lossen	Buren	Auto's, mobren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Auto's, mobren of brommers	Industrie of bedrijven	Landbouw	Vliegtuigen	Auto's, mobren, brommers	Industrie of bedrijven
Rapportcijfer (gemiddeld)	Geluid							Trillingen				Geuren				Stof	
Totaal NZKG	5,1	8,2	6,8	5,0	8,0	7,1	6,4	6,6	8,6	8,1	7,1	6,9	6,2	8,4	8,1	6,7	5,7
IJmond	5,3	8,4	6,6	5,0	8,0	7,2	6,5	6,7	8,7	8,0	7,2	7,0	5,9	8,6	8,3	6,8	4,9
Haarlemmerliede en Spnwd.	5,2	7,4	7,3	3,0	8,1	7,4	6,9	6,7	8,2	8,5	5,7	6,7	7,4	7,9	6,0	6,3	6,9
Zaanstad.eo.	5,0	8,1	6,9	5,1	7,7	7,2	6,4	6,6	8,5	8,2	7,0	6,8	6,0	7,7	7,9	6,7	6,6
Amsterdam	4,5	7,7	7,4	5,9	8,2	6,3	5,3	5,8	8,3	8,1	7,3	6,2	7,4	8,4	8,2	6,1	7,8
Aandeel met rapportcijfer < 4																	
Totaal NZKG	23%	3%	12%	28%	4%	9%	13%	15%	1%	4%	10%	10%	20%	2%	4%	14%	29%
IJmond	20%	2%	14%	28%	4%	8%	12%	14%	1%	5%	10%	9%	23%	1%	4%	14%	41%
Haarlemmerliede en Spnwd.	12%	5%	8%	55%	0%	1%	5%	12%	4%	0%	30%	5%	7%	4%	16%	10%	12%
Zaanstad.eo.	30%	5%	10%	24%	4%	13%	12%	18%	1%	2%	10%	13%	20%	4%	2%	17%	16%
Amsterdam	30%	0%	7%	18%	0%	8%	24%	16%	0%	0%	8%	18%	8%	0%	5%	12%	5%

In het rapport van Erbrink Stacs Consult staat vermeldt (pag. 16) dat de windmolens op lage bronnen geen noemenswaardige invloed hebben. Naarmate de bron hoger wordt, wordt de invloed duidelijker: de pluim komt eerder aan de grond, veroorzaakt daar duidelijk hogere concentraties, maar verder windwaarts zijn de concentraties juist lager door de extra turbulentie van het zog. Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager.

De opsteller van het rapport vermeldt echter op pag. 4 van zijn rapport:
De conclusies die zijn getrokken uit de bevindingen is kort samengevat:

- *De windmolens beïnvloeden de concentraties luchtverontreiniging nauwelijks.*
- *In geen der gevallen wordt een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.*

In de bijlage 5a – pagina 23 - wordt dit door Eneco als volgt vertaald:

Windturbines halen energie uit het windveld, waardoor de windsnelheid benedenwinds van de turbines lager zal zijn en de turbulentie hoger en dus de menging (verdunning) beter. De invloed van een windturbine op de verspreiding hangt sterk samen met de hoogte van de uitstoot en de afstand tot een bron. Bij hoge bronnen is de invloed groter dan bij bronnen dicht bij de grond. Bij afstanden **vanaf ca. 1.500 meter** is de invloed van een windturbine op de verspreiding **nihil.**

Dit is wat bijlage 5a ons dus **niet** verteld.
Voor hoge bronnen is duidelijk dat **de invloed heel sterk is**: **tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens.**

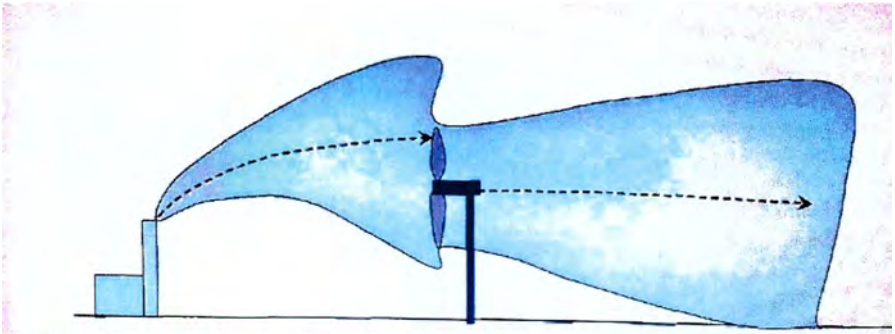

Figuur 1 Invang van de rookgassen: de rookgassen worden geheel in het zog opgenomen, de pluimstijging wordt op nul gesteld en de dimensies van de pluim worden aan die van het zog gelijk gesteld

Pluimen uit de schoorstenen van buurman Tata Steel stijgen in de atmosfeer vanwege hun warmte-inhoud, totdat er een thermodynamisch evenwicht met de omgeving is ontstaan. Dit evenwicht ontstaat door de verdunning van de pluim met de omgevingslucht, aanvankelijk door de buoyancy krachten en later door de omgevingsturbulentie. Hierdoor nemen zowel de stijgsnelheid als de pluimtemperatuur af. De daling van de pluimtemperatuur zal door de turbulentie van de windturbines nu nog sneller intreden waardoor de pluimen minder verdund op kortere afstand van de schoorsteen zullen neerdalen.

figuur 2-10 Ervaren overlast per bron naar wijk

Gemeente	Wijk	Woonomgeving	Ervaren overlast; (aandeel mensen dat veel hinder beleeft (beordeling lager dan een 4)																	
				Auto's, motoren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Scheepvaart	Laden en lossen	Buren	Auto's, motoren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Auto's, motoren, brommers	Industrie of bedrijven	Landbouw	Vliegtuigen	Auto's, motoren, brommers	Industrie of bedrijven
		tevrede	Geluid								Trillingen				Geuren				Stof	
Beverwijk	1 Centrum	56%	49%	9%	10%	27%	5%	21%	16%	22%	3%	4%	6%	19%	18%	1%	0%	18%	29%	
	2 Broekpolder	91%	13%	10%	0%	29%	1%	3%	6%	3%	3%	0%	10%	6%	5%	0%	0%	24%	33%	
	3 Kuenenkwartier	47%	21%	0%	3%	22%	0%	8%	17%	14%	0%	1%	9%	7%	14%	0%	2%	4%	31%	
	4 Noordwestelijk tuinbouwgebied	94%	19%	4%	23%	29%	3%	7%	4%	8%	3%	12%	20%	8%	30%	5%	4%	13%	45%	
	5 Oosterwijk en Zwaansmeer	56%	21%	0%	4%	12%	0%	8%	28%	8%	0%	0%	5%	7%	1%	0%	0%	9%	10%	
	6 Prinsenhof	83%	15%	7%	6%	20%	0%	7%	9%	8%	3%	0%	9%	6%	7%	0%	0%	8%	25%	
	7 Vondelkwartier	85%	16%	3%	11%	35%	0%	16%	6%	15%	2%	0%	12%	11%	23%	1%	3%	13%	24%	
	8 Warande	92%	19%	7%	22%	50%	0%	1%	8%	6%	3%	9%	13%	1%	20%	1%	4%	4%	53%	
	9 Wijk aan Zee	90%	11%	0%	35%	27%	2%	9%	10%	8%	0%	8%	4%	8%	60%	3%	3%	10%	80%	
Velsen	10 IJmuiden-Noord	69%	25%	0%	13%	27%	3%	7%	20%	23%	0%	2%	10%	15%	21%	0%	4%	16%	51%	
	11 IJmuiden-West	60%	31%	0%	22%	14%	13%	14%	14%	13%	0%	15%	5%	11%	56%	0%	1%	19%	67%	
	12 IJmuiden-Zuid	69%	18%	1%	10%	12%	4%	4%	17%	21%	0%	0%	3%	8%	17%	0%	2%	12%	36%	
	13 Spaamdammerpolder	83%	44%	3%	20%	75%	21%	11%	0%	27%	3%	14%	30%	15%	10%	0%	21%	18%	10%	
blauw	14 Velsen-Noord	57%	14%	1%	12%	32%	2%	5%	23%	12%	2%	9%	10%	2%	20%	0%	1%	11%	36%	
	15 Velsen-Zuid en Driehuis	95%	23%	2%	15%	36%	13%	8%	3%	18%	0%	5%	8%	14%	23%	0%	2%	15%	26%	
	17 Zee- en Duinwijk	79%	19%	0%	9%	14%	4%	5%	19%	15%	0%	4%	6%	9%	28%	0%	0%	16%	51%	

In IJmuiden Noord ondervinden 51 % van de geënquêteerden hinder van stof – IJmuiden West 67 % en Wijk aan Zee zelfs 80 %.
Naast de hinderlijke ervaring van het stof, ondervinden zij de nodige hinder van diverse chemische onwelriekende geuren.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land op deze locatie is voor wat betreft de gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden Noord, -West, Velsen Noord en -Zuid een extra belasting daar waar deze zonder deze windturbines al zwaar belast wordt! Dit door zowel GGD Kennemerland, het RIVM als nu ook het rapport van RIGO Research en Advies Woon- Werk en leefomgeving bevestigd wordt.
Het negeren van deze rapporten staat gelijk aan het uitvoeren van onbehoorlijk bestuur.

2.2 Woonboten en de 600 meter grens

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.
In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de Provincie zijn "een bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen, is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar "illegaal", in strijd met de geldende bestemmingsplannen liggen.
Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam, aan de Commissie RWW van PS, met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn, voordat het onderhavige besluit werd genomen.
In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners, wordt uitvoerig geargumenteerd waarom er geen sprake is van wonen in strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").
Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Dit houdt in dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32, lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32, lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Indiener voegt daaraan toe dat het hem bekend is dat door het Provinciaal bestuur van Noord-Holland, onder dagtekening 20 februari 1991 letter G 20765, een woonvergunning is afgegeven voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.
Omdat de provincie NH destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.
In het thans geldende bestemmingsplan Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008 is een overgangsbepaling opgenomen die luidt:
23.3 Overgangsbepaling ten aanzien van het gebruik
Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan, mag worden voortgezet of gewijzigd, zolang en voor zover de strijdigheid van dat gebruik ten opzichte van het gebruik overeenkomstig de bestemmingen in dit plan, naar de aard en omvang niet wordt vergroot.

Indiener meent daarom dat van wonen in strijd met het bestemmingsplan in het geval van de woonboot in de 3e Rijksbinnenhaven sowieso geen sprake kan zijn.
Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip dat in elk geval als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd en zal daarom volgens artikel 32 PRV lid 4 moeten vervallen. Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32, lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.
Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen" (Onroerendzaakbelasting incasseren etc.!) door de Provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen dient te worden gehonoreerd.

2.3 **Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens**

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5, die daardoor komt te vervallen.
Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

2.4 **Planschadeonderzoek**

Onder bijlagen bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:
"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal 60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan.
Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."
Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts, met een forse lichtintensiteit. Zou een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen als hij, in plaats van met een, nu rustig verlicht, industrieel landschap op de achtergrond, op de voorgrond met 6 palen met knipperende discolampen en een tiphoogte van bijna 180 meter wordt geconfronteerd? En wat heeft dit uitzicht nog met "een goede ruimtelijke ordening" te maken?

2.5 **Defensie en radarverstoring**
Weliswaar heeft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2016 verklaard dat het Rijk nog dit jaar start met de verwerving van een nieuwe radar voor de locatie De Kooy, zodat deze in 2018 operationeel kan zijn maar dat betekent dat zolang die nieuwe radar niet operationeel is, de 90% norm niet wordt gehaald en dus met de bouw van de molens niet mag worden begonnen.

2.6 **Joint Fact Finding en het stopknopje voor de helikopterpiloot**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.
Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*...Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"
Bladzijde 34: " *Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant.*"

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines. De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan (met daarin een rotordiameter 114-117 meter) voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten. Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen...*"

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden, bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen, in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter, misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van Tatasteel), kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Dusdoende is gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor Windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

P.J.M. Lubbers

Gedeputeerde Staten NH
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM
t.a.v. Mevr. drs. S. Willemsen

1971 DB 45

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Retouradres Postbus 2232 3500 GE Utrecht

RWS INFORMATIE -
Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland
S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

INGEKOMEN 28 APR. 2017

Rijkswaterstaat
West-Nederland Noord
Toekanweg 7
Haarlem
Postbus 2232
3500 GE Utrecht
T 023 530 13 01
www.rijkswaterstaat.nl

Contactpersoon
Mr. C.R. Duurland

T 0646869618
Clemens.Duurland@RWS.nl

Ons kenmerk
RWS-2017/18055

Uw kenmerk
zaaknummer 899892

Datum 25 april 2017
Onderwerp Zienswijze windturbines Spuisluis

Geacht college,

Inleiding.
Hierbij doe ik u mijn zienswijze toekomen inzake de ontwerpbeschikkingen zoals u deze heeft gepubliceerd voor de bouw en exploitatie van 6 windturbines (windturbinepark spuisluis) in het sluizengebied te IJmuiden.

De geplande windmolens zijn gesitueerd op een locatie in het beheersgebied van Rijkswaterstaat. Rijkswaterstaat is in het sluizengebied van IJmuiden materieel beheerder van de eigendommen van de Staat, waterbeheerder en tevens scheepvaartbeheerder. Voor Rijkswaterstaat staat nog niet vast of de windturbines zijn te combineren met de functies van het sluizengebied en de taken van Rijkswaterstaat. Zoals u bekend is er een vooroverleg gaande tussen Rijkswaterstaat en aanvrager Eneco Wind B.V. over de aanvraag voor een benodigde watervergunning voor het windturbine park. In dat kader zal ik mijn belangen als waterbeheerder borgen. Mijn zorg over de risico's van de exploitatie van de windturbines voor mijn overige beheertaken heeft u met de gepubliceerde ontwerpbeschikkingen niet weggenomen. Hieronder zal ik dit nader toelichten.

Algemeen.
1. Rijkswaterstaat heeft op dit moment grootschalige projecten in het sluizengebied in uitvoering. In de ontwerp omgevingsvergunning is niet aangegeven op welke wijze met deze werkzaamheden bij de aanleg en exploitatie van de windturbines moet worden rekening gehouden. Ik verzoek u in de voorschriften of anderszins van de omgevingsvergunning op te nemen dat afstemming moet plaatsvinden met de uitvoerders van de overige activiteiten in het gebied. Dit geldt in ieder geval voor de aanleg van de nieuwe zeesluis en de ontmanteling en inrichting van de Averijhaven te IJmuiden.
2. Blz. 6 en de voorschriften D.3 en D.4.
De daadwerkelijke concretisering van de activiteit en het toetsen of dit past binnen de bandbreedte van de vergunning vindt pas plaats door een goedkeuring van de Provincie één week voor de start van de bouw. Daartoe dient de aanvrager drie weken eerder een aantal uitgevoerde onderzoeken in te dienen. In de ontwerp-

Rijkswaterstaat
West-Nederland Noord

Datum
25 april 2017

Ons kenmerk
RWS-2017/18055

vergunning is niet aangegeven op welke wijze belanghebbenden bij deze toets en de goedkeuring worden betrokken of daar op zijn minst kennis van kunnen nemen. De daadwerkelijke vergunningverlening vindt in feite buiten de procedure plaats.

C.2. Overwegingen ten aanzien van het planologisch gebruik strijdig gebruik.
Blz. 17 onder g.
Vermeld is dat er woonboten binnen 600 meter van de windturbines zijn gesitueerd maar dat dit geen gevoelige bestemmingen zijn. Er is door de provincie, de gemeente Velsen en Rijkswaterstaat een bestuurlijk traject gestart om de boten te verwijderen. Rijkswaterstaat heeft voor het ligplaatsnemen met de woonboten een ontheffing van het ligplaatsverbod op grond van het Binnenvaartpolitiereglement verleend. Om de situatie aan te passen zal Rijkswaterstaat een juridisch traject moeten volgen. Een einddatum voor verwijdering van de boten staat hierdoor niet vast.

Blz. 18 onder g (en blz. 32 en 33).
Door de Provincie wordt geconcludeerd dat het toegevoegde risico, door het plaatsen van de windturbines, aan de faalkans voor de primaire waterkering en het sluisgemaal minder dan 1 % bedraagt. Tevens wordt geconcludeerd dat de kans op zettingsvloeiing door de aanwezigheid van de windturbines nauwelijks wordt vergroot. Uit de overwegingen blijkt, behoudens een verwijzing naar onderzoeken, niet op welke wijze de provincie tot deze conclusies is gekomen. In het bij Rijkswaterstaat bekende rapport Waterveiligheid wordt een toename van de faalkans voor het gemaal met 6,8 % genoemd.
Rijkswaterstaat is van mening dat met deze conclusies voorbij wordt gegaan aan het belang van de genoemde waterstaatwerken voor Nederland. Elk risico moet worden weggenomen omdat de gevolgen veel te groot zijn indien de windmolens een negatief effect hebben op het functioneren van deze waterstaatswerken.

Omgevingstoets beperkte milieutoets en Milieueffectrapportage.
Indirecte risico's windturbines.
Blz. 32, 33 en 34.
Primaire toetsing waterkering en sluisgemaal.
Vermeld is dat er nog een waterveiligheidstoets zal plaatsvinden door Rijkswaterstaat in het kader van de aanvraag om een watervergunning. Voor Rijkswaterstaat staat mede hierdoor nog niet vast of de door de provincie genoemde faalkans voor de waterkering acceptabel realistisch of acceptabel is. Rijkswaterstaat kan tevens nog niet vooruitlopen op het oordeel of wordt voldaan aan de Beleidsregel voor het plaatsen van windturbines.
De effecten van de windturbines op de wal- en scheepsradar zijn volgens de Provincie beperkt tot een mogelijke beïnvloeding van de marifooncommunicatie. Voor een nadere beoordeling wordt door de Provincie verwezen naar het traject voor de watervergunning. In dit kader zal nog een gedetailleerd onderzoek worden uitgevoerd naar de effecten op de wal- en scheepsradar.
De conclusie van de Provincie dat de windturbines geen aanzienlijke effecten hebben op de waterveiligheid (als gevolg van zettingsvloeiing) delen wij vooralsnog niet.

Rijkswaterstaat
West-Nederland Noord

Datum
25 april 2017

Ons kenmerk
RWS-2017/18055

Gelet op het voorgaande zijn er nog een aantal onzekere factoren, waardoor het oordeel dat het plaatsen van de windturbines geen negatieve effecten heeft op de omgeving, niet wordt gedragen door de motivering.

Met vriendelijke groet,
DE MINISTER VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU,
namens deze,
hoofd afdeling Vergunningverlening Rijkswaterstaat West-Nederland Noord

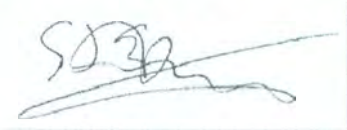

mevrouw M. Nauta,
B.a. S.J.S.D. Smit MPM

PostNL
Port betaald
Port Payé
Pays-Bas

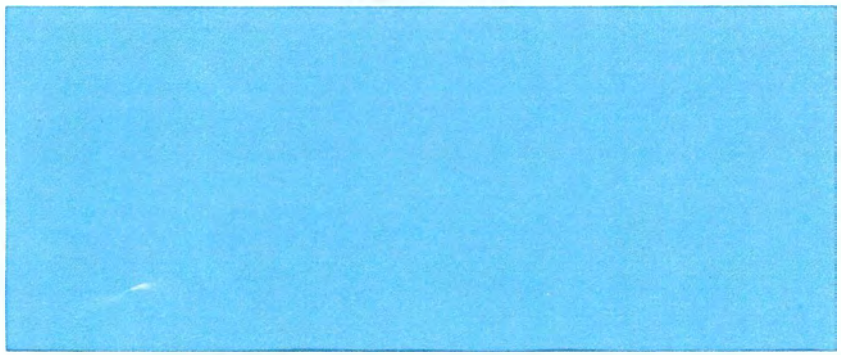

Rijkswaterstaat
Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland
Ter attentie van mevr. S. Willemsen
Zaaknummer 899892
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Betreft: Zienswijze met betrekking tot ontwerpbesluit omgevingsvergunning voor het oprichten en in werking hebben van windturbinepark "Spuisluis"

INGEKOMEN 28 APR. 2017

Uw kenmerk: 899892/923157

IJmuiden, 25 april 2017

Geachte leden van Gedeputeerde Staten,

Hierbij maak ik mijn zienswijze kenbaar met betrekking tot de ontwerp-omgevingsvergunning met nr 899892 voor het oprichten en in werking hebben van een windturbinepark op locatie Noordersluisweg te IJmuiden (gemeente Velsen).

Mijn zienswijze betreft de volgende onderwerpen;

1. Ligplaats woonarken Noordersluisweg

   In uw besluitvorming stelt u dat "...de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan..." en er zodoende binnen 600 meter van de aangevraagde geen gevoelige bestemmingen zoals woningen aanwezig zijn.

   Deze stelling is mijns inziens onjuist gezien de volgende punten:
   - Sinds 1985 ligt er op mijn huidige locatie een woonschip afgemeerd.
   - Voor dit woonschip is in 1996 een ontheffing verleend voor het ligplaats nemen op de huidige locatie door het CNB en Rijkswaterstaat.
   - Privaatrechterlijk gebruik van de ligplaats met bijbehorende gronden is sinds 1997 vastgelegd in de akte van verhuring gesloten met Domeinen.
   - Sinds 2003 zijn de woonschepen in het Binnenspuikanaal ten westen van de peilers bestemd in het Ligplaatsbeleid Noordzeekanaal. Doordat dit beleidsplan tot stand gekomen is in samenwerking met Gemeente Velsen en er tijdens de inspraakperiode geen bezwaren door de Gemeente Velsen zijn ingediend, vallen deze ligplaatsen nu onder het overgangsrecht zoals genoemd in bestemmingsplan "Zeezicht". Deze ligplaatsen dienen zodoende bij de eerste toepassing van de volgende procedures van rechtswege, voor 1 juli 2022, te worden opgenomen in het bestemmingsplan "Zeezicht".

- In 2004 is in een beschikking van het Directoraat-Generaal Rijkswaterstaat vastgelegd dat er uit oogpunt van het Ligplaatsbeleid Noordzeekanaalgebied geen bezwaar bestaat tegen ontheffing voor het ligplaats nemen op huidige locatie. Een afschrift hiervan is tevens gestuurd aan Gemeente Velsen. Hiertegen is geen bezwaar aangetekend.
- Bij een herziening van de huurprijs door het RVOB is in 2010 een her-taxatie geweest door gecertificeerde vastgoeddeskundigen van het RVOB waarin de huidige situatie is "...gelijkwaardig gesteld met wonen in een sociale huurwoning." Hieruit is een aanpassing van de huurprijs gedaan naar de marktwaardeontwikkeling van gronden en waterkavels met een woonbestemming.
- Gemeente Velsen heeft de bewoners ingeschreven als inwoners van de gemeente op de bestaande woonlocatie. In 2013 is hiervoor het huidige adres vastgesteld in de GBA ter vervanging van de locatienummers.
- Jaarlijks ontvangen wij een "aanslag verontreinigingsheffing rijkswateren woonruimten"
- In uw besluitvorming gaat u ervan uit dat de woonschepen geen gevoelige bestemmingen zijn omdat deze geen woonbestemming hebben in het bestemmingsplan. In de Bevi wordt echter gesproken over "*bestemmingsplan of de beheersverordening*". Zoals bovenstaand reeds genoemd zijn de woonschepen opgenomen in de beheersverordening "Ligplaatsbeleid Noordzeekanaalgebied" en behoren zodoende te worden aangemerkt als gevoelige bestemming.

2. Bijlage 8 "Notitie woonbootbewoners nabij windpark Spuisluis"

   In deze bijlage voert Eneco enkele feiten aan welke onwaar en/of niet ter zake zijn;
   - Volgens Eneco liggen deze woonschepen illegaal op deze locatie.
     Dit is onjuist. De woonschepen hebben een ontheffing op het verbod ligplaats te nemen.
   - Volgens de gemeente Velsen worden er door de woonbootbewoners geen gemeentelijke belastingen betaald.
     Deze stelling is correct omdat de woonbootbewoners geen gemeentelijke belastingen verschuldigd zijn. Feit doet zodoende niet ter zake.
   - Volgens Eneco is er aan de bewoners in het verleden alternatieve woonruimte aangeboden.
     Deze aanbieding is in het verleden gedaan aan enkele bewoners ten oosten van de peilers zodoende niet relevant voor de huidige bewoners.

   In deze bijlage stelt Eneco voor om in overleg te treden met de bewoners om een oplossing voor de overlast te vinden bij aanvang van de bouw van het windpark in 2019.
   Dit is uit het oogpunt van "goed buurmanschap" veel te laat in het traject.
   Eneco zal voor goedkeuring van de aanvraag met gedegen voorstellen moeten komen om overlast door geluid en slagschaduw te voorkomen.

3. Compenserende maatregelen.

   In bijlage 3: Participatieplan windpark Spuisluis verwacht Eneco dat er geen compenserende maatregelen nodig zijn bij windpark Spuisluis.
   Volgens het besluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland, d.d. 8 december 2015, is in artikel 3.1. f de eis opgenomen dat de aanvrager een voorstel tot compensatie opneemt voor de omwonenden binnen een straal van 1200m.

Eneco verwijst hiervoor naar bijlage 8, waarin echter geen compenserende maatregelen genoemd worden.
Zodoende voldoet Eneco hierdoor niet aan deze eis en zal voor goedkeuring van de aanvraag met een voorstel voor compenserende maatregelen moeten komen.

Ik verzoek u, op grond van bovenstaande, de vergunning niet te verlenen voordat er een voor alle partijen passende oplossing gevonden is voor bovengenoemde punten.

Ik ga ervan uit dat u mij van het verdere verloop op de hoogte houdt.

Hoogachtend,

Jan Frans
Noordersluisweg 16d
1975 AM IJmuiden.

Gedeputeerde Staten van de
Provincie Noord-Holland
t.a.v. mevr. S. Willemsen
Zaaknummer 899892
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

1975 AM nr. 16d

R AANGETEKENDE BRIEF

D-A-1

GEMEENTE VELSEN

INGEKOMEN - 1 MEI 2017

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland
T.a.v. mevr. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA HAARLEM

ECONOMISCHE ZAKEN, WONEN EN RUIMTELIJK BELEID

Gemeente Velsen
Dudokplein 1
1971 EN IJMUIDEN
T 14 0255
F 0255 567 760
www.velsen.nl
E info@velsen.nl
Correspondentieadres
Postbus 465
1970 AL IJmuiden

Uw kenmerk	Zaaknummer	Voor informatie	Bijlagen	Datum
zaaknummer 899892	11049-2017	T 14 0255		26 april 2017

Onderwerp: Zienswijze op ontwerp-besluit aanvraag omgevingsvergunning Windpark Spuisluis

Geachte college van Gedeputeerde Staten,

U heeft voor inspraak vrijgegeven het Ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning voor het oprichten en in werking hebben van het windturbinepark "Windpark Spuisluis" gelegen aan de Noordersluisweg en aan de Velserkom in de gemeente Velsen.
Hierna treft u onze zienswijze aan.

Gemeente Velsen wil hierbij benadrukken dat zij positief staat tegenover de realisatie van dit windpark. Het windpark is wat betreft de locatie en opzet passend binnen haar beleid, zoals verwoord in het Beleidsplan Windturbines en het coalitieakkoord. De coördinaten van de afzonderlijke turbines zijn akkoord bevonden.

De gemeente maakt zich echter zorgen over het feit dat advisering door onze welstandscommissie in het ontwerpbesluit ter zijde is geschoven (zie pagina 12 tot 14 van het ontwerpbesluit).
De gemeente streeft een goede inpassing van de turbines in de omgeving na en een goede uitwerking van bijkomende voorzieningen zoals ontsluitingen en andere verhardingen, een inkoopstation en hekwerken. De aanleg van het windpark met al deze voorzieningen en de inpassing daarvan in de omgeving hoort een integraal plan te zijn dat aansluit bij de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied.

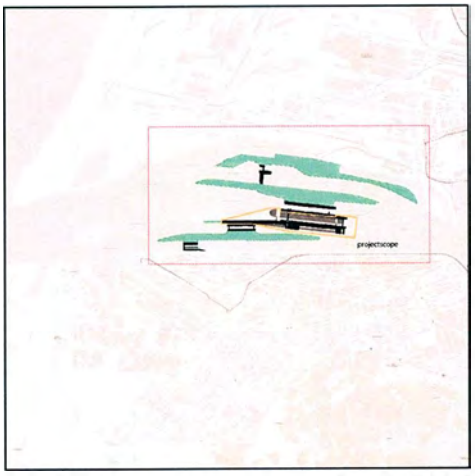

Provinciale Staten (PS) heeft op 22 september 2014 bij het PIP Zeetoegang IJmond een beeldkwaliteitsplan voor het gebied vastgesteld. Op de afbeelding (uit dit beeldkwaliteitsplan) is in groen het gebied aangegeven dat "in samenhang en eenheid" dient te worden ontworpen. Hiervoor zijn expliciet beeldkwaliteitseisen voor bijvoorbeeld afrastering, markering en straatmeubilair genoemd.
De kaders van dit beeldkwaliteitsplan zijn voor het gehele sluiscomplex uitgewerkt in een zogenoemd 'Esthetisch programma van eisen' (EPvE) dat ingaat op de ruimtelijke en natuurlijke kwaliteiten van dit gebied en hoe deze te behouden en te versterken in de ontwikkeling. Aangezien dit EPvE de uitwerking is van het door PS vastgestelde Beeldkwaliteitsplan zien wij dit EPvE ook als uitgangspunt voor de ontwikkeling van het Windpark Spuisluis op het sluizencomplex.
De welstandscommissie heeft het plan aan dit EPvE getoetst.

Om zeker te zijn van een goede inpassing en aansluiting van het windpark op de omgeving, vragen wij u daarom om als voorwaarde in het besluit aanvraag omgevingsvergunning Windpark Spuisluis op te nemen dat er door initiatiefnemer een integraal, gedetailleerd inpassingsplan opgesteld wordt dat voldoet aan het Esthetisch Programma van Eisen (EPvE) Nieuwe Zeesluis IJmuiden. Daarnaast vragen wij u als voorwaarde op te nemen dat dit inpassingsplan ter advisering wordt voorgelegd aan de gemeente en ter toetsing aan haar welstandscommissie. De eisen waaraan dit plan moet voldoen zijn omschreven in de bijlage bij deze brief, getiteld "Eisen voor de landschappelijke inpassing van Windpark Spuisluis".

Mondeling bestaat met initiatiefnemers overeenstemming over de verbeterpunten.

Tot een eventuele toelichting zijn wij graag bereid. Voor vragen adviseren wij u contact op te nemen met de gemeente Velsen, mevrouw Schmitt: tel.nr: 0255-567432.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Velsen

De secretaris, De burgemeester,

K.M. Radstake F.C. Dales

Zaaknummer: 11049-2017

Bijlage behorend bij de zienswijze op ontwerp-beschikking aanvraag omgevingsvergunning Windpark Spuisluis:

Eisen voor de landschappelijke inpassing van Windpark Spuisluis

- Het plan voldoet aan het Esthetisch Programma van Eisen (EPvE) Nieuwe Zeesluis IJmuiden; dit houdt concreet in dat er een helder onderscheid is tussen 'machines' en 'landschap'. Het landschap zorgt voor samenhang in het gebied. Het bestaat uit open landschap met bloemrijk grasland. De infrastructuur is in profiel en materialisering identiek zodat ook hiermee continuïteit verkregen wordt.
- Met betrekking tot de hekwerken wordt aangegeven dat deze in overeenstemming zijn met de toe te passen hekwerken van de Nieuwe Zeesluis. Dit dient ook in de uitvraag voor de realisering als eis te worden opgenomen.
- Verharde oppervlakten worden geminimaliseerd. Waar mogelijk worden oude, overbodig geworden verhardingen verwijderd. De materialisering van verhardingen wordt verduidelijkt.
- De kraanopstelplaats wordt (grotendeels) uitgevoerd als een funderingslaag met voldoende draagkracht voor de kraan, die wordt afgedekt met een laag teelaarde en ingezaaid met bloemrijk gras.
- De aansluiting van de windturbines en verhardingen op hun omgeving wordt inzichtelijk gemaakt met onder andere dwarsprofielen, zodat duidelijk wordt hoe wordt omgegaan met hoogteverschillen.
- Het inkoopstation wordt architectonisch verder uitgewerkt. De welstandscommissie eist hierbij een hogere architectonische kwaliteit. Het EPvE geldt ook hier als kader.

GEMEENTE VELSEN
Postbus 465, 1970 AL IJmuiden

Port Betaald postnl

2 zienswijze 1 envelop.

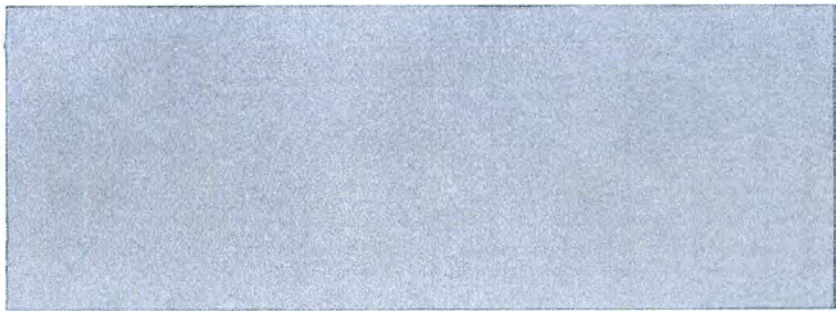

'Liever digitale post? Graag! Ga naar www.mijn.overheid.nl'

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

INGEKOMEN - 1 MEI 2017

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: Luuk en Rina Kiers, IJmuiderstraatweg 63, 1972 LE, IJmuiden, hierna te noemen "indiener"

Datum: 30 april 2017,

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. **Algemeen**

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen.

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland, de natuur en de wensen van de gemeente Amsterdam gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- het gebied van de spuisluis wordt beoordeeld als industriegebied terwijl op kortere afstanden als tot de industriële installaties er wooneenheden (woonschepen, sluiswoningen, rijtjeswoningen) aanwezig zijn. Het spuisluisgebied kan dus evengoed en met evenveel recht als woongebied beschouwd worden.
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, andere gemeenten als Haarlemmermeer, Haarlem en Amsterdam om op haar grondgebied meer windmolens te mogen plaatsen door de provincie wordt afgewezen.
- de veiligheidsrisico's van de geplande molens in het Spuisluisgebied voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd. Windmolenparken worden niet voor niets nauwelijks in bewoond gebied geplaatst!

Er is daarom geen sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich al bij voorbaat tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "er door te drukken".

Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:

- al bij voorbaat met een initiatiefnemer (windpark IJmond) en een energiereus (Eneco) in zee gaan zodat er onderling een goede afstemming kan worden gemaakt terwijl hiermee de Europese aanbestedingsregels (het gaat om een investering > € 5.000.000,00) worden genegeerd.
- genoemde initiatiefnemer en de Energiereus al op voorhand een meetmast mogen plaatsen op het crossterein aan de noordkant ven het Noordzeekanaal, ter hoogte van de geplande plek van de 6 molens om hier proefmetingen te mogen doen. Dit in de verwachting toestemming voor plaatsing van de provincie te zullen krijgen!
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen. Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 26 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast, zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt.

Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron (binnen een straal van 1.5 kilometer) tot 10% hoger zou kunnen zijn. De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 (fijnstof) en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige berust blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam het verhaal over de 10% meer vervuiling de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn er daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd.*"

Hieruit kan slechts worden afgeleid dat de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een totaal andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat een uitkomst van 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in slechts een opslag van 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Ten onrecht is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek voor ons noodzakelijk!

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis. Inmiddels is juridisch vastgesteld dat de woonboten daar legaal liggen en dus bewoond mogen worden. Een en ander betekend dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken. Immers, om dezelfde reden zijn verzoeken van TATA-stel om molens op haar gebied te mogen plaatsen, afgewezen.
Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen"
(En dus onroerendzaakbelasting incasseren etc!) door de provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel en ook bijzonder onkies en zeer verwerpelijk zou zijn.

2.3 **Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens**

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5 die daardoor komt te vervallen.
Van dit feit uitgaande zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

2.4 **Planschadeonderzoek**

Onder de bijlagen in de vergunningaanvraag bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:

"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal 60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan.
Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."

Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat bovenop de ashoogte ook nog eens de lengte van de wieken komt die naar verwachting 80 meter of meer lang zullen zijn. Ook vermeldt Langhout niet dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts, alle met een forse lichtintensiteit. Indiener verwacht dat zo'n kermis voor de deur potentiële kopers zo niet zal afschrikken alswel zal doen besluiten hun biedprijs naar beneden bij te stellen.

2.5. **Joint Fact Finding en de effecten van wind(snelheid.)**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.

Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*..Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"

Bladzijde 34: *" Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant."*

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines.* **(Bij een geplande rotordiameter van > 110 meter is dat dus minimaal 550 meter!)** *De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten.*
Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen..."

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van TATA-Steel) kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden en de omgeving.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Voor deze tijd een actueel thema. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Hierbij is volgens indiener gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

2.6. **geluid en slagschaduw.**
Indiener is door de rapportage van onderzoekers naar de geringe overlast die de windmolens wat betreft geluid en slagschaduw opleveren niet overtuigd. Feit is dat geluid over water verder draagt als over land. Dat blijkt nu maar weer tijdens de bouw van de nieuwe zeesluis. Ook de geluiden van scheepvaart en industrie zijn tot ver in IJmuiden te horen.
Omdat de windmolens ten zuiden van industriële bebouwing en opslag van zand en dergelijke komen te staan mag het effect van slagschaduw op genoemde onderdelen niet onderschat worden. De zon zal immers het grootste deel van de dag de schaduw van de windmolens op de noordelijker gelegen omgeving projecteren.

2.7 . **gevaar in geval van calamiteiten**.
Indiener is er niet van overtuigd dat de plaatsing van deze enorme windmolens zonder gevaar voor de omgeving is. Wij zien ten minste drie dreigende gevaren:

- **Zettingvloeiing**. Onder meer uit een gesprek met een medewerker van Rijkswaterstaat hebben wij afgeleid dat deze overheidsdienst nog niet overtuigd is van het feit dat deze zware molens qua hun fundering geen schade zullen aanrichten aan de ondergrond. De molens zijn geprojecteerd in de primaire waterkering. Als deze onklaar wordt gemaakt vanwege verschuiving van de ondergrond (zettingvloeiing) loopt een groot deel van Noord-Holland gevaar op overstroming. Zolang hierover geen volkomen zekerheid is kan van plaatsing van de windmolens volgens indiener geen sprake zijn!
- **Gevaar voor passerende personen**. De windmolens zijn geprojecteerd naast een doorgaande route voor snel- en langzaam verkeer. Deze zogenaamde sluizenroute wordt ook gebruikt als omleidingroute bij stremming van de Velsertunnel. Ook is molen 6 gepland binnen een straal van 600 meter van het noordelijk gelegen pontplein (Velsen-Noord) waar geregeld veel fietsers op de pont staan te wachten. Indiener is van mening dat het onverantwoord is om op deze plaats een molen op te richten omdat in het wellicht onwaarschijnlijke geval van wiekbreuk er veel slachtoffers kunnen vallen.
- **Gevaar voor milieuschade**. Alle molens staan straks langs het drukbevaren Noordzeekanaal. Over dit kanaal worden veel gevaarlijke stoffen vervoerd. Ook op het terrein van TATA-steel staan risicodragende installaties (de gashouder met stikstof) en loopt er over bijna de gehele lengte van het "molentraject" een ruim bemeten gasbuis naar de Nuon-centrale. Indiener is van mening dat ook hier, in het onwaarschijnlijke geval van wiekbreuk, onaanvaardbare risico's ontstaan.

2.8. **De plannen getoetst aan de omgevingswet 2019.**

Met de nieuwe Omgevingswet die in 2019 in werking moet treden wil het kabinet:

- De verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen;
- duurzame projecten (zoals windmolenparken) stimuleren;
- gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen.

Volgens indiener is er met het voorliggend, provinciale plan voor de windmolens in het spuisluisgebied geen sprake van overeenkomst met het voor te nemen overheidsbesluit. Voordat de molens gebouwd kunnen worden is het ons inziens al 2019. Ook daarom is indiener van mening dat het voorliggend plan niet aangenomen dient te worden.

3.0. **samenvatting van indieners voornaamste bezwaren:**

Punten waar geen of onvoldoende rekening is gehouden met al bestaande en/of toekomstige toename van milieuproblemen zijn:

1. Niveaus van fijn stof in de IJmond. Plaatsing van windturbines op deze locatie is strijdig met de Visie NZKG 2040.

2. Afstand van de windturbines tot woonboten, bedrijfsgebouwen en wegverkeer is binnen de door de provincie afgesproken 600 meter grens.

3. Het niveau van het verkeers- en omgevingslawaai is nu al te hoog, zal in de nabije toekomst toenemen en wordt vermoedelijk versterkt door de windmolens.

4. Het effect van de rotorturbulentie op geluid, emissies van roet en stof door industrie, scheepvaart, luchtvaart en wegverkeer is niet bestudeerd.

5. De invloed van emissies uit hoge schoorstenen aan de noordzijde van het Noordzeekanaal binnen 1.5 kilometer op woonkernen is onacceptabel.

- Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed van windmolens op de verspreiding van fijn- en grof stof heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens.
- De gezondheidsaspecten uit de nieuwe Visie Luchtkwaliteit 2017-2021 worden in het windmolenplan Spuisluis volledig buiten beschouwing gelaten. Hoe en wanneer wordt 'gezondheid' betrokken in het ruimtelijke proces?

6. Onderzoek naar grof en verwaaiend fijn stof in en rond de Velserkom heeft niet plaats gevonden. Dit geldt ook voor het lichteren van kolen- en ertsschepen net buiten de sluizen.

7. Het beleidskader Wind op Land 2014: Plaatsing van windpark Spuisluis en Ferrum veroorzaken rechtsongelijkheid. Het besluit "Hier wel en daar (elders in Noord-Holland) niet" is in onze ogen genomen op onduidelijke gronden.

8. De gezondheid van de bewoners in dit hoogst milieubelaste gebied van Noord-Holland wordt nog eens extra bedreigd bij de komst van deze windparken. Dit geeft extra risico op fysieke gezondheidseffecten maar ook in psychische zin op de beleving daarvan.

Kortom: Volgens de omgevingswet 2019 zouden deze windturbines hier dus niet op deze locatie geplaatst mogen worden. Afstemming op ruimtelijke ordening, milieu en natuurgebied heeft hier niet of onvoldoende plaats gevonden en is in strijd met de Visie Luchtkwaliteit 2017-2021.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land in het gebied van de Spuisluis is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

Ondertekenen:

Dhr. L. A. Kiers (Luuk)

mw. H. Kiers van de Wetering, (Rina)

Aan: gedeputeerde Staten van:
de provincie Noord-Holland,
t.a.v. mw. drs. S. Willemsen,
Postbus 3007,
2001 DA Haarlem

fam Kiers
IJmuiderstraatweg 63
1972 CE IJmuiden.

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Postbus 3007

INGEKOMEN - 2 MEI 2017

2001 DA Haarlem

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: Vereniging IJmuiderstraatweg, IJmuiderstraatweg 20, 1971 BA IJmuiden, hierna te noemen "indiener"

Datum: 30 april 2017,

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. **Algemeen**

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen.

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland, de natuur en de wensen van de gemeente Amsterdam gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- het gebied van de spuisluis wordt beoordeeld als industriegebied terwijl op kortere afstanden als tot de industriële installaties er wooneenheden (woonschepen, sluiswoningen, rijtjeswoningen) aanwezig zijn. Het spuisluisgebied kan dus evengoed en met evenveel recht als woongebied beschouwd worden.
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, andere gemeenten als Haarlemmermeer, Haarlem en Amsterdam om op haar grondgebied meer windmolens te mogen plaatsen door de provincie wordt afgewezen.
- de veiligheidsrisico's van de geplande molens in het Spuisluisgebied voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd. Windmolenparken worden niet voor niets nauwelijks in bewoond gebied geplaatst!
Er is daarom geen sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich al bij voorbaat tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "er door te drukken".

Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:

- al bij voorbaat met een initiatiefnemer (windpark IJmond) en een energiereus (Eneco) in zee gaan zodat er onderling een goede afstemming kan worden gemaakt terwijl hiermee de Europese aanbestedingsregels (het gaat om een investering > € 5.000.000,00) worden genegeerd.
- genoemde initiatiefnemer en de Energiereus al op voorhand een meetmast mogen plaatsen op het crossterein aan de noordkant ven het Noordzeekanaal, ter hoogte van de geplande plek van de 6 molens om hier proefmetingen te mogen doen. Dit in de verwachting toestemming voor plaatsing van de provincie te zullen krijgen!
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen. Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 26 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast, zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt.

Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron (binnen een straal van 1.5 kilometer) tot 10% hoger zou kunnen zijn. De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 (fijnstof) en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige berust blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam het verhaal over de 10% meer vervuiling de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn er daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd.*"

Hieruit kan slechts worden afgeleid dat de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een totaal andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat een uitkomst van 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in slechts een opslag van 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Ten onrecht is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek voor ons noodzakelijk!

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis. Inmiddels is juridisch vastgesteld dat de woonboten daar legaal liggen en dus bewoond mogen worden. Een en ander betekend dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken. Immers, om dezelfde reden zijn verzoeken van TATA-stel om molens op haar gebied te mogen plaatsen, afgewezen.
Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen"
(En dus onroerendzaakbelasting incasseren etc!) door de provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel en ook bijzonder onkies en zeer verwerpelijk zou zijn.

2.3 **Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens**

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5 die daardoor komt te vervallen.
Van dit feit uitgaande zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

2.4 **Planschadeonderzoek**

Onder de bijlagen in de vergunningaanvraag bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:

"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal 60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan.
Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."

Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat bovenop de ashoogte ook nog eens de lengte van de wieken komt die naar verwachting 80 meter of meer lang zullen zijn. Ook vermeldt Langhout niet dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts, alle met een forse lichtintensiteit. Indiener verwacht dat zo'n kermis voor de deur potentiële kopers zo niet zal afschrikken alswel zal doen besluiten hun biedprijs naar beneden bij te stellen.

2.5. **Joint Fact Finding en de effecten van wind(snelheid.)**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.

Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*..Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"

Bladzijde 34: *" Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant."*

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines.* **(Bij een geplande rotordiameter van > 110 meter is dat dus minimaal 550 meter!)** *De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten.*
Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen..."

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van TATA-Steel) kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden en de omgeving.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Voor deze tijd een actueel thema. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Hierbij is volgens indiener gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

2.6. **<u>geluid en slagschaduw</u>.**
Indiener is door de rapportage van onderzoekers naar de geringe overlast die de windmolens wat betreft geluid en slagschaduw opleveren niet overtuigd. Feit is dat geluid over water verder draagt als over land. Dat blijkt nu maar weer tijdens de bouw van de nieuwe zeesluis. Ook de geluiden van scheepvaart en industrie zijn tot ver in IJmuiden te horen.
Omdat de windmolens ten zuiden van industriële bebouwing en opslag van zand en dergelijke komen te staan mag het effect van slagschaduw op genoemde onderdelen niet onderschat worden. De zon zal immers het grootste deel van de dag de schaduw van de windmolens op de noordelijker gelegen omgeving projecteren.

2.7 . **gevaar in geval van calamiteiten**.
Indiener is er niet van overtuigd dat de plaatsing van deze enorme windmolens zonder gevaar voor de omgeving is. Wij zien ten minste drie dreigende gevaren:

- **Zettingvloeiing**. Onder meer uit een gesprek met een medewerker van Rijkswaterstaat hebben wij afgeleid dat deze overheidsdienst nog niet overtuigd is van het feit dat deze zware molens qua hun fundering geen schade zullen aanrichten aan de ondergrond. De molens zijn geprojecteerd in de primaire waterkering. Als deze onklaar wordt gemaakt vanwege verschuiving van de ondergrond (zettingvloeiing) loopt een groot deel van Noord-Holland gevaar op overstroming. Zolang hierover geen volkomen zekerheid is kan van plaatsing van de windmolens volgens indiener geen sprake zijn!
- **Gevaar voor passerende personen**. De windmolens zijn geprojecteerd naast een doorgaande route voor snel- en langzaam verkeer. Deze zogenaamde sluizenroute wordt ook gebruikt als omleidingroute bij stremming van de Velsertunnel. Ook is molen 6 gepland binnen een straal van 600 meter van het noordelijk gelegen pontplein (Velsen-Noord) waar geregeld veel fietsers op de pont staan te wachten. Indiener is van mening dat het onverantwoord is om op deze plaats een molen op te richten omdat in het wellicht onwaarschijnlijke geval van wiekbreuk er veel slachtoffers kunnen vallen.
- **Gevaar voor milieuschade**. Alle molens staan straks langs het drukbevaren Noordzeekanaal. Over dit kanaal worden veel gevaarlijke stoffen vervoerd. Ook op het terrein van TATA-steel staan risicodragende installaties (de gashouder met stikstof) en loopt er over bijna de gehele lengte van het "molentraject" een ruim bemeten gasbuis naar de Nuon-centrale. Indiener is van mening dat ook hier, in het onwaarschijnlijke geval van wiekbreuk, onaanvaardbare risico's ontstaan.

2.8. **De plannen getoetst aan de omgevingswet 2019.**

Met de nieuwe Omgevingswet die in 2019 in werking moet treden wil het kabinet:

- De verschillende plannen voor ruimtelijke ordening, milieu en natuur beter op elkaar afstemmen;
- duurzame projecten (zoals windmolenparken) stimuleren;
- gemeenten, provincies en waterschappen meer ruimte geven. Zo kunnen zij hun omgevingsbeleid afstemmen op hun eigen behoeften en doelstellingen.

Volgens indiener is er met het voorliggend, provinciale plan voor de windmolens in het spuisluisgebied geen sprake van overeenkomst met het voor te nemen overheidsbesluit. Voordat de molens gebouwd kunnen worden is het ons inziens al 2019. Ook daarom is indiener van mening dat het voorliggend plan niet aangenomen dient te worden.

3.0. **samenvatting van indieners voornaamste bezwaren:**

Punten waar geen of onvoldoende rekening is gehouden met al bestaande en/of toekomstige toename van milieuproblemen zijn:

1. Niveaus van fijn stof in de IJmond. Plaatsing van windturbines op deze locatie is strijdig met de Visie NZKG 2040.

2. Afstand van de windturbines tot woonboten, bedrijfsgebouwen en wegverkeer is binnen de door de provincie afgesproken 600 meter grens.

3. Het niveau van het verkeers- en omgevingslawaai is nu al te hoog, zal in de nabije toekomst toenemen en wordt vermoedelijk versterkt door de windmolens.

4. Het effect van de rotorturbulentie op geluid, emissies van roet en stof door industrie, scheepvaart, luchtvaart en wegverkeer is niet bestudeerd.

5. De invloed van emissies uit hoge schoorstenen aan de noordzijde van het Noordzeekanaal binnen 1.5 kilometer op woonkernen is onacceptabel.

- Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed van windmolens op de verspreiding van fijn- en grof stof heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens.
- De gezondheidsaspecten uit de nieuwe Visie Luchtkwaliteit 2017-2021 worden in het windmolenplan Spuisluis volledig buiten beschouwing gelaten. Hoe en wanneer wordt 'gezondheid' betrokken in het ruimtelijke proces?

6. Onderzoek naar grof en verwaaiend fijn stof in en rond de Velserkom heeft niet plaats gevonden. Dit geldt ook voor het lichteren van kolen- en ertsschepen net buiten de sluizen.

7. Het beleidskader Wind op Land 2014: Plaatsing van windpark Spuisluis en Ferrum veroorzaken rechtsongelijkheid. Het besluit "Hier wel en daar (elders in Noord-Holland) niet" is in onze ogen genomen op onduidelijke gronden.

8. De gezondheid van de bewoners in dit hoogst milieubelaste gebied van Noord-Holland wordt nog eens extra bedreigd bij de komst van deze windparken. Dit geeft extra risico op fysieke gezondheidseffecten maar ook in psychische zin op de beleving daarvan.

Kortom: Volgens de omgevingswet 2019 zouden deze windturbines hier dus niet op deze locatie geplaatst mogen worden. Afstemming op ruimtelijke ordening, milieu en natuurgebied heeft hier niet of onvoldoende plaats gevonden en is in strijd met de Visie Luchtkwaliteit 2017-2021.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land in het gebied van de Spuisluis is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

Ondertekenen:

Namens de vereniging IJmuiderstraatweg,

Luuk Kiers, voorzitter. Angelien Hensen, secretaris.

Aan: Gedeputeerde Staten van
de provincie Noord Holland
t.a.v. mw. drs. S. Willemsen,
Postbus 3007,
2001 DA Haarlem.

Vereniging IJmuiderstraatweg
1971 BA IJmuiden (20)

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Postbus 3007

INGEKOMEN - 2 MEI 2017

2001 DA Haarlem

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: G.A.J.M.Meesters, Stationsweg 79 , 1981BA Velsen Zuid, hierna te noemen "indiener"

Datum 28 april 2017

Vooraf
Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. **Algemeen**

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). Voor de bezwaren tegen de diverse rapporten en de vertaling ervan door ODNG verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels ingediende zienswijze op 3 april en aanvullend op 21 april 2017 door dhr.Weidema te IJmuiden. De tekst van deze zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven, evenals de zienswijze van de Vereniging Stationsweg e.o. dd. 24 april 2017-04-2017. Ik zou hier het volgende nog aan toe willen voegen:

1. Luchtverontreiniging
In aanvulling op de zienswijze van de Vereniging Stationsweg wil ik U wijzen op het risico dat de gezondheids klachten van de omwonenden zullen toenemen groot zijn. Dit ondanks dat het rapport van Erbrink Stacks die de toename van stof en fijnstof bagatelliseert.
Dat de hoeveelheid grof en fijnstof zullen toenemen kan helaas niet worden ontkent. Over de hoeveelheid van deze toenamen bestaat een groot verschil van mening tussen het rapport Erbrink Sacks en het gezonde verstand van de omwonende (zie: zienswijze omwonende stationsweg). Het gezamenlijke beleid van gemeentes in de IJmond is te komen tot minder i.p.v. meer fijnstof, dit overeenkomstig de dringende aanbeveling van de GGD.

Niet voor niets eindigde zij hun presentatie op een recente bijeenkomst met:MINDER FIJNSTOF LEIDT ALTIJD TOT EEN BETER GEZONDHEID.
Het beleid hoort dus te zijn: geen verdere bedrijvigheid meer toestaan die een toename veroorzaakt van fijnstof in onze reeds zwaar belaste woonomgeving. De belasting in onze omgeving is nog steeds bijna 2x zo hoog als door de Wereld Gezondheids Organisatie dringend wordt aanbevolen.
Vraag aan Gedeputeerde Staten:
Is de gezondheid van de omwonende niet belangrijker dan de zo langzamerhand tot prestige kwestie verheven plaatsing van 6 enorme hoge windmolens. Temeer daar men in Amsterdam bijna smeekt deze molens te mogen plaatsen in een groot industrieel gebied zonder direct omliggende woonwijken.

2. Windmolen 6

De meeste oostelijk geplande windmolen 6 zal worden geplaatst op het schrootoverslag terrein van Tata Steel dit is ongeveer 600 mtr. van de dichtstbijzijnde woningen. Wij wonen op ongeveer 800 mtr. van de te plaatsen windmolen 6. Omdat wij ook nu al last hebben van roest deeltjes die zich vastzetten op het schilderwerk van onze en andere woningen, zijn wij zeer bezorgd dat dit nog erger wordt dan het nu al is. Temeer daar de onderzoeker Erbrink Stacs dit niet in zijn onderzoek heeft meegenomen.
Vraag aan Gedeputeerde Staten:
Is het rapport van Erbrink Stacks in z'n geheel niet ongeloofwaardig als men zo'n mogelijk probleem niet meeneemt in het onderzoek. Het zou van goed bestuurdersschap getuigen wanneer G.S. een echt onafhankelijk onderzoek zou laten uitvoeren, gefinancieërd door de provincie zelf
Reden: slecht rapport en belangen van Eneco en Erbrinck Stacks lopen paralel, van onafhankelijk onderzoek is daarom geen sprake!

3. Geluidsbelasting

Je zou als gewoon burger denken dat de in de wet vastgelegde geluidsnormen voor de windmolens er zijn gekomen om de omwonenden te beschermen, het tegendeel waar! Helaas zijn ze gemaakt om de plaatsing van de windmolens op land mogelijk te maken. Daarom gaat men bij de geluidsbelasting van de woningen in de omgeving van de molens uit van een jaar gemiddelde per dag en of nacht, die dan niet overschreden mogen worden. Om zo'n gemiddelde te overschrijden heb je echter heel wat dagen of nachten nodig met langdurige herrie van laag overvliegende vliegtuigen, met windmolens lukt dat niet, immers de herrie wordt al snel gecompenseerd door dagen zonder of met weinig wind.
Recente projecten van Eneco in Houten en Heerhugowaard leren ons dat er veel overlast wordt ervaren door omwonenden waar vooral de nachtrust ernstig wordt verstoord. Met klachten wordt men van het beruchte kastje naar de muur gestuurd, immers men overtreed niet het in de wet genoemde jaar gemiddelde. Dus wettelijk zijn er geen mogelijkheden om de hinder te stoppen.
Vraag aan Gedeputeerde Staten:
Eneco staat bepaald niet bekend als het bedrijf dat zich bekommert om de nachtrust en of de gezondheid van omwonenden. Derhalve aan U de vraag: op welke wijze gaat U er voor zorgen dat de nachtrust van omwonenden wordt gegarandeerd.

4. Hoogte windmolens.

Bij de eerste voorlichtingsavond in 2015 in het toen nog Tata Steel stadion werd op mijn vraag:" hoe hoog worden de windmolens" geantwoord: "125 mtr. tiphoogte net als de 3 windmolens aan de Reyndersweg bij de Noordpier". Helaas is dit nu een tiphoogte 180 mtr. wat milieu technisch een veel grotere belasting voor de omgeving betekend.
Tata Steel dat ook nog 3 molens op eigen terrein wil plaatsen, heeft dit beter begrepen en beperkt de hoogte tot 125 mtr. daarmee sluiten zij aan op de 3 molens aan de Reyndersweg. Bovendien kunnen zij dan bij milieutechnische problemen verwijzen naar de grote, hoge molens van Eneco, waarmee het bekende zwarte piet spel dan is begonnen en zij naar Eneco zullen wijze als de veroorzakers en die wijst dan weer naar Tata Steel.
Het zou goed zijn als de hoogte van de 6 windmolens beperkt zou worden tot 125 mtr. conform de molens aan de Reyndersweg en van de te plaatsen 3 molens bij Tata Steel.
De skyline voor de omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en Velsen-Noord wordt dan veel minder verstoord. Bij 180 mtr.hoogte steken de molens ver boven het industriële landschap uit en zijn ze al vanuit Alkmaar, boven alles uitstekend, prominent aanwezig.
Vraag aan Gedeputeerde Staten:
Stel als voorwaarde voor het plaatsen de 6 windmolens dat de hoogte niet meer dan 125 mtr mag zijn, zodat het industriële landschap nog enigszins intact blijft en de milieu schade beperkt blijft.

5. Compensatie omwonenden

Mocht het windpark Spuisluis ondanks alle bezwaren toch doorgang vinden, dan verzoekt ondergetekende G.S. te zorgen dat de gedupeerde omwonenden een eerlijke en redelijke compensatie krijgen voor de overlast en waarde vermindering van woning en woonomgeving. A.u.b. scheep omwonenden niet af met een fooi of d.m.v. een minieme bijdrage aan een maatschappelijk doel of iets dergelijks.
De Nederlandse Vereniging Van Omwonenden (N.L.V.O.W.) heeft een gedragscode opgesteld voor de windindustrie welke ik hierbij als bijlage1. toevoeg. Laat dit de leidraad zijn bij het overleg met Eneco met betrekking tot compensatie voor omwonenden.

U veel wijsheid toewensend teken ik,
met vriendelijke groet,

G.A.M.J.Meesters

Bijlage 1

SAMENVATTING

De NLVOW gedragscode is een reactie op het voorstel voor een gedragscode van de Nederlandse Windenergie Associatie, de brancheorganisatie van de windindustrie. Dat voorstel is voor de NLVOW onaanvaardbaar omdat het niets verandert aan de huidige gang van zaken bij het bouwen van windparken. De NLVOW wil dat omwonenden rechten krijgen, zowel met betrekking tot hun rol bij het ontwikkelen van plannen, als met betrekking tot compensatie voor waardevermindering van huizen en aantasting van woon- en leefgenot. De NWEA voorstellen voorzien daar niet in en beperken zich tot vage toezeggingen en mooie woorden.

Dat de gedragscode van de NLVOW een reactie is op de NWEA gedragscode betekent niet dat het een anti-verhaal is. Integendeel, het is een zelfstandig voorstel dat rekening houdt met de belangen van alle partijen, niet alleen van omwonenden, maar ook van natuur- en milieuorganisaties en van de ontwikkelaars van windparken. Anders dan NWEA richt de NLVOW gedragscode zich ook op de overheid. Als het doel van een gedragscode is bij te dragen aan het versterken van draagvlak voor windenergie, dan spelen Rijk, Provincies en gemeenten een cruciale rol. En dus is het van groot belang dat overheden meedoen aan een gedragscode.

De inhoud van de NLVOW gedragscode laat zich als volgt samenvatten.

1. In het eerste "blok" gaat het om de vraag hoe een organisatie of persoon zich kan verbinden als deelnemer aan de gedragscode. Simpel: door dat in het openbaar bekend te maken. Vanaf dat moment mogen de andere deelnemers aan de code van die organisatie of persoon verwachten dat er gehandeld wordt conform de code. En ook omwonenden mogen daar op rekenen. Er wordt een openbaar register bijgehouden van de deelnemers.

2. Het tweede blok handelt over "Informatie en communicatie" en over "Voorspraak in planontwikkeling". Omwonenden moeten tijdig en adequaat worden geïnformeerd over plannen. Van omwonenden mag verwacht worden dat ze zich actief op de hoogte stellen. Voorspraak ziet op de fase van planontwikkeling, verloopt via een informele Overleggroep, maar is niet vrijblijvend: de Overleggroep brengt een advies uit aan het bevoegde gezag.

Belangen afweging

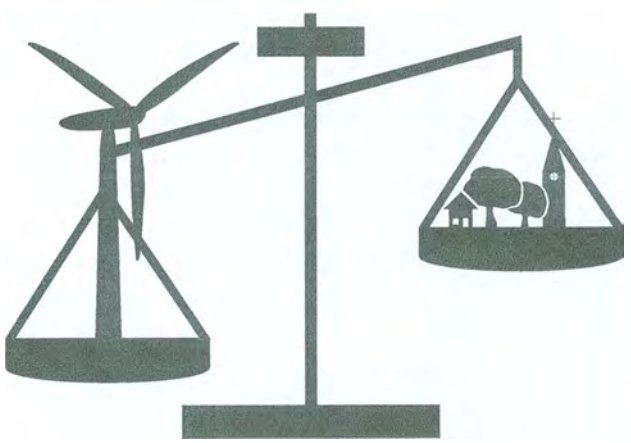

3. Het derde blok bevat een uitgewerkte regeling voor het bepalen en vergoeden van de schade van omwonenden door waardedaling van huizen en de aantasting van woon- en leefklimaat. Op hoofdlijnen:
   - In een zone tot 750 meter moeten ontwikkelaar en eigenaar het met elkaar eens worden. Lukt dat niet binnen drie maanden, dan volgt arbitrage of rechtspraak.
   - Tussen 750 en 1250 meter schakelt de ontwikkelaar een neutrale taxateur in. Lukt het niet het met elkaar eens te worden: ook dan arbitrage of rechtspraak.
   - Het aldus bepaalde bedrag van de waardedaling wordt vervolgens vermeerderd met een opslag voor de aantasting van woon- en leefgenot.
   - Tenslotte: beide bedragen tezamen worden aangemerkt als een lening van de eigenaar aan de ontwikkelaar en daarover ontvangt de eigenaar een aantrekkelijke rente.*

4. In het vierde blok gaat het om het vergoeden van schade aan natuur, landschap en milieu. Er wordt een gebiedsfonds ingesteld dat op een transparante manier wordt beheerd door een breed samengesteld lokaal bestuur. De middelen van het fonds worden ingezet ten behoeve van het verbeteren van landschap, natuur en milieu in de omgeving van het park. Het fonds wordt gevoed door een afdracht vanwege de ontwikkelaar of exploitant van het windpark. Afhankelijk van de omstandigheden gaat het daarbij om € 1 of € 2 per geproduceerde MWh.

5. Financiële participatie is aan de orde in het vijfde blok: een ontwikkelaar of exploitant stelt de omgeving in de gelegenheid een financieel belang te nemen in het park. Via aandelen, via obligaties of op andere manieren. Om het eigen rendement op peil te houden, mag een ontwikkelaar of exploitant de ruimte voor financiële participatie beperken tot maximaal 25% van het te investeren bedrag.

6. Het zesde en laatste blok voorziet in het instellen van een Raad van Toezicht. Als een organisatie of een persoon die zich als deelnemer aan de gedragscode verbonden heeft, de code ernstig schendt, kan de Raad van Toezicht die organisatie of persoon publiekelijk schrappen als deelnemer. De Raad is ook het adres voor het indienen van klachten door deelnemers jegens elkaar, maar ook door omwonenden.

Aan deze regelingen van de gedragscode zelf voegt de NLVOW nog een belangrijk element toe: een keurmerk voor windparken. Als een windpark voldoet aan alle eisen voor het hoogste aantal sterren en dus weinig hinder/overlast veroorzaakt - bijvoorbeeld door passende stilstandregelingen - dan is het logisch dat de ontwikkelaar of exploitant minder compensatie behoeft te betalen aan omwonenden en/of aan de omgeving. Daarmee wordt het aantrekkelijk gemaakt om hinder/overlast te voorkomen - nog altijd de beste oplossing.

De NLVOW gedragscode kan direct worden toegepast, maar kan ook gebruikt worden als model voor een lokale gedragscode die rekening houdt met lokale omstandigheden. Dit gebeurt reeds in Friesland waar de Friese Milieu Federatie (koepel van Friese natuur- en milieuorganisaties), het Platform Duurzaam Fryslân (Friese windondernemer) en de Stichting Hou Friesland Mooi (bevolking/omwonenden) in gesprek zijn over een specifiek op Friesland toegesneden set spelregels gebaseerd op de NLVOW gedragscode.

Voor nadere informatie:
Rob Rietveld
Directeur NLVOW
Email: rob.rietveld@nlvow.nl
Telefoon: 06-46375095

PX2PP #H-GHX0X#00#0000#

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland
(G.S.)
t.a.v. mevrouw drs. S.Willemsen

Postbus 3007

2001 DA HAARLEM.

Meesters

1981 BA 79

College van Gedeputeerde Staten van Provicie Noord-Holland
T.a.v. mw. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

INGEKOMEN - 3 MEI 2017

Velsen-Noord 1 mei 2017.

Betreft: zaaknummer 899892
Onderwerp: zienswijze m.b.t. "Windpark Spuisluis".

Geacht college,

Bij deze laat ik u weten dat ik de onderstaande documenten volledig onderschrijf en in die zin ook als mijn zienswijze indien.

1. Zienswijze "Windpark Spuisluis" ingediend door de heer D. Weidema IJmuiderstraatweg 171, 1972 LJ IJmuiden met de datum 3 april 2017.
2. Aanvulling op mijn zienswijze Windpark Spuisluis dd. 03.04.2017, ingediend door de heer D. Weidema IJmuiderstraatweg 171, 1972 LJ IJmuiden met de datum 21 april 2017.

Als extra punt het volgende:
Windpark Spuisluis is een initiatief van Windpark IJmond (bestaande uit 2 lokale ondernemers) en Eneco.
In 2012 is Windpark IJmond een samenwerking aangegaan met Eneco om de realisatie van windparken in de regio IJmond haalbaar te maken. Daarbij is de nu voorgenomen locatie voor Windpark Spuisluis in beeld gekomen.
In juni 2013 hebben het Rijk en de provincie Noord-Holland overeenstemming bereikt over de aanvullende opgave van 105,5 megawatt windenergie op land. De locatie Spuisluis is aangemerkt als één van de gebieden waar windmolens onder voorwaarden geplaatst zouden mogen worden.
Dit project is min of meer onderhands vergeven aan Eneco terwijl voor projecten boven de 5 miljoen er een verplichting is tot een Europese aanbesteding.

Dit ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning is in strijd met de geldende regelgeving m.b.t. Europese aanbestedingen.

In afwachting van uw nadere reacties, verblijf ik.

Met vriendelijke groet,
Peter J. Stam
Duinvlietstraat 59
1951 XB Velsen-Noord

College van Gedeputeerde Staten
van provincie Noord Holland
T.a.v. mw. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

1951 xB _ 59

Verdere correspondentie graag versturen naar:

Ben Vemeer
p/a Ben Vermeer Groep
Kromhoutstraat 64
1976 BM IJmuiden

INGEKOMEN - 3 MEI 2017

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een omgevingsvergunning Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: Ben Vermeer, eigenaar van de woonboot gelegen aan de Noordersluisweg 16 H, hierna te noemen "indiener"

Datum: 26 april 2017

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark een woonboot in eigendom heeft. Vanaf de woonboot is geheel of ten dele uitzicht op een of meer windmolens, de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom belanghebbende bij het te nemen besluit.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerpomgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen. De zienswijze is daarbij zowel gericht tegen de ontweropomgevingsvergunning als tegen de door provinciale staten afgegeven ontwerp verklaring van geen bedenkingen.

1. Algemeen

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan Provinciale Staten (PS), dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak bij de omwonenden" van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak bij de omwonenden" niet is opgenomen.

Inmiddels heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016, ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingsplan juridisch niet houdbaar is.
Het onderhavige geval onderscheidt zich echter van de situatie in genoemde uitspraak, omdat in het onderhavige geval de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak bij de omwonenden tijdens het vaststellingstraject door GS zijn veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 van de PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland en de natuur gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is geen enkele aandacht geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging ten aanzien van:
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, en die nog wat extra milieulasten qua geluidsbelasting en luchtvervuiling te slikken krijgen, omdat er een stukje polderland in het noorden van Noord-Holland, waar nauwelijks mensen wonen, moet worden gespaard en;
- de veiligheidsrisico's van de windmolens voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen.
-Er is daarom geen sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich bij voorbaat al tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "door te drukken".
Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:
- gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- afstemming van een communicatieadviseur van de provincie Noord-Holland met de vergunninghouder in spé over de beste manier om Spuisluis te presenteren in een uitzending van RTV NH;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen. Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging, waartoe GS verplicht is bij het afgeven van een omgevingsvergunning.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de

Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo).

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

De basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten van de plaatsing van windmolens op de luchtverontreiniging is het rapport "2016R001", d.d. 26 oktober 2016 van ErbrinkStacks Consult, dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen, die is aangepast, zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt.
Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.
De deskundige vond dat zelf geen probleem; de studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid. Grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige berust, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, blijkt nergens uit.
Het is niet uit te sluiten dat deze 10% de opdrachtgever en/of GS niet goed uitkwam en dat de deskundige zijn berekeningen over grof stof daarom opnieuw heeft gedaan.
Hij schrijft daarover: "*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd.*"
Hieruit kan slecht worden afgeleid dat de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen, met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Voor de overige bezwaren, zowel tegen het rapport van de deskundige als de "vertaling" ervan door de ODNZG, verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels op 3 april 2017 door de heer D. Weidema te IJmuiden bij u ingediende zienswijze. De tekst van die zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven.

Ten onrechte is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek noodzakelijk!

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.
In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de provincie zijn "een bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar "illegaal", want in strijd met de geldende bestemmingsplannen, liggen.
Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam aan de Commissie RWW van PS met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn voordat het onderhavige besluit werd genomen.
In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners wordt uitvoerig beargumenteerd waarom geen sprake is van strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").
Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Uit genoemd advies volgt dat het plaatsen van windmolen 2 en windmolen 6, die op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV zijn beoogd, geen doorgang kan vinden. Er zijn dan nog maar vier windmolens over en dat is volgens artikel 32, vierde lid, van de PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Indiener voegt daaraan toe dat het hem bekend is dat door het provinciaal bestuur van Noord-Holland onder dagtekening 20 februari 1991, letter G 20765, een woonvergunning is afgegeven voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.
Omdat de provincie destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.
In het thans geldende bestemmingsplan Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008 is een overgangsbepaling opgenomen die luidt:
23.3 Overgangsbepaling ten aanzien van het gebruik
Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan, mag worden voortgezet of gewijzigd, zolang en voor zover de strijdigheid van dat gebruik ten opzichte van het gebruik overeenkomstig de bestemmingen in dit plan, naar de aard en omvang niet wordt vergroot.
Indiener meent daarom dat van wonen in strijd met het bestemmingsplan in het geval van de woonboot in de 3e Rijksbinnenhaven sowieso geen sprake kan zijn.
Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip, dat ontegenzeggelijk als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd, en zal daarom conform artikel 32, vierde lid, van de PRV niet geplaatst kunnen worden. Hierdoor zijn er nog maar vijf windmolens over en dat is volgens artikel 32 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen" (onroerendzaakbelasting incasseren, etc.) door de provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen dient te worden gehonoreerd.

2.3 Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5 die daardoor komt te vervallen.
Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

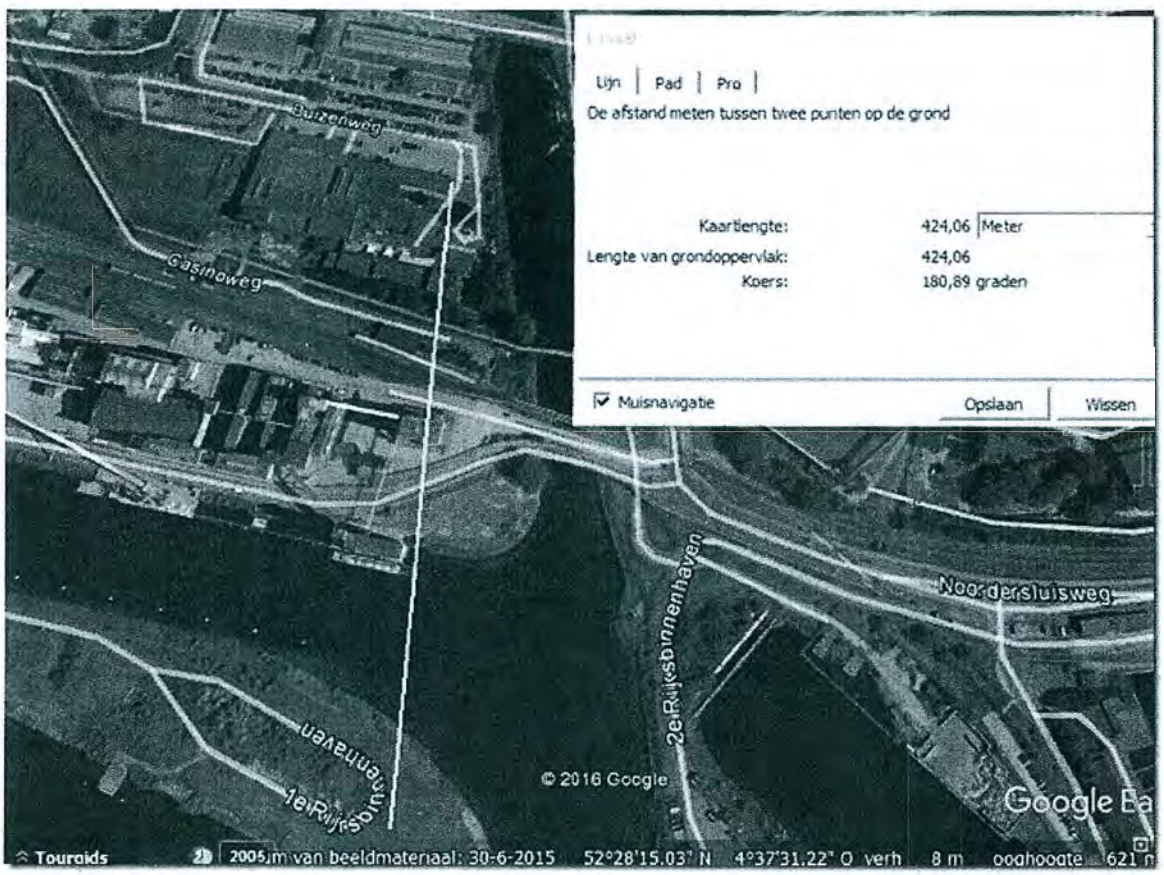

2.4 Planschadeonderzoek

Onder de bijlagen bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd: *"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal 60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De*

ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan.
Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."
Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel rekening te houden met dat de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden vereist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts, die een forse lichtintensiteit meebrengen.
Voor zover het oordeel van Langhout al juist is, ligt het in de lijn der verwachting dat een redelijk denkend en handelend koper zijn biedprijs en koopbereidheid wel naar beneden toe zou bijstellen als het blikveld vanuit het woonschip wordt aangetast door zes windmolens op de voorgrond, met continu knipperende lichten. Overdag tast dit het uitzicht aan en in het donker levert de rode knipperverlichting een irritante verstoring van de avond/nachtrust op.

2.5 **Defensie en radarverstoring**
Weliswaar heeft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2016 verklaard dat het Rijk nog dit jaar start met de verwerving van een nieuwe radar voor de locatie De Kooy, zodat deze in 2018 operationeel kan zijn. Dat betekent evenwel dat zolang die nieuwe radar niet operationeel is, de 90% norm niet wordt gehaald en dus met de bouw van de molens niet mag worden begonnen.

2.6 **Joint Fact Finding en het stopknopje voor de helikopterpiloot**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaat.
Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*..Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"
Bladzijde 34: " *Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant.*"

In de ontwerpomgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines. De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan (met daarin een*

rotordiameter 114-117 meter) voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten. Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen..."

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen, in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde is nagedacht over of een neerstortende helikopter misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van TATASteel) kan veroorzaken met ernstige gevolgen voor de omwonenden.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een verbinding vanuit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, deze verbinding bestand is tegen inbreuk door onbevoegden. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze verbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Dusdoende is gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor Windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden.

Tot zover,

Ben Vermeer

Gedeputeerde Staten van de Provincie Noord-Holland
mw. drs. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

R **AANGETEKENDE BRIEF**
NL frankering betaald € 8,35
61gr
RECOMMANDÉ

D – A – 1
PostNL
114299 02 – 05 – 2017 12:51
NL

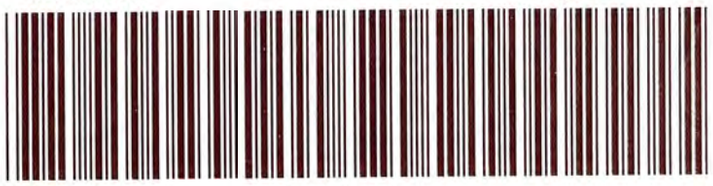

3SRPKS575092281 2001DA 3007

afz. 1091 R.V nr 46.

HABITAT
ADVOCATEN & JURISTEN

College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
T.a.v. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

INGEKOMEN - 8 MEI 2017

Retour naar correspondentieadres: Keizersgracht 62, 1015 CS Amsterdam

Datum:	4 mei 2017
Inzake:	Dossier Windpark Spuisluis
Ons kenmerk:	160961
Uw kenmerk:	899892
E-mail:	rutteman@omgeving.nl
Tel.nr:	088-2400700

AANTEKENEN EN PER FAX: 023 – 514 30 30

ZIENSWIJZE inzake de ontwerp-verklaring van geen bedenkingen, d.d. 14 maart 2017, kenmerk 899892/915393, ter inzage gelegd op 23 maart 2017, inzake de bouw en exploitatie van 6 windturbines, Windpark Spuisluis, door Eneco Wind B.V., in de gemeente Velsen

Geachte heer/mevrouw Willemsen,

1

Als advocaat/gemachtigde van:

- G. Hendriksma, 3e Rijksbinnenhaven 1, 1951 JL, Velsen-Noord
- A. Stroomberg, Kanaalstraat 111, 1975 BC IJmuiden
- T. de Leeuw, Noordersluisweg 16-F, 1975 AM, IJmuiden
- R.G.C. Hoek, Noordersluisweg 16-A, 1975 AM, IJmuiden

zend ik u met dit schrijven een zienswijze naar aanleiding van de boven aangehaalde ontwerp-verklaring van geen bedenkingent, door u behandeld onder zaaknummer 899892. De kennisgeving gaat hierbij als **bijlage 1**.

Cliënten kiezen in deze procedure woonplaats aan mijn kantoor. Zij kunnen zich niet verenigen met dit voorgenomen besluit.

Aangezien de zienswijze gelijkluidend is aan de zienswijze die ik heden namens cliënten indiende inzake het ontwerp-besluit tot het verlenen van een omgevingsvergunning voor dit project, verzoek ik u deze zienswijze hier als herhaald en ingelast te beschouwen. U treft deze zienswijze bijgaand als **Bijlage 2**

Hoogachtend,

HABITAT
ADVOCATEN & JURISTEN

Mr. drs. J. Rutteman (advocaat)

Bijlagen:

1. Kennisgeving d.d. 22 maart 2017, Staatscourant 2017, nr. 16104
2. Zienswijze van 4 mei 2017 inzake het ontwerp-besluit van 15 maart 2017 betreffende een omgevingsvergunning voor de bouw en exploitatie van 6 windturbines, Windpark Spuisluis te Velsen

.

HABITAT advocaten en juristen | vestiging AMSTERDAM | Keizersgracht 62, 1015 CS AMSTERDAM | KVK 60384700 | BTW NL853887068B01
T **088-24 00 700** | **F 088-24 00 701** | **www.habitatadvocatenkantoor.nl**

Op al onze diensten zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, met een beperking van de aansprakelijkheid.

HABITAT
ADVOCATEN & JURISTEN

BIJLAGE - 1

STAATSCOURANT

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814

Nr. 16104

22 maart 2017

KENNISGEVING

Provincie Noord-Holland

Wabo, uitgebreide procedure, ontwerp-beschikkingen (verlenen ontwerp-omgevingsvergunning windturbinepark)

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland maken bekend dat zij een ontwerp-beschikking ingevolge de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) ter inzage hebben gelegd.

De ontwerp-beschikkingen betreffen het verlenen van de omgevingsvergunning voor de bouw en exploitatie van 6 windturbines, windturbinepark Spuisluis

Het project is gelegen op de landtong bij de Spuisluis en op de landtong 'Velserkom', parallel aan het Noordzeekanaal en gedeeltelijk aan de Noordersluisweg in de gemeente Velsen.

De aanvraag heeft betrekking op de volgende op de volgende Wabo-activiteiten:

- het bouwen van een bouwwerk (artikel 2.1, eerste lid, onder a, van de Wabo);
- het uitvoeren van werken of werkzaamheden (artikel 2.1, eerste lid onder b, van de Wabo);
- het gebruiken van gronden of bouwwerken in strijd met een planologische regeling (artikel 2.1, eerste lid, onder c, van de Wabo).
- het verrichten van een andere activiteit die behoort tot een bij algemene maatregel van bestuur aangewezen categorie activiteiten die van invloed kunnen zijn op de fysieke leefomgeving (artikel 2.1 eerste lid onder i Wabo (omgevingsvergunning beperkte milieutoets);
- het aanleggen of veranderen van een weg (artikel 2.2, eerste lid, onder d van de Wabo);
- het aanleggen of veranderen van een uitrit (artikel 2.2., eerste lid, onder e van de Wabo).

Aanvrager: Eneco Wind BV

Zaaknummer: 1024222

Verklaring van geen bedenkingen Provinciale Staten

Voor het verlenen van de omgevingsvergunning op grond van artikel 2.1, eerste lid onder c Wabo is op grond van artikel 6.5 Besluit Omgevingsrecht een verklaring van geen bedenkingen van Provinciale Staten vereist. Het ontwerp van deze verklaring van geen bedenkingen wordt gelijktijdig met de ontwerpbeschikking voor het verlenen van de omgevingsvergunning ter inzage gelegd.

Provinciale coördinatieregeling van toepassing

Op grond van artikel 9f, eerste, derde en vijfde lid, van de Elektriciteitswet 1998 en artikel 1 van het Uitvoeringsbesluit rijkscoördinatieregeling energie-infrastructuurprojecten is de provinciale coördinatieregeling als bedoeld in artikel 3.33 Wro op dit besluit van toepassing. De bevoegdheid en verantwoordelijkheid voor deze coördinatie ligt bij Gedeputeerde Staten. De coördinatie heeft tot gevolg dat hier de uitgebreide voorbereidingsprocedure als bedoeld in artikel 3.31, derde lid, van de Wro van toepassing is.

Inzage

De ontwerp-beschikkingen, de aanvragen en de bijbehorende stukken liggen van 23 maart 2017 tot en met 4 mei 2017 ter inzage op www.noord-holland.nl/actueel/terinzageleggingen en (digitaal) bij:

Noord-Hollands Archief, Kleine Houtweg 18 te Haarlem. Graag afspraak maken met Rob Lunshof, telefoonnr. 023-5143331;

Omgevingsdienst IJmond, Stationsplein 48b te Beverwijk;

Klantenservice van het stadhuis van Velsen, Dudokplein 1 te IJmuiden;

Centraal Publieksbureau van de gemeente Beverwijk, Stationsplein 48 te Beverwijk;

Bibliotheek IJmond Noord, Kerkplein 5 te Beverwijk;

Bibliotheek IJmond Noord, Maerten van Heemskerckplein 3 te Heemskerk

Informatiemarkten op 11 en 13 april

Op **11 april** vindt er een informatiemarkt plaats voor omwonenden en andere belangstellenden voor het Windpark Spuisluis. Locatie: Telstar Stadion, Minister van Houtenlaan 123, Velsen Zuid. Tijd: 19.00-20.30 uur.

Op **13 april** is er een informatiemarkt voor omwonenden en andere belangstellenden voor het Windpark Ferrum. Locatie: Strandhotel Het Hoge Duin, Rijckert Aertszweg 50, 1949 BD Wijk aan Zee. Tijd: 19.00-20.30 uur.

Zienswijzen

Een ieder kan binnen 6 weken vanaf de eerste dag van ter inzage legging zienswijzen over de ontwerpbeschikkingen indienen. Geef duidelijk aan als u niet wilt dat uw naam en adres bekend gemaakt worden.

Een schriftelijke zienswijze stuurt u aan:

Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland

Ter attentie van S. Willemsen

o.v.v. zaaknummer 899892

Postbus 3007

2001 DA Haarlem

Vermeld daarbij:

- Uw naam, adres en bij voorkeur ook uw telefoonnummer en e-mailadres.
- Een omschrijving van het ontwerpbesluit waarover uw zienswijze gaat.
- De inhoud van uw zienswijze.

Indien u mondeling uw zienswijze in wilt dienen, kunt u hiervoor een afspraak maken. Stuur een mail naar windopland@noord-holland.nl of neem telefonisch contact op met mevr. M. van Bakel via (023) 5143877.

Wij maken u er op attent dat slechts beroep tegen de uiteindelijke beschikkingen kan worden ingediend als men belanghebbende is bij die beschikkingen en als een zienswijze naar voren is gebracht over de ontwerpbeschikkingen.

Melding Activiteitenbesluit

De provincie Noord-Holland maakt bekend dat op 2 juni 2016 een melding Activiteitenbesluit milieubeheer is ontvangen. De melding is ingediend door Eneco Wind BV voor het oprichten en in werking hebben van een windpark bestaande uit 6 windturbines. De melding ligt niet ter inzage en hier is geen bezwaar of beroep tegen mogelijk.

HABITAT
ADVOCATEN & JURISTEN

BIJLAGE - 2

HABITAT
ADVOCATEN & JURISTEN

College van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland
T.a.v. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

Retour naar correspondentieadres: Keizersgracht 62, 1015 CS Amsterdam

Datum:	4 mei 2017
Inzake:	Dossier Windpark Spuisluis
Ons kenmerk:	160961
Uw kenmerk:	899892
E-mail:	rutteman@omgeving.nl
Tel.nr:	088-2400700

AANTEKENEN EN PER FAX: 023 – 514 30 30

ZIENSWIJZE inzake het ontwerpbesluit van Gedeputeerde Staten van Noord-Holland , d.d. 15 maart 2017, kenmerk 899892/923157, ter inzage gelegd op 23 maart 2017, inzake de bouw en exploitatie van 6 windturbines, Windpark Spuisluis, door Eneco Wind B.V., in de gemeente Velsen

Geachte heer/mevrouw Willemsen,

Als advocaat/gemachtigde van:

- G. Hendriksma, 3e Rijksbinnenhaven 1, 1951 JL, Velsen-Noord
- A. Stroomberg, Kanaalstraat 111, 1975 BC IJmuiden
- T. de Leeuw, Noordersluisweg 16-F, 1975 AM, IJmuiden
- R.G.C. Hoek, Noordersluisweg 16-A, 1975 AM, IJmuiden

zend ik u met dit schrijven een zienswijze naar aanleiding van het boven aangehaalde ontwerpbesluit, door u behandeld onder nummer 899892. De kennisgeving gaat hierbij als **bijlage 1**.

Cliënten kiezen in deze procedure woonplaats aan mijn kantoor. Zij kunnen zich niet verenigen met dit voorgenomen besluit. Ter toelichting geldt het volgende.

In het ontwerpbesluit wordt de bouw toegestaan van een zestal windturbines, in een lijnopstelling op de landtong bij de spuisluis en de landtong 'Velserkom' in de gemeente Velsen. Deze windturbines zullen zich bevinden op een afstand van tussen de 170 en 270 meter van de woonschepen van mijn cliënten.

Zoals blijkt uit de bij de aanvraag gevoegde stukken zal het gebruik van de windturbines leiden tot een ernstige verslechtering van het leefklimaat op de woonschepen. In het bijzonder blijkt uit het akoestische rapport dat de cumulatieve belasting zal leiden tot een slecht of zeer slecht woon- en

HABITAT advocaten en juristen | vestiging AMSTERDAM | Keizersgracht 62, 1015 CS AMSTERDAM | KVK 60384700 | BTW NL853887068801
T **088-24 00 700** | F **088-24 00 701** | **www.habitatadvocatenkantoor.nl**

Op al onze diensten zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, met een beperking van de aansprakelijkheid.

leefklimaat. Behalve geluidsbelasting zal ook sprake zijn van slagschaduw die de in het activiteitenbesluit opgenomen normering overschrijdt.

Uit de ruimtelijke onderbouwing en het voorgenomen besluit blijkt dat een reden om met de aanwezigheid van de schepen geen rekening te houden is dat deze op grond van de vigerende bestemmingsplannen 'Zeezicht' en 'Bedrijventerrein Velsen-Noord' ter plaatse niet aanwezig zouden mogen zijn. Mijn cliënten menen dat dit standpunt onjuist is. Met betrekking tot beide plannen geldt dat voorafgaand aan de huidige bestemmingsplannen het 'Uitbreidingsplan in Hoofdzaak Noord' gold, dat is vastgesteld in 1963 en goedgekeurd in 1964. De Kroon heeft het plan in 1967 gedeeltelijk vernietigd, maar deze vernietiging was niet relevant voor de juridische situatie van de woonschepen.

Voor beide locaties gold de bestemming 'verkeer te water' (artikel 9). Het plan schreef ten aanzien van deze bestemming voor:

'De in dit artikel bedoelde terreinen zijn bestemd voor doeleinden van verkeer te water.
Op deze gronden mogen uitsluitend worden opgericht gebouwen ten behoeve van of verband houdende met het verkeer te water, voor zover daardoor de belangen van het ter plaatse te verwachten verkeer te water niet kunnen worden geschaad.'

Toen dit 'Uitbreidingsplan in Hoofdzaak Noord' tot stand kwam (en gedurende de looptijd) werden woonschepen nog niet beschouwd als gebouwen. Alleen vast met de grond verbonden constructies als steigers en voorzieningen voor het afmeren werden als bouwwerken beschouwd. Er was daarom onder de vigeur van het oude bestemmingsplan dus geen uitdrukkelijk verbod om (woon)schepen af te meren langs de Noordersluisweg of in de 3e Rijksbinnenhaven. De aanwezigheid van deze schepen was dan ook niet in strijd met de bestemming toen dat plan gold, aangezien hun aanwezigheid het scheepvaartverkeer niet hinderde en daarom ook (of eigenlijk: juist daarom) ontheffing was verleend op grond van de Scheepvaartverkeerswet.

De aanwezigheid van afmeervoorzieningen en dergelijke was evenmin in strijd met het Uitbreidingsplan in Hoofdzaak Noord', omdat dit slechts spreekt over een verbod van het oprichten van 'gebouwen' en niet van een verbod van het oprichten van bouwwerken.

Een en ander betekent dat de woonschepen op grond van het Uitbreidingsplan Velsen Noord legaal aanwezig waren. Weliswaar zijn de ligplaatsen van deze schepen in het bestemmingsplan 'Zeezicht' en het bestemmingsplan 'Bedrijventerrein Velsen Noord' vervolgens niet positief bestemd, maar op grond van het in die bestemmingsplannen opgenomen overgangsrecht mochten zij aanwezig blijven omdat sprake was van legaal bestaand gebruik op grond van het vorige bestemmingsplan.

Gezien het bovenstaande menen mijn cliënten dat hun schepen ten onrechte worden aangeduid als 'illegaal'. Hier komt bij dat de schepen naar hun mening indertijd niet in strijd met gemeentelijke verordeningen ligplaats hebben ingenomen en ook door de gemeente Velsen gedurende de lange periode dat zij daar aanwezig zijn geweest nooit handhavend is opgetreden.

Het gegeven dat de woonschepen op grond van overgangsrecht legaal aanwezig zijn betekent naar de mening van mijn cliënten dat bij het toestaan van de bouw van windturbines rekening gehouden dient te worden met hetgeen bepaald is in de Provinciale ruimtelijke verordening.

Daarnaast geldt dat in ieder geval rekening gehouden moet worden met de goede ruimtelijke ordening, hetgeen overingens ook geldt indien de schepen inderdaad geen legale status zouden hebben.

Met betrekking tot de goede ruimtelijke ordening geldt dat onomstreden is dat in het bijzonder sprake zal zijn van een aanzienlijke extra geluidsbelasting, waardoor het woon- en leefklimaat op en bij de schepen van mijn cliënten ernstig wordt aangetast. Uit de bij de aanvraag gevoegde rapportage 'Onderzoek geluid en slagschaduw', van 11 mei 2016, blijkt dat ter plaatse van de woonschepen van mijn cliënten wat betreft geluid sprake zal zijn van een verschuiving naar een situatie die als slecht tot zeer slecht wordt gekwalificeerd, terwijl de belasting door slagschaduw (ruim 40 uur voor de schepen aan de Noordersluisweg en ruim 44 uur voor het schip in de 3e Rijksbinnenhaven) ruimschoots de hindernorm uit het activiteitenbesluit zal overschrijden.

Een ander punt van zorg is of de overlast door grof stof, in het bijzonder voor het schip gelegen in de 3e Rijksbinnenhaven, die door de overheersende windrichting met name op dat schip nu al aanzienlijk is en door het effect van het plaatsen van windturbines op luchtstromingen ter plaatse ernstiger zal worden. Aanvankelijk is met toepassing van het voorgeschreven model berekend dat de overlast door grof stof binnen 1,5 kilometer van de turbines met 'ruwweg' 10% zal toenemen. In een reeds overbelaste situatie is dat een significante verslechtering. In de bij het ontwerpbesluit als bijlage 5e gevoegde rapportage is vervolgens door middel van toepassing van een ander rekenmodel geconcludeerd dat geen toename van de belasting door grof stof zou optreden. Weliswaar staat in het rapport dat dit model 'beter' zou zijn, maar waarom dit zo zou zijn en aanleiding was om de gebruikelijke benadering te verlaten is niet op kenbare wijze gemotiveerd. Voor mijn cliënten, die zich binnen de zone bevinden waar een verhoging in eerste instantie berekend is gaat het om een relevant verschil. Noch in het oorspronkelijke rapport, noch in de aangepaste versie is ten aanzien van de woonschepen beredeneerd waarom een toename van de belasting door grof stof uit het oogpunt van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat toelaatbaar zou zijn.

Door de cumulatie van geluid en andere vormen van hinder zal geen sprake meer zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Nu de uitvoering van dit project zal leiden tot een onaanvaardbaar woon- en leefklimaat is sprake van strijd met de goede ruimtelijke ordening.

Bij het beoordelen van de vraag of sprake is van goede ruimtelijke ordening is ook van belang dat hiervoor door de provincie Noord-Holland criteria ontwikkeld zijn, die zijn neergelegd in de Provinciale ruimtelijke verordening. Uit de toelichting op de Provinciale ruimtelijke verordening blijkt dat het criterium dat een windturbine zich op tenminste 600 meter afstand van 'gevoelige bestemmingen' dient te bevinden is bedoeld als invulling van het begrip 'goede ruimtelijke ordening' in verband met te verwachten hinder en gevaar, zodat aan deze afstandsnorm een ruimere betekenis toekomt dan alleen als 'hard' criterium in de zin van artikel 32 van de Provinciale ruimtelijke verordening. Waar het om woonschepen gaat is het woonklimaat van bijzonder belang omdat het bijzonder moeilijk is door middel van maatregelen zoals geluidswerende voorzieningen een slecht woonklimaat te ondervangen.

Wat betreft de vraag of sprake is van een goede ruimtelijke ordening volstaat het ontwerpbesluit met een verwijzing naar de ruimtelijke onderbouwing die is ingediend bij de aanvraag. Blijkens paragraaf 1.5 van deze ruimtelijke onderbouwing realiseert de initiatiefnemer zich wel dat sprake

is van strijd met de goede ruimtelijke ordening, maar verwacht hij dat dit zal worden opgelost door een vertrek van de woonschepen. Aangezien de in deze onderbouwing genoemde datum van december 2016 inmiddels is verstreken zonder dat er enig concreet zicht is op een verplaatsing van de schepen menen mijn cliënten dat in de ruimtelijke onderbouwing niet zonder meer van hun vertrek kan worden uitgegaan en dat daarom met de aanwezigheid van de schepen rekening dient te worden gehouden bij het nemen van een definitief besluit. De aankondiging van Eneco in paragraaf 1.5 van de ruimtelijke onderbouwing dat zij als goede buur op zal treden kan niet worden gezien als draagkrachtige onderbouwing van de stelling dat sprake is van goede ruimtelijke ordening. In paragraaf 1.5 van de ruimtelijke onderbouwing wordt verwezen naar een notitie die als bijlage 8 bij de aanvraag is gevoegd. In deze bijlage wordt slechts opgemerkt dat in de ruimtelijke onderbouwing nader zal worden uitgewerkt dat sprake is van een goed ruimtelijke ordening. Dat is niet gebeurd, zodat het ontwerpbesluit ten aanzien van de woonschepen niet berust op een kenbare en draagkrachtige onderbouwing.

Behalve het bovenstaande is van belang dat in de Provinciale ruimtelijke verordening van Noord-Holland een afstand van 600 meter ook is opgenomen als harde norm. Windturbines mogen niet worden geplaatst binnen een afstand van 600 meter van een 'gevoelige bestemming'. Het is niet omstreden dat de windturbines zich zullen bevinden op een veel geringere afstand van de woonschepen. Het begrip 'gevoelige bestemming' is in de toelichting op de provinciale ruimtelijke verordening onder meer omschreven als (beperkt) kwetsbaar object in de zin van artikel 1 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen. Woonschepen vallen op grond van dit besluit te beschouwen als (beperkt) kwetsbare objecten. Uit de toelichting op de Provinciale ruimtelijke verordening valt verder af te leiden dat het hierbij alleen kan gaan om (beperkt) kwetsbare objecten die op grond van het bestemmingsplan ter plaatse zijn toegestaan. Aannemelijk is dan dat aan het in de toelichting gebruikte begrip 'bestemd' dezelfde betekenis toekomt als in de Wet geluidhinder, dus niet de alleen in de betekenis 'positief bestemd', maar in die van 'toegestaan' op grond van het bestemmingsplan. Dit betekent dat ook voor de woonschepen die op grond van het overgangsrecht legaal aanwezig zijn onverkort het criterium geldt dat de windturbines zich op een afstand van ten minste 600 meter van de woonschepen dienen te bevinden en het ontwerpbesluit in strijd is met het bepaalde in de Provinciale ruimtelijke verordening van Noord-Holland.

Ten slotte valt op bij bestudering van bijlage 5c bij het ontwerpbesluit, de kwalitatieve risicoanalyse, dat de contour van PR 10-6 van de turbine op locatie 2 blijkens de afbeelding op pagina 14 rakelings langs, dan wel over, één van de woonschepen scheert. Een meer precieze en kenbare berekening van de afstand is nodig om te kunnen beoordelen of hier geen sprake is van overschrijding door deze contour, zodat sprake is van overschrijding van het aanvaardbaar risico.

Conclusie

Ik verzoek u namens mijn cliënten bij het nemen van een definitief besluit met het bovenstaande rekening te houden. Nu geen sprake is van een kenbare en draagkrachtige ruimtelijke onderbouwing en eveneens van strijd met de Provinciale ruimtelijke verordening kan dat door alsnog af te zien van het verlenen van een omgevingsvergunning voor het bouwen van windturbines dan wel een bepaling op te nemen die het bouwen en/of gebruik van de turbines

Op al onze diensten zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, met een beperking van de aansprakelijkheid.

pas mogelijk maakt indien zich binnen 600 meter van deze turbines geen woonschepen meer bevinden dan wel overeenkomsten zijn gesloten over het vertrek van de schepen.

Hoogachtend,

Mr. drs. J. Rutteman (advocaat)

Bijlagen:

1. Kennisgeving d.d. 22 maart 2017, Staatscourant 2017, nr. 16104

HABITAT advocaten en juristen | vestiging AMSTERDAM | Keizersgracht 62, 1015 CS AMSTERDAM | KVK 60384700 | BTW NL853887068B01
T **088-24 00 700** | F **088-24 00 701** | **www.habitatadvocatenkantoor.nl**

Op al onze diensten zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, met een beperking van de aansprakelijkheid.

R NL Aangetekend

Brief: D-A-1
Pakket: B-P-3

postnl

3SRRDT5540494

HABITAT
ADVOCATENKANTOOR

SPECIALISTEN IN
OMGEVINGSRECHT

PostNL
Afz. 1015 CS 62

€8,35

NEDERLAND
04.05.17
NetSet PB 873169

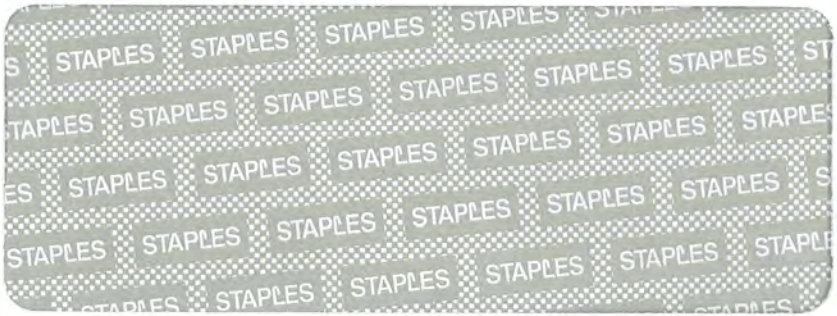

Aan: Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Holland (GS)
t.a.v. mevrouw drs. S. Willemsen
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

INGEKOMEN - 4 MEI 2017

Betreft: Zienswijze ontwerpbesluit tot verlening van een Omgevingsvergunning
Windpark Spuisluis zaaknummer 899892

Van: G.B. de bruin , hierna te noemen "indiener"
Willebrordstraat 49
1971DB IJmuiden

Datum: 02-05-2017

Vooraf

Indiener merkt vooraf op dat hij binnen een straal van 1500 meter van het ontwerpwindpark woont. Voorts zal hij geheel of ten dele uitzicht zal hebben op een of meer windmolens of de bewegende delen of de markeerverlichting daarvan. Indiener is daarom van oordeel belang te hebben.

Wanneer over de plaatsing van een bepaalde windmolen opmerkingen worden gemaakt wordt voor de aanduiding van de windmolen de nummering aangehouden van de overzichtskaart Windpark Spuisluis (1 t/m 6 van west naar oost) die bij de ontwerp omgevingsvergunning is gevoegd.

Omdat indiener door GS niet in gelegenheid wordt gesteld een zienswijze per e-mail in te dienen, wenst indiener een schriftelijke bevestiging van ontvangst van deze zienswijze te ontvangen.

1. **Algemeen**

Windpark Spuisluis is een onderdeel van het project Wind op Land (WOL). In het kader van WOL is onder meer artikel 32 van de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV) aangepast. Tegen die wijziging van een algemeen verbindend voorschrift is geen beroep bij de bestuursrechter mogelijk. Wel zijn de gebreken die aan de totstandkoming van artikel 32 PRV kleven relevant bij de beoordeling van de onderhavige ontwerpbeschikking.

1.1 **Draagvlak**: spelregels tijdens het spel veranderen

Toen het project WOL in 2014 van start ging, hebben GS zich uitgeput in verzekeringen, ook aan PS, dat voor de komst van nieuwe windparken "draagvlak" bij de omwonenden van wezenlijk belang was. Toen in maart 2015 artikel 32 PRV (inclusief de aanwijzing van IJmuiden als zoekgebied) door PS gewijzigd was en het draagvlak toch wat minder groot bleek te zijn dan men had gedacht, hebben GS na juridisch advies te hebben ingewonnen in oktober 2015 een *Beleidsregel Uitwerking van de ruimtelijke uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied* vastgesteld waarin het element "draagvlak" is verdwenen.
Inmiddels heeft de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS) in de uitspraak van 4 mei 2016 ECLI:NL:RVS:2016:1228, waarbij het ging om een inpassingsplan, geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak, omdat de lusten en lasten van het windpark

ongelijk zijn verdeeld, op zichzelf niet betekent dat dit inpassingsplan juridisch niet houdbaar zou zijn.
Echter in het onderhavige geval zijn de door de GS vastgestelde spelregels met betrekking tot draagvlak *tijdens de vaststelling van de regelgeving* door GS veranderd. Hierdoor zijn niet alleen insprekers maar ook PS misleid.
Dat betekent dat een omgevingsvergunning die (mede) op artikel 32 PRV en genoemde beleidsregels is gebaseerd, onzorgvuldig is voorbereid.

1.2 **Onevenwichtige belangenafweging**: het platteland en de natuur gaan vóór de veiligheid en de gezondheid van mensen.

Bij de uitwerking van WOL is gebruik gemaakt van beleidsregels. Bij de vaststelling van die regels in oktober 2015 is *geen enkele aandacht* geschonken aan de vraag of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige en evenwichtige belangafweging indien:
- de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord, die al genoeg op hun bordje hebben, nog wat extra milieulasten qua geluidsbelasting en luchtvervuiling te slikken krijgen, omdat er een stukje polderland in het noorden van Noord-Holland, waar nauwelijks mensen wonen, moet worden gespaard en;
- de veiligheidsrisico's van deze molens voor de bewoners van de oevers van het Noordzeekanaal in Velsen wat betreft scheepvaart, luchtvaart en industrie bij voorbaat worden genegeerd.
Windmolenparken plegen niet voor niets in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst! Er is daarom géén sprake van evenwichtige belangenafweging en een behoorlijke ruimtelijke onderbouwing.

1.3 **Vooringenomenheid en tunnelvisie**

Een bestuursorgaan als GS van Noord-Holland dat zich bij voorbaat al tegenover de Rijksoverheid heeft verplicht tot het plaatsen van windmolens op land tot een bepaald opgewekt vermogen, zal alles doen om de daarvoor benodigde omgevingsvergunningen "door te drukken".
Dat leidt in dit geval tot allerlei merkwaardige verschijnselen zoals:
- Gedeeltelijk herschrijven van een rapport over de luchtverontreiniging (zie rapport Erbrink over fijnstof, blz. 29 "naschrift");
- onderonsjes van een communicatieadviseur van de provincie NH met de vergunninghouder in spé over de beste presentatie van een uitzending van RTV NH over het Spuisluisgebeuren;
- wanneer gemeenten als Haarlemmermeer (recentelijk ook Haarlem) vragen om windmolens te mogen plaatsen, deze verzoeken onmiddellijk afwijzen.
Tunnelvisie maakt het blijkbaar onmogelijk om te (her)overwegen of molens niet beter daar zouden kunnen worden geplaatst waar er in elk geval draagvlak is voor de plaatsing.
Vooringenomenheid en tunnelvisie staan haaks op een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging bij het afgeven van een omgevingsvergunning waartoe GS verplicht is.

Het vorenstaande leidt indiener tot de zienswijze dat het onderhavige ontwerpbesluit reeds op grond van hetgeen hiervoor is aangevoerd in strijd is met artikel 3:2 en artikel 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)

2. Zienswijze op onderdelen van het ontwerpbesluit

2.1 Luchtverontreiniging

Basis voor het oordeel in het ontwerpbesluit over de effecten op de luchtverontreiniging van de plaatsing van windmolens is het rapport 2016R001 van 25 oktober 2016, van ErbrinkStacks Consult, dat ter inzage is gelegd. Van dit rapport is een eerdere versie verschenen die is aangepast, zoals uit bladzijde 29 "naschrift"van het rapport blijkt. Aanvankelijk was berekend dat de neerslag van grof stof door de turbulentie van de windmolens dichtbij de bron tot 10% hoger zou kunnen zijn.
De deskundige vond dat zelf geen probleem. De studie ging volgens hem immers vooral over PM10 en dat is relevant voor de gezondheid; grof stof veroorzaakt naar zijn zeggen (alleen) hinder.
Of laatstgenoemd oordeel over grof stof ("niet relevant voor de gezondheid") op eigen onderzoek door de deskundige, die, zover bekend, geen arts of toxicoloog is, berust, blijkt uit *niets*.
Blijkbaar kwam dit verhaal over de 10% de opdrachtgever en/of GS wat minder goed uit en zijn daarover vragen gesteld.
De deskundige heeft daarom zijn berekeningen over grof stof opnieuw gedaan.
Hij schrijft daarover:"*Een diffuse bron (zoals een kolenopslag) wordt normaal in het NNM als een beperkt aantal lijnbronnen doorgerekend. Zo is dat voorgeschreven. Bij berekeningen zonder windmolens is dat dus de normale werkwijze en dat was hier aanvankelijk toegepast. Maar om het effect van windmolens te kunnen bepalen kan de diffuse bron beter als een serie puntbronnen worden benaderd."*
Hieruit kan slecht worden afgeleid, of de deskundige de *voorgeschreven* rekenmethode (lijnbronnen) heeft verlaten omdat dit *beter* was en is gaan rekenen met puntbronnen met als gevolg een geheel andere uitkomst. Waarom dit "beter" is, wordt niet uitgelegd.
Het enige "betere" dat indiener hieraan kan ontdekken is dat 10% hogere neerslag van grof stof veranderen in 0,1% de opdrachtgever en GS erg goed zal zijn uitgekomen.
Een dergelijke wijze van gerommel met uitkomsten van een rapportage staat haaks op een zorgvuldige en objectieve beoordeling van de effecten op de luchtverontreiniging in de directe omgeving van de windmolens, waartoe GS gehouden is.

Voor de overige bezwaren zowel tegen het rapport van de deskundige als de "vertaling" ervan door de ODNZG verwijst indiener kortheidshalve naar de inmiddels op 3 april 2017 door de heer D. Weidema te IJmuiden bij u ingediende zienswijze (met name bladzijden 9 t/m 11 van die zienswijze). De tekst van die zienswijze wordt door indiener overgenomen en geacht hier te zijn weergegeven.

Ten onrechte is daarom op bladzijde 29 van de ontwerpvergunning door GS, mede op basis van dit rapport, geoordeeld dat een MER niet nodig is en dat de omgevingsvergunning kan worden afgegeven. Op zijn minst is nader, onafhankelijk en niet door Eneco bekostigd onderzoek noodzakelijk!

2.1.1 Leefbaarheidsonderzoek

Uit het leefbaarheid onderzoek in het NZKG (https://www.noordzeekanaalgebied.nl/projecten/leefbaarheid-in-het-nzkg-2/) dat in opdracht van het Bestuur platform NZKG in 2016 heeft plaats gevonden blijkt dat 41% van de geënquêteerden in de IJmond reeds overlast ondervindt van stof.

Totaal & Regio	Auto's, motoren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Scheepvaart	Laden en lossen	Buren	Auto's, motoren, brommers	Treinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Auto's, motoren of brommers	Industrie of bedrijven	Landbouw	Vliegtuigen	Auto's, motoren, brommers	Industrie of bedrijven
Rapportcijfer (gemiddeld)	**Geluid**							**Trillingen**				**Geuren**				**Stof**	
Totaal NZKG	**5,1**	**8,2**	**6,8**	**5,0**	**8,0**	**7,1**	**6,4**	**6,6**	**8,6**	**8,1**	**7,1**	**6,9**	**6,2**	**8,4**	**8,1**	**6,7**	**5,7**
IJmond	5,3	8,4	6,6	5,0	8,0	7,2	6,5	6,7	8,7	8,0	7,2	7,0	5,9	8,6	8,3	6,8	4,9
Haarlemmerliede en Spnwd.	5,2	7,4	7,3	3,0	8,1	7,4	6,9	6,7	8,2	8,5	5,7	6,7	7,4	7,9	6,0	6,3	6,9
Zaanstad.eo.	5,0	8,1	6,9	5,1	7,7	7,2	6,4	6,6	8,5	8,2	7,0	6,8	6,0	7,7	7,9	6,7	6,6
Amsterdam	4,5	7,7	7,4	5,9	8,2	6,3	5,3	5,8	8,3	8,1	7,3	6,2	7,4	8,4	8,2	6,1	7,8
Aandeel met rapportcijfer < 4																	
Totaal NZKG	**23%**	**3%**	**12%**	**28%**	**4%**	**9%**	**13%**	**15%**	**1%**	**4%**	**10%**	**10%**	**20%**	**2%**	**4%**	**14%**	**29%**
IJmond	20%	2%	14%	28%	4%	8%	12%	14%	1%	5%	10%	9%	23%	1%	4%	14%	41%
Haarlemmerliede en Spnwd.	12%	5%	8%	55%	0%	1%	5%	12%	4%	0%	30%	5%	7%	4%	16%	10%	12%
Zaanstad.eo.	30%	5%	10%	24%	4%	13%	12%	18%	1%	2%	10%	13%	20%	4%	2%	17%	16%
Amsterdam	30%	0%	7%	18%	0%	8%	24%	16%	0%	0%	8%	18%	8%	0%	5%	12%	5%

In het rapport van Erbrink Stacs Consult staat vermeldt (pag. 16) dat de windmolens op lage bronnen geen noemenswaardige invloed hebben. Naarmate de bron hoger wordt, wordt de invloed duidelijker: de pluim komt eerder aan de grond, veroorzaakt daar duidelijk hogere concentraties, maar verder windwaarts zijn de concentraties juist lager door de extra turbulentie van het zog. Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager.

De opsteller van het rapport vermeldt echter op pag. 4 van zijn rapport:
De conclusies die zijn getrokken uit de bevindingen is kort samengevat:

- *De windmolens beïnvloeden de concentraties luchtverontreiniging nauwelijks.*
- *In geen der gevallen wordt een grenswaarde voor luchtkwaliteit volgens de wet Milieubeheer overschreden, niet zonder en niet met de windmolens.*

In de bijlage 5a – pagina 23 - wordt dit door Eneco als volgt vertaald:

Windturbines halen energie uit het windveld, waardoor de windsnelheid benedenwinds van de turbines lager zal zijn en de turbulentie hoger en dus de menging (verdunning) beter. De invloed van een windturbine op de verspreiding hangt sterk samen met de hoogte van de uitstoot en de afstand tot een bron. Bij hoge bronnen is de invloed groter dan bij bronnen dicht bij de grond. Bij afstanden **vanaf ca. 1.500 meter** is de invloed van een windturbine op de verspreiding **nihil.**

Dit is wat bijlage 5a ons dus **niet** verteld.
Voor hoge bronnen is duidelijk dat **de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens.**

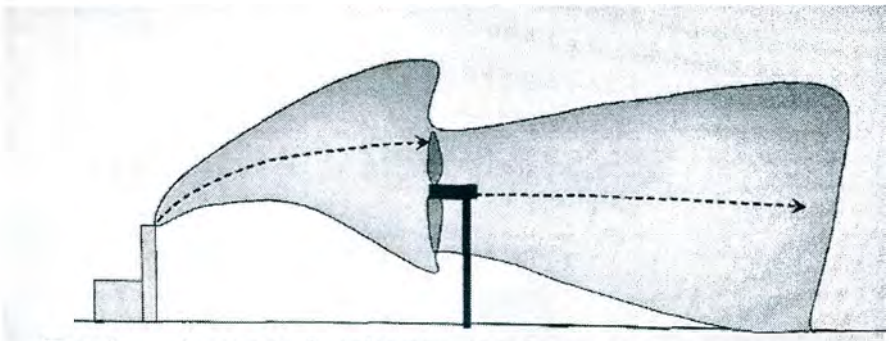

Figuur 1 Invang van de rookgassen: de rookgassen worden geheel in het zog opgenomen, de pluimstijging wordt op nul gesteld en de dimensies van de pluim worden aan die van het zog gelijk gesteld

Pluimen uit de schoorstenen van buurman Tata Steel stijgen in de atmosfeer vanwege hun warmte-inhoud, totdat er een thermodynamisch evenwicht met de omgeving is ontstaan. Dit evenwicht ontstaat door de verdunning van de pluim met de omgevingslucht, aanvankelijk door de buoyancy krachten en later door de omgevingsturbulentie. Hierdoor nemen zowel de stijgsnelheid als de pluimtemperatuur af. De daling van de pluimtemperatuur zal door de turbulentie van de windturbines nu nog sneller intreden waardoor de pluimen minder verdund op kortere afstand van de schoorsteen zullen neerdalen.

figuur 2-10 Ervaren overlast per bron naar wijk

Gemeente	Wijk	Woonomgeving	Ervaren overlast; (aandeel mensen dat veel hinder beleeft (beordeling lager dan een 4)																	
			Auto's, motoren, brommers	Trinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Scheepvaart	Laden en lossen	Buren	Auto's, motoren, brommers	Trinen of trams	Industrie of bedrijven	Vliegtuigen	Auto's, motoren, brommers	Industrie of bedrijven	Landbouw	Vliegtuigen	Auto's, motoren, brommers	Industrie of bedrijven	
		tevrede	Geluid							Trillingen				Geuren				Stof		
Beverwijk	1 Centrum	56%	49%	9%	10%	27%	5%	21%	16%	22%	3%	4%	6%	19%	18%	1%	0%	18%	29%	
	2 Broekpolder	91%	13%	10%	0%	29%	1%	3%	6%	3%	3%	0%	10%	6%	5%	0%	0%	24%	33%	
	3 Kuenenkwartier	47%	21%	0%	3%	22%	0%	8%	17%	14%	0%	1%	9%	7%	14%	0%	2%	4%	31%	
	4 Noordwestelijk tuinbouwgebied	84%	19%	4%	23%	29%	3%	7%	4%	8%	3%	12%	20%	8%	30%	5%	4%	13%	45%	
	5 Oosterwijk en Zwaansmeer	56%	21%	0%	4%	12%	0%	8%	28%	8%	0%	0%	5%	7%	1%	0%	0%	9%	10%	
	6 Prinsenhof	83%	15%	7%	6%	20%	0%	7%	9%	8%	3%	0%	9%	6%	7%	0%	0%	8%	25%	
	7 Vondelkwartier	85%	16%	3%	11%	35%	0%	16%	6%	15%	2%	0%	12%	11%	23%	1%	3%	13%	24%	
	8 Warande	92%	19%	7%	22%	50%	0%	1%	8%	6%	3%	9%	13%	1%	20%	1%	4%	4%	53%	
	9 Wijk aan Zee	90%	11%	0%	35%	27%	2%	9%	10%	8%	0%	8%	4%	8%	60%	3%	3%	10%	80%	
Velsen	10 IJmuiden-Noord	69%	25%	0%	13%	27%	3%	7%	20%	23%	0%	2%	10%	15%	21%	0%	4%	16%	51%	
	11 IJmuiden-West	60%	31%	0%	22%	14%	13%	14%	14%	13%	0%	15%	5%	11%	58%	0%	1%	19%	67%	
	12 IJmuiden-Zuid	69%	18%	1%	10%	12%	4%	4%	17%	21%	0%	0%	3%	8%	17%	0%	2%	12%	38%	
	13 Spaarndammerpolder	83%	44%	3%	20%	75%	21%	11%	0%	27%	3%	14%	30%	15%	10%	0%	21%	18%	10%	
blauw	14 Velsen-Noord	57%	14%	1%	12%	32%	2%	5%	23%	12%	2%	9%	10%	2%	20%	0%	1%	11%	36%	
	15 Velsen-Zuid en Driehuis	95%	23%	2%	15%	36%	13%	8%	3%	18%	0%	5%	8%	14%	23%	0%	2%	15%	26%	
	17 Zee- en Duinwijk	79%	19%	0%	9%	14%	4%	5%	19%	15%	0%	4%	6%	9%	28%	0%	0%	16%	51%	

In IJmuiden Noord ondervinden 51 % van de geënquêteerden hinder van stof – IJmuiden West 67 % en Wijk aan Zee zelfs 80 %.
Naast de hinderlijke ervaring van het stof, ondervinden zij de nodige hinder van diverse chemische onwelriekende geuren.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land op deze locatie is voor wat betreft de gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden Noord, -West, Velsen Noord en -Zuid een extra belasting daar waar deze zonder deze windturbines al zwaar belast wordt! Dit door zowel GGD Kennemerland, het RIVM als nu ook het rapport van RIGO Research en Advies Woon- Werk en leefomgeving bevestigd wordt.
Het negeren van deze rapporten staat gelijk aan het uitvoeren van onbehoorlijk bestuur.

2.2 **Woonboten en de 600 meter grens**

Uit de "notitie woonbootbewoners" blijkt dat aan het Binnenspuikanaal 10 woonboten aan de Noordersluisweg liggen en 1 woonboot aan de 3e Rijksbinnenhaven. Ze liggen volgens de notitie op 170 tot 270 meter afstand van de beoogde windmolens van Windpark Spuisluis.
In de vergunning wordt door GS overwogen dat de aanwezigheid van deze woonboten in strijd is met de aldaar geldende bestemming waardoor ze niet als gevoelige bestemmingen worden aangemerkt. Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de Provincie zijn "een bestuurlijk traject gestart" om de boten daar weg te krijgen. Omdat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er een bestuurlijk traject is opgestart om ze te verwijderen, is er geen ruimtelijke belemmering voor de realisatie van de windmolens, aldus GS.

Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk, omdat zij ervan uitgaat dat de betrokken boten daar "illegaal", in strijd met de geldende bestemmingsplannen liggen.
Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van mr. drs. J. Rutteman van Habitat Advocaten en Juristen te Amsterdam, aan de Commissie RWW van PS, met als bijlage een juridisch advies van 21 december 2016, welke brief en advies ook aan GS bekend had kunnen of behoren te zijn, voordat het onderhavige besluit werd genomen.
In dat juridisch advies inzake de rechtspositie van de woonbootbewoners, wordt uitvoerig geargumenteerd waarom er geen sprake is van wonen in strijd met een bestemmingsplan ("niet bestemd wonen").
Dit betoog is op geen enkele wijze door GS weerlegd. Dit houdt in dat windmolen 2 en windmolen 6 op minder dan 600 meter van "gevoelige bestemmingen" in de zin van artikel 32, lid 4 PRV zijn geplaatst. Er zijn dan nog maar 4 windmolens over en dat is volgens artikel 32, lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

Indiener voegt daaraan toe dat het hem bekend is dat door het Provinciaal bestuur van Noord-Holland, onder dagtekening 20 februari 1991 letter G 20765, een woonvergunning is afgegeven voor het woonschip liggende in de 3e Rijksbinnenhaven.
Omdat de provincie NH destijds geen vergunningen zal hebben afgegeven om in strijd met het in 1991 geldende bestemmingsplan een woonschip in gebruik te nemen, moet worden aangenomen dat het gebruik als woonschip niet in strijd was met het toen geldende bestemmingsplan.
In het thans geldende bestemmingsplan Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008 is een overgangsbepaling opgenomen die luidt:
23.3 Overgangsbepaling ten aanzien van het gebruik
Het gebruik van gronden en bouwwerken dat bestond op het tijdstip van het van kracht worden van dit plan, mag worden voortgezet of gewijzigd, zolang en voor zover de strijdigheid van dat gebruik ten opzichte van het gebruik overeenkomstig de bestemmingen in dit plan, naar de aard en omvang niet wordt vergroot.

Indiener meent daarom dat van wonen in strijd met het bestemmingsplan in het geval van de woonboot in de 3e Rijksbinnenhaven sowieso geen sprake kan zijn.
Windmolen nummer 6 ligt binnen 600 meter afstand van dit woonschip dat in elk geval als "gevoelige bestemming" moet worden beschouwd en zal daarom volgens artikel 32 PRV lid 4 moeten vervallen. Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32, lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.
Overigens is indiener van oordeel dat na tientallen jaren "gedogen" (Onroerendzaakbelasting incasseren etc.!) door de Provincie en de gemeente Velsen het thans inzetten van een "bestuurlijk traject" om de woonschepen weg te krijgen in strijd is met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen dient te worden gehonoreerd.

2.3 **Gevoelige bestemming Tatagebouw en 600 meter grens**

In de volgende afbeelding is bovenaan een gebouw op het Tataterrein zichtbaar dat een onderwijsfunctie heeft en dat meerdere keren per maand door schoolklassen wordt bezocht. Dit gebouw moet worden aangemerkt als een "gevoelige bestemming" in de zin van artikel 32 lid 4 PRV en ligt op veel minder dan 600 meter van windmolen 5, die daardoor komt te vervallen.
Hierdoor zijn er nog maar 5 windmolens over en dat is volgens artikel 32 lid 4 PRV te weinig om vergunningverlening voor Spuisluis mogelijk te maken.

2.4 **Planschadeonderzoek**

Onder bijlagen bevindt zich een rapport van mr. T.P. Langhout waaruit wordt geciteerd:
"De skyline voor omliggende woningen aan de zuidzijde van het Noordzeekanaal en in Velsen-Noord wordt overigens al gekenmerkt door hoge industriële gebouwen (hoofdzakelijk maximaal 60 en 20 meter hoog) en hoge schoorstenen (maximaal 150 meter hoog). De ashoogte van de nieuwe turbines bedraagt circa 120 meter. In planologisch opzicht treedt niet of nauwelijks een verdergaande aantasting van (de kwaliteit) van het uitzicht aan.
Mijns inziens zal een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen."
Helaas motiveert Langhout zijn oordeel niet of nauwelijks.

Bovendien verzuimt Langhout bij zijn oordeel er rekening mee te houden dat in de bijlage "Straalpaden" ILT met zoveel woorden eist dat de zes windmolens worden voorzien van witte knipperverlichting overdag en rode knipperverlichting 's nachts, met een forse lichtintensiteit. Zou een redelijk denkend en handelend koper, voor wat betreft de schadefactor uitzicht, zijn biedprijs en koopbereidheid niet naar beneden toe bijstellen als hij, in plaats van met een, nu rustig verlicht, industrieel landschap op de achtergrond, op de voorgrond met 6 palen met knipperende discolampen en een tiphoogte van bijna 180 meter wordt geconfronteerd? En wat heeft dit uitzicht nog met "een goede ruimtelijke ordening" te maken?

2.5 **Defensie en radarverstoring**
Weliswaar heeft minister Kamp in een brief aan de Tweede Kamer van 18 maart 2016 verklaard dat het Rijk nog dit jaar start met de verwerving van een nieuwe radar voor de locatie De Kooy, zodat deze in 2018 operationeel kan zijn maar dat betekent dat zolang die nieuwe radar niet operationeel is, de 90% norm niet wordt gehaald en dus met de bouw van de molens niet mag worden begonnen.

2.6 **Joint Fact Finding en het stopknopje voor de helikopterpiloot**
Wat betreft het door Adecs gemaakte Joint Fact Finding rapport merkt indiener op dat in het rapport zelf wordt aangegeven dat er op een groot aantal punten onzekerheden bestaan.
Bladzijde 3: " *...daarbij wordt geen rekening gehouden met de windsnelheid, uitsluitend met de windrichting.*"
Bladzijde 6: "*...voor effecten van windturbines met een rotordiameter groter dan 30 meter verder onderzoek nodig is.*"
Bladzijde 31: "*...Het totaaleffect van (wind)snelheidsveranderingen door de turbine en door (dus opgeteld bij) windvlagen is lastiger in te schatten. In het algemeen zullen veranderingen in ruwweg dezelfde richting plaatsvinden, maar mogelijk wel met een onderlinge vertraging. In hoeverre de (wind)snelheidsveranderingen elkaar kunnen versterken of juist afzwakken is niet te voorspellen.*"
Bladzijde 34: " *Hoewel er de nodige indicaties zijn dat het speed deficit criterium van 1,8 m/s een goede beschrijving is voor de overgang tussen mineure impact en majeure mogelijke impacts ten gevolge van windturbine turbulentie, is hiervoor nog geen diepgaand onderzoek uitgevoerd. Nadere onderzoeken op dit terrein worden geadviseerd. Naast dit criterium (het speed deficit criterium van 1,8 m/s) is er een verschil tussen de uitgevoerde onderzoeken naar de effecten bij stabiele windsterktes en de praktijk waarin continu windvlagen voorkomen. In welke mate turbulentie door windturbines bijdragen aan de natuurlijke variatie in windsnelheden is daarbij mogelijk zeer relevant.*"

In de ontwerp omgevingsvergunning wordt overwogen:

"*...De provincie houdt daarom een afstand van vijf maal de rotordiameter aan tussen de vliegroute en de turbines. De huidige vliegroute loopt echter op een afstand van circa 280 meter parallel van de lijn van de te realiseren turbines. Het plan (met daarin een rotordiameter 114-117 meter) voldoet daar dus niet aan. Daarom zijn afspraken gemaakt met het Loodswezen om te onderzoeken wat zij vanuit de praktijk aanvaardbaar achten. Betrokken zijn de provincie, het Loodswezen, de helikopterpiloten en de initiatiefnemers. Gezamenlijk is een stopprotocol opgesteld (bijlage 11 van de aanvraag). Onderdeel hiervan is dat het Loodswezen of de helikopterpiloot met een stopknop de windturbines tijdelijk buiten bedrijf kan stellen...*"

Hieruit kan slechts de conclusie worden getrokken dat GS op basis van een rapport vol onzekerheden, bereid is de zelf bedachte beleidsnormafstand van 5 keer de rotordiameter te laten vallen, in ruil voor een stopknopje voor het Loodswezen op de grond en de helikopterpiloot in de lucht.
Daarbij valt op dat er blijkbaar geen seconde over is nagedacht of een neerstortende helikopter, misschien ook nog een calamiteit op de grond (ontploffende tanker met gevaarlijke stoffen of een explosie op het terrein van Tatasteel), kan veroorzaken met allerlei gevolgen voor de omwonenden.
Bovendien rijst de vraag of, indien de windmolens blijkbaar via een radioverbinding van uit een helikopter kunnen worden gestopt en gestart, hoe beveiligd deze radioverbinding is tegen inbreken door onbevoegden. Ook rijst de vraag of de door TNO gesignaleerde schaduwwerking van de te plaatsen windturbines op marifoonsignalen ook de betrouwbaarheid van deze radioverbinding kan beïnvloeden.
Indiener is daarom van oordeel dat GS hebben nagelaten voldoende kennis te vergaren omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen. Dusdoende is gehandeld in strijd met artikel 3:2 van de Awb.

Conclusie: Indiener is van oordeel dat voor Windpark Spuisluis geen omgevingsvergunning kan en mag worden verleend op de hiervoor vermelde gronden. Wind op Land is te riskant wat betreft veiligheid en gezondheid van de direct omwonenden in IJmuiden!

G.B. de Bruin

PKXL1 160557
03-05-17 15:37
NEDERLAND

€ 2,34

G·netcom

telefooncentrales
en netwerken

INGEKOMEN 16 MEI 2017

Geachte S. Willemsen,

Deze brief komt laat, wellicht te laat. Het heeft veel moeite gekost omdat ik er niet over wil nadenken zolang het nog niet zover is.

Ik woon nog niet zo lang aan het kanaal. Ik ben er juist voor het vrije uitzicht gaan wonen. U kunt zich voorstellen wat een schok het was kort na aankoop te ontdekken dat er plannen waren voor het plaatsen van windmolens. En ook nog enorme windmolens die boven de hoogste schoorsteen uit prijken, pal aan het kanaal. Als dat gebeurt wil ik hier niet meer wonen. Als ik dit had geweten bij aankoop was ik er ook nooit gaan wonen. Het lijkt me ook duidelijk dat het lastig zal worden de woning voor hetzelfde bedrag te verkopen er zeven enorm grote, dreigende, continu bewegende, wind turbines herrijzen.

Het lijkt er haast op dat er in het geheel nooit rekening is gehouden met de bewoners, en het landschap. Het is zelfs zo, dat ik zonder buurtbewoners tot op de dag van vandaag waarschijnlijk helemaal niet had geweten dat deze plannen er waren. Het laatste bericht wat ik las in een lokaal krantje was dat het niet doorging. En dan wordt er opeens een e-mail doorgestuurd die een hele andere richting uitwijst.

De betrekkelijk kleine elektriciteit oplevering van deze molens staat totaal niet in verhouding met de visuele impact op het landschap. Deze windturbines gaan het beeld van het kanaal en de sluizen volledig domineren.

Een voorbeeld van hoe slechts drie windmolens al de gehele sfeer van een gebied kunnen beïnvloeden zijn de windmolens bij de Noordpier. Denk je aan de noordpier, dan denk je aan deze drie windmolens die in beeld en geluid alle aandacht opeisen. Een ander voorbeeld van de impact van windmolens zo dichtbij geplaatst is goed te zien aan de westpoortweg ter hoogte van de terminals. Dit stuk weg heeft een vreemd duister karakter door de grote windturbines. Dat er nu zeven van dit soort turbines geplaatst dreigen te worden pal in het zicht van honderden bewoners langs het kanaal is simpelweg onmenselijk en bovendien niet nodig.

Om 'groen' te zijn worden op de meest absurde plekken verspreid over de het land windturbines geplaatst. Het is bijzonder onhandig om ze als spikkels door het land te verspreiden, vaak pal naast bewoonde gebieden. De motivaties zijn enerzijds politiek en anderzijds commercieel (Eneco in dit geval). Iedere partij wil kunnen zeggen dat ze 'groen' is en de overheid stimuleert het bovendien. En de gewone burger, die met de consequenties moet leven, telt in het geheel niet mee. Dat is tenminste wat ik kan opmaken uit de tot nu toe gepubliceerde berichten.

Het uitzicht van honderden bewoners wordt verziekt door zeven enorme, dreigende gevaartes pal langs het kanaal. Tevens betekend dit dat naast de de verbreding van de zeesluis, de overlast nog groter wordt door de bouw van deze windmolens. Hoe is het mogelijk dat dit nog daadwerkelijk lijkt te gaan gebeuren ook.
(z.o.z.)

Denk als een mens met een hart, en laat dit plan niet doorgaan. Voor één keertje niet om technische redenen maar om een menselijke reden, voor alle mensen die er leven.

Hartelijke Groet,
Een bewoner

Van alle rechterlijke toestanden heb ik verder weinig verstand, het is mijn vakgebied niet. Toch wilde ik graag mijn 'zienswijze' melden, want ik weet niet hoeveel mensen net als ik eigenlijk de moed al opgegeven hebben. Mijn naam en gegevens hoeven dan ook niet openbaar gemaakt te worden. Hopelijk spreek ik voor alle bewoners in het gebied.

Michiel de Boer
Willebrordstraat 13
1971 DA IJmuiden

0625 203043
muziekmichiel@gmail.com

S. Willemsen
o.v.v zaaknummer 899892
Postbus 3007
2001 DA Haarlem

A11CC *H-GHXDX*DD*DDDD*

Concept Nota van Antwoord: zienswijzen beschikkingen Spuisluis
Op de ontwerpbeschikking zijn 19 zienswijzen binnengekomen. De zienswijzen en de reactie van Gedeputeerde Staten daarop zijn per indiener samengevat. Voor zover indieners gelijkluidende zienswijzen hebben ingediend zijn deze zienswijzen gelijktijdig in één keer beantwoord.

1. Indiener 1
Samenvatting van de zienswijze
Indiener geeft in de zienswijze een uitgebreid overzicht van de milieukwaliteit in de IJmond en de beleidsvisies die er toe moeten leiden dat deze milieukwaliteit verbetert. In de zienswijze van indiener worden ten aanzien van het windpark de volgende punten naar voren gebracht:

a. De luchtverontreiniging in de IJmond is relatief hoog ten gevolge van de aanwezigheid van Tata Steel met aangrenzende terreinen. In de woonkernen dicht bij Tata Steel, langs drukke verkeerswegen en afkomstig van scheepvaart en luchtvaart. Volgens de GCN-kaarten en monitoringstool blijkt dat niet wordt voldaan aan de EU-norm voor fijnstofconcentraties. De overschrijding bevindt zich aan de Noordersluisweg waar al meer dan 25 tot 30 jaar woonboten zijn gelegen. Ook in de Visie Noordzeekanaalgebied 2040 wordt het fijnstofprobleem onderkend. Het probleem met de windturbines is dat zij deze fijnstof verplaatsen. Dit leidt er toe dat op grotere afstand hoge concentraties fijnstof aanwezig zijn. Indiener geeft in zijn zienswijze een overzicht van de verschillende bronnen van fijnstofuitstoot, de wijze waarop deze worden verspreid en diegene die hinder ondervinden van deze uitstoot. De plaatsing van windturbines op deze locatie is strijdig met de Visie NZKG 2040.
b. De woonboten aan de Noordersluisweg liggen op minder dan 600 meter van de windturbines waardoor niet wordt voldaan aan artikel 32, vierde lid onder g van de PRV.
c. Uit de geluidbelastingkaart blijkt dat een flink aantal woningen langs de IJmuiderstraatweg en de Julianakade een geluidsbelasting ondervinden van Lden 70 d(B) en hoger (zonder aftrek van 5 d(B)). Met de vernieuwing van het wegdek van de IJmuiderstraatweg mag hier 2 d(B) van af worden getrokken. Dit levert een knelpunt op met de maximale belasting van 68 d(B).
d. Schepen die het sluizencomplex passeren dragen bij aan de uitstoot van luchtverontreinigende stoffen zoals stikstofoxiden, fijnstof, koolmonoxide, zwaveldioxide en vluchtige koolwaterstoffen. Hieraan is in het rapport van Erbriks Stacks Consult geen aandacht besteed.
e. Boven IJmond zijn veel vliegbewegingen. Dit leidt tot een bijdrage aan de luchtverontreiniging. In het rapport van Erbrink Stacks Consult is hier geen aandacht aan geschonken.
f. Roet veroorzaakt ziekte en vroegtijdige sterfte. De locatie van de zes windturbines ligt in de nabijheid van cokesfabriek 1 van Tata Steel. Hier vinden ongecontroleerde emissies naar de lucht plaats. Onduidelijk is of de roetemissies uit de fakkels van deze fabriek zijn meegenomen in het onderzoek van Erbrink Stacks Consult, er wordt in het rapport geen aandacht aan geschonken.
g. In de ontwerp motivering van de verklaring van geen bedenkingen is opgenomen dat uit onderzoek blijkt dat de impact van “de windturbines op verspreiding en neerslag van reeds aanwezige verontreinigende stoffen dusdanig laag is dat de concentraties verontreinigende stoffen in de lucht nauwelijks worden beïnvloedt en deze in elk geval niet toenemen”. Dit is niet in lijn met het rapport van Erbrink Stacks Consult waaruit blijkt dat “voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager”. En juist binnen die afstand woont een groot deel van IJmuiden, Velsen Noord en Velsen Zuid.
h. Er heeft geen onderzoek plaatsgevonden naar de grootte van de stofdeeltjes in de Velserkom. Het onderzoek berust daarmee feitelijk op aannames.
i. Ten aanzien van het beleidskader Wind op Land 2014 merkt indiener op dat het onverkoopbaar is dat een herstructureringsgebied in “Wijk aan Zee en de directe omgeving” is weggeschreven vanwege de stapeling van effecten op de leefomgevingskwaliteit voor omwonenden, dat deze onder druk komt te staan. De milieuomstandigheden in de gebieden

CONCEPT

waar de windparken Spuisluis en Ferrum zijn gelegen, zijn namelijk identiek zo niet vele malen zwaarder.

j. Indiener vraagt zich af of vijf jaar na het plaatsen van deze windturbines een nieuw onderzoek wordt gestart naar de effecten van turbulentie van de windturbines en de geluidshinder op de effecten van de gezondheid van IJmonders.

k. Inspreker wijst er op dat luchtkwaliteit een belangrijke factor is voor een goede gezondheid. De omgevingswet vraagt om een integrale benadering van de leefomgeving waarvan luchtkwaliteit een onderdeel is. De verschillende beleidsterreinen zullen moeten samenwerken zodat gezondheidsaspecten aan de voorkant kunnen worden meegenomen. Gezondheid wordt extra belast door windpark.

l. In het rapport van Erbrink Stacks Consult wordt volgens indiener onterechtgeen aandacht besteed aan inzet van de best beschikbare technieken (BBT-maatregelen) om de luchtkwaliteit te verbeteren of het inzetten van een netwerk Stofsensoren (pilot kolenoverslagbedrijf de Rietlanden in het Amsterdamse havengebied).

Beantwoording van de zienswijze

Ad. a:

Indiener stelt dat de plaatsing van de windturbines strijdig is met de visie Noordzeekanaalgebied. In deze visie is onderkend dat in IJmond sprake is van een relatief hoge luchtverontreiniging en dat niet wordt voldaan aan de EU-norm voor fijnstofconcentraties. Bij provincie en gemeente staat de luchtkwaliteit in de IJmond dan ook hoog op de agenda. Op verschillende manieren wordt daaraan gewerkt. De provincie stelt eisen aan de uitstoot van verontreinigende stoffen bij bedrijven in de milieuvergunning. Via het luchtmeetnet worden schadelijke stoffen in de buitenlucht in de regio IJmond gemeten en de provincie subsidieert duurzame zeehavens. Hierbij is speciale aandacht voor de verbetering van de luchtkwaliteit. Gedeputeerde Staten delen de mening niet dat plaatsing van windmolens strijdig is met deze visie. Het windpark Spuisluis is namelijk geen veroorzaker van emissies en (fijn)stof. Daarnaast heeft het windpark nauwelijks invloed op de concentraties fijnstof en veroorzaken de turbines geen overschrijding van de normen voor luchtkwaliteit. In het kader van de beoordeling van het woon- en leefklimaat voor omwonenden van het windpark, is door onafhankelijk bureau Erbrink Stacks Consult een rapportage[1] opgesteld, waarin onder andere is gekeken naar verspreiding van (fijn)stof door het windpark. Uit deze rapportage[2] blijkt dat de windturbines nauwelijks invloed hebben op de concentraties fijnstof ter plaatse. De windturbines veroorzaken geen overschrijdingen van de normen voor luchtkwaliteit. Luchtkwaliteitsexperts van de Omgevingsdienst onderschrijven de onderzoekaanpak en de in de rapportage opgenomen conclusies. De rapportage is meermaals besproken met een werkgroep van omwonenden, met daarin de indiener van de zienswijze en naar aanleiding daarvan nogmaals geverifieerd. Dit heeft geen andere conclusies opgeleverd. Indiener heeft geen tegenonderzoek ingediend waaruit blijkt dat de conclusies uit de rapportage van Erbrink Stacks Consult onjuist zijn. Om die reden achten Gedeputeerde Staten de effecten van de windturbines op verspreiding van fijnstof dusdanig gering dat het woon- en leefklimaat hierdoor niet onacceptabel wordt aangetast (zie ook ad. g).

Ad. b: Artikel 32 lid 4 sub g PRV bepaalt dat windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen. Volgens de toelichting behorend bij de PRV dient onder gevoelige bestemmingen te worden verstaan: bestemmingen in bestemmingsplannen die woningen mogelijk maken, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen zoals bedoeld in artikel 1.2 Besluit geluidhinder of (beperkt) kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen. De woonboten vallen niet onder het begrip gevoelige bestemmingen als bedoeld in artikel 32 lid 4 sub g PRV, omdat de woonboten niet als zodanig zijn bestemd in het vigerende bestemmingsplan (het bouwen van de woonboot noch het

[1] Impact windmolens op verspreiding van luchtverontreiniging Windmolens Spuisluis en de emissies van Tata Steel Rapport 2016R001 25 oktober 2016

[2] Bijlage 5e van de aanvraag omgevingsvergunning

gebruik als woning is toegestaan). Voor de betreffende woonboten geldt dus geen minimale afstand van 600 meter tot de windturbines.

Ad. c: Zoals uit het onderzoek "Windpark Spuisluis, onderzoek geluid en slagschaduw"[3] blijkt, wordt met de inzet van mitigerende maatregelen bij de woningen langs de IJmuiderstraatweg en de Julianakade voldaan aan de geluidsnormen uit het Activiteitenbesluit. Dit laat onverlet dat het zo kan zijn dat andere bronnen in de omgeving van de windturbines een hogere geluidsbelasting kunnen veroorzaken. Dit is echter voor de voorliggende vergunningaanvraag niet relevant, omdat de vergunning geen wijziging aanbrengt in deze activiteiten noch in de bronnen. Het windpark voldoet aan de normstelling uit het Activiteitenbesluit. Er is dan ook geen reden de aanvraag te weigeren vanwege het feit dat andere geluidsbronnen in de omgeving mogelijk zorgen voor een hogere geluidsbelasting dan wettelijk toegestaan.
Ad. d: In de rapportage van Erbrink Stacks Consult is gekeken welke stoffen in de omgeving van de windturbines voorkomen en welke daarvan door deze windturbines zouden kunnen worden beïnvloed. De uitstoot van scheepvaart, zowel op zee als door het kanaal, zit in de omgevingswaarden die zijn gebruikt in de rapportage (zie pagina 11 van de rapportage). Dit betekent dat deze waarden als achtergrondwaarden in de berekeningen zijn betrokken, omdat ze niet worden beïnvloed door het windpark. Voor bronnen die mogelijk beïnvloed kunnen worden door de windturbines, zoals industriële bronnen, zijn berekeningen uitgevoerd. Zoals hiervoor onder a is aangegeven is gebleken dat windturbines nauwelijks invloed hebben op de verspreiding van luchtverontreiniging.
Ad. e: Zie beantwoording onder ad. d. De uitstoot van luchtverkeer maakt, voor zover relevant, onderdeel uit van de omgevingswaarden.
Ad. f: De uitstoot van roet en andere stoffen vanuit de cokesfabriek 1 van Tata Steel is onderzocht en voor zover relevant betrokken in de rapportage van Erbrinck Stacks Consult. Zoals in hoofdstuk 5 van de rapportage is beschreven, zijn de emissies uit de fakkels in de beoordeling betrokken, zo blijkt uit de volgende passage uit het rapport.

"5.1 Stofemissies
De stofemissies bestaan voor een deel uit emissies uit duidelijke (min of meer continue) puntbronnen en voor een deel uit open diffuse bronnen. ***Beide bronsoorten zijn in het rekenmodel meegenomen.*** *Door Tata Steel zijn de emissies op een hoog detailniveaus verstrekt. Daarbij zijn de waarden gebruikt uit 2014, die aan de provincie Noord-Holland zijn gerapporteerd. In bijlage C zijn de emissies van alle stoffen gegeven, die in deze studie zijn gebruikt. Voor de puntbronnen zijn de posities van de emissies bekend, van de open bronnen en diffuse bronnen zijn de locaties in samenspraak met Tata Steel vastgesteld. De afmetingen zijn bepaald aan de hand van de kaarten en Google satellietopnamen.* ***De inventarisatie omvat ook de fakkels die voor een beperkte tijd gas afblazen.*** *(…)"*

Ad. g: Het door indiener aangehaalde citaat uit het Erbrink Stacks Consult rapport: "Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens" (zie pagina 16) is onderdeel van het theoretische deel van het onderzoek.
De rapportage van Erbrink Stacks Consult is opgebouwd uit een algemeen theoretisch deel en een deel dat ingaat op de feitelijke situatie per locatie. Figuur 5 (pagina 16) in de rapportage illustreert de theorie, waarin wordt gesteld dat turbines effect kunnen hebben op de verspreiding van stoffen. De berekende situatie in Velsen is weergegeven in Figuur 7 op pagina 19, de tekst op pagina 20 en verder en tabel 4 op pagina 30 van de rapportage.
Verder geeft het Erbrink Stacks Consult in een toelichtende email van 5 mei 2017 aan:
De "hier aangehaalde zin uit het theoretisch deel van het rapport) is een voorbeeldberekening, bedoeld om te laten zien dat het rekenmodel goed werkt en dat windturbines in bepaalde omstandigheden wel degelijk een effect kunnen hebben op de verspreiding van stoffen uit

[3] Onderzoek geluid en slagschaduw projectnummer 408839 definitief revisie 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag omgevingsvergunning)

schoorstenen. Maar alleen als: alleen deze bron de fijn stof concentraties bepaalt (geen andere bronnen); en als de schoorsteen hoog is (net zo hoog als de windmolen) en als de schoorsteen niet ver van de windmolen staat. Geen van deze voorwaarden wordt voldaan bij TaTa. Het fijn stof rond Tata komt bijna helemaal van lage bronnen (op de grond). Deze hebben geen negatief effect van windmolens. Bovendien: de meeste pijpen zijn niet zo hoog en de meeste schoorstenen staan verder van de windmolens dan in het voorbeeld. Daarom is het totaal effect van de windturbines in Velsen ongeveer nul." De motivering in de verklaring van geen bedenkingen voor de afwijking van het bestemmingsplan is volgens Gedeputeerde Staten dan ook geheel in lijn met het Erbrink Stacks Consult rapport.

Ad. h: Het effect van de windturbines op de hiervoor genoemde stofdeeltjes, of meer algemeen grof stof, is onderzocht in het Erbrink Stacks Consult rapport. Uit dit onderzoek blijkt dat de grofstofbronnen (over- en opslag) te laag zijn gesitueerd om het grof stof dat deze bronnen uitstoten door de windturbines te laten verspreiden. Alleen voor hoger gesitueerde bronnen, zoals schoorsteenpijpen, geldt dat er een verspreidingsrisico is. Voor grof stof (o.a. roestdeeltjes) geldt dat deze snel in de omgeving neerslaan en om die reden nagenoeg nooit door windturbines kunnen worden verspreid. Uit de uitgevoerde berekeningen blijkt dan ook dat van een dergelijk risico geen sprake is. Zie hoofdstuk 9 van het rapport.
Ad. i: Zoals in het Beleidskader WOL 2014 is afgewogen hebben de "effecten op de leegomgeving in samenhang met de landschappelijke en ecologische impact op het nabijgelegen duingebied bij Wijk aan Zee" geleid tot het schrappen van het noordelijk deel van dit herstructureringsgebied. Voor dit gebied was dus naast de stapeling van effecten op de leefomgeving ook sprake van een landschappelijk en ecologische impact. Deze drie effecten in samenhang bezien, hebben er toe geleid dat is afgezien van de aanwijzing van dit gebied als herstructureringsgebied. Van een vergelijkbaar landschappelijk effect is bij de windparken Spuisluis en Ferrum geen sprake omdat deze in industrieel gebied worden gerealiseerd. Ook de ecologische impact van deze windparken is niet vergelijkbaar met het herstructureringsgebied Wijk aan Zee en omgeving" Om die reden was er geen aanleiding het gebied waarin de windparken Spuisluis en Ferrum zich bevinden te schrappen als herstructureringsgebied.
Ad. j: In de onderzoeken die zijn uitgevoerd in het kader van de vergunningaanvraag voor het windpark is aangetoond dat wordt voldaan aan alle nu geldende wettelijke milieunormen, waaronder de normen die betrekking hebben op het woon- en leefklimaat van omwonenden. Omdat aan de wettelijke normen wordt voldaan, is een monitoringsverplichting ten behoeve van het windpark Spuisluis niet noodzakelijk.
Ad. k: In het kader van de vergunningverlening zijn alle benodigde onderzoeken uitgevoerd naar alle relevante milieuaspecten, waaronder luchtkwaliteit. Onderzocht is of windturbines invloed hebben op de luchtkwaliteit in de omgeving van het windpark. Zoals hiervoor onder ad d tot en met h staat aangegeven, wordt de luchtkwaliteit op één locatie zeer marginaal beïnvloed. Dit is zodanig gering dat er nauwelijks effect van uit gaat. Dat de gezondheid van omwonenden in een dergelijke industriële omgeving extra wordt belast door het onderhavige windpark is GS niet gebleken. Door indiener wordt verwezen naar de Omgevingswet. Deze wet is nog niet in werking en is dan ook geen toetsingskader voor de onderhavige vergunning.
Ad. l: In het belang van het bereiken van een hoog niveau van bescherming van het milieu moeten aan een omgevingsvergunning voorschriften worden verbonden, die nodig zijn om de nadelige gevolgen die de inrichting voor het milieu kan veroorzaken, te voorkomen of, indien dat niet mogelijk is, zoveel mogelijk – bij voorkeur bij de bron - te beperken en ongedaan te maken. Daarbij wordt ervan uitgegaan dat in de inrichting ten minste de voor de inrichting in aanmerking komende beste beschikbare technieken (BBT) worden toegepast. Vanaf januari 2013 moet bij het bepalen van BBT rekening worden gehouden met BBT-conclusies en bij ministeriele regeling aangewezen informatiedocumenten over BBT. Op de hier aangevraagde windturbines zijn geen BBT-conclusies of informatiedocumenten over BBT van toepassing. In zo'n situatie moet het bevoegd gezag zelf BBT vaststellen. Uit de bij de aanvraag ingediende rapporten is Gedeputeerde Staten gebleken dat het windpark - met in achtneming van de aan de vergunning gehechte voorschriften en de voorschriften uit het Activiteitenbesluit en de bijbehorende

CONCEPT

Activiteitenregeling die een rechtstreekse werking hebben - voldoet aan BBT ter voorkoming van geluidsemissies en externe veiligheid. Het inzetten van een netwerk van stofsensoren zoals door indiener bepleit wordt om die reden niet noodzakelijk geacht.

1.A Indiener 1 aanvulling

Samenvatting van de zienswijze

In aanvulling op eerdere zienswijzen stelt indiener dat sprake is van een extra belasting voor de gezondheid van direct omwonenden in IJmuiden Noord, West en Velsen Noord en Zuid. Uit het leefbaarheidsonderzoek in opdracht van Bestuursplatform NKZG blijkt dat 41% van de geënquêteerden overlast ondervindt van stof. Het rapport van Erbrink Stacks Consult stelt dat bij afstanden tot 1,5 km van de bron de concentraties stof hoger zijn dan zonder windturbines, aldus indiener. Dit wordt verder niet meer betrokken in het onderzoek. Er wordt enkel geconcludeerd dat de windturbines de concentraties luchtverontreiniging nauwelijks beïnvloeden. Dit klopt gelet op de eerdere conclusie niet.

Beantwoording van de zienswijze

Indiener baseert zich op figuur 5 en hetgeen op bladzijde 16 van het rapport van Erbrink Stacks Consult staat vermeld. Zoals hiervoor eerder onder ad g. is vermeld, omschrijft het rapport zowel de theoretische situatie (een algemene beschrijving van effecten in situaties met windturbines) en de berekende situatie (een specifieke beschrijving van de effecten in dit specifieke geval op deze locatie). Ten aanzien van de theoretische situatie met een schoorsteen op dezelfde hoogte als de turbines en een beperkte afstand tot de turbines (dus niet de feitelijke situatie in Velsen) staat inderdaad in het rapport: “Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager”. De berekende situatie in Velsen is weergegeven in Figuur 7 op bladzijde 19, de tekst op bladzijde 20 en verder en tabel 4 op bladzijde 30 van het rapport. Deze weergave laat zien wat de uitwerking van de theorie voor de situatie in Velsen betekent. In tabel 4 staat de situatie per locatie aangegeven. Hieruit blijkt dat er slechts op één punt een minimale afwijking is in het jaargemiddelde PM10. Er wordt maximaal 0,1 overschrijdingsdagen afgeweken voor PM10 (positief en negatief, met of zonder windmolens), dit is dus slechts 1% afwijking ten opzichte van het huidige jaargemiddelde PM10. Gezien het bovenstaande blijft de conclusie overeind dat de windturbines de concentraties luchtverontreiniging binnen 1,5 km nauwelijks beïnvloeden.

Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de beantwoording onder ad. g.

2. Indiener 2, indiener 4, indiener 5, indiener 6, indiener 8, indiener 15, indiener 17

Deze indieners hebben allen een afzonderlijke zienswijze ingediend waarvan de inhoud van gelijke strekking is. Deze zienswijzen worden daarom in onderstaande samenvatting en beantwoording in één keer beantwoord. Voor zover indieners tevens een unieke zienswijze hebben ingebracht wordt deze hieronder apart behandeld.

Samenvatting van de zienswijze

Indiener woont op 1500 meter van het windpark en heeft hier zicht op. In de zienswijze van indieners worden de volgende punten naar voren gebracht:

a. Indiener stelt dat tegen de PRV als algemeen verbindend voorschrift geen beroep mogelijk is, maar dat de gebreken die aan de totstandkoming van het beleid kleven wel relevant zijn voor de ontwerpbeschikking;
b. In 2014 hebben Gedeputeerde Staten verzekerd, ook aan Provinciale Staten, dat voor de komst van nieuwe windparken “draagvlak” bij omwonenden van wezenlijk belang was. In de beleidsregel “Uitwerking van de ruimtelijke Uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied” is het element draagvlak geheel verdwenen. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in de uitspraak van 4 mei 2016

CONCEPT

(ECLI:NL:RVS:2016:1228) geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak op zichzelf niet betekent dat het inpassingsplan juridisch onhoudbaar is. Echter hier zijn de regels ten aanzien van draagvlak tijdens de procedure veranderd. Indiener en Provinciale Staten zijn hierdoor misleid. Dit betekent dat artikel 32 van de PRV onzorgvuldig is voorbereid.

c. In het beleid Wind op Land (WOL) is geen aandacht geschonken aan de vraag of sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige belangenafweging. Met name gelet op de slechte milieukwaliteit voor de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord die nog meer moeten slikken, zodat ergens anders in Noord-Holland een stukje polderland waar niemand woont kan worden gespaard. Ook worden de veiligheidsrisico's voor omwonenden van de te plaatsen windturbines volledig genegeerd. Windturbines dienen in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst;
d. door de afspraken met het Rijk is sprake van vooringenomenheid en tunnelvisie bij de provincie Noord-Holland. Dit staat een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging in de weg hetgeen in strijd is met artikel 3:2 en 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Dit blijkt onder meer uit het gedeeltelijk herschrijven van het luchtkwaliteitsrapport, het gezamenlijk voorbereiden van een presentatie tussen provincie en initiatiefnemer en het direct afwijzen van verzoeken van de gemeente Haarlemmermeer en Haarlem voor het plaatsen van windturbines.
e. indiener stelt dat het rapport ten aanzien van luchtverontreiniging is aangepast ten opzichte van een eerdere versie. In de eerdere versie was berekend dat door turbulentie van de windturbines dichtbij de bron 10% meer grof stof aanwezig is. In de aanvulling is afgeweken van de voorgeschreven rekenmethode om het effect van de windturbines beter te kunnen bepalen. Waar dit vandaan komt en wat de verdere onderbouwing is, wordt niet gezegd. Wat wel veranderd is, zijn de uitkomsten waaruit blijkt dat met de nieuwe methode sprake is van minder neerslag van grof stof. Gerommel met de uitkomsten staat haaks op een zorgvuldige en objectieve effectbeoordeling waartoe Gedeputeerde Staten zijn gehouden. Op z'n minst is een onafhankelijk onderzoek noodzakelijk.
f. indiener geeft aan dat de zienswijzen van indiener 1 als ingelast moeten worden beschouwd.
g. Gedeputeerde Staten stellen dat vanwege het bestuurlijk opgestarte traject om de (illegale) woonboten aan de Noordersluisweg weg te krijgen maakt dat er geen ruimtelijke belemmering is voor de realisatie van de windturbines. Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk. Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van Habitat Advocaten en Juristen uit Amsterdam waarin uitvoering wordt beargumenteerd waarom de woonboten niet in strijd zijn met het bestemmingsplan. Dit betoog is door Gedeputeerde Staten niet weerlegd. Dit wordt volgens indiener onderschreven door de afgifte van een woonvergunning door de provincie Noord-Holland op 20 februari 1991, letter G 20765, voor een woonschip in de 3e Rijksbinnenhaven. Omdat de provincie geen vergunningen heeft afgegeven voor woonschepen in strijd met het bestemmingsplan moet worden aangenomen dat op dat moment geen sprake was van strijd met het bestemmingsplan. Gelet op de overgangsbepaling uit het bestemmingsplan 'Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008' is van strijdig gebruik voor dit woonschip sowieso geen sprake. Windturbine 6 ligt binnen 600 meter van dit woonschip waarmee niet wordt voldaan aan artikel 32, vierde lid PRV;
h. het na al die jaren inzetten van een bestuurlijk traject om de woonschepen weg te krijgen is in strijd met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen moet worden gehonoreerd;
i. één gebouw op het Tataterrein heeft een onderwijsfunctie en is daarmee aan te merken als een gevoelige bestemming in de zin van artikel 32, vierde lid PRV. Dit gebouw ligt op minder dan 600 meter van de windturbines;
j. in het planschadeonderzoek zijn de conclusies niet of onvoldoende gemotiveerd. Ook wordt verzuimd rekening te houden met de witte knipperverlichting van de windturbines in een rustig verlicht industrieel landschap en het effect daarvan op de waarde van de woning;
k. het feit dat in 2018 een nieuwe radar op de locatie De Kooy operationeel kan zijn betekent dat zo lang dit niet het geval is de 90% norm niet wordt gehaald en de bouw van de windturbines niet mag beginnen;

CONCEPT

l. indiener wijst er op dat in het rapport Joint Fact Finding dat is gemaakt voor Adecs een groot aantal onzekerheden staan. Toch geeft dit rapport voor de provincie voldoende aanleiding om de beleidsnorm van vijf keer de rotordiameter te laten varen in ruil voor een stopknopje. De vraag of is nagedacht over:
   - dat de neerstortende helikopter ook een calamiteit op de grond kan veroorzaken;
   - hoe beveiligd de radioverbinding is die vanuit de helikopter de windturbines kan stoppen en starten.

   Indiener stelt dat daarmee de vraag is of Gedeputeerde Staten voldoende kennis hebben vergaard omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen en er dus sprake is van strijd met artikel 3:2 Awb. Gelet op deze overweging is indiener van mening dat geen omgevingsvergunning verleend had mogen worden.

Indiener 8 en indiener 17
Indiener stelt dat sprake is van een extra belasting voor de gezondheid van direct omwonenden in IJmuiden Noord, West en Velsen Noord en Zuid. Uit het leefbaarheidsonderzoek in opdracht van Bestuursplatform NKZG blijkt dat 41% van de geënquêteerde overlast ondervindt van stof. Het rapport van Erbrink Stacks Consult stelt dat bij afstanden tot 1,5 km van de bron de concentraties stof hoger zijn dan zonder windturbines, aldus inspreker. Dit wordt verder niet meer betrokken in het onderzoek. Er wordt enkel geconcludeerd dat de windturbines de concentraties luchtverontreiniging nauwelijks beïnvloeden. Dit klopt gelet op de eerdere conclusie niet.

Beantwoording van de zienswijze
Ad. a: Indiener stelt terecht dat tegen de PRV geen beroep mogelijk is. Exceptieve toetsing van de door indiener gestelde gebreken aan de totstandkoming van het beleid behoort op basis van het voorliggende (ontwerp)besluit wel tot de mogelijkheden. Een dergelijke exceptieve toetsing heeft inmiddels meermalen plaatsgevonden en heeft niet geleid tot onverbindendheid van de PRV. Zie onder meer de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State d.d. 30 augustus 2017, zaaknummers 201609961/1, 201609962/1, 201609963/1, 201609964/1 en 201700214/1.
Ad. b: Bij de totstandkoming van het herstructureringsbeleid is veel aandacht besteed aan de manier waarop herstructureringsprojecten zoveel als (juridisch) mogelijk draagkracht in de omgeving zouden kunnen verkrijgen. Via gesprekken tussen provincie, initiatiefnemer en omgeving is gepoogd het draagvlak per project zo veel mogelijk te vergroten. Daarnaast is initiatiefnemers gevraagd een participatieplan op te stellen en uit te voeren, waarin is beschreven hoe omwonenden worden betrokken bij het herstructureringsproject. Juridisch gezien is het echter niet mogelijk om op grond van het ontbreken van draagvlak een omgevingsvergunning voor een herstructureringsproject te weigeren. Dit is in lijn met de uitspraak van de Raad van State die ook door indiener wordt aangehaald. Gedeputeerde Staten delen de mening van indiener niet dat sprake zou zijn van tussentijdse wijziging van de regels en misleiding.
Ad. c: Om te komen tot het aanwijzen van de juiste herstructureringsgebieden is een plan-MER opgesteld (te raadplegen op www.noord-holland.nl onder Onderwerpen – Duurzaamheid & Milieu – Projecten – Wind op Land – Over het project). In dit plan-MER is bekeken welke gebieden in Noord-Holland geschikt zouden zijn als herstructureringsgebied, gelet op de gewenste lijnopstelling, afstanden, kenmerken van het landschap en lokale (milieu)omstandigheden. Op basis van deze beoordeling zijn de herstructureringsgebieden aangewezen. In deze beoordeling zijn ook milieuaspecten waarop indiener doelt (veiligheidsaspecten) meegenomen in de beoordeling. In aanvulling daarop heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State overwogen dat Provinciale Staten zich in redelijkheid het belang van het behoud van de openheid van de landschap in Noord-Holland en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit daarvan hebben kunnen aantrekken als provinciaal belang (o.a. ABRvS 20 augustus 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3111). Het beleidsuitgangspunt om de openheid van het landschap in Noord-Holland zoveel mogelijk te behouden heeft er toe geleid dat industriële gebieden zoals IJmond in beginsel meer geschikt zijn geacht als herstructureringsgebied dan open polderlandschap.

CONCEPT

Ad. d: Gedeputeerde Staten herkennen zich niet in het beeld van vooringenomenheid dat door indiener wordt geschetst. Het beleidskader WOL en de daaruit voortvloeiende voorwaarden die zijn opgenomen in de PRV zijn op basis van een zorgvuldige belangenafweging en besluitvorming tot stand gekomen. Ter voorbereiding op de wijziging van de PRV is onder andere onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor Wind op Land in de Voorstudie Landschap en Wind en de plan-MER Herstructurering Wind op Land.
Gedeputeerde Staten achten het van belang op een zorgvuldige wijze een bijdrage te leveren aan de energietransitie in de provincie Noord-Holland. Daartoe hebben zij zich gecommitteerd aan de afspraken met het Rijk. Voor de Provincie Noord-Holland houden deze afspraken in dat er in 2020 685,5 Megawatts wind op land dienen te zijn gerealiseerd. Bij de wijze waarop deze afspraken zijn ingevuld en worden nagekomen is geen sprake van vooringenomenheid, anders dat de wens deze afspraken met het Rijk na te komen. Ten aanzien de opmerkingen over het luchtkwaliteitsrapport wordt verwezen naar de beantwoording onder ad. e. Voor het overige wordt opgemerkt dat de specialisten van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied de aanvraag en de daarbij behorende stukken hebben beoordeeld en getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving. Ook hier is sprake van een zorgvuldige belangenafweging.
Gedeputeerde Staten hechten er verder aan belangstellenden in één keer volledig te informeren. Dit past ook bij de wettelijk verplicht gestelde coördinatie procedure waaronder een aanvraag voor een omgevingsvergunning voor een windpark dient te worden afgehandeld. Daarom zijn de informatieavonden zodanig ingericht dat zowel provincie als initiatiefnemer hier vertegenwoordigd waren. Dit laat uiteraard onverlet dat de provincie in de afweging van de aanvraag een eigenstandige afweging maakt ten aanzien van de aanvraag.
Ten aanzien van de initiatieven in de gemeenten Haarlemmermeer en Haarlem wordt opgemerkt dat deze zijn geweigerd omdat ze niet zijn gelegen in een herstructureringsgebied en er dus niet wordt voldaan aan de in artikel 32 lid 4 PRV opgenomen vergunningsvereisten. Het weigeringsbesluit inzake Haarlemmermeer is door initiatiefnemers voorgelegd aan de ABRvS en is in rechte in stand gebleven (zie ABRvS 201609936/1/A1).
Ad e. Indiener stelt dat het rapport ten aanzien van luchtverontreiniging is aangepast ten opzichte van een eerdere versie. Dit klopt. De aanpassing heeft plaatsgevonden op verzoek van de omgeving om beter duiding te kunnen geven aan de conclusies.
In eerste instantie was in de rapportage voor grof stof gerekend met lijnbronnen (oppervlaktebron) voor de huidige situatie (zonder windturbines) en met puntbronnen voor de nieuwe situatie (met windturbines). Een oppervlaktebron, zoals een windturbine kan worden benaderd als lijnbron of puntbron. Voor verspreiding is in het kader van het Nieuw Nationaal Model (NNM) een uniforme benadering afgesproken, namelijk dat deze wordt benaderd als lijnbron. Het NNM wordt toegepast bij het vaststellen van de kwaliteit van de buitenlucht.
Het verschil in de wijze van rekenen tussen een lijnbron en puntbron zorgde voor de uitkomst van maximaal 10% meer grof fijnstof in de omgeving. Niet de windturbines zijn hier debet aan, zoals blijkt uit de nieuwe berekeningen waar is gerekend met eenzelfde rekenmethode, maar de wijze van berekenen. Zie ook de toelichting in het rapport op pagina 29, onder Naschrift.
Ad. f: Voor de inhoudelijke beantwoording van deze zienswijze verwijzen Gedeputeerde Staten naar de beantwoording van de zienswijzen van indiener 1 onder 1 en 1A.
Ad. g: Op grond van artikel 14.1 van de planregels van het vigerend bestemmingsplan `Zeezicht' zijn de gronden met de bestemming 'Water' bestemd voor (onder andere) water, waterberging, waterweg, vaarweg met de daarbij behorende bouwwerken, geen gebouwen zijnde van waterbouwkundige aard en gebouwen ten behoeve van meteorologische meetinstrumenten en nautische hulpmiddelen. Het gebruik als ligplaats voor woonboten en het gebruik als woning is niet in overeenstemming met de gebruiksdoeleinden van de vigerende bestemming 'Water'. Het gebruik van de woonschepen als woning/ligplaats valt mogelijk onder het gebruiksovergangsrecht van het vigerend bestemmingsplan, mits het gebruik nooit langer dan een jaar is gestaakt. Dit betekent niet dat de woonboten in dat geval zijn aan te merken als gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub 9 van de PRV. Artikel 32 lid 4 sub g PRV bepaalt dat windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen. Volgens de toelichting behorend bij de PRV dient onder gevoelige bestemmingen

CONCEPT

te worden verstaan: bestemmingen in bestemmingsplannen die woningen, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen zoals bedoeld in artikel 1.2 Besluit geluidhinder of (beperkt) kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen mogelijk maken. Woonboten zijn niet als zodanig bestemd in het vigerende bestemmingsplan en daarom geen gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub g PRV. In het kader van een goede ruimtelijke ordening is rekening gehouden met de bewoning van de boten. Voor de wijze waarop dit is gebeurd wordt kortheidshalve verwezen naar de beantwoording van de zienswijze van Habitat Advocaten onder 11b.
Indieners halen verder de woonvergunning afgegeven door de provincie Noord-Holland op 20 februari 1991, letter G 20765 aan als bewijs dat wel degelijk sprake is van een legale situatie. De woonvergunning gaat echter over de vraag of een object dat geschikt is voor bewoning. Het object, bijvoorbeeld een woonschip, moet daarvoor de nodige voorzieningen hebben en aan bepaalde eisen voor veiligheid voldoen. Deze vergunning is niet bedoeld om publiekrechtelijk toestemming te verlenen, zoals een positieve bestemming in een bestemmingsplan. Dit blijkt ook uit het feit dat in de vergunning niet locatie maar persoonsgebonden is.
Ad. h: Voor een geslaagd beroep op het vertrouwensbeginsel is volgens vaste jurisprudentie nodig dat er aan het bestuursorgaan toe te rekenen concrete, ondubbelzinnige toezeggingen zijn gedaan door een daartoe bevoegd persoon, waaraan rechtens te honoreren verwachtingen kunnen worden ontleend. Daarbij moet het in dit geval gaan om een toezegging van het bestuursorgaan dat bevoegd is ter plaatse bewoning toe te staan en hierover in het kader van een goede ruimtelijke ordening een afweging heeft gemaakt. Toezeggingen van bestuursorganen die bevoegd zijn tot vergunningverlening op grond van een ander wettelijk kader, bijvoorbeeld in het kader van de nautische veiligheid, zijn geen toezeggingen waaraan Gedeputeerde Staten gebonden zijn. Overigens zijn Gedeputeerde Staten dergelijke toezeggingen in dit kader niet bekend.
Ad i. Voor zover indiener verwijst naar het bedrijfsmuseum van Tata het volgende. Het Hoogovens Museum is geopend op dinsdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur en op woensdag van 13.00 tot 16.00 uur. Voor gezelschappen, bijvoorbeeld schoolklassen, is bezoek op afspraak mogelijk. Het museum kan dus op gezette tijden door een schoolklas worden bezocht, maar heeft geen onderwijsfunctie en is hiermee ook geen bestemd gevoelig object in de zin van artikel 32, vierde lid PRV. Een museum is geen object dat in de Wet geluidhinder is aangewezen als geluidsgevoelig object. Het is ook geen kwetsbaar object in de zin van artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen.
Het Tata Steel Training Centre heeft wel een onderwijsfunctie, maar ligt op voldoende afstand (> 600 meter) van het windpark.
Ad. j: de planschaderisico-analyse maakt geen onderdeel uit van de aanvraag. Deze is met name van belang om de financiële uitvoerbaarheid van het project inzichtelijk te maken.
Ten aanzien van de inhoud van de rapportage het volgende: obstakelverlichting moet op grond van de internationale burgerluchtvaartregelgeving worden toegepast op objecten hoger dan 150 meter. Omdat de tiphoogte van de aangevraagde windturbines hoger is dan 150 meter moet op de windturbine deze obstakelverlichting worden toegepast. Op 4 mei 2016 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State overwogen dat “omwonenden nauwelijks tot geen overlast zullen ondervinden van de obstakelverlichting, nu in het deskundigenbericht staat dat de hoeveelheid licht die instraalt in de woonruimten van de woningen verwaarloosbaar is. Voor zover appellanten betogen dat de obstakelverlichting hun uitzicht aantast, overweegt de Afdeling dat in zijn algemeenheid geen recht bestaat op een onaangetast uitzicht” (ABRS 4 mei 2016, 201504506/1/R6, r.o. 32.5).
Gelet op het bovenstaande zien Gedeputeerde Staten geen aanleiding te twijfelen aan de inhoudelijke beoordeling ten aanzien van planschade.
Ad. k: Radarverstoring vindt alleen plaats als de wieken van de windturbines gaan draaien. De bouw van de windturbine(s) zelf zal niet tot radarverstoring leiden. In de bijlage “Inleidende brief + inhoudsopgave + beschrijving bouwplan + toelichting dd. 13-05-2016” bij de aanvraag is op bladzijde 15 en 16 een planning gegeven van het project. De bouw van het windturbinepark start najaar 2018 dan wel begin 2019. De verwachting is dat de nieuwe radar op locatie De Kooy medio

2018 operationeel zal zijn. De planning is om het Windturbinepark in 2020 operationeel te laten zijn. In principe zal gezien de planning van het windturbinepark en de verwachte inwerkingtreding van de nieuwe radar niet leiden tot verstoring van het radarsysteem van Defensie. Aanvullend heeft Defensie in de afgegeven verklaring van geen bedenkingen aangegeven dat het operationeel zijn van de toekomstige radar op Schiphol (TAR West) (inclusief de bestaande MASS radars) voldoende radardekking geeft om de norm te kunnen halen bij werking van het windturbinepark Spuisluis. De Luchtverkeersleiding Nederland heeft hierover aangeven ten behoeve van de VVGB aangegeven dat: “er is voor windpark Spuisluis voldoende dekking wanneer de nieuwe radar Schiphol TAR-West operationeel is.” Daarnaast heeft de Luchtverkeersleiding bevestigd dat deze nieuwe radar per 1 januari 2018 operationeel is.
Ad. I: Een neerstortende helikopter kan altijd een calamiteit op de grond veroorzaken (met of zonder windturbine). Dat zal nu met de voorliggende aanvraag niet veranderen en behoeft daarom niet als gevolg van de aanvraag te worden beoordeeld. Ter beoordeling ligt voor of risico’s voor de vliegveiligheid van helikopters, in de situatie mèt de windturbines, kunnen worden voorkomen dan wel voor zover dat niet mogelijk is, de risico’s voor de vliegveiligheid van helikopters zoveel als mogelijk worden beperkt.
Het rapport van Joint Fact Finding dat is gemaakt voor Adecs (bijlage 11 bij de aanvraag) geeft aan dat er te risicovolle turbulentie ontstaat voor kleine luchtvaart bij een windsnelheidsverandering van meer dan 1,8 m/s. Bij deze windsnelheid worden ongewenste effecten verwacht, die de piloot extra belasten bij een start of landing. Daarbij wordt opgemerkt dat helikopters minder gevoelig zijn voor turbulenties dan toestellen met een vaste vleugel. Wanneer de helikopters in het gebied binnen 5 rotordiameters van een windturbine vliegen en de windsnelheidsverandering is groter dan 1,8 m/s, is er een verhoogde kans op een calamiteit met een helikopter. Door in deze situaties de betreffende windturbine(s) stil te zetten kunnen de risico’s voor de helikopters volgens Gedeputeerde Staten voldoende worden beperkt. Het stilzetten gebeurt door contact tussen de helikopter en het Loodswezen. De verbinding tussen de helikopter en het Loodswezen wordt ten allen tijde voldoende gewaarborgd, omdat dit cruciaal is voor de activiteiten van het Loodswezen. Communicatie loopt via de ether met het Loodswezen. Daarnaast kent men elkaar persoonlijk, waardoor het Loodswezen weet of het signaal ‘molens stop’ door een bevoegd persoon wordt gegeven. Het communicatiesysteem wordt voor de vlucht gecontroleerd. Als tijdens de vlucht blijkt dat er een storing is in het ether signaal mag niet worden geland. In geval van nood is er tevens een satelliettelefoon aanwezig in de helikopter. De vliegveiligheid van helikopters is hiermee volgens Gedeputeerde Staten voldoende geborgd. In aanvulling hierop wordt in de vergunning een voorschrift opgenomen waarin is vastgelegd dat het windpark pas in bedrijf mag worden genomen nadat alle partijen een stopprotocol (waarvan een conceptversie is opgenomen in het rapport ‘Joint Fact Finding Windpark Spuisluis en helihaven IJmuiden’ (bijlage 11 bij de vergunning) hebben ondertekend.

Indiener 8 en indiener 17
Indieners baseren zich op figuur 5 en hetgeen op bladzijde 16 van het rapport van Erbrink Stacks Consult staat vermeld. Het rapport omschrijft zowel de theoretische situatie (een algemene beschrijving van effecten in situaties met windturbines) en de berekende situatie (een specifieke beschrijving van de effecten in dit specifieke geval op deze locatie). Ten aanzien van de theoretische situatie (dus niet de feitelijke situatie) staat inderdaad in het rapport: “Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager”. De berekende situatie in Velsen is weergegeven in Figuur 7 op bladzijde 19, de tekst op bladzijde 20 en verder en tabel 4 op bladzijde 30 van het rapport. Deze weergave laat zien wat de uitwerking van de theorie voor de situatie in Velsen betekent.
In tabel 4 staat de situatie per locatie aangegeven. Hieruit blijkt dat er slechts op één punt een minimale afwijking is in het jaargemiddelde PM10. Er wordt maximaal 0,1 afgeweken (positief en negatief, met of zonder windmolens), dit is dus slechts 1% afwijking. Gezien het bovenstaande blijft de conclusie overeind dat de windturbines de concentraties luchtverontreiniging binnen 1,5 km nauwelijks beïnvloeden.

CONCEPT

3. Indiener 3

Samenvatting van de zienswijze

Inspreker beheert sinds 1989 twee historische monumentale schepen in de 3e Rijksbinnenhaven te Velsen Noord. Één van deze schepen wordt bewoond. Er is sprake van aantasting van de schepen als gevolg van de roestdeeltjes van Hoogovens. Nu komen er ook nog windturbines bij.

a. De woonboot van indiener ligt binnen 600 meter van windturbine 6 van het nieuwe windpark. Dit is in strijd met artikel 32, vierde lid van de PRV. Indiener stelt zich op het standpunt dat dit woonschip er niet illegaal ligt en overlegt hiervoor onder andere de ligplaats vergunning (met nummer RG/AN 19836) zoals die is verleend door Rijkswaterstaat en wijst op de overgangsregelingen in de APV's en de vermelding van het woonschip als kwetsbaar object in het rapport QRA Windpark Spuisluis van RHDHV d.d. 12 mei 2016.
b. indiener stelt dat het rapport ten aanzien van luchtverontreiniging is aangepast ten opzichte van een eerdere versie. In de eerdere versie was berekend dat door turbulentie van de windturbines dichtbij de bron 10% meer grof stof aanwezig is. In de aanvulling is afgeweken van de voorgeschreven rekenmethode om het effect van de windturbines beter te kunnen bepalen. Waar dit vandaan komt en wat de verdere onderbouwing is, wordt niet gezegd. Wat wel veranderd is, zijn de uitkomsten waaruit blijkt dat met de nieuwe methode sprake is van minder neerslag van grof stof.
c. Tijdens het gebiedsatelier van 28 september 2015 is uitdrukkelijk toegezegd onderzoek te doen naar lijwervel. Dit is niet gebeurd. Ook een gedegen onderzoek naar stofemissies bij de Velserkom en de grootte van deze stofdeeltjes heeft, ondanks eerdere toezeggingen, niet plaatsgevonden.

Beantwoording van de zienswijze

Ad. a: Artikel 32 lid 4 sub g PRV bepaalt dat windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen. Volgens de toelichting behorend bij de PRV dient onder gevoelige bestemmingen te worden verstaan: bestemmingen in bestemmingsplannen die woningen, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen zoals bedoeld in artikel 1.2 Besluit geluidhinder of (beperkt) kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen mogelijk maken. De woonboot van indiener valt niet onder het begrip gevoelige bestemming als bedoeld in artikel 32 lid 4 sub g PRV, omdat de woonboot niet als zodanig is bestemd in het vigerende bestemmingsplan (het bouwen van de woonboot noch het gebruik als woning is toegestaan). Voor zover de woonboot in het rapport van RHDHV d.d. 12 mei 2016 is aangemerkt als kwetsbaar object in de zin van artikel 32 lid 4 sub g van de PRV is dat onjuist.

Ad. b: Indiener stelt dat het rapport ten aanzien van luchtverontreiniging is aangepast ten opzichte van een eerdere versie. Dit klopt. De aanpassing heeft plaatsgevonden op verzoek van de omgeving om beter duiding te kunnen geven aan de conclusies.

In eerste instantie was gerekend met lijnbronnen (oppervlaktebron) voor de huidige situatie (zonder molens) en met puntbronnen voor de nieuwe situatie (met molens). Een oppervlaktebron zoals een windturbine kan worden benaderd als lijnbron of puntbron. Voor verspreiding is in het kader van het Nieuw Nationaal Model (NNM) een uniforme benadering afgesproken, namelijk dat deze wordt benaderd als lijnbron. Het NNM wordt toegepast bij het vaststellen van de kwaliteit van de buitenlucht.

Het verschil in de wijze van rekenen tussen een lijnbron en puntbron zorgde voor de uitkomst van maximaal 10% meer grof fijnstof in de omgeving. Niet de windturbines zijn hier debet aan, zoals blijkt uit de nieuwe berekeningen waar is gerekend met eenzelfde rekenmethode, maar de wijze van berekenen. Zie ook de toelichting in het rapport op pagina 29, onder Naschrift.

Ad. c: De toezeggingen zoals gedaan tijdens het gebiedsatelier zijn zo goed mogelijk nagekomen. Meetdata ten aanzien van grof stof en roeststof zijn niet voor handen. Er zijn wel incidentele meldingen van aanwezigheid van roeststof maar wat het karakter hiervan is, is onbekend. Tata Steel geeft daarbij aan dat er een metaaldeeltjes door Tata Steel worden geëmitteerd. In overleg met Tata Steel zijn daarom aannames gedaan waarmee gerekend kon

CONCEPT

worden. De uitkomsten van het onderzoek geven geen aanleiding om op dit punt nog uitgebreider onderzoek te doen door bijvoorbeeld minimaal een jaar lang roestdeeltjes te meten. Een expliciete toezegging ten aanzien van het uitvoeren van nader onderzoek naar lijwervel (Verticale wervelingen aan de lijzijde van een object) is door de initiatiefnemer niet gedaan. Hiertoe zien Gedeputeerde Staten ook geen aanleiding, gelet op de uitkomsten van het fijnstof onderzoek. Het woonschip is gelegen achter het gebouw van Velserkom en lijwervel vindt in de bestaande situatie al plaats. Het uitgevoerde onderzoek toont aan dat er ijzerdeeltjes in de atmosfeer aanwezig zijn, maar dat deze niet beïnvloed worden door de turbulentie van de te plaatsen windturbines. De uitkomsten van het uitgevoerde onderzoek geven geen aanleiding tot extra onderzoek op dit punt. Ook de zienswijze van indiener geeft geen aanleiding te veronderstellend dat de aannames onjuist zijn.

4. Indiener 7

Samenvatting van de zienswijze

Indiener geeft aan te vrezen voor:

a. overlast van stof;
b. de ongelukken met windmolens en de gevolgen in industriële omgeving
c. en langsvarende tankers en cruiseschepen;
d. het niet handhaven van de 600 m afstand van gevoelige objecten in de nabijheid;
e. het liegen, bedriegen en gesjoemel met rapportages, aan mij voorbij zien gaan als lid van de werkgroep;
f. extra belasting van woon-, werk, en leefomgeving;
g. waardevermindering van onze woning;
h. de grootste zorg en angst uit naar overlast door geluid/overdraagbaarheid over water.

Beantwoording van de zienswijze

Indiener stelt in algemene zin dat zij op een aantal punten vreest voor overlast. Het merendeel van deze onderwerpen a.t/m d., f en g en de effecten als gevolg van de realisatie van het windturbinepark zijn beschreven in de ontwerp-vergunning en de bijbehorende stukken. Uit de zienswijze van indiener blijkt niet in hoeverre zij deze informatie onvoldoende en/of onduidelijk vindt. Een inhoudelijke reactie, anders dan de verwijzing naar de inhoudelijk afwegingen in de vergunning is daarom niet mogelijk. Op deze onderwerpen wordt dan ook in de beantwoording geen inhoudelijke reactie gegeven.

Ad. e: Deze zienswijze wordt voor kennisgeving aangenomen. Ten aanzien van dit punt overlegt indiener geen bewijs. Gedeputeerde Staten hebben geen weet van gesjoemel, liegen en bedriegen.

Ad. h: Met betrekking tot de angst voor overlast door geluid/overdraagbaarheid over water het volgende. Indiener woont aan de Willebrordstraat 51 te IJmuiden. Deze woning is gelegen tussen 2 beoordelingspunten uit het akoestisch rapport (namelijk nabij/tussen de beoordelingspunten 009 en 010). Uit het uitgevoerde geluidonderzoek volgt dat, al dan niet met de inzet van mitigerende maatregelen, wordt voldaan aan de geluidsgrenswaarden uit het Activiteitenbesluit milieubeheer. Ook in de classificering van de milieukwaliteit volgens Miedema, waarin naar de cumulatie van geluidsbronnen in de omgeving is gekeken, verschuift de woning niet in hinderklasse ten opzichte van de huidige situatie. De toename van het geluidscumulatie met max. 0-1 dB is zeer gering en levert volgens Gedeputeerde Staten geen strijd met een goede ruimtelijke ordening op. Tot slot heeft de indiener zorgen over de overdraagbaarheid van geluid over water. In het uitgevoerde geluidonderzoek is rekening gehouden met de aanwezigheid van wateroppervlakken in het onderzoeksgebied. In de uitgangspunten (bladzijde 7 van het rapport) staat het volgende vermeld: ‘voor het onderzoeksgebied is uitgegaan van een verharde bodem (Bf = 0,0). NB: ook wateroppervlakken gelden als een verharde bodem’. De uitkomsten van het rapport zijn hiermee dus reëel voor de aanwezige situatie en worden door indiener niet betwist.

CONCEPT

5. Gemeente Velsen

Samenvatting van de zienswijze

Indiener staat positief tegenover de realisatie van dit windpark, maar maakt zich zorgen over het feit dat de advisering van de gemeentelijke welstandscommissie ter zijde is geschoven. De gemeente streeft naar een goede uitwerking van de bijkomende voorzieningen bij het windturbinepark. De inpassing van deze voorzieningen moet aansluiten bij de landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied. Daarbij moet aansluiting worden gezocht bij het Beeldkwaliteitsplan voor de PIP Zeetoegang IJmond en de uitwerking hiervan in het Esthetisch Programma van Eisen. Indiener verzoekt een voorwaarde op te nemen voor het opstellen van een inpassingsplan dat aan de eisen van het EPvE voldoet en initiatiefnemer te verplichten dit ter toetsing voor te leggen aan de gemeente en de welstandscommissie.

Beantwoording van de zienswijze

Het uiterlijk of de plaatsing van het bouwwerk waarop de aanvraag betrekking heeft dient volgens artikel 2.10 eerste lid onder d van de Wabo te voldoen aan redelijke eisen van welstand, tenzij het bevoegd gezag van oordeel is dat de omgevingsvergunning niettemin moet worden verleend. Een welstandsadvies geschiedt op basis van de gemeentelijke welstandsnota.
De welstandsnota van de gemeente Velsen uit 2015 geeft aan dat het windpark is gelegen in het welstandsniveau ‘plus’, maar geeft verder geen aparte criteria aan voor windturbines.
Gedeputeerde Staten hebben daarom het bouwplan voorgelegd aan de commissie Stedelijk Schoon van de gemeente Velsen. De commissie is akkoord gegaan met de windturbines zelf, maar niet met de hekwerken om het windpark heen. De commissie heeft aangegeven dat hekwerken in vormgeving, materiaal en kleur gelijkwaardig moeten zijn aan de hekwerken bij de Nieuwe Zeesluis. Gedeputeerde Staten zijn van mening dat zij niet anders konden dan contrair te gaan met dit advies gelet op het belang van de openbare veiligheid. Door de hoogte van de hekwerken is onrechtmatige betreding van het terrein van het windpark lastig hetgeen ook het aanbrengen van ongewenste graffiti en muurschilderingen op de turbinevet tegen gaat.
Naar aanleiding van de behandeling in de commissie en de vragen die zijn gesteld door de commissie heeft initiatiefnemer gesprekken gevoerd met de commissie. In deze gesprekken zijn afspraken gemaakt rondom de hekwerken, terreininrichting en het transformatorhuisje. De eisen voor landschappelijke inpassing voor het windpark zoals opgenomen in de zienswijze gaan verder dan de tussen initiatiefnemer en de commissie Stedelijk Schoon van de gemeente Velsen gemaakte afspraken.
Gedeputeerde Staten begrijpen evenwel de zorg van de gemeente Velsen voor een goede inpassing en aansluiting van het windpark op de omgeving. Gedeputeerde Staten hechten er belang aan dat het windpark zo goed mogelijk wordt ingepast en dat initiatiefnemer daarbij zo veel als mogelijk rekening houdt met landschappelijke en natuurlijke kwaliteiten van het gebied Daarom wordt een aanvullend voorschrift opgenomen in de vergunning. Vergunninghouder overlegt voor realisatie van het windpark een inpassingsplan aan de gemeente Velsen waarin is aangegeven op welke wijze is omgegaan met de genoemde eisen voor landschappelijke inpassing uit de zienswijzen.

6. Rijkswaterstaat West-Nederland Noord

Samenvatting van de zienswijze

a. Rijkswaterstaat heeft op dit moment grootschalige projecten in het sluizengebied in uitvoering. Indiener verzoekt in de vergunning een voorschrift op te nemen dat verplicht tot afstemming met de uitvoerders van de overige activiteiten in het gebied. Dit geldt in ieder geval voor de aanleg van de nieuwe zeesluis en de ontmanteling van de inrichting van de Averijhaven te IJmond.
b. Onduidelijk is hoe indiener wordt betrokken bij voorschriften D.3 en D.4 en bij hetgeen wordt vermeld op bladzijde 6. De feitelijke vergunningverlening vindt nu buiten de procedure plaats.
c. Ten aanzien van het planologisch strijdig gebruik en hetgeen daarover is vermeld op blz. 17 onder g. merkt indiener op dat voor deze woonboten een ontheffing van het ligplaatsverbod

CONCEPT

op grond van het Binnenvaartpolitiereglement is verleend. Om de situatie aan te passen moet Rijkswaterstaat een juridisch traject volgen. Een einddatum voor het verwijderen van de boten staat hierdoor niet vast.

d. Op blz. 19 onder g staat vermeld dat het toegevoegde risico aan de faalkans van de primaire waterkering en het sluisgemaal minder dat 1% bedraagt. Onduidelijk is waarop deze conclusie is gebaseerd. In het rapport Waterveiligheid staat een faalkans van 6,8% voor het gemaal genoemd. Elk risico op het functioneren van de waterkering moet worden weggenomen.
e. In de ontwerpvergunning wordt geconcludeerd dat de waterveiligheidstoets en effecten op wal- en scheepsradar worden beoordeeld in het kader van de watervergunning. Daarmee staat voor indiener nog niet vast dat er geen aanzienlijke effecten zijn waardoor de vergunning kan worden verleend.

Beantwoording van de zienswijze

Ad. a: In de aanvraag is een planning opgenomen waaruit blijkt dat dat pas wordt begonnen met de bouw van de windturbines op het moment, dat de bouw van de zeesluis is afgerond (najaar 2018 – begin 2019). Echter valt hiermee nog niet uit te sluiten dat de projecten gelijktijdig lopen. In de vergunning is daarom een voorschrift opgenomen dat voorafgaand aan de bouw van de windturbines met Rijkswaterstaat wordt overlegd over de afstemming met de werkzaamheden die plaatsvinden bij de Zeetoegang IJmond. Het door u genoemde project “ontmanteling en inrichting Averijhaven te IJmuiden” is op een afstand van meer dan 1000 meter gelegen van de dichtstbijzijnde windturbine. Gelet op deze afstand is volgens Gedeputeerde Staten geen sprake van zodanige interferentie tussen beide projecten dat hiertoe een voorschrift moet worden opgenomen in de omgevingsvergunning.

Ad. b: Er is een aanvraag ingediend voor zes windturbines met een bandbreedte voor de ashoogte van 116,5 tot en met 120 meter en een brandbreedte voor de rotordiameter van 114 meter tot en met 117 meter. De optredende milieu effecten van de drie voorbeeld typen windturbines (waarbij is gekeken naar het maximum aan bandbreedte dat wordt toegestaan) zijn uitgebreid beoordeeld. Voor het milieudeel betreft dit een omgevingsvergunning beperkte milieutoets (OBM). Het doel van de OBM is dat het bevoegd gezag een bepaalde activiteit toetst, voordat het bedrijf ermee begint. De OBM bestaat uit een toestemming of een weigering.

Bedrijven moeten voor bepaalde activiteiten een melding Activiteitenbesluit doen èn een OBM aanvragen vanwege mogelijke aanvullende milieueffecten die in het Activiteitenbesluit niet zijn betrokken. Dat is nu bij het oprichten van het windpark gedaan. Voor het op een later tijdstip wijzigen, vastleggen van het type windturbine binnen de vergunde bandbreedte dat daadwerkelijk zal worden gebouwd kan met een melding Activiteitenbesluit worden volstaan, omdat de nadelige gevolgen voor het milieu en de omgeving niet meer zal zijn dan nu met de onderhavige omgevingsvergunning is toegestaan. Hierbij dient dan wel middels een rapport te worden aangetoond dat de nadelige effecten van dat type windturbine passen binnen de bandbreedte zoals nu vergund. De eigenlijke toetsing vindt dus plaats met de onderhavige vergunning, met de melding Activiteitenbesluit wordt alleen het definitieve type windturbine vastgelegd waarbij wordt aangetoond dat deze voldoet aan de gestelde normen in het Activiteitenbesluit (hetgeen in onderhavige vergunning ook al is gedaan). Van de melding Activiteitenbesluit dient, ingevolge artikel 8.41, vierde lid Wet milieubeheer openbaar kennis te worden gegeven. Belanghebbenden kunnen zich middels de website: https://www.officielebekendmakingen.nl/ over het indienen van de melding en de daarbij ingediende bescheiden informeren.

Zoals hierboven vermeld vindt de eigenlijke toetsing (grenzen bandbreedte) dus plaats met de onderhavige vergunning.

Ad. c: De woonboten zullen worden verwijderd. Inmiddels is duidelijk dat dit uiterlijk 1 maart 2023 zal gebeuren. Rijkswaterstaat zal in samenwerking met de gemeente Velsen en de provincie de daartoe benodigde handhavingstrajecten gaan doorlopen.

Ad. d: Indiener van de zienswijze heeft inmiddels een ontwerp watervergunning voor het windpark afgegeven. Daarmee heeft indiener op basis van de beschikbare gegevens voldoende inzicht gekregen in de faalkans van de primaire waterkering en gemeend de ontwerp vergunning

CONCEPT

te kunnen verlenen. Naar mening van Gedeputeerde Staten is de inhoud van deze zienswijze dan ook niet langer relevant in het kader van voorliggende vergunning.
Ad. e: De beoordeling van de waterveiligheid vindt plaats in het kader van de vergunningstoets ingevolge de Waterwet. In november 2017 is de watervergunning in ontwerp verleend en vanaf 23 noveber ter visie gelegd (RWSZ2O17-00007881). Gelet hierop is het volgens Gedeputeerde Staten aannemelijk dat de waterveiligheid voldoende is geborgd en de windturbines geen nadelige effecten hebben op wal- en scheepsradar .

7. Indiener 11

Samenvatting van de zienswijze

a. Volgens indiener is de stelling in de ontwerp-vergunning “dat de woonboten ter plaatse niet zijn toegestaan en er zodoende binnen een straal van 600 meter van de windturbines geen gevoelige bestemmingen aanwezig zijn”, onjuist. Hiertoe stelt indiener dat:
   - Er sinds 1985 een woonschip ligt;
   - In 1996 een ontheffing is verleend door het CNB en Rijkswaterstaat;
   - Privaatrechtelijk gebruik sinds 1997 vastgelegd in een akte met Domeinen;
   - Het woonschip sinds 2003 is bestemd in het Ligplaatsenbeleid Noordzeekanaalgebied;
   - De ligplaatsen vallen onder het overgangsrecht van het bestemmingsplan ‘Zeezicht’;
   - In 2004 is in een verleende beschikking van Rijkswaterstaat vastgelegd dat er geen bezwaar bestaat tegen deze ligplaatsen;
   - Aanpassing van huurprijs door RVOB in 2010 is doorgevoerd op basis van ‘woonbestemming’;
   - Bewoners staan ingeschreven als inwoners van de gemeente Velsen;
   - Jaarlijks wordt een aanslag “verontreinigingsheffing rijkswateren woonruimten” ontvangen;
   - Het Bevi gaat uit van een woonbestemming op grond van het bestemmingsplan of een beheersverordening. Deze woonschepen zijn opgenomen in de beheersverordening ‘Ligplaatsenbeleid Noordzeekanaalgebied”.
b. Indiener stelt het volgende over de “Notitie woonbootbewoners nabij windpark Spuisluis”:
   - De woonschepen liggen niet illegaal op deze locatie;
   - Het feit dat geen gemeentelijke belastingen worden betaald is correct omdat deze niet verschuldigd zijn. Daarmee doet het feit niet ter zake.
   - Het aanbod van alternatieve woonruimte is gedaan aan enkele bewoners ten oosten van de peilers en zodoende niet relevant voor de huidige bewoners.

Beantwoording van de zienswijze

Op grond van artikel 14.1 van de planregels van het vigerend bestemmingsplan `Zeezicht' zijn de gronden met de bestemming 'Water' bestemd voor (onder andere) water, waterberging, waterweg, vaarweg met de daarbij behorende bouwwerken, geen gebouwen zijnde van waterbouwkundige aard en gebouwen ten behoeve van meteorologische meetinstrumenten en nautische hulpmiddelen. Het gebruik als ligplaats voor woonboten en het gebruik als woning is niet in overeenstemming met de gebruiksdoeleinden van de vigerende bestemming 'Water'. Het gebruik van de woonschepen als woning/ligplaats valt mogelijk onder het gebruiksovergangsrecht van het vigerend bestemmingsplan, mits het gebruik nooit langer dan een jaar is gestaakt. Dit betekent niet dat de woonboten in dat geval zijn aan te merken als gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub 9 van de PRV. Artikel 32 lid 4 sub g PRV bepaalt dat windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen. Volgens de toelichting behorend bij de PRV dient onder gevoelige bestemmingen te worden verstaan: bestemmingen in bestemmingsplannen die woningen, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen zoals bedoeld in artikel 1.2 Besluit geluidhinder of (beperkt) kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen mogelijk maken. Woonboten zijn niet als zodanig bestemd in het vigerende bestemmingsplan en daarom geen gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub g PRV. In het kader van een goede ruimtelijke ordening is rekening gehouden met de bewoning van de boten. Voor de wijze waarop

CONCEPT

dit is gebeurd wordt kortheidshalve verwezen naar de beantwoording van de zienswijze van Habitat Advocaten onder 11b. Uit de door indiener aangedragen argumenten dat toch sprake zou zijn van een legale situatie leiden Gedeputeerde Staten niet af dat bovenstaande uitleg voor het woonschip van indiener anders ligt. De aangehaalde akte betreft een privaatrechtelijke overeenkomst waaraan geen recht van publiekrechtelijke toestemming kan worden ontleend. De verleende ontheffing betreft een toetsing aan het scheepvaartbelang in relatie tot het ligplaats nemen van het schip. Ook hier betreft het geen publiekrechtelijke toestemming het schip als woning te gebruiken. Ook aan de overige onderdelen die indiener aanhaalt kan geen publiekrechtelijke toestemming voor het bewonen van het schip worden ontleend.

8. Indieners 12 en Indiener 14

Deze indieners hebben allen een afzonderlijke zienswijze ingediend waarvan de inhoud van gelijke strekking is. Deze zienswijzen worden daarom in onderstaande samenvatting en beantwoording in één keer beantwoord.

Samenvatting van de zienswijze

Indiener woont op 2000 meter van het windpark en heeft hier zicht op. In de zienswijze van indieners worden de volgende punten naar voren gebracht:

a. Indiener stelt dat tegen de PRV als algemeen verbindend voorschrift geen beroep mogelijk is, maar dat de gebreken die aan de totstandkoming van het beleid kleven wel relevant zijn voor de ontwerpbeschikking;
b. In 2014 hebben Gedeputeerde Staten verzekerd, ook aan Provinciale Staten, dat voor de komst van nieuwe windparken “draagvlak” bij omwonenden van wezenlijk belang was. In de beleidsregel “Uitwerking van de ruimtelijke Uitgangspunten voor windturbines per herstructureringsgebied” is het element draagvlak geheel verdwenen. De Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State heeft in de uitspraak van 4 mei 2016 (ECLI:NL:RVS:2016:1228) geoordeeld dat het ontbreken van draagvlak op zichzelf niet betekent dat het inpassingsplan juridisch onhoudbaar is. Echter hier zijn de regels ten aanzien van draagvlak tijdens de procedure veranderd. Indiener en Provinciale Staten zijn hierdoor misleid. Dit betekent dat artikel 32 van de PRV onzorgvuldig is voorbereid.
c. In het beleid Wind op Land (WOL) is geen aandacht geschonken aan de vraag of sprake is van een goede ruimtelijke ordening en een zorgvuldige belangenafweging. Met name gelet op de slechte milieukwaliteit voor de inwoners van IJmuiden, Velsen Zuid en Velsen Noord die nog meer moeten slikken zodat een stukje polderland waar niemand woont kan worden gespaard. En de veiligheidsrisico’s van de turbines. Windturbines moeten in nauwelijks bewoond gebied te worden geplaatst;
d. door de afspraken met het Rijk is sprake van vooringenomenheid en tunnelvisie bij de provincie Noord-Holland. Dit staat een zorgvuldige en evenwichtige belangenafweging in de weg hetgeen in strijd is met artikel 3:2 en 3:4 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 2.12, eerste lid van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. Dit blijkt onder meer uit het gedeeltelijk herschrijven van het luchtkwaliteitsrapport, het gezamenlijk voorbereiden van een presentatie tussen provincie en initiatiefnemer en het direct afwijzen van verzoeken van de gemeente Haarlemmermeer en Haarlem voor het plaatsen van windturbines.
e. indiener stelt dat het rapport ten aanzien van luchtverontreiniging is aangepast ten opzichte van een eerdere versie. In de eerdere versie was berekend dat door turbulentie van de windturbines dichtbij de bron 10% meer grof stof aanwezig is. In de aanvulling is afgeweken van de voorgeschreven rekenmethode om het effect van de windturbines beter te kunnen bepalen. Waar dit vandaan komt en wat de verdere onderbouwing is, wordt niet gezegd. Wat wel veranderd is, zijn de uitkomsten waaruit blijkt dat met de nieuwe methode sprake is van minder neerslag van grof stof. Gerommel met de uitkomsten staat haaks op een zorgvuldige en objectieve effectbeoordeling waartoe Gedeputeerde Staten zijn gehouden. Op z’n minst is een onafhankelijk onderzoek noodzakelijk.
f. Gedeputeerde Staten stellen dat vanwege het bestuurlijk opgestarte traject om de (illegale) woonboten aan de Noordersluisweg weg te krijgen maakt dat er geen ruimtelijke

CONCEPT

belemmering is voor de realisatie van de windturbines. Deze motivering is volstrekt ondeugdelijk. Indiener verwijst naar een brief van 21 december 2016 van Habitat Advocaten en Juristen uit Amsterdam waarin uitvoering wordt beargumenteerd waarom de woonboten niet in strijd zijn met het bestemmingsplan. Dit betoog is door Gedeputeerde Staten niet weerlegd. Dit wordt volgens indiener onderschreven door de afgifte van een woonvergunning door de provincie Noord-Holland op 20 februari 1991, letter G 20765, voor een woonschip in de 3e Rijksbinnenhaven. Omdat de provincie geen vergunningen heeft aangegeven voor woonschepen in strijd met het bestemmingsplan moet worden aangenomen dat op dat moment geen sprake was van strijd met het bestemmingsplan. Gelet op de overgangsbepaling uit het bestemmingsplan 'Bedrijventerreinen Velsen Noord 2008' is van strijdig gebruik voor dit woonschip zo wie zo geen sprake. Windturbine 6 ligt binnen 600 meter van dit woonschip waarmee niet wordt voldaan aan artikel 32, vierde lid PRV;

g. het na al die jaren inzetten van een bestuurlijk traject om de woonschepen weg te krijgen is in strijd met het algemeen rechtsbeginsel dat door een bestuursorgaan opgewekt gerechtvaardigd vertrouwen moet worden gehonoreerd;
h. één gebouw op het Tataterrein heeft een onderwijsfunctie en is daarmee aan te merken als een gevoelige bestemming in de zin van artikel 32, vierde lid PRV. Dit gebouw ligt op minder dan 600 meter van de windturbines;
i. in het planschadeonderzoek zijn de conclusies niet of onvoldoende gemotiveerd. Ook wordt verzuimt rekening te houden met de witte knipperverlichting van de windturbines in een rustig verlicht industrieel landschap en het effect daarvan op de waarde van de woning;
j. het feit dat in 2018 een nieuwe radar op de locatie De Kooy operationeel kan zijn betekent dat zo lang dit niet het geval is de 90% norm niet wordt gehaald en de bouw van de windturbines niet mag beginnen;
k. indiener wijst er op dat in het rapport Joint Fact Finding dat is gemaakt voor Adecs een groot aantal onzekerheden staan. Toch geeft dit rapport voor de provincie voldoende aanleiding om de beleidsnorm van vijf keer de rotordiameter te laten varen in ruil voor een stopknopje. De vraag of is nagedacht over:
    - dat de neerstortende helikopter ook een calamiteit op de grond kan veroorzaken;
    - hoe beveiligd de radioverbinding is die vanuit de helikopter de windturbines kan stoppen en starten.

    Indiener stelt dat daarmee de vraag is of Gedeputeerde Staten voldoende kennis hebben vergaard omtrent de relevante feiten en de af te wegen belangen en er dus sprake is van strijd met artikel 3:2 Awb. Gelet op deze overweging is indiener van mening dat geen omgevingsvergunning verleend had mogen worden.
l. Indiener heeft twijfels bij de geringe overlast van geluid en slagschaduw als gevolg van windturbines die blijkt uit de rapportages. Geluid draagt verder over water. Ook slagschaduw mag niet worden onderschat nu de windturbines ten zuiden van de industriële bebouwing komen te staan.
m. Volgens indiener is sprake van gevaarzetting in drie gevallen:
    - Zettingsvloeiing - het gevaar van de grote turbines op verschuivingen in de ondergrond - en de gevolgen daarvan voor de waterkering;
    - Gevaar voor passerende personen op de naastgelegen doorgaande route voor snel- en langzaam verkeer en bij het pontplein waar geregeld veel fietsers op de pont staan te wachten;
    - Gevaar voor milieuschade gelet op de locatie van de windturbines naast het druk bevaren Noordzeekanaal (o.a. gevaarlijke stoffen) en risicovolle installaties op het terrein van TaTa-Steel;;
n. Besluitvorming is niet in overeenstemming met de doelstellingen van de omgevingswet en kan daarom niet worden aangenomen.

Beantwoording van de zienswijze

Ad. a: Indiener stelt terecht dat tegen de PRV geen beroep mogelijk is. Exceptieve toetsing van deze regels op basis van het voorliggende (ontwerp)besluit behoort wel tot de mogelijkheden.

CONCEPT

Ad. b: Bij de totstandkoming van de herstructureringsprojecten is een grote inspanning gezet op het verkrijgen van draagvlak. Met gesprekken tussen provincie, initiatiefnemer en omgeving is gepoogd het draagvlak zo veel mogelijk te vergroten. Daarnaast is initiatiefnemers gevraagd een participatieplan op te stellen en uit te voeren, waarin is beschreven hoe omwonenden worden betrokken bij het plan. In de procedure is echter nooit sprake geweest van het invoeren van een gebrek aan draagvlak als weigeringsgrond. Dit is in lijn met de uitspraak van de Raad van State die ook door indiener wordt aangehaald. Gedeputeerde Staten delen de mening van indiener niet dat sprake zou zijn van tussentijdse wijziging van de regels en misleiding.
Ad. c: Ter voorbereiding op het vastleggen van de herstructureringsgebieden in de PRV is een plan-MER opgesteld. In dit MER is bekeken welke gebieden geschikt zouden zijn als herstructureringsgebied gelet op de gewenste lijnopstelling, afstanden, kenmerken van het landschap en lokale (milieu)omstandigheden. Op basis van deze beoordeling zijn de herstructureringsgebieden aangewezen. In deze beoordeling ook milieuaspecten waarop indiener doelt meegenomen in de beoordeling. In aanvulling daarop heeft de Raad van State zich reeds eerder op het standpunt heeft gesteld dat Gedeputeerde Staten zich in redelijkheid het belang van het behoud van de openheid van de landschap in Noord-Holland en het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit daarvan hebben kunnen aantrekken als provinciaal belang (o.a. ABRvS 20 augustus 2014, ECLI:NL:RVS:2014:3111). Het beleidsuitgangspunt om de openheid van het landschap in Noord-Holland zoveel mogelijk te behouden heeft er toe geleid dat industriële gebieden zoals IJmond in beginsel meer geschikt zijn geacht als herstructureringsgebied dat open polderlandschap.
Ad. d: Gedeputeerde Staten herkennen zich niet in het beeld van vooringenomenheid dat door indiener wordt geschetst. Het beleidskader WOL en de daaruit voortvloeiende voorwaarden die zijn opgenomen in de PRV zijn op basis van een zorgvuldige belangenafweging en besluitvorming tot stand gekomen.
Ter voorbereiding op de wijziging van de PRV is onder andere onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor Wind op Land in de Voorstudie Landschap en Wind en de plan-MER Herstructurering Wind op Land.
Gedeputeerde Staten achten het van belang op een zorgvuldige wijze een bijdrage te leveren aan de energietransitie in de provincie Noord-Holland. Daartoe hebben zij zich gecommitteerd aan de afspraken met het Rijk. Bij de wijze waarop deze afspraken zijn ingevuld en worden nagekomen is geen sprake van vooringenomenheid anders dat de wens deze afspraken met het Rijk na te komen. Ten aanzien de opmerkingen over het luchtrapport wordt verwezen naar de beantwoording onder ad. e. Voor het overige wordt opgemerkt dat de specialisten van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied de aanvraag en de daarbij behorende stukken hebben beoordeeld en getoetst aan de vigerende wet- en regelgeving. Ook hier is geen sprake van onzorgvuldige belangenafweging. Overigens brengt indiener hiervoor ook geen bewijs aan.
Ad e. Indiener stelt dat het rapport ten aanzien van luchtverontreiniging is aangepast ten opzichte van een eerdere versie. Dit klopt. De aanpassing heeft plaatsgevonden op verzoek van de omgeving om beter duiding te kunnen geven aan de conclusies.
In eerste instantie was gerekend met lijnbronnen (oppervlaktebron) voor de huidige situatie (zonder molens) en met puntbronnen voor de nieuwe situatie (met molens). Een oppervlaktebron zoals een windturbine kan worden benaderd als lijnbron of puntbron. Voor verspreiding is in het kader van het Nieuw Nationaal Model (NNM) een uniforme benadering afgesproken, namelijk dat deze wordt benaderd als lijnbron. Het NNM wordt toegepast bij het vaststellen van de kwaliteit van de buitenlucht.
Het verschil in de wijze van rekenen tussen een lijnbron en puntbron zorgde voor de uitkomst van maximaal 10% meer grof fijnstof in de omgeving. De windturbines zijn hier geen debet aan blijkt uit de nieuwe berekeningen waar is gerekend met eenzelfde rekenmethode.
Ad. f: Op grond van artikel 14.1 van de planregels van het vigerend bestemmingsplan `Zeezicht' zijn de gronden met de bestemming 'Water' bestemd voor (onder andere) water, waterberging, waterweg, vaarweg met de daarbij behorende bouwwerken, geen gebouwen zijnde van waterbouwkundige aard en gebouwen ten behoeve van meteorologische meetinstrumenten en nautische hulpmiddelen. Het gebruik als ligplaats voor woonboten en het gebruik als woning is

CONCEPT

niet in overeenstemming met de gebruiksdoeleinden van de vigerende bestemming 'Water'. Het gebruik van de woonschepen als woning/ligplaats valt mogelijk onder het gebruiksovergangsrecht van het vigerend bestemmingsplan, mits het gebruik nooit langer dan een jaar is gestaakt. Dit betekent niet dat de woonboten in dat geval zijn aan te merken als gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub 9 van de PRV. Artikel 32 lid 4 sub g PRV bepaalt dat windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen. Volgens de toelichting behorend bij de PRV dient onder gevoelige bestemmingen te worden verstaan: bestemmingen in bestemmingsplannen die woningen, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen zoals bedoeld in artikel 1.2 Besluit geluidhinder of (beperkt) kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen mogelijk maken. Woonboten zijn niet als zodanig bestemd in het vigerende bestemmingsplan en daarom geen gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub g PRV. In het kader van een goede ruimtelijke ordening is rekening gehouden met de bewoning van de boten. Voor de wijze waarop dit is gebeurd wordt kortheidshalve verwezen naar de beantwoording van de zienswijze van Habitat Advocaten onder 11b.
Indieners halen verder de woonvergunning afgegeven door de provincie Noord-Holland op 20 februari 1991, letter G 20765 aan als bewijs dat wel degelijk sprake is van een legale situatie. De woonvergunning gaat echter over de vraag of een object dat geschikt is voor bewoning. Het object, bijvoorbeeld een woonschip, moet daarvoor de nodige voorzieningen hebben en aan bepaalde eisen voor veiligheid voldoen. Dat deze vergunning niet is bedoeld om publiekrechtelijk toestemming, zoals een positieve bestemming in een bestemmingsplan, te verlenen blijkt ook uit het feit dat in de vergunning niet locatie maar persoonsgebonden is.
Ad. g: Voor een geslaagd beroep op het vertrouwensbeginsel is volgens vaste jurisprudentie nodig dat er aan het bestuursorgaan toe te rekenen concrete, ondubbelzinnige toezeggingen zijn gedaan door een daartoe bevoegd persoon, waaraan rechtens te honoreren verwachtingen kunnen worden ontleend. Daarbij moet het in dit geval dan specifiek gaan om een toezegging van het bestuursorgaan dat bevoegd is ter plaatse bewoning toe te staan en hierover in het kader van een goede ruimtelijke ordening een afweging dient te maken. Toezeggingen van bestuursorganen die bevoegd zijn tot vergunningverlening in een ander wettelijk kader, bijvoorbeeld scheepvaartbelangen, zijn hiervoor niet voldoende. Gedeputeerde Staten zijn dergelijke toezeggingen in dit kader niet bekend.
Ad. h: Voor zover indiener verwijst naar het bedrijfsmuseum van Tata het volgende. Het Hoogovens Museum is open op dinsdag en donderdag van 10.00 tot 16.00 uur en op woensdag van 13.00 tot 16.00 uur. Voor gezelschappen, bijvoorbeeld schoolklassen is bezoek op afspraak mogelijk. Het museum kan dus op gezette tijden door een schoolklas worden bezocht, maar heeft geen onderwijsfunctie en is hiermee ook geen bestemd gevoelig object in de zin van artikel 32, vierde lid PRV. Een museum is geen object welke in de Wet geluidhinder is aangewezen als geluidsgevoelig object en is tevens geen kwetsbaar object in de zin van artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen.
Het Tata Steel Training Centre heeft wel een onderwijsfunctie maar ligt op voldoende afstand (> 600 meter) van het windpark. Gelet op deze afstand wordt hier voldaan aan wet- en regelgeving.
Ad. i: de planschaderisico-analyse maakt als zodanig geen onderdeel uit van de aanvraag. Deze is met name van belang om de financiële uitvoerbaarheid van het project inzichtelijk te maken. Daarbij moeten Gedeputeerde Staten zich enkel vergewissen van het feit dat aannemelijk is dat de risicoanalyse op de juiste informatie naar voren brengt.
Ten aanzien van de inhoud van de rapportage het volgende: obstakelverlichting moet op grond van de internationale burgerluchtvaartregelgeving worden toegepast op objecten hoger dan 150 meter. Omdat de tiphoogte van de aangevraagde windturbines hoger is dan 150 meter moet op de windturbine deze obstakelverlichting worden toegepast. De obstakelverlichting is niet van die sterkte dat deze leidt tot een merkbare toename van de verlichting van de omgeving omdat de lichtbron primair is gericht naar het luchtruim. Op 4 mei 2016 heeft de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State overwogen dat “omwonenden nauwelijks tot geen overlast zullen ondervinden van de obstakelverlichting, nu in het deskundigenbericht staat dat de hoeveelheid licht die instraalt in de woonruimten van de woningen verwaarloosbaar is. Voor zover

appellanten betogen dat de obstakelverlichting hun uitzicht aantast, overweegt de Afdeling dat in zijn algemeenheid geen recht bestaat op een onaangetast uitzicht" (ABRS 4 mei 2016, 201504506/1/R6, r.o. 32.5).
Gelet op het bovenstaande zien Gedeputeerde Staten geen aanleiding zodanige te twijfelen aan de inhoudelijke beoordeling ten aanzien van planschade dat hiermee de financiële uitvoerbaarheid van het project in gevaar komt.
Ad. j: Radarverstoring vindt alleen plaats als de wieken van de windturbines gaan draaien. De bouw van de windturbine(s) zelf zal niet tot radarverstoring leiden. In de bijlage "Inleidende brief + inhoudsopgave + beschrijving bouwplan + toelichting dd. 13-05-2016" bij de aanvraag is op bladzijde 15 en 16 een planning gegeven van het project. De bouw van het windturbinepark start najaar 2018 dan wel begin 2019. De verwachting is dat de nieuwe radar op locatie De Kooy medio 2018 operationeel zal zijn. De planning is om het Windturbinepark in 2020 operationeel te zijn. In principe zal gezien de planning van het windturbinepark en de verwachte inwerkingtreding van de nieuwe radar niet leiden tot verstoring van het radarsysteem van Defensie. Aanvullend heeft Defensie aangegeven dat het operationeel zijn van de toekomstige radar op Schiphol (TAR West) (inclusief de bestaande MASS radars) voldoende radardekking geeft om de norm te kunnen halen bij werking van het windturbinepark Spuisluis. De Luchtverkeersleiding Nederland heeft hierover aangeven: "er is voor windpark Spuisluis voldoende dekking wanneer de nieuwe radar Schiphol TAR-West operationeel is." Daarnaast heeft de Luchtverkeersleiding bevestigd dat deze nieuwe radar per 1 januari 2018 operationeel is.
Ad. k: Een neerstortende helikopter kan altijd een calamiteit op de grond veroorzaken (met of zonder windturbine). Dat zal nu met de voorliggende aanvraag niet veranderen en behoeft daarom niet als gevolg van de aanvraag te worden beoordeeld. Ter beoordeling ligt voor of risico's voor de vliegveiligheid van helikopters, in de situatie mèt de windturbines, kunnen worden voorkomen dan wel voor zover dat niet mogelijk is de risico's voor de vliegveiligheid van helikopters zoveel als mogelijk worden beperkt.
Het rapport (bijlage 11 bij de aanvraag) geeft aan dat er te risicovolle turbulentie ontstaat voor kleine luchtvaart bij een windsnelheidsverandering van meer dan 1,8 m/s. Bij deze waarde worden ongewenste effecten verwacht die de piloot extra belasten bij een start of landing. Daarbij wordt nog opgemerkt dat helikopters minder gevoelig zijn voor turbulenties dan toestellen met een vaste vleugel.
Wanneer de helikopters in het gebied binnen 5 rotordiameters van een windturbine vliegen en de windsnelheidsverandering is groter dan 1,8 m/s dan is er een verhoogde kans op een calamiteit met een helikopter. Door in deze situaties de betreffende windturbine(s) stil te zetten kunnen de risico's voor de helikopters voldoende worden beperkt. Het stilzetten gebeurt door contact tussen de helikopter en het Loodswezen. De verbinding tussen de helikopter en het Loodswezen wordt ten allen tijde voldoende gewaarborgd, omdat dit cruciaal is voor de activiteiten van het Loodswezen. Communicatie loopt via de ether met het Loodswezen. Daarnaast kent men elkaar persoonlijk waardoor het Loodswezen weet of het signaal 'molens stop' door een bevoegd persoon wordt gegeven. Het communicatiesysteem wordt voor de vlucht gecontroleerd. Als tijdens de vlucht blijkt dat er een storing is in het ether signaal mag niet worden geland. In geval van nood is er tevens een satelliettelefoon aanwezig in de helikopter. Bovendien is deze verbinding niet anders dan de verbinding die nu reeds bestaat. De vliegveiligheid van helikopters is hiermee volgens Gedeputeerde Staten voldoende geborgd. In aanvulling hierop wordt in de vergunning een voorschrift opgenomen waarin is vastgelegd dat het windpark pas in bedrijf mag worden genomen nadat alle partijen een stopprotocol (waarvan een conceptversie is opgenomen in het rapport 'Joint Fact Finding Windpark Spuisluis en helihaven IJmuiden' (bijlage 11 bij de vergunning) hebben ondertekend.
Ad. l: In het rapport ten aanzien van geluid en slagschaduw[4] zijn de effecten van het windpark onderzocht volgens de geldende rekenvoorschriften. In deze voorschriften is beschreven hoe rekening moet worden gehouden met de bestaande situatie. De uitgevoerde berekeningen laten

[4] Onderzoek geluid en slagschaduw projectnummer 408839 definitief revisie 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag omgevingsvergunning)

zien dat, eventueel waar nodig met mitigerende maatregelen, wordt voldaan aan de wettelijk normen. De zienswijze van indiener geeft Gedeputeerde Staten geen aanleiding de uitkomsten van de rapporten in twijfel te trekken.
Aanvullend kan nog worden vermeld dat in het uitgevoerde geluidonderzoek rekening is gehouden met de aanwezigheid van wateroppervlakken in het onderzoeksgebied. In de uitgangspunten (bladzijde 7 van het rapport) staat het volgende vermeld: 'voor het onderzoeksgebied is uitgegaan van een verharde bodem (Bf = 0,0). NB: ook wateroppervlakken gelden als een verhardde bodem'. De uitkomsten van het onderzoek zijn hiermee dus reëel voor de aanwezige situatie.
Ad. m: Ten aanzien van gevaarzetting voor personen, de scheepvaart op het kanaal en risicovolle objecten op het TaTa-steelterrein is uit onderzoek (zie de bijlagen 5c – QRA windpark Spuisluis - en bijlage 5d – QRA Gasunieleiding - bij de aanvraag) gebleken dat hier geen sprake is van een onacceptabele gevaarzetting. De mogelijk optredende risico's zijn hierbij gekwantificeerd en getoetst aan de geldende normen en richtwaarden.
Ten aanzien van zettingsvloeiing is een watervergunning vereist. Deze vergunning (RWSZ2O17-00007881) is op 23 november 2017 ter inzage gelegd. Gelet hierop is het volgens Gedeputeerde Staten aannemelijk dat de waterveiligheid voldoende is geborgd en de windturbines geen nadelige effecten hebben op wal- en scheepsradar.
Ad. n: De toets van de aanvraag vindt plaats op basis van wet- en regelgeving die op het tijdstip van ibeoordeling van de aanvraag van kracht is. Toetsing aan wet- en regelgeving die nu naar verwachting in 2020 dan wel zelfs in 2021 in werking zal treden is niet aan de orde.
Daarbij is ons niet duidelijk waarom de besluitvorming niet zou voldoen aan de Omgevingswet. De aanvraag is beoordeeld op zowel ruimtelijke aspecten, milieueffecten en mogelijke effecten op de natuur, ook is beoordeeld welke invloed de windturbines hebben op de reeds in het gebied aanwezige stoffen in de lucht.

9. Indiener 13

Samenvatting van de zienswijze

Indiener geeft aan zich te voegen in de ingediende zienswijzen door indiener 1 en indiener 6. In aanvulling daarop wordt het volgende naar voren gebracht:

a. Het risico op een toename van het aantal gezondheidsklachten voor omwonenden als gevolg van het windturbinepark is groot. Het rapport van Erbrink Stacks bagatelliseert de toename van stof en fijnstof. Minder fijnstof leidt altijd tot een betere gezondheid. Het beleid zou er dus gericht moeten zijn op het verminderen van de fijnstofuitstoot. Indiener vraagt aan Gedeputeerde Staten of de gezondheid van omwonenden niet belangrijker is dan het plaatsen van zes enorme windturbines. Temeer omdat Amsterdam ze graag wil plaatsen in een industrieel gebied zonder omliggende woonwijken. Verder wijst indiener er op dat de luchtverontreiniging zal toenemen;
b. Het rapport van Erbrink Stacks Consult is niet geloofwaardig nu de belangen van Erbrink en Eneco parallel lopen. Erbrink heeft in zijn onderzoek niet gekeken naar roestdeeltjes die zich vastzetten op ons schilderwerk.
c. Geluidsbelasting wordt berekend op basis van jaargemiddelde dag- en nachtniveau 's. Voor het overschrijden van deze gemiddelden zijn echter heel wat dagen en nachten nodig dat deze waarden worden overschreden. Wettelijk zijn er geen manieren om deze overlast te stoppen. Indiener vraag Gedeputeerde Staten: "op welke wijze gaat U er voor zorgen dat de nachtrust van omwonenden wordt gegarandeerd."
d. De windturbines krijgen een tiphoogte van 180 meter. TaTa-Steel heeft het beter begrepen en houdt het bij windpark Ferrum op een tiphoogte van 125 meter. Vraag aan Gedeputeerde Staten: Stel als voorwaarde voor het plaatsen de 6 windmolens dat de hoogte niet meer dan 125 meter mag zijn, zodat het industriële landschap nog enigszins intact blijft en de milieu schade beperkt blijft.
e. Indiener vraagt om compensatie vanwege overlast en waardevermindering van de woning. De gedragscode van de NLVOW zou hier moeten worden toegepast.

CONCEPT

Beantwoording van de zienswijze
Ten aanzien van het algemene punt verwijzen we naar de beantwoording van de aangehaalde zienswijzen van respectievelijk indiener 1 en indiener 6 (onder 1, 1A en 6).
Ad. a: het windpark zorgt niet voor een toename van luchtverontreinigende stoffen. Zoals het rapport van Erbrink Stacks aangeeft is slechts sprake van een zeer beperkte verspreiding van (fijn)stof over grotere afstanden als gevolg van de windturbines. Er is geen sprake van overschrijding van luchtkwaliteitsnormen vanwege de windturbines. Gedeputeerde Staten is gehouden te toetsen aan de vigerende wet- en regelgeving. Nu hieraan wordt voldaan is er geen aanleiding de aanvraag te weigeren.
Ad. b: Indiener draagt geen inhoudelijke argumenten aan waarom getwijfeld moet worden aan de resultaten van het onderzoek van Erbrink Stacks. Het onderzoek geeft op alle relevante punten inzicht in de effecten van het windturbinepark op de luchtkwaliteit. Hiermee hebben Gedeputeerde Staten de resultaten van het onderzoek in redelijkheid als uitgangspunt kunnen nemen voor vergunningverlening.
Ad. c: In Nederland is in de wet vastgelegd dat geluidsniveaus worden getoetst op een jaargemiddelde. Het initiatief voldoet aan deze wettelijke normering. De in artikel 3.14a van het Activiteitenbesluit gehanteerde norm borgt niet altijd een goed woon- en leefklimaat. Aangezien de norm uitgaat van een jaargemiddelde is niet uitgesloten dat een windpark een aantal maanden per jaar de geluidsnorm overschrijdt. Om dit te voorkomen is door Provinciale Staten in de PRV een afstandsnorm van 600 meter opgenomen, die voldoet aan de in artikel 4.1 Wro opgenomen randvoorwaarde van een goede ruimtelijke ordening. Deze afstandsnorm is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State onlangs exceptief getoetst en goed bevonden Zie onder meer de uitspraken van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State d.d. 30 augustus 2017, zaaknummers 201609961/1, 201609962/1, 201609963/1, 201609964/1 en 201700214/1.
Ad. d: In artikel 32 PRV zijn geen eisen gesteld aan de tiphoogte van een windturbine. Wel bepaalt artikel 32 lid 4 sub e PRV dat de ashoogte van een windturbine maximaal 120 meter bedraagt. Daarnaast schrijft artikel 32 lid 4 sub f PRV voor dat de rotordiameter voor windturbines met een ashoogte vanaf 80 meter gelijk is aan de ashoogte met een maximale afwijking van 10%. Aan deze vereisten wordt hier voldaan. Verder past de aangevraagde hoogte binnen de schaal en aard van het betreffende gebied. Het door indiener aangehaalde windpark Ferrum betreft een aanvulling van een reeds bestaande lijn van 3 windturbines aan de Reyndersweg. Op grond van artikel 32 lid 4 sub d PRV is initiatiefnemer in dat geval gehouden in vorm en hoogte zoveel mogelijk aan te sluiten bij de bestaande windturbines in de lijn.
Ad. e: Het provinciaal beleid vereist dat initiatiefnemers een participatie- en compensatieplan opstellen en dit overleggen bij de aanvraag. Het onderhavig participatie- en compensatie plan is getoetst aan de NWEA-norm en voldoet daaraan. Gedeputeerde Staten kunnen toepassing van de gedragscode van de NLVOW niet verplicht stellen aan initiatiefnemers, indien dit al wenselijk zou zijn.

10. Indiener 16
Samenvatting van de zienswijze
Inspreker sluit zicht aan bij de zienswijzen van indiener 1. Aanvullend is inspreker van mening dat Windpark Spuisluis onderhands is toegeschoven aan Eneco terwijl sprake zou moeten zijn van een Europese aanbesteding.

Beantwoording van de zienswijze
Ten aanzien van de beantwoording van de aangehaalde zienswijze van indiener 1 wordt verwezen naar hetgeen is opgenomen onder 1 en 1A.

Met betrekking tot het standpunt over Europese aanbesteding delen wij de mening van indiener niet. Van Europese aanbesteding is sprake als een overheidsopdracht een bepaald bedrag te

CONCEPT

boven gaat. Hier is geen sprake van een overheidsopdracht, maar van het vergunnen van een windturbinepark. Er hoeft hier dus niet te worden aanbesteed.

11. Indieners 18

Samenvatting van de zienswijze

Indieners dienen twee gelijkluidende zienswijzen in. De ene zienswijze is gericht tegen de ontwerp-omgevingsvergunning (18). De andere is gericht tegen de ontwerp-verklaring van geen bedenkingen (18A). In de verder gelijkluidende zienswijzen van indieners worden de volgende punten naar voren gebracht:

a. Indieners stellen dat in het ontwerpbesluit ten onrechte is uitgegaan van de illegaliteit van de woonschepen van indieners in de Rijksbinnenhaven en aan de Noordersluisweg en de Kanaalstraat. Daarbij wordt namelijk in het ontwerpbesluit ten onrechte de vigerende bestemmingsplannen 'Zeezicht' en 'Bedrijventerrein Velsen-Noord' als grondslag voor deze illegale activiteit gebruikt. Op grond van het 'Uitbreidingsplan in Hoofdzaak Noord' uit 1963 was er geen uitdrukkelijk verbod om woonschepen af te meren langs de Noordersluisweg of in de 3e Rijksbinnenhaven. Omdat deze woonschepen niet illegaal aanwezig waren en het scheepvaartverkeer niet hinderde is op grond van de Scheepvaartverkeerswet een ontheffing verleend om op deze locatie te liggen. Hoewel in de vigerende bestemmingsplannen de woonschepen niet positief zijn bestemd, vallen zij onder het in deze plannen opgenomen overgangsrecht en is sprake van legaal gebruik. Hiermee had bij de toets aan artikel 32 lid 4 PRV rekening gehouden moeten worden.
b. In ieder geval moet rekening met de woonboten worden gehouden op grond van een goede ruimtelijke ordening. Ook indien de woonschepen geen legale status zouden hebben. Indiener stelt dat onomstreden is dat sprake zal zijn van een aanzienlijke extra geluidbelasting waardoor het woon- en leefklimaat bij de schepen van indieners ernstig wordt aangetast. Voor geluid is sprake van een verschuiving naar slecht tot zeer slecht. Voor slagschaduw wordt de hindernorm uit het activiteitenbesluit ruimschoots overschreden. Door de cumulatie van geluid en andere hinder zal geen sprake meer zijn van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat, hetgeen in strijd is met een goede ruimtelijke ordening.
c. Door de overheersende windrichting hebben indieners met name voor het woonschip in de 3e Rijksbinnenhaven zorgen over overlast door grof stof dat door het effect van de windturbines op luchtstromingen ter plaatse ernstiger zal worden. Aanvankelijk werd met het voorgeschreven model een verslechtering van ca. 10% toename voorzien. In de rapportage bij het ontwerp is met toepassing van een ander rekenmodel geconcludeerd dat er geen toename zou optreden. Indieners stellen dat niet op kenbare wijze is gemotiveerd waarom dit laatste model 'beter' zou zijn. Bovendien is niet onderbouwd waarom een toename van de belasting door grof stof vanuit het oogpunt van aanvaardbaar woon- en leefklimaat toelaatbaar zou zijn.
d. Aan de afstandsnorm van 600 meter uit de PRV moet een ruimere betekenis worden toegekend dan enkel de afstand tot een gevoelige bestemming, aldus indiener. Doelstelling van deze afstandsnorm is te zorgen voor een goede ruimtelijke ordening vanuit het oogpunt van hinder en gevaar. Zeker voor woonschepen is het woonklimaat in dit kader van belang omdat het bijzonder moeilijk is door middel van maatregelen, zoals geluidwerende voorzieningen, een slecht woonklimaat te ondervangen.
e. Indiener stelt dat initiatiefnemer in de ruimtelijke onderbouwing bij de aanvraag ook onderkent dat geen sprake is van een goede ruimtelijke ordening gelet op de aanwezigheid van de woonschepen, maar dat dit wordt opgelost door het vertrek van deze woonschepen. Omdat de daar genoemde datum van december 2016 is verstreken zonder enig concreet zicht op de verplaatsing van de woonschepen, menen indieners dat niet zonder meer van het vertrek van de woonschepen mag worden uitgegaan. De mededeling van initiatiefnemer dat zij als goede buur op zal treden is onvoldoende onderbouwing waarom sprake zou zijn van een goede ruimtelijke ordening.
f. Ten aanzien van de afstand tussen windturbines en gevoelige bestemming merken indieners op dat uit de toelichting op de PRV blijkt dat het daarbij gaat om (beperkt) kwetsbare

CONCEPT

objecten en aannemelijk is dat daarbij niet moet worden uitgegaan van ‘bestemd’ maar toegestaan op grond van het bestemmingsplan. Een woonschip is aan te merken als een (beperkt) kwetsbaar object en toegestaan op grond van het bestemmingsplan. Daarmee geldt de eis van 600 meter als harde afstand tussen de windturbines en de woonschepen.

g. Tot slot merken indieners op dat uit bijlage 5c van het ontwerpbesluit blijkt dat de contour van PR 10-6 van de turbine op locatie 2 blijkens de afbeelding op pagina 14 rakelings langs één van de woonschepen ligt. Een precieze en kenbare berekening is nodig om te beoordelen of sprake is van een overschrijding van deze contour.

Beantwoording van de zienswijze

Ad. a: Op grond van artikel 14.1 van de planregels van het vigerend bestemmingsplan `Zeezicht' zijn de gronden met de bestemming 'Water' bestemd voor (onder andere) water, waterberging, waterweg, vaarweg met de daarbij behorende bouwwerken, geen gebouwen zijnde van waterbouwkundige aard en gebouwen ten behoeve van meteorologische meetinstrumenten en nautische hulpmiddelen. Het gebruik als ligplaats voor woonboten en het gebruik als woning is niet in overeenstemming met de gebruiksdoeleinden van de vigerende bestemming 'Water'. Het gebruik van de woonschepen als woning/ligplaats valt mogelijk onder het gebruiksovergangsrecht van het vigerend bestemmingsplan, mits het gebruik nooit langer dan een jaar is gestaakt. Dit betekent niet dat de woonboten in dat geval zijn aan te merken als gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub 9 van de PRV. Artikel 32 lid 4 sub g PRV bepaalt dat windturbines op minimaal 600 meter afstand worden geplaatst van gevoelige bestemmingen. Volgens de toelichting behorend bij de PRV dient onder gevoelige bestemmingen te worden verstaan: bestemmingen in bestemmingsplannen die woningen, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen zoals bedoeld in artikel 1.2 Besluit geluidhinder of (beperkt) kwetsbare objecten als bedoeld in artikel 1 Besluit externe veiligheid inrichtingen mogelijk maken. Woonboten zijn niet als zodanig bestemd in het vigerende bestemmingsplan en daarom geen gevoelige bestemming in de zin van artikel 32 lid 4 sub g PRV. Aan de afgifte van een ontheffing voor de ligging van de woonschepen op grond van de Scheepvaartverkeerswet is in dit kader geen betekenis te ontlenen. De Scheepvaartverkeerswet is bedoeld voor de ordening van het scheepvaartverkeer en de daarbij betrokken belangen. Niet om een afweging te maken in het kader van de ruimtelijke ordening.

Ad. b: In het kader van een goede ruimtelijke ordening is rekening gehouden met de bewoning van de boten. Hierbij is meegewogen dat de woonboten zijn gelegen op een industrieterrein en dat vanwege gezondheids- en veiligheidsoverwegingen de woonboten vóór 1 maart 2023 zullen worden verwijderd. Tot die tijd zullen de woonboten worden gedoogd. Hiertoe zijn op XXX door de gemeente Velsen, Rijkswaterstaat en de provincie gedoogbesluiten genomen. De woonboten zullen naar verwachting nog twee tot drie jaar aanwezig zijn als het windpark in exploitatie is (naar verwachting vanaf 2020).

Ten aanzien van het aspect geluid is beoordeeld of de gecumuleerde geluidsbelasting van de geluidsgezoneerde industrieterreinen in de omgeving en de windturbines acceptabel is. Geconstateerd is dat in de huidige situatie ten aanzien van de woonboten niet aan de geldende geluidsnormen wordt voldaan vanwege het aanwezige industriegeluid. Om die reden zijn de woonboten ook niet als zodanig bestemd in het bestemmingsplan. Het windpark zorgt voor verhoging van de geluidsbelasting. De verhoging is 0,6 – 3,1 dB(A) ten opzichte van het reeds bestaande hoge omgevingsgeluid. In de dagperiode bedraagt het geluidniveau afkomstig van industrieterrein IJmond circa 59 dB(A). Het geluid van de windturbine zal daar een groot gedeelte van het jaar minimaal 10 dB onder liggen. Het windturbinegeluid zal dus in de dagperiode volledig worden gemaskeerd door het industrielawaai afkomstig van het industrieterrein IJmond. Het industriegeluid maskeert het windturbinegeluid ’s nachts niet volledig. De maximaal 3,1 dB extra geluidsbelasting is dan waarneembaar als een klein verschil.

In het geluidsrapport van Antea d.d. 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag) is via de Methode Miedema bepaald of dit verschil acceptabel is (tabel 2.1). De Miedema-score geeft een beeld hoe gemiddeld hindergevoelige personen de cumulatieve geluidsbelasting ervaren. Windturbines krijgen daarin een hoge “straffactor”. Het cumulatieve geluidsniveau stijgt volgens deze methode

CONCEPT

met 3 tot 12 dB. In het ongunstigste geval verschuift de score daarmee van “tamelijk slecht” naar “zeer slecht. De Methode Miedema wordt in deze situatie niet als een passende beoordelingsmethode gezien. De woonbootbewoners kunnen niet als “gemiddeld hindergevoelige personen” worden beschouwd aangezien zij willens en wetens en in strijd met het bestemmingsplan wonen op een geluidsgezoneerd industrieterrein waar nu al sprake is van overschrijding geluidsnormen. Hier is eerder sprake van een bij een inrichting behorende bedrijfswoning-situatie, waarvoor ook een zelfgekozen bovengemiddelde hindersituatie geldt. Gelet hierop en aangezien hier sprake is van een minimale geluidstoename in de nacht, gedurende een periode van maximaal drie jaar, in een met het bestemmingsplan strijdige situatie waar al sprake is van overschrijding van vigerende geluidsnormen, levert het windpark voor wat betreft het aspect geluid geen strijdigheid met een goede ruimtelijke ordening op.
Ten aanzien van het aspect slagschaduw is gebleken dat er voor de woonboten meer slagschaduwhinder zal optreden dan wettelijk is toegestaan (zie het slagschaduwrapport van Antea d.d. 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag). De woonbootbewoners krijgen te maken met 40 tot 44 uur slagschaduw per jaar. De wettelijke norm houdt in dat er maximaal 17 dagen per jaar 20 minuten slagschaduw mag optreden. Aangezien de woonschepen niet als zodanig zijn bestemd en de slagschaduwhinder hooguit gedurende drie jaar duurt levert het windpark voor wat betreft het aspect slagschaduw geen strijdigheid met een goede ruimtelijke ordening op. Hierbij is meegewogen dat Eneco heeft toegezegd met bewoners van woonschepen afspraken te maken over maatregelen om de door hen beleefde hinder te beperken en de zogenoemde “Burenregeling”, waarin door Eneco een financiële tegemoetkoming aan de buren van windparken wordt geboden, zal toepassen.
Voor wat betreft het aspect externe veiligheid geldt dat er geen verslechtering optreedt door vergunning van het windpark, omdat de woonschepen buiten de PR10-5 per jaar contour van de windturbines zijn gelegen (zie de kwantitatieve risicoanalyse van Royal Haskoning DHV, bijlage 5c bij de aanvraag). Gegeven het belang van de energietransitie en de maximale duur van de hinder van 3 jaar en in ogenschouw nemende het industriële karakter van de omgeving waarbij reeds sprake is van een overschrijding van de geluidsnormen door andere bronnen, achten Gedeputeerde Staten de toename van de hinder passend bij een acceptabel woon- en leefklimaat op deze plek. Daarbij komt dat initiatiefnemer bereid is met bewoners van woonschepen die na 2020 nog hier wonen, afspraken te maken over het openstellen van hun zogenoemde “Burenregeling” waarin door Eneco een financiële tegemoetkoming aan de buren van windparken wordt geboden.
Ad. c: Er is geen sprake van een ander rekenmodel, maar van een omschrijving van de algemene theorie versus de feitelijke situatie ter plaatse. De rapportage van Erbrink Stacks Consult is opgebouwd uit een algemeen theoretisch deel en een deel dat ingaat op de feitelijke situatie per locatie. Figuur 5 (pagina 16) in de rapportage illustreert de algemene theorie. De berekende situatie in Velsen is weergegeven in Figuur 7 op pagina 19, de tekst op pagina 20 en verder en tabel 4 op pagina 30 van de rapportage.
Ten aanzien van de theoretische situatie (dus niet de feitelijke situatie) staat inderdaad in het rapport: “Voor hoge bronnen is duidelijk dat de invloed heel sterk is: tot op 1,5 km afstand van de bron zijn de concentraties veel hoger dan zonder de windmolens en voor grotere afstanden aanzienlijk lager”. De berekende situatie in Velsen is weergegeven in Figuur 7 op bladzijde 19, de tekst op bladzijde 20 en verder en tabel 4 op bladzijde 30 van het rapport. Deze weergave laat zien wat de uitwerking van de theorie voor de situatie in Velsen betekent.
In tabel 4 staat de situatie per locatie aangegeven. Hieruit blijkt dat er slechts op één punt een minimale afwijking is in het jaargemiddelde PM10. Er wordt maximaal 0,1 afgeweken (positief en negatief, met of zonder windmolens), dit is dus slechts 1% afwijking. Deze afwijking is zo gering, dat op basis hiervan niet kan worden gezegd dat geen sprake is van een acceptabel woon- en leefklimaat.
Ad. d: De afstandsnorm van 600 meter moet worden beschouwd in het licht van de doelstelling van de herstructureringsregeling. Deze regeling is bedoeld om met zo min mogelijk nieuwe windturbines en zo min mogelijk overlast voor omwonenden aan de provinciale taakstelling van 685,5 MW te voldoen. De mogelijkheden hiertoe zijn onderzocht in de plan-MER behorend bij de

wijziging van het beleidskader Wind op Land en de PRV wijziging. In deze plan-MER is onder meer onderzocht bij welke afstand tot gevoelige bestemmingen de herstructureringsopgave zou kunnen worden ingevuld. Hierbij is een eis van 600 meter tot gevoelige bestemmingen mogelijk gebleken. Zoals blijkt uit de omschrijving van het begrip “gevoelige bestemming” is daarbij altijd uitgegaan van de bescherming van functies die daar legaal aanwezig zijn en blijven. Gedeputeerde Staten delen daarom de mening van indieners niet dat aan de afstandsnorm van 600 meter een ruimere betekenis moet worden toegekend.
Ad. e: Zoals hiervoor onder b. aangegeven zijn de woonboten gelegen op een industrieterrein. Vanwege gezondheids- en veiligheidsoverwegingen zullen de woonboten vóór 1 maart 2023 worden verwijderd. Tot die tijd zullen de woonboten worden gedoogd. Onder b is aangegeven op welke wijze met deze tijdelijke situatie rekening is gehouden bij het verlenen van de vvgb.
Ad. f: Op pagina 39 van de PRV en bijbehorende toelichting staat “Onder gevoelige bestemmingen wordt verstaan: bestemmingen in bestemmingsplannen die woningen, niet zijnde bedrijfswoningen, en andere geluidsgevoelige gebouwen (…) of (beperkt) kwetsbare objecten (…) mogelijk maken.” Hier staat duidelijk dat het moet gaan om bestemmingen in bestemmingsplannen die een bepaalde functie toewijzen die bescherming behoeft. Daarbij kan het dan gaan om woningen, geluidsgevoelige gebouwen of (beperkt) kwetsbare objecten. Gedeputeerde Staten volgen indieners dan ook niet in hun stelling dat ‘het aannemelijk is dat het daarbij niet gaat om bestemd maar toegestaan op grond van het bestemmingsplan’. Zoals uit de letterlijke tekst van de toelichting blijkt is bedoeld dat sprake moet zijn van ‘bestemd’ op grond van het bestemmingsplan.
Ad. g: Uit de berekeningen die zijn uitgevoerd om de contour PR 10-6 te bepalen blijkt dat er geen woonschepen liggen binnen deze contour.

12. Indiener 19
Het ontwerp-besluit en de ontwerp-vvgb hebben ter inzage gelegen van 23 maart tot en met 5 mei 2017. Op 16 mei is de zienswijze van indiener 19 ontvangen. Indiener geeft in zijn zienswijze aan dat indiener zich bewust is van het feit dat de zienswijze te laat is ingediend. Omdat de zienswijze te laat is ingediend, wordt deze zienswijze niet bij de verdere besluitvorming betrokken.

CONCEPT

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 19 december 2017

Onderwerp: verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis

Kenmerk: 899892

Bijlagen:
- **Motivering vvgb windpark Spuisluis, OD NZKG**
- **Ingediende zienswijzen**
- **Concept zienswijzennota Spuisluis**
- **Ruimtelijke onderbouwing Spuisluis**
- **Windpark Spuisluis onderzoek geluid- en slagschaduw, Antea**
- **Impact windmolens op verspreiding luchtverontreiniging, Erbrink Stacks consult**

1. Inleiding

De verklaring van geen bedenkingen (vvgb) dient te worden afgegeven om de aangevraagde afwijking van het bestemmingsplan ten behoeve van de herstructureringsaanvraag voor Windpark Spuisluis te kunnen vergunnen.

2. Juridisch kader

Bevoegd gezag
Op grond van artikel 9f van de Elektriciteitswet, en omdat het een project van provinciaal belang betreft waarbij sprake is van strijdigheid met het bestemmingsplan, zijn Gedeputeerde Staten bevoegd gezag voor de aangevraagde omgevingsvergunning.

Verklaringen van geen bedenkingen
Op grond van artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) en artikel 6.5 Besluit Omgevingsrecht (Bor), dienen Provinciale Staten voor het afwijken van een bestemmingsplan een verklaring van geen bedenkingen af te gegeven.

Motivering afgifte verklaring van geen bedenkingen
De verklaring van geen bedenkingen kan op grond van artikel 6.5 van het Besluit Omgevingsrecht slechts worden geweigerd in het belang van een goede ruimtelijke ordening.

Uit de bijgevoegde motivering van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, blijkt dat het project voldoet aan de eisen van een goede ruimtelijke ordening.

3. Proces en procedure

De ontwerp verklaring van geen bedenkingen is op grond van artikel 158 van de Provinciewet tezamen met de ontwerp omgevingsvergunning door Gedeputeerde Staten verleend en zes weken ter inzage gelegd, van 23 maart tot en met 4 mei 2017. Op 11 april 2017 is er een inloopavond geweest in het Telstarstadion, waar ook de statenleden voor zijn uitgenodigd. Belangstellenden konden onderzoekers en experts bevragen over de onderzoeken naar de effecten van de windturbines op geluid, veiligheid en luchtkwaliteit.

Gedurende de inzagetermijn zijn 19 zienswijzen ingediend tegen de ontwerp omgevingsvergunning en/of de ontwerp verklaring van geen bedenkingen. Voor de inhoud en de beantwoording van de zienswijzen, verwijzen wij naar de bijgevoegde concept zienswijzennota. Voor de helderheid zijn alle antwoorden op de zienswijzen in de bijlage opgenomen, ook waar niet rechtstreeks op de vvgb zienswijzen zijn ingediend.

Uit de beantwoording blijkt dat er geen gronden zijn om de conclusie ten aanzien van een goede ruimtelijke ordening te wijzigen. Deze zienswijzenota is gekoppeld aan de besluitvorming over de definitieve beschikkingen door GS.

De definitieve vvgb ligt nu pas voor, omdat Rijkswaterstaat (RWS) eerst een (ontwerp-) vergunning diende vast te stellen om deze windturbines te kunnen bouwen op de waterkering Spuisluis (waterwetvergunning). De door RWS ingediende zienswijze ging hier ook over. RWS heeft deze waterwetvergunning (RWSZ2O17-00007881) in november 2017 in ontwerp verleend en vanaf 23 november ter visie gelegd. De effecten van de turbines op de wal- en scheepsradar zijn daarin meegenomen. Daarmee is voor Gedeputeerde Staten op dit punt de uitvoerbaarheid van het plan voor het windpark voldoende zeker gesteld om tot definitieve vergunningverlening over te kunnen gaan.

In het kader van de uitvoerbaarheid van de vergunning is er uitvoerig overleg gevoerd tussen Tata Steel en Eneco over de borging van het specifieke bedrijfsveiligheidscontour van het bedrijf en het gedeeld gebruik van één van de grondposities, , waarbij ook rekening is gehouden met toekomstige ontwikkelingen van Tata op deze grondpositie. Eneco en TaTa hebben hun afspraken hierover vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Aandachtspunt daarbij is de borging van de toepassing van een modern type turbine. In overleg met partijen hebben wij hierover een voorschrift aan de vvgb gekoppeld. De achterliggende onderzoeken zijn toegevoegd aan de aanvraag.

Terugkerende punten in de zienswijzen betreffen de aanwezigheid van de woonboten en de zorgen over de gezondheid vanwege veronderstelde verplaatsing van (fijn)stof door de windturbines. Deze punten zijn ook in aparte brieven aan uw Staten en via een inspraakreactie tijdens de commissievergadering 27 maart 2017 ingebracht.

Zoals toegezegd is hier in de concept zienswijzennota uitgebreid op ingegaan. Ten behoeve van uw besluitvorming leggen wij onze weging ten aanzien van deze punten in deze voordracht aan u voor.

Effecten op de luchtkwaliteit

Wat betreft de luchtkwaliteit in de IJmond, begrijpen GS de zorgen over de gezondheid. Luchtkwaliteit staat hoog op de agenda bij de IJmond-gemeenten en de provincie. Op verschillende manieren wordt daaraan gewerkt. De provincie stelt eisen aan de uitstoot van

verontreinigende stoffen bij bedrijven in de milieuvergunning. Via het luchtmeetnet worden schadelijke stoffen in de buitenlucht in de regio IJmond gemeten en de provincie subsidieert duurzamere zeehavens, met speciale aandacht voor de verbetering van de luchtkwaliteit. Punt is dat de windturbines zelf niets uitstoten en de luchtkwaliteit voor de omwonenden niet verslechtert door de turbines, niet in de directe omgeving en ook niet verder weg.

Dit wordt onderbouwd door uitgebreide onderzoeken van een onafhankelijke expert naar de effecten van de geplande windturbines op de luchtkwaliteit, met name fijnstof. Deze onderzoeken zijn gecontroleerd door de deskundigen voor luchtkwaliteit van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied, die de onderzoeksopzet en de conclusies onderschrijven. De onderzoeken zijn drie keer met de omwonenden, verenigd in een werkgroep, besproken (onderzoeksopzet, tussenrapport en eindrapport). En ook verduidelijkt en aangepast naar aanleiding van hun inbreng. Op twee informatieavonden heeft een breder publiek, waaronder de statenleden, zich kunnen informeren over de onderzoeken. Naar aanleiding van de reacties, zijn de resultaten nogmaals gecontroleerd en hebben gesprekken plaatsgevonden tussen onderzoeker, Omgevingsdienst, provincie en de betrokkenen bezorgde burgers. Er bleek geen reden te zijn de conclusies te wijzigen.

Ondanks het overleg, blijven de indieners van zienswijzen en de insprekers in de commissie het niet eens met de conclusies. Naar mening van GS is evenwel goed en zorgvuldig onderbouwd dat de luchtkwaliteit voor omwonenden niet verslechtert door de komst van de windturbines en dat het woon- en leefklimaat op dit punt niet onacceptabel wordt aangetast.

Illegale woonboten

Binnen 600 meter vanaf de aangevraagde windturbines zijn geen gevoelige bestemmingen zoals woningen in de vigerende bestemmingsplannen opgenomen. Wel bevinden zich binnen deze afstand 11 woonboten, waarvan er 9 worden bewoond. De aanwezigheid van deze woonboten is in strijd met de aldaar geldende bestemming. De industriële omgeving is ongeschikt voor bewoning en woonfuncties zijn dan ook niet in het bestemmingplan opgenomen. Omdat ze niet zijn bestemd, zijn ze volgens de PRV niet als gevoelige bestemmingen aan te merken. De afstandsvereiste van 600 meter is dan ook niet van toepassing op deze boten.

De gemeente Velsen heeft in haar bestemmingsplan uit 2015 onderzocht en vastgesteld, dat de boten er illegaal liggen en er geen grond is om ze te legaliseren. Ook is het niet mogelijk om een omgevingsvergunningen af te geven, omdat dit in strijd is met het bestemmingsplan. Sinds 2014 worden woonboten namelijk als vergunningplichtige bouwwerken aangemerkt.

Rijkswaterstaat, de gemeente Velsen en de provincie zijn daarom een handhavingstraject gestart om de woonschepen weg te krijgen. RWS is op 6 november gestart om de bestaande ontheffingen van het ligplaatsverbod voor de boten in de Noordersluis en de 3e Rijksbinnenhaven, op grond van het Binnenvaartpolitiereglement en watervergunningen op grond van de Waterwet, in te trekken. De gemeente is bereid de bewoning gedurende dit proces (tot uiterlijk 1 maart 2023) te gedogen. Datzelfde geldt voor de provincie voor de op de wal aanwezige bebouwing die in strijd is met de bebouwingsvoorschriften uit het inpassingsplan zeetoegang IJmond. Deze zal ook gedurende de looptijd van de intrekking van de ligplaatsontheffing worden gedoogd.

Dit handhavingstraject staat echter los van de vergunningprocedure voor de realisering van het windpark. Er is dan ook geen reden om de vergunningprocedure pas voort te zetten op het moment dat de woonboten zijn verplaatst.

De advocaat van de woonbootbewoners komt in een zienswijze (zienswijze 11 in de concept zienswijzennota Spuisluis) en, eerder als inspreker bij de commissie RWW op 27 maart 2017, op basis van een aantal aannames tot de conclusie dat de woonboten legaal aanwezig zouden zijn. Verder stelt deze advocaat dat het criterium 'afstand tot gevoelige bestemmingen' uit de PRV niet moet worden gelezen als 'bestemd' maar dat ook alles wat op grond van het overgangsrecht legaal aanwezig is hieronder valt. Voor het starten van het handhavingstraject, hebben de drie overheden zich echter (per woonschip) goed van vergewist van de juridische situatie. Gedeputeerde Staten menen dan ook dat, gezien de feitelijke situatie, de formulering in de PRV en jurisprudentie handhaving op de hiervoor genoemde gronden te rechtvaardigen is.

Het handhavingstraject met de woonbootbewoners loopt tot uiterlijk 1maart 2023. Het windpark wordt volgens planning medio 2020 in bedrijf genomen. Dit betekent dat het zo kan zijn dat er een termijn van maximaal 3 jaar is dat het windpark in bedrijf is en een deel van de woonschepen nog wordt bewoond. In het kader van de benodigde afwijking van het bestemmingsplan voor het windpark, dient de feitelijke woonsituatie van de woonschepen te worden meegewogen. GS hebben daartoe de effecten ten aanzien van geluid, slagschaduw en veiligheid voor de woonschepen nader onderzocht. Hierbij is meegewogen dat de woonboten zijn gelegen op een industrieterrein en dat vanwege gezondheids- en veiligheidsoverwegingen de woonboten vóór 1 maart 2023 zullen worden verwijderd en het dus om een tijdelijk situatie gaat.

Ten aanzien van het aspect geluid is beoordeeld of de gecumuleerde geluidsbelasting van de geluidsgezoneerde industrieterreinen in de omgeving en de windturbines acceptabel is. Geconstateerd is dat in de huidige situatie ten aanzien van de woonboten niet aan de geldende geluidsnormen wordt voldaan vanwege het aanwezige industriegeluid. Om die reden zijn de woonboten ook niet als zodanig bestemd in het bestemmingsplan. Het windpark zorgt voor verhoging van de geluidsbelasting. De verhoging is 0,6 – 3,1dB(A) ten opzichte van het reeds bestaande hoge omgevingsgeluid. In de dagperiode bedraagt het geluidniveau afkomstig van industrieterrein IJmond circa 59 dB(A). Het geluid van de windturbine zal daar een groot gedeelte van het jaar minimaal 10 dB onder liggen. Het windturbinegeluid zal dus in de dagperiode volledig worden gemaskeerd door het industrielawaai afkomstig van het industrieterrein IJmond. Het industriegeluid maskeert het windturbinegeluid 's nachts niet volledig. De maximaal 3,1dB extra geluidsbelasting is dan waarneembaar als een klein verschil.

In het geluidsrapport van Antea d.d. 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag) is via de Methode Miedema bepaald of dit verschil acceptabel is (tabel 2.1). Deze Miedema-score geeft een beeld hoe gemiddeld hindergevoelige personen de cumulatieve geluidsbelasting ervaren. Windturbines krijgen daarin een hoge "straffactor". Het cumulatieve geluidsniveau stijgt volgens deze methode met 3 tot 12 dB. In het ongunstigste geval verschuift de score daarmee van "tamelijk slecht" naar "zeer slecht.
De Methode Miedema wordt in deze specifieke situatie echter niet als een passende beoordelingsmethode gezien. De woonbootbewoners kunnen niet als "gemiddeld hindergevoelige personen" worden beschouwd aangezien zij willens en wetens en in strijd met het bestemmingsplan wonen op een geluidsgezoneerd industrieterrein waar nu al sprake is van overschrijding van geluidsnormen. Hier is dan ook eerder sprake van een bij een inrichting behorende bedrijfswoning-situatie, waarvoor ook een zelfgekozen bovengemiddelde hindersituatie geldt.

Gelet hierop en aangezien hier sprake is van een minimale geluidstoename in de nacht, gedurende een periode van maximaal drie jaar, in een met het bestemmingsplan strijdige situatie waar al sprake is van overschrijding van vigerende geluidsnormen, levert het windpark voor wat betreft het aspect geluid geen strijdigheid met een goede ruimtelijke ordening op.

Ten aanzien van het aspect slagschaduw is gebleken dat er voor de woonboten meer slagschaduwhinder zal optreden dan wettelijk is toegestaan (zie het slagschaduwrapport van Antea d.d. 11 mei 2016 (bijlage 5b bij de aanvraag). De woonbootbewoners krijgen te maken met 40 tot 44 uur slagschaduw per jaar. De wettelijke norm houdt in dat er maximaal 17 dagen per jaar 20 minuten slagschaduw mag optreden.

Omdat de woonschepen niet als zodanig zijn bestemd en de slagschaduwhinder hooguit gedurende drie jaar duurt, is er geen grond om een mitigerende maatregel te treffen in de zin van een stilstandsregeling in de vergunning. Hierbij is meegewogen dat Eneco heeft toegezegd als “goede buur” met bewoners van woonschepen die na 2020 nog hier wonen, afspraken te maken over maatregelen om hinder te voorkomen, en bereid is om hun zogenoemde “Burenregeling”, waarin door Eneco een financiële tegemoetkoming aan de buren van windparken wordt geboden, ook voor de resterende woonboot bewoners open te stellen. Om deze toezegging ook juridisch te borgen is hierover een voorschrift opgenomen in de vvgb.

Tot slot, voor externe veiligheid is er geen verslechtering van de leefomgeving, omdat de woonschepen buiten de veiligheidscontour van de turbines zijn gelegen. Ook wat betreft de verspreiding van (fijn)stof geldt voor de woonschepen dat er geen noemenswaardig effect is van de windturbines.

Gegeven het belang van de energietransitie en de maximale duur van de hinder van 3 jaar en in ogenschouw nemende het industriële karakter van de omgeving waarbij reeds sprake is van een overschrijding van de geluidsnormen door andere bronnen, kan worden geconcludeeerd dat een acceptabel woon- en leefklimaat aanwezig is op deze plek.

Inhoudelijke aanpassingen ten opzichte van het ontwerp

Op 27 maart 2017 is de ontwerp-vvgb besproken in de vergadering van de commissie RWW. De motivering voor definitieve vvgb is aangepast naar aanleiding van de gemaakte opmerkingen door de commissie en de binnengekomen zienswijzen. Het gaat hierbij om verduidelijking van een aantal punten, waaronder de beoordeling van de effecten op het woon- en leefklimaat voor de woonschepen, het verlenen van de waterwetvergunning door RWS en aanpassingen in het procedurele deel. De conclusie van de motivering is ongewijzigd gebleven.

Vervolg

Nadat uw Staten de vvgb hebben afgegeven, verlenen Gedeputeerde Staten de omgevingsvergunning en stellen zij de Nota van Antwoord vast. Vervolgens wordt de vvgb samen met de definitieve omgevingsvergunning ter inzage gelegd. Er kan geen beroep tegen de vvgb als zodanig worden ingesteld. Belanghebbenden kunnen wel beroep instellen tegen de omgevingsvergunning waarvoor de vvgb is verleend. In deze procedure kunnen beroepsgronden mede betrekking hebben op de vvgb.

4. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig bijgaand besluit tot afgifte van de verklaring van geen bedenkingen voor Windpark Spuisluis in de gemeente Velsen.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 6

Provinciale Staten van Noord-Holland;

overwegende dat de ingediende zienswijzen voor zover die mede betrekking hebben op het ontwerp van de verklaring van geen bedenkingen geen aanleiding geven om de verklaring niet af te geven;

overwegende dat de zienswijzen wel aanleiding geven om enige voorschriften aan de verklaring te verbinden;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 19 december 2017;

gelet op artikel 9f van de Elektriciteitswet, artikel 2.27 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en artikel 6.5 van het Besluit omgevingsrecht;

Besluiten:
De verklaring van geen bedenkingen af te geven voor Windpark Spuisluis in de gemeente Velsen.

Aan de vvgb de volgende voorschriften te verbinden:

- Er wordt gewerkt volgens het stopprotocol zoals opgenomen in bijlage A van het rapport 'Joint Fact Finding, opgesteld door Advanced Decision Systems Airinfra BV' met kenmerk 'eneco161214.rap/hH/kd' dd. 15 december 2016, of een andere maatregel die minimaal hetzelfde niveau ten aanzien van de vliegveiligheid oplevert.

- Bij de start van de exploitatie van het park stelt Eneco haar Burenregeling open voor de betreffende 9 woonboten aan het Binnenspuikanaal (Noordersluisweg) en aan de 3e Rijksbinnenhaven te Velsen, voor zover bewoond, tot uiterlijk 1 maart 2023.

- Er dienen windturbines gerealiseerd te worden welke eenzelfde veiligheidsniveau (performance level) hebben als de Nordex generatie D (Delta) windturbine, zoals beschreven in het rapport Verdieping faalkansen ten behoeve van windpark Spuisluis van Royal HaskoningDHV dd. 15 november 2017.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d.	**12-02-2018**
Commissie	Ruimte & Wonen
Datum commissievergadering	**29-01-2018 en 01-02-2018**

Onderwerp: Voordracht Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis

Uw contactpersoon
M. Admiraal
AD/STG

Doorkiesnummer 023 514 3323
admiraalm@noord-holland.nl

De commissie adviseert de **Voordracht Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis** als bespreekstuk te agenderen voor de PS vergadering van 12 februari 2018.

Voor de behandeling van dit punt in de PS vergadering, zie hieronder het uittreksel uit het conceptverslag van de vergadering van de commissie Ruimte & Wonen van 29 januari 2018.

4. A-agenda Ruimte
a. Voordracht Verklaring van geen bedenkingen Windpark Spuisluis (met uitnodiging van EEB en NLWM)
Het agendapunt komt in PS van 12 februari 2018 aan de orde. PS worden verzocht hierover te adviseren.

INSPREKERS
De heer **Weidema** spreekt in op persoonlijke titel. Hij woon aan de IJmuiderstraatweg in IJmuiden.
De inspreker schrok toen hij hoorde dat de windturbines naast de grootste vervuiler van Noord-Holland geplaatst zouden worden en op de plek waarvan het RIVM heeft vastgesteld dat daar niet aan de Europese norm voor fijnstof wordt voldaan.
De bewoners rond Tata Steel hadden bij Eneco afgedwongen dat er een onderzoek gedaan zou worden naar de gevolgen van turbulentie op de emissies van Tata Steel. In een eerdere uitvoering van een rapport van ESC stond dat er overleg was geweest met Tata Steel over de deeltjesgrootte en de verdeling, maar dat daarover niets bekend was. Er was wel aandacht besteed aan de zwaardere deeltjes waarbij de conclusie was dat er geen verandering in stofbelasting zou zijn buiten een afstand van 1,5 km. Daarbinnen kon er wel een verhoging optreden van ongeveer 10%. Over de kleinere deeltjes, die verder komen dan 1,5 km., werd niet gesproken. Binnen 1,5 km. bestrijkt overigens het overgrote deel van bewoond IJmuiden, Velsen-Noord en Velsen-Zuid.
Op vragen van de Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied (OD NZKG) over de toename van 10% werd geantwoord dat de voorgeschreven methode in het NNM (Nieuw Nationaal Model) om een diffuse bron als kolen-, erts- of schrootopslag door te rekenen, was aangepast. De bronnen werden nu als puntbronnen benaderd, m.a.w. er werd een andere weegschaal gebruikt. In het eindrapport werd in het naschrift geschreven dat dit is gedaan om de vergelijking tussen de situatie met en zonder windmolens nauwkeuriger te kunnen beschouwen en dat daardoor het verschil van maximaal 10% is weggevallen. De verschillen bleken nu minder dan 0,1% te zijn.
De bewoners hebben om een second opinion gevraagd, maar daarvoor was geen geld. De vraag dringt zich op welke van de twee meetmethoden juist is. GS hebben gekozen voor de weegschaal die de geringste toename aangaf.
GS schrijven in de conceptnota van beantwoording onder punt Ad. g van de zienswijze van de inspreker dat het door hem aangehaalde citaat uit het ESC-rapport over de hoge schoorstenen c.q. bronnen betrekking heeft op het theoretische deel van het onderzoek, dat is bedoeld om te laten zien dat het rekenmodel goed werkt en dat windturbines in bepaalde omstandigheden een effect kunnen hebben op

de verspreiding van stoffen uit schoorstenen. Er staat ook in dat bij Tata Steel aan de andere voorwaarden wordt voldaan, namelijk dat de schoorstenen en de windmolens niet even hoog zijn en dat de schoorsteen ver genoeg van de windmolen staat. Daarom zou het totale effect van de windturbines in Velsen ongeveer nul zijn. De inspreker merkt op dat hij inmiddels wel anders weet. De schoorstenen zijn 82 tot 150 meter en staan 360 tot 500 meter van de molens. De ashoogte van de windturbines is 125 meter en de draaicirkel tussen de 68 en 82 meter. Volgens de inspreker is het onmogelijk dat het stof van Tata Steel netjes binnen de bedrijfsgrenzen blijft.
De inspreker merkt op dat omdat het Windpark Spuisluis van cruciaal belang is om de noodzakelijke 685,5 MW te kunnen realiseren, GS alle bezwaren en voorwaarde van draagkracht van tafel hebben geveegd. Men vindt de gezondheid van de inwoners van ondergeschikt belang. De inspreker vindt dat men bestuurlijk niet kan wegkijken.
(Applaus van de publieke tribune)

De heer **Bruggeman** (SP) vraagt waarom de inspreker bij de opmerking in het rapport dat turbulentie van lage bronnen geen negatief effect heeft, zei dat hij inmiddels wel anders weet.

De **inspreker** verwijst naar een filmpje waarin duidelijk te zien is dat stof vanaf de grond wel degelijk door turbulentie opgenomen en verder verspreid kan worden. Hij heeft dit filmpje aan de Statenleden en de heer Erbrink van ESC toegezonden. De heer Erbrink heeft daarop gezegd dat er een mixereffect bij de grond ontstaat waardoor gemengd stof over het hele zog en vooral naar boven wordt verspreid. Deeltjes tussen de 10 en 100 Mu en plaatsjesvormige deeltjes verwaaien veel verder, zoals bij Tata Steel het geval zou zijn. De heer Erbrink heeft dit echter niet in zijn rapport opgenomen.

De heer **Klein** (CU-SGP) begrijp de zorg van de inspreker, maar heeft ook de nota van beantwoording gelezen. Het verbaast hem dat de beantwoording de inspreker niet bevredigd en vraagt hoe het komt dat men het niet een kan worden over de feiten.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vat de woorden van de inspreker op als dat de spelregels tijdens de wedstrijd zijn veranderd door een andere berekening via de puntbronnen. Hij vraagt waarom er niets met de zienswijze van de inspreker is gebeurd.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt hoe de in de stukken genoemde overleggen met de bewoners in hun werk gingen; wat is daar misgegaan?

De **inspreker** zegt dat er ongeveer vijf besprekingen zijn geweest tussen Eneco en een werkgroep bestaande uit bewoners uit Velsen-Noord, Velsen-Zuid en IJmuiden-Noord. De bewoners konden aangegeven wie het onderzoek diende uit te voeren en wat onderzocht diende te worden. Dat is in goed overleg gegaan, maar toen de bewoners punten aanvoerden waarmee ze het niet eens waren, zoals het flora- en faunarapport, werden de bezwaren van tafel geveegd. Voor de werkgroep voelde het alsof er niet veel waarde aan de inbreng werd gehecht. Het resultaat was dat deelnemers afhaakten.
De spelregels zijn inderdaad veranderd, zoals voor het punt over draagvlak dat van tafel is gegaan. De inspreker vindt dit onbehoorlijk bestuur. De zienswijze is wel behandeld maar terzijde gelegd.
De bewoners waren het deels niet eens met het flora- en faunarapport en in grote trekken niet met het fijnstofrapport en de conclusie van GS. Een voorbeeld is dat GS beweren dat m.b.t. de roetuitstoot van de cokesfabriek ook het afblazen van gas is meegenomen, maar dat bij navraag bij de OD NZKG bleek dat er geen gegevens over de roetemissie bekend zijn. Ook blijkt dat stof vanaf de grond wel degelijk van invloed is.

De heer **Meesters** spreekt in op persoonlijke titel en namens de Vereniging Stationsweg. Hij woont aan de Stationsweg te Velsen-Zuid.
De inspreker was aanvankelijk niet verrast dat Tata Steel als milieubewust bedrijf bezwaar indiende tegen Windmolenpark Spuisluis. Dit veranderde toen het drie windmolens op eigen terrein mocht gaan bouwen. Tata heeft nog steeds niet goed begrepen wat goed nabuurschap betekent en dat de omwonenden moeten worden beschermd tegen onnodige stofbelasting.
Voor de Velsenaren is Tata nog steeds een zwaar milieuvervuilend bedrijf. Er gaat in 2018 1.343 ton aan schadelijke stoffen de lucht in, waarvan 740 ton fijnstof en bestaand uit stoffen als kwik, cadmium, lood etc. Om deze hoeveelheden nog enigszins aanvaardbaar te laten zijn voor de omgeving heeft men hoge schoorstenen gebouwd die ervoor zorgen dat een deel van de stoffen zich verspreidt over een groot gebied.

Daarnaast ondervindt het gebied ook milieuproblemen van de toenemende hoeveelheid grote zeeschepen. Door de turbulentie die de windmolen veroorzaken komt de vervuiling van Tata en van de schepen terecht bij de omwonenden en schaden ze daarmee de gezondheid.
De inspreker meent dat het rapport van ESC rammelt. Hij vindt dat niet vreemd aangezien Eneco het heeft betaald. Er wordt toegewerkt naar het eindresultaat dat windmolens geen probleem zijn. Er wordt geen rekening gehouden met de hoge schoorstenen die het fijnstof over grote afstand verspreiden en met het feit dat door plaatsing van de windmolens het fijnstof niet meer over de bewoners heengaat maar wordt opgenomen door de turbulentie van de windmolens. Ook is er geen onderzoek gedaan naar de invloed van Tata Steel op de Spuisluismolens of andersom, is er geen onderzoek gedaan naar de plaatsing van molen 6 op de overslag van stofrijk oud ijzer en is er geen of onvoldoende rekening gehouden met de echte turbulentie en het stofzuigereffect zoals te zien in het filmpje dat de heer Weidema heeft gestuurd. PS zouden het rapport als onvoldoende moeten bestempelen en/of een second opinion moeten aanvragen bij een onafhankelijk bureau.
In zijn zienswijze heeft de inspreker gevraagd op welke wijze men de nachtrust van omwonenden kan garanderen. Men heeft geantwoord dat het niet uitgesloten is dat de geluidsnorm een aantal maanden wordt overschreden en dat daarom de grens van 600 m. is ingevoerd. De inspreker meent dat het verschil in geluidsniveau tussen 500 en 600 meter over water minimaal is en zeker niet voldoende om de omwonenden een goede nachtrust te geven.
PS beslissen wat het advies aan GS wordt. Naar de mening van de inspreker schaadt het advies van geen bedenkingen de gezondheid van de omwonenden. Het zou een zeer ernstig en beschamend besluit zijn, omdat de gezondheid van de mens de hoogste prioriteit hoort te hebben. Hij hoopt dat PS niet onder druk voor de VVGB zal stemmen.
(Applaus van de publieke tribune)

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt of de inspreker vrede zou hebben met een nieuw onderzoek dat hetzelfde resultaat oplevert als het oude.

De **inspreker** zegt dat als het gedaan wordt door een onafhankelijk bureau, bijvoorbeeld het RIVM of ECN, de Vereniging Stationsweg zich daarbij zou neerleggen.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt of de inspreker in de werkgroep heeft gezeten.

De **inspreker** antwoordt dat dit niet het geval is.

De heer **Kramer** (VVD) wilde dezelfde vraag stellen als de PvdA.

De heer **Bruggeman** (SP) vraagt of de inspreker de vraag van de PvdA opvat als bereidheid om een second opinion te laten uitvoeren.

De **voorzitter** zegt dat dit indirect een vraag aan de heer Papineau Salm is en dat de inspreker deze niet hoeft te beantwoorden.

De heer **De Leeuw** is bewoner van een van de woonboten en spreekt ook in namens de overige eigenaren van de woonboten. Hij heeft niets tegen windmolens op zich, maar kan niet begrijpen waarom de lokale overheid de windmolens op deze plek doordrukt. Het rammel milieutechnisch, er vindt herverdeling van fijn- en grofstof plaats en er is geen handreiking aan de bewoners, financieel of in de vorm van een andere ligplaats. De bewoners stellen zich sinds twee jaar te weer tegen de windmolens die op circa 140 meter van de woonboten komen. Als ze er komen wordt het onmogelijk om op deze plek te wonen. Er is verschillende keren overleg geweest met alle betrokken partijen, maar men is nog geen stap dichter bij een oplossing gekomen; alle argumenten over vergunningen, ontheffingen en rechten zijn naar de prullenbak verwezen, terwijl sommige eigenaren al 40 jaar op dezelfde plek wonen met alle vergunningen en voorzieningen die nodig zijn. Rijkswaterstaat heeft steeds een nieuwe vergunning verleend als er een nieuwe eigenaar kwam en heeft ook een ligplaatsenbeleid gemaakt.
Alle vergunningen verstrekt door RWS zijn gecommuniceerd met de gemeenten Velsen. De bewoners mochten er dus op vertrouwen dat alles in orde was. De gemeente heeft de bewoners vorig jaar uitgenodigd voor een bijeenkomst met de wethouder waar uitleg zou worden gegeven en vragen konden worden gesteld. Het bleek echter dat de gemeente geen geld en geen andere ligplaatsen had. De wethouder wilde het netjes oplossen, maar had geen idee op welke manier. Wel heeft de gemeente al in februari vorig jaar RWS verzocht om de vergunningen en ontheffingen van de woonboten in te trekken.

De inspreker vertelt dat op 6 november 2017 alle bewoners een brief hebben gekregen waarin staat dat de ontheffingen en vergunningen worden ingetrokken en dat de bewoners een gedoogbeschikking zouden krijgen tot 1 maart 2023. Er is echter geen gedoogbeschikking maar een gedoogverklaring afgegeven. Hiertegen is geen beroep mogelijk. De inspreker vindt dit een treitertechniek van de gemeente om te voorkomen dat de bestuursrechter een uitspraak kan doen. Het blijft de vraag of de gemeente op 1 maart 2023 gaat handhaven. Er is door deze handelswijze van de gemeente stress en spanning ontstaan bij de tien woonbooteigenaren en hun gezinnen. De inspreker vindt dit geen nette oplossing en vraagt PS de belangen van de gezinnen zwaar mee te laten wegen bij het nemen van het besluit over de VVGB.
(Applaus van de publieke tribune)

De heer **Ludriks** (PVV) vraagt wat er met de bewoners gaat gebeuren.

Mevrouw **Visser** (PvdD) merkt op dat de Omgevingsdienst heeft gezegd dat Eneco de bewoners een financiële vergoeding aanbiedt en een burenregeling openstelt. Zij vraagt of de inspreker kan toelichten wat die regeling inhoudt.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) sluit zich aan bij de vraag van de PvdD. Ook vraagt zij of de resultaten van het gesprek met de gemeente waarin werd gezegd dat er geen geld of andere ligplaatsen zijn op papier staan.

De heer **Bruggeman** (SP) vraagt naar de brief die de bewoners hebben gekregen van RWS. Daarin staat dat RWS volgens de gemeente Velsen in overtreding is en wordt verplicht om de met het bestemmingsplan strijdige activiteiten te stoppen. In die brief komt het woord "windmolens" niet voor. Klopt het dat het niets met de windmolens te maken heeft dat de boten weg moeten?

De **inspreker** antwoordt op de vraag wat er nu gaat gebeuren dat het intrekken van de ontheffing zal worden aangevochten. Hij acht de kans groot dat het proces door de bewoners wordt gewonnen en dat de woonboten rechtmatig blijven liggen.
De inspreker weet niets van een regeling met Eneco. Hij heeft in de wandelgangen vernomen dat als de processen uitgewerkt zijn, er misschien een regeling komt. Hier is nooit een gesprek over gevoerd.
Van de bijeenkomst met de gemeente is een audiofile gemaakt die is uitgewerkt op papier. De uitwerking is aan de partijen voorgelegd en die hebben toestemming gegeven voor verspreiding.
In de brief van 20 februari wordt inderdaad niets over windmolens gezegd. Het gaat om een verzoek aan RWS dat RWS wil uitvoeren.

De heer **Spaans** spreekt in op persoonlijke titel en namens de Vereniging Stationsweg. De inspreker wijst op artikel 32 van de PRV. De Raad van State heeft dat exceptioneel, beperkt getoetst, en het artikel kon de toetsing doorstaan. Dit neemt niet weg dat de inspreker vindt dat het afgeven van een VVGB in dit geval en voor dit gebied op basis van dit artikel geen voorbeeld is van groen beleid, maar van asociaal beleid of wel ASO-groen. Zaken als gezondheid en veiligheid van mensen in dit al zwaar belaste gebied zijn onvoldoende gewogen, net als de belangen van de woonbootbewoners die daar al meer dan 30 jaar wonen. De gemeente Velsen was al in 1989 van de laatste problematiek op de hoogte en de inspreker heeft daar bewijs van.
Over het rapport van Erbrink en de lijn- en puntbronnen en het verschil van 10% is al het nodige gezegd. De inspreker wijst erop dat nergens, ook niet in de conceptnota van antwoord, wordt uitgelegd waarom men vond dat de rekenmethode mocht veranderen.
Erbrink zegt in het rapport dat grofstof hinderlijk is maar niet schadelijk voor de gezondheid. De inspreker merkt op dat de heer Erbrink geen toxicoloog of arts is. Daarnaast wordt in het rapport geschreven dat er in 2016 geen overschrijdingen van de fijnstofnorm in de IJmond zijn. In 2017 kwam echter het RIVM met een rapport dat zei dat precies op de plaats van het geplande windmolenpark vier overschrijdingen van de fijnstofnorm zijn. Die zullen er in 2020 ook nog zijn.
De inspreker vindt dat de overheid onder de zelf opgestelde regels probeert uit te komen. Een voorbeeld is het stopknopje voor de helikopterpiloot van het loodswezen waarmee men bij harde wind de molens kan stopzetten. De vliegafstand van de heli is nu 270 meter en dat is minder dan vijf keer de rotordiameter die de provincie aanhoudt als veilige afstand. In de conceptnota van beantwoording wordt hierover gezegd dat dit prima gaat omdat men elkaar "persoonlijk kent bij het Loodswezen." De inspreker vindt dat "oude jongens krentenbrood" tot veiligheidsnorm is verheven. Een risicoanalyse voor een neerstortende helikopter voor de omgeving ontbreekt, net als inspraak van omwonenden op het Adacs-onderzoek.

De inspreker zegt dat GS hebben getoetst aan de bepalingen in art. 4 eerste en tweede lid van de beleidsregel voor het plaatsen van windturbines op, in of over Rijkswaterstaatwerken. De regels zijn: minstens 50 meter uit de rand van vaarweg, daarbinnen alleen als er geen hinder is voor wal- en scheepsradar en de minimale afstand tot de rand van de vaarweg is altijd tenminste de helft van de rotordiameter, dus 57 meter. Een aantal van de molens staat op minder dan 50 meter van de vaarweg. Zolang art. 4 van de beleidsregel niet wordt veranderd, kan de plaatsing niet doorgaan; er zijn geen bijzondere omstandigheden waardoor een afwijking is toegestaan.
De inspreker vraagt PS verstandig te zijn en te wachten met de VVGB tot zij weten hoe RWS op de zienswijze reageert. Daarnaast vraagt hij om onafhankelijk onderzoek te doen naar de milieuproblematiek in IJmuiden en uit oogpunt van goede ruimtelijke ordening de plaatsing van de zes stofventilatoren af te blazen.
(Applaus van de publieke tribune)

Mevrouw **Hensen** spreekt in op persoonlijke titel en namens de Vereniging IJmuiderstraatweg te IJmuiden. De inspreker stelt vast dat er totaal geen draagvlak is voor de plannen voor Windpark Spuisluis. Er wordt voorbijgegaan aan de gezondheids- en veiligheidsrisco's voor de omwonenden door plaatsing van acht supergrote windmolens in de directe omgeving. Blijkbaar heiligt het transitiedoel alle middelen. Aanvankelijk had de provincie als voorwaarde opgenomen dat er draagvlak van de omwonenden moest zijn. Bij aanvang van de plannen, in 2014, hebben Statenleden daar de mond vol van gehad. De inspreker vraagt zich af hoe betrouwbaar de Statenleden zijn als het op stemmen aankomt. Op 9 oktober 2017 hadden CDA en VVD het plan om een motie in te dienen om draagvlak bij de omwonenden als voorwaarde te stellen, maar dat is niet gebeurd.
De provincie heeft in 2014 verzuimd aan te geven hoe het draagvlak onderzocht moet worden. In het geval van Windpark Spuisluis is dit overgelaten aan de marktpartij, Eneco. Eneco heeft een gebiedsatelier en een inloopavond gehouden en een zogenaamde werkgroep in het leven geroepen. Deze activiteiten waren volgens de inspreker eenrichtingsverkeer; de omwonenden kregen halve informatie die alleen ging over de uitvoering van de plannen van Eneco. Er was sprake van een sturende invloed van de projectleidster van Eneco die zich kennelijk gesteund voelde door de provincie. De inspreker vindt dat het proces de naam "draagvlakonderzoek of het rekening houden met ontbreken van draagvlak" niet mag hebben.
GS hebben door een advocatenkantoor laten vaststellen dat het vasthouden aan het draagvlakcriterium niet houdbaar zou zijn en beter geschrapt zou kunnen worden. Daarna werd het criterium geschrapt en zijn daarmee de regels tijdens het spel veranderd. Op deze manier verliezen gewone burgers het vertrouwen in de eerlijkheid van het bevoegd gezag. De inspreker vindt dat het de taak van PS is om de monddood gemaakte burgers een stem te geven aangezien ze daartoe als vertegenwoordigers een eed hebben gezworen.
(Applaus van de publieke tribune)

De heer **Ludriks** (PVV) merkt op dat PS een motie hebben aangenomen waarin wordt gesteld dat draagvlak een essentieel onderdeel is voor de te realiseren windparken. Hij vraagt of de inspreker denkt dat zij nu wel de gezochte steun krijgt.

De **inspreker** heeft niets gehoord over steun door draagvlak. Eneco heeft gezegd dat men democratisch te werk is gegaan, maar heeft alleen de plannen meegedeeld. De bewoners zijn niet betrokken in een vroeg stadium. Er werd over de werkgroep heen gewalst. De rapporten bestaan alleen uit rekenmodules die zogenaamd de werkelijkheid in kaart brengen.

De heer **Stam** spreekt in als inwoner van Velsen-Noord en is raadslid in de gemeente Velsen namens Velsen Lokaal. Hij wil ingaan op het ontbreken van vertrouwen in de politiek en de rol van PS daarin. Op papier worden er mooie zaken door de provincie geïnitieerd, zoals een Milieubeleidsplan, grootschalig onderzoek naar de leefbaarheid van het NZKG, het belang van een gezonde leefomgeving voor Noord-Hollanders en windmolens die geplaatst moeten worden op industrieterreinen.
De inspreker sluit zich aan bij het centraal stellen van gezondheid in het Milieubeleidsplan. Vooral wat betreft de luchtkwaliteit moet er een schepje bovenop gedaan worden en moet men gezamenlijk aan de slag. Hij vindt dat de overheid niets met de mooie woorden en onderzoeken zoals het RIVM rapport naar fijnstof doet. De realisatie van de 685,5 MW is en blijft leidend, zeker bij GS. De windmolens van Windpark Spuisluis worden geplaatst in bewoond gebied en niet op een industrieterrein. Ook was de stapeling van milieueffecten reden om geen molens in Wijk aan Zee te plaatsen. Voor Spuisluis geldt dezelfde stapeling. De heer Weidema ging al in op de aanpassing van de meetmethode naar puntbronnen

op 25 oktober 2016, die opvallend snel kwam na de door Velsen Lokaal geagendeerde sessie "Stapeling van milieueffecten" op 13 oktober 2016.
De inspreker vervolgt met de rol van Eneco. Er is geen draagvlak gecreëerd; met een paar bijeenkomsten zijn niet alle inwoners gehoord, zoals Eneco beweerde. De werkgroep, waar de inspreker in zat, was een farce. Een second opinion was niet mogelijk en men is op eigen kosten naar Arnhem gereden om een nadere toelichting op het rapport m.b.t. de luchtkwaliteit van de heer Erbrink te krijgen. Volgens de projectleider kon zij zich voorstellen dat het aanpassen van het rapport op het gebied van grofstof zonder dat de werkgroep werd betrokken, vervelend was.
De inspreker vindt dat de woonbootbewoners tijdens de informatieavond schandalig zijn behandeld. De onderliggende boodschap was "oprotten, we hebben geen geld om te compenseren en geen andere ligplaatsen". Dat heeft tot gevolg dat de woonboot onverkoopbaar is en mensen persoonlijk failliet gaan. Als goedmakertje werd gezegd dat men hulp bij het zoeken naar een flatje en een verhuisvergoeding kon krijgen.
(Applaus van de publieke tribune)

De heer **Kramer** (VVD) vraagt wat de rol van de gemeente inzake de woonboten is geweest en waarom er niet eerder is opgetreden als deze illegaal waren.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt met welk doel de inspreker in de werkgroep is gaan zitten, in de hoop de windmolens tegen te houden of om de overlast te beperken?

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vraagt of de inspreker beweert dat GS PS onjuiste informatie voorleggen.

De **inspreker** antwoordt dat de rol van de gemeente duidelijk is. Men heeft 30, 40 jaar lang de woonboten getolereerd en de nu ondernomen actie kan bijna niets anders inhouden dan dat de woonboten ter wille van de windmolens weg moeten. Er wordt geen goede compensatie geboden en dat vindt de inspreker schandalig.
Wat betreft de werkgroep is de inspreker daarin gaan zitten omdat hij een vinger aan de pols wilde hebben m.b.t. de onderzoeken, met name die naar fijn- en grofstof. Er is specifiek naar de molen op de schrootoverslag gevraagd, maar die is nooit in het onderzoek meegenomen en daarna gebagatelliseerd. Gaandeweg heeft hij het vertrouwen verloren.
De vraag naar de juistheid van de gegevens is lastig, maar de inspreker is geneigd te antwoorden dat er een beslissing op basis van foutieve informatie moet worden genomen. Dit kwam duidelijk naar voren uit het verhaal over de turbulentie vanaf de grond en het feit dat de heer Erbrink eerst toegeeft dat dit bestaat en er in het officiële rapport vervolgens niets over schrijft.

De heer **Leever** (ONH) vraagt of de verworven rechten van de woonbootbewoners die ontstaan zijn doordat zij huur en nutsvoorzieningen hebben betaald, zijn gebaseerd op jaarcontracten of op een doorlopend huurcontract.

De **inspreker** kent de essentie hiervan niet.

De heer **De Leeuw** antwoordt als woonbootbewoner dat er altijd ontheffingen en vergunningen en een ligplaatsbeleid zijn gekomen van RWS. De gemeente heeft die in APV's en havenverordeningen weergegeven. De ontheffingen zijn gekoppeld aan een akte van verhuur die jaarlijks wordt betaald.

De heer **Rutteman** spreekt in als advocaat van de bewoners van de woonboten aan de Noordersluisweg en in de Derde Rijksbinnenhaven. Hij gaat ten eerste in op de regel dat windturbines 600 meter afstand moeten houden van een gevoelig bestemming of kwetsbaar object, waar woonboten onder vallen. De vraag is of het bestemmingsplan bepaalt of er sprake is van een positieve bestemming van de woonschepen en of daar rekening mee moet worden gehouden. Maar ook als dit niet het geval is en de woonboten daar op basis van overgangsrecht liggen, dan zijn ze er en is het de vraag of je ze daar zo gemakkelijk weg krijgt. 600 meter is een norm die de provincie zichzelf voor ruimtelijke ordening heeft opgelegd; als een kwetsbaar object daarbinnen valt, is er geen sprake van goede ruimtelijke ordening. Dit punt wordt in de zienswijzennota beoordeeld. Hierin wordt geconstateerd dat het afstandscriterium alleen speelt bij positieve bestemmingen, maar dat er wel problemen zijn met het geluid en slagschaduw waardoor de schepen worden overbelast. De oplossing van de provincie is dat de norm hiervoor niet van toepassing is, omdat de bewoners van woonschepen blijkbaar een bijzonder slag mensen zijn die zijn gaan wonen in een industriegebied en kennelijk geen last hebben van geluid. Bovendien zegt de provincie

dat er slechts tijdelijk sprake is van overlast omdat de bewoners daar toch weggaan; een duidelijke verband tussen de plotselinge acties van Rijkswaterstaat en die van de gemeente Velsen.
De inspreker vindt het ook opvallend dat Rijkswaterstaat in 2003 een ligplaatsbeleid voor woonschepen in het Noordzeekanaalgebied heeft opgesteld. Dit is overlegd met de gemeente en met instemming zijn de ontheffingen voor woonschepen verleend, met de mededeling dat de schepen pas moesten verhuizen als het nieuwe sluizencomplex gebouwd werd en dat dan compensatie zou worden gegeven. RWS trekt dit nu in op grond van de brief van de gemeente Velsen, die plotseling heeft ontdekt dat er een bouwvergunning nodig is. Ook wordt er geen compensatie geboden. De inspreker merkt op dat hier nog over geprocedeerd moet worden en dat het dus niet duidelijk is of dit de oplossing is voor de vraag of de windmolens geplaatst mogen worden. Hij wil de commissie meegeven om in afwachting van de uitspraak de VVGB aan te houden.
(Applaus van de publieke tribune)

Mevrouw **Visser** (PvdD) vraagt of de bewoners bereid zijn om te vertrekken als ze een behoorlijke compensatie krijgen.

De heer **Leever** (ONH) vraagt of de inspreker op de hoogte is van de situatie elders in Noord-Holland waarbij huizen binnen een straal van 600 meter bedrijfswoning zijn geworden om toezicht te houden op de molen en of dat een mogelijke variant voor de woonboten is.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt of de inspreker als advocaat ooit eerder heeft meegemaakt dat een groep bewoners minder rechten had dan anderen.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt of de inspreker inzicht kan geven in de vraag hoe lang het gaat duren voordat de woonboten daar weg moeten.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) zegt dat de provincie en de gemeente ervan uitgaan dat de boten in 2023 weg zijn en dat de bewoners de overlast van een paar jaar wel kunnen hebben. Zij vraagt wat er gebeurt als de bewoners blijven doordat ze rechtszaken winnen. Kunnen ze dan procederen omdat de plaatsing van de windmolens in strijd is met slagschaduw e.d.?

De **inspreker** antwoordt op de vraag over compensatie dat een goede compensatie een goede reden kan zijn om te vertrekken. De bewoners worden onder druk gezet en voelen zich niet meer welkom, maar op dit moment kunnen ze geen kant op.
De inspreker is op de hoogte van woningen die tot bedrijfswoning zijn gemaakt. In deze situatie geldt die oplossing niet. Kennelijk past het beleid niet en verzint men daar wat op. Hij vraagt zich af waarom er dan normen gesteld worden.
Het is moeilijk te zeggen of het gaat om een groep mensen met minder rechten. Blijkbaar worden rechten goed beschermd totdat men een ontwikkeling in de weg zit. Compensatie is in Nederland niet goed geregeld waardoor mensen gedwongen worden om terug te vechten.
Het proces kan wel een paar jaar duren. Er ligt alleen nog een besluit van RWS om de ontheffing in te trekken. De grondslag van de regeling is niet dat die ingetrokken kan worden vanwege een overtreding van het bestemmingsplan, dus de inspreker vraagt zich af of de grondslag wel geldig is. Als de gemeente Velsen in 2023 gaat handhaven, is dat het moment waarop de procedures starten. Het is aan de overheden zelf om voortvarend op te treden. Over ongeveer twee jaar is duidelijk wat de Raad van State ervan vindt, maar dan zit men nog met het besluit van de gemeente Velsen.
De slagschaduw en geluidshinder die in 2023 zouden kunnen optreden bij de woonschepen zijn, zolang onduidelijk is of die schepen er kunnen blijven liggen, relevante ruimtelijke afwegingen en in strijd met een goede ruimtelijke ordening aangezien de normen worden overschreden.

<u>EERSTE TERMIJN</u>
De heer **Ludriks** (PVV) herhaalt dat de PVV tegen windparken is. Omwonenden ondervinden er last van, zoals de insprekers duidelijk kenbaar maken. Hij bedankt de aanwezigen in de zaal voor hun komst. De omwonenden hebben niet alleen last van geluid, maar ook van slagschaduw en het veranderende uitzicht. Bij Windpark Spuisluis zijn de omwonenden bang dat de windmolens het aanwezige fijnstof nog eens extra verspreiden.
De heer Ludriks stelt dat als de woonbootbewoners hun zaak bij de rechter winnen, de windmolens er niet kunnen komen omdat de norm van 600 meter niet gehaald wordt. Hij vraagt of er gewacht moet worden op de uitspraak voordat het plan doorgezet wordt. Daarnaast ligt in de nabijheid van de geplande

windmolens een hogedrukaardegastransportleiding van de Gasunie over het Binnenkanaal. De heer Ludriks vraagt op welke afstand die ligt. Volgens hem is er sprake van een gevaarlijke situatie.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vult aan dat het project oude wijn in oude zakken is. De provincie is verplichtingen aangegaan met het Rijk en GS verschuilen zich achter afspraken met coalitiepartijen. Door gebrek aan dualisme zal dit voorstel 12 februari worden aangenomen in PS, nadat de coalitiepartijen krokodillentranen hebben gehuild en kritische vragen hebben gesteld.
De heer Van der Sluijs hoort graag wat de reden is om de windmolens op deze plek neer te zetten. Hij vraagt of er met de werkgroep is besproken dat de waarde van de huizen zal dalen, zo niet waarom niet, dat er een mogelijkheid bestaat voor het aanvragen van planschade en of is uitgelegd hoe die procedure werkt.
De heer Van der Sluijs merkt dat er veel kennis bij de insprekers zit, meer dan bij het gemiddelde Statenlid of GS. Hij vraagt waarom niets met die kennis wordt gedaan.
(Applaus van de publieke tribune).

De heer **Leever** (ONH) zegt dat de ONH niet enthousiast wordt van windmolens op land. Hij vraagt waarom deze windmolens niet in de Wieringermeer kunnen worden geplaatst, waar inmiddels al 100 molens komen. Wat is nut en noodzaak ten opzichte van deze molens t.o.v. het woongenot van mensen in de omgeving? In de werkgroep zitten behoorlijk wat mensen met kennis. Hoewel hij niets wil afdoen aan de kennis van GS en de ambtenarenstaf, merkt hij op dat een rapport gewillig is en men daar alle kanten mee op kan.
De heer Leever acht het niet wenselijk dat de molens er op deze plek komen.
(Applaus van de publieke tribune)

De **voorzitter** benadrukt dat PS een advies moeten geven over de VVGB en de goede ruimtelijke ordening en niet zozeer over de vraag of de windmolens er wel of niet moeten komen.

De heer **Bruggeman** (SP) vindt dat er veel onduidelijkheden en vragen in deze zaak zijn. Hij is daardoor helaas gedwongen om een technisch verhaal op te hangen. Nu hij alle insprekers nog een keer gehoord heeft, begrijpt hij heel goed waarom deze mensen niet alleen boos zijn maar zich ook door de overheid verlaten voelen.
De woonboten gelden niet mee voor de 600 meter-grens omdat ze geen gevoelige bestemming zijn. In de toelichting op de PRV staat over de gevoelige bestemming dat het gaat om bestemmingen in bestemmingsplannen als woningen of andere geluidsgevoelige gebouwen zoals in het Besluit geluidshinder of beperkt kwetsbare objecten als bedoeld in art. 1 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen. De laatste zijn kantoorgebouwen, restaurants, winkels, bedrijfsgebouwen en objecten met een hoge infrastructurele waarde zoals een elektriciteitscentrale. In antwoord op een technische vraag hebben GS aangegeven dat er binnen 600 meter een cafetaria, een autolaadkranenbedrijf en een kantoormeubelwinkel staan en dat op het Sluiscomplex enkele beperkt kwetsbare objecten staan. Dan vergeten ze ENCI op 150 meter afstand van de vierde en vijfde windmolen en de elektriciteitscentrale van de NUON die op ongeveer 500 meter van de zesde windmolen staat.

> De heer **Van der Sluijs** (PVV) is blij met de steun van de SP en dat die tegen de windmolens gaat stemmen, maar hoort graag wat het verschil is met het plaatsen van windmolens op bedrijvenparken.

De heer **Bruggeman** (SP) antwoordt dat er in het algemeen geen mensen wonen op bedrijvenparken, maar in dit geval wel. Er bevinden zich ook allerlei andere beperkt kwetsbare bestemmingen die volgens de PRV moeten meetellen bij de 600 meter-grens. GS vinden dat dit niet hoeft omdat het geen geluidsgevoelige objecten zijn. Hij vraagt de gedeputeerde waar in art. 1 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) staat dat objecten alleen beperkt kwetsbaar zijn als ze geluidsgevoelig zijn. In de toelichting op de PRV staat dat het begrip "beperkt kwetsbaar object" ook is geïntroduceerd voor gevaar en tegen slagschaduw. In antwoord op de technische vraag hierover zeiden GS dat de toelichting als illustratie is bedoeld en niet juridisch bindend is. De heer Bruggeman vraagt zich af waarom de toelichting dan wel juridisch bindend is voor de woonboten.
In de brief van 28 juli 2017 kregen de woonbootbewoners te horen dat ze weg moeten. De provincie is nadrukkelijk de eerste ondertekenaar. RWS en de gemeente zijn als gewillige hulptroepen ingeschakeld. Sommige woonboten liggen er al 35 of 40 jaar en de heer Bruggeman kan zich niet voorstellen dat het toeval is dat de provincie ze nu ineens weg wil hebben. Als de 600 meter-grens niet geldt voor de woonboten, waarom moeten ze dan eigenlijk weg. In de nota op de toelichting van de PIP voor de Tweede

Nieuwe Zeesluis staat overigens dat het aantal woonboten en bewoners door de nieuwe sluis niet zou veranderen. De heer Bruggeman vraagt of dat geen toezegging in de zin van het vertrouwensbeginsel is. Een andere technische vraag is hoe wordt bijgehouden dat de provincie niet over de 685,5 MW, de bovengrens volgens de PRV, heengaat. GS zeggen hierop dat er verschillende onzekerheden zijn waardoor het altijd een inschatting blijft, vooral vanwege de vraag welk type turbine wordt gebruikt. De heer Bruggeman kan voorspellen dat initiatiefnemers alleen maar grotere windmolens gaan plaatsen. De RVO, die dit ook bijhoudt, komt in haar monitor uit op een overschrijding van 5,9 MW. Hij vraagt of dit overzicht klopt en zo niet, waar het verschil in zit. Zijn vraag hoe de provincie dit gaat bijhouden en controleren is niet beantwoord.
De heer Bruggeman vraagt waarom is gekozen voor de weegschaal die de geringste toename aangeeft en waarom GS eraan voorbij zijn gegaan dat het fijnstof komt uit schoorstenen van Tata die ongeveer even hoog zijn als de windmolens.
De heer Bruggeman vindt dat er zoveel onzekerheden en onduidelijkheden over de feiten zijn, dat er een second opinion moet komen. Waarom geldt niet dat de milieudruk voor de omwonenden nu al heel hoog is? Waarom was cumulatie wel een argument om Windpark Wijk aan Zee niet door te laten gaan en hier niet? Voldoet het knopje waarmee helikopters de windmolens kunnen uitzetten aan het Besluit burgerluchthavens en andere regels? Waarom wordt niet met de VVGB gewacht tot de watervergunning onherroepelijk is aangezien de molens op minstens 57 meter van de waterweg moeten staan? Kan men niet wachten op het uitsluitsel over de woonboten? De heer Bruggeman begrijpt goed hoe boos en alleen de omwonenden zich voelen. Voor de SP geldt: Windpark Spuisluis komt er niet.
(Applaus van de publieke tribune)

> De heer **Kramer** (VVD) vraagt of hij uit de woorden over de overschrijding van de 685 MW kan opmaken dat de SP het daarop wil houden.

De heer **Bruggeman** (SP) zegt dat dit klopt, maar dat PS dit ook willen omdat dat is afgesproken. Windmolens op land zijn inmiddels achterhaald. Ze horen op zee. De elektriciteitscentrale die vlakbij de Spuisluis staat heeft een vermogen van 840 MW en dus meer dan al de windmolens bij elkaar, waarvoor half Noord-Holland verpest wordt. Hij meent dat de VVD dat ook van mening is.
(Applaus van de publieke tribune)

De **voorzitter** merkt op dat ze enthousiasme van het publiek begrijpt, maar vraagt of het niet steeds wil applaudisseren. Zij stelt voor om na afloop van het debat een groot slotapplaus te geven.
De voorzitter wijst de heer Bruggeman erop dat hij nog maar een halve minuut spreektijd heeft.

De heer **Klein** (CU-SGP) constateert dat er vanavond heel wat bedenkingen zijn genoemd. De Spuisluis is een ingewikkelde plek voor windturbines omdat er veel gebeurt, maar ook een goede plek omdat de provincie de windmolens in een industrieel landschap wil neerzetten. Het is geen gemakkelijke keuzed omdat het voor de omwonenden wederom een aantasting van hun woonomgeving is, die al wordt gekenmerkt door een beperkte natuurlijke schoonheid, geluidsoverlast en veel fijnstofoverlast. Dit is in de procedure meegenomen door een onderzoek te doen naar de gevolgen van de windmolens op de stofneerslag in het gebied. Het rapport concludeert dat die effecten er nauwelijks zijn. De insprekers zijn niet overtuigd van de objectiviteit en kwaliteit van het rapport. De heer Klein vindt dat zorgelijk. Hij ziet echter geen reden om te twijfelen aan de conclusies van het rapport. Hij vindt het wel teleurstellend dat een breedgedragen gevoel van onrechtvaardigheid en oneerlijkheid leeft bij de omwonenden en dat zij het idee hebben dat er over hen heen wordt gewalst. De heer Klein is bang dat daar met een volgend rapport of een second opinion niet veel aan veranderd wordt, aangezien het blijft gaan om papieren en modellen zolang de molens er niet staan.
De heer Klein vraagt de gedeputeerde wat zijn perceptie is over de vraag waarom het niet lukt om het eens te worden over de feiten. Daarnaast vraagt hij of men wellicht achteraf kan concluderen of de rapporten wel of niet kloppen door het monitoringssysteem te gebruiken. Uit oogpunt van een betrouwbare overheid vindt hij het belangrijk dat men geen onduidelijkheid laat ontstaan over wat de rapporten zeggen.
Een tweede probleem bij de vergunning is de aanwezigheid van woonboten. GS beargumenteren dat deze een goede ruimtelijke ordening niet in de weg staan omdat ze daar niet rechtmatig liggen en in de toekomst verwijderd zullen worden. Wat de heer Klein betreft is het logisch dat een niet legale situatie geen definitieve beperking aan ruimtelijke plannen kan geven. Tegelijkertijd realiseert hij zich dat het voor de mensen een groot persoonlijk drama is als je verplicht moet verhuizen. De CU-SGP-fractie vindt het raar dat hier op geen enkele manier compensatie tegenover staat. Hij vraagt de gedeputeerde hoe dit zit; dat de gemeente Velsen nu begint met handhaving wekt toch de suggestie dat dit is om deze

windmolens mogelijk te maken. Moeten de woonbootbewoners weg vanwege de windmolenplannen of hebben die er niks mee te maken?

De heer **Papineau Salm** (PvdA) bedankt de insprekers voor hun tijd en onderbouwde verhalen. Hij heeft een aantal opmerkingen waar hij graag van de gedeputeerde een reactie op wil krijgen. Hij merkt op dat met dit plan twaalf oude en overlastgevende molens elders in Noord-Holland uit de roulatie worden genomen. De heer Papineau Salm vraagt hoe de gedeputeerde aankijkt tegen het rapport over de luchtkwaliteit en of hij zijn hand ervoor in het vuur durft te steken dat het de juiste informatie geeft. Daarnaast vraagt hij of de gedeputeerde kan toelichten wat de rol van provincie richting de gemeente en RWS is om een goede regeling voor de woonboteneigenaren te krijgen. Ook vraagt hij of er oplossingen zijn voor de verwachte overlast als de molens geplaatst worden terwijl de woonboten er nog liggen. Tot slot vraagt de heer Papineau Salm of de gedeputeerde vindt dat het draagvlak voldoende is opgebouwd en hoe hij tegen de commentaren daarop aankijkt.

Mevrouw **De Meij** (ONH) vraagt per interruptie wat de heer Papineau Salm er zelf van vindt.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) zegt dat zijn partij voorstander is van windenergie, ook op dit soort plekken en bij dit soort activiteiten. Hij wil graag eerst antwoord op de vragen die met het proces te maken hebben.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt wat de heer Papineau Salm er zelf van vindt en of hij een onafhankelijk onderzoek wil instellen. GS zullen zeer waarschijnlijk zeggen dat ze instaan voor de rapporten.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) constateert dat er twee verhalen zijn: dat van de insprekers en dat van GS in de voordracht. Hij hoort graag van GS hoe zij tegen hun eigen argumentatie aankijken. Een Statenlid hoort te controleren hoe de rapporten zijn gemaakt.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) is verbaasd over deze woorden. De heer Papineau Salm heeft een motie ondersteund die ging over draagvlak voor projecten en dat de keuze en dat de afweging die daarbij wordt gemaakt aan PS worden voorgelegd. Hij krijgt de indruk dat de heer Papineau Salm dit terzijde schuift en afwacht wat GS ervan vinden.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) zegt dat hij juist naar het rapport en het draagvlak heeft gevraagd.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) heeft het idee dat zij in een B-film zit. Vorig jaar is zij door een brand haar huis enkele maanden kwijt geweest en zij kan zich de stress van de woonbootbewoners goed voorstellen. 50PLUS zal tegen voordracht van de VVGB stemmen. De effecten op de luchtkwaliteit van het fijnstof in het IJmondgebied mogen niet nog verder toenemen. De windturbines zullen door de enorme turbulentie zorgen voor verplaatsing van fijnstof. Mevrouw De Meij vindt het opmerkelijk dat het rapport van Erbrink is herschreven en is niet overtuigd van de cijfers hierin.
Totdat de gemeente Velsen in samenspraak met de provincie de woonboten probeert weg te krijgen, hebben de woonboten te maken met nog meer geluidshinder en slagschaduw. 50PLUS vindt dit onaanvaardbaar. De normen gelden niet omdat ze daar zogenaamd illegaal liggen en weg moeten. Mevrouw De Meij vraagt hoe het zit met de verleende vergunningen en ontheffingen aan de bewoners. Als de bewoners er na 2020 nog zijn, wordt ze eventueel een financiële tegemoetkoming door Eneco gegeven, maar wie zit daar dan nog op te wachten. GS hebben 50PLUS niet kunnen overtuigen van het feit dat de woonboten er illegaal liggen. Het belang van de energietransitie gaat blijkbaar voor het belang van veiligheid en gezondheid van bewoners. Windmolens op land worden door heel veel bewoners als overlast ervaren.
Mevrouw De Meij herinnert aan de molens bij het Westfrisiapark die er moesten komen vanwege het overgangsrecht. Deze woonboten vallen ook onder het overgangsrecht, maar moeten verdwijnen. 50PLUS vindt dit juridisch onbehoorlijk bestuur en willekeur. De aanwezigheid van de windmolens in de buurt van helikoptervluchten kan zorgen voor onveilige situaties. 50PLUS is tegen de ruimtelijke onderbouwing. Het rammelt aan alle kanten en er wordt veel recht gepraat wat krom is. Het draagvlak, waar veel fracties de mond van vol hebben, blijkt maar weer eens een loze kreet.
(Applaus van de publieke tribune)

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat VVD voor de VVGB zal stemmen. Er wordt gevraagd of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Alles afwegende wat er is gezegd, ook door de insprekers, is zijn

conclusie dat dit het geval is. Er kunnen inderdaad twijfels zijn over wat een goede ruimtelijke ordening is, maar alles wat gevraagd is en wat onderzocht moest worden, is beantwoord en onderzocht.
Een tweede onafhankelijk onderzoek, zoals de PvdA voorstelde, lijkt hem een mogelijkheid.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) zegt dat hij heeft gevraagd hoe GS tegen het rapport aankijken en niet om een tweede onderzoek.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat het feit dat Eneco opdrachtgever is de vraag oproept hoe onafhankelijk het rapport is. Hij is benieuwd naar het antwoord van GS en wil duidelijkheid over de vraag of de provincie het rapport kan toetsen en of daarvoor voldoende kwaliteit in huis is.
De heer Kramer is verrast dat er geen vragen zijn gesteld over de flora- en fauna-gevolgen in het rapport. Hij had verwacht dat er reacties van milieuorganisaties zouden zijn omdat er vogels in het geding zijn.
De heer Kramer is benieuwd hoe GS aankijken tegen de procedures voor het verdwijnen van de woonboten.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) merkt op dat de VVD zich, terecht, druk maakt om vogels, maar hoort graag wat men vindt van de rechten van de woonbootbewoners.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat niet zozeer de VVD de vogels een punt vindt, maar de groene partijen in PS in het algemeen en dat men die daar nu niet over hoort. Als het over windmolens gaat, kan blijkbaar alles, maar als het over een weg gaat is zelfs de kleinste zandkever een probleem. Hij is het met mevrouw De Meij eens dat er een goede regeling voor de woonbootbewoners moet komen. Wellicht dat de provincie daarin een gebaar kan maken.

De heer **Heijnen** (CDA) zegt dat het bij deze VVGB gaat om molens op een industriegebied en dat die zijn voorkeur hebben. GS hebben een heldere voordracht gemaakt waarin twee problemen naar voren komen: luchtkwaliteit en woonboten die binnen de 600 meter liggen. De woonboten horen er volgens de provincie, de gemeente en Rijkswaterstaat niet te liggen, dus dat kan geen reden zijn om de molens tegen te houden. De heer Heijnen roept, ook horende de inspraak van vandaag, de betrokken overheden op om netjes om te gaan met de woonbootbewoners en hen op een goede manier te begeleiden naar de toekomst.
De CDA-fractie is er niet van overtuigd dat de luchtkwaliteit erger wordt door de plaatsing van de windmolens, zoals ook uit het rapport blijkt. Zij maakt zich in het algemeen wel zorgen over de luchtkwaliteit in het gebied en wil dat de provincie zich samen met de gemeente vol blijft inzetten om de luchtkwaliteit in algemene zin te verbeteren.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt of het CDA ook voor de VVGB stemt als de woonbootbewoners daar weg moeten.

De heer **Heijnen** (CDA) wil niet treden in de discussie of de woonboten er wel of niet horen te liggen. Er is geconstateerd dat de woonboten er illegaal liggen, dus dat is geen reden om de windmolens tegen te houden. Wel vindt hij dat de overheid moet helpen bij het verzorgen van goede nieuwe bewoning of op een andere manier moet helpen.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt of als er geen goede regeling wordt getroffen en er geen draagvlak onder de bewoners is, het CDA voor plaatsing van de windmolens stemt.

De heer **Heijnen** (CDA) zegt dat hij heeft geconstateerd dat de overheden zeggen dat de woonboten er vanaf 2023 niet meer liggen. Dan is er geen reden om de molens tegen te houden.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraagt hoe de heer Heijnen er zo van overtuigd kan zijn dat de woonboten er na 2023 niet meer liggen. In het rapport staat namelijk dat als ze er nog liggen Eneco een financiële vergoeding wil geven.

De heer **Heijnen** (CDA) baseert zich op de uitspraken van de gemeente Velsen dat die vanaf 2023 gaat handhaven.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) vraagt hoe de VVD tegenover het draagvlak staat, aangezien zij ook de motie hebben ondertekend.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat de VVD zoals bekend niet staat te springen bij het plaatsen van windmolens op land. De afspraak is echter gemaakt om 685,5 MW aan windmolens op land te realiseren en die komt de VVD na. Het blijft echter bij de 685,5 MW en hij is blij met de steun van de SP op dat punt. Waar een windmolen wordt geplaatst is weerstand en dat zal altijd zo zijn. Als de PVV het een realistisch idee vindt dat daarvoor draagvlak zal ontstaan, is men bij hem niet aan het juiste adres.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) vraag of "afspraak is afspraak" betekent dat het niet interessant is wat de bewoners vanavond naar voren brengen, maar dat de 685,5 MW er coûte que coûte moeten komen.

De heer **Kramer** (VVD) vindt het een rare vertoning worden. Er worden interrupties gepleegd met vragen die hij al beantwoord heeft. Als het aan de VVD had gelegen, was het bij minder windmolens gebleven. Dat is nu eenmaal niet zo. Het windmolenpark stond al langer gepland en het enige wat vanavond wordt gevraagd is of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Daar hebben PS aan te toetsen.

Mevrouw **Strens** (D66) zegt dat bij de bespreking de ontwerpverklaring van geen bedenkingen D66 nog twee onderwerpen had waar het meer duidelijk over wilde hebben: luchtkwaliteit in verband met het fijnstof en de woonschepen binnen de 600 meter. Over beide onderwerpen is meer duidelijkheid gegeven en wat D66 betreft is dat op een zorgvuldige wijze gedaan en is er een nette reactie gekomen op de zienswijzen. D66 is van mening dat wordt voldaan aan een goede ruimtelijke ordening. Echter, de luchtkwaliteit in dit gebied is kwetsbaar - met of zonder windmolens - en daarom is het goed om te bekijken of in een ander verband kan worden besproken of er mogelijkheden zijn om die te verbeteren of aan monitoring te doen. De luchtkwaliteit is an sich geen reden om tegen de VVGB te stemmen.
Mevrouw Strens vraagt of het klopt dat dit de laatste VVGB is die wordt besproken.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt of D66 kan reageren op de feiten die vanavond zijn aangedragen en die op zijn minst twijfel zaaien over de uitkomsten.

Mevrouw **Strens** (D66) zegt dat D66 zich heeft gebaseerd op de voorliggende stukken en niet van mening is dat er vanavond nieuwe feiten boven tafel zijn gekomen.
(Boegeroep vanaf de publieke tribune)

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vindt dat hetgeen vanavond is aangevoerd juist inhoudt dat D66 zou moeten twijfelen aan de inhoud van de stukken.

Mevrouw **Strens** (D66) zegt dat zij heeft meegewogen wat is ingebracht en dat zij de reacties eerder heeft gehoord. In het totaal leidt dit niet tot een andere afweging. Het is heel vervelend als mensen het idee hebben dat er niet op een juiste wijze naar hen is geluisterd en dat ze niet volwaardig deel hebben genomen aan de werkgroep, maar PS moeten toetsen of er sprake is van een goede ruimtelijke ordening en dat is het geval, ook als hetgeen vanavond is ingebracht wordt meegenomen.

Mevrouw **Kocken** (GroenLinks) vindt dit een lastige discussie, die door sommige mensen ook wel opportuun gevoerd wordt. Een tijd geleden is een motie behandeld waarin opgeroepen werd om draagvlak als criterium te hanteren. Men heeft echter moeten vaststellen dat de Raad van State draagvlak geen ruimtelijk argument vindt. Het is treurig dat er weinig draagvlak is, maar is dat niet iets waarop de VVGB kan afketsen. Door dit te suggereren geeft sommige partijen te veel hoop. Als iemand geen vergunning krijgt met als argument dat er geen draagvlak is, zal men bij de Raad van State te horen krijgen dat het oordeel niet juist is. PS moeten eerst beoordelen of de VVGB ruimtelijk verantwoord kan worden en dan komen ze pas tot de andere vragen. Mevrouw Kocken vraagt zich of PS die überhaupt kunnen beantwoorden, zoals de vraag over woonboten die door de Raad van State beoordeeld moet worden. Zij heeft niet de illusie dat zij kan overzien hoe het proces uiteindelijk gaat uitpakken, maar moet daar wel over oordelen. De vraag is of GS terecht zeggen dat het geen gevoelige bestemming is omdat de woonboten niet zijn bestemd of dat de bewoners terecht zeggen dat gewoonterecht en andere argumenten ervoor zorgen dat de bestemming gevoelig is en daarom geen vergunning kan worden verleend.
Mevrouw Kocken bespeurt de teneur om windmolens dan maar op zee te zetten. GroenLinks is er echter van overtuigd dat er heel veel windmolens en veel duurzame energie nodig zijn.
De VVD vroeg waarom de groene partijen zich opeens niet druk maken over flora en fauna die in het geding is. Dat is in zijn algemeenheid niet waar, maar het opofferen van een deel van de flora en fauna

om ervoor te zorgen dat de wereld kan voortbestaan, vindt mevrouw Kocken net iets belangrijker dan het opofferen van flora en fauna om nog een weg aan te leggen.
Er wordt gedaan of iedereen vanuit zijn idealen de keuze kan maken of er wel of geen sprake is van een goede ruimtelijke ordening. Dit doet geen recht aan de vraag die wordt gesteld. Het is lastig om het rapport terzijde te schuiven, terwijl de insprekers goede argumenten hebben. Mevrouw Kocken zou graag een objectief rapport krijgen, maar vraagt zich af of dat er ooit kan zijn omdat men uiteindelijk in de praktijk zal moeten vaststellen of het wel of geen goed idee is geweest. Zij hoopt dat de gedeputeerde iets kan zeggen over een eventuele second opinion van bijvoorbeeld het RIVM. Omdat zij niemand zand in de ogen wil strooien, merkt ze daarbij op dat zij veronderstelt dat er uiteindelijk geen ruimtelijke argumenten zijn waarop de VVGB zou moeten worden afgewezen.

Mevrouw **Visser** (PvdD) sluit zich aan bij de woorden van de CU-SGP en GroenLinks. Zij vraagt hoe het verschil in perceptie van het rapport kon ontstaan en of de luchtkwaliteit gemonitord kan worden door een bureau dat niet door Eneco wordt betaald. De PvdD vindt dat de woonbootbewoners zeker niet de dupe mogen worden van veranderingen in een gedoogbeleid van meer dan 30 jaar oud en dat een redelijke compensatie en een nieuwe plek moet worden aangeboden.
De PvdD vindt dat de provincie strengere maatregelen moet nemen om de luchtkwaliteit in het IJmondgebied en de rest van de provincie te waarborgen. Daarbij dienen de regels van de WHO gehanteerd te worden en niet die van de EU.
Wat betreft de vogels merkt mevrouw Visser op dat het verkeer en de 130 km/u van de VVD meer slachtoffers per jaar maken dan windmolens. Er is ook onderzoek geweest dat zegt dat door alle fossiele energiecentrales te vervangen door windparken, er per jaar 70 miljoen vogellevens kunnen worden gespaard. In het gebied is een natuuronderzoek gedaan naar de flora en fauna. Daaruit komt dat er voor vleermuizen geen effecten zijn en dat het effect van additionele sterfte op een gunstige staat van instandhouding van de betrokken populaties is uitgesloten.

De heer **Kramer** (VVD) vindt dat de PvdD selectief leest. In het rapport staat dat er circa 90 aanvaringsslachtoffers per jaar worden verwacht. Zonder de windmolens zouden die aanvaringen er niet zijn.

Mevrouw **Visser** (PvdD) antwoordt dat zonder de 130 km/u van de VVD er nog veel minder vogels het slachtoffer zouden zijn.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat het daar vanavond niet over gaat. Het is goed om te horen dat de PvdD het opneemt voor álle dieren.

Mevrouw **Visser** (PvdD) vervolgt dat het gaat om 0,0007%. Dat percentage heeft geen negatief effect op de populatie.

De heer **Ludriks** (PVV) vraagt wat de PvdD van de mensen op de woonboten vindt.

Mevrouw **Visser** (PvdD) antwoordt dat zij dit al gezegd heeft.

De **voorzitter** stelt voor om naar de beantwoording van de gedeputeerde te gaan.

De heer **Van der Hoek** (ged.) doet een voorstel van orde. Er zijn veel vragen gesteld. Hij wil die ordentelijk beantwoorden en met de ambtenaar doorlopen wat technische vragen zijn en waar een meer politieke weging van belang is.

De **voorzitter** schorst de vergadering tot 21.35 uur.

De **voorzitter** heropent de vergadering. Zij verzoekt de publieke tribune ook respect te tonen voor de sprekers waar men het niet mee eens zijn. Het roept vervelende gevoelens op als men fluit en boe roept. Zij vraagt het publiek dit achterwege te laten, net als het applaudisseren voor de sprekers waarmee men het wel eens is. Zij heeft er geen bezwaar tegen als men zich na afloop van het debat laat horen, maar liever niet tussendoor.

De heer **Van der Hoek** (ged.) begint met het draagvlak in algemene zin. Draagvlak is geen criterium. Het is niet in de PRV opgenomen en ook de Raad van State weegt het niet. De VVGB is een juridisch

instrument waarbij het gaat om ruimtelijke toetsing en daarbij is draagvlak, hoe vervelend ook voor de bewoners, niet van belang.
Er werd opgemerkt dat het draagvlak uit de plannen is verdwenen. De gedeputeerde merkt op dat het geen plannen van de provincie zijn maar van Eneco. GS en PS hebben die te toetsen.
Er is ook opgemerkt dat de spelregels tijdens de wedstrijd zijn veranderd. De gedeputeerde is benieuwd naar het moment dat dat is gebeurd. Als wordt gedoeld op het rapport over de luchtkwaliteit, dan kan hij melden dat dit mede op aandringen van de werkgroep is aangepast; over een eerdere versie werd gezegd dat men appels met peren vergeleek en dit is aangepast. Dit is transparant beschreven en niet in een achterkamertje besloten.
Er is de notie, ook van een aantal partijen, dat er over mensen wordt heen gewalst. De gedeputeerde herkent dit niet. Hij heeft er begrip voor dat mensen vinden dat de rapporten gebaseerd zijn op normeringen, cijfers en specifieke kennis, maar zowel de bewoners als GS en PS zijn, uitzonderingen daargelaten, geen specialisten. Het is van belang om de rapporten te gebruiken voor een goede afweging. Het is niet aan de gedeputeerde om daar vandaag verder uitleg aan te geven. Daarvoor zijn er de technische vragen gesteld en daar is op geantwoord. Als de rapporten niet geloofd worden, is dat de keuze van de fracties. De gedeputeerde stelt voorop dat GS niet twijfelen aan de uitkomsten. Als partijen dit wel doet, dienen ze dit ook te motiveren.

> De heer **Van der Sluijs** (PVV) zegt dat de berekening van het fijnstof aan de hand van puntbronnen lager uitkwam dan de eerdere berekening aan de hand van lijnbronnen. Hij constateert dat de gedeputeerde dit niet als verandering van de spelregels tijdens het spel ziet.

De heer **Van der Hoek** (ged.) merkt op dat hij net heeft gezegd dat er verandering heeft plaatsgevonden, maar dat die transparant is: het staat in de stukken en er is gemotiveerd waarom dit is gedaan. Daarbij was het op aandringen van de werkgroep.
De PVV heeft gevraagd wat er gebeurt als de woonbootbewoners naar de rechter gaan en de zaak winnen. De gedeputeerde vindt dit een alsdan-vraag die hij niet kan beantwoorden. Ook werd er gevraagd of er gewacht moet worden op de uitspraak. Het antwoord daarop is nee. Het bestuur moet binnen een redelijke termijn besluiten. De inwoners en de initiatiefnemer hebben daar recht op.
De hogedrukaardgasleiding ligt op 269 meter. Op de vraag waarom de provincie een besluit over de plannen neemt, antwoordt de gedeputeerde dat er een initiatiefnemer een aanvraag heeft ingediend die past binnen het beleid en dat een fatsoenlijke overheid een dergelijke aanvraag dient te behandelen. Daarnaast is er een beleidsdoel Wind op Land vastgesteld waarbij in het kader van de energietransitie en een afspraak met het Rijk een bepaalde doelstelling dient te worden gehaald. Daar past deze aanvraag in.

> De heer **Van der Sluijs** (PVV) concludeert dat de rechten van Eneco boven de rechten van de bewoners op een fijne, mooie omgeving worden gesteld.

De heer **Van der Hoek** (ged.) wil zich geen woorden in de mond laten leggen. Hij heeft dit niet gezegd, maar dat de provincie een fatsoenlijke overheid moet zijn en dat iedereen, initiatiefnemer en bewoners, het recht heeft om binnen een bepaalde termijn een fatsoenlijk antwoord te krijgen. Daarom kan de provincie niet wachten op de uitspraak van een traject dat misschien heel ang gaat duren. Als de PVV het belangrijk vindt dat die uitspraak er ligt, moet zij dit meenemen in het eindoordeel over de VVGB. Dat oordeel is echter al aan het begin van het betoog gegeven.

> De heer **Van der Sluijs** (PVV) zegt dat hij blij is dat zijn voorspelling uitkomt.

De heer **Van der Hoek** (ged.) denkt dat de heer Van der Sluijs misschien een ander beroep kan kiezen, zodat hij wat met deze gave kan doen.
In de werkgroep is besproken dat de waarde van huizen minder zou worden en is de planschadeprocedure besproken. De provincie is geen deelnemer geweest van de werkgroep, maar tijdens de inloopavond is het aan de orde gekomen.
De gedeputeerde zegt dat de kennis van de insprekers niet terzijde is geschoven, maar gemotiveerd wordt weerlegd in antwoord op de zienswijze. Hij heeft vanavond geen nieuwe informatie gehoord. Als de insprekers menen dat daar wel sprake van is, vraagt de gedeputeerde zich af waarom die niet in aanvulling op de zienswijze is aangeleverd. Dan kunnen GS er op een ordentelijke manier op reageren.
Op de vraag van ONH waarom de windmolens niet in de Wieringermeer komen, antwoordt de gedeputeerde dat het om een aanvraag voor een herstructureringsgebied gaat, waarop wordt gereageerd.

De heer **Leever** (ONH) merkt op dat men bij elk nieuwe windpark verzandt in dezelfde discussie; bewonersgroepen voelen zich in de kuif gepikt, dorpen vallen uit elkaar, woningen worden bedrijfswoningen. De provincie dient een weg te vinden om zo min mogelijk schade voor de burger aan te richten. Hij vraagt waarop het college niet op voorhand aangeeft dat het verstandiger is om naar een ander gebied te kijken en niet sturend optreedt.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) interrumpeert dat PS een nota met zoekgebieden hebben vastgesteld waar het betreffende gebied er een van is. Het is logisch dat partijen daarop inspelen. Hij vindt het raar dat de heer Leever zegt dat het vastgestelde beleid nu niet meer geldt.

De heer **Leever** (ONH) vindt dat er ook iets als voortschrijdend inzicht bestaat.

De heer **Van der Hoek** (ged.) reageert dat net het punt is gemaakt dat de spelregels niet veranderd mogen worden tijdens de wedstrijd. In dit geval zijn het de spelregels over herstructureringsgebieden die moeten worden gevolgd.
De heer Leever heeft opgemerkt dat een rapport gewillig is. De gedeputeerde denkt dat de discussie niet die kant op moet gaan. Ook zegt de heer Leever dat hij tegen is. De gedeputeerde wil meegeven, ook aan andere partijen, dat de zorgvuldige besluitvorming die GS betrachten ook geldt voor PS. Als PS dit besluit afwijzen, verwacht hij dat de fracties een goede en gedegen onderbouwing geven, zodat bijvoorbeeld Eneco op grond van de afwijzing in bezwaar kan gaan.

De heer **Leever** (ONH) wil de gedeputeerde geruststellen; ONH zal straks met een gedegen en verantwoorde motie in PS komen.

De heer **Bruggeman** (SP) vraagt waarom niet in minnelijk overleg met Eneco is besproken of de molens bijvoorbeeld in de Wieringermeer kunnen staan. Hij vraagt of de opmerking dat de provincie zich aan de afspraken moeten houden niet dubbelzinnig is, aangezien de afspraken voor de woonboten die er al 30, 40 jaar liggen ook zijn veranderd.

De heer **Van der Hoek** (ged.) zegt dat er geen ruimte is voor minnelijk overleg als er een concrete aanvraag ligt. De heer Bruggeman neemt daarbij op voorhand aan dat men dit over de rug van de bewoners in andere gebieden kan waarmaken. De gedeputeerde betwijfelt dat, want er zijn altijd mensen die het er niet mee eens zijn. Wat betreft de afspraken vindt de gedeputeerde dat men de zorgvuldigheid niet moet bagatelliseren. De woonboten vallen niet onder het beleid van de provincie en dus gaat de gedeputeerde daar niet op in.
De SP heeft gezegd dat zij de mening al heeft bepaald. De gedeputeerde vraagt zich af wat dan de waarde van de gevraagde aanvullende onderzoeken is.

De heer **Bruggeman** (SP) merkt op dat hij heeft gezegd dat met alle onbeantwoorde vragen voor de SP geldt dat Windpark Spuisluis er niet komt. Dat is iets anders dan zonder meer zeggen dat het er niet komt.

De heer **Van der Hoek** (ged.) zegt dat de heer Bruggeman daarin gelijk heeft en bedankt hem voor de nuancering.
De gedeputeerde vervolgt dat de SP een aantal technische vragen opnieuw stelt, bijvoorbeeld de vraag over de Rijksdienst, de controle op de MW en de gevoelige objecten. Hij verwijst naar de antwoorden op die vragen. Op de vraag over de second opinion komt de gedeputeerde later terug. Hij vraagt op basis waarvan de SP beweert dat de onderzoeken niet kloppen. Ook hierop komt hij later terug, aangezien dit ook door andere partijen is opgemerkt.
De SP heeft ook gevraagd waarom cumulatie bij Windpark Wijk aan Zee wel een reden voor weigering is geweest. In dat geval ging het niet om een herstructureringsgebied en was de cumulatie geen onderdeel. Wat betreft "het knopje" vindt de gedeputeerde dat het goed gemotiveerd is in de tekst dat het niet gewoon een knopje is en dat het niet gaat om het feit dat mensen elkaar kennen. Hij begrijpt dat de heer Bruggeman een rol moet spelen, maar vindt dat die dan wel de gehele context moet noemen.
De vraag of de aanvraag voldoet aan het Besluit over de luchtvaartveiligheid is een technische vraag waar nog een antwoord op komt. Ook werd gevraagd waarom de provincie niet wacht op de vergunning van RWS. Er is zicht op dat die vergunning verleend wordt en dan is dit het goede moment. De opmerking dat ENCI een gevoelig object is, is niet correct. De gedeputeerde zal dit verder in de technische uiteenzetting beantwoorden, maar het is in beginsel een Bevi-instelling en geen gevoelig object. Ook vroeg de SP waar

in artikel 1 staat dat gevoelige objecten alleen gevoelig zijn bij geluidsbelasting en niet bij veiligheid etc. Ook die vraag is technisch beantwoord.

De heer **Bruggeman** (SP) beseft dat de gedeputeerde ook zijn rol moet spelen, maar krijgt graag een goed antwoord over de gevoelige objecten. Zijn vraag was waarom bedrijven, restaurants, elektriciteitscentrales in de definitie van de PRV en de toelichting geen gevoelige bestemmingen zijn.

De heer **Van der Hoek** (ged.) zegt dat dit zoals gezegd in de technische beantwoording staat. Hij is er principieel in dat technische vragen niet weer beantwoord hoeven te worden.

De heer **Bruggeman** (SP) zegt dat hij graag uitgelegd wil krijgen waarom het geen gevoelige bestemmingen zijn.

De heer **Van der Hoek** (ged.) zegt dat als de heer Bruggeman vindt dat hij daar onvoldoende antwoord op gekregen heeft, hij de technische beantwoording zal uitbreiden. De vraag was of het gevoelige objecten zijn en niet of het Bevi-objecten zijn.
De SP vroeg of het "afvoeren" van de woonbootbewoners een initiatief was van de provincie. De gedeputeerde antwoordt dat dit een initiatief was van RWS en de gemeente Velsen. De volgorde van de ondertekening van de brief zegt niet wie daarin leidend is. Op de vraag waarom de woonboten weg moeten als ze niet relevant zijn voor de aanvraag, antwoordt hij dat dit een besluit is van de gemeente Velsen die vindt dat ze in strijd zijn met het bestemmingsplan en de bouwvergunning. De provincie heeft een beperkte rol omdat zij alleen gaat over de bebouwing op de kade. In de afstemming daarover heeft de provincie wel een rol genomen om de partijen bij elkaar te brengen. In het kader van een goede communicatie met de bewoners heeft de provincie er ook op aangedrongen dat er een omgevingsmanager zou komen. De provincie is echter niet de handhavende partij, alleen eventueel met betrekking tot de bebouwing op de kade.

De heer **Klein** (CU-SGP) vraagt of de omgevingsmanager al aan het werk is.

De heer **Van der Hoek** (ged.) zegt dat dit zo is.
De heer Bruggeman heeft opgemerkt dat het vertrouwensbeginsel bij de aanvraag zou zijn geschonden in relatie tot de motivering bij de sluisaanvraag. De gedeputeerde komt hier in de technische beantwoording op terug.
De CU-SGP vroeg naar de perceptie over het niet eens worden. De gedeputeerde zegt dat hij probeert als een van de betrokken partijen ervoor te zorgen dat er een dialoog plaatsvindt en dat de initiatiefnemer zijn verhaal kan vertellen en kan uitleggen welke waarborgen hij belangrijk vindt in relatie tot de bewoners. Voor GS is van belang dat het proces goed loopt en dat mensen betrokken worden. Het blijft een dialoog en dat betekent dat men niet altijd gelijk krijgt. Men luistert naar elkaars argumenten, maar het kan eindigen bij de Raad van State.
De CU-SGP vroeg of het monitoringssysteem van emissies in de toekomst kan worden gebruikt om het effect op de windmolens te meten. GS gaan dit nader onderzoeken en komen hierop terug in een technisch antwoord. Op de vraag of de aanvraag voor het windpark de reden is dat de woonboten weg moeten is het antwoord nee.
De PvdA vroeg hoe de gedeputeerde aankijkt tegen de rapporten over de luchtkwaliteit en of hij daarvoor zijn hand in het vuur steekt. De gedeputeerde zegt dat GS de rapporten hebben ingediend en er dus achterstaan.
50PLUS heeft gevraagd hoe het zit met de ontheffingen die aan de woonbootbewoners zijn verstrekt. De gedeputeerde antwoordt dat die zijn ingetrokken.
De VVD en ook anderen hebben gevraagd hoe onafhankelijk de rapporten zijn en of ze betrouwbaar zijn als de aanvrager ze betaalt. De gedeputeerde zegt dat het gebruikelijk en noodzakelijk is dat de indiener van een plan zelf de noodzakelijke onderzoeken laat doen en betaalt en daarmee onderbouwt waarom het plan uitvoerbaar is. De provincie neemt het resultaat niet klakkeloos aan, maar laat dit controleren door het OD NZKG. Als partijen de rapporten niet vertrouwen, vertrouwen ze dus eigenlijk hun eigen dienst niet. Wat de gedeputeerde betreft is de onafhankelijkheid voldoende getoetst. Als er rare dingen in rapporten staan, worden er zeker vragen gesteld, ook aan de indiener en ook over de conclusies. De OD doet dit heel nauwkeurig in samenspraak met zijn deskundigen. Als er zaken zijn die niet kloppen, worden die aan GS gemeld.

De heer **Kramer** (VVD) vindt dit een interessant punt dat dieper ingaat op de behandeling van een aanvraag. Hij vraagt of er veel interactie is tussen de onderzoekers en de Omgevingsdienst.

De heer **Van der Hoek** (ged.) antwoordt dat dit zo is. Er is veel interactie en er zijn veel vragen vanuit de Omgevingsdienst.
D66 vroeg of dit de laatste aanvraag is in het kader van de taakstelling Wind op Land. De gedeputeerde zegt dat dit klopt.
GroenLinks heeft gevraagd hoe GS aankijken tegen een second opinion door het RIVM. De gedeputeerde antwoordt dat dit niet gebruikelijk is. PS zouden dat expliciet moeten aangeven. Zoals hij net zei is daar een standaardprocedure voor en is de manier waarop het nu is uitgevoerd niet ongebruikelijk. De Omgevingsdienst doet de controle. GS vinden de nota's zoals die nu worden aangeboden voldoende om te besluiten.
De PvdD heeft gezegd dat er strenge maatregelen t.a.v. de luchtkwaliteit moeten worden gesteld. De gedeputeerde begrijpt de zorg, zeker voor het IJmond- en Noordzeekanaalgebied, en vindt dat zeker een belangrijk onderdeel in het kader van de verduurzaming. Het is echter niet het onderwerp van vanavond.

TWEEDE TERMIJN:
De heer **Van der Sluijs** (PVV) bedankt de gedeputeerde voor de antwoorden die hij verfrissend en lekker kort vond. Hij heeft vandaag geleerd dat draagvlak geen criterium is en dat de 685,5 MW aan windmolens moeten worden gehaald, ondanks dat de burgers daarvan de fysieke en financiële last dragen door ODE, planschade en waardevermindering van het huis. De provincie geeft schriftelijk aan dat zij niet weet wat in de werkgroep daarover is besproken. De heer Van der Sluijs vindt dat erg jammer.
Andere zaken die de heer Van der Sluijs heeft geleerd zijn dat zienswijzen niet worden besproken maar weerlegd - een mooie manier om te zeggen dat men er niets mee doet - en dat de rechten van Eneco belangrijk zijn omdat men een fatsoenlijke overheid wil zijn.
Als alle windmolens zijn geplaatst, zal de provincie tot 2050 zo'n 200 miljard aan FDE betalen, die geïnd wordt via de ODE. De heer Van der Sluijs vindt dat men zich moet afvragen of men goed bezig is. Misschien dat men een andere weg moet inslaan.

De **voorzitter** merkt op dat de SP nog 30 seconden spreektijd heeft, die ook bewaard kan worden voor de vergadering van donderdag.

De heer **Bruggeman** (SP) realiseert zich dat hij zich al onmogelijk heeft gemaakt bij zijn collega De Groot, maar dat in de Statenvergadering zal blijken dat de SP faliekant tegen het windpark is.

De heer **Klein** (CU-SGP) vindt het fijn dat men gaat onderzoeken of het monitoringssysteem geschikt is. Als dit niet het geval is, wil hij graag op een andere manier kunnen bekijken wat de effecten zijn.

> De heer **Van der Sluijs** (PVV) merkt op dat monitoring pas achteraf plaatsvindt, als het kwaad al geschied is.

De heer **Klein** (CU-SGP) zegt dat hij in de eerste termijn heeft aangegeven dat hij geen reden ziet om te twijfelen aan de rapporten waarin staat dat er weinig effect wordt verwacht. Vanwege de zorg bij de insprekers vindt hij het belangrijk om dit achteraf te kunnen bevestigen.
De heer Klein vindt dat de gedeputeerde weinig woorden vuil maakt aan de woonboten. Hij begrijpt dat de provincie alleen over de bebouwing op de wal gaat, maar het lijkt erop dat het iets met elkaar te maken heeft dat de woonboten weg moeten en de windmolen er komen. Vanuit de zorgvuldigheid en de rol van de provincie in het proces rond windmolens vraagt hij of GS er bij de gemeente Velsen op willen aandringen dat er op een correcte manier met de woonbootbewoners wordt omgegaan, er besluiten worden genomen die juridisch aanvechtbaar zijn en er eventueel een redelijke compensatieregeling komt.

> De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt of hij goed gehoord heeft dat de heer Klein zegt dat er besluiten moeten worden genomen die juridisch aanvechtbaar zijn.

De heer **Klein** (CU-SGP) licht toe dat de gemeente een besluit dient te nemen waarover men naar de rechter kan gaan. Hij begrijpt van de insprekers dat er over bepaalde zaken een verklaring wordt afgegeven zonder dat daar een officiële beschikking aan ten grondslag ligt. De overheid dient de burgers rechtszekerheid te geven.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) bedankt de gedeputeerde voor de duidelijke antwoorden. Hij vindt het belangrijk dat de gedeputeerde achter de rapporten staat en niet aan de uitkomsten twijfelt. Wat betreft de luchtkwaliteit sluit hij zich aan bij wat D66 benadrukt, dat men in deze regio al druk bezig is. Hij roept

op om daarmee door te gaan door een dialoog met de bewoners en de gemeenten te voeren over de manier waarop de milieubelasting in het gehele gebied naar beneden gebracht kan worden.
De gedeputeerde heeft aangegeven zich betrokken te voelen bij de woonbootbewoners en dat een omgevingsmanager is aangesteld. Dat is heel goed, maar de heer Papineau Salm sluit zich aan bij de oproep van de heer Klein om in overleg met de gemeente Velsen ervoor te zorgen dat men zorgvuldig handelt.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) heeft de gedeputeerde horen zeggen dat omdat GS met een enorme nota van beantwoording van de zienswijze komen, hij dit ook van de PS-leden verwacht. Als de gedeputeerde een motivatie van tien kantjes wil waarin staat waarom mevrouw De Meij tegen de windmolens is, kan hij die voor de volgende PS-vergadering krijgen. Zij vindt het wel vreemd dat hij er zo over denkt.
Mevrouw De Meij herinnert D66 eraan dat het de motie over draagvlak ook heeft ondertekend. Mevrouw Kocken heeft een betoog gehouden dat draagvlak voor de Raad van State geen reden is om iets af te wijzen, maar mevrouw De Meij vindt dat de fractie ook zelf een verantwoordelijkheid heeft om het draagvlak te beoordelen. Zij had begrepen dat GroenLinks voor draagvlak is. In deze situatie is dat schijnbaar niet het geval.

> Mevrouw **Kocken** (GroenLinks) merkt op dat zij heeft gezegd dat in het kader van een VVGB getoetst moet worden aan ruimtelijke argumenten en dat de Raad van State heeft gezegd dat draagvlak daarbij geen rol speelt. Het is geen toetsingselement. Zij vindt het een beetje makkelijk om te doen voorkomen alsof PS iets kunnen doen wat niet kan en daarom heeft ze er een punt van gemaakt.

Mevrouw **De Meij** (50PLUS) zegt dat zij dit heeft begrepen, maar het raar vindt dat het terzijde wordt geschoven.
De gedeputeerde heeft gezegd dat de provincie een beperkte rol heeft wat betreft de woonboten.
Mevrouw De Meij vraagt waar het begrip "fatsoen" is gebleven. PS moeten een afweging maken van alles wat vanavond aan de orde is geweest. Schijnbaar hebben de woonbootbewoners geen rechten. Als men zich blijft verschuilen, wordt het qua ruimtelijke procedures problematisch. Zij kan zich voorstellen dat de burgers geen fiducie hebben in de politiek.
De CU-SGP heeft gezegd dat het niet helder was dat door de gemeente Velsen een gedoogverklaring is afgegeven. Mevrouw De Meij wil het anders verwoorden: dit is gewoon een uitgenast besluit geweest om niets te hoeven betalen. Zij heeft in de stukken niets over compensatie gelezen en vindt dat bizar. Tot slot zegt mevrouw De Meij dat zij niet van mening is veranderd door de beantwoording van GS.

De **voorzitter** merkt op dat ook mevrouw De Meij nog een halve minuut spreektijd over heeft.

De heer **Kramer** (VVD) heeft begrepen dat GS het niet noodzakelijk vinden om een second opinion uit te voeren. Het ging de bewoners hierbij voornamelijk om de gezondheid. Daarom vond hij het interessant dat D66 de monitoring naar voren bracht. Hij denkt dat als uit de monitoring blijkt dat de gezondheid op het spel staat, de verantwoordelijkheid daarvoor bij Eneco moet worden neergelegd met de toevoeging dat daar consequenties aan zitten. Hij vraagt of dit kan worden toegevoegd aan de verklaring.

De heer **Heijnen** (CDA) bedankt GS voor de uitgebreide beantwoording. Hij sluit zich aan bij de CU-SGP wat betreft de woonboten. Het besluit staat dan wel los van het besluit over windmolens, maar het is vanavond wel uitgebreid aan de orde gekomen. De provincie heeft een coördinerende rol en hij wil GS oproepen om samen met de andere betrokken overheden een zorgvuldige overheid te zijn en goede besluiten te nemen en eventueel te komen met compensatie als dit nodig is.

Mevrouw **Strens** (D66) bedankt GS voor de reactie. Met betrekking tot de monitoring merkt zij op dat de windmolens niet de bron van het fijnstof zijn, maar dat mogelijk verplaatsen. Zij vindt het vooral belangrijk om te kijken naar de luchtkwaliteit in het gebied en naar verbetering in de milieudialoog. Zij heeft niet de intentie gehad om achteraf de discussie te voeren of de windmolens wel of geen stof verplaatsen.
Mevrouw De Meij noemde D66 in combinatie met het draagvlak. Mevrouw Strens vindt het belangrijk dat PS zijn rol zuiver spelen. Draagvlak is geen criterium als het gaat om ruimtelijke ordening. Mevrouw De Meij kan dat raar vinden, maar dit is de vijfde of zesde keer dat een VVGB aan de orde is en elke keer is daarover discussie geweest. Zij vindt het raar dat mevrouw De Meij elke keer doet of dit nieuwe informatie is. Het kan in de totale afweging worden meegenomen, maar mevrouw Strens vindt het belangrijk integer zijn en te kijken naar de argumenten voor een goede ruimtelijke ordening.

Mevrouw **Kocken** (GroenLinks) hoort de gedeputeerde zeggen dat hij niet ingaat op de status van de woonboten, die zij vrij cruciaal vindt. Of ze liggen daar en moeten erkend worden als gevoelige bestemming en dan kan er geen windmolen binnen 600 meter komen te staan, of ze liggen daar niet legaal, maar dan betekent dat niet per se dat ze niet als gevoelige bestemming kunnen worden aangeduid. De gedeputeerde geeft wel antwoord op de vraag of de woonboten weg moeten omdat er windmolens komen. Zij begrijpt niet waarom de ene vraag wel en de andere niet beantwoord kan worden. Men kan inderdaad niet wachten tot alle procedures zijn gevoerd, maar RWS heeft de ontheffing ingetrokken en dat wordt aangevochten. Het hoeft niet zo lang te duren voordat daarover helderheid is. Mevrouw Kocken kan zich voorstellen dat men daarop wil wachten omdat dit gevolgen heeft voor het vaststellen van het antwoord op de vraag of er goede ruimtelijke gronden zijn om de vergunning af te geven.

De heer **Van der Hoek** (ged.) gaat in op de opmerking van de PVV dat de inbreng terzijde wordt geschoven. De gedeputeerde heeft gezegd dat die wordt weerlegd en dat dit wordt onderbouwd.

De heer **Van der Sluijs** (PVV) zegt dat hij niet "terzijde schuiven" maar "besproken" heeft gezegd.

De heer **Van der Hoek** (ged.) begrijpt dat men het verhaal rond de woonboten kan opvatten als dat de provincie een formele houding heeft en dat het de provincie niks doet. Hij geeft aan dat de strikte houding geldt t.a.v. de juridische positie. Er is ook een feitelijke situatie waarin wel rekening wordt gehouden met de bewoners en dat de woonboten daar liggen, bijvoorbeeld door het openstellen van de burenregeling van Eneco. Er wordt wel degelijk gekeken naar de transitiefase tot 2023. RWS heeft de vergunning ingetrokken en daarvoor kan men naar de rechter gaan. De gemeente Velsen heeft een gedoogverklaring afgegeven waar geen rechtsgang tegen openstaat. De gedeputeerde wil daar niet al te veel van vinden, omdat hij zich niet wil bemoeien met het beleid en de overwegingen van de gemeente Velsen die daarin autonoom is. Omdat het GS wel iets doet, hebben ze het overleg gezocht met de partijen en een omgevingsmanager als direct aanspreekpunt voor de bewoners aangesteld. En natuurlijk gaat het gesprek met RWS en gemeente Velsen over zorgvuldigheid en informeren. De overwegingen van de gemeente zijn dat er geen bestemmingsplan en geen bouwvergunning is. Dat zijn zaken die de rechter moet toetsen. Natuurlijk is de gedeputeerde voor fatsoen. Daarom wil hij zorgvuldig te werk gaan en heeft hij dit ook ingebracht.

De heer **Papineau Salm** (PvdA) vindt het goed dat zorgvuldigheid hoog in het vaandel staat. Hij vraagt wat de rol van de provincie is als die ontdekt dat er onzorgvuldig wordt gehandeld en mensen in de knel komen.

De heer **Van der Hoek** (ged.) zegt dat dit een alsdan-vraag is. De provincie heeft daar oog voor en zal gepast haar inbreng laten gelden, binnen de mogelijkheden die zij heeft.
GroenLinks vroeg of men kan wachten op de rechtsgang. GS schatten in dat het toch al gauw anderhalf jaar duurt voor er een definitieve uitspraak ligt. Dat duurt te lang in het kader van de zorgvuldige beantwoording en behandeling van de aanvraag. GS vinden dat zij daar niet op kunnen wachten.
Wat betreft de monitoring wordt gekeken naar de mogelijkheden. Dit komt terug in de technische beantwoording.

De **voorzitter** concludeert dat het punt als bespreekstuk naar PS wordt doorgeleid.

Technische vragen nalv behandeling vvgb windpark Spuisluis in commissie RWW dd. 29 januari 2018

Op de volgende vragen heeft gedeputeerde Van der Hoek aangegeven technisch te zullen antwoorden:

1. Voldoet het besluit met het stopprotocol aan het besluit Burgerluchthavens en andere landelijke regels? (vraag van de SP)

   Antwoord

   Voor de turbulentie veroorzaakt door windturbines zijn geen landelijke regels vastgesteld. Daarom is in overleg met de belanghebbenden gekozen voor een maatwerkoplossing. Het risico kan worden verminderd door een afstand aan te houden tussen de aanvliegroute en de windturbines, of door de windturbines stil te zetten als de helikopter binnen het invloedgebied van de turbines vliegt. Voor windpark Spuisluis is gekozen voor het laatste en daarom is een stopprotocol afgesproken.

   Het stopprotocol is uitgewerkt in afstemming met het Loodswezen, de piloten, Eneco en de Inspectie Leefomgeving en Transport. De Inspectie is verantwoordelijk voor het toezicht op de veiligheid op en rondom luchthavens. Over de toepassing van het stopprotocol is een voorschrift opgenomen in de vvgb

   Toepassing van het stopprotocol is ook opgenomen in de nieuwe vergunning voor de helihaven, het Luchthavenbesluit. Het Luchthavenbesluit ligt op 12 februari ter besluitvorming voor in uw Staten. De provincie en de Inspectie zullen de toepassing van het stopprotocol controleren. Mocht de Inspectie op enig moment van oordeel zijn dat de veiligheid in het geding is, dan heeft de Inspectie de bevoegdheid om maatregelen te nemen.

2. Waarom zijn nabijgelegen fabriek van ENCI centrale van NUON en TaTa museum geen gevoelige bestemmingen volgens het Bevi? (vraag van de SP)

   Antwoord:
   Op grond van artikel 1, lid 2 van het Bevi worden kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten die onderdeel uitmaken van een andere Bevi inrichting, zoals een kantoorgebouw, niet als (beperkt) kwetsbaar object beschouwd.

3. Wat staat er in het Inpassingsplan Tweede Zeesluis over de woonboten? Volgens dit inpassingsplan zouden de woonboten worden gehandhaafd ter plekke (paragraaf 5.6.3.)? (vraag van de SP)

   Antwoord:

   Paragraaf 5.6.3 van de toelichting op het PIP Zeetoegang IJmond gaat over externe veiligheid en de verantwoording van het groepsrisico. Hierin staan de 10 woonboten genoemd, maar alleen in het kader van het benoemen van het aantal personen op het sluizencomplex in relatie tot bepaling van het groepsrisico van de nieuwe Zeesluis. Ook in dit PIP geldt: planologisch zijn ze niet bestemd maar de provincie heeft vanuit de goede ruimtelijke ordening wel moeten kijken naar de feitelijke situatie. Vandaar dat oo hier een toets aan de milieueffecten (oa. Veiligheid) heeft plaatsgevonden. En dat is op dezelfde manier gewogen.

Er staat niet in dat de woonboten kunnen worden gehandhaafd ter plekke. Wel staat er daarentegen in paragraaf 4.6 van het PIP Zeetoegang dat de woonschepen moeten vertrekken en dat RWS inzet op vertrek binnen de looptijd van het bestemmingsplan Zeezicht. Dat gebeurt nu dan ook. Ook staat in deze paragraaf dat vanuit de goede ruimtelijke ordening de milieueffecten van de zeesluis voor de (niet bestemde) woonschepen wel onderzocht moeten worden, net zoals nu voor windpark Spuisluis weer is gedaan. Het blijkt dat door de ontwikkelingen die zijn mogelijk gemaakt in het PIP Zeetoegang de omgevingseffecten beperkt toenemen, maar dat gelet op het algemeen belang van de zeesluis en het feit dat de woonschepen op termijn gesaneerd worden de toename in omgevingseffecten acceptabel wordt geacht. Dezelfde redenering dus als bij de vvgb Spuisluis. Behalve dat het PIP al aangeeft dat de boten weg moeten, geeft dit ook aan dat de woonschepen hier niet vanwege het windpark weg moeten.

Uit het PIP Zeetoegang IJmond vastgesteld in PS 22 september 2014

4.6 Wonen

Woonarken Binnenspuikanaal

In het Binnenspuikanaal, ten noorden van het plangebied, liggen een aantal woonschepen die ook bewoond zijn. In het bestemmingsplan 'Zeezicht' van de gemeente Velsen is reeds gekozen om deze woonschepen niet positief te bestemmen. De reden hiervoor is primair omdat het mogelijk maken van bewoning op deze locatie tegen veel milieuregels in zou gaan.

Rijkswaterstaat (eigenaar van de gronden) heeft aangegeven geen nieuwe vergunningen meer af te geven voor ligplaatsen voor woonschepen. De vrijkomende ligplaatsen ten oosten van de dukdalven worden opgeheven en de woonschepen moeten vertrekken. Rijkswaterstaat zet in op vertrek van de woonschepen binnen de looptijd van het bestemmingsplan 'Zeezicht'.

De woonschepen liggen niet binnen het plangebied van dit inpassingsplan (het Binenspuikanaal valt buiten het plangebied). Op het sluiseiland ten zuiden van het Binnenspuikanaal, bevinden zich voorzieningen ten behoeve van de woonschepen (o.a. bergingen, tuinhuisjes). Deze liggen binnen het plangebied van dit inpassingsplan.

De voorzieningen voor de woonschepen die zich binnen het plangebied van dit inpassingsplan bevinden, zijn geen gevoelige en/of kwetsbare objecten voor de omgevingseffecten van de nieuwe sluis. Deze objecten zijn daarom niet getoetst aan de omgevingseffecten van de nieuwe sluis.

De woonschepen zelf zijn, ondanks dat deze niet positief zijn bestemd, wel gevoelig en/of kwetsbaar voor diverse milieuaspecten. De omgevingseffecten van de nieuwe sluis op de woonschepen zijn daarom wel onderzocht (zie hoofdstuk 5) in het kader van een goede ruimtelijke ordening. Uit de onderzoeken voor de diverse milieuaspecten is gebleken dat omgevingseffecten van de nieuwe sluis beperkt toenemen ten opzichte van de huidige situatie. De toename van de omgevingseffecten past binnen de ruimte die normen en grenswaarden, uit de voor het plan relevante wetten en richtlijnen, bieden. Gelet op het algemeen belang van de zeesluis en het feit dat de woningen op termijn worden gesaneerd maakt dat overschrijdingen acceptabel zijn.

4. Is het monitorringsysteem in de IJmond geschikt om de effecten van de windturbines op verplaatsing van fijnstof te monitoren? Kan er worden gemonitord wat de effecten zijn va de windturbines op fijnstofverspreiding? (vraag van CU/VVD/D'66)

Antwoord

Nee. Doordat windturbines geen fijnstofemissie veroorzaken, kan er niet aan de bron gemonitord worden, zoals we doen bij bijvoorbeeld schoorstenen.

Met het doel de emissies van o.a. industrie te monitoren hebben Provincie Noord-Holland, Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied en GGD Amsterdam een 12-tal meetstations in beheer waarvan ook een aantal meetstations rondom Tata Steel zijn geplaatst. Deze meetstations maken deel uit van het landelijk luchtmeetnet. Via de website www.Luchtmeetnet.nl van het RIVM is de luchtkwaliteit "real time" te bekijken.

De meetstations rondom Tata Steel meten de fijnstofconcentratie. Deze concentratie wordt bepaald door vele bronnen uit de omgeving. Dit zijn de industriële bronnen van onder meer Tata, de natuurlijke zeezoutconcentratie en de bijdrage van het (scheepvaart-)verkeer. De meetpunten kunnen wel constateren hoeveel fijnstof er is, maar kunnen geen verplaatsing of verandering van fijnstof meten als gevolg van 1 bepaalde invloed. De windrichting kan de fijnstof concentratie beïnvloeden, er kunnen meer schepen of auto's voorbijkomen. Er zijn teveel factoren die dit beïnvloeden, waardoor niet is uit te leggen wat de invloed van het windpark is. Omdat de windturbines bovendien een minimaal effect hebben op de verspreiding van fijn stof, is het niet waarschijnlijk dat er effecten ten gevolge van de windturbines zijn waar te nemen op de meetstations.

5. De binnen 600 meter aanwezige beperkt kwetsbare objecten zoals cafetaria, autolaadkranenbedrijf en kantoormeubelwinkel tellen volgens de eerdere beantwoording van technische vragen niet mee voor de 600-meters grens. Dit hoeft niet omdat het geen geluidsgevoelige objecten zijn volgens GS. Waar staat in artikel 1 van het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) dat bepekt kwetsbaar objecten alleen beperkt kwetsbare objecten zijn als ze geluidsgevoelig zijn? In de PRV toelichting staat dat de 600 meter grens ook gericht is op externe veiligheid en slagschaduw (vraag van de SP)?

   Antwoord:
   Dat staat niet in artikel 1 van het Bevi en dat is ook niet wat GS bedoelen. In de eerdere beantwoording op de technische vragen van de SP hebben GS aangegeven hoe met dit artikel uit de PRV is omgegaan. Kort gezegd hebben we getoetst of er objecten aanwezig zijn waarbij het woon- en leefklimaat bijzonder van belang is, zoals woningen, bestemde ligplaatsen, scholen, ziekenhuizen, verzorgingshuizen e.d. binnen de 600m contour liggen. Dat is voor deze locatie niet het geval. De aanwezige beperkt kwetsbare objecten zoals het autokraanlaadbedrijf en de kantoormeubelwinkel zijn niet als gevoelige bestemmingen binnen 600 meter beoordeeld in de zin van lid g. Dat zou haaks staan op de wens van PS om turbines op industrieterreinen te plaatsen, zoals in de aanwijzing van de herstructureringsgebieden is beargumenteerd. Wel is ook voor dergelijke gebouwen gekeken naar geluidhinder, slagschaduw en veiligheid.

Provincie
Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. Drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

INGEKOMEN 13 DEC. 2017

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
A.H. Orlowski
BEL/RO

Doorkiesnummer +31235143723
orlowskia@noord-holland.nl

Betreft: Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020

Verzenddatum
13 DEC. 2017

Kenmerk 137775/1021084

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u de bijgaande Statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit en het 'Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020'.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
Haarlem [2012 DE]
www.noord-holland.nl

Uitvoeringsprogramma
Binnenstedelijk bouwen & versnellen woningbouw
2018 t/m 2020

December 2017
137775/1021092

Inhoudsopgave

Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen & versnellen woningbouw 2018 t/m 2020 1
Hoofdstuk 1 Inleiding 3
1.1 Bestaande kader binnenstedelijk bouwen 3
1.1.1 Structuurvisie Noord-Holland 2040 3
1.1.2 Rijksladder voor duurzame verstedelijking 3
1.1.3 Woonvisie 'Goed wonen in Noord-Holland' 3
1.1.4 OV Knooppunten: uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie 3
1.2 Eerdere GS besluiten omtrent Binnenstedelijk bouwen 4
Hoofdstuk 2 Noodzaak tot versnellen woningbouwproductie 5
2.1 Inleiding 5
2.2 Samenvatting analyse noodzaak tot versnellen woningbouwproductie 5
Hoofdstuk 3 Uitvoeringsprogramma: inzet instrumentarium 7
3.1 Maatregelen beleidsreactie 7
3.2 Verdiepingsonderzoek naar knelpunten en versnellingsmogelijkheden 7
3.3 Inzet flexibele schil 8
3.4 Projectgerichte maatregelen 9
3.4.1 Voorwaarden en uitgangspunten 10
3.4.2 Beleidsdoelstellingen 10
3.4.3 Instrumentenlab 11
3.4.4 Planning 11
3.5 Overzicht inzet financiële middelen voor Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 11
3.5.1 Projectspecifieke bijdrage 12
3.5.2 Flexibele Schil 12
3.5.3 Monitoring en bijstelling 13
3.5.4 Bestedingsplan voor Binnenstedelijk Bouwen & Versnellen Woningbouw 13
Hoofdstuk 4 Evaluatie en bijstelling 14

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Bestaande kader binnenstedelijk bouwen

GS hebben op 10 maart 2015 besloten om de binnenstedelijke woningbouw verder te stimuleren. Hiermee wordt verdere invulling gegeven aan de Structuurvisie Noord-Holland 2040 en de Woonvisie Noord-Holland 2010 -2020. Ook in het coalitieakkoord wordt ingezet op het realiseren van compacte, hoogwaardige en bereikbare steden, met een aantrekkelijk vestigingsklimaat met voldoende ruimte voor kantoren, bedrijven en woningen. Het een en ander indachtig de 'Rijksladder voor duurzame verstedelijking'. Dit spaart niet alleen de natuur- en cultuurlandschappen, maar biedt ook kansen voor het optimaal benutten van bestaande infrastructuur en sluit aan bij een grote vraag van de consument voor woningen in centrum milieus (zowel centrum dorps als centrum stedelijke).

1.1.1 Structuurvisie Noord-Holland 2040

Provinciale Staten hebben in 2010 de Structuurvisie Noord-Holland 2040 vastgesteld. Daarin is het ruimtelijke beleid langs drie hoofdbelangen uitgewerkt: duurzaam ruimtegebruik, ruimtelijke kwaliteit en klimaatbestendigheid. Daaronder verstaat de provincie het plaatsen van de juiste functie op de juiste plek.

Het provinciaal beleid wordt ondersteund door het rijk met de introductie van de Rijksladder voor duurzame verstedelijking. Doel van de Rijksladder is het optimaal benutten van de ruimte in stedelijke gebieden en regionale afstemming.

1.1.2 Rijksladder voor duurzame verstedelijking

Met de 'Rijksladder voor duurzame verstedelijking' (verder 'de Rijksladder') wordt een zorgvuldige afweging en transparante besluitvorming bij alle ruimtelijke en infrastructurele besluiten nagestreefd. De Rijksladder is ook van toepassing op woningbouw en draagt bij aan het juiste aanbod (kwalitatief en kwantitatief) van woningen op regionale schaal. Door 'de Rijksladder' en regionale afstemming als belangrijke bouwstenen op te nemen in de structuurvisie, hebben wij ons verantwoordelijk gesteld voor duurzaam ruimtegebruik op het regionale schaalniveau. De Structuurvisie is voor wat betreft het binnenstedelijk bouwen nader uitgewerkt in de Woonvisie en het Uitvoeringsprogramma OV-knooppunten.

1.1.3 Woonvisie 'Goed wonen in Noord-Holland'

Als het gaat om woningbouw heeft de nadruk jarenlang gelegen op het aantal te bouwen woningen, de kwantiteit. In de Woonvisie is echter gepleit voor een verschuiving van kwantiteit naar kwaliteit. Daarnaast draagt de Woonvisie met haar ambitie: 'In 2020 beschikken de inwoners van Noord-Holland over voldoende woningen met een passende kwaliteit en in een aantrekkelijk woonmilieu', ook bij aan het belang van binnenstedelijke woningbouw. De woningvraag moet zoveel mogelijk worden gerealiseerd binnen bestaand stedelijk gebied. Speerpunten in beleid zijn 1) het verbeteren van de afstemming tussen vraag en aanbod en 2) kans bieden aan transformaties om zo bestaande bebouwde gebieden te revitaliseren en de druk om buiten bestaand bebouwd gebied te bouwen te verminderen. Een duurzaam en kwalitatief hoogwaardig woningaanbod vraagt om een krachtige inzet van alle partijen, zeker ook van de provincie.

1.1.4 OV Knooppunten: uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie

De ruimte in Noord-Holland is schaars en de beperkingen zijn talrijk. Uit het oogpunt van duurzaamheid en een gezond leefklimaat zet de provincie Noord-Holland primair in op optimale benutting van bestaande binnenstedelijke plancapaciteit op goed bereikbare plekken. De provincie

wil er voor zorgen dat gemeenten en andere partijen zoveel mogelijk gebruik maken van het aanbod aan binnenstedelijke plancapaciteit rond ov-knooppunten, aansluitend bij de marktvraag. Door in te zetten op knooppuntontwikkeling, krijgen woningen, werkplekken en voorzieningen bij aantrekkelijkere stationslocaties voorrang ten opzichte van ontwikkelingen elders. Op die manier benutten we zowel de bestaande ruimte in het stedelijk gebied als de investeringen in de bestaande spoornetwerk zo goed mogelijk en dragen we bij aan het behoud van het landschap.

De provincie heeft het programma ov-knooppunten opgenomen in de provinciale Structuurvisie Noord-Holland 2040, als één van de uitvoeringsprogramma's. De invloedssfeer van het programma bestrijkt een aanzienlijk deel van het bebouwd gebied van Noord-Holland.

1.2 Eerdere GS besluiten omtrent Binnenstedelijk bouwen

In de begroting 2014, de woonagenda 2014/2015 en de uitvoeringsversnellingsacties 2012 is aangekondigd dat er een stimuleringsregeling binnenstedelijk bouwen wordt opgesteld.
In het GS besluit van 10 maart 2015 is opdracht gegeven tot het maken van een voordracht Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen waarin de activiteiten: middeldure huur, OV knooppunten, transformatie leegstaand vastgoed en brownfields moesten worden opgenomen. De keuze voor deze vier beleidsdoelstellingen was gebaseerd op het 'Beleidsadvies Stimuleringsmaatregel Binnenstedelijke Woningbouw'.

Na dit besluit van GS op 10 maart 2015 is gewerkt aan het opstellen van een Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen. In de besluitvormende fase in het voorjaar van 2016, werd geconstateerd dat het instrument subsidies voor deze beoogde vier doelstellingen niet voldoende doelmatig en effectief was om het binnenstedelijk bouwen te stimuleren. Dit had vooral te maken met de omvang van de beschikbare middelen in relatie tot de tekorten bij de binnenstedelijke woningbouwprojecten. Zeker als deze (ook) ingezet zouden worden voor de sanering van *brownfields*, zou het bereik van de regeling naar verwachting (te) beperkt zijn. Vervolgens heeft GS besloten zich te herbezinnen op de manier waarop we de stimuleringsregeling binnenstedelijk bouwen in willen zetten.

In 2017 zijn drie onderzoeken uitgevoerd naar de plancapaciteit voor nieuwe woningen en de realisatierisico's. Zoals bij de beantwoording van de Statenvragen over het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen (maart 2017, 921557/925990) is aangekondigd, zijn deze drie onderzoeken gebruikt als input voor onderliggend uitvoeringsprogramma.

De onderzoeken zijn inmiddels uitgevoerd en de beleidsreactie hierop is 7 november 2017 door GS vastgesteld. Aangezien uit de onderzoeken bleek dat de situatie op de woningmarkt sterk is veranderd sinds de eerdere (concept-) besluiten, is het voorliggende uitvoeringsprogramma verbreed van (uitsluitend) binnenstedelijk, naar 'binnenstedelijk bouwen en versnellen van de woningbouw'.

In het volgende hoofdstuk wordt de noodzaak tot versnellen van de woningbouwproductie en de accentverschuiving nader uiteengezet. Vervolgens worden in hoofdstuk 3 de beoogde maatregelen, de planning en de wijze waarop het voor Binnenstedelijk Bouwen gereserveerde budget wordt ingezet beschreven. Tot slot wordt in hoofdstuk 4 toegelicht hoe het effect van de maatregelen wordt gemonitord en geëvalueerd.

Hoofdstuk 2 Noodzaak tot versnellen woningbouwproductie

2.1 Inleiding

Op basis van de provinciale prognose 2017 bedraagt de uitbreidingsbehoefte voor Noord-Holland in de periode 2017-2040 212.000 woningen. Op papier is er genoeg capaciteit beschikbaar om hierin te voorzien.

In de provinciale Monitor Woningbouw 2017 wordt echter geconstateerd dat de groei van de woningvoorraad in Noord-Holland Zuid sinds 2014 achterblijft bij de groei van het aantal huishoudens. Het verschil tussen de beschikbare woningvoorraad en het aantal huishoudens is opgelopen met 8.000 woningen en bij de nu verwachte productie loopt dit op tot 22.000 in 2020. Dit komt niet door een tekort aan plannen maar door de te lage woningbouwproductie.

Uit de monitor blijkt dat de woningmarkt in Noord-Holland Zuid de afgelopen jaren veel krapper is geworden en dat voor duizenden huishoudens geen woning is gebouwd. Een forse toename van de productie is daardoor dringend noodzakelijk. In Noord-Holland Noord is geen sprake van een tekort, de hoeveelheid huishoudens en woningen is hier in balans en voor de periode 2017 – 2040 zijn er voldoende plannen. Wel is het, gezien de huishoudensontwikkeling in relatie tot de woningbouwplannen tot 2025, ook in Noord-Holland Noord noodzakelijk om plannen naar voren te halen, om te voorkomen dat er in die periode een tekort ontstaat.

2.2 Samenvatting analyse noodzaak tot versnellen woningbouwproductie

De eerste stap om tot de gewenste toename van de productie te komen, betrof het nader in beeld brengen van de beschikbare plancapaciteit en de haalbaarheid. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) zijn hiertoe in het kader van de MRA Actieagenda twee onderzoeken uitgevoerd naar plancapaciteit en naar mogelijkheden om de woningbouwproductie te versnellen. Daarnaast is in het kader van onze Samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland (BNL) onderzocht waar de risico's liggen bij de realisatie van bestaande woningbouwplannen in de (hele) provincie.

De hoofdconclusie uit de drie onderzoeken naar plancapaciteit is dat er voor heel Noord-Holland voldoende plancapaciteit is om aan de woningvraag te voldoen. Tegenover de indicatieve woningbehoefte van 212.000 woningen voor de periode 2017-2040 is een netto plancapaciteit van 244.800 beschikbaar (Monitor Woningbouw 2017). Wel blijkt uit de onderzoeken dat het noodzakelijk is om een aantal knelpunten op te lossen en belemmeringen weg te nemen om tijdig – dat wil zeggen binnen de gestelde fasering - ook daadwerkelijk voldoende woningen te kunnen bouwen.
Een aanzienlijk deel van de plancapaciteit is hard en daar zijn dus planologisch-juridisch gezien geen belemmeringen om te bouwen. Dit betreft de plannen die, gezien de planologische status, binnen Bestaand Stedelijk Gebied (BSG) liggen.

Uit de onderzoeken blijkt dat het feit dat een plan planologisch gezien hard is, nog niet wil zeggen dat het plan ook daadwerkelijk op korte termijn gerealiseerd wordt. Ook voor harde plannen kunnen er belemmeringen zijn die de daadwerkelijke productie in de weg staan.

Om de woningbouwopgave te halen, is het nodig:

- belemmeringen weg te nemen bij harde plannen;
- zachte plannen hard te maken;
- in regio's met een tekort op de korte of middellange termijn plannen naar voren te halen.

Als in de onderzoeken wordt geconstateerd dat plannen niet doorgaan, wordt daarmee vaak bedoeld: ‘in de geplande periode’. Bij de meeste projecten is er namelijk geen sprake van afstel, maar hooguit van uitstel. Uit de onderzoeken blijkt dat, gezien de verleende bouwvergunningen, alsmede signalen over knellende ambtelijke capaciteit en wetende dat er diverse andere knelpunten spelen, het risico groot is dat er bij veel projecten vertraging op zal treden. Zonder op productie gerichte maatregelen zal de woningbouwproductie, ondanks de beschikbaarheid van harde plannen, onnodig te laag uitvallen om in de behoefte te voorzien.

De hoofdlijn van de beleidsreactie is daarom niet dat er méér projecten moeten worden toegevoegd, maar dat projecten naar voren moeten worden gehaald en dat de productie moet worden opgevoerd. Dit geldt vooral voor Noord-Holland Zuid, maar voor de periode tot 2030 is versnellen van de woningbouwproductie, in beperktere mate, ook in Noord-Holland Noord gewenst.

In de op 7 november 2017 door GS vastgestelde beleidsreactie zijn diverse maatregelen opgenomen om de woningbouwproductie te versnellen. Ook Bouwend Nederland en de MRA partners onderschrijven de noodzaak om de focus op uitvoering te leggen en de beschikbare *plan*capaciteit om te zetten in *productie*capaciteit. Goede planning en afspraken met gemeenten, ontwikkelaars, corporaties en zelfbouwgroepen dienen ervoor te zorgen dat plannen leiden tot het verlenen van bouwvergunningen en vervolgens tot het in aanbouw nemen en opleveren van woningen.

Een van de maatregelen betreft het verbreden van het voorliggende Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen naar ‘Binnenstedelijk bouwen en Versnellen woningbouw’. In hoofdstuk 3 wordt uiteengezet op welke wijze het uitvoeringsprogramma bijdraagt aan versnelling.

Hoofdstuk 3 Uitvoeringsprogramma: inzet instrumentarium

3.1 Maatregelen beleidsreactie

Als onderdeel van de beleidsreactie is in lijn hiermee een maatregelenpakket vastgesteld, waarvan de volgende drie maatregelen relevant zijn voor het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw.

	Maatregelen (Rol provincie: Aanjager)
A	Verdiepingsonderzoek naar knelpunten bij woningbouwplannen. Focus op: • harde plannen met grote bouwopgave • zachte plannen met grote bouwopgave, omzetten naar harde plannen
B	• Bijdragen aan Flexibele schil MRA om capaciteitsproblemen bij gemeenten weg te nemen (de wijze waarop dit praktisch kan worden uitgevoerd, wordt door de MRA ambtelijk voorbereid en vervolgens ter besluitvorming aan GS voorgelegd). • Planners inhuren om bouwproces te stroomlijnen (via Flexibele schil MRA). • Bij succes: uitbreiding Flexibele Schil naar Noord-Holland Noord.
C	Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen opstellen en ter besluitvorming voorleggen aan PS. • Het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen verbreden naar versnellen woningbouwproductie. • Na verdiepingsslag specifieke knelpunten in beeld. • Maatregelen treffen om belemmeringen weg te nemen.

In de volgende paragrafen worden deze drie maatregelen geconcretiseerd.

3.2 Verdiepingsonderzoek naar knelpunten en versnellingsmogelijkheden

Het thema binnenstedelijke woningbouw is dermate complex dat de provincie zich nauw moet verstaan met gemeenten, experts en marktpartijen om tot zinvolle ondersteunende of stimulerende maatregelen te kunnen komen. Er is maatwerk nodig in plaats van een generieke maatregel. Om maatwerk te kunnen leveren, is er inzicht nodig in de specifieke knelpunten en belemmeringen. Dit inzicht wordt geleverd met verdiepend onderzoek.

In opdracht van het MRA Kernteam Versnelling & Proeftuinen wordt momenteel door bureau Fakton een verdiepingsonderzoek gedaan, waarmee inzichtelijk wordt gemaakt of de woningbouwprojecten in de MRA op schema liggen, waar concrete kwetsbaarheden liggen in de voortgang van de projecten en wat er op korte termijn voor nodig is om de knelpunten weg te nemen (o.a. input voor behoefte aan flexibele schil).

Door de provincie en Bouwend Nederland is aan Fakton opdracht gegeven om dit volgens dezelfde methodiek ook voor Noord-Holland Noord in beeld te brengen.

De methodiek focust op de projecten waarmee op korte termijn het verschil kan worden gemaakt:
- Er wordt gebruik gemaakt van de Monitor Plancapaciteit en de eerdere onderzoeken naar de plancapaciteit en de versnellingsmogelijkheden (o.a. Fakton 2016). In het bijzonder ook het in dat onderzoek door Fakton toegepaste analytisch kader van marktdruk, locatiecomplexiteit en opbrengstpotentie.
- Per project wordt een classificatie met stoplichten gemaakt (groen = goed, oranje = onzeker, rood = problematisch) op de zes belangrijkste criteria (juridisch-planologische status, contractvorming marktpartijen, complexiteit in uitvoering, samenhang met andere ontwikkelingen of benodigde infrastructuur, energieneutraliteit, specifieke capaciteitsvragen).

- Uit dit overzicht worden vervolgens alle projecten met vijf groene lichten gefilterd. Dit zijn de projecten die al in uitvoering zijn of gaan. Hiervoor kan worden bekeken of er nog versnelling mogelijk en/of wenselijk is en of de afgesproken versnelling uit 2016 is doorgevoerd in de actuele Monitor Plancapaciteit.
- Tevens worden alle projecten met vier of meer rode lichten er uitgefilterd. Hier zijn vermoedelijk dusdanig complexe belemmeringen, dat het niet waarschijnlijk is dat deze aan het behalen van doelstelling van de versnellingsactie t/m 2020 kunnen bijdragen.
- De lijst met resterende projecten geeft een beeld van projecten die, al dan niet met extra aandacht, wel een bijdrage aan de versnelling kunnen leveren. Aangezien niet alle lichten hier op groen staan, maar het aantal knelpunten van deze locaties wel beperkt is, valt juist hier winst te behalen voor het versnellen van de woningbouwproductie.
- Per gemeente wordt de analyse/rapportage van de rode, groen en oranje projecten besproken. Wat zijn de groene projecten, wat zijn de oranje projecten en welke knelpunten moeten worden opgelost en wat zijn de rode projecten en waarom zouden die te ingewikkeld zijn voor de versnellingsopgave?
- De analyse/rapportage per gemeente is actiegericht: met welke (oranje) projecten kan versnelling worden gerealiseerd, hoe kunnen snel knelpunten worden weggenomen; welke interventies zijn het meest effectief en is het wenselijk om vanuit de Flexibele Schil capaciteit te leveren. Aanpakken is het devies.
- De gesprekken met gemeenten leveren ook inzicht op voor welke projecten en op welk vakgebied behoefte is aan extra inzet van kennis en/of capaciteit. Het gebrek aan capaciteit is niet noodzakelijkerwijs gekoppeld aan een specifiek project, dit kan ook functiespecifiek zijn en ad hoc regiobreed worden ingezet.

De resultaten van beide verdiepingsonderzoeken worden zoals hierboven beschreven tussentijds met de gemeenten en, samen met Bouwend Nederland, met betrokken marktpartijen besproken, aangezien zij verantwoordelijk zijn en blijven voor de uitvoering. Gemeentelijk politiek en bestuurlijk draagvlak voor het project en de wil om de betreffende projecten te versnellen zijn randvoorwaarde voor de inzet van provinciale maatregelen.

Het verdiepingsonderzoek voor de MRA wordt uitgevoerd in de periode oktober 2017 – januari 2018. Het onderzoek voor Noord-Holland Noord in de periode december 2017 - februari 2018.

3.3 Inzet flexibele schil

In de drie onderzoeken naar plancapaciteit en realisatierisico's werd geconcludeerd dat een tekort aan ambtelijke capaciteit een belangrijke oorzaak voor vertraging van de woningbouwproductie is. Bij de meeste gemeenten is de ambtelijke capaciteit in de crisisjaren afgebouwd, terwijl nu een intensivering van het werk wordt gevraagd. Daarnaast zijn de vele binnenstedelijke locaties complexer, wat andere eisen stelt aan de benodigde kennis dan uitleglocaties. Het blijkt voor gemeenten lastig om deze expertise zelf in te huren of personeel aan te nemen om dit capaciteitsgebrek op te lossen. Bureaus kunnen of willen deze expertise niet altijd leveren voor kleinere klussen, maar geven de voorkeur aan langdurige, grotere klussen.

Om die reden wil de MRA een Flexibele Schil inrichten. Dit betekent dat door het Kernteam Versnelling en Proeftuinen van de MRA afspraken worden gemaakt om als MRA gezamenlijk bij een aantal bureaus de benodigde expertise in te huren. De flexibele schil betreft een vaste kern van experts die vervolgens, afhankelijk van de behoefte in versnellingsprojecten, in alle MRA gemeenten inzetbaar zijn. De flexibele schil wordt in eerste instantie betaald uit een *revolverend* MRA fonds. Gemeenten die voor een project gebruik maken van de experts uit de flexibele schil, betalen vervolgens wel voor de daadwerkelijk geleverde inzet. Dit wordt teruggestort in het fonds (wat het fonds '*revolverend*' maakt). Het voordeel voor de gemeenten is dat zij dankzij de flexibele schil wel

over de benodigde expertise kunnen beschikken, aangezien het voor bureaus interessant wordt om deze, ook elders veelgevraagde, expertise te leveren.

De insteek is dat de gemeenten Amsterdam, Zaanstad en de provincies Noord-Holland en Flevoland een eerste inleg doen in het revolverend MRA fonds, zodat de benodigde expertise kan worden ingehuurd. De oprichting van het fonds en de voorwaarden waaronder gebruik kan worden gemaakt van het fonds, worden door het Kernteam Versnelling en Proeftuinen, waarin ook de provincie deelneemt, nader uitgewerkt (o.a. financieel, fiscaal, juridisch en aanbesteding-technisch). Het fonds wordt beheerd door de gemeente Amsterdam. Het risico van onbenutte inhuur is voor het revolverende fonds en niet voor de inhurende gemeenten. Het revolverende karakter betekent niet dat de eerste inleg van Amsterdam, Zaandam, Flevoland en Noord-Holland ook weer bij deze partijen terug komt. Als gevolg van frictiekosten (door onbenutte inhuur en overheadkosten) zal het fonds op termijn uitgeput raken. Het revolverende karakter zorgt er in de tussentijd echter wel voor dat zo lang mogelijk gebruik kan worden gemaakt van dezelfde middelen. In de voorwaarden voor de Flexibele Schil wordt door de MRA een bepaling opgenomen met betrekking tot herinzet van eventueel onbenutte middelen, voor het geval onvoldoende gebruik wordt gemaakt van de Flexibele Schil. Nadat de voorwaarden door het Kernteam Versnelling en Proeftuinen nader zijn uitgewerkt en aan de partijen die een eerste inleg doen worden voorgelegd, neemt GS een besluit over de bijdrage van de provincie.

Uit een eerste grove inventarisatie (onderzoek door Fakton en gesprekken van het MRA Kernteam Versnelling en Proeftuinen met gemeenten) blijkt dat er behoefte is aan o.a. vergunningverleners, bestemmingsplanjuristen, planeconomen, projectleiders, contractering grondzaken, verkeerskundigen en milieudeskundigen.

Daarnaast blijkt voor de versnelling van de woninbouwproductie in de MRA behoefte aan planners. Onder aansturing van het Kernteam Versnelling en Proeftuinen worden er de komende twee jaar twee planners ingehuurd. Deze planners gaan gemeenten helpen om van monitoring naar gerichte projectplanning te komen. De ervaring in Amsterdam leert dat een strakkere planning en een door de projectmanagers toegepast planningssysteem ervoor zorgt dat de knelpunten eerder in beeld komen, zodat er tijdig op kan worden geanticipeerd om vertraging te voorkomen. Gezien de urgentie van de opgave is één planner door het MRA Kernteam inmiddels reeds ingehuurd. Deze wordt vooralsnog in Zaanstad ingezet. De behoefte aan verdere, aanvullende ambtelijke capaciteit en planners wordt met de verdiepingsonderzoeken specifiek per gemeente en/of project nader in beeld gebracht.

Bij gebleken succes wordt door de provincie tevens een flexibele schil voor Noord-Holland Noord opgezet. Aan de hand van het verdiepingsonderzoek wordt in beeld gebracht of en zo ja, welke, de behoefte gemeenten in Noord-Holland Noord hebben aan een Flexibele Schil voor aanvullende ambtelijke capaciteit. De wijze waarop de flexibele schil voor Noord-Holland Noord wordt ingericht, wordt aan de hand van deze behoefte uitgewerkt en aan GS voorgelegd.

3.4 Projectgerichte maatregelen

De uitkomsten van beide verdiepingsonderzoeken worden gebruikt om te komen tot een selectie van projecten en een effectief en specifiek maatregelenpakket, waarmee door provinciale inzet een versnelling van de woningbouwproductie kan worden gerealiseerd. De focus ligt, zoals in paragraaf 3.2 toegelicht, op projecten met concrete, oplosbare knelpunten en/of belemmeringen. Voor die projecten worden gerichte maatregelen ingezet. Dat kan gaan om een financiële bijdrage, maar bijvoorbeeld ook om denk- of lobbykracht, een bemiddelende rol tussen partijen, of het vinden van praktische oplossingen voor belemmerende (provinciale/rijks/milieu-)kaders.

Bij het bepalen van het geschikte instrumentarium om specifieke categorieën knelpunten op te lossen, zal onder andere het zogenaamde “instrumentenlab” (zie 3.4.1) worden ingezet. Aangezien nu nog niet bekend is om welke projecten het gaat en om welke specifieke knelpunten, worden de voorwaarden en beleidsmatige uitgangspunten op dit moment nog niet uitputtend vastgelegd. Zo wordt voorkomen dat goede projecten later moeten worden afgewezen omdat ze niet passen binnen de vooraf geformuleerde beleidsdoelstellingen.

De projectgerichte maatregelen zijn in eerste instantie niet bedoeld om een gebrek aan ambtelijke capaciteit op te lossen, aangezien dit vanuit de flexibele schil wordt opgelost. Indien uit de verdiepingsonderzoeken blijkt dat gebrek aan ambtelijke capaciteit het grootste knelpunt is en er naast de flexibele schil flankerende maatregelen nodig zijn, of de flexibele schil moet worden uitgebreid, kunnen de middelen voor projectgerichte maatregelen alsnog hiervoor worden ingezet.

3.4.1 Voorwaarden en uitgangspunten

Aan een bijdrage van de provincie worden voorwaarden gesteld. Essentieel is dat andere partijen het grootste deel van de uitvoeringskosten op zich nemen. Dit kunnen zowel gemeenten als private partijen zijn. De bijdrage van de provincie betreft dus per definitie een beperkt deel (maximaal 50%) van de kosten van het totale publieke pakket aan maatregelen binnen een gebiedsontwikkeling. Ook moet het effect van de investering binnen 5 jaar zichtbaar zijn en moet de financieringsvraag passen binnen de volgende voorwaarden:

- Er zijn geen reguliere alternatieve financieringsmogelijkheden (subsidies en regelingen);
- Het past binnen de vigerende wet- en regelgeving (bijvoorbeeld met betrekking tot staatssteun, de Provinciale Ruimtelijke Verordening of bestemmingsplannen e.d.).
- Start bouw vindt plaats vóór 2021.
- Alleen gemeenten kunnen voor een eventuele financiële projectgerichte bijdrage in aanmerking komen.

In geval van subsidieverstrekking voor woningbouwprojecten is snel risico op staatssteun. Hier wordt bij het bepalen van het in te zetten instrumentarium rekening mee gehouden. Om het risico op staatssteun te minimaliseren dient de gemeente aan te tonen dat er een financieel tekort is dat niet is op te lossen door de businesscase verder te optimaliseren, maar dat inherent is aan specifieke karakteristieken van of lokale omstandigheden rond het project.

3.4.2 Beleidsdoelstellingen

Indien uit de verdiepingsonderzoeken blijkt dat er teveel projecten met knelpunten zijn die financiële bijdrage nodig hebben, is de mate waarin het project bijdraagt aan de beleidsdoelstellingen bepalend voor de volgorde van toewijzing. Op voorhand zijn hiertoe de volgende beleidsdoelstellingen gedefinieerd:

- Hard bestemmingsplan
  (NB Het hebben van een hard plan is voorwaarde voor eventueel uitkeren van subsidie, maar niet voor het aanvragen. Het gaat er om dat het project voor 2021 kan starten. Er kunnen extra punten worden toegekend aan plannen die nu al hard zijn).
- Binnenstedelijk bouwen
- OV knooppunten
- Duurzaamheid/nul op de meter/gasloos bouwen.
- Transformatie bestaand vastgoed naar woningen.

De keuze voor deze beleidsdoelstellingen is gebaseerd op het eerdere ‘Beleidsadvies Stimuleringsmaatregel Binnenstedelijke Woningbouw’, de uitgangspunten voor de Regionale Actieprogramma’s (RAP’s), provinciale ruimtelijke verordening en de hoofddoelstelling van de

provinciale Woonvisie: het streven naar duurzaam ruimtegebruik, onder meer door realisatie van voldoende en op de behoefte aansluitende huisvesting.

Het is niet zo dat een project aan alle hierboven beschreven beleidsdoelstellingen moet voldoen om voor de projectgerichte maatregelen in aanmerking te komen. Uitgangspunt is dat projecten waar meerdere beleidsdoelstellingen worden gerealiseerd, voorrang krijgen ten opzichte van projecten waar minder beleidsdoelstellingen worden gerealiseerd. De definitieve weging voor het bepalen van de te selecteren projecten en/of maatregelen wordt op basis van de verdiepingsonderzoeken en aan de hand van het in het instrumentenlab (zie 3.4.3) bepaalde instrumentarium door GS vastgelegd.

3.4.3 Instrumentenlab

Het instrumentenlab is een provinciebreed deskundigenoverleg waarmee de optimale inzet van het provinciale instrumentarium (o.a. juridisch, financieel, subsidietechnisch en communicatief) kan worden bepaald. Hierbij geldt dat de juridische grondslag voor uitgaven óf een opdracht (voor de provincie Noord-Holland zelf) óf een subsidie is.

Aan de hand van de uitkomsten van beide verdiepingsonderzoeken wordt in twee bijeenkomsten van het instrumentenlab bepaald welke oplossingen mogelijk zijn voor de gevonden typen knelpunten, wordt een specifieke maatregelenpakket met in te zetten instrumenten geformuleerd en worden de voorwaarden hiervoor bepaald.

3.4.4 Planning

Wat	Wanneer	Wie
Start flexibele schil MRA	November 2017	MRA Kernteam Versnelling & proeftuinen
Verdiepingsonderzoek MRA	Oktober 2017 – januari 2018	MRA Kernteam Versnelling & proeftuinen
Verdiepingsonderzoek NHN	December 2017 – februari 2018	Provincie Noord-Holland
Instrumentenlab eerste sessie	20 februari 2018	Provincie Noord-Holland
Instrumentenlab tweede sessie	5 maart 2018	Provincie Noord-Holland
Start projectgerichte maatregelen	z.s.m. na vaststellen instrumentarium en weging projecten.	Provincie Noord-Holland
Tussentijdse evaluatie	Eerste kwartaal 2019	Provincie Noord-Holland
Einddatum uitvoeringsprogramma	December 2020	

3.5 Overzicht inzet financiële middelen voor Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw

In totaal is er voor Binnenstedelijke Woningbouw € 7.284.636,01 beschikbaar. De beschikbare middelen worden ingezet voor:

- Projectspecifieke bijdragen.
- Inleg in Flexibele Schil.
- Monitoring en bijstelling.

3.5.1 Projectspecifieke bijdrage

Het daadwerkelijk benodigde budget voor projectspecifieke financiële bijdragen is afhankelijk van het aantal projecten waarvan de knelpunten worden opgelost en van het type knelpunten (juridisch-planologische status, contractvorming marktpartijen, complexiteit in uitvoering, samenhang met andere ontwikkelingen of benodigde infrastructuur, energieneutraliteit en specifieke capaciteitsvragen). Uitgangspunt is dat de bijdrage zich richt op projecten waarmee het verschil kan worden gemaakt voor de versnelling van de bouwopgave (tot en met 2020) en dat er voorrang wordt gegeven aan projecten waar sprake is van overlap van de beleidsdoelstellingen die zijn beschreven in paragraaf 3.4. Daarnaast moet start bouw uiterlijk in 2020 plaatsvinden.

De projectspecifieke knelpunten worden momenteel met de twee verdiepingsonderzoeken in beeld gebracht (januari, respectievelijk februari 2018 gereed). Aan de hand van de uitkomsten van de verdiepingsonderzoeken wordt de inzet van middelen nader uitgewerkt en aan GS voorgelegd. In de tussentijd gaan we vanuit een globale raming voor het versnellen van de woningbouwproductie uit van een gemiddelde bijdrage van € 250.000 per project. Hiervoor wordt een bedrag van € 5.800.000 gereserveerd. Volgens de globale inschatting zouden hiermee maximaal 20 tot 25 projecten kunnen worden versneld.

Deze globale raming is uitsluitend indicatief. De verwachting is dat bij een deel van de projecten géén financiële bijdrage nodig zal zijn, maar andersoortige maatregelen, terwijl bij een deel van de andere projecten de bijdrage juist (aanzienlijk) hoger zal moeten uitvallen. Afhankelijk van de uitkomsten van de verdiepingsonderzoeken, worden maatwerkoplossingen geleverd en worden de voorwaarden hiertoe met behulp van het instrumentenlab geformuleerd. De verwachting is dat de beschikbare middelen in een kleiner aantal projecten wordt ingezet. Pas wanneer de bijdrage betekenisvol is ten opzichte van de totale investering en/of het tekort van een project, zal de bijdrage ervoor zorgen dat het project daadwerkelijk in productie wordt genomen. Overigens kan ook een relatief kleine bijdrage aan een groter tekort ertoe leiden dat partijen in beweging komen. In het verleden werkte de ISV-regeling als *trigger-money* voor projecten waar gemeenten en marktpartijen op elkaar wachten om te beginnen met investeren. Het vooruitzicht van een financiële bijdrage aan het tekort kan dan net het benodigde zetje zijn om in beweging te komen.

3.5.2 Flexibele Schil

De bijdrage voor de Flexibele Schil van de MRA geldt als eerste inleg in de Flexibele Schil, voor inhuur van specifieke experts die bij de gemeenten in de MRA kunnen worden ingezet. Daarnaast worden voor de versnelling in de MRA de komende twee jaar twee planners ingehuurd, onder aansturing van het Kernteam Versnelling en Proeftuinen. Voor de flexibele schil van de MRA wordt gedacht aan een bijdrage van € 500.000,- voor de flexibele schil en een aanvullende bijdrage van € 200.000 voor de planners.

Bij gebleken succes wordt een dergelijke Flexibele Schil ook voor Noord-Holland Noord onderzocht en een voorstel daartoe uitgewerkt, waarbij eveneens wordt gedacht aan een provinciale inleg van € 500.000. Voor de planners geldt dat, gezien het verschil in opgave en het tijdspad, het in Noord-Holland noord niet nodig lijkt om hier op voorhand al een apart budget voor te reserveren. Indien gewenst kunnen ook de planners vanuit de Flexibele Schil worden gefinancierd.

In totaal wordt er € 1.200.000 voor inleg in de Flexibele Schil gereserveerd. Nadat de voorwaarden voor de flexibele schil nader zijn uitgewerkt worden deze ter besluitvorming aan GS voorgelegd en zal GS een besluit nemen over de verdeling van de beschikbare middelen.

3.5.3 Monitoring en bijstelling

Een deel van het budget is beschikbaar voor evaluatie en bijstelling. Het bedrag van € 284.636,01 kan tevens worden ingezet voor projecten waar zich een acuut probleem (personele inzet of financieel) voordoet. Mocht dit deel van het budget in januari 2020 nog niet zijn benut, wordt het toegevoegd aan het budget voor projectspecifieke bijdragen.

3.5.4 Bestedingsplan voor Binnenstedelijk Bouwen & Versnellen Woningbouw

Er wordt onderscheid gemaakt naar drie verschillende bestedingsonderdelen:

	Totaal beschikbaar	**€ 7.284.636,01**
1	**Budget voor projectspecifieke bijdragen**	**€ 5.800.000**
2	**Inleg Flexibele Schil**	**€ 1.200.000**
3	**Monitoring en bijstelling**	**€ 284.636,01**
	Totaal	**€ 7.284.636,01**

Hoofdstuk 4 Evaluatie en bijstelling

Gelet op de te verwachten diversiteit aan en complexiteit van de aanvragen en de noodzaak tot maatwerk is het van groot belang na een jaar een gedegen evaluatie uit te voeren. Wij gaan daarom het instrumentarium, waarmee we de binnenstedelijke woningbouw en de versnelling van de woningbouw willen realiseren, op diverse niveaus monitoren. De niveaus zijn als volgt te beschrijven:

- op het niveau van de gehonoreerde projecten; deze jaarlijkse voortgang vindt plaats aan de hand van de verplichte voortgangsrapportages en het instrumentarium waarvoor wordt gekozen;
- op het niveau van de afgewezen projecten/niet in behandeling genomen; welke informatie kunnen we daaruit benutten qua omvang, kosten, integraliteit, thema's, rol van de provincie, etc.) om het beleidskader en de regeling effectiever te maken;
- op het niveau van het instrumentarium zelf; omdat er nog onvoldoende beeld is van de aanvragen (qua omvang, kosten, integraliteit, staatssteun, thema's) die worden ingediend, gieten we de regeling niet 'in beton' maar wordt deze gefaseerd opgesteld. Om voortschrijdend inzicht ook daadwerkelijk een plek te geven worden feedback loops ingebouwd om de regeling bij te kunnen stellen. De eerste bijstelling vindt plaats na de evaluatie in het eerste kwartaal van 2019.

De input voor de evaluatie wordt mede geleverd door de monitor plancapaciteit, de Monitor Woningbouw en de jaarlijkse monitoring van het MRA Kernteam Versnelling en Proeftuinen.

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 12 december 2017

Onderwerp: Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020

Kenmerk: 137775

Bijlagen:
Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020

1. Inleiding

Het provinciaal beleid, zoals beschreven in de Provinciale Structuurvisie 2040, is er op gericht om de woningbouwopgave zoveel mogelijk binnenstedelijk te realiseren. Dit om enerzijds het landelijk gebied zoveel mogelijk te vrijwaren van verstedelijking en kansen te benutten om leefbaarheid rond een locatie of gebied een positieve impuls te geven en anderzijds te voorzien in de vraag van de consument naar stedelijke woonmilieus (onderzoek Vraaggestuurd Bouwen, 2012).

Om dit binnenstedelijk bouwen te stimuleren, heeft ons college op 10 maart 2015 opdracht gegeven tot het maken van een voordracht Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen waarin de activiteiten: middeldure huur, OV knooppunten, transformatie leegstaand vastgoed en brownfields moesten worden opgenomen. U bent hierover bij brief d.d. 12 maart 2015 geïnformeerd. De keuze voor deze vier beleidsdoelstellingen was gebaseerd op het ‘Beleidsadvies Stimuleringsmaatregel Binnenstedelijke Woningbouw’.

In 2017 zijn drie onderzoeken uitgevoerd naar de plancapaciteit voor nieuwe woningen en de realisatierisico’s. Zoals bij de beantwoording van de Statenvragen over het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen (maart 2017, 921557/925990) is aangekondigd, zijn deze drie onderzoeken gebruikt als input voor onderliggend uitvoeringsprogramma.

De onderzoeken zijn inmiddels uitgevoerd en de beleidsreactie hierop is 7 november 2017 door ons college vastgesteld. Aangezien uit de onderzoeken bleek dat de situatie op de woningmarkt sterk is veranderd sinds de eerdere (concept-) besluiten, is het voorliggende uitvoeringsprogramma verbreed van (uitsluitend) binnenstedelijk, naar ‘binnenstedelijk bouwen en versnellen van de Woningbouw’.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

In de provinciale Monitor Woningbouw 2017 wordt geconstateerd dat de groei van de woningvoorraad in Noord-Holland Zuid sinds 2014 achterblijft bij de groei van het aantal huishoudens. Het verschil tussen de beschikbare woningvoorraad en het aantal huishoudens is opgelopen met 8.000 woningen. Bij de nu verwachte productie loopt dit woningtekort op tot

22.000 in 2020. Dit komt niet door een tekort aan plannen maar door de te lage woningbouwproductie. Uit de monitor blijkt dat de woningmarkt in Noord-Holland Zuid de afgelopen jaren veel krapper is geworden en dat voor duizenden huishoudens geen woning is gebouwd. Een forse toename van de productie is daardoor dringend noodzakelijk. In Noord-Holland Noord is geen sprake van een tekort, de hoeveelheid huishoudens en woningen is hier in balans en voor de periode 2017 – 2040 zijn er voldoende plannen. Wel is het, gezien de huishoudensontwikkeling in relatie tot de woningbouwplannen tot 2025, ook in Noord-Holland Noord noodzakelijk om plannen naar voren te halen, om te voorkomen dat er in die periode een tekort ontstaat.

Uit de Monitor Plancapaciteit blijkt dat het overgrote deel van de plannen binnen bestaand stedelijk gebied wordt gerealiseerd. In de Regionale Actieprogramma's (RAP's) kiezen de regio's ervoor de focus sterk op binnenstedelijk bouwen te leggen. In de MRA Actieagenda is dit eveneens het uitgangspunt voor actiepunt 1.1/1.2. De grote druk op de woningmarkt, de daaruit volgende noodzaak voor versnellen en het feit dat gemeenten daarbij zelf ook de nadruk leggen op binnenstedelijk bouwen, heeft ons doen besluiten het voorliggende uitvoeringsprogramma te verbreden van (uitsluitend) binnenstedelijk, naar 'binnenstedelijk bouwen en versnellen van de Woningbouw'.

In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is in 2016 en 2017 in het kader van de MRA Actieagenda onderzoek uitgevoerd naar de plancapaciteit voor nieuwe woningen in de regio en een onderzoek naar mogelijkheden om de bouw daarvan te versnellen. Daarnaast is in het kader van onze Samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland (BNL) onderzocht waar de risico's liggen bij de realisatie van bestaande woningbouwplannen in de (hele) provincie. Alle drie de onderzoeken zijn gebaseerd op de jaarlijkse Monitor Plancapaciteit van de provincie, die de gemeenten jaarlijks invullen. Het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnelling Woningbouw is in lijn met de beleidsreactie op deze drie woningmarktonderzoeken, die door ons college op 7 november 2017 is vastgesteld en waarover u per brief bent geïnformeerd.

In de door ons college vastgestelde beleidsreactie zijn diverse maatregelen opgenomen om de woningbouwproductie te versnellen. Ook Bouwend Nederland en de MRA partners onderschrijven de noodzaak om de focus op uitvoering te leggen en de beschikbare *plan*capaciteit om te zetten in *productie*capaciteit. Goede planning en afspraken met gemeenten, ontwikkelaars, corporaties en zelfbouwgroepen dienen ervoor te zorgen dat plannen leiden tot het verlenen van bouwvergunningen en vervolgens tot het in aanbouw nemen en opleveren van woningen.

Als onderdeel van de beleidsreactie is in lijn hiermee een maatregelenpakket vastgesteld, waarmee wij de woningbouwproductie willen versnellen. Van dit pakket zijn de volgende drie maatregelen relevant voor het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw.

	Maatregelen (Rol provincie: Aanjager)
A	Verdiepingsonderzoek naar knelpunten bij woningbouwplannen. Focus op: • harde plannen met grote bouwopgave • zachte plannen met grote bouwopgave, omzetten naar harde plannen
B	• Bijdragen aan Flexibele schil MRA om capaciteitsproblemen bij gemeenten weg te nemen (de wijze waarop dit praktisch kan worden uitgevoerd, wordt door de MRA ambtelijk voorbereid en vervolgens ter besluitvorming aan GS voorgelegd). • Planners inhuren om bouwproces te stroomlijnen (via Flexibele schil MRA). • Bij succes: uitbreiding Flexibele Schil naar Noord-Holland Noord.
C	Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen opstellen en ter besluitvorming voorleggen aan PS. • Het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen verbreden naar versnellen woningbouwproductie. • Na verdiepingsslag specifieke knelpunten in beeld. • Maatregelen treffen om belemmeringen weg te nemen.

In opdracht van het MRA Kernteam Versnelling & Proeftuinen wordt momenteel door bureau Fakton een verdiepingsonderzoek gedaan, waarmee inzichtelijk wordt gemaakt of de woningbouwprojecten in de MRA op schema liggen, waar concrete kwetsbaarheden liggen in de voortgang van de projecten en wat er op korte termijn voor nodig is om de knelpunten weg te nemen (o.a. input voor behoefte aan flexibele schil). Door de provincie en Bouwend Nederland is aan Fakton opdracht gegeven om dit volgens dezelfde methodiek ook voor Noord-Holland Noord in beeld te brengen.

Bovenstaande maatregelen worden in het door ons college vastgestelde uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020 nader toegelicht.

Wij stellen uw Staten voor om voor het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw Noord-Holland 2018-2020 een bedrag van €7.284.636,01 beschikbaar te stellen uit de Reserve AP 2010, compartiment Wonen.

Evaluatie

Gelet op de te verwachten diversiteit aan en complexiteit van de aanvragen en de noodzaak tot maatwerk is het van groot belang na een jaar een gedegen evaluatie uit te voeren. De input voor de evaluatie wordt mede geleverd door de monitor plancapaciteit, de Monitor Woningbouw en de jaarlijkse monitoring van het MRA Kernteam Versnelling en Proeftuinen.

Een deel van het budget is gereserveerd voor evaluatie en bijstelling. Dit deel kan tevens worden ingezet voor projecten waar zich een acuut probleem (personele inzet of financieel) voordoet. Mocht dit deel van het budget in januari 2020 nog niet zijn benut, wordt het toegevoegd aan het budget voor projectspecifieke bijdragen.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Het budget voor het Uitvoeringsprogramma is € 7.284.636,01. Dit budget is samengesteld uit het geoormerkt bedrag van € 5.900.944 binnen de reserve AP2010 (dat was € 7.9 miljoen, waarvan € 2 miljoen is omgebogen naar OV-knooppunten). Bij zomernota 2015 is een bedrag van €1.372.566,14 uit vrijval Rijksmiddelen Besluit Locatie gebonden Subsidie gestort in de reserve AP2010 en hieraan wordt nog toegevoegd een restant bedrag van € 11.125,00 uit niet-bestede middelen.

Wij stellen uw Staten voor om het totaal van het door ons gereserveerde bedrag van € 5.912.069,89 en de vrijval BLS van € 1.372.566,14 (totaal €7.284.636,01) uit de

bestemmingsreserve Actieprogramma 2010, compartiment Woonvisie beschikbaar te stellen voor het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020 en de middelen als volgt in te zetten:

Uitvoering Binnenstedelijke bouwen en Versnellen Woningbouw:

Er wordt onderscheid gemaakt naar drie verschillende bestedingsonderdelen:

	Totaal beschikbaar	**€ 7.284.636,01**
1	**Budget voor projectspecifieke bijdragen**	**€ 5.800.000**
2	**Inleg Flexibele Schil**	**€ 1.200.000**
3	**Monitoring en bijstelling**	**€ 284.636,01**
	Totaal	**€ 7.284.636,01**

Na een positief besluit van uw Staten over het beschikbaar stellen van het gevraagde budget voor het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Woningbouw en Versnelling Woningbouw 2018 - 2020 stellen wij in maart/april 2018 het in te zetten instrumentarium vast, nadat dit op basis van de verdiepingsonderzoeken in een ambtelijk *instrumentenlab* [1] wordt uitgewerkt.

Partners en communicatie

De resultaten van beide verdiepingsonderzoeken, op basis waarvan het instrumentarium wordt bepaald, worden tussentijds met de gemeenten en, samen met Bouwend Nederland, met betrokken marktpartijen besproken. De gemeenten zijn en blijven verantwoordelijk voor de uitvoering van de woningbouwprojecten. Gemeentelijk politiek en bestuurlijk draagvlak voor het project en de wil om de betreffende projecten te versnellen zijn randvoorwaarden voor de inzet van provinciale maatregelen. De flexibele schil voor Noord-Holland Zuid wordt vanuit de MRA, onder aansturing van het Kernteam Versnelling en Proeftuinen nader uitgewerkt. De provincie neemt als partner van de MRA actief deel aan het Kernteam Versnelling en Proeftuinen.

Risico / staatssteun

De gemeenten vormen de spil bij de uitvoering van woningbouwplannen. Om die reden wordt vooraf bepaald dat het instrumentarium alleen ingezet kan worden voor gemeentelijke aanvragen. Een belangrijk aandachtspunt daarbij is de gevoeligheid van staatssteun bij het onderwerp woningbouw. Bij het bepalen van het instrumentarium voor projectgerichte maatregelen wordt hier rekening mee gehouden en zo nodig een staatssteunartikel opgenomen.

Met het oog op de aanbestedingsregels is het belangrijkste risico voor de Flexibele Schil het aan kunnen tonen van de meerwaarde van een gezamenlijke Flexibele Schil. De voorwaarden voor de Flexibele Schil worden door het Kernteam Versnelling van de MRA nader uitgewerkt en aan de samenwerkingspartners voorgelegd. Vervolgens kan door de provincie worden bepaald onder welke juridische titel de bijdrage aan de flexibele schil wordt overgedragen aan de gemeente Amsterdam. Dit wordt te zijner tijd ter besluitvorming aan ons college voorgelegd.

Beheer van de Flexibele Schil wordt vervolgens door het Kernteam onder risico en verantwoordelijkheid van de gemeente Amsterdam uitgevoerd. De nog uit te werken werkwijze van de MRA dient als voorbeeld voor de wijze waarop de Flexibele Schil voor Noord-Holland Noord wordt ingericht.

[1] Het instrumentenlab is een provinciebreed deskundigenoverleg waarmee de optimale inzet van het provinciale instrumentarium (o.a. juridisch, financieel, subsidietechnisch en communicatief) kan worden bepaald.

4. Proces en procedure

De planning is als volgt:

Wat	Wanneer	Wie
Start flexibele schil MRA	November 2017	MRA Kernteam Versnelling & proeftuinen
Verdiepingsonderzoek MRA	Oktober 2017 – januari 2018	MRA Kernteam Versnelling & proeftuinen
Verdiepingsonderzoek NHN	December 2017 – februari 2018	Provincie Noord-Holland
Instrumentenlab eerste sessie	20 februari 2018	Provincie Noord-Holland
Instrumentenlab tweede sessie	5 maart 2018	Provincie Noord-Holland
Start projectgerichte maatregelen	z.s.m. na vaststellen instrumentarium en weging projecten.	Provincie Noord-Holland
Tussentijdse evaluatie	Eerste kwartaal 2019	Provincie Noord-Holland
Einddatum uitvoeringsprogramma	December 2020	

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 5

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 12 december 2017;

gelet op het belang van het versnellen van de woningbouwproductie;

besluiten:

1.Het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020 vast te stellen en aan Gedeputeerde Staten opdracht te geven dit uit te voeren;

2.Voor de uitvoering van het Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en Versnellen Woningbouw 2018 t/m 2020 een bedrag van €7.284.636,01 beschikbaar te stellen uit de Reserve AP 2010, compartiment Provinciale Woonvisie;

3.Gedeputeerde Staten te machtigen te besluiten over eventuele verschuivingen in de verdeling van het totaalbudget € 7.284.636,01 op basis van monitoring.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d.	**12-02-2018**
Commissie	Ruimte & Wonen
Datum commissievergadering	**29-01-2018 en 01-02-2018**

Onderwerp: Voordracht Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020.

Uw contactpersoon
M. Admiraal
AD/STG

Doorkiesnummer 023 514 3323
admiraalm@noord-holland.nl

8 februari 2018

De commissie adviseert de **Voordracht Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020** als bespreekstuk te agenderen voor de PS vergadering van 12 februari 2018.

Voor de behandeling van dit punt in de PS vergadering, zie hieronder het uittreksel uit het conceptverslag van de vergadering van de commissie Ruimte & Wonen van 1 februari 2018.

A-agenda Wonen

7. a. Voordracht Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020

De **voorzitter** zegt dat in de vergadering van 29 januari 2018 is besloten om het B-agendapunt 'Monitor Woningbouw 2017 en onderzoeken plancapaciteit woningbouw' en het A-agendapunt 'Voordracht Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen en versnellen woningbouw 2018 t/m 2020' gezamenlijk te behandelend. Zij geeft het woord aan de PvdA om het verzoek tot bespreking toe te lichten.

De heer **Voskuil** (PvdA) roept in herinnering dat presentaties zijn gegeven over drie onderzoeken op het gebied van woningbouw. Er is echter nog geen ruimte geweest voor onderling debat. Gezien het belang van het thema vindt de PvdA dat zeer wenselijk.

De heer Jan-Jaap **Visser** geeft een presentatie. Hij werkt als beleidsadviseur bij de afdeling Ruimtelijke Ordening. In november 2017 is al een presentatie gegeven over de wijze waarop de provincie aanjager wil zijn op het gebied van woningbouwproductie. Daar is alle aanleiding toe, zo blijkt uit diverse onderzoeken. De avond werd destijds beëindigd met de drie taken die de provincie voor zichzelf ziet weggelegd: het uitvoeren van verdiepingsonderzoek naar knelpunten, de organisatie van een flexibele schil en het ontwerpen van een uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen. Het verdiepingsonderzoek is in gang gezet. Het uitvoeringsprogramma staat later in deze vergadering op de agenda. In zijn presentatie gaat de heer Visser in op de opzet van de flexibele schil.

Een kernteam vanuit de MRA bereidt de flexibele schil voor. Dat gebeurt zorgvuldig, onder andere rekening houdend met aanbestedingswetgeving. Capaciteitsgebrek bij gemeenten is een belangrijk knelpunt in de versnelling van de woningbouwproductie. Bijna alle grote productiegemeenten hebben personele tekorten en te weinig expertise. Dat leidt tot zowel kwantitatieve als kwalitatieve problemen. Tijdens de crisis hebben veel medewerkers de gemeenten moeten verlaten. Expertise op bepaalde gebieden is op dit moment schaars. Dat is voelbaar in heel Nederland. Het gaat dan voornamelijk om juridische en verkeerskundige kennis. Gebiedsontwikkeling is complexer geworden omdat het vaker om binnenstedelijke ontwikkelingen gaat en gemeenten hebben meer dan voorheen een faciliterende rol in woningbouwprogramma's. Dat vraagt om andere expertise dan voorheen. Aan grote gemeenten is gevraagd aan hoeveel extra capaciteit zij behoefte hebben. Soms zijn er tekorten van wel 20 tot 25 fte. Voor deze gemeenten zou een gemeenschappelijke

flexibele schil uitkomst kunnen bieden. Bovengenoemde meer faciliterende rol van de gemeente vraagt om expertise van planeconomen, grondzakenjuristen en strategen op het gebied van verkeerskunde en milieuadvies. Daarnaast is er behoefte aan bestemmingsplantoetsers, vergunningverleners en planners. Voor gemeenten blijkt het lastig om ervaren krachten te vinden: er worden vooral junioren aangeboden. Verwacht wordt dat het vanuit de flexibele schil mogelijk is om aan goed toegerust personeel te komen en daarbij bovendien een aanbestedingsvoordeel te behalen.

Het kernteam van de MRA ontdekte ook een behoefte aan een 'gebiedsontwikkelingsdienst': een team van strategen dat gezamenlijk onderzoekt hoe vastgelopen projecten weer vlotgetrokken kunnen worden. Dit team zou als een vliegende brigade bij verschillende projecten kunnen worden ingezet, juist daar waar grote versnellingsprojecten zijn voorzien.

Voor het opzetten van de flexibele schil wordt aangesloten bij het Dynamisch AankoopSysteem (DAS) van de gemeente Amsterdam. Daarmee is het mogelijk te putten uit aanbod van vele bureaus, maar ook van zzp'ers. Bovendien vereenvoudigt gebruikmaking van dit bestaande systeem de organisatorische opzet van de flexibele schil. Contractering is hierbij een taak van de gemeente Amsterdam. De provincie Noord-Holland, Zaanstad en Amsterdam hebben al aan de MRA toegezegd om financieel aan het project bij te dragen. De provincie Flevoland heeft nog geen toezegging gedaan en wacht tot het kernteam de projectvoorwaarden nader heeft uitgewerkt. Streven is om in maart of april 2018 de eerste medewerkers via de flexibele schil te kunnen inzetten.

Vragen vanuit de commissie
De heer **Struben** (D66) spreekt zijn waardering uit voor het project. D66 vraagt wanneer uitbreiding van het project naar de rest van de provincie Noord-Holland is voorzien. Spreker wil weten of de personele inzet voor uitvoering van bouwprojecten volledig aan de markt gelaten wordt. Ook vraagt hij een toelichting op de zogenaamde proeftuinen.

De heer **Visser** zegt dat de meningen over de beschikbaarheid van personeel in de bouwsector uiteenlopen. In ieder geval wordt die verantwoordelijkheid aan de markt gelaten. Elke gemeente in de provincie Noord-Holland kan gebruikmaken van de flexibele schil. Het gebiedsontwikkelingsteam is echter speciaal bedoeld voor grotere, vaak bovengemeentelijke projecten die een wezenlijke bijdrage leveren aan de woningbouwproductie. Er zijn vier soorten proeftuinen, op zes locaties. De eerste stap voor een proeftuin moet altijd vanuit de gemeente komen. Over Kronenburg en Haarlem Zuid-West worden op dit moment al gesprekken gevoerd. Wat betreft de vier overige proeftuinlocaties wordt nog gewacht tot de gemeenten een projectleider hebben aangewezen.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt waarom het niet gelukt is om personeel terug te winnen voor de gemeenten, bijvoorbeeld met een beter salaris.

De heer **Visser** zegt dat de opgaven van sommige gemeenten tijdelijk zijn. Met de crisis in het achterhoofd willen zij liever geen vast personeel aannemen. Bij andere gemeenten is de opgave van langere duur. Zij blijken moeite te hebben met het vinden van ervaren specialisten.

De heer **Voskuil** (PvdA) vraagt op welke manier de flexibele schil gerelateerd is aan het aanbestedingsrecht. Ook wil hij weten of gemeenten zelf moeten aangeven dat zij behoefte hebben aan de inzet van het gebiedsontwikkelingsteam. Het is belangrijk te waken voor te veel bureaucratie rondom dit uitvoeringsconcept.

De heer **Visser** zegt dat met het DAS aan alle aanbestedingsregels voldaan wordt. Onder de vlag van de gemeente Amsterdam kunnen medewerkers vervolgens overal in de MRA worden ingezet. Juist om ervoor te zorgen dat de organisatie compact en wendbaar blijft wordt gebruikgemaakt van het DAS. Belangrijk zijn wel een goede planner en een projectmanager, die ervoor moeten zorgen dat medewerkers goed gematcht worden. Het is aan gemeenten zelf om aan te geven dat er knelpunten zijn die om hulp van het gebiedsontwikkelingsteam vragen.

De heer **Klein** (CU-SGP) vraagt of het realistisch is te verwachten dat voor de flexibele schil 26 fte aan expertise kan worden gevonden. De gemeenten zullen de inzet vanuit de flexibele schil zelf betalen. Vraag daarbij is waarom nog 1,2 miljoen euro van de provincie nodig is.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt een nadere toelichting op de projectspecifieke bijdrage die in het voorstel genoemd wordt.

De heer **Heijnen** (CDA) leest in het voorstel dat het project wordt uitgebreid naar het noorden van de provincie als het een succes is. Het CDA wil weten hoe dit succes wordt gemeten en op welk moment hierover besloten wordt.

De heer **Visser** zegt dat de gemeente Amsterdam geen problemen blijkt te hebben om capaciteit te vinden. Juist door het project onder de vlag van Amsterdam uit te voeren, wordt het interessant voor partijen om aan het project deel te nemen. Bovendien kunnen deelnemers gebruikmaken van expertise die nu reeds aanwezig is bij de gemeente Amsterdam en de provincie Noord-Holland. Medewerkers vanuit deze twee partijen worden ook in de flexibele schil ingezet. De kosten van 1,2 miljoen euro worden gemaakt voor het opzetten van de flexibele schil, maar bestaan ook uit frictiekosten voor medewerkers in de schil die mogelijk tijdelijk niet werkzaam zijn. Een deel van de middelen gaat naar het gebiedsontwikkelingsteam, waarvoor de gemeenten geen kosten hoeven te betalen. Daarover zullen GS en de gemeenten zich echter nog moeten uitspreken. In maart 2018 wordt duidelijk of het lukt de flexibele schil op te zetten. Als de medewerkers voor de zomer nog kunnen worden ingezet, blijkt daaruit het succes van het project. Dan zijn ook de resultaten bekend van het verdiepingsonderzoek in Noord-Holland-Noord en is duidelijk of daar behoefte is aan capaciteit. Hierbij zij opgemerkt dat voor dit deel van de provincie geen gebruikgemaakt kan worden van het DAS, zodat aldaar een tweede systeem moet worden opgezet.

Eerste termijn
De heer **Voskuil** (PvdA) spreekt de hoop uit dat de flexibele schil zal bijdragen aan versnelling van de woningbouwproductie. Uit onderzoeken blijkt immers dat uitvoering van veel plannen nog onzeker is. De PvdA vindt het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen helder, maar vraagt zich wel af of de plannen voor binnenstedelijk bouwen voldoende oplossing zullen bieden. De PvdA vraagt de gedeputeerde in dat kader een reactie te geven op de recente uitspraken van minister Ollongren over dit onderwerp. De woningbouwopgave is erg groot. Daarbij is het voor de PvdA belangrijk dat er voldoende wordt gebouwd in betaalbare categorieën. De prijzen lopen in steeds meer gemeenten op. De PvdA is positief over de inhoud van het versnellingsprogramma.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt of de PvdA vindt dat in de nieuwe plannen voldoende sociale woningbouw gerealiseerd wordt.

De heer **Voskuil** (PvdA) zou graag zien dat dit percentage omhoog gaat. Veel gemeenten bouwen 30% sociale woningen, maar de PvdA ziet liever dat 50% gerealiseerd wordt. Vooral in het zuiden van de provincie zijn er veel mensen die geen betaalbare woning meer kunnen vinden. Voorkomen moet worden dat zij zich elders vestigen. Het is onwenselijk als zij langere afstanden naar hun werk moeten afleggen.

De heer **Struben** (D66) merkt op dat Amsterdam 40% sociale woningbouw realiseert, tegenover 40% voor middeninkomens en 20% voor de vrije sector. Hoe kijkt de PvdA daartegenaan?

De heer **Voskuil** (PvdA) weet dat Amsterdam een vrij groot contingent aan sociale woningbouw heeft. De prijzen in de vrije markt zijn er niet meer op te brengen. Het is belangrijk dat in het middensegment huurwoningen beschikbaar blijven. Amsterdam staat echter niet model voor de provincie als geheel.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat de provincie ervoor kiest vooral binnenstedelijk te bouwen. Dat maakt de bouw duurder en de grondprijzen hoger. Vanwege die keuze zal er minder ruimte zijn voor sociale woningbouw. Vraag is daarom of niet breder moet worden gekeken dan alleen naar binnenstedelijk bouwen.

De heer **Voskuil** (PvdA) vraagt zich inderdaad af of het voldoende zal zijn alleen binnenstedelijk te bouwen, al moet het mogelijk zijn op die binnenstedelijke locaties betaalbaar te bouwen. De PvdA wil in ieder geval niet zomaar in de polder bouwen, maar vindt het wel belangrijk om al na te denken over alternatieve bouwlocaties op de langere termijn.

De heer **Struben** (D66) denkt dat binnenstedelijk bouwen niet per se kostbaarder hoeft te zijn, gezien de reeds aanwezige infrastructuur en voorzieningen.

De heer **Kramer** (VVD) zegt dat onderzoek heeft uitgewezen dat binnenstedelijk bouwen per woning 25.000 euro meer kost.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) vraagt ten eerste aandacht voor de provinciale monitor. Op papier lijken vraag en aanbod redelijk in balans. Die constatering is echter gebaseerd op demografische gegevens, terwijl de vraag in toenemende mate verband houdt met de overspannen situatie op de woningmarkt in de MRA. De prijzen in de MRA rijzen de pan uit, zodat mensen op zoek gaan naar woningen elders. ONH vraagt of de gedeputeerde het daarom niet wenselijk lijkt om voor de monitor op zoek te gaan naar andere berekeningsmethoden. In alle regio's van de provincie is er voldoende plancapaciteit, maar ONH vraagt waaruit men kan opmaken dat er ook voldoende bouwcapaciteit is. Spreker wil weten in hoeverre mensen zich door onvoldoende of onbetaalbaar aanbod genoodzaakt zien de eigen gemeente of zelfs de provincie te verlaten, met gevolgen voor het voorzieningenniveau. Is de gedeputeerde bereid dit effect nader te onderzoeken? Minister Ollogren sprak recent uit dat meer gebouwd moet worden in het groen aan de rand van de stad, omdat de huidige plannen voor binnenstedelijke ontwikkeling onvoldoende zouden zijn. ONH wil weten of de gedeputeerde deze mening deelt. Uit onderzoek is gebleken dat 49.000 woningen deel uitmaken van 'zachte' plannen. ONH wil weten waar de gedeputeerde buiten bestaand stedelijk gebied ruimte ziet om deze woningen alsnog te realiseren. ONH is akkoord met de voordracht over versnelling van de woningbouw, met uitzondering van het voorgestelde besluit om GS nu al te mandateren om een besluit te nemen over uitbreiding van de flexibele schil naar Noord-Holland-Noord. ONH zou dat besluit willen nemen nadat PS kennis heeft kunnen nemen van, en zich heeft kunnen uitspreken over het aangekondigde onderzoek.

De heer **Heijnen** (CDA) merkt op dat het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen een lange aanloop heeft. Het CDA steunt het voorstel voor het versnellingsprogramma en de opzet van een flexibele schil. Het denkt dat dit concept ook waardevol is, mits het succes heeft, in het noordelijke deel van de provincie. Een verdiepingsonderzoek naar de knelpunten kan nuttig zijn, maar eerder onderzoek was ook al heel duidelijk: er zullen altijd diverse redenen zijn waarom plannen niet doorgaan. Juist daarom zou het CDA nu al meer plancapaciteit willen inplannen. Dat betekent dat al rekening gehouden moet worden met buitenstedelijk bouwen in de toekomst. Steden moeten groen blijven en niet verder verdichten. Kleine kernen hebben bovendien geen binnenstedelijke ruimte om te bouwen en zo leefbaar te blijven. Buitenstedelijk bouwen is ook nog eens goedkoper. Gezien de recente uitspraak van minister Ollongren lijken grote belemmeringen op dat gebied weggenomen. De minister deed haar uitspraak vooral met het oog op de situatie in Noord-Holland. Het CDA vraagt tot slot hoe gedetailleerd de specifieke woningbouwbehoefte van bepaalde kernen met de monitor in beeld is gebracht.

De heer **Struben** (D66) vraagt of het CDA niet met hem van mening is dat de woningbouwbehoefte moet worden ingevuld met de plekken die daarvoor reeds zijn aangewezen.

De heer **Heijnen** (CDA) antwoordt dat er kleine kernen zijn die behoefte hebben aan woningen aan de rand, in het landelijk gebied. Op de langere termijn moet ook gekeken worden naar bredere uitleglocaties, ook als met wat versnelling op de korte termijn wordt voldaan aan de woningbehoefte door binnenstedelijk te bouwen. Het is realistisch te veronderstellen dat een deel van de plancapaciteit niet zal worden ingevuld.

Mevrouw **De Groot** (SP) denkt dat met een dergelijke boodschap de grondprijzen in de open gebieden rondom de kleine kernen snel zullen stijgen.

De heer **Heijnen** (CDA) brengt daar tegenin dat de binnenstedelijke grondprijzen al erg hoog zijn. Marktwerking is bovendien geen reden om plannen tegen te houden.

De heer **Struben** (D66) denkt dat het belangrijkste is dat de woningbouwproductie op een constant peil blijft. Dat is de manier om de prijzen in de hand te houden en aan de vraag te kunnen voldoen.
D66 is blij met de verbreding en vooral de versnelling van de woningbouwproductie. Er is dringend behoefte aan woningen, met name in het midden- en goedkope segment en voor starters. Het Uitvoeringsprogramma binnenstedelijk bouwen lijkt gedegen en D66 geeft daarvoor zijn complimenten. De provincie kan bijdragen aan het oplossen van knelpunten en risico's bij bouwprojecten. Het is positief dat daarbij wordt samengewerkt met Bouwend Nederland. D66 wacht het onderzoek van Fakton af, evenals de evaluatie in 2019. Noord-Holland heeft op dit moment voldoende bouwlocaties binnen en buiten de steden aangewezen. Wel is daarbij belangrijk dat de blik op de gehele provincie gericht blijft. D66 vindt het essentieel dat GS een vinger aan de pols houdt wat betreft kwalitatieve en kwantitatieve vraag en aanbod. D66 concludeert dat met goede regionale afstemming binnen het kader van de behoefteraming de gemeenten aan de slag kunnen. Met een goede onderbouwing moet het ook mogelijk zijn om buitenstedelijk te bouwen. Met de Ladder voor Duurzame Verstedelijking gaat het steeds beter, zo blijkt uit rapportages. Het is goed te zien dat gemeenten in staat zijn gebleken om te komen van 34% naar 76% binnenstedelijk bouwen. D66 blijft graag op de hoogte

van de proeftuinen in het kader van de flexibele schil. D66 is akkoord met de inzet van middelen als opgenomen in de voordracht.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) zegt dat haar fractie geen bezwaar heeft tegen de voorstellen in het kader van de provincie als aanjager voor binnenstedelijk bouwen. De PvdD is voorstander van binnenstedelijk bouwen en het behoud van de groene open ruimte. Het is bevorderlijk voor het milieu als mensen dichtbij hun werk kunnen wonen. Het is positief dat bij schaarste van te verdelen middelen wordt gekeken in hoeverre projecten voldoen aan beleidsdoelen, waaronder duurzaamheid en transformatie van vastgoed naar woningen. De PvdD wil weten of het wel wenselijk is projecten te subsidiëren die niet aan deze eisen tegemoetkomen. Ze maakt zich zorgen over het verdwijnen van groen in de stad. Dat komt de leefbaarheid niet ten goede. De fractie vraagt of de gedeputeerde iets kan zeggen over de status van de tuinparken. Tot slot vraagt ze hoeveel woningen gerealiseerd kunnen worden middels de transformatie van kantoren en provinciaal vastgoed.

De heer **Heijnen** (CDA) constateert dat de PvdD niet buitenstedelijk wil bouwen en ook geen groen in de steden wil opofferen. Welke mogelijkheden ziet de PvdD wel?

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) denkt dat er behoorlijk veel capaciteit is in de transformatie van kantoren. Het is belangrijk om die mogelijkheid goed te onderzoeken. De PvdD wil geen natuur opofferen voor woningbouw.

De heer **Kramer** (VVD) was bij het Cobouw Café, waar ook gesproken werd over het versnellen van de woningbouw. De provincie en Bouwend Nederland trekken samen op wat betreft het opzetten van de flexibele schil. Ze verschillen echter van mening over de noodzaak om te bouwen in het groen. Spreker noemt in dit kader opnieuw de recente uitspraak van minister Ollongren. Ook de VVD denkt dat de plancapaciteit onvoldoende zal zijn zonder buitenstedelijke bouwlocaties. Er lijkt nu misschien voldoende plancapaciteit, maar in slechts 45% komen plannen tot realisatie. De VVD is benieuwd hoe GS reageert op de uitspraak van de minister. Ook buiten de MRA is de behoefte aan woningen erg groot. Op dit moment belemmeren plannen die in de ene gemeente niet worden gerealiseerd planvorming in de andere. Dat bleek bij het Cobouw Café onder meer uit de woorden van een wethouder in Schagen. De VVD wil weten of er vanuit dat perspectief ruimte is voor maatwerk. Nu houdt iedere gemeente sterk vast aan het aan haar toegekende contingent.

Mevrouw **De Groot** (SP) vraagt of er, gezien de behoefte in de markt, niet vooral sociale woningbouw gerealiseerd moet worden.

De heer **Kramer** (VVD) denkt dat er onder bewoners van sociale huurwoningen veel scheefwoners zijn, simpelweg omdat er voor hen geen andere opties zijn. Dat betekent dat er juist gebouwd moet worden voor het middensegment. De aanjagende rol van de provincie is onder meer belangrijk om ervoor te zorgen dat gemeenten meer ruimte krijgen om te bouwen, zonder dat dit meteen betekent dat ze in de toekomst beperkt zijn.

De heer **Voskuil** (PvdA) vraagt of de VVD van mening is dat de regioverdeling niet meer werkt en, zo ja, welk alternatief de VVD wat dat betreft voor zich ziet. Ook vraagt hij of de VVD concreter kan maken op welke buitenstedelijke locaties gebouwd zou mogen worden.

De heer **Kramer** (VVD) denkt dat het aan gemeenten is om specifieke locaties aan te wijzen. Daarbij moet er ruimte zijn voor maatwerk. De provincie kijkt op dit moment soms te streng naar de Ladder voor Duurzame Verstedelijking.

De heer **Kramer** (GroenLinks) zegt dat de behoefte aan woningbouw zich het sterkst manifesteert in de MRA. Het voorstel om aan deze behoefte te voldoen door vooral binnenstedelijk te bouwen krijgt de instemming van GroenLinks. De druk op het realiseren van de plancapaciteit zal zich op allerlei manieren manifesteren. In de media blijkt duidelijk dat de Nederlandse bouwlobby weer ontwaakt is. Er wordt zelfs gepleit voor bouwen in het groen, onder meer vanwege de hogere marges die ontwikkelaars daar kunnen realiseren. De provincie moet goed oog houden voor dit soort neveneffecten. Dat vergt dat ze streng blijft vasthouden aan de ruimtelijke eisen zoals ze op papier staan. Er kunnen zich situaties voordoen waarin buitenstedelijk bouwen toch overwogen moet worden, maar alleen als er geen andere opties zijn. Dat vraagt om een debat in PS en in die zin moeten omstreden plannen altijd in de commissie ter sprake komen. Dat geldt ook als dit tot wat vertraging van een project leidt. GroenLinks vindt het belangrijk dat kwaliteit en waarden goed bewaakt worden. Met inachtneming van deze opmerking gaat GroenLinks akkoord met het versnellingsprogramma.

De heer **Voskuil** (PvdA) vraagt of GroenLinks met dit pleidooi ruimte biedt voor bouwen in het groen, mits daarover met PS gesproken is.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vindt het belangrijk dat PS in ieder geval bij dergelijke keuzes betrokken wordt. GroenLinks gaat ermee akkoord dat GS het mandaat krijgt om binnen het budget te kunnen schuiven, mits de gedeputeerde substantiële verschuivingen met de commissie bespreekt. In de stukken wordt gesproken van een focus op middeldure huur. GroenLinks zou daar sociale huur aan willen toevoegen.

De heer **Heijnen** (CDA) weet dat Warmerhuizen graag buitenstedelijk wilde uitbreiden aan de noordzijde van de kern. Deze wens werd unaniem gesteund door de dorpsraad. De provincie lag echter dwars. Het CDA is benieuwd hoe GroenLinks een dergelijk verzoek zou wegen.

De heer **Kramer** (GroenLinks) zou zijn standpunt laten afhangen van de omvang van het project en de aard van het gebied. PS moeten nog discussiëren over beeldkwaliteit en op basis daarvan bepalen waar ontwikkelingen wel of niet zijn toegestaan. Waar ontwikkelingen zijn toegestaan, moet vervolgens gesproken worden over de inpassing.

De heer **Kramer** (VVD) vraagt of het stellen van eisen, zoals GroenLinks wil doen, geen negatieve invloed zal hebben op de prijzen van woningen.

De heer **Kramer** (GroenLinks) weet dat het in Amsterdam nog steeds lukt om 40% sociale huur te realiseren, onder meer door invloed uit te oefenen op de grondprijzen. Er zijn genoeg ontwikkelaars die willen bouwen en er is genoeg concurrentie. Bouwers mogen in Amsterdam alleen aan de slag als ze voldoen aan de beleidsvoorwaarden van de gemeente.

De heer **Ceder** (CU-SGP) ziet in dat de provincie een belangrijke rol kan spelen als aanjager en voortrekker kan zijn in het provinciale woonbeleid. CU-SGP geeft daarbij de voorkeur aan binnenstedelijk bouwen. Het is goed te zien dat de gemeenten daartoe meer mogelijkheden hebben gevonden. Voor CU-SGP is de belangrijkste vraag wat voor provincie Noord-Holland nu en in de toekomst wil zijn. Ambitie moet daarin samengaan met controle en bewaking, bijvoorbeeld wat betreft de open landschappen en andere elementen die kenmerkend zijn voor Noord-Holland. In de voordracht worden wat dat betreft al stappen gezet. CU-SGP stemt in met de voordracht. De recente uitspraak van minister Ollogren, al veelvuldig aangehaald, doet niets af aan de zorgvuldige lijn die de provincie in de afgelopen jaren heeft geformuleerd. Noord-Holland moet een visiegestuurde in plaats van een vraaggestuurde provincie zijn en blijven. Net als de PvdD hoort CU-SGP graag de stand van zaken wat betreft de transformatie van kantoren. GS schrijven dat binnen de uitvoering binnenstedelijk bouwen en versnellen 5,8 miljoen euro nodig is voor een zogenaamde projectspecifieke bijdrage. CU-SGP vraagt daar een toelichting bij.

Beantwoording gedeputeerde
Mevrouw **Geldof** denkt dat door het combineren van de drie eerder besproken onderzoeken, de provinciale monitor en het versnellingsprogramma een helder beeld over de provinciale woningbouw ontstaat. Bovendien is inmiddels ook de Planviewer beschikbaar, zodat digitaal locaties, aantallen en behoeften inzichtelijk zijn. De Planviewer wordt naar verwachting in april ook beschikbaar voor Noord-Holland-Noord. Beoogd was om in de MRA 12.000 woningen per jaar te bouwen. Het versnellingsinitiatief doet blijkbaar zijn werk, want op dit moment worden 15.000 woningen per jaar gebouwd. Gezien de nog recente crisis in de bouwsector is dat een zeer goede prestatie. Het versnellingsprogramma loopt door tot 2020, maar gekeken wordt hoe het bouwtempo op niveau kan blijven. Daarvoor is het belangrijk dat nu nog ‘zachte’ programma’s definitief worden. Medewerkers uit de flexibele schil zijn nodig om planprocedures in gang te zetten, maar ook om vergunningen af te geven voor plannen die al definitief zijn geworden. De knelpuntenanalyse en de bijbehorende verdiepingsslag zullen voor de hele provincie duidelijk maken hoe de woningbouw op peil kan komen of blijven. Soms zijn voor versnellingen middelen nodig. Soms ook kan versnelling zonder inzet van middelen, bijvoorbeeld waar blijkt dat oude geurcirkels kunnen worden verkleind. De grootste knelpunten zijn er op dit moment niet in een gebrek aan plancapaciteit, maar in de productiecapaciteit. Ook in de uitvoering is men volop bezig met innovaties die zorgen voor versnelling. Vanuit dat perspectief werkt de provincie nauw samen met Bouwend Nederland.

De heer **Voskuil** (PvdA) vraagt of de gedeputeerde verwacht dat het prijsopdrijvend effect gevolgen heeft voor de voortgang van de versnelling, omdat plannen bij nader inzien niet realiseerbaar blijken.

Mevrouw **Geldof** zegt dat dit mede afhangt van de afspraken die de gemeente met de ontwikkelaar gemaakt heeft. De provincie heeft daar geen invloed op. Inzet is om 50% sociale huurwoningen te bouwen. De groep mensen die op grond van inkomen in aanmerking komt voor een sociale huurwoning is echter kleiner dan 50%. Woningprijzen worden vooral bepaald door de prijs die men bereid is te betalen voor de bestaande voorraad. Het toevoegen van woningen aan de markt op de korte termijn heeft geen prijsdrukkend effect. Daar komt bij dat in de woningbouwproductie een grote inhaalslag moet worden gemaakt. Bovendien staan de spaar- en de hypotheekrente erg laag. Dit alles heeft invloed op de huizenprijzen. Gemeenten stellen op basis van bevolkingsprognoses een zo toekomstbestendig mogelijk woningbouwprogramma op. De gemeente zelf maakt daarbij afwegingen over bouwlocaties, soms verspreid over verschillende kernen. Die keuze is dus niet aan de provincie. Als men beweert dat de provincie daarin bepaalde zaken niet toestaat, is dat onjuist.

De heer **Kramer** (VVD) weet dat gemeenten soms ook onderling afspreken hoe het contingent in een RAP-gebied wordt verdeeld. Dergelijke afspraken zorgen er weleens voor dat bepaalde gemeenten hun contingent al opgebruikt hebben en niet verder kunnen bouwen, terwijl in andere gemeenten nog volop contingent ongebruikt blijft. Hij vraagt of de gedeputeerde hierin een taak ziet weggelegd voor de provincie.

Mevrouw **Geldof** zegt dat de provincie geen contingenten afgeeft. Ze geeft op basis van de bevolkingsprognose adviezen mee. Het is vervolgens aan de gemeenten in de regio om daar afspraken over te maken.

De heer **Kramer** (VVD) ziet dat veel woningbouw wordt gepleegd in Almere en weinig in West-Friesland. Dat lijkt hem gezien de demografische ontwikkelingen niet logisch.

Mevrouw **Geldof** zegt dat zij niet kan spreken voor de provincie Flevoland. Wel is zichtbaar dat mensen die in de provincie Flevoland geboren zijn daar willen blijven wonen. Er is dus veel aanwas vanuit de regio zelf. Op dit moment is in beeld dat er op basis van gemeentelijke plannen ruimte is voor 300.000 woningen in de MRA, terwijl de woningbehoefte 230.000 is. Uiteindelijk moeten de plannen zich zo uitkristalliseren dat ze zo goed mogelijk aansluiten bij de woningbehoeften.

De heer **Kramer** (GroenLinks) vraagt of de provincie niet wel degelijk aan zet is bij gemeentelijke plannen om buiten bestaand stedelijk gebied te bouwen.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) las in het EIB-rapport dat in Noord-Holland-Noord 5.000 woningen aan de plancapaciteit zouden moeten worden toegevoegd. Ervan uitgaande dat dit klopt vraagt hij wie daarvoor de locaties zou moeten aanwijzen.

Mevrouw **Geldof** zegt dat de gemeenten bouwlocaties kiezen en vervolgens moeten opereren binnen de Rijksladder voor Duurzame Verstedelijking en de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Op basis daarvan is er, ook nu al, ruimte voor buitenstedelijk bouwen, mits daarvoor goed onderbouwde plannen voorliggen.

De heer **Heijnen** (CDA) heeft de indruk dat er iets veranderd is door de recente uitspraak van minister Ollogren, die oproept om bouw aan de randen van kernen toe te staan.

Mevrouw **Geldof** is het daarmee niet eens. De minister heeft de urgentie willen benadrukken van de woningbehoefte. Zij heeft bedoelen te zeggen dat men moet kijken naar alle mogelijkheden, inclusief bouwen in het groen. Op grond van huidige regelgeving gebeurt dat echter al. Als planologische procedures doorlopen zijn, kunnen ook groene gebieden bestempeld worden als binnenstedelijk gebied. Het onderzoek van EIB loopt tot 2025, terwijl de provincie zich richt op de periode tot 2040. De 5.000 woningen die nog tekort komen in de plangebieden zijn nog niet in beeld. Er is nog geen jurisprudentie over de vraag of volkstuinen behoren tot binnenstedelijk gebied. Daar zal eerst een juridische procedure voor doorlopen moeten worden.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) vraagt wat het advies van de gedeputeerde is voor de eigenaren van een volkstuin in Ouder-Amstel, waar plannen al vergevorderd lijken.

Mevrouw **Geldof** denkt dat deze personen allereerst contact dienen op te nemen met de gemeente Ouder-Amstel om zich te laten informeren over de status van de plannen. De tuinen liggen binnen het gebied van het Luchthavenindelingsbesluit. Grondeigenaarschap is daar onderhevig aan complexe regels. In ieder geval is op dit moment nog geen voorontwerp-bestemmingsplan aan de provincie voorgelegd. Volgens huidige

gegevens zijn er in de hele provincie Noord-Holland plannen voor de transformatie van kantoren in 13.000 woningen.

Tweede termijn
De heer **Bouberg Wilson** (ONH) constateert dat diverse vragen die hij gesteld heeft niet beantwoord zijn. Hij zal zijn vragen alsnog schriftelijk indienen.

De heer **Kramer** (VVD) heeft een vraag gesteld over de ruimte voor maatwerk. Het antwoord van de gedeputeerde zal de zorgen van wethouders en het beeld dat de provincie processen vertraagt en weinig meewerkt niet wegnemen, zo denkt hij. Hij noemt Warmerhuizen als voorbeeld van een kern die gebaat zou zijn bij dergelijk maatwerk en vraagt de gedeputeerde daar nogmaals naar te kijken.

Beantwoording gedeputeerde
Mevrouw **Geldof** zegt dat bij bouwplannen voor meer dan elf woningen de Rijksladder voor Duurzame Verstedelijking gevolgd moet worden. Dat is simpelweg de wet. Deze ladder vraagt om goede onderbouwingen bij buitenstedelijk bouwen. Op grond van de ladder zijn er ook nu al mogelijkheden om buitenstedelijk te bouwen.

De heer **Kramer** (VVD) merkt op dat het juist de minister was die uitsprak dat ook naar de randen van de stad moet worden gekeken. Hij heeft de indruk dat de minister ook buiten de kaders van de Rijksladder wil kijken. De VVD denkt dat dit belangrijk is voor het bevorderen van de woningbouw in Noord-Holland en het bouwen naar behoefte.

De heer **Heijnen** (CDA) is het met de VVD eens. Mensen geven aan dat ze in een bepaalde kern willen wonen, maar op grond van de Rijksladder wordt daar geen ruimte geboden om te bouwen. Dit is een veelgehoord signaal, onder meer uit Warmerhuizen en Schagen. Het is belangrijk dat hier maatwerk mogelijk wordt.

Mevrouw **Geldof** denkt niet dat er vanuit Den Haag een nieuw geluid klinkt. Het is staand beleid dat buitenstedelijk bouwen mogelijk is, mits daarbij goede afwegingen worden gemaakt. Nogmaals zegt zij dat het aan de gemeenten is om de woningbouwplannen te verdelen over hun kernen. De provincie is wat dat betreft altijd tot gesprek bereid.

De **voorzitter** constateert dat het stuk als bespreekstuk doorgaat naar PS op 12 februari.

Provincie Noord-Holland

INGEKOMEN - 9 FEB. 2018

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt

Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw T. Dijkers
BEL/RO

Telefoonnummer +31235144415
dijkerst@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 9 FEB. 2018

Kenmerk
1001222/1045386

Uw kenmerk

Betreft: Beantwoording openstaande vragen Commissie Ruimte en Water 1 februari 2018

Geachte leden,

Tijdens de vergadering van de commissie Ruimte & Wonen op 1 februari jl. is toegezegd schriftelijk terug te komen op een aantal vragen over wonen, verduurzaming van de woningvoorraad en de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. De beantwoording van de vragen vindt u in de bijlage.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

Bijlagen:

- Bijlage 1: Vragen Ouderenpartij Noord-Holland
- Bijlage 2: Vraag Partij voor de Dieren

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

Bijlage 1: Vragen van de Ouderenpartij Noord-Holland

Vraag 1. Inzake monitoring
Op papier lijken vraag en aanbod redelijk in balans maar die vraag is nog voornamelijk gebaseerd op demografische gegevens terwijl die in toenemende mate niet door de Bevolkingsprognose maar mede door de gevolgen van de overspannen woonmarkt in de MRA wordt bepaald. De prijzen in de MRA rijzen de pan uit. Velen kunnen die niet betalen en zoeken dus naar woningen in de regio. Dat effect is inmiddels merkbaar tot in het Gooi en (richting noorden) tot Alkmaar / Heerhugowaard en verder. De provinciale monitor lijkt nog vooral op het saldo van geboorte- en sterftecijfers gebaseerd. Het maakt ons inziens een spoedige aanpassing in de wijze van monitoring van de woningbehoefte door de provincie wenselijk.
Vraag aan de gedeputeerde of zij deze constateringen deelt en de monitoring wil aanpassen?

Antwoord op vraag 1:

De provincie brengt regulier de Monitor Woningbouw en de bevolkingsprognose uit:

Aspect	Bevolkingsprognose PNH	Monitor Woningbouw
Inhoud	Brengt de prognose van de bevolkings-ontwikkeling en de woningbehoefte in beeld.	Bevat de volgende onderdelen: - huishoudenontwikkeling - de ontwikkeling van de woningvoorraad (o.a. woningproductie) - plancapaciteit - voortgang RAP-afspraken en woningbouw-programmeringen Dit wordt gerelateerd aan de woningbehoefte, waarbij cijfers worden gebruikt uit de meest recente bevolkingsprognose van de provincie.
Frequentie	Eens in de drie jaar, eventueel vaker indien er aanleiding voor is	Jaarlijks
Meest recente versie	juni 2017	november 2017

De bevolkingsprognose is op meer gebaseerd dan geboorte en sterfte, namelijk ook op:

- Een analyse van de binnen- en buitenlandse migratie in de afgelopen periode;
- Recente bevolkingsontwikkelingen;
- Verhuisbewegingen;
- Ontwikkelingen op de woningmarkt;
- De landelijke verwachtingen van de CBS-Prognose.

Zoals uit de tabel blijkt verschijnt de bevolkingsprognose eens in de drie jaar, of eerder als daar aanleiding voor is. Op dit moment zijn wij met de gemeenten in gesprek om na te gaan of die aanleiding er is.

Vraag 2. Inzake plancapaciteit versus bouwcapaciteit
Uitgezonderd de Zaanstreek - Waterland is er in alle regio's voldoende plancapaciteit maar wijlen Jan Schaefer parafraserend; "in plancapaciteit kun je niet wonen".
Vraag aan de gedeputeerde: Gezien de sterk toenemende werkvoorraad in de woningbouw, is er wel voldoende bouwcapaciteit om de gewenste versnelling van de productie binnen de gewenste termijn te kunnen realiseren? Zo ja, waaruit blijkt dat?

Antwoord op vraag 2:

Omdat dit aan de bouwsector zelf is hebben wij hier geen gegevens over. Wel bereiken ook ons geluiden over knelpunten in de bouwcapaciteit. Evenals de bouwsector maken wij ons hier zorgen over.

Vraag 3. Inzake Maatwerk
Op werkbezoek in Warmenhuizen bleek daar een grote lokale woningbehoefte maar er zijn alleen elders in de gemeente Schagen bouwlocaties beschikbaar. Gevolg: als men niet in de eigen woonkern kan wonen dan wijkt men uit en verlaat de regio of zelfs de provincie *(versterkt de krimp / migratie)* met alle geconstateerde nadelige gevolgen voor o.a. de instandhouding van het lokale voorzieningenniveau van dien.
Vragen: Is bekend op welke schaal dit probleem ook elders speelt?
Zo niet, is de gedeputeerde bereid dit - o.i. verborgen effect - nader te onderzoeken?

Antwoord GS op vraag 3:

Ook wij horen dat dit verschijnsel zich voordoet. Het is echter aan de gemeenten zelf om onderzoek te doen naar het lokale voorzieningenniveau en keuzes te maken in welke kernen wel of niet te bouwen.

Vraag 4. Inzake Bouwen buiten BSG
De Telegraaf van dinsdag 30 januari j.l. citaat minister Ollongren:

> *"Er moet meer in 'het groen' aan de rand van de stad worden gebouwd. Met de huidige bouwplannen, die voornamelijk over projecten **bínnen** de stadsgrenzen gaan, redden we het niet".*

Vraag aan gedeputeerde of zij deze mening deelt?

In de toegezonden "Doorkijk Opgaven woonprogrammering MRA" (Stec Groep pag. 5) staat: *"Bijna 30% van alle zachte plancapaciteit, netto circa 49.000 woningen, valt buiten BSG."*
Vraag: Waar acht de gedeputeerde de benodigde ruimte aanwezig om 49.000 woningen buiten BSG te kunnen bouwen?

Antwoord GS op vraag 4:

Op de vraag inzake het citaat van minister Ollongren is reeds in de commissie Ruimte & Wonen van 1februari jl. ingegaan.

Welke locaties de gemeenten in de MRA voor woningbouw nu in beeld hebben is te zien op de MRA-viewer woningbouw: https://maps.noord-holland.nl/mra. De gemeenten hebben de betreffende locaties voor de in de vraag genoemde 49.000 woningen op het oog. Of op die locaties daadwerkelijk gebouwd gaat worden is afhankelijk van het slagen van de nog te doorlopen planologische procedures.

Vraag 5. Inzake verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland
Naar verwachting zal het voorliggende programma door het multiplierеffect leiden tot een investering van € 100 miljoen in duurzaamheid door minimaal 25.000 eigenaren. Dat is € 4.000 per woning. Echter, benodigde investeringen voor een nul-op-de meter eengezinswoning belopen gemiddeld € 30.000 tot € 40.000 per woning en daar zit dus een fors financieel gat. Vier vragen:

a) **Welk *aandeel* in de inspanningen neemt de landelijke overheid op zich, bijvoorbeeld qua bewustwording en financiering, om de doelstelling 'energieneutraal in 2050' te behalen?**

Antwoord GS op vraag 5a

De landelijke overheid heeft op dit moment een subsidieregeling voor de aanschaf van duurzame verwarmingsbronnen zoals zonneboilers, warmtepompen en houtpallet kachels en een fonds, het Nationale EnergieFonds waar particuliere woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaren (VvE's) een lening kunnen aanvragen voor het verduurzamen van hun woningen.
Het ministerie van BZK ontwikkelt een regeling voor gemeenten, die aan de slag willen met het verduurzamen van de warmtevoorziening in een wijk.
Daarnaast start de landelijke overheid binnenkort de campagne 'Energie besparen doe je nu!'

b) **Op welke wijze wordt het verduurzamen van *huur*woningen gestimuleerd?**

Antwoord GS op vraag 5b

Corporaties hebben met het Rijk afgesproken dat zij in 2018 een plan opleveren waarin zij aangeven hoe zij er voor zorgen dat al het corporatiebezit in 2050 CO_2-neutraal is. Wij willen met Noord-Hollandse corporaties en AEDES (vereniging van corporaties) onderzoeken hoe wij hen het beste kunnen helpen in het realiseren van dit doel.

c) **Buiten de gemeente Zaandam zijn er geen activiteiten op verduurzaming van woningen van VvE's gepland? Niettemin zijn er daar heel veel van in Noord-Holland**

Antwoord GS op vraag 5c

Het ondersteunen van VVE's wordt veelal door gemeenten opgepakt. Er zijn circa 36.600 VvE's in Noord-Holland. De gemeente Amsterdam heeft een project waarbij VvE's worden geadviseerd over verduurzaming. Focus op deze doelgroep ligt voor Amsterdam ook voor de hand omdat van alle VvE's in Noord-Holland er 25.400 in Amsterdam zijn. Naast Zaanstad, die dit overigens voor de regio Zaanstreek-Waterland heeft georganiseerd, is in de gehele regio Gooi- en Vechtstreek een platform opgericht om VvE's te helpen bij verduurzaming en in de regio IJmond-Zuid-Kennemerland besteedt het programma Huizenaanpak ook aandacht aan verduurzaming voor VvE's.

d) **N.a.v. door SP rondgezonden stuk; wordt er bij de hoogte van een te verlenen subsidie rekening gehouden met de financiële draagkracht van de aanvrager?**

Antwoord GS op vraag 5d

Nee want het programma *Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* richt zich niet op het verlenen van subsidies voor concrete duurzaamheidsmaatregelen van particulieren, omdat het Rijk daar al diverse instrumenten voor heeft (zie antwoord vraag 5a).

Vraag 6. Inzake Concept Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
Uitgangspunt is dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkeling in het landelijk gebied rekening wordt gehouden met de onder de 'ensembles en structuren' beschreven ambities en ontwikkel-principes. Hiervan kan, mits goed gemotiveerd, worden afgeweken.
Vragen: Wie toetst of een afwijking van de ontwikkelprincipes goed is gemotiveerd (en verandert dat na invoering van de Omgevingswet?) en waaraan wordt getoetst?

Antwoord GS op vraag 6

De wijze van toetsing aan de Leidraad blijft hetzelfde als bij de huidige Leidraad (2010). Hierbij is het streven om vroeg in het proces overleg te hebben tussen gemeente en provincie.
In eerste instantie is het de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur als bevoegd gezag om te voldoen aan de PRV en de daarin veranderde doorwerking van de Leidraad. Het gemeentebestuur zal in de toelichting bij het bestemmingsplan of de ruimtelijke onderbouwing bij de omgevingsvergunning hierover een motivering moeten opnemen. Voorafgaand aan de gemeentelijke besluitvorming vindt het gebruikelijke overleg plaats met de provincie (artikel 3.1.1 Bro). Daarbij kan een plan ook ambtelijk ter advisering worden voorgelegd aan ruimtelijke kwaliteitsdeskundigen. GS kunnen ook de adviescommissie ruimtelijke ontwikkeling (ARO) om advies vragen bij plannen met grote impact. Als het uiteindelijke plan in strijd is met de PRV, kunnen GS gebruik maken van juridische instrumenten als het indienen van zienswijzen, het instellen van beroep of het geven van een reactieve aanwijzing.

Bijlage 2: vraag van Partij voor de Dieren

Vraag: kunt u inzicht geven in de mogelijkheden om woningen te realiseren in provinciaal vastgoed?

Antwoord GS op vraag 7

Als provincie hebben wij drie soorten vastgoed:

- Gronden en gebouwen die specifiek worden aangekocht ten behoeve van het realiseren van projecten zoals aanleg of verbetering van wegen;
- gebouwen die gebruikt worden voor provinciale taken: het Huis van Hilde, brugwachtgebouwen, zoutopslag;
- Kantoorgebouwen in Haarlem voor ambtelijke en bestuurlijke huisvesting, vergaderingen, en de huisvesting van de fracties.

Het streven is dat wij geen lege gebouwen bezitten. Gebouwen die niet meer gebruikt worden voor een provinciaal project of een provinciale taak, worden verkocht. Of dit soort panden gebruikt kunnen worden voor woningbouw ligt aan de bestemming die erop ligt, dit is aan de betreffende gemeente. Wij gaan ervan uit dat als het kansrijk is om in de panden woningen te realiseren, dat deze kansen door de gemeente worden aangegrepen.

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR Haarlem

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
dhr P.S. van Herk
BEL/RO

Telefoonnummer +31235143691
herkp@noord-holland.nl

INGEKOMEN 22 DEC. 2017

Betreft: Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland.

Verzenddatum
22 DEC. 2017
Kenmerk: 999181/999189

Uw kenmerk

Geachte leden,

Hierbij ontvangt u ter besluitvorming de statenvoordracht met het bijbehorende ontwerpbesluit (en de bijlagen) over het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland*.

Het coalitieakkoord *Ruimte voor groei* geeft aan dat de provincie energiebesparing binnen de gebouwde omgeving stimuleert, omdat bijna de helft van het energieverbruik hier plaatsvindt. Van dit verbruik nemen woningen 60% voor hun rekening. Daarom is de verduurzaming van woningen een speerpunt van het provinciale energietransitiebeleid.

Met het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* willen wij bereiken dat jaarlijks meer woningen energiezuinig worden gemaakt dan nu het geval is. Doelgroepen van het programma zijn eigenaren-bewoners en corporaties. Het is ons doel om binnen 3 jaar minimaal 25.000 eigenaren-bewoners te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Daarnaast willen we woningbouwcorporaties helpen bij het realiseren van hun ambitie om de sociale woningvoorraad in 2050 energieneutraal te laten zijn.

Op 23 november is tijdens een benen-op-tafel-overleg het conceptprogramma met leden van de commissies R&W en EEB besproken. De commissieleden konden zich goed vinden in het voorgestelde programma en de aanbevelingen die zij hebben gedaan, zijn meegenomen in de uitwerking van het programma.

De voorgestelde activiteiten sluiten aan bij de afspraken die het Rijk, de provincies, gemeenten en een groot aantal relevante partijen in 2013 hebben gemaakt in het *SER-energieakkoord*. Hierin is afgesproken dat wij een faciliterende rol hebben bij het energiezuiniger maken van woningen. De ambitie is een energieneutrale gebouwde omgeving in 2050.

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl

Het aantal woningen dat jaarlijks wordt verduurzaamd, is echter niet genoeg om deze ambitie te realiseren. Daarom is versnelling nodig. Die kunnen we bereiken door ervoor te zorgen dat meer eigenaren-bewoners ondersteuning krijgen bij het energiezuiniger maken van hun woning. Het programma sluit aan bij de werkzaamheden van het provinciale Servicepunt Duurzame Energie. Dit servicepunt adviseert gemeenten bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving.

Wij willen meer eigenaren-bewoners stimuleren om hun woning te verduurzamen, door:

1. Het subsidiëren van regionale programma's, waarbij energieloketten eigenaren-bewoners adviseren en begeleiden bij het nemen van energiebesparende maatregelen in afstemming met projecten voor collectieve inkoop van zonnepanelen, woningisolatie en dergelijke, waardoor het voor eigenaren-bewoners extra aantrekkelijk wordt om te investeren;
2. TNO energieadvies-software te laten ontwikkelen, waarmee eigenaren-bewoners inzicht krijgen in de manier waarop zij hun woning in één keer of in stappen energieneutraal kunnen maken;
3. Subsidie te verlenen aan burgerinitiatieven, zoals lokale duurzame energie coöperaties, te besteden aan projecten waarbij bijvoorbeeld eigenaren-bewoners hulp krijgen bij het energiezuiniger maken van hun woning of voor het collectief inkopen van zonnepanelen;
4. Het verstrekken van subsidie voor het uitproberen van nieuwe leenvormen, waarbij het financieren van energiebesparende maatregelen voor eigenaar-bewoners zonder eigen geld of met een laag inkomen, mogelijk wordt.

Wij willen corporaties stimuleren om jaarlijks meer woningen te verduurzamen, door:

1. Samen met Aedes (de vereniging van corporaties) en het Servicepunt Duurzame Energie een kennisontwikkelingsprogramma op te zetten voor de Noord-Hollandse corporaties, zodat zij voldoende kennis hebben voor het opstellen van een plan voor het energieneutraal verduurzamen van hun woningvoorraad;
2. Corporaties te adviseren hoe zij de uitkomsten van het CE Delft-onderzoek naar de toekomstige duurzame warmtevoorziening in Noord-Holland kunnen gebruiken bij het opstellen van hun verduurzamingsplannen;
3. Gemeenten en corporaties te helpen bij het maken van regionale prestatieafspraken over het energiezuiniger maken van corporatiewoningen;
4. Corporaties worden bij het verduurzamen van hun woningvoorraad door wetgeving belemmerd. Wij gaan deze belemmeringen aankaarten bij het Rijk.

Naast inzet van menskracht is voor de uitvoering van het programma een bedrag van € 10.181.000,- gereserveerd.

De looptijd van het programma is 3 jaar. De resultaten van het programma gaan we nauwlettend volgen door gebruik te maken van de informatie die energieloketten verzamelen en door met gemeenten afspraken te maken over indicatoren waarmee de voortgang van projecten kan worden gemeten. Na 2 jaar evalueren we het programma. Op basis daarvan wordt besloten of het programma ongewijzigd doorloopt, wordt bijgesteld of stopgezet.

Tot slot, ook het nieuwe regeerakkoord zet stevig in op het verduurzamen van woningen. Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* sluit daar goed op aan.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
E. Post

2 bijlagen:
- bijlage 1: Voordracht Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland;
- bijlage 2: Concept programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland.

Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland

(concept)

Inhoud

1 Samenvatting 4
1.1 Doel 4
1.2 Activiteiten 5
1.3 Inbedding in provinciaal en landelijk beleid 6
1.4 Looptijd, budget, effect en monitoring 6
2 Inleiding 8
3 Op welke groepen richt het programma zich? 11
3.1 Eigenaren-bewoners 11
3.2 Woningcorporaties 11
3.3 Particuliere verhuurders 11
4 Wat gebeurt er nu al? 13
4.1 Particuliere eigenaren-bewoners: huidige activiteiten 13
4.1.1 Energieloketten 13
4.1.2 Initiatieven van overheid en bedrijfsleven 13
4.1.3 Lokale energiecoöperaties 14
4.2 Eigenaren-bewoners: kansen voor verbetering 14
4.3 Woningcorporaties: huidige activiteiten 16
4.4 Woningcorporaties: kansen voor verbetering 16
5 Wat gaan we doen? 18
5.1 Eigenaren-bewoners: wat gaan we doen? 18
5.1.1 Versterking van het ondersteuningsprogramma energie 18
5.1.2 Ontwikkelen energieadvies-software 2.0 19
5.1.3 Ondersteuning lokale duurzame-energiecoöperaties 20
5.1.4 Ondersteuning innovatieve financieringsvormen 20
5.2 Woningcorporaties: wat gaan we doen? 21
5.2.1 Kennisontwikkelingsprogramma energieneutraal corporatiebezit 21
5.2.2 Corporaties betrekken bij warmte-transitieplan 22
5.2.3 Prestatieafspraken verduurzaming corporatiebezit 22
6 Looptijd, budget, effect en monitoring 23
6.1 Looptijd 23
6.2 Budget 23
6.3 Effect 24
6.4 Monitoring 24

Bijlagen 25
Bijlage 1: Europees, nationaal en provinciaal beleid verduurzaming woningvoorraad 26
Bijlage 2: Activiteiten Beleidsagenda Energietransitie thema gebouwde omgeving. 30
Bijlage 3: Voortgang verduurzaming bestaande woningvoorraad Nederland 33
Bijlage 4: overzicht regelingen rijk en afweging inzet provinciale middelen .. 36
Bijlage 5: energieverbruik sectoren Noord-Holland 40
Bijlage 6: Klantreis 43

1 Samenvatting

De provincie Noord-Holland heeft duidelijke ambities op het gebied van duurzaamheid. Ze staan verwoord in het coalitieakkoord *Ruimte voor groei*. De provincie wil de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen door energiebesparing en door het inzetten van duurzame energie. Wie op die terreinen zichtbare resultaten wil bereiken, laat zijn oog bijna vanzelf vallen op de gebouwde omgeving: goed voor bijna de helft van al het energieverbruik in Noord-Holland. Binnen de gebouwde omgeving is het aandeel van woningen in het energieverbruik het grootst: 60 procent. Om die reden ligt daarop de focus in de *Beleidsagenda Energietransitie*. Overigens is ook in de provinciale *Woonvisie* en in de *Regionale actieprogramma's wonen* (RAP's) verduurzaming van bestaande woningen een belangrijk thema.
Waar de *Beleidsagenda Energietransitie* de hoofdlijnen schetst, biedt het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* een concrete uitwerking. Voor de uitvoering ervan is een bedrag van € 10.181.000 beschikbaar gesteld.

1.1 Doel

Het doel van het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* is het stimuleren van verduurzaming van bestaande woningen. Onder verduurzamen verstaan we: het nemen van energiebesparende maatregelen (zoals het aanbrengen van isolatie en energiebesparend glas) en het opwekken van duurzame warmte en elektriciteit op of nabij de woning. Het programma wil zorgen voor versnelling. Dat is nodig, omdat de verduurzaming van woningen te traag verloopt. Als er niets verandert, worden de doelen niet gehaald. Het programma sluit nauw aan op de lopende activiteiten in de provincie, gericht op verduurzaming. Kortom: het programma is er niet op gericht om lokale activiteiten nog eens dunnetjes over te doen. Evenmin is het de bedoeling regelingen in het leven te roepen die gelijkenis vertonen met landelijke subsidies. Het oogmerk is juist om te handelen vanuit de mogelijkheden die we als provincie hebben, door te helpen bepaalde obstakels weg te nemen, zodat lokale en regionale activiteiten een extra *boost* krijgen. Concreet moet dat ertoe leiden dat er nog veel meer activiteiten plaatsvinden dan nu (denk aan voorlichting aan eigenaren-bewoners, onafhankelijke advisering, het verstrekken van subsidie-informatie en de organisatie van collectieve inkoop).

1.2 Activiteiten

Het *Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad* richt zich hoofdzakelijk op eigenaren-bewoners en daarnaast op corporaties. Op eigenaren-bewoners, gezien hun grote aandeel in de woningvoorraad en omdat we kansen zien om de aanpak gericht op deze doelgroep te verbeteren. En op corporaties, gezien hun aandeel in de woningvoorraad, de mogelijkheden die we hebben om invloed uit te oefenen en de kansen die we zien om de aanpak gericht op deze doelgroep te verbeteren.

Activiteiten gericht op eigenaren-bewoners (budget: € 9.681.000):

- *Versterking van het ondersteuningsprogramma energie* – Er komt een subsidieregeling om de ondersteuningsprogramma's van de regio's te versterken en te verbreden. We doelen hiermee op de regionale programma's waarmee gemeenten en bedrijven eigenaren-bewoners stimuleren, met meestal als belangrijkste kanaal energieloketten van gemeenten.
- *Ontwikkelen energieadvies-software 2.0* – We stellen middelen beschikbaar om nieuwe software te ontwikkelen die wordt gebruikt om particuliere eigenaren-bewoners te adviseren over het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. Dat is nodig, omdat advies op basis van de huidige software niet toekomstgericht is, geen stapsgewijze uitvoering van maatregelen mogelijk maakt en uitgaat van een beperkte ambitie.
- *Ondersteuning lokale duurzame-energiecoöperaties* – Energiecoöperaties doen goed werk, maar hun slagkracht is beperkt. Daarom komt er een financiële regeling waarop zij een beroep kunnen doen, bijvoorbeeld voor het organiseren van collectieve inkoop van zonnepanelen.
- *Ondersteuning innovatieve financieringsvormen* – In aanvulling op subsidies en andere financiële regelingen kunnen innovatieve financieringsvormen de drempel bij eigenaren-bewoners verlagen om te investeren in duurzaamheidsmaatregelen. De ervaringen die hiermee worden opgedaan delen we met partijen die deze financieringsvormen kunnen aanbieden.

Activiteiten gericht op woningcorporaties (budget: € 500.000):

- *Kennisontwikkelingsprogramma corporaties* - De provincie zet via het Servicepunt Duurzame Energie in samenwerking met Aedes een kennisontwikkelingsprogramma verduurzaming woningvoorraad voor corporaties op, zodat zij met de verworven kennis

een plan kunnen opstellen om toe te werken naar een energieneutrale woningvoorraad in 2050.

- *Corporaties betrekken bij warmte-transitieplan* – De gemeenten gaan in hun warmte-transitieplannen per buurt beschrijven hoe de overschakeling naar duurzame warmte gaat plaatsvinden. Gezien de samenhang met de initiatieven van corporaties om hun bezit te verduurzamen, is het belangrijk dat ze nauw betrokken raken bij het maken van de gemeentelijke plannen.
- *Prestatieafspraken verduurzaming corporatiebezit* - Op grond van de Woningwet maakt elke gemeente prestatieafspraken met corporaties. Deze gaan ook over verduurzaming en energiebesparing. De provincie wil gemeenten en corporaties helpen hun duurzaamheidsambities beter vast te leggen in deze prestatieafspraken. Daarnaast willen we stimuleren dat de ambitie omhoog gaat en de afspraken op regionaal niveau tot stand komen. Dit laatste voorkomt dat corporaties bij elke gemeente andere afspraken moet maken.

1.3 Inbedding in provinciaal en landelijk beleid

Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* is goed ingebed in het provinciaal beleid. Zo zijn de voorgestelde activiteiten aanvullend op het provinciale energietransitie-programma. Met dit programma stimuleert de provincie de ontwikkeling van warmtenetten, wordt met gemeenten in kaart gebracht hoe de gebouwde omgeving volledig duurzaam kan worden verwarmd en onderzoekt de provincie en het Rijk samen met verschillende gemeenten waar geothermie kan worden benut. Verder sluit het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* goed aan op het regeerakkoord, het landelijke innovatieprogramma *De Bouwagenda* en de activiteiten die voortkomen uit landelijke afspraken, zoals het *SER-akkoord voor duurzame groei*[1]. Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* is tot stand gekomen op basis van ruim 35 gesprekken met deskundigen die een rol spelen in het verduurzamen van de gebouwde omgeving.

1.4 Looptijd, budget, effect en monitoring

Het programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland kent een looptijd van 3 jaar. Voor de uitvoering ervan is een bedrag van € 10.181.000 beschikbaar gesteld. Gezien het multiplierеffect[2], is de verwachting dat het leidt tot minimaal € 100 miljoen aan investeringen in

[1] Dit akkoord is in 2013 door het Rijk, de provincies, de gemeenten en een groot aantal andere partijen ondertekend. Het is een belangrijke bouwsteen onder nationaal beleid, waarmee invulling wordt gegeven aan de Europese energietransitiedoelen.
[2] Zie bijlage 4 voor onderbouwing.

duurzaamheidsmaatregelen, door minimaal 25.000 eigenaren-bewoners (de activiteiten gericht op corporaties zijn niet in een kwantitatieve doelstelling te vatten). De voortgang van het programma wordt gemonitord via de lokale energienetten en de gemeenten. Na twee jaar wordt het programma geëvalueerd. Op basis daarvan wordt besloten of het programma ongewijzigd doorloopt, wordt bijgesteld of stopgezet.

2 Inleiding

De provincie Noord-Holland heeft duidelijke ambities op het gebied van duurzaamheid. Ze staan verwoord in het coalitieakkoord *Ruimte voor groei*. De provincie wil de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen verminderen door energiebesparing en door het inzetten van duurzame energie. Wie op die terreinen zichtbare resultaten wil bereiken, laat zijn oog bijna vanzelf vallen op de gebouwde omgeving: goed voor bijna de helft van al het energieverbruik in Noord-Holland[3]. Binnen de gebouwde omgeving is het aandeel van woningen in het energieverbruik het grootst: 60 procent. Om die reden ligt daarop de focus in de *Beleidsagenda Energietransitie*. Waar deze beleidsagenda de hoofdlijnen schetst, biedt het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* een concrete uitwerking. Voor de uitvoering ervan is een bedrag van € 10.181.000 beschikbaar gesteld.

Het doel van het programma is het stimuleren van verduurzaming van bestaande woningen in Noord-Holland. Onder verduurzamen verstaan we: het nemen van energiebesparende maatregelen (zoals het aanbrengen van isolatie en energiebesparend glas) en het opwekken van duurzame warmte en elektriciteit op of nabij de woning. Het programma sluit nauw aan op de lopende activiteiten in de provincie, gericht op verduurzaming. Het programma beoogt de knelpunten die zich daarbij voordoen weg te nemen, zodat er nog veel meer activiteiten plaatsvinden dan nu (denk aan voorlichting aan eigenaren-bewoners, onafhankelijke advisering, het verstrekken van subsidie-informatie en de organisatie van collectieve inkoop).

Kortom: het programma is er niet op gericht om lokale activiteiten nog eens dunnetjes over te doen. Evenmin is het de bedoeling regelingen in het leven te roepen die gelijkenis vertonen met landelijke subsidies. Het oogmerk is juist om provinciaal geld daar in te zetten waar het de grootste impact heeft en te handelen vanuit de mogelijkheden die we hebben, door te helpen bepaalde obstakels weg te nemen, zodat lokale en regionale activiteiten een extra *boost* krijgen.

[3] Bijlage 5 gaat hier dieper op in.

Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* is goed ingebed in het provinciaal beleid. Zo zijn de voorgestelde activiteiten aanvullend op het provinciale energietransitie-programma[4]. Dit programma beoogt op gebiedsniveau de omslag te maken naar duurzame warmte. Daarnaast is de verbinding gemaakt met de provinciale Woonvisie, de regionale actieprogramma's wonen (RAP's) die hieruit voortkomen, en de samenwerkingsagenda met Bouwend Nederland. Verder sluit het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* goed aan op het regeerakkoord, het landelijke innovatieprogramma *De Bouwagenda* en op de activiteiten die voortvloeien uit landelijke afspraken, zoals het *SER-akkoord voor duurzame groei*[5].

Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* is tot stand gekomen op basis van ruim 35 gesprekken met deskundigen die een rol spelen in het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Daarnaast is op 23 november tijdens een benen-op-tafel-overleg het conceptprogramma met leden van de commissies R&W en EEB besproken. De commissieleden konden zich goed vinden in het voorgestelde programma en de aanbevelingen die zij hebben gedaan, zijn meegenomen in de uitwerking van het programma[6].

Met het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* wil de provincie versnelling aanbrengen. Dat is nodig, want de verduurzaming verloopt te traag[7], zoals uit figuur 1 blijkt. Als er niets verandert, worden de doelen op dit gebied niet gehaald[8]. Wat zijn de knelpunten? Particuliere eigenaren-bewoners verwachten dat maatregelen zich niet terugverdienen, hebben er geen geld voor of zien op tegen de rompslomp van een ingrijpende verbouwing. Corporaties zeggen dat ze krap bij kas zitten als gevolg van de verhuurdersheffing of vrezen dat ze de investeringen niet kunnen doorberekenen in de huur, omdat deze dan boven de sociale-huurgrens uit komt.

[4] Bijlage 2 gaat hier dieper op in.
[5] Dit akkoord is in 2013 door het Rijk, de provincies, de gemeenten en een groot aantal andere partijen ondertekend. Het is een belangrijke bouwsteen onder nationaal beleid, waarmee invulling wordt gegeven aan de Europese energietransitiedoelen.
[6] Op pagina 2 van de voordracht zijn de aanbevelingen en hoe hiermee is omgegaan beschreven.
[7] Bijlage 3 gaat dieper in op de voortgang.
[8] Nationale Energieverkenning.

Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* richt zich dan ook op deze twee belangrijke groepen op de woningmarkt: eigenaren-bewoners en corporaties. Het is bedoeld om bestaande activiteiten die wél succesvol zijn te versterken en nieuwe activiteiten te ontwikkelen die de genoemde obstakels helpen wegnemen.

Figuur 1: CO_2-uitstoot woningen Noord-Holland

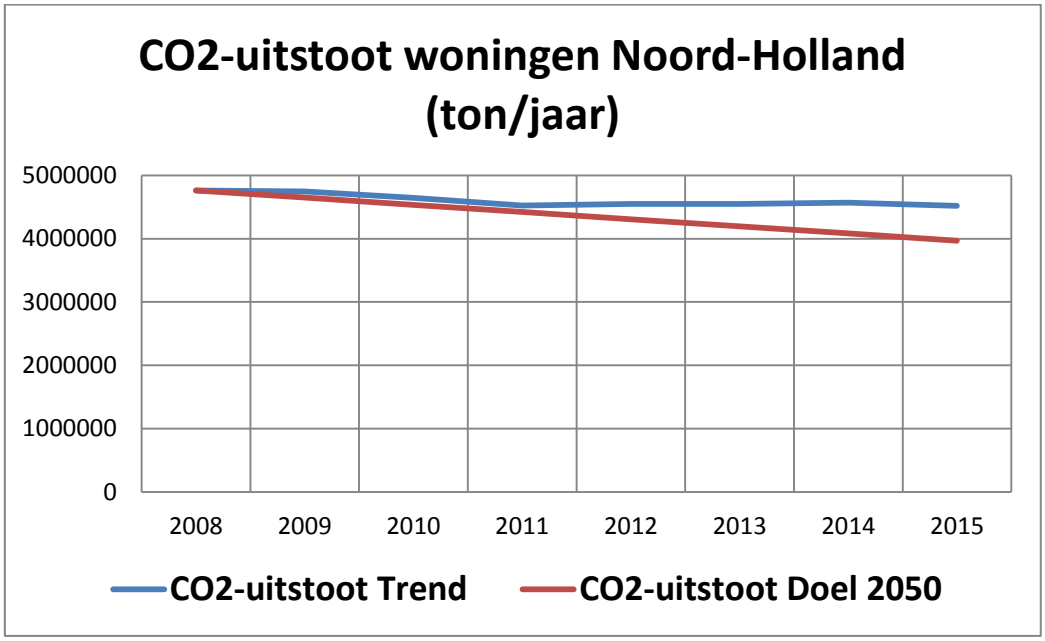

In de volgende hoofdstukken gaan we nader in op de doelgroepen van het programma, de activiteiten die er nu al zijn, en de voorgestelde activiteiten van het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland*. In het afsluitende hoofdstuk leest u wat de looptijd van het programma is, welke effecten we verwachten en hoe we het behalen van de resultaten monitoren.

3 Op welke groepen richt het programma zich?

Het programma *Verduurzaming bestaande woningvoorraad* richt zich op eigenaren-bewoners en corporaties. Op particuliere verhuurders, eveneens een belangrijke groep, richt het programma zich niet.

3.1 Eigenaren-bewoners

De helft van alle woningen in Noord-Holland (1,3 miljoen) is in handen van eigenaren die zelf in de woning wonen. Zij kunnen alleen gestimuleerd worden hun woning te verduurzamen. Afdwingen is niet mogelijk. Als collectief zijn ze niet aanspreekbaar: een individuele benadering kan wel en gebeurt ook, maar heeft nog te weinig resultaat. Gezien de kansen om de benadering van eigenaren-bewoners te verbeteren, de mogelijkheden die er zijn om energie te besparen en hun aandeel in het woningbezit, richt het programma zich op deze groep.

3.2 Woningcorporaties

Een derde van de woningen in Noord-Holland is in bezit van corporaties. Daarvan zijn er in Noord-Holland 47. Landelijk is ruim 93 procent van de corporaties aangesloten bij de branchevereniging, Aedes. In het *SER-akkoord voor duurzame groei* heeft Aedes namens de corporatiesector afspraken gemaakt over de verduurzaming van corporatiewoningen: in 2020 moeten de huurwoningen gemiddeld een energielabel B hebben[9]. Waarschijnlijk wordt die afspraak niet gehaald[10].
Corporaties geven aan over te weinig financiële middelen te beschikken. Bovendien blijkt de uitvoering van renovaties om woningen duurzaam te maken zowel procesmatig als bouwkundig complexer dan werd gedacht.
Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad* richt zich op corporaties, gezien het aandeel in de woningmarkt, de mogelijkheden om invloed uit te oefenen op deze groep en de kansen die we zien om de huidige aanpak te verbeteren. Onze inzet op deze doelgroep blijft echter beperkt.

3.3 Particuliere verhuurders

Een derde belangrijke groep actoren op de woningmarkt bestaat uit particuliere verhuurders. Hun omvang is niet precies bekend, maar volgens schattingen zijn het er in Nederland ongeveer 50.000. Het is een veilige aanname dat Noord-Holland daar een meer dan gemiddeld aandeel in heeft. Dat betekent dat er in onze provincie minimaal 5.000 particuliere verhuurders actief zijn. Zij hebben een aandeel in de woningvoorraad van ongeveer 17 procent.

[9] Convenant Energiebesparing Huursector.
[10] Verduurzaming Huursector, Team Vier, januari 2016, in opdracht van Bouwend Nederland.

Op deze groep richt het programma zich bewust *niet*, omdat deze groep moeilijk aanspreekbaar is en niet erg gemotiveerd is om zich aan afspraken te houden. Zo hebben particuliere verhuurders binnen het eerder genoemde SER-akkoord afspraken gemaakt over de verduurzaming van hun bezit, maar het blijkt niet mogelijk na te gaan in hoeverre deze worden nagekomen. De indruk bestaat dat de convenantafspraak (gemiddeld label C) niet wordt gehaald. Uit onderzoek van Bouwend Nederland blijkt dat particuliere verhuurders zich niet gebonden voelen aan het convenant met het Rijk. Wat bovendien niet stimulerend werkt, is het feit dat de investeringen in verduurzaming voor rekening van de verhuurders komen, terwijl deze maar in beperkte mate terugverdiend kunnen worden via huurverhoging. Tot slot: de afspraken die de overheid met deze groep maakt, zijn niet afdwingbaar. Gemeenten hebben immers met hen geen wettelijke, formele relatie (zoals bij corporaties wel het geval is).

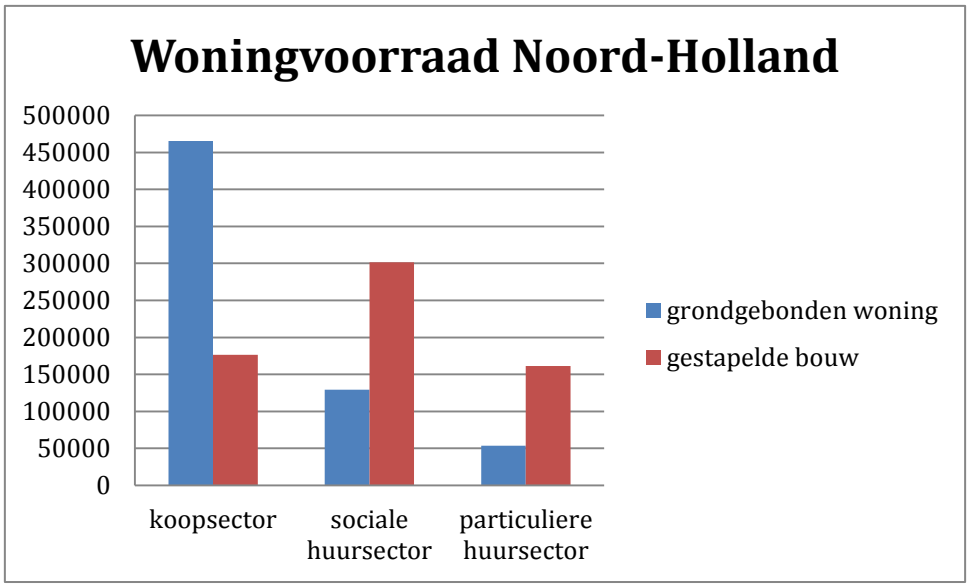

4 Wat gebeurt er nu al?

In aanvulling op de uitvoering van landelijk beleid zijn er de afgelopen jaren in de provincie allerlei initiatieven tot stand gekomen om zowel particuliere eigenaren-bewoners als corporaties aan te zetten tot verduurzaming.

4.1 Particuliere eigenaren-bewoners: huidige activiteiten

De belangrijkste 'kanalen' om particuliere eigenaren-bewoners te stimuleren hun woning te verduurzamen, zijn energieloketten, initiatieven van gemeenten en bedrijven (bouwbedrijven en installateurs) en lokale energiecoöperaties.

4.1.1 Energieloketten

Een van de meest zichtbare kanalen om particuliere eigenaren-bewoners te bereiken, zijn de energieloketten. Zij zijn er gekomen op initiatief van de VNG, met als aanleiding het SER-akkoord voor duurzame groei. In Noord-Holland geven twee bedrijven in opdracht van alle Noord-Hollandse gemeenten er invulling aan: Duurzaam Bouwloket en Bleeve. Eigenaren-bewoners kunnen bij de energieloketten terecht voor onafhankelijke voorlichting en advies. Zij helpen bijvoorbeeld bij het aanvragen en beoordelen van offertes voor het uitvoeren van verduurzamingsmaatregelen en organiseren voorlichtingsbijeenkomsten. De energieloketten brengen als het ware vraag en aanbod op het gebied van verduurzaming bij elkaar en helpen zo particuliere eigenaren over de drempel bij het nemen van maatregelen. Voor een deel draagt de provincie bij in de kosten[11]. Dit VNG-programma loopt echter eind 2017 af en krijgt geen gevolg.

4.1.2 Initiatieven van overheid en bedrijfsleven

Naast de energieloketten zijn er allerlei lokale initiatieven waarin publieke organisaties en bedrijven samenwerken, gericht op particuliere eigenaren-bewoners[12]. Ze zijn bedoeld om met het creëren van een momentum particuliere eigenaren-bewoners te verleiden hun woning te verduurzamen en hen hierbij te ondersteunen. In dat kader past ook de Samenwerkingsagenda die de provincie in juni 2016 overeenkwam met Bouwend Nederland. Deze agenda vermeldt een aantal verduurzamingsafspraken. Eén daarvan betreft het ontwikkelen van Wijkkansenkaarten, waarmee bouwbedrijven snel zien in welke wijken er kansen zijn voor verduurzaming van

[11] In diverse regio's zijn de loketten opgenomen in de paragraaf duurzaamheid van de Regionale Actieprogramma's (RAP's) en mede gefinancierd vanuit de provinciale woonvisiemiddelen.
[12] Voorbeelden zijn: Puur slim West-Friesland, De opgewekte woning club (Zuid-Kennemerland/IJmond), Energie besparen Gooi- en Vechtstreek en de Energie cafés (regio Zaanstreek/Waterland), gericht op VvE's.

woningen. Eind 2017 wordt duidelijk of er voldoende informatie is om de kansenkaarten te maken[13].

4.1.3 Lokale energiecoöperaties

In Noord-Holland zijn circa 50 energiecoöperaties actief. Circa 15 daarvan werken samen in een onlangs opgericht platform. De coöperaties draaien op vrijwilligers. Ze stimuleren burgers bijvoorbeeld om zonnepanelen aan te schaffen (bijvoorbeeld CALorie, Castricum); in dat geval komen ze samen met lokale bedrijven tot een aantrekkelijk aanbod. Ze nemen het initiatief om een zonneakker op te zetten, waarbij burgers via *crowdfunding* kunnen deelnemen (Bergen Energie). Of stimuleren burgers hun woning te verduurzamen, door samen te werken met bouw- en installatiebedrijven (Hilverzon).

4.2 Eigenaren-bewoners: kansen voor verbetering

Een eigenaren-bewoner die energiebesparende maatregelen wil nemen, doorloopt een aantal opeenvolgende stappen. In de commerciële wereld wordt dat wel de klantreis[14] genoemd.

Figuur 1: fases klantreis (bron: Milieu Centraal)

[13] Dit is afhankelijk van de informatie die het traject Noord-Holland Warmte in Transitie oplevert. Daarnaast zijn de Energiebesparingskaarten van het CBS een belangrijke informatiebron.

[14] Bijlage 6 gaat dieper in op de klantreis in relatie tot de behoeftes van eigenaren-bewoners bij verduurzaming van hun woning.

Zowel de energieloketten als de andere initiatieven in de regio richten zich op stappen van die klantreis. Daar worden goede resultaten mee geboekt, maar er is ook ruimte voor verbetering. Zo kunnen zowel de invulling ervan als de onderlinge afstemming beter, oordelen zowel Duurzaam Bouwloket als Bleeve. Dit zijn de belangrijkste tekortkomingen:

1) De software om tot een energieadvies te komen, is geënt op het treffen van een aantal standaardmaatregelen. De software neemt niet de ambitie als uitgangspunt, bijvoorbeeld een energieneutrale woning.
2) Installateurs komen lang niet altijd met een goed aanbod: ze zijn laat met hun offertes of adviseren om toch te kiezen voor een conventionele installatie[15].
3) De voorgestelde maatregelen zijn technisch gezien nog niet goed ontwikkeld of ze zijn te duur. Bij dit laatste speelt een rol dat lang niet iedereen op de hoogte is van financiële stimuleringsregelingen voor het nemen van besparingsmaatregelen en het opwekken van duurzame energie[16].

Deze bevindingen sluiten aan bij verschillende onderzoeken naar de belangrijkste motieven en drempels bij particuliere woningeigenaren om juist wel of juist niet in energiebesparing te investeren. Redenen om dit wel te doen, zijn:

- kostenbesparing
- comfortverbetering
- uitvoeren van noodzakelijk onderhoud
- een bijdrage leveren aan een beter milieu

Redenen om geen energiebesparende maatregelen te nemen, zijn:

- gebrek aan financiële middelen
- te weinig kennis en vaardigheden
- het niet kunnen vinden van betrouwbare vakmensen
- rommel en overlast
- gebrek aan hulp uit de omgeving

[15] Bijlage 3, paragraaf 6 gaat hier nader op in.
[16] Bijvoorbeeld de Investeringssubsidie duurzame energie (ISDE), Subsidie energiebesparing eigen huis (SEEH) en het Nationale Energiebespaarfonds (NEF).

4.3 Woningcorporaties: huidige activiteiten

In aanvulling op de eerder genoemde landelijke initiatieven zijn er in de provincie Noord-Holland verschillende projecten geweest om de verduurzaming van corporatiewoningen te stimuleren. Zo heeft de Kamer van Koophandel in opdracht van de provincie het programma BIK![17] uitgevoerd. een onderdeel daarvan was de *BIK! Challenge*, waarbij vijf corporaties en negen bouwconsortia ondersteuning kregen bij een nieuwe vorm van aanbesteden. Centraal hierbij stonden complexen die corporaties in 2017 wilden aanpakken. Het resultaat van BIK! is dat er negen renovatieoplossingen voor vijf complexen zijn ontwikkeld. Alle oplossingen hebben een hogere mate van duurzaamheid dan vooraf werd ingeschat (uitgaande van een budget dat vooraf was vastgesteld). Twee corporaties gebruiken deze oplossingen inmiddels voor het renoveren van woningen. Andere corporaties moeten er nog een beslissing over nemen.

Een ander vermeldenswaardig initiatief is de *Green deal stroomversnelling huurwoningen*. Het doel is om huurwoningen zodanig te renoveren dat ze net zoveel energie verbruiken als ze met zonnepanelen opwekken. In Heerhugowaard heeft Woonwaard op deze manier inmiddels tweehonderd huurwoningen gerenoveerd. In Haarlem (Slachthuisstraat) voerde Pré Wonen een vergelijkbaar project uit.

Tot slot: het Servicepunt Duurzame Energie neemt deel aan verschillende netwerken van corporaties in Noord-Holland, voornamelijk gericht op kennisdeling: *Lerend netwerk voor corporaties* (regio Zuid-Kennemerland), *Eco-platform voor corporaties* (Noord-Holland Noord) en de *Amsterdamse Federatie voor Woningcorporaties*.

4.4 Woningcorporaties: kansen voor verbetering

Ondanks alle initiatieven, geven Woningcorporaties zelf aan dat ze achterlopen bij het verwezenlijken van de doelstelling die ze in een convenant hebben gemaakt[18]. Vooral kleine corporaties en grote corporaties met beperkte financiële middelen geven te kennen dat ze de doelstellingen niet halen. Een ander aandachtspunt is de planningshorizon: corporaties richten zich op het doel dat in 2020 bereikt moet worden. Over de lange termijn denken ze nog te weinig na: het realiseren van een energieneutrale woningvoorraad in 2050.

Voor het feit dat corporaties achterlopen op hun doelstellingen voeren ze een aantal redenen aan: de verhuurdersheffing legt te veel beslag op de middelen, de indeling in woningregio's bemoeilijkt het voor corporaties om te investeren in woningen die buiten hun eigen regio liggen, verduurzaming maakt de woningen te duur en daarmee de huur te hoog. Dat neemt niet weg dat

[17] Bik staat voor Bouwen een Integrale Ketensamenwerking.
[18] Convenant Energiebesparing Huursector

de corporaties hebben ingestemd met een verduurzamingsprogramma van Aedes. Een onderdeel daarvan is het opstellen van een plan waarin de corporaties beschrijven hoe zij toewerken naar een energieneutrale woningvoorraad in 2050.

5 Wat gaan we doen?

Het zwaartepunt van het programma *Verduurzaming bestaande woningvoorraad* ligt bij eigenaren-bewoners. Daarnaast wordt een klein deel van het voorgestelde budget gereserveerd voor activiteiten gericht op corporaties.

5.1 Eigenaren-bewoners: wat gaan we doen?

De inspanningen van het programma gericht op particuliere eigenaren-bewoners laten zich kort samenvatten als: het verbeteren van de klantreis. Hoe beter de afzonderlijke stappen zijn ingevuld en op elkaar zijn afgestemd, hoe meer eigenaren-bewoners de klantreis vervolmaken en niet voortijdig afhaken.

Juist als provincie hebben we belangrijke aangrijpingspunten om die klantreis te verbeteren. De activiteiten zijn erop gericht dat succesvolle onderdelen een vervolg krijgen en ontbrekende onderdelen worden ingevuld (ofwel het wegnemen van de belemmeringen, zoals genoemd onder 4.2, pagina 14). Dat moet er bijvoorbeeld toe leiden dat eigenaren-bewoners een helder en objectief overzicht krijgen van maatregelen die in hun situatie verstandig zijn. Nu zien ze vaak door de bomen het bos niet meer en weten niet op welke informatie zij zich kunnen verlaten. De focus op het verbeteren van de klantreis sluit aan bij de bevindingen van de Regiegroep energiebesparing koop[19]. De maatregelen die we voorstellen vullen elkaar aan en versterken elkaar, waardoor de kans toeneemt dat particuliere eigenaren-bewoners investeren in verduurzaming.

5.1.1 Versterking van het ondersteuningsprogramma energie

Het voorstel is een subsidieregeling op te stellen waarmee de ondersteuningsprogramma's van de regio's gecontinueerd en versterkt kunnen worden. We doelen hiermee op de regionale programma's waarmee gemeenten en bedrijven eigenaren-bewoners stimuleren, met meestal als belangrijkste kanaal de eerder genoemde energieloketten[20]. Deze programma's leiden ertoe dat particuliere eigenaren-bewoners hun gedrag aanpassen, allerlei kleine maatregelen nemen om hun woning duurzamer te maken of zelfs omvangrijke renovaties uitvoeren. Het financieel ondersteunen van de regionale programma's is ook relevant, omdat het VNG-programma waaruit deze aanpak is gefinancierd, aan het eind van 2017 afloopt en continuering niet wordt verwacht. Gemeenten gaan door met de energieloketten, alleen door minder budget dreigt hun rol te

[19] Regiegroep energiebesparing koop, De klantreis: via vraag en aanbod naar resultaat, december 2015.
[20] De regionale programma's vloeien voort uit het Ondersteuningsprogramma energie van de VNG, opgesteld naar aanleiding van het SER-energieakkoord.

worden beperkt tot vraagbaak. Met provinciaal geld worden gemeenten gestimuleerd meer budget vrij te maken, kan de succesvolle aanpak worden verbreed en geïntensiveerd en worden meer woningeigenaren geholpen bij het verduurzamen van hun woning. Het Servicepunt Duurzame Energie gaat de regio's adviseren over de inhoud van de nieuwe programma's en zorgt voor kennisuitwisseling tussen de regio's.

Voor de duidelijkheid: de provinciale subsidie wordt ingezet voor de uitvoering van de ondersteuningsprogramma's (denk aan het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten, het begeleiden van particuliere eigenaren-bewoners en de collectieve inkoop van zonnepanelen of isolatieoplossingen). Deze middelen worden dus *niet* besteed aan producten voor energiebesparing of de opwekking van duurzame energie. Hiervoor heeft het Rijk immers al diverse regelingen. Met dit beleid zorgen we ervoor dat de inzet van provinciale en rijksmiddelen elkaar versterken: de ondersteuningsprogramma's maken eigenaren-bewoners bewust en helpen bij het maken van keuzes. Met rijksmiddelen wordt vervolgens de drempel lager gemaakt om ook daadwerkelijk in duurzaamheidsmaatregelen te investeren. Daarnaast zijn er andere argumenten om de provinciale middelen in te zetten voor ondersteuning en niet voor de directe investering in duurzaamheidsmaatregelen. Door in te zetten op ondersteuningsprogramma's wordt een veel grotere groep bereikt. Zie bijlage 4 voor een overzicht van de verschillende rijksregelingen. In deze bijlage wordt de keuze om de provinciale middelen in te zetten voor ondersteuning bovendien verder onderbouwd.

5.1.2 Ontwikkelen energieadvies-software 2.0

Energieadvies-software is een handig hulpmiddel om eigenaren-bewoners te adviseren over het nemen van duurzaamheidsmaatregelen. Om aan de hand van deze software goed en toekomstgericht te adviseren, zijn twee zaken van belang. De software moet uitgaan van het doel dat we uiteindelijk in 2050 willen bereiken: een duurzame energievoorziening. En de software moet rekening houden met de wijze waarop woningen in Noord-Holland in de toekomst op buurtniveau van duurzame warmte worden voorzien.[21] De huidige software voldoet niet aan deze eisen. Dat kan leiden tot advies om bepaalde maatregelen te nemen die later weer ongedaan gemaakt moeten worden. Ook is de huidige software niet geschikt voor het geven van advies gericht op het nemen van maatregelen die stapsgewijs genomen kunnen worden, terwijl dat juist belangrijk is: op die manier wordt de (financiële en 'mentale') drempel voor veel mensen lager om maatregelen te nemen.

[21] Dit is in beeld gebracht in het project Noord-Holland – warmte in transitie.

Om deze redenen is het belangrijk dat er nieuwe software komt. Voor commerciële bedrijven is het ontwikkelen ervan echter niet interessant, omdat particulieren niet betalen voor dergelijk energieadvies. Op verzoek van de provincie Noord-Holland heeft TNO daarom een voorstel gemaakt voor de ontwikkeling van de nieuwe software. Dit voorstel is tot stand gekomen in nauw overleg met het Duurzaam Bouwloket en Bleeve, de twee organisaties die in de provincie via de energieloketten particuliere eigenaren adviseren. Vanuit het programma wordt een deel van de software bekostigd; TNO, Duurzaam Bouwloket en Bleeve investeren hier zelf ook in (met name in de wijze waarop de software in de websites wordt geïmplementeerd). Voor de provincie geldt onder meer als voorwaarde dat gekozen wordt voor een open source-oplossing. Dat betekent dat elke partij met deze software kan werken.

5.1.3 Ondersteuning lokale duurzame-energiecoöperaties

Noord-Holland telt circa 50 duurzame-energiecoöperaties. In veel gemeenten spelen zij een belangrijke rol bij het creëren van draagvlak voor verduurzaming en zorgen ze bovendien voor bestuurlijk draagvlak bij de gemeente; ze hebben een aanjaagfunctie. Zij stimuleren inwoners om hun woning te verduurzamen, bijvoorbeeld via collectieve inkoop van zonnepanelen of door het opzetten van een collectief zonnestroomsysteem (voor inwoners die geen geschikt dak hebben voor een eigen installatie). De coöperaties doen goed werk, maar hun slagkracht is vaak beperkt: ze draaien op vrijwilligers, ze hebben niet altijd de juiste kennis (bijvoorbeeld van wetten en subsidieregels) en de organisatie van voorlichtingsactiviteiten kost geld. Daarom is het voorstel een regeling op te zetten waarvan lokale duurzame-energiecoöperaties gebruik kunnen maken. Met de regeling kunnen ze activiteiten organiseren om burgers te stimuleren te investeren in duurzame energieopwekking of het nemen van besparingsmaatregelen. De regeling kunnen ze ook gebruiken om meer kennis te vergaren, zodat ze als ambassadeurs kunnen optreden voor de energieloketten. We willen de regeling zo maken, dat ook andere typen burgerorganisaties er gebruik van kunnen maken.

5.1.4 Ondersteuning innovatieve financieringsvormen

Gebrek aan financiële middelen is één van de belangrijkste redenen van particuliere eigenaren om niet te investeren in het verduurzamen van hun woning. Subsidies en leningen zijn bedoeld om deze drempel te verlagen[22]. Helaas zijn deze subsidies en leningen niet voor iedereen geschikt. In aanvulling daarop kunnen innovatieve financieringsvormen het nemen van duurzaamheidsmaatregelen dan ook aantrekkelijker maken, bijvoorbeeld voor eigenaren-bewoners zonder eigen geld of met een laag inkomen. In onze provincie zijn daar verschillende

[22] Zie bijlage 4 voor een overzicht van Rijksregelingen.

goede voorbeelden van. In Zaanstad, maar ook in andere gemeenten binnen Noord-Holland, zijn buurten met woningen waarvan de funderingen slecht zijn. De kosten voor herstel zijn hoog. Een deel van deze woningeigenaren kan een beroep doen op het *Fonds duurzaam funderingsherstel*. Helaas komt niet iedereen voor het fonds in aanmerking. Voor die eigenaren die niet in aanmerking komen heeft Zaanstand het concept *Duurzaam Funderingsherstel Zaanstad* ontwikkeld. Kort gezegd komt het erop neer dat de gemeente de grond van de woning koopt en in erfpacht weer uitgeeft. De gemeente gebruikt de vrijkomende middelen om de fundering te verbeteren en de bestaande gevel te vervangen door een goed geïsoleerde, lichtere gevel. Hierdoor komt er een einde aan de verzakking en kan de energierekening fors omlaag. Een ander concept is in ontwikkeling bij Woonwaard. Deze corporatie voert alleen bloksgewijs nul-op-de-meter-renovaties uit. Dat levert problemen op wanneer een woonblok bestaat uit huur- en koopwoningen. Samen met een bouwbedrijf, een bank en Alliander ontwikkelt Woonwaard een financieringsconcept om particuliere eigenaren in een woonblok over de streep te trekken om ook mee te doen. Dit soort initiatieven verdient navolging. Om investeren in duurzaamheidsmaatregelen voor meer particuliere eigenaren aantrekkelijk te maken, komt er daarom een subsidieregeling: partijen die innovatieve financieringsregelingen ontwikkelen en testen, kunnen hier een beroep op doen. De kennis die hiermee wordt opgedaan, stellen we breed beschikbaar.

5.2 Woningcorporaties: wat gaan we doen?

Met het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* wil de provincie de corporaties in Noord-Holland ondersteunen bij het sneller verduurzamen van hun bezit. Over de precieze manier waarop dat gebeurt, overlegt de provincie met Aedes. De ondersteuning van de corporaties vindt plaats langs drie lijnen:

5.2.1 Kennisontwikkelingsprogramma energieneutraal corporatiebezit

De provincie zet via het Servicepunt Duurzame Energie in samenwerking met Aedes een kennisontwikkelingsprogramma verduurzaming woningvoorraad voor corporaties op, zodat zij met de verworven kennis een plan kunnen opstellen om toe te werken naar een energieneutrale woningvoorraad in 2050. Na vaststelling van het provinciale programma bepalen we in overleg met Aedes hoe we corporaties het beste kunnen ondersteunen. Te denken valt aan masterclasses voor kennisuitwisseling en aan begeleidingstrajecten. Zo kan er bij voldoende belangstelling een vervolg op de *BIK! Challenge* komen. Bij dit project hebben corporaties ervaring opgedaan met regisserend opdrachtgeverschap: een nieuwe manier van aanbesteden die meer ruimte laat bij bouwpartners om hun innovatievermogen aan te spreken (zie ook 4.3, pagina 16). Ook kan een

bijeenkomst worden georganiseerd waarbij corporaties informatie krijgen over de wijze waarop Woonwaard nul-op-de-meter-renovaties uitvoert.

5.2.2 Corporaties betrekken bij warmte-transitieplan

Gemeenten in de provincie Noord-Holland gaan – op basis van onderzoek van CE Delft – een aanpak ontwikkelen voor de overschakeling naar duurzame warmte, in plaats van warmte op basis van aardgas. Per buurt wordt bepaald welke vorm de voorkeur verdient. Deze informatie is zeer relevant voor corporaties. Daarom gaan we corporaties betrekken bij het maken van deze warmte-transitieplannen.

5.2.3 Prestatieafspraken verduurzaming corporatiebezit

Op grond van de Woningwet maakt elke gemeente prestatieafspraken met corporaties en huurdersbelangenverenigingen. De afspraken gaan over de volkshuisvestelijke bijdragen die de corporaties leveren. Als kader dient de woonvisie (in sommige gemeenten ook wel genoemd: de woonagenda of het woonplan). Een van de onderwerpen waarover afspraken worden gemaakt, is energiebesparing, een onderwerp waaraan de gemeente zelf ook sturing kan geven[23].
De provincie wil gemeenten en corporaties helpen hun duurzaamheidsambities beter vast te leggen. Het idee daarbij is om te komen tot regionale afspraken, waarbij de duurzaamheidsambities op een hoger niveau komen te liggen en er betere (concretere) afspraken worden gemaakt. Gemeenten die achterblijven, worden opgetrokken door gemeenten die al wat verder zijn. Bovendien wordt voorkomen dat corporaties bij elke gemeente andere afspraken moeten maken.

[23] Bijvoorbeeld door in de woonvisie aandacht te besteden aan warmtenetten en andere vormen van duurzame warmte.

6 Looptijd, budget, effect en monitoring

6.1 Looptijd

Programma's en projecten zijn ermee gebaat om een zekere looptijd te hebben, zodat activiteiten de kans krijgen zich goed te ontwikkelen. Het programma krijgt daarom een looptijd van drie jaar.

6.2 Budget

Bij het Coalitieakkoord is € 10.181.000 beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. Het leeuwendeel van het budget willen we inzetten voor eigenaren-bewoners. Bij hen is alleen een individuele benadering succesvol; ze zijn niet als groep aan te spreken en wettelijk is er niets afdwingbaar. Het bedrag dat we willen inzetten voor corporaties is zeer bescheiden, omdat deze groep ook op andere manieren wordt aangezet tot verduurzaming (via afspraken met het Rijk, convenanten en eventueel wetgeving).
Door de provinciale middelen op deze wijze in te zetten, is het mogelijk om een relatief grote multiplier te realiseren (zie verder onder *Effect*). Bovendien ontstaat er synergie met Rijksregelingen die erop zijn gericht de drempel tot het nemen van duurzaamheidsmaatregelen te verlagen.

	Activiteit	Bedrag in €
Actie	**Particulieren**	
3.2.1	Versterking ondersteuningsprogramma energie	7.600.000,-
3.2.2	Ontwikkelen energieadvies software 2.0	600.000,-
3.2.3	Ondersteuning lokale duurzame energie coöperaties	1.081.000,-
3.2.4	Ondersteuning Innovatieve financieringsvormen	400.000,-
	Corporaties	
3.3	Kennisontwikkelingsprogramma corporaties	500.000,-
	Totaal	10.181.000,-

De voorgestelde verdeling is gebaseerd op ervaringen die de provincie met eerdere verduurzamingsprogramma's heeft opgedaan. Als op sommige onderdelen tijdens de looptijd sprake is van onder- of overbesteding, dan is herverdeling van de middelen mogelijk. Het grootste deel van de middelen komt namelijk via uitvoeringsregelingen beschikbaar en verschuiving van middelen tussen activiteiten is mogelijk door aanpassing van de subsidieplafonds. Deze worden immers jaarlijks vastgesteld.

In combinatie met de inzet van het Servicepunt Duurzame Energie, de activiteiten die provinciaal en landelijk lopen en de regelingen van het Rijk, biedt dit programma een complementaire mix van

ondersteuning waarmee de verduurzaming van de woningvoorraad in Noord-Holland een flinke impuls krijgt.

6.3 Effect

De verwachting is dat particuliere eigenaar-bewoners door het programma meer gaan investeren in verduurzaming dan ze nu doen. Naar schatting leidt het provinciale programma de komende drie jaar tot een minimale investering van € 100 miljoen[24] in verduurzamingsmaatregelen door particuliere woningeigenaren. Uit ervaring blijkt dat zij gemiddeld € 4.000 investeren bij het verduurzamen van hun woning. Dat zou betekenen dat het provinciale programma minimaal 25.000 eigenaren-bewoners aanzet tot het nemen van energiebesparende maatregelen.
Het effect van de maatregelen gericht op corporaties laat zich niet kwantificeren; deze (bescheiden) inzet is vooral gericht op het stimuleren van kennisuitwisseling. In deze sector zullen vooral de afspraken met het Rijk het verschil moeten maken.

6.4 Monitoring

De voortgang van het programma wordt gemonitord via de energieloketten. Zij maken gebruik van een klantvolgsysteem. Dit systeem gaat bijhouden met hoeveel particuliere eigenaren-bewoners er contact is geweest, hoeveel daarvan besluiten maatregelen te nemen en welke maatregelen dat zijn. Daarnaast gaat de provincie afspraken maken met gemeenten over het bijhouden van gegevens die zicht bieden op de behaalde resultaten. Na twee jaar wordt het programma geëvalueerd. Op basis daarvan wordt besloten of het programma ongewijzigd doorloopt, wordt bijgesteld of stopgezet.

[24] Hierbij wordt ervanuit gegaan dat iedere provinciale euro leidt tot € 10 aan investeringen. Zie bijlage 4.

Bijlagen

Bijlage 1: Europees, nationaal en provinciaal beleid verduurzaming woningvoorraad

1. Europees kader

Doel van het Europese energiebeleid[25] is om in 2050 een reductie van de uitstoot van CO_2 te bereiken die ligt tussen de 80 en 95 %. Omdat gebouwen binnen Europa met een aandeel van circa 40 % een flink deel van het energieverbruik voor hun rekening nemen, stimuleert Europa verhoging van het renovatietempo en de mate van verduurzaming van gebouwen, omdat de meeste potentie voor energiebesparing hier ligt. Daarnaast stimuleert Europa het steeds energiezuiniger worden van nieuwe gebouwen[26] met als eindresultaat (bijna) energie neutrale nieuwbouw in 2020. Het Europese beleid voor de gebouwde omgeving vormt één van de bouwstenen om de uitstoot van CO_2, zoals afgesproken in het Klimaatakkoord van Parijs, te beperken.

2. Nationaal kader

Het nationale kader is afgeleid van het Europese beleid, zoals hiervoor beschreven. In 2013 is het Energieakkoord voor duurzame groei (SER-Energieakkoord) gesloten tussen het Rijk en een veertigtal organisaties waaronder de VNG en IPO. Het verduurzamen van de gebouwde omgeving is een belangrijk onderdeel van dit akkoord. Het doel voor 2020 is om een energiebesparing van 53 petajoule binnen de gebouwde omgeving te realiseren. Concreet betekent dit dat nationaal jaarlijks van 300.000 bestaande woningen en andere gebouwen het energielabel met minimaal twee stappen moet worden verbeterd. Vanaf 2020 dienen alle nieuwe gebouwen (bijna) energieneutraal te zijn. De lange termijn ambitie van het akkoord is een energie neutrale gebouwde omgeving in 2050. Uitgangspunt van het akkoord is dat gebouweigenaren zelf belang hebben bij een lagere energierekening en zelf verantwoordelijkheid nemen, maar daarbij wel ondersteuning nodig hebben. Deze ondersteuning bestaat uit een combinatie van voorlichting en bewustwording, ontzorging en financieringsondersteuning. Gemeenten en provincies hebben afgesproken hierbij een faciliterende rol te spelen.
Eind 2016 is de Energieagenda[27] van het Rijk vastgesteld. In deze agenda worden diverse maatregelen aangekondigd die bijdragen aan het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Voor de energie-infrastructuur gaat het om de volgende maatregelen:

- De aansluitplicht in de Gaswet wordt geschrapt, intentie is om dit in te laten gaan per 1 januari 2018. Daarnaast zal deze aansluitplicht worden vervangen door een breder aansluitrecht op infrastructuur voor warmtevoorziening.
- Op lokaal en regionaal niveau kan het best worden bezien welke besparingsmogelijkheden en duurzame alternatieven geschikt zijn om in de

[25] Energie Efficiëntie Richtlijn 2012/27/EU van het Europese Parlement en de Raad, 25-10-2012

[26] Energy Performance of Buildings Directive 2010/31/EU van het Europese Parlement en de Raad, 19-5-2010

[27] Energieagenda: Naar een CO_2-arme energievoorziening , december 2016

warmtevraag te voorzien en in welk tempo de transitie lokaal het best vorm kan krijgen. Gemeenten worden hiervoor mede verantwoordelijk.
- Grootschalige warmtenetten zullen op vergelijkbare wijze worden gereguleerd als elektriciteits- en gasnetten.

Voor de woningvoorraad gaat het om de volgende maatregelen:
- In de sociale huursector wordt toegewerkt naar een gemiddeld energielabel B in 2020. Omdat de sector deze doelstelling waarschijnlijk niet haalt worden verplichtende maatregelen voorbereid gericht op verkoop van huurwoningen met niet-groene labels (slechter dan label C).
- Continueren en verbreden van het stimuleren van energiebesparing door middel van prijsprikkels, subsidies, laagrentende leningen, voorlichting en ondersteuning van innovatieve aanpakken.
- Bevorderen van de ontwikkeling van innovatieve technieken voor verdere kostenverlaging en het wegnemen van knelpunten.

Voor een deel van bovenstaande maatregelen zal eerst wetgeving moeten worden aangepast voordat deze kunnen worden uitgevoerd. Een voorbeeld hiervan is de regierol van gemeenten bij de warmtetransitie. De gemeente is nog niet bevoegd om voor de bestaande buurten een besluit te nemen over het aanpassen van de warmtevoorziening. Het is nog niet bekend wanneer de wetgeving die dit regelt wordt aangepast. Uit het regeerakkoord blijkt dat het nieuwe kabinet grote ambities heeft op het vlak van energietransitie. Wat dit concreet inhoud moet nog nader worden uitgewerkt.

3. Provinciaal kader

Het beleid voor verduurzaming van de gebouwde omgeving maakt onderdeel uit van zowel het beleidsveld wonen als energietransitie.

3.1. Woonbeleid

In het coalitieakkoord *Ruimte voor groei* geeft het college van GS aan dat op het vlak van woonbeleid de provincie optreedt als regisseur, aanjager, verbinder en kennismakelaar als het aankomt op het voorzien in de woonbehoefte, waarbij de provincie vraag gestuurd bouwen als vertrekpunt hanteert. Daarnaast zet de provincie zich in voor collectieve zelfbouw. Als mensen samen hun woonwensen kunnen realiseren zal dat niet alleen goedkoper uitpakken, maar zullen de woningen ook beter aansluiten bij de wensen van de bewoners.

In de provinciale *Woonvisie* is het woonbeleid van de provincie uitgewerkt. De *Woonvisie* is in 2010 vastgesteld en loopt tot 2020. Doel van de woonvisie is dat er in 2020 voldoende woningen van de juiste kwaliteit zijn. Hierbij hanteert de provincie de volgende speerpunten:
- Goede afstemming tussen vraag en aanbod van woningen;
- Stimuleren van voorzieningen in de woonomgeving waar behoefte aan is en;
- Verduurzaming van de woningen en de woonomgeving.

De provincie stimuleert gemeenten om woningbouwplannen op elkaar af te stemmen en daarbij rekening te houden met bovenstaande speerpunten. Gemeenten stemmen dit in regionaal verband af in de Regionale Actieprogramma's (RAP's) wonen. De provincie ondersteunt de uitvoering van de RAP's met verschillende instrumenten en vanuit verschillende rollen. Zo organiseert de provincie regelmatig bijeenkomsten om kennis uit te wisselen, stimuleert zij Collectief Particulier Opdrachtgeverschap met een regeling en overlegt zij regelmatig met marktpartijen. In 2017 zullen de RAP's zijn geactualiseerd.

3.2. *Beleidsagenda Energietransitie: thema verduurzaming gebouwde omgeving*

Over verduurzaming van de gebouwde omgeving meldt het college in het coalitieakkoord dat de provincie energiebesparing binnen de gebouwde omgeving stimuleert met aandacht voor een goede balans tussen het opwekken, besparen en opslaan van energie. Het college constateert dat, door de vele activiteiten van verschillende overheden op het gebied van energiebesparing in de bebouwde omgeving, initiatiefnemers door de bomen het bos niet meer zien. Het college van GS ziet voor zichzelf een rol bij het afstemmen van deze activiteiten, waarbij het Servicepunt Duurzame Energie een belangrijke rol speelt. Naast gemeenten zal het Servicepunt ook initiatieven van woningbouwcorporaties en andere initiatiefnemers ondersteunen. Daarnaast wil het college investeren in de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. In het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* wordt hiertoe een voorstel uitgewerkt.
In de Beleidsagenda energietransitie 2016 – 2020[28] is het energietransitie beleid van de provincie uitgewerkt. Voor het onderdeel gebouwde omgeving wordt aansluiting gezocht bij het *SER-energieakkoord* met als ambitie om in 2050 een energie neutrale gebouwde omgeving te hebben gerealiseerd. Zoals in het *SER-energieakkoord* is afgesproken zal de provincie samen met gemeenten een faciliterende rol spelen. Verduurzaming van de warmtevoorziening van de gebouwde omgeving is binnen het provinciale energietransitie beleid één van de speerpunten. Om een beeld te krijgen van wat dat voor gemeenten betekent, heeft CE Delft in opdracht van de provincie Noord-Holland samen met de Noord-Hollandse gemeenten op buurtniveau in beeld gebracht welke vorm van duurzaam verwarmen in 2050 tot de laagste maatschappelijke kosten leidt. Welke duurzame bron het meest geschikt is en tot de laagste maatschappelijke kosten leidt zal afhangen van de lokale omstandigheden. Bij het identificeren van de meest geschikte duurzame warmtevoorziening spelen de volgende drie schakels een rol:

1. De benodigde energie-infrastructuur
2. De verschillende opties voor duurzaam verwarmen en
3. De mogelijkheden voor energiebesparende maatregelen van gebouwen

Een wijziging in de ene schakel is van invloed op de andere schakels.

[28] Beleidsagenda Energietransitie: Kenmerk 771696/771698, vastgesteld door PS op 23 mei 2016

Binnen het provinciale energietransitie beleid worden diverse activiteiten uitgevoerd die bijdragen aan de ontwikkeling van bovenstaande schakels. In bijlage 2 wordt hier een samenvatting van gegeven. In navolgende wordt een voorstel voor het verduurzamen van de gebouwde omgeving uitgewerkt.

Bijlage 2: Activiteiten Beleidsagenda Energietransitie thema gebouwde omgeving.

1. Energie-infrastructuur gebouwde omgeving

1.1. Opstellen warmte transitieplan

De rapporten van CE Delft geven een eerste indruk van welke vorm van duurzaam verwarmen tot de laagste kosten leidt en daarmee welke energie-infrastructuur in welke buurt komt. Als volgende stap is het zinvol dat gemeenten een warmtetransitie plan opstellen. Met het maken van deze plannen is nog nauwelijks ervaring opgedaan. De provincie zet het Servicepunt Duurzame Energie in om gemeenten te adviseren over de inhoud van het plan en het proces om tot een gedragen plan te komen.

1.2. Green deal aardgas vrije wijken

In de *Energieagenda* is vermeld dat gemeenten de regie krijgen bij de energietransitie. Dit moet echter nog wel in wetgeving worden omgezet. Toch wil een aantal gemeenten alvast aan de slag om ervaring met de energietransitie op te doen. Zo hebben 30 gemeenten (waarvan er 5 binnen Noord-Holland liggen) op 8 maart 2017 de *Green deal aardgas vrije wijken* ondertekend. Ook Noord-Holland heeft via IPO deze deal ondertekend. Deze gemeenten worden vanuit het Rijk ondersteund bij het wegnemen van belemmeringen bij het 'omzetten' van een wijk naar een andere warmtevoorziening dan aardgas. Deze experimenten zullen waardvolle ervaringen en informatie opleveren waar andere gemeenten van kunnen leren. Ook bij deze experimenten zal het Servicepunt Duurzame Energie een adviserende rol spelen.

1.3. Uitrol warmtenetten

In dichtbebouwde regio's, zoals de Metropool Regio Amsterdam (MRA), zijn de maatschappelijke kosten voor verwarming via warmtenetten regelmatig gelijk of zelfs lager dan de maatschappelijke kosten voor verwarmen met aardgas. Ondanks dat komen warmtenetten maar moeizaam van de grond. Dit komt onder andere doordat de kosten voor aanleg, beheer en exploitatie van warmtenetten bij de initiatiefnemer liggen, terwijl gas- en elektriciteitsnetten met publiekgeld via de energierekening worden gefinancierd. Om de investeringen in warmtenetten terug te kunnen verdienen heeft de initiatiefnemer voldoende afnemers van warmte nodig. Bovendien moet deze warmte tegen minimaal dezelfde prijs worden geleverd als bij aardgasverwarming, liever nog lager. Het blijkt in de praktijk erg lastig om afnemers te verleiden om een aansluiting te nemen op een warmtenet. Men is aardgas gewend, warmtenetten hebben een slechte naam en men is bang dat men op termijn toch meer moet betalen dan bij aardgasverwarming. Gevolg is dat men de exploitatie niet rond krijgt. Noord-Holland stimuleert de uitrol van warmtenetten in regio's waar deze vorm van verwarmen rendabel lijkt. Zo is de provincie mede-initiatiefnemer van het programmabureau warmte- en koudenetten in de MRA en wordt onderzocht of en zo ja hoe de provincie kan investeren in warmte- en koudenetten. Ook in Noord-Holland Noord ondersteunt de provincie diverse initiatieven.

2. Duurzame warmte, elektriciteit en groen gas

2.1. Geothermie

Veel van de warmtenetten worden momenteel gevoed vanuit bronnen waarvan men verwacht dat deze op termijn zullen sluiten. Voorbeelden hiervan zijn het Afval- en energiebedrijf Amsterdam (AEB), de elektriciteitscentrale Diemen en de Huisvuilcentrale in Alkmaar (HVC). Daarom wordt gezocht naar alternatieve bronnen. Geothermie, waarbij warmte op een diepte van meer dan 2 kilometer wordt gewonnen, is voor warmtenetten een geschikte duurzame warmtebron. Of geothermie kan worden ingezet als duurzame warmtebron hangt af van de bodemsamenstelling op de diepte waar men de warmte willen winnen. Voor delen van Noord-Holland Noord is bekend dat de bodem geschikt is voor geothermie. Voor een groot deel van het zuiden van Noord-Holland is nog onvoldoende informatie beschikbaar over de bodemgeschiktheid voor geothermie. Om hier informatie over te krijgen is een boring noodzakelijk. Een boring kost al snel een paar miljoen euro. De provincie Noord-Holland vindt het belangrijk om ook meer kennis te vergaren over de bodemgeschiktheid van het zuiden van Noord-Holland. Ook de gemeenten Almere en de provincie Utrecht willen meer kennis hebben over de geschiktheid van de ondergrond voor geothermie. Daarom zijn deze drie partijen in overleg met het Rijk om een aantal proefboringen uit te voeren zodat kennis wordt verzameld over de bodemgeschiktheid.

2.2. Warmte- koudeopslag

De provincie Noord-Holland stimuleert al jaren het gebruik van Warmte- Koude Opslag (WKO) waarbij grondwater wordt gebruikt voor het verwarmen van gebouwen. Zo heeft Noord-Holland meegewerkt aan de totstandkoming van de WKO-tool. Hiermee kunnen partijen via Internet nagaan of WKO in een bepaald gebied kan en mag worden toegepast. Inmiddels is dit een landelijke website (www.WKOtool.nl). Vooral in nieuwe utiliteitsgebouwen is WKO een veel toegepaste verwarmingstechniek. WKO wordt altijd in combinatie met een zogenaamde warmtepomp toegepast. Met een warmtepomp wordt warmte uit het grondwater gewonnen en met relatief weinig energie in temperatuur verhoogd zodat het geschikt is om goed geïsoleerde gebouwen duurzaam te verwarmen.

2.3. Opwekken duurzame elektriciteit

Zoals hiervoor aangegeven kan met een warmtepomp warmte worden geproduceerd voor het verwarmen van gebouwen. Dat doet een warmtepomp met elektriciteit. Deze warmte is pas duurzaam als de door de warmtepomp gebruikte elektriciteit ook duurzaam is opgewekt.
Noord-Holland biedt ruimte aan wind- en zonne-energie en stimuleert het plaatsen zonnestroomsystemen op publieke gebouwen.

2.4. Productie van groen gas

In de toekomst zal het gebruik van aardgas worden afgebouwd en volledig worden vervangen door groen gas. Groen gas zal in 2050 schaars zijn. Door stichting Groen Gas Nederland is berekend dat in 2050, bij volledige inzet van alle biomassareststromen voor de productie van groen gas, de beschikbare hoeveel groen gas een factor 10 lager ligt dan het huidige aardgasverbruik. Er zal daarom goed moeten worden nagedacht hoe het schaarse groene gas wordt ingezet in gebouwen en industrie.
De provincie Noord-Holland is betrokken bij twee projecten die bijdragen aan de ontwikkeling van de productie van groen gas uit hout. Het eerste initiatief is de door ECN ontwikkelde Ambigo-installatie (voorheen Olga-Milena-Esme). De provincie heeft € 500.000,- subsidie verleend voor realisatie van de Ambigo-installatie en ook het Participatie Fonds Duurzame Economie Noord-Holland overweegt in de installatie te investeren. Ambigo zal worden gerealiseerd op het onderzoekscentrum voor biomassavergassing InVesta te Alkmaar. InVesta is het tweede project waarin de provincie wil investeren.

3. Nieuwbouw zonder aardgas

Sinds de uitspraak van minister Kamp eind 2016, dat op termijn woningen in de toekomst niet meer met aardgas zullen worden verwarmd is de aandacht voor nieuwbouw zonder aardgas toegenomen. Deze aandacht is verder toegenomen sinds de brief aan de tweede kamer waarin werd aangekondigd dat de *Gaswet* wordt aangepast en de aansluitplicht voor nieuwbouw per 1 januari 2018 vervalt. Die aandacht is terecht, waarom zou men nog nieuwbouw met een aardgasaansluiting realiseren terwijl bekend is dat aardgas uitgefaseerd wordt en er voor nieuwbouw goede alternatieven zijn. Diverse gemeenten hebben de hulp ingeroepen van het Servicepunt Duurzame Energie om hen te adviseren hoe aardgas loze nieuwbouw kan worden gerealiseerd. Voor dit doel is door het Servicepunt Duurzame Energie een notitie opgesteld waarin de alternatieven voor aardgas op een rij staan.

Bijlage 3: Voortgang verduurzaming bestaande woningvoorraad Nederland

1. Inleiding

De grootste uitdaging ligt bij het verduurzamen van de bestaande woningvoorraad. Het grootste deel van de huidige woningvoorraad zal er in 2050 nog staan en het is lastiger en veel duurder om bij bestaande gebouwen verduurzamingsmaatregelen aan te brengen. Een voorstel voor hoe de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan worden versneld is de kern van deze notitie. In navolgende hoofdstukken wordt ingegaan op de voortgang van de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad in Nederland en welke belemmeringen hierbij worden geconstateerd.

2. Doelstelling verduurzaming bestaande woningvoorraad

Voor de woningvoorraad is in het *SER-energieakkoord* een reductie van 53 Petajoule afgesproken. Voor corporaties betekent dit dat hun woningvoorraad in 2020 gemiddeld label B heeft en voor commerciële verhuurders dient 80% van hun woningvoorraad label C of hoger te hebben. Voor koopwoningen is geen doelstelling afgesproken. Het PBL heeft wel een doelstelling kunnen afleiden en deze komt neer op gemiddeld label C voor een koopwoning. Provincies en gemeenten vervullen bij de uitvoering van dit akkoord een faciliterende rol. In het akkoord zijn diverse activiteiten benoemd die de verduurzaming van de woningvoorraad moeten versnellen. Dit heeft geresulteerd in diverse rijksregelingen voor verhuurders en particuliere woningeigenaren. Een overzicht van deze regelingen is terug te vinden in bijlage 4. Tevens zijn er diverse instrumenten ontwikkeld die bedrijven en overheden moeten helpen de dienstverlening aan eigenaar-bewoners te verbeteren. Uit de laatste Nationale Energie Verkenning[29] blijkt dat zowel eigenaar-bewoners als verhuurders investeren in verduurzaming van de woningvoorraad, maar dat de afgesproken doelstelling zonder aanvullende maatregelen waarschijnlijk niet zal worden gehaald. In navolgende wordt ingegaan op hoe het gaat met het realiseren van deze doelen voor de verschillende doelgroepen.

3. Voortgang verduurzaming eigenaar-bewoners

Er is een groot aantal partijen actief om eigenaar-bewoners te verleiden tot het nemen van energiebesparende maatregelen. Ondanks deze inspanningen is een versnelling van energiebesparing in dit segment nog niet zichtbaar. GfK heeft in opdracht van Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) onderzoek gedaan naar de motieven van huishoudens om in energiebesparende technieken te investeren. Van de huishoudens gaf 55 procent aan het verlagen van de energierekening als belangrijkste motief te hebben, 25 procent van de huishoudens het verhogen van het comfort en 12 procent het leveren van een positieve bijdrage aan het milieu. Als motieven om zich te onthouden van het nemen van maatregelen, gaven huishoudens aan al maatregelen te hebben getroffen (42%), te verwachten de investering niet terug te verdienen (15%), niet

[29] In de Nationale Energie Verkenning wordt o.a. door ECN jaarlijks de voortgang van het Nationale Energiebeleid gemonitord.

genoeg geld beschikbaar te hebben (9%), weinig energie te verbruiken en daarom geen voordeel te zien (10%), geen zin te hebben in rompslomp (5%) en geen vertrouwen te hebben in wat maatregelen opleveren (5%).

4. Voorgang verduurzaming corporaties

In 2020 moet de woningvoorraad van woningbouwcorporaties gemiddeld energielabel B hebben. Deze met de overheid afgesproken ambitie lijkt niet te worden gehaald. Rijksbeleid zoals de verhuurdersheffing[30] en de invoering van de woningmarktregio's[31] hebben een negatieve invloed gehad op de investeringsbereidheid van corporaties. Woningbouwcorporaties noemen het streven 'niet haalbaar' en 'onrealistisch' blijkt uit onderzoek[32] van Bouwend Nederland. Binnen de huidige regelgeving is een woning met energielabel B voor een deel van de huurders onwenselijk, omdat zij de nieuwe huurprijs (die door de verduurzaming hoger wordt) niet kunnen betalen. Door de verhoging kan de huur boven de sociale huurgrens uitkomen, waardoor corporaties een te kleine sociale voorraad behoudt. Daarnaast zijn er volgens de corporaties ook huurders die tevreden zijn met energielabel C.

4.1. Woonagenda 2017-2021

In april van dit jaar hebben de leden de door Aedes (de vereniging van corporaties) opgestelde Woonagenda 2017 – 2021 vastgesteld. In deze agenda worden vier speerpunten beschreven, waarvan verduurzaming er één is. De volgende activiteiten worden voor dit thema benoemd:

1. Iedere corporatie heeft in 2018 een vastgesteld plan waarin is beschreven hoe men komt tot een CO_2-neutrale woningvoorraad. De corporatie kan dit einddoel via verschillende scenario's invullen, afhankelijk van lokale mogelijkheden en afspraken. De plannen dienen als input voor de prestatieafspraken[33] met gemeenten.
2. Corporaties komen in 2021 door een inhaalslag uit op gemiddeld label B op sectorniveau voor hun woningen, zoals afgesproken in het Energieakkoord. Investeringen in zonnepanelen, warmtenetaansluitingen en woningisolatie worden versneld om de doelstellingen uit het Energieakkoord te halen.
3. Corporaties zullen met gemeenten samenwerken in de totstandkoming van regionale energiestrategieën.
4. Ook andere partijen (in de vrije huur- en koopsector) worden uitgedaagd om op hetzelfde niveau van energiebesparing te komen. Er komt een landelijke monitor die de energiebesparing(prestaties) van alle woningen inzichtelijk maakt.

[30] Verhuurders heffing: Een heffing voor verhuurders, ingesteld door het Rijk met als doel de nationale schuld te verlagen.
[31] Op 2 september 2016, zijn door het Rijk 19 woningmarktregio's vastgesteld. Corporaties krijgen één woningmarktregio aangewezen als hun kerngebied. Buiten dit kerngebied mogen corporaties hun bezit niet uitbreiden.
[32] Verduurzaming Huursector, Team Vier, januari 2016.
[33] Conform de verplichting van de woningwet stelt een corporatie aan de hand van het gemeentelijke volkshuisvestingsbeleid een activiteitenplan, wat in overleg met gemeenten, corporatie en huurdersorganisatie uitmondt in prestatieafspraken.

De in de Woonagenda benoemde activiteiten bieden kansen voor samenwerking tussen corporaties, gemeenten en de provincie Noord-Holland.

5. Particuliere huursector

Voor particulier huursector is voor 2020 gemiddeld label C afgesproken. Of dit doel wordt gehaald is onduidelijk omdat er geen informatie over de voortgang is. Uit het eerder aangehaalde onderzoek van Bouwend Nederland blijkt dat deze sector vooral redeneert vanuit het rendement voor de organisatie. Dit leidt tot uitstel van verduurzamingsmaatregelen.

6. Kennis bouw- en installatiesector

De bouw- en installatiesector speelt een belangrijke rol bij het adviseren van eigenaar-bewoners en corporaties over verduurzamingsmaatregelen bij bestaande woningen. De afgelopen jaren is de vraag naar vergaande verduurzaming van woningen toegenomen, een trend waar deze sector nog nauwelijks op is ingespeeld. De bedrijven die particulieren begeleiden bij vergaande verduurzaming van hun woningen geven aan moeite te hebben met het vinden van bouw- en installatiebedrijven die hier kennis van en ervaring mee hebben. De vraag naar vergaande verduurzaming is nog beperkt en bedrijven hebben ruim voldoende werk met de verkoop en installatie van conventionele installaties. Daardoor ontbreekt de motivatie om deel te nemen aan de door de brancheorganisatie ontwikkelde bijscholingscursussen[34]. Een klant die advies inwint over een innovatieve verwarmingstechniek wordt meestal afgeraden om deze techniek toe te passen en geadviseerd om bewezen conventionele technieken te kiezen.

De verwachting is dat de vraag sterk zal toenemen als gevolg van de overheidsambitie van een energie neutrale gebouwde omgeving in 2050. Het risico bestaat dan dat door gebrek aan innovatieve bouw- en installatiebedrijven en goed geschoold personeel, niet het noodzakelijke tempo wordt gehaald. De Taskforce Bouw[35] komt in haar Bouwagenda tot een vergelijkbare conclusie: de huidige bouw- en installatiesector is nog niet klaar voor deze uitdagingen. In maart 2017 is de Bouwagenda aan het kabinet aangeboden met daarin een visie wat er in de bouw- en installatiesector moeten veranderen om de opgaven voor de komende jaren het hoofd te kunnen bieden.

[34] Uit de voortgangsrapportage van het SER-Energie akkoord blijkt dat er onvoldoende vraag van bedrijven is naar het opleidingsaanbod van BuildUPSkillsNL

[35] Taskforce Bouw heeft in opdracht van het kabinet onder leiding van Bernard Wientjes onderzoek gedaan naar de maatschappelijke uitdagingen voor de komende jaren en in hoeverre de bouw- en installatiesector hier op voorbereid is.

Bijlage 4: overzicht regelingen rijk en afweging inzet provinciale middelen

1. Financieringsinstrumenten rijk

Naast convenanten om partijen te stimuleren de woningvoorraad te verduurzamen zet het rijk de volgende regelingen in:

1. ISDE regeling: subsidie voor de aanschaf van hout pellet kachels, warmtepompen of zonneboilers;
2. Postcoderoos regeling: subsidie voor een collectief zonne-energieproject van een groep particulieren;
3. SEEH: Subsidie energiebesparing eigen huis: subsidie voor energiebesparende maatregelen zoals, spouwmuurisolatie, dakisolatie, vloerisolatie, dubbelglas of driedubbelglas;
4. STEP: subsidie voor verhuurders die hun bezit met minimaal 2 labelstappen verduurzamen;
5. FEH: Lening met een lage rente voor energiebesparende maatregelen voor de huursector;
6. Het Nationale Energiebespaarfonds: een lening met lage rente voor eigenaar-bewoners en VVE's voor het treffen van energiebesparende maatregelen;
7. In het reggeerakkoord is € 100.000.000,- per jaar gereserveerd om verduurzaming van corporatiewoningen te financieren.

2. Afwegingen inzet provinciale middelen

Indien de provincie verduurzaming van de bestaande woningvoorraad wil stimuleren dan kunnen de gereserveerde middelen op diverse manier worden ingezet. In navolgende wordt ingegaan op de volgende varianten:

1. Een subsidieregeling voor het treffen van energiebesparende maatregelen
2. Een lening voor het treffen van energiebesparende maatregelen
3. Een subsidieregeling voor het ondersteunen van een regionaal plan verduurzaming bestaande woningvoorraad.

2.3. Subsidieregeling voor energiebesparende maatregelen

Als voorbeeld wordt de regeling duurzaam renoveren gebruikt. Deze regeling is door het vorige college opgezet. Doel van de regeling was om inzicht te krijgen in de mogelijkheden voor eigenaar-bewoners om hun woning te verduurzamen naar het niveau energieneutraal. De regeling was een succes en heeft tientallen voorbeelden opgeleverd, die nu worden ingezet als voorbeeld voor andere geïnteresseerden. De regeling ondersteunde een eigenaar-bewoner met een subsidie van maximaal € 10.000,- per woning waarbij een eigenaar-bewoners zelf de resterende € 40.000,- moest investeren. Voor het beschikbaar bedrag van € 1.000.000,- zijn zo circa 100 voorbeelden gecreëerd. Doel van het nieuwe programma is om eigenaar-bewoners en corporaties te stimuleren om te investeren in verduurzaming van het woningbezit. Stel dat de regeling duurzaam renoveren wordt gecontinueerd dan kan met een subsidieplafond van € 10.000.000,- circa 1.000 woningen worden gerenoveerd tot het niveau energieneutraal.
Uit onderzoek blijkt dat eigenaar-bewoners gemiddeld € 4.000,- investeren in verduurzaming van hun woning. Dit zou betekenen dat zij bij een subsidiepercentage van 20 %, gemiddeld € 800,- aan subsidie zouden aanvragen. Hiermee zou het bereik van de regeling 12.500 particuliere eigenaren zijn. Een dergelijke regeling is binnen Noord-Holland overigens niet mogelijk, omdat vanwege de relatief hoge uitvoeringskosten, er geen subsidies onder € 5.000,- worden verleend.

Het voordeel van een regeling waarbij maatregelen met een vast percentage worden gesubsidieerd is dat van te voren kan worden bepaald welke investering met de regeling zal gaan worden gerealiseerd, indien het plafond van de regeling wordt bereikt. Nadeel van een dergelijke regeling is, dat het aantal woningeigenaren dat met de regeling wordt bereikt beperk is. Een dergelijke regeling is geschikt voor eigenaar-bewoners die in staat zijn zelf ook te investeren in maatregelen.

2.4. Energie bespaar fonds Noord-Holland

In 2014 heeft het Rijk en diverse banken het Nationaal EnergiebespaarFonds (NEF) opgezet. Vanuit het NEF worden leningen aan eigenaar-bewoners en Verenigingen van Eigenaren van appartementencomplexen verstrekt voor het treffen van verduurzamingsmaatregelen. Het NEF wordt door SVn[36] uitgevoerd. In het NEF was bij aanvang in 2014 een bedrag van € 300.000.000,- beschikbaar. Eind november 2016 was circa € 55.000.000,- uitgegeven. In Noord-Holland zijn er tot juni 2017, 882 leningen verstrekt met een totale omvang van € 13.135.135,-. Gemiddelde wordt er per eigenaar-bewoner een lening van bijna 15.000 euro verstrekt.

Er zijn verschillende gemeenten en provincies die via SVn een eigen duurzaamheidfonds hebben opgezet. Hierbij worden twee varianten ingezet: of er wordt een eigen fonds met SVn opgezet of er wordt een rentekorting afgesproken. Hierna wordt alleen ingegaan op de variant rentekorting.
Overijssel heeft met SVn afgesproken om een rentekorting op leningen vanuit het NEF te financieren.
De huidige rente van het NEF is 2,5% voor een lening van € 25.000,- en een looptijd van 10 jaar. Met een investering van € 1.700.000,- door de provincie Overijssel kan voor € 30.000.000,- aan leningen aan Overijsselse inwoners worden verstrekt tegen een rente van 1,5 %.
SVn geeft aan dat zij een toename ziet van het aantal leningen dat in Overijssel wordt aangevraagd. Bij navraag kon dit echter niet worden onderbouwd. Naast verlaging van de rente, is in Overijssel ook gestart met een marketingcampagne voor het fonds. Ook deze campagne kan de reden zijn van een toename in het aantal aanvragen. SVn en Overijssel gaan onderzoeken wat de reden is van deze toename.
Stel dat Noord-Holland net als Overijssel € 1.700.000,- investeert in een rentekorting, dan is er voor Noord-Hollanders een bedrag van € 30.000.000,- beschikbaar tegen een rente van gemiddeld 1,5%. Bij een gemiddelde lening van € 15.000,- worden dan 2.000 Noord-Hollanders betrokken. In theorie zou het volledig beschikbare budget op deze wijze kunnen worden ingezet, waardoor bijna 12.000 Noord-Hollanders worden bereikt.
Het bereik van een duurzaamheidsfonds met bovenstaande uitgangspunten, is vrijwel gelijk met het bereik van een subsidieregeling, met dat verschil dat het fonds tot een grotere investering leidt. Een duurzaamheidsfonds is zowel bruikbaar voor eigenaar-bewoners met eigen geld als eigenaar-bewoners zonder eigen middelen. Men moet echter wel aan de voorwaarden van het fonds voldoen, want niet iedereen komt in aanmerking voor een lening. Ook blijkt uit onderzoek dat eigenaar-bewoners terughoudend is met het aangaan van een lening voor investeringen in duurzame maatregelen. Ook met een duurzaamheidsfonds is van te voren duidelijk welk bedrag in verduurzaming van maatregelen wordt geïnvesteerd, indien het fonds volledig wordt benut.

[36] SVn: Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten

2.5. Subsidie ter ondersteuning van activiteiten

De provincie kan de gereserveerde middelen inzetten voor activiteiten waarmee eigenaar-bewoners worden gestimuleerd om hun woning te verduurzamen. Als voorbeeld kan de ondersteuning van het regionale energieloket Bleeve worden genoemd. Voor elke euro die gemeenten aan Bleeve betaalt, wordt volgens Bleeve 120 euro in duurzame maatregelen geïnvesteerd. Een ander voorbeeld is de lokale duurzame energie coöperatie CALorie uit Castricum. CALorie heeft iemand ingehuurd voor het opzetten van een project voor collectieve inkoop van zonnestroomsystemen voor inwoners van Castricum. Naar schatting heeft dat 100 uur aan inzet gekost, wat bij een tarief van € 100,- neerkomt op € 10.000,-. Het project heeft 134 zonnestroomsystemen opgeleverd met een totale investering van € 469.000,-. Elke geïnvesteerde euro heeft daarmee bijna 50 euro aan investeringen in duurzame maatregelen opgeleverd. Voorzichtige conclusie is dat subsidiering van succesvolle activiteiten waarmee eigenaar-bewoners worden gestimuleerd om te investeren in verduurzaming van de woningvoorraad, in vergelijking met leningen of subsidies voor concrete maatregelen, relatief veel investeringen uitlokken en relatief veel eigenaar-bewoners bereiken. Wel moet hierbij worden vermeld dat een deel van deze eigenaar-bewoners ook gebruik zal maken van een lening of een subsidie om de kosten voor de investering te verlagen. Nadeel van het subsidiëren van stimuleringsactiviteiten is dat van te voren niet gegarandeerd kan worden dat een project succesvol is. In de voorwaarde van een regeling kan wel worden gestuurd op de kwaliteit van stimuleringsprojecten, zodat de kans dat een stimuleringsproject mislukt zoveel mogelijk wordt beperkt. Wordt rekening gehouden met succesvolle en minder succesvolle projecten dan is de inschatting van Duurzaam Bouwloket, dat het realistisch is om er vanuit te gaan dat iedere geïnvesteerde euro in activiteiten minimaal 10 euro aan investeringen in duurzame maatregelen oplevert. Met een beschikbaar budget van € 10.000.000,- zou dan een investering van € 100.000.000,- worden gerealiseerd. Wordt er vanuit gegaan dat eigenaar-bewoners gemiddeld € 4.000,- investeren in verduurzamingsmaatregelen, dan wordt op deze wijze minimaal 25.000 eigenaar-bewoners bereikt.

3. Keuze inzet middelen

In voorgaande paragrafen is ingegaan op drie verschillende manieren waarop provinciale middelen kunnen worden ingezet ter stimulering van energiebesparing in de bestaande woningvoorraad. De verschillende wijzen van inzet hebben voor- en nadelen. In feite zijn de verschillende wijzen van inzet van middelen complementair aan elkaar. Zo is een programma waarbij eigenaar-bewoners worden geïnformeerd en gestimuleerd om hun woning te verduurzamen, nodig om het aantal eigenaar-bewoners dat bereid is te investeren toe te laten nemen. De mogelijkheid om daarbij gebruik te kunnen maken van een subsidie of een lening verlaagt de drempel om daadwerkelijk maatregelen te treffen. Omdat het rijk zowel diverse subsidieregelingen heeft als het NEF, heeft het voor de provincie Noord-Holland minder nut om daarnaast een eigen subsidieregeling of energiebespaarfonds op te zetten. Het ondersteunen van regionale activiteiten waarbij de interesse van eigenaar-bewoners wordt gewekt om te investeren in duurzame maatregelen en waarbij men wordt geadviseerd over welke maatregelen voor hen het beste zijn, heeft dan ook meerwaarde, omdat voor dit onderdeel het rijk geen middelen beschikbaar stelt.

4. Doelstelling programma

Bij het bepalen van de doelstellingen van het programma wordt aangenomen dat de provincie verduurzaming van de bestaande woningvoorraad stimuleert door te investeren in regionale activiteiten. Zoals aangegeven investeren eigenaar-bewoners gemiddeld € 4.000,- in verduurzaming van hun woning. Dat betekent dat bij een verwachte investering van € 100.000.000,- er minimaal 25.000 eigenaar-bewoners via dit programma worden gestimuleerd om verduurzamingsmaatregelen te treffen.

5. Monitoring voortgang

De regionale energieloketten Bleeve en Duurzaam Bouwloket, houden bij met wie zij contact hebben, wie besluit om te investeren en waarin wordt geïnvesteerd. Deze informatie kan worden ingezet om de resultaten van dit programma te monitoren. Na vaststelling van dit programma zal met hen worden afgestemd hoe deze monitoring het beste kan worden ingericht.

Bijlage 5: energieverbruik sectoren Noord-Holland

Onderstaande diagrammen zijn gebaseerd op gegevens uit de klimaatmonitor van Rijkswaterstaat. Uit deze informatie blijkt dat met 47 % het aandeel van de gebouwde omgeving binnen Noord-Holland in het totale energieverbruik het grootst is.

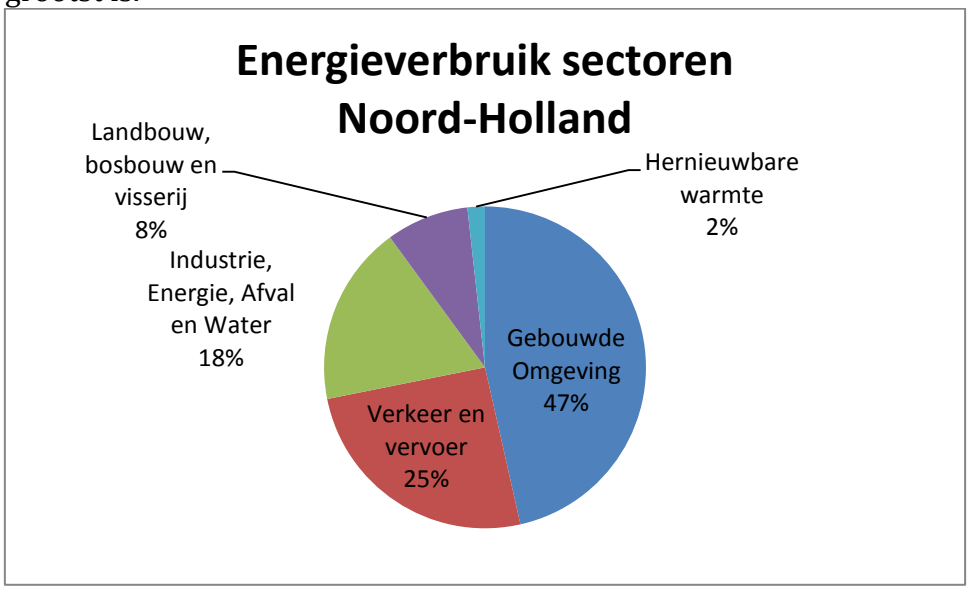

Binnen de gebouwde omgeving is de woningvoorraad verantwoordelijk voor 58 %, de commerciële dienstverlening voor 28 % en de publieke dienstverlening voor 14 % van het energieverbruik binnen de gebouwde omgeving.

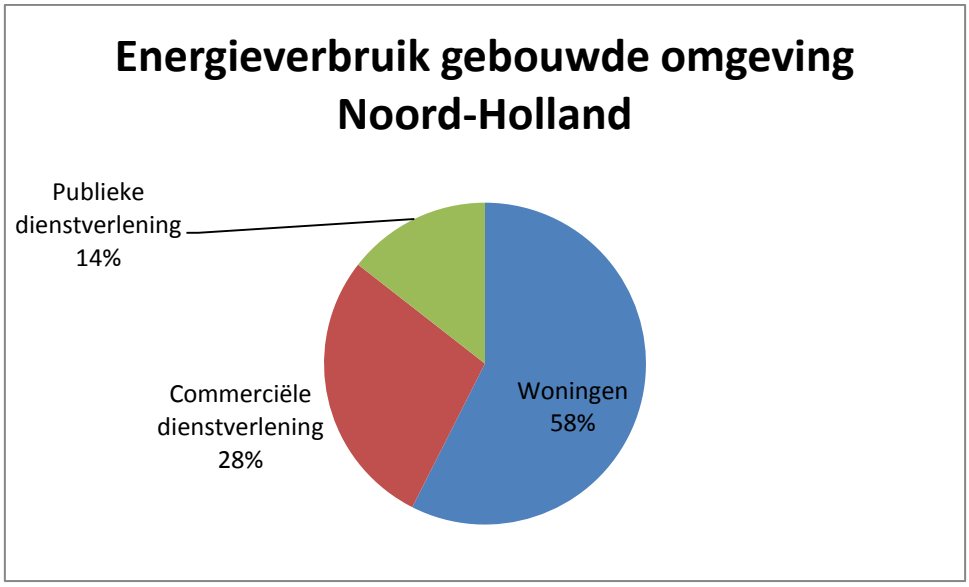

Energiebesparing afdwingen of stimuleren?

Eigenaren van panden met een dienstverlenende functie zijn vanaf een jaarlijks elektriciteitsverbruik van 50.000 kilowattuur of een gasverbruik meer dan 25.000 m3, wettelijke verplicht tot het treffen energiebesparende maatregelen, die binnen

vijf jaar zijn terugverdiend zijn. In het verleden bleek deze verplichting lastig te handhaven, vanwege discussies over de terugverdientijd van maatregelen. In het kader van het *SER-energieakkoord* zijn de zogenaamde *Erkende maatregelenlijsten* opgesteld voor verschillende type dienstverlening , waardoor deze discussie over is.
Binnen de huidige wetgeving kunnen eigenaren van de woningvoorraad niet worden gedwongen om energiebesparende maatregelen te treffen. Het dwingen van eigenaar-bewoners ligt ook erg gevoelig binnen de Nederlandse context. Met corporaties en particuliere verhuurders heeft het rijk een convenant[37] afgesloten met daarin opgenomen dat de corporatiesector haar voorraad in 2020 gemiddeld op label B heeft gebracht en particuliere verhuurders gemiddeld op label C. Deze afspraken kunnen binnen de huidige wetgeving niet worden afgedwongen. Omdat blijkt dat corporaties de voorgenomen doelstelling niet gaan halen, heeft demissionair minister Plassterk de kamer in juli 2017 laten weten verplichtende maatregelen voor corporaties te overwegen. Of hij verplichtende maatregelen ook daadwerkelijk gaat invoeren laat hij onder andere afhangen van het voorstel waarmee de corporaties komen voor het versneld verduurzamen van hun woningvoorraad.
Samenvattend kan worden geconcludeerd dat eigenaren van gebouwen voor commerciële en publieke dienstverlening via wetgeving kunnen worden gedwongen om energiebesparende maatregelen uit te voeren.
Voor de woningvoorraad geldt dat eigenaar-bewoners alleen kunnen worden verleid tot het nemen van energiebesparende maatregelen. Voor corporaties is dit ook nog het geval, maar of dit zo blijft hangt er vanaf of de minister van Binnenlandse Zaken de plannen waar de sector mee komt voldoende ver vindt gaan.

[37] Convenant energiebesparing huursector 2012.

Voortgang verduurzaming bestaande woningvoorraad

Het CBS monitort de voortgang van de energietransitie. Uit onderstaande grafiek blijkt dat de CO_2-uitstoot de afgelopen jaren met gemiddeld 0,8 % is gedaald. Om de ambitie van een energieneutrale woningvoorraad in 2050 te realiseren was een jaarlijkse reductie van 2,4 % nodig. Een versnelling van de verduurzaming is nodig om weer in het juiste spoor te komen. Overigens is met de vermelde percentages nog geen rekening gehouden met de groei van het aantal woningen, verschuiving in type woning en het overschakelen van gasverwarming naar een warmtenet of elektrisch verwarmen.

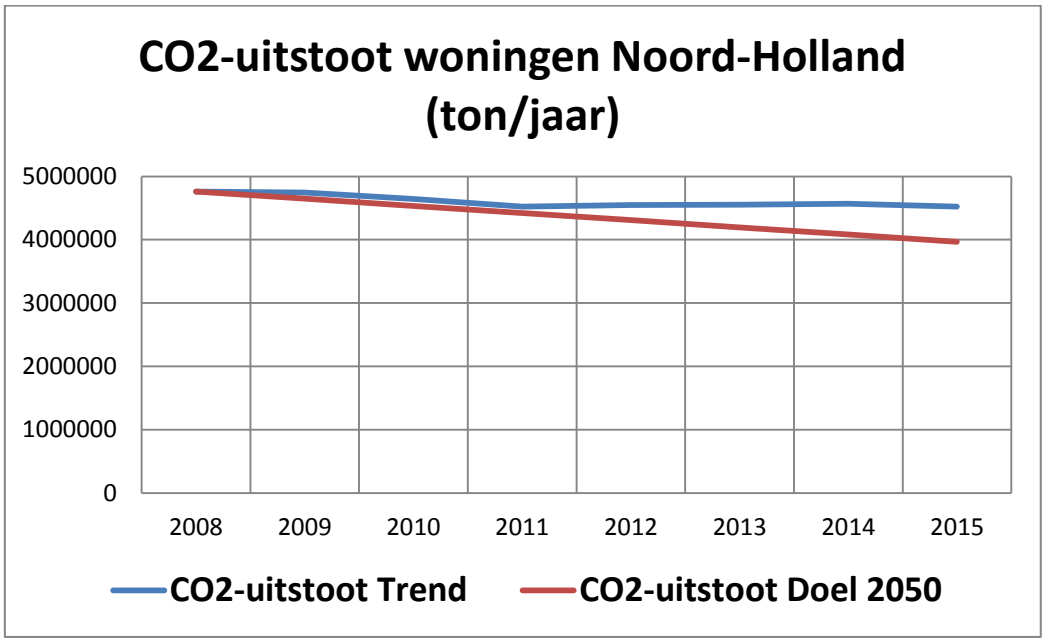

Bijlage 6: Klantreis

Leeswijzer

Klantreis

De klantreis bestaat uit verschillende ***fases*** waar een woningeigenaar doorheen moet om de volledige klantreis te volmaken. De fases zijn genummerd.

De fase wordt gestart en afgerond met een ***status*** van de woningeigenaar. Deze status is door middel van een tekstballon weergegeven boven de fases.

Onder de fases is met letters aangegeven aan welke ***behoeften*** van een woningeigenaar voldaan moet worden om een fase succesvol te doorlopen.

Voorbeeld

De status van een woningeigenaar (‘klant’) is ‘Ik ben er niet mee bezig’. Een aanbieder van energiebesparing wil dat de klant naar de volgende status overgaat: ‘Ik ben me ervan bewust.’ De fase hiertussen is ‘Bewust worden’ (1). Om deze fase succesvol te doorlopen moet in de bijbehorende klantbehoeften (1A-1E) worden voorzien, waaronder (1D) ‘Het is duidelijk waarom energiebesparing belangrijk is.’ Wanneer de klantbehoeften voldoende vervuld zijn, dan is de klant zich bewust van energiebesparing. Dit is tevens het startpunt van fase 2: ‘Interesse krijgen.’ Hiermee hangen weer andere klantbehoeften samen.

De klantreis is een modelmatige beschrijving van de werkelijkheid

In de praktijk verloopt geen enkele klantreis ‘keurig’ langs alle fases en klantbehoeften. Sommige mensen gaan van bewustwording vrijwel ineens door naar betaling, of blijven juist jarenlang ‘hangen’ in een fase. Ook variëren klantbehoeften per individu. Het model is daarmee een vereenvoudiging van de werkelijkheid.

Heatmap

De behoeften binnen de klantreis worden gescoord van sterk pijnpunt tot sterk positieve ervaring op basis van onderstaand kleurenschema.

De kleuren corresponderen met de ervaring die de woningeigenaar op dit moment binnen de klantreis beleeft. Binnen een fase kunnen verschillende ervaringen bij verschillende behoeften beleefd worden. De grijze vlakken zijn door de kennispartners in de werksessie niet gekleurd en worden derhalve op dit moment niet als aandachtspunt voor verdere gezamenlijke actie benoemd.

De klantreis van woningeigenaren voor energiebesparing

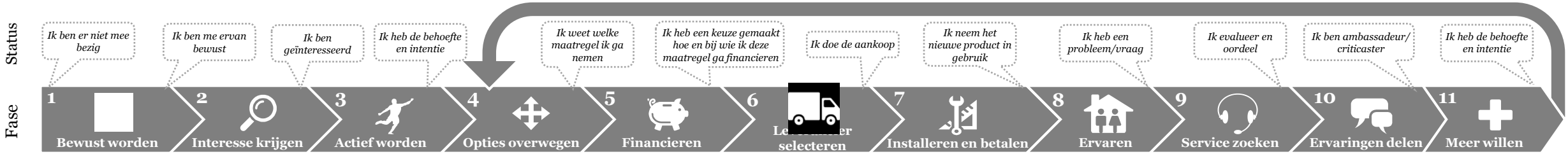

1A-2A. Ik ontvang informatie over energiebesparing op een relevant moment

1B-2B. Ik ontvang informatie over energiebesparing van een voor mij vertrouwde partij (bv. gemeente, eigen aannemer, etc.)

1C-2C. Ik ontvang informatie over energiebesparing van mijn sociale omgeving (social media, vrienden, buren, etc.)

1D. Het is duidelijk waarom energiebesparing belangrijk is

1E. Ik krijg vertrouwen in de beloften die gedaan worden in het kader van energiebesparing (rendement, milieu, comfort)

2D. Ik heb informatie die inspeelt op wat voor mij belangrijk is (status, comfort, milieubewustzijn, financieel rendement)

2E. De financiële voordelen voor mij zijn duidelijk

2F. Ik weet of en in hoeverre de energiebesparing van mijn huis nog verder verbeterd kan worden ("ik bespaar al energie, ik doe het al")

2G. Ik begrijp de voordelen die energiebesparing voor mijn woonsituatie kan opleveren (rendement, milieu, comfort)

2H. Ik kan in de praktijk zien of ervaren hoe energiebesparing werkt

2I-3E. Ik krijg de tijd die ik nodig heb om erover na te denken

2J-3F. Ik krijg de kans mee te doen aan een gezamenlijke aanpak met bewoners

3A. Het is mij duidelijk waarom energiebesparing urgent is

3B. Ik word geprikkeld om tot actie over te gaan (warmtefoto, subsidie, uitnodiging wijkbijeenkomst)

3C. Het is mij duidelijk waarom investeren in energiebesparing voor mij prioriteit heeft boven andere uitgaven zoals vakantie, badkamer etc.

3D. Ik heb een beeld van de maatregelen en de aanbieders

4A-11A. Ik heb de beschikking over een onafhankelijke contactpersoon / professioneel adviseur (digitaal) die mij van begin tot eind in het proces ontzorgt

4B-5B. Ik ken de voordelen op korte en lange termijn inclusief het financieel rendement

4C-5C. Ik weet dat ik de maatregel(en) kan betalen/financieren

4D. Ik verkrijg eenvoudig betrouwbaar inzicht in eigenschappen, gebruik en prijs van de maatregel(en)

4E. Ik heb de beschikking over iemand die mij adviseert over welke maatregel het beste bij mij past

4F. Ik kan leren van de ervaring van kennissen of vrienden

4G. Ik weet in hoeverre de energiebesparingsmaatregelen aansluiten op mijn situatie (woning, budget, kwaliteitsgarantie)

4H. Ik heb voldoende zekerheid (garantie) met betrekking tot het verwachte rendement

4I. Ik heb voldoende inzicht om goed te kiezen tussen verschillende producten binnen de geselecteerde maatregel(en)

4J. Ik ken de eenmalige impact ("gedoe") van installatie op mijn woon- en leefsituatie

5D. Ik beschik over een betrouwbare prijsindicatie

5E. Ik heb inzicht in hoeverre ik dit zelf kan betalen

5F. Ik heb een goed beeld van financierings-mogelijkheden en hoe ik daar gebruik van kan maken

5G. Ik kan gebruikmaken van een passende financierings-mogelijkheid (bv. energieprestatie-contract, gunstige lening, subsidie)

5H. Ik kan de financiering gemakkelijk aanvragen

6B. Ik heb een overzicht van de aanbieders en kan ze eenvoudig vergelijken op mogelijkheden, prijs en kwaliteit en garanties

6C. Ik kan mijn keuze mede baseren op ervaring en adviezen van andere gebruikers

6D. Ik kan kiezen voor full-service leverancier(s)

6E. Ik kan kiezen voor (gedeeltelijke) zelfinstallatie

6F. Ik heb een prettig eerste contact met de leverancier(s)

6G. Ik weet hoe en wanneer de aanbieder(s) de maatregel(en) kan uitvoeren

6H. Ik ontvang op tijd een offerte

6I. Ik ontvang een duidelijke, complete en betrouwbare offerte die mij in mijn vraag beantwoordt

6J. Ik heb vertrouwen in het merk en de belofte van de leveranciers

6K. Ik wil zelf de leveranciers kunnen kiezen

7B. Ik kies een voor mij passend installatiemoment

7C. Ik voel me begrepen en ervaar de uitvoering op een prettige manier

7D. Ik ervaar dat de partijen goed op de hoogte zijn van mijn wensen en gemaakte afspraken

7E. Ik beschik over volledige en begrijpelijke informatie voor zelfinstallatie

7F. De leverancier speelt tijdens de installatie in op mijn persoonlijke situatie en behoefte

7G. Ik word niet verrast door "gedoe" tijdens de installatie

7H. Ik krijg de maatregel tijdig en met de juiste kwaliteit opgeleverd

7I. Het project rond ik samen met de leverancier naar voldoening af (vragen/ contactmogelijkheid)

7J. De uiteindelijk af te rekenen prijs is conform begroting

7K. Ik kies zelf de wijze van betalen en begrijp de consequenties

8B. Ik verkrijg eenvoudig inzicht in het werkelijke effect van de maatregelen op mijn energieverbruik en -kosten

8C. Ik kan mijn feedback eenvoudig en volledig geven

8D. Ik ervaar betrokkenheid van leverancier/ installateur bij mijn gebruikservaring

8E. Mijn wooncomfort is waarneembaar vergroot

8F. Ik ervaar de voordelen van de werkzaamheden naar verwachting

8G. Ik heb inzicht in welke gegevens verzameld worden, hoe die gebruikt worden en kan dat beïnvloeden

9B. Ik kan een service-/onderhoudscontract krijgen

9C. Ik ontvang advies of tips om het beste uit mijn product te blijven halen

9D. Ik heb de beschikking over informatie & updates m.b.t. de door mij gekozen maatregel

9E. Ik kan ergens terecht met vragen

9F. Mijn contact- / servicepunt kent mijn persoonlijke situatie

9G. Ik heb één aanspreekpunt totdat mijn probleem is opgelost

9H. Mijn probleem wordt snel en in één keer goed verholpen

9I. Ik kan de voortgang van het oplossen van mijn probleem goed volgen (track/trace)

9J. Ik hoef niet te betalen voor het oplossen van mijn vraag

9K. Ik kan maatregelen ongedaan maken, retourneren of voldoende compensatie ontvangen bij ontevredenheid

10B. Ik word gestimuleerd om ervaringen te delen

10C. Ik kan mijn ervaring gemakkelijk delen met een bredere community

11B. Ik word op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing

11C. Ik ontvang relevante informatie over uitbreiding en nieuwe maatregelen

11D. Ik weet of en waarom het zinvol is om de energiebesparing van mijn woning verder te verbeteren

11E. Ik word geprikkeld om de volgende stap op het gebied van energiebesparing te nemen

Klantreis positieve en negatieve ervaringen gedurende de klantreis (*heatmap*)

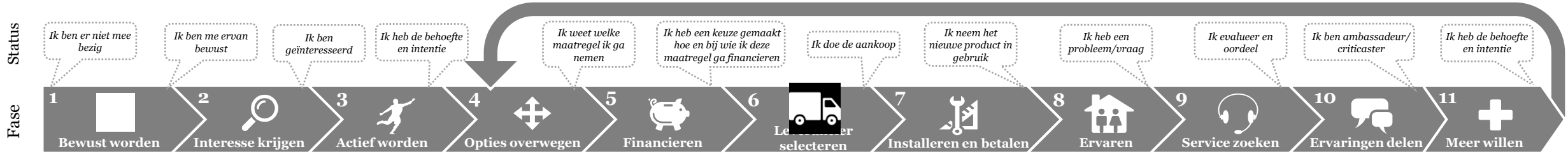

1A-2A. Ik ontvang informatie over energiebesparing op een relevant moment

1B-2B. Ik ontvang informatie over energiebesparing van een voor mij vertrouwde partij (bv. gemeente, eigen aannemer, etc.)

1C-2C. Ik ontvang informatie over energiebesparing van mijn sociale omgeving (social media, vrienden, buren, etc.)

1D. Het is duidelijk waarom energiebesparing belangrijk is

1E. Ik krijg vertrouwen in de beloften die gedaan worden in het kader van energiebesparing (rendement, milieu, comfort)

2D. Ik heb informatie die inspeelt op wat voor mij belangrijk is (status, comfort, milieubewustzijn, financieel rendement)

2E. De financiële voordelen voor mij zijn duidelijk

2F. Ik weet of en in hoeverre er in mijn huis nog energie bespaard kan worden ("ik bespaar al energie, ik doe het al")

2G. Ik begrijp de voordelen die energiebesparing voor mijn woonsituatie kan opleveren (rendement, milieu, comfort)

2H. Ik kan in de praktijk zien of ervaren hoe energiebesparing werkt

2I-3E. Ik krijg de tijd die ik nodig heb om erover na te denken

2J-3F. Ik krijg de kans mee te doen aan een gezamenlijke aanpak met bewoners

3A. Het is mij duidelijk waarom energiebesparing urgent is

3B. Ik word geprikkeld om tot actie over te gaan (warmtefoto, subsidie, uitnodiging wijkbijeenkomst)

3C. Het is mij duidelijk waarom investeren in energiebesparing voor mij prioriteit heeft boven andere uitgaven zoals vakantie, badkamer etc.

3D. Ik heb een beeld van de maatregelen en de aanbieders

4A-11A. Ik heb de beschikking over een onafhankelijke contactpersoon / professioneel adviseur (digitaal) die mij van begin tot eind in het proces ontzorgt

4B-5B. Ik ken de voordelen op korte en lange termijn inclusief het financieel rendement

4C-5C. Ik weet dat ik de maatregel(en) kan betalen/financieren

4D. Ik verkrijg eenvoudig betrouwbaar inzicht in eigenschappen, gebruik en prijs van de maatregel(en)

4E. Ik heb de beschikking over iemand die mij adviseert over welke maatregel het beste bij mij past

4F. Ik kan leren van de ervaring van kennissen of vrienden

4G. Ik weet in hoeverre de energiebesparingsmaatregelen aansluiten op mijn situatie (woning, budget, kwaliteitsgarantie)

4H. Ik heb voldoende zekerheid (garantie) met betrekking tot het verwachte rendement

4I. Ik heb voldoende inzicht om goed te kiezen tussen verschillende producten binnen de geselecteerde maatregel(en)

4J. Ik ken de eenmalige impact ("gedoe") van installatie op mijn woon- en leefsituatie

5D. Ik beschik over een betrouwbare prijsindicatie

5E. Ik heb inzicht in hoeverre ik dit zelf kan betalen

5F. Ik heb een goed beeld van financierings-mogelijkheden en hoe ik daar gebruik van kan maken

5G. Ik kan gebruikmaken van een passende financierings-mogelijkheid (bv. energieprestatie-contract, gunstige lening, subsidie)

5H. Ik kan de financiering gemakkelijk aanvragen

6B. Ik heb een overzicht van de aanbieders en kan ze eenvoudig vergelijken op mogelijkheden, prijs en kwaliteit en garanties

6C. Ik kan mijn keuze mede baseren op ervaring en adviezen van andere gebruikers

6D. Ik kan kiezen voor full-service leverancier(s)

6E. Ik kan kiezen voor (gedeeltelijke) zelfinstallatie

6F. Ik heb een prettig eerste contact met de leverancier(s)

6G. Ik weet hoe en wanneer de aanbieder(s) de maatregel(en) kan uitvoeren

6H. Ik ontvang op tijd een offerte

6I. Ik ontvang een duidelijke, complete en betrouwbare offerte die mij in mijn vraag beantwoordt

6J. Ik heb vertrouwen in het merk en de belofte van de leveranciers

6K. Ik wil zelf de leveranciers kunnen kiezen

7B. Ik kies een voor mij passend installatiemoment

7C. Ik voel me begrepen en ervaar de uitvoering op een prettige manier

7D. Ik ervaar dat de partijen goed op de hoogte zijn van mijn wensen en gemaakte afspraken

7E. Ik beschik over volledige en begrijpelijke informatie voor zelfinstallatie

7F. De leverancier speelt tijdens de installatie in op mijn persoonlijke situatie en behoefte

7G. Ik word niet verrast door "gedoe" tijdens de installatie

7H. Ik krijg de maatregel tijdig en met de juiste kwaliteit opgeleverd

7I. Het project rond ik samen met de leverancier naar voldoening af (vragen/ contactmogelijkheid)

7J. De uiteindelijk af te rekenen prijs is conform begroting

7K. Ik kies zelf de wijze van betalen en begrijp de consequenties

8B. Ik verkrijg eenvoudig inzicht in het werkelijke effect van de maatregelen op mijn energieverbruik en -kosten

8C. Ik kan mijn feedback eenvoudig en volledig geven

8D. Ik ervaar betrokkenheid van leverancier/ installateur bij mijn gebruikservaring

8E. Mijn wooncomfort is waarneembaar vergroot

8F. Ik ervaar de voordelen van de werkzaamheden naar verwachting

8G. Ik heb inzicht in welke gegevens verzameld worden, hoe die gebruikt worden en kan dat beïnvloeden

9B. Ik kan een service-/onderhoudscontract krijgen

9C. Ik ontvang advies of tips om het beste uit mijn product te blijven halen

9D. Ik heb de beschikking over informatie & updates m.b.t. de door mij gekozen maatregel

9E. Ik kan ergens terecht met vragen

9F. Mijn contact- / servicepunt kent mijn persoonlijke situatie

9G. Ik heb één aanspreekpunt totdat mijn probleem is opgelost

9H. Mijn probleem wordt snel en in één keer goed verholpen

9I. Ik kan de voortgang van het oplossen van mijn probleem goed volgen (track/trace)

9J. Ik hoef niet te betalen voor het oplossen van mijn vraag

9K. Ik kan maatregelen ongedaan maken, retourneren of voldoende compensatie ontvangen bij ontevredenheid

10B. Ik word gestimuleerd om ervaringen te delen

10C. Ik kan mijn ervaring gemakkelijk delen met een bredere community

11B. Ik word op de hoogte gehouden van actuele ontwikkelingen op het gebied van energiebesparing

11C. Ik ontvang relevante informatie over uitbreiding en nieuwe maatregelen

11D. Ik weet of en waarom het zinvol is om de energiebesparing van mijn woning verder te verbeteren

11E. Ik word geprikkeld om de volgende stap op het gebied van energiebesparing te nemen

Sterk pijnpunt
Pijnpunt

Sterk positieve ervaring
Positieve ervaring

VOORDRACHT

Provinciale Staten van Noord-Holland

Haarlem, 12 december 2017

Onderwerp: Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland

Kenmerk: 999181

Bijlage: Concept Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland

1. Inleiding

De provincie Noord-Holland heeft duidelijke ambities op het gebied van duurzaamheid, verwoord in het coalitieakkoord *Ruimte voor groei*. De provincie zet in op energiebesparing en duurzame energie. Logischerwijze focust de provincie daarbij op de gebouwde omgeving, omdat bijna de helft van het energieverbruik hier plaatsvindt. Daarbinnen gaat de aandacht uit naar de verduurzaming van de woningvoorraad: goed voor 60% van het energieverbruik binnen de gebouwde omgeving.

In de *Beleidsagenda energietransitie* is het beleid voor de woningvoorraad uitgewerkt. Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* maakt dit beleid concreet. Voorliggend programma sluit aan bij de afspraken van het *SER-energieakkoord*. Dit akkoord is in 2013 door het Rijk, de provincies, gemeenten en een groot aantal partijen ondertekend. Hierin is afgesproken dat provincies en gemeenten een faciliterende rol vervullen bij de verduurzaming van de woningvoorraad. De ambitie van het akkoord is een energieneutrale gebouwde omgeving in 2050.

Als we het doel uit het *SER-energieakkoord* willen halen, moeten er jaarlijks veel meer woningen verduurzaamd worden dan nu het geval is. Met voorliggend programma wil de provincie aan deze versnelling bijdragen. Dat doen we door eigenaren-bewoners en corporaties te helpen bij het energiezuiniger maken van hun bezit. Het doel voor eigenaar-bewoners is om binnen 3 jaar minimaal 25.000 eigenaar-bewoners te helpen bij het verduurzamen van hun woning. Het doel voor corporaties is door het aanbieden van kennis om hen te helpen bij het realiseren van een energieneutrale corporatievoorraad in 2050. Het accent van het programma ligt op de groep particuliere eigenaren-bewoners, omdat hier alleen individuele ondersteuning succesvol blijkt en dit relatief arbeidsintensief is.

Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* sluit aan bij de werkzaamheden van het provinciale Servicepunt Duurzame Energie. Dit servicepunt adviseert gemeenten bij het verduurzamen van de gebouwde omgeving. Naast inzet van menskracht vanuit onder meer het Servicepunt Duurzame Energie, is voor de uitvoering van dit programma een bedrag van € 10.181.000,- beschikbaar.

Op 23 november is tijdens een benen-op-tafel-overleg het conceptprogramma met leden van de commissies R&W en EEB besproken. De commissieleden konden zich goed vinden in het voorgestelde programma. De volgende aandachtspunten zijn naar voren gebracht waarbij tevens is aangegeven hoe hier bij de uitvoering rekening mee wordt gehouden:

- Houdt bij de ontwikkeling van de software rekening met mensen met een kleine beurs: TNO wordt gevraagd als optie mee te nemen dat het energieadvies ook uit kan gaan van het budget dat een eigenaar-bewoner beschikbaar heeft;

- Zorg dat eigenaren-bewoners ook geadviseerd worden over energiebesparende maatregelen als gedragsverandering en maatregelen die nauwelijks geld kosten: We vragen de energieloketten hier expliciet aandacht aan te besteden;
- Heb oog voor mensen met een laag inkomen en geen eigen geld: Hierin wordt deels voorzien doordat eigenaren-bewoners zonder eigen geld, geld kunnen lenen bij het *Nationale energiebespaarfonds*. Daarnaast biedt de in dit programma voorgestelde subsidieregeling *Ondersteuning innovatieve financieringsvormen*, een mogelijkheid om voor mensen met een laag inkomen pilots voor vernieuwende financiering te doen. Het project *Duurzaam Funderingsherstel Zaanstad*, is als voorbeeld in het programma opgenomen, is hier een goed voorbeeld van;
- Groot probleem wordt het vinden van voldoende en geschikt personeel voor de uitvoering van maatregelen. Dit knelpunt wordt erkent, maar is niet de focus van dit programma. Het is ook een onderwerp in de nationale *Bouwagenda*, door Bernard Wientjes in maart van dit jaar gepresenteerd. Deze agenda wordt ook in het regeerakkoord genoemd. We volgen de uitwerking van deze agenda en zullen aanhaken als zich hiertoe mogelijkheden voordoen;
- Hoe monitoren we de voortgang van het project? Dit wordt gedaan via het klantvolgsysteem van de energieloketten en we nemen monitoring op als voorwaarde bij de subsidieregeling *Versterking regionale energieprogramma's*;
- Wanneer wordt PS geïnformeerd over de voortgang? Uit de discussie kwam naar voren dat het programma het beste over twee jaar kan worden geëvalueerd. Dit voorstel is overgenomen;
- Waar wordt het geld voor corporaties ingezet? De bijdrage aan corporaties wordt uitsluitend ingezet voor een kennisontwikkelingsprogramma.

Wij vragen u om vanuit uw kaderstellende rol het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* vast te stellen en voor de uitvoering van dit programma € 10.181.000,- beschikbaar te stellen.

2. Doelstellingen en evaluatiecriteria

Om in 2050 een energieneutrale gebouwde omgeving te realiseren, moeten jaarlijks meer woningen energiezuinig worden gemaakt dan nu het geval is. Er zijn verschillende oorzaken van het te lage tempo. Een deel van de **eigenaren-bewoners** is er niet van overtuigd dat investeren in duurzaamheid financieel loont. Anderen zien de meerwaarde wel, maar hakken geen knopen door, omdat zij er niet achter komen wat voor hen de juiste maatregelen zijn. Daarnaast zijn er andere obstakels, zoals gebrek aan geld, problemen bij het vinden van de juiste uitvoerende partijen en het opzien tegen de rompslomp van een verbouwing.

De ervaring leert dat een aanpak gericht op eigenaren-bewoners alleen succes vol is als zij goede informatie krijgen over maatregelen en tot en met de uitvoering ervan kunnen rekenen op begeleiding door een onafhankelijke adviseur. Door goede begeleiding te combineren met een goed aanbod van projecten voor collectieve inkoop van zonnepanelen, woningisolatie en dergelijke, blijken eigenaren-bewoners eerder te verduurzamen. In deze aanpak willen we met dit programma dan ook investeren.

Eigenaren-bewoners die besluiten om hun woning te verduurzamen, blijken gemiddeld € 4.000,- te investeren. Dit houdt in dat bij een succesvolle begeleiding van 25.000 eigenaren-bewoners het programma leidt tot een investering van € 100.000.000,-. Binnen het programma zal worden bijgehouden hoeveel eigenaar-bewoners worden bereikt en welke maatregelen zij laten uitvoeren.

Bij **corporaties** blijft de verduurzaming van woningen achter door gebrek aan kennis en financiële middelen. Een complicerende factor hierbij is dat verduurzaming tot een hogere huur zou moeten leiden, waardoor deze uitkomt boven de sociale huurgrens.

De provincie wil met dit programma corporaties helpen bij het verduurzamen van hun bezit. De ondersteuning van deze doelgroep zal echter minder intensief zijn dan die bij eigenaren-

bewoners. Corporaties worden immers vanuit het Rijk aangezet tot verduurzaming, via convenanten en wetgeving. De provinciale inzet richt zich op het stimuleren van samenwerking tussen corporaties, kennisontwikkeling en kennisuitwisseling. Dit programmadeel wil de provincie uitvoeren in samenwerking met Aedes (vereniging van corporaties) en het provinciale Servicepunt Duurzame Energie.

Acties

Wij stellen op hoofdlijnen de volgende activiteiten voor eigenaren-bewoners en corporaties voor.

2.1. *Verduurzamen van de particuliere woningvoorraad*

1. De provincie steekt extra geld in de regionale programma's die voortkomen uit het *SER-energieakkoord* en waarbij energieloketten een centrale rol spelen. Particuliere woningeigenaren kunnen bij deze loketten terecht voor begrijpelijke informatie en onafhankelijk advies over verduurzamingsmaatregelen. De loketten bieden inzicht in financieringsmogelijkheden, brengen hen in contact met betrouwbare uitvoerders en begeleiden de uitvoering van maatregelen. Met lokale projecten voor collectieve inkoop van zonnepanelen, woningisolatie en dergelijke worden eigenaren-bewoners gestimuleerd daadwerkelijk te investeren. Het financieel ondersteunen van de regionale programma's is ook relevant, omdat het VNG-programma waaruit deze aanpak is gefinancierd, aan het eind van 2017 afloopt en continuering wordt niet verwacht. Gemeenten gaan door met de energieloketten, alleen door minder budget dreigt hun rol te worden beperkt tot vraagbaak. Met provinciaal geld worden gemeenten gestimuleerd meer budget vrij te maken, kan de succesvolle aanpak worden verbreed en geïntensiveerd en worden meer woningeigenaren geholpen bij het verduurzamen van hun woning.

2. De provincie investeert in de ontwikkeling van energieadvies-software. Voor bedrijven is het ontwikkelen van deze software commercieel niet interessant, omdat eigenaren-bewoners niet bereid zijn om voor deze adviezen te betalen. Deze software helpt eigenaren-bewoners bij het bepalen van geschikte verduurzamingsmaatregelen. Het is belangrijk dat de adviezen onafhankelijk zijn. De software dient rekening te houden met de ambitie van een volledig energieneutrale gebouwde omgeving. Daarnaast moet zij in staat zijn om te adviseren over stapsgewijs verduurzamen, nuttig als de financiële positie het niet toelaat om in één keer te verduurzamen naar een energieneutraal gebouw. Het bedrijf dat de software ontwikkelt, moet weten welke maatregelen mogelijk zijn, hoe deze elkaar beïnvloeden en wat het effect is op het binnenklimaat. TNO is expert op dit gebied en daarom is het voornemen om TNO een opdracht te verlenen voor het ontwikkelen van deze energieadvies-software. Hierbij worden tevens de energieloketten betrokken, omdat zij er in de praktijk veel mee zullen werken.

3. In Noord-Holland zijn er de afgelopen jaren circa 50 burgerinitiatieven ontstaan die een bijdrage leveren aan de energietransitie binnen gemeenten. Deze initiatieven worden Lokale Duurzame Energie Coöperaties (LDEC) genoemd. LDEC's spelen als onafhankelijke partij een belangrijke rol bij het creëren van draagvlak voor de energietransitie onder burgers. Dit doen zij door het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten en door het uitvoeren van concrete activiteiten. Denk aan het realiseren van collectieve zonnestroominstallaties waarin burgers kunnen deelnemen en het adviseren over energiebesparende maatregelen. LDEC's draaien op vrijwilligers. Het ontbreekt hen vaak aan voldoende kennis en organisatiekracht. Om de slaagkans van projecten te vergroten, is het voornemen om LDEC's subsidie te verstrekken, zodat zij deskundig personeel kunnen inhuren voor de uitvoering van verduurzamingsprojecten.

4. We willen dat financiering van duurzame maatregelen voor eigenaren-bewoners eenvoudiger wordt. Het aanbrengen van verduurzamingsmaatregelen kost geld. Deze kosten betalen zich terug door een lagere energierekening. Met subsidies en duurzaamheidsleningen van het Rijk of gemeenten wordt een deel van de eigenaren-bewoners over de streep getrokken om in maatregelen te investeren. Een deel van hen kan niet investeren door een laag inkomen, het ontbreken van spaargeld of omdat de woning 'onder water staat'. Nieuwe leningsvormen

kunnen daar verandering in brengen. Hiermee wordt het bijvoorbeeld mogelijk dat het energiebedrijf financiering voor de verduurzamingsmaatregelen regelt, waarbij deze wordt terugbetaald via een opslag op de energierekening. Door de hoogte van de opslag gelijk te stellen aan de besparing op de energiekosten, blijven de woonlasten van de eigenaar-bewoner gelijk. Het voornemen is om de ontwikkeling van een aantal van dit soort innovatieve leningsvormen met subsidie te ondersteunen.

2.2. *Verduurzaming woningvoorraad corporaties*

1. Het ontbreekt corporaties vaak aan kennis over verduurzamingsmaatregelen. Dit is één van de redenen waarom corporaties achterlopen met het verduurzamen van hun bezit. Daarom ontwikkelt het provinciale Servicepunt Duurzame Energie samen met Aedes (vereniging van corporaties) een kennisontwikkelingsprogramma. Corporaties hebben met het Rijk afgesproken om in 2018 plannen op te stellen waarin zij beschrijven hoe zij in 2050 hun volledige bezit hebben verduurzaamd naar het niveau energieneutraal. De kennis die corporaties wordt aangereikt met het kennisontwikkelingsprogramma biedt hen voldoende basis voor het opstellen van een goed verduurzamingsplan.

2. De provincie Noord-Holland heeft samen met CE Delft en gemeenten op buurtniveau in beeld gebracht welke duurzame warmtevoorziening in 2050 tot de laagste kosten leidt. Corporaties krijgen advies over de wijze waarop zij hiermee rekening kunnen houden bij het opstellen van de verduurzamingsplannen.

3. Gemeenten maken met corporaties prestatieafspraken in het kader van het gemeentelijk volkshuisvestingsbeleid. Zo kunnen ook afspraken worden gemaakt over verduurzaming van het corporatiebezit. De aandacht voor verduurzaming van corporatiebezit verschilt tussen gemeenten. Wij helpen gemeenten en corporaties om regionale verduurzamingsafspraken te maken met als doel het gemiddelde verduurzamingsniveau van corporatiebezit te verhogen.

2.3. *Monitoring*

Met voorliggend programma wil de provincie de verduurzaming van de Noord-Hollandse woningvoorraad versnellen. De voortgang van het programma wordt gemonitord via de lokale energienetten en door met gemeenten concrete afspraken over monitoring te maken.

3. Financiering, communicatie en (burger)participatie

Voorgesteld wordt de middelen conform onderstaande tabel te verdelen over de verschillende activiteiten van het programma.

	Activiteit	Bedrag in €
Actie	**Particulieren**	
P1	Versterking ondersteuningsprogramma energie	7.600.000,-
P2	Ontwikkelen energieadvies-software 2.0	600.000,-
P3	Ondersteuning lokale duurzame energiecoöperaties	1.081.000,-
P4	Ondersteuning Innovatieve financieringsvormen	400.000,-
	Corporaties	
C1	Kennisontwikkelingsprogramma corporaties	500.000,-
	Totaal	10.181.000,-

De voorgestelde verdeling is gebaseerd op ervaring met eerder gerealiseerde verduurzamingsprogramma's. Mocht gedurende de looptijd van het programma blijken dat bij activiteiten sprake is van onder- of overbesteding, dan is herverdeling van geld mogelijk. Het grootste deel van het geld wordt via uitvoeringsregelingen beschikbaar gesteld.

Herverdeling hiervan kan plaatsvinden door het aanpassen van de subsidieplafonds die jaarlijks worden vastgesteld.

De inhoud van dit programma is tot stand gekomen door het voeren van gesprekken met circa 35 deskundigen van: brancheorganisaties, gemeenten, provincies, het Rijk, corporaties, bedrijven, Vereniging Eigenhuis en de Woonbond. Daarnaast zijn diverse relevante congressen en workshops bijgewoond en heeft ook het Wooncongres dat Noord-Holland zelf in april van dit jaar heeft georganiseerd informatie opgeleverd.

De activiteiten van dit programma richten zich op particuliere woningeigenaren en op woningbouwcorporaties. Particuliere woningeigenaren worden vooral via lokale media in contact gebracht met dit programma. Daarnaast worden zij uitgenodigd voor gemeentelijke informatiebijeenkomsten die energieloketten organiseren. Corporaties worden door Aedes over dit programma geïnformeerd en komen in contact met de activiteiten van het programma tijdens kennisuitwisselingsbijeenkomsten en workshops die Aedes en het Servicepunt Duurzame Energie organiseren.

Daarnaast zullen wij aandacht besteden aan het programma door artikelen op te nemen in de nieuwsbrief wonen, de nieuwsbrief van het Servicepunt Duurzame Energie en de nieuwsbrief van het programma Transitie Energie en Grondstoffen. Tot slot is er tijdens het congres dat Noord-Holland samen met Duurzaam Gebouwd en de gemeente Haarlemmermeer op 1 februari 2018 organiseert, aandacht voor dit programma.

Burgerparticipatie wordt binnen dit programma gerealiseerd door geld beschikbaar te stellen aan Lokale Duurzame Energie Coöperaties. Deze coöperaties zijn opgericht door burgers en spelen een belangrijke rol binnen gemeenten om medeburgers te stimuleren ook duurzame maatregelen te treffen. Dit doen coöperaties door het organiseren van informatiebijeenkomsten en het uitvoeren van projecten, zoals het collectief inkopen van zonnestroomsystemen, het opzetten van een postcoderoos-zonneweideproject of het organiseren van een project voor het collectief uitvoeren van woningisolatie. Omdat coöperaties draaien op vrijwilligers, ontbreekt het hen vaak aan kennis, tijd en geld om projecten snel van de grond te krijgen. Door een bijdrage van de provincie kunnen coöperaties bijvoorbeeld professionele krachten inhuren voor de uitvoering van projecten.

4. Proces en procedure

Na vaststelling van voorliggend programma gaat de uitvoering ervan in maart 2018 van start. De verwachting is dat de eerste regelingen in de eerste helft van 2018 kunnen worden opengesteld. Na twee jaar vindt een evaluatie plaats. Op basis daarvan wordt besloten of het programma ongewijzigd doorloopt, wordt bijgesteld of stopgezet.

5. Voorstel

Wij stellen u voor te besluiten overeenkomstig het bijgaande ontwerpbesluit.

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

dhr. J.W. Remkes, voorzitter

mw. mr. R.M. Bergkamp, provinciesecretaris

Ontwerpbesluit

Nr. 4

Provinciale Staten van Noord-Holland;

gelezen de voordracht van Gedeputeerde Staten van 12 december 2017;

gelet op de ambitie van de Europese Unie, het Rijk en de provincie Noord-Holland om in 2050 de energievoorziening volledig te hebben verduurzaamd;

het grote aandeel van de Noord-Hollandse woningvoorraad in het Noord-Hollandse energieverbruik;

en het aantal woningen dat jaarlijks wordt verduurzaamd achter blijft bij wat nodig is voor het bereiken van een energieneutrale woningvoorraad in 2050;

besluiten:

1. Het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* vast te stellen;

2. Ten laste van de reserve Actieprogramma 2010 € 10.181.000 beschikbaar te stellen voor de uitvoering van het *Programma verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland*.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Provincie Noord-Holland

Advies aan Provinciale Staten

Tbv Statenvergadering d.d.	**12-02-2018**
Commissie	Ruimte & Wonen
Datum commissievergadering	**29-01-2018 en 01-02-2018**

Onderwerp: Voordracht Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland.

Uw contactpersoon
M. Admiraal
AD/STG

Doorkiesnummer 023 514 3323
admiraalm@noord-holland.nl

De commissie de **Voordracht Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (met uitnodiging van EEB)**als bespreekstuk te agenderen voor de PS vergadering van 12 februari 2018.

Voor de behandeling van dit punt in de PS vergadering, zie **1 februari** hieronder het uittreksel uit het conceptverslag van de vergadering van de commissie Ruimte & Wonen van 2018.

7. b. Voordracht Programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland (met uitnodiging van EEB)

Eerste termijn
Mevrouw **De Groot** (SP) waardeert het programma Verduurzaming bestaande woningvoorraad. De SP denkt echter dat veel woningeigenaren niet de middelen hebben om hun woning te verduurzamen. Het zal bovendien lastig zijn om voor goedkopere koopwoningen betaalbare maatregelen te vinden. De SP denkt dat de kosten van verduurzaming over het algemeen neerdalen bij mensen met de laagste inkomens. Dat vraagt om goede afwegingen bij het verdelen van middelen uit het programma.

De heer **Heijnen** (CDA) constateert dat veel opmerkingen die tijdens het BOT-overleg gemaakt zijn in het voorstel verwerkt zijn. Het CDA is positief over het programma en de rol van de provincie die daarin geformuleerd is. Het CDA is het met de SP eens dat er oog moet blijven voor mensen met een smalle beurs. Dat moet een expliciet aandachtspunt zijn in de ontwikkeling van de app. Het CDA geeft GS complimenten bij het voorstel.

De heer **Klein** (CU-SGP) is blij dat het plan voorligt, met daarin een stevige ambitie. CU-SGP waardeert het dat het programma breed is opgezet en gericht op alle soorten woningen, en dat er aandacht is voor mensen met beperkte middelen. Vandaag heeft GS een convenant ondertekend waarin staat dat in de MRA geen huizen meer worden gebouwd met een gasaansluiting. Dat is positief. Spreker wil graag weten hoe dit thema wordt opgepakt in de rest van de regio.

De heer **Voskuil** (PvdA) geeft complimenten bij het stuk, waarin door de commissie gemaakte opmerkingen goed zijn meegenomen. In het stuk staat dat bij het geven van energieadviezen rekening gehouden wordt met de financiële middelen die de geadviseerde beschikbaar heeft. De PvdA ziet liever dat inzicht wordt gegeven in de minimale en maximale mogelijkheden, zodat men zelf een keuze kan maken. De PvdA vraagt of het mogelijk is een regeling te maken voor kopers van sociale huurwoningen, waarbij zij alsnog kunnen deelnemen aan verduurzamingsmaatregelen die de corporatie op een later moment bij buren doorvoert. De PvdA hoopt dat verduurzaming voortvarend wordt opgepakt.

Mevrouw **De Groot** (SP) pleit voor nog meer innovatieve financieringsvormen om het voor iedereen mogelijk te maken om te verduurzamen.

De heer **Voskuil** (PvdA) is dat met de SP eens. In dat kader is de vraag ook waarom verduurzaming van een huurwoning altijd moet leiden tot huurverhoging.

Mevrouw **Vermaas** (PvdD) is positief over het stuk. Er moet nog veel gebeuren om de bestaande woningvoorraad in 2050 volkomen energieneutraal te doen zijn. Het is goed dat maatregelen worden voorzien voor zowel woningeigenaren als corporaties. De PvdD steunt het voorstel van de PvdA wat betreft kopers van sociale huurwoningen. Niet alle corporaties verhogen de huren na duurzaamheidsmaatregelen. Het zou goed zijn als GS specifiek aandacht besteedt aan de financiële voordelen die verduurzaming voor corporaties oplevert.

Mevrouw **De Groot** (SP) merkt op dat de huur vaak wel verhoogd wordt als vervolgens een nieuwe huurder het pand betrekt, waarna het buiten de sociale voorraad uitkomt.

De heer **Kramer** (VVD) vindt het belangrijk dat de bestaande voorraad duurzamer wordt, zowel met het oog op de gasvoorraad als de gezondheid van bewoners. De VVD steunt het voorstel.

Mevrouw **Strens** (D66) is blij met het programma dat voorligt. D66 herkent daarin de inbreng uit het BOT-overleg. Het is positief dat de focus ligt bij zowel eigenaren als corporaties. De bouwagenda geeft aan dat landelijk 100.000 woningen per jaar zouden moeten worden verduurzaamd. D66 wil weten of de provincie hierover op landelijk of IPO-niveau overleg pleegt. Kennis die corporaties in het verduurzamen van woningen opdoen zou zo veel mogelijk gedeeld moeten worden. Ook is het wenselijk dat voormalig huurders alsnog aan verduurzamingsprojecten van corporaties kunnen meedoen. D66 vindt een evaluatie van het programma na twee jaar een goed idee. Particulieren moeten zo veel mogelijk gestimuleerd worden om hun woning te verduurzamen. D66 vraagt of het mogelijk is voor hen een klachtenloket in te richten als zij negatieve ervaringen met uitvoerende partijen hebben.

Mevrouw **Kocken** (GroenLinks) vraagt wat de meerwaarde is van een door TNO te ontwikkelen app, terwijl een dergelijke tool bijvoorbeeld al beschikbaar is via www.verbeteruwhuis.nl.

De heer **Bouberg Wilson** (ONH) verwacht dat het programma door een multipliereffect zal leiden tot een investering van 100 miljoen euro door minimaal 25.000 eigenaren. Dat komt neer op 4.000 euro per woning. De investering voor een nul-op-de-meter eengezinswoning is echter 30.000 tot 40.000 euro. Dat roept de vraag op welke rol de landelijke overheid op zich neemt op het gebied van duurzaamheid. De doelstelling wat betreft energieneutraliteit in 2050 is immers afkomstig van het kabinet. ONH wil weten op welke wijze verduurzaming van sociale huurwoningen wordt gestimuleerd. De fractie denkt dat een specifieke benadering nodig is voor VvE's. Tot slot wil de fractie weten of bij de hoogte van de subsidie rekening wordt gehouden met de financiële draagkracht van de aanvrager.

Beantwoording gedeputeerde
Mevrouw **Geldof** constateert dat het stuk breed gesteund wordt. Complimenten geeft zij door aan de ambtelijke organisatie. Het punt over kopers van sociale huurwoningen is in het programma meegenomen. Andere financieringsvormen zijn mogelijk voor kopers van sociale huurwoningen, zodat zij toch kunnen deelnemen aan duurzaamheidsingrepen. Dat is ook van belang omdat duurzaamheidsmaatregelen minder effect hebben als de buren niet meedoen. Corporaties worden voorzien van kennis doordat de provincie steun biedt bij het opstellen van duurzaamheidsplannen en bij innovatieve aanbestedingsprocedures. Binnenkort komt er meer inzicht in de stand van zaken van het verduurzamen van nieuwbouwwoningen: aan de monitor plancapaciteit 2018 wordt de vraag toegevoegd in hoeverre de gemeentelijke plannen aardgasloos zijn, welke alternatieve bronnen worden ingezet en in hoeverre de bestaande voorraad al energieneutraal is. Vanaf 2018 worden deze elementen jaarlijks gemonitord. Nu de Kamer heeft uitgesproken dat de verplichte aansluiting op gas komt te vervallen, kon de MRA hierover een convenant tekenen op grond waarvan nieuwbouw in de MRA aardgasloos wordt. Naar verwachting wordt over een maand eenzelfde convenant in Noord-Holland-Noord getekend. Gedeputeerde De Vries is woordvoerder namens het IPO in het overleg met het Rijk over duurzaamheidsmaatregelen. Rijksmaatregelen zijn er vooral op het gebied van subsidie, regelgeving of gebouwgebonden financiering. Duurzame-energieloketten zullen mensen zo veel mogelijk in contact brengen met lokale leveranciers. Daarbij wordt ook bijgehouden welke partijen goed werk leveren. Er zijn op dit moment al allerlei manieren om informatie over verduurzaming te vergaren. Het bijzondere van de app van TNO is dat deze rekening houdt met de al aanwezige techniek in een bepaalde wijk. Ook helpt de app bij het bepalen van de beste duurzaamheidsbesteding van een bepaald bedrag.

De **voorzitter** concludeert dat het stuk als hamerstuk doorgaat naar PS op 12 februari, waarbij de SP en GroenLinks nog een voorbehoud maken op grond van overleg in de fractie.

Provincie Noord-Holland

INGEKOMEN - 9 FEB. 2018

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt

Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

Gedeputeerde Staten
Uw contactpersoon
mw T. Dijkers
BEL/RO

Telefoonnummer +31235144415
dijkerst@noord-holland.nl

Verzenddatum

- 9 FEB. 2018

Kenmerk
1001222/1045386

Uw kenmerk

Betreft: Beantwoording openstaande vragen Commissie Ruimte en Water 1 februari 2018

Geachte leden,

Tijdens de vergadering van de commissie Ruimte & Wonen op 1 februari jl. is toegezegd schriftelijk terug te komen op een aantal vragen over wonen, verduurzaming van de woningvoorraad en de Leidraad Landschap en Cultuurhistorie. De beantwoording van de vragen vindt u in de bijlage.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris
R.M. Bergkamp

voorzitter
J.W. Remkes

Deze beslissing is namens gedeputeerde staten genomen door het lid van het college dat met dit onderwerp is belast.

Bijlagen:

- Bijlage 1: Vragen Ouderenpartij Noord-Holland
- Bijlage 2: Vraag Partij voor de Dieren

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Dreef 3
2012 HR Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

Bijlage 1: Vragen van de Ouderenpartij Noord-Holland

Vraag 1. Inzake monitoring
Op papier lijken vraag en aanbod redelijk in balans maar die vraag is nog voornamelijk gebaseerd op demografische gegevens terwijl die in toenemende mate niet door de Bevolkingsprognose maar mede door de gevolgen van de overspannen woonmarkt in de MRA wordt bepaald. De prijzen in de MRA rijzen de pan uit. Velen kunnen die niet betalen en zoeken dus naar woningen in de regio. Dat effect is inmiddels merkbaar tot in het Gooi en (richting noorden) tot Alkmaar / Heerhugowaard en verder. De provinciale monitor lijkt nog vooral op het saldo van geboorte- en sterftecijfers gebaseerd. Het maakt ons inziens een spoedige aanpassing in de wijze van monitoring van de woningbehoefte door de provincie wenselijk.
Vraag aan de gedeputeerde of zij deze constateringen deelt en de monitoring wil aanpassen?

Antwoord op vraag 1:

De provincie brengt regulier de Monitor Woningbouw en de bevolkingsprognose uit:

Aspect	Bevolkingsprognose PNH	Monitor Woningbouw
Inhoud	Brengt de prognose van de bevolkings-ontwikkeling en de woningbehoefte in beeld.	Bevat de volgende onderdelen: - huishoudenontwikkeling - de ontwikkeling van de woningvoorraad (o.a. woningproductie) - plancapaciteit - voortgang RAP-afspraken en woningbouw-programmeringen Dit wordt gerelateerd aan de woningbehoefte, waarbij cijfers worden gebruikt uit de meest recente bevolkingsprognose van de provincie.
Frequentie	Eens in de drie jaar, eventueel vaker indien er aanleiding voor is	Jaarlijks
Meest recente versie	juni 2017	november 2017

De bevolkingsprognose is op meer gebaseerd dan geboorte en sterfte, namelijk ook op:

- Een analyse van de binnen- en buitenlandse migratie in de afgelopen periode;
- Recente bevolkingsontwikkelingen;
- Verhuisbewegingen;
- Ontwikkelingen op de woningmarkt;
- De landelijke verwachtingen van de CBS-Prognose.

Zoals uit de tabel blijkt verschijnt de bevolkingsprognose eens in de drie jaar, of eerder als daar aanleiding voor is. Op dit moment zijn wij met de gemeenten in gesprek om na te gaan of die aanleiding er is.

Vraag 2. Inzake plancapaciteit versus bouwcapaciteit
Uitgezonderd de Zaanstreek - Waterland is er in alle regio's voldoende plancapaciteit maar wijlen Jan Schaefer parafraserend; "in plancapaciteit kun je niet wonen".
Vraag aan de gedeputeerde: Gezien de sterk toenemende werkvoorraad in de woningbouw, is er wel voldoende bouwcapaciteit om de gewenste versnelling van de productie binnen de gewenste termijn te kunnen realiseren? Zo ja, waaruit blijkt dat?

Antwoord op vraag 2:

Omdat dit aan de bouwsector zelf is hebben wij hier geen gegevens over. Wel bereiken ook ons geluiden over knelpunten in de bouwcapaciteit. Evenals de bouwsector maken wij ons hier zorgen over.

Vraag 3. Inzake Maatwerk
Op werkbezoek in Warmenhuizen bleek daar een grote lokale woningbehoefte maar er zijn alleen elders in de gemeente Schagen bouwlocaties beschikbaar. Gevolg: als men niet in de eigen woonkern kan wonen dan wijkt men uit en verlaat de regio of zelfs de provincie *(versterkt de krimp / migratie)* met alle geconstateerde nadelige gevolgen voor o.a. de instandhouding van het lokale voorzieningenniveau van dien.
Vragen: Is bekend op welke schaal dit probleem ook elders speelt?
Zo niet, is de gedeputeerde bereid dit - o.i. verborgen effect - nader te onderzoeken?

Antwoord GS op vraag 3:

Ook wij horen dat dit verschijnsel zich voordoet. Het is echter aan de gemeenten zelf om onderzoek te doen naar het lokale voorzieningenniveau en keuzes te maken in welke kernen wel of niet te bouwen.

Vraag 4. Inzake Bouwen buiten BSG
De Telegraaf van dinsdag 30 januari j.l. citaat minister Ollongren:

> *"Er moet meer in 'het groen' aan de rand van de stad worden gebouwd. Met de huidige bouwplannen, die voornamelijk over projecten **bínnen** de stadsgrenzen gaan, redden we het niet".*

Vraag aan gedeputeerde of zij deze mening deelt?

In de toegezonden "Doorkijk Opgaven woonprogrammering MRA" (Stec Groep pag. 5) staat: *"Bijna 30% van alle zachte plancapaciteit, netto circa 49.000 woningen, valt buiten BSG."*
Vraag: Waar acht de gedeputeerde de benodigde ruimte aanwezig om 49.000 woningen buiten BSG te kunnen bouwen?

Antwoord GS op vraag 4:

Op de vraag inzake het citaat van minister Ollongren is reeds in de commissie Ruimte & Wonen van 1februari jl. ingegaan.

Welke locaties de gemeenten in de MRA voor woningbouw nu in beeld hebben is te zien op de MRA-viewer woningbouw: https://maps.noord-holland.nl/mra. De gemeenten hebben de betreffende locaties voor de in de vraag genoemde 49.000 woningen op het oog. Of op die locaties daadwerkelijk gebouwd gaat worden is afhankelijk van het slagen van de nog te doorlopen planologische procedures.

Vraag 5. Inzake verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland
Naar verwachting zal het voorliggende programma door het multiplierеffect leiden tot een investering van € 100 miljoen in duurzaamheid door minimaal 25.000 eigenaren. Dat is € 4.000 per woning. Echter, benodigde investeringen voor een nul-op-de meter eengezinswoning belopen gemiddeld € 30.000 tot € 40.000 per woning en daar zit dus een fors financieel gat. Vier vragen:

a) **Welk *aandeel* in de inspanningen neemt de landelijke overheid op zich, bijvoorbeeld qua bewustwording en financiering, om de doelstelling 'energieneutraal in 2050' te behalen?**

Antwoord GS op vraag 5a

De landelijke overheid heeft op dit moment een subsidieregeling voor de aanschaf van duurzame verwarmingsbronnen zoals zonneboilers, warmtepompen en houtpallet kachels en een fonds, het Nationale EnergieFonds waar particuliere woningeigenaren en Verenigingen van Eigenaren (VvE's) een lening kunnen aanvragen voor het verduurzamen van hun woningen.
Het ministerie van BZK ontwikkelt een regeling voor gemeenten, die aan de slag willen met het verduurzamen van de warmtevoorziening in een wijk.
Daarnaast start de landelijke overheid binnenkort de campagne 'Energie besparen doe je nu!'

b) **Op welke wijze wordt het verduurzamen van *huur*woningen gestimuleerd?**

Antwoord GS op vraag 5b

Corporaties hebben met het Rijk afgesproken dat zij in 2018 een plan opleveren waarin zij aangeven hoe zij er voor zorgen dat al het corporatiebezit in 2050 CO_2-neutraal is. Wij willen met Noord-Hollandse corporaties en AEDES (vereniging van corporaties) onderzoeken hoe wij hen het beste kunnen helpen in het realiseren van dit doel.

c) **Buiten de gemeente Zaandam zijn er geen activiteiten op verduurzaming van woningen van VvE's gepland? Niettemin zijn er daar heel veel van in Noord-Holland**

Antwoord GS op vraag 5c

Het ondersteunen van VVE's wordt veelal door gemeenten opgepakt. Er zijn circa 36.600 VvE's in Noord-Holland. De gemeente Amsterdam heeft een project waarbij VvE's worden geadviseerd over verduurzaming. Focus op deze doelgroep ligt voor Amsterdam ook voor de hand omdat van alle VvE's in Noord-Holland er 25.400 in Amsterdam zijn. Naast Zaanstad, die dit overigens voor de regio Zaanstreek-Waterland heeft georganiseerd, is in de gehele regio Gooi- en Vechtstreek een platform opgericht om VvE's te helpen bij verduurzaming en in de regio IJmond-Zuid-Kennemerland besteedt het programma Huizenaanpak ook aandacht aan verduurzaming voor VvE's.

d) **N.a.v. door SP rondgezonden stuk; wordt er bij de hoogte van een te verlenen subsidie rekening gehouden met de financiële draagkracht van de aanvrager?**

Antwoord GS op vraag 5d

Nee want het programma *Verduurzaming bestaande woningvoorraad Noord-Holland* richt zich niet op het verlenen van subsidies voor concrete duurzaamheidsmaatregelen van particulieren, omdat het Rijk daar al diverse instrumenten voor heeft (zie antwoord vraag 5a).

Vraag 6. Inzake Concept Leidraad Landschap en Cultuurhistorie
Uitgangspunt is dat bij nieuwe ruimtelijke ontwikkeling in het landelijk gebied rekening wordt gehouden met de onder de 'ensembles en structuren' beschreven ambities en ontwikkel-principes. Hiervan kan, mits goed gemotiveerd, worden afgeweken.
Vragen: Wie toetst of een afwijking van de ontwikkelprincipes goed is gemotiveerd (en verandert dat na invoering van de Omgevingswet?) en waaraan wordt getoetst?

Antwoord GS op vraag 6

De wijze van toetsing aan de Leidraad blijft hetzelfde als bij de huidige Leidraad (2010). Hierbij is het streven om vroeg in het proces overleg te hebben tussen gemeente en provincie.
In eerste instantie is het de verantwoordelijkheid van het gemeentebestuur als bevoegd gezag om te voldoen aan de PRV en de daarin veranderde doorwerking van de Leidraad. Het gemeentebestuur zal in de toelichting bij het bestemmingsplan of de ruimtelijke onderbouwing bij de omgevingsvergunning hierover een motivering moeten opnemen. Voorafgaand aan de gemeentelijke besluitvorming vindt het gebruikelijke overleg plaats met de provincie (artikel 3.1.1 Bro). Daarbij kan een plan ook ambtelijk ter advisering worden voorgelegd aan ruimtelijke kwaliteitsdeskundigen. GS kunnen ook de adviescommissie ruimtelijke ontwikkeling (ARO) om advies vragen bij plannen met grote impact. Als het uiteindelijke plan in strijd is met de PRV, kunnen GS gebruik maken van juridische instrumenten als het indienen van zienswijzen, het instellen van beroep of het geven van een reactieve aanwijzing.

Bijlage 2: vraag van Partij voor de Dieren

Vraag: kunt u inzicht geven in de mogelijkheden om woningen te realiseren in provinciaal vastgoed?

Antwoord GS op vraag 7

Als provincie hebben wij drie soorten vastgoed:

- Gronden en gebouwen die specifiek worden aangekocht ten behoeve van het realiseren van projecten zoals aanleg of verbetering van wegen;
- gebouwen die gebruikt worden voor provinciale taken: het Huis van Hilde, brugwachtgebouwen, zoutopslag;
- Kantoorgebouwen in Haarlem voor ambtelijke en bestuurlijke huisvesting, vergaderingen, en de huisvesting van de fracties.

Het streven is dat wij geen lege gebouwen bezitten. Gebouwen die niet meer gebruikt worden voor een provinciaal project of een provinciale taak, worden verkocht. Of dit soort panden gebruikt kunnen worden voor woningbouw ligt aan de bestemming die erop ligt, dit is aan de betreffende gemeente. Wij gaan ervan uit dat als het kansrijk is om in de panden woningen te realiseren, dat deze kansen door de gemeente worden aangegrepen.

Initiatiefvoorstel Schuilstallen

1. Opzet

Dit voorstel betreft een bewerking van het voorstel zoals door Zita Pels ingebracht in commissie RWW op 28 november 2016. Er is zoveel mogelijk rekening gehouden met opmerkingen en suggesties van Statenleden en gedeputeerde, voor zover inpasbaar in het initiatief. Verder zijn/worden voorafgaand aan bespreking in PS gesprekken gevoerd met diverse woordvoerders. De belangrijkste wijzigingen t.o.v. de eerdere versie zitten in de paragrafen 2.5 en 3. De opdracht aan GS heeft de vorm van een motie.

2. Inleiding

Veel hobbydieren, zoals paarden, ezels, koeien, schapen en geiten, lopen niet dicht bij huis, maar in een verderop gelegen weiland. Hoewel deze dieren het hele jaar door buiten kunnen blijven, is enige vorm van beschutting wél noodzakelijk. Vanaf 1 februari 2015 is de huidige Wet Dieren van kracht. Hierin is onder meer vastgelegd dat elk dier recht heeft op bescherming tegen slechte weersomstandigheden wanneer zij buiten worden gehouden. In artikel 1.3 staat dat dieren moeten worden gevrijwaard van onder meer fysiek en fysiologisch ongerief.[1]

De weilanden waarin de dieren verblijven behoren meestal tot agrarisch weidegebied waar geen bouwvlak is. Om verrommeling van het landschap tegen te gaan, is bebouwing in strijd met het bestemmingsplan. GroenLinks vindt dat we zuinig moeten zijn op het landschap en onderschrijft dat het tegengaan van verrommeling een provinciale verantwoordelijkheid betreft. Wij juichen de inzet van de provincie in het vooropstellen van de ruimtelijke kwaliteit van harte toe. Tegelijkertijd vinden wij ook dat we een zorgplicht hebben richting dieren omdat zij in meer of mindere mate afhankelijk zijn van de mens.

Praktijkvoorbeelden wijzen uit dat met enige creativiteit en met respect voor alle belangen schuilstallen onder bepaalde voorwaarden kunnen worden gereguleerd. Door bijvoorbeeld het stellen van eisen aan de grootte, bouwmaterialen en landelijke inpassing als bepaling op te nemen verkleint het risico van verrommeling van het landschap. Tegelijkertijd kunnen eigenaren aan hun wettelijke verplichting voldoen: het beschermen van hun dieren tegen slechte weersomstandigheden.

In dit initiatiefvoorstel pleit GroenLinks voor het bieden van ruimte aan gemeenten om schuilstallen mogelijk te maken - via bestemmingsplannen en/of omgevingsvergunningen - op een wijze die de ruimtelijke kwaliteit van het open landschap respecteert.

2.1 Huidig provinciaal beleidskader

Het in algemene zin toestaan van schuilstallen in het buitengebied is in strijd met artikel 26 lid 1 onder a van de *Provinciale* Ruimtelijke Verordening (*PRV*).

Het huidige beleid, neergelegd in artikel 26 lid 1 onder a van de PRV, is er op gericht losse bebouwing in het buitengebied zoveel mogelijk te voorkomen. Deze opzet van het huidige ruimtelijke beleid komt voort uit een reeds jaren lang geldend adagium om in het buitengebied niet meer bebouwing toe te staan dan noodzakelijk. Op deze manier wordt

[1] http://wetten.overheid.nl/BWBR0030250/2015-02-01

het buitengebied zo veel mogelijk gevrijwaard van verstening, versnippering en verrommeling en behoudt het buitengebied haar natuurlijke uitstraling.

Op basis van de PRV heeft de provincie bij voorbeeld, middels een reactieve aanwijzing op het bestemmingsplan "Buitengebied 2014", het toestaan van schuilstallen buiten het bouwvlak in de gemeente Heerhugowaard afgewezen.[2]

Indien een schuilstal gewenst is, hebben eigenaren van dieren slechts een uitwijkmogelijkheid voor het 'vergunningsvrij' plaatsen van een bouwwerk op het bouwperceel of het inzetten van een langdurige procedure, namelijk via de gemeente een uitzondering op de PRV aanvragen.

2.2 Noodzaak aanpassen provinciaal beleidskader/beleidsregels

Veelal hebben eigenaren van weidedieren in onze provincie alleen de mogelijkheid tot het plaatsen van een schuilstal op een bouwperceel, terwijl de weilanden waarin de dieren verblijven meestal tot het agrarisch gebied behoren. Zo ontbreekt het deze dieren aan een adequate schuilgelegenheid.

Door veranderingen in het klimaat - elk scenario wijst op meer extreem warme dagen en meer dagen met extreme neerslag - zullen steeds meer eigenaren het welzijn en de gezondheid van hun dieren in de knel zien komen.

Bij hen bestaat dan ook de wens hun dieren te beschermen tegen deze extreme weersomstandigheden in de vorm van een schuilstal. Veelal wonen de aanvragers niet in de buurt van het weiland. Dan ontbreekt de mogelijkheid om aan te haken bij bestaande bebouwing. Een solitaire schuilstal biedt dan uitkomst.

Een wei met soortgenoten voorziet in een essentiële behoefte van dieren. Weidegang is goed vanuit het oogpunt van dierenwelzijn en ook vanuit het oogpunt van dier-gezondheid. Bovendien dragen dieren in het buitengebied bij aan het landelijk karakter.

GroenLinks Noord-Holland staat niet alleen in haar wens ten aanzien van schuilstallen; onder meer de Dierenbescherming, Landelijk Kennisnetwerk Levende Have en de Nederlandse Belangenvereniging van Hobbydierhouders (NBvH) hebben aandacht gevraagd voor het belang van schuilstallen voor deze dieren onder zowel de houders van dieren als gemeenten.

In maart 2007 heeft de NBvH een notitie uitgebracht onder de *naam "Notitie Schuilplaats voor dieren in de wei"* over de nu voorliggende problematiek. In deze notitie vraagt de NBvH aandacht voor dieren die vaak het gehele jaar buiten verblijven zoals schapen, paarden, runderen, geiten en ezels. De NBvH geeft aan dat bij goede weersomstandigheden het buiten verblijven geen probleem is. Echter bij slechte weersomstandigheden (regen, kou maar ook hitte) kan het dierenwelzijn in het geding komen. Tegelijk geeft de NBvH aan dat verrommeling van het buitengebied voorkomen dient te worden maar dat in de afweging tot het al dan niet faciliteren van schuilstallen ook het dierenwelzijn moet worden meegenomen.

Uit volgende praktijkvoorbeelden blijkt dat een schuilstal meestal geen of nauwelijks gevolgen hoeft te hebben voor de ruimtelijke kwaliteit en dat er, bij hantering van stringente voorwaarden, geen sprake zal zijn van aantasting van het mooie landschap in Noord-Holland.

---

[2] https://www.noord-holland.nl/web/Actueel/Nieuws/Artikel/Geen-paardenbakken-en-schuilstallen-in-buitengebied-Heerhugowaard.htm

Praktijkvoorbeelden

Steeds meer gemeenten staan schuilstallen buiten bestaand gebouwd gebied toe. Zo krijgen dierenhouders de mogelijkheid aan hun wettelijke verplichtingen te voldoen. De gemeente Wijchen was in 2008 de eerste gemeente die beleid voerde op schuilstallen[3]. Daarna volgden onder meer Coevorden, Wijchen, Nunspeet, Bergen (L), Hengelo, Weesp, Schijndel, Oldenbroek, Cranendonk, Ameland, Vught en onlangs nog Amsterdam. Allemaal voorbeelden van steden en dorpen die, onder bepaalde voorwaarden, in hun gemeente ruimte bieden aan schuilstallen.

Friesland was de eerste provincie die in 2014 schuilstallen in het buitengebied mogelijk maakte door de *Verordening Romte Fryslân* aan te passen. Het is daar nu mogelijk om een stal met 3 wanden van maximaal 30 vierkante meter te plaatsen.[4]

Een aantal gemeenten wijst juist op de positieve effecten van schuilstallen op het landschap:" *De beschikking over een schuilgelegenheid nodigt eerder en langer uit tot het weiden van dieren en dat komt de beleving van de functie en de kwaliteiten van het buitengebied ten goede."* (gemeente Vught[5]). Ook de gemeente Bergen (L)[6] noemt het juist wenselijk om onder voorwaarden schuilgelegenheden toe te staan in het buitengebied.

Als voorwaarde wordt vrijwel altijd genoemd dat een schuilstal aan moet sluiten bij omliggende bebouwing. Indien er niet aangesloten kan worden bij omliggende bebouwing kan gedacht worden aan het verschuilen van de schuilstal achter bomen, struiken of bijvoorbeeld houtwallen. Sommige gemeentes verlangen tevens een beplantingsplan dat structuur geeft aan het perceel waar de schuilstal op komt te staan of de schuilstal aan het oog kan doen onttrekken.

Onderstaande foto`s illustreren dat schuilstallen, mits aan een aantal voorwaarden is voldaan, niet zorgen voor verrommeling van het landschap.

---

[3] http://decentrale.regelgeving.overheid.nl/cvdr/xhtmloutput/historie/Wijchen/74228/74228_1.html

[4] https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stcrt-2014-922.html

[5] http://www.levendehave.nl/kennisbank/algemeen/ruimte-voor-schuilstallen-het-buitengebied

[6] http://www.levendehave.nl/sites/default/files/bestanden/Beleidsregels_gemeente_Bergen.pdf

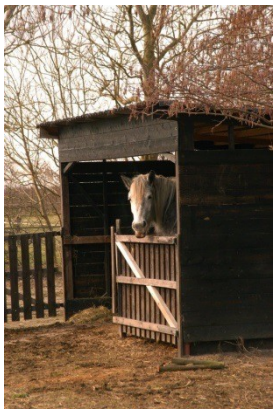

2.3 Verrommeling van het landschap en eigenrichting

Eigenaren van met name hobbydieren zien zich, juist door het ontbreken van een eenduidig regime voor schuilstallen, genoodzaakt allerlei geïmproviseerde schuilobjecten te plaatsen die het landschap, naar de mening van GroenLinks, niet verfraaien. Uit een recente casus (november 2017) in Heemstede blijkt dat de provincie hierbij eigenrichting beloont. In deze casus had de eigenaar van het perceel twee illegale bouwwerken geplaatst. Toen hierop werd gehandhaafd is de provincie alsnog akkoord gegaan met het bouwen van één grote stal (80 m2) buiten het bebouwbaar oppervlak omdat dit als verbetering werd gezien t.o.v. de illegale bouwwerken. De illegaliteit lijkt niet te zijn meegenomen in de afweging.

Onderstaand enkele voorbeelden van de noodoplossingen die hobbydierhouders toepassen om schuilgelegenheid te creëren en die ons inziens direct leiden tot verrommeling van het landschap:

2.4 Uitgangspunten voor beleid inzake schuilstallen

Tussen de grenzen van een compleet verbod en het onbeperkt toestaan van schuilstallen ligt volgens GroenLinks de ruimte om middels gericht beleid te zorgen dat zowel ruimtelijke belangen als het welzijn van dieren gewaarborgd worden. Gemeenten kunnen zelf de afweging maken of zij schuilstallen als mogelijkheid willen opnemen in het bestemmingsplan, respectievelijk in de gemeentelijke omgevingsvisie en -verordening.

Centraal uitgangspunt is volgens GroenLinks dat het mogelijk moet zijn om hobbydieren in de wei te laten rondlopen. Zo dragen zij bij aan het karakter van het buitengebied. Hierbij is wel essentieel dat in het kader van de wet Dieren de provincie adequate schuilgelegenheden toestaat. Ter voorkoming van verrommeling van het landschap kan de provincie (ruimtelijke) eisen stellen waar de gemeenten rekening mee moeten houden. Wanneer aan deze eisen wordt voldaan, kan de gemeente ervan uitgaan dat de desbetreffende bepalingen in het bestemmingsplan niet op bezwaren van de provincie zullen stuiten. Deze eisen kunnen, in overleg met PS, door Gedeputeerde Staten worden opgesteld in de vorm van ‘nadere regels’. Gedacht kan worden aan:

- Schuilstallen, anders dan op bouwvlakken toegestane bouwwerken, mogen alleen gebruikt worden door houders van hobbydieren. Andere doeleinden, ook al zijn deze dier-gerelateerd, zoals opslag van voervoorziening, zijn niet toegestaan.
- Een schuilstal bestaat uit dragers en een dak en heeft maximaal drie dichte wanden. De omvang is maximaal 30m2. De hoogte is afgestemd op de schuilfunctie.
- Schuilstallen zijn gemaakt van hout en/of van andere natuurlijke materialen (geen steen), zodat wordt bijgedragen aan een landelijke uitstraling.

- Bij plaatsing van een schuilstal wordt zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande landschaps- en natuurlijke elementen zoals bomen, hagen en constructies van wilgenbomen. (Hiervoor zou kunnen worden gekeken naar de voorwaarden zoals beschreven in de folder Landschapselementen van Landschap Noord-Holland.[7])

Bronnen:

Beeldmateriaal: met dank aan Jan Smit/dierenfotograaf

Februari 2018

3. Voorstel

Provinciale Staten van Noord-Holland, in vergadering bijeen op ……

Overwegende dat:

- Een eigenaar op grond van de wet Dieren verplicht is om schuilgelegenheid te bieden aan zijn dieren;
- Hobbydierhouders deze dieren doorgaans houden op weilanden waarin geen bouwvlak voor een bouwwerk beschikbaar is;
- Er geen eenduidig beleid is voor het wel of niet toestaan van schuilstallen in de provincie, wat tot een diverse praktijk heeft geleid van illegale 'schuilstallen' (gedoogd en niet gedoogd) en vergunde bouwwerken die aan zeer uiteenlopende eisen moeten voldoen;
- Er zowel bij illegale als vergunde bouwwerken sprake kan zijn van strijdigheid met het in de PRV verankerde beleid om verrommeling van het landschap tegen te gaan;
- Een eenduidig beleid houvast biedt voor zowel hobbydierhouders als gemeentes waardoor illegale situaties worden voorkomen en daarmee ook het indirect belonen van eigenrichting bij omzetting in legale bebouwing;

Spreekt uit dat:

- Kleinschalige hobbymatige dier-houders de mogelijkheid moeten krijgen hun dieren te beschermen tegen weersinvloeden;
- Verrommeling van het landschap moet worden tegengegaan door schuilstallen onder eenduidige voorwaarden toe te staan;

Verzoekt GS om:

- Nadere beleidsregels op te stellen die voorzien in de mogelijkheid tot het bouwen van een (kleine) schuilstal buiten bebouwbaar oppervlak, onder voorwaarde dat wordt voldaan aan vereisten t.a.v. gebruik, omvang, materiaal en ruimtelijke inpassing.
- Bij het opstellen van de (concept) omgevingsverordening een vergelijkbare beleidslijn en regelsystematiek te hanteren.

---

[7]https://www.landschapnoordholland.nl/sites/default/files/download/ecologisch%20groenbeheer/brochure%20landschapselementen.pdf

Ontwerpbesluit Initiatiefvoorstel Klimaatinitiatief

Nr. 11

Provinciale Staten van Noord-Holland;

Gezien het initiatiefvoorstel “Schuilstallen” van de Statenfractie “GroenLinks”;

besluiten:

GS te verzoeken:

- nadere beleidsregels op te stellen die voorzien in de mogelijkheid tot het bouwen van een (kleine) schuilstal buiten bebouwbaar oppervlak, onder voorwaarde dat wordt voldaan aan vereisten t.a.v. gebruik, omvang, materiaal en ruimtelijke inpassing.

- Bij het opstellen van de (concept) omgevingsverordening een vergelijkbare beleidslijn en regelsystematiek te hanteren.

Haarlem, 12 februari 2018

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter

, statengriffier

Mondelinge vragen fracties ChristenUnie-SGP en GroenLinks
Inzake keuzevrijheid voor mobiliteit in relatie tot de Koers Omgevingsvisie NH2050.

Op 18 december 2017 hebben PS de “Koers NH2050” vastgesteld als richtinggevend document ten behoeve van de uitwerking van de Omgevingsvisie van de provincie Noord-Holland. Tijdens de behandeling is een amendement van de ChristenUnie-SGP en GroenLinks aangenomen waarin de ambitie rondom mobiliteit aangepast is: niet langer staat de keuzevrijheid centraal, maar het bieden van mogelijkheden om zich “effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden.” Deze aanpassing is verwerkt in de definitieve versie van het “Koers NH2050” document zoals dat op de provinciale website is gepubliceerd.

Op het werkcongres Omgevingsvisie op 8 februari jongstleden gebruikte de gedeputeerde echter de formulering “zoveel mogelijk keuzevrijheid voor mobiliteit” als één van de 8 uitgangspunten voor de omgevingsvisie. Ook in de discussies later op de dag werd dit uitgangspunt benoemd. Deze voorstelling van zaken is niet in lijn met de strekking van het aangenomen amendement. Daarbij bleken er ook door deelnemers aan het congres grote vraagtekens geplaatst te worden bij dit uitgangspunt, zowel in de plenaire stemrondes als de discussie in deelgroepen.

Onze vragen aan het college van GS zijn de volgende:

- Realiseert u zich dat de met het aannemen van het amendement het primaire uitgangspunt rondom mobiliteit nu anders is dan alleen “zoveel mogelijk keuzevrijheid”, namelijk het zich “effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden”?

- Wat heeft u er toe gebracht om het ongenuanceerde “zoveel mogelijk keuzevrijheid voor mobiliteit” als het centraal uitgangspunt te presenteren voor de visie op mobiliteit?

- Vindt u zelf dat “keuzevrijheid” een beter uitgangspunt is dan het primaire uitgangspunt zoals het door Provinciale Staten is vastgesteld?

- Bent u bereid voortaan het uitgangspunt van de Staten voorop te stellen?

- Hoe denkt u de verkeerde informatievoorziening te gaan herstellen?

Michel Klein, ChristenUnie-SGP
Fred Kramer, GroenLinks